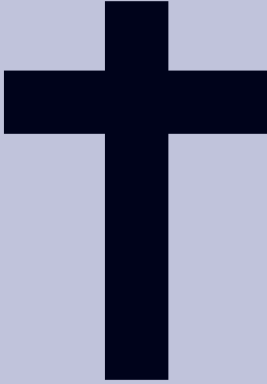


Bafut



Bafut: Ñtoò Kristo yí Ñsigìnè: mìkàà yí mfiì New
Testament

Bafut
Bafut: Ntoò Kristo yî Nsigìnè: mìkàà yî mfiì New
Testament

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bafut

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2022-10-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 27 Oct 2022

5d039b4a-c9a1-50b1-8a61-176cf48aa271

Contents

| | |
|---------------------------|-----|
| Mateo | 1 |
| Mark | 75 |
| Lukas | 126 |
| Jɔn | 204 |
| Ifà'à | 264 |
| BaRoma | 336 |
| 1 BaKorinto | 369 |
| 2 BaKorinto | 400 |
| BaGalatia | 421 |
| BaEfeso | 433 |
| BaFilipi | 444 |
| BaKolosi | 453 |
| 1 BaTesalonika | 461 |
| 2 BaTesalonika | 469 |
| 1 Timoti | 474 |
| 2 Timoti | 483 |
| Titus | 490 |
| Filemon | 495 |
| BaHeber | 498 |
| Jɛms | 523 |
| 1 Peta | 532 |
| 2 Pita | 542 |
| 1 Jɔn | 549 |
| 2 Jɔn | 558 |
| 3 Jɔn | 560 |
| Jude | 562 |
| Ìnnù nlwí'ínjìm | 565 |

Ntoo yì Nsigìnè yìi MATEO à le ñwà'ànè aà

ÑJI'INNŪ ANWÀ'ANƏ YU

A anwà'ànè yù aa a le ñwà'ànə Mateo, ñgàntoo Kristo yìi mə ikùm yi yì mɔ'ɔ le mbə Levi aà. Ntoo yì ñsigìnè yìi mə Mateo à le ñwà'ànè aa i swonə ni mə Yesu à nî Ayo'ò Nwĩ wa mə Nwĩ à le ñkà'à mə yu ka yì too tâ à zi nyweense bə aà. Nswonə ni mə ñnnù tsim jii mə i le mfè'ε a nu Yesu bo bì jii mə à le ñghirə aa, i le nyonə aa ajàn yìi mə bì leè ñt'ε mfoo ñwà'ànè tètə a mum Mikàà yì Lwèn, ñnnù tsim i fè'ε mboontə aa a mfigitə tâ bə zi mə Yesu à ni tsi'ì Ayo'ò Nwĩ wâ.

Mateo à nanşə ntaŋtə ñnnù jii mə Yesu à le si dî'ì aa a ni mânjì yìi mə ñdì'innù a kòŋə ni mə tâ bì ghotə ñnnù jii mə a dî'ì aà. A ghirə a nanşə ñlaa mə Yesu à le mbə Rabbi, Ndi'innù yì ñwè yìi mə à le si ghàà nî adà'à aà. Bìma bì ñnnù bì mɔ'ɔ bii mə Yesu à le ñghàà ghu aa a bə ànnù Nwĩ a atu nta'a (5-7), ànnù ntoo bə a múm mbi tâ bì aa nşense nî ntoo yì ñsigìnè (10), ànnù ñl'ìñə ñfansənnù bə a múm ñghòtə, ànnù mbə ñgǎnyəgənnù (18) ñnnù ñlwĩ'ìnjim bo bì ànnù ajàn mə ànnù ñifò Nwĩ a zì aà (24-25).

Mateo à nanşə ndì'ì tsi'ì sigìnè mə Yesu à nî mifò, ñki ntigə nlogə noò ñghaa nlonə annù ñifò aburə. (Mateo, tsó mə à le mbə ñù baYuda, ñwa'anə aa a mbo baYuda ya'a aa, a gha'a ntwonə nî ànnù ñifò Nwĩ aa nî ànnù ñifò aburə. Aburə a təə aa ni ikùm Nwĩ yìi mə bo le si bɔ'ɔ a ntwonə aà.) Ñghirə bì yə mə Yesu à lògə noò ñdì'ì bə ghu ajànə mə bì tswe a múm ànnù ñifò Nwĩ aà. 'Mburə nanşə nloɔ ni mə tâ bə bitsim a nî ñtoò tsim bì zì ntoo yì ñsigìnè ya nlonə annù ñifò aburə (24.14). Mateo à lwĩ'isə nî ñdì'ì yì ñwè ya mə tâ bì ñghεε ñghirə tâ ñgwè'ε mu ñù ñtsim fàa mbi tigə ñgǎnyəgənnù Kristo tă ki tigə yu'unə nii a nî ñnnù jii mə à le ndì'ì aà (28.18-20).

Bì yatə anwà'ànè yù aa laà:

1. Ñwè'è Yesu Kristo bo bì ajàn mə bì le njwe yi aà 1.1—2.23
2. Afà'à Jon Nğanmùrə bə ñki 3.1-12
3. Ajàn mə bì le mmurə Yesu a ñki bo ajàn mə bì le ñkwà'ànè yi aà 3.13—4.1
4. Afà'à Yesu a Galilea 4.12—18.35

5. Ajàŋ mə à ɛ nlǒ a Galilea ŋkɔ'ɔ ni Yerusalem aà 19.1—20.34
6. Ngyà yî ñlwi'ɪnjìm a Yerusalem bo bì maa mbèè àla'a 21.1—27.66
7. Ajàŋ mə à ɛ nyweenə ni nìwo ndi'i ibiinû yi a mbo bè aà 28.1-20

Ngàŋətsə Kristo
(Lk. 3.23-28)

¹ Bì səŋ bìtə bì atsə bì Yesu Kristo, yîi mə à ɛ mfè'è a atsə David, mu Abraham aa mə:

² Abraham à ɛ mbə ta bì Isaac,
Isaac a bə ta bì Yakob,

Yakob a bə ta bì Yuda bo bì bɔɔ bi maà bi bi mbâŋnè,

³ Yuda a bə ta bì Perez bo Zerah yîi ndè wàà à ɛ mbə Tamar aa,

Perez a tigè mbə ta bì Hezron,

Hezron a tigè mbə ta bì Ram,

⁴ Ram a bə ta bì Amminadab,
Amminadab a bə ta bì Nashshon,

Nahshon, abə ta bì salmon,

⁵ Salmon a bə ta bì Boaz, yîi mə ndè yî à ɛ mbə Rahab aa,

Boaz a bə ta bì Obed yîi ndè yî à ɛ mbə Ruth, mbə ta bì Jesse, ⁶ Jesse tigè mbə ta bì Mfɔ David.

David, yîi mə à ɛ mbə ta bì Solomon yîi ndè yî à ɛ mbə ŋgwɛ Uriah aà,

⁷ Solomon a bə ta bì Rehoboam,

Rehoboam a bə ta bì Abijah,

Abijah a bə ta bì Asa,

⁸ Asa a bə ta bì Jehoshaphat,

Jehoshaphat a bə ta bì Joram,

Joram a bə ta bì Uzziah,

⁹ Uzziah a bə ta bì Jotham,

Jotham a bə ta bì Ahaz,

Ahaz a bə ta bì Hezekiah,

¹⁰ Hezekiah a bə ta bì Manasseh,

Manasseh a bə ta bì Amos,

Amos a bə ta bì Josiah,

¹¹ Josiah a bə ta bì Jechoniah, yîi mə à ɛ njwe waa bì bɔɔ bi maà bi fyâ noè mə bì ɛ nlògè baYuda ŋghɛɛ ni bu a ala'a Babylon tsǒ ibù'u ntsò aà.

¹² Bo ghèè mē ntswe a ala'a Babylon aa,

Jechoniah a bə ta bì Shealtiel,

Shealtiel a bə ta bì Zerubabel,

¹³ Zerubabel a bə ta bì Abiud,

Abiud a bə ta bɪ Eliakim,

Eliakim a bə ta bɪ Azor,

¹⁴ Azor a bə ta bɪ Zadok,

Zadok a bə ta bɪ Achin,

Achin a bə ta bɪ Eliud,

¹⁵ Eliud a bə ta bɪ Eleazar,

Eleazar a bə ta bɪ Matthan,

Matthan a bə ta bɪ Yakob,

¹⁶ Yakob a bə ta bɪ Joseph, yɪi à lɛ mbə ndoo Mary, Mary mə à lɛ njwe Yesu yɪi bi twonɔə ni Kristo aà.

¹⁷ Ma la a bə mə bɪta bi atsə bi Yesu, nɪloginə a nu Abraham ŋkɔ'ɔ nywe'e a nu David, bi lɛ mbə nighum ntsò nɪkwà, m̀bu nlò a nu David ŋkɔ'ɔ nywe'e fyâ noò mə bi lɛ nlògè waa ŋghɛɛ ni bu a ala'a Babylon tsó ibù'u ntsò aa, bo kɪ mbə nighum ntsò nɪkwà, ŋki mbu nlòginè wa noò ibù'u ntsò ŋkɔ'ɔ nywe'e a nu Kristo bo kɪ mbə nighum ntsò ni kwà.

Ajàŋ yɪi mə bi lɛ njwe Yesu aà

(Lk. 2.1-7)

¹⁸ Bi lɛ njwe Yesu Kristo aa laà mə: Joseph à lɛ kosə Mary, ndè bɪ Yesu nɪ ŋgwê yɪ, lâ m̀bɔŋ tâ noò nɪyɔ'ò yɪ à ku'u, Mary a yə mə Azwɪ Nwɪ a bɪnɔnè mē ŋghirə yu tswe ni mú!

¹⁹ Tsó mə Joseph à lɛ mbə ŋɪ yɪ m̀nnu mi mi tsinə aa, kaa à lɛ ŋwa'à kòŋ mə yu dɪrɪsə atu Mary a nsi bə. A lɛ ntigə nlɔɔ ni mánjɪ yɪi mə yu ka ŋe'esə tuu Mary ghu. ²⁰ A kà mē aa kwa'atə nɪ àtu ni ma yú ànnu, Angel Mmà'àmbi a zɪ ghu mbo ni a njèè, nswon mə: “Joseph, mú m̀fɔ David, tsuu ló bɔ'ɔ a lògə Mary nɪ ŋgwê ghò bə, nlon mə mu wa mə à tswe ni ghu aa a fá Azwɪ Nwɪ yɪi mə a laa m̀nsə aà. ²¹ A ka jwe múmbɔŋnè tâ ò tswe ikúm yi ni Yesu* nlon mə à ka yɪ yweensə bə bi nɪ ibi waa aà.”

²² Ma yú ànnu a lɛ mfè'è tsi'ɪ tsim ma mùu ajàn aa, tâ ànnu yɪi mə Mmà'àmbi à lɛ ghèrè ŋgànntoò yɪ a swon aa, tâ à fɛ'ɛ mbòontè tsi'ɪ maa ajàn mə:

²³ “Yê nɪ, Múŋgòò m̀ngyè à ka yɪ tswe ni mu, i jwe múmbɔŋnè,

tâ bɪ tswe ikúm yi ni Emmanuel,”

(nɪjɪ'ɪ ikúm ma ghú i bə mə, “Nwɪ à tswe bi'inè”).

²⁴ Joseph à bɪnɔnè mē wa njèè, nɪyɔ'ɔ Mary tsi'ɪ wa ajàn mə Angel Mmà'àmbi wa à lɛ nswon ghu mbo mə tâ à ghirə aà.

²⁵ Lá kaa à lɛ ŋwa'à ni ghu nɔŋ nywe'e a noò yɪi mə Mary à lɛ njwe mú yɪ yɪ m̀bɔŋnè wa aà. A jwè mē aa Joseph a tswe ikúm yi ni Yesu.

* 1:21 Njɪ'ɪ Yesu i bə aa “Ŋgànnywèensə bə.”

2

Ajàn yïi mæ ñgǎñlii mǎnjònŋ i le nzì ñkwe'etə Yesu aà

¹ Bi le njwe Yesu aa a ala'a Bethlehem a mbù'ù Yudea, wa noò wa yïi mæ Herod à le mbə Mfò aà. Ma mùu noò, bə bí mǎ'c bïi mæ bi le si líi ni mǎnjònŋ aa, bi le nlò a mbi nsa'a noò, ñzi a Yerusalem. ² Bo zì mē aa, m̄betə mæ: “Bi jwe mu wa mæ à ka yï bə Mfò baYuda aa fə aa ε? Bi'i le nyə f̄njònŋ fi a ajàn yïi mæ fi le mfè'è a mbï nsa'a noò wa noò yïi bi le njwe yi aà. Bi'ï zi aa a mmü yi.”

³ Mfò Herod à yù'ù mē laà, ñtônŋ yi i lwî, nú yï i tsiginè, ìdigè i kù ñtigə ntsiginə tsi'ï tsiginè a Yerusalem. ⁴ A le ntwoŋ bilii bi ñgǎñmaa'anwî bi tsim bo bi ñgǎñndi'ï nònŋsè tsim bi zì a betə a mbo bo mæ: “Bi le ntswe ni ñjwe Nyò'ò Nwî wa aa a fə aa ε?” ⁵ Bo kwi'i mæ, “A njò'ò àla'a Yerusalem a mbù'ù Yudea. Yulà à ni ànnù yïi mæ ñgǎntoo Nwî à le ñŋwà'ànè aà:

⁶ 'Wò, àla'a Bethlehem, a mbù'u Yudea, wò, kaa ò si kə'ətə bē, a titii ila'a jï wè jii mæ i tswe a mbù'ù Yudea aà;

ñlonŋ mæ ñtsyàsə bə à ka yï fè'è a titii wò;
 ñù yïi mæ à ka yï ki tsisə ni bē bā, baIsrael aà.' ”

⁷ Herod à yù'ù mē lâlà, ñtwoŋ ñgǎñlii mǎnjònŋ jya bo bo tswē ñŋe'esə ñghaanə, a betə waa bo naŋsə ñswonə noò wa yïi mæ bo le nyə f̄njònŋ fya ghu aà. ⁸ A yù'ù mē, ñtigə ntoo waa a wa Bethlehem ñswonŋ mæ: “Ni ghεε naŋsə nlɔɔ mu wá; bεε ni lɔɔ nyə, ni tigə m̄bu mbii ñswonə a mbo mē, ta mē ki ñghεε mmii yi.” ⁹ Bo yù'ùtə mē ànnù ya mæ mfò wa à swòŋ aa, ñtigə mfè'ε ñghèè waa. F̄njònŋ fya mæ bo le nyə a mbï nsà'a noò aa, fi tigə ñghεε ni mbii bo, ñghεε ntəə wa adigə yïi mæ bi le njwe mu wa a tswe ghu aà. ¹⁰ Bo yè mē f̄njònŋ fya mburə ndoritə tsi'ï a mbē ànnù. ¹¹ Bo ghεè ñkuu wa nda, ñyə mu wa bo ñdè yi Mary, ñwo ghu nsi, mmii yi. Bo mii mē yi, ñŋa'a ibāà jyaa m̄fi'ï njoo jii mæ bo le nzì a ntsà'àtə mu wa ni ju aa, mfa ntəŋə yi ghu; bo le mfa aa gold, ni frankinsense a bǎ'c ni mæə ghu mbô. ¹² Bo fè'è mē ñka mbii waa fu mbaŋŋə ntigə ntsya ni m̄anji yï dāŋ ñlonŋ mæ à le si bə aa bonŋ ñjəə ì le mē waa, Nwî a swonŋ a mbo bo mæ tâ bo tsuu bŋ bii ghèè fu wa a mbèε mfò Herod.

Ajàn yïi mæ bi le nlògə Yesu ñkhə ñghèè ni ghu a ala'a Egipto aà

¹³ Noò yïi mæ bo le mmà'àtə ñghεε waa laa, angel Mmà'àmbi a zì a mbo Joseph a m̄m̄ ñjəə ñswonŋ ghu mbo

mə, “Wa Herod à ka ki lòò mu wa mə yu zwiṭə, bìnə nlogè yi bô ndè yĩ, ñkhə ñghèè ni ghu a ala'a Egipto, ñtigə ntswe ghu nywe'e a noò yĩ mə ka yĩ bũ swonə a mbo wò aà.”

¹⁴ Joseph à le mbìnə nlogə mu wa bô ndè yĩ tsi'ĩ nìtugə, ñghèè a ala'a Egipto, ¹⁵ ñtigə ntswe ghu nywe'e a noò yĩ mə Herod à le ñkwo aà. Ma yũ ànnù a le mfè'è aa a ñlwensə ànnù yĩ mə Mmà'àmbi à le ghìrè ñgàṅntoò yĩ a foò ñswon aa mə, “Mè le ntwonə mù ghà a fe'è aa a ala'a Egipto.”

Ajàṅə bi le nzwitə bônkhə aà

¹⁶ Nòò yĩ mə Herod à le nyə mə bə bya mə bi le nlò a mbi nsa'a nòò bi bwe'esə yi aa, ñtôn i le ñlwĩ tsi'ĩ si'i si'i. A too bə mə tâ bi ghɛɛ nzwitə bɔɔ mbâṅnə bitsim a ala'a Bethlehem bo bi ni a ila'a jii i le ntswe ghu mbèè aa, ñlòginə ni bɔɔ bii bi le mbə ilòò ji baa aa ñtigə nsigə, ñyonə aa wa ni nòò wa mə bə bya le nswon mə fɪŋjɔŋ fya le mfè'è aà.

¹⁷ Ma yũ ànnù a le mfè'è ñlwensə aa ànnù yĩ mə ñgàṅntoò Nwĩ Jeremiah à le nswon aa mə:

¹⁸ “Nù a yè'ə a Rama,

nlərə nĩ àkhì yì,

Rachel a yè'ə bɔɔ bi;

kaa wa'à bii ni mə mbə nù tsimsə yi,

ñlon mə bi kwòkè mē aà.”

¹⁹ Nòò yĩ Herod à le ñkwo aa, Angel Mmà'àmbi a zĩ a mbo Joseph a mùm ñjèè a ala'a Egipto nswon mə, ²⁰ “Bìnə nlogə mu wa bô ndè yĩ, m̀bii ala'a Israel, ñlon mə bə bya mə bi le si lòò nzwitə mu wa aa bo kwòkè mē.” ²¹ A le mbìnə nlogə mu wa bo ndè yĩ, m̀bii a ala'a Israel. ²² La à bii mə ñyu'u mə Archelaus à leè ñji ndá taà yĩ ñtigə mfò a ala'a Yudea aa, le mbo'ɔ a ñghèè ghu. Nwĩ à le mbu ndi'itə yi a mùm ñjèè mə tâ à ghɛɛ a mbu'u ala'a Galilea. ²³ A le ñghèè ñtigə ñka ntswe aa a njò'ò àla'a Nazareth, tã lwensə ànnù yĩ ñgàṅntoò Nwĩ à le nswon aa, mə, “Bi ka yĩ ki twonə nii ni nù baNazareth.”

3

Ajàṅ yĩ mə Jɔn Ñgàṅmùrə bə ñkì à le si swon ànnù Nwĩ aà

¹ A le mbə maa noò, Jɔn Ñgàṅmùrə bə a ñkì a zĩ a atu nta'a miwèè miwèè yĩ i le ntswe a mbu'u Yudea aa, ñlòginə ñka nswonə nĩ ànnù Nwĩ ghu. ² A le si swonə ni mə, “Nì bəṅkə m̀ntiì muu, mma'atə ibi ghuu ñlon mə ànnù nifɔ aburə a tigə a abô.

³ “Jɔn à le mbə aa nù wa mə ngàntoò Nwĩ Yesaiah à le nswonɔ nlon yi mə, ‘Njĩ nù i tɔɔnə ni a atu nta'a miwèè miwèè nswonɔ ni mə, Nì nanɔsə a mánjĩ Mmà'ambi, ñnanɔsə iyaà ji tá i tsinə!’ ”

⁴ Jɔn à le si wɛ'ɛ itsə'ə jii bi le nanɔsə nĩ ñnɔn kamel aa, ɔkii ɔwɛ'ɛ nĩ ñkò ɔgùu a atii yu; miji mi mi le mbə ɔgweenə bo nwu yi ñtá'á. ⁵ Bè le si zĩ ghu mbèè ñlo ni a Yerusalem, bo bi a mbù'ù Yudea ntsim, bo bi nĩ ñla'á tsim jii i le ntswe ɔkarisə ɔkĩ Jordan aa. ⁶ Bo le si bii nĩ ñfansennú jyaa, Jɔn a tigè mmurə nĩ waa a ɔkĩ Jordan.

⁷ Lá nòò yii mə à le nyə baFarisai bí ghà'atè bo bi baSadukai bi zĩ ghu mbo mə tá à murə waa a ɔkĩ aa, a le nswonɔ a mbo bo mə, “Bũ bɔɔ bi nô! A ghuu aa a wà'àsə wò mə tá nĩ khè àlwintɔnə Nwĩ yii mə a zĩ aa ɛ? ⁸ Nì ka ɔkoonə mântà mii mə mi dì'ì ni mə nĩ bəɔkè mē mântii muu, mma'atə ibi ghuu aa. ⁹ Nì tsee ki mòòntè ni mə mbə nĩ yi ɔkhə njo Nwĩ nlon mə ni swonɔ ni mə, ‘Taà yĩ'ì à ni aa Abraham.’ Mə swonɔ a mbo bù mə mbə Nwĩ à zĩ àjàn mə mbə yu bəɔkè ɔgò'ò jùlà i tigè bɔɔ bi Abraham! ¹⁰ Tsi'ì tsitsɔnɔ wa bi nɔnsə mē ñjàà ñlɔɔ nĩ ɔwá itĩ ghu tsi'ì mĩngàn! Itĩ tsim jii mə kaa i si mântà mĩ siginè koonə aa, bi ka wá mmà'a a mɔ'ɔ tá i khi.

¹¹ “Mə murə ghuu aa a ɔkĩ a ndi'ì mə nĩ bəɔkè mē mântii muu, lá nù yi mò'ɔ a yonə a njim mə, yii mə à kò'ònə ntsyatè ghá, kaa mə wa'á kù'ùnə tsi'ì tugitə ñbaakòrè ji. A ni yu wa yii à ka yĩ ki murə ghuu a mùm Azwĩ yi Làà ni a mum mɔ'ɔ aa. ¹² Ayoo nsəgə misàn a tswe ghu abo, à ka səgə misàn mya i tii ntsà'a tsim fi'isə i tigə ghotə misàn mya a mùm àta yu, i bəɔnə tɔɔ ntsà'á jya a ni mɔ'ɔ yii mə i khi kaa wa'á mèmè aa.”

*Ajàn mə bi le mmurə Yesu a ɔkĩ aa
(Mk. 1.9-11; Lk. 3.21-22)*

¹³ Yesu à le ntigə nlo a Galilea nzi a mbèɛ Jɔn a ɔkĩ Jordan mə tá à murə yi a ɔkĩ. ¹⁴ Jɔn à le ɔka nɔɔ ntuù, nswonɔ ni mə, “A ku'unə mə bon a murə wò mmurə gha a ɔkĩ, ò bəɔnə mbu nzi bə a mbo mə aa ɛ?” ¹⁵ Yesu a kwi'ì ghu mbo mə, “Mà'atə tá à bə làà tsitsɔnə; nlon mə áá àjàn yii mə a ku'unə mə tá bi ghirə tá ñnnù tsim i tsinə aa.” Jɔn à le ntigə mbii mmurə yi a ɔkĩ.

¹⁶ Nòò yii bi le mmurə Yesu a ɔkĩ aa, à le ɔghèsè mife'ɛ wa mùm ɔkĩ ɔkɔ'ɔ ntəə a nta'á. Abùrè a le ɔɔa'anə a yə Azwĩ Nwĩ a sigə, mbə tsə bugirəmikuu ntəə ghu atú. ¹⁷ Njĩ Nwĩ i

tigè ñghaa nlo a aburə nswon mə, “Aa mû ghà yî mbânɲè yî mə mè kòɲə aa à ghułà, mə nanşə ndoritə nlonɲə yî.”

4

Ajan yî mə Satan à le ɲkwà'ànə Yesu aà
(Mk. 1.12-13; Lk. 4.1-13)

¹ Ma yaa ànnù a ghè mə ki tsyà, Azwi Nwî a tsyâsè Yesu a atu nta'a miwèè miwèè mə tâ Devil à kwa'anə yi ghu. ² A le ntswe ghu mitugə mi njwi mighum mi nîkwà, a si'inə bo bì a tîugə, ntuu nji, nji i yanə yi. ³ Nğankwà'anə bè wa a zî ghu mbo nswon mə, “Mbə ò bə Mu Nwî, ò swon a mbô ñgò'ò jû mə tâ ì bəɲkə ntigə abaà.”

⁴ Yesu a kwi'i mə, “Bi ɲwa'anə a mûm àɲwà'ànə Nwî mə, ‘Kaa ɲù à si ntî tswè nlon aa tsi'î àbaa yu yu bə, a kii nloɔ mighàà mi tsim mii mi fè'ε a ntsu Nwî aà.’ ”

⁵ Devil a bú nlogə Yesu ɲghεε ni ghu wa njò'ò àla'a yî nlaà manşə, nte'ε yi wa atu nidòò ni ndâmà'anwî, ⁶ nswon ghu mbo mə, “Mbə ò bə Mu Nwî, ò tso'ɔnə nlo fâa atu nda nnanə a nsyê; nlon mə bi ɲwa'anə mûm àɲwà'ànə Nwî mə, ‘Nwî à ka swon annù a mbo baangel bi nlonə ghô.’

Mbu nswon mə,

‘Bo ka tigə ɲεε gho i tugitə a mbo bo a ndəɲ mbî'î ò tumə àkôrê yo a nî ñgò'ò.’ ”

⁷ Yesu a kwi'i mə, “Bi bú ɲwà'ànə a mûm àɲwà'ànə Nwî mə, ‘Tsùu Mmà'àmbi Nwîɲgɔɲ ghô kwà'ànə.’ ”

⁸ Devil a ku'ùsə m̄bu nlogə Yesu ɲkɔ'ɔ ɲghεε ni ghu a atu nta'a yî a le ɲkɔ'ɔ nɔɲnə aa, n̄di'î itoò tsim jii mə bîfò bi mbi bù sa'a aa bo bì n̄gha'à nyaa ghu mbô. ⁹ Nswon ghu mbo mə, “Mè ka fa ɲgòɲ n̄joo ma jû tsim a mbo wò mə mbə ò wo a nsyε mmii ghâ.” ¹⁰ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “Lò ɲghèé, Satan! Bi ɲwa'anə a mûm àɲwà'ànə Nwî mə, ‘Ka mii tsi'î Mmà'àmbi Nwîɲgɔɲ ghò, ɲkii ɲka mfa'a tsi'î ghu mbo yuyu.’ ”

¹¹ Devil à le ntigə mma'atə Yesu, baangel bi zî n̄fa'a ghu mbô.

Ajan yî mə Yesu à le nloginə afà'â yi a Galilea aà
(Mk. 1.4-15; Lk. 4.14-15)

¹² Yesu à yù'ù mə mə bi niɲə Jon Nğanmùrə bè a ɲki a atsan, ntigə nlo ɲghèè a Galilea. ¹³ À ghèè m̄ ghū aa, mma'atə Nazareth ɲghεε ntigə ntswe a Kapernaum, a mbèè àtsumə Galilea, a mbù'u Zebulem bo Naphtali. ¹⁴ A le mfè'è laa a n̄lwsə annù yî mə ɲgànntoò Nwî Yesaiah à le nswon aa mə,

15 “Ala'a Zebulum ni ala'a Naphtali,
 jii mə i tswe a mbèe ηki miyaa, a njii ηki Jordan,
 Galilea, wò àla'a bìtìzi Nwî!

16 Bè bii mə bi le si tswe a mûm mîfî ìdìgè aa
 bi yè mə ηkà'à yî wè,
 bè bii mə bi le si tswe a ala'a yîi mə àliləṅə niwo a le ntswe
 ghu aa,
 ηkà'à i tà mə a nu bo.”

17 Nlɔginə maa noò Yesu a lɔginə ηka nswonə nî ànnù Nwî
 nswonə ni mə, “Nì bəṅkə mîntiì muu, mma'atə ìbî ghuu,
 nlon mə annù nifɔ aburə a tigə a abô.”

*Ajàṅ yîi mə Yesu à le ntwon ηgǎṅkô mbwè ji nikwà aà
 (Mk. 1.16-20; Lk. 4.14-15)*

18 Yesu à kà mē aa ntəə nzi a aghəṅə ηki miyaa Galilea
 nyə ηgǎṅkômbwè ji baa, a bə Simon yîi bi le si twonə ni
 Peta aa, bo mumaà yî Andrew, bi tswé wa mûm ηkî ñlə nî
 mbwè nî àmbunjya. 19 Yesu a swon a mbo bo mə, “Nì zi ηka
 nyonə nàà, mə ka ghìrə tâ nì tigə mbə ηgǎṅko bè.” 20 Bo kî
 ηghesə mmà'atə mbunjyâ jyaa jyaa nyonə yi.

21 Bo bo kà mē aa ηghentə a bú nyə bɔɔ bi ma bî mɔ'ɔ
 bi baa, a bə Jems bo Jon, bɔɔ bi Zebedee. Bo bì taà wàà
 Zebedee le ntswe a mûm àkànu'u ηkεε nî mbunjyâ jyaa.
 Yesu a twonə waa. 22 Bo kî ηghesə mmà'atə akànu'u yaa ya
 bo bì taà wàà nyonə yi.

*Ajàṅ mə Yesu à le ηka ndi'i nî ànnù, nswonə nî ànnù Nwî
 ηkii ηghurə nî ηgàṅ mighòò aà
 (Lk. 6.17-19)*

23 Yesu à le ntigə ηkarə ni ala'a Galilea tsim ndi'i nî ìnnù
 a ndâghòtə baYuda, ηkii nswonə nî ntoo yî ñsiginə ya nlonə
 annù nifɔ aburə. Nğhurə ni mighòò mi tsim bo bì ìl'ɔ
 tsim jii i le ntswe a nu bè aà. 24 Annù nlon ηgaà yî a le
 ntigə nseənə a mûm àla'a Syria tsimè. Bè tigè ñlɔgə nî
 ηgàṅmighòò jyaa tsim, tsi'î bè bii bi le si ghòò ni mighòò
 a mbuu mbuu, bo bè bii mə bi le si yu'u nyanə a mbuu
 mbuu aa, bè bii mə bì demon le ntswe a nu bo aa, ηgǎṅwo
 abùbùrə, bo bì bìbwènkè ñzi ni bo, a kii ηghurə waa.
 25 Mìnnòò mî ghà'atə le ntigə nlo a mbù'u Galilea bo bì ni a
 Decapolis, ñlo a Yerusalem, ni a Yudea, ni a njii ηkî Jordan
 nyonə nîi.

5

Annù Nwĩ yĩi mæ Yesu à lɛ nswon a atu nta'a aà
(Lk. 6.20-23)

¹ Yesu à yè mæ nnòò bê wa ntigè ñkò'ò ñghɛɛ a atu nta'a, ntswe a nsyɛ, ñgǎnyøgênnù jì ì yôn ñtswe ghu mbèè. ² A lɔgìnè ñka ndi'ì waa mæ:

³ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ bo fumə a mûm Azwĩ aà, ñlon mæ ànnù nifɔ aburə à ñi à yaa.

⁴ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ mîntiì myaa luu ñi àjəɲnè aà, ñlon mæ bi ka tigè bɔrisè mîntiì myaa.

⁵ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ bi bɔnə aà, ñlon mæ bo ka yĩ jì mbi yù aà.

⁶ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ ñi ì yanə ñi waa, mîntiì myaa kii ñloo ñlon innù jii ì tsinə aà, ñlon mæ bo ka yĩ ywurə.

⁷ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ bi ko miiñnè bə bi mɔ'ò aà, ñlon mæ bi ka yĩ kii ko miiñnè wàà.

⁸ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ mîntiì myaa mi laa aà, ñlon mæ bo ka yĩ yə Nwĩ.

⁹ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ bi fà'à a ñghìrə mæ tâ m̀bɔɔnə tswe a titi bə aà, ñlon mæ baa yĩ tigè twonə waa ni bɔɔ bi Nwĩ.

¹⁰ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ bi tso'ò akòrə yaa ñlon mæ bo ghìrə annù yii a tsinə aà, ànnù nifɔ aburə a ñi à yaa.

¹¹ “Mbɔɔnə a mbo bù mæ mbə bə ka mbəgìtə ñi ghuu, ñtso'ò ñi àkòrə yuu, ñkii nswonə ñi m̀buu innù jii bii tsim, tsi'ì àdànə dànə, a atu bù ñlon ñgaa yà aà. ¹² Ñi ka ndoritə ñkii ñwyɛ nsəgìtə ñlon mæ m̀tso'ònə mi afà'à mii mi gha'a aa mi tswe a mbo bù a aburə aà. Ñlon mæ à ki mbə ajàn yii bi lɛ si tso'ò akorə ñgǎntoo Nwĩ jii ì lɛ ntswe a mbii bù aà.

Mbə fɪŋgwan bô ñkà'à
(Mk. 9.50; Lk. 14.34-35)

¹³ “Ñi laa mbə fɪŋgwan a mbô m̀bi. Lâ mbə fɪŋgwan fi tuu nii bú ki lĩ bon bi ka tigè bú ghìrə aa mæ akə tâ fi bú ka nlii aa ɛ? Kaa fi sè ñi afà'à bú ntswe, ntigè mbə aa mæ tâ bi me'e tâ bə tigè ntəəntə ghu ni m̀kòrə.

¹⁴ “Ñi laa mbə ñkà'a mbi ghù. Kaa mbə bi wa'á njò'ò àla'a yii ì təə a atu nta'a aa lò'òsè. ¹⁵ Kaa bə si lám kosə nninə ñi a mûm àntòò ñkuse, bi bəñnè ñte'ɛ aa bə a atu atetè, ñkà'á yi wa ì tigè ñta ñke'etə ñi bə b̀tsim a mûm ñdà. ¹⁶ Ma mùu ajàn, ñi ghìrə tâ ñkà'á ghuu ka nta a nsi mi'ì bə, tâ bo ka nyə innù jii sigìnè jii ñi ghìrə aa ta tigè gha'asə Taà ghùu yii à tswe a aburə aà.

Ajàn yii mæ Yesu a tɔ'otə nɔŋsə Nwĩ aà

17 “Nì tsee wa'atə mə mə zĩ aa a mbwəsə nòŋsə yĩ à tswe a mùm ñŋwà'ànə Moses kə ànnù yĩ a tswe a mùm àŋwà'ànə ñgǎŋntoo Nwĩ aà. Kaa mə sĩ zĩ aa a mbwəsə nòŋsə, mə zĩ aa bə a nlwensə. 18 Mə swon tsi'ĩ annù nĩŋkon a mbo bù mə kaa nĩli'i nĩ àŋwà'ànə nĩ fùurə kə àntsò'ònə yĩ fùurə kaa ka yĩ wa'à bwe wa nĩ àŋwà'ànə nòŋsə ñywe'e a noò yĩ mə aburə bo ñsyə ka yĩ tsyà aà; bi ka yĩ ghìrə innù jĩ i tswe ghu aa tsi'ĩ tsim ya'a. 19 Nù tsù yĩ mə a wò tsi'ĩ ñdi'i yĩ kəgə yĩ mò'ò a nĩ ñdi'i ma jù, ñkii ntigə ñdi'i ni a mbo bè bĩ mò'ò mə bi ka ñghìrə mala aa, bi ka yĩ twonə yi ni nù yĩ kə'ətə nsigə nlwi'i a mùm ànnù nifɔ aburə. Lá nù yĩ mə a ləə ñdi'i mà jù ñkii mmirisə ni bè bĩ mò'ò mə bi kii ŋka nləə aa, bi ka yĩ twonə yi ni nù yĩ ñwè a mùm ànnù nifɔ aburə.

20 “Mə swon a mbo bù mə, mbə innù juu tsuu tsinə i tsyatə ji ñgǎŋndi'i nòŋsə bo bi ji baFarisai, bəə bon kaa nĩ ka yĩ wa'á a mum annù nifɔ aburə kuù.

Annù ñlonə alwintə bo ñzwitə ñu

21 “Nì yu'u mə bi ɛ si swonə a mbo bè a mbĩ mə, ‘Tsee ñu zwitə; nù yĩ mə à ghìrə ma la aa bi ka lògè yi ghèè ni ghu a ndántsò'òtə mĩsa'à.’ 22 Lá, mə swonə a mbo bù mə, ‘Nù yĩ mə à lwisə ntəŋ a nù ñdĩm yĩ aa,* a bon mə bi nĩŋ isa'a ghu nù.’ Nù yĩ mə à twonə ndĩm yĩ nĩ àtìrə aa, a bon mə bi lògə ñghèè ni ghu a nsi ñgǎŋnsa'a mĩsa'à. Nù yĩ mə twonə ndĩm yĩ nĩ àjĩntə ayoo dāŋə dāŋə aa, a ku'unə mə tá bi ma'a yi a mum mò'ò ti mè.*

23 “Mbə ò yĩ nzi nĩ ñjoo mmà'anwĩ jo a nsi nìkèntə ni mò'ò ni mmà'a Nwĩ, ñwa'atə mə ò fānsə annù a mbo ñdĩm ghò, 24 ò ma'atə ñjoo mmà'anwĩ jya wa mbèè nìkèntə ni mò'ò, mfoo ñghèè bũ ndĩm ghò wa mǎŋsə ànnù ya, mbon tá ò zi mfa njoo mmà'anwĩ jo jyá.

25 “Mbə ñu yĩ à nĩŋ isa'a a nu wò a lògə gho ŋka ñghèè ni wò a korè, ò swon bu yu mǎŋsə isa'a wa a mǎŋjĩ mbon ghèè kuu wá korè; ñlon mə bu yu bə ghèè kuu ghu, bon à ka ghèè fa gho a mbo ñgǎŋnsa'a mĩsa'a tá à tigə mfa gho a mbò ñgǎŋmbé àtsāŋə tá à ghèè nniŋə gho a atsaŋə. 26 Mə swon tsi'ĩ ànnù nĩkon a mbo wò mə ò bə kuu wa atsaŋ bon ò ka tigə tswe ghu i ywe'e a noò yĩ ò ka yĩ mǎŋsə tu ŋkabə yĩ mə ò tswa nii ghu aa tsi'ĩ ñtsim, i sigə ywe'e nĩ ànini yĩ a lwi'i aà.”

Annù ñlonə annù mǎghàbè

* 5:22 Ñŋwa'anə ji mò'ò i kù'ùsə a yuà annù mə, “Ti ghə mə à ghìrə ànnù tsu aa” * 5:22 “Raca” à ni ñghàà ni baGrikia (m̀b̀èg̀it̀è)

27 “Nì le nyu'u bi swon a mbï mæ, ‘Tsee annũ mâghabè ghìrè.’ 28 Lâ mè swon a mbo bù mæ, nù yï mæ à lèntè mângyè nyè'ətə yi aa, à ghìrè mæ annũ mâghabè bo yu a mûm ntiï yu. 29 Maa ajàn mbə nli'i no nï mà'à ni ghìrə mæ tâ ò wo a mûm innù jï bi, ò twe'è mme'e! A bon mæ tâ ò bwe adigə nù yo yï mɔ'ɔ ntsyatə mæ tâ bi yi mmà'a ibiinú gho tsim a mum mɔ'ɔ Satan.* 30 Mbə abô yo yï mà'à a ghìrə mæ tâ ò wo a mûm innù jï bi, ò kwyê mme'e! A bon mæ tâ ò bwe nikwèè no nï mɔ'ɔ ntsyatə mæ tâ bi yi mmà'a ibii nú gho tsim a mum mɔ'ɔ Satan.

Annũ nsà'a nìyɔ'ɔ

(Mt. 19.19; Mk. 10.11-12; Lk. 16.18)

31 “Bi le swon mæ, ‘Nù yï à fi'i ngwê yï a nda yu aa, tâ à yə mæ yu fa ànwà'ănə nsà'ănə nìyɔ'ɔ ghu mbô.’ 32 Lâ, mè swon a mbo bù mæ, mbə nù a fi'i ngwê yï a nda yu, ntsuu nlon aa annũ atsùurə bə, bəə bon à ghìrè aa mæ tâ à tigə mângyá ajirè; nùmbânə yï à yò'ɔ yi aa, a ghìrè aa annũ mâghabè bo mângyè ma wá.

Annù nlonə annũ nka nkàà

33 “Nì yu'u mæ bi le si swonə a mbï mæ, ‘Nì tsuu ki kàà annù a mbwe'esə bə, lâ mbə ò tɛ'ɛ nkaa a mbo Mmà'àmbi mæ ò ka ghìrə annù, ò ghìrè ànnù ma yá.’ 34 La mè swon a mbo bù mæ, nì tɛ'ɛ tsuu burə ki kaa kàà. Nì yi ti kà'a annù nì tsuu ki kàà. Nì tsee nì àbùrə kàà, nlon mæ àa adigə yï mæ àbèrə Nwí a tswe ghu aà; 35 kə a nsyɛ, nlon mæ àa adigə yï mæ Nwí a tətə mikòrə mi ghu aà; kə nì Yerusalem, nlon mæ àa njà'ɔ àla'à Mfò yï n̄wè aà. 36 Nì tsee ki kàà nì àtù yuu, nlon mæ kaa mbə nì wa'ă inun yï m̄fù'ù kè yï m̄fi ghìrè aà. 37 Tâ ànnù yï mæ nì ka ki swonə aa tâ bə tsi'i ‘h̄nə' kə ‘n̄gan’; ànnù yi dan yï n̄ bù n̄swonə aa a tigə nlo aa a mbo nù yï mbi wá.

Annù nlonə annũ nkwi'inə ànnù yï bi

(Lk. 6.29-30)

38 “Nì le nyu'u mæ bi le nswon mæ, ‘Nli'i a atu nli'i, bo bi nìsònə a atu nìsònə.’ 39 La mè swonə a mbo bù mæ, tsuu ibi yï nù yï mbi a ghìrə a nu bù ki tuu. Lâ mbə nù a fɛɛ nigha'à no ni abô mà'à, ò bənkə nì mɔ'ɔ mfa ghu mbô. 40 Mbə nù a loo gho nì isa'a nka nloo mæ yu kwɛrə atsè'ə yo yï mà'à, ò k̄i mfa akutə yo ghu mbô. 41 Mbə nù a gaansə gho mæ tâ ò kwetə yi tâ bu yu gheɛ malə yï m̄fùurə, ò bii bu yu bânə

* 5:29 Mɔ'ɔ Satan, “Gehenna” a ni nighàà ni baGrikia, a bə àdigə mɔ'ɔ ti mè.

ἡγχεε bi baà. ⁴² Mbə ñù a yi nlɔɔ ayoo a mbo wò, ò fâ, ñtsee tuu a ntso'osə ñù nî àyoo.

Annũ a ŋka ŋkɔŋ ŋgàŋ kibàà

(Lk. 6.27-28,32-36)

⁴³ “Nì le nyu'u bi swon mə, ‘Ka kòŋè a ndîm ghò, ŋka mbaa ŋgàŋkibàà ghò.’ ⁴⁴ La mè swònə a mbo bù mə, nì ka ŋkɔŋ ŋgàŋkibàà juu, ŋka ntsa'atə nî Nwî a atu bè bîi bi tso'ɔ akòrê yuu aa, ⁴⁵ tã tigə bə bɔɔ bi Taà ghùu yîi à tswe a aburə aà; ñlon mə a ghìrə nìnòò yî a tâ nî a atu bè bîi bi bo bì bîi sigìnè, ŋghìrə m̀bəŋ i loò nì bè bîi annũ yaa a tsinə aa bo bì bîi annũ yaa sî tsinə aà. ⁴⁶ Mbə nì ka ŋkɔŋ aa tsi'î bè bîi bi kòŋè ghuu aa, bon məbə Nwî a bù ñtso'ɔ ifà'à ghuu aa a ya aa ε? Tsi'î ŋgǎŋkwɛrə bitax, bi si ma mùu ajàŋ ghìrə aa ε?

⁴⁷ “Mbə nì ka ntwonɛtə aa tsi'î bɔɔ bi maà buu, bon kwensə nî ànnũ yîi nì ghìrə aa à nî àkè aa ε? Tsi'î bitizi Nwî, bi si maa ajàŋ kii ŋghìrə aa ε?

⁴⁸ “Nì ghìrə tá ñnnũ juu i bon mànsə tsi'î ajàŋ mə Taà ghuu a aburə à bɔŋ mànsə aà.”

6

Ɔnnũ ñlon ŋghìrə ibòŋè

¹ “Nì ka ntsyesə ghuu ntsuu ñnnũ jîi mə i tsinə aa a nsi mi'i bè ki ghìrə bə mə tâ bì ka nyə ghuu. Ñlon mə nì bə ki ghìrə maa ajàŋ bon kaa nì ka wa'á mitsɔ'ɔnè mi ifà'à a mbo Taà ghùu yîi à tswe a aburə aa kwɛrə.

² “Maa ajàŋ, nì yi ti fa ayoo a mbo ŋgàŋəfɛmə nì tsuu ntàn ki tɔŋə, tsi'î tsɔ'ɔ ajàŋ mə ŋgǎŋabagilè i ghìrə a ndaŋghotə bo bì a nì mîmfàŋnè mə tâ bì ka ŋgha'asə waa aà. Mè swònə a mbo bù tsi'î annũ ñkɔŋ mə bo kwèrə m̄ mitsɔ'ɔnè mi ifà'à myaa mitsimè. ³ Lâ nì yi mbàŋnè ti fa ayoo a mbo ŋgàŋəfɛmə, nì tsuu ghìrə mə tâ àbò yuu yî ŋkwàbè à zi ayoo yîi mə àbò yî mà'à a tugitə aà. ⁴ Tã tâ ñjoo jya mə nì fa aa tâ i tswe a alò'òsè, bon Taà ghùu yîi mə a yə idigə a alò'òsè aa, à ka tso'ɔ ifà'à ghuu.

Annũ ñlon annũ ntsà'atə Nwî

(Lk. 11.2-4)

⁵ “Nì yi ti tsà'atə Nwî, nì tsuu bə tsi'î tsɔ'ɔ ŋgǎŋabagilè mə bo kòŋə mə bo ki biinè təə nì a ndaŋghotə k̄ a mbèè mîmfàŋnè mə bè ka nyə waa aà. Mè swònə a mbo bù tsi'î annũ ñkɔŋ mə bo kwèrə m̄ m̄itəŋnè myaa. ⁶ Lâ nì yi mbàŋnè ti tsà'atə Nwî, nì kuu ŋghèè a múm ñja'à ñda bù, ñtsetə abà'à, ñbu'u mbo a mbo Taà ghùu yîi à tswe alò'òsè

aa, boŋ Taà ghùù yïi a yə idigə a alò'òsə aa, à ka tso'ɔ ifà'á ghuu.

⁷ “Nì yi ti tsà'atè Nwî, nì tsuu bu'usè ki ghàà mighàà bə àdàŋè dāŋè tsi'ï tsó ajàn yïi mə bítizî Nwî bî ghìrè aà. Nlɔŋ mə bo wa'atə ni mə Nwɪŋgòŋ à ka yu'u niyè'è nyaa i yòŋè aa mighàà mya mî ghà'à ñgha'a. ⁸ Nì tsuu tsó bo bə, ñlɔŋ mə Taà ghùù à zi njoo jya jïi mə ni boŋə aa mboŋ tâ nì ka mbetə. ⁹ Nì tigə ŋka ntsa'atə Nwî aa laà mə:

Taà yi'i a aburə,

ghìrè tâ bì ka ñgha'asə ñkùm ghò.

¹⁰ Tâ ànnù nifô yo á zi,

Ta bǎnsye aa nyu'u ndi'ì jo tsó bǎburə.

¹¹ Fa miji mii mə mi ku'unə a mbo bí'ï sii aà.*

¹² Lí'ínə ifansənnù ji'i a ajàn mə bí'ï kii nli'inə ní jï bə bíi bí fànsə a nu bí'ï aà.

¹³ Ntsuu bíi bí'ï kwo a ñkàrè Satan bə. Lá yweensə yi'i ní ìnnù jï bí.*

¹⁴ “Nlɔŋ mə nì bə ki lí'ínə ifansənnù bə, bəə boŋ Taà ghùù yïi à tswə a aburə aa à ka kii lí'ínə juu. ¹⁵ Lá mbə nì tsuu ifansənnù bə ki lí'ínə bəə boŋ kaa Taà ghùù kaa à ka wa'á juu ka nli'inə.

Annù ñlɔŋ annù nsi'isə ibii nu ti jï

¹⁶ “Nì yi ti si'isə ibiinnù ghuu ti ji, nì tsuu ki jəŋnə tsi'ï tsó ŋgǎŋəbagilè ñlɔŋ mə bo tsuŋ mǎnsí myaa mə tá bə ka nyə mə bo si'isə ibii nú waa ti jï. Mə swòŋə a mbo bù tsi'ï annù nɪŋkoŋ mə bo kwèrè mə mitsɔ'ɔnè mi ifa'á myaa mitsimè.

¹⁷ Lá nì yi mbàŋnè ti si'isə ibii nú ghuu ti ji, nì ka nsi'itə mǎnsí muu nyo'ɔ, ¹⁸ tá bə tsee yə mə nì sǐ'isə ibiinnù ghuu ti jï. Tá Taà ghùù yïi à tswə alò'òsə aa, tá yə. Boŋ Taà ghùù wa mə a yə idigə a alò'òsə aa, à ka tso'ɔ ifà'á ghuu.

Afù'ù a aburə

(Lk. 12.33-34)

¹⁹ “Nì tsuu afù'ù yuu a ità fàa nsye ki lèè, a adigə yïi mə mbə ñsègè ì kurə kè ñtsəbè ì kô, kè biyərə bəgə nyərə aà.

²⁰ Nì baŋnə ŋka nləə afù'ù yuu bə a atá aburə, a adigə yïi mə mbə ñsègè ì wa'á kurə, kaa ñtsəbè wa'á kì ñko, kaa biyərə wa'á kì mbəgə nyərə. ²¹ Nlɔŋ mə adigə yïi mə afù'ù yo a tswə ghu aa, ñtì ghò ì ka kii tswə aa ghu.

Ñkà'a ibii nú.

(Lk. 11.34-36)

* **6:11** Kə àbaa yïi bí'ï ka ló ji a yɔɔ aà.

* **6:13** Kə ñgǎŋmbù'ù ìnnù jï bí wá.

22 “Nìlì'í no laa mbə lám ibiínú ghô. Nìlì'í no bə tswe siginè, bəə bon mbèi nú yò ntsim ì luu nì ñkà'à. 23 Lâ nìlì'í mo bə tsuu ì siginè tswe bon mbèi nú yò ntsim ì luu nì mfií idigè. Mbə ñkà'à yíi mə ì tswe a nu bù aa ì bə mfií idigè bəə bon ì nì mfií idigè yí ñswèrè ñswerè.

Nwĩngòŋ bo bì ñjoo

(Lk. 16.13; 12.22-31)

24 “Kaa mbə ñù à wa'à a mbo bità bi afà'à bi baa ka mfa'a; ñlon mə à ka bàà yí mò'ò ì bàŋnə kòŋ yí mò'ô; kə a kâ mfa'a a mbo yí mò'ò nì ntii yi tsim, mbaŋnə ntsa'a ni yí mò'ô. Kaa mbə ò wa'ă a mbo Nwĩ bo bì a mbô ñkabə ka mfa'a.”

25 “Ma mùu ajàn, mè tigè ñswòŋ a mbo bù mə nì tsuu innú ki wa'a ñlon ntswèntí yùu, mə nì ka ji aa àkè, kə no aa àkè le, kə ñlonə ibiínú ghuu, mə nì ka wé'ε aa àkè le. Ntswé ntí yùu, ì sè miji tsyátè aa ε? Mìbìminú muu mi wa'a itsè'è ki ntsyatə aa ε? 26 Nì lentə bìsiŋ bìi bi dàrè a ndəŋ aà. Kaa bi si waa njoo bwe'e, kaa wa'a kii mfu'u nlèè ni a atà. Lâ Taà ghùu yíi à tswe a aburə aa, a jé'è nì waa. Ndùu ghuu ì sí ì waa tsyátè aa ε? 27 Mbə ñù nìbú ghùu yí tsu a ku'ùsè mùbàŋtè a nì ntswèntí* yí ñlon mə a wa'a innu aa ε? 28 Nì wa'a nì innu ñlon itsè'è aa aya aa ε? Nì lentə ibwĩ'í ŋgèè jii ì kwe a ŋgèè aà. Kaa ì si nwùgìnè, kaa ki'ì nì àsìsì kii mba'a. 29 Mè swòŋə a mbo bù mə tsi'í mfií Solomon, a mum ñgha'à ni nì tsim, kaa à le ŋki'í atsè'è yí tsu wé'ε tá à bon mbə tsi'í tsò jyaa. 30 Lâ mbə Nwĩngòŋ a ka nwe'ε itsè'è a nú ŋgèè a itu mĩnta'a, yíi mə ì kwe sii a lo ti bə a yoo bi toò a abu aa, bon mbə a ki'í itsè'è a nu bù naŋsè ñwé'ε ntsyatə aa ε? Abiintii yuu a kə'ə bi laa aa a ya ε? 31 Ma mùu ajàn, a ku'unə mə nì tsuu innu ki wa'a, ì betə ni mə, ‘Bĩ'í ka ji aa àkè, kə bĩ'í ka no aa àkè, kə bĩ'í ka wé'ε aa àkè le?’ 32 Nlon mə bitizi Nwĩ bi lòò ma jù ñjoo tsimè; lâ Taà ghùu a aburə à zi mə ni bon njoo mà jù tsi'í tsimè. 33 Lâ tâ nì foo ŋka nlòò bə ànnu nifò Nwĩ bo bì ànnu yi yíi mə a tsinə aà, bon à ka kii fa njoo mà jù tsi'í tsim a mbo bù. 34 “Ma mùu ajàn, nì tsuu innu ki wa'a ñlon annú ayoo bə, ñlon mə iyòò ka ló tswe nì ì jii innu. Tâ ñgi'í yí sii tâ ì ku'unə sii.”

7

Annú ŋka ntwi mìlò'ò mi bə bí mɔ'ò

(Lk. 6.37-38,41-42)

1 “Tsuu mìlò'ò mi bə ki twi tâ bì tsuu mo ì kii twi. 2 Nlon mə ajàn yíi mə o twi mìlò'ò mi bə aa, à nì ajàn yíi mə bi ka

* 6:27 Kə a nì nsà'atə yí.

yí kii twi mô. Figè yíi mæ o fa ni a mbo bè aa, à ni figè yíi bi ka kii fa ni a mbo wò aà. ³ A ghirê àkè mæ ò ka nyè nî àbà'a ati yíi mæ a tswe nili'i ndim ghò kaa ñki'i nì koonè yíi mæ à tswe a nili'i wò aa yè aa é? ⁴ Kè mbè ò tsyà aa la nswon a mbo ndim ghò mæ, 'Zi ta mè fi'i abà'a ati a nili'i wò', mæ koonè à bàñnè ntswe a nili'i wò aa é? ⁵ Wò ngàñàbagilè, foo ntyá mbii nfi'i koonè wa a nili'i wò, bon ò ka nanse yè abà'a ati ya a nili'i ndim ghò i fi'i.

⁶ "Nì tsuu njoo jii i laa màñsè aa a mbô mbu ki fa bon i ka bəñkə i wə a nu bù. Nì tsuu njoo atindùú juu a mbo bikwiñyàm ki fa bon bi ka nìñtè i ta ñgi'i ghu.

Mbetə, ñlòò bô ñkwèntə
(Lk. 11.9-13)

⁷ "Nì ka mbetə bon bi ka ki fa a mbo bù. Nì ka nlòò bon ñ ka yə. Nì ka ñkwèntə bon bi ka ña'a a mbo bù. ⁸ Nlon mæ ñù ntsim yii a betə aa, a kwèrə, ñù ntsin yii a kii nlòò aa, a yə. Nù yii mæ a kwèntə aa, bi kii ñña'a ghu mbô. ⁹ Kè à nî mbbu ñù ghuu yii mæ à tswe a atitii bù mæ mbè mú yí à betə yi mæ tâ à fa abaa a mbo yu a bàñnè mfa bê ñgò'ò ghu mbo aa é? ¹⁰ Kè bæε mæ a betə yi mæ à fa fibwè a mbo yu a bàñnè mfa bə no aa é? ¹¹ Mbè bù bii mæ nì ni ngāñghirè innù jì bi, nì zi ajàn mæ mbè nì ka mfa njoo jì siginè a mbo bòò buu, bon mbè Taà ghùù yii à tswe aburə aa a ki'i njoo jì siginè a mbo bè bii mæ bi betə aa ka mfa aa mæ akə aa é?

¹² "Ka ñghirè a nu bè i innù jya jii mæ o kòñè mæ bi ka ñghirè a nu wò aà. Nlon mæ àá ànnù yii mæ nòñsè bo bi nìghàà ni ngāñntoo Nwí swonə aa a yulà.

Ntsù ñkya yí kəgə
(Lk. 13.24)

¹³ "Nì tsya nì ntsù ñkya yí kəgə wa ñkuu, nlon mæ ntsù ñkya mà wa i jwaanə ntəə, mánji yí a kí mfwatə, i ghèè aa a ntsù nìwo nì nlwí'í ñjìmè, bè kii ñzwu nyonə ghu ñgha'a. ¹⁴ Lá ntsù ñkya yii mæ i ghèè a múm ntswèntii aa i kə'ətə; mánji yii mæ a kii ñghεε ghu aa a tsyànè, a bə tsi'í mbùmtè bê mæ mbè bi yè.

Ati bo fíntá fi
(Lk. 6.43-44)

¹⁵ "Nì ka ntsyεsə ghuu nî ñgāñntoo Nwí mbwe'esè, jii i zì a mbo bù mma'a ñguù mbìñjèrè a nu bo, lá mbəñnè mbə naàngwyè mitsə'è aà. ¹⁶ Wa nì ka yí zi waa aa a ñjím mántá myaa. Mbè àtí ñjón ñjón a koonè manğòlè aa é? Kè ñtsìbìñjón i koonè àjòò aa é? ¹⁷ Wa àtí yí siginè a koonè aa mántá mí siginè, àtí yí bi a ñkoonə aa mántá mí bí. ¹⁸ Kaa

mbə àtí yí sigìnè a ki'ì yi mîntà mí bi koonè. Kaa yí bi a wa'á mîntà mí sigìnè ki ñkoonè. ¹⁹ Atí tsím yíi kaa a si mîntà mí sigìnè koonè aa, bi wà mîma'a a mum mɔ'ɔ. ²⁰ Wa nì ka yí ki zi waa i yònè aa a ñjím mîntâ myaa.

Annù ñlonj bə bii bi bwe'esə ibiñnú waa aà
(Lk. 13.25-27)

²¹ “Kaa à sî ñú ñtsím yíi mə a twonjə nàa mə, ‘Mmà'àmbi, Mmà'àmbi', aa bə mə à ka yí kuu a múm ànnù nifɔ aburə. A ka yí kuu tsi'í bə bii mə bi ghìrə annù yíi mə Taà ghà a aburə a lòò aà. ²² A ka yí bə wa ñjwi ñtsò'òtə mîsa'a, tá bə bí ghà'àtə zi nswonj a mbo mə mə, ‘Mmà'àmbi, Mmà'àmbi, bí'í le si swonj ntoo yí ñsigìnè nî ñkúm gho, mfi'í nî ñzwí jì bi nî ñkúm gho, ñkii ñghìrə nî ñnnù jì yeyerə jì ghà'àtə nî ñkúm gho.’ ²³ Tá mə swonj a mbo bo nî ñsi nî ñsi mə, ‘Wa mə le wa'à ghuu zî. Nì lo ghuu a mbèe mə ñghèe mba a ñgǎñghìrè ñnnù jì bí!’

Bibɔɔ bi nda bi baà
(Lk. 6.47-49)

²⁴ “Ñù ñtsím yíi a yu'u mighàa ma mù mfa nî mu aa, à bə aa tsi'í tsó ñù mîtsyè yíi mə à bɔɔ ndá yí a atú àlànjsə ñgò'ò; ²⁵ bɛɛ mbəñ i zi nloo, ñkí i luu, àfisè a ki ntsya ntum nda ya, kaa i ki'ì yi wó, ñlonj mə à le mbɔɔ a atu alànjsə ñgò'ò aà. ²⁶ Lá ñù yíi mə a yu'u mighàa ma mú kaa wa'à nî mu fa'a aa, à bə aa tsi'í tsó àjñtə ñù yíi mə à le ghùrə ndá yí a atú àwànè. ²⁷ Nòò yíi mbəñ i le nloo, mñkí luuñkè, à fisè a kii ntsya ntumə nî nda ya aa, i wó tsi'í nî nìwò nî wè.”

Adà'a Yesu
(Mk. 1.21-22)

²⁸ Nòò yíi Yesu à le mmànjsə a nswonj ma jú ñnnù aa, ñkùrə nnòò bə wa i yerə àjàñ yíi mə à le si dì'í ànnù Nwí aa, ²⁹ Nlonj mə à le si dì'í waa aa tsó ñù yíi à tswe nî àdà'à, kaa wa'à aa tsi'í tsó ñgǎñndì'í nònjsə jyaa dì'í bə.

8

Ajàñ yíi mə Yesu à le ñghùrə ñú àkìkwen aà
(Mk. 1.40-45; Lk. 5.12-16)

¹ Yesu à lò mə wa atu nta'a nsigə mábəm ñnòò i yonè yi. ² Ñù àkìkwen yí mò'ɔ à le ñkí nzi ntsi'í yi, nswetə miku'utə mi ghu nsi, ñswonj mə, “Mmà'àmbi, ò bə kǎñ, bonj ò ghìrə nú yà i laà.”

³ Yesu a nâsə àbô yi mmɔontə yi ghu, ñswonj ghu mbo mə, “Mə kònè, tá nú yò laa.” Akìkwen ya a le ki mburə ñghesə nsigə ghu nu, a laà. ⁴ Yesu a tigə ñswonj ghu mbo

mə, “Yê, ò ghεε, ò tsuu annù tsu a mbo nù lǒ swonə, la mbànɲè ñghεε ndì'i ibii nù gho a mbô ñgànɲmà'anwĩ, ñki mfa ayoo mma'anwĩ yĩ mə Moses à ɛ lèè aa, tâ dì'i a mbo bè mə nù yò ì làà mē.”

Ajàn yĩ mə Yesu à ɛ ñghùrə ñgànɲfà'à àtu bisogyε ñkhì nù baRoma aà
(Lk. 7.1-10)

⁵ Nòò yĩ mə Yesu à ɛ ñghèè ñkuu a Kapernaum aa, àtu bísogyε ñkhì a ɛ nzi ntsi'i yi, m̀bu'u mbo ghu mbo mə à kwetə yi. ⁶ Nswon mə, “Mmà'àmbi, nìghòò bwentə a ñgànɲfà'à ghà, à nònə a ndà tsi'i nì ñgi'ì.”

⁷ Yesu a tigè nswon mə, “Wa m̀è ka zĩ ì ghùrə yi.”

⁸ Atu bísogyè ya a kwi'i mə, “Mmà'àmbi, kaa m̀è sì ku'unè mə mbə ò zĩ ñkuu a nda m̀è; lá, ghènsə ñghàà tsi'i nìghàà nì fùùrè bon ñgànɲfà'à ghà ghú à ka tii. ⁹ Nlon mə m̀è laa mbə ñú, ntswe nì bè bii mə bi tswè nì àda'a a atu m̀è nsa'a nì ghà, m̀è kì ntswe nì àda'a a atu bísogyè bii mə mə sa'a aà: M̀è bə swon nì yĩ m̀ò'ò mə, ‘Ghèè!’, bon à ghèè; m̀è kì nswon nì yĩ m̀ò'ò mə, ‘Zi!’ a kì nzi; Bεε m̀è kì nswon a mbo àbù'ú ya mə ‘Ghìrè yulà ànnù!’ a kì ñghìrə.”

¹⁰ Yesu à yù'ù m̀è ànnù ya yĩ mə à ɛ nswon aa, nyerə, nswon a mbo bè bya mə bi ɛ sì yònè nii aa mə, “M̀è swon tsi'i annù nñkon a mbo bù mə, tsi'i a ala'a baIsrael, kaa m̀è ɛè ñki'í abəñə abiiintii mà yú yê. ¹¹ M̀è swònə a mbo bù mə bè bí ghà'atè ka yĩ lò a mbi nsà'a nòò, nì a mbi ntso nòò, ì zĩ tswè a atu atetè bo bì Abraham, Isaac, nì Yakob wa a m̀m annù nifò aburə, ¹² lá tâ bì banɲə mmè'e bibon bi annù nifò Nwĩ a m̀m nfiì ìdìgè a abεε; tâ bo tigə nyə'ə ghu ñkurə nì m̀sònə myaa.” ¹³ Yesu a tigè m̀bu nswon a mbo atu bísogyè ya mə, “Ka ñghèè; wa ànnù ya mə ò bii aa a ka ghìrə ñgànɲfà'à ghò wá.” Ñgànɲfà'à yĩ wa à ɛ ñki ntii tsi'i maa noò.

Ajàn yĩ bi ɛ mbù ñghurə bê bí ghà'atè aà
(Mk. 1.29-30; Lk. 4.38-41)

¹⁴ Yesu à ɛ ñghèè ñkuu a nda Peta ñyè nònsê yĩ a nòn ñghoo nì fibà. ¹⁵ A ghensè àbò yi mmòontə ghu, fibà wa a ma'atè yi, a biinè ntiğə nloo miji mfa a mbo bo bo jì.

¹⁶ A bè m̀è a noò ñkwéfò bi zĩ nì bè bí ghà'atè bii mə ìzwĩ jì bi ì ɛ ntswe a nu bo aà. Yesu a ghèssə ñghaa nìghàà nì fùùrè m̀furə ìzwĩ jya, ñki ñghurə bè b̀tsim bii bi ɛ sì ghòò aà. ¹⁷ A ɛ ghìrè ma yú ànnù aa a lwensə ànnù yĩ mə ñgànɲntoò Nwĩ Yesaiah à ɛ nswon aa mə, “A ɛ ñkwèrə ìlò'ò jì'inè ñki be'e mighòò mi'inè m̀tsimè.”

Annù bê bi baa bë bi le si lòo a ñka nyònè Yesu aà
(Lk. 9.57-62)

¹⁸ Ajàñ mæ Yesu à le nyæ mîndò mî ghà'à ñgha'a mîi mæ mi le karisæ yi aa, ñswonæ a mbo ñgãnyægãnnù ji mæ tâ bi too ñghæ wa ñjii àtsùm yî m'ò.

¹⁹ Ñgãñndi'i nònşè yî mò'ò, à le nzi ñswon ghu mbo mæ, "Ndì'innù, mæ ka ki yònè nî gho a nî ñgòñ idigè tsim jii mæ o ghèè ghu aà."

²⁰ Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, "Itsò i tswe nì mîmborè myaa, bìsîñ kî ñstwe nî ñdâ jyaa; la kaa Mu Nù à si nî àdìgè yii mæ mbæ a nònşè àtù yi ghu mmîntæ aa tswê."

²¹ Ñgãnyægãnnù yî yî mò'ò à le ñki nswon ghu mbo mæ, "Mmà'àmbî, lèò tâ mæ bìi ñghèè mfoo ntwinæ taà ya'a."

²² La Yesu a swon ghu mbo mæ, "Zi ñka nyònè nàà, mma'atè tâ bìku ka ntwin bikù bi bê byaa."

Ajàñ yii mæ Yesu à le ñghiræ afisè a borè aà
(Mk. 4.35-41; Lk. 8.22-25)

²³ Yesu à le ntigè ñkuu a mûm àkànu'u, ñgãnyægãnnù ji jya i kî ñyonæ yi ñkuu ghu. ²⁴ Bo kà mæ aa ñghæ, àfisè yî tii a le ñghèsè mbe'enè ñka ntsya wa mûm ñkî. ñkànè ñki i tumè nî àkànu'u ya a tigè ñlòò nî mbwe wa mûm ñkî. La Yesu à le mbàñnè ñnòñ mbwii. ²⁵ Bi le ñghèè ñtsigitæ yi nswon mæ, "Yweensæ yi'i, Mmà'àmbî; wa bi'i tigè ntswe aa a ntsu nì wò." ²⁶ Yesu a kwi'i mæ, "Ni nañsæ mbo'ò aa àkè laà aa ε? Abiintii yuu a kə'ə bi laa a ya aa ε?" A le ntigè mbiinè, ñwenæ afisè ya bo bì ñkànè ñki jya, idigè i mborè mæ tük ntigè ñghæ nî mæ swee.

²⁷ Bè bìtsim le nyeræ ntigè nswonè nî mæ, "Aà mbuu ñu akè à ghuà aa ε? Tsi'i àfisè bo bì ñkànè ñki i yu'unè nii aa ε?"

Ajàñ mæ Yesu à le ñghùræ bê bi baa bë bi le ntswe nî
bìdemon aà.

(Mk. 5.1-20; Lk. 8.28-34)

²⁸ Yesu à tòò mæ atsum ya, mfe'ε a ala'a Gadara mbandè ji baa jii mæ bìdemon le ntswe a ito'ò bo aa, bi lô a itu misyè ñzi ntsi'i yi. Bè ma bú le ntsə'ə si'i ñghiræ mæ tâ ñu tsee maa mânji ki tsyà. ²⁹ Bo ghèsè mæ nyæ Yesu aa, ñka ntòñnè nswonè nî mæ, "Bì'inè tswe aa nî àkè aa ε, a Mu Nwĩ? O zĩ faa mæ o zĩ nnin ñgi'i a nu bi'i tighè nòò à kù'ù aa ε?"

³⁰ Akàrè bìkwinjyàm a le ntswe maa mbèè àdìgè ñji. ³¹ Bìdemon bya bi tigè mbu'u mbo a mbo Yesu mæ, "Mbæ ò ka mfi'i yi'i, ò toò yi'i bi'i ghèè ñkuu a nu àkàrè bìkwinjyàm yî."

³² Yesu a swonɔ a mbo bo mɔ, “Nì ghɛɛ.” Bo le mfɛ'è ñghɛɛ ɲkuu a nu àkarè bìkwinyàm yâ tsim, a ju'u ñsigè mbaa yâ; ñtigè ɲkon wa a mûm ɲkî.

³³ Bè bii bi le si be bìkwinyàm bya aa, bi le nlò ɲkhə ɲkuu wa ɲjò'ò àla'a ñtigè nswon innù tsim bo bi ànnù yîi a le mfɛ'è a nu bè bya bi baà. ³⁴ Bè bitsim le mfɛ'è wa ɲjò'ò àla'a nzi ñtsi'i Yesu. Bo yê mê yi aa mbu'u mbo ghu mbo mɔ tâ à ma'atə mbù'u àla'a yàà ya mburə ɲghɛɛ yi tâ àgha'a sa'a.

9

Ajàn mɔ Yesu à le ɲghùrə mbwenkə aà

(Mk. 2.1-12; Lk. 5.17-26)

¹ Yesu à le ɲkuu a mûm àkànu'u ntoo ɲghɛɛ a ɲjò'ò àla'a bo. ² Bè le mbè'e a mbwenkə yi mɔ'ɔ nî ìkùù yi nzi ni ghu ghu mbo. Yesu, à yè mɔ abiintì yaa, nswonə a mbo mbwènkə wa mɔ, “Tswa ntì gho mbă mú ghà; wa bi l'ìnə mɔ ibî ghô.”

³ ɲgǎɲndì'i nòɲsè jya ji mɔ'ɔ i yu'u nswon bo ni bo mɔ, “Mbâ ghù a bègìtə aa Nwî.”

⁴ Yesu à le nzi annù yîi mɔ bo le si mòòntə aa nswon mɔ, “Nì mòòntə ijǎn innù jî bi juà a mûm mîntì bù aa a ya aa ɛ? ⁵ A wanjə aa a swon mɔ, ‘Bi l'î mɔ ifansənnù jo,’ kə a nswon mɔ, ‘Bìnnə ɲka ntəə ghèè aa ɛ?’

⁶ “Lá mɔ ka dî'i a mbo bù mɔ Mu ɲù à tswe nì àdà'a fàa atu nsye a l'ìnə ibî.” A tigè m̀bu nswon a mbô mbwènkə wa mɔ, “Bìnnə mbè'e ikuu gho ɲghèè gho a ndùgè.”

⁷ A le mbìnnə ɲghɛɛ yi a ndùgə yu. ⁸ Ajàn yîi mɔ nnòò bə bya le nyə laà aa, bo le mbo'ɔ, ñtigè ɲgha'asə nî Nwî, nlon mɔ à fâ àjànə ada'a ma ya a mbo bè aà.

Ajàn yîi mɔ Yesu à le ntwonə Mateo aà

(Mk. 2.13-17; Lk. 5.27-32)

⁹ Yesu à lò mê maa adigə ɲka ntsya, nyə Mateo, ɲù ɲkwərə bìtax a tswé a ndáfà'a yu. A swon ghu mbo mɔ, “Ka nyonə nàà.” A le mbìnnə ɲyonə yi.

¹⁰ Yesu à ghèè mê ñtswe ɲka ɲji a nda Mateo, ɲgǎɲkwərə bìtax jî ghà'atə bo bi ɲgǎɲghirə innù jî bi i zi ñtswe bo bi Yesu nî ɲgǎɲyogənnù ji wa atu atətə. ¹¹ Bafarisai yè mê aa, mbetə ɲgǎɲyogənnù ji mɔ, “Ndì'innù ghùù a ji bo bi ɲgǎɲkwərə bìtax nì bè bî bi aa a ya?” ¹² Yesu a yu'u, ñswon a mbo bo mɔ, “Kaa bè bii mɔ bi tswe bitì aa si dokta lɔɔ, lá a lɔɔ ɲgànɲmighòò.

¹³ “Lá nì ghɛɛ nlòò ɲji'i nìghàà nì Nwî nya mɔ ni swon mɔ: ‘Mə lòò aa annù ɲko m̀lɲnə, kaa mɔ si aa ɲjoo mmà'anwî

lɔɔ.' Kaa mɛ lɛ ɲwa'à zĩ aa a ntwoŋ bɛ bii mɛ mɪnnũ myaa mi tsinɛ aà, mɛ lɛ nzĩ aa a ntwoŋ bɛ bii bi ghìrɛ innũ jĩ bi aà."

Abetɛ ɲlonɔ annũ nsi'isɛ nu tĩ jĩ
(Mk. 2.18-22; Lk. 5.33-39)

¹⁴ Ngǎnyɛgɛnnũ Jon i lɛ nzĩ mbetɛ Yesu mɛ, "Bĩ'i bi baFarisai si'isɛ mibii mi nú mi'i ti jĩ, kaa ngǎnyɛgɛnnũ jo wa'à si'isɛ aa a ya lɛ?"

¹⁵ Yesu a kwi'i mɛ, "Mbɛ bɛ bii bi tɔwɔ waa a adigɛ niyɔ'ɔ ká ɲɛɲɛ wá noɔ mɛ ɲdoo múɲgɛn à tswe bo bo aa ɛ? Ngan! Lá noò à ka yĩ zĩ yii mɛ bi ka yĩ lògɛ ndoo múɲgɛn wa i lò'òsɛ a mbɛɛ bo aa, tá bo bimbɔɲ tigɛ ki si'isɛ mibii mi nú myaa ti jĩ.

¹⁶ "Kaa ɲũ laa wa'à lògɛ ní àsà'a atsɛ'ɛ yĩ fii a nnɪɲɛ ní àbũ'u àtsɛ'ɛ yĩ lwɛn ɲtatɛ; à bɛ ghìrɛ ma mùu ajàn ɔwɔ a satɛ atsɛ'ɛ yĩ fii ya a ka swũɲɛ yĩ lwɛn ya i sà'atɛ abũ'ũ yá tá à gha'atɛ. ¹⁷ Kaa bi si kii nlogɛ ni mlũ'ũ mí fii nnɪɲɛ ní ɲgũu mlũ'ũ jĩ lwɛɛnɛ; bi bɛ niɲ, bɛɔ ɔwɔ ɲgũu jya i ka bwĩ'ikɛ, tá mlũ'ũ mya saa, tá bi ki nta ɲgĩ'i ní ɲgũu jyá. Lá bi bɛ niɲ mlũ'ũ mí fii a ní ɲgũu jĩ fii, bɛɔ ɔwɔ ɲgũu jya ka tswe siginɛ tá mlũ'ũ mya ki ntswe ghu."

Ajàn mɛ Yesu à lɛ ɲghùrɛ mǎɲgyɛ wa mɛ à lɛ mmòòntɛ atsɛɲɛ atsɛ'ɛ yi ɲki biiɲsɛ mú ɲtsyàsɛ ɲũ baYuda yĩ mǎɲgyɛ a niwo aà
(Mk. 5.21-43; Lk. 8.40-56)

¹⁸ Noò yii mɛ Yesu à lɛ si swɔwɔ ma ya ànnũ aa, ɲtsyàsɛ baYuda yĩ mò'ɔ a zĩ ghu mbô, ɲswetɛ miku'utɛ mi ghu nsi, nswɔwɔ mɛ, "Mú ghà yĩ mǎɲgyɛ à ghɛɲsɛ ɲkwo; lá zĩ nnòɲsɛ abô yo ghu nu ta tá à bu ntswe ntii." ¹⁹ Yesu à lɛ mbiiɲɛ bo bi ɲgǎnyɛgɛnnũ ji, ɲghɛɛ bo bo.

²⁰ Mǎɲgyɛ yĩ mò'ɔ yii mɛ à lɛ ɲghòò nighòò ni bǎɲgyɛ ni ìlòò nighũm ɲtsò baa, ni zĩ tsi'i ɲtii kaa wa'à kentɛ aa, à lɛ nyòɲ mmòòntɛ atsɛɲɛ atsɛ'ɛ Yesu; ²¹ ɲlonɔ mɛ à lɛ nswɔwɔ a múm ɲtii yu mɛ, "Mɛ bɛ tɛ'ɛ mòòntɛ tsi'i atsɛ'ɛ yi ɔwɔ mɛ ka tii."

²² Yesu à lɛ ɲkarikɛ, ɲyɛ yi, nswɔwɔ mɛ, "Tswa ntii ghò mba mú ghà yĩ mǎɲgyɛ; wa àbiiɲtii yo a ghìrɛ mɛ ò tii." Mǎɲgyɛ wa à lɛ mburɛ ɲki ntii tsi'i maa noò.

²³ Yesu a ghɛɛ ɲkuu wa ndá ɲtsyàsɛ baYuda wa, ɲyɛ ɲgǎɲmbu'u mìkòò bo bi ɲnòò ɲgǎnyɛ'ɛ niwo wa i tsigɛ ɲ ìdìgɛ, ²⁴ ɲswɔwɔ mɛ, "Bɛ bĩtsim lòkê ɲi! Wa mǎɲgyɛ ghũ kaa à si aa kwò kwô; a bwii aà bwii." A swòɲ mɛ laa aa bo ká ɲwye yi. ²⁵ Lá bi ghìrɛ mɛ ɲnòò wa i fɛ'ɛ ɲghɛɛ a abɛɛ, a kuu ntswa abo mu wa, a biiɲɛ.

26 Nḡàn nlon ma yaà ànnù ì le nsèènè òghèè idigè tsim wa ala'à.

Ajàn yïi Yesu à le nghùrè bifè'ènnè bi baa aà

27 Yesu à mà'atè mē adigè ma ya ḡka ḡghèè, bifè'ènnè bi baa kâ nyoḡè nii, n̄t̄oḡnè nswonè ni mē, “Ko m̄l̄èḡnè yï'i m̄b̄a mu David.”

28 Yesu à ghèè mē ḡkuu a m̄m̄m̄ n̄da aa, bi fè'ènnè bya bi baa bi z̄i n̄tsi'i yi. Yesu a betè waa mē, “Ni bii mē mbè mē ghurè ghuu aa ε?” Bo kwi'i mē, “ḡḡḡ, Mmà'àmbi.”

29 Yesu a tigè m̄m̄oontè mi'i myaa nswonè mē, “Annù ya mē ni bii aa, tâ à ghirè ghuu.” 30 Mi'i myaa mya le nlaa, bo kâ nyè idigè. Yesu a wa'àsè waa tsi'i n̄t̄i n̄swonè mē, “Ni tsee annù yū a mbo ḡn̄ swonè.”

31 Lâ bo le nlò ḡghèè ntigè n̄s̄eensè annù nlon Yesu wa mbù'à àla'à n̄tsimè.

Ajàn yïi mē Yesu à le nghùrè a tighàa aà

32 Nòò wa yïi mē bi fè'ènnè bya le mfè'è ḡka ḡghèè aa, bē b̄i m̄o'c le nzi ni ḡn̄ yïi mē àzw̄i ȳi bi a le ḡghirè kaa a wa'à ghàa aa a mbo Yesu. 33 Yesu à fi'i mē azw̄i ȳi bi ya, ḡn̄ wa a loginè ḡka ḡghaa; n̄n̄òò bē wa i le nyerè mbu'u n̄i ḡgòò mē, “Kaa bi'i lèè ḡwa'ă mbuu annù yulà a ala'a Israel yè.”

34 BaFarisai bāḡnè n̄swonè mē, “A fi'i bidemon aa ni m̄f̄ò b̄idemon wa mē à tswe ni ghu aà.”

Ajàn mē Yesu à le ḡko m̄l̄èḡnè bē bya aa

35 Yesu à le si tigè ḡkarè a m̄m̄m̄ n̄j̄o'c ala'a bo bi b̄oò bi ala'a, n̄di'i n̄i n̄ghàa ni Nw̄i a m̄m̄m̄ n̄danḡhotè nswonè n̄i n̄too ȳi n̄siginè ya nlonè annù n̄if̄o aburè, ḡk̄i ḡghurè ni m̄ighòò m̄tsim bo bi ìlò'c tsim j̄i i le n̄tswe a nu bē aà.

36 Nòò yïi à le nyè m̄in̄dòò myaa, à le ko m̄l̄èḡnè wàa nlon mē bo le si tsinè nkarè n̄i ḡgi'i kaa wa'à n̄i àkwetè tswè ts̄o m̄binjèrè j̄i mē kaa i s̄i n̄i n̄tsèè tswe aà. 37 Yesu a tigè n̄swonè a mb̄o ḡḡḡyèḡḡn̄n̄ j̄i mē, “M̄iji mi bē mē a n̄soo gha'a lā bifū'ù bāḡnè ḡk̄è'ètè; 38 ni ka n̄tsa'atè Nw̄i mē tâ Mmà'àmbi m̄b̄oḡ n̄s̄òò à too ḡḡḡf̄a'à tâ ì ghèè mfū'ù m̄iji mi yâ.”

10

Ajàn mē Yesu à le n̄too ḡḡḡtoò j̄i j̄ya n̄igh̄m̄ n̄tsò baà aà
(Mk. 3.13-19; Lk. 6.12-16)

1 Yesu a tw̄oḡ ḡḡḡyèḡḡn̄n̄ j̄i j̄ya n̄igh̄m̄ n̄tsò baa mfa ada'a a mbo bo mē bo ghèè ḡka mfi'i n̄i ìzw̄i j̄i bi ḡk̄i ḡghurè ni m̄ighòò m̄tsim bo bi ìlò'c tsim a nu bē. 2 Aa m̄ik̄m̄ mi ḡḡḡtoò Kristo j̄ya mi muà: N̄tsyàmb̄i à le mbè

Simon, yïi mæ bi kii ntwoŋə ni Peta aà; ni Andrew yïi mæ à lɛ mbə muma bi Peta aà; Jɛms bo mumaà yï Jɔn, bɔɔ bi Zebedee; ³ Philip bo Batholomew; Thomas bo Mateo, yïi à lɛ mbə ŋgàŋkwɛrə tax aa; Jɛms mu Alfeus, bo Thaddaeus, ⁴ Simon ŋù Cananaan, ni Judas Iscariot, yïi à lɛ mfɛè Yesu aà.

Ifà'à yïi mæ bo bya nighúm ñtsò baa lɛ mfà'à aà
(Mk. 6.7-13; Lk. 9.1-6)

⁵ Yesu à lɛ ntoo waa ma bú nighúm ñtsò ji baa nswon a mbo bo mæ: “Nì tsee ala'a bìtizi Nwí i lõ kuu, kè a njò'ò àla'a Samaria yí tsù. ⁶ Nì ghɛɛ tsi'í a mbo mbi njèrè Israel jya mæ i bwe aà. ⁷ Ŋghɛɛ ŋka nswonə ni mæ, ‘Wa ànnù nifó aburə a tigə a abô.’ ⁸ Nì ka ŋghurə ŋgàŋmighòò, mbiinse ni bìku bi bə, ŋghurə nì ŋgàŋakikwen, ŋkii mfurə nì izwí jì bi a nu bə. Nì kwèrə aa tì ŋkabə, nì kì mfa tì ŋkabə. ⁹ Nì tsuu a gold, kè silver, kè ŋkabə koper lõ lògè; ¹⁰ Nì tsee abàa nniŋ njoo, kə itsə'è ji baa, kə ntam, kə ati yí tswè'è lõ lògè. A ku'unə mæ bi ka mfa miji a mbo ŋgàŋfà'à.

¹¹ “Nì yí ŋghèè ñkuu a njò'ò àla'a yí tsù, kè a ni àla'a yí kègə, nì lòɔ ŋù yïi à kù'ùnə aa, ŋka ntswe bu bo nywe'e a noò yïi nì ka mmà'atə aà. ¹² Nì yí ñkuu a nda yïi nì kùu ghu aa, nì swon mæ, ‘Mbɔɔnə a mbo bù.’ ¹³ Bɛɛ mæ banda bya bi ku'unə, boŋ mbɔɔnə ya i ka lwí'í ghu; bɛɛ mæ nda ya i sè ku'ùnə, mbɔɔnə yùu ya i bú mbi fu a nu bù. ¹⁴ Bɛɛ nì yí ŋghèè ñkuu a adigə ŋù tsuu ghuu kwɛrə, kè ñtsuu annù yïi mæ ni swonə aa yu'utə, nì yetə abirə yïi mæ a tswe a mikòrə bù aa mfɛ'e ghuu maa nda kè maa njò'ò àla'a. ¹⁵ Mè swonə a mbo bù tsi'í annù nŋkoŋ mæ, à ka yi bə wa njwí ñtsò'òtə misa'a tá Nwí à ko miliŋnə Sodom bo Gomorrah ntsyatə yí njò'ò àla'a ma yâ.

Ajàŋ yïi mæ bi ka yí kì tso'ɔ akòrə ŋgǎŋmbii Kristo aà
(Mk. 13.9-13; Lk. 21.12-17)

¹⁶ “Yə nì, mæ too ghuu aa tsi'í tsó bi too mbinjèrè a titii bìtakurə. Maa ajàŋ nì tseyesə tsi'í tsó no, ŋki mbɔnə mbə tsó bìbugiləmikuu. ¹⁷ Nì ka ntsyesə ghuu, bi ka yí kì lògè nì ghuu i ghèè nì bù a mbo ŋgǎŋnsa'a misa'a, tá bì ghɔɔ nì ghuu a ndàŋghòtə. ¹⁸ Bi ka yí kì swùŋə nì ghuu zì nì bù a nsi bìgúmnaà bo bì bifó ñlon ikúm ghá, mæ tá nì zì nswon ntoo yí ñsigìnə ya a mbo bo bìtizi Nwí. ¹⁹ Bɛɛ bi yi nlògè ghuu ŋghɛɛ ni bù, nì tsee kì wa'a nlonə annù yïi nì ka swonə, kè mânji yïi nì ka swon ghu aà. Wa nòò à bə kù'ù boŋ bi ka fa annù yïi nì ka swon aa a mbo bù. ²⁰ Wa kaa à ka wa'a bu ka ŋghaa. Mìghàà mii nì ka kì ghàà aa, mì ka kì lò aa a mbo Azwí Taà ghùu tá à ka ŋghaa ntsyà ni a nu bù.

²¹ “Njù à ka yí ki fa ni mumaà yí mē bì zwiṭə, tâ tà à ka mfa ni mú yí mē bì zwiṭə, tâ bɔɔ fa nî bìtaà byaa bo bì bìmaà byaa mē bì zwiṭə.

²² “Bè bìtsim ka yí ki bàà ghuu nlonṅ ikúm ghâ. Lâ nù yíi mē à tswa ntii yi nywe'e a nlwĩ'í aa, à ka yi yweenə. ²³ Bεε bi yi ti tso'ɔ akòrê yuu a múm njò'ò àla'a yí tsù, nì khê ñghεε ni yí dànè. Mè swonṅ tsi'í annù nñkonṅ a mbo bù mē, nòò yíi mē Mu Njù à ka yí bú bìi aa, kaa tâ nì burə ti a múm njò'ɔ ìla'a baIsrael tsim kuù.

²⁴ “Kaa ñgànyөгəñnù kaa à si ndì'í yí tsa, kaa ñgàñàfà'á a wa'a ni ta àfà'á yí kii ntsyatə. ²⁵ Ñgànyөгəñnù à bə bə tsi'í tsó ndì'í yí bonṅ a ku'unê, ñgàñàfà'á a ki mbə tsó ta àfà'á yí a ku'unè. Mbə bi ka ntwonṅ a tâ ndùgè nì Beelzebul, bonṅ bi ka te'ε twonṅ bandùgè bya nî ìkùm yíi i bi'í ntsyà ma wá.

Njù yíi mē a ku'unə mē bì ka mbɔ'ɔ aà

(Lk. 12.2-7)

²⁶ “Maa mùu ajànṅ, nì tsuu bē ki bɔ'ɔ; ànnù tsim yíi mē bì bɔontə aa, a ka yí fè'ε yentə, kè yíi mē bì lɔ'ɔsə aa, a ka fè'ε bì yə.

²⁷ “Annù yíi mē mē swonṅ a mbo bù a mfiì ìdìgè aa, nì swonṅ a nlaa ìdìgè, ànnù yíi mē mē tsùmtə a mbo bù aa, nì tigə ntəə a atu nidòò nì nda ñkè'ènè. ²⁸ Nì tsee ñú yíi mē mbə a zwiṭə ìbiiñú ghuu lâ kaa wa'á nzwitə ntiì ghuu zi aa ki bɔ'ɔ; nì ka mbɔ'ɔ ñú yíi mē mbə a tsê ñgi'í a nî ntiì ghuu nì ìbiiñú ghuu mma'a a mum mɔ'ɔ ti mè.*

²⁹ “Tigə bi fèe nda'a ji baa aa ni kabà aa ε? La kaa mbə nda'a yí mfuùrè wa'á a nsye wò tighê Taà ghùù à bĩ. ³⁰ Lâ ñghεε ni yùu ñgaa, tsi'í ìnónṅ atu jii i tswe a itu bù aa, à sənṅ mē tsimè. ³¹ Maa ajànṅ, nì tsee ki bɔ'ɔ; wa ñdùù ghuu i tii ntsyatè yi nda'a jì ghà'àtè!

Bè bii bi bii, bo bì bè bii bi tuu Kristo aà

(Lk. 12.8-9)

³² “Njù yíi mē a bii gha nì nsi ni nsi fàa mbi aa, mē ka yí ki bii yi a nsi mi'í Taà yíi à tswe a aburə aà; ³³ lâ nù yíi mē a tuu nàa a nsi mi'í bè aa, mē ka yí kii tuu yi a nsi mi'í Taà yíi à tswe a aburə aà.

Kaa mē sɪ aa nì mbɔɔnə zì, mē zì aa nì munwí ñtsò

(Lk. 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ “Nì tsee wa'atə mē mē zì aa a mfâ mbɔɔnə a mbô mbi; kàa mē sɪ zì aa a mfâ mbɔɔnê, mē zì aa a ñghìrə mē bè ka nto ni munwí ñtsò. ³⁵ Mē zì aa a ñghìrə mē tâ múmbáñnè bo taà yí tigə mfunə itú jyaa, tâ mumànṅyè bo ñdè yí tigə

* **10:28** Kè “Gehenna” a ni ñigh àà ni Grikia aà.

mfunə nî itû jyaa, tâ mǎngyè bo manè yî kii mfunə nî itû jyaa; ³⁶ Tâ ñgǎŋkibaa ñû ì baŋnə mbə aa bê ñgǎŋgwè'ê ji.

³⁷ “Ñû yîi à kòŋə taà yî kě ndè yî ñtsyatə gha aa, kaa à sî ku'unə a mbə ñgǎŋyègənnù ghà. Ñû yîi a kòŋə mú yî yî mbǎŋnə kè yî mǎngyè ñtsyatə gha aa, kaa à sî ku'unə a mbə ñgǎŋyègənnù ghà. ³⁸ Ñû yîi mə kaa à sî ati abǎŋnə bǎŋnə yi be'è ñka nyonə nàa aa, kaa à sî ku'unə a mbə ñgǎŋyègənnù ghà.

³⁹ “Ñû yîi mə a lòc nìèə ntswèntîi yî aa, à ka bǎŋnə bwe, ñû yîi mə à bwe ntswèntîi yî ñlon ɲgaa yà aa, à ka baŋnə lèə.

Annù ñlon mitsɔ'ɔnə mi ifà'à
(Mk. 9.41)

⁴⁰ “Ñû yîi mə a kwerə nî ghuu laa, a kwerə aa ghà; ñû yîi mə a kwerə naa laa, a kwerə yu wa yîi mə à le ntoo gha aà.

⁴¹ “Ñû yîi mə à kwèrə ñgǎŋntoò Nwî ñlon mə à ni ñgǎŋntoò Nwî aa, à ka ka yî kii kwerə mitsɔ'ɔnə mi ifà'à mii à ni mi ñgǎŋntoò Nwî aà; ñû yîi à kwèrə ñû yîi mə ànnù yi tsinə ñlon mə a ghìrə innù jii ì tsinə aa, à ka yî kwerə mitsɔ'ɔnə mi ifà'à mii à ni mí ñû yîi mə ànnù ji ì tsinə aà.

⁴² “Ñû yîi mə à fa tsi'î ñdòŋ ñkî yî fwètə a mbo mûntsîrê ñû ghú yî mò'ɔ ñlon mə à ni ñgǎŋyègənnù ghà aa, mè swòŋ tsi'î ànnù ñŋkoŋ mə kaa à ka yî wa'a mitsɔ'ɔnə mi ifà'à mi saà.”

11

Ñgǎŋntoo jii mə Jɔn Ñgǎŋmùrə bě ñkì à le ntoo aà
(Lk. 7.18-35)

¹ Yesu à mǎŋsè mə a ndi'itə ñgǎŋyègənnù ji jya ñìghúm ñtsò baa, ñlo ñkuu ñghɛɛ ntigə ndi'ì nî innù ñkii nswonə nî ànnù Nwî a múm ñjɔ'ɔ ila'a jyaa maa kə'è àdigè.

² Nòò yîi mə Jɔn Ñgǎŋmùrə bě ñkì à le ntswe a ndátsaŋ nyu'u innù tsim jii Kristo à le si ghìrə aa, ntoo ñgǎŋyègənnù ji a mbo Yesu. ³ Mbetə yi mə, “O ni yu wa yîi mə à tswe nî nzî aa ε? Kè bí'î ka nyu'utə yî dàn aa ε?” ⁴ Yesu a kwi'ì a mbo bo mə, “Nì ghɛɛ nswonə a annù yîi mə nì nyu'u ñkì yə aa a mbo Jɔn; ⁵ mə bífè'ənè bi yə ìdigə, bíbwènkè təè, nu ñgǎŋákikwenə ì laà, ìkwotu yu'ù nî innù, bi bínsè ni bíku bi bè a niwo, ñkii nswonə nî ñtoo yî sigìnə ya a mbô ñgǎŋêfumə. ⁶ Mbɔɔnə a mbo ñû yîi mə à sî ñû yîi mə mè nì ghu aa jìŋkè aà!”

⁷ Ñgǎŋyègənnù Jɔn jya ì mà'atè mé ñlo ñka ñghɛɛ aa, Yesu a logìnə ñka nswonə a mbo ñnòò bê wa ñlonə Jɔn mə: “Nì le mfè'è ñghɛɛ wa atu nta'a miwèè miwèè laa a nyə àkè? A

nyə ñkìnkà'à yï mə fífèrè a tsìgè aa ε? ⁸ Nì le nnañsə mfe'e ñghèè aa a nyə wò aa ε? A nyə ñù yï à we'e itsè'è nifò a nu yu aa ε? Yə nì, bè bii bi we'e ijāñ itsè'è ma jya aa, bi tswe aa a ntò'ò. ⁹ Nì le ntigə mfe'e ñghèè aa a ya aa ε? A nyə ñgāñntoò Nwĩ aa ε? ññə, mə swòñə a mbo bù mə, nì le nyə aa ñù yï à tsyàtə ñgāñntoo Nwĩ aà. ¹⁰ Wa àa yu wa yï bi le ññwà'ànè ñlonə yi aà, mə, 'Yə, mə ka too ñgāñntoò ghà a mbii wò, yï à ka ghèe nnañsə mánjĩ a mbo wò aà.'

¹¹ Mə swonə tsi'ĩ ànnù ññkəñ a mbo bù mə, a titii bè bitsim bii mə bāñgyè bi jwe aa, kaa ñù tsù à sì ghu tswé yï à kò'ònə ntsyàtə Jón ñgāñmürə bè a ñki; lá ñù yï à kè'ə nsigə nlwi'i a múm ànnù nifò ni aburə aa, à kò'ònə ntsyàtə yi. ¹² Nlögìnə wà noò yï mə Jón ñgāñmürə bə ñki à le nzì aa, nyi nywe'e tsítsòñ, ànnù nifò aburə a yè mə ñgi'i yï ñghà'àtè, bè bì ghà'àtè tonè ñlòc nì ñkuu ghu aa bè nì mìdà'à. ¹³ Nlonə mə ñgāntoo Nwĩ tsim bo bì nòñsè le sì tɛ'e nswonə aa ànnù ñlonə ànnù nifò aburə, ñkò'ò nywe'e a noò Jón. ¹⁴ Mbə nì ka ñkəñ nyu'u ñtoò yàà ya i bii, tá nì zi mə Jón à bè aa Elijah wa mə bi le nswonə mə à ka yĩ zĩ aà. ¹⁵ Nù yï à tswe nì ñtónè aa, tá à yu'u.

¹⁶ "Mbə mə figìnè ñwàà nì bə búlà aa a nì àkè le? Nì bə aa tsò bòñkhə bii bi tswe a nsaanə mītaa ndorə ntwonə nì bì mɔ'ɔ mə bì zi bo bo ka ndorə;

¹⁷ ñswonə nì mə, 'Bì'ĩ le mbu'u ikòò ñiyɔ'ɔ a mbo bù kaa nì wa'à m̀bènə;

bì'ĩ bù ñy'ə, m̀ma'a atsàà ñiwo, nì tuù m̀bii!'

¹⁸ "Jón à le nzì nsi'isə nì ñbiiñù yi tì jĩ, kaa wa'à nì m̀lù'ù kii nno, nì swonə mə, 'A tswe nì demon!' ¹⁹ Mu ñù a zĩ ñjì ñkii nno, bè bitsim swonə mə, 'Nì yə a mbá ghù! Aa lèènaà, m̀bə abàrə m̀lù'ù, ñki mbə nsúkà'à ñgāñkwerə bitax bo bì ñgāñghirə innù jì bì!' Ka mə a bè laà aa, bì zi m̀tsyè m̀ Nwĩ ñyonə nì innù jii mə a ghìrè aà."

*Annù ñlonə ñjò'ɔ ala'a jii kaa i le ñwa'a ntoo ya bii aà
(Lk. 10.13-15)*

²⁰ Yesu à le ntigə nlögìnə ñka ñwenə bə bii mə bi le ntswe nì ñjò'ɔ ala'a jya jii mə à le ñghìrə innù jì yèyerə jì wè ghu aa, ñlonə mə kaa bi le ñwa'à m̀ntii myaa bəñkè m̀ma'atə ñbì waa aà.

²¹ Nwenə nì waa nswonə nì mə, "Ñgi'i yï ñwè a mbo wò mba Chorazin! Ñgi'i yï ñwè a mbo wò, Bethsaida! Nlonə mə innù jì wè jì wè jya mə bi ghìrə a mbo bù aa, bì le mbaa ghìrè aa mbo Tai bo Sidon bonə bo lèè m̀bəñ kə m̀ntii

myaa tsi'í tètè, ìwε'ε itsò'ə ηgi'í ηki mfu'u atú yaa nî àbú.
 22 La mè swòη a mbo bù tsi'í annù nîηkoη mə, àa yí bə wa
 njwí ntsò'òtə mîsa'a tâ Nwí à ko miləηnə bè bi Tai nì Sidon
 ntsyatə ghùù! 23 A mbo wò, Kapernaum, ò bə tε'ε ηentə ibii
 nú gho i kò'ɔ ywe'e bə a aburə, boη baa yí sigisə gho i mà'a
 a bānsyē. Nloη mə innù jì wè jì wè jya mə bi le ηghirə a
 nu wò aa, bi le mbaa ghìrə aa a ala'a Sodom, boη kaa bi
 le ηwa'a yi bwesè. 24 La mè swonη tsi'í ànnù nîηkoη a mbo
 bù mə àa yí bə wa njwí ntsò'òtə mîsa'a tâ bì ko miləηnə
 baSodom ntsya ghùù."

*Yesu a swonη mə, "Nî zi a mbo mè ta mîntə"
 (Lk. 10.13-15)*

25 Yesu a tigè ñswonη maa noò mə, "Mè fâ mbi'ikə a mbo
 wò, Taà, Mmà'ambí àburə bó ñsyε, ñloη mə ò lò'òsə innù
 juà a mbo bè bii bə tswe nì mîtsyè ηki nzi innù aà, mbaηnə
 ndì'ì a mbo bɔɔ bí bɔrə aà; 26 ìηə, Taà ghà, àa àjàη yii mə
 a le mbòηə gho mə tâ ò ghìrə aà.

27 "Taà ghà à fà mə innù tsim a mbo mè. Kaa ηù tsù à si
 Mu zî, a ki nzi tsi'í Tà. Kaa ηù tsù wa'à Ta ki nzi, ntsyatə
 Mu nì ηù yii mə Mu à tsò'ɔ mə yu dî'ì yi ghu mbo aà.

28 "Nî zi a mbo mè, bù bi tsim bii nì nwùgə nú juu nî ìfà'à
 ηki mbe'e ibè'è jii mə i dirə ghuu aà, boη mè ka ghìrə nì
 fwetə. 29 Nî kwεrə ikò'ò gha nniη a ntəη bù, ηka nyεgə nî
 ìnnù jii mə mə ghìrə aà; ñloη mə mè bònə ηkii nsigisə nî
 ìbii nú gha a nsyε aa, boη mîntiì muu ka fwetə. 30 Nloη mə
 ikò'ò gha i yanşə, àbè'ə ya a kí mîfwaatə aà."

12

*Abetə ñloη njwîηgòη
 (Mk. 2.23-28; Lk. 6.1-5)*

1 Tsi'í maa nî àtiì noò, Yesu bo bì ηgǎnyεgənnù jì le ηghèè
 ηka ntsya a múm ñsòo ansaη a njwîηgòη; ñjì le si yanə nî
 ηgǎnyεgənnù jì jya, bo ləgìnə ηka ntii nî ànsaη wa yí mɔ'ɔ
 ηkurə. 2 Bi kà mə aa ηghìrə aa baFarisai yē waa, nswonη a
 mbo Yesu mə, "Yē, ηgǎnyεgənnù jo i ghìrə annù yii kaa a
 si ku'ùnə a ηghìrə a njwîηgòη aà!"

3 A swonη a mbo bo mə, "Nî lεè ηwa'à annù ya mə David
 à le ηghìrə aa twonə aa ε? Wá noò yii mə ñjì le si yanə nii
 bo bì bè bii bo bo le ntswe aa. 4 Mə à le ηkuu a ndānwí bo
 bì bè bi bya ηkurə àbaa ya mə bi le nlèə a mbo Nwí, ka mə
 nòηsè à le ndì'ì mə kaa mbə bo wa'à kurə aà, ñloη mə a
 abaa mà yu aa a le si kurə tsi'í ηgǎηmà'a Nwí aà.

5 "Kè nì lεè ηwa'à kì ñtwonə a múm àηwà'ànə mə, a yi
 mbə a njwîηgòη aa, tsi'í ηgǎηmà'a Nwí i wò nî nòηsè la

kaa bi wa'à lògè ni mæ bo wò aa annù aa ε? ⁶ Lâ mæ swon a mbo bù aa mæ wa àyoo yi mɔ'ɔ a tswe faà mæ a tsyatè ndâmà'anwĩ. ⁷ Nì lé mbaa kii zi yuà ànnù mæ, 'Wa mæ kònj aa annù ñko mĩlèñnè ñtsyatè a annù ntòɔ njoo mmà'anwĩ,' bonj kaa ni si isa'a a nu bè bii bi sĩ annù wò aa niñə. ⁸ Wa Mu Nù à ni Mmà'àmbi yĩ a sa'a ñjwĩngòñj aa."

Ajanj yĩ mæ Yesu à le ñghurè ñj yĩ mæ àbò yi a le ñkwo aà

(Mk. 3.1-6; Lk. 6.6-11)

⁹ Yesu a tigè mbu nlò ñghεε ñkuu a ndanğhòtə bo. ¹⁰ Njũ yĩ mɔ'ɔ yĩ mæ àbò yi a le ñkwo aa, à le ntswe ghu. Bi tigè mbetə Yesu mæ, "Nòñsə à dì'i mæ mbə bi ghurè ñj a njwĩngòñj aa ε?" Bi lé mbetə laa aa a ñkwà'ànə yu tâ tsyà ghu i niñ isa'a ghu nũ.

¹¹ Yesu a kwi'i mæ, "Mbə ñj nì bù a tswe nì mbĩ yĩ, i wò a mĩm nĩbirə a njwĩngòñj, a wa'à swunj nĩfi'isə aa ε? ¹² Nù à si mbi tsyatè aa ε? Tsò mæ a bə laa aa, nòñsə à dì'i mæ, tâ bĩ'inə ka ñghirə ibòñj a njwĩngòñjə."

¹³ A tigè ñswonə a mbo ñj wa mæ àbò yi ya a le ñkwo aa mæ, "Sèntə abò yo yá." Nù wa à le sèntə abò yi ya a tĩ ñtigè mbə tsò yi mɔ'ɔ yá.

¹⁴ BaFarisai lé mfè'è ñghεε ntigè ntañjə minànj a jànə mbə bi zwitè yo aà.

Ñgàñàfà'a Nwĩ yĩ mæ à tsò'ɔ aà

¹⁵ Yesu à yù'ù mē mæ bi tanjə minànj a atu yu aa nlò maa adigə ñghεε yi. Nnòɔ bē yĩ ghà'àtè i le nyònè yi. A ghurè bè bĩtsim bii bi lé si ghòò aà, ¹⁶ ñswonə a mbo bo mæ tâ bo tsuu lõ ghirə tâ bè zi. ¹⁷ A le ñghirə ma yuà ànnù aa a lwensə ànnù yĩ ñgànntoònwĩ Yesaiah à le nswonj aa mæ:

¹⁸ "Yê nì, aà ñgàñàfà'à ghà yĩ mæ mē tsò'ɔ aa à ghua, yĩ mæ mē kònjə, n̄t̄t̄i gha i kii ndoritə ghu nũ aà.

Mè ka niñ Azwĩ ya ghu nũ,

tâ à ka ñkε'enə annù Nwĩ yĩ mæ a zĩ nĩ ànnù yĩ tsinè aa a mbo b̄t̄t̄z̄i Nwĩ.

¹⁹ Kaa à ka yĩ wa'à bo bi bè ka nyonjə, kə ka ñghaa nĩ t̄t̄i, kə tâ ñj tsù à yu'u ñj yĩ a mfànñə;

²⁰ Kaa à ka yĩ wa'à ñkĩñkà'à yĩ i yèñnə aa bəgè; kə fə'ə a lām yĩ a tigə mbwenə aa i bwetə,

nywe'e a noò yĩ mæ annù a tsinə aa a ka yĩ fè'ε laa;

²¹ B̄t̄t̄z̄i Nwĩ bitsim ka yĩ tigə tε'ε atũ yaa ki bε nii."

Yesu bo m̄f̄ò b̄idemon

(Mk. 3.20-30; Lk. 11.14-23)

22 Bè bí mɔ'ɔ le nzĩ ni ñu yĩ mæ demon à le nghìrè a fə'è, kaa a wa'à kii ñghaa aa a mbo Yesu mæ tâ à ghurə yi. A le ñghurè a tigè ñghaa ñkii nyə nĩ idìgè. 23 Bè bitsim le nyerè nlon annu ya yii à le ñghìrè aà. Ntigə mbetə ni mæ, "Mbə a bə mæ àa Mu David wa à ghuà aa ε?"

24 Nòò yii baFarisai le nyu'u ma yú ànnu aa, bi le ñkwi'i mæ, "Mbá ghú a fi'i ni bìdemon aa nĩ àdà'a Beezebul, mfò bìdemon wa."

25 Yesu à le nzi annu yii mæ bo le si mòòntè aa, ñswonə a mbo bo mæ, "Atoó yii mæ a yatə a akurə kurə, ntigə nto nĩ waa bo bimbon aa, kaa a ka wa'à tìgìtə a mbwé. Njò'ò àla'a kè ñgwè'è yii ì ki nyatè n̄tigə ntonə bo ni bo aa, ì ka jà'anè.

26 "Mbə a bə mæ a mûm ànnu nifɔ Satan, Satan à tìgè n̄furə ni yĩ mɔ'ɔ, bəə bon ànnu nifɔ yi ya a yatè mæ mbèè ji baa; m̄bə Satan a bú n̄təə aa mæ akə aa ε? 27 Mbə a bə yii mæ mæ fi'i nĩ bìdemon aa nĩ àdà'a Beezebul, bəə bon bɔò buu b̄an̄nè m̄fi'i aa n̄ àdà'a wo aa ε? Maa aj̄an̄ tâ ànnu yii mæ bɔò buu ghìrè aa tâ à tìgə n̄tsɔ'otè isa'à ghuu. 28 Mbə mè ka m̄fi'i bìdemon aa nĩ àdà'a Azwĩ Nwĩ, a di'ì aa mæ ànnu nifɔ Nwĩ à zĩ mē n̄tswe a titii bù.

29 "Mbə ñu a kuu mfu'u ndá n̄t̄i ñu ti ghè à foo n̄tswa n̄t̄i ñu wa ñkwerə aa ε? A bə kwerə bon à ka b̄on fu'u ndá yĩ yá.

30 "Ñu yii à si bi'iyu tswé aa, à bə aa ñuk̄b̄aà ghà, ñu yii à si bi'iyu ghotə aa, a jà'à aa jà'à. 31 Mè swonə a mbu bù mæ, bi ka yĩ li'inə ibi tsim bo bi m̄bègìtè yii b̄ə bègìtè Nwĩ ghu aa, la kaa bi ka yĩ wa'á m̄bègìtè yii bi bègìtè Azwĩ Nwĩ ghu aa li'inè. 32 Bi ka yĩ li'inə ibi ñu yii mæ à swonə annu yĩ bi a atu Mu Ñu aà; la kaa bi ka yĩ wa'a ibi ñu yii mæ à swonə annu a atu Azwĩ yĩ Làà aa li'inè, kè bə fàa mbi, kè nĩ mbi yii ì ka bú yĩ zĩ aà.

*Ati bo m̄ntà mii a koonə aà
(Lk. 6.43-45)*

33 "Ghìrə tâ àt̄i tâ à b̄on, t̄a t̄a m̄ntà mi ki m̄b̄onə; kè ò ghìrè àt̄i ya a bi'ì, m̄ntà mi k̄i m̄bi'ì; n̄lon mæ bi zi ati nyonə aa ni m̄ntà mii mæ a koonə aà. 34 Bũ b̄ɔɔ bi nó! Mbə ni ká ñghaa innu j̄i siginè aa mæ akə tsó mæ n̄i bə aa bə bí bi aa ε? N̄y ghàà aa ànnu yii a luu ghu n̄t̄i aà. 35 Ñu yĩ ñsiginè a fi'isə aa innu j̄i siginè j̄i ì lò n̄i àt̄a innu ji j̄i siginè jya aà, ñu yĩ m̄bi a k̄i m̄fi'isə aa innu j̄i bi j̄i ì lò n̄i àt̄a innu j̄i bi ji jya aà.

36 "Mè swonə a mbo bù mæ, à ka yĩ bə wa njwĩ n̄tsò'òtə m̄isa'a tâ ñu n̄tsim à swonə annu n̄lon mighàà mi adan̄è dan̄è m̄tsim mii à lèè ñghaa aà. 37 Bi ka yĩ lògè aa m̄ighàà

muu i tso'otə misa'à muu ghu. A ka yĩ ghìrè mighàa muu mē tâ nì jì isa'a kè ñki ñwo isa'à."

Ajàñ mē bi le si betə mē tâ Yesu à ghìrə annù yĩ yěyerə aà

(Mk. 8.11-12; Lk. 11.29-32)

³⁸ Ngǎñndì'i ìndòṣè bo bì baFarisai bì mō'ò le ntigè mbu nswon ghu mbo mē, "Ndì'innù, bì'i lòò mē tâ ò ghìrə alènsè bì'i yə."

³⁹ A kwi'i a mbo bo mē, "Aa tsi'i nìwàà nì bē bìi bi ghìrə ibi ñki mme'e Nwī aa mē bi lòò ilènsè; la kaa mbə bi wa'ă alènsè a mbo bo fa ntsyatə ya nlon ṅgàṅntoò Nwī Jona. ⁴⁰ Tsò àjàñ yīi mē Jona à le ntswe njwi jì tarə, nítugə nì àsi'ìnè, fya mum àtò'o fìbwè fì wè fya aa, àa ajàñ mē Mu Nù à ka yĩ kii tswe njwi jì tarə, nítugə nì àsi'ìnè, a nìbũm nsyê. ⁴¹ Aa yĩ bə a njwī ñtsò'òtə misa'a tâ baNineveh bìinə nniṅ isa'a a nu bù, nìwàà nì mbi nulà, ñlon mē bo le nyu'u annù Nwī yīi mē Jona à le nswon aa mbəṅkə mĩntii myaa, mme'e ibi waa. La tsitsòṅ, àyoo yĩ mō'ò yīi a tsyatə Jona aa, a tswe faà! ⁴² Aa yĩ bə a njwi ñtsò'òtə misa'a tâ m̀fò mànḡyè yīi mē à lǒ a Sheha aa, tâ à bìinə bo bì nìwàà nì bē bulà ñniṅ isa'a a nu bo; ñlon mē à le nló a ala'a yu ñzi a nyu'u annù ñlon mitsyè mi Solomon aà. Lâ tsitsòṅ àyoo yĩ mō'ò a tswe faà mē a tsyatə Solomon!

Annù ñlon Azwī yī bi yīi mē mbə a fè'è a ntii ñu m̀bu mbii ñkuu ghu aà.

(Lk. 11.24-26)

⁴³ "Azwī yī bi a yi mfè'è a nu ñu aa a, təè ñkarə a idigə jii mē kaa ñkì sì ghu tswe aa, ñlɔɔ nì àfwetə kaa wa'à yə. ⁴⁴ Ntigə nswon mē, 'Mè ka bìi ghèè wa nda mē mē ghìrə mfè'è ghu aà.' A bu mbii nyə nda ya i tswe ḡe'è, bi ye'è ñki nanṣə ntaṅntə, ⁴⁵ boṅ à ka bú ghèè i lòò izwī jì mō'ò jì sàmbaa, jii i bì'i ñtsyatə yi aa, tâ bo bo yi ñkuu ntswe wa ndā. Bɛɛ a ghìrə laa, ànnù ñu wa a tigə m̀bi'i ntsyatə ajàñ yīi a le mbə a mbii aà. Aa ajàñ yīi a ka yĩ kii fè'è a nu nìwàà nì bē bìi bi nulà aà."

Ndè bì Yesu bo bì bɔɔ bimaà yī

(Mk. 3.31-35; Lk. 8.19-21)

⁴⁶ Nòò yīi mē Yesu à le mburə ka ki ghàà bo bì bə bya aa, ndè yī bo bì bɔɔ bimaà yī le nzi, n̄təə a abɛɛ, ñlɔɔ nì mē tâ à zi bo bo ghaanə. [⁴⁷ Nù wa yĩ m̀'ò à le ntigə nswon ghu mbo mē, "Yê, ndè gho bo bì bɔɔ bimaà ghò təə a abɛɛ, ñlɔɔ nì mē bú bo ghaanə."]* ⁴⁸ A kwi'i ghu mbo mē, "Ndè

* 12:47 Kaa bə bì mō'ò s̄i atii yua ñiṅə.

ghà aa wò aa ε? Βοο bimaà aa bìwò aa ε?”⁴⁹ Ntigə nnansə abô yi, ñdì'i ηgǎnyəgənnù ji nswonə mə, “Aâ ñdè ghà bo bì βοο bimaà ba bi buà! ”⁵⁰ Nù ñtsim yï mə a ghìrə annù yï mə Taà ghà a aburə a lòò aa, àa mumaà yï mbânḡnè, ni yï mànḡyè, ni ñdè ghà.”

13

Nìghàà nì nǎnaa nlon ηù mǎmà'á ηjoo
(Mk. 4.1-9; Lk. 8.4-8)

¹ Tsi'i maa ηjwi, Yesu à le mfè'ε a nda ηghèè ñtswe a mbèè àghəḡə ηkì miyaa, ² ñnòò bê a kùrə kùrə i le ηghotə ηkarisə yi. A tigə ñlɔgə akànu'u ηkuu ghu ntswe a mùm ηkĩ. Nnòò bê wa i bânḡnè ntəə wa aghəḡə ηkì. ³ A lɔgìnè ñnaa innù jì ghà'atə a mbo bo a ni mìghàà mī nǎnaa. Nswonə ni mə, “Nḡànḡmà'a ηjoo, à le mfè'ε ηghεε a mà'a ηjoo yu. ⁴ A kà mə aa mma'a ηjoo jya aa, mbum ηjoo jya jì mɔ'ɔ i wô a ndómânjì. Bisin zì mbwεentə. ⁵ Jì mɔ'ɔ i wô a atú àlânḡsə ηḡò'ò yï mə ñsyé i le mbɔɔ ntswe ghu tsi'ï muntsirê. I wanḡsə ñtoo ηkɔ'ɔ nlon mə kaa mânjì yï mə mbə mìnḡḡan mi kuu a nsye aa kaa à le ηwa'à bê aà. ⁶ Lâ àjàḡə mə nòò yï ñtìnsə à le nta aa, à le ntɔɔ ηjoo jyâ. Tsɔ mə i le ηwa'à ni mìnḡḡan tswé aa i ghênsə ñyoo yi. ⁷ Jì mɔ'ɔ i le ηwò a titii bìkərə kərə. Bìkərə kərə bya kwe nzwitə ηjoo jyâ. ⁸ Jì mɔ'ɔ i wô nì àbwènə nsye yï sigìnə. Ntigə ηkwe, ntigə mbaa, jì mɔ'ɔ i baa ansan ηkhi yï fùùrè, jì mɔ'ɔ i baa mìghum mi nto'o, jì mɔ'ɔ i baa mìghum mi ntarê. ⁹ Nù yï à tswe nì àtonḡnè aa, tâ à yu'u.”

Njì'ï ànnù yï Yesu a ghàà ni mìghàà mī nǎnaa àà
(Mk. 4.10-12; Lk. 8.9-10)

¹⁰ Nḡànḡyəgənnù ji i le nzi ghu mbo mbetə yi mə, “O ghàa a mbo bo ni mìghàà mī nǎnaa aa aya aa ε?” ¹¹ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Nwì à fa mitsyè a mbo bù mə tâ nì zi innù jì lò'òsə ñlonə annù nifɔ aburə. La, kaa wa'à a mbo bo fâ. ¹² Nlon mə a mbo ηù yï à tswe ni yu aa, bi ka kù'ùsə ta tâ à tswe ni ju i gha'atə. Lâ a mbo ηù yï à sè ni yu tswe aa, tsi'ï mù àtìi yï à tswe ni yu aa, bi ka kwərə. ¹³ A bə ηjì'ï ànnù yï mə mə ghàà ni a mbo bo ni mìghàà mī nǎnaa aà. Ta tâ bo nanḡsə ηka nlii nlii kaa wa'à yê. Nnanḡsə ηka nyu'utə nyu'utə kaa wa'à yu'ù tâ àtú yaa a laa ghu. ¹⁴ Tǎ tâ à lwensə annù yï mə ηḡànḡntoò Nwì Yesaiah à le nswonə nlon ηḡaa yàà aa mə,

‘Nì ka yì kì nanḡsə yu'u lá kaa atú yuu wa'a ghu ka nlaa,
i kii kì nanḡsə yə kaa tâ mi'ï muu wa'a ghu laà.

¹⁵ Nlon mə mintii mi bê bú luu nì àjḡntə.

Bi jesè ìtòhñè jyaa kaa bo wa'à nì ìnnù bú ònyu'u.
 Ñki ñkuse mi'í myaa
 mbì'ì bo lô ònyè nì mi'í myaa,
 ñki yu'u nì ìtòhñè jyaa,
 ñki nyu'u mìntiì myaa laa ghu,
 mbə̀ñkə waa, ñzi a mbo mè, mè ghurè waa.'

16 "Lá, m̀bɔɔnə a mbo bù nlon mə mi'í muu mi yə idigə, ìtòhñè juu i yu'ù nì ìnnù aà. 17 Mè swõñ a mbo bù tsi'í annù nñkõñ mə ñgãñntoo Nwí jì ghà'atè bo bì bè bii mə annù yaa a tsinə aa bo le si yè'ətè nì a nyê ànnù yìi nì yə aa, lá kaa ñki'ì yê. Nyè'ətè nì a nyu'u ànnù yìi nì yu'u aa la ñkaa ñki'ì yu'ù.

Ajəñ mə Yesu à le nto'otə nighàà nì nănaa nya aà
 (Mk. 4.13-20; Lk. 8.11-15)

18 "Nì nanşə nyu'utə la nyəgə annù yìi mə nìghàà nì nănaa nlon ñgàñmà'á ñjoo ghù swonə aà. 19 Bè bii mə bi yu'u nìghàà nlon annù nifò Nwí kaa nì wa'ă nì a atu bo laa, ñu yì mbi wa a ghênsè ñzi nswà nì a mbo bo ñghεε nì nu aa, bì bə aa tsi'í tsò mbùm njoo jya mə i le ñwò wa ndômânjì aà. 20 Mbùm jya jii i le ñwò a atú àlânşə ñgò'ò aa, i bə aa tsi'í tsò bè bii mə bi yu'u nìghàà nì Nwí ñwanşə ñkwərə nì nìdorè. 21 Lá kaa nì wa'à m̀ñgàñ mi a nu bo twinè, bo bɔ̀ò n̄tswa ntugitə tsi'í a nì mú àtiì noò. Ngi'ì i yi ñghênsè ghèə ki zì ñlon nìghàà nì Nwí nya, kə bεε bi ti tso'ɔ àkòrə yaa aa, bo burè m̀mma'atə ñkhè. 22 Mbùm njoo jya jii i le ñwò wa múm bikèrè kərə aa, i təə a atu bè bii mə bi yi nyu'u ntoo yì ñsigìnè ya, ànnù ñka nwùgə nu nlon n̄tswèntiì yàà kə ànnù ñka ñkõñ ñkabə, a fumsè àzwí ntoo yì ñsigìnè ya, kaa bo wa'à m̀ntà koonè. 23 Mbùm njoo jya jii i le ñwò wa abwenə n̄syε yì sigìnè yaa, i təə aa a atu bè bii bi yu'u ntoo yì ñsigìnè ya i laa a atu bo, bo tigè ñkoonə m̀ntà, bí m̀ɔ'ɔ, ñkhì yì fùùrè, bí m̀ɔ'ɔ, m̀ìghum mi nto'o, bí m̀ɔ'ɔ, m̀ìghum mi ntarê."

Nìghàà nì nănaa nlon ñghwenè

24 Yesu à le ñkù'ùsè naa nìghàà nì nănaa a mbo bo mə, "Annù nifò aburə a bə aa laà mə: Nù yì m̀ɔ'ɔ à le mbwe'e nsoo m̀kuu yì. 25 A bè mə n̄tugə a noò yìi bè bwiñkə aa, ñgàñkibàá yì a ñe'esè ñzi m̀mà'á b̄nèghè ghu ñghεε yì. 26 Nòo yìi mə m̀kuu mya mi le ñka ñkwi aa, nòo ñkòònə a ku'ù aa, ñghwen ya i k̄i ñkɔ'ɔ tsò m̀kuu myá. 27 N̄gãñəfà'á ñú wa i le n̄zì m̀betə yi mə, 'Taà, ò le mbwi'ì aa m̀kuu m̄ sigìnè fàa múm n̄sòò, b̄nèghè bú n̄tigə nlo aa a fə ghu aa

ε?' 28 A kwi'i a mbo bo mæ, 'Wa ma yû ànnù aa a ghìrê ñgàṅkibàà.' Bo betè yi mæ, 'Bì'í gheε ndwèn bînèghè bya aa ε?' 29 A kwi'i a mbo bo mæ, 'Ñgaṅ, nì tsuu ghèè, ñloṅ mæ mbè nì gheè ñka ndwenè, ndùntè mìkuu mya mi mɔ'ò. 30 Nì ma'atè tá mìkuu mya bo bì bînèghè bya ka ñkwe, nywe'e a noò ñkyâ. Boṅ mè ka swoṅ a mbo ṅgaṅfà'á jya mæ, tá bo foo ntsyá mbii ñdwen bînèghè bya ñkwerè a ñibîṅhè ñibîṅ, ntòò, mbaṅnè ñkya mìkuu mya nniṅ a atã mè.' "

Nìghàà nì nanaa nloṅ aburè màghumè

(Mk. 4.30-32; Lk. 13.18-19)

31 Yesu a bú ñnaa nìghàà nì nãnaa a mbo bo mæ, "Annù nifò aburè a bè aa tsi'í tsò aburè màghum yii mæ ñù à le ñlògè mbwe'e a múm ñsòo yu. 32 Aburè ma yû, à nì fintà fì mɔ'ò fii fì kè'è nsigè ñlwi'isè. Lá fì yi ntoo aa, fì kwe ntigè mbè ati yii mæ a faṅ ntsyatè iti tsim aà, bisîṅ tigè ñghurè nì ndá jya ghu."

Nìghàà nì nana nloṅ mbè'è àbaa

(Lk. 13.20-21)

33 Yesu a ku'usè mibu nnaa nìghàà nì nãnaa a mbo bo nswon mæ, "Annù nifò aburè a bè aa lálà: Mànṅyè à le ñlògè a múṅkugè mbè'è àbaa, nniṅ a nì àkaṅ abaa, a tigè ñmorè ṅkɔ'ò nluu idigè."

Nji'í ànnù yii Yesu à le si naa mìghàà ghu àà

(Mk. 4.33-34)

34 Yesu à le ñlògè aa mìghàà mí nãnaa ndi'í nì ñnnù ma jû ghu a mbo nnòò bè byâ. Kaa à le ñki'í annù tsu di'í ti ghè mæ à nàa a nì nìghàà. 35 Ma yû a le ñlwensè aa nìghàà nii mæ ñgàṅntoò Nwí à le nswon aa mæ, "Maa ṅa'a ntsú gha a nì mìghàà mí nãnaa, i swon innù jii i le ntswe a alò'òsè, ñlòginè a noò ñnàṅsè mbi aà."

Yesu a tɔ'otè nìghàà nì nanaa nya nloṅ ṅgwenè

36 Yesu à le mmá'atè nnòò wa ntigè mbu mbii fu a ndá. ṅgàṅyègènnù ji i zî ghu mbèè ñzi nswon ghu mbo mæ, "Tɔ'otè nji'í nìghàà nì nãnaa nloṅ ṅgwen ya a mbo bì'í." 37 A kwi'i a mbo bo mæ, "Ñù yii mæ a bwe'e mìkuu mya aa à laa mbè Mu Ñù. 38 Nsòò wa a bè mbi yù. Mìkuu mya, a bè bè bì annù nifò Nwí. ṅgwen ya a bè bè bì ṅù yí mbi wâ. 39 ṅgàṅkibàà wa mæ a bwe'e waa laa, a bè Devil. Nòò ñfù'u miji wa, a bè nòò ñlwi'í mbi. Bìfù'u bì miji bya, a bè baangel. 40 Tsi'í tsò ajaṅ mæ bi le ndwèn bînèghè bya ñkwerè ntɔɔ aa, àà ajaṅ mæ a ka yí kii bè a ñlwi'í mbi aà.

41 Mu Nù à ka yí too baangel bi tâ bì ghεε a mûm ànnù nifô yi, mfi'i bê bii bi ghîrè bè bí m'ò'ò bi ghîrè nì ìnnù jì bi aa tsi'i bitsim, bo bì ñgãñmbù'u innù, 42 tâ bì ma'a waa a mum m'ò'ò yí tìi ntii wa, tâ bo tigè nyè'è ñkurè ni mìsòñê myaa, 43 tâ bè bii innù jyaa i tsinè aa bì baññè ñka nta tsi'i tsò nìnòò a mûm ànnù nifô Taà wàà. Nù yíi à tswe ní ìtòñè aa tâ à yu'u.

Nìghàà nì nãnaa nloñ afù'ù yí l'ò'sè

44 "Annù nifô aburè a bè aa lálà: Nù yí m'ò'ò à le nghèè mfe'ε nì afù'ù a ni nsòò yí m'ò'ò. Mbóó mbóóntè fu, ñnañsè nluu ni nìdorè, ñghèè ñghεε mfèe ñgòñ ñjoo tsim jii à tswe ni juu aa, ñghεε nyuu nsoo wá.

Nìghàà nì nãnaa nloñ ayoo tìndùù

45 "Mbè bi kî m̀bu m̀figinè annù nifô aburè lálà: Nù ñtañmitàà yí m'ò'ò à le ñka nlóó a ayoo tìndùù, 46 à ghèè mē ñyè á yíi a le nañsè mbóñ a nu yu, ñghεε mfèe ñjoo jì tsim, ñghεε nyuu ghu.

Nìghàà nì nanaa nloñ filwà'à

47 "Mbè bi bú m̀figinè annù nifô aburè aa laà mē: A bè aa tsi'i tsó filwà'à fii mē ñgãñkò m̀bwè i mà'a a ñkì, ñko mbwè ghu a mbuu, mbuù. 48 Nòò yíi mē filuu aa, bo swùñ m̀fe'εsè a ñkì, ñyarè mbwè m̀ siginè mya nniñè a mûm ñjoo bo, ñtigè mme'e m̀ bi myá. 49 Aá àjàñè mē a ka yí kii bè a nlwí'i m̀bi aà. Baangel ka yí fè'ε i ghεε yàrè bê bí bi fi'isè a titii bè bii mē annù yaa a tsinè aa, 50 i mà'à waa wa mum m'ò'ò yí tìi wa, tâ bo tigè nyè'è ghu, ñkurè ni mìsòñê myaa.

Innù nìñkon jì fii bo bì jì lwènè

51 "Nì yu'ù ìnnù jù i tsim aa, ìtú juu i laa ghu aa ε?" Bo bii ghu mbo mē, "ññè." 52 A tigè ñswon a mbo bo mē, "Tsó mē a bè laa, ñùndi'i bìnòñsè ntsim yíi mē bi m̀risè a ni ànnù nifô aburè aa, à bè aa tsi'i tsó m̀bòñndùgè yíi mē a fi'isè ñjoo jì fii bo bì jì lwèn a atá yu."

Ajàñ mē bi le ntuu Yesu a ala'a Nazareth aà
(Mk. 6.1-6; Lk. 4.16-30)

53 Ajàñ mē Yesu à le màñsè mighàà m̀ nãnaa ma m̀ aa, à le mmà'atè ñghεε. 54 A ghèè mē ñywe'e a ala'a bo, ñkuu a ndàñghòtè, ñdi'i annù ghu. Annù a gha'a bè bya, bo tigè m̀betè ni mē, "Nù ghù à nàñsè nlògè mulà m̀tsyè bo bì ìnnù jì wè juà aa a fè? 55 A si mu kabindà wa à ghuà bè aa ε? Bi si a ndè yí aa a ni Mary twonè le? Jems, Joseph, ni Simon, ni Yuda, à si bóó bimaà bi bè aa ε? 56 Bijaanté bi bi si a titii

bì'inè tswê aa ε? Nù ghú a tigè òlògə mbuu innù jù aa a fə aa ε?" ⁵⁷ Mìntòŋê myaa le nlnwìnè ghu nù. Lâ Yesu a swon a mbo bo mə, "Bi ghu'usə ŋgəŋntoo Nwĩ a idigə tsim lâ kaa wa'à nũ a ala'a bo kě a nda bo ghu'usə. ⁵⁸ Kaa à le ŋki'i innù jĩ wè jĩ wè jĩ ghà'atè ghu bú ŋghirə, òlòŋ mə kaa bo le ŋwa'à nĩ àbiintii tswê aà."

14

Ajàŋ yĩ mə Herod à le nzwitə Jɔn Ngəŋmurə bə ŋki aà (Mk. 6.14-29; Lk. 9.7-9)

¹ A bə maa noò Herod yĩ à le mbə mfò, nsa'a nĩ mbù'u Galilea aa, a yu'ù ànnù òlòŋ ikum Yesu. ² Ntigə nswon a mbo ìtsendâ jĩ mə, "Wa à ni Jɔn Ngəŋmùrə bə ŋki mə bi bu nyweensə ni nìwô. A bə ŋji'i ànnù yĩ mə mìdà'à muà mì fà'à ghu nu aà." ³ Nlòŋ mə à le ti bə maa noò aa boŋ Herod à bàŋnè mə Jɔn ŋkwerə yi, nniŋ yi a ndátsaŋ, mbi'i ŋgaa Herodias, ŋgwe ndĩm yĩ Philip. ⁴ Nlòŋ mə Jɔn à le si ghèè ghu mbo nswonə ni mə, "Kaa a sì ku'ùnè a mbo wò a nyo'c mǎŋgyè ghú." ⁵ Ka mə à le si lòc mə boŋ yu zwitə Jɔn aa, à le mbo'c mi'i mì bə bya nlòŋ mə bi le bii mə Jɔn à nĩ ŋgəŋntoo Nwĩ aà. ⁶ Lâ noò yĩ mə òlòŋ nìjwè Herodias ì le mbòontè aa, mu Herodias yĩ mǎŋgyè à le naŋsə nzi mben ikòò a nsi bə bii bi le twoŋə waa aà. Ntĩ Herod ì doritè. ⁷ A tigè ŋkaa, ŋka'a mə yu ka fa a ayoo yĩ mə à bètə aà. ⁸ Ndè yĩ a tintè yi, òlòŋ mə tã à swon a mbo Herod mə, "Fa a atu Jɔn Ngəŋmùrə bə ŋki a mbo mə a múm àkaŋə." ⁹ Nù mǎfò wa ì le mbi'i tsi'i nĩ mbə ànnù. Lâ àjàŋ mə à le ŋkaa a nsi mi'i bə aa, à le nswon mə tã bi fa. ¹⁰ À le ntoo bə bi ghèè ŋkwyə atu Jɔn wa ndátsaŋ, ¹¹ òlògə atu ya nniŋ wa múm àkaŋ, mfa a mbo múmǎŋgyè wa a ghèè mfa a mbó òndè yĩ. ¹² Ngəŋyogənnù Jɔn ì le nyu'u, ŋghɛɛ òlògə akú yi ŋghɛɛ ntwiŋ, ntigə ŋghɛɛ ŋkè'ènè a mbo Yesu.

Ajàŋ mə Yesu à le nje'ε bə òtsù'ù jĩ ntaà aa (Mk. 6.30-44; Lk. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³ Noò yĩ mə Yesu à le nyu'u ma yù ànnù òlòŋ Jɔn aa, à le mmà'atè adigə ma ya ŋkuu a múm àkànu'u ŋghɛɛ a adigə yi mɔ'c yĩ bə sì ghu tswe aa, mə yu tswe ghu tsi'i yùyu. Noò yĩ mə nnòò bə wa le nyu'u maa àjàŋ aa, bi le mǎf'èkə a njo'c ìla'a jyaa ntəò ni mìkòrè òlòŋ yi ghu. ¹⁴ Yesu à ghè mə mə yu ki fè'è wa a múm àkànu'u, nyə nnòò bə wá. Ntĩ yi ì luu nĩ àjəŋnè òlòŋ ŋgaa yàà. A tigè ŋghurə ŋgəŋmighòò a titii bo.

¹⁵ A bə mə a ŋkwé'fò tsi'i maa njwi, ŋgəŋyogənnù jĩ ì zì òlòŋ ghu mbo mə, "Wa noò à tigè òlòŋ, àdìgə yù a kí

m̀bə àfumnə adigə. Ghìrə tâ bə bú sɛɛnə mə mbə bo ghɛɛ ñlɔɔ ayoo ñji yaa ni ìla'a itoo ji mɔ'ɔ nyuu ñji.” ¹⁶ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Kaa bo s̀ ñî m̀mà'atə tswê, b̀mbɔŋ, ñi fa ayoo a mbo bo b̀ ñi.” ¹⁷ Bo kwi'i ghu mbo mə, “Ayoo ỳi b̀i'ï tswɛ ñi yu faà, à ñi tsi'ï ñkya ibaa ji ntaà ñi m̀bwè mi mbaà.” ¹⁸ Yesu a swonj mə b̀i zi ñi mu a mbo yu. ¹⁹ A swonj a mbo nnòò b̀ə wa mə tâ bo tswetə a nyɛ ñi ñgèè ỳa. Bi tswè m̀ə aa, a logè ñkya ibaa jya ji ntaà bo b̀i m̀bwè mya mi mbaa, ñjɛntə mi'ï mi a ndəŋ, mfa mbi'ikə a mbo Nwĩ, m̀batə abaa ya mfa a mbo ñgǎnyəgənnù ji mə tâ bo fa a mbo b̀ə bỳa. ²⁰ Ǹù ǹtsim à lɛ ñji nyurə, ñgǎnyəgənnù ji jya i bú ñtigə nsyɛ abùgə miji jya a luu a ñi ñkyè nighùm ñtsò baà. ²¹ Ndùu mbàŋnə ỳi i lɛ ñji miji myaa, i lɛ mbə tsò ntsu'ù ji ntaà; kaa bi lɛ ñwa'a b̀aŋgyè bo b̀ŋkhə səŋə.

Ajàŋ ỳi mə Yesu à lɛ ñka ntəə a atu ñki aà
(Mk. 6.45-52; Jn. 6.15-21)

²² Yesu à lɛ swonj ñgǎnyəgənnù ji i kuu a múm àkànu'u mbu ntoo ñghɛɛ fu a njii ỳi m̀ò'ò. Yu mbɔŋ a tigè m̀baŋnə ntswe a ñjim ñswonj nnòò b̀ə wa i sɛɛnə. ²³ Nnòò b̀ə wa i s̀ɛɛnə m̀ə, a kɔ'ɔ ñghèè wa atu nta'a tsi'ï ỳù ỳù a ntsà'atə Nwĩ. Nòò ñkwèfò à lɛ ñkù'ù a tswê ghu tsi'ï ỳù ỳù, ²⁴ lɛ boŋ àkànu'u ya a b̀urə m̀ə ñghɛɛ a múm ñkĩ àgha'a a sa'à. Ìkàŋnə ñki i tumè ñghɛɛ, ntumə mbi ñlonj mə àfisè a lɛ ñgha'a a múm ñkĩ. ²⁵ A b̀ə m̀ə a ñi nòò ñjwi a z̀i a mbo bo, ñtəə ñi a atu ñki. ²⁶ Nòò ỳi ñgǎnyəgənnù ji i lɛ nyə yi a təə wa atu ñki aa, ñbɔ'ɔ ñi wè tswá waa, bo tigè ñtəŋnə nswonjə ñi mə, “A ñi ñkù!” ²⁷ Yesu a wəŋsè ñghaa a mbo bo nswonj mə, “Tswa ñi ntìi ghuu, à wa ñi m̀ə. Ǹi tsuu bɔ'ɔ.”

²⁸ Peta a swonj ghu mbo mə, “M̀mà'ambĩ, m̀bə a b̀ə ẁò, ò swonj mə z̀i a mbèɛ wò fya múm ñkĩ.” ²⁹ Yesu a swonj ghu mbo mə, “Z̀i!” Peta à lɛ mfè'è wa múm àkànu'u, ntəə wa atu ñki ñghɛɛ a mbèɛ Yesu. ³⁰ L̀a, àjàŋ mə à lɛ nyə afisè ya aa, ñlògìnə ñka mbo'ɔ, ñtigə mbwɛ nsigə ñghɛɛ wa múm ñkĩ. Ntəŋnə nyə'ə mə, “M̀mà'ambĩ, yweensə ghá.” ³¹ Yesu a wəŋsè ñnasə abò yi ñtswa yi ghu, nswonj mə, “Abiintìi yo a kə'ə bə laà aa a ya aa ɛ? O ghìrə ñjɛŋkə aa a ya?” ³² Nòò ỳi bo lɛ ñkɔ'ɔ ñkuu wa múm àkànu'u aa, àfisè ya a kentə. ³³ B̀ə b̀i bi lɛ ntswe wa múm àkànu'u aa, bi m̀i yi nswonj mə, “À ànnù ñikonə, ò ñi Mu Nwĩŋgòŋə.”

Ajàŋ ỳi mə Yesu à lɛ ñghùrə ñgàŋmighòò a ala'a Gennesaret aà
(Mk. 6.53-56)

³⁴ Bo tòò mē ñghεε a ala'a Gennesaret. ³⁵ Badigə bya le nyə yi nzi, ñtsyasə ñkì tsi'í a idigə idigə maa mbèè àla'a mə bì ghotə ñgànmişòò ñzi ni ju ghu mbô. ³⁶ Bo le mbu'u mbo ghu mbo mə tâ à ma'atə tâ ñgànmişòò jyá bɔɔ mɔɔntə tsi'í àtsəñ atsə'ə yi. Bə bitsim bìi bi le mmòòntə aa, bi le ntii ñghòò.

15

Ajàñ yii mə Yesu à le ñwenə baFarisai ñlon bìnòñgòñ bi bîtà bi bîtaà byaa aà

(Mk. 7.1-13)

¹ BaFarisai bo bì ñgǎñdi'i nòñsə le nlǒ a Yerusalem nzi mbetə Yesu mə, ² “Kaa ñgǎñyögənnù jo i si bìnòñgòñ bi bîtà bi bîtaà bi'i ləə aa a ya aa ε? Nlon mə kaa bi si mbô myaa si'i a ni mánjǐ yii a kù'ùnə nsǐ'i mboñ ki jǐ.”

³ Yesu a kwi'i mə, “Kaa ñi si ndǐ'i Nwǐ yu'unə, mbañnə yòñə bē bìnòñgòñə bu aa a ya aa ε? ⁴ Nlon mə Nwǐ à le ndǐ'i mə, ‘Ka nyu'unə a taà ghò bo ñdè ghò,’ ñki ndǐ'i mə, ‘Nù yii à bəgítə a taà yǐ kǎ ndè yǐ aa, a ku'ùnə mə tâ bì zwitə yi.’ ⁵ Nǐ bǎñnə ñswonə nǐ yùu ñgaa bə mə, Mbə ñù a swonə a mbo taà yǐ kə ñdè yǐ mə, ‘Wa àyoo yii mə bon mə fa ñkwetə gho ghu aa, mə fà mē a mbo Nwǐ,’ ⁶ bon kaa à sǐ nǐ ñyù'ùnə taà yǐ bú ñtswe. Ma yù a di'i aa ajàñ mə ni tigə mbwesə nǐ nòñsə Nwǐ mbañnə ñka nyon nǐ bìnòñgòñə buu aà. ⁷ Bù ñgànabagilè! Nğànntoò Nwǐ Yesaiah à le nyə aa tsi'í sigìnə ññwà'ànə annù yii mə Nwǐ à le nswon nlon ñgaà yùu aà, mə,

⁸ ‘Bə buà, bi ghu'usə nǐ gha aa tsi'í nǐ ñghon ntsǔ jyaa, lâ mǐntii myaa bǎñnə ñtswe a ndǐsyà;

⁹ Bo mii nǐ gha laa tsi'í àdànə àdànə ñlon mə bo bǎñnə ñdi'i bə bìnòñsə bi bē tsǒ ñdi'í jyá!’ ”

Njoo jii mə ghìrə mə tâ ñù tsuu laa aà

(Mk. 7.14-23)

¹⁰ Yesu a tigə ñtwon nnòò bē wa i zǐ ghu mbèè a swon a mbo bo mə, “Nǐ nanşə nyu'u tâ à laa a atu bù: ¹¹ Ayoo yii mə ñǔ a jǐ a ntsǔ yu aa kaa a si ma ya ghìrə mə tâ à tsuu laa, a ajàñ yii mə nòñsə à di'í aà, a bǎñnə ñghìrə ayoo yii mə a fè'è ghu ntii aa mə tâ à tsuu laa.”

¹² Nğǎñyögənnù ji i zǐ ñswon ghu mbo mə, “O zǐ mə baFarisai ghìrə nlwǐsə ntəñ a nu wò ñlon annù ya mə ò ghìrə nswon aa ε?”

13 Yesu a kwi'i mæ, "Ayoo yïi mæ a sî Taà ghà a aburè bê aa bi ka yï dü lò'òsè. 14 Nî ma'atə waa; bo bə aa bifè'ənè mæ bi tsyàsè bî mɔ'ɔ. Mfè'ənè à bə ki tsyàsè yï mɔ'ɔ bon bo bitsim ka wõ a ataa."

15 Peta a swon ghu mbo mæ, "Tɔ'ɔtə nji'ï nìghàà nî nàà ma nú a mbo bî'ï." 16 Yesu a swon mæ, "Mala a bə mæ, tsi'ï bù, kaa nî sî ki nzi aa ε? 17 Nî sî zi mæ àyoo yïi mæ nǔ jî a ntsũ yu aa, a sigə aa ghu ato'o a kî m̃bu nyì aa ε? 18 Lâ àyoo yïi mæ a fè'è a ntsũ nù aa a fè'è aa ghu ntii, ñghirə ni mæ tâ à tsuu laa. 19 Nlon mæ a ntii nù aa a fè'è imòdòntè jî bî, ànnũ nzwitə nù, ànnũ mǎghàbè, ànnũ ajirè, ìyèrə, nswòñə àbañnənnù a atu nù, bo bî nswòñə ànnũ yï bî a atu nù. 20 Aa ma jú ìnnù mæ i ghìrə mæ nù à tsuu laa aà; kaa ñji tì sî'ï m̃bo tsó mæ bo swonə aa, kaa a sî ghìrə mæ nù à tsuu laa."

Mànɣyè yïi à le ntswe nî àbiiintii aà
(Mk. 7.24-30)

21 Yesu à le ntigə mma'atə adigə ma ya ñghɛɛ a mbù'u Tai bo Sidon. 22 Mànɣyɛ baKana yï mò'ɔ, yïi à le ntswe maa mbù'ù aa, à le nzi nyə'ə nswonə ni mæ, "Ko miññnè ghà, m̃bâ Mmà'àmbî Mu David! Demon yï mò'ɔ à nanşə ntswe a ato'o mù ghà yï mànɣyè ñdi nî ñgi'ï ghu nu si'ï."

23 La kaa Yesu kaa a wa'ă yi kwɛ'è. Ngányəgənnù jî i tigè ñzi mbu'u mbo ghu mbo nswon mæ, "Furə mànɣyè ghù tâ à bii a nñim bî'inè! Wa a yè'ə ñyon aa nzwi nî àtu nù."

24 Yesu a kwi'i mæ, "Bi le ntoo gha aa tsi'ï a mbo mbinjèrə jï i bwe a ñgwè'ε nda baIsrael aà."

25 Maà noò mànɣyè wa a zî nswetə miku'utə mi ghu nsi, nswon mæ, "Mmà'àmbî, Kwetə ghâ."

26 Yesu a kwi'i mæ, "Kaa a sî ku'ùnè a nlògə àbaa bɔɔ mbàñnè m̃ma'a a mbô m̃bù."

27 Mànɣyè wa a kwi'i mæ, "Ëñə, Mmà'àmbî, lâ m̃bu jya i syè nî ñkùgə abaa jya mæ i lò wa atu atetə taà wàà ñwokə aa ñkurə."

28 Yesu a tigè ñkwi'i ghu mbo mæ, "Oh! Mànɣyè, ò tswe nî àbiiintii si'ï! Wa ò ka tswe nî ànnù ya yïi o lòò aà." Mù yï wa à le ñghènsè ñki ntii tsi'ï maà noò.

Ajàñ yïi Yesu à le mbù ñghurə bê bî ghà'atə aà

29 Yesu à le ntigə nlo maa adigə ñghɛɛ ntsyă a mbèè àtsùmè Galilea. Nkɔ'ɔ ñghɛɛ a atu nta'a, ñtigə ntswe a nsyè. 30 Mâ m̃bêm ñnòò à le nzi ghu mbèè ni bitsəñkərə, bîbwènkè, bifè'ənè, bitìghàà, nî ñgàñmìghòò jî mɔ'ɔ tsi'ï jî ghà'atə, ñnɔñşə a mikòrə Yesu a ghurə waa. 31 Bè bya le nyèrə si'ï a ajàñ yïi mæ bo le nyə bitìghàà ghaà, bîbwènkè

tii, bitsəŋkərè təè, bifə'ənè kii ñyè nî idigè aà; bo le ntigè ŋgha'asə Nwīŋgəŋ baIsrael.

*Ajàŋ yīi mə Yesu à le nje'ε mbāŋnè ntsù'ù ji nīkwà àà
(Mk. 8.1-10)*

³² Yesu à le ntigè ntwon ŋgāŋyogēnnù ji jya nswon a mbo bo mə, “Mə ko mīlīŋnè bè bû, ñlon mə bi tswè mē bi'ibo tsītsōŋ njwi ji tarə kaa wa'à nî àyoo yī jī tswè aà. Kaa mbè mē wa'à swon mə tâ bo lo ŋghèè nî ñjī ñlon mə mbə bo ghirè ŋghεε ŋwòkə a mājī.”

³³ Ŋgāŋyogēnnù ji i betə yi mə, “Mbə bi'inè logě abaa aa fə fàa a atu nta'a mīwèè a ku'unè a nje'ε mām̄bēm ñnòò ghū ghu aa ε?”

³⁴ Yesu a betə waa mə, “Nì tswè nì ñkya abaa aa ji sөгə aa ε?” Bo kwi'i mə, “I ni ji sām̄baa nì bəɔ bi mbwè bī mɔ'ô.”

³⁵ Yesu a swon mə tâ ñnòò bē wa tswè a nsyē. ³⁶ A tigè ñlogə ibaa jya ji sām̄baa ni mbwè mya, mfa mbi'ikə a mbo Nwī, m̄batə, m̄fa a mbò ŋgāŋyogēnnù ji bo yatə a mbo bè byā.

³⁷ Bè bya bitsim le nji nyurə; bi bwèè àbùgè miji ya, ibà'a abaa jya bo bi isà'a mbwè jya, i luu nî ñkyè ji sām̄baa.

³⁸ Ndùu mbāŋnè jīi i le nji aa le mbə ntsù'ù ji nīkwà; kaa bi le wa'à bāŋgyè bo bi bōŋkhə səŋè.

³⁹ Yesu à le ntigè nseensə bē bya, ñkuu a mūm àkànu'u ntoo ŋghεε a mbù'ù àla'a Magadan.

16

*Ajàŋ mə bi le mbetə alənsə a mbo Yesu aà
(Mk. 8.11-13; Lk. 12.54-56)*

¹ BaFarisai bī mɔ'ɔ bo bi baSadukai bi le nzi a bo Yesu nɔɔ mə bi kwà'anè yi, m̄betə yi mə tâ à ghirə alənsə yīi mə a lo a aburə aa a ndi'i mə Nwī à tswè bo yu. ² Yesu a kwi'i waa nî àbetè mə, “A yī mbə a ŋkwēfò aa nì swonè ni mə 'Idigè ka ghìrə bōŋè ñlon mə mbà'à àbùrè i bāŋè.’ ³ A yi ŋki mbə a tītugə aa nì swonè ni mə, ‘Sii à ka ghìrə bə njwī àfisè ñlon mə mbà'à àbùrè i bāŋè ñki mbose nî idigè.’ Nì zī àjàŋə mə mbə nì kà ñyè nî innù a ajàŋ mə mbà'à àbùrè i di'i aà. Lā kaa mbə nì wa'ă ilənsə noè ŋgù'u mbi yulà zī. ⁴ Bū ŋgāŋghìrè innù jī bi bītībīi Nwī bi ŋgù'ù bulà, ni betə nàa mə mè di'i alənsə annù a mbo bù aa ε? Ŋŋaŋ, àlənsə yīi mə mbə mè di'i a mbo bù à ki mbə aa tsi'i yī Jona.” A swòŋ mē laa ntigè mma'atə waa ŋghεε yi.

*Mbè'è àbaà baFarisai bo bi baSadukai
(Mk. 8.14-21)*

⁵ Nòò yïi mæ ñgǎnyægǎnnù ji i le ntoo ñghæ nywe'e wa mbèè àtsùm ya yï mò'ò aa, bo le yæ mæ bo li'inæ a nlògè àbaa. ⁶ Yesu a swon a mbo bo mæ, “Nì ka nstsyəsə ghuu, ntsee nî àtù yuu nlon mbè'è abaa baFarisai bo bì yï baSadukai.” ⁷ Bo lɔginè ñtigè ñghaa a atitii bo nswonə ni mæ, “A swon laa aa nlon mæ kaa bi'inè ghìrə ñwa'ǎ abaa lògè aà.” ⁸ Yesu a zì ànnù yïi mæ a le ntswe a ntii bo, ñtigè nswon mæ, “Bù bē bii mæ àbiintii yaa a kə'ətə, a ghìrê àkè mæ nì ka ñghaa a titii bù mæ nì sì nî àbaa tswe aa ε? ⁹ Nì si annù zi tâ àtù yuu laa ghu aa ε? Nì si burə ki wa'atə ajàn mæ mè kì jè'ε bē bya ñtsù'ù ji ntaà nî ñkya ibaa jya ji ntaà aa ε? Nì le nsyε ñkugə ji i luu aa a nî ñkyè ji səgə aa ε? ¹⁰ Nì si ki ñwa'atə ñkya abaa jya ji sàmbaa mæ mè kì jè'ε bē ñtsù'ù ji ñkwà ghu aa ε? Nì le ñki nsyε ñkùgê ji i luu aa a nî ñkyè ji səgə aa ε? ¹¹ A tigè ñghìrə akə mæ nì bu ñka ñjɪkə, kaa ñki'ì zi mæ mè si aa annù nlonə abaa ghàà aa ε? Nì ka nstsyəsə ghuu nî mbè'è àbaa baFarisai ni baSadukai.” ¹² Bo tigè ñzi maa noò a laa mæ kaa à si a mbo bo ghaa mæ tâ bo ka nstsyəsə nlon aa mbè'è àbaa. A bəñnè ñghaa nlon aa ñnnù jii mæ baFarisai bo bì baSadukai le si dì'ì aà.

Ajàn mæ Peta à le nswonə a ñù yïi mæ Yesu à ni ghu aà (Mk. 8.27-30; Lk. 9.18-21)

¹³ Yesu à le ñghèè ñka ñkoontə a mbèè Kaisaria Filipi, mbetə ñgǎnyægǎnnù ji mæ, “Bē swonə ni mæ Mu Nù à bə aa wo aa ε?” ¹⁴ Bo kwi'ì mæ, “Bì mɔ'ò swonə ni mæ, Jon Ngànɔmùrə bē ñki, bì mɔ'ò swonə ni mæ, Elijah, bì mɔ'ò kii mbu nswonə ni mæ, Jeremiah, kè ñgànntoò Nwĩ wa yï mò'ò.” ¹⁵ A betə waa mæ, “Lâ nì swon yuu ñгаа mæ mè laa mbə wo aa ε?” ¹⁶ Simon Peta a kwi'ì mæ, “O nî Ayo'ò Nwĩ wâ, mbə Mu Nwĩngon yïi mæ à tswe ntii aà.” ¹⁷ Yesu a swon ghu mbo mæ, “Mbɔɔnə a mbo wò mbâ Simon mu Jona nlon mæ a ma yû ànnù ñjkon a mbo wò aa kaa a si ñûmìsòn dì'ì. A dì'ì Taà ghà a aburə a mbo wò. ¹⁸ Mè swonə a mbo wò mæ, ò laa mbə Peta*, mè ka bɔɔ ñghotê yà ma mùu atù àlànşə ñgò'ò. Kaa tâ tsi'ì nìwo, tâ nì wa'à tii ñtsya. ¹⁹ Mè ka fa bìkey bi annù nifş aburə a mbo wò. Annù yïi mæ ò kwèrə fàa nsyε aa bon baa kii kwèrə a aburə. Annù yïi mæ ò fεε fàa nsyε aa bon baa kii fεε a aburə.” ²⁰ A tigè ñnanşə ñkwantə ñgǎnyægǎnnù ji mæ tâ bì tsuu a mbo ñù lő swon mæ yu laa mbə Ayo'ò Nwĩ wâ.

Ajàn mæ Yesu à le ñghàà ñlon ñgi'ì yïi yu ka yə i kwo aà (Mk. 8.31—9.1; Lk. 9.22-27)

* **16:18** Nji'ì Pita, “Petros” ni ñghàà ni baGrikia, ì bə aa àlànşəngò'ò.

²¹ Nlòginə maa noò Yesu a lòginè òndi'i a mbo ñgǎnyəgənnù ji mə, yu tswe nì ñlìginə ñkɔ'ɔ ñghèɛ a Yerusalem i ghèɛ i yə mbuu ñgi'i jì ghà'àtə ghu a mbo bità bi ala'a, bo bì bìlìi bi ñgǎnmà'anwĩ nĩ ñgǎñndi'ì nòñsè, tâ bì zwi'tə yi, a ti bə nĩ ñjwi ji tarə bi bu nyweensə yi fu ni nìwò. ²² Peta à lɛ nswùntə yi ñghentə ni ghu, ñlòginə ñka ñghaantə nii nswonə ni mə, "Wa mbə Nwĩ wa'ǎ ma yũ ànnù bii, Mmà'àmbi. Wa kaa mbə ajànə annù ma yũ a wa'ǎ a nu wò fɛ'è." ²³ A bəñkə yi nswonə a mbo Peta mə, "Tsyǎ mbii a ñjĩm mə, mbá Satan! O nì mǎnsè mǎnji a mbo mē ñlonə mə kaa ò sɪ aa a ñjĩm Nwĩ təè, ò bǎñnə ntəə aa a ñjĩm bə."

Bə bii mə bi ni ñgǎnyəgənnù Yesu aà

²⁴ Yesu a tigə ñswonə a mbô ñgǎnyəgənnù ji mə, "Mbə ñu tsù a ka nloɔ a ñka nyònə a ñjĩm mə, a tuù ibii nú yi, mbe'e abànə bǎñnə yi ñka nyonə nàà. ²⁵ Nlonə mə ñu yĩ mə a lòɔ mə yu yweensə ibii nú yi aa, à ka bǎñnə bwe. Nù yĩ mə a bǎñnə mbwe ibii nú yi nlonə ñkwi atũ gha aa, à ka bǎñnə tswe ni ghu. ²⁶ Mbə a kwetə ñũ tsù aa nĩ àkə mə mbə a tswe nĩ mbi yũ ntsim mbǎñnə mbwe ntswénti yĩ aa ɛ? Kə mbə ñu a fa aa àkə ñkwensə ntswénti yĩ ghu aa ɛ? ²⁷ Nlonə mə Mu Nù à ka yĩ zĩ bo bì baangel bi a múm ñigha'a ni Taà yĩ i tso'ɔ ifà'à ñũ ntsim i yònə nĩ àfà'à yĩ mə à lɛ mfà'a aà. ²⁸ Mə swònə a mbo bù tsi'ĩ annù ññkonə mə bə bí mɔ'ɔ bi təə faà bii mə kaa bo ka yĩ wa'ǎ ñiwo ywe'etə ti yə nòò wa mə Mu Nù à ka yĩ zĩ a múm ànnù nifɔ yu aà."

17

Ajàñ yĩ mə Yesu à lɛ mbəñkə yi ntigə ññweenə aà
(Mk. 9.2-13; Lk. 9.28-36)

¹ Njwi i tsyà mə ji nto'o, Yesu a lògə Peta bo Jems ni mumaà yĩ Jon bo bo kɔ'ɔ ghèè a atu nta'a yĩ syà yĩ mɔ'ɔ, ntswe ghu tsi'ĩ bò bo. ² Nú yĩ i bəñkə a nsi bo, ñsĩ yi i tigə ñta tsi'ĩ tsɔ ñnòò, ìtsè'è jì i fu'ù ñjɛɛñkə. ³ Bo ghəə ki yə Moses ni Elijah wi'ikə mǎfɛ'e ntigə ñghaanə bo bì Yesu. ⁴ Peta a swonə a mbo Yesu mə, "Mmà'àmbi, a bəñ mə bĩ'inə tswe faà aà. O bə kɔñ bəñ mə ka ghùrə mǎntàn mi ntarə faà, tâ yĩ fùùrə i tswe a mbo wò, yĩ mɔ'ɔ i tswe a mbo Moses, tâ yĩ mɔ'ɔ i tigə ntswe a mbo Elijah."

⁵ Ajànə mə à lɛ mburə ki ghàà aa mbà'à yĩ ñtà yĩ mò'ɔ i wi'ikə ñkusə waa, ñjĩ ñu i fɛ'è wa múm mbà'à ñswonə mə, "Aa mú ghà yĩ mbǎñnə yĩ mə mē kòñə aa à ghulà, mə ñansə ndoritə nlonə yĩ. Nì ka nyu'u annù yĩ a swonə aà."

6 Nòò yïi ngǎnyægǎnnù ji i le yu'u lálàà aa, bo le ηwǒ a nsye àkùu kuu, nluu ni nìb'ò. 7 Lâ Yesu à le nzî ñzi mmòòntè waa nswoη mǎ, “Bìnnê nì, nì tsuu ki b'ò.” 8 Bo ηentè mi'ï myaa ntigè yǎ tsi'ï Yesu, kaa ηki'ï ηû dàn bú ñyè.

9 Ajàn mǎ bo le nlò wa atu nta'a ηka nsigè aa, Yesu a swoη a mbo bo mǎ, “Nì tsuu annù ñlonη njèè tǎ tǎ ma yû a mbo ηû lǒ swoηǎ, i ywe'e noò yïi mǎ Mu Nù à ka yï yweenǎ ni ñwo aà.” 10 Ngǎnyægǎnnù ji jya i betè yï mǎ, “Ngǎñdî'ï nòñsè i nswoηǎ ni mǎ Elijah à tswe nì ñfòo ntsyǎ mbïi i zî aa a ya aa ε?”

11 Yesu a kwi'ï a mbo bo mǎ, “Elijah à tswe nì zî, ηki tswe nî ñzi tsisè ñnnù tsim fu i bînsè a ajàn mǎ i le ntswe aà.”

12 La mǎ swòηǎ a mbo bù mǎ Elijah à tǎ'è mǎ ñzi, kaa bo wa'à yi zî, ñbanηnǎ ηghìrǎ annù yïi mǎ bi kòηǎ aa ghu nû. A ki mbǎ a ηgǎñgǎñ a ajàn mǎ Mu Nù à ka yǎ ηgi'ï a mbo bo aà.

13 Ngǎnyægǎnnù ji jya i tigè ñyu'u a laa atu bo maa noò mǎ a swoηǎ aa ànnù ñlonη ηgaa Jǎn Ngànηmùrǎ bǎ ηki.

*Ajàn mǎ Yesu à le ηghùrǎ mùmbânǎ yïi mǎ à le ntswe ni demon aà
(Mk. 9.14-29; Lk. 9.37-43)*

14 Nòò yïi mǎ bo le mbù ñbii ntsi'ï nnòò bǎ wa aa, ηùmbânǎ yï m'ò à le nzî ñswetǎ miku'utǎ mi a nsi Yesu, ñswoη mǎ, 15 “Mmà'àmbî, ko miññnǎ mù ghà ghû, ñlonη mǎ a wǒ àbùbùrǎ ñnanǎ nyǎ nî ηgi'ï tsi'ï nî ñbǎ ànnù. A yi mbǎ noò m'ò a wǒ a mum m'ò, a bǎ a noò m'ò a wǒ a mùm ηki. 16 Mǎ ghìrǎ nzî ni ghu a mbǎ ηgǎnyægǎnnù jo kaa bo ki'ï ajàn mǎ mbǎ bo ghurǎ yi zî.” 17 Yesu a swoη mǎ, “Oò, bú niwaa ni bǎ bii bi sî nî àbîintii tswè, ηghìrǎ nî ñnnù jii i sî tsinè aa, mǎ ka tswe bi'inè i ywe'e aa a noò àkè aa ε? Mǎ ka ki tswa ntii gha ñlonη ηgaa yùu i ghεε ywe'e aa a noò àkè aa ε? Nì zi ni ghu a mbo mǎ.”

18 Yesu a wenè demon wa, a burè ñfè'ε ghu nu, mu wa a ghesè ñtii.

19 Ngǎnyægǎnnù Yesu i le ntigè nzi ghu mbo a alò'òsè ñbetǎ yi mǎ, “Bî'ï ghìrǎ ηki'ï a mfi'ï demon wa zi aa a ya aa ε?”

20 A kwi'ï a mbo bo mǎ, “Ñlonη mǎ àbîintii yuu a kǎ'ǎ aà. Mǎ swòη a mbo bù tsi'ï annù ññkoη mǎ, mbǎ nì tswe nî àbîintii a tǎ'ε ηkǎ'ǎ mbǎ tsi'ï tsǒ àbùrǎ mǎghum, bǎ boη mbǎ nì swoηǎ a mbǎ ñta'a ghû mǎ, ‘Bìnnè faà ηghεε ntǎ fii’ i kî ñbînnǎ. Maa mùu ajàn boη kaa mbǎ ànnù tsu a wa'à

ghuu tsyâ. [²¹ Mbuu demon ma ghû a lòò aa mæ mbæ nì si'isè ìbii nú ghuu ti ji ntsa'atə Nwĩ mbəɔŋ fi'i."]*

Ajàŋ mæ Yesu à le mbu ŋghaa annù ñlonə annù niwô yi aà

²² Nòò yïi mæ ñgǎŋyægənnù ji i le mbù ñghotə a ala'a Galilea aa, Yesu a swon a mbo bo mæ, "Bi ka fa Mu Nù a mbo bè, ²³ tâ bì zwitə yi, a ti bə a nî ñjwi ji tarə bì bú nbiinsə yi fu a niwô." Nú yàà ì le nnaŋsə mbi'i tsi'i nî mbè ìnnù.

Ajàŋ mæ Yesu à le ntu tax ndâmà'anwĩ aà

(Mk. 9.30-32; Lk. 9.43-45)

²⁴ Nòò yïi bo le nzi ñku'u a Kapernaum aa, ñgǎŋkwerə tax ndâmà'anwĩ bo zi a mbo Peta mbetə yi mæ, "Ndi'innù ghùù ghù, à si tax ndâmà'anwĩ tu aa ε?"

²⁵ Peta a kwi'i mæ, "A tu."

Nòò yïi mæ Peta à le ñkuu a nda aa, Yesu a betə yi mæ, "Simon, àmòòntə yo a nì mæ akə aa ε? A tax a mbo bìfò bì fàa nsye aa a tu wo aa ε? Bè bi ala'a bya, kè bìgìi aa ε?"

²⁶ Peta a kwi'i mæ, "Bìgìi."

Yesu a tigè ñswon mæ, "Mbə a bə la bon kaa bǎla'a bya si nî ntũ tswé. ²⁷ Lá kaa bi'inè si lòò mæ mbə bi'inè lwisè mintón myaa. Tsó mæ a bə laa aa, ghèè fii atsum mma'a ñsa'a ghu. Fìbwè fi mbii fii ò ko aa, ò ña'atə ñtsú yi, bon ò ka fi'i abətə ñkabə ghu tá à ku'u a ntu tax ndâmà'anwĩ ghà bo ghu. Lògə ñghèè ntu tax yì'ò ghu a mbo bo."

18

Abetə ñlonə ñú yïi mæ à kò'ɔ ntsirə a mûm ànnù nifò Nwĩ aà

(Mk. 9.33-37; Lk. 9.46-48)

¹ A bə maa noò, ñgǎŋyægənnù Yesu zì ghu mbo mbetə yi mæ, "Nù yïi mæ à kò'ɔ ntsirə a mûm ànnù nifò aburə aa à nî wò aa ε?" ² Yesu a twonə mûŋkhə nzi ñtɛ'ɛ a titii bo ³ ñswon mæ, "Mè swonə a mbo bù tsi'i annù ñŋkonə mæ mbə nì tsuu ghuu bəŋkə i bə tsi'i tsó bônkhə bon kaa nì ka yì wa'à a mûm ànnù nifò aburə kuù. ⁴ Nù ñtsim yïi mæ à sàgìsə ìbii nú yì a nsye tsó mu ghulà aa, àa bə ñù yïi à kò'ɔ ñtsirə a mûm ànnù nifò a aburə.

⁵ "Nù ñtsim yïi mæ à kwèrə ajàŋ mu mà yú nî ìkûm gha aa bon à kwèrə aa ghâ. ⁶ Lá ñù yïi mæ à ghèrə mæ ajàŋə mu ma yú yì mɔ'ɔ mæ à ñŋ ntii yi a nu mæ aa tá à wo a mûm ìnnù jì bì, a bon mæ tá bì kwèrə ñgò'ɔ abaa yì ñwè

* 17:21 Kaa bè bì mɔ'ɔ sɪ atii yuà ñŋə.

ghu ntɔŋ, n̄ma'a yi a m̄m ñkĩ miyaa tâ à bwe nsigə ŋghɛɛ a nsyê ñkĩ.

Ɔkwà'ànə j̄i mə i ghìrə bə wò n̄ ìnnù j̄i bi aà
(Mk. 9.33-37; Lk. 9.46-48)

⁷ “Ŋgi'i ȳi ñwè a mbô mb̄i mə i z̄i n̄ ìkwà'ànə j̄i mə b̄ə wò ghu aà. Ɔkwà'ànə i tɛ'ɛ ntswe n̄ ñz̄i, lâ ñgi'i ȳi ñwè a nu ñù ȳi mə ìkwà'ànə ma jya i tsya ghu ñj̄m ñzi aà. ⁸ Mbə abô yo kə àkòrə yo a ghìrə mə tâ ò wo a m̄m ìnnù j̄i bi, ò kwyê m̄me'e. A bɔŋ mə ta ò bə abô m̄'ɔ kə àkòrə m̄'ɔ ñtsyatə a ntswe n̄ mbo mi mbaa kə m̄kòrə mi mbaa, tâ b̄i yi mbàŋnə n̄ma'a gho a mum m̄'ɔ ti mè. ⁹ Mbə ñli'i no n̄i ghìrə mə ò wo a m̄m ìnnù j̄i bi, ò twe'è m̄me'e. A bɔŋ mə tâ ò bə ñli'i m̄'ɔ nyi ñkuu a m̄m ñtswènt̄i, ñtsyatə a ntswe n̄ mi'i mi mbaa tâ b̄i yi mbàŋnə n̄ma'a gho a mum m̄'ɔ Satan.

N̄ghàà n̄ nanaa nlon annù mb̄inj̄ərə ȳi mə i bwe aà
(Lk. 15.3-7)

¹⁰ “A n̄i yə mə kaa n̄i si bɔɔ b̄i kəgə tsɔ buà bú tsa'a. Mè swòŋə a mbo bù tsi'i annù n̄ŋkɔŋ mə baangel byaa bi təə a nsi mi'i Taà a ŋgòŋ b̄inòò bitsim a aburə. [¹¹ Nlon mə Mu Ñù à lɛ nz̄i aa nyweensə bə b̄i mə bi bwe aà.]* ¹² N̄i wa'atə mə akə aa ɛ? Mbə ñù à tswe n̄i mbi nj̄ərə j̄i ñkhi, bɛɛ ȳi m̄'ɔ i fa'anə mbwɛ, a wa'à j̄i m̄'ɔ jya m̄ghum mi bù'u ntsò bù'u a atu nta'a mmà'atə ñghɛɛ nlòò ya mə i fà'a a m̄anj̄i aa ɛ? ¹³ Bɛ lə mə a yə, bɔŋ mə swòŋə a mbo bù n̄i ànnù n̄ŋkɔŋ mə àa ki doritə nlon ŋgaa mb̄i mà ya i tsyá ajàn mə a doritə nlon ŋgaa jya m̄ghum mi bù'u ntsò bù'u mə kaa i ghìrə wa'á a m̄anj̄i fa'à aà. ¹⁴ A ki mbə a ŋḡiŋ ŋḡiŋ ajàn mə Taà ghùù ȳi à tswe a aburə aa, kaa à si kòŋ mə tá m̄untsirə mu ghulà ȳi m̄'ɔ tâ à bwe.

N̄dim ghò ȳi à wo annù aà

¹⁵ “Mbə nd̄im ghò ghìrə annù ȳi bi a nu wò, ò ghɛɛ ghu mbèè, bu yu tswé tsi'i bú yu bi baa, ò d̄i'i ìb̄i yi ghu mbô. Bɛɛ a yu'utə bəə bɔŋ ò bù m̄ə ñtswe n̄i nd̄im ghò wa fu. ¹⁶ Bɛɛ a tsuu yi nyu'utə, ò bú ñtwɔŋtə a ñù ȳi n̄fùurə kə b̄ə bi baa, bi z̄i n̄i ghɛɛ bú bo, ta tâ ìnnù tsim j̄i mə bi swon aa tâ tswe n̄i b̄iyəfə bi baa kə bi tarə b̄i bi beentə. ¹⁷ Bɛɛ mə a ki mbu ntuu yi a nyu'utə ànnù ȳi mə bú bo swon aa, n̄i lɔgè yi ŋghɛɛ n̄i ghu a ns̄i ñghòtə. Bɛɛ a ki mbu ntuu annù ȳi mə ñghòtə i swòŋə aa, n̄i lèntə yi tsi'i tsɔ tiz̄i Nw̄i kə ñḡaŋkwɛrə tax.

* 18:11 Kaa bə b̄i m̄'ɔ si at̄i yuà n̄iŋə.

Annù yï mæ bè beentə aa bo bi à yï bè tuu aà

18 “Mè swòŋə a mbo bù tsi'i ànnù nîŋkoŋ mæ, ànnù yï mæ nì kwere fàa nsye aa boŋ baa kii kwere a aburə, yï mæ nì fɛɛ fàa nsye aa boŋ baa kii fɛɛ a aburə. 19 Mè ku'ùsə mbu nswon a mbo bù tsi'i ànnù nîŋkoŋ mæ, mbə bù bi baa beenə fàa nsye a nloɔ ayoo boŋ Taà ghà yï à tswe a aburə aa à ka fa a mbo bù. 20 Nloŋ mæ àdìgè yï mæ bè ghotə ntswe ghu bi baa kè bi tarə nî ìkùm gha aa, mè tswe a titi bo.”

Nìghàà nî nānaa nloŋə ŋgàŋfà'à tì l'i'inə àfansənnù

21 Peta à le nzì a mbo Yesu mbetə yi mæ, “Mmà'ambì, mbə ndim ghà a ghirə ànnù yï bi a nu mè aa ŋgàà ji sigə mè kì nli'inə i tsim aa ε? Mbə ŋgàà ji sàmbaa i ku'ù aa ε?” 22 Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, “Kaa mè ka wa'à a mbo wò swon mæ ŋgàà ji sàmbaa, mè ka bəŋnə swon mæ, ŋgàà mighum mi sàmbaa ŋgàà ji sàmbaa.* 23 Ma mùu ajàn, mbə b'i'inə figinè ànnù nifɔ aburə tsɔ mfɔ yï mò'ɔ yï mæ à le nloɔ mæ yu sɛntə innù ŋkabə ji bo bi ŋgàŋfà'à ji, 24 Nòò yï mæ bi le nloŋinè ŋka nlentə aa, bi zì ni nù yï mò'ɔ yï à le si tswa nii ni bi million bi francs bi nighumè. 25 Tsɔ mæ kaa à le ŋk'i ajàn yï mæ mbə yu tū ŋkabə ya zi aa, mfɔ wa a swon mæ bi tswa yi mfee a bò'ɔ bi ŋgwê yï ni bɔɔ bi, nî ŋgòŋ njoò tsim jii à tswe ni ju aa ntu ŋkabə yï ya ghu. 26 Ŋgàŋfà'à wa a swètə miku'ùtə mi a nsye, mbu'u mbo ghu mbo, nswon mæ, “Mmà'ambì, tswa ntii gho a nu mè, wa mè ka yï tu njoò tsimè.” 27 Mfɔ wa a kò mliŋnè yï, nìma'atə yi, nswon mæ tâ à tsuu ŋkabə ya bŭ tu.

28 “Tsi'i ma waà ŋgàŋfà'à à ghè mæ yu kì fɛ'ɛ, mboò ŋù nìbò waà yï mò'ɔ yï à le si bəŋnè ntswa nii ni ntsu'ù ji nighum, mfaŋ a ntɔŋ, nswon mæ, ‘Tu ŋkabə yà yâ.’ 29 A wò ghu nsi, nyə'ə mæ, ‘tswa ntii gho a nu mè, wa mè ka yï tu ŋkabə yò yâ.’ 30 A tuu yi, nswon yi ŋgheɛ ni ghu, ŋgheɛ nniŋə a ndàtsaŋ mæ tâ à tswe ghu nywe'e a noò yï à ka yï tu nìkarə ni nya aà. 31 Nòò yï mæ ŋgàŋfà'à jya jì mò'ɔ i le nyə ma ya ànnù aa, nù yàà i bi'i tsi'i nî mbənnù. Bo gheɛ ŋke'enə ŋgòŋ innù tsim jii i le mfɛ'è aa a mbò mfɔ wâ. 32 Mfɔ wa à le ntwonə yi a zì a swon ghu mbo mæ, ‘Wò ŋgàŋfà'à à àbì'intii, mè kì le mmà'atə nìkarə nya nì tsim nii ò le ntswa gha ghu aa, nloŋ ajàn mæ ò le nyə'ə a mbo mè aà. 33 O kì wa'à zì àjàŋə mæ mbə ò ko mliŋnè ndim ghò, tsi'i tsɔ ajàn mæ mæ le ŋko ghò aa ε?’ 34 Mfɔ wa à le nlwinse ntwon, ntwon ŋgàŋmfii bè, mfa yi a mbo bo mæ bi gheɛ mfi yi nywe'e a noò yï à ka yï tu nìkarə ni nya nìtsimə.

* 18:22 Kè ŋgàà mighum mi sàmbaa ntsò sàmbaa.

35 “Aa ajàṅə mə Taà ghà mə à tswe a aburə aa, aa yi ghìrə a nu bù bìtsim, mə mbə nì tsuu ifansənnū bil̄m buu a m̄m̄ n̄t̄iì bù i ki l̄i’ìnè.”

19

Ajàṅ mə Yesu à le ndi’i annù ñlon annù nsà’ànə n̄iy’o’o aà (Mk. 10.1-12; Lk. 16.18)

1 Nòò yii mə Yesu à le màṅsə nswon ma jū ìnnū tsim aa, à le mà’atə ala’a Galilea ṅghεε a mbu’u Yudea a njii ṅk̄i Jordan, 2 M̄inòò mi bē m̄i ghà’atə le nyònə yi, a ghurə m̄ighòò a nu bo maa adigə.

3 BaFarisai b̄i m’o’o bi le nz̄i, a ṅkwà’ànə yi, mbetə yi mə, “N̄òṅsə a b̄ii mə mbə n̄u a fi’i ṅgwē ȳi ñlon annū tsu mə à ghìrə aa ε?” 4 A betə waa mə, “N̄i leè ṅki’i twon mə, n̄u ȳi à le naṅsə waa n̄loginə a n̄loginə aa, à le naṅsə waa aa ṅumbāṅnè bo m̄aṅgyè aa ε?” 5 N̄tigə nswonə ni mə, “Tsō mə a bə laà, ṅumbāṅnè à ka ki mà’atə taà ȳi b̄o n̄dè ȳi, i z̄i b̄ònsə b̄o ṅgwē ȳi, tâ bo bi baa tigə mbə n̄jyānu ȳi m̄fùurè aa ε?” 6 Maa ajàṅ kaa tâ bo wa’ə b̄e bi baa bù m̄bə, n̄tigə mbə n̄jyānu ȳi m̄fùurè. Ayoo ȳi mə Nw̄iṅgòn̄ à b̄ònsə m̄ə aa, tâ n̄u tsu à tsuu l̄o ȳatə.” 7 Bo b̄u mbetə yi mə, “Moses à le n̄tigə nswon mə mbə n̄u à tse fa aṅwà’ànə nsà’a n̄iy’o’o a mbo ṅgwē ȳi, i fi’i yi aa a ya aa ε?” 8 A kwi’i a mbo bo mə, “Moses à le mbeentə mə mbə n̄u k̄a m̄fi’i ṅgwē ȳi aa nlon ajàṅ mə m̄int̄iì muu t̄iì aà. L̄a kaa a wa’ă aa ajàṅ mə a le n̄tswe a n̄loginə aa b̄e. 9 M̄ə swōṅ a mbo bù mə mbə n̄u a fi’i ṅgwē ȳi a nda yu, n̄tsuu nlon aa annū atsùurè bə, m̄bu n̄yo’o ȳi d̄an, b̄əə bon̄ à ghìrə aa annū m̄aghàbè.”

10 N̄ḡaṅyeḡənnū ji i betə yi mə, “Mbə a bə ma mùu ajàṅ a tit̄i ṅumbāṅnè b̄o ṅgwē ȳi a ki’i kù’ùnə aa bə mə tâ ṅumbāṅnè wa a tswe yi ti y’o’o aa ε?” 11 L̄a a kwi’i a mbo bo mə, “Annū ma yū mə mə d̄i’i aa, kaa mbə a ki’i a mbo n̄u n̄tsim ghεè. Mbə a k̄i ṅghεε aa tsi’i a mbo b̄e b̄ii mə Nw̄iṅgòn̄ à tsò’o m̄fa a mbo bo aà. 12 Nlon mə b̄e b̄i m’o’o à ni b̄isòn̄ aa a n̄jwé, b̄i m’o’o, bi ghìrə n̄i m̄b̄o, b̄i m’o’o bi ghìrə ìb̄inū waa maa ajàṅ m̄bi’i aa annū n̄if̄o aburə. N̄u ȳi mə mbə kw̄erə annū ma yū mə mə d̄i’i aa, tâ à kw̄erə.”

Ajàṅ mə Yesu à le n̄niṅ mb̄oṅnə a nu b̄oṅkhə aà (Mk. 10.13-16; Lk. 18.15-17)

13 B̄e b̄i m’o’o le nz̄i ni b̄oṅkhə ghu mbo mə tâ à n̄ṅsə mb̄o mi a atu bo n̄tsa’atə Nw̄i. N̄ḡaṅyeḡənnū ji i wenè b̄e byā. 14 L̄a Yesu a swon mə, “N̄i ma’atə b̄oṅ bya tâ b̄i zi a mbo m̄ə, n̄tsuu waa ki k̄iṅə b̄e; ñlon mə annū n̄if̄o aburə a

tswe aa a mbo bè tsǒ bo.” ¹⁵ A swòŋ mē laà aa ntigē nnɔŋsə mbô mi a atu bo, ηghεε yi.

Annũ mũŋgwà'à ògàŋkabè

(Mk. 10.17-31; Lk. 18.18-30)

¹⁶ Nũ yĩ mǒ'ɔ à le nzi ghu mbo mbetə yi mə, “Ndi'innũ, ànnũ yĩ siginè yii mbə mē ká òghirə nyi ηkuu a mũm ntswētɪ yii i lwĩ'i nŋkɔŋ aa à ni yu aa ε?” ¹⁷ Yesu a betə yi mə, “O bətə gha nlon annũ yĩ siginè aa a ya aa ε? Wa nũ yii à bɔŋ aa, à ni tsi'ĩ nũ yĩ mǔfùurè. Mbə ò ka ηkɔŋ mə o kuu a mũm ntswētɪ, ò ká òləə ndi'i Nwĩ jyá.” ¹⁸ A betə Yesu mə, “Ɔ juu aa ε?” Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “Tsèe ηũ zwitə. Tsèe annũ mághàbə ghírè. Tsèe yèrè. Tsèe abàŋnənnũ tswεε. ¹⁹ Ka nyu'unə taà ghò bó òdè ghò. Ka ηkòŋə ni ndim ghò tsǒ ìbii nú ghò.”

²⁰ Mũŋgwà'à wa a kwi'i ghu mbo mə, “Mè lèè mə ndi'i ma jũ tsi'ĩ tsimè, a tìgə mbon akə a mbo mē aa ε?”

²¹ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “Mbə ò ka ηkɔŋ mə òo bɔŋ mànɔsə, ò ghεε mǔfee ηgòŋ njoò tsim jii ò tswe ni ju aa, mfa a mbo ηgàŋəfɔmə, nzi ηka yonə naa, bon ò ka tswe nĩ àfù'ù a aburə.”

²² Mũŋgwà'à wa à yù'ù mē ma yú ànnũ aa, òlo ηghèè yi nĩ àjəŋnə òlon mə njoò ji i le ηgha'a.

²³ Yesu a tìgə nswon a mbô ògǎnyəgəŋnũ ji mə, “Mè swòŋ tsi'ĩ annũ nŋkɔŋ a mbo bù mə a tsyanə a mbo ògàŋkabə a ηkuu a mũm ànnũ nifɔ aburə. ²⁴ Mè bu ηkù'usè nswon a mbo bù tsi'ĩ annũ nŋkɔŋ mə, a fwaatə a mbo kamel a ntsurə a nili'i ni nsa'a, ntsyatə a mbô ògàŋkabə a ηkuu a mũm ànnũ nifɔ Nwĩ.”

²⁵ Ngǎnyəgəŋnũ ji yù'ù mē ma yú ànnũ aa, ànnũ a tsyá waa tsi'ĩ mbənnũ. Bo tìgə mbetə yi mə, “Nũ yii mbə a yweenə aa a tìgə mbə aa wò aa ε?”

²⁶ Yesu a lĩ nsi waa nswon a mbo bo mə, “A tsyà aa ηùmìsòŋ, lá a ghèε ni Nwĩ, mbə à tse ghírè innũ tsimè.”

²⁷ Peta à kwi'i nswon mə, “Yê, bĩ'ĩ bii bĩ'ĩ mà'atè mə ηgòŋ njoò tsim nyonə gho aa, bĩ'ĩ ka yĩ tìgə nnaŋsə tswe aa ni àkè aa ε?”

²⁸ Yesu a swon a mbo bo mə, “Mè swòŋə a mbo bù tsi'ĩ annũ nŋkɔŋ mə wa a mũm mbi yĩ mǔfi, wa a noò yii mə Mu Nũ à ka yĩ ηaŋnə a nĩ àbèrè nigha'a yu aa, bù bya bii mə ni le ηka nyonə nàa aa, ni ka yĩ kii ηaŋnə nĩ ìbèrè nighúm ntsò baa, i tìgə sa'a itsə baIsrael jya nìghúm ntsò baà. ²⁹ Nũ ntsim yii à mà'atə mila'à mi, kè bìlĩm bi, kè bìjàanté bi, kə taà yĩ, kə ndè yĩ kə bɔò bi, kə ìbwènə nsyé ji, nlon ìkúm gha

aa, à ka yĩ bú tswe ní ñjoo mà jya ñgàa ñkhi; i ki bú tswe ní ñtswèntì yĩ ì lwĩ'i ññkonj aà. ³⁰ Lâ bè bí ghà'atè bii mē à ni bĩtsyà bi mbĩ tsĩtsòñ aa, bi ka yĩ tigè bē bitsirè bi ñjìmè, tâ bĩtsirè bi ñjìm tigè mbē bitsyà bi mbĩ.”

20

Annù ñlonj ñgǎñfà'à a akò milù'ù

¹ “Ñlonj mē ànnù ñifò aburè a bē aa tsi'ì tsò ajàn yĩ mē ñù yĩ mò'ò à le mfè'è tsi'ì a tìtugè a mbà'a mbà'à ñghèe a nlòò bē mē bì zi mfà'à a akò milù'u yu. ² A le mbii mē yu ka tu waa ní ñkabè yĩ ì kù'ùnè ní ìfà'a ñjwi yĩ m̀fùùrè aà, ñtigè ntoo waa wa múm àkò milù'u yu. ³ A bù mē m̀bè a nlòòntè nòò, a bú m̀fè'è ñghèè ñyè bē bí mò'ò bi tē a nsaanè mitaa tsi'ì àdàñà dāñà; ⁴ a swonj a mbo bo mē, ‘Nì ki ñghèe wa múm àkò, wa mē ka ghìrè fa ayoo yĩ mē a ku'unè aa a mbo bù.’ ⁵ Bo tigè ñki ñghèe. A bú m̀fè'è a nsi'i nòò bo bì a nyèñ nòò, ñki ñghèe ñghìrè tsi'ì wa ajàn mē à le ñghìrè a mbii aà. ⁶ A bē mē a mbánj nòò, a bú ñghèe nyè bē bí mò'ò bo tē, a swonj a mbo bo mē, ‘Nì si'i ntē faà m̀bwesè ní ñjwi yù a adàñè dāñè aa a ya aa ε?’ ⁷ Bo kwi'i ghu mbo mē, ‘Kaa ñù tsù à ghìrè wa'à yi'ì logè mē bí'ì zi mfà'à a mbo yu.’ A swonj a mbo bo mē, ‘Nì ki ñghèe ñka mfa'a wa múm àkò.’

⁸ “Nòò ñtso nòò à kù'ù mē m̀bɔñè àkò milù'ù wa a swonj a mbô ñgàñnlèntè ñjoo yĩ mē, ‘Twonj ñgǎñfà'à jya ntu ñkabè yàà, ñloginè ni bí nlwĩ'ì ñjìm bya, ñkò'ò mmànşè ni bí ntsyàmbii byâ.’

⁹ “Bè bya mē bi le nlògè waa a noò m̀banj nòò aa bi zĩ mē, ñù yĩ mò'ò yĩ mò'ò a kwèrè ñkabè yĩ mē ì kù'ùnè a ntú ñgàñàfà'à ghu a atú ñjwi aà. ¹⁰ Nòò yĩ mē bĩtsyà bi mbii bya bi le nzì aa, bo le ñwa'atè mē ì yàa ñkabè ì ka gha'atè; la ñù ñtsim a kî ñkwèrè tsi'ì ñkabè yĩ mē bi tu ñù ghu a atú ñjwi aà. ¹¹ Bo kwèrè mē, ñloginè ñka nwurikè a mbônj àkò wâ, ¹² ñswonjè ni mē, ‘Bè bi nlwĩ'ì ñjìm bú bi fa'a aa tsi'ì a atu mu fibàñtè, lâ bí'ì bāñnè ñsi'i nyo'ò ñnòò m̀fa'a ñjwi yũ ntsim, ò tú ñkabè yi'ibo ì ku'unè!’ ¹³ Mbônj àkò wa a kwi'i a mbo ñù ñbô wàà yĩ mò'ò mē, ‘Nsùkà'a ghà, kaa mē sí annù a mbo wò fānsè; ò ghìrè wa'à bii aa mē ò ka kwèrè aa ñkabè yĩ mē ì kù'ùnè ní ìfà'a ñjwi yĩ m̀fùùrè aa a mbo mē aa ε? ¹⁴ Lògè ñkabè ò ya ñghèè ghô; à wa a kōñ mē ñkōñ a ñki mfà àyoo yĩ mē mē fa a mbo wò aa a mbo ñù nlwĩ'ì ñjìm ghú.’

¹⁵ “M̀bè mē wa'ǎ annù yĩ mē kōñ aa ñì ñjoo jii mē à ní ì ja aa ghìrè aa ε? Kè ñì ghè'èñè aa gha ñlonj mē mē fa aa ε?”

16 Yesu a tigè ñlwi'isə nswonj mə, “Ma mùu ajàŋ, bìlwĩ'ĩ bì ñjìm ka yĩ bə bĩtsyà bì mbĩi, tâ bĩtsyà bì mbĩi tigè mbə bĩ lwĩ'ĩ bì ñjìmè.”

Ajàŋ mə Yesu à ɛ nghàa ɲɡaa yĩi i ywe'e ji tarə nlonj annù ñiwò yĩ aà

(Mk. 10.32-34; Lk. 18.31-34)

17 Yesu à kà mē aa ɲkɔ'ɔ ɲghɛɛ a Yerusalem, ñlogə ɲgǎŋyəgənnù ji jyà ñtsò baà, a tswé tsi'ĩ bò bo. Bo kà mē aa ɲghɛɛ a mânjĩ a swonj mbo bo mə, ¹⁸ “Yê nì, àjàŋə mə bĩ'inə ɲkɔ'ɔ ɲghɛɛ nì a Yerusalem laà aa, bì ka tswa Mu Nù i fa a mbo bìlìi bì ɲgǎŋmà'anwĩ bo bì ɲgǎŋdì'i nòŋsə tâ bo tso'otə isa'à yĩ ñtsərə mə bì zwiṭə yĩ, ¹⁹ tâ bì fa yĩ a mbo bītizĩ Nwĩ tâ bo wye yĩ, ɲghɔɔ yĩ, ɲkweentə yĩ a atu atibàŋnə bəŋnə; lâ a ti bə nĩ ñjwi ji tarə bì bú m̀bĩinsə yĩ ñiwò.”

Annù yĩi mə ndè bì bɔɔ bi Zebedee ɛ mbetə nlonj bɔɔ bì aà
(Mk. 10.35-45)

20 Ndè bì bɔɔ bi Zebedee à ɛ ntigə nzi a mbo Yesu bo bì bɔɔ bi, ñswetə miku'utə mi ghu nsi, ñlɔɔ annù yĩ mɔ'ɔ ghu mbô.

21 Yesu a betə ghu mbo mə, “O lòò aà àkè aa ɛ?”

A kwi'i ghu mbo mə, “Bii mə tâ bɔɔ aa bù bi baa bì yĩ ntswe a m̀m̀m̀ annù ñifɔ̀ wò, tâ yĩ m̀'ɔ a tswé a abo wò yĩ mà'à, tâ yĩ m̀'ɔ a tswé a abo wò yĩ ɲkwàbè.”

22 Yesu a kwi'i a mbo bɔɔ bya mə, “Kaa nì sɔ̀ annù yĩi mə nì betə aa zĩ. Mbə nì nô ñdɔŋ yĩi mə m̀ə ka no aa ɛ? ”

Bo kwi'i gho mbo mə, “Mbə bĩ'ĩ nô.”

23 Yesu a swonj a mbo bo mə, “Tsi'ĩ annù ñɲŋkɔŋə, nì ka no ndɔŋ yĩi mə m̀ə tswé nì nno aà, tâ bì kɪ mmurə ghuu a m̀m̀m̀ ɲkĩ a ajàŋ yĩi mə bì tswé nì m̀m̀m̀rə m̀ə ghu aà. La kaa a sɪ adigə ya bə a ntso'ɔ bə bii mə bì ka yĩ tswé a mbèè ñikwɛɛ m̀ə nì mà'à kə nì ɲkwàbè aà, a nì ìdìgə ma jũ aa a ka yĩ tswé bə bii mə Taà ghà à nàŋsə ñlèə a mbo bo aà.”

24 Abùgə ɲgǎŋyəgənnù jya ñìghum i yù'ù mē annù ma ya, ñlwisə ntɔŋ a nu bo bya bi baà. ²⁵ Lâ Yesu a twonjè waa bĩtsim, ñswonj mə, “Nì zi mə bə bii mə bì sa'a bītizĩ Nwĩ aa, bì nɔŋ aa atu bo, m̀bu'utə nì waa; bə bĩ wè byaa bì tswé nì àdà'a a atu bo. ²⁶ Kaa m̀bə wa'ǎ maa ajàŋ a titiì bù bə; ɲù yĩi mə a lòò mbə ɲù yĩ ɲwè a titiì bù aa, tâ à bə ɲgàŋàfà'á ghùù, ²⁷ tâ ɲù yĩi mə a lòò mbə ñtsyàmbĩi aa, tâ à bə abù'ù yuu; ²⁸ ñlonj mə, tsi'ĩ Mu Nù, kaa à ɛ ɲwa'à zĩ aa mə tâ bì ka mfa'a ghu mbô. A ɛ nzĩ aa a mfà'a a mbo bə, i kii fa ntswènti yĩ a ntsu'u atu bə bĩ ghà'atə ghu.”

Ajàn yïi mæ Yesu à le nghùrə bifə'ə̀nə̀ bi baà
(Mk. 10.46-52; Lk. 18.35-43)

²⁹ Yesu bo bì ñgǎnyəgə̀nnù jì kà mē aa mfɛ'ɛ a Jericho, mām̄bēm ñnòò a kâ ñyoŋə waa. ³⁰ Bifə'ə̀nə̀ bi baa le ntswe a mbèè mánjì ñyu'u mæ Yesu a tsyà. Nlɔginə ntigə ntɔŋnə nswonə̀ ni mæ, “Ko mīlɪŋə̀ yĩ'ĩ, Mu David!” ³¹ Nnòò wa i wenə̀ waa nswonə̀ mæ tâ bo kutə̀ ntsũ waa; la bo bāŋnə̀ ñku'usə̀ ntɔŋnə̀ nswonə̀ mæ, “Mmà'ambī, ko mīlɪŋə̀ yĩ'ĩ, Mu David!”

³² Yesu à le ntə̀ ntwonə̀ waa mbetə̀ mæ, “Nì lòò aa mæ tâ mè ghìrə̀ mæ akə̀ ni bù aa ɛ?”

³³ Bo kwi'i mæ, “Mmà'ambī, ghìrə̀ tâ bĩ'ĩ bu ŋka nyə̀ idigə̀.”

³⁴ Yesu à le ŋko mīlɪŋə̀ wàà, ñm̄cɔntə̀ mi'ĩ myaa, bo ghèsə̀ ñlɔginə̀ ŋka nyə̀ idigə̀, ñlo ntigə̀ nyonə̀ nii.

21

Ajàn yïi mæ Yesu à le ŋkuu a Yerusalem tsô ñfò aà
(Mk. 11.1-11; Lk. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Bô ghèè mē ŋka ywe'e a Yerusalem ñkuu a Betfage yïi à le ntswe a ñji'ĩ ñta'a Olive aà. Yesu a toò ñgǎnyəgə̀nnù jì jì baa a mbĩĩ ² ñswonə̀ a mbo bo mæ, “Nì ghɛɛ fii a ni mú àla'a yĩ a mbii bù, àjàn yïi nì ka ghèè kī kuu aa, i yə̀ jàkàsĩ yïi bi tɪŋnə̀ bo mu yĩ. Nì yə̀, nì fɛɛ̀ ñzi ni ju mfa a mbo mè. ³ Bɛɛ̀ ñu a betə̀ annù a mbo bù, nì swonə̀ ghu mbo mæ, ‘A lòò Mmà'ambī,’ bonə̀ à ka tigə̀ ghèsə̀ swonə̀ tâ ñì lɔgə̀.”

⁴ Ma yú annù a le mfɛ'è aa a ñlwensə̀ annù ya yïi mæ ñtoò Nwĩ à le nswonə̀ aa mæ,

⁵ “Swonə̀ a mbo bɔɔ bi Zion mæ,
‘Yê nì, ñfò ghùù à ghuà mæ a zĩ a mbo bù aà!’

A sīgìsə̀ ìbìnú yì a nsyɛ, ŋkɔ'ɔ a atu jàkàsĩ,
a bə̀ tsi'ĩ mu jàkàsĩ yĩ ñkə̀gə̀.”

⁶ Ngǎnyəgə̀nnù jì jya i le ntigə̀ ghɛɛ ŋkī ŋghìrə̀ tsi'ĩ ànnù ya mæ à le nswonə̀ mæ tâ bo ghìrə̀ aà; ⁷ Bo le nzi ni jàkàsĩ wa bo mú yĩ, ñncɔŋsə̀ itsə̀'ə̀ jyaa a ñjīm nnàà jya a tigə̀ ñkɔ'ɔ ntswe ghu. ⁸ Bə̀ bí ghà'atə̀ wa a titii nnòò wa le nsantə̀ itsə̀'ə̀ jyaa a mánjì, bí mɔ'ɔ kwyê ñtaa iti ŋkī santə̀ wa a mánjì. ⁹ Nnòò yïi i le si ghèè a mbĩĩ bo bì yïi i le si yòŋə̀ a ñjìmə̀ aa i le ñlɔgìnə̀ ñka ntɔŋnə̀ mæ,

“Hosiana, a mbo Mu David! Bì'inə̀ gha'asə̀ yu wa yïi mæ a zĩ ñì ñkūm Mmà'ambī aà!
Hosiana a mbô Nwĩ Akɔ'òntsirə̀!”

10 Yesu à kò'ò mē ḡkuu a mûm ñjò'ò àla'à Yerusalem aa, ìdìgè tsim ghu i tigè tsiginè tsi'í ñtsìgìnè, bè tigè m̀betè ni mē, “Aá wòò ghùlà aa ε?”

11 Nnòò wa i kwi'i mē, “Aa Yesu, ñgànntoò Nwĩ yĩ mē à lo a Nazareth a mbù'u Galilea aà.”

*Ajàṅ mē Yesu à le ḡkuu a mûm ñdâma'anwĩ aà
(Mk. 11.15-19; Lk. 19.45-48; Jn. 2.13-22)*

12 Yesu à le ṅghèè ḡkuu a mûm ñdâma'anwĩ, m̀furè bē b̀tsim b̄ii bi le ntswe ghu mfee n̄ ñjoo ḡkii nyuu aà. A le ntii itetè bē b̄ii mē bi le si kwensè n̄ ñkabè bo bi ìlèṅ bē b̄ii mē bi le si fèè n̄ bi bugirəm̀ikuu aa mmà'ànè a n̄syè.

13 Nswon a mbo bo mē, “Bi ḡwa'anè a mûm àṅwà'ànè Nwĩ mē,

‘Bi ka yĩ ki twon ndâ yà aa n̄ ñdâ ñtsà'àtè Nwĩ.’

Lâ n̄ ghìrè mē i tigè m̀bè a adìgè ñlèntè b̀yèrè!”

14 Bìfè'ènè bo bi b̀bwènkè le nzi ñtsi'i yi wa ndâma'anwĩ, a ghurè waa. 15 B̄lii bi ṅgãṅmà'anwĩ bo bi ṅgãṅndi'i nòṅsè yè mē innũtsyâmbò jya j̄ii mē à le ghìrè aa, ḡki nyè b̄oo bya mē bi le ntswe wa ndâma'anwĩ ñtɔṅnè ni mē, “Hosiana a mbo Mu David!” aa m̀tɔṅḡe myaa b̄ãṅnè ñlwi lwĩ, 16 bo swon a mbo Yesu mē, “O yù'ú ànnù yù mē b̄oo bù swonè aa ε?”

Yesu a kwi'i mē, “ḡṅḡ; n̄ leè ḡwa'à twon, a mûm àṅwà'ànè Nwĩ mē,

‘Wò Nwĩ ò ghìrè mē mē tâ b̄oo b̄i b̄orè bo bi b̄ii bi burè aa ki n̄ṅsè aa

tâ bi ka mfa n̄gha'a n̄ii ni b̄on m̀ãṅsè aa a mbo wò' aa ε?”

17 Yesu à le ntigè mma'atè waa, m̀fè'è ṅghèè a ala'a Bethany, ñle ghu.

*Ajàṅ yĩ mē Yesu à le nniṅ ndòò a atu àti figè aà
(Mk. 11.12-14,20-24)*

18 A bē mē a t̄tugè a noò yĩ mē à le mbù ḡka ḡkuu ṅghèè a Yerusalem aa, ñj̄ i yanè yi. 19 A yè àti figè yĩ m̀'ò a mbèè m̄ãṅj̄, ṅghèè ghu, kaa wa'à f̄intà ghu yè a ñj̄, a b̄ãṅnè ñluu tsi'í ìyèṅ ghu. A swon a mbô àti ya mē, “Tâ ò yĩ ntsùu f̄intà i l̄ò b̄ũ koonè!” Ati ya le ki mburè ṅghensè nyoo ḡkwo.

20 Ṅgãṅyèḡannù ji i le nyè ma yaà ànnù, ñyerè, ñswon mē, “A ghìrè àkè àti yù a burè ṅghesè ḡkwo tsi'í lá aa ε?”

21 Yesu a kwi'i a mbo bō mē, “Mè swon tsi'í ànnù n̄ṅkon a mbo bù mē, n̄ bē tswe n̄ àb̄iintii i tsuu ki j̄ṅkè bēè b̄on mbè n̄ ghìrè ànnù yù mē mè ghìrè a nù àti figè yù aà. Kaa wa'á aa tsi'í ma yù ghìrè bē, b̄on m̀bè n̄ t̄'è ñswon bē a mbô ñta'a ghù mē, ‘Tso'ɔnè ñlò faà ṅghèè nnàṅḡ a mûm ḡkii

miyaa,' boŋ wa i ka kii lõ ghèe nnàŋ ghu. ²² Nì bə tswe nì àbìintii boŋ nì ka kii kwèrə nì ñgǒŋ innù tsim jii mə nì betə nì a mùm àtsà'atə Nwī aà."

Abetə ñloŋ ada'a yii Yesu à le ntswe ni yu aà
(Mk. 11.27-33; Lk. 20.1-8)

²³ Yesu à ghèè mē ñkuu a ndàmà'anwī bìlìi bi ñgǎŋmà'anwī bo bì bità bì ala'a zī ñtsi'i yi ghu a noò yii à le si dì'i annù Nwī aà, mbetə yi mə, "O ghìrə innù juà jii mə o ghìrə aa nì ada'a wo aa ε? A adà'à ma yú a mbo wò aa, a fa wò aa ε?"

²⁴ Yesu a kwi'i mə, "Mè ka kii betə ghuu nì àbetə, bæe mə nì fa akwi'i a mbo mè bəə boŋ mè ka kii swonə a adigə yii mə mè lõgə ada'a ya mə mè tswe ni yu a ñka ñghìrə ñnnù jū ghu aà.

²⁵ "Jɔn à le nlogə ada'a aa fə a ñka mmurə bə ñkì aa ε? A le nlò aa a mbo Nwī kə a mbo bə aa ε?"

Bo le nloginə ñka nswuŋnə bo nì bo nswonə nì mə, "Mbə bī'inə swonə mə 'A le nlò aa a mbo Nwī,' boŋ à ka swonə a mbo bī'inə mə, 'Nì leè ñtigə wa'ǎ annù yii mə àle si swonə bii aa a ya aa ε?' ²⁶ Kè mbə bī'inə swonə mə 'A le nlò aa a mbo bə,' boŋ bī'inə aa kii bə'ɔ nnòò bə bù; ñloŋ mə bə bītsim bii mə Jɔn à le mbə aa ñgǎŋntoò Nwī." ²⁷ Maa ajàn bo le ntigə ñkwi'i mə, "Kaa bī'i sè zī."

A tigə ñswonə a mbo bo mə, "Kaa mè ka wa'à ñú yii mē à fa ada'a mè ghìrə nì ñnnù jū ghu aa a mbo bù kii nswonə."

Nìghàà nì nàà ñloŋ bɔɔ mbàŋnə bi baa

²⁸ "Nì m̀òntə mə akə aa ε? Nù yì m̀'ɔ à le ntswe ni bɔɔ mbàŋnə bi baa, ñghèe nswonə a mbo yì ñtsyàmbīi mə, 'Mù ghà, ghèe mfà'à wa mùm àkò milùlù sīi.' ²⁹ Mu wa a kwi'i mə, 'Kaa mè ka wa'à ghèè.' Lā mbu ñkwà'atə atú yi ñghèe. ³⁰ A le mbù ñghèe ntoo mu yì yii à ywe'e bi baa tsi'i maa ajàn; a kwi'i mə, 'Wa mè ka ghèè, taà,' la kaa wa'à yi bāŋnə ñghèe. ³¹ Aa ghuu mu a tītìi bɔɔ bya bi baa mə à le ñghìrə annù yii mə taà yì à le si lòò aa ε?"

Bo swonə mə, "Aa yì ñtsyàmbīi wā."

Yesu a swonə a mbo bo mə, "Mè swonə tsi'i ànnù ññkonə a mbo bù mə, ñgǎŋkwèrə bitax bo bì ñkwàrə ka yì fòo kuu a mùm ànnù nifò Nwī ti bù. ³² Nloŋ mə Jɔn à le nzī a mbo bù ñdì'i nì mânjī yii à tsinə aa kaa nì wa'ǎ annù yi bīi. Lā ñgǎŋkwèrə bitax bo bì ñkwàrə i bāŋnə mbii. Ka mə nì le nyə annù ma yú aa, kaa nì le ñwa'à m̀ntìi muu kii mbəŋkə mbii annù yi.

Nìghàà nî nānaa nlon bìlensə bi akò milù'ù
(Mk. 12.1-12; Lk. 20.9-19)

33 “Nì yu'utə nìghàà nî nanaa nî mɔ'ɔ. Nù yì mò'ɔ à le mbě akò milù'ù yì, ñji'i ñkya ñkarisə ghu, ñki ton nigho ni nñj milù'ù wa mùm ñkyâ, mbɔɔ ndânìkàn yì bi ka ki tswe ghu i be nî akò ya aà. A le ntigə nlensə akò ya a mbo bè, m̄fɛ'ɛ ñghèè yì a atoo dān. 34 Nòò ñkya m̄ntà mi ati m̄lu'u mya à kù'ù m̄ a toò ñgāñfà'á ji m̄ tá bì ghɛɛ ñkwɛrə m̄ntà mi ati milù'ù mya mi mɔ'ɔ a mbo bìlensə bi akò byá. 35 Bìlensə bi akò bya le ntswa ñgāñfà'á ji jya, ñghɔɔ yì mò'ɔ, ñzwitə yì mò'ɔ, ñki ntumntə yì mò'ɔ nì ñgò'ò. 36 A le mbù n̄too ñgāñfà'á j̄i i le ñgha'atə ntsya ji mb̄i jya. Bo bú ñghirə tsi'í ñgñgñ a nu bo. 37 A n̄lwĩ'isə, a tigə n̄too a m̄ yì m̄bāñnè, ñswonə ni m̄, 'Bo ka bɔ'otə m̄ ghà ghú.' 38 Lá bè byá yè m̄ mu wa, nswon bo ni bo m̄, 'Áá ñj̄indá yì à ghúlà m̄, nì zi b̄i'inè zwitə yì tá tigə ji n̄jòò ji j̄ú.' 39 Bi le ntigə n̄logə mu wa m̄ma'a a abɛɛ wa n̄j̄m ñkya milù'ù ñzwitə yì.

40 “Ma mùu ajān nì m̄ɔntə m̄ nòò yì m̄ mb̄on akò milù'ù wa à ka yì b̄i aa, àa yì ghirə m̄ akə ni bìlensə bi akò bya aa ɛ?”

41 Bo kwi'i m̄, “Tsi'í annù n̄ñkonə, à ka yì nan̄sə zwitə b̄iku bi kwe'efò ma bya, i tigə lensə akò milù'ù ya a mbo bādān b̄i m̄ bi ka ki fa m̄i m̄ntà mi ati milù'ù mya a ni nòò yì à kù'ùnə aà.”

42 Yesu a bú ñswon a mbo bo m̄, “Nì leè wa'á nìghàà ni Nw̄i nya twon m̄ ni swonə m̄:

‘Tsi'í ñgò'ò ya m̄ b̄iɔɔ bi nda bi le ntuu aa,

ì b̄on m̄ ñtigə ñgò'ò n̄buu ni nda yì ñwè;

a ma yú ànnù aa a ghirə Mmà'àmbi,

a b̄e ànnù yì ȳyerə a mbo b̄i'í.’

43 “Ma mùu ajān m̄ tigə ñswon a mbo bù m̄, ‘Bi ka yì kwɛrə annù n̄fò Nw̄i a mbo bù, i fa a mbo bè bi atoo dān b̄i bi ka ki koonə m̄ntà m̄i m̄ ku'unə a mùm ànnù n̄fò aà.’ [44 Nù yì à ka w̄ a n̄ ñgò'ò ma yú aa, à ka b̄egikə; k̄ɛ bɛɛ m̄ i wo a nu ñu b̄ə boñ ñ ka ghò'ò yì.]*’

45 B̄i bi ñgāñmà'anw̄i bo bì baFarisai le nyu'u m̄ghàà m̄ nàà m̄ aa, ñzi m̄ Yesu à le si ñghàà nlon aà ñgaà yàà.

46 Bo le ntigə ñka n̄ɔɔ a ntswá yì, lá mb̄ɔ'ɔ n̄nòò wa, nlon m̄ n̄nòò wa i le mb̄i m̄ Yesu à b̄e aa n̄toò Nw̄i.

22

Nìghàà nī nānaa nlon adina niyɔ'ò
(Lk. 14.15-24)

¹ Yesu a gheè nī mbīi ñghaa a mbo bo ni mighàà mī nanaa, ñswon mə, ² “Annù nifɔ̃ aburə mbə bi figinè aa a ni mfò yī mò'ɔ yīi mə à le ñkà'a adina niyɔ'ɔ ni mù yī yī mbāñnè, ³ ñtoo ñgǎñfà'á ji mə tá bì gheɛ ntwon bē bīi mə à le ntwonə waa wa adigə adina niyɔ'ɔ aà; lâ bē bīi mə à le ntwonə waa aa kaa bo wa'à kòn a nzi. ⁴ A bú ñghɛɛ nī mbīi ñtoo ñgǎñfà'á ji ji dāñ, ñswon a mbo bo mə, ‘Nì gheɛ nswon a mbo bē bīi mə mē twonə waa wa adigə adina aa mə, Yé nì, nòò adina wa à kù'ù mē, mē wā mbòn bo bì bīkau bīi bi jɛ'ɛ bi nanse mfanke aà, bì kī mē ñtanɛ njoò tsim nləə; nì zi wa adigə àdina niyɔ'ò.’ ⁵ Lâ bē bya mə bi le ntwonə aa, kaa bi le ñwa'á waa lanɛ. Mbanə ñghèè nī waa bə a adigə bo, yī mò'ɔ a gheè yi a nsoo yu, yī mò'ɔ a gheè yi a adigə mitaa yu, ⁶ Abùgə yaa, bi tswá ñgǎñfà'á jya ñghɔɔ waa tsi'í a mbé ànnù ñzwitə. ⁷ Ntɔñ mfò wa i lwí si'í si'í, a too bīsogyè, bi gheè ñta ñgi'í a nu bē bya mə bi le nzwitə ñgǎñfà'á ji jya aa, ñki ntwɔ ñjò'ò àla'á yàà. ⁸ Mfò wa a ñghèè nī mbīi ñswon a mbó ñgǎñfà'á ji mə, ‘Nòò ñji àdina niyɔ'ɔ wa à kù'ù mē, lâ bē bīi mə mē twon mə bì zi fāa adigə adina niyɔ'ɔ aa, à ni bītizi ñbònə. ⁹ Nì tigə ñghɛɛ la a atu mīmfanɛ ñtwon bē bītسیم bīi mə nì yə aa, mə bì zi fāa adigə adina niyɔ'ò.’ ¹⁰ Ma jyá ñgǎñfà'á i fe'è ñghɛɛ a atu mīñfanɛ, ñghotə bē bītسیم bīi mə bo le nyə aa, bī bi, bo bì bī siginè; maa ajāñ ndá àdina niyɔ'ɔ ya i luu nì bīgì.

¹¹ “Lâ mfò wa à kùù mē a nlentə bīgì bīi bi le ntswe wa ndá àdina aa, ñyə ñù yī mò'ɔ yīi mə kaa à le ñwa'á atsè'ə àdina niyɔ'ɔ mà'á; ¹² mbetə yi mə, ‘Nsùkà'á ghà, ò tsyà aa mə akə, ñkuu a adigə adina niyɔ'ɔ tí àtsè'ə niyɔ'ɔ aa ɛ?’ Kaa ñù wa a wa'á nī ànnù yī àkwí'í tswé. ¹³ Mfò wa a swon a mbo bītse bi ndá bi mə, ‘Nì kwere mbó mi bo bì mīkòré mi, mma'a yi a abɛɛ a mùm mífí idigè; a adigə yīi mə bē ka yī kī yè'ə ghu i kurə nì mīsònə myaa aà.’ ¹⁴ Nlon mə bi twon aa bē bī ghà'atə, mbanə ntsɔ'ɔ tsi'í mbùmtə.”

Abetə ñlon annù ntu bítax

(Lk. 20.20-26; Mk. 12.13-17)

¹⁵ BaFarisai bi gheè ñtan mināñ a ntswá yi a ni ñghàà ni. ¹⁶ Bo toò ñgǎnyegənnù jyaa jī mɔ'ɔ bo bì ñgǎñjīm Herod ghu mbo, bi betə yi mə, “Ndì'innù, bī'í zi mə, ànnù yīi mə o dì'í aa, à nī ànnù ññkonə, ñkii nanse ndi'í ni mánji yīi mə Nwí a lɔɔ mə bē ka ntswe ghu aa tsi'í ànnù ññkonə, ñkaa wa'á nī ñsi ñú lí; ñlon mə kaa ò si abwarə bē lanɛ.

17 Tsítsòn, swon a mbo bi'i, àyoò àmòòntè a ni mæ akæ . A ku'unə ni nònsə yĩ'inə a ntu bitax a mbo Kaisa kè ñgan aa ε?" 18 Lâ Yesu à zĩ àtan̄tè yĩ bi yaa, ñkwi'i a mbo bo mæ, "Ni lòo ñkwà'ànê a gha aa a ya aa ε, a ñgan̄abagilè. 19 Ni di'i aba'atə ñkabə yĩi mæ ni tu tax ghu aa a mbo mè." Bo zĩ ni yĩ mò'ò mfa ghu mbô? 20 Yesu a betə waa mæ, "A tswé àtu wo bo bi ñkũm wo fàa nĩ ñkabə aa ε?" 21 Bo kwi'i mæ, "Aa yĩ Kaisa." Yesu a tigè ñswon a mbo bo mæ, "Mala a bə mæ ni ka mfa njoo jĩi mæ à ni jĩ Kaisa aa a mbo Kaisa ñkii mfa nĩ ñjoo jĩi mæ à ni jĩ Nwĩ aa a mbo Nwĩ." 22 Bo yù'ù mē mala aa, ànnù a tsyá waa; bo ma'atè yi, ñghε waa.

Annù ñlon̄ annũ nyweenə ni niwò
(Mk. 12.18-27; Lk. 20.27-40)

23 A bə tsi'i maa njwi, baSadukai bii mæ bi swonə ni mæ kaa bə si a ni nìwo yweenə aa, bi zĩ a mbo Yesu, m̄betə yi mæ, 24 "Ndì'innù, Moses à le nswon mæ, 'Mbə ñù a kwo ti mu, ñdĩm yĩ a logè ñkwi'i yĩ, ñjwe bɔɔ bo yu a mbo ñdĩm yĩ wa.' 25 Tsítsòn bɔɔ bima bi mb̄an̄nè bi sàmbaa bi le ntswe ghu faà; yĩ ñtsyamb̄ii a yɔ'ò m̄angyè ñkwo yi tighê bo yu tswé ni m̄u, n̄ma'atə m̄angyè wa a mbô ñdĩm yĩ. 26 Abùgè bilim bi bya bi nto'o bi logè m̄angyè wa yi mò'ò yĩ mò'ò, ñki ñkwokə waa ti m̄u. 27 Mb̄an̄nè jya tsim i kwòkè mē aa, m̄angyè wa a k̄i ñkwo yii ñgaa a ñjim. 28 Nòò yii mæ bə ka yĩ yweenə ni nìwo aa ta m̄angyè ghú à bə aa ñgwê wò a titii bɔɔ bi ma bú bi sàmbaa aa ε? Nlon̄ mæ bo bitsim bi le nyɔ'ò yi aà."

29 Yesu a kwi'i a mbo bo mæ, "Annù yii mæ ni swonə aa kaa a si ku'unə ñlon̄ mæ kaa ni s̄i annù yii mæ a tswé a m̄um àñwà'ànə Nwĩ aa zi, kaa wa'à midà'a mi Nwĩ ki nzi aà. 30 Nlon̄ mæ nòò yii bə ka yĩ yweenə ni nìwo aa, kaa baa yĩ wa'à k̄a ñyɔ'ò, kaa wa'à b̄angyè a nda ñiyɔ'ò ka mfa, i b̄an̄nə bə aa tsi'i tsò baangel a aburə. 31 Lâ ñghε nĩ ànnù a nyweenə ni nìwo, ni lèè ñwa'a a annù yii mæ Nwĩ à le ñwà'ànə a mbo bù aa twon̄, à ajàn mæ a swon̄ mæ, 32 'Mè laa mbə Nw̄ingòn̄ Abraham, m̄bə Nw̄ingòn̄ Isaac, ñki mbə Nw̄ingòn̄ Jakob aa ε'? Kaa à laa wa'à Nw̄ingòn̄ b̄iku bi b̄e b̄e, à bə aa Nw̄ingòn̄ b̄e b̄i bi tswé bitii." 33 Nnòò b̄e wa i yù'ù mē aa, ñyerə a nĩ ñnnù jii à le si di'ì aà.

Ndì'i yĩ ñwè yá
(Mk. 12.28-34; Lk. 10.25-28)

34 Nòò yii mæ baFarisai le nyu'u mæ à kùtè mē m̄intsù mi baSadukai aa, bo ghotè ñzi. 35 Nù nibò yĩ mò'ò, mbə ndì'ì

nòņsè, a betè yi nî àbetè a ñkwà'ànə yu. ³⁶ “Ndi'innu, ndi'i yi àkò'ò ntsirə a mum bìnòņsè aa yu aa ε?”

³⁷ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “Tigə kòņə a Mmà'àmbi Nwĩnòņ ghò nî nti ghò ì tsim, nî ntswènti yò ntsim, ni mitsyè mo mitsimè. ³⁸ Aa ndi'i yi àkò'ò ntsirə ñki mbə yi ntsyambii. ³⁹ Yii mə ì yòņtə aa, ì ki mbə ñgĩñ ñgĩñ tsó ma yú. Tigə kòņə a ndim ghò tsó ìbii nù ghò. ⁴⁰ Bìnòņsè bitsim, nî innu tsim jii mə ntoo Nwĩ le ñgwà'ànə aa, ì tsuginə aa a nî ndi'i mà jú ji baà.”

Abetè ñloņ Ayo'ò Nwĩ wá

(Mk. 12.35-37; Lk. 20.41-44)

⁴¹ Tsó mə baFarisai le ñghotə ntswe aa, Yesu a betə waa nî àbetè yuà: ⁴² “Nì mòòntə mə akə ñloņ Ayo'ò Nwĩ wa aa ε? A bə aa mú wò aa ε?”

Bo kwi'i ghu mbo mə, “A bə aa mu David.”

⁴³ Yesu a betə waa mə, “A tigə ntsya aa mə akə mə David, ñyoņ ajàn mə Azwĩ Nwĩ a le ntintə yi aa, mə tâ à twoņə yi ni Mmà'àmbi aa ε? Nloņ mə à le nswoņ mə,

⁴⁴ ‘Mmà'àmbi a swoņ a mbô Mmà'àmbi ghà mə,

tswe a mbèè ñikwεε mə nî mà'à,

nywe'e a noó yii mə mə ka yi nòņsə ñgàñkibàà jò a nji'i mikòrə wò aà.’

⁴⁵ “Ma mùu ajàn mbə David a ka ntwoņə yi nî Mmà'àmbi, a tigə mbu ntsya aa la mbə mu David aa ε?”

⁴⁶ Kaa ñù ñibò yi tsù à le wa'à nî ànnu a ñkwi'i tswé, kè ñloņinə maa ñjwi, kaa ñù a wa'à nî yi nî ànnu yi tsu bú ñbetə nî àbetè.

23

Ajàn yii mə Yesu à le ñwà'àsə ñgãñndi'i nòņsè bo bi baFarisai aà

(Mk. 12.38-39; Lk. 11.43,46; 20.45-46)

¹ Yesu a bəñkə a mbo ñnòò bə wa bo bi ñgãnyəgənnu jii ñswoņ a mbo bo mə, ² “Ñgãñndi'i nòņsè bo bi baFarisai, bi tswe nî àlèņə Moses. ³ Maa ajàn a ku'unə mə tâ ni ka nyu'unə ni waa ñkii ñghirə nî innu tsim jii bi swoņ a mbo bù aà, lá ntsuu nî innu jii mə bo ghìrə aa ki ghìrə; ñloņ mə bo di'i nî innu la kaa wa'à bànñə ñghirə. ⁴ Bo kwere nî ìbè'è jii mə ì ñìrə aa ñnòņsə ni a mbìginə bə; la kaa bo bĩmboņ wa'à ni a muswébo ghu nòņsə a ñkwetə abè'è yá. ⁵ Bi ghìrə innu tsim aa bə mə bə ka nyə waa; jyaa ìbàa ñguù jii mə bi ñwà'ànə ñighàà ni Nwĩ ninə ghu aa bo bi ì jyaa itsəņə itsə'ə, bo ghìrə ì nanşə ñfan ñkii nsa'a! ⁶ Bo kòņə nî ìlèņ jii

i kò'ònə aa, a adigə àdinà, òkòŋ a ntswe a ní ìlòŋ jii i tswe a mbii a ndànghòtê, ⁷ òkii òkòŋə ni mə tâ bə ka ntsa'atə waa ní àghu'usə a nsaanə mítaa, òkii òkòŋə ni mə bì ka ntwoŋə ní waa ní 'Rabbi.'

⁸ "Lá ní tsuu ló bii tâ òù à twoŋə ghuu ní 'rabbi,' òlòŋ mə ní tswe ní Ndì'innu aa tsi'í yí mfuùrè, bù bitsim bāŋnè mbə aa bə bilim bilimə. ⁹ Ní tsuu òù tsu fàa a atu nsye ní taà ghùu kii twoŋə, òlòŋ mə ní tswe ní Tà aa tsi'í yí mfuùrè, yii mə à tswe a aburə aa. ¹⁰ Ní tsuu kii bii tâ bàa ntwoŋə ghuu ní bimasà, òlòŋ mə ní tswe ní Masà aa tsi'í yí mfuùrè, a bə Ayo'ò Nwí wá. ¹¹ Nù yii mə à kò'ònə a titii bù òtsyatə abùgè bə aa, tâ à baŋnə bə ògàŋàfà'á ghùu. ¹² Nù yí mə a ŋentə ní mbhì nú yí aa, baa sigitə ní ghu, lá òù yii mə a bāŋnè òsigisə ní mbhì nú yí a nsye aa, baa bāŋnə ŋentə yí.

Yesu à tuú àbagilə yaa

(Mk. 12.40; Lk. 11.39-42,52; 20.47)

¹³ "Lá ògi'í yí òwè a mbo bù, mba ògāŋndì'í òŋsè, bo bì ba Farisai, ògāŋabagilè! Nlòŋ mə ní tsetə abà'a annù nifó aburə a nsi bə. Kaa bù bumbòŋ kaa ní wa'à ghu kuu, kaa wa'à kì mma'atə bə bii mə bì kòŋə òkuu aa mə bì kuu ghu! [¹⁴ Ògi'í yí òwè a mbo bù mba ògāŋndì'í òŋsè bo bì baFarisai, ògāŋabagilè! Ní nì'í ní bìkwí'í bì bāŋgyè, òkwerə ní òjoo jyaa ní mla'à myaa, mbagilə ntsa'atə ní Nwí ní idaŋə mighàà. Ma mùu àjàŋ, wá ògi'í yii ì ka yí kuu a nu bù aa ì ka yí swèrè!"]*

¹⁵ "Ògi'í yí òwè a mbo bù mba, ògāŋndì'í òŋsè bo bì baFarisai, ògāŋabagilè! Bù bii mə ní too ní bì miyàà, òghèe ní a itoo itoo, a nyə mə mbə ní ghìrè òù yí mfuùrè a bii ànnùnwí yuu, nòò yii mə ní ghìrè mə a bəŋkè mbii aa, ní bāŋnè òghìrə a ku'ùnə bə òkuu a mò'ò Satan, òtsyatə ghuu.

¹⁶ "Ògi'í yí òwè a mbo bù mba, bìtsyàsè bii bì fə'ə aà, ní dī'í mə, 'Nù à bə kàa ní òkùm òndàmà'anwí, boŋ òkàa mà ya ì tsyá àdàŋè dāŋè; lá òù à bə kàa ní òkùm atii gold yii a tswe a ndàmà'anwí aa, boŋ à tswe ní òlèə akàà ma yá.'

¹⁷ Bù itirè jii ì kì mfə'ə aa! Ní zì mə a kò'ònə yuu aa ε, àtì gold ya kè òndàmà'anwí ya yii mə ì ghìrè atii gold ya a tigè àyoo aba'atə aa ε? ¹⁸ Ní kii nswòŋə ní mə, 'Nù à bə kàa ní òkèntè ní mò'ò ní mà'anwí, boŋ àkàà ma ya a tsya yí a dāŋè dāŋè; la mbə òù a baŋnə òkàa ní òjoo mmà'anwí jii mə ì nòŋ wa òkèntə aa, boŋ à tswe ní òlèə akàà ma yá.'

¹⁹ Bù bifè'ənè! Ayii mə a kò'ònə aa, à ní yuu aa ε, àyoo mmà'anwí ya, kè òkèntè ní mmà'a Nwí nya mə ní ghìrè àyoo mmà'anwí ya a tigè àyoo yii a laa màŋsè aa ε? ²⁰ Maa

* 23:14 Kaa bə bí mò'ò sí atii yuà niŋə.

ajàŋ, nù yï mə a kàà ni nìkèntè ni mmà'anwĩ aa, a kàà aa ni nìkèntè nya bo bì njoò tsim jii mə i nɔŋ ghu aà; ²¹ Nù yï mə a kii ŋkaa nĩ ñdàmà'anwĩ aa, a kàà aa ni ñda ya bo bì yu wa yï à tswe ghu aà; ²² nù yï mə a kii ŋkaa nĩ àbùrè aa, a kàà aa ni àbèrè Nwĩ bo bì yu wa yï mə à ñàŋnə wa nĩ àbèrè aà.

²³ “Ŋgi'i yï ñwè a mbo bú ñgǎŋndì'i nòŋsè bo bì baFarisai, ñgǎŋabagilè! Ni yàtè bàmboòrè bì kè'èkè tsi'ĩ tsò bì mint, ni dill, ni cumin, jii à nĩ ñjoo àghò'ò aa, itii ñìghum, mfa nĩ àtìi yï fùùrè a mbo Nwĩ, mbaŋnə mmà'atè nĩ ñnnù jì wè jii mə i tswe a mum nòŋsè, tsi'ĩ tsò annù yï mə atsinə aa, bo bì ñko mìlìŋnè, nĩ àbiintii; boŋ nì laa mfà'a nĩ ñnnù ma jú tsi'ĩ tsim kaa wa'a nĩ jì mɔ'ɔ mà'atè. ²⁴ Bìtsyàsè bii bì fə'ə aà! Ni kɛɛ firinji a ni mìlù'ù mbaŋnə nno nĩ ləŋə ghu bò'ò!

²⁵ “Ŋgi'i yï ñwè a mbo bú ñgǎŋndì'i nòŋsè bo bì baFarisai, ñgǎŋabagilè! Nlon mə ni lògè nĩ noò nsi'i nĩ ñdɔŋ bo bì àkaŋ tsi'ĩ a abɛɛ abɛɛ, lá múm yï i bàŋnè ñluu nĩ ñyèrə bo bì àghè'ənnè. ²⁶ Bú baFarisai, bifə'ənnè, nì foo nlògìnnè ñsi'i múm ñdɔŋ ya bo bì àkaŋ ya ya'a, boŋ ñjìm àbèè i ka bɔŋ laa.

²⁷ “Ŋgi'i yï ñwè a mbo bú ñgǎŋndì'i nòŋsè bo bì baFarisai, ñgǎŋabagilè! Ni bə aa tsi'ĩ tsò mìsyè mii mə bi yɔ'ɔ nĩ mbèè yï mfu'ù, mboŋə ni a ñkìrə tsi'ĩ àbèè abɛɛ, la ò ti kuu ghu mum, mi bàŋnè ñluu nĩ ñkwèè iku bə bo bì ñjoo jii mə i sè laa aà. ²⁸ Aa ñgǎŋ ñgǎŋ ajàŋ yï mə ni kìrə abɛɛ aà, tsi'ĩ tsò bè bii mə ànnù yaa a tsinə, lá bì ti kuu a múm ñtìi bù, nì luu nì àbagilè nĩ ñnnù jì bì.

*Yesu à swɔŋ űgi'i yï i ka zĩ a mbo bo aà
(Lk. 11.47-51)*

²⁹ “Ŋgi'i yï ñwè a mbo bú ñgǎŋndì'i nòŋsè bo bì baFarisai, ñgǎŋabagilè! Nlon mə ni bɔɔ ni mìsyè mi ñgǎŋtoo Nwĩ, ñkii nnaŋsə nləŋtə ni mìsyè mi bə bii ñnnù jyaa i tsinə aa, ³⁰ nswonə ni mə, ‘Bĩ'ĩ le mbaa tswe aa a noò bità bi bitàà bi'ì boŋ kaa bĩ'ĩ le wa'ă abô yi'ì niŋ a nsaansə àlèə ñgǎŋtoo Nwĩ.’ ³¹ Ma mùu ajàŋ nì figitè aa mə ni bìyèfè buu búmbɔŋ mə nì laa mbə bɔɔ bi bə bii mə bi le nzwitə ñgǎŋtoo Nwĩ aà. ³² Nì ghɛɛ la nì mbii mmaŋsə afà'a yï mə bità bi bitàà buu le nlògìnnè aà. ³³ Bú nó, bú bɔɔ bi bímwe'enə, mbə nì tsyâ aa mə akə ñkhə a ñkuu a mɔ'ɔ Satan aa ɛ? ³⁴ Mbə yï mə a bə ma mùu ajàŋ aa, mə too nĩ ñgǎŋtoo Nwĩ bo bì ñgǎŋmitsyè, nĩ ñgǎŋndì'i nòŋsè, bí mɔ'ɔ bii mə nì ka zwitə a ajàŋ mə nì ka kwèèntè waa a ati bàŋnè bàŋnè aa, i bàŋnə ghòò bí mɔ'ɔ a ndàŋghòtə bù, i kii ki tso'ɔ nĩ àkòrè yaa, i yònè nĩ waa a nĩ ñla'a jii bo khè ñghɛɛ ghu aà, ³⁵ tá tá àlèə

bê bii ànnù yaa a tsinə, mə ni le nzwitə waa ti ghě bo fansə ànnù aa, nloginə ni yĩ Abel ñghεε nywe'e ni yi Zacharias mu Barachiah, yĩ mə ni le nzwitə, a titi ndâmà'anwĩ bo bì nìkèntè ni mà'anwĩ aa, tâ à kuu a atu bù. ³⁶ Mè swõŋ a mbo bù tsi'ĩ annù nĩŋkoŋ mə, ñjo innù ma jũ ì ka kuu a atu nìwàà ni bê buà.

Ajàŋ yĩ mə Yesu à le ñkòŋə Yerusalem aà
(Lk. 13.34-35)

³⁷ “Wεε! Yerusalem, Yerusalem! O zwitə ni ñgǎŋntoo Nwĩ, ñtumntə nĩ bə bii mə bi too a mbo wò aa ni ñgò'ò! Ñgààjĩ ghà'atè mè lòò mē mə mə ghotə bòò buu, tsó mə mǎŋgu a ghotə bòò bi a nji'i mibǎ yu aà. Lâ kaa ni wa'à bii! ³⁸ Yê ni bi mè'è mə ndâ yùù i tigè ñghεε nĩ m̄fùmndùgè. ³⁹ Mè swõŋ a mbo bù mə kaa ni ka wa'à gha bù ñyə, i ywe'e a noò yĩ mə ni ka yĩ tigə swonə ñimə ‘Bì'inè gha'asə yu wa yĩ mə a zĩ nĩ ìkũm Mmà'àmbi aà!’ ”

24

Ajàŋ yĩ mə Yesu à le ñghàà ñlon annũ nsà'a Ndâmà'a Nwĩ aà

(Mk. 13.1-2; Lk. 21.5-6)

¹ Yesu à fè'è mē wa ndâmà'anwĩ ñka ñghεε, ñgǎŋyøgənnù ji i zĩ, n̄dĩ'i ndâmà'anwĩ ya mə tâ à yə ajàŋ yĩ mə bi le nanşə mbòò tsi'ĩ siginè aà. ² A bǎŋnè ñkwi'i a mbo bo mə, “Tigə ni nanşə nyə, kə a s̄i la bə aa ε? Mè swõŋ tsi'ĩ annù nĩŋkoŋ a mbo bù mə, Kaa tsi'ĩ ñgò'ò yĩ m̄fùùrè kaa ì ka yĩ wa'à a atu yĩ m̄ò'ò bú n̄onə. Bi ka yĩ sà'à tsi'ĩ ts̄im mà'ànə a nsyê.”

Annũ nyə ñgi'i bo bi ajàŋ mə bi ka yĩ ki tsò'ò akorə bòò bi Kristo aà

(Mk. 13.3-14; Lk. 21.7-19)

³ Yesu à ghèè mē ñtswe a nsyε a atu nta'a Olive, ñgǎŋyøgənnù ji jya i zĩ ghu mbèè a tswé tsi'ĩ bo bo, mbetə yĩ mə, “Nanşə nwon tā bĩ'ĩ yu'u, ñnnù ma jũ i ka yĩ fè'è aa a noò àkə aa ε? Alènsè yĩ mə a ka yĩ d̄i'ĩ a noò ñzi ghò bo bì nòò ñlwĩ'ĩ m̄bi aa à ka yĩ bə aa akə aa ε?”

⁴ Yesu a kwi'i mə, “Nĩ ka ntsyεsə ghuu ntsee lõ lèè tá ñù tsù à bwe'esə ghuu. ⁵ Bè bĩ ghà'atè ka yĩ ki zĩ a nĩ ìkũm gha i swonə ni mə, ‘Wa mè bə aa Ayo'ò Nwĩ wâ,’ i bwe'esə nĩ bə bĩ ghà'atè. ⁶ Nĩ ka yĩ ki yu'u mə bi mà'a ntsò, i kii yu'u nĩ f̄iswon ñlon m̄intsò. Lâ ni yi ti yu'u, ni tsuu ki bò'ò, nlon mə ma jũ ñnnù i tswe ni m̄fè'è, lâ kaa a wa'à bə aa mə nòò ñlwĩ'ĩ m̄bi wa à kù'ù m̄. ⁷ Nlon mə ìtoo i ka yĩ ki mà'a ntsò bo bì jĩ m̄ò'ò, tâ ìtoo jii mə bifò bu'utə aa tâ ì ki ñka ma'anə

bo bì jĩ mɔ'ò; tâ mìkwenè à kuu a ala'à. Tâ ònsye i tsiginè nĩ a idigè idigè. ⁸ Ma jũ ìnnũ tsim i ka yĩ bə aa tsɔ ajàn yĩ maburè à lòginè a nyu'u nyanə a noò yĩ à tsigè aà.

⁹ “Bì ka yĩ tswa ghuu i fa a mbo bè tâ bì nĩn ngi'i yĩ ñwè a nu bù kè i zwiətə ghuu. Mbĩ òntsim i ka yĩ ki bàà ghuu nlon ikùm ghà. ¹⁰ Bè bì ghà'atè ka yĩ mà'atə abiiintii yaa, i fèè nĩ waa bo ni bo, i kii bànè nĩ waa. ¹¹ Ngǎntoo Nwi mbwe'esè jĩ ghà'atè i ka yĩ fè'ε i ki bwe'esè nĩ bè bì ghà'atè. ¹² Fbi i ka yĩ gha'a si'i tâ àkòɲnè bē bì ghà'atè à bɔrə. ¹³ Lâ nù yii à tswa ntii yi nywe'ə a nlwĩ'i aa, à ka yĩ yweenə. ¹⁴ Bì ka yĩ swon ntoo yĩ siginè yũ ñlon annù nifò aburə a mbô mbĩ òntsim, tâ i bə ayəfə a mbo ñgwè'è mu ñũ ntsim, mboɲ tâ noò ñlwĩ'i mbi à zi.

*Annù yĩ ñswèrè ñswerə yà
(Mk. 13.14-23; Lk. 21.20-24)*

¹⁵ “Nĩ ka yĩ yə annù yĩ swèrè ñswerə ya mə ñgǎntoo Nwĩ Daniel à le nswonə aa tâ à tswə wa Adigə yĩ Làà manşə. (Tâ nù yii a twon annù yuà aa tâ à nanşə nyu'u nzi.) ¹⁶ Bε mə nĩ yə ma mùu ajàn, tâ bè bii mə bì tswə a ala'a Yudea aa bì fè'ε ñkhəkè ñkɔ'ɔ ñghεε a itu mĩnta'à. ¹⁷ Tâ nù yii à tswə a atu nda aa, tâ à tsee lõ bũ sigè i kuu a nlògè ñjòè ji jii i tswə a mùm nda aà. ¹⁸ Tâ nù yii mə à tswə a mùm ñsòè aa tâ à tsuu bũ bii a nlògè àkutè yi. ¹⁹ Wεε! Ngĩ'i bĩmaburè bi ato'o bo bì yĩ bii mə bì nɔɲsə bɔɔ maa nĩ ñjwi ma jya aà! ²⁰ Nĩ ka ntsa'atə Nwĩ tâ ìnnũ ma jũ i yi ntsuu fè'ε aa a noò m̄fə'ə, kè a njwĩngɔɲè. ²¹ Nlon mə ngi'i yii i ka yĩ tswə maà noò aa i ka yĩ swèrè i tsa'ə ngi'i òntsim yii i lèè m̄fə'ε nlòginè a noò yii mə Nwĩ à le nanşə mbi, i kɔ'ɔ ywe'e tsitsòɲè. Kaa yĩ dàn i ka yĩ wa'à bù m̄fə'ε tsɔ ma yũ. ²² Lâ Nwĩ à ka yĩ kwyètə nduu njwi mà jũ ñlon ñkwitu bē bi bii à tsò'ò aà. A s̄i laa bə boɲ kaa nù tsù à ka yĩ wa'a yweenə.

²³ “Mbə nù a zi ti swonə a mbo bù mə, ‘Yê, Ayo'ò Nwĩ wa à ghuà!’ kè ‘Yê, à wii!’ nĩ tsee annù yii a swon aa lõ bii. ²⁴ Nlon mə bAyo'ò Nwĩ bì mbwe'esè bo bì ñgǎntoo Nwi mbwe'esè i ka yĩ fè'ε i ki ghìrè nĩ ilensə innũ jĩ wè bo bì ìnnũsyâmbo a mbwe'esè bè ghu, i tɛ'ε ki ywe'etə nĩ a mbwe'esè tsi'i bè bii mə Nwĩ à tsò'ɔ aà. ²⁵ Yê nĩ, wa m̄ swòɲ m̄ a mbo bù m̄boɲ tâ noò ma wa a ku'u.

²⁶ “Maa ajàn, mbə bè yi ka nswonə nĩ a mbo bù mə, ‘Yê, wa à tswə a atu nta'a miwèè miwèè,’ nĩ tsee ghu ghèè; kè bi swon mə, ‘Yê, à tswə a mùm ñja'a nda jĩ mum,’ nĩ tsee lõ bii. ²⁷ Nlon mə ànnũ nzĩ Mu Nù a ka yĩ bə aa tsi'i tsɔ ajàn mə mbəɲ ñwà'à a mbĩ nsà'a noò ñkà'á yi wa i ta ñghèè ñywe'e a mbi ntso noò aà.

28 “Adìgə yï mə àkwə ayoo a nɔŋ ghu aa, bìbu'ùmbìrè ghotə ghu.

Ajàŋ mə Mu Nù à ka yï bǔ bì àà

(Mk. 13.24-27; Lk. 21.25-28)

29 “Njwi ŋgì'i mà jya i ka yï ghèsè ki mè aa, tâ nìnòò à fii, kaa tâ sàŋ à wa'à bù ñka nta, tâ mìnjòŋ mi ka nlo a aburə ŋwokə ni a nsyê, tâ bì tsigə ida'a tsim jii i tswe a aburə aà. 30 Maa noò tâ àlènsə Mu Nù tâ à fe'ε a aburə, tâ ñgwè'è mu ñù ñtsim a nsyε tâ à yə'ə, nyə Mu ñù tâ à zi ni a múm mbà'à àbùrè ni mǐdà'à ni ñgha'a nǐ wè. 31 Ntàn Nwǐ ì ka yï ghàà nǐ tǐ, tâ à too baangel bi a nǐ mbèε mbi ji ñikwà mə tá bo ghεε ŋghotə bə bi bìi mə à tsò'ò aa, ñloginə a mbèε mbǐ yï mò'ò ŋghεε ñlwǐ'isə ni yï mò'ò.

Annù yï mə mbə bi yəgə nǐ àti figè aà

(Mk. 13.28-31; Lk. 21.29-33)

32 “Tâ ñi yəgə annù a nǐ àtǐ figè. A yi mbə a noò yï ntaà ji i fi'isə mə iyèŋ jǐ fii aa, ñi zi mə nòò ñtsǔ mbəŋ à tìgə a abò. 33 A kǐ mbə ni a ŋgǐŋ ŋgǐŋ mə, mbə ñi yï nyə ñnnù juà tsim, ñi zi mə à zǐ mē ŋkoontə, ñtìgə aa tsi'ǐ a ntsǔbù'ù. 34 Mè swon tsi'ǐ annù ñŋkoŋ a mbo bù mə, kaa ñwàà ñi bə nuà ñi ka wa'à tsyà ti ghə mə ñnnù ma jù tsim i fe'è mē. 35 Abùrè bə ñsyε ka yï tsyà, lá kaa tâ ñghaá na ñi wa'à tsyà.

Kaa ñù tsù à si njwi ya kè noò ma wa zǐ.

(Mk. 13.32-37; Lk. 17.26-30,34-36)

36 “Kaa ñù tsù à sǐ njwi kè noò wa zǐ, kaa tsi'ǐ baangel bìi bi tswe a aburə aa, kè Mú. A kǐ nzi tsi'ǐ Tà yuyu. 37 Ajàn yï mə a le mbə wa noò Noah aa, àa àjàŋ yï a ka yï kǐi bə a nòò yï mə Mu Nù à ka yï kǐ zǐ aà. 38 Tsi'ǐ tsǒ mə a le mbə wa noò mbəŋ mǐyàa mbəŋ wa a fe'ε aa, bə le si ji ŋkǐi nno, nyo'okə ni bāngyè, ñkǐi mfa nǐ bɔɔ byaa a nda ñyo'ɔ, ñywe'e wa njwi mə Noah à le ŋkuu wa múm àban aà, 39 kaa wa'a annù tsu zǐ, ñywe'e wā noò mə mǐyàa mbəŋ wa à le nzi ñyε'ε waa aà. Aà àjàŋ yï mə a ka yï kǐi bə a noò yï mə Mu Nù à ka yï zǐ aà. 40 Mbāŋnè ji baa i ka yï kǐ fà'à a afò tâ bì yi ñlògè yǐ mǐfùùrè mǐma'atə yǐ mò'ò. 41 Bāngyè bi baa ka yǐ tswe adìgə ŋghò'ò àbaa tâ bì zi ñlògè yǐ mǐfùùrè mǐma'atə yǐ mò'ò. 42 Maa ajàn, ñi ka ntsyεsə ghuu nlon mə kaa ñi si njwi ya yï mə Mmà'àmbǐ ghùù à ka zǐ ghu aa zǐ. 43 ñi zi tâ à laa mə, mbòŋ ndà wa à le mbaa zi a noò yï mə nyèrè à ka zǐ ghu ñitugə aa bon à tswe ñikerè ñka bε ndà yǐ ya mə tá ñyərə wa à tsee zǐ bəgə i kuu ghu. 44 Maa ajàn, ñi ka ŋkǐi ntaŋtə nú juu, nlon mə Mu Nù à ka yǐ zǐ aa a noò yï mə kaa ñi sǐ zǐ aà.

Annù ñlon ñgàñfà'à yï mə fà'à nî ñtîi yi tsim bo bi ñgàñfà'à yï mbi

(Lk. 12.41-45)

⁴⁵ “Ñgàñfà'à yï a fà'à nî ñtîi yi tsim ñki ntswe ni mîtsyè aa, yï mə masà yï à lèə mə tâ à ka nlentə ndâ yï, ñka mfa ni mîji a mbo banda bya a ni nòò yï a kù'ùnə aa, à ni wò aa ε? ⁴⁶ Mbəonə a mbo ñgàñfà'à ma wa mə mbə masà yï a ka mbii nyə a ghìrè maa ajàñè. ⁴⁷ Mə swon tsi'i annù ññkon a mbo bù mə, taà yï wa à ka tigə ghìrè mə à ka nlentə njòò ji tsi'i tsimè. ⁴⁸ Lâ m̀bə ñgàñfà'à yï m̀bi wa a swon a mbo ibii nú yi mə, ‘Masà ghà à ka tìgə’ ⁴⁹ ñlòginə ñka ñghəò ñgàñfà'à jya ji m̀w'ò, ñji, nno, mbaanə, ⁵⁰ bon masà yï wa à ka zì a njwi yï à sì nii yu'utə aa, bo a ni nòò yï kaa à sì zi aa, ⁵¹ i ññ njò ghu nu, i lògè yi i lèə bo bi ñgàñabagilè; maa adigə bə yè'è ghu ñkii kurə ni m̀s̀onjè myaa.”

25

Ñìghàà nî nānaa nlon bəò ñgòò bi ñìghùmè

¹ “Bì'inè ñìginə annù ñifə aburə ni bəò ñgòò bi ñìghum bii bi le ñlògè bìlám byaa ñghεε a mbòò ndòò ñìyò'ò ghu. ² Bì bi ntaà le ññntè, bì bi ntaà bi bāñnè ñtsyεsə. ³ Bì ajñntè bya le ñlògè bìlám byaa kaa kii'ì bìywe'e bi mighurə bi dāñ bú ñtugitə. ⁴ Lâ bì tsyèsè bya le ntugitə bìywe'e bi mighurə bi dāñ. ⁵ Tsə mə ndoo ñìyò'ò wa à le ntìgè a nzi aa, bo bitsim le ntsin filo mbwiñkə. ⁶ Lâ à bə mē nî ñtîi itugə, bə təñnè ñswon mə, ‘Wa ndoo ñìyò'ò wa à zì mē, nì ghìrə bì'inè fε'ε ntsi'i yi.’ ⁷ Bəò ñgòò bya bitsim le mbìnnè, ñkò'otə ni m̀ñkìrè mi bìlám byaa. ⁸ Bì jñntè bya swon a mbo bì mîtsyè bya mə, ‘Fa nì yì'i nì m̀ghurè ñlon mə bìlám bi'i bwənə ñghεε.’ ⁹ Lâ bì mîtsyè bya kwi'i a mbo bo mə, ‘Mbə bì'i fa bon kaa mi ka wa'à a mbo bì'inè bitsim ku'ùnè. Nì ghεε a mbò ñgàñmitaa nyuu muu ghu.’ ¹⁰ Bò lò mē ñghεε a nyuu, ndoo ñìyò'ò wa a zì. Nlògə bə bii bi le ntañtə nú yàà ñtigə nyu'utə aa bo bo kuu ñghèè waa wa adigə ñji ñìyò'ò ntsetə ntsündà. ¹¹ Abàñtə a bə mē, bəò ñgòò bya bì m̀w'ò kì ñzi, ntìgə ntwonə nswonə ni mə ‘Mmà'ambì, mà'ambì, ña'a ntsündà a mbo bì'i.’ ¹² Lâ ndoo ñìyò'ò wa a kwi'i a mbo bo mə, ‘Mə swon annù ññkon a mbo bù mə kaa mə sì ghuu zì. ¹³ Ma mùu ajàñ nì tswe ñikèrè ñka mbε nlon mə kaa nì sì njwi ya kə abàñtə noò ya zì.’

Ñìghàà nî nānaa nlon ñgàñfà'à ji tarè

(Lk. 19.11-27)

¹⁴ “Maà noò a ka yï bə aa tsə ñù yï à le sì ghèè a ñìghaa a ndisyà ñtwon ñgàñfà'à ji, m̀fa njòò ji a mbo bo. ¹⁵ A mbo

yǐ mò'ò, a fa bìtalent bi ntaà.* Nǵhɛɛ a mbo yǐ mò'ò mfa bi baa, ñki ntigə mfa yǐ mò'òtə a mbo yǐ mò'ò. Nyatə nyòŋ aa a ni mǐtǐ myaa, ñtigə nǵhɛɛ yi wa a nighaa. ¹⁶ Nù wa mə à le ñkwɛrə bìtalent bi ntaà, à le mburə nǵhɛɛ ñka ntaŋə mǐtaa ni bu. Abǐi a yon ghu mbə bìtalent bi ntaà. ¹⁷ Wa yǐi à le ñkwɛrə bìtalent bi baa aa, à le ñki nǵhɛɛ ntaŋə mǐtaa ni bu, àbǐi a kǐ ñyon ghu, mbə bìtalent bi baà. ¹⁸ La wa yǐi mə à le ñkwɛrə talent yǐ mǐfùùrə aa, à le mbàŋnə ñǵhɛɛ nton nsyɛ ntwiŋ ñkabə taà yǐ ya ghu. ¹⁹ Agha'a a leè ñsa'a, taà wàà wa a biì wa a nighaa, ntwonə waa mə bo bo tswe a nsyɛ nlèntə annǔ ñkabə yá. ²⁰ Wa mə à le ñkwɛrə bìtalent bi ntaà aa, à le ntsyà ñtəə a nsyɛ nswon mə, 'Taà, ò le mfa aa bìtalent bi ntaà a mbo mə, mə fù'ù mē bi ntaà ñku'usə ghu.' ²¹ Taà yǐ wa a swon ghu mbo mə, 'O ghìrə sigìnə mǐbǎ ñgàŋàfà'á ghá yǐ sigìnə yǐi à tsyèsə aa. Ajàŋə mə ò lèntə ayoo yǐ kə'ətə nì ñtǐi ghò tsimə aa, mə aa lèə ghò tá ò ka nlentə jǐ ghà'atə. Tigə ñkuu nǐ tá sǐ ka ndoritə.' ²² Wa yǐi à le ñkwɛrə bìtalent bi baa aa, à le ñki ntsya ntəə yǐi ñгаа nswon mə, 'Taà ghà, ò kǐ fa aa bìtalent bi baa a mbo mə, mə bù mē mǐfu'u bi baa ñkù'ùsə ghu, bi bulà.' ²³ Taà yǐ wa a swon ghu mbo mə, 'Wa ò ghìrə sigìnə mǐba ñgàŋàfà'á ghà yǐ ñsigìnə yǐi à tsyèsə aa. Ajàŋə mə ò kǐ lèntə ayoo yǐ kə'ətə nǐ ñtǐi ghò tsimə aa, mə aa tigə lèə ghò tá ò tigə nlentə jǐ ghà'atə. Kuu nǐ tá sǐ ka ndoritə.' ²⁴ Wa yǐi mə à le ñkwɛrə a talent yǐ mǐfùùrə aa, à le ntsyà ñtəə, nswon mə, 'Taà, mə zi ghò mə ò nǐ àtintə ñù, mǐfu'u ni mǐji a adigə yǐi kaa ò sǐ ghu bē, ñkǐi kya ti ghə ò bwǐ'í. ²⁵ Mə kǐ si bə'ò nǐ ghò, ñǵhèè nton nsyɛ nniŋə a talent ghò wa ghu. Kò, àyoo yǐi à ni à yo aa a yúlà.' ²⁶ Lá, táfà'á yǐ wa a swon ghu mbo mə, 'Abɔrikə ñgàŋàfà'á yǐ mǐbǐ! O le nzi mə mə fù'ù ti ghə mə be, ñkǐi ñkya ti ghə mə bwǐ'i, ²⁷ bon ò le mbaa ñǵhèè ñləə ñkabə yà ya a ndánlèə ñkabə, tà mə ti biì, mə kwɛrə ayoo yǐi a nǐ àyaa nì àbǐi ghu. ²⁸ Tsítsòŋ, tá nǐ kwɛrə a talent gha wa ghu mbo mfa a mbo ñù wa mə à tswe ni bìtalent bi nighum aa. ²⁹ Nlon mə, a mbo ñù ñtsim yǐi à tswe nǐ ñjoo aa, bi aa kù'ùsə tá à tswe ni ju ì gha'a. Lá, ñù yǐi mə à sǐ nǐ ñjoo tswé aa, bi ka kwɛrə, ì kwɛrə múntsirə yǐi à tswe ni ghu aa. ³⁰ Nǵhɛɛ nǐ ndə àbɔrikə ñgàŋàfà'á ghú, nǐ ma'a yi a abɛɛ a mǐm mǐfǐ ìdìgè; a adigə yǐi mə bǛ yə'ə ñkure ni mǐsòŋə mǐyaa ghu aa.'

Annǔ ntsò'òtə mǐsa'a a noə ñlwǐ'í ñjǐmə.

* 25:15 Talent yǐ mǐfùùrə à le ntsyàtə 500,000 frs.

31 “Nòò yïi mæ Mu Nù à ka yï zï, a mum nìgha'a yu bo bì baangel bitsim aa, à ka yi ñaṅṅ nî àbèrè nifò yï wè. 32 Itoo itsim i ka yï tigə ghotə tswe ghu nsi, tâ à yatə waa mbèè baa tsi'ï tsó ajàn mæ ntsèèmbi a yàrə mbinjèrè mfi'isə ni a titii mbindon aa. 33 I tigə lèə mbinjèrè jya a abo yu yï mà'à, i bāṅṅ lèə ji ndon jya a abo yu yï ñkwàbè. 34 Tâ mfi' wa a tigə nswon a mbo bè bya mæ bi tswe a abo yu yï mà'à aa mæ, 'Nì zi mbâ bê bii mæ Taà ghà à nñ mboonə a nu bù aà, nzi nji nñ annù nifò yï bi le ntaṅṅ nləə a mbo bù nloginə a nlòginə mbi aa. 35 Nlon mæ nji i le si yaṅə nàa, nì fa miji a mbo mè. Nji ñkì i ká yaṅə nàa, nì fá ñkì à mbo mè. Mè bê ñgì, nì kwèrə ghá. 36 Mè tswé nswèrè nswèrè, nì fá àtsə'ə a mbo mè. Mè ká ñghoo, nì lèntè ñghòò nà. Mè tswé a ndátsaṅ, nì lèntè ghá.' 37 Maa noò, tâ bè bya mæ ànnù yaa a tsinə aa tâ bì betə yi mæ, 'Mmà'àmbi, bí'ï le nyə gho aa a fə, nji i ká nyanə noo, bí'ï jé'è gho, kè ñki mfa ayoo yï nò a mbo wò a jaṅə nji ñki le si yaṅə nòo aa ε? 38 Bí'ï le nyə gho aa fə ò bê ñgì bí'ï kwèrə gho, kè ò tswé nswèrè bí'ï wé'è àtsə'ə a nu wò aa ε? 39 Bí'ï le nlèntè ñghòò no aa fə, kè ñki lentə gho a ndátsaṅ aa fə aa ε?' 40 Tâ mfi' wa a kwi'i a mbo bo mæ, 'Mè swon a mbo bù tsi'ï annù nñkon mæ, àjàṅə mæ nì le ngիրè ma ya annù a nu mumaà ghà ghú yï mò'ò yï à kə'ə nsigə nlwi'i aa, nì le gիրè aa a nu mè.'

41 “A ngħèe a ni bè bya bii mæ bi tswe a abo yu yï ñkwàbè aa, â swonə a mbo bo mæ, 'Lò nì ghuu a mbèe mè mba ngǎṅndòò, ñghèe ñkuu ni mò'ò ti mè wa yï bi naṅsə a mbo Devil bo bì baangel bi aà. 42 Nlon mæ nji i le si yaṅə nàa kaa nì wa'ă miji a mbo mè fá; nji ñkì i ká nyanə nàa, kaa nì ki'ï ayoo yï nò a mbo mè fá. 43 Mè le mbə ngì kaa nì ki'ï gha kwèrè; mè tswé nswèrè nswèrè kaa nì wa'ă àtsə'ə a nu mè wé'è. Mè ghoo kaa nì ki'ï ñghòò na lèntè. Mè tswé a ndátsaṅ, kaa nì ki'ï gha ghantə.' 44 Tâ bo ki mbetə yi mæ, 'Mmà'àmbi, bí'ï le nyə gho aa fə, nji i yaṅə noo, kè nji ñkì i yaṅə noo, kè ò kí mbə ngì, kè ò kí ntswe nswèrè nswèrè, kè ñkii ngħoo, kè ñki ntswe a ndátsaṅ kaa bí'ï ki'ï annù tsu a nu wò gիրè aa ε?' 45 Bon à ka kwi'i a mbo bo mæ, 'Mè swon a mbo bù tsi'ï annù nñkon mæ, àjàṅə mæ nì le ñki'i a nu ghúlà yï mò'ò yï à kə'ə nsigə nlwi'isə aa gիրè aa, kaa nì le ñki'i aa a nu mè ki ngիրə.' 46 Tâ bo tigə nlo ngħèe, ñghèe ñkuu a ni njo ti mè ya. Tâ bè bii mæ ànnù yaa a tsinə aa tâ bo bāṅṅ ñkuu a múm ntswèntii yï i lw'i nñkonə aà.”

Ajan yïi mæ bi le ntaŋ ànnũ atu Yesu aà
(Mk. 14.1-2; Lk. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

1 Yesu à màŋsè mæ a ndi'i ìnnu ma jũ, ìswonə a mbó ñgǎnyəgənnu ji mæ, "Ni zi mæ ² ñjwí Passa ì tswe aa a ñjm ñjwi ji baà. Bi ka fa Mu Nù, tâ bì logə ɲghèè ñkwèèntə a ati bəŋnəbəŋnə."

³ Maà nòò, bìlii bi ɲgǎŋmà'a Nwĩ, a bò'ɔ ni bità bi ala'a bo le mbòontə a nto'ɔ ɲgàŋmà'anwi yí ñwè mæ bi le si twonə ni Kaifas aa, ⁴ a ntaŋə a ajan mæ bo ka ɲe'esə tswa Yesu ghèè zwitə aà. ⁵ Lâ bo le nswonə mæ, "A bonə mæ tâ b'ìnè tsuu ma yuà ànnu fàa ñjwí Passa ghìrè ñlonə mæ mbə b'ìnè tswa yi bonə fikòrè ka fè'è a titii bə i bùurə idigə."

Ajan yïi mæ màŋgyè yï mò'ɔ à le nyɔ'ɔ Yesu ni mighurə aà
(Mk. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶ Yesu à le ntswe a Bethany a nda Simon yïi mæ à lèè mbə ñukikwen aa ɲka ji, ⁷ màŋgyè yï mò'ɔ a zî ghu mbèè, ni mighurə mi lùmtə mi antinduu mi siginè ni ñtsin ɲgò'ò alabasta. A zî mæ aa, ñlògè mighurə mya ntswentə nyɔ'ɔ atu Yesu ghu. ⁸ Ñgǎnyəgənnu Yesu bo yə, miantonə myaa mi lwĩ, bo betə mæ, "A nàŋsə nta ɲgi'i ni mighurə mù laà aa a ya?" ⁹ Nlonə mæ mbə bi logè mighurə mà mú nifee ni ñkabə yï ɲwè nfa a mbo ɲgàŋəmfumə aa ɛ?

¹⁰ Yesu a yu'ù à àjan yïi mæ bo ghàà laà aa, ìswonə a mbo bo mæ, "Ni fa ɲgi'i a mbo màŋgyè ghù aa a ya ɛ? Ni sè zi mæ à ni ànnu yí siginè mæ à ghìrə a nu mæ aa ɛ?" ¹¹ Ñgàŋəmfumə i tswe a titii bù aa bìnòò bĩtsimè, lâ kaa mæ ka wa'a a titii bu aa a ɲgòŋ bìnòò bĩtsim tswè. ¹² A yɔ'ɔ gha ni mighurə mù, ñnaŋsə aa nú yà mbonə tâ nòò ñtwĩŋə ghà à ku'u. ¹³ Mè swonə a mbo bù tsi'i ànnu ññkonə mæ, a ni ɲgòŋ idigə tsim jii mæ bi ka yí ki swonə ni ñtoo yí ñsiginè yú ghu fàa mbi aa, bi ka yi kii ki swonə ni ànnu yuà mæ màŋgyè ghua à ghìrə a nu mæ aà, ɲwa'atə ni yi."

Ajan yïi mæ Judas a le mbii mæ yu ka fèè Yesu aà
(Mk. 14.10-11; Lk. 22.3-6)

¹⁴ Ma mùu noò ɲu yí mò'ɔ a titii ɲgǎnyəgənnu Yesu jya ñghum ñtsò baa mæ bi le si twonə ni Judas Iscariot aa, a gheè a mbèè bìlii bi ɲgǎŋmà'a Nwĩ ¹⁵ ìswonə a mbo bo mæ: "Mbə mè fee Yesu a mbo bù bonə ni ka fa akə a mbo mè aa ɛ?" Bìlii bi ɲgǎŋmà'a Nwĩ bya bo lòò ibà'atə ɲkabə Silva mighum mi ntarə mfa ghu mbô. ¹⁶ Nloginə maà noò Judas à le si tigə nlɔɔ ni mânji yïi mæ mbə yu tsyá ghu mfee Yesu.

Ajan yïi mæ Yesu bo bi ñgǎnyægǎnnù ji lɛ nji miji mæ Passa aà

(Mt. 26.17-25; Lk. 22.7-14,21-23; Jn. 13.21-30)

17 A bə a njwi yï ntsyà mbüi a njwi ñkurê àbaa ti kò'ɔ, ñgǎnyægǎnnù Yesu i zï mbetə ghu mbo mæ, "O lòo mæ bi nanşə aa yuu adigə a mbo wò tǎ tá ò ji miji mi Passa ghu aa ɛ?"

18 Yesu a kwi'i a mbo bo mæ, "Nì ghɛɛ a mbɛɛ nù kìkyè a mûm àla'a, nşwoŋ ghu mbo mæ, 'Ndì'innù à swòŋ mæ nòò ghà à kù'u mē. Wa mē ka ji miji mi Passa bi'i bi ñgǎnyægǎnnù ja aa a nda wò.' "

19 Ñgǎnyægǎnnù Yesu jya i kî ñghɛɛ ñghìrè tsi'ï wa ajàn mæ Yesu à swòŋə aà, nnanşə njoo nji Passa jyâ.

20 Nòò ñkwêfò à kù'u mē, a tswe a atu atetè ñka ji bo bi ñgǎnyægǎnnù ji jya nìghûm ntsò baà. 21 Bô kà mæ aa nji, Yesu a swoŋ a mbo bo mæ, "Mè swòŋə a mbo bù tsi'ï annù nî ñkoŋ mæ, nù yï mò'ɔ a titii bù à ka ghìrə fèè ghâ."

22 Bo lɛ mburə njəŋnə si'i si'i a nyu'u annù ma yu, n̄tigə n̄loginə ñka mbetə nî Yesu yi mò'ɔ, yi mò'ɔ mæ, "Mmà'àmbi, à nî mæ aa ɛ?"

23 Yesu a kwi'i a mbo bo mæ, "Nù yï mæ bi'i yu ji, a niŋè nî àbò yi bi'iyu a akan yï fùurè aa, à ka ghìrə fèè ghâ. 24 Lâ ànnù ma yû a ka yə Mu Nù aa tsi'ï à àjàn yïi mæ bi ñwa'anə a mûm àŋwà'ànə Nwî n̄loŋ ñгаа yï aà. N̄gi'i yï n̄swèrè n̄swerə a nu nù yï à fèe Mu Nju aà. Lâ a lɛ mbaa mbòŋ mæ tâ bi tsee ajàn nù ma yû lô burə jwe, jwe bē."

25 Judas mæ a lɛ n̄tswe nî m̄fèe yi aa, a kî mbetə yïi ñгаа mæ, "Rabbi, tigə kaa ò si aa gha swoŋə aa ɛ?" Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, "O swòŋ mē!"

Ntarə Mmà'àmbi

(Mk. 14.22-26; Lk. 22.14-20; 1 Kor. 11.23-25)

26 Bo kà maa nji, Yesu a logè àbaa, mfa mbi'ikə a mbo Nwî, mbatə, mfa a mbó ñgǎnyægǎnnù ji jya, nşwoŋ mæ: "Kò ñkurə nì; à nî ìbìi nú gha i ghua."

27 Mbu n̄tigə n̄logə ndôŋ m̄lù'ù, n̄fa mbi'ikə a mbo Nwî, n̄fa a mbo bo, nşwoŋ mæ, "Kò nô nì bu bitsimè. 28 A nî àlèè nú ya á yuà, àlèè ñwàrê àkàà yïi mæ bi ka saansə atu bē bî ghà'àtə aà. 29 Mè swòŋ a mbo bù tsi'ï annù n̄iŋkoŋ mæ, n̄loginə ts̄its̄òŋ, kaa mē ka yi wa'à m̄lù'ù bú ñno, nywe'e a njwi yïi mæ mē ka yï bú no m̄lù'ù m̄i fii bi'inə a mûm ànnù n̄ifò Taà ghà a aburə aà."

30 Bo yəè ìkòò, m̄fɛ'ɛ ñkò'ɔ ñghɛɛ a atu nta'a Olive.

Ajàn yïi mæ Yesu à lɛ nşwoŋ mæ Peta à ka tuu yi aà

(Mk. 14.27-31; Lk. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³¹ Bo kò'ò mē ñywe'e ghu, Yesu a swon a mbo bo mē, “Bù tsi'í bítSIM, nì ka ghìrē mà'atē gha khèkè nítugē sī, ñlon mē a tswe a mûm ànwà'ànē Nwī mē, ‘Mē ka zwitē ntsèèmbi tâ àkàrē mbinjèrē yì tâ à ja'anē.’ ³² Lâ nòò yī mē mē ka yī yweenē nì ñwo aa, mē ka yī tsyá a mbīi bù, i fòò nghèè a Galilea.”

³³ Peta swon ghu mbo mē, “Mbē bē bítSIM tē'ē ki mà'atē nī ghō mà'atē khē bon kaa mbē mē wa'à gho mà'atē bē.”

³⁴ Yesu a kwi'i ghu mbo mē, “Mē swon a mbo wò tsi'í ànnù nñkon mē, tsi'í nítugē sī, mbon tâ ànkègè tâ à ton bon ò tùù mē ghā ñgàà jì tarè.”

³⁵ Peta a kwi'i mē, “A tē'ē ki bē bē ànnù ñwo bon mē ka kwo bi'ò; kaa mbē mē wa'à gho tuù.”

Ñgǎnyǎgǎnnù Yesu jyá tsim bo le ñki nswon tsi'í maa ajànè.

*Ajàn yī mē Yesu a le ntsà'atē Nwī a Getsemane aà
(Mk. 14.32-42; Lk. 22.39-46)*

³⁶ Yesu a b'ò'ò nì ñgǎnyǎgǎnnù jì jya ghèè mē nywe'e a adigē yī mò'ò yī mē bi le si twonè nì Getsemane aa, Yesu a swon a mbo bo mē, “Nì tswe faà, tâ mē ghè ntsà'atē Nwī fī.” ³⁷ Yesu à kà mē aa nghèè aa, ñlògè Peta a b'ò'ò nì b'ò'ò bi Zebedee bya bi baà. Nù yī ì le ñlògìnè ñka mbi'i, nti yì ì luu nì àjə̀nè. ³⁸ Yesu a swon a mbo bo mē, “Ajə̀nè a luu a nti mē si'i mburè mbē tsi'i a nzwitè mē; nì tswe faà, ntswe nikirè bi'inè.”

³⁹ A ma'atē waa, nghentè a mbīi, ñwo nnonè a nsyè a kuu kuu, ntsa'atē Nwī ñswon mē, “Taà ghà, mbē mánjì a tswe ghu, O ghìrè mē tâ ñdón ñgi'i yuà ì tsyá. Lâ mē kón aa nghìrè annù yī mē o lòò aà, kaa wa'á bē ànnù yī mē mē lòò aa bē.”

⁴⁰ A biinè mbīi nghèè a mbèè ñgǎnyǎgǎnnù jì jya nyè bo bitsim bwīi. A twontè Peta mbetè ghu mbo mē, “Mbē nì wa'à nikèrè bi'inè a nì àbàntè noò yì fùurè tswé aa è? ⁴¹ Nì ka ntswe nikèrè ntsa'atē nī Nwī ta wa'á a ñkìrè Satan lô ñwo; mē zì mē nti ghuu ì lòò nghìrè ànnù yī a ku'unè aà, lá nyanú yùù ì bā̀nè mborè.”

⁴² Yesu a ma'atē waa, mbu nghèè ntsa'atē Nwī mē, “Taà ghà, mbē a bē yī mē mánjì kaa à sì ghu tswé a ñkwèrè ndón ñgi'i yù a mbo mē, tá tâ mē tsuu no, O tigè nghìrè bē ànnù yī mē o lòò aà.” ⁴³ A bú mbīi nghèè, nyè ñgǎnyǎgǎnnù jì jya ì burè ki bwii tsi'í bwīi, ñlon mē filo le nluu a mi'i bo aà.

⁴⁴ A ma'atē waa mbu nghèè ntsa'atē a Nwī a nī ñgàà yī mē ì ywe'e jì tarè aa, mbu nswon tsi'í ànnù ya yī mē a le

mfòò òswon a mbii aà ghu mbô. ⁴⁵ A mànsè mē, m̄bu mbii wa a mbèe ḡǎḡyēgēnnū ji jya, òswon a mbo bo mē, “N̄i burē ka ki bwii tsi'ī bwii, m̄m̄intē n̄i ghūu aa ε? Wa n̄òò à tigē a abō; bi fèè mē Mu N̄u a mbo bē b̄i b̄i. ⁴⁶ B̄inē n̄i tā b̄i'inē ghēe, wa ḡu ȳii mē à fēe gha aa, à z̄i mē.”

Ajāḡ ȳii mē bi lē ntswa Yesu aà

(Mk. 14.43-52; Lk. 22.47-53; Jn. 18.3-12)

⁴⁷ Yesu à kà mē aa ḡghaa laà, kaa mburē ti mànsè, Judas, ḡu ȳi mò'ɔ wa a titii ḡǎḡyēgēnnū Yesu jya n̄ighūm n̄tsò baa, a burē n̄zi bo b̄i n̄n̄òò bē ȳi ghà'atē mē b̄i b̄i bi ḡǎḡmà'a Nwi n̄i ḡǎḡd̄i'i n̄òḡsè bo bi bità bi ala'a bo lē ntoo. Bo lē ntugitē nwi n̄tsò n̄i m̄bu'ù. ⁴⁸ Judas, ȳii mē à lē mfèè yi aa, à lē mfa alēnsè a mbo bo mē, “N̄u ȳii mē mē ka ghèe n̄on̄ m̄ighēgē mi aa, bon̄ à n̄i ghu; n̄i baḡnē yi.”

⁴⁹ A z̄i mē, m̄burē n̄tsinē ḡghēe a mbèe Yesu, n̄n̄on̄ m̄ighēgē mi, òswon̄ ghu mbo mē, “Rabbi, mē tsà'atē n̄i ghō.”

⁵⁰ Yesu a kwi'i ghu mbo mē, “Nsū ghà, gh̄irē annū ȳii mē ò tswe n̄i ḡgh̄irē aà.” Bē bya mē bo b̄i Judas lē nz̄i aa, bo tigē m̄baḡnē Yesu. ⁵¹ Bo baḡnē mē yi aa, ḡǎḡyēgēnnū ȳi wa ȳi mò'ɔ a tsɔ'ɔ munwi ȳi ḡkwye atōḡnē ab̄u'ù ḡǎḡmà'a Nwi ȳi ḡwē ghu n̄lɔ'sē. ⁵² Yesu a swon̄ ghu mbo mē, “N̄iḡ munwi ghò wa fu a mba'a, n̄lon̄ mē ḡu ȳii mē à s̄on̄ munwi a mba'a aa, a ka ȳi kii kwo aa tsi'ī n̄iwo n̄i munwi. ⁵³ O s̄i zi mē mbē mē betē Taà ghà a tsyāsē n̄da b̄im̄anj̄on̄ bi baangel b̄ii mē bi tsyatē n̄tsù'ù n̄ighūm n̄tsò baà aa, tsi'ī ts̄its̄on̄ tā b̄i zi ḡkwetē gha aa ε? ⁵⁴ Mbē mē gh̄irē ma m̄uu ajaḡ bon̄ kaa ànnū ȳii mē àḡwà'ànē Nwi a swon̄ aa, kaa a ka wa'à n̄i ànnū n̄ikon̄ fē'ē.”

⁵⁵ Yesu à ghàà mē laà aa, m̄bēḡ m̄betē n̄òò bē bya mē, “N̄i zi n̄i nwi n̄tsò a b̄ò'ɔ n̄i m̄bu'ù aa a ntswa mē ts̄ò n̄i zi a m̄baḡnē àḡḡam̄igheē aa ε? Tigē mē k̄i s̄i tswe bi'inē a Ndāma'anwi aa a n̄jwi n̄jwi n̄d̄i'i n̄i ghūu, kaa n̄i wa'à gha tswa aa a ya aa ε? ⁵⁶ Lā innū ma j̄u ts̄im i fē'ē aa, a n̄l̄wensē n̄ighàà n̄ii mē ḡǎḡntoo Nwi i lē ḡwà'ànē aà.”

ḡǎḡyēgēnnū Yesu j̄yā ts̄im i tigē m̄ma'atē yi ḡkh̄kē waa.

Ajāḡ ȳii mē ḡǎḡndasa'a lē ntsɔ'ɔtē isa'a Yesu aà

(Mk. 14.53-65; Lk. 22.54-55,63-71; Jn. 18.13-14,19-24)

⁵⁷ Bē bya mē bi lē ntswa Yesu aa lē ntigē n̄lōgē yi ḡghēe n̄i ghu a nda Kaifas, ḡǎḡmà'a Nwi ȳi ḡwē, a adigē ȳii mē ḡǎḡd̄i'i n̄òḡsè n̄i bità bi ala'a lē ḡghotē ghu aà. ⁵⁸ Peta à lē s̄i tigē n̄yon̄ a n̄j̄im, n̄t̄ō n̄ii n̄i a s̄à'a agha'à. A ȳon̄ mē ḡywe'e a ndūgē Kaifas laa, ḡkuu n̄tswe a ns̄an̄ab̄èè bo b̄i ḡǎḡmbē n̄dāmà'anwi a nyē ànnū ȳii mē bi ka gh̄irē a nu

Yesu aà. ⁵⁹ Bìlìi bi ñgǎṅmà'a Nwĩ bo bì ñgǎṅndasa'a le si loo ni mǎnǎi yĩ mē mbə bē swōṅ ìbàṅnənnù a atu Yeesô tâ bo tsya ghu nzwitə yi. ⁶⁰ Lâ kaa wa'à yê, ka mē bîyəfə bi abǎṅnənnù bî ghà'atè le mfè'è ñtswəe ìbàṅnənnù ghu atu aà. Ngǎṅabaṅnənnù jya jĩ mɔ'ɔ ji baa i fe'è ñtəə nswəṅ mə: ⁶¹ “Mbâ ghulà à le nswəṅ mə yu tswe nì àdà'à a nsà'a ñdámà'anwĩ i bú ghùrè fu a ñjĩm ñjwi ji tarè.”

⁶² Ngǎṅmà'a Nwĩ yĩ ñwè a bìnè ñtəə mbetə Yesu mə, “O si nì ànnù yĩ tsu a kwi'i tswè? O swōṅ mə akə nì ñnnù jú mē bi swəṅə a atu wò aa ε?” ⁶³ Yesu a təə kaa wa'à yi kwè'è. Kaifas a bú ñswəṅ ghu mbo mə, “Kàà nì ñkùm Nwĩ yĩ à tswe ntì aa mə o swəṅ aa tsi'ĩ ànnù ñĩkəṅ mə ò nì Ayo'ò Nwĩ wa mə à ni Mu Nwĩ aa le?”

⁶⁴ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “O swòṅ mē. A ñghèe ghu, mē swōṅ a mbo bù mə, ñlɔgìnə tsítsòṅ, nì ka yə Mu Nù tâ à tswe a mbèè ñikwəe Nwĩ yĩ mə à tswe nì mǐdà'à aa ni mà'à, ñlo a aburə nsigə nì a múm mǐbà'à.”

⁶⁵ A kwĩ'ĩ mē laà, ñgǎṅmà'a Nwĩ yĩ ñwè wa a satè ìtsə'ê ji, ñswəṅ mə, “A bəgítə Nwĩ! Nì yù'ù àjàṅ yĩ mə à bəgítə Nwĩ aà. Bì'ìnè bù ñlɔo nì bîyəfə aa, a ya aa ε? ⁶⁶ Kè nì wà'atə mə akə le?”

Bo bitsim bo kwi'i mə, “A ku'unə mə tâ à kwo.”

⁶⁷ Bo swòṅ mē laà aa, ñlɔgìnə ntigə tsee mǐtwyε ghu nsi, ñghɔo nii, bí mɔ'ɔ bi fèè nii, mbetə nii ni mə: ⁶⁸ “Tsò mə ò swōṅ mə ò ni Ayo'ò Nwĩ aa, twi ñù yĩ mə à fèe gho aà.”

Ajàṅ yĩ mə Peta à le ntuu Yesu aà

(Mk. 14.66-72; Lk. 22.56-62; Jn. 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Maa noò Peta a tswè wa nsàṅàbèè. Ngǎṅàfà'a Kaifas yĩ mǎṅgyè yĩ mɔ'ɔ a zĩ ñyə yi, mbetə yi mə: “Tigə ò ghìrə mbaa ñki ntswe bu Yesu mu baGalilea wa aa ε?”

⁷⁰ Peta a tuu a nsi mĩ'i bo bitsim, ñswəṅ mə, “Kaa mē sǐ annù yĩ mə o swəṅ aa zĩ.” ⁷¹ Peta à ghàà mē mùu àjàṅ aa, mǐfè'è ñghèe a ntsùbù'ù. A fè'è mē, ñgǎṅàfà'à yĩ mǎṅgyè yĩ dàṅ a bú ñyə yi, ñswəṅ a mbo bē bya mə bo bo le ntəə aa mə, “Nù ghulà à ghìrə ntswe bo Yesu mu Naaserə wá.”

⁷² Peta a ku'ùsə ñtuu, ñkaa nswəṅ mə, “Kaa mē sǐ ñù ma wĩ zĩ.”

⁷³ Mu fìbàṅtə à bù mē ñghèə ki bə, bē bya mə bo bì Peta le ntəə aa, bú ñswəṅ ghu mbo mə, “O lòò aà ñswəṅ mə kaa ò si ñgǎṅyəgənnù Yesu yĩ mɔ'ɔ bə? Mǎnǎi yĩ mə o ghàà ghu aa, a dì'ì mə bu Yesu lo aa adìgè yĩ fùùrè.”

⁷⁴ Peta a lɔgìnè ñtigə ñkaa nswəṅə nì mə, “Kaa mə sǐ ñù yĩ zĩ. Bεε a bə yĩ mə mə swəṅə aa abǎṅnənnù, Nwĩ ñĩṅ ñdòò a atu mə.”

Tsi'i maa noò àṅkègè a tɔŋè. ⁷⁵ Àṅkègè wâ à tòn mê, Peta a wa'atè ànnù ya yïi mə Yesu à ghìrə nswon ghu mbo aa mə, "Mbɔŋ tâ àṅkègè à tɔŋ, le boŋ ò tùu mê ghâ ñgàà ji tarè". A wà'atè mē, mfe'ε nghèè ñyə'ə tsi'i a mbê ànnù.

27

Ajàŋ yïi mə bi le nghèè ni Yesu a nsi Pilato aà.
(Mk. 15.1; Lk. 23.1-3; Jn. 18.28-32)

¹ Abèè fù'ù mē, bìlìi bi ngǎŋmà'a Nwĩ bitsim a bò'ɔ ni bità bi ala'a bitsim bo boontè a ntanɔtə ajàŋ yïi mə bo ka zwitə Yesu aà. ² Bò tɔŋtè mē nmanɔsə, ñkwerə mbô mi Yesu, ñlogə yi nghεε mfa a mbo Pilato, mə à le mbə Gúmnàà aà.

A ajàŋ yïi mə Judas à le ñkwo aà

³ Judas mə à le mfèè Yesu aa, à yè mə ajàŋ yïi mə bi swon mə bi ka zwitə Yesu aà, ñtìi yi i sa'à yi, a logè ibàtə ñkabə silva jya mighum mi ntarə nghèè mfa fu a mbo bìlìi bi ngǎŋmà'a Nwĩ a bò'ɔ ni bità bi ala'a, ñswon a mbo bo mə, ⁴ "Mè ghìrê ìbì ñlon mə mē fèe ñú tighê mə à ghìrê ànnù yï bi yï tsu aà!" Bo kwi'i ghu mbo mə, "Ma ya a yə yi aa ni àkè? A ka zi wô zi annù yï mə ò ka ghìrè ni yu aà."

⁵ Judas a ma'à ñkabə ya a mûm ndâmà'anwĩ, mfe'ε nghèè ñlonə.

⁶ Bìlìi bi ngǎŋmà'a Nwĩ bya bi bweè ñkabə ya nswon mə, "Nòŋsè yï'inè à dî'i mə kaa à sî ku'unè mə tâ bì ləə ajàŋə ñkabə ma yû a mûm àbàa ñkabè ndânwĩ ñlon mə à ñi ñkabè àləə aà." ⁷ Bo swon mē laà aa, ñtswe a nsye nghàànè, ñlogə ñkabə ya nghèè ñyuu adigə ñú m̀b̀ɔ̀ b̀ant̀ɔ̀ ghu, tâ bì ka ntwinə ñi bighi ghu. ⁸ Nzi nywe'e sii, bi twonə adigə mayú aa ni Adigə Aləə.

⁹ Ma yû ànnù a kî mfe'ε mbòontè ñi ànnù yïi mə ñgàŋntoò Nwi Jeremiah à le nswon aà, mə, "Bi le ñlogə ibàtə ñkabə silva jya mighum mi ntarə mə bɔɔ bi baIsrael le ntaŋ mə bi ka yi tu a atu yu ma wa aa, ¹⁰ nghèè ñyuu adigə ñú m̀b̀ɔ̀ b̀ant̀ɔ̀ ghu, tsi'i a ajàŋ yïi mə Mmà'àmbi à le nswonə a mbo mē aà."

Pilato à betə innù a mbo Yesu

¹¹ Bìlìi bi ngǎŋmà'a Nwĩ bya ni bì bità bi ala'a bya bo tigə ñlogə Yesu ñghεε ni ghu a nsi Gúmnàà. Gúmnàà a betə yi mə, "O bə aa m̀f̀ɔ̀ baYuda aa ε?" Yesu a kwi'i mə, "O swon mē!" ¹² Bìlìi bi ngǎŋmà'a Nwĩ a bò'ɔ ni bità bi ala'a bo le ñiŋ innù a nu Yesu a nsi Pilato. La Yesu a na'à waa bitsim.

13 Pilato a tigè m̀betə ghu mbo mə, “O si ndùu innù jù mə bi swonə ni mə ò ghìrə aa yu'u?”

14 Annù a le mburə ntsya Gúmnaà tsi'í tsysà a nyə mə kaa Yesu à le n̄wa'à ànnù yí tsu burə n̄kwikwi'i bə aà.

*A jàŋ yii mə bi le ntsərè mə bì zwitə Yesu aà
(Mk. 15.2-5; Lk. 23.13-25; Jn. 18.28-38)*

15 A le mbə n̄ŋsè Gúmnaà mə a yi mbə njwí Passa aa a fi'isè n̄gàŋàtsaŋ yí m̀fùurè yii mə bè le n̄kòŋ aa mfa a mbo bo. 16 Ma mùu noò n̄gàŋàtsaŋ yí m̀'ò à le ntswe a atsàŋ mə bè bì ghà'atè bi le nzi yi, bi twonè nii ni Barabas. 17 Nnòò bə bya bi ghòtè mē aa, Pilato a betè waa mə, “Nì k̄ŋ mə tâ mē fi'isè aa wò mfa a mbo bù, Barabas kè Yesu mə bi twonə ni Ayo'ò Nwí aa le?” 18 Pilato à le mbetə ma mùu ajàŋ aa, nlon mə à le nzi mə á le n̄ghìrə àghè'ə̀nə mə tá baYuda tswa Yesu n̄zi mfa ghu mbo aà.

19 Pilato à tswè mē a aləŋə nsa'a m̄sa'a, n̄gwê yí a toò n̄k̄i ghu nu mə, “Si'í mbô mo wa a nu n̄u wá, nlon mə kaa à s̄i annù yí tsu f̄ansè aà. Mè swonə laà aa nlon mə n̄jèè yí m̀b̄i ì ghìrə nle gha s̄ii a n̄gaa yu.”

20 Lá bìl̄i bi n̄gǎŋmà'a Nwí a b̀'ò ni b̄ita bi ala'a bi totè bə bya mə tâ bì betə Pilato tâ fi'isè Barabas tá tâ bì baŋnə nzwitə Yesu. 21 Gúmnaà a bú n̄ku'usə mbetə waa mə, “A tit̄i bə buà bi baa, nì lòo mə tâ mē ma'atə aa ghuu?” Bo kwi'i b̄its̄im mə, tâ bì fi'isè Barabas.

22 Pilato a bú m̀betə waa mə, “Nì lòo mə tâ mē tigə n̄ghìrə aa mə akə ni Yesu ghú mə bi twonə ni Ayo'ò Nwí aa ε?” Bo t̄on̄nè n̄swonə mə, “Ta bì kweentə yí a ati b̄àŋnèb̄àŋnè.”

23 Pilato betè mə, “Nì lòò mə bì kweentə yi aa a ya? Annù yí bi yii mə à bù'ù aa à n̄i àkè aa ε?” Lá bo bú n̄ku'usə nt̄on̄nə ghaa bə nì m̄it̄i n̄swonə mə tâ bì gh̄ε n̄kwèentə Yesu.

24 Pilato à le nyə mə yu ghènsè aa nòò yí, n̄ki nzi mə yu bə ghèè n̄i m̀b̄i bon̄ f̄ikòrè f̄i ka fè'è. Nswonə bì z̄i n̄i n̄k̄i, a si'í m̀b̄o mi ghu a nsi bè b̄its̄im, n̄swonə mə, “Kaa àb̄o ya kaa a s̄i a ni àləə nu n̄u ghú mə ni lòò a nsaansə aa tswè. A annù yii mə ni lòò a n̄ghìrə aa, a zi tsi'í bù.”

25 Bè b̄its̄im bi kwi'i mə, “ŋ̄ŋə, tâ àləə n̄u yi tâ kuu a atu b̄i'í bo bì a atu b̄òò bi'i.”

26 Pilato a fi'isè Barabas m̄fa a mbo bo, n̄ghìrə bi ghòò Yesu, a f̄a yi mə tâ bì tigə n̄logə n̄ghèè n̄kwèentə a ati b̄àŋnèb̄àŋnè.

*Ajàŋ yii mə bìsogyè le si wyè n̄i Yesu aà.
(Mk. 15.16-20; Jn. 19.2-3)*

27 Bìsogyè bi Pilato tigè òlògè Yesu ñkuu ñghèè ni ghu a mûm ntò'ò Gúmnàà (mè bi le si twoṅə ni Praetorium aà), ñtwoṅ bîsogyè bitsim bi zî ñghotə ghu nsî. 28 Bo tso'otè itsə'ə ji, ñlòò atsə'ə yî ghə'ə boò ñwè'è ghu nú. 29 Bi wè'è mē, ñlòò mîndigə mi nḡṅ ṅjṅ mba'a tsò atsə'ətu nifò ñsosə ghu atû. Nki mfa ṅkṅkà'à ghu abo yî mà'à. Ntigə ṅwye ni nsigitə ṅwo ghu nsi nswonə ni mē, “O lèlè lèè! Mfò baYuda à kî kwèè! A kwèè!” 30 Bo le si kii ntsee ni mîtwye ghu nu, ṅkii ṅghòò nî àtû yi nî ṅkṅkà'à yâ. 31 Bìsogyè bya bi nàṅsə mē ṅwye yi laà aa, ntso'ò atsə'ə yî bagitə ya ghu nu, m̄bu ṅwè'è jii itsə'ə jya fu ghu nu, ñtigə ñlògə yi mē bo ghèè kwèèntə a ati bàṅṅbàṅṅ.

*Ajàṅ yî mē bi le ṅkwèèntə Yesu a ati bàṅṅbàṅṅ aà
(Mk. 15.21-32; Lk. 23.26-43; Jn. 19.17-27)*

32 Bo kà mē aa ṅghèè a mânji, ñyə ṅû baCerene yî mō'ò, ñkûm yi i bə Simon, ñtswa yi ni àdà'à mē tâ à be'e ati bàṅṅbàṅṅ Yesu yâ. 33 Bo ghèè mē ñywe'e wa adigə yî bi le si twoṅ ni Golgota aa, (ñji'î ñkûm ma ghû i bə mē, àdigə akwèè atu ṅû) 34 ñlòò milù'ù mii bi le mforinə nî àfù yî bi twoṅə ni gall aa mfa ghu mbo mē tâ no. Yesu a ywe'etə ñtuu yi a nnô.

35 Bìsogyè bya kwèèntə yi a ati bàṅṅbàṅṅ, m̄ma'a ibîrə a nyə bə bii mē bi ka ji itsə'ə ji jyâ. 36 Bi ghîrə mē laà aa, ntswe nsyè ntigə mbe nii. 37 Bi le ṅṅwà'ànə annù yî mē à le ṅghîrə bi ñṅ ñsa'a ghu nu aa mbèè wa ati bàṅṅbàṅṅ ghu atu mē, “A ni Yesu, Mfò bàYuda à ghuà mē.” Ma yú a dí'î ni ànnù yî mē à le ṅghîrə bi kweèntə yi aà. 38 Bi le ṅki ṅkweentə bîyərə bi baa bo bi Yesu, ṅkweentə yî n̄fùùrə ghu mbèè a abo mà'à, ṅki tigə ṅkweentə yî mò'ò ghu mbèè a abò ṅkwàbè.

39 Bìtsyà bi mânji bi le si wyè nî Yesu ntsigə nî itû jyaa nswonə ni ghu mbo mē, 40 “Wò yî mē ò le nswonə mē ò ka sà'a ndàmà'anwî i bû bōò fu a j̄m ṅjwî ji tarə aa, yweensə itu ibîinù gho lâ. Mbə a bə annù ñṅkoṅ mē ò ni Mu Nwî, ò sigə la fya atu ati bàṅṅbàṅṅ bî'î yâ.”

41 Bîlî bi ṅgāṅmà'a Nwî, bo bi ṅgāṅdî'î nòṅsə ni bità bi ala'a bo le ṅkii ṅwye nî Yesu tsi'î mùu ajàṅ mē, 42 “A le si yweensə badàṅ, tâ wa'ă ibîi nú yi yumbṅ tsîtsṅ yweensə la tâ bî'inə yə. A ni yu yî mē à ni Mfò baIsrael aà. Tâ à sigə la fii atu ati bàṅṅbàṅṅ boṅ bî'inə ka bii annù yi. 43 A le nnṅ ntswèntî yî ntsim a mbo Nwî; tâ Nwî à wa'à yi tsîtsṅ zî ṅkwetə la, mē mbə a kṅṅə yi. A le mbaa tē'è wa'à swonə ni mē yu ni Mu Nwî aa è?”

44 Bìyərə bya mə bi le ɲkwèèntə waa bo aa, bo le si kii mbəgite nî Yesu tsi'î mùu ajàŋ.

Ajàŋ yîi mə Yesu à le ɲkwo aà

(Mk. 14.33-41; Lk. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

45 Ɔtugə i le mfii ɲkusə ala'à tsim, ɲloginə ni nòò ɲsi'î nòò ɲghɛɛ nywe'e ni nòò nyəŋ nòò. 46 Nòò nyəŋ nòò à kà mə aa ɲku'u, Yesu tɔŋnə nyə'ə nswon mə, “Eli, Eli, lama sabachthani?” Ma la a bə mə, “Nwɲŋgòŋ ghà, Nwɲŋgòŋ ghà, ò mè'e gha aa a ya aa ε?”

47 Bè bya bî mɔ'ɔ mə bi le ntəəntə maa adigə aa bi yu'u nswon mə “Nù ghú a twon aa Elijah.” 48 Nù yî mɔ'ɔ a titii bo a burə ɲghɛɛ nɔ̀ò kúntsa ntsu ni mɪlù'ù mî tsə'è, ɲsɔ'ɔnə a nî ɲkɪŋkà'à, ɲkɔ'ɔsə mfa mə tâ Yesu à no.

49 Là bi mɔ'ɔ bi swon mə “yu'utə tâ bî'inə yə mə Elijah à ka zi kwetə yi le.”

50 Yesu a bú ɲku'usə ɲɲəntə ɲjî yî ɲyə'ə mburə ntsii.

51 Maa noò, àtsə'è ya yîi mə a le ɲkwàsə múm ɲdámà'anwî aa, a le mbò'ònə a titii, ɲloginə a ndəŋ nsigə nywe'e a nsyè, idigə i tsigənə, ɲlɲnsəŋgò'ò i ba'akə. 52 Misyè mi ɲa'akə bè bi Nwî bî ghà'atə mə bi le ɲkwokə aa, bi biiñə niwò. 53 Bè ma bú bi le mfè'èkə a misyè, ɲkuu ɲghɛɛ wa múm àla'a yî làà, bè bî ghà'atə bi yə waa a nòò yîi mə Yesu à le nyweenə niwo aà.

54 Atu bîsogyè ya bo bî bîsogyè bya bîtsim mə bo le ntswe mbe nî Yesu aa, bó yə mə a ajàŋ yîi mə ɲsyè i tsiginə aa, a bɔ'ɔ ni innù tsim jîi mə i le mfè'è aa, ɲbɔ'ɔ ni tswà waa, bo swon mə, “Tsi'î ànnù nîkonə, ɲù ghuà à bə aa Mu Nwî.”

55 Bàngyè bî ghà'atə bi le tswe ghu, ntəə a sà'a agha'a, ɲlîi. A le mbə bāngyè ma bú mə bi le nɔ̀ò a Galilea ɲyonə nî Yesu, ɲkwetə nii aà. 56 A titii bāngyè ma bú, Mary Magdalene, Mary ɲdè bî Jems ni Joseph, a bɔ'ɔ ni ɲdè bî bɔɔ bi Zebedee, bo le ntswe ghu.

Ajàŋ yîi mə bi le ntwinə Yesu aà

(Mt. 27.57-61; Lk. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

57 Nòò ɲkwêfò à kù'ù mē, ɲgàŋkabə yî mɔ'ɔ, mə à le nlo a ala'a Arimathea, bi twonə ni Joseph, ɲki mbə ɲgànyègənnù Yesu yî mɔ'ɔ aa, a zî 58 ɲghɛɛ a mbɛɛ Pilato a mbetə aku Yesu ya mə yu lɔ̀gə i ghɛɛ twinə. Pilato a fá àdà'à mə tâ bî fa ghu mbó. 59 Joseph a tigə ɲghɛɛ nɔ̀gə aku Yesu ya nlim nî àtsə'è yî fù'ù yî siginə yî fii, 60 ɲghɛɛ niŋ a mum ɲisyè ni nî fii nîi mə à le nton a múm àlɲnsəŋgò'ò aà. A niŋ mə aa, ntii àlɲnsəŋgò'ò yî mɔ'ɔ ntsetə ntsù nisyè nya ghu, ntigə

nlo ñghèè yi. ⁶¹ Mary Magdalene ni Mary yí mò'ò wa bo le nzi ñtswè nlii ni nìsyè nyá.

Ajàn yíi mæ bi le si be nìsyè ni Yesu aà

⁶² Njwí ñnànşê ñjoo njwíngòŋ ya ì tsyà mê, àbèè a fu'u, bìlì bi ñgãŋmà'a Nwí a bò'ò ni baFarisai bo ghotè ñghèe nyè Pilato, ⁶³ ñswon ghu mbo mæ, "Taà, bí'í wa'atè mæ nòò wa yíi mæ ñgãŋmbwe'esè wa, mæ à kì swon mæ yu ni Mfò baIsrael à kì burə aa, à kì swon mæ yu ka bìnnè niwo a njim njwi ji tarè. ⁶⁴ Bí'í zi aa a nswon a mbo wò mæ tá ò too bê tá bì ghèe ñka mbe nìsyè nya a atú ñjwi ji tarè. Bí'í swon laà aa nlon mæ bí'í bò'ò mæ ñgãŋyøgènnù ji jya i ka zí yèrə akú yi ya ghèè ni yu i bàŋnə tigə swon a mbo bè mæ à ywèènnè mé niwó. Mbə bo ghírə ma mùu ajàn bon àbàŋnənnù ma yú a ka bàŋnə bi'i tsyàtə yi ntsyàmbíi yá." ⁶⁵ Pilato a swon a mbo bo mæ, "Nì lógə bísogyè tá bì ghèe ñka mbe nìsyè nyá." ⁶⁶ Bo fè'è ñghèe nsìŋtə nìsyè nya ni mànji yíi mæ mbə bi ña'a, bi zí, ñki nləə bísogyè mæ tá bì ka mbe.

28

Ajàn yíi mæ Yesu à le nyweenə ni niwo aà

(Mt. 28.1-8; Lk. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Njwíngòŋ ya ì tsyà mê, àbèè fu'u, a bə tsi'í a títugə títugə a njwí yí ntsyàmbíi a múm ñgyà, Mary Magdalene, a bò'ò ni Mary yí mò'ò wa bo le mfè'è ñghèe a lèntə nìsyè ni Yesu nyá. ² Nsyè ì le ntsìgìnè tsi'í nìtìi, angel Nwí a ló a aburə nsigə ntii ngò'ò ya mæ bi le ntsetə nìsyè ni Yesu nya ni yù aa nlò'òsè, ñkò'ò ntswe ghu atú. ³ Nsì yi i le si ñwàŋkè tsó mbəŋ yí ñwà'ákè, ìtsè'è ji i fu'ù tsi'í fù'ù mæ buu. ⁴ Nìbò'ò ni le ntswa bísogyè bya mæ bi le si be nìsyè nya aa, bo tigə ntsiginə, mbəŋ ntigə tsó bìku bi bə.

⁵ Angel wa a swon a mbo bàŋgyè bya mæ, "Nì tsuu ki bò'ò. Mè zi mæ ni lòò aa Yesu mæ bi kì kwèèntə yi atu ati bàŋnəbàŋnə aà. ⁶ Wa kaa à sì faà mæ tswè. A bìnnè mé a niwo tsi'í wa ajàn mæ à le nswon aà. Nì zi nyè adigə yíi mæ à kì nŋ ghu aà. ⁷ Nì waŋsə ñghèè ñswon a mbo ñgãŋyøgènnù ji mæ wa à bìnnè mé niwó. A tsyà mæ a mbii bo ñghèe ni a Galilea. Bo bə ghèè bon bo ka tigə yə yi ghu. Nì ka ñwa'atə ni ànnù ma yú mæ mæ swon a mbo bù aà."

⁸ Mìntii mi bàŋgyè bya mi le nluu ni nìdorè, nìbò'ò ni kì ntswa waa, bo fè'è nìtigə ñkhə ghèe a ñkè'ènə a mbo ñgãŋyøgènnù Yesu jya.

⁹ Yesu yumbəŋ a zí mboò bàŋgyè bya, ntsà'atə waa. Bo zì ñwo ghu nsi, ntswa mìkòrə mi mmii yi. ¹⁰ Yesu a swon a

mbo bo mə, “Nì tsee ki bɔ'ɔ. Nì ghɛɛ nswon a mbo bɔɔ bi maà ba mə tâ bo ghɛɛ a ala'a Galilea tâ bǐ'ibo boontə ghu.”

Ajàn yǐi mə baYuda bi lɛ ntswɛɛ àbàṅnənnù nlon annù nyweenə Yesu ni nìwo aà

¹¹ Bàngyè bya bi kà mə aa ṅghɛɛ laa, bìsogyè bya bǐ mɔ'ɔ bi kǐ nlo ṅkuu ṅghɛɛ a mùm àla'a a ṅkè'ènə ìnnù jyâ tsim jǐi mə i fɛ'ɛ aa, a mbo bìlǐi bi ṅgǎṅmà'a Nwǐ. ¹² Bìlǐi bi ṅgǎṅmà'a Nwǐ bya bo twon bìtə bi ala'a bo tswe a nsyɛ ṅghàànə, nɔɔ ṅkabə yǐ ṅghà'atə mfa a mbo bìsogyè bya ¹³ nswon a mbo bo mə, “Bɛɛ bi betə ghuu nǐ ànnù, nǐ swon mə, ‘Bǐ'ǐ kǐ si bwii aà bwǐi ṅgǎṅyɛgənnù Yesu jya i zǐ nǐtugə, nǐzǐ nǐyərə aku yi yá.’ ¹⁴ Gúmnaà à bə tɛ'ɛ yuyu'u, wa bon bǐ'ǐ ka zi mǎnjǐ yǐi mə bǐ'ǐ ka tsyà ghu i ghìrə tâ ṅgǐ'i yǐ tsù tâ i wa'à a nu bù kuu bɛ.”

¹⁵ Bìsogyè bya bi kwɛrə ṅkabə ya ntigə ṅghɛɛ ṅghìrə wa ajàn yǐi mə bìlǐi bya bi lɛ nswon aà. Nzi nywe'e sii, baYuda bo burə ki bii mə à ni ànnù yǐi mə a lɛ mfɛ'ɛ aà.

Ajàn yǐi mə Yesu à lɛ zǐ ntsi'i ṅgǎṅyɛgənnù ji mfa ndi'i yǐ ṅwè ya a mbo bo aà

¹⁶ ṅgǎṅyɛgənnù Yesu jya nìghum ntsò mɔ'ɔ i lɛ mfɛ'ɛ ṅghɛɛ a ala'a Galilea wa a atu nta'a mə Yesu à lɛ mfigitə mə tá bobo zi mbòòntə ghu aà. ¹⁷ Bó yè mɛ Yesu aa, mmii yi, ka mə kaa bo bǐ mɔ'ɔ bi lɛ wa'à bii mə, tsi'i a annù nǐṅkon, à ni Yesu aà. ¹⁸ Yesu a swon a mbo bo mə, “Nwǐ à fà àdà'a tsim a aburə bo bi a nsyɛ a mbo mɛ: ¹⁹ Nì ghɛɛ lâ a mbo ṅgwè'è mu ṅǔ ntsim fàa a atu nsyɛ, ṅghìrə waa tâ bo tigə ṅgǎṅyɛgənnù jâ; ṅka mmurə nǐ waa a ṅkǐ nǐ ǐkùm Ta, nǐ yi Mu nǐ yi Azwǐ yǐ Làà. ²⁰ ṅkǐi ndi'i nǐ waa mə tâ bo ka nyu'u ṅkǐi nləə nǐ ndi'ǐ tsim jǐi mə mɛ kǐ fa a mbo bù aà. Tâ nǐ zi mə mɛ ka tswe a mbo bù a ṅgòṅ bìnòò bǐ tsim i ywe'e a noò nìlwǐ'ǐ mǐbǐ yù.”

Ntoo yì Nsigìnè yìi MARK à le ηηwà'ànè aà

NJI'INNŪ ANWÀ'ANƏ YU

A ηηwà'ànè yù aa a le ηηwà'ànə Jɔn Mark, mûngwà'à, nù baYuda yìi mə bi ghaa nlon ηgaà yi a mum Ifà'à 12.12 aà; ndè yì a bə Mary yìi mə bɔɔ bi Kristo le si ghotə ghu nda ntsà'àtə nî Nwî aà. A le mbə ηgàṅàkòrə Peta yìi mə à le si twonə ni mú yì aà (1 Peta 5.13). Ma mùu ajàṅ mbə a tse bə mə á le nswon Peta ghu mbo nswon innù jii mə Yesu à le ηghìrè ṅki nswonə aa, Mark a tigè ηṅwa'anə. Jɔn Mark à le ṅkii nyonə nî Paul bo Barnabas ṅkwetə nî waa a noò yìi mə bo le ṅka ηghɛɛ a akòrè nitəə ni ifà'à yi ntsyambii aà (Ifà'à 13.5), Barnabas a logè yi a noò ṅjìm bo yu tigè ṅkarə a ηгаа jì mɔ'ò (Ifà'à 15.36-39). Kaa Mark à le ηwa'a ṅù yì mɔ'ɔ a titii ηgǎṅyəgənnù Yesu jya ṅìghúm ṅtsò baa bə.

Ntoo yì ṅsigìnè yìi mə Mark à le ηηwà'ànè aa i dî'i nî Yesu tsó nù yìi mə fà'à, ṅghìrə nî innù nî àdà'à bo bì mìdà'à. Bi yê nî àdà'à yi bo bì mìdà'à mii mə à le si fà'à ni muu aa a noò yìi mə à le si dî'i nî ànnù Nwî, ṅghurə nî bə, mfi'i nî ìzwì jì bi a ato'o bə, ṅta nî ṅgi'i a nu bìdemon, ṅli'inə nî ifansənù bə. Mark à ηwà'ànə ṅgàn Yesu aa a ni mǎnjì yìi ì ghù'ùtə, ṅghìrə mə bì ka nyə nî ifà'à yìi mə à le si fà'à tsó ṅgàṅgàfà'à aa ntsyatə ajàṅ yìi mə à le mbə Ndi'innù aà. Yesu a twonə nì ìbìnnù yi ni Mu Nù, (yə Nji'i Mìghàà) ìkùm yìi mə i dî'i ni mə, ka mə Kristo à le nzì tsó ṅùmìsòn a mùm ṅjyǎnu aa, à le mbə aa Mu Nwî, Ayɔ'ò Nwî wa mə bi le ṅkà'à mə à ka yì zì a nyweensə mbi aà. Ma ṅìghàa àṅwà'ànə Mark à nî àtìi ya mə Yesu a swonə ghu mə Mu Nù à nî ṅgàṅgàfà'à yìi àa yə ṅgi'i i fa ntswèntii yì i tsu'u atù bə ghu aà (10.45).

A mbo Mark, Ntoò Yesu yì Nsigìnè i yə aa nù ṅtsim a nî ntswèntii yì tsimə: Yesu à le si swonə nî ànnù Nwî, Nìghàà ni ntswèntii nii ni fa ìlòn ṅkwetə nii a mùm Azwì, ṅdi'itə nii ṅkii nlə'ətə nî ṅtìi yi. Yesu à le si ghùrə mìghòò mi bə, ṅkwetə nî ṅgàṅəfumə bo bì bii à yaa a mbonə aa, mfa nî mǎji a mbo bo. Yesu à le si fi'i nî ìzwì jì ìbi a ato'o bə, ṅghìrə mǎtsyê myaa mi laà, ṅtìi waa i doritə. Mark a ηwa'anə mə nù ṅtsim yìi mə à ṅṅ ṅtìi yi a nu Yesu, mbi ntoo yì ṅsigìnè ya aa, à ka yweenə, i tigè kii ghìrè nî innù jì wè jii mə Yesu yumbon à le si ghìrə aà (16.16-18).

Mark à zî òntswàntə ìnnù, òndi'i nî Yesu a ghirè nì ìnnù òntswa'atə, a yi nlò nì yuà, a danè a nì yî m'ò, Azwi Nwî a tintè nii a wànsə òghirə nî ìnnù òkhənə ghu, òywe'e noò yîi mə à ka k'ò gheε mmànsə ifà'á yi a Yerusalem aà. A Yerusalem, Mark a logè noò m'figitə ngi'i yîi mə Yesu à yə ghu a mbo baYuda nì b'itsyàsə byaa a nsi mi'i Pilato, bi kweèntə yi a kwo mbù òyweenə, Taà yi a tigə mbu lògè yi òk'ò ntswesə a mbèè òkwεε yu nî mà'á, a ndi'i àdà'á yi, nì nìgha'a nii mə à kwerə a njim ifà'á yîi mə à m'nsə aà.

Bi yatə ànwà'ànə yú aa laà:

1. Nlògìnə òtoo yî òsigìnə yá 1.1-13
2. Ifà'a Yesu a Galilea 1.14—9.50
3. Nlò a Galilea òk'ò òghεε nì a Yerusalem 10.1-50
4. Ngyà yî òlwí'ìnjim a Yerusalem bo bì maa mbèè àla'á 11.1—15.47
5. Ajàn mə Yesu à le nyweenə nì n'wo aà 16.1-8
6. Ajàn mə Mmà'àmbi à le ndi'i ibiinu yi a mbo bè òtigə òk'ò òghεε a aburə aà 16.9-20

Ajàn yîi mə Jòn Ngànəmùrə bə òkì le si swonə annù Nwî aà

(Mt. 3.1-12; Lk. 3.1-18; Jn. 1.19-28)

¹ Ntoo yî òsigìnə òlonə Yesu Kristo Mu Nwìngòŋ ò lògìnə aa faà. ² Ntoo mà yú ò lògìnə aa tsi'í a ajàn yîi mə Ngànntoo Nwî, Yesaiah à le ònwà'ànə aà;

"Nwî à swonə mə: 'Yé nì, mə ka too ngànntoo ghà a mbii wò

mə à ka nanşə mánjì ghò'.

³ Njì òú yîi mə a tɔŋnə à nta'a miwèè miwèè òswonə nì mə: 'Nì nanşə mánjì Mmà'àmbi ònanşə iyàà jì tá ò tsinə.' "

⁴ Ma mùu ajàn Jòn Ngànəmùrə bə òkì a le òtigə nzi a nta'a miwèè miwèè òswonə nî ànnu Nwî ghu, òswonə nì a mbo bè mə bì bəŋkə m'ntì myaa mma'atə ibi waa, òkwerə òkì tá Nwî à li'inə ifansə ònnù jyaa.

⁵ Bè b'itsim le si fè'è nì a njò'ò ala'a Yerusalem bo bí a mbù'u Yudea ntsim òghεε nì a mbèè Jòn, mbii nì ifansə ònnù jyaa ghu mbo, a tigə m'murə nî waa a òkì Jordan.

⁶ Jòn à le si wε'ε itsə'ə jii mə bi le ònanşə nì ònòŋ naà yîi mə bi twonə nì kamel aà; òkii òwε'ε nî òk'ò ngùu, a atii yu, òkurə nì ògwèènə òkii nji nì nwu yî òtà'á. ⁷ A le si swonə nì mbo bè mə: "Nù yî mò'ò a yonə a njim mə yîi mə à kò'ònə ntsyàtə ghà, mbə a ajàn yîi mə, tsi'í mə, kaa mə si kù'unə a ntunə m'fεε òkìrə ibaamikòrə jì.

8 Mə murə ghuu aa tsi'í a ηkì, lâ yu à kà yi kì murə ghuu nî Azwî yî Làà."

Ajàn yîi mə Yesu à le ηkwerə ηkì Satan kî ηkwa'anə yi aà (Mt. 3.13—4.11; Lk. 3.21-22; 4.1-3)

9 A le mbə tsi'í maà noò Yesu a fε'è a Nazareth a mbù'u Galilea nzi, Jɔn a murə yi a ηkì Jordan. 10 Yesu à fε'è mē wa ηkì ηghəə kì təə a nta'a, nyə aburə a ηa'anə, Azwî Nwî a sigə ntəə ghu atu, mbə tsɔ bugirəmikuu. 11 A sigə mē ntəə ghu tu aa, nji i lô a aburə ηghaa nswonj mə: "O ni Mú ghà yî mbânjè yîi mə mē ηkònjə aà, mə nanjə ndoritə nlonjə ghó."

12 Azwî Nwî a burə nlogə yi ηghεε ni ghu a nta'a miwèè miwèè. 13 A le ηghèè ntswe wa a anta'a miwèè miwèè a titi nàà mitsə'ə njwi mighum mi nikwà, Satan kwa'ànə yi. A nî njwi mà jû; baangel bi le nzî mfa'a ghu mbô.

Ajàn yîi mə Yesu à le ntwonj Ngǎnkômbwè ji nikwà aà (Mt. 4.12-22; Lk. 4.14-15; 5.1-11)

14 Nòò wâ mə bi le ntswa Jɔn nniη a andátsanjə aa, Yesuà le nzî a Galilea nswonjə nî ntoò Nwî yî nsiginə ghu. 15 A le si swonjə ni mə: "Nòò à kù'ù mē; ànnù nifò Nwî a tigə a abô. Nî bəηkə mânti muu, mma'atə ibi ghuu, mbii ntoo yî nsiginə yâ."

16 Yesu à kà mē aa ntsya a aghənjə ηkì miyaa Galilea, nyə ηgǎnkômbwè ji baa, Simon bo mumaà yi Andrew, bo lê nî mbwè nî àmbunjya. 17 Yesu a swonj a mbo bo mə, "Nî zi ηka nyonjə nàâ, mē ka ghìrə tâ nî tigə mbə ηgǎnko bè." 18 Bo kî ηghensə mmà'atə mbunjyâ jyaa jya nyonjə yi.

19 Bo bo kà mē aa ηghentə, a yə Jems mu Zebedee bo mumaà yî Jɔn bo tswé a mûm àkànu'ù yaa, ηkεε nî mbunjyâ jyaa. 20 A yə mē waa, mburə ntwonjə waa, bo ma'atə taà wàà Zebedee wa mûm àkànu'u bo bi ηgànəfà'â ji ntigə nyonjə nî Yesu.

Nù yî mò'ɔ yîi mə à le ntswe nî àzwî yî bî aà (Lk. 4.31-37)

21 Bo lô ηghεε ηkuu a ala'a Kapernaum. A bè mə njwîngònjə Yesu a ghεè ηkuu a ndânghòtə nloginə ηka ndi'í nî ànnù Nwî ghu. 22 Bè yerə ajàn yîi mə à le si di'í ànnù Nwî aa, nlonj mə à le si di'í waa aa tsɔ nù yîi à tswe nî àdà'à, kaa wa'à aa tsi'í tsɔ ηgǎnndi'í nònjə di'í.

23 Tsi'í maà noò, nù yî mò'ɔ yîi mə a le ntswe wa ndânghòtə ntswe nî àzwî yî bi aa, a tɔnjə tsi'í nî tti mbetə mə: 24 "O tswe aa nî àkə bi'inə a Yesu mu Nazareth ? O zî

aa a ntá ñgi'i a nu bí'i aa ε? Wa mē zi ñu yīi mē ò ni ghu aà. O bē aa Yu wa yīi mē à Laa màñsè, ñlo a mbo Nwī aà.”

²⁵ La Yesu a wenè yi nswonj mē, “Kutə ntsū gho wā, mfe'ε ghu nú.”

²⁶ Azwī yī bi ya a tsigè ñu wa, ñyə'ə tsi'i ni mītī mfe'ε ghu nú. ²⁷ Bè bitsim bíi mē bi le ntswe wa nda aa bi yerè ñtigə mbetə ní waa bo ni bo mē: “Ma yuù ànnu a lo aà fè aa ε? Aa ànnu yī fii yi mō'ɔ mē a lòo ndì'ì aa ε? A wenə ní izwī jī bi ní àdà'à, ñghirə i yu'unè nii!”

²⁸ Nloginə maà noò ñgàn Yesu i burè ñsɛɛnə a idigə tsim a mbù'ù àla'a Galilea.

*Ajàn yīi mē Yesu à le ñghurə bē bí ghà'àtə aà
(Mt. 8.14-17; Lk. 4.38-41)*

²⁹ Yesu bo bì ñgǎnyəgənnu jī, Jems ni Jon le mburə nlo nghèè ñkuu a nda bì Simon bo Andrew. ³⁰ Nòñsə Simon à le nnonj a ikuu ñghoo ni fibà. Yesu à kùu mē bi burè ñswonj ghu mbô. ³¹ A gheè ghu mbèè, ñtswa abô yi, ññɛɛ yi, mbiinsə. Fibà wa a burè mma'atə yi, a biinè ñlɔɔ mijī mfa a mbo bo.

³² A bē mē a ñkwé'fò, a ni nòò ñtso nòò, bi logè ñgànmişòò a bò'ɔ ni bē bíi mē bi le ntswe ni bìdemon aa bitsim ñzi ni bo a mbo Yesu. ³³ Bè bitsim ma mùu ñjò'ò àla'a bi le mburə mfe'ε nzi ghotə wa ntsū ndā. ³⁴ Yesu à le mburə ghurə waa bíi mē bi le si ghòò aa tsi'i bí ghà'àtə; bo le ntswe ni mighòò tsi'i ibəñ ibəñè. A le ñki mfi'i bìdemon bí ghà'àtə a ato'o bē, kaa wa'à lò mbii ni mē tâ demon wa yī tsu à ghaa, ñlonj mē bi le zi ñu yīi mē Yesu ni ghu aà; kaa Yesu yumboñ kaa a wa'à bəñnè ñlɔɔ mē tâ bo ghirə tâ bē zi.

*A àjàn yīi mē Yesu à le nswonjə annu Nwī a Galilea aà
(Lk. 4.42-44)*

³⁵ Yesu à le nle mbìnè mfe'ε tsi'i titugə titugə, nòò a burè nsa'atə mbonj tâ àbèè fu'u, a gheè a adigə yīi mē kaa bē le wa'à ghu tswē aa a ntsà'àtə Nwī ghu. ³⁶ Lā Simon bo bì ññàñakòrə jī le mfè'è ñka nɔɔ yi nyonə. ³⁷ Bo yè mē yi, ñswonj mē: “Bè bitsim bi lòò nòò!”

³⁸ A swonjə a mbo bo mē: “Nì zi tâ bí'inè fε'ε faà ñghɛɛ ɪla'a jī mō'ɔ jīi mē i tswe ñkòontə fāa a mbèè àla'a yua aà, tâ mē kī nswonjə annu Nwī ghu, ñlonj mē a ni annu yīi mē ma le nzi a ghirə aa.”

³⁹ A fε'è ñtigə ñkuu ní idàgè tsim jīi mē i le ntswe a Galilea aa, ñswonjə ní annu Nwī a ndāñghotə, ñkii mfi'i ni bìdemom a ato'o bē.

A àjàn yï mæ Yesu à le nghùrè nù àkìkwen aà
(Mt. 8.1-4; Lk. 5.12-16)

⁴⁰ Nù àkìkwen yï mò'ò à le nzì a mbèe Yesu òswetò miku'utê mi ghu nsi, mbu'u mbo ghu mbo mæ tâ à kwetò yi; òswonj mæ: "Ò bə kɔŋ boŋ ò ghìrə nú yà i laà."

⁴¹ Yesu à le ŋko mìlɛŋnè yï ònàsə abô yi, nìmoontə yi ghu nswonj mæ: "Mè kòŋê; tâ nú yò ya laa!" ⁴² Akìkwen ya a le ŋki mburə ŋghensə nsigə ghu nú, nú yï ya i kî òtigə nlaa.

⁴³ Yesu a tigè ònansə ŋghaa ghu mbo tsi'ì sigìnè òswonj mæ tâ à lo ŋghèè yi ⁴⁴ ŋki nswonj mæ: "Yê, ò ghɛɛ, ò tsuu annù tsu a mbo nù lɔ swonj, lâ mbàŋnè òghɛɛ ndì'i ibii nú gho a mbô ògàŋmà'a Nwì, ŋki mfa ayoo mma'anwì yï mæ Moses à le lèè aa, tã ò'ì a mbo bə mæ nú yò i làà mē." ⁴⁵ Lâ nù wa a bāŋnè òghɛɛ ŋka lensə nî àjàn yï mæ Yesu à le nghùrè yi aa a mbo bə b̄tsimè, a tigè òghìrə a tsyànè a mbo Yesu mæ tâ à bu ŋka ŋkuu ala'a yï tsu nî nsì. Ma mùu àjàn, Yesu a tigè òtswe tsi'ì a idigə jii mæ bə le wa'a ghu tswe aà, bə tigə òllo nì idigə idigə nzi ghu mbèè.

2

A àjàn yï mæ Yesu à le nghùrə mbwenkə aà
(Mt. 9.1-8; Lk. 5.17-26)

¹ Njwi jì tsu le ŋghèə kì tysa Yesu a bú m̄bii fu a ala'a Kapernaum; à b̄ii mē bə burə òlaansə mæ à kwèè mē òtswe a ndùgè. ² Bə le nyu'u nzi ŋghotə a ntsúnda yï mæ Yesu à le ntswe ghu aà, mburə ŋgha'a nluu idigə, kaa àbwarə wa'à bù mbə a ntsya ŋkuu a m̄m òdā. Yesu a tigè òswonj n̄ ònnu Nwì a mbo bo. ³ A kà mē aa nswonj aa bə b̄i mò'ò bi n̄kwà bi be'è mbwenkə nzi n̄i ghu ghu mbô. ⁴ Tsò mæ kaa àbwarə a le ŋwa'á wa ntsúnda tswe aa, bo le kò'ò a atunda, òlòbitə n̄ansə abù'ù ghu, a kə'è àdìgè ya yï mæ Yesu a le ntswe ghu aà. Bo m̄ansə mē òlògə mbwenkə wa n̄i òkùu yï mæ bo le mbè'è ghu aa, ntsurìsə wa n̄i abù'ù òsigìsə a nsi Yesu. ⁵ Yesu à yè mæ ab̄iintii yï mæ bo le ntswe n̄i yu aa, òswonj a mbo mbwènkə wa mæ: "Mú ghà, wa bi l̄i'ìnè mæ òfansənù jô."

⁶ Ngǎŋndì'i òn̄sə jì mò'ò le ntswe ghu, òtigə mbetə n̄i a m̄m òt̄ii bo mæ: ⁷ "Nù ghú à tsyà aa la ŋka ŋghaa fàa àjàn aa ε? A ghàà laà mbəgìtə aa Nwì! Kaa nù tsu kaa s̄i ghu tswé mæ mbə l̄i'ìnè òfansənnù bē ntsyatə Nwì yuyu."

⁸ Yesu à le mburə òghesə nzi innù ma jù mæ bi le si kwà'atə n̄i a atu bo aà, ŋwa'asə waa, mbetə mæ: "N̄i kwa'atə òjàn innu ma jù a atu bù aa a ya aa ε? ⁹ A laà wansə aa a nswonj a mbo mbwènkə ghua mæ, 'mè l̄i'ìnè òfansənnù jô,'

kè mæ: 'Bìinè nlogè ikuu gho wa ñka ghèè noè le?' ¹⁰ Wa mæ ka di'i a mbo bù mæ Mu Nù à tswè nì àdà'à fàa mbi a lĩ'ĩnè ifansennù bē." A ghàa mē laà aa ntigè nswonə a mbo mbwènkè wa mæ: ¹¹ "Mè swonə a mbo wò, bìinè nlogè ikuu gho wa ñghèè gho a nda wò."

¹² Mbwènkè wa a bìinè, mburə nlogè ikuu yi wa, ñtə tɕya mfè'è yi a nsi bè bya bitsim; a burè mbə tsi'ĩ ànnù yĩ yeyerə a mbo bo. Bo tigè ñgha'asə nĩ Nwĩ ñswonə ni mæ, "Kaa bi'ĩ lèè wa'ă annù tsu laà yê!"

A ajàn yĩ mæ Yesu le ntwonə Levi aà
(Mt. 9.9-13; Lk. 5.27-32)

¹³ Yesu à le mbù ñghèe fu a aghəñə ñkì miyaa Galilea; àkùrə bē a zĩ ñkarisə yi, a tigè ñloginə ñka ndi'i waa. ¹⁴ A mànsə mē ñlo ñka ñghèe wa aghəñə ñkì, nyə ñgəñkwèrə bitáx, Levi, mu Alfeus a tswé a ndá ñkwèrə bitáx. Yesu a swonə ghu mbo mæ: "Zĩ ñka nyonə nàa." Levi a burè mbìinè ntigè nyonə nii.

¹⁵ A gha'à a bòò mē ñsa'atə, Yesu bo bì ñgəñyogənnù jì ghèè a nda Levi a nji ghu. Ñgəñkwèrə bitáx bo bè bĩ bĩ bĩ ghà'atə le ntswe bo bo ntigè nji; ñlonə mæ bè bĩ ghà'atə le si yonə Yesu maa noè. ¹⁶ Ñgəñndi'i nònsə jĩ mɔ'ɔ jii mæ i le mbə baFarisai aa i le nyə a ajàn yĩ mæ Yesu le si jì bo bì ñgəñkwèrə bitáx bo bì bè bĩ bĩ aa, mbetə a mbo ñgəñyogənnù jì mæ: "Taà ghùù a jì bo bì ñjàn bē ma ju aa a ya ε?"

¹⁷ Yesu a yu'ù ànnù yĩ mæ bo le si ghàa aa, ñswonə mbo bo mæ: "Bə bii mæ bi tswè bitì aa, kaa bi si dogitá loo, a dogitá aa a lòo ñgəñmighòò. Kaa mè le wa'à aa a ntwonə bè bii mæ ànnù yaa a tsinə aa zĩ, mè le zĩ aa a ntwonə bè bĩ bĩ."

Annù ñlonə nsi'isə ibii nu ti jì
(Mt. 9.14-17; Lk. 5.33-39)

¹⁸ A le mbə maà nòò ñgəñyogənnù Jɔn bo bì baFarisai le si si'isə ibiinu waa ti jì ñtsa'atə nĩ Nwĩ; bè bĩ mɔ'ɔ zĩ mbetə Yesu mæ: "Ñgəñyogənnu Jɔn bo bì jì baFarisai bi si'isə ibiinú ti jì ñtsa'atə nĩ Nwĩ lâ kaa bǒ wa'à ma mùu ajàn ghirə aa a ya aa ε?"

¹⁹ Yesu betə waa mæ: "Mbə bè bii mæ bi twonə waa a adigə niyɔ'ɔ bi tuu miji, ñsi'isə ibiinú waa ti jì, ñlii nĩ ñdoo múnghèn wa yĩ mæ bo tswè ghu mbèè aa ε? Ajànə mæ ñdoo múnghèn wa à tswè bo bo aa, kaa mbə bo wa'à miji tuu nsi'isə ibiinú waa ti jì. ²⁰ Lâ nòò yĩ mɔ'ɔ à tswè ghu mæ bi ka yi lògè ñdoo múnghèn wa ghèè ni ghu, maa noè, mbə bo tse bonə tuu mijì, i si'isə ibiinú wa ti jì."

²¹ “Kaa mbə̀ nù tsù wa' à kà nlogə̀ asà'a atsə̀'è yí fii a ηkèè̀ atsə̀'è yí lwèn ghu; mbə̀ a ghìrə̀ ma mùu ajàn bon, àdìgè̀ ya mə̀ bi kεὲ aa a ka bu sà'ànə̀ lò yi, tâ àbà'a atsə̀'è yí fii ya tâ à yənə̀ nlò yi, mbaɲnə̀ ntigə̀ nɪnə̀ abù'ù yi ghà'atə̀ a ni atsə̀'è yí lwèn yá. ²² A kí mbə̀ ηgɪ̀ngɪ̀n mə̀ kaa mbə̀ nù a wa' à mìlù'ù mì fii lògè̀ nɪnɪnə̀ nî ηgùù mì lù'ù jì lwènə̀, à bə̀ nɪn bon mìlù'ù mya mì ka bwí ηgùù jya, tâ mìlù'ù mya saa, tâ ηgùù jya ki mbí'ì. Bi nɪn mìlù'ù mì fii aa a nî ηgùù jì fii.”

Abetə̀ nlon njwɪ̀ngɔ̀nə̀

(Mt. 12.1-8; Lk. 6.1-5)

²³ Yesu bo bì ηgǎnyə̀gə̀nnù ji le si tsyà a múm n̄sòò ànsan a njwɪ̀ngɔ̀n, bo kà mə̀ aa tsya, ηgǎnyə̀gə̀nnù ji i ká n̄t̄i n̄i ànsan wa yí mɔ'ɔ̀ ηkurə̀. ²⁴ BaFarisai bì mɔ'ɔ̀ le nyə̀, nswon ghu mbo mə̀: “Yê, kaà s̄i ku'unə̀ a ni n̄ɔ̀nsə̀ mə̀ tâ ηgǎnyə̀gə̀nnù jo i ka ηghìrə̀ laà, a njwɪ̀ngɔ̀nə̀.”

²⁵ Yesu a kwi'ì a mbo bo mə̀: “N̄i lèè̀ wa' à ànnù ya ȳi David le ηghìrə̀ aa twon, wa noò ȳi mə̀ à le si lòò ayoo yí jì, a ajàn ȳi mə̀ n̄j̄i i le yanə̀ yi bo bì bə̀ bi aa ε? ²⁶ David à le ηkuu a ndámà'anw̄i, a noò ȳi mə̀ Abiata a le mbə̀ ηgàɲmà'a Nwi yí ηwè aa, ηkurə̀ abaa Nw̄i, ηki mfa yí mɔ'ɔ̀ a mbo bə̀ bìi mə̀ bo bo le ntswe aà. N̄i zi mə̀ a ni n̄ɔ̀nsə̀ ȳi'inə̀ mə̀ a abaa mà yū aa mbə̀ a kurə̀ tsi'ì ηgǎɲmà'a Nw̄i.”

²⁷ Yesu a lw̄i'isə̀ n̄swon a mbo bo mə̀: “Bi le lèə̀ njwɪ̀ngɔ̀n aa nlonə̀ b̄ê, kaa bì le ηwa' à lèə̀ aa mə̀ tâ njwɪ̀ngɔ̀n̄i ka nsa' a n̄i b̄ê. ²⁸ Wa Mu N̄u a n̄i Mmà'àmbi ȳi a sa' a njwɪ̀ngɔ̀nə̀ aà.”

3

Ajàn ȳi mə̀ Yesu à le ghùrə̀ nù ȳi mə̀ n̄ikwèè̀ ni ni le ηkwo aà

(Mt. 12.9-14; Lk. 6.6-11)

¹ Yesu à le mbù ηghεὲ ηkuu a ndānghòtê. Nù yí mɔ'ɔ̀ à le ntswe ghu mə̀ n̄ikwèè̀ ni le ηkwo. ² Bè bì mɔ'ɔ̀ le ntswe ghu n̄lòò n̄i n̄n̄n̄ê ànnù a nu Yesu. Bo le nnaɲsə̀ ntigə̀ n̄lii n̄i a nyə̀ mə̀ kə̀ à ka ghùrə̀ n̄u wa a njwɪ̀ngɔ̀n le. ³ Yesu à le nswon a mbo ηu wa mə̀ n̄ikwèè̀ ni le ηkwo aa mə̀: “Fè'ὲ n̄z̄i ntə̀ə̀ a mb̄i faà mə̀!” ⁴ A fè'è̀ mə̀ n̄zi ntə̀ə̀, Yesu a bə̀n mbetə̀ a mbo bo mə̀: “N̄ɔ̀nsə̀ ȳi'inə̀ a d̄i'ì mə̀ tâ bì ka ηghìrə̀ aa ib̄on̄ k̄è ibi a njwɪ̀ngɔ̀n aa ε? A bìi mə̀ bì yweensə̀ n̄u kə̀ mə̀ bì zwitə̀ a njwɪ̀ngɔ̀n aa ε?”

A bètə̀ mə̀ laà aa kaa bo tswè wa' à kwè'è̀. ⁵ A l̄i waa ntsya ηkarisə̀ n̄i afii mi'ì, la mbāɲnə̀ n̄jə̀ɲnə̀ si'ì nlon mə̀ bo le ηkii m̄intī myaa aà; n̄swonə̀ a mbo nù wa mə̀: “Sèntə̀ n̄ikwèè̀ n̄o.” A sèntə̀ n̄ikwèè̀ ni nya, ni burə̀ n̄t̄i. ⁶ BaFarisai bya bì

bìnè m̀fɛ'ɛ wa ndânghòtə ɲghɛɛ bo bì b̀è bi Herod burè boontə a ntaɲə ajàn ỳi mə bo ka tsyá ghu zwitə yi aà.

Ǹnòò b̀ê ỳi mə i le nyòhè Yesu wa aghəhə ɲkì miyaa aà

⁷ Yesu bo bì ɲgǎɲyɛgənnù ji le m̀fɛ'è ɲghɛɛ a ɲkì miyaa Galilea. Ǹnòò b̀ê bí ghà'à ɲgha'a b̀ii mə bi le nló a Galilea bo bì a Yudea aa i burè m̀fɛ'ɛ ntigə nyonə nii. ⁸ B̀i m̀o'ɔ bi lô a Yerusalem, bi m̀o'ɔ bi f̀è'è a mbèè àla'a Idumia, bo bí m̀o'ɔ bi lô a ɲjii ɲkì Jordan, ɲkì lo a mbèè ìla'a Tai bo bì Sidon. Ǹnòò b̀ê ỳi ɲghà'à ɲgha'a ma ghú i le m̀fɛ'è nzi ghu mbèɛ aa nlon mə bi le nyu'u innù jii mə à le si ghìrè aà. ⁹ Yesu à ỳè mə ǹnòò b̀ê wa i z̀i ǹtigə mburə ɲgha'a b̀ə si'i; a swon a mbo ɲgǎɲyɛgənnu ji mə tâ bì lɔɔ akànu'u mfa tâ ỳu kuu ghu mum tâ b̀ə bya wa'à yi lô ǹnɔrè. ¹⁰ A le si b̀ə aa bon ə ghùrè m̀ê b̀ê bi burè ɲgha'a tsi'í annù, ma ỳu a tigè ɲghìrè mə tâ ɲgànmi ghòɔ tsim tigə nzwu nyonə ni a mmɔontə yu. ¹¹ B̀ɛɛ mə izwì jì bi i ỳi nyə yi, i wò ghu nsi ntɔɲnə nswon mə: "O ni Mu Nwì wá."

¹² A b̀ânghè ǹswon a mbo i ɲkwantə mə tâ bo tsuu ló ghìrè tâ bì zi ɲú ỳi mə yu ni ghu aà.

Ajàn ỳi mə Yesu à le ntso'ɔ ɲgǎɲtoò ji nighúm ǹtsò baa aà

(Mt. 10.1-4; Lk. 6.12-16)

¹³ Yesu à le ɲko'ɔ ɲghɛɛ a atu nta'a, ǹtwon b̀ê b̀ii mə à le nlòɔ ǹtwonə aà; à twon m̀ê, bi tigè ǹzi ghu mbèè. ¹⁴ A le ntso'ɔ b̀è nighúm ǹtsò baa a titi bo mə tâ bo bo tswe, tá tá ỳu too waa a nswonə ànnù Nwì, ¹⁵ tâ ỳu ki mfa ada'a a mbo bo a mfurə bìdemon a ato'o b̀è.

¹⁶ B̀è b̀ii mə à le ntso'ɔ waa à le mbə: Simon ỳi mə è le mfa m̀ikè'èsè mi ni Peta aà. ¹⁷ Jems ni mumaà ỳi Jɔn, bɔɔ bi Zebedee b̀ii mə Yesu à le twon ɲke'esə ni Boanarges, ɲji'í ìkùm ma ghú i b̀ə mə, "bɔɔ bi mbènə." ¹⁸ Andrew, ni Philip, ni Batolomeo, ni Mateo, ni Tomas, ni Jems mu Alfeus, ni Thadeus, ni Simon mu Kana. ¹⁹ A b̀o'ɔ ni Judas Iskariot mə le m̀fèe Yesu aà.

Ajàn mə bi le nswon mə Yesu à tswe ni Beelzebul a ato'o yu aà

(Mt. 12.22-32; Lk. 11.14-23; 12.10)

Yesu à le ntigə nlo ɲkwɛɛ yi fu a ndùgè. ²⁰ A kwèè m̀ê ɲkuu a nda, àkùrè b̀ê a bú ɲghotə nzi ghu mbèè a tigè ǹtsyanə ghu mbo bo bì ɲgǎɲyɛgənnu ji a ɲji mú àyoò. ²¹ ɲgwè'è ỳi i le nyu'u, m̀fɛ'ɛ nzi a ntswa yu nlon mə b̀è le si tigə nswonə ni mə: "A baanə aà b̀àànè."

²² Ngãṅdì'i nòṅsè jii mē i le nlo a Yerusalem ñsigē aa, i le si swonə nī mē: “A tswe nī Beelzebul a ato'o yu. A fi'i nī ñzwi jī bī a ato'o bē aa nī àdà'a ñfò bìdemon mà ghū.”

²³ Bī kà mē aa nswonə laà aa, Yesu a twonə waa ñghaa a mbo bo ni ñghàà nī nàà, m̄betə waa mē: “Mbə Satan a bú ñfure Satan yumbon aa mē a kə aa ε?” ²⁴ Mbē àla'a a yâtè yi ñtswe itu itu, ñka nto nī waa bo ni bo bon mbə a tigè m̄bu ntəə aa la aa ε? ²⁵ Kè mbē ñda i yâtè yi ñtswe ñtsùtsù, ñtigè nto nī waa bo ni bo bon mbə i tigè m̄bu ntəə aa mē a kə aa ε? ²⁶ Ma la a bə mē, m̄bə Satan a b̄inè ñka nto nī ñgwè'è yī, ñja'a ndā yī yumbon, bo tigè ñtswe ñtsùtsù, bəə bon kaa mbə i wa'à təə, a b̄an̄nè ñlɔɔ aà m̄bò'ò ñkwè'è yī.

²⁷ A kī m̄bə ñḡṅ ṅḡṅ mē kaa m̄bə ñù tsù wa'à ghèè ñkuu a nda ñù m̄t̄t̄, ñfu'u ndā yī ti fùù ñtswa yi ñkwerə m̄bon fu'u nda yā.

²⁸ “Mè swōṅ a mbo bù tsi'ī annù ññkonə mē m̄bə Nwī à tse li'īnə ñfansennù bē tsi'ī tsim bo bì m̄bègītə ñtsim yīi bī bègītə nii ghu aà. ²⁹ Lā ñù ñtsim yīi mē à ghàa ñghàà m̄bègītə Azwī Nwī yīi mē a laa m̄ansè ghu aa, kaa Nwī à ka yī wa'á ibī yi li'īnè bē, ñlonə mē à gh̄irə aà ibi yīi i lwi'i ññkonə aà.” ³⁰ Yesu le nswonə ma mùu aj̄an aa ñlonə mē bo le swōṅ mē: “A tswe nī àzwi yī bī a ato'o yu.”

*Ndè bì Yesu ni bɔɔ bi maà bi
(Mt. 12.46-50; Lk. 8.19-21)*

³¹ Ndè bì Yesu ni bɔɔ bi maà bi bi mb̄an̄è le nzi ñtəə a abεε, ñtoo bē mē bì twonə yi. ³² Nnòò bē le ñtswe ñtsya ñkarisə yi; bi kuu nswonə ghu mbo mē: “Ndè ghò bo bì bɔɔ bi maà bo bī mb̄an̄è bī təə a abεε ñlɔɔ nòò.”

³³ Yesu a kwi'i mē: “Ndè ghà ni bɔɔ bi maà ba bī mb̄an̄è, à ni bìwò aa ε?” ³⁴ Mbəṅkə yi, ñlii bē bya mē bī le ñtswe ñtsya ñkarisə yi aa, ñswonə mē: “Aa ñdè ghà bo bì bɔɔ bi maà ba bī mb̄an̄è buà mē! ³⁵ Nù ñtsim yīi mē a gh̄irə annù yīi mē Taà ghà a lòò aa, à ni mumaà ghà yī m̄b̄an̄è bo mumaà ghà yī m̄an̄gyè nī ñdè ghà.”

4

*Ñghàà nī nàà ñlonə ṅḡan̄mbwe'è ñjoo
(Mt. 13.1-9; Lk. 8.4-8)*

¹ A le mbù m̄bə a ñjwi yī mò'ò Yesu a loḡinè ñka di'i nī annù a mbo bē a mb̄èè ñkì miyaa Galilea, ñnòò bē i nzi ñkarisə yi mburə ṅgha'a ṅgha'a; a tigè ñkuu a m̄m̄ àkanu'u, ñkuntə ṅghεε wa m̄m̄ ñkì, ñnòò bē bya i tigè m̄ban̄nè ñtswe a nta'a wa aghəṅə ñkì.

² A di'i nî innù jî ghà'atè a mbo bo nî mighàà mí nănaa, ñswon a mbo bo mæ: ³ "Nù yî mò'ò à le nghèε mbwe'ê ñjoo ñgwè'ê jî, ⁴ àkà mē aa mbwe'e aa, ñjoo jya jî mò'ò i wô a ndômânjî, bisin bi zî ñsyε ñkurø. ⁵ Jî mò'ò i wô a adigə nsyε yîi mæ a le mbə tsi'i ñgò'ò ñgò'ò, kaa ñsyε i wa'à ghu tswé ñgha'atə. Njoo jya i wānsə ñtoo, ñlon mæ kaa ñsyε yîi mæ i le ntswe wa atu ñgò'ò aa kaa i le ñwa'à tsotə aà. ⁶ I tòò mē, nìnòò a tòò miji mya mi yorè, ñlon mæ kaa mìnğan myaa kaa mi le ñwa'à a nsyε tsotə aà. ⁷ Njoo jî mò'ò i le wô a titi kèrəkərø. I tòò mē, kèrəkərø wa a kò'ò limtə ñkwerø i kwo, kaa i wa'à mîntà koonè. ⁸ Njoo jya jî mò'ò i le ntigə ñwô a adigə nsyε yî siginè, ñkò'ò nsensə ñwè'è i gha'atə: Jî mò'ò koonè mbum mighum mi ntarə, jî mò'ò koonə mighum mi nto'o, jî mò'ò koonè ñkhì yî fùurè."

⁹ Yesu à ghàà mē mmanşə, ñswon mæ: "Nù yîi à tswe nî itòñnè aa tâ à yu'u."

*Nji'i nighàà nya nii mæ Yesu à le nnaa aà
(Mt. 13.10-17; Lk. 8.9-10)*

¹⁰ Nòò yîi mæ Yesu à bi mē tswe tsi'i yù yù aa, bə bya bi mæ bo bo le ntswe a bə'ò nî ñgānyəgənnù jî jya nighum ñtsò baa aa, bi zî ghu mbèè, mbetə yi mæ tâ à tò'otə nji'i nighàà nya mæ à le nnaa aa a mbo bo. ¹¹ Bi bətə mē aa, a swon a mbo bo mæ: "Nwî à fa mitsyè a mbo bù mæ tâ nî zi annù yî àlò'òsè ñlonə annù nifò yi. Lâ a ñghε a ni bə bi mæ bi si a titi bù tswe aa, bi yu'u innù tsim aa ni nighàà nî nănaa.

¹² "Ta bo nanşə nlii nlii, kaa wa'à yê;
ñnanşə yu'utə yu'utə, kaa wa'à bāñnè yu'u tâ à laa a atu bo;
m̀bi'ì bo lô mbəñkə mînti myaa tã tã Nwî à li'inə ifansənnù jya." "

Yesu à tò'òtə nji'i nighàà nî nàà nya ñlon ñgānmbwe'e njoo wā

(Mt. 13.18-23; Lk. 8.11-15)

¹³ Yesu a betə a mbo bo mæ: "Nì si nji'i nighàà nî nănaa ma nù zi aa ε? Mbə nì tuu ma nuù nighàà yu'u bon mbə nì tigè ñtsya aa la mbon zi nji'i mighàà mí nănaa mí mò'ò aa ε? ¹⁴ Nğānmbwè'è ñjoo wá a bə aa Nighàà ni Nwî. ¹⁵ Bè bi mò'ò bi bə aa tsò ñjoo jya mæ i le ñwô a ndômânjî aà. A ñghε ni ma buù bə, bi yi mbè nighàà ni Nwî nya a ntii bo aa, bo yu'ù, lâ Satan a burè ñzi mfi'i nlo ni nu. ¹⁶ Bè bi mò'ò bú mbə tsi'i tsò ñjoo jya mæ i le ñwô wa adigə nsyê ñgò'ò ñgò'ò aà; ma buù bə, bi yi nyu'u annù Nwî ya aa, bo burè

̀nghesə ̀kwɛrə tsi'ĩ nì nìdorè. ¹⁷ A kuu a atu bo, lâ kaa wa'à nì mìnḡàḡ tswê, ̀nghesə ntswa ntugitə tsi'ĩ nì mu àtìi noò; bæε mə ngi'i yi mfɛ'è kè bæε bi lɔḡinə ̀ḡka ntso'ɔ nì àkòrê yaa nlonḡ ànnu Nwĩ ya aa, bo burè m̀bo'ɔ mma'atə àbiiintì yaa.* ¹⁸ Bè bĩ m̀bo'ɔ bi tigè ki mbu mbə aa tsi'ĩ tsɔ njoo jya mə i le ̀ḡwɔ a titìi kèrəkərə aà. Ma buù bè a nì bya bii mə bi yi nyu'u annù Nwĩ aa, ¹⁹ annù nwùḡə nu nlonḡ njoo mbi jù, bo bi ànnù ̀ḡkɔḡ ntswe nì ̀ḡkabə si'i si'i, kə annù nyè'è ̀njoo jĩ m̀bo'ɔ, ìnnù ma jù, i kuu a atu bo mfem nìḡhàà nya nì kwo kaa wa'à mĩntà koonè. ²⁰ Lâ bè bĩ m̀bo'ɔ tigè mbə aa tsi'ĩ tsɔ ̀njoo jya mə bi le bwe'e wa nì àdìḡə nsye yĩ siginè ya aà. Ma buù bè, bi yi nyu'u nìḡhàà nì Nwĩ aa, bo bii nlèə a atu bo, nì tigè ̀ḡḡhirə bo koonè mĩntà; bo bĩ m̀bo'ɔ bi koonè mĩntà mìḡhum mi ntarə, bĩ m̀bo'ɔ bi koonè mìḡhum mi nto'o, bĩ m̀bo'ɔ tigè ̀ḡkoonə mĩntà ̀ḡkhì yĩ fùùrè.”

*Lâm yii mə bi kosə mbanḡə ̀ḡkusə nì àntòò aà
(Lk. 8.16-18)*

²¹ Yesu bú m̀betə waa mə: “Bi yi ̀ḡkosə lâm ̀ḡkuu nì ghu a mùm nda aa bi niḡə aa a mùm àntòò ̀ḡkusə kè bi tɛ'ε aa a nji'ĩ ìkùù le? Tigə bi kosə lâm n̄tɛ'ε aa a atu atetè tã tã bi ka nnaḡsə nyə aa ε? ²² Kaà ànnù yĩ lò'òsè yĩ tsu kaa a s̄i ghu tswê mə a ka yĩ wa'à fɛ'è n̄yentə a nsi mi'i b̄è. Bi b̄è lò'òsə annù bonḡ a ka yĩ ya'a fɛ'ε yentə a nsi mi'i b̄è. ²³ Nù yii m̄ə à tswè n̄i ìtòḡnə a ̀ḡka nyu'ù ànnù aa tã à yu'u.” ²⁴ A bú ̀nswonḡ a mbo bo mə: “N̄i ka ntsyesə n̄i ghuu n̄i ànnù yii mə nì yu'u aà. Fìḡə yii mə nì fa nì a mbo b̄è aa, à nì fìḡə yii bi ka kii ki fa nì a mbo bù aà, i b̄ũ kù'ùsè. ²⁵ Nù yii m̄ə à tswè n̄i ̀njoo aa bi ka b̄ũ kù'ùsè tã à ku'usə ntswe n̄i ju tã ì ḡha'atə. Lâ nù yii m̄ə à s̄i n̄i àyoo tswê aa, bi ka b̄anḡə b̄ũ kwɛrə, i kwɛrə kwere m̄i àyoo yii mə à tswè nì ghu aà.”

Nìḡhàà n̄i nàà ̀nlonḡ njoo jii mə bi bè aà

²⁶ Yesu a bú ̀nswonḡ mə: “Annù nifɔ Nwĩ a b̄ə aa tsɔ mə nù a bwe'e njoo a mùm ̀nsòo yu aà. ²⁷ A yĩ mbwe'e njoo jya aa, a ḡhɛè n̄tswe yi, n̄le nnɔḡə nii, àbèè a fu'ù, a tigè ̀ḡḡhɛ ̀ḡḡhirè n̄i ìnnù ji ji dànḡ; ̀njoo jya mə à bwè'è aa, i toò ̀ḡkɔ'ɔ. Lâ kaa a wa'ă ajàn yii mə ̀njoo jya i tsya mbɔḡ ki kwe kɔ'ɔ aa zĩ! ²⁸ N̄sye ya yii mə bi bwe'è ̀njoo jya ghu aa, i ḡhirè nì mə tã ì too. I lɔḡinə, i fi'isè ìyèḡê ji, n̄too mbərə n̄tigə ̀ḡkɔ'ɔ ̀ḡkoonə mĩntà m̄ii mə mi burə ̀ḡḡha'atə aà. ²⁹ B̄εε mə njoo jya i t̄ii, bi tigè ̀ḡḡhɛ ̀ḡkya, nlonḡ mə nòò m̄fù'u m̄iji à kù'ù m̄ə aà.”

* 4:17 Kè “bi wò”

Nìghàà nî nàà òlɔŋ aburə mâghumə
(Mt. 13.31-32; Lk. 13.18-19)

³⁰ Yesu a bú òbetə mə: “Mbə bi bú mfiginə annù nifò Nwî aa nî àkè aa ε? Mbə bi'inè bú naa aa nuu nìghàà tǎ ghìrə à fε'ε nlaa atu bè aa ε?” ³¹ Annù nifò Nwî a bə aa tsǒ àbùrə mâghum yîi mə a burə ŋkə'ə ntsyatə mbúm njoò tsim jîi mə bi bwe'e aà. ³² Lá bi yi mbwe'e abùrə ati ma yú aa, a too ŋkɔ'ɔ, àtî yi a tigè m̀banɔnə mfanɔ ntsyatə ŋgɔŋ iŋ tsim jîi mə bi bè aà. Bεε mə a kɔ'ɔ, ntaà ji i burè m̀fanɔkə m̀bə ajàn yîi mə m̀bə bìsɔŋ bi tigè nzi ŋghùrè nî ndá jyaa ghu aà.

³³ Yesu à lε mbù òswonə annù Nwî a mbo bè ni m̀ìghàà mî nǎnaa mî ghà'atè tsǒ ma mú. A lε mburə nswon innù jî ghà'atè, òyonə aa ajàn yîi mə bè bya lε ŋkii ŋkɔŋə nî òyù'ú ànnù ya yîi mə à lε si swon aà. ³⁴ Kaa à lε si wa'à ànnù tsu a mbo bè ghaa ti nìghàà nî nǎnaa, lá a yi mbù m̀bii ntswe tsi'î yù bo bì ògǎnyəgənnù ji jya aa, a bú ònanɔsə ntɔ'ɔtə nji'î innù tsim a mbo bo.

Ajàn yîi mə Yesu à lε ŋghìrè àfisè bɔrə aà
(Mt. 8.23-27; Lk. 8.22-25)

³⁵ A bè m̄ə a kwɛfɔ tsi'î maa njwi, Yesu a swon a mbò ògǎnyəgənnù ji mə: “Nî zi tǎ bi'inè too ŋkì ghú òghεε fii njii.” ³⁶ Ògǎnyəgənnù ji jya i tigè m̀ma'atə nnòò b̄ə wa wa aghɔŋə ŋkì ŋkuu ŋkwetə Yesu wa múm àkànu'u, nlogə yi bo bo tigè òtoo nî ŋkì wá. Iban jî mɔ'ɔ i lε si yòŋə nî waa. ³⁷ Bo kà m̄ə aa ntoo ŋghεε, àfisè yî t̄i n̄t̄i a logìnè ŋka ntsya, m̀be'e nî òkànə ŋkì m̀ma'a wa múm àkànu'u; ŋkì i kuu òtigə nlog nluu ghu mum. ³⁸ Lá Yesu a b̄anɔnə ònɔŋə yi wa njim àkànu'u nligisə atu yi ni pilò m̀bwii n̄i; ògǎnyəgənnù ji jya i ghèè òyèə yi, òbetə ghu mbo mə: “Ndi'innù, ò tswe kaa wa'à nî gho kwε'è! O s̄i zi mə m̀bə bi'inè kwo fàa múm ŋkì?”

³⁹ Bò bètè m̄ə làà aa, Yesu a biinə òwenə afisè ya, òswon a mbo m̀yàà wa mə, “Kɛnt̄ə! Tsuu bú ki jù'ù!” Afisè ya a burè òkɛntə a ntsyá, òdìgè i m̀bɔrə mə t̄uk, òtigə ŋghεε ni mə swee. ⁴⁰ Yesu a b̄ɔŋkə yi òghaa a mbò ògǎnyəgənnù ji jya mbetə mə, “Nî bɔ'ɔ aa àkè? Nî s̄i n̄i àbiint̄i tswé aa ε?”

⁴¹ N̄ibɔ'ɔ ni burè òtswa waa si'î si'î, bo tigè òswonə bo ni bo mə, “Ghuà òù à lò aà fə? Yə ò àjàn yîi mə tsi'î àfisè bo bì m̀yàà yu'unə n̄i!”

5

Ajàn yîi mə Yesu à lε mfi'î òzwì jî bi a ato'o òù yî m̀ɔ'ɔ aà
(Mt. 8.28-34; Lk. 8.26-39)

¹ Bo le ntoo m̀fɛ'ɛ a njĩ ñkĩ miyaa wa a mbèè àla'a Gerasenes. ² Yesu a fè'è m̃ê wa m̃úm àkànu'u ñghèè ki t̃əə, ñù ỹi m̀ò'ò ỹi m̃ê àzw̃i ỹi bi a le ntswe ghu ato'o aa, a lô a itu misyè m̀fɛ'ɛ nz̃i ñtsit̃e yi. ³ Ñù ma gh̃ú à le si tswe aa wa itu misyè. A le mbur̃e ntsyañe a mbo b̃è bits̃im a ntsw̃á àbar̃e mà ỹú ñkwer̃e ni m̃iñk̃ir̃è ⁴ ñloñ m̃ə, a ñгаа j̃i gh̃à'at̃è, b̃è le si tswa nii, ñkwer̃e ni m̃ik̃or̃ê mi bo bi m̀b̃ó mi, k̃è ñk̃ii nnĩñ̃e ñi m̃ika'a ghu mik̃or̃è, lâ tsi'ï a ñg̃oñ b̃inòò bits̃im, a b̃âññè ñtent̃e ni m̃iñk̃ir̃è mya, k̃è ñk̃ii mbat̃e ni m̃ika'a mỹâ. Kaa ñù tsu kaa à le ñwa'à ni m̃it̃i tswe ntsỹat̃e yi a aj̃añ ỹi m̃ə mb̃e a tsw̃á yi ñgh̃ir̃e m̃ə tâ à ñe'es̃e ntswe. ⁵ A le si kar̃e wa itu misyè bo bi a itu m̃iñta'a, a si'iñe bo bi a ñtug̃è, ñlwug̃è, ñwat̃e ñi ñú ỹi ñi ìb̃à'a ñg̃ò'ò.

⁶ A yè m̃ê Yesu a sà'a agha'a, m̀bur̃e ñkh̃e nz̃i ñwo ghu nsi mmii yi; ⁷ ñt̃oññe nswoñ m̃ə, “Sì tswè aa ni àk̃è aa ɛ, Mu Nw̃iñg̃oñ Ak̃ò'òtsir̃e? M̃è bu'ù m̀bo a mbo wò ñi ìk̃um Nw̃i, tsuù ñgi'ï nu m̃ə l̃õ ñiñ b̃ê.” ⁸ A le ñgh̃àà ma mùu aj̃añ aa ñloñ m̃ə Yesu à le mf̃òò ñswoñ m̃ə, “Azw̃i ỹi b̃i, fè'è ghu ato'o!”

⁹ Yesu a bet̃e yi m̃ə, “ìk̃um gh̃ò ñi wò?” A kwi'i m̃ə, “Ìk̃um gh̃à ni Nñòò ñloñ m̃ə b̃i'ï bur̃e gha'at̃e f̃aa a ato'o ñù gh̃ú.” ¹⁰ A tig̃è ñnañs̃e mbu'u mbo a mbo Yesu m̃ə tâ à tsuu waa l̃õ fur̃e tâ bo fɛ'ɛ maa mbèè àla'a.

¹¹ A le si b̃e aa àk̃ar̃è b̃i kw̃iñỹàm a j̃i ni a mb̃i m̃baa maa adig̃e; ¹² ìzw̃i j̃i bi jya i bu'ù m̀bo a mbo Yesu ñswoñ m̃ə, “Tsyàs̃e yi'ï tâ b̃i'ï kuu fii nu ñà j̃i m̃ə.” ¹³ Yesu a yu'u mb̃ii; i tig̃è m̀fɛ'ɛ wa nu ñù wa ñkuu wa nu ñà jya. Ak̃ar̃è b̃i kw̃iñỹàm ma ỹú a le mb̃e ts̃ò ñtsu'ù ji baà. Ìzw̃i jya i kùu m̃ê ghu nu aa, i tig̃è m̀bur̃e nlo ñkh̃e m̃ə k̃ar̃è, ñsig̃e mb̃i m̃baa ya, ñsig̃e ñwok̃e wa m̃úm ñk̃i miyaa ñkoñe.

¹⁴ B̃è b̃ii m̃ə bi le si jɛ'ɛ ñi naà jya aa, bo lô m̀bur̃e ñkh̃e ñgh̃èè ñswoñ a mbo b̃è a m̃ún àla'a bo bi a af̃ò. Bi tig̃è m̀fɛ'ek̃e nz̃i a nỹe annù ỹi m̃ə a le mf̃è'ɛ wa adig̃e aà.

¹⁵ B̃ò z̃i m̃ê, ñgh̃eɛ a mb̃eɛ Yesu, ñỹe ñú wa m̃ə ìzw̃i j̃i bi jya le ntswe ghu ato'o aa, a tsw̃é ghu mbèè, ñw̃e'ɛ its̃è'ê ji, m̃itsỹé mi mi k̃i ñtswe ghu tsi'ï m̃its̃im, bi ỹé a k̃i m̀b̃e tsi'ï ñù wa m̃ə ññòò ìzw̃i j̃i bi jya i le ntswe ghu ato'o aà. Bi yè m̃ê laà aa, ñìb̃ò'ò ni tsw̃á waa. ¹⁶ B̃è b̃ii m̃ə bi le nỹe annù ma ỹú ỹi m̃ə a le mf̃è'è wa nu ñù wa bo bi a nu ñà jya aa, bo le si tig̃e nswoñe ni a mbo b̃è.

¹⁷ Bo le si tig̃e ntsa'as̃e ñi Yesu m̃ə tâ à ma'at̃e mbèè àla'a yàà ma ya ñlò ñgh̃eɛ yi.

18 Yesu a lô ñka ñkuu a mûm àkànu'u mæ yu ghèè yi; ñu wa mê izwî jî bî jya le ntswe ghu ato'o aa, a bu'ù mbo ghu mbo mæ tâ à ma'atø yi tâ yù ka nyoñø ñii.

19 Lâ Yesu a tuu, ñswon ghu mbo mæ, “Kwæe ñghèe a ndùgè, a mbèe bè bô, ñswon annù yîi mæ Mmà'àmbî à ghîrø a nu wò aà; a ajàn yîi mæ à ko mîlîñnè ghò, ñkwetø gho aà.”

20 Yesu à swon mæ ghu mbo laà, a lô ñghæe ntigø nswonø ni annù yîi mæ Yesu à ghîrø ghu nu aa, a mbo bè wa mbù'u Dekapolis. Bè bî tsim yu'u, a burè mbæ tsi'î ànnù yî yëyerø a mbo bo.

Ajàn yîi mæ Yesu à le ñghùrø mànɣyè wa mæ à le mmòntø atsønø atsè'è yi ñki mbiinsø mu Jairius yî mànɣyè a niwo aà (Mt. 9.18-26; Lk. 8.40-56)

21 Yesu à bù mê ñtoo ñkî wa a mûm àban ya ñghæe mfè'è a aghønø ñkî, ñnòò bê i burè ñzi ñgha'a ñgha'a, ñtø ntsya ñkarisø yi. 22 Ndîi ndâ ñghòtê baIsrael maa adigø, ñkûm yi i bø Jairius, a kî ñzi yîi ñgaa. A yè mê Yesu, ñwo ghu mikòrè, 23 mbu'u mbo ghu mbo, ñswon mæ, “Mûntsîrê mù ghà yî mànɣyè, a ghòò, ñtigø tsi'î a ñkwô. Zî nònşø mbô mo ghu nú tá tâ à fwetø ñtswe ntîi.”

24 A swon mê laa, Yesu a yon yi bo yu tigè ñghæe. Bo kà mê aa ñghæe aa, ñnòò bê yî wè i kî ñtigø nyoñø ñii, ñtsya ñkarisø yi, bo bo tigè ñghæe.

25 Mànɣyè yî mò'ò à le ntswe a titîi ñnòò bê wâ. Aløø a le si zî ghu nú. A le si bø maa noò aa bon ñighòò ma nú ni tswè mê ghu nu ilòò ñighûm ñtsò baà. 26 Le bon à yè mê ñgi'i ni ñighòò nya si'i si'i, ñghæe ni nu a mbèe bìdogita bî ghà'àtè, mbwesø ñkabè yîi mæ à le ntswe ni yu aa tsi'î ñtsimè. Kaa ñighòò nya ni wa'à tîi, mbanñø ñkù'ùsè ñgha'atø ñi ghà'àtè. 27 Mànɣyè ma ghû à le nyu'u ñgàn ñlonø Yesu. A yè mê Yesu aa, ñtigø nyoñø ñii bo bì ñnòò wâ, ñyon mfaatø ghu ñjîm, ñghesø abò yi mmòntø atsè'è Yesu ghu. 28 A le si wa'atø ni a mûm ñtîi yu mæ, “Mbæ mè t'e'è ñghensø mmòntø tsi'î itsè'è ji bon mè ka tîi ñighòò ma nú.”

29 A mòntø mê aa, àløø ya a burè ñghesø ñkentø a ñzi ghu nú. A kî mburø ñzi a mûm ñtîi yu mæ ñighòò ni nya ni fwètè mê! 30 Maa noò, Yesu a yè mæ mîdà'à mî fe'è a nu yu; mbønke yi, mbetø a mbô ñnòò bê wa mæ le si yonè ñii aa mæ, “A itsè'è ja aa a mòntø wò aa e?”

31 Ñgånɣyègnù ji i swon ghu mbo mæ, “O yè mæ ñnòò bê i ywu nyoñø ñi gho, mbù mbetø ni mæ itsè'è jo aà mòntø wò le aa a ya?”

32 Yesu a ku'ùsè ñlii ñi bè bya tsi'î lîi, mæ yu ka yè ñu yîi mê à mòntø yi aa le. 33 Lâ mànɣyè wa à le mbanñø

ñzi annù yïi mæ a ghîrə yi aà; ñtigə mfe'ε nzi, nú yï i tigè mbenə ba'à bà'à ni nìbò'ɔ, a wô a nji'i mikòrə Yesu, ñkε'εnə innù tsim ghu mbô. ³⁴ Yesu a swon ghu mbo mæ, “Mû ghà, wa àbïintîi yo a ghîrè mæ ta ò tii. Tigə nlò nghèè gho la ni m̀b̀ɔ̀ɔ̀ǹə̀, tâ nighòò nya ni fwetə.”

³⁵ A ghàà mæ a mbo m̀an̄gyè wá ñghèə ki m̀an̄sè, bè bî m̀ɔ̀'ɔ̀ bî lô wa ndùgê ñdîi ñd̀an̄ghotə nzi nswon ghu mbo mæ, “Wa mû ghò wá à kwò mæ! O tigə mbu mfa nî ñgi'i a mbo Taà ghú aa a ya?”

³⁶ Yesu a fonsè waa, ñswon a mbo ñdîi ñd̀an̄ghotə baIsrael wa mæ, “Tsèe ki b̀ɔ̀'ɔ̀ bê, niñ tsi'i ñtiì gho a nu mæ.”

³⁷ A swon mæ maa ajàn, ñlo ñka ñghεε wa ndá ñdîi wa, kaa wa'à bii mæ tâ ñù tsù à bu nyonè yi ntsyatə Peta, ni Jems a b̀ɔ̀'ɔ̀ Jon, muma bi Jems. ³⁸ Bo ghèè mæ ñywe'e wa ndùgè ñdîi ñd̀an̄ghotə baIsrael wa, ñyè idigè i burè ñju'u tsi'i jù'ù, bè yè'ə, m̀burə mbo'o tsi'i ñtiì. ³⁹ Yesu a kuu ñghèè a nda, m̀betə a mbo bo mæ, “Ni yè'ə aa àkè, ñghîrə idigè i tigè ñju'u laà? Wa kaa mu ghù kaa à sî aà kwò kwò! Wa a bwii aà bwii.”

⁴⁰ A swon mæ laà, bè bya b̀an̄nè ñka wye nî yi bê wye. A furè waa tsi'i bitsim mæ tâ bi fe'ekə ñghèε a abεε. M̀ban̄nə ñlògè ta bi mu wa bo bi ñdè yï a b̀ɔ̀'ɔ̀ bè bya mæ bo bo le nzi aa, bo bo tigè ñkuu ñghεε wa adigə mæ mu wa à le nnon ghu aà. ⁴¹ Bo kùù mæ, a tswa ñikwεε ni mu wa, ñswon ghu mbo mæ, “Talita koumi,” a bə aa mæ, “M̀un̄tsirə m̀m̀an̄gyè, mæ swon a mbo wò mæ tâ ò b̄inə ntəə a ñdəñə.”

⁴² A swon mæ ma mùu ajàn, m̀m̀an̄gyè wa a burè m̀b̄inə ñlò ñka ntəə ñkarə. (flò mu mà ghú i le mbə aa ñghúm ñtsò baà.) Bè bya bi lîi ñyè, ànnù a burè ñtsya waa tsi'i tsya.

⁴³ Yesu a swon a mbo bo ñkwantə mæ tâ bo tsuu ló ghîrə tâ ñù tsù à zi; ñki nswon mæ tâ bo lɔɔ ayoo mfa a mbo mu wa tâ à ji.

6

*Ajàn yïi mæ bi le ntuu Yesu a Nazareth aà
(Mt. 13.53-58; Lk. 4.16-30)*

¹ Yesu bo bi ñg̀an̄yəg̀ənnù ji bo le ñlò maa adigə ñtigə mfe'ε ñghèε a Nazareth, a ala'a bo. ² A bè mæ a ñjw̄ingòn a ghèè a ñd̀an̄ghotə, ñka ñdî'i nî ànnù Nwî ghu, a ki mburə mbə tsi'i ànnù yï yeyerə a mbo bè bî ghà'atè b̄ii mæ bi le ntswe ghu aa a nyu'ù ànnù yïi mæ à le si d̄i'ì aà. Bo le si tigə m̀betə bo ni bo mæ, “Mbá ghú à lògə yulà ànnù aa fə le? Mulà m̀itsyè ghu atu mi lo aa fə? Yè ñí innù j̄i wè j̄i wè j̄ii mæ a ghîrə aà! ³ A s̄i kabindà wa à ghuà bə, là'à yu wa

mə à ni mu Mary ñki mbə, muma bi Jems, ni Joses a bo'ɔ Judas ni Simon aa ε? Bɔɔ bi maà bi bi bânɔgyè bi sɪ faà a titi bi'inè kî ntswe ε?" Bô swònɔ mē laà, ñtigə ntuu yi.

⁴ Yesu a swonɔ a mbo bo mə, "Bi ghu'usə nganɔtoò Nwĩ a idigə tsim, lá kaa wa'à nii a ala'a bo, kə a ngwè'ε yu, kə a ndugə yu bânɔnè ghu'usə." ⁵ Tsó mə a le ntigə mbə maa ajàn aa, kaa à le nwa'ă innù jì yëyerə jì ghà'àtè ghu ghirè ntsyatə ajàn yii mə à le nnònsə mbô mi a atú nganmighòɔ mbùmtè jì tsu, ñghurə waa. ⁶ Ajàn yii mə bè bi ala'à bi bi le nwa'ă nî àbiintii tswé aa, a le mburə ntsya Yesu tsi'ĩ tsa.

*Ajàn yii mə Yesu à le ntoo ngǎnyogənnù jì a abεε aà
(Mt. 10.5-15; Lk. 9.1-6)*

A le ntigə nlo nka karə ñdĩ'i nî ànnù Nwĩ a ɪla'a jì mɔ'ɔ jii mə i le ntswe wa mbèè àla'a bo aà. ⁷ Yesu à le ntwon ngǎnyogənnù jì jya nìghùm ntsò baa, ñloginə nka ntoo nî waa bi baa bi baà; m̄fa ada'a mbo bo mə ta bo ka mfi'i nî ɪzwĩ jì bi a ato'o bè. ⁸ Nswonɔ a mbo bo mə bεε bo ti ghèε, bo tsuu àyoò tsu ló lógè, ntsyatə ití jyaa. Nswonɔ mə tâ bo tsuu abaa kě abàà ló lógè; ntsuu n̄kabə a abàa bo ló niñə bē. ⁹ Nswonɔ mə mbə bo tse wε'ε ɪbaa mikòrè, lá kaa wa'ă itsè'è jì baa ló m̄ma'a bē. ¹⁰ A bú nswonɔ a mbo bo mə, "Bεε n̄ ghεε n̄kuu a nda yii mə n̄ kuu ghu aa, n̄ tswé ghu nywe'e a noò yii mə n̄ ka mà'àtè a adigə ma ya ló ghèè aà. ¹¹ Bεε n̄ ghεε a adigə yì tsu, bεε mə bè b̄ii mə bi tswé ghu aa, bi tsuu ghuu kwere, n̄tuu a nyu'ù ànnù yii mə n̄ swonɔ aa, n̄ ma'àtè waa, nlo ghuu. Bεε mə n̄ ti fè'è maa adigə, n̄ bu'utè àb̄irè yii mə a tswé a mikòrə bu aà, tá tá à bə alènsə a ajàn mə bo tuu ghuu aà."

¹² Bo tigè m̄fε'ε nḡhèè n̄ka nswonɔ n̄ mbo bè mə tâ bo bənkə m̄intii myaa, m̄ma'atə ɪb̄i waa. ¹³ Bo le mfi'i ɪzwĩ jì bi jì ghà'àtè a ato'o bè, ñyɔ'ɔ n̄kanmighòɔ jì ghà'àtè n̄ m̄ghurə, ñghurə waa.

*Ajàn yii mə Jɔn Nganmùrə bə ñki à le n̄kwo aà
(Mt. 14.1-12; Lk. 9.7-9)*

¹⁴ Mfò Herod à le nyu'u ma juù innù, ñlonɔ mə à le si bə aa bonɔ bè b̄i ghà'àtè bi b̄urè mē nzi Yesu. Bè b̄i mɔ'ɔ bi le si tigə nswonɔ n̄ mə, "A ni Jɔn Nganmùrə bə ñki mə à bù mē m̄b̄iinə niwó. A n̄ annu yii mə a ghirə mə tá à tswé ni midà'à a nḡhirè innù jì yëyerə ma jù ghu aà."

¹⁵ Lá, bè b̄i mɔ'ɔ bi bânɔnè n̄swonɔ n̄ mə, "A ni nganɔtoò Nwĩ, Elijah." B̄i mɔ'ɔ bi swonɔ n̄ mə, "A ni nganɔtoò Nwĩ tsó nganɔtoò Nwĩ jì mb̄ii mb̄ii jyá." ¹⁶ Lá Herod à yù'ù mē aa, n̄swonɔ yii nḡaa mə, "Jɔn wa mə mē le n̄kwyé atú yi aa,

à bìnè mē nīwō.” 17 A le ti bē maa noò aa le boŋ Herod à zwītè mē Jōn. A le ŋghìrè bī tswā Jōn, ñkwerè nnīŋ a ndátsaŋ nlonə Herodias, ñgwe mumaà yī Philip, yī mē à le ñkwerè aà. 18 Jōn à le ŋka ghaantè nī Herod, ñswonə ghu mbo mē, “O lògè ñgwe mumaà ghò laa kaa a wa'à kù'ùnè a nī nòŋsè.”

19 Tsò mē Jōn à le si ghàà ma mùu ajàn aa, Herodias à le si lwīsè nī ñtɔŋ ghu nū, ñlɔɔ nī mánjī yī mē mbə yu tsyá ghu nzwītè yī, kaa wa'à zī, 20 ñlonə mē Herod à le si bɔ'ɔ nī Jōn, ñzi mē Jōn à le mbə ñū Nwī, ànnù yī a tsinè. A le ntigè nlogè yī nlo'osè mē tā ànnù tsu tsuu yī lǒ ghìrè. A le si doritè a ñgɔŋ bìnòò bītsim a yu'ù ànnù yī mē Jōn à le si swonə aà, ka mē a yī nyu'u, a wa'à nī ànnù yī mē yu ka ghìrè aa ki kaŋ aà.

21 Lā a yī mbə nī a njwi yī mò'ɔ, Herodias a tswè nī àbware a ñghìrè ànnù ya yī mē à le si te'ε nloɔ nī a ñhìrè aà. Mfɔ Herod à le ghìrè àdinà a mbo bīkùm bī bo bī bitamândoo bī, nī bē bī wè bī wè bīi mē bī le ntswe a ala'a Galilea aà, ñlonə mē à le mbə njwī ñjwē yī aà. 22 Mu Herodias yī mǎngyè à le ŋkuu zi nnaŋsə mben ikòò tsi'ī sigìnè, nū Herod bo bī yī bē bya bīi mē à le ntwoŋə aa, i naŋsè mbɔŋ bɔŋ. Mfɔ Herod a swonə a mbo mumǎngyè wa mē, “Betə ayoo yī mē ò kɔŋ aa a mbo mē, boŋ mē ka fa a mbo wò.” 23 Ntigè ŋkaa nswonə ghu mbo mē, “Ayoo yī mē ò betə a mbo mē aa boŋ mē ka ya'a fa, ò bē te'ε kɔŋ bē mbèè àla'a yà yī mǎfùurè boŋ mē ka kii fa tsi'ī fà.”

24 A swòŋ mē laà aa, mumǎngyè wa a fe'è ñghèe mbetə ndè yī mē, “Mè betə akə ghu mbô?”

A kwi'i mē, “Betə atu Jōn Nğànɔmùrə bǎ ñkì.”

25 Mu wa a tigè mǎfe'ε ñhèè tsi'ī nìtì, ñzi ŋkuu nswonə a mbo mǎfɔ wa mē, “Mè lòɔ mē ta ò fa atu Jōn Nğànɔmùrə bǎ ñkì a mùm akaŋ, a mbo mē tsi'ī tsitsòŋè.”

26 A ajàn mē à bètè mē atu Jōn laa, ma yū a ghìrè mē tā nū mǎfɔ Herod i burə mbi'i bī'i. Lā, mbə yī mē à le mǎfò mbii a mbo mumǎngyè wa a nsi bē bya bīi mē à le ntwoŋə aa, à le nloò a ñghìrè tsi'ī wa ajàn mē à le ñkà'a mē yu ka ghìrè aà. 27 Mfɔ wa a tigè mburə ntoo ñū sogyè yī mò'ɔ a titì bīi mē bī le si bē nī yī aa, ñswonə mē tā à ghèe nzi nī àtu Jōn. A ghèe ñkwye atu yī a ndátsaŋ, 28 ñlògè ñnīŋ a mùm àkaŋ nzi mǎfa a mbo mumǎngyè wá. A tigè nlogè ñghèè mǎfa a mbô ndè yī.

29 Nğǎŋyègánnù Jōn, i yù'ù mē, ñtigè nzi nlogè akú Jōn ñtigè ñghèe twinə.

*Ajan̄ yïi mæ Yesu à le nje'ε bê ñtsù'ù ji ntaà àà
(Mt. 14.13-21; Lk. 9.10-17; Jn. 6.1-14)*

³⁰ Ngǎñntoo Yesu jya i le mbì ñswon̄ ngòn̄ ìnnù tsim̄ jii mæ bo le nghìrè ñki ndi'i aa ghu mbó. ³¹ Bè bî ghà'atè le si burə ñkuu ñkii mfe'ε, a ghìrè mæ tâ Yesu bo bì ñgǎnyəgənnù ji wa'à ni nòò a nji mú àyoo burə ntswe tswe. Yesu a tigè ñswon̄ a mbo ñgǎnyəgənnù ji mæ, “Nì zi bî'inè ghεε a adigə yïi mæ mbə bî'inè tswé ghu tsi'ï bî'inè tá m̄ntè.” ³² A swon̄ mē laà bo bo tigè ñlo nghèè ñkuu a mûm àkànu'u ntoo nghεε a adigə yïi mæ kaa bè sî ghu tswé aa tá tswe ghu tsi'ï bo bo.

³³ Lá bè bî ghà'atè le nyə ajan̄ yïi mæ bo le nlò ñka nghεε àà, ñzi bê bii mæ bo ni bu aà, m̄burə mfe'ekə a mikurə mikurə, ñkhə ntsyǎ mbii ñghεε ntswe wa adigə mæ bì Yesu le ñka nghεε ghu aa, mbon̄ tâ bo zi ñkuu ghu. ³⁴ Yesu à tòò mē ñka mfe'ε wa mûm àkànu'u, nyə akùrè bê a tswé wa aghəñə ñkì m̄burə ñgha'a ñgha'a; a ko m̄l̄ñnè wàà si'i si'i, nlon̄ mæ bè bya bi le ntswe tsó mbinjèrè jii mæ kaa i sî nî ntsèè tswé aà. A le ntigə nloginə ñka ñdi'i waa nî ìnnù jii ghà'atè. ³⁵ Ngǎnyəgənnù Yesu jya i yə mæ nòò à ghèè mē, ntigə ntsya ñzi ñswon̄ ghu mbo mæ, “Adigə yū à nî adigə yïi mæ kaa bè si ghu tswé, nòò à kì mē ñghεε ñghèè; ³⁶ ghìrè tâ bè bú ghεε waa, ta tâ bo ghεε ñkuu a ifò bo bì a mumè ìla'a jii i tswe faa mbèè àdìgə, ñyuu mijì ghu nji.”

³⁷ Lá Yesu a bāñnè ñkwi'i a mbo bo mæ, “Nì lɔɔ ayoo mfa tâ bo ji.”

A swon̄ mē laà, bo betè yi mæ, “O lɔɔ mæ tâ bî'ï nan̄sə nlogə bifrancis ntsù'u ñkhì ji baa* ñghεε nyuu tsi'ï àbaa ni yù ta je'ε bê bú ghu aa ε?”

³⁸ A bú ñswon̄ a mbo bo mæ, “Nì ghεε nlèntè mæ nî tswe nî ìbaa ji səgə le?” Bo ghεε nlèntè, mbì ñswon̄ ghu mbo mæ bo tswe nî ìbaa aa ji ntaà, abɔ'ɔ ni m̄bwè mi mbaà.

³⁹ Yesu a tigè ñswon̄ a mbo bo mæ tâ bo ghotə bê bya nghìrè tâ bo tswe a ìbwen ìbwen, a atu ngèè. ⁴⁰ Bè bya bi tigè ñghotə waa ntswetə a ìbwen ìbwen, ñtswe nî a abwen yî fùùrè ñkhì yî fùùrè, kə mighum mi ntaà. ⁴¹ Yesu a logə ìbaa jya ji ntaà nî m̄bwè mya mi mbaa, ññentə atú yi a ndəñ, ñlii aburə, mfa mbi'ikə a mbo Nwî, m̄batə ìbaa jya, m̄fa a mbo ñgǎnyəgənnù ji mæ tâ bo yatə a mbo bè byá. A le ñki nyatə m̄bwè mya mi mbaa a mbo bè byá b̄tsimè. ⁴² Bè b̄tsim̄ bi le nji nyurə. ⁴³ Bi le ñghotə abugə ìbaa jya bo bì àbùgə m̄bwè mya mæ bì le nyàtə aa, a lwensè ñkyè

* **6:37** 200 denarii; denarius yî m̄fùùrè à le mbə ñkabè ñgàñàfà'a a atú ñjwî.

nighûm ntsò baà. ⁴⁴ Mbânḅnè jii mē i le ḅkurē ibaa jya aa, i le mbē ntsù'ù ji ntaà.

Ajan̄ yii mē Yesu à le ḅka ntəə ni a atu ḅkì aà
(Mt. 14.22-33; Jn. 6.15-21)

⁴⁵ Yesu à le mburē ḅghirē ḅgǎḅyēgǎnnù ji jya i bû ḅkuu fu wa mûm àban̄, ntsya mbii ḅka ntoo ḅghēē a njii ḅkì a Betsaida. Bo kà mē aa ntoo ḅghēē aa a swon̄ a mbo bē bya mē tâ bo tigē nlo ḅkwēēḅkē waa. ⁴⁶ A fà mē filô fyaa, ḅkò'ò ghēē a atu nta'a a ntsà'atə Nwī ghu. ⁴⁷ Itugē le mfii ḅkwetə àkànu'u ya wa mûm ḅkì; Yesu a bânḅnè ntswe a abēē wa atu nta'a tsi'ì yù yù. ⁴⁸ Nyə mē a le ntsyànə a mbo ḅgǎḅyēgǎnnù ji jya a tii àban̄ ya nlon̄ mē àfisə a le si tsyà ntī n̄i waa mbinsə ni njimə. A bē mē a ni nòò ḅjwi a lô ḅka ntəə wa atu ḅkì n̄zi ni a mbēē bo. A le ḅka zi aa ḅwa'atə ni mē yu ka zì kwaatə tsyà yi a mbēē bo. ⁴⁹ Lâ ḅgǎḅyēgǎnnù ji jya i yè mē ajan̄ yii mē à le si təə nzi wa atu ḅkì aa, mmòòntə mē à le mbē ḅkù; mburē ntəḅnə mbo'ò tsi'ì n̄i t̄i, ⁵⁰ nlon̄ mē n̄bò'ò le ntswa waa.

Lâ Yesu a burē wan̄sə ghàà n̄swon̄ a mbo bo mē, “Tswâ n̄i ntī ghuu, n̄tsuu ki bò'ò bē, nlon̄ mē à ni mē aà.” ⁵¹ A swon̄ mē laa, ḅkò'ò ḅkuu wa mûm àkànu'u, àfisə ya a kentə a ntsyâ. A tigē mburē mbē tsi'ì ànnù yì yēyerə a mbo ḅgǎḅyēgǎnnù ji jyâ, ⁵² nlon̄ mē, kaa bo le ḅwa'â n̄ji'ì ànnù yì yēyerə yì mō'ò ya mē Yesu à le ḅghirə aa zì, a ajan̄ yii mē a le jē'ē bē bya n̄i ibaa jya aà; bi le mfii atù yaa!

Ajan̄ yii mē Yesu à le ḅghùrə ḅgàḅmighòò a Gennesaret aà
(Mt. 14.34-36)

⁵³ Yesu bo b̄i ḅgǎḅyēgǎnnù ji bo le ntoo ḅkì wa ḅghèè n̄fē'ē a Gennesaret, n̄tiḅnə akànu'u ya a aghəḅḅ ḅkì. ⁵⁴ Bo ghèsə mē ḅghəə ki fē'è wa mûm àkànu'u, bē burē nyə Yesu n̄zi. ⁵⁵ Bē le si ntigə ḅkhənə ḅkarə n̄i àla'a ya bo bi a mbù'ù ma yâ n̄tsim, n̄lògə n̄i ḅgàḅmighòò jyaa, m̄bē'e a ni m̄kùù n̄zi ni ju ghu mbo a n̄i ḅgōḅ idigə tsim̄ jii mē bi le nyu'u mē Yesu à tswe ghu aà. ⁵⁶ A n̄i ḅgōḅ idigə tsim̄ jii mē Yesu à le ghèè ghu aa, a ila'a, a mûm ila'a kē a ifò aa, bē bi le si lògə n̄i ḅgàḅmighòò n̄zi ni ju a nsàanə m̄itaa, m̄bu'u n̄i m̄bo ghu mbo mē tâ à ma'atə tâ ḅgàḅmighòò jya i ghēsə mbô myaa mmòòntə tsi'ì àtsəḅ atsə'ə yi. ḅgōḅ bē bitsim̄ b̄ii mē bi le mmòòntə yi aa bo le ntī.

7

Ajàn yïi mæ Yesu à le wenə baFarisai nlon nòŋsə bità bi bitaà byaa aà

(Mt. 15.1-9)

¹ BaFarisai bo bì ñgǎñdì'i nòŋsə jï mɔ'c jïi mæ i le nlo a Yerusalem nzi aa, le nzï ñghotə a mbɛɛ Yesu. ² Bo bo tswè mē, bo yē ñgǎñyɛgēnnū Yesu jï mɔ'c i jï nî mbo mïi mi le ñwa'à laà, ma la a bə mæ kaa bo le ñwa'ǎ mbô myaa si'ï ñyonə a ajàn yïi mæ baFarisai le si lòò mæ bì ka nsi'i aà.

³ Nlon mæ kaa mbə baFarisai, bo bì baYuda bitsim kaa mbə bo wa'à jï ti ghê mæ bo si'ï mbô myaa, ñyonə aa ni nòŋsə bità bi bitaà byaa. ⁴ Bɛɛ mæ bo yi ŋki mbii a mitaa, kaa bo wa'à lò mbii nji ti ghê mæ bo si'i nū jyaa mæ tâ i laa. Bìnòŋsə bí ghà'àtə bí mɔ'c bi ki mbu tswe ghu mæ bo le si yonə, tsi'ï tsó ñnànşə nsi'ï ñdɔŋ jï nò ghu, ni bantòò bo bì ñjoo nnɪŋ ñjoo jï bi nanşə nî atii bronze aà.

⁵ BaFarisai bya bo bi ñgǎñdì'i nòŋsə jya bô yè mē laà aa, mbetə Yesu mæ, “A ghìrê àkə kaa ñgǎñyɛgēnnū jô wa'à nî nòŋsə bità bi bitaà bi'i lèè, mbanşə nji tsi'ï ti si'ï nî mbô myaa mi laa aa ɛ?”

⁶ A kwi'i mæ, “Ñgǎñntoò Nwï Yesaiah à le nyə aa tsi'ï siginè ññwà'ànə annū yïi mæ Nwï à le nswon nlon ñgaà yùu aa, bú ñgǎñabagilè, mæ,

'Bè buà, bi ghu'usə nî gha aa tsi'ï nî ñghon ntsū jyaa, lâ mɪntii myaa bāñnè ñtswe a ndi'syà;

⁷ Bo mii nî gha laa tsi'ï àdànə àdànə

nlon mæ bo bāñnè ñdì'i bə bìnòŋsə bi bē tsó ñdì'í jyá!'

⁸ Nî mà'àtə ñdì'í Nwï, mbanşə ntswa nòŋsə bə a tiinsə.”

⁹ Yesu a bú ñswonə a mbo bo mæ, “Wá nì nanşə nzi a ntuu ñlèè ñdì'í Nwï tá bāñnə ki lèè nî nòŋsə ghùu! ¹⁰ Moses à le nswonə mæ, 'Ka yu'unə taà ghò bo maà gho.' Ŋki mbu nswonə mæ, 'Njù yïi mæ à bègìtə taà yi kě ndè yi aa, a ku'unə mæ tâ bì zwitə yi.' ¹¹ Lâ nî bāñnè ñswonə nî yùu ñgaà mæ mbə ñjù a swonə a mbo taà yi kə ñdè yï mæ, 'Wa àyoo yïi mæ boŋ mè fa ñkwètə gho ghu aa a ni Corban,' (mala a bə mæ mè fà mē a mbo Nwï) ¹² bəə boŋ kaa à sî nî ñkwètə taà yï, kě ndè yi bú ñtswe. ¹³ Ma mùu ajàn, nì bwesə aa ñghàà ni Nwï, ñlonə nòŋsə ghùu yïi mæ ni dî'í ni a mbo bə aà. Ŋkii ñghirə nî ñnnū jï ghà'àtə jï mɔ'c jïi mæ i bə tsó ma jú aà.”

Ñjoo jïi mæ i ghìrè ni mæ tâ ñjù tâ à tsuu laa aà
(Mt. 15.10-20)

14 Yesu a bú òntwoŋ bê bya nswon a mbo bo mæ, “Bù bitsim ni yu'utæ ñi annu yi mæ mæ swon aa, tâ à laa a atu bù. 15 Kaa àyoo yi tsu kaa a si a abeε tswê mæ mbæ ñu a ji a kuu nghirè mæ tâ à tsuu laa; lâ a ñû aa a bânñè ñghirè ñi ñnnu ji bi jii mæ i lò ghu ato'o mfe'ε aa mê à tsuu laa. [16 Ñu yi mæ à tswε ñi ñtônñè a nyu'u annu aa, tâ à yu'u annu yi mæ mæ swonæ aà.”]

17 A mà'atè mê bê bya nlò ñkuu nghεε a mûm ñda, ñgãnyægônnu ji i betè ñji'i ñghàà ñi ñánaa ma nú ghu mbô. 18 Bô betè mê aa, a swon a mbo bo mæ, “Ma la a bæ mæ kaa ni si yu'u ngaa ki nyu'u aa ε! Ni si zi mæ ayoo yi mæ a lò bæ a abeε ñkuu ni a nu ñu aa, kaa mbæ a wa'à yi ghirè mê à tsuu laa aa ε? 19 Nlon mæ kaa a si aa ghu ntii kuu; a bânñè ñkuu aa ghu ato'o, i kii bú tsa' mfè'ε fu.” (Ma mùu ajàn à le nswon mæ wa miji mìtsim mi laà, ñku'unæ a ñji.)

20 A bú ñswon mæ, “A ñû aa a sñj ñjoo jii mæ i fè'è ghu nú aà, ñghirè ni mæ tâ à tsuu laa. 21 Nlon mæ ñnnu ji bi tsim i lò aa a mûm ñtii ñu mfe'è: Ñwa'atè ñnnu ji bi, ànnu ajirè, iyèrè, ñzwitè bè, ànnu mághábè, 22 ñyè'ètè ñjoo bê; àbì'inti, mbwè'èsè bè, ñbuurènnu, àghè'èñè, ñswonjè ñnnu ji bi a atu bè; ñjεε nú, ñi ñjñtè ñnnu. 23 ñnnu ji bi mà jù tsi'i tsim i lò aa a nu ñu, a mûm ñtii yu, mfe'ε nsìjè ñi ñû, ñghirè ni mæ tâ à tsuu laa.”

Abiinti mangye baSirofonisia
(Mt. 15.21-28)

24 Yesu a le nlò ñghεε a mbï Tai bo Sidon. A ghèè mê ghu, ñkuu ntswe a mûm ñda yi mò'ò, kaa wa'à lòò mæ tâ bè zi; lâ a bânñè ñtsyanæ a ñghirè mæ tâ bi tsuu lò zi. 25 Màngyè yi mò'ò yi mæ mù yi yi mòngyè à le ntswe ñi àzwì yi bi a ato'o yu aa, à le nyu'u mæ Yesu à tswε wa ndá. A yu'ù mê, mburæ mfe'ε nzi a mbèε Yesu, ñwo ghu mikòrè. 26 Màngyè ma ghù à le mbæ mòngyè Grikiá, yi mæ bi le njwe aa a ala'a Sirofonisia. A wò mê a mikòrè Yesu aa, mbu'u mbo ghu mbo mæ tâ à fi'i azwì yi bi ya a ato'o mù yi wá. 27 Yesu a swon ghu mbo mæ, “Lèè tâ bi foo nje'ε bɔɔ ya'a, ñlon mæ kaa a si ku'unè a nlògè àbaa bɔɔ mbânñè mma'a a mbô mbú.”

28 Lá Màngyè wa a kwi'i ghu mbo mæ, “ñjñ, Mmà'àmbi, lá tsi'i mbu jii mæ i ñòñè a ñji'i àtetè aa, i kii mbwεε ñi ñnùgè abaa bɔɔ bya ñji.”

29 Yesu a tigè ñswon ghu mbo mæ, “Nlon mæ ò nànse ñghàà ma mùu ajàn aa, tigè nlò ñghèè gho mbà. Wá demon wa a mà'atè mæ mu ghò wá.”

³⁰ A yù'ù mē laà aa ntigə nlo mb̄i yi a ndùgə yu. A b̄i mē ñkuu a nda, nyə mu wa a nōŋ a ñkuu, le boŋ demon wa a fē'è mē ghu ato'o.

Yesu A ghùrə àkwo atu ȳi mə a le ŋki mbə ti ghàa aà

³¹ Yesu a le ntigə nlo wa mbù'ù àla'a Tai ñghɛɛ ntsya a ala'a Sidon, ñghɛɛ a ŋki miyaa Galilea, nlo ghu ñghɛɛ ntsya a mbù'ù àla'a Dekapolis. ³² A kà mē aa ntsya ghu, bi z̄i ni ñù ȳi mò'ɔ mə àtù yi a le ŋkwo, a k̄i m̄mii n̄i ñghàa ki kaŋ, m̄bu'u mbo a mbo Yesu mə tâ à nɔŋsə mbô mi ghu nu ñghùrə ȳi. ³³ Bi swòŋ mē laà aa, Yesu a logè ñù wa bo yu ma'atə àkùrə bē ya ñghèè a adigə dan, bo yu ghèè mē aa, a niŋ b̄iswɛbibo bi ghu itòŋnə, ñtwutə m̄itwye a abo yu, m̄mɔontə aləə ñù wa ghu; ³⁴ ñŋentə mi'ï mi ŋka lii aburə, ñtsaa n̄u ȳi, ñswon a mbo ñù wa mə, "Efata", ñswon aa mə, "ŋa'anə!"

³⁵ A swòŋə mē laà aa, itòŋnə ñù wa i burə ñŋa'anə, àləə yi a k̄i m̄burə m̄fɛɛŋkə, a ghaà tsi'ï siḡinə. ³⁶ Yesu a swon a mbo bə bya mə tâ bo tsuu a mbo ñù tsù l̄ə swonə. L̄a a yi nswon mə tâ bo tsuu ki swonə aa, bo b̄aŋnə ñku'usə ñghèè bə ni m̄b̄i a kè'ɛnə a mbo bə b̄i mò'ɔ. ³⁷ Ann̄u a le m̄burə ntsya bē b̄itsim b̄i mə bi le nyu'u aa, bo tigè ñswonə ni mə, "A fà'a mē m̄buu inn̄u tsi'ï tsim, ñki nnaŋsə m̄fa'a; ñk̄i ghirə ni mə tâ ñkwotu i tigə nyu'u n̄i inn̄u, ñgh̄iə ni mə tâ b̄itighàa b̄i ghaa!"

8

Ajàŋ ȳi Yesu à le nje'ɛ bē ñtsù'ù ji ñikwà aà

(Mt. 15.32-39)

¹ A le mbə n̄i ñjwi mà jya, ñnòò bē i bú m̄boontə ghu mbèè. Kaa àyoo niŋi ȳi tsu kaa a le ŋwa'à a mbo bo tswé a nj̄i. Yesu a twòŋ ñḡaŋyoḡənn̄u ji nswon a mbo bo mə, ² "Mə ko m̄il̄iŋnə bə bú ñlon mə bo tswè mē bi'i bo ts̄its̄ɔŋ njwi ji tarə kaa wa'à n̄i àyoo ȳi j̄i tswé aà. ³ Mbə m̄ə swon mə tâ bo lo ñghèèŋkə a m̄ila'a bo n̄i ñj̄i boŋ bo ka ghirə ghèè wòkə a m̄an̄j̄i, ñlon mə bi mò'ɔ a tit̄i bo bi lo aa a sà'a agha'à aà."

⁴ Ñḡaŋyoḡənn̄u ji jya i betə yi mə, "Mbə bi naŋsə ñlogə abaa aa fə fàa atu nta'a m̄iwèè m̄iwèè a nje'ɛ ñdùu bē waa ghu aa ɛ?"

⁵ Yesu a betə waa mə, "N̄i tswe ni ñkya abaa aa Ji səgə aa ɛ?"

Bo kwi'i mə, "ji s̄ambaà."

⁶ A tigè ñswon mə tâ ñnòò bē wa i tswe a nsyê. Bi tswè mē, a logè ìbaa jya ji s̄ambaa, ñtsa'atə Nw̄i, m̄batə m̄fa a mbô ñḡaŋyoḡənn̄u ji jya mə ta bi yatə a mbo bə byá. ⁷ Bo le

ηκι ntswe nî mbùm̄tə mbwè mî kè'èkè mî m̄o'ô; Yesu à n̄n̄ m̄ə mb̄ōonə ghu, nswon̄ m̄ə tâ b̄i ηki nyatə a mbo b̄ə byâ.
 8 Bo le n̄ji nyurə; b̄i bwèè àb̄ùgè m̄iji ya, ìbà'a abaa jya bo b̄i ìsà'a mbwè jya, i luu n̄i ηkyè ji s̄ambaà. 9 B̄ə bya b̄its̄im le mb̄ə tsi'î ts̄ò ntsù'ù ji n̄ikwà. 10 Yesu à le ntigə nswon̄ m̄ə tâ bo lo ηghèèηkè waa, m̄burə ntigə ηkuu a m̄úm̄ àk̄ànu'u bo b̄i ηḡānyəḡēnn̄u ji ηghεε a mb̄u'ù àla'a Dalamanuta.

*A àjàn̄ ȳi m̄ə baFarisai b̄i le si lòò a nyô àlènsè àà
 (Mt. 16.1-4)*

11 BaFarisai le n̄z̄i n̄tsi'i Yesu bo bo k̄a n̄swun̄ə bo lòò ηkwà'ànə yu, n̄swon̄ ghu mbo m̄ə tâ à gh̄irə alènsè ȳi m̄ə a lo a aburə aa tâ d̄i'i m̄ə Nwi à tswe bo yu. 12 B̄ò sw̄on̄ m̄ə laà, a nan̄sè n̄so nt̄īi ȳi, a tsaa n̄u ȳi, m̄betə m̄ə, “B̄ə b̄u b̄i lòò alènsè aa a ya ε? M̄ə swon̄ a mbo bù tsi'î ànn̄u n̄īkon̄ m̄ə kaa mb̄ə m̄ə wa'ă alènsè ȳi tsu a mbo bù b̄ə b̄i faa ηḡu'ù d̄i'î.”

13 A sw̄on̄ m̄ə laà, m̄ma'atə waa, mbu n̄lò ηghεε ηkuu ȳi fu wa m̄úm̄ àk̄ànu'u, n̄too ηghεε a n̄jii ηk̄i.

*Mbè'è àbaà baFarisai bo b̄i ȳi Herod
 (Mt. 16.5-12)*

14 N̄ḡānyəḡēnn̄u Yesu jya i le n̄l̄i'ìn̄ə a n̄lòḡə àbaa; n̄yə m̄ə bo le ntswe tsi'î n̄i àbaa ȳi f̄ùùr̄ə wa m̄úm̄ àk̄ànu'u. 15 Yesu a loḡin̄ə ηka d̄i'itə n̄i waa nswon̄ə ni m̄ə, “N̄i ka n̄tsyəsə n̄i gh̄uu, n̄tsee n̄i àt̄u yuu n̄lon̄ə mbè'è àbaà baFarisai bo b̄i ȳi Herod.”

16 Bo tigè n̄loḡin̄ə ηka ηghaa bo ni bo, n̄swon̄ə ni m̄ə, “A swon̄ə laa n̄lon̄ m̄ə kaa b̄i'ìn̄ə s̄i n̄i àbaa tswé àà.”

17 Yesu à le n̄zi ann̄u ȳi m̄ə bo le si gh̄àà àà, m̄betə waa m̄ə, “N̄i bù ηghaa àkè, m̄bu nswon̄ə ni m̄ə n̄i s̄i n̄i àbaa tswé aa ε? N̄i burə t̄i zi, kè n̄yu'u tâ à laa a atu bù ε? A at̄u yuu laa a f̄ī àkè ε? 18 N̄i tswe n̄i m̄i'i aa kaa wa'à n̄i ìd̄iḡə ȳə aa ε? Kè n̄i si inn̄u n̄i ìt̄on̄ə juu yu'u le? Kè kaa n̄i si ann̄u k̄ii mbu ηwa'atə le? 19 M̄ə k̄i bàt̄ə ìbaa jya ji n̄taà m̄fa wa mbo b̄ə bya n̄tsù'ù ji n̄taà aa n̄i bwèè ìbà'a abaa jya i luu aa n̄i ηkyè ji s̄əḡə aa ε?”

Bo swon̄ m̄ə, “N̄igh̄úm̄ n̄tsò baà.”

20 A b̄u m̄betə waa m̄ə, “M̄ə k̄i bàt̄ə ìbaa jya ji s̄ambāa m̄fa wa mbo b̄ə bya n̄tsù'ù ji n̄ikwà aa, n̄i ghotè ìbà'á ji i k̄i n̄luu aa n̄i ηkyè ji s̄əḡə aa ε?”

Bo kwi'i ghu mbo m̄ə, “Ji s̄ambaà.”

21 A tigè m̄bu m̄betə waa m̄ə, “Kaa n̄i wa'ă ann̄u ȳi tsu ghu k̄i n̄ȳəḡə n̄zi aa ε?”

A àjàn̄ ȳi m̄ə Yesu à le ηgh̄urə mf̄ə'òn̄ə a Bethsaida àà

22 Bo le nlò ñghεε a Bethsaida. Bo ghèè mē ñkuu ghu, bē bī mɔ'ɔ bī zi nī m̄fè'èñè ghu mbo, m̄bu'u mbo ghu mbo mē tâ à m̄ɔntə yi. 23 A tswâ àbo m̄fè'èñè wa, ñlɔgə yi bo yu fè'è wa m̄m̄ àla'à. Bo yu fè'è mē ñghεε, a tutè m̄twyε ghu mi'i, ñnɔŋsə mbo mi ghu, m̄betə ghu mbo mē, “O yə ayoo yī tsu aa ε?”

24 A ñentè mi'i mi a ñdəŋ, ñswon mē, “Mə yə bē, lâ bī bāŋnè m̄bə bē tsi'i tsɔ̄ iĩ jī mē i tēə ñghεε.”

25 Yesu a b̄u ñnɔŋsə m̄bō mi ghu mi'i, m̄fè'èñè wa a nan̄sə ñsan̄tə mi'i mi nlii idigə ghu, mi laa, a yē ñjɔð tsim tsi'i sigèñè. 26 Yesu a swon ghu mbo mē tâ à lo ñkwεε ghεε yi a ndugə yu, m̄bu nswon ghu mbo mē, “Bεε ò ti kwεε, ò tsuu a m̄m̄ àla'a b̄u kuu.”

Ajàŋ yī mē Peta a le nswonə a ñu yī mē Yesu à ni ghu aà (Mt. 16.13-20; Lk. 9.18-21)

27 Yesu à le mb̄u ñlo bo bī ñgǎnyəgəñnū ji ñka ñghεε a ñla'a Kaisaria a mb̄u'u Filippi. Bo kà mē aa ñghεε, a betə ñgǎnyəgəñnū ji mē, “Bě swonə ni mē mē bē aa wo aa ε?”

28 Bo kwi'i ghu mbo mē, “Bē bī mɔ'ɔ bī swonə ni mē ò ni Jɔn Nğan̄m̄urə bē ñki, bī mɔ'ɔ bī swonə ni mē ò ni Elijah, bī mɔ'ɔ bī swonə ni mē ò ni ñgàn̄toò Nwī yī m̄ò'ò.”

29 A b̄u m̄betə waa mē, “Lâ ñi swon̄ yuu ñgaa mē mē laa mbə wo aa ε?”

Peta a kwi'i ghu mbo mē, “O ni Kristo, Ayo'ò Nwī wâ.”

30 Yesu a tigè ñkwantə waa, nswon mē tâ bo tsuu a mbo ñu tsù lɔ swonə.

Ajàŋ yī mē Yesu à le ñghàà ñlon ñgi'i yī yu ka yə i kwo aà (Mt. 16.21-28; Lk. 9.22-27)

31 Yesu à le ntigə ñlɔginə ñka tɔ'ɔtə a m̄bō ñgǎnyəgəñnū ji mē Mu N̄u à tswe ñi ñyē m̄buu ñgi'i jī ghà'atə. Bità bī ala'a ñi b̄il̄i bī ñgǎnm̄a' a Nwī, bo bī ñgǎñd̄i' ñn̄sə ka yī tuu yi. Bī ka yī zwitə yi, lâ tâ yù bu yweenə ñiwo a ñj̄m̄ ñjwi ji tarē. 32 A le nan̄sə nswon ma yu à ñnū aa mē tâ à fè'ε ñlaa a atu bo. A swon̄ mē laà, Peta a lɔgə yi bo yu ghētə, a lɔginè ñka ñghaantə ñi. 33 Lâ Yesu a bəŋkə yi nlii ñj̄m̄, ñyə ñgǎnyəgəñnū ji, ñghaantə Peta, ñswon mē, “Tsyǎ mb̄i a ñj̄m̄ mē m̄bā, Satan! Nlon mē kaa ò si aa ñj̄m̄ Nwī tēə, ò bāŋnə ntəə a ñj̄m̄ bē.”

34 Yesu à le ntigə twon̄ ñn̄ò bē bya a b̄ò'ɔ ñi ñgǎnyəgəñnū ji bī zī ghu mbèè, a swon a mbo bo mē, “Mbə ñu tsù à ka ñlɔ a ñka nyonə a ñj̄m̄ mē, à tuu ñb̄i nū yi, mbe'e ati bāŋnè bāŋnə yi ñka yonə nàà. 35 Nlon mē ñu ñtsim yī mē a lɔ a nyweensē ñb̄inū yi aa, à ka bāŋnə bwe; lâ ñu ñtsim

yii mə a lòc a mbwê ìbìnú yi nlon ñkwitú gha aa, kè nlon ntoo yí ñsigìnè ya aa, a ka bàṅnə yweensə. ³⁶ Mbə a kwetə ñú tsù aa nî àkè mə mbə a tswe nî mbi yǔ ntsim mbaṅnə mbwə ntswéntî yí aa ε? ³⁷ Kè mbə ñú a fa aa àkè ñkwensə ntswéntî yí ghu aa ε? ³⁸ Mbə ñú tsù à ka ndirə atu nlon ṅgaà yà, kè nlon ànnù yii mə mə swonə aa, a titii bè bú fàa ṅgù'ù mbi yu mə i tuu Nwí, bo bì nìwàà ni bê bù bii bi ghìrə innù jì bi aa, boṅ Mu Nù à ka yí kii òrè nî àtu nlon ṅgaa yí a noò yii mə à ka yí bú bì a mum nìgha'a ni Taà yí bo bì baangel bii mə bi laa mmànsè aà."

9

¹ Yesu a bú ñswon a mbo mə, "Mè swon a mbo bù tsi'í ànnù nî ñkon mə bè bì mɔ'c bi tswe faà mə kaa bo ka yí wa'à kwo ti ghè mə bo yè mē ànnù nifò Nwí a zì tsi'í ni àdà'à."

Ajàn yii mə Yesu à le mbəṅkə yi ntigə ṅṅweenə àà (Mt. 17.1-13; Lk. 9.28-39)

² Njwi i tsyà mē ji nto'o, Yesu a logè Peta, ni Jems, a bo'c ni Jon bo bo kɔ'c ṅghèè a atu nta'a yí syâ yí mɔ'c, ntswe ghu tsi'í bo bo. Nú yí i bəṅkè a nsi bo, ³ ìtsè'ê ji i bəṅkè ñtigə ṅṅweenə tsi'í ṅwèèè, ñtigə mfu'u ni mə buu, mfu'u ntsyatə ajàn yii mə mbə ñú tsù fàa mbi a ghìrè ìtsè'è i kâ mfu'u aà. ⁴ ṅgǎṅyəgənnù ji jya i yé Elijah bo Moses bo zì ṅka ṅghaanə bo bì Yesu. ⁵ Peta à yè mē laà, ñswon a mbo Yesu mə, "Rabbi, a boṅ mə bì'inè tswe faà aà. Tâ bì'í ghurə mîntàn mi ntarè, tâ yí fùùrè i tswe a mbo wò, yí mɔ'c i tswe a mbo Moses, tâ yí mɔ'c i tigə ntswe a mbo Elijah." ⁶ Peta à le nswon ma mùu ajàn aa nlon mə nìbo'c ni le nnaṅsə ntswa waa, kaa a wa'a annù yii mə mbə yu swon aa bù ñzi.

⁷ Bo ghè mə ki yə mbà'à i fè'è ñkusə waa, ñjì ñú i fè'è wa mùm mbà'à ñswon mə, "A ni Mú ghà yí mbaṅnè yii mə mè kòṅə aa à ghulà; nì ka nyu'unə nii." ⁸ Bo yù'ù mə ñjì ya aa, ñkarikə waa, nlii idigə, la kaa wa'à ñú dàn bù ñyè ntsyatə Yesu yii mə à le ntswe bo bo aà.

⁹ Bó lò mē wa atu nta'a ṅka nsigə, Yesu a swon a mbo bo mə tâ bo tsuu annù ya mə bo ghìrə nyə aa, a mbo ñú tsù ló swon bê, ñywe'e a ni nòò wa yii mə Mu Nù à ka yí yweenə ni nìwo aà.

¹⁰ Bo le nyu'u annù ya mə Yesu à le nswon aa, a kî ñtigə nlwi'i tsi'í a mbo bo. Lâ bo le mbaṅnè ñtigə mbetə nî waa bo ni bo mə, "Njì'í ñywèèè nìwo, i bə aa àkè le?" ¹¹ Bo le mbetə Yesu mə, "ṅgǎṅndi'ì nòṅsè i swonə ni mə Elijah à tswe nì nifò nzi ya'a aa a ya?"

¹² A swonj mə, “A nî ànnù nîhkonè, Elijah à ka fòo zĩ a ntsisè innù tsimè. Lâ nì ki ñwa'atə mə àñwà'ànè Nwĩ a swonjə nì mə Mu Nju à ka yĩ yə mbuu ñgi'i jĩ ghà'àtə tâ bə tuu yi. Nì mò'òntə mə a swonjə laà aa a ya? ¹³ Lâ mə swonj a mbo bù mə wa Elijah à leè ñzi, lâ bə bāñnè ñghirə ghu nu a ajàn yĩ mə bo kəñ aà, tsi'i a ñgĩng ñgĩñ wa ajàn yĩ mə àñwà'ànè Nwĩ a le nswonj nlonj ñgaa yĩ aà.”

Ajàñ yĩ mə Yesu à le ghùrə mùmbāñnè yĩ mə à le ntswe nĩ àzwĩ yĩ bi aà

(Mt. 17.14-21; Lk. 9.37-43)

¹⁴ Bo sigè mə ñtsi'i ñgāñyegānnù Yesu jya jĩ mò'ò, ñyə mə nnòò bē yĩ ghà'à ñgha'a i le ntswe bo bo, ñgāñndi'i nòñsè i betə nî innù a mbo bo, bo bo swūñnè. ¹⁵ Bè bya bi ghè mə mə bi ki lèntè, ñyə Yesu, ànnù a tsyā waa bo burè ñkhè ñghèè a ntsà'àtə yi.

¹⁶ A betə waa mə, “Nì swùñnè aa nî ànnù akə bu bo aa ε?”

¹⁷ Nù yĩ mò'ò a titi bo a kwi'i mə, “Ndi'innù, mə ghìrə nzi nì mú ghà a mbo wò, nlonj mə à tswè nì àzwĩ yĩ bi yĩ mə a ghìrè mə tâ à tsuu ki ghàà. ¹⁸ Azwĩ yĩ bi ya a yi ntswa yi aa, a ma'à yi nsyè, ñghirè àjwò'ò a ka mfè'è ghu ntsù, a tigè ñkurə nî misōñ mi, nú yĩ tsim i téntè. Mə ghìrə nswonj a mbò ñgāñyegānnù jo jù mə tâ bo fi'i azwĩ ya ghu ato'ò kaa bo wa'á mfi'i zĩ.”

¹⁹ Yesu a swonj a mbo bo mə, “Oò, bù, nìwaa nì bē bii mə kaa bi sè nî àbiiintii tswè! Mə ka tswè bi'inè i ywe'e aa a noò àkè aa ε? Mə ka ki tswa ntii gha nlonj ñgaa yùù i ywe'e aa a noò àkè aa ε? Zĩ mfa nĩ mu wa a mbo mè!”

²⁰ Bè bya bi yu'u, nzi mfa mu wa ghu mbô. Azwĩ ya a ghèsè mə ghèə ki yə Yesu, mburə ntswa mu wa ntsigè, a wô a nsyè, ntigə mbinjə ghu, àjwò'ò a fè'è ghu ntsù. ²¹ Yesu a betə ta bi mu wa mə, “Nìghòò nù nî tswè mə ghu nu aa ilòò ji sègè?”

A swonj mə, “Nloginə a mùñkhê. ²² Azwĩ yĩ bi yù a burè mə nloò a nzwitə mu ghù tsi'i a nî ñgàà jĩ ghà'àtə, ntswa mma'a nì a mum mò'ò bo bi a mùm ñkĩ. Tsò'ò tsò'ò Taà, nìbè ò zĩ ñghirè ànnù tsu, ò kô milìñnè yĩ'i, ñkwetə yi'i.”

²³ Yesu a swonj ghu mbo mə, “O swōñ bə mə, ‘Mbə ò zĩ ñghirè ànnù tsu!’ Kaa nìbè ànnù yĩ tsu a wa'à ñù yĩ mə à nñj ntii yi a nu Nwĩ aa tsyà bē.”

²⁴ Ta bi mu wa a burè ntonjə ñghaa tsi'i niti nswonj mə, “Wa mè nñj niti gha a nu wò, lâ kaa àbiiintii ya kaa a wa'à kù'ù, kwetə ghà ta mə ku'usə nniñ ntii gha a nu wò.”

²⁵ Yesu a yə ñnòò bē wa i ka nzwunə nzi ghu mbèè, ñburə ñwenə azwī yī bi ya, ñswonə ghu mbo mə, “Wò, àzwī yī mē a ghìrè ni mē tâ mu ghù à tsuu ki ghàà, ñki ñghìrə mē tâ àtú yi kwo aa, mē swònə a mbo wò mē ta ò f'e'ε ghu ato'o, ñyi tsuù ghu nu burə bú kuu kuu.”

²⁶ A swònə mē laà, àzwī ya a yə'è, ñnanşə ntsigə mu wa tsi'i nì mītì, ñf'e'ε ghu nú. Mu wa à tigè mbə tsó àku ñú. Bè bī ghà'atè bīi mē bì le nyə yi aa, bì le nswonə mē, “A kwò mē.” ²⁷ Lá Yesu a tswá àbò yi, ññεε yi mbiinsə, a biñnè ñtəə.

²⁸ Yesu a tigè ñlo ñghèè ñkuu a ndá, à kùù mē bo bì ñgǎnyəgənnù ji tswé tsi'i bò bo, bo betə ghu mbo mə, “A ghìrə ñghìrə akə kaa bī'i wa'ǎ mfi'i azwī ya zī aa ε?”

²⁹ Yesu a kwi'i mē, “Kaa mbə bi wa'ǎ mbuu azwī ma yū ñi àyoo dàn fi'i ntsyatə atsà'atè Nwī.”*

*Ajàñ yīi mē Yesu à le mbù ñghaa nlonə annù ñiwò yi aà
(Mt. 17.22-23; Lk. 9.43-45)*

³⁰ Bo le mmà'atə adigə ya, ñlo ñghèè ñtsya a múm àla'a Galilea. Kaa Yesu à wa'à kònə mē tâ ñù tsù à zī ³¹ nlonə mē à le si dì'i ñnnù a mbo ñgǎnyəgənnù ji aà; ñswonə ni a mbo bo mə, “Bì ka fa Mu Nù a mbo bè tâ bì zwiṭə yi, bεε mē bì zwiṭə yi bonə a ka bú biñnè fu ñiwò a ñjīm ñjwi ji tarè.”

³² La kaa bo le ñwa'ǎ ñji'i ànnù ma yū mē à le ñka dì'i aa zī, la mbàñnè mbò'ò ni a mbetə yi.

*Abetə ñlonə Nù yīi mē à kò'ò ntsirə aà
(Mt. 18.1-5; Lk. 9.46-48)*

³³ Bo zī mē ñywe'e a Kapernaum, ñkuu ntswe a múm ñda, Yesu a betə waa mə, “Ni ghìrè ñghaa aa ànnù akə a mánjī aa ε?” ³⁴ A bètə mē aa, kaa bo wa'à waa bāñnè ñghaa nlonə mē bo ghìrə ntswe a mánjī ñghaa nswùñnè bo ni bo, ñlòò ñi ñzi ñù yīi mē à kò'ò ntsirə a titì bo aà. ³⁵ Yesu, a tswé a nsyε, ñtwoñ ñgǎnyəgənnù ji jya ñighúm ñtsò baa, nswonə a mbo bo mə, “Nù yīi mē a lòò a mbə ñtsyàmbīi aa, à tswe ni mbəñ i tigə bə ñlwī'ñjīm a titì bè bītsim, ñki ntswe ñi mbə ñgàñafà'á a mbo bè bì tsimə.” ³⁶ A swònə mē laà, ñlògə múñkhə nte'ε a titì bo, ññεε mu wa ntukitə a mbo yu, ñswonə a mbo bo mə, ³⁷ “Nù ñtsim yīi mē à kwèrə múñkhə yī tsù tsó ghuà ñi ñkùm gha aa, à kwèrə aà ghá. Nù ñtsim yīi mē à kwèrə gha aa, kaa à sī aa tsi'i gha kwèrə, à ki ñkwèrə aa yu wa yīi mē à le ntòò ghá aà.”

*Nù à bə tsuu annù yī'inə ki tuu bonə à bīi aà ñjīm yī'inə
(Lk. 9.49-50)*

* 9:29 Ìdìgə aṅwà'ànè jī mò'ò i kù'ùsè ñi yuà: “bo bì ñsī'isə nu tì jī”

³⁸ Jɔn a swonɔ a mbo Yesu mɛ, “Ndì'innù, bǐ'i ghìrɛ nyɛ ɲù yǐ mɔ'ɔ a fǐ'i nǐ ìzwǐ jǐ bǐ a ato'o bè nǐ ìkǔm gho, bǐ'i tsu'unɛ yǐ nlonɲ mɛ kaa à sǐ ɲù àkòrɛ yǐ'inɛ yǐ mɔ'ɔ bɛ aà.”
³⁹ Yesu a swonɲ mɛ, “Nǐ tsuu nǐi kǐ tsu'unɛ bɛ, nlonɲ mɛ ɲù à bɛ ghìrɛ annù yǐ yɛyɛrɛ nǐ ìkǔm ghà bonɲ kaa m̀bɛ wa'à bù ǹzi a wǎɲsɛ a ɲghàa ànnù yǐ bǐ a noò ɲ̀jɪm a ngaa mɛ.”
⁴⁰ Nlonɲ mɛ ɲù yǐi mɛ kaa à sǐ annù yǐ'inɛ tuu aa, à bǐi aà ɲ̀jɪm yǐ'inɛ. ⁴¹ Mɛ swonɲ a mbo bù tsi'ǐ annù ǹɲɲkonɲ mɛ, ɲù yǐi mɛ à fa ndɔɲ ɲ̀kǐ mɛ tâ nǐ no nlonɲ mɛ nǐ bǐi nǐ ìkǔm Kristo aa, kaa à ka yǐ wa'à tswɛ tǐ kwɛrɛ m̀tsɔ'ɔnɛ mǐ afà'á mǐ.

Akwà'ànɛ a ɲghirɛ ibǐ
 (Mt. 18.6-9; Lk. 17.1-2)

⁴² “Nù yǐi mɛ à ghìrɛ mɛ ta mu yǐ mɔ'ɔ fàa titìi bɔɔ bǐ kɛgɛ buà bǐi mɛ bǐ ǹɲɲ ǹtɪi waa a nu mɛ aa, ɲù yǐi mɛ a ghìrɛ a ghìrɛ ànnù yǐ bǐ ɲwò aa, a bonɲ mɛ tâ bǐ kwɛrɛ ɲ̀gò'ɔ àbaa yǐ ɲwɛ ghu ntɔɲ ɲghɛɛ mmà'à a ɲkǐ miyaa.” ⁴³ Mbɛ àbò yo a ghìrɛ mɛ tâ ò wo a múm innù jǐ bǐ, ò kwɛɛ ɲ̀lɔ'ɔsɛ. A bonɲ mɛ ta ò bɛ abò mɔ'ɔ nyǐ ɲkuu a múm ǹtswɛntɪi, ǹtsyatɛ a ntswe nǐ mbo mǐ mbaa nyǐ mbàɲnɛ ɲghɛɛ a mum mɔ'ɔ Satan, a adigɛ yǐi mɛ mɔ'ɔ ì khi ghu, kaa kǐ'ǐ bwenɛ aà. [⁴⁴ Ma mùu adigɛ kaa m̀wǐ'ǐ mǐi mɛ mǐ kurɛ bɛ aa, kaa mǐ sǐ kwokɛ, kaa mɔ'ɔ yǐi mɛ ì tòò bɛ ghu aa kaa wa'à kǐi m̀bwenɛ.] ⁴⁵ Kǐ bɛɛ mɛ àkòrɛ yo a ghìrɛ mɛ ta ò wo a múm innù jǐ bǐ, ò kwɛɛ ɲ̀lɔ'ɔsɛ. A bonɲ mɛ ta ò bɛ ntá mɔ'ɔ nyǐ ɲkuu a múm ǹtswɛntɪi, ǹtsyatɛ a ntswe nǐ m̀kòrɛ mǐ mbaa tâ bǐ yǐ mbàɲnɛ m̀ma'a gho a mum mɔ'ɔ Satan. [⁴⁶ Ma mùu adigɛ kaa m̀wǐ'ǐ mǐi mɛ mǐ kurɛ bɛ aa, kaa mǐ sǐ kwokɛ, kaa mɔ'ɔ yǐi mɛ ì tòò bɛ ghu aa, kaa ì wa'à kǐi m̀bwenɛ.]*
⁴⁷ Bɛɛ mɛ ǹlǐ'ǐ no nǐ ghìrɛ mɛ tâ ò wo a múm innù jǐ, bǐ ò twe'è m̀mɛ'e. A bonɲ mɛ ta ò bɛ nǐlǐ'ǐ mɔ'ɔ nyǐ ɲkuu a múm ànnù nǐfò Nwǐ, ǹtsyatɛ ntswe nǐ mǐ'i mǐ mbaa tâ bǐ yǐ mbàɲnɛ m̀ma'a gho a mum mɔ'ɔ Satan. ⁴⁸ Ma mùu adigɛ kaa m̀wǐ'ǐ mǐi mɛ mǐ kurɛ bɛ aa, kaa mǐ sǐ kwokɛ, kaa mɔ'ɔ yǐi mɛ ì tòò bɛ ghu aa, kaa ì wa'à kǐi m̀bwenɛ.

⁴⁹ Bǐ ka yǐ naɲsɛ ɲù ǹtsɪm nǐ mɔ'ɔ, [a ɲgǐɲgǐɲ a ajàn yǐi mɛ bǐ naɲsɛ nǐ ɲjoo mmà'anwǐ tsɪm nǐ fɲɲgwan aà.]*

⁵⁰ Fɲɲgwan fǐ bonɲ, Lá m̀bɛ fɲɲgwan fǐ tuu ǹi bǐ kǐ lǐi, bonɲ bǐ ka tigɛ bǐ ghìrɛ aa mɛ akɛ tâ fǐ bǐ ka nlii aa ε?

A bonɲ mɛ tâ nǐ ghìrɛ tâ fɲɲgwan tswe a nu bù tá tâ nǐ tswe nǐ m̀bɔɔnɛ bù nǐ bù.

* **9:46** Kaa adigɛ yuà kaa a sǐ nǐ ɲwà'ànɛ jǐ mɔ'ɔ tswɛ. * **9:49** Ma yú àtǐi a yòn aa “bǐ ka yǐ nǐɲ fǐkwǎɲ a nǐ ɲjoo mmà'a Nwǐ tsɪm,” (Lev. 2.13) yǐi kaa a sǐ múm ɲwà'ànɛ jǐ mɔ'ɔ tswɛ.

10

Yesu à dì'í ànnù nlon nsà'anə nìyɔ'ɔ
(Mt. 19.1-12; Lk. 16.18)

¹ Yesu à le mbù nlo maa adigə ɲghɛɛ a mbù'u Yudea, ntoo ɲghɛɛ a njii ɲkɪ Jordan. A ghèè mē ntswe ghu, àkùrè bē a bú mboontə ghu mbèè. A bú ɲka ndi'i waa nī ànnù Nwi tsi'í ajàn yī mə à le si ghìrə a ɲgaa ɲgaa aà.

² BaFarisai bi le nzī ntsitə yi, nloɔ mə bi kwà'anə yi, mbetə yi mə, “Nòɲsə à bīi mə tâ ɲù à fi'i ɲgwɛ yī a nda yu aa ɛ?”

³ A betə waa mə, “Moses à le nswon a mbo bù mə akə nlon ma yu ànnù aa ɛ?”

⁴ Bo swon mə, “Moses à le nləə mə mbə ɲù a tswe nī mfi'i ɲgwê yī a nda yu, a ɲwà'anə àɲwà'anə nsà'a nìyɔ'ɔ m̀bɔɲ furə yi.”

⁵ Lā Yesu a swon a mbo bo mə, “Moses à le ɲwà'anə nòɲsə mà ghu a mbo bù aa nlon mə m̀ntɪ̀ muu le ntɪ̀ aà. ⁶ Lā nloginə a noò yīi mə Nwī à le nnaɲsə mbi yù aa, àɲwà'anə Nwī a swon mə, ‘Nwī à le nnaɲsə waa aa, ɲumbāɲnə ni m̀aɲgyè.’ ⁷ ‘Tsɔ mə a bə laà aa, ɲumbāɲnə à ka ki mà'atə taà yī bō ndè yī, i zī bòonsə bō ɲgwê yī, tâ bo bī baa tigə mbə nɲyānu yī m̀fùùrè. ⁸ Maa ajàn kaa tâ bo wa'à bē bī baa bù mbə, ntigə mbə nɲyānu yī m̀fùùrè.’ ⁹ Ma mùu ajàn àyoo yīi mə Nwīɲgɔɲ à bòonsə mē aa, tâ ɲù tsù à tsuu lɔ yàtə.”

¹⁰ Yesu à bù mē nlo ɲkuu ɲghɛɛ a nda, ɲgǎɲyogənnù ji i bú mbetə innù ghu mbo nlon annù ma yū. ¹¹ A kwi'i a mbo bo mə, “Mbə ɲumbāɲnə a fi'i ɲgwê yī a nda yu mbu nɲyɔ'ɔ yī dāɲ bɔɲ à ghìrə aa annù m̀aghàbè; m̀fansə annù a mbô ɲgwê yī. ¹² Kə bɛɛ mə m̀aɲgyè a tuu ndoò yī, m̀fɛ'ɛ ɲghèè nìyɔ'ɔ yī dāɲ bɔɲ à ghìrə aa annù m̀aghàbè.”

Ajàn yīi mə Yèeso à le nniɲ mbɔɔnə a nu bōɲkhə aà
(Mt. 19.13-15; Lk. 18.15-17)

¹³ Bè bī mɔ'ɔ bi le nzī ni bōɲkhə ghu mbo mə tâ à nɔɲsə mbô mi a atu bo, lâ ɲgǎɲyogənnù ji i wenə waa. ¹⁴ Bi kà mē aa ɲwenə waa aa, Yesu a yə, ǹtɔɲê yi i lwī, a swon a mbo bo mə, “Nī ma'atə bɔɔ bya tâ bī zi a mbo mē, ǹtsuu waa ki kɪɲè bē; nlon mə ànnù nifɔ Nwī a tswe aa a mbo bè tsɔ bo. ¹⁵ Mə swòɲə a mbo bù tsi'í annù nīkon mə, ɲù yīi mə à si annù nifɔ Nwī tsi'í tsɔ m̀ɲɲkhə kwɛrə aa, kaa à ka yī wa'à ghu kuù.” ¹⁶ A swòɲ mə laà aa, ɲɲɛ bɔɔ bya ɲkwe'e, nɔɲsə mbô mi a atu bo, ǹniɲ mbɔɔnə a nu bo.

Annũ Mũṅgwà'à ṅgàṅkabè
(Mt. 19.16-30; Lk. 18.18-30)

17 Yesu à le mfè'è ṅghèò ki ghèè nighaa, ṅumbâṅnè yí mò'ò a khê ñzi nswèètè miku'utê mi ghu nsi, m̄betə yi m̄, “N̄di'innu yí ñsigìnè, m̄bè m̄è ghirè aa m̄ akè m̄bɔṅ ji ìlòn yíi m̄ i tswe n̄ikoṅ aa ε?”

18 Yesu a betè ghu mbo m̄, “O twòṅə gha ni ṅu yí ñsigìnè aa a ya aa ε? Kaa ṅu yí ñsigìnè à si ghu tswê, ñtsyatə Nwí yuyu. 19 O zî ñdi'i Nwí: ‘Tsuu ṅu zwiṭə. Tsuu annũ mâghàbè ghirè. Tsuu yèrè. Tsuu abāṅnennu tswεε. Tsuu ṅkòbè a nu ṅu jītə. Ka nyu'unə taà ghò bo ñdè ghò.’ ”

20 ṅu wa a swoṅ a mbo Yesu m̄, “N̄di'innu, m̄ lèə m̄ ñdi'i mà jû tsi'í tsimè, ñlogìnə aa a mũṅkhê.”

21 Yesu a lĩ yi, ṅkoṅə yi, ñswoṅ ghu mbo m̄, “Ayoo yí fùèrè a boṅə a mbo wò: Ghèε mfèε njoò tsim jii m̄ ò tswe ni ju aa, ñlogə ṅkabè yíi m̄ ò fèe ghu aa, nyàtè a mbô ṅgāṅəf̄umə, boṅ ò ka bāṅnə tswε n̄i àfù'ù a aburə. O ghεε ṅghirè ma mùu ajāṅ, ò bú m̄bīi n̄zi ṅka nyoṅə n̄àá.” 22 A yu'ù ànnu ma yú, nú yí i bɔrə, a lô ñtigə ṅghεε n̄i àjəṅnè, ñloṅ m̄ a le mburə m̄bè ṅgāṅkabè yí ṅwè aà.

23 Yesu a karikè yi nlii ṅgāṅyogənnu ji nswoṅ m̄, “A burə ñtsyànè si'i a mbo ṅgāṅkabè a ṅkuu a mũm ànnu nifò Nwí.”

24 Annu ma yú a le mburə ṅgha'a ṅgāṅyogənnu Yesu. La a bú ṅku'usə nswoṅ a mbo bo m̄, “Bòò bá, a burə ñtsyànè si'i si'i a ṅkuu a mũm ànnu nifò Nwí. 25 A fwaatə a mbo kamel a ntsurə a n̄il'i ni sa'a ntsyatə a mbo ṅgāṅkabè a kuu a mũm ànnu nifò Nwí.”

26 Bo yù'ù m̄ nuà ñghàà ni burè ñtsya waa tsi'í a mbènnu bo tigè m̄betə bo ni bo m̄, “ṅu yíi m̄bè a yweenə aa a tigə m̄bè aa wò aa ε?”

27 Yesu alĩ waa nswoṅ m̄, “Annu a tsya aa bə ṅum̄sòṅə, kaa a si Nwí tsya, ñloṅ m̄ m̄bè Nwí à tse ghirè innu tsimè.”

28 Peta a logìnè ṅka nswoṅ ghu mbo m̄, “Tigə ò yə m̄ bĩ'í mmà'àtə njoò tsim tá ki yòṅè nòó?”

29 Yesu a swoṅ m̄, “Mè swoṅ tsi'í ànnu ñṅkoṅ a mbo bù m̄, ṅu ñtsim yíi m̄ à mà'àtə nda yi, k̄ə bɔɔ bi màà bi bi mbāṅnè kè bĩ bāṅgyè, k̄ə ndè yí, k̄ə taà yí, k̄ə bɔɔ bi, k̄ə ìbwensye ji nloṅ ṅgaa yà kè ñloṅ ntoo yí ñsigìnè aa, 30 à ka yi kwèrə, tsítsoṅ f̄aa atu nsyε, nda bo bi bɔɔ bi màà bĩ bi mbāṅnè bo bi bĩ bāṅgyè, ni b̄indè, ni bɔɔ, n̄i ìbwensye, ṅgaa ṅkhì, tâ bè kii ntsò'ò n̄i àkòrê yi. Lâ bεε a yi ti bə a noò ñjim, a j̄i ìlòn yíi m̄ i lwi'i ñṅkoṅ aà. 31 Lâ bə bĩ ghà'àtə bii m̄ bi ni b̄itsyà bi mb̄i ts̄itsòṅ aa ka yi tigə bə b̄itsirə

bi n̄j̄m̄, tâ b̄itsir̄e bi n̄j̄m̄ tâ b̄i yi mb̄an̄n̄è n̄tiḡe b̄itsȳa bi mb̄īi.”

Aj̄an̄ m̄e Yesu à l̄e mb̄ū n̄ghaa a n̄ghaa ȳi i ywe'e ji tar̄e n̄loŋ ann̄u n̄iw̄o yi aà.

(Mt. 20.17-19; Lk. 18.31-34)

³² Yesu à l̄e n̄swon̄ ma jūū ìnn̄u aa a nōò ȳi m̄e bo l̄e n̄tswe a m̄an̄j̄i, ñk̄o'ɔ n̄gh̄eɛ n̄i a Yerusalem aà. A l̄e si gh̄ēe n̄i a mb̄īi ñḡan̄ȳoḡènn̄u ji jya i yon̄è n̄i a n̄j̄m̄, ànn̄u a bur̄è n̄tsya waa tsi'í t̄sȳa; n̄ib̄o'ɔ n̄i t̄swá b̄è bya b̄ii m̄e bi l̄e si yon̄è n̄i waa laà. Yesu a l̄oḡè ñḡan̄ȳoḡènn̄u ji jya n̄ìgh̄um̄ n̄tsò baa bo bo gh̄ènt̄e a mb̄īi, a bú ñka ñkwat̄e n̄swon̄ n̄i ìnn̄u j̄i m̄e i ka f̄è'è a nu yu aà. ³³ A swon̄ a mbo bo m̄e, “Ȳê n̄i, tsò m̄e b̄i'ìn̄è k̄o'ɔ n̄gh̄eɛ a Yerusalem aa, b̄i'ìn̄è ka k̄o'ɔ gh̄eɛ ghu, tâ b̄i t̄swa Mu N̄u n̄ifa a mbo b̄īi bi ñḡan̄m̄à'a Nw̄i bo b̄i a mb̄o ñḡan̄nd̄i'i n̄òŋs̄è tâ bo t̄so'ɔt̄e isa'à yi n̄ts̄er̄e m̄e tâ b̄i zwīt̄e yi. B̄e bo ts̄er̄e laà bon̄ bo ka tiḡe lòḡè yi fa a mbo bit̄izi Nw̄i, ³⁴ tâ bo ka ñwye n̄i, ntut̄e m̄it̄wye ghu nu, ñgh̄oɔ yi, mb̄on̄ n̄zwīt̄e yi. B̄e m̄e ñjwi i t̄sya ji tar̄e, a bú mb̄īn̄e n̄iw̄o.”

Ann̄u ȳi m̄e J̄ems bo J̄on̄ l̄e mb̄et̄e a mbo Yesu aà

(Mt. 20.20-28)

³⁵ J̄ems bo J̄on̄, b̄oɔ bi Zebedee, bo l̄e n̄z̄i n̄tsi'i Yesu n̄swon̄ ghu mbo m̄e, “N̄d̄i'ìnn̄u, b̄i'i lòo m̄e ta ò gh̄ir̄e ann̄u ȳi m̄o'ɔ a mbo b̄i'í.”

³⁶ A bet̄e a mbo bo m̄e, “N̄i lòo m̄e ta m̄e gh̄ir̄e aa ann̄u k̄e a mbo bù aa e?”

³⁷ Bo swon̄ ghu mbo m̄e, “B̄i'i lòo m̄e ta ò b̄ii m̄e, n̄òò ȳi m̄e ò ka ȳi kuu a m̄um̄ ànn̄u n̄if̄o wò aa, ta bi'i bi baa tswe, ȳi mò'ɔ a mb̄èè n̄ikw̄eɛ wò n̄i mà'à, ȳi mò'ɔ, a mb̄èè ab̄o ñkwàb̄è.”

³⁸ Lá Yesu a swon̄ a mbo bo m̄e, “Kaa n̄i s̄i ann̄u ȳi m̄e n̄i bet̄e aa z̄i. Mb̄e n̄i nô ñd̄on̄ ȳi m̄e m̄e tswe n̄i ñno aa, k̄e n̄b̄e n̄i b̄ii m̄e b̄i n̄imur̄e gh̄uu a m̄um̄ ñk̄i a aj̄an̄ ȳi m̄e bi tswe n̄i n̄imur̄e m̄e ghu aa e?”

³⁹ Bo b̄ii m̄e, “Ìñ̄e.”

Yesu a swon̄ a mbo bo m̄e, “T̄si'í ann̄u n̄iñkon̄è, n̄i ka no nd̄on̄ ȳi m̄e m̄e tswe n̄i n̄no aà, tâ b̄i ki n̄imur̄e gh̄uu a m̄um̄ ñk̄i a aj̄an̄ ȳi m̄e bi tswe n̄i n̄imur̄e m̄e ghu aà. ⁴⁰ La kaa à si adiḡe ya b̄e a n̄ts̄o'ɔ b̄è b̄ii m̄e bi ka ȳi tswe a mb̄èè n̄ikw̄eɛ m̄e n̄i mà'à k̄e n̄i ñkwàb̄è aà, a n̄i ìd̄iḡè ma j̄u aa a ka ȳi tswe b̄e b̄ii m̄e bi nan̄s̄e ìl̄on̄ ghu a mbo bo aà.”

⁴¹ Ab̄uḡe ñḡan̄ȳoḡènn̄u jya n̄ìgh̄um̄ b̄o ȳu'ù m̄e annu ma ya, ñl̄wis̄e nt̄on̄ a nu J̄ems bo J̄on̄. ⁴² Yesu a twon̄è waa bits̄im̄, bo zi a mb̄èe yu, a swon̄ m̄e, “N̄i zi m̄e b̄è b̄ii m̄e

bi sa'a bitìzì Nwî aa, bi nɔŋ aa atu bo, m̀bu'utə nî waa; b̀è bî wè byaa bi tswé nî àdà'à a atu bo. ⁴³ Kaa mbə wa'ă maa ajàŋ a titì bù b̀è; ǹù ỳi m̀ə a lòc mbə ǹù ỳi ǹwè a titì bù aa, tâ à b̀ə ngàŋàfà'â ghùù, ⁴⁴ tâ ǹù ỳi m̀ə a lòc mbə ǹtsyambïi aa, tâ à b̀ə abù'ù yuu bitsimè. ⁴⁵ Nlɔŋ m̀ə, tsi'î Mu Ǹù, kaa à lɛ n̄wa'à zì aa m̀ə tâ bì ka mfa'a ghu mbô. A lɛ n̄zì aa a mfà'a a mbo b̀è, i kii fa ntswèntì ỳi a ntsu'u atu b̀è bî ghà'àtè ghu."

*Ajàŋ ỳi m̀ə Yesu à lɛ n̄ghùrə mfə'ə̀nə Batimeo aà
(Mt. 20.29-34; Lk. 18.35-43)*

⁴⁶ Yesu bo bì n̄gãnyəgənnù ji bo lɛ zì n̄ywe'e a Yeriko, b̀ò lò m̀ə ghu n̄ka mfe'ɛ bo bi àkùrè b̀è bî ghà'àtè, n̄yə Batimeo, m̀fə'ə̀nə mu Timeo, a tswé a mbèè mánjì, ǹlɔc n̄i n̄jòò. ⁴⁷ A ỳù'ù m̀ə m̀ə à n̄i Yesu mu Nazareth, ǹloginə n̄ka n̄tɔŋnə n̄swonə ni m̀ə, "Yesu, Mu David, ko m̀ilɔŋnè ghà!"

⁴⁸ A kà m̀ə aa n̄ghaa laà, b̀è bî ghà'àtè bi ka n̄ghaantə n̄swonə ghu mbo m̀ə tâ à kutə ntsù yi; la a b̀an̄nè n̄ku'usə n̄ghèè b̀è n̄i mbïi n̄tɔŋnə n̄swonə ni m̀ə, "Mu David, ko m̀ilɔŋnè ghà!"

⁴⁹ Yesu a təə, n̄swonə m̀ə, "N̄i twonə yi tâ à zì."

Bi twonə m̀fə'ə̀nə wa n̄swonə ghu mbo m̀ə, "Gaansə mitì m̀ò m̀b̀in̄ə, w̄a a twonə nòò!"

⁵⁰ A burè m̀furə atsə'è ỳi m̀ə à lɛ n̄wabətə a nu yu aa, mma'a, n̄li m̀b̀in̄ə n̄ghɛɛ a mbèè Yesu.

⁵¹ Yesu a betə ghu mbo m̀ə, "O lòc m̀ə tâ m̀ə ghìrə aa akè a mbo wò?"

M̀fə'ə̀nə wa a swonə m̀ə, "Taà, ghìrə tâ m̀ə bu n̄ka nyə idigè!"

⁵² Yesu a swonə ghu mbo m̀ə, "Tigə n̄lɔ n̄ka n̄ghèè nòò m̀b̀a, wa àb̄iintì ỳo a ghìrè m̀ə ò tì."

A swonə m̀ə laà, mi'ì mi m̀fə'ə̀nə wa mi k̄i n̄ghensə n̄laa, n̄tigə nyə n̄i idigè, a tigə n̄lɔ n̄ka n̄yonə n̄i Yesu.

11

*Ajàŋ ỳi m̀ə Yesu à lɛ n̄kuu a Yerusalem tsò m̀fə'ə̀nə aà
(Mt. 21.1-11; Lk. 19.28-40; Jn. 12.12-19)*

¹ B̀ò ghèè m̀ə n̄ka n̄kuu a Yerusalem, n̄ghɛɛ nywe'e a Betfage bo a Bethany, a mb̀i n̄ta'a Olive, Yesu a toò n̄gãnyəgənnù ji ji baa ² n̄swonə a mbo bo m̀ə, "N̄i ghɛɛ n̄kuu a m̀m̄ m̀u àla'a ỳi, a mb̀i bù. N̄i b̀ə ghèè k̄i kuu ghu bon n̄i ka ỳə mu n̄à jàkàsì ỳi m̀ə kaa ǹù à lèè m̀buritə ghu atu kɔ'ɔ aa, tâ bì tɔŋnə. N̄i ỳə, n̄i fèè n̄zi mfa ni m̀ə. ³ B̀ɛɛ n̄i tì fèè ǹù a betə ghuu m̀ə ni fèè aa a ya lɛ, n̄i swonə ghu mbo m̀ə, 'A lòc M̀m̀à'amb̄i. W̄a à ka w̄ansə b̀ensə fu.' "

⁴ Bô ghèè mē nyə jākāsī wa bī tīnè a ntsūnda a mbèè mājī, bo tigè ñghεε ŋka mfεε. ⁵ Bo kà mē aa mfεε aa, bē bīi mē bi le ntəə maa adigə aa, bi betə waa mē. “Ni ghìrè aa àkè? Ni fεε mu jākāsī wa aa a ya?”

⁶ Bī betə mē laà, bo kī ñkwi'i tsi'i wa ajān yīi mē Yesu à ghìrə nswon mē tā bo kwi'i aà. Bē bya bi tigè nma'atə waa bo gheè ni nàà yā. ⁷ Bo zī ni jākāsī wa a mbo Yesu, ñlogə itsə'ə jyaa nnoŋsə wa njīm nàà, Yesu a tigè ñkə'ə ntswe ghu. ⁸ Bē bī ghà'atə bi logə itsə'ə jyaa nsaŋtə a mājī, bē bī mə'ə bi gheè ñlɔɔ ijan a mùm minsòò ñkī nzi nòŋsə wa mājī. ⁹ Yesu à kà mē aa ŋghεε, bē bīi mē bi le si ghèè a mbīi aa, bo bi bīi mē bi le si yòŋə ghu njīm aa, bi tigè ñtəŋnə nswonə ni mē,

“Hosiana! Bī'inè gha'asə yu wa yīi mē a zī a nī ñkūm Mmà'àmbi aà.”

¹⁰ Bī'inè gha'asə annū nifò taà yī'inè David yīi a zī aà.

Hosiana a mbo Nwī Akə'òntsirə.

¹¹ Yesu à kùu mē a Yerusalem, ñkuu ŋghεε a ndàmà'anwī, ñlii nyə ŋgòŋ ñjoo tsim jīi mē i le ntswe ghu aà. Tsó mē à le ti bə aa bon nòò à ghèè mē aa, bo bi ñgānyəgənnū ji jya ñghúm ñtsò baa bo tigè ñlo mbu mbīi fu a Bethany.

*Ajān yīi mē Yesu à le nniŋ ndòò a atu àti fig aà
(Mt. 21.18-22)*

¹² Abèè a lò mē mfu'u bo lò a Bethany ŋka mbīi, ñjī i kà nyanə Yesu. ¹³ A təə a sà'a agha'a nyə ati fig, iyəŋ ji i nansə mfwε mfwe ntigə mfii ni mē tsīŋ, a gheè ghu mbèè mē mbə yu yə ayoo ghu tā kya ji le. A ghèè mē nyə tsi'i ñfu fù kaa wa'ă ayoo ghu yē, ñlon mē kaa à le ŋwa'à noò miantà mi fig bə aà. ¹⁴ A yè mē laà, ñswon a mbo àtī fig ya mē, “Nloginə sii, kaa ò ka yī wa'à miantà bú űkoonə tā bē jī.”

Ñgānyəgənnū ji jya le yu'u annū ya mē à le nswonə aà.

*Ajān yīi mē Yesu à le mfurə ŋgāntan mītàà a mùm ndàmà'anwī aà
(Mt. 21.12-17; Lk. 19.45-48; Jn. 2.12-22)*

¹⁵ Bô ghèè mē nywe'e a Yerusalem, Yesu a kuu a mùm ndàmà'anwī. A kùu mē, nyə bē bi tswé ghu, mfee űkīi nyuu nī ñjoo. A tigè ñloginə űka mfurə nī waa ma byā bīi mē bi le si tanə mītaa ghu aà. Ntīi itetə bē bīi mē bi le si kwensə nī ñkabə ghu aa, bo bi ñlən bē bīi mē bi le si fèè nī bi bugirəmīkuu aa, mmà'ànə a nsyē. ¹⁶ Kaa wa'à lò mbīi mē tā ñu ñbò wàà yī tsù tā à be'e njoo űkuu ntsya ni ju wa ndàmà'anwī.

17 A ghìrè mē laà, òtigè nloginè ñka ndi'i waa, òswonj mē,
 "A tswe a mūm àṅwà'ànə Nwī mē,
 'Bi ka yī tigè twonjə nī òdā yà nī òda yīi mē bē bi itoò tsim
 ka yī tigè zī tsà'atè nī Nwī ghu'.

Lā nī bāṅnè mē mbəṅ i tigè àdigè nləəntə biyèrə."

18 Bilii bi ṅgāṅmà'a Nwī bo bi ṅgāṅndi'i nòṅsè le nyu'u
 annu yīi mē à le ṅghìrè aa, òtigè nloɔ ni mánjī yīi mē mbə
 bo tsyā ghu nzwitə yi. Bo le si bo'ɔ nūi nlonj mē nnòò bē wa
 tsim le mburə yerə nī ònnu jya yīi mē à le si dī'i aà.

19 A bē mē a noò ñkwēfɔ Yesu bo bi ṅgāṅyənənnu ji bo
 fè'è wa mūm ala'a Yerusalem, ṅghɛɛ waa.

*Annū yīi mē Yesu à le ndi'i òlonj ati Fig ya aà
 (Mt. 21.20-22)*

20 Abèè a fù'ù mē bo ka òtsya a tītugə, nyə mē atī fig ya
 a yòò mē tsi'i tsim òsigə nywe'e ni mīṅgāṅ mi. 21 Peta a yə
 ṅwa'atə annu ya mē Yesu à le nswonj aà, òswonj ghu mbo
 mē, "Rabbi, yə atī fig ya mē ò kī ònṅj ndòò ghu atu aà. A
 yòò mē!"

22 Yesu a swonj a mbo bo mē, "Nī ònṅj ntīi ghūu a nu Nwī."

23 Mē swonj tsi'i ànnu ònkoṅ a mbo bù mē, "Nū òtsim yīi
 mē à swonj a mbô òta'a ghulà mē, 'Tso'ɔnə ṅghɛɛ nnəṅə
 a mūm ñkī miyaa,' òswonjə aa kaa ṅkī'i jīṅkə a mūm òtīi
 yu, mbii ni mē ànnu yīi mē yu swonj aa, a ka fè'è tsi'i maa
 ajāṅ, boṅ Nwī à ka ghìrə annu ma ya fa ghu mbô." 24 Ma
 mùu ajāṅ, mē swonj a mbo bù mē, "ṅgòṅ ònnu tsim jīi mē
 ni loɔ ni a mūm àtsà'atè Nwī aa, nī bii mē nī kwèrə mē,
 boṅ Nwī à ka fa a mbo bù. 25 ṅgòṅ bìnòò bītsim bii mē ni
 tēə a ntsa'atə Nwī aa, tā nī nli'inə ifansənnu bē bītsim bii
 mē bi fansə ònnu a mbo bù aà, tā tá Taà ghùu a aburə tá
 à kī nli'inə juu ifansənnu. [26 Mbə nī tsuu ifansənnu bē
 bī mo'ɔ kī lī'inə boṅ Taà ghùu a aburə kaà mbə a wa'a juu
 ifansənnu kī nli'inə.]"*

*Ajāṅ yīi mē bi le mbetə annu a mbo Yesu òlonj ada'ə yi aà
 (Mt. 21.23-27; Lk. 20.1-8)*

27 Bo le mbù òzi fu a Yerusalem. Bo zī mē, Yesu a ka ṅkarə
 ni a mūm òdāmà'a Nwī, bilii bi ṅgāṅmà'a Nwī, nī ṅgāṅndi'i
 nòṅsè bo bi bità bi ala'a bo zī ghu mbèè. 28 Mbetə ghu mbo
 mē, "O ghìrə ònnu juà jīi mē o ghìrə aa nī àda'a wo aa ε?
 adà'ə ma yú a mbo wò aa, a fa wò aa ε?"

29 Yesu a swonj a mbo bo mē, "Mē ka kii betə ghūu nī
 àbetə, bɛɛ mē nī fa akwi'i a mbo mē boṅ mē ka bōṅ swonj
 àdigə yīi mē mē lògə ada'a yīi mē mē ghìrə ònnu ma jū ghu

aà. ³⁰ Jɔn à le nlògə ada'a aa fə a ɲka mmurə bə ɲkì aa ε? A le nlò aa mbo Nwĩ kè a mbo bè aa ε? Nĩ kwi'i tâ mè yu'u."

³¹ A bətè mē laà, bo lɔgìnè òtigə nswuɲnə bo ni bo nswonɲə ni mə, "Mbə bĩ'inè kwi'i mə a lo aa a mbo Nwĩ bonɲə à ka betə mə, lâ nì tigè wa'ă annù yĩ mə à le si swonɲə bii aa a ya aa ε? ³² Kè mbə bĩ'inè swonɲə bə mə, 'A lo aa a mbo bè lə?' " Bo le ɲka mbo'ɔ a nswonɲə ma mùu ajàn aa nlonɲə mə bo le si bo'ɔ ni bè bya aà. Bè bĩtsim bi le mbii tsi'ĩ ànnù nɲɲkonɲə mə Jɔn à le mbə aa ɲgànɲtoò Nwĩ. ³³ Bo tigè ɲkwi'i a mbo Yesu mə, "Kaa bĩ'ĩ sɪ zĩ."

Yesu a kī ɲkwi'i a mbo bo mə, "Kaa mè ka wa'à ɲù yĩ mè à fa ada'a mè ghìrè nì ònnù jù ghu aa a mbo bù kɪ nswonɲə."

12

Nìghàà nì nàà òlon bɪlensə bi akò milù'ù
(Mt. 21.33-46; Lk. 20.9-19)

¹ Yesu a lɔgìnè ɲka ɲghaa a mbo bo ni mìghàà mĩ nānaa nswonɲə mə, "Nù yĩ mò'ɔ à le mbə akò milù'ù yì, ɲjì'ì ɲkya ɲkarisə ghu, ɲkì ton ɲìgho ni nɲɲ milù'ù wa mùm ɲkya, mbɔɔ ndânìkàn yì bi ka kɪ tswe ghu i be nì àkò ya aà. A le ntigè nlensə akò ya a mbo bè, m̀fɛ'ɛ ɲghèè yì a atoo dòn. ² Nòò ɲkya m̀ntà m̀i ati mùlu'u mya à kù'ù mē a toò ɲgànɲafà'á yì yì mò'ɔ mə tâ à ghɛɛ ɲkwɛrə m̀ntà m̀i ati milù'ù mya m̀i mò'ɔ a mbo bɪlensə bi akò byá. ³ Bo tswá yì ɲghɔɔ, ntsyàsə yì a bii tsi'ĩ mbô mbô. ⁴ A bú òtoo ɲgànɲafà'á yì yì mò'ɔ, bè bya bi ghɔɔ àtù yì nɲɲ ala'a ghu, òdirisə atù yì. ⁵ A bú òtoo ɲgànɲafa'á yì yì mò'ɔ, bo zwitè yì. A bú òtoo bĩ mò'ɔ bĩ ghà'atè, bĩ kī ɲghìrè nì bo tsi'ĩ maa ajàn, ɲghɔɔ bĩ mò'ɔ, òzwitè bĩ mò'ò. ⁶ Nù yì mə à le ntigè mburə ghu mbo aa, à le ntigè mbə aa tsi'ĩ mù yì yì mə a le nnaɲsə ɲkɔɲ kòn aà. A lɔgè mù yì ma ghù ɲkì ntoo a mbo bè bya, nswonɲə ni mə, 'Bo ka bo'ɔtə mù ghà ghù'. ⁷ Lâ bɪlensə bi akò bya bi yè mə mù yì wa nswonɲə bo ni bo bə mə, 'Áá ɲjìndá yì à ghulà mə, nì zì bĩ'inè zwitè yì tã lògə ɲjòò jì tâ ì tigè mbə jĩ'inè.' " ⁸ Bo le ntigè ntswa mù wa nzwitè yì mmà'a a abɛɛ wa ɲjìm ɲkya milù'ù.

⁹ Yesu a betə mə, "Mbə mbôn əkò milù'ù wa a ghìrə aa mə akə a nu bè bya lə? A ka ghèè zwitè bɪlensə bi akò bya i lògə akò milù'ù ya i fa a mbo bádànə. ¹⁰ Kè nì lèè ɲwa'á a mùm àɲwà'ànə Nwĩ twonɲə mə,

'Tsi'ĩ ɲgò'ò ya mə bɪbɔɔ bi nda bi le ntuu aa, ì bèn mē òtigə ɲgò'ò nìbuu ni nda yì ɲwè;

¹¹ a ma yù ànnù aa a ghìrə Mmà'àmbì,

a bê ànnù yí yëyerə a mbo bĩ'í." "

¹² Bĩsyàsè bi baYuda bya bi yù'ù mə annù ya mə Yesu à le nswon aa nɔ̀ò a ntswâ yi nlon mə bo le nyə mə Yesu a le nnaa nighàà nya aa nlon n̄gaa yàà, lá kaa wa'a ajàn yí mə mbə bo tswâ yi aa zĩ nlon mə bo le si bɔ'ɔ nnòò bê wa mə bi le n̄ghotə ghu aà. Bo le ntigə mma'atə yi nlo n̄ghèè waa.

Annù ntu bitax Kaisa

(Mt. 22.15-22; Lk. 20.19-26)

¹³ Bi le ntoo baFarisai bĩ mɔ'ɔ bo bi n̄gǎnjìm Herod jĩ mɔ'ɔ a mbèe Yesu mə ta bo zi ntswa yi ni n̄ghàà ni. ¹⁴ Bo zĩ ghu mbèè n̄swon mə, "N̄dì'innù, bĩ'í zi mə annù yí mə o d̄i'í aa à n̄ ànnù n̄n̄konə, kaa wa'a n̄ n̄si n̄jũ lĩ, nlon mə kaa ò si abwarə n̄jũ lan̄tə, lá n̄d̄i'í aa tsi'í m̄an̄jĩ yí mə Nwĩ a lòò mə tâ bè ka ntswe ghu aà. A ku'unə ni n̄on̄sə yĩ'inə a ntu tax a mbo Kaisa kè n̄kàn aa ε? Bĩ'í ka mma'a tax kè bĩ'í tsuu ki mà'à le?"

¹⁵ Lá Yesu a zĩ àbagilə yaa, m̄betə waa mə, "Ni lòò a n̄kwà'ànə a gha aa a ya aa ε? Fâ n̄ n̄kabè silva a mbo m̄è tâ m̄è yə le."

¹⁶ Bo fâ n̄kabə ya ghu mbô, a betə waa mə, "A tswé àtu wo bo bi ìkũm wo fàa n̄ n̄kabə aa ε?"

Bo kwi'i ghu mbo mə, "Aà yi Kaisa."

¹⁷ Yesu a tigə n̄swon a mbo bo mə, "Ni ka mfa njoo jĩ mə à ni jĩ Kaisa aa a mbo Kaisa n̄kii mfa n̄ njoo jĩ mə à ni jĩ Nwĩ aa a mbo Nwĩ."

Bo yù'ù m̄ə ànnù a burə n̄tsya waa tsi'í tsyà.

Abetə nlon annù nyweenə ni n̄wò

(Mt. 22.23-33; Lk. 20.27-40)

¹⁸ BaSadukai bii mə bi swonə ni mə kaa bè si a niwo yweenə aa, bi le n̄zĩ a mbèe Yesu, m̄betə yi mə, ¹⁹ "N̄dì'innù, Moses à le n̄kwà'ànə n̄d̄i'í a mbo bĩ'í mə, mbə n̄d̄im n̄jũ a kwo mma'atə n̄gwê yĩ ti bɔɔ, mumaà yĩ wa a logə n̄gwê yĩ wa jwe bɔɔ bo yu a mbo n̄d̄im yĩ wâ. ²⁰ Bɔɔ bi ma bi mb̄an̄nə bi le ntswe ghu bi S̄ambaà; yĩ n̄tsyamb̄ii a logə n̄gwê yĩ, n̄ka n̄kwo kaa wa'a bɔɔ jwĩ. ²¹ Yii mə à yòntə aa a logə m̄angyè wa, lá n̄ki n̄kwo tsi'í ti bɔɔ; muma yii mə à le nywe'e bitarə aa, à le n̄ki nyɔ'ɔ m̄angyè wa, n̄ki kwo yii n̄gaa tsi'í ti bɔɔ. ²² Bɔɔ bi ma bya bi s̄ambaà bi yɔ'ò m̄angyè wa n̄ki n̄kwo tsi'í b̄itsim ti bɔɔ. M̄angyè wa yu mbɔn a yĩ n̄ki n̄kwo yii n̄gaa a n̄jìm. ²³ A noò yii bè ka yĩ yweenə ni n̄wò aa tâ m̄angyè wa tâ à bə aa n̄gwê wò, tsɔ mə bo bya bi s̄ambaà bi le nyɔ'ɔ yi aa ε?"

²⁴ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Nì sì zi mə nì fànsə aa ànnù laà ε? Nì fànsə ànnù aa nloŋ mə kaa nì sǐ annù yǐ mə a tswe a múm àŋwà'ànə Nwǐ aa zi, kaa wa'ǎ mǐda'a mǐ Nwǐ kǐ nzi aà. ²⁵ Nloŋ mə nòò yǐ bè ka yǐ bǐnə nǐwo aa, kaa baa yǐ wa'à kà nyo'ɔ, kaa wa'à nì bǎngyè a ndâ nǐyo'ɔ kǐ mfa, bǐ ka yǐ bǎngə bə aa tsǒ baangel a aburə. ²⁶ Lá ŋhɛɛ nǐ ànnù nyweenə bǐku bǐ bə, nì lɛɛ ŋwa'ǎ adigə ya a múm àŋwà'ànə Moses, nloŋ atsùgə iti ya mə mo'ɔ lɛ si khi ghu aa, twoŋ aa ε? Nwǐ à lɛ nswoŋ a mbo Moses mə, ‘Mè laa mbə Nwǐngòŋ Abraham, mbə Nwǐngòŋ Isaac, ŋkǐ mbə Nwǐngòŋ Yakob.’ ²⁷ Kaa à laa ŋwa'à Nwǐngòŋ bǐku bǐ bə bə. A bè aa Nwǐngòŋ bè bǐi bǐ tswe bǐ tǐ. Wa nì burə mfànsə aa ànnù.”

Ndǐ'ǐ Nwǐ yǐ ŋwè yá

(Mt. 22.34-40; Lk. 10.25-28)

²⁸ Ngàŋdǐ'ǐ nòŋsə yǐ mò'ɔ à lɛ ntswe a tǐtǐ bo, nǐyo'u ajàn yǐ mə bo lɛ si ghàà aà. A yè mǎ mə Yesu à kwi'i abetə yaa ya tsi'ǐ sigìnə aa, mbetə yǐ mə, “Ntsyàmbǐ nǐdǐ'ǐ Nwǐ ì bə aa yuu aa ε?”

²⁹ Yesu a kwi'i mə, “Nǐdǐ'ǐ yǐ ntsyàmbǐ ì bə aa mə, ‘Nǐ yu'u mbâ, baIsrael! Mmà'àmbǐ Nwǐngòŋ yǐ'inə, Mmà'àmbǐ à nǐ tsi'ǐ yù yu yǐ mǐfùùrə. ³⁰ Tǐgə ŋkòŋə Mmà'àmbǐ Nwǐngòŋ ghò nǐ nǐtǐ ghò tsǐmè, nǐ nǐtswèntǐ yò ì tsǐm, nǐ mǐtsyɛ mo mǐtsǐm, nǐ mǐdà'á mo mǐtsǐmè.’ ” ³¹ Yǐi mə ì yòŋtə aa, ì bə mə, “Tǐgə ŋkòŋə a ndǐm ghò tsǒ ìbǐi nú ghò. Kaa nǐdǐ'ǐ yǐ dàŋ kaa ì si ghu bú ntswe mə ì tsyatə ma jú ji baà.”

³² Ngàŋdǐ'ǐ nòŋsə wa a swoŋ ghu mbo mə, “Nǐdǐ'innù, O swòŋ aa ànnù yǐ mə a ku'unə, O swòŋ aa tsi'ǐ ànnù nǐŋkoŋ mə Mmà'àmbǐ Nwǐngòŋ à nǐ aa tsi'ǐ yù yu yǐ mǐfùùrə, kaa yǐ dàŋ kaa a wa'à ghu bú ntswe ntsyatə yǐ. ³³ A ŋka ŋkòŋə nǐi nǐ nǐtǐ ghò tsǐm, nǐ mǐtsyɛ mo mǐtsǐm, nǐ mǐtǐ mo mǐtsǐm, a ŋka ŋkǐi ŋkòŋə nǐ ndǐm ghò tsǒ ìbǐi nú gho, a nləə nǐdǐ'ǐ ma jú, a burə mbòŋ ntsyatə a mfa nnaà tâ bǐ tɔɔ ì tsǐm nǐma'a Nwǐ ghu, kǎ njoo mmà'anwǐ jǐ mo'ɔ tsi'ǐ tsǐmè.”

³⁴ Yesu à yè mə ajàn yǐ mə à kwi'ǐ sigìnə aa nswoŋ ghu mbo mə, “Kaa àgha'a a sǐ bú nsa'atə a mbo wò a ŋkuu a múm ànnù nǐfò Nwǐ.”

Nlògìnə maà noò kaa nù tsù kaa a wa'à bù nǐywe'etə a mbetə Yesu nǐ àbetə.

Abetə nloŋ Ayo'ò Nwǐ

(Mt. 22.41-46; Lk. 20.41-44)

³⁵ Yesu à lɛ ŋka nǐdǐ'ǐ nǐ ànnù Nwǐ a múm nǐdámà'anwǐ, nǐbetə mə, “mǐbə ŋgàŋdǐ'ǐ nòŋsə ì swoŋ mə Ayo'ò Nwǐ à nǐ

mu David aa mə akə aa ε? ³⁶ Azwĩ yĩ Laa a le ntintə David yumbəŋ a ghaà swəŋ mə:

'Mmà'àmbi a swəŋ a mbô Mmà'àmbi ghà mə:

Tswe a mbèè nìkwεε mè nĩ mà'à,

nywe'e a noò yĩ mə mè ka yĩ nòŋsə ηgàŋkibàâ jò a nji'i mikòrə wò aà.'

³⁷ "Mbə David yumbəŋ a ka ntwoŋə yi nĩ Mmà'àmbi, a tigè m̀bu ntsyà aa la mbə mu David aa ε?"

Ajàŋ yĩ mə Yesu à le ηwà'àsə bə ñlon ηgǎŋndi'i nòŋsə aà (Mt. 23.1-36; Lk. 20.45-47)

Akürə bə yĩ ghà'à ηgha'a yĩ mə a le bòontə a mbèε Yesu aa a le ηkòŋ a nyu'u ànnù yĩ mə à le si swəŋə aà. ³⁸ Yesu à kà mē aa ndi'i nĩ ànnù Nwĩ a mbo bo, ñswəŋ mə, "Nĩ ka ntsyεsə ghuu nlon ηgǎŋndi'i nòŋsə; bo kòŋə nĩ ηwè'ē ñdàŋə itsə'ə ηkarə ni ju, ηkii ηkəŋə ni mə tâ bə ka ntsa'atə nĩ waa ni àghu'usə a mitaa. ³⁹ Bo kii ηkəŋə nĩ ñtswe nĩ ìlən jii mə i tswe a mbĩ a múm ñdàŋghòtə aà, ηkəŋə nĩ ñtswe a nĩ ìlən jii i kò'ɔnə aa a idigə àdina. ⁴⁰ Bo nĩ'ì nĩ biKwĩ'ĩ bi bāŋgyè, ηkwεrə nĩ ñjòò jyaa ni m̀la'à myaa, m̀bagilə ntsa'atə nĩ Nwĩ nĩ ñdàŋə mighàà. Wà ηgi'i yĩ i ka yĩ kuu a nu bo aa i ka yĩ swèrə!"

Ñkabə ñtsà'atə Nwĩ ηkwĩ'i Māŋgyè wá (Lk. 21.1-4)

⁴¹ Yesu à le ntswe a mbèè ηkòm ññŋ ηkabə ñtsà'atə Nwĩ, ñlii nĩ àjàŋ yĩ mə bə le si ñŋə nĩ ηkabə wa múm ηkom aà. Ñgǎŋkabə jì ghà'atə i le si ñŋə nĩ ηkabə yĩ ηwè wa múm ηkòm. ⁴² Ñkwĩ'i māŋgyè yĩ mò'ɔ yĩ mə à le mbə ηgàŋàfùm aa, à le nzi ññŋ ibà'atə ηkabə copper ji baà, ñdùù yi i bə tsó kabà yĩ m̀fùùrè. ⁴³ Yesu a twòŋ ηgǎŋyègənnù ji bo zĩ ghu mbèè, a swəŋ a mbo bo mə, "Mè swòŋ a mbo bù tsi'ĩ ànnù ñŋkəŋ mə ηkwĩ'i māŋgyè ghú mə à ni ηgàŋàfùm aa, à ñŋ ηkabə fāa múm ηkòm ñtsyatə bə bitsim bii mə bi ma'à ηkabə ñtsà'atə Nwĩ ghu aà. ⁴⁴ Ñlon mə bo swatə aa tsi'ĩ m̀untsirə a nĩ ηkabə yĩ bo luu ni yu aa mma'a Nwĩ ghu, lâ māŋgyè ghú mə à ni ηgàŋàfùm aa, à kòontə aa ηkabə ñtsim yĩ mə à tswe ni yu aa mfa, à sòrətə aa ñdā yĩ."

13

Ajàŋ yĩ mə Yesu à le ηghàà ñlon annũ nsà'a ñdāmà'anwĩ aà

(Mt. 24.1-2; Lk. 21.5-6)

¹ Yesu bo bi ηgǎŋyègənnù ji bo kà mē aa mfe'ε wa ñdāmà'a Nwĩ, ηgàŋyègənnù yĩ wa yĩ mò'ɔ a swəŋ ghu mbo

mə, “Ndi'innu, yə ajən yī mə ngò'ò jù i burə mbòn mbòn nghirə nda jī mə bi bɔɔ ghu aa i ki mbòn mbòn!”

² Yesu a swon ghu mbo mə, “O yə nda jī wè jī wè jū? Kaa tsi'ī ngò'ò yī m̄fùurè kaa i ka yī wa'à a atu yī mò'ò bú nɔŋə. Bi ka yī sà'à tsi'ī tsim mà'anə a nsyê.”

Annū nyə ngi'i bo bi ajən mə bi ka yī ki tso'ɔ akòrə bɔɔ bi Kristo aà

(Mt. 24.3-14; Lk. 21.7-19)

³ A kɔ'ɔ nghèè ntswe nsyɛ a atu nta'a Olive, mə i tswɛ n̄lī n̄i ndâmà'anwī aa, Peta ni Jems, ni Jon, a bɔ'ɔ ni Andrew, bo betə Yesu a noò yī mə à lɛ ntigə ntswe tsi'ī bo bo aa mə, ⁴ “Nan̄sə nwon t̄a bī'ī yu'u, innu ma jū i ka yī fè'è aa a noò àkə aa ε? Alènsə yī mə a ka yī dī'ī mə nòò à kù'ù mē a nyə innu ma jū aa a ni aa akə ε?”

⁵ Yesu a lɔginè ñka nswonə ni a mbo bo mə, “N̄i ka ntsyɛsə ghuu tsee ló lèè t̄a n̄u tsù à mbwe'esə ghuu. ⁶ Bè bī ghà'atè bi ka yī zī n̄i ìk̄m ghâ, i ki swonə ni mə, ‘Mè ni yu!’ i bwe'esə n̄i bè bī ghà'atè. ⁷ Bɛɛ mə n̄i yu'u mə bi mà'a ntsò, kè bɛɛ mə n̄i yu'u f̄iswon nlon ntsò, n̄i tsuu ki bɔ'ɔ b̄ê. Ma juù innu i tswɛ n̄i m̄fè'è, la kaa a wa'à bəə mə nòò n̄lwī'ī m̄bi wa à kù'ù m̄ê. ⁸ Itoo i ka yī ki mà'a ntsò bo bi jī mɔ'ɔ, t̄a itoo jīi mə bifò bu'utə aa t̄a i ki ñka ma'anə bo bi jī mɔ'ɔ. Nsyê i ka yī ki tsìginè a idigə idigə, t̄a m̄ikwenè t̄a à kuu ala'à. Kaa ma juù innu kaa i ka yī wa'à kà ndi'ī aa mə nòò ñgi'ī à mè m̄ê, ñgi'ī mà yū i ka yī bə aa tsò ajən yī maburè à lɔginə a nyu'u nyanə a noò yī à tsigè aà.

⁹ “N̄i ka ntsyɛsə n̄i ghuu nlon mə bi ka yī ki tswatə n̄i ghuu fa ni a mbo ñḡansa'a m̄isa'a; i kii ghòò n̄i ghuu a nd̄an̄ghotè. N̄i ka yī ghèɛ təə a nsi b̄iḡmn̄àa bo bi bifò nlon ngaa yà, i swon annū yā a mbo bo. ¹⁰ Lā mbòn t̄a nòò n̄lwī'ī m̄bi à ku'u, bi tswɛ n̄i m̄fòo nswon ntoo yī n̄siginè ya a mbo itoò tsimè. ¹¹ Bɛɛ mə bi yi ntswa ghuu nḡɛɛ ni bù a nsi nḡansa'a m̄isa'a, n̄i tsuu ki wa'a n̄i ànnu yī mə n̄i ka ghɛɛ swon aà. Bɛɛ mə nòò ñghàa a ku'u, n̄i swon ànnu yī mə a zi a atu bù aà, nlon mə kaa à si bu swonə, a swonə n̄i Azwī Nwī. ¹² N̄u à ka yī ki fa n̄i mumaà yī mə bi zwitə, t̄a t̄a à ka mfa ni mú yī mə bi zwitə, t̄a bɔɔ bi biinə ntswatə b̄itaà byaa bo bi b̄imaà byaa n̄i ìsa'a, i lògè waa fa mə bi zwitə. ¹³ Bè b̄itsim ka yī ki bàà ghuu nlon ìk̄m ghâ. Lā n̄u yī mə a tswa nt̄i yi mbii ngi'ī nywe'e a n̄lwī'ī aa, à ka yī yweenə.

Annū yī swèrè n̄swerə yā

(Mt. 24.15-28; Lk. 21.20-24)

14 “Lâ bæ mē nī yī nyō annū yī swèrè ñswerə ya a tswe a adigə yī mē a sī nī ñtswe ghu tswe aa, (tā nū yī mē a twon annū yuà aa tā nanşə nyu'u nzi,) tā bè bī mē bi tswe a ala'a Yudea aa bi fē'ε ηkhəkè ηkɔ'ɔ ηghεε a itu mīnta'à. 15 Tā nū yī mē à tswe a atu nda aa tā à tsuu lõ bǔ sigə, tā à tsuu a nda yu a nlògê àyoò tsu bǔ kuu bê. 16 Tā nū yī mē à tswe a mūm ñsòò aa tā à tsuu bǔ bhī a nlògê àkutè yī. 17 Wεε! Ngi'ì bīmaburè bi ato'o bo bi yī bhī mē bi nɔŋsə boɔ maa nī ñjwi ma jya aà! 18 Nī ka ntsa'atə nī Nwī mē tā ñnnū ma jū ì yī ntsuu fē'è a noò mǎf'è. 19 Nlon mē ηgi'ì yī mē ì ka yī tswe maa noò aa ì ka yī tsyàtǎ ηgi'ì ñtsim yī mē ì lèè mǎf'ε nlògìnə a noò yī mē Nwī à lε nnanşə mbi yu aa ì kɔ'ɔ ywe'e tsītsɔŋə. Kaa yī dàn ì ka yī wa'à bù mǎf'ε tsǒ ma yū. 20 Lâ Nwī à kwyètə mē ndūu njwi mà jū ñlon ηkwitu bê bi bhī mē à tsɔ'ɔ aà. A sī laa bə boŋ kaa nū tsù à ka yī wa'à yweenə.

21 “Mbə nū a zi tī swonə a mbo bù mē, ‘Yê, Ayo'ò Nwī wa à ghuà!’ kè ‘Yê, à wī!’ nī tsee annū yī a swonə aa lõ bii. 22 Nlon mē bAyo'ò Nwī bi mbwe'esè bo bi ηgǎntoo Nwi mbwe'esè ì ka yī fē'ε ì kī ghèrè nī ilensə ñnnū bo bi ñnnūtsyâmbo a mbwe'esə bè ghu, ì tε'ε kī ywe'etə nī a mbwe'esə tsi'ì bè bii mē Nwī à tsò'ɔ aà. 23 Nī tigə ηka ntsyesə ghu; wa mē swonə mē ñnnū tsim a mbo bù mǎbɔŋ tā noò ma wa à ku'u.

Ajàŋ mē Mu Nū à ka yī bǔ bhī aà
(Mt. 24.29-31; Lk. 21.25-28)

24 “A ka yī bə nī a nīm, a nī ñjwi jī mē ì ka yī kī yonə noò ηgi'ì wa aa, ta nīnòò à fii, kaa tā sàŋ à wa'à bù ka nta. 25 Tā mīnjòn mī ka nlo nī a aburə ηwokə nī a nsyê, tā bì tsigə ida'a tsim jī ì tswe a aburə aà. 26 Maa noò tā bì tigə nyō Mu Nū tā à ka nzi nī a mūm mǎb'à nī mǐdà'à mī wè nī nìghà'à. 27 Bεε a sigə, a tigə ñtoo baangel bi a nī mǎbèε mbi jī nīkwà mē tā bo ghεε ηghotə bê bi bii mē à tsò'ò aa, ñlògìnə a mǎbèè mǎbī yī mò'ɔ ηghεε nlwī'isə nī yī mò'ò.

Annū yī mē mbə bè yəgə nī àtī fig aà
(Mt. 24.32-35; Lk. 21.29-33)

28 “Tā nī yəgə annū a nī àtī fig. A yī mbə noò yī mē ntaà jī ì fi'isè mē iyəŋ jī fii aa, nī zi mē noò ñtsū mǎbən à tigə a abò 29 A kī mǎbə nī a ηgīŋ ηgìŋ mē, nī bə yə tā ñnnū juà ì ka mǎf'ε, nī zi mē à zī mē ηkoontə, ñtigə aa tsi'ì a ntsūbù'ù. 30 Mē swonə tsi'ì annū ñŋkoŋ a mbo bù mē, kaa nīwàà nī bê nuà nī ka wa'à tsyà tī ghə mē ñnnū ma jū tsim ì fē'è mē. 31 Aburè bō ñsyε ka yī tsyà, lâ kaa tā nìghaà na nī wa'à tsyà.

Kaa ñù tsù à si njwi ya kè nòò ma wa zî.

(Mt. 24.36-44)

³² “Kaa ñù tsù à sî njwi kè nòò wa zî, kaa tsi'î baangel bii bi tswe a aburə aa, kè Mû. A ki nzi tsi'î Tà yuyu. ³³ Nî ka ntsyəsə nî ghuu, ñka ntswe nikərə ñlon mə kaa nî sî noò ma wa zi aa. ³⁴ A bə aa tsõ ñù à fè'ε mə yu ghèè a nighaa, à kà mē aa mfe'ε, ntwon ɲgǎɲəfà'á ji mfa ifà'à yîi mə bo ka ki fà'à aa, a mbo bo yî mò'ɔ yî mò'ɔ, ñswon a mbô ɲgǎɲmbé ñtsũnda mə ta à tswe tsi'î nikərə ñka mbe nîi. ³⁵ A bɔɲ mə tâ nî tswe nikərə ñka mbe nî mbɔɲ ñdùgè ñlon mə kaa nî sî noò yîi mə à ka yî bii ghu aa zi aà. Mbə a tse bə a noò ɲkwêfɔ, nî ñtîi itugə, ni nòò ñjwi, kə a titugè. ³⁶ Ta bεε mə à bu'unə nzi, kaa a wa'à zî ñyə mə ni bwii. ³⁷ Annù yîi mə mə swonə a mbo bù aa, à ki mbə yîi mə mə swonə ni a mbo bə bitsimè: ‘Nî ka ntswe nikərə.’ ”

14

Ajan yîi mə bi le ntaɲ annù atu Yesu aà

(Mt. 26.1-5; Lk. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ A le ntigə mburə njwi ji baa mbɔɲ tâ ñjwi Passa bo bi ñjwî ñjî àbaa ti kò'ò i ku'u. Bilii bi ɲgǎɲmà'a Nwi bo bi ɲgǎɲdî'i nòɲsè bo le ñka nɔɔ ni ajan yîi mə mbə bo ɲe'esè ntswa Yesu ghu nzwitə. ² Bo le sî swonə ni mə, “A bɔɲ mə tâ bî'inè tsuu ma yuù ànnu fàa njwi Passa ghìrè ñlon mə mbə bî'inè tswa yi bɔɲ fikòrè ka fè'è a titîi bə i bùurə idigə.”

Ajan yîi mə mǎngyè yî mò'ɔ à le nyɔ'ɔ Yesu ni mighurə aà

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³ Yesu a le ntswe a Bethany a nda Simon yîi mə à leè mbə ɲùkikwen aa ñka ñji. A kà mə aa ñji, mǎngyè yî mò'ɔ a zi ni mighurə mî lùmtè mi atindùù mîi mə mi le nanşə mbə tsi'î mî narda aa, a nî ñtsîɲ ɲgò'ò alabasta. A zî mē, ñzwi mighurə mya ntswentə nyɔ'ɔ atu Yesu ghu. ⁴ Mîntɔɲ mi bē bî mɔ'ɔ bii mə bi le ntswe ghu aa, mi lwînè, bo tigə mbetə nî waa bo ni bo mə, “A nanşə nta ɲgi'i ni mighurə mù laà aa a ya aa ε? ⁵ Nlon mə mbə bi feè mighurə ma mù ñdùù yi tsyâtě iba'atə ɲkabə silva ɲkhî ji tarə* bi logè ɲkabə ya mfa a mbo ɲgǎɲəfumə.” Bo ghaàntè mǎngyè wa mfa afiré yi.

⁶ La Yesu a swonə a mbo bo mə, “Nî ma'atə yi; ni fa ɲgi'i a mbo mǎngyè ghú aa a ya aa ε? Nî sî zi mə à ghìrə aa ànnù yî siginè a nu mè aa ε? ⁷ ɲgǎɲəfumə i tswe a titîi bù aa bìnòò bitsimè, mbə ni tse kwetə waa a noò yîi mə nî

* **14:5** 300 denarii, ɲkabə baGrikia, denarius yî ñfùurè a le mbə ɲkabə ɲgǎɲəfà'à a atù ñjwî.

kòŋə aà, lâ kaa mè ka wa'ă titii bù aa a ɲgòŋ bìnòò bitsim tswê. ⁸ A ghìrə aa annù yïi mē mbə a ghìrè. A yò'ò gha nì mǎghurə mù, ɲnaŋsə aa nū ya mbəŋ tâ nòò ñtwĩŋê ghà à ku'u. ⁹ Mè swòŋ a mbo bù tsi'i ànnù nĩŋkoŋ mə, a nĩ ñgǒŋ idigə tsim jii mē bi ka yĩ kǐ swòŋə nĩ ñtoo yĩ ñsigìnə yú ghu fàa mbi aa, bi ka yĩ kii kǐ swòŋə nĩ ànnù yuà mē mǎŋgyè ghuà à ghìrə a nu mè aà, ñwa'atə nĩ yì.”

Ajaŋ yïi mē Judas a le mbii mē yu ka fèè Yesu aà
(Mt. 26.14-16; Lk. 22.3-6)

¹⁰ Judas Iskariot, mē le mbə ɲù yĩ mɔ'ò a titii ɲgǎŋyègənnu Yesu jya nìghùm ñtsò baa aa, à le nghèè a mbèè bìlii bi ɲgǎŋmà'a Nwĩ a mfèe Yesu a mbo bo. ¹¹ Bo le mburə ndoritə a nyu'u annù yïi à le nzĩ a nswòŋə a mbo bo aa, mbii mē bo ka fa ɲkabə ghu mbô. Judas a tigè ñlɔɔ nĩ mǎnǐ yïi mē mbə yu tsyâ ghu mfee Yesu.

Ajaŋ yïi mē Yesu bo bi ɲgǎŋyègənnu ji le nji mijji mē Passa aà
(Mt. 26.17-25; Lk. 22.7-14,21-23; Jn. 13.21-30)

¹² A bə a ɲjwi yĩ ñtsyàmǐi, a ɲjwĩ ñkurê àbaa ti kɔ'ò a noò yïi mē bi wà nĩ mú mǐbĩnjərə Passa aa, ɲgǎŋyègənnu Yesu bo betə ghu mbo mē, “O lɔɔ mē bi'i ghèe naŋsə aa yuu adigə a mbo wò tâ ò ji mijji mǐ Passa ghu aa ɛ?” ¹³ A toò ɲgǎŋyègənnu ji ji baa nswòŋə a mbo bo mē, “Nì kuu ɲghèe a múm àla'a, boŋ nì ka yə ɲú mǐbǎŋnə yĩ mɔ'ò yïi mē a bè'e àntòò ɲkǐ aa tâ zi ntsi'i ghuu. Bèe a zi ntsi'i ghuu, ¹⁴ nì kǎ ɲyòŋə nǐi ɲghèe ɲkuu a nda yïi mē a kuu ghu aà, ñswòŋə a mbo mbóŋ ñda wa mē, ‘Ñdì'innu à bètə mē, ɲja'à ñda yïi mē bi'i bi ɲgǎŋyègənnu ja ka ji Passa ghu aa ì fə aa ɛ?’ ¹⁵ Boŋ à ka dǐ'i ɲja'à ñda yĩ ñwè yĩ mɔ'ò a ndəŋ bi nĩŋ ɲjoo ghu mum ɲkǐ naŋsə aa a mbo bu. Bèe a dǐ'i, nì tigè naŋsə ɲjoo jii mē bi'inə ka ghìrə ji Passa ghu aa ghu.”

¹⁶ ɲgǎŋyègənnu Yesu jya ghèè wa múm àla'a nyə a bə tsi'i maa ajaŋ mē à swòŋə aa, ñtigə naŋsə ɲjoo nji Passa jyâ.

¹⁷ Nòò ɲkwêfò à kù'ù mē Yesu a ghèè ghu bo bi ɲgǎŋyègənnu ji jyâ. ¹⁸ Bo ghèe ñtswe ɲka nji atu atetə. Bo kǎ maa nji, Yesu a swòŋə mē, “Mè swòŋə a mbo bù tsi'i annù nĩkoŋ mē ɲù yĩ mɔ'ò a titii bù à ka ghìrə fèè ghâ, ɲù ma ghú a ji bi'i yu.”

¹⁹ Bo logìnə ñtigə ɲjəŋnə, mbetə yĩ mɔ'ò yĩ mɔ'ò mē, “A nì mè aa ɛ?”

²⁰ A swòŋə a mbo bo mē, “A nì ɲù yĩ mɔ'ò a titii bù nìghùm ñtsò baa mē a tsùtə abaa bi'i yu a múm àkaŋ yĩ fùùrè aà. ²¹ Lâ ànnù ma yú a ka yə Mu ɲù aa tsi'i ajaŋ yïi mē bi ɲwa'anə a múm àŋwà'ànə Nwĩ ñloŋ ɲgaà yĩ aà. ɲgi'i yĩ

swèrè òswerè a nu nù yï mæ à fèe a Mu Nù aà! A le mbaa mbòn mæ bì tsee ajànè nù ma yû lõ burè jwe jwe bê.”

Ntarə Mmà'àmbî

(Mt. 26.26-30; Lk. 22.14-20; 1 Kor. 11.23-25)

²² Bo kà maa nji, Yesu a logè àbaa, mfa mbi'ikè a mbo Nwî, mbatè mfa a mbo bo, òswonè mæ, “Kõ nì; à nî ìbì nù gha ghuà.” ²³ A kî òlogè ndôn mîlù'ù, mfa mbi'ikè a mbo Nwî, mfa a mbo bo, bo bitsim nò. ²⁴ Bò nò mæ, a swonè a mbo bo mæ, “A nî àlèè nù ya à yuà, àlèè òwàrè àkàà yï mæ bì ka saansè atu bè bì ghà'atè aà. ²⁵ Mè swonè a mbo bù tsi'ì annù nînkonè mæ kaa mè ka yï wa'a mîlù'ù bù òno, nywe'e a njwi yï mæ mè ka yi bú no mîlù'u mî fii a mûm ànnù nifò Nwî aà.”

²⁶ Bo yèè ìkòò òtigè mfe'è òkò'ò òghèe a atu nta'a Olive.

Ajàn yï mæ Yesu à le nswonè mæ Peta à ka tuu yi aà

(Mt. 26.31-35; Lk. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁷ Yesu a swonè a mbo bo mæ, “Bù tsi'ì bitsim, nì ka ghìrè mà'atè gha khèkè, òlonè mæ a tswe a mûm ànwà'ànè Nwî mæ, ‘Mè ka zwitè ntsèèmbi tà mbinjèrè jya ì ja'anè.’ ²⁸ Là nòò yï mæ mè ka yï yweenè nì nìwo aà, mè ka yï tsyá a mbii bù fòò ghèè a Galilea.”

²⁹ Peta a swonè ghu mbo mæ, “Mbè bè bitsim te'è kî mà'atè nî gho mà'atè òkhè bonè kaa mbè mè wa'à gho mà'atè bê.”

³⁰ Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, “Mè swonè a mbo wò tsi'ì ànnù nînkonè mæ, tsi'ì nìtugè sîi, mbonè tà ànkègè tà à tòn ògaa ji baa, bonè ò tùù mè ghà ògàà ji tarè.”

³¹ Là Peta a swonè ghu mbo nìtì mæ, “A tè'è kî bè bê ànnù nìwo bonè mè ka kwo bì'ò; kaa mbè mè wa'à gho tuu.”

Ngányègènnù Yesu jya tsim bo le òkî nswonè tsi'ì maa ajànè.

Ajàn yï mæ Yesu a le ntsà'atè Nwî a Getsemane aà

(Mt. 26.36-46; Lk. 22.39-46)

³² Bo le òghèè ònywe'e a adigè yî mæ'ò yï mæ bì le si twonè nì Getsemane aà, Yesu a swonè a mbo ògányègènnù ji mæ, “Nì tswe faà tà mè ghèe ntsà'atè Nwî.” ³³ Nlogè Peta nì Jems a bo'ò Jonè mæ tà bo bo ghèe, nù yï ì logìnè òka mbi'ì, nìtì yi ì luu nì àjèrè. ³⁴ A swonè a mbo bo mæ, “Ajèrè a luu a nti mæ si'ì mburè mbè tsi'ì a nzwitè mè; nì tswe faà mè, nìtswe nìkèrè.”

³⁵ A ghèntè a mû òtsirè, òwo a nsye ntsa'atè Nwî òswonè mæ, mbè mânji a tswe ghu a ghìrè nòò ògi'ì ma wa a tsyá tà yù wa'à lò òyè. ³⁶ Nswonè mæ, “Abba, Taà ghà, mbè O ghìrè ònnù tsi'ì tsimè, ghìrè mè tà mè tsuu ndón ògi'ì yuà mè no;

lâ mæ kòŋ aa a ŋghìrè tsi'í ànnù yíi mæ o lòò aà, kaa wa'a bə à yíi mæ mæ lòò aa bə.”

³⁷ A lò mē m̄bii, nyə waa bo bwii, a betə a mbo Peta mæ, “Nì bwii aà bwii, Simon? Mbə nì wa'a nìkərè a nì àbàŋtə noò yí fùùrè tswé aa ε? ³⁸ Nì ka ntswe nìkərè n̄tsa'atə n̄ Nwí tǎ wa'ǎ ŋkìrè Satan lô ñwo. N̄tiì ghuu i lòo ŋghìrè annù yíi mæ a ku'unə aa lá ñjyǎ nú yùù i b̄aŋnè m̄bərə.”

³⁹ A bú ñlo ŋghèè a ntsà'atə Nwí ñki mbu nswon tsi'í ànnù ya mæ à le mfòò ñswon a mbii aà. ⁴⁰ A bú m̄bii ŋghèè nyə ŋgǎŋyəgənnù ji jya i burè ki bwii tsi'í bwii ñloŋ mæ filo le nluu a mi'i bo aà; kaa bo wa'ǎ annù yíi mbə bo swonə ghu mbo zǐ.

⁴¹ A bú mē m̄bii n̄ ñgàà yíi mæ i ywe'e ji tarə aa nswon a mbo bo mæ, “Nì b̄urə ka ki bwii tsi'í bwii, m̄miintə n̄ ghuu aa ε? Wa á kù'ù mē lá; nòò à kù'ù mē; bi fèè mē Mu N̄ù a mbo bə b̄i b̄i. ⁴² Nì b̄iinə tǎ b̄i'inè ghεε. Yē n̄i, wa ñù yíi mæ à fèè gha aa à zǐ mē.”

Ajàŋ yíi mæ bi le ntswa Yesu aà

(Mt. 26.47-56; Lk. 22.47-53; Jn. 18.3-12)

⁴³ Yesu à kà mæ aa ŋghaa laà, kaa mburə ti m̄aŋsə, Judas, ñù yí mò'ò wa atit̄i ŋgǎŋyəgənnù Yesu jya ñìgh̄úm n̄tsò baa, a burè ñzi bo b̄i ñnòò bə mæ b̄ilii bi ŋgǎŋmà'a Nwí n̄ ñgǎŋd̄i'i n̄oŋsə bo bi bità bi ala'a bo le ntoo. Bo le ntugitə nwi ntsò n̄i m̄ibu'ù. ⁴⁴ Judas, yíi mæ à le mfèè yi aa, à le mfa alənsə a mbo bo mæ, “N̄ù yíi mæ mə ka ghèε n̄oŋ mighègə mi aa, boŋ à n̄i ghu. N̄i b̄aŋnè yi; ñlɔgə ŋghèè n̄i ghu. Bεε n̄i ti ghèε, n̄i naŋsə m̄bε yi.”

⁴⁵ A zǐ mē, m̄burə ntsya ŋghèè ghu mbèè ñn̄oŋ mighègə mi, ñswon mæ, “Rabbi!” ⁴⁶ Bə bya bi tigə ñghεε m̄baŋnə yi. ⁴⁷ N̄ù yí mò'ò yíi mæ a le ntəə a tit̄i bo aa a tso'ò munwí yí ñkwyε atòŋn̄ə abù'u ŋgàŋmà'a Nwí yí ñwè ghu n̄lɔ'osə. ⁴⁸ Yesu a betə waa mæ, “N̄i zi n̄i nwi ntsò a bò'ò n̄i m̄ibu'u aa a ntswa m̄ə tso'ò n̄i zi a m̄baŋnə àŋgámighee aa ε?” ⁴⁹ Tigə m̄ə k̄i si tswε bi'inè a ndáma'anwí aa a njwi njwi nd̄i'i n̄i ghuu, kaa n̄i wa'a gha tswa aa a ya aa ε? Lá ma yú ànnu a tswε n̄i mfè'è tǎ lwensə annù yíi mæ aŋwà'ànè Nwí a swonə aa.

⁵⁰ Ma mùu noò ŋgǎŋyəgənnù ji jya tsi'i tsim i tigə m̄ma'atə yi ñkghəkə waà.

⁵¹ M̄újòŋ yí mò'ò a ka nyoŋə n̄i, ñwε'ε tsi'í abà'a atsè'è yí fù'ù a nu yu. Bə bya b̄i ma'à m̄bó myaa ghu nu mæ bi tswa yi m̄baŋnə tswa atsè'è yi. ⁵² Lá a b̄aŋnè m̄ma'atə abà'a atsè'è yí fù'ù ya ñkhə yi tsi'í ñswèrè ñswèrè.

Ajan yïi mæ ngãṅndasa'a le ntsɔ'ɔtə isa'a Yesu aà
(Mt. 26.57-68; Lk. 22.54-55,63-71; Jn. 18.13-14,19-24)

⁵³ Bi logè Yesu ṅghɛɛ ni ghu a mbɛɛ ṅgàṅmà'a Nwï yï ṅwè. Bilii bi ṅgãṅmà'a Nwï bitsim bo bi bità bi ala'a bo bi ṅgãṅndi'i nɔṅsè bo le ṅghotə ntswe bo bo. ⁵⁴ Peta à le si yònè ni a ṅjɔm Yesu a sà'a agha'à. A yònè mē ṅkuu ṅghɛɛ ntswe a nsàṅàbɛɛ ṅgàṅmà'a Nwï yï ṅwè bo bi ṅgãṅmbɛ òndama'anwï ṅyɔ'ɔtə nî mɔ'ɔ. ⁵⁵ Bilii bi ṅgãṅmà'a Nwï bo bi ṅgãṅndasa'a tsim bo le ṅka nɔɔ nî mánjï yï mæ mbə ṅu a swôn ànnù yï tsu a atu Yesu yïi mæ mbə bo tsyá ghu nzwitə yi, lâ kaa wa'à yï tsù yâ. ⁵⁶ Bè bí ghà'atə bi le si tswɛɛ nî ìbãṅnənnù a atu Yesu, kaa mighàá myaa mi wa'à bāṅnə mboontə.

⁵⁷ Bè bí mɔ'ɔ bi biñnè ntswɛɛ nî ìbāṅnənnù ghu atu ṅswonə ni mæ, ⁵⁸ “Bï'ï le nyu'u a swon mæ yu ka yï sà'a ndámà'anwï yuà mæ bi bɔɔ nî mbo aa i bú ghùrè yï dàn fu yï mæ kaa bi sè aa nì mbo bɔɔ aa, a ṅjɔm ṅjwi ji tarə.” ⁵⁹ Lá a ṅki ṅghèɛ a ni ma buù bè, kaa ntsú waa kaa wa'à kî mboontə.

⁶⁰ ṅgàṅmà'anwï yï ṅwè wa a biñnè ntə a titi bo mbetə Yesu mæ, “O si nî ànnù yï tsu a kwi'i tswé? O swon mæ akè nî ìnnù jù mæ bi swonə a atu wò aa ɛ?”

⁶¹ La a təə kaa wa'à yi kwɛ'è. ṅgàṅmà'anwï yï ṅwè wa a bú mbetə ghu mbo mæ, “O nî Ayɔ'ò Nwï, Mu Nwï yïi mæ bi gha'asə aa ɛ?”

⁶² Yesu A swonə mæ, “A ni mæ, nî ka yi yə Mu Nù tâ à tswɛ a mbèè nìkwɛɛ Nwï yï à tswɛ nì midà'à aa nî mà'à ñlo a aburə nsigə ni a múm m̀bà'à.”

⁶³ A kwi'ï mæ laà, ṅgàṅmà'a Nwi yï ṅwè wa a satə ìtsè'è ji, nswon mæ, “Bï'inè bù ñɔɔ ni biyɛfə aa a ya aa ɛ? ⁶⁴ Nì yù'ù àjàṅ yï mæ à bègìtə Nwï aà. Kè nì wà'atə mæ akè ɛ?”

Bo bitsim tsərə ìsa'à yi nswon mæ a ku'unə mæ bi zwitə yi.

⁶⁵ Bo bí mɔ'ɔ bi tigè ñloginə ntigə ntsee ni m̀twyɛ ghu nu, nlogè nî ìtsè'è m̀bɔɔ nî mi'i mi ghu, ṅghɔɔ nî yi, ṅswonə ghu mbo mæ, “Twi ṅù yï mæ à ghòɔ gho aà.” Bi le ntigə mbu nlogè yi ṅghɛɛ mfa a mbo ṅgãṅmbɛ òndámà'anwï bi logè yi ntigə ṅku.

Ajan yïi mæ Peta a le ntuu Yesu aà
(Mt. 26.69-75; Lk. 22.56-62; Jn. 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Peta à tswè mē wa nsàṅàbɛɛ a mbî ñtii ṅka yɔ'ɔtə nî mɔ'ɔ aa ṅgàṅàfà'a ṅgàṅmà'a Nwï yï ṅwè yï m̀àngyè yï m̀ò'ò a zï ⁶⁷ ṅyə Peta ñlii yi nswonə mæ, “Tigə ò ghìrə mbaa ṅki ntswe bu Yesu mu Nazereth wa aa ɛ?”

68 Peta a tuu nswon mə, “Kaa mə sɪ yi zɪ, kaa wa'ǎ annu yɪi mə o swon aa ki nzi.” A swonə mə laa aa nlò wa nsanàbèè mfe'e nghanè a ntsùbù'ù. [Tsi'i maa noò, àkègè yɪ ntsyambɪi a burè nton.]*

69 A fè'è mē, mu manganɔyè wa a yə yi, mbu mbè'enè ñka nswon a mbo bè bii mə bi le ntəə wa ntsùbù'ù aa mə, “Nù ghuà à ni nù nìbò wàà yɪ mò'ò.” 70 Lâ Peta a bú ñkwatə ntuu yi.

Mu fibantə à bù mē ghəə ki bə, bə bya mə bi Peta le ntəə aa bú ñswon ghu mbo mə, “Tsi'i annu nñkonə, ò ni nù nìbò wàà yɪ mò'ò nlon mə ò ni mu Galilea.”

71 Peta a loginè ntigə ñkaa nswonə ni mə “Kaa mə sɪ nù yɪi mə ni swonə aa zɪ. Bɛɛ a bə yɪi mə mə swonə aa abanənənu, Nwɪ a nñ nɔ̀ò a atu mə.”

72 Tsi'i maa noò, àkègè bú ñkwatə ton, Peta a wa'atə ajan yɪi mə Yesu à ghìrə nswon ghu mbo mə, “Mbɔn tâ àkègè à ton nɔaa ji baa le bon ò tùu mē gha nɔaa ji tarə.” A wà'atə mə laa aa mburə nanɔsə yə'ə.

15

Ajan yɪi mə bi le nghanè ni Yesu a nsi Pilato aà.

(Mt. 27.1-2; Lk. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Abèè a ghèsè mē mfu'u, bìlɪi bi ngǎnmà'a Nwɪ, ni bità bi ala'a, nɪ ñgǎndi'ì nɔnsə, bo bi ñgǎndasa'a tsim, bo tswà ñghòtə nghanənə, ntigə ntswa yi, ñkwere mbo mɪ, nlogə nghanè mfa a mbo Pilato. 2 Bi ghèè mē ni ghu a mbèè Pilato, a betə yi mə, “O bə aa mfɔ baYuda aa ɛ?”

A kwi'i ghu mbo mə, “O swon mē!”

3 Bìlɪi bi ngǎnmà'a Nwi bi le mbù nniñ innu jɪ ghà'atə ghu nù. 4 Pilato a bú mbetə ghu mbo mə, “O sɪ nɪ annu yɪi tsu a kwi'i tswé aa ɛ? Yə innu jɪi mə bi swon ni a atu wò i burè gha'a laa aà!”

5 Lâ kaa Yesu a wa'à yi annu yɪi tsu burè mbu kwikwi'i. Ma mùu ajan annu a kí mburə ntsya Pilato tsi'i tsyà.

A jan yɪi mə bi le ntsərə mə bi zwitə Yesu aà

(Mt. 27.15-26; Lk. 23.13-25; Jn. 18.28-38)

6 A le mbə nɔnsə Pilato mə a yi mbə a njwɪ Passa aa, a fi'isè ñgànatsan yɪ mfuurè yɪi mə bè betə aa mfa a mbo bo. 7 A le mbə ma mùu noò aa, nù yɪ mò'ò mə ñkum yi le mbə Barabbas, a tswe a atsan a titi ñgǎnmbùurə àla'à. Ma ghuù nù à le nzwitə nù a noò yɪi mə bo le si bùurə ala'a aà. 8 Nnòò bə wa i le nzi ñswon a mbo Pilato mə tâ à ghìrə

* 14:68 Kaa adigə yuà kaa a sɪ nɪ ñwà'anə jɪ mò'ò tswé.

a ajàŋ yïi mæ a tɛ'ɛ ŋghirə a alòo lòò aà. ⁹ A betè a mbo bo mæ, “Ni lòò mæ tâ mè fi'isə aa mfò baYuda a mbo bù aa ɛ?” ¹⁰ A le mbetə ma mùu ajàŋ aa nloŋ mæ à le zi mæ â le ŋghirə aghè'ènè mæ tâ bìlìi bi ŋgǎŋmà'a Nwĩ bya bì tswa Yesu nzi mfa ghu mbo aà.

¹¹ Lá bìlìi bi ŋgǎŋmà'a Nwĩ bya bo totè ñncòò bē wa mæ tâ bo ghirə tâ Pilato à baŋnə fi'isə bə Barabas mfa a mbo bo. ¹² Pilato a bú mbetə a mbo bo mæ, “Ni lòò mæ tâ mè tigə ŋghirə aa mæ akə ni nù ghú mæ ni twonə nî mfò baYuda aa ɛ?”

¹³ Bo bú ñtəŋnə nswəŋ tsi'ĩ nì tìi mæ, “Kwèentə yi a ati bəŋnəbəŋnə.”

¹⁴ Lá Pilato a bú mbetə waa mæ, “Ni lòò mæ bì kweentə yi aa a ya? Annù yï bi yïi mæ à bù'ù aa à nî àkə aa ɛ?”

Lá bo bú ŋku'usə ntəŋnə ghaa bə nì mītìi ñswəŋ mæ, “Kwèentə yi a ati bəŋnəbəŋnə.”

¹⁵ Pilato a lòò mæ yu ghirə tâ nú ñncòò bē wa ì bəŋ, ñtigə mfi'isə Barabbas mfa a mbo bo, ŋghirə bi ghòò Yesu a fā yi mæ tâ bì tigə nlogə ghèè ñkweentə a ati bəŋnə bəŋnə.

Ajàŋ yïi mæ bìsogyè le si wyè nî Yesu aà.

(Mt. 27.27-31; Jn. 19.2-3)

¹⁶ Bìsogyè bya bi tigə ñlogə Yesu ŋkuu ŋghɛɛ ni ghu a mùm ñtə'ò Gúmnaà (bi le si twonə aa ni Pretoriun) ñtəŋnə bìsogyè bitsim bìi mæ bi le ntswe maa ntə'ò aa bi ghotə. ¹⁷ Bo le nlogə atsə'è yï bàgītə yi atìndùù ñwɛ'ɛ ghu nu tsò mfò, ñlòò mîndigə mi njoŋ ñjoŋ mba'a tsò àtsə'ətu nifò ñsosə ghu atú; ¹⁸ ñloginə ntigə ntsa'atə nîi, mbitə ñswəŋə ni mæ, “O le lele leè! Mfò baYuda à kî kwèè! A kwèè!” ¹⁹ Bo tigə ñtsya yï mò'ò yï mò'ò, ŋghòò nî àtú yi nî àtì, ñtutə ni mītwyə ghu nu, ñswetə ni mīkù'útə myaa ghu nsi a mmii yi. ²⁰ Bo nàŋsə mē ñwyə yi laà, ñtə'ò atsə'è yï bàgītə ya ghu nu, mbu ŋwɛ'ɛ jii itsə'è jya fu ghu nu, ñtigə nlogə yi mfɛ'ɛ ghèè a ñkwèentə a ati bəŋnə bəŋnə.

Ajàŋ yïi mæ bi le ñkwèentə Yesu a ati bəŋnəbəŋnə aà

(Mt. 27.32-44; Lk. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

²¹ Nù yï mò'ò yïi mæ ikùm yi le mbə Simon, mbə mu baCyrene, ñki mbə ta bì Alexander bo Rufus aa, a le nlo a afò ñka ñkwɛɛ, à zì mē ñka ntsya, bi tswá yi nî àdà'à mæ tâ à be'e ati bəŋnə bəŋnə Yesu yā. ²² Bi ghèè ni Yesu wa adigə yïi mæ bì le si twonə ni Gologota aà (ñji'ĩ ikùm ma ghú ì bə àdigə akwèetú ñú). ²³ Bo fa mīlù'ù mii mæ bi le mforinə ni àfù yïi mæ bi twonə ni mèè aa mæ tâ à no, a tuù yi. ²⁴ Bi kweentə yï wa ati bəŋnə bəŋnə; ñlogə itsə'è

ji a nyàtə a titii bo, mma'a ibĩrè tǎ zi a ajàn yii mə bo ka yàtə itsə'è jya a titii bo bĩtsim aà. ²⁵ Bi le ñkwèentə yĩ aa a ni bìnòò bi bù'ú a títugè. ²⁶ N̄wa'anə annù yii mə à le ñghirè bi n̄ñ isa'a ghu nu aa, mbɛɛ wa ati b̄aɲnè b̄aɲnè ghu atu mə, “Mfò baYuda.” ²⁷ Bi le ñki ñkwèentə b̄iyərə bi baa bo bi Yesu, ñkweentə yĩ n̄fùrè ghu mbèè a abó mà'à, ñki ntigə ñkweentə yĩ mò'ɔ ghu mbèè a abó ñkwàbè. ²⁸ A ki mfe'e mbòontə n̄i ànnù yii mə àɲwà'ànè Nwĩ a le nswon nlon ɲgaà yĩ aà, mə, “Bi le nniɲ yĩ a titii ñgǎɲghirè ìnnù jĩ bĩ.”

²⁹ Bĩtsyà bi m̄añji bi le si wyè nii, n̄tsigə n̄i ìtù jyaa, n̄swonə ni ghu mbo mə, “Wò yii mə ò le nswon mə ò ka sà'a ndámà'anwĩ i bú bɔɔ fu a n̄jim n̄jwi ji tarə aa, ³⁰ yweensə itu ibii n̄u gho lá, n̄sigə wa atu ati b̄aɲnèb̄aɲnè bĩ'ĩ yə!”

³¹ Bìlìi bi ñgǎɲma'a Nwĩ bo bi ñgǎɲndi'ì n̄on̄sə bo le si kii ɲwye n̄i yĩ, n̄swonə bo ni bo mə, “A le si yweensə n̄i bad̄aɲ, t̄a à wa'ǎ ib̄in̄ú yĩ yumbɔɲ tsĩts̄on̄ yweensə t̄a bĩ'inè yə! ³² T̄a Ayo'ò Nwĩ, Mfò baIsrael, t̄a à lo fii atu ati b̄aɲnè b̄aɲnè n̄sigə t̄a bĩ'ĩ yə mbɔɲ bii annù yĩ.”

Bè bya bi baa mə bi le ñkwèentə waa bo aa, bo le si kii mbəgitə n̄i yàa ɲgaà.

Ajàɲ yii mə Yesu à le ñkwo aà

(Mt. 27.45-56; Lk. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

³³ Nòò à s̄i'ì m̄ə itugə i fii ñkusə ala'à tsim ñghɛɛ nywe'e ni nòò ñyəɲ nòò. ³⁴ A bè m̄ə ni nòò ñyəɲ nòò, Yesu a tɔɲnè ñyə'ə nswon mə, “Eli, Eli, Lama Sabachthani?” Ma la a bə mə, “Nwĩɲɔɲ ghà Nwĩɲɔɲ ghà, O mè'e gha aa a ya aa ɛ?”

³⁵ Bè bya bĩ mò'ɔ bii mə bi le ntəontə maa adigə aa, bi yu'u laà, n̄swon mə, “Yu'u n̄i, a t̄wonə aa Elijah.” ³⁶ N̄u yĩ mò'ɔ a khê ñghɛɛ mmurə kũntsa a mum m̄lù'ù m̄i tsə'è, n̄sɔ'onə a n̄i ñk̄iɲkà'à, ñkɔ'osə mfa ghu mbo mə t̄a à no. A fà m̄ə, n̄swon mə, “N̄i yu'utə t̄a bĩ'inè yə mə Elijàh à ka zĩ ghirè t̄a à lo fii atu ati b̄aɲnèb̄aɲnè sigə le.”

³⁷ Yesu à le nyè'è tsi'ì ni t̄i m̄burə n̄tsii.

³⁸ Atsə'è ya yii mə a le ñkwàsə m̄m̄ n̄dámà'anwĩ aa, a le mbò'onè a titii, n̄loginə a n̄d̄əɲ n̄sigə nywe'e a nsyê. ³⁹ Atu b̄isogyè ya mə à le ntəə n̄lii n̄i Yesu aa, à yè m̄ə m̄añji yii mə Yesu à le ñkwo ghu aa, n̄swon mə, “Tsi'ì ànnù n̄ikonə, n̄u ghuà à bə aa Mu Nwĩ!”

⁴⁰ B̄aɲgyè bĩ mò'ɔ bi le n̄tswe ghu, ntəə a sà'a agha'a n̄l̄i. Atitii bo, Mary Magdalene, ni Mary, n̄dè bi bi Jems yĩ ñkəgə, bo bi Jose, a b̄ò'ɔ Salome le n̄tswe ghu. ⁴¹ Bo le si yònè n̄i Yesu wa noò wa mə à le n̄tswe a Galilea aa, ñkwetə nii.

Bàngyè bî m'ò'ò bî ghà'atè bii mæ bo bi Yesu le ñkò'ò nzi a Yerusalem aa, bo le ñki ntæ ghu.

Ajàñ yïi mæ bi le ntwinjæ Yesu aà
(Mt. 27.57-61; Lk. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴² Tsò mæ à le mbæ njwî ñnàñsê ñjoo nlon njwîngòñ aa, a bè mâ a ñkwêfò maa njwi mæ àbèè a kà lõ fu'u a njwîngòñ aà, ⁴³ Joseph mæ à le nlo a ala'a Arimathea, ñyu'utè nî ànnù nifò Nwî, ñki mbæ ñû yïi mæ bè le si le si b'ò'ò nñi, mbæ ñû yï m'ò'ò a titii ñgãñdasa'a aa, à le ntãñ ntii ñghèè a mbèe Pilato a mbetæ aku Yesu ya mæ yu lõgè ì ghèe twinjæ. ⁴⁴ A ghèè mâ Pilato a betè mæ Yesu à kwò mâ le, ñtwoñæ atu bîsogyè ya mbetæ yï mæ à ni tsi'ï ànnù ññkoñ mæ Yesu à kwò mâ le. ⁴⁵ A yù'ù mæ mæ Yesu à kwò mâ aa, mbii mæ tâ Joseph à ghèe nlògè akú yi ya ñghèè ñtswinjæ. ⁴⁶ A ghèe ñyuu atsè'è yï fù'ù yï sigìnè, ñzi nlògè Yesu ñsigisè, ñlim nú yï nî àtsè'è yâ. A lim mâ, ñtigè nlògè yi ñghèe nnin a múm nîsyè nñi mæ bi le nton a múm àlãñsengò'ò aà. A ñin mâ, ñtii ñgò'ò ñghèe ñkusè ntsù nîsyè wa ghu. ⁴⁷ Mary Magdalene bo Mary, ñdè bi Joses le nyæ adigè ya yïi mæ bi læ ntwinjæ yï ghu aà.

16

Ajàñ yïi mæ Yesu à le nyweenè ni ñiwo aà
(Mt. 28.1-8; Lk. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Njwîngon ya ì tsyà mâ, Mary Magdalene, bo Salome ni Mary, ñdè bi Jems, bo yuu mighurè mî lùmtè mæ bo ghèe y'ò'ò nú Yesu ghu. ² A lò mâ mbæ a njwî yï ñttsyàm bii a múm ñgyà, tsi'ï a titugè titugè, a noò ñsa'a noò, bo fè'è a ñghèe wa ntsù nîsyè. ³ Bô fè'è mâ ñka ñghèe a mânji ñtigè mbetè nî waa bo ni bo mæ, “A ñgò'ò ya wa ntsù nîsyè aa a ka tii wo lõ'òsè a mbo bî'inè aa ε?” ⁴ Bô ghèè mâ ñywe'e wa ntsù nîsyè, ñghèè ki ñentè mi'ï myaa, ñyæ mæ bi tii mâ ñgò'ò ya nlò'òsè. ñgò'ò ma yú ì le mburè mbæ tsi'ï ñgò'ò yï mfan mfan. ⁵ Bo kuu ñghèè wa múm nîsyè. Bô kuu mâ, ñyæ mújòñ yï m'ò'ò a we'è àdanjæ atsè'è yï fù'ù, ñtswè a mbèè àbò mà'à; mibê myaa mæ syènè.

⁶ A swon a mbo bo mæ, “Tâ mibê muu mî tsuu lõ syènè bê. Nî lòò aa Yesu mu Nasareth wa mæ bi kî kwèentè a ati bàñnè bàñnè aa ε? Wá à binnè mâ a niwô. Wa kaa à sî faà mæ tswé! Yê ñi àdigè yïi mæ bi kî nòñsè yi ghu aà. ⁷ Nî ghèe nswon a mbô ñgãñyènnù ji bo bi a mbo Peta, mæ Yesu à tsyà mæ a mbii bù ñghèe ni a Galilea. Nî ka ghèè ghu, ì yè yï tsi'ï wa ajàñ yïi mæ à le nswon a mbo bù aà.”

⁸ Bo fe'è wa mûm nîsyè ñkhəkə nlon mə nû jyaa ì le nswèrè, ñtigè mbenə ba'à bà'à. Bo kà mē aa ñghε a mǎñjī kaa wa'à ànnù a mbo ñù tsù burə swoswoñə, ñlon mə ñbɔ'ɔ nì le ntswa waa aà.

Ajàñ yïi mə Yesu à le ndi'i ibiñ nû yi a mbo Mary Magdelene aà
(Mt. 28.9-10; Jn. 20.11-18)

⁹ Nòò wa mə Yesu à le nyweenə a niwo a njwi yï ñtsyambïi a mûm ñgyà aa, à le mfòò ñdi'i ibiñnú yï aa a mbo Mary Magdelene, wa yïi mə à le mfi'i izwï jī bi jya ji sǎmbaa ghu ato'o aà. ¹⁰ Mary Magdelene a tigè ñghε nswon annù yïi mə a le mfè'è aa a mbo bè bya mə bo bi Yesu le si karə aà, ñlon mə bo le ntswe tsi'ï nî àjəñnè, ñyè'ə. ¹¹ Bo yù'ù mē mə Yesu à biñnè mē nì niwo Mary Magdelene a yê yi aa, ñka ligitə, kaa wa'à waa bïi.

Ajàñ yïi mə Yesu à le ndi'i ibiñ nû yi a mbô ñgǎñyəgǎnnù jī jī baa aà
(Lk. 24.13-35)

¹² Ma yû â tsyà mē, a bú ñzi ñdi'i ibiñnú yi a mbo bo bī mɔ'ɔ bi baa, mə bi le mfè'ε a Yerusalem ñtigè mfu ñghε nî waa a afɔ. Ma mùu noò Yesu a bǎñnè ñtigè ñdi'i aa bə ñkírê yï yī dǎñ a mbo bo ma bú. ¹³ Bô biñ mē, ñswon a mbo àbùgè yaa bïi mə bo le ntswe a Yerusalem aa, kaa bo wa'à waa bïi.

Ajàñ yïi mə Yesu à le ndi'i ibiñ nû yi a mbo ñgǎñyəgǎnnù jī jya ñighûm ñtsò mɔ'ɔ aà
(Mt. 28.16-20; Lk. 24.36-49; Jn. 20.19-23; Ifà'à 1.6-8)

¹⁴ A bè mē a noò ñjīm Yesu a zī ñtsi'i ñgǎñyəgǎnnù jī jya ñighûm ñtsò mɔ'ɔ bo tswé ñji, a ghaantə waa nlon mə kaa bo le ñwa'à nî àbiintii tswé, ñki ñkii mǎntii myaa, kaa wa'à ànnù yïi mə bè bya mə bi le nyè yi a noò yïi mə à le nyweenə nì ñwo aa bii aà. ¹⁵ A swon a mbo bo mə, “Nì ghε a mbo mbī ñtsim, ñka nswonə nî ñtoo yī ñsigènə ya a mbo bè bi tsimè. ¹⁶ Nù yïi mə à yù'u, nniñ ntii yi a nu mē, bi murə yi a ñki aa, à ka yī yweenə, ñu yïi mə kaa à sǐ ntii yi a nù mē niñ aa, Nwī à ka yī niñ isa'a ghu nû. ¹⁷ Bè bii mə bi niñ ntii waa a nu mē aa, bi ka yī tswe nî ñlensè juà: Bo ka yī kī fi'i nî bìdemon a nto'o bè nî ikûm ghâ. Bo ka yī kī ghâà mighâà mī fii ¹⁸ bo ka yī kī bwε nî no tugitə nî a mbo bo kaa tâ ì wa'ǎ annù a nu bo ghírè; kè bεε mə bo te'ε nno bê ñli'i, kaa i wa'ǎ annù tsu a nu bo ghírè bê. Bo ka yī kī ññsə nî mbo myaa a nû ñgǎñmighòò tâ bo ka mfwetə.”

*Ajàn yï mə Yesu à le ηκɔ'ɔ ηghεε a aburə aà
(Lk. 24.50-53; Ifà' à 1.9-11)*

¹⁹ Mmà'àmbi Yesu à ghàà mə a mbo bo laà aa, Nwĩ a lɔgè yi ηκɔ'ɔ ghεε ni ghɔ a aburə, ηghirə a tswê a mbèè nìkwεε yu nĩ mà'à. ²⁰ Bo fε'è ηghεε ntigə nswonə nĩ n̄toɔ yĩ n̄sigìnə ya a idigə tsim; Mmà'àmbi a fa'à bo bo ηghirə nĩ ìlènsə tá bè zi mə bo le si swon aa tsi'ĩ ànnù n̄ηkonə. Amen.

Ntoo yì Nsigìnè yìi LUKAS à le ηηwà'ànè aà

NJI'INNŪ ANWÁ'ANƏ YŪ

A ηηwà'ànè yú aa a le ηηwà'ànə Lukas, mə à le mbə docta aà. Kaa à le ηwa'à ηú yì mò'ɔ a titì ηgǎηtoo Kristo jya bê, kaa ηkì'i ηù baYuda kì mbə. A le mbə ηú àkòrə Paul, Paul a kî nanşə ηkəηə yi, bo yu karə ηghεε nì a nitəə a idigə jì ghà'àtə (Hfà'à 16.10-17; 20.5-15; 21.1-18; 27.1-28).

Lukas à swòη mə yu ηwà'ànə aa a mbo Theophilus tǎ tǎ à nanşə nzi annù nîkoη yìi mə bi dì'i ghu mbo, bo bì àjàηə mə ìnnù ma jù i le mfè'è aà. Annù nîkoη ma yú a bê ntoo yì ìnsigìnè ya nloη Yesu Kristo, yìi mə Azwì Nwì a le ntsɔ'ɔ yì mə tǎ à zi nswəηə ntoo ma yú a mbô ηgàηəfumə, ηkε'εnə ajàηə mə Nwì à ka yweensə bê aà (4.18-19). Lukas a dì'i nî àjàηə mə annù ηgàηəmfumə, à yì bê bì kəgə, bo bì à yì bê bì bi, a le nanşə ntswe a nu Yesu aà. Yesu à le ntwoη Mateo ηkàηkwere bítax, ìswəη mə kaa yu le ηwa'ǎ aa a ntwoη bè bìi annù yaa a tsinə aa zì, yu le mbàηnə ìzi aa a twəη ηgǎηghirè ìnnù jì bì (5.32); ìntwoηə a Zacchaeus aa nloη mə yu le nzi aa nloɔ bè bìi mə bi bwe aa, i yweensə waa (19.10). Nğàn múηgwà'à wa mə à le mbwe aa, i dì'i nî ìbòη Nwì bo bì ηko m̀lìηnə Taà yì'inə a mbo boò bi (15.11-32).

Lukas à dì'i tsi'à ànnù nîηkoη mə ntoo yì ìnsigìnè ya kaa ì si aa tsi'ì a mbo baYuda tswé. Í tswé aa a mbô mbí ìntsìmə, mbə “ηkà'à...a mbo bè bì atoo dàηə” (2.32). Yesu à zì aa a ηghirə “tǎ mu ηù ìntsìmə à yə ajàη mə Nwì a yweensə bê aà” (3.6).

Lukas a kî ndi'i abwarə bāηgyè a nsi mi'i Yesu; ηghaa nloηə Mary ndè yì, Elizabeth, Martha bo Mary, bìsubika'à bi (10.38-40), bāηgyè bì ghà'àtə bìi mə bi le si kwetə n̄i, n̄fa'a ghu mbo aà (8.2-3). Nkì ndi'i ajàηə mə Yesu à le mbəηkə yi ηghaa a mbo bāηgyè bya bìi mə bi le si yè'è nyəηə n̄i a mǎn̄jì Golgotha aà (23.27). Bāηgyè bì ghà'àtə le si yòηə Yesu, ìlɔginə a Galilea, ìtswe bo bo a Yerusalem, ìtəə nyə ajàηə mə bi le si kwèèntə yi aa (23.40), bo bì àdigə yìi bi le ntwiηə yi ghu aà (23.55-56), nyi mfòò ηghεε nyə mə Yesu à ywèèntə mē nì n̄wo (24.1-80) ìtigə ηghεε nswəη a bô ηgǎnyəgənnù jì jya n̄ighúm ìtsò mò'ô (24.9-10).

Lukas à nanşə ηkwèè fimfaa a n̄ ànnù ntsà'àtə Nwì (3.21; 5.16; 6.12; 11.1; 22.32; 23.34,46). Ka mə Yesu à le mbə Mu

Nwĩ aa, à le si lògè nĩ noò òntsa'atè nĩ Nwĩ ghu tá zi annù yĩ mæ Taà yĩ a lòò aa, i kii kwere mitsyè bo bì mĩdà'á a mfà'a ifà'á yi ghu. Bĩ'inè yè mæ, m̀bɔŋ tá à tso'ɔ ɲgãŋntoò ji jya a titi ɲgãnyègènnù ji jĩ ghà'atè, a le ɲghèè òlɛ ɲka ntsa'atè Nwĩ àbèè fu'ù (6.12).

Lukas a ghìrè bi yè nidorè nĩ mæ òtoo yĩ òsigìnè òlɔŋ Yesu Kristo i zi ni nu aà, òlɔgìnè a ni ikòò baangel wa a noò yĩ bi jwe yi aa (2.14) ɲghèe nywe'e a noò yĩ mæ Yesu à m̀nsè ifà'á yi ntigè ɲkɔ'ɔ ɲghèe ni a aburè fu a mbèe Tà aà. ɲgãnyègènnù ji i “tigè ɲgha'asè nĩ, òtì waa i luu ni nidorè, bo tigè m̀bu mbì waa fu a Yerusalem. Ntigè ntswe ni a ndàmà'anwĩ a ɲgòŋ bìnòò bitsim, ɲgha'asè nĩ Nwĩ.” (24.52-53).

Bi yatè àŋwà'ànè yũ aa laa:

1. Njĩ'ĩ ànnù àŋwà'ànè yũ 1.1-4
2. Ajàn mæ bi le ɲwe Yesu bo bì Jɔn ɲgàn̄m̀urè bẽ ɲkì bo bì noò yĩ bo le mburè b̀ɲkhè aà 1.5—2.52
3. Ifà'a Jɔn ɲgàn̄m̀urè bẽ ɲkì 3.1-20
4. Ajàn mæ bi le mmurè Yesu ɲkì bo ajàn mæ bi le ɲkwà'ànè yi aà 3.21—4.13
5. Ifà'a Yesu a Galilea 4.14—9.50
6. Nlò a Galilea ɲkɔ'ɔ ɲghèe ni a Yerusalem 9.51-19.27
7. ɲgyà yĩ òlwĩ'ɲjìm a Yerusalem bo bì maa mbèè àla'a 19.28—23.56
8. Ajàn mæ Mmà'àmbi à le nyweenè ni òwo, òndi'i ibiĩnú yi a mbo bè òtigè ɲkɔ'ɔ ɲghèe a aburè aà 24.1-53

Ɔnnũ ntsyàmbũ

¹ Taà Theophilos, bè bĩ ghà'atè bi gaansè m̀tì myaa a ɲwà'ànè ònnù jĩ mæ i le mfè'è a titi bĩ'ĩ aà. ² Bo ɲwa'anè aa ajàn mæ bè bii mæ bi le nyè ònnù ma jũ òlɔgìnè a noò òlɔgìnè ɲkii nseensè nĩ òtoo ya aa, bi swɔŋ a mbo bĩ'ĩ aà. ³ Ajàn mæ a bè laa aa, Taà, m̀è ǹnsè m̀è òlɔgè noò òyègè ònnù ma jũ m̀be'enè a lògìnè, ɲwa'atè mæ a ku'unè mæ tá m̀è ǹnsè ntsisè ɲwa'anè ajàn mæ ònnù ma jũ i le mfè'è aa a mbo wò. ⁴ Mæ ghìrè mùu ajàn aa mæ tá ò ǹnsè nzi annù òkɔŋ yĩ mæ a tse ghu òlɔŋ ɲgòŋ ònnù tsim jĩ bi swɔŋ a mbo wò aà.

Ajàn yĩ mæ bi le ɲkè'ènè ànnù òlɔŋ ɲgaa Jɔn ɲgàn̄m̀urè bè a ɲkì aà

⁵ Nòò yĩ mæ Herod à le mbè mfò a ala'a Yudea, ɲgàn̄m̀a'a Nwĩ yĩ mò'ɔ à le ntswe ghu, mfè'e aa a titi àkhìrè bè bii mæ bi le si fà'á bo bì bè bi ɲgàn̄m̀a'a Nwĩ Abija aà, ikũm ɲgwè yĩ i le mbè Elizabeth, ɲkì mfè'e aa a ɲgwè'e Aaron

ngãṅmà'a Nwĩ wa. ⁶ Akòrè nizĩ yaa bo bitsim a le ntsinè a nsi mi'i Mmà'àmbi, kaa bo wa'à nĩ àlò'ò tswé nlon mē bo le si lèè bìnòṅsè bi Nwĩ ñkii nyu'unə nĩ ñdi'ĩ ji tsi'ĩ tsimè. ⁷ La kaa bo le ṅwa'à ni mu bàṅṅè tswe nlon mē Elizabeth à le mbə afirə, bo kí ñtigə bilwèn aà.

⁸ A leè mbə a ṅwi yĩ mò'ò, a bē ṅwi yĩ mē ṅgãṅmà'a Nwi Abija i tswé nĩ ñfà'a a mûm ñdâma'anwĩ, Zechariah a kâ ñfà'a ifà'â yi a mûm ñdâma'anwĩ, ⁹ ñyonə ni nòṅsè ṅgãṅmà'a Nwĩ maa noò, bi le mmà'a ibirè ñtsò'ò yi mē tâ à tɔɔ alùmtè a ñikentè ni mò'ò ni mà'a Nwĩ. A tigè ñkuu ṅghɛɛ a mûm ñdâma'anwĩ. ¹⁰ Nnòò bē bitsim bii le ntswe a abɛɛ aa bi le si tsà'àtè Nwĩ maà noò yĩ mē à le mbə noò ntòò àlùmtè aà. ¹¹ Angel Mmà'àmbi à le ṅwĩ'ikè ñfè'e ghu nsi, ntəə a mbèè àbô amà'a ñikentè ni mò'ò ni alùmtè nyâ. ¹² Nòò yĩ mē à le nyə angel wa aa, mibê mi le nsyənə, ñbò'ò tswâ yi. ¹³ Angel wa a swon ghu mbo mē, "Tsùu bò'ò mbâ Zechariah. Wa Nwĩṅṅon à yù'ù mē atsà'àtè yó. ṅgwê ghò Elizabeth à ka jwe múmbãṅṅè tâ ò tswe ikúm yi ni Jon.

¹⁴ A ka yĩ bə annù ñidorə a mbo wò tâ nú yò i nanşə mbon, bē bĩ ghà'àtè kii ndoritə nlon mē bi jwe yi aà.

¹⁵ Nlon mē à ka yĩ bə ṅû yĩ ṅwè a nsi mi'i Mmà'àmbi, kaa wa'ă milù'ù ka nno, kè mĩ bònè kè mĩ tì.

Azwĩ Nwĩ a ka yĩ lwensə yi loḡinə a ato'o ñdè yĩ.

¹⁶ A ka yĩ ghìrə tâ baIsrael bĩ ghà'àtè tâ bì bú mbhì fu a mbo Mmà'àmbi Nwĩṅṅon wàà.

¹⁷ A ka yĩ tsyă a mbii Mmà'àmbi nĩ àzwĩ ñtoò Nwĩ Elijah bo bì mìa'â mi.

A ka yĩ bònşə bità bo bì bòò,

i bəṅkə ṅgãṅatii atu tâ bo tswe ni mĩtsyê tsó bii ñnnù jyaa i tsinè aà.

A ka yĩ tanţə bē tâ bì ku'unə a mbô Mmà'àmbi."

¹⁸ Zechariah a betè Angel wa mē, "Mè ka zi aa mē akə mē ma yù ànnù a ka fè'è aa ɛ? Nlon mē mè tigə nlwèn ñù, ṅgwê ghà a kí ñlwen lwən aa ɛ?"

¹⁹ Angel wa a kwi'i ghu mbo mē, "Mè ni Gabriel yĩ mē a təə ni a nsi mi'i Nwĩ, yu wa yĩ mē à too gha mē tâ mē zi ñkè'ènə ntoo yĩ ñsiginè ma yù a mbo wò aà. ²⁰ Lâ, tsó mē kaa ò si ntoo yĩ ñsiginè yù mē i ka yĩ fè'è ni nòò yĩ mē à kù'unə aa bii aa, kaa ò ka wa'à bù ṅghaa. O ka ghèɛ ni tighàà i ywe'e wa noò yĩ mē ñnnù ma jù i ka yĩ fè'è laa aà."

²¹ Bè bya mē bi le ntəə a abɛɛ aa, bi le nyu'utə Zechariah ki kaṅ ntigə ṅwa'a ni mē a ghìrə akə a tigè ñtigə a mûm ñdâma'anwĩ ñtigə aa ɛ? ²² Nòò yĩ mē à le mfè'è aa, kaa à le ñki'ì a ṅghàa a mbo bo bú ñzi. Bo tigè ñzi mē ñjèè təə

təə ì lɛ yi wa múm òdámà'anwĩ. A lɛ ntigə nseensə waa nĩ m̀bo, òtigə ntswe ni tighàà.

²³ Nòò yĩ mə à lɛ mmànsə afà'á yi a múm òdámà'anwĩ aa, a tigè òlò mbii yi a ndùgə yu. ²⁴ A tì mə bə ni mú àtìi noò, ògwé yĩ Elizabeth a tswé ni mú, òtigə tswé tsi'ĩ a nda mə bì tsuu yi ló yə atu bìsàŋ bintaà. ²⁵ Ntigə nswon ni mə, "Mmà'àmbĩ à lèntè mē òghirə ma yũ ànnù a nu mə aa, a mfi'i òdìrə atu a atu mə a tìtì bè."

Ajàŋ yĩ mə bì lɛ òkè'è̀nə a mbo Mary mə à ka jwe Yesu aà.

²⁶ Bìsàŋ bì lɛ ntsyà bì nto'o ajàŋ yĩ mə Elizabeth à lɛ ntswe ni mu aà, Nwĩ a too angel Gabriel a njo'ò àla'a Nazareth a ala'a Galilea. ²⁷ A lɛ ntswe nĩ òkì à mbo múŋgòò m̀ngyè yĩ mə ò yĩ m̀'ò yĩ mə òkũm yi ì lɛ mbə Joseph, òlò a atsə Mfò David aa, à lɛ òkosə. Òkũm múŋgòò m̀ngyè ma ghú ì lɛ mbə aa Mary. ²⁸ Angel wa à lɛ nzi ghu mbo nswon mə: "Mə tsà'atè ghò! Mmà'àmbĩ à tswé bu yu, à kì mē ònìŋ m̀oòŋ yĩ òwè a nu wò."

²⁹ Mary à lɛ m̀'ò tsi'ĩ ànnù nìŋkon yĩ mə à lɛ nyu'u ànnù ya mə angel wa à lɛ nswon aà, òtigə òwa'a ni mə ma yũ m̀buu atsà'atə a dì'i aa àkè lɛ. ³⁰ Angel wa a swon ghu mbo mə: "Tsuu b̀'ò mbá Mary, wa òbòŋ Nwìŋgòŋ ì tswé a mbo wò. ³¹ O ka tswé ni mu ì jwe múmbàŋnə ì tswé òkũm yi ni Yesu.

³² A ka yĩ bə ò yĩ òwè tã bì ka twonə nii ni Mu Nwìŋgòŋ Akò'òntsirə. Yaweh Nwìŋgòŋ à ka yĩ ghìrè yi nĩ m̀fò tsi'ĩ tsò ta bì taà yĩ David.

³³ A ka yĩ bə Mfò a ògwè'è Yacob, ì lwĩ'ĩ nìŋkon, kaa tã ànnù nifò yi tã wa'à nĩ òlwĩ'ĩ tswé."

³⁴ Mary a betè angel wa mə: "Mè bùrə ni múŋgòò m̀ngyè, kaa mə lèè òwa'à òmbàŋnə zi, mbə ma yũ ànnù a fè'è aa mə akə lɛ?"

³⁵ Angel wa a kwi'i ghu mbo mə,

"Wa Azwĩ Nwĩ a ka kusə gho

tã àdà'a Akò'òntsirə tã à kuu a nu wò.

Ma mùu ajàŋ, mu wa mə ò ka jwe aa, wa yĩ mə à làa m̀nsə aa, bì ka yĩ tigə twonə yi ni Mu Nwĩ.

³⁶ Wa'atə ò yĩ ògwè'è ghùù, Elizabeth. Bì swonə ni mə kaa mbə a wa'à b̀ò jwé. La tsìtsòŋ, yumbon à tswé mē ni mu a ni bìsàŋ bì nto'o, ka mə à lwèn mē si'i si'i aà. ³⁷ Kaa ànnù yĩ tsu s̀ ghu tswé mə mbə Nwĩ a wa'à ghìrè."

³⁸ Mary a kwi'i mə, "Yè, mə laa mbə abù'u Mmà'àmbĩ, tã a fè'è a nu mə wa ajàŋ mə ò swòŋə aà." Angel wa a tigə m̀ma'atə yi òghè yi.

Ajàn mə Mary, à le ngehè a nghan̄tə Elizabeth à

³⁹ Tsi'í maa noò Mary a burè ñtan̄tə n̄joō ji mmà'atè ñghèè a n̄j'ò'ò àla'a yí mò'ò yíi mə ì le ntswe a atu nta'a a Yudea aà. ⁴⁰ A ghèè mē aa, n̄ghèè ñkuu a nda Zechariah ntsa'atə Elizabeth. ⁴¹ Mary à yù'ù mə atsà'atə Elizabeth aa, mu wa a litè ñnan̄ ghu ñibùm, Azwí Nwí a lwensə Elizabeth ⁴² a tɔɔnè ñswon̄ mə, “Nwí à n̄an̄sə n̄n̄n̄ mbɔɔnə a nu wò a titī b̄an̄gyè, m̄bɔɔnə ì k̄i n̄tswe a nu mu wa yíi mə ò ka jwe aà! ⁴³ Ma yú ànnù yí wè, ajàn̄ mə ndè bì Mmà'àmbī ghà à zi nghan̄tə gha aa, a fè'ε a nu mē aa a ya aa ε? ⁴⁴ Nlon̄ mə ajàn̄ mə mē ghìrə nyu'u atsà'atə yo aa, mu ghù a ñibùm m1ə à ghìrə ñlitə nnan̄ ni ñidorè. ⁴⁵ Mbɔɔnə a nu wò m̄bà m̄an̄gyè, yíi ò le mbii mə ànnù ya yíi mə Mmà'àmbī à le nswon̄ a mbo wò aa, mə a ka fè'è tsi'í maa ajàn̄ aà.”

Ikòò yíi mə Mary à le nyəə aà

⁴⁶ Mary a swon̄ mə,
 “Ybīi nū gha tsim̄ ì gha'asə Mmà'àmbī;
⁴⁷ ñtīi gha ì doritə nlon̄ Nwíngòɔn̄ n̄ḡan̄nyweensə gha
⁴⁸ ñlon̄ mə à wà'atè mē gha, àbù'ú yi yíi mə à ñi t̄ikùm aà.
 Nlon̄ mə, ñlɔginə ts̄its̄ɔn̄, bə bitsim̄ ka tigə twon̄ n̄i gha ñi
 ñù yíi mbɔɔnə ì tswe ghu nu aà,
⁴⁹ ñlon̄ innù j̄i wè j̄i mə Mmà'àmbī yíi à ñi Ntīi aa à ghìrə
 a nu mē aa, ìkùm yi ì laa m̄an̄sè aà.
⁵⁰ A ko m̄il̄n̄nè bə b̄ii mə bi bɔ'ò n̄ii aa m̄iwaa m̄iwaa.
⁵¹ A n̄àsə mē ñikwεε ñdi'í ada'a yi,
 ñseensə n̄ḡan̄n̄ee nu bo bì innù j̄i mə bo m̄òntè a m̄úm
 ñtīi bo aà.
⁵² A siḡisè mē bif̄ò b̄i wè a ìbèrə bo,
 ñn̄entə b̄it̄ikùmè.
⁵³ A jè'è mə n̄ḡan̄n̄j̄i, ñlwensə waa ñi ñjoō j̄i siḡinè,
 m̄ban̄nə mfurə bə b̄ii mə bi tswe ñi ñjoō aa bi kwεεnkè ñi
 àbo n̄ε'ε.
⁵⁴ A zi mē a ñkwetə n̄ḡan̄àfà'á yí Israel,
 ñwa'atə ñko m̄il̄n̄nè yíi mə à le kà'à ñlon̄ n̄gaa yàà
⁵⁵ ñswon̄ a mbo bitaà bi'inè,
 a mbo Abraham bo bì n̄gwè'è yí, ñlwi'í ñn̄kon̄è.”
⁵⁶ Mary à le ntswe bo Elizabeth bisàn̄ bi tarə mbu mb̄ī yi
 fu.

Ajàn mə bi le njwe a Jon̄ N̄ḡan̄m̄urə bə a ñkì aà

⁵⁷ Nòò njwe Elizabeth à le ñkù'ù, a jwe m̄umb̄an̄nè.
⁵⁸ N̄ḡan̄mbèε ndugə jyaa ñi ñgwè'è yàà bi le nyu'u ànnù
 yí wè yíi mə Nwíngòɔn̄ à le n̄ghìrə ghu nu aa, bo bo bitsim̄
 tigè ñdoritə.

59 A bè mê nî ñjwi ji nifwaa aa, bi zî a ñhètø mu wa, ñlɔɔ mæ bi tswě ikúm yi ni Zechariah, ni yî taà yî, 60 lâ ndè yî a tuu tsi'î nàtì, ñswonj mæ, "Ñganj, ikúm yi à ni Jɔn."

61 Bè bya swonj ghu mbo mæ, "kaa ñù tsù a ñgwè'ε bù kaa à sî nî ikúm ma ghú tswé." 62 Bo tigè ñghaa a mbo Zechariah nî mbô mbetø yi mæ à kɔj mæ bi tswe ikum mu wa nî wò aa ε?

63 Zechariah à le mbetø taafèrè ñjwa'anø ghu mæ, "Ikúm yi à ni Jɔn." Annù a le ñgha'a waa bo bitsimè. 64 Tsi'î maa noò, ntsù Zechariah i ña'anø, àlèø yi a fèèñkè, à bù ñka ñghaa fu, ntigè ñgha'asø Nwî. 65 Nìbɔ'ɔ le ntswa bambèè ñdùgê bi bya, ñgàn ya i sèèñè fya ala'a nta'a Yudea tsi'î tsimè. 66 Nù ntsim yîi mæ à le nyu'u ñgàn ya aa, a le si mòòntø atú yi ghu ntigè mbetø ni mæ, "Mu mà ghú à ka yî bè aa àkè aa ε?" Nlonj mæ a le nlaa mæ àdà'a Mmà'àmbi a le ntswe ghu nù.

Ntoò yîi mæ Zechariah à le ñkè'ènè àà

67 Azwî Nwî a le nlwensø Zechariah ta bì Jɔn, a tigè ñswonj nî ñtoò Nwî mæ,

68 "Tâ bì'inè ka ñgha'asø a Mmà'àmbi Nwîngònj baIsrael, nlonj mæ à zî mê ñkwetø bê bi, ntsu'u atú yaa.

69 A fi'isè mê a Ñgànɣwèensø bè yîi mæ à tìi aa a mbo bì'inè, a bè ñù àtsø ñgànjàfà'á yi David

70 tsi'î ajàn yîi à le ñkà'à ntsya a nñm ñgǎñtoò ji jîi laa aa a ñgu'u,

71 mæ yu ka yî yweensø yi'inè a mbô ñgǎñkîbàâ ji'inè, i kwerø yi'inè a mbo bè bìi mæ bi naa yi'inè aà,

72 i dì'i ibòñê yi yîi mæ à le ñkà'à a mbo bità bi bitaà bi'inè aà,

i kii wa'atø a akàâ yi yî làà yâ,

73 là'a akàâ ya mæ à le ñwàrè bo taà yi'inè Abraham aà.

74 A le ñkà'à mæ yu ka kwerø yi'inè a mbo ñgànñkîbàâ ji'inè, tâ bì'inè tigè mfa'a ghu mbo kaa wa'à bɔ'ò,

75 ni mânjî yîi à laa mmanjsø ñki ntsinø a nsi mi'i yu a ni noò yi'inè ntsim faa atu nsyê.

76 Wò, mú ghà, bi ka yî tigè twonj nî gho ni ñgànñtoò Nwîngònj Akò'òntsirø.

Nlonj mæ ò ka yî ghèè a mbii Mmà'àmbi, a nmanjsø mânjî yî.

77 I tigè ghìrø tâ bè bi zi mæ bo ka yî yweenø aa mæ mbø bi li'inø ifansø innù jyaa,

78 i tsyà aa a nñm ñko mǎlìñnè Nwîngònj yi'inè,

a ajàn mæ àbèè a ka yî lǒ a aburø i fu'u sigø a nu bì'inè,

79 a mfa ñkà'à a mbo bè bìi mæ bi tswe a múm mfi'î idìgè, a adigè àlìlønø niwo aa,

i ki tsisè m̀ikòrê mi'inè tâ m̀i ka ntə̀ ni m̀ânjì m̀bɔ̀ɔnê.”

⁸⁰ Mu wa à le ñkwe, ntii a m̀úm Azwì Nwì, òtswe ni a nta'a miwèè miwèè, òywe'e a noò yìi m̀ə bi le ndì'ì yi a mbo baIsrael aà.

2

Annù àjàn yìi m̀ə bi le ñjwe Yesu aà
(Mt. 1.18-25)

¹ A bə maa noò Mfò Kaisa Augustus a swonj m̀ə tâ bì sən bə tsi'ì bì tsim a itoo itoo jii m̀ə baRoma bi le si bu'utə̀ aà. ² Nòò wa m̀ə ànnù sən bə ma yù yìi m̀ə a le mbə yi ntsyambii a le m̀fè'è aa, Kwirinius à le mbə Gúmnaà a mbù'u Syria. ³ Nù òtsim à le ntigə ñghèe m̀ə yu ñwà'ànə̀ ìkùm yi a ñikurə̀ bo.

⁴ Joseph à le nlò a ñjò'ò ala'à Nasareth yìi ì le òtswe a Galilea aa, ñki ñkɔ'ɔ ñghèe ñikurə̀ ni Bethlehem nii m̀ə ni le òtswe a ala'a Yudea aa, a bə àdìgè yìi m̀ə bi le ñjwe Mfò David ghu aà. Joseph à le ñghèè ghu aa nlonj m̀ə à le mbə ñù àtsə̀ David aà. ⁵ A le ñghèè ghu m̀ə yu ghèe ñwà'ànə̀ ìkùm yi bo yì Mary yìi m̀ə à le ñkosə̀ nì ñgwê yì aà. Mary à le òtswe ni mù. ⁶ Àjàn m̀ə bo le òtswe a Bethlehem aa, a tsigè mu wà; ⁷ ñjwe mù yì yì òtsyambii yì m̀bàñnè, òlìmtə̀ yì nì ìbà'a itsə̀'è, ònɔ̀nsə̀ yì nì àkhì miji naà nlonj m̀ə kaa àdìgè a le ñwa'à a mbo bo wa ndà bìgì tswè aà.

Bìtsèè bi mbi bo bì baangel

⁸ Bìtsèè bi mbi bì mɔ'ɔ bì le òtswe maa mbèè àla'a, a atu nta'a, m̀be nì m̀bì jyaa. ⁹ Bo kà m̀ə aa m̀be nì m̀bì jyaa jya aa, Angel Mmà'àmbi a wi'ìkè m̀fè'è a nsi mbo. Ñkà'a Mmà'àmbi yìi m̀ə ì ñwèènè tsi'ì ñwèènè aa, ì ta ñkarisə̀ waa, nìbɔ'ɔ nì wè ni tswá waa, ¹⁰ la angel wa a swonj a mbo bo m̀ə: “Nì tsuu bɔ'ɔ bə, wa m̀ə zì aa nì òtoo yì òsigìnə̀ a mbo bù, yìi m̀ə ì ka zì ni òdorə̀ nì wè a mbo ñù òtsimè. ¹¹ Bì jwè m̀ə Ñgànywèènsə̀ ghùù, m̀ə ni Kristo Mmà'àmbi aa, a itugə̀ mbi sii, a ñikurə̀ Mfò David. ¹² Alènsə̀ yìi m̀ə a ka dì'ì a mbo bù aa, a bə m̀ə, nì ka ghèe yə̀ mu yì m̀bɔ̀rə̀ tâ bì lìmtè yi ni ìbà'a itsə̀'è, ònìñ yì ni àkhì miji naà.”

¹³ A ghèə ki m̀ànɔ̀sə̀, òtsùntsò baangel yì wè bi lô a aburə̀ òsigə̀, òyèə nì ìkòò ñgha'asə̀ nì Nwì ghu, òswonjə̀ ni m̀ə,

¹⁴ “Ñìgha'a a mbo Nwìngòn yìi m̀ə à tswe a aburə̀ ñkɔ'ɔ òtsirə̀ aà,

m̀bɔ̀ɔnə̀ a mbo bə̀ fàa nsye bìi m̀ə Nwìngòn a doritə̀ nlonj ñgaa yàà aà.”

¹⁵ Nòò wa m̀ə baangel bya bi le mbù mma'atə̀ waa ñkɔ'ɔ ñghèe a aburə̀ aa, bìtsèè bi mbi bya bi tigè ñghaa bo ni bo

mə, “Nì ghìrə bǐ'inè ghɛɛ a Yerusalem, ñghɛɛ nyə annù yǐi mə a fɛ'ɛ ghu, Mmà'àmbi a kɛ'enè a mbo bǐ'inè aà.”

16 Bo le ntswa'atə ñghɛɛ nyə Mary ni Joseph ni mu wa a nŋ a akhi miji naà. 17 Bìtsèè bi mbi bya bi yə mu wa ñkè'ènè a mbo bo ajàn yǐi mə baangel bya bi le nswon nlon mu wa aà. 18 Nğon bə bìtsim bii mə bi le nyu'u aa, bi le nyerə ànnù ya mə bìtsèè bi mbi bya bi le nswon aà. 19 Mary à le nlògə innù jyâ tsim nìləə a ntii yu ntigə mməontə nî àtú yi ghu. 20 Bìtsèè bi mbi bya bi le mbù nìlò ntigə mbii ñghèè waa, ñyəə nî ìkòò ñgha'asə nî Nwí ghu nlon ànnù yǐi mə bo le nyu'u ñki nyə a boontə tsi'í wa ajàn yǐi mə baangel bya bi le nswon aà.

Ajàn yǐi mə bi le ntswé ikum Yesu aà

21 Njwí i tsyà mə ji nifwaa, a ajànə mə bi le ñjetə yi aa, bi tswé ìkum yi ni Yesu, ìkum wa mə angel wa le mfa mbon tá bi tswé ni yu a ato'o aà.

22 Nòò à le ñkù'ù mə tâ taà yi bô ndè yi ghìrə annù nsí'í waa tâ bo laa nyonə ni nòñsə Moses, bo lògə Yesu mə tâ bo bo k'ò ñghɛɛ a Yerusalem, tâ bo ghɛɛ ndì'ì yi a mbô Mmà'àmbi, 23 ñyon ajàn mə a le ntswe bi ñwà'ànə a ni nòñsə Mmà'àmbi aà, “Mfòò àjèè mángyě ntsim yǐi à ni múmbáñnə aa, bi ntswe nî nìlèè yi nî àyàrə ayoo a mbô Mmà'àmbi.” 24 Bo le ñghèè aa ta i kii mà'à Nwí, “ni bìbugìrəmìkuu bi baa bo bi bìts'ò bǐ kègə bi baà.” I yonə nî àjàn yǐi mə nòñsə Nwí à le ndì'ì aà.

25 Nù yǐ m'ò'ò à le ntswe a Yerusalem, ìkum yi i bə Simon, a bə ñu yǐi mə mìnñú mi le ntsinə, a kii b'ò'ò nî Nwí. Azwí Nwí a tswé ghu nu, a yu'utə nî noò yǐi mə Nwíngon à ka yǐ lə'ətə mintii mi baIsrael aà. 26 Le bon Azwí Nwí a lèè ndì'ì ghu mbo mə à ka yǐ yə Ayo'ò Nwí Mmà'àmbi wa i bŋ kwo. 27 Azwí Nwí a le tintə yi mə tâ à zi a ndámà'anwí maa njwi mə bi le nzǐ ni mu wa aà. Ta bi Yesu ni ndè yǐ bi zǐ mē ni ghu a nlwensə nòñsə aa 28 a ñɛɛ yi ntugitə a mbo yu, ñgha'asə Nwí nswon mə,

29 “Mmà'àmbi, mà'atə tâ àbù'ú yô tâ à ghɛɛ nî m̀bɔɔnə nyonə ni ñghàa nò;

30 nlon mə mi'í ma mi yə mē ànnù nyweensə bə,

31 yǐi mə ò tantə mē nìləə a nsi mi'ì bə bìtsimə aà,

32 a bə ñkà'à a ñka ndì'ì mánjǐ ghò a mbo bə bi itoo dān, i zǐ ni ñgha'a a mbo bə bo baIsrael aà.”

33 Taà yĩ bô òndè yĩ bi le nyerè nlonj annù yĩi mæ bi le nswonj mbi'i nɔgaa yĩ aà. 34 Simon a tigè ònɔnj mboɔnɔ a nu bo nswonj a mbo Mary, ndè yĩ, mæ,
 “Mu ghùlâ à ka yĩ ghìrè tâ bè bĩ ghà'atè wo, i ki nɛntè bĩ ghà'atè a ala'a baIsrael.

A ka yĩ bə alənsè yĩi mæ bè ka yĩ tigə nɔghaa nlonj nɔgaa yĩ,
 i tuu nĩ ànnù yĩ,

35 tâ munwi òntò tâ à ki nso ntii ghô.

Tâ ònnù jii mæ bè bĩ ghà'atè mòòntè a mĩntii bo aa, tâ bi ghìrè tâ ì fɛ'ɛ nlaa.”

36 Nɔgəntò Nwĩ yĩ mənɔyè yĩ mò'ɔ à le ntswe ghu, ìkũm yi i bə Anna, a bə mu Fanuel, yĩi mæ à le nlo a nɔgwè'ɛ Asher aà. A ti bə aa bonj à lwèn mæ. A le nyɔ'ɔ ntswe bô òndò yĩ tsi'ĩ ìlòò ji sàmbaa a kwô. 37 A tigè òntwe tsò òkwi'i mənɔyè i ìlòò mighum mi nifwaa òntò ji nìkwà. Kaa à le ki'ĩ nii ndàmà'anwĩ màmà'atè, nɔgha'asè nĩ Nwĩ, òsi'isè nĩ ìbiiinù yi ti ji, ntsà'atè nĩ Nwĩ a nĩtugə bo bi a si'inə. 38 A le nki nzi tsi'ĩ maa bəntè noò, mfa mbi'ikə a mbo Nwĩ, nɔghaa nlonj nɔgaa mu wà, a mbo bè bĩtsim bii mæ bi le si bə ni mæ tâ Nwĩnɔnɔ à tsu'u atu Yerusalem aà.

39 Nòò yĩi mæ bo le nɔghìrè ònnù tsim nɔyɔnə ni nònsè Mmà'ambi aa, bo le mbù mbiì fu a Galilea, nɔghɛɛ a nìkurə bo a Nazareth. 40 Mu wa à le ntigə nkwɛ, ntswe ni mətii, nki nluu ni mətisyè; ìbɔnj Nwĩ i tswè ghu nù.

41 Taà yĩ bô òndè yĩ le si kɔ'ɔ ni a Yerusalem a atù àlòò a atù àlòò a noò ìkòò Passa. 42 Nòò yĩi à le mbə ìlòò nighúm òntò baa aa, bi lɔgè yi bo bo kɔ'ɔ nɔghèè ghu tsi'ĩ ajàn yĩi bi le si ghìrè aà. 43 Bo mənɔsè mæ ìkòò wa nka nkwɛɛ, mu wa, là'à Yesu, a benè òntwe a nɔjim a Yerusalem, kaa taà yĩ bô òndè yĩ wa'à zĩ. 44 Là bo le si wa'atè ni mæ à tswe a titii bè bii mæ bo bo le si zìnè aà, ntigə nɔghɛɛ, ntəə nītəə ni jwĩ yĩ m̄fùurə; òlɔɔ yi a mbèè ìkà'á jyaa bo bi nɔgəngwè'ɛ jyaa. 45 Bo lòò mæ yi kaa wa'à yə, mbu mbiì fu a Yerusalem a nloò yi ghu. 46 Njwĩ i tì mæ ti tsyà ji tarə, bi yê yi a ndàmà'anwĩ a tswè a titii bidi'ì bi ònnù, nɔyutuə nĩ ànnù yĩi mæ bo le si swonj aa, nki mbetə nĩ ìbetə a mbo bo. 47 Bè bĩtsim bii mæ bi le nyu'u ànnù yĩi mæ à le si ghàà aa, bi le nyerè nlonj mətisyè mii mæ à le ntswe ni mu aa, bo bi ìkwi'i jii à le si fa aà. 48 Nòò yĩi mæ bi le nyə yi aa, ànnù le ntsyà waa, òndè yĩ a swonj ghu mbo mæ, “Mú ghà, ò ghìrè nì bĩ'ĩ lálà aa a ya le? Ye ajàn mæ ò fa nɔgi'ì a mbo bĩ'ì taà ghò, bĩ'ì ghàà òlɔɔ nĩ ghô aà.”

49 A kwi'i a mbo bo mæ, “Ni ghìrè nɔghaa nloò nĩ gha aa a ya le? Nì sì zi mæ a ku'unə a mbo mæ mæ tâ mæ tswe a nda

Taà ghà aa ε?" ⁵⁰ Lâ, kaa bo le ηwa'ă nji'ï ànnù yïi mē à le si swonə a mbo bo aa nanşə nzi.

⁵¹ A le nlò nyonə waa bo bo sigə nghèè fu a Nazareth. A tigè nyu'unə nî waa. Ndè yï à le nanşə nləə innù ma jû tsi'ï tsim a mûm ntii yu. ⁵² Yesu à le ntigə ηkwe ni mitsyè bo bi àjɪnə nú, Nwɪŋgɔŋ bo bi bè kɔnə ni yi.

3

Ajàn mē Jɔn Nɔgànmùrə bē a ηkì à le si swonə annù Nwī aà

(Mt. 3.1-12; Mk. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

¹ A le mbə nî ilòò jii mē i le nywe'e nighúm ntsò ntaà a noò yïi mē Tiberias à le mbə Kaisa aa, Pontius Pilate a bə Gumnaa a Yudea, Herod a sa'à nî Galilea, mumaà yi Philip a sa'à nì Ituria, ni Trachonitis Lysanias a sa'à nì Abilene, ² Annas bo Kaifas bē ηgǎnmà'a Nwī jī wè; nìghàà ni Nwī ni le nzì a mbo Jɔn mu Zecharias a nta'a miwèè miwèè, ³ a tigè ηkarə ibu'ù itoò tsim jii i le ntswe a Jordan aa, nswonə ni mē tâ bē bəŋkə mîntii myaa, ηkwerə ηkì tâ bi li'inə ifansənnù jyaa. ⁴ A le si ghìrə ma laà a bə aa ajàn yïi mē bi ηwa'anə a mûm àŋwà'anə ηgàŋntoò Nwī Yesiah aa mē,

"Njì ηù i tɔŋnə ni a nta'a miwèè miwèè nswonə ni mē,

'Nì nanşə a mânjì Mmà'àmbi,
nnanşə iyaà ji tâ i tsinə,

⁵ Nwī à ka tsirə idigə mibɔrə i tsim,

i kii sigisə mînta'a mî wè bo bi mî kègə mîtsim,
i ghìrə tâ idigə jī ηɔrìkə tsim tâ i tsinə.

I lwensə mibirə mîtsim tâ mânjì à laanə.

⁶ Tâ mu ηǔ ntsim tâ à yə ajàn mē Nwī a yweensə bē aà.' "

⁷ Nnòò bē yī ghà'atè i le si zì a Jordan mē tâ Jɔn à murə waa a ηkì. A swonə a mbo bo mē, "Bù bɔɔ bi nô, a ghuu aa a wà'asə wò mē tâ nì khə alwintɔŋə Nwī yïi mē a zì aa ε? ⁸ Tâ nì ka ηkoonə mîntà mii mē mi dî'i mē nì bəŋkə mē mîntii muu mma'atə ibi ghuu. Ntsuu i ki swonə ni mē, 'Taà yï'ï à ni aa Abraham'. Mè swonə a mbo bù mē Nwī à zì àjàn mē mbə yu bəŋkə ηgò'ò jû i tigè mbə bɔɔ bi Abraham. ⁹ Tsi'ï tsitsɔŋ wa bi nòŋsə mē njàà nɔɔ nî ηwá i'ï ghu tsi'ï mɪŋgàŋ! I'ï tsim jii mē kaa i si mîntà mî siginè koonə aa, bi ka wǎ mmà'a a mɔ'ɔ tâ i khi."

¹⁰ Nnòò bē wa i betə yi mē, "Bi'ï ka tigə ghìrə aa mē akə aa ε?"

¹¹ A kwi'i a mbo bo mē, "Nù yïi mē à tswe ni itsè'è ji baa aa, tâ à fa yī mɔ'ɔ a mbo ηù yïi mē kaa à sè nî yi tswé aà. Nù yïi à ki ntswe ni miji aa, tâ à ka nyatə a mbo bē."

¹² Nġaṅkwere tax i le ŋki nzi mə bî murə waa a ŋki, m̄betə yi mə, “Ndi'innu, bi'i ġhirə y'i ŋгаа mə akə le?”

¹³ A kwi'i a mbo bo mə, “Ni ka ŋkwere tsi'i ayoo y'i ni tswe n̄ ħkwere aa, n̄tsuu ki kwere i tsya.” ¹⁴ Biŋogyè le ŋki m̄betə yi mə, “Ngaà y'i i bə la aa ε? Bi'i ka ġhirə mə akə aa ε?”

A kwi'i a mbo bo mə, “Ni tsuu njoo bə ni fikòrè i ki twee kwere. Ntsuu iban̄nennu a atu bə ki tswee, i kwere n̄ njoo jyaa, ŋki mbeentə mə ħkabə y'i mə bi tu ghuu ghu aa i kù'ùnə.”

¹⁵ Ajàn mə bə bya bi le si wa'atə mə annu y'i wè y'i mə'ə a ka fè'è aa, bo bitsim le si tigə m̄betə n̄ ibetə nlon ŋгаа Jɔn mə à laà mbə yu mbə Ayə'ə Nwī wa aa ε? ¹⁶ Jɔn a fā àkwi'i a mbo bo bitsim mə, “Mə murə ghuu aa a ŋki, lâ n̄u y'i mə'ə à tswe ghu y'i mə a yonə a njim mə, à kò'ònə ntsya gha, kaa mə tɛ'è ki'ì kù'ùnə mə mbə mə fèè m̄nkirè mi ntām mi bə. A ka y'i ki murə ghuu aa a m̄m Azwī bo bî a m̄m mə'ə. ¹⁷ Ayoo nsəgə m̄sən̄ a tswe ghu abo, à ka səgə m̄sən̄ mya i tii ntsà'a tsim fi'isə i tigə ghotə m̄sən̄ mya a m̄m àta yu, i bān̄nə tɔɔ ntsà'ə jya a ni mə'ə y'i mə i khi kaa wa'ə m̄m ə.”

¹⁸ Ma m̄u ajàn Jɔn à le si di'itə waa ni b̄m̄anjī bī ġhà'atə n̄swonə n̄ n̄to y'i n̄siginè ya a mbo bə. ¹⁹ Lā, Jɔn à le ŋghāantə Herod y'i à le mbə Ḡumnàa aa nlon mə à le ŋkwere Herodias, ŋgwé n̄dim y'i, ŋki ŋghirə innu jī bi jī ġhà'atə jī mə'ə. ²⁰ Herod a ku'üsə m̄bu ŋghirə bə annu y'i t̄nsə, n̄tswa Jɔn m̄fi a ndātsanə.

Ajàn y'i mə bi le mmurə Yesu a ŋki aà

(Mt. 3.13-17; Mk. 1.9-11)

²¹ Nòò y'i mə bi le murə bə bitsim a ŋki aa, Yesu à le ŋki nzi bi murə yi a ŋki. Bi murə mə yi a kà n̄tsa'atə Nwī, àbùrə a ŋa'anə. ²² Azwī Nwī a lô a aburə nsigə ntəə ghu atu mbə tsə bugirəmikuu. Njī i lô a aburə ŋghaa n̄swonə mə, “O ni m̄u ġhà y'i m̄bān̄nə y'i mə mə k̄onə aà, mə nan̄sə ndoritə nlonə ġhò.”

Nkànətsə Kristo

(Mt. 1.1-17)

²³ Yesu à le ŋka nloginə ifà'ə yi aa bon̄ à bə mə ilòò mighum mi ntarə, bə wa'atə ni mə à ni mu Joseph y'i mə à le mbə mu Heli.

²⁴ A bə mu Matthat,

a bə mu Levi, a bə y'i Melchi,

mbə y'i Janni, mbə y'i Joseph.

²⁵ A kī mbə y'i Mattias, a bə y'i Amos,

mbə yî Nahum, yïi à lɛ mbə mu Esli,
 mbə yî Naggai,
²⁶ a bə mu Maaf,
 a bə mu Mattathias, mbə mu Semein,
 mbə yî Josech, mbə yî Joda,
²⁷ a bə mu Joanan, mbə yî Rhesa
 ŋki mbə mu Zerubabel, mbə mu shealtiel,
 mbə mu Neri,
²⁸ mbə yî Melchi,
 mbə yî Addi, mbə yî Cosan,
 mbə yî Elmadam, mbə yî Er,
²⁹ mbə yî Joshua, mbə yî Eliezer,
 mbə mu Jorim, mbə mu Matthat
 mbə mu Levi,
³⁰ a bə yï Simeon,
 mu Yuda, mu Joseph,
 mu Jonam, mu Eliakim,
³¹ a bə mu Melea, a bə yï Menna,
 a bə yï Mattatha, mbə mu Nathan,
 mbə mu David
³² a bə mu Jesse,
 mbə mu Obed, mbə mu Boas,
 mbə mu Sala, mbə mu Nahshon
³³ mbə mu Amminadab, mbə mu Admin, mbə yî Arni,
 mbə yî Hezron, mbə mu Perez,
 mbə mu Yuda
³⁴ mbə mu Yakob,
 mbə mu Isaac, mbə mu Abraham,
 mbə mu Terah, mbə yî Naho,
³⁵ a bə mu Serug, mbə mu Reu,
 mbə mu Peleg, mbə mu Eber,
 ŋki mbə mu shela,
³⁶ mbə mu Cainan,
 mbə mu Arfaxad, mbə mu Shem,
 mbə mu Noah, mbə mu Lamech,
³⁷ a bə mu Methuselah, mbə mu Enoch,
 mbə mu Jard, mbə mu Mahalaleel,
 mbə mu Cainan,
³⁸ a bə mu Enos,
 mbə mu Seth, mbə mu Adam,
 Mbə mu Nwĩ.

4

*Ajàŋ yïi mə Devil à lɛ ŋkwà'ànə Yesu àà
 (Mt. 1.1-11; Mk. 1.12-13)*

¹ Yesu a lô wa ηkĩ Jordan, Azwĩ Nwĩ a luu ghu nu, nlogə yi ntsyasə a nta'a miwèè miwèè ² a tswê ghu mitugə mi njwi mighum mi nikwà, Devil a kwà'ànè yi. A ni ndùu njwi mà jû, kaa à le ηwa'ă ayoð tsu jî; njwi jya mighum mi nikwà kà maa ntsya, ñjĩ i yanə yi. ³ Devil a swon ghu mbo mə, "Mbə ò bə Mu Nwĩ, ò swon a mbò ηgò'ò yû mə tâ ì bəη ntigə abaà."

⁴ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, "Bi ηwa'anə a mûm àηwà'ànə Nwĩ mə, 'kaa ηù à si ntìi tswe nlon aa tsi'ĩ àbaa yuyu bê.' "

⁵ Devil a bú nlogə yi ηkò'ò ηghεε ni ghu a ndəη, ndi'i itoo tsim jii mə bífò bi mbi bù sa'a aa ghu mbo tsi'ĩ ni mú ñtsirè nòò, ⁶ ñswon ghu mbo mə, "Mè ka fa ada'a a mbo wò mə tâ ò ka mbu'utə itoo mà jû tsi'ĩ tsim tâ ì ki ηka ηgha'asə nî ghô; ñlon mə bi fà mə itoo mà jû tsi'ĩ tsim a mbo mə, mə tswê ni mîdà'à a mfa a mbo ηù yï mə mə kòηə aà. ⁷ Tsîtsòη, mbə ò bii mə ò ka mii gha, bon mə ka fa itoo mà jû tâ ò tigə mbu'utə." ⁸ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, "Bi ηwa'anə a mûm àηwà'ànə Nwĩ mə,

'Ka mii tsi'ĩ Mmà'àmbĩ Nwĩηgònη ghò,
ηkii ηka mfa'a tsi'ĩ ghu mbo yuyu.' "

⁹ Devil a bú nlogə Yesu ηghεε ni ghu a Yerusalem, ñtε'ε yi wa atu nidòò ni ndàmà'anwĩ, ñswon ghu mbo mə, "Mbə ò bə Mu Nwĩ, ò tso'ònè ñlo fàa atu nda nnəηə a nsyê; ¹⁰ ñlon mə bi ηwa'anə a mûm àηwà'ànə Nwĩ mə,

'Nwĩ à ka swon a mbo baangel bi nlonə gho
mə tâ bi ka mbe nî ghô,'

¹¹ ηki mbu nswon mə,

'Bo ka tigə ηεε gho i tugitə a mbo bo a ndəη
mbi'ì ò tumə àkòrə yo a nî ηgò'ò.' "

¹² Yesu a kwi'i ghu mbo mə, "Aηwà'ànə Nwĩ a swon mə, 'Tsùu a Mmà'àmbĩ Nwĩηgònη ghò kwà'ànə.' " ¹³ Nòò yï mə Devil à le màηsə a ηkwà'ànə Yesu aa, à le mmà'àtə yi ηghεε yi, nywe'e a noò yï mə à le mbù ntswe nî àbwarə yî dàn aà.

*Ajàη yï mə Yesu à le nlògìnə afà'â yi a Galilea aà
(Mt. 4.12-17; Mk. 1.14-15)*

¹⁴ Yesu a mà'àtə mbu mbii fu a Galilea, nluu ni mîdà'à mi Azwĩ Nwĩ. Nğàn ñlon ηгаа yĩ i gheè nî idigə tsim jii mə i le ηkarisə Galilea aà. ¹⁵ Yesu a gheè nî mbii ñtigə ndi'i nî ànnù Nwĩ a ndāηghòtə baYuda, bə bitsim bi gha'asə nîi.

*Ajàη yï mə bi le ntuu Yesu a Nazareth aà
(Mt. 13.53-58; Mk. 6.1-6)*

16 Yesu a gheè a Nazareth a adigə yï mə à le ñkwe ghu aà; à ghèè mē aa ñkuu a ndāghòtə a ajāñ yï mə à le si gha'asə ñghirə a ñjwîñgòñ aà, m̀biinə ntəə a ndəñ a ntwon ñighàà ni Nwî, 17 bi fâ añwà'ànə ñgāñntoò Nwî Yesaiah ghu mbo, a ña'à añwà'ànə ya, nyə adigə ya yï mə bi le ñjwà'ànə ghu mə,

18 "Azwî Mmà'àmbi a tswe a nu mə, ñlon mə à tsò'ɔ gha mə mə mə ka nswon ntoo yï ñsigìnə a mbô ñgāñəfum.

A tòo gha mə tá mə ke'enə a mbo ñgāñətsan mə bi ka fi'isə waa,

i kii swonə a mbo bífə'ənə mə tá bi ka nyə idigə.

Bè bii mə bi ni'i nî waa laa bi ka kentə a ni'i bo,

19 i kii kè'ənə a mbo bè mə nòò yï mə Mmà'àmbi à ka ghirə ibòñ a nu bo aà à kù'ù mē."

20 A màñsə mē aa, ñkusə añwà'ànə ya mfa fu a mbo ñgāñafà'à ndāñghotə wâ, ñtigə ntswe a nsyê. Mi'i mi bē bitsim wa nda mi bəñkè ñtigə nlii nii. 21 A lògìnə ñtigə nswon a mbo bo mə, "Sii, ànnù yï mə bi ñwa'anə fàa adigə añwà'ànə aa, a fè'è mē mboontə ni yu'ù." 22 Bè bitsim bi le si tigə nswon innù jî sigìnə ñlon ngaà yï. Ñkii yerə ni mighàà mi mbɔɔnə mii mə le si fè'è ghu ntsù aà; ñtigə nswon ni mə, "A si tsi'i mu Joseph wa à ghuà bə aa ε?"

23 Yesu a swon a mbo bo mə, " Mè zi mə ni ka swon ñighàà nî nānaa nuà a mbo mə, 'Dokta, tsu'u ibhinù ghô; i ghèè nî mbii swon mə tá mə ki ñghirə innù jî yeyerə jii mə ni kî yu'u mə mə kî ghirə a Kapernaum aa, fàa ñikurə bù.' "

24 Yesu a gheè nî mbii ñswon mə, "Tsi'i annù ññkòñ, mə swon a mbo bù mə kaa bi si ñgāñntoo a ala'a bo bii. 25 La mə swon tsi'i ànnù ññkon a mbo bù mə, bîkwî'i bi bāngyè bî ghà'àtə bi le ntswe a ala'a Israel wa noò Elijah, mə Nwî a le ntsetə aburə atu ìlòò ji tarə ni bisàn bi nto'o, kaa mbəñ wa'à loo, mîkwenə yî ñtîi a kuu wa ala'à. 26 Kaa Nwî à le wa'à Elijah a mbo ñù dāñ too ntsyatə māngyè Zarephath yuyu yï mə à le ntswe a ala'a Sidon, mbə ñkwi'i māngyè aà. 27 Ñgāñəkikwen i le ntswe a ala'a Israel ñgha'a wâ noò ñgāñntoò Nwî Elisha; a kî mme tsi'i Naaman, ñù baSyria yï mə bi le ghurə akikwen yï."

28 Bè bitsim bii mə bi le ntswe wa ndāñghotə aa, bi yù'ù mə annù yï mə Yesu à swòn aa, ñtòñə waa i nañsə ñlwi, 29 bo biinə, ñtii yi mfe'ε ni ghu wa mûm ala'a bo, ñlogə yi ñkɔ'ɔ ñghεε ni ghu a mbèè nta'a yï mə bi le mbɔɔ ala'a ya ghu aà, a adigə yï mə mbaa i le ntswe ghu aa mə bi biñsə yi ghu. 30 La Yesu a bāñnə ñtsya a titi bo ñghεε yi.

Nù yì mɔ'ɔ yìi mə à le ntswe nî àzwĩ yĩ bì àà
(Mk. 1.21-28)

³¹ Yesu a ma'atè òsigə ɲghɛɛ a Kapernaum, yìi mə à ni ɲjò'ò àla'a yì mɔ'ɔ a Galilea aà. A bə a ɲjwĩngòɲ a ghɛɛ ɲka ndi'i nî ànnù Nwĩ. ³² Bè yerè a ajàn yìi mə à le si dì'i aà, ɲlon mə ɲìghàà ni ni le ntswe ni àdà'à. ³³ Nù yì mɔ'ɔ à le ntswe wa ndànghòtə mə à le ntswe nî àzwĩ demon yì bì. A yè mē Yesu aa, nyə'ə tsi'ĩ nì ɲjì yì ɲtì, ɲswon mə, ³⁴ "Ah! Mə'atè yi'! O tswɛ aa nî àkè bi'inè, a Yesu, mu Nazareth? O zi aa a ntā ɲgi'i a nu bĩ'ĩ aa ε? Wa mè zi ɲù yìi mə ò ni ghu aà. O bə aa Yu wa yìi mə à Laa mən̄sə, ɲlo a mbo Nwĩ aà."

³⁵ La Yesu a wenè yi nswon mə, "Kutə ntsù ghô, fè'è ghu nú!" Azwĩ yì bì ya a ma'à ɲù wa a nsyɛ a titì bo, m̄fɛ'ɛ ghu nú, la kaa wa'à yi bāɲnè ɲləənsə.

³⁶ Bè b̄tsim b̄i bi le ntswe wa nda aa, bi yerè ɲtigə nswonə bo ni bo mə, "Aa ajànə mbuu ɲìghàa akə a yuà aa ε? Nlon mə à wenə izwĩ jì bi nì àdà'à bo bì m̄tì i fɛ'èkè." ³⁷ ɲgàn yì i le ɲghèè a idigə t̄sim maa mbù'ù àlà'à.

Ajàɲ yìi mə Yesu à le ɲghùrə b̄i bì ghà'atè aà
(Mt. 8.14-17; Mk. 1.29-34)

³⁸ Yesu a ma'atè ɲdànghòtə ya ɲghèè ɲkuu a nda Simon. Maa noò n̄ɲsə Simon a tswé ni fibà yì ɲtì. Bi twonè yi mə tâ à zi ɲkwetə yi. ³⁹ Yesu a zì ɲtəə wa mbèè ìkùu m̄ɲgyè wa, ɲwenə fibà wa nswon mə tâ à ma'atə yi. A swon mē ti m̄ɲsə aa fibà wa a ma'atə m̄ɲgyè wa a burè m̄b̄inè ɲtigə ɲlɔɔ m̄ji fa a mbo bo.

⁴⁰ Nòò à kà mē aa ntso, bə b̄tsim b̄i mə bi le ntswe ni ɲgàn̄mighòò, j̄i mə i le tswɛ ni m̄ighòò tsi'ĩ ibəɲ ibəɲ aa, bi logè ɲzi ni ju a mbo Yesu; a n̄ɲsə m̄bô mi a atu bo yì mɔ'ɔ yì mɔ'ɔ, ɲghurə waa. ⁴¹ Izwĩ jì bi i le ɲki m̄fɛ'ɛ a ato'o b̄i ghà'atè, ɲyə'ənə mə, "O laa mbə Mu Nwĩ!" Lā Yesu a wenè waa kaa wa'à mə'atè mə tâ bo ghaa ɲlon mə izwĩ jya i le ɲzi mə Yesu à laa mbə Ayɔ'ò Nwĩ wā.

Ajàɲ mə Yesu à le si dì'i annù a ndànghòtə aà
(Mk. 1.35-39)

⁴² Abèè a kà mē aa m̄fu'u Yesu a ma'atè m̄m àla'a ya ɲghèè a adigə yìi kaa bə le ɲwa'à ghu tswé. Bə bya bi tigə ɲlɔɔ ɲi, ɲghɛɛ nyə adigə yìi mə à le ntswe ghu aa, kaa wa'à bù mbii mə à ma'atə waa. ⁴³ La Yesu a swon a mbo bo mə, "Mè tswɛ ni ɲka nsèənsə ntoo yì ɲsiginè ɲlonə annù ɲifò Nwĩ ya a m̄kurə mi mɔ'ò; ɲlon mə à n̄ ɲji'ĩ ànnù yìi mə bi le ntoo gha fàa mbi ghu aà."

44 Maa ajàŋ a tigè òghɛɛ ntigè nswonɔ nî ànnù Nwî a mûm ndaŋghòtè jîi i le ntswe a Yudea aà.

5

*Ajàŋ yîi Yesu à le ntwon Ngǎŋyogânnù ji ji ntsyàmbûi aà
(Mt. 4.18-22; Mk. 1.16-20)*

¹ Yesu à le ntəə a mbèɛ àtsùmə nta'a a Gennesaret, bə tinè òzi ghu mbèè a nyu'u nìghàà ni Nwî. ² A yê ìkanu'u ji baa i tswe wa aghəŋə ŋkì jîi mə ŋǎŋlômbwè jîi i le ntswe ni juu aa, i le mmà'atə mɛ'ɛ ŋghèè a nsî'i mbunjyá jyaa. ³ Yesu a kuu wa mûm àkanu'u ya yi mɔ'ɔ yîi mə a le mbə yî Simon aa, nswon ghu mbo mə tâ à tintə nlo ni yu wa aghəŋə ŋkì ŋkuntə ni yu. Yesu a tigè ntswe wa mûm àkanu'u ntigè ndi'i nî bə bya ghu.

⁴ A mǎnsè mə a ndi'i waa laa, nswon a mbo Simom mə, "Ghèntə a adigə yî tsòtə mma'a mbunjya yo ya ghu tá ko mbwè."

⁵ Simon a kwi'i ghu mbo mə, "Masa, bi'î ghìrə nzwi nú yî'î nî tugə kàa tsi'î òkò àyoò! Lá mbə yîi mə á swon wó aa, mə ka mà'a mbunjya yá." ⁶ Bo mà'à mə mbunjya ya maa noò aa, mbwè mî ghà'atə mi kwo ghu, mbunjyá jyaa jya i tigè nloɔ nàà nteèŋkə. ⁷ Bo tigè ntwon ŋǎŋakòrə jyaa jîi mə i le ntswe nî àkanu'u jî mɔ'ɔ jyaa mə i zi ŋkwetə waa. Bo zî bo bo lwensè àkanu'u jya ji baa i luu, ntigè nloɔ ni bə òsigə ŋkonə a mûm ŋkì. ⁸ Simon Peta, à yè mə ma la, ŋkenə a nsi Yesu nswon mə, "Lò gho a mbèɛ mə mbâ Mmà'àmbi nlon mə mə ni nù òghìrə innù jî bi."

⁹ A le nswon laa nlon mə annù kòntsù a le ntswa yi bo bî bə bî mɔ'ɔ bya bîi mə bo bo le ntswe aa, nlon ndùu mbwè mya mîi mə bo le ŋko aà. ¹⁰ Ma yú a le ŋkì mbə annù kòntsù a mbo Jon ni Jems, ŋǎŋakòrə Simon ji mɔ'ɔ, bîi mə bi le mbə boɔ bi Zebedee aà. Yesu a swon a mbo Simon mə, "Tsùu ki bo'ɔ bə; nloginə tsítsòn, ò ka tigə koo aa bə." ¹¹ Bo le nswon ìkanu'u jyaa jya mfè'èsə a nta'a mmà'atə njoò tsim ntigə nyonə nî Yesu.

*Ajàŋ yîi mə Yesu à le ghùrə nù àkikwen aà
(Mt. 8.1-4; Mk. 1.40-45)*

¹² Yesu à kà mə aa ŋghɛɛ wa njò'ò àla'a ya yî mò'ɔ, nù mò'ɔ a zî, yîi mə nú yî i le nluu nî àkikwen aà. A yè mə Yesu aa, òwò ghu nsi à kùu kuu. Mbu'u mbo ghu mbo nswon mə, "Mmà'àmbi, ò bə kòn boŋ, ò ghìrə nú yà i laà." ¹³ Yesu a nàsə àbò yi mməontə yi ghu, nswon ghu mbo mə, "Mə kònə; tâ nú yò i laa." Akikwen ya a le ŋkì mburə ŋghensə nsigə ghu nú. ¹⁴ Yesu a wa'àsə yi mə tâ tsuu a mbo nù ló swonə; lá

m̀ban̄nə nswon̄ ghu mbo mə, “Gh̄e nd̄i' i ib̄in̄u gho a mbo nḡan̄m̄a'anw̄i. Mfa ayoo mm̄a'a Nw̄i ȳi mə Moses à le nl̄è aa t̄a d̄i' i a mbo bè mə n̄u yò ì làà m̄ê.”

¹⁵ Ka mə Yesu à le nswon̄ ma mùu aj̄an̄ aa, ñḡan̄ ya ì le ban̄n̄è m̀bu s̄èèè s̄èèè. Nn̄òò b̄ê i le si tiḡè nzi a nyu'ut̄è ànn̄u ȳi mə à le si d̄i' i aa, bo bì mə t̄a à ghur̄è migh̄òò myaa. ¹⁶ L̄a Yesu a ma'at̄è waa nḡh̄e a nta'a miw̄èè miw̄èè a nts̄a'at̄è Nw̄i ghu.

*Aj̄an̄ mə Yesu à le nḡh̄ur̄è mbwen̄k̄è aà
(Mt. 9.1-8; Mk. 2.1-12)*

¹⁷ A bè mə a njwi ȳi mò'ò, Yesu a k̄a nd̄i' i ann̄u Nw̄i, baPharisai bo bì ñḡan̄nd̄i' i b̄in̄ò̄ns̄è b̄i mə bi le nl̄ò a mikur̄è m̀ ts̄im a Galilea ni Yudea, bo bì Yerusalem aa, bi tsw̄é gh̄u. Yesu à le nluu ni mid̄a' à mi Mm̄a' àmbi a nḡhur̄è migh̄òò ghu. ¹⁸ Bi t̄i m̄ê ti ȳè bè b̄i mò'ò bi z̄i, m̀be'e ñu ȳi mò'ò ȳi mə à le mbwen̄k̄è aa ni f̄ik̄ù. Bo le si lòò m̄an̄ji ȳi mə mb̄è bo tsȳa ghu nte'e ñu ñigh̄òò wa a nsi Yesu.

¹⁹ Mb̄è ȳi mə ñn̄òò b̄ê i le ntswe nluu idiḡè, kaa m̄an̄ji ȳi mə mb̄è bo tsȳa ghu a wa' à b̄è aa, bo le ñk̄ò'ò a atu nda, ñsaa ñik̄an̄, ñtsuris̄è f̄ikuu fya nsiḡis̄è nte'e ñu ñigh̄òò wa a nsi Yesu. ²⁰ Yesu à ȳè mə aj̄an̄ə ab̄iint̄i ȳi mə bè bya le ntswe ni yu aa, nswon̄ mə, “N̄umb̄an̄n̄è, wa bi l̄i' in̄è mə ifans̄è inn̄u j̄ò.” ²¹ Nḡan̄d̄i' i b̄in̄ò̄ns̄è bo bì baFarisai bo loḡin̄è ñtiḡè mbet̄ə mə, “Ghu ñu mə a gh̄aa migh̄àà m̀b̄eḡit̄ə n̄i Nw̄i ghu aa à ni w̄ò aa ε? N̄u ts̄u à tsw̄e ghu mə mb̄è a l̄i' in̄è ibi b̄è ñtsyat̄è Nw̄i aa ε?”

²² Yesu a z̄i inn̄u j̄i mə bo le si bet̄ə n̄i waa bo ni bo aa, ñkw̄i' i a mbo bo mə, “Ni bet̄ə ibet̄è j̄u a m̄um̄ n̄ti b̄u aa a ya?” ²³ A laà ñyan̄s̄ə aa a nswon̄ mə, ‘Bi l̄i' in̄è ifans̄enn̄u j̄o,’ k̄è a nswon̄ mə, ‘B̄in̄è ñka nt̄ə aa ε?’ ²⁴ L̄a m̄è ka gh̄ir̄è t̄a n̄i zi mə Mu N̄u a tsw̄e n̄i ad̄a' à f̄aa atu nsȳe a nli' in̄è ifans̄enn̄u b̄ê.” A gh̄aa m̄ê laà ñtiḡè nswon̄ a mbo mbw̄enk̄è wa mə, “M̄è sw̄on̄ a mbo w̄ò, b̄in̄ê, m̀be'e f̄ikuu fo fya nḡh̄èè gho a nda w̄ò.” ²⁵ Mbw̄enk̄è wa a k̄i m̀bur̄è mb̄in̄ə a nsi bo, m̀be'e f̄ikuu fya mə a gh̄ir̄è nn̄ò̄n̄ ghu aa, ñtiḡè nḡh̄e n̄i a nda yu, nḡha'as̄ə n̄i Nw̄i. ²⁶ Ann̄u konts̄u a k̄ò waa bits̄im̄è. Bo tiḡè ñgh̄a'as̄ə n̄i Nw̄i, ñb̄ò'ò ni tsw̄á waa, bo tiḡè ñswon̄ə ni mə, “B̄i' i ȳè inn̄u j̄i sw̄èr̄è ñswer̄è s̄i.”

*Aj̄an̄ ȳi mə Yesu à le ntwon̄ə Levi aà
(Mt. 9.9-13; Mk. 2.13-17)*

²⁷ Ma ȳu ànn̄u a tsȳa m̄ê a k̄a m̀f̄e'e nȳè ñu ñkw̄er̄è bitax ȳi mə ñk̄um̄ yi i le mb̄è Levi aa, a tsw̄é a nda ñkw̄èr̄è bitax.

Yesu a swonɔ ghu mbo mə, “Zi ɲka nyonɔnɔ nàâ.” ²⁸ A biɲnɔ nɛma'atɔ njoɔ tsim, ɲka yonɔ nɛi.

²⁹ Levi a gheɛ ɲghirɔ adina yi wɛ a nda yu a mbo Yesu. Ngɔɲɲkwɛrɔ bitax bi ghà'atɔ ni bè bi mɔ'ɔ bi le ɲki nzi ghu bo bo tswɛ a atu atɛtɔ ɲji. ³⁰ BaFarisai bo bi ɲgɔɲdi'i nɔɲsɛ a bo loginɔ ɲka nnurəkɔ nlon ɲgɔɲyɛgɛnnu Yesu, nswonɔ ni mə, “A ghirɔ àkɔ mə tã ò ka ɲji ɲkii nno bu bi ɲgɔɲkwɛrɔ bitax bo bi ɲgɔɲghirɔ innu ji bi aa ɛ?” ³¹ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Bè bii mə bi tswɛ bitii aa, kaa bi si docta lɔɔ, a docta aa a lòò tsi'i bè bii mə bi ghòò aà. ³² Kaa mə si zi aa a ntwonɔ bè bii mə innu jyaa i tsinɔ aà, mə banɲnɔ nzi aa a ntwonɔ ɲgɔɲghirɔ innu ji bi mə tã bo bɛɲkɔ mɛntii myaa.”

Abetɔ ɲlonɔ annu nsi'isɔ ibiɲnu ti ji
(Mt. 9.14-17; Mk. 2.18-22)

³³ BaFarisai bya bi swonɔ ghu mbo mə, “Ngɔɲyɛgɛnnu Jon i gha'a si'isɔ mibii mi nu myaa ti ji ɲkii ntsa'atɔ ni Nwi. Ngɔɲyɛgɛnnu baFarisai i kii ɲghirɔ malã, lã i jo i banɲnɔ ɲji ɲkii nno.” ³⁴ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Mbɔ ò ghirɔ bè bii mə bi zi a adigɔ niyɔ'ɔ aa bi si'i ni ɲji wa noɔ mə ndoo mɔɲgen wa à tswɛ a titii bo aa ɛ?” ³⁵ Nòò a zi mə bi ka lògɔ ndoo mɔɲgen wa lò'òsɛ tã bo tigɔ nsi'isɔ ni mibii mi nu myaa ti ji maà noɔ.”

³⁶ A le ɲghɛɛ ni mbii ɲki nswonɔ nighàà ni nãnaa a mbo bo: “Kaa ɲu à si asà'a àtsɛ'è ni àtsɛ'è yi fii sàtɔ ɲkɛɛ ni yi lwɛn ghu; à bɛ ghirɔ maa ajɔn bon à sàtɔ atɛ'è yi fii ya, kaa àsa'a atɛ'è yi fii ya bo bi yi lwɛn ya kaa wa'à bòontɔ. ³⁷ Kaa ɲu a wa'à ni mɛlù'ù mɛ fii kii nlogɔ nniɲɔ ni ɲguù mɛlù'ù yi ɲlwɛnɔ; à bɛ ghirɔ ma la bon mɛlù'ù mɛ fii mya ka bwi ɲguù ya, i saa, le bon mi kɛ mɛ nta ɲgi'i ni ɲguù yã. ³⁸ Bi banɲnɔ nniɲɔ ni mɛlù'ù mɛ fii laa a ni ɲguù mɛlù'ù yi mfi. ³⁹ Annu yi mɔ'ɔ a kɛ mbɔ mə Kaa ɲu yi mə à no mɛlù'ù mɛ lwɛnɔ aa, kaa à si mɛlù'ù mɛ fii bu ɲlɔɔ; nlon mə a nswonɔ ni mə, ‘Mi lwɛn mya mi bonɔ.’ ”

6

Ajɔn yi mə bi le mbɛtɔ Yesu ni àbetɔ ɲlonɔ njwɲngɔɲ aà
(Mt. 12.1-8; Mk. 2.23-28)

¹ A le mbɔ a njwɲngɔɲ baYuda, Yesu bo bi ɲgɔɲyɛgɛnnu ji kã ntsya a mɔm ɲsòò misàn, ɲgɔɲyɛgɛnnu ji i kyã ni misàn mya mi mɔ'ɔ, nnwùgɔ ɲkurɔ. ² BaFarisai bi mɔ'ɔ bi betɔ waa mə, “Ni ghirɔ annu yi mə nɔɲsɛ à si bii mə bi ka ɲghirɔ a njwɲngɔɲ aa a ya?” ³ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Ni leɛ ɲwa'à annu ya mə Mfɔ David a le ɲghirɔ a noɔ yi

mə nji i le nyanə yi bo bi bè bii mə bo bo le ntswe aa twon aa ε? ⁴ Ajàn à le ηkuu a ndânwî ñlɔgə abaa a Nwî ya ηkurə ηki mfa yî bê bii mə bo bo le ntswe aa ε? Lâ bî'inè zi mə nòɲsè à di'i mə mbə a kurə tsi'i ηgǎɲmà'anwî ηkurə abaa ma yâ!" ⁵ Ntigə nswon a mbo bo mə, "Wa Mu Nù à ni Mmà'ambi yii a asa'a njwîngòɲè aà."

*Ajàn yii mə Yesu à le ηghurə ηu yii nɪkwɛɛ ni le ηkwo aà
(Mt. 12.9-14; Mk. 3.1-6)*

⁶ A bú mbə a njwîngòɲ yî mò'ɔ, Yesu a kuu a ndânghòtə ηka ndi'i ànnù Nwî ghu. Nù yî mɔ'ɔ a tswé ghu mə nɪkwɛɛ ni nî mà'à ni le ηkwo. ⁷ Ngǎɲdi'i nòɲsè bo baFarisai bi lii mə bo ka yə tâ à ghurə ηu a njwîngòɲ tâ bo niη ànnù ghu nú le. ⁸ Lâ à le nzi immòònté jyaa, ntigə nswon wa mbò àku nɪkwɛɛ wa mə, "Zi ntə faà." A kî mbiinə nzî ntə ghu. ⁹ Yesu a tigə mbetə waa mə, "Nòɲsè à laa mbii aa mə mbə bi ηghirə aa ibòɲ a njwîngòɲ kè ibi aa ε? Mə bi yweensə ηu kè mə bi zwiətə aa ε?" ¹⁰ A tigə mbəɲkə yi, ñlii waa ntsya ηkarisə, ñswon mə, "Sintə abô yô." A kî ηghirə tsi'i maa ajànə. Abô yi ya a tiè. ¹¹ Bi yè mē laà, mîntôn myaa mi lwînə bo tigə ηghaa bo ni bo ηwa'a ni mə bo ka ghirə ni Yesu mə akə le?

*Ajàn yii mə Yesu à le ntsɔ'ɔ ηgǎɲtoò ji nighùm ntsò baa
aà
(Mt. 10.1-4; Mk. 3.13-19)*

¹² A bə a nî njiwî mà jyaa Yesu a kɔ'ɔ ηghèɛ a atu nta'a a ntsaatə Nwî ntigə ηghɛɛ nle a ntsà'atə Nwî ntsà'atə. ¹³ Abèè a fù'ù mē, a twon ηgǎɲyogənnù ji, ntsɔ'ɔ waa nighùm ntsò baa, ntwonə waa nî ηgǎɲtoò ji. ¹⁴ A le ntwon Simon yii mə à le ntswé ikúm yî ni Peta aa, bo Andrew, mumaà yî, ni Jems abò'ɔ Jɔn, ni Philip bo Batholeemiah, ¹⁵ ni Mateo bo bi Thomas, ni Jems yii mə à le mbə mu Alfeus, ni Simon yii mə bi le si kii ntwonə ni Zealot aa, ¹⁶ a bò'ɔ Judas mu Jems, ni Judas Iscariot, wa yii a le mfèè Yesu aà.

*Ajàn mə Yesu à le ηka ndi'i nî innù ηkii ηghurə nî
ηgǎɲmighòò aà
(Mt. 4.23-25)*

¹⁷ A tigə ñsigə bo bo nsigə ntəə a adigə niɔɔrə, bo bi ñnòɔ ηgǎɲyogənnù ji nî ñnòò bê yî ghà'atə yii i le nlo a ala'a Yudea bo bi a ala'a Yerusalem tsi'i tsim, bo bi itoo jii i le ntswe a aghəɲə ηkí Tai bo bi a Sidon aà. Bè ma bú le nzî aa mə bi zî a nyu'u annù yii à le si swonə aà, mə tâ à ki ntsu'u mighòò myaa. ¹⁸ A le ηki mfi'i izwî jî bi a ito'o bè bii i le si

fa ngi'i a mbo bo aà. ¹⁹ Nnòò bê bya le si to nî a mmòòntê yi nlonj mæ àdà'à a le si fè'è ghu nu ntsu'u nî waa.

Nìdorə bô àjəŋnə
(Mt. 5.1-12)

²⁰ A ŋentè mi'í mi nlentə ŋgǎnyəgənnù ji ghu, nswonj mæ, "Mbòòonə a mbo bù bii mæ nì fumə aa, nlonj mæ ànnù nifò a aburə à nî à yuu.

²¹ "Mbòòonə a mbo bù bii mæ ñjĩ i yaŋə ghuu tsítsòŋ aa, nlonj mæ nì ka ji i yurə. Mbòòonə a mbo bù bii mæ nì yə'ə tsítsòŋ aa nlonj mæ nì ka yĩ wyètè aà.

²² "Mbòòonə a mbo bù mæ mbə bə kâ mbaa nî ghuu, ŋka mfurə nî ghuu, ŋkii mbəgìtə nî ghuu, mme'e nî mìkúm muu mæ nì nì ŋgǎŋghìrə ìnnù jĩ bi nlonj ŋgaa Mu Nù aà. ²³ Nì ka ndoritə nliṭə nnaŋə nì nìdorə maa njwĩ ñlonj mæ mìtsò'ònə mi afà'à muu a aburə mi gha'à. A nî àjàn mæ bità bi bitaa buu le si ghìrə a nù ŋgǎŋntoo Nwĩ aà.

²⁴ "Lâ ñgi'í i tswe a nu bù bya bii nì nì ŋgǎŋkabə aa, nlonj mæ nì kwèrè mē ñjoo jya jii i ghìrè nì doritè aà.

²⁵ "Ñgi'í i tswe a nu bù bya bii nì ji nyurə aa, nlonj mæ nì ka yĩ tigə ntswe nî ñjĩ.

"Ñgi'í i tswe a nu bù bii mæ nì wyè tsítsòŋ aa nlonj mæ nì ka yĩ tigə jəŋnə i yə'ə.

²⁶ "Ñgi'í i tswe a nu bù mæ mbə bə bìtsim ka swonj nî ìnnù jĩ sigìnè ñlonj ŋgaa yùù ñlonj mæ a nì ajàn mæ bità bi bitaa byaa bi le si ghìrə a nu ŋgǎŋntoo Nwĩ ji mbwe'esè aà."

Ŋka ŋkəŋ ŋgǎŋkìbàà jô
(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ Lâ nì nanjə yu'utə annù yii mæ swonj a mbo bù aa mæ, "Ka ŋkəŋ nî ŋgǎŋkìbàà juu, ñkii ŋghìrə nî ìbòn a nu bə bii bi bàà ghuu aà. ²⁸ Ka ñiŋ mbòòonə a nu bə bii mæ bi ñiŋ ndòò a atu bù aa, ŋka ntsa'atə nî Nwĩ a atu bə bii mæ bəgìtə nî ghuu aà. ²⁹ Mbə ñù à fəe gho faa ñiŋha'a lâ, ò ku'ùsè mibəŋtə mbèè yĩ mò'ò mfa ghu mbo mæ tâ à fəe. Belə mæ ñù à kwèrə akutè yo ò tso'ò àtsə'è yo yĩ mà'à ñyonj ŋkù'ùsè ghu. ³⁰ Ka mfa ñjoo a mbo ñù ñtsim yii mæ a lontə a mbo wò aa. Bəe mæ ñù a zi ñlògə ayòò yo, ò tsuù gho bũ betə kwèrə. ³¹ Ma mùu ajàn ka ŋghìrə a nu bə i ìnnù jya jii mæ o kònjə mæ bi ka ŋghìrə a nu wò aà.

³² "Mbə ò ka ŋkəŋə tsi'í bə bii mæ bi kònjə nî gho aa, bonj Nwĩ à ka tso'ò ifà'à gho aa mæ akə aa ε? Nlonj mæ tsi'í ñgǎŋghìrə ìnnù jĩ bi i kii ŋkəŋə nî bə bii mæ bi kònjə waa aà. ³³ Mbə ò ka ŋghìrə ìbòn tsi'í a nu bə bii mæ bi ghìrə ìbòn a nu wò aa bonj Nwĩ à ka tso'ò ifà'à gho aa mæ akə aa

ε? Nlonj mə tsi'i bə bī bi kii ŋghirə maa ajə̀nə̀. ³⁴ Mbə̀ ò ka ntsò'osə̀ ŋkabə̀ tsi'i a mbo bə̀ bii mə̀ ò zi mə̀ bo ka bũ fa fu aa, bonj Nwĩ̀ à ka tso'c ifà'â gho aa mə̀ akə̀ aa ε? Tsi'i ŋgə̀ŋghirə̀ innù̀ jĩ̀ bĩ̀ i tso'osə̀ ŋkabə̀ a mbo ŋgə̀ŋghirə̀ innù̀ jĩ̀ bĩ̀ ji mò'c ta bũ kwerè ndù̀ ma wa fu. ³⁵ Lá̀ nĩ̀ banjə̀ ŋka ŋkə̀ŋ ŋgə̀ŋkĩ̀bàà juu, ŋka ŋghirə̀ nĩ̀ ìbò̀ŋ a nu bo. O yi ti tso'osə̀ ŋũ̀ nĩ̀ ŋkabə̀ ò tsuu kĩ̀ wa'atə̀ mə̀ ò ka bũ kwerè fu bə̀ bonj m̀tsò'ònə̀ mi ifà'â mo mi ka yĩ̀ gha'a tầ nĩ̀ tigə̀ mbə̀ bɔɔ bi Nwĩ̀ŋgò̀ŋ Akò'òntsirə̀. Nlonj mə̀ Nwĩ̀ a ghìrə̀ ìbò̀ŋ a nu bə̀ bii mə̀ kaa bi si miyà fa aa bo bĩ̀ a nu bə̀ bii innù̀ jyaa i bi'i aà. ³⁶ Ka ŋko milə̀ŋnə̀ bə̀ tsi'i tsò Taà ghù̀ a kii ŋko milə̀ŋnə̀ bə̀ aà.

Annũ̀ ŋka ntwi mil'ò'ò mi bə̀ bĩ̀ mò'ò
(Mt. 7.1-5)

³⁷ "Tsee milò'c mi bə̀ bi mò'c ki twitə̀ bonj kaa bi ka wa'à nĩ̀ muu kii ntwitə̀. Tsuu kĩ̀ swonə̀ nĩ̀ mə̀ ñù̀ à wò ìsa'à bonj kaa bi ka wa'à kii ñswonə̀ nĩ̀ ma ò wò ìsa'à. Ka nli'inè ifansə̀nnù̀ bə̀ tầ bĩ̀ kii nli'inè ifansə̀nnù̀ jò. ³⁸ Ka mfa nĩ̀ ñjoo a mbo bə̀ bonj bi ka kii fa nĩ̀ a mbo wò. Fìgì yĩ̀ ñsigìnə̀ yĩ̀ mə̀ bi tsigə̀, nnìŋ nìŋ, a nanjə̀ nluu aa, yĩ̀ mə̀ à lùu ntigə̀ ya'anə̀ aa, à nĩ̀ yĩ̀ mə̀ bi ka swĩ'i a múm àbo atsə̀'ə̀ yĩ̀ mə̀ ò nòŋsə̀ mitù'u wò aà. Ma la a bə̀ mə̀ fìgè̀ yĩ̀ mə̀ o fa nĩ̀ a mbo bə̀ aa, à nĩ̀ fìgè̀ yĩ̀ mə̀ bi ka kii kĩ̀ fa nĩ̀ a mbo wò aà."

³⁹ A le mbù̀ ñnaa nìghàà a mbo bo mə̀, "Mbə̀ m̀fə̀'è̀nə̀ a ka ntsyasə̀ nĩ̀ m̀fə̀'è̀nə̀ yĩ̀ mò'c aa ε? Bonj bo bitsim ka wa'ằ a múm àtaa ghè̀ ñwo aa ε? ⁴⁰ Kaa mbə̀ ŋgə̀ŋyegə̀nnù̀ a wa'ằ ŋgə̀ŋndi'innù̀ tsyátə̀ bə̀. Lá̀ ñù̀ yĩ̀ mə̀ à yè̀gə̀ ànnù̀ manjə̀ aa, a ka bə̀ aa tsi'i tsò ñdi'innù̀ yĩ̀.

⁴¹ "A ghìrə̀ àkə̀ mə̀ ò ka nyə̀ nĩ̀ àbà'a ati yĩ̀ a tswe a nili'i ndim ghò kaa ŋkĩ'i nĩ̀ koonə̀ yĩ̀ à tswe a nili'i wò aa yə̀ aa ε? ⁴² Kə̀ mbə̀ ò tsyá aa la nswonj a mbo ndim ghò mə̀, 'Ndim ghà, zi ta mè̀ fi'i abà'a ati ya a nili'i wò,' mə̀ mbə̀ ò tuu koonə̀ wa yĩ̀ à tswe nili'i wò kĩ̀ yə̀ aa ε? Wò, ŋgə̀ŋə̀bagilə̀, fòo ntsyá mbii m̀fi'i koonə̀ wa a nili'i wò, bonj ò ka nanjə̀ yə̀ abà'ati ya a nili'i ndim ghò i fi'i."

Ati bo bĩ̀ fĩntà fi
(Mt. 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ A wa àti yĩ̀ sigìnə̀ a si mĩntà mĩ̀ bi koonə̀. Kaa àti yĩ̀ bi wa'à nĩ̀ mĩntà mĩ̀ sigìnə̀ kii koonə̀. ⁴⁴ Bi zi mbuu ati yĩ̀ a nĩ̀ ghu ntsya aa a njim mĩntà mi. Kaa mbə̀ ò wa'ằ manjòrə̀ a nĩ̀ àti nĩ̀ŋ kyá, kaa wa'ằ ajòò a nĩ̀ ñtsibìnjò̀ŋ kĩ̀ ŋkya. ⁴⁵ Ñù̀ yĩ̀ sigènə̀ a fi'isə̀ aa innù̀ jĩ̀ sigìnə̀ a ntii yu yĩ̀ i luu nĩ̀ ñjoo jĩ̀ sigìnə̀ aà, ñù̀ yĩ̀ m̀bi a kii fi'isə̀ aa ñjoo jĩ̀ bi a ntii yu yĩ̀ i

luu nì ñjoo jì bi aà. Nlonj mə ñtsù ñú i ghàà aa ìnnù jii i luu ghu ntii aà.

Bibɔɔ binda bi baà

⁴⁶ Bú twonjə nî gha mə Mmà'àmbi, Mmà'àmbi, la kaa ki'ì nî ànnù yii mə mə swonjə a mbo bù aa ghìrè aa a ya aa ε?
⁴⁷ Nù ñtsim yii mə à zi a mbo mə ñyu'u nì nìghàà na ñkii mfa'a nî ànnù yii mə mə swonjə aa, ⁴⁸ à bə aa tsi'ì tsó ñù yii à ghèe a mbɔɔ ñda, nanjsə ntonjə atsənda ya a tsotè ñsigə a nî àlànjsə ñgò'ò. Nòò yii ñkì i le nluu aa, àkànə ñkì a zì ñtum nda ya, kaa ki'ì ñda ya tsigìtè bē ñlonj mə bi le nnanjsə ñghurə i tii aà. ⁴⁹ Lâ ñù yii mə a yu'u kaa ki'ì ghìrè aa, à bə aa tsi'ì tsó ñù yii mə à ghùrə nda tì tumè àtsə aà. Nòò yii mə ñkì i le nluu aa, àkànə ñkì a zì ñtum nda ya i burè ñghensə ñwò yi, ñjoo nda jya i bi'ì tsi'ì tsim, bwe yii mə a tswe ghu aa a gha'à!

7

Ajanj mə Yesu à le ñghùrə ñgàñàfà'à àtu bisogyə ñkhì ñù baRoma aà
(Mt. 8.5-13)

¹ Yesu à mənjsə mə a nswonjə ìnnù ji jii mə à le nìòò mə bə yu'u aa tsi'ì tsim, ñkuu ñghèe a ala'a Kapernaum. ² Àtu bīsogyə ñkhì ñù baRoma yí mò'ò, à le ntswe nì ñgàñàfà'a yii mə à le nanjsə ñkɔñ ñkɔñ aa, a ghòò ñtigə tsi'ì a ñkwô.
³ A yù'ù mə mə Yesu a zì aa, ntoo bìlìi bi baYuda ghu mbo mə tá bì zi ntwonjə yi tá à zi ñghùrə ñgàñàfà'à yì wá. ⁴ Bo zì mə a mbèe Yesu aa nanjsə mbu'u mbo ghu mbo nswonjə mə, “Wa à nì ñù yii à kù'ùnə mə mbə ò kwetè yi ⁵ ñlonj mə à kɔñə ala' à yi'ìnè yú, à le ñghùrè yu ñghurə ndànghòtə yì'ì yú.”

⁶ Yesu a yònə waa bo bo ghèe. Bo ghèe mə ñtigə ñku'u a nda aa, àtu bīsogyè ya a too bīsubika'á bi mə bì ghèe nswonjə ghu mbo mə, “Mmà'àmbi, tsuu ñgi'ì yə a nzi bē, ñlonj mə kaa mə sì ku'ùnə mə mbə ò zì ñkuu a nda mə. ⁷ Kaa mə ghìrə wa'à kì mmɔontə mə mə kù'ùnə a nzi a mbèe wò. Lâ, ghènsə ñghàà tsi'ì nìghàà nì fùurè bonj ñgàñàfà'à ghà ghú à ka tii. ⁸ Nlonj mə mə laa mbə ñú, ñtswe nì bə bii mə bi tswe nì àda'a a atu mə ñsa'a nì ghà, mə kì ñtswe nì àdà'a a atu bīsogyè bii mə mə sa'a aà: Mə bə swonjə nì yì mò'ò mə, ‘Ghèè!’ bonj à ghèè; mə kì nswonjə nì yì mò'ò mə, ‘Zì!’ a kì ñzì; Bèe mə kì nswonjə a mbô àbù'ú ya mə ‘Ghìrè yulà ànnù!’ a kì ñghìrə.”

⁹ Yesu à yù'ù mə ànnù ya yii mə à le nswonjə aa, nyerə, mbəñkə yi nswonjə a mbo nnòò bē wa mə i le si yònə yi aa

mə, “Mè swòŋə a mbo bù mə, tsi'í a ala'a baIsrael, kaa mə lèè ñki'í abəŋə abiiintii mà yú yê.”

¹⁰ Bè bya mə bi le ntoo aa i le mbù mbii ŋghèè fu a nda, mbii nyə mə ŋgàŋàfà'á wa à tii m̄.

Ajàŋ mə Yesu à le nyweensè mú ñkwì'i màŋgyè aà

¹¹ Abàŋtə a tsysà m̄, Yesu a ghèè a ñikurə ni m̄'ɔ mə bi le si twonə ni Nain. Ngǎŋyəgənnù ji bo bi ñnòò b̄ le ŋghèè bo bo ghu. ¹² A ghèè m̄ ñka ñku'u a ntsùbù'ù yii i le si kuu wa ñikurə, nyə bi be'è àku ñumbàŋnè yí m̄'ɔ yii à le mbə tsi'í yùyu a mbò ñdè yí, ñdè yí wa a k̄i mbə ñkwì'i màŋgyè, ñnò b̄ i yonè nii. ¹³ Mmà'àmbi a yê yi, ñko milìŋnè yí, ñswon ghu mbo mə, “Tsèè ki yè'è.” ¹⁴ Ngheε mmòòntə fikuu fii bi le mbè'e aku ñú wa ghu aa, b̄bè'è bya bi t̄ə tsi'í la, a swon mə, “Mújòŋ, mə swòŋə a mbo wò mə tá ò biinè!” ¹⁵ Ñku wa a biinè ñtswe, nloginə ñka ŋghaa. Yesu a fá yi fu a mbò ñdè yí.

¹⁶ Nib̄'ɔ le ntswa ñú ñtsim, bo gha'asè Nw̄i ñswonə ni mə, “Ngàŋntoo Nw̄i yí ñwè à fè'è m̄ a titii b̄'inè;” ñki swon mə, “Nw̄iŋgòŋ à k̄i m̄ nzi ŋghantə b̄ bi.” ¹⁷ Ngàn ma yú m̄bi'í ŋgaa yí i le nseenə a mbù'u Yudea tsim bo bi itoo j̄i i le ntswe ñkoontə ghu aà.

*Ntoò jii mə Jɔn Ngàŋmùrə b̄ ñki à le ntoo aà
(Mt. 11.2-19)*

¹⁸ Ngǎŋyəgənnù Jɔn i le nswon innù ma j̄u tsi'í tsim ghu mbò. ¹⁹ Jɔn a twonə ngǎŋyəgənnù ji ji baa ntoo waa a mbò Mmà'àmbi mə b̄i gheε mbetə mə, “O ni yu wa mə à tswe n̄i ñzi aa, k̄è b̄i'í ka nyu'utə aa yí dàn aa ε?” ²⁰ Ngàŋntoo ji jya i ghèè nyə yi mbetə yi mə, “Jɔn Ngàŋmùrə b̄ ñki à toò yí'í a mbo wò mə tá b̄i'í zi mbetə gho mə, ‘O ni yu wa yii à tswe n̄i ñzi aa ε? K̄è b̄i'í ka nyu'utə yí dànə aa ε?’ ”

²¹ A ti b̄ə tsi'í maa noò aa Yesu à ghurə mighòò m̄i ghà'atə a nu b̄ə bo bi mighòò m̄i ñkwon b̄ə; m̄fi'í izw̄i j̄i bi a ato'ò b̄ə, ñki ña'a mi'í mi b̄ifè'è'nè. ²² A tigè ñkwì'i a mbo bo mə, “N̄i ŋghεε nswon annù yii mə ni yə ñki nyu'u aa a mbo Jɔn. B̄ifè'è'nè yə idigə, b̄ibwenkè bi t̄ə, àkikwenə a sigè ni a nu ngǎŋakikwenə, ikwotu i yu'ù n̄i innù, b̄iku biinè ni n̄iwò, bi swonə n̄i ntoo yí siginè a mbo ngàŋəf̄umə. ²³ Mb̄ɔɔnə a nu ñu yii mə kaa à si ñú yii mə m̄è ni ghu aa j̄iŋkè aà.”

²⁴ Nòò yí mə ñgàŋntoo Jɔn jya i le mbu ŋghεε waa laa, a lòginè ñka ŋghaa annù ñlon ŋgaa Jɔn ñswonə ni mə, “N̄i le ñwa'atə mə ni ghèè a nyə aa akè a nta'a miwèè miwèè aa ε? I ñk̄iŋkà'á yii mə f̄ifèrə a tsikè aa ε? ²⁵ N̄i le mfè'è ñghεε aa a nyə àkè aa ε? A ñú yii mə à le ñwe'ε itsè'è j̄i siginè

aa ε? Bè bii mə bi wε'ε ijàn itsə'è majya nnanşə ntswe nî siginè aa, i tswe aa a ntò'ò bîfò. ²⁶ Lâ nî le nnanşə ngħεε aa a nyê àkè aa ε? A nyê ngànntoò Nwĩ aa ε? Ìñə, lâ mè swònə a mbo bù mə à tsyàtə ngànntoò Nwĩ. ²⁷ A nî yu wa yï mə bi le ηηwà'ànè ñlon ηgaa yï aa mə, 'Yə, mè ka too ngànntoò ghà a mbii wò, yï mə à ka ghεε nanşə mânjĩ ghò aà.'

²⁸ Mè swònə a mbo bù mə kaa ηù tsù à sì ghu tswé a titii bè bii mə mànşyè à jwe aa, mə à kò'ònə ntsyà Jɔn. Lâ ηù yï mə à kè'ə nsigə nlwi'i a múm ànnù nîfò Nwĩ aa, à kò'ònə ntsyà yï."

²⁹ Bè bitsim bo bì ngǎŋkwerə tax bii bi le nyu'u annù ma yû aa, bi le mbeentə mə Nwĩ à ghîrê ànnù yï atsinə aà, ñlon mə a waa a ηkî aa a le mmurə Jɔn aà. ³⁰ Lâ baFarisai bo bì ηgǎŋndî'i nòŋsə bi le ntuu waa ηkà'a Nwĩ ya yï à le ηkà'à ñlon ηgaa yàà aà, ñlon mə bi le ntuu mə tâ Jɔn à wa'à waa a ηkî murè aà. ³¹ Yesu a ghεè nî mbii nswon mə, "Mbə mè figinè nîwàà nî bə búlà aa a nî àkè le? Bo nanşə mbə aa tsi'ĩ tsò àkè aa ε? ³² Bo bə aa tsi'ĩ tsò bônkhə bii bi sigitə ntswe a nsaanə mitaa, bî mɔ'ɔ bi twonè nî bî mɔ'ɔ nswonə nî mə,

'Bî'ĩ bu'ù ìkòò niyɔ'ɔ a mbo bù kaa nî wa'à benè, bî'ĩ yə'è, mma'a atsàà niwo, kaa nî wa'à kî ñyè'ə.'

³³ Mè swon laà aa ñlon mə Jɔn ngànmurə bè a ηkî à le nzî kaa wa'à nii abaa kurə kaa wa'à nîi milù'ù nô, nî swon mə, 'A tswe nî demon.' ³⁴ Mu Nù à zî mē ñji ηkii nno, nî swon mə, 'Yə nî! A nî leɛnàà, mbə àbàrə milù'ù! Nkî mbə nsúka'a ηgǎŋkwerə bitax bo bì ηgǎŋghîrə innù jî bî!' ³⁵ Lâ bɔɔ bii mə mîtsyè mi Nwĩ mi jwe aa, bi di'i mə innù Nwĩ i tsinè."

Ajàn mə Yesu à le ngħεε a dugə Simon ηù baFarisai aà

³⁶ Nù baFarisai yî mɔ'ɔ à le ntwonə yi mə tâ à zi ñji a nda yu. ³⁷ Nòò yï mə à le zî ntswe ηka ñji aa, mànşyè ñikurə wa yï mɔ'ɔ yï à le mbə ηù ηghîrə innù jî bi aa, à le nyu'u mə à tswe ñji wa nda ηù baFarisai wá, ñzi nî mighurə mî lùmtè a nî ntsîŋ ηgò'ò àlàbasta, ³⁸ A zî mē ngħεε ntəə a ñjîm Yesu, a mbèε mikòrə yu ηka nyè'ə, ntswu nî mikòrê mi nî mîlàà, ñlogə inòŋtù ji nyε'ε nî mikòrè mi mya ghu, ntigə nnoŋə nî mikòrê mi, ηkii nyɔ'ɔ nî mighurə mî lùmtè myâ. ³⁹ Nù baFarisai wa mə à ghîrə ntwonə Yesu aa, à yè mə annù ya mə mànşyè wa à le si ghîrè aa, nswon a múm ñtii yu mə, "Nù ghû à ghîrə mbaa bə ngànntoò Nwĩ bon à zi ηù yï à nî ghu aa, ñzi mbuu mànşyè ghû mə a mòòntè yi aà, ñlon mə à nî ηgànghîrê innù jî bî."

40 Yesu a swonj ghu mbo mæ, “Simon, mæ tswe nì ànnù a swonj a mbo wò.”

A betè yi mæ, “A nî àkè le ndi'innù?”

41 Yesu a swonj ghu mbo mæ, “Ngantsò'òsə ɲkabə yî mò'ò à le ntswe ni nganmikarè ji ji baa, yî mò'ò a tswâ nîi, ni ibà'atə ɲkabə silva ɲkhì ji ntaà,* yî mò'ò a kii ntswa nîi ni ibà'atə ɲkabə silva mighum mi ntaà, 42 Tsò mæ a le ntsyànə a mbo bo a ntu aa, a ma'atə waa bitsimè. Swonj a mbo mæ, ò mòontə mæ, a ka kònj ghuu i kònj yi i tsyàtə yî mò'ò aa ε?”

43 Simon a kwi'i mæ, “Mè wà'atə mæ, ɲù wa mæ nîi nìkarə nya ni le ɲgha'atə aà.” Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, “Wa ò kwi'i tsi'i siginè.” 44 Ntigè mbəɲkə a nu mənɲyè wa, nswonj a mbo Simon mæ, “O yə mənɲyè ghù aa ε? Nòò yîi mæ mè ghìrə ɲkuu a nda wò aa, kaa ò ghìrə wa'ă ɲkì fa mæ tâ mè si'i mikòrə ma ghu. Lâ à bànɲnè mē nsi'i mikòrə ma nì mīlāā mi, ɲyε'ε nî inɔntù ji. 45 Kaa ò ghìrə ɲwa'ă mighègə ma nɔɲè, lâ nloginə ni nòò yîi mè ghìrə nzi ɲkuu faà aa kaa à ghìrə ɲwa'à kentə a nɔɲ mikòrə mā. 46 Kaa ò ghìrə ɲki'i atù ya nì mighurə yo'ò. Lâ, à bànɲnè mē ɲyo'ò mikòrə ma nì mighurè. 47 Ma mùu ajàn mè swonj a mbo wò mæ, innù jî bi ji jya mæ i gha'a aa, bi li'inè mē. A laa ma mùu ajàn nlonj mæ à ghìrə ndi'i àkòɲnè yî wè aà. Lâ ɲù yîi mæ bi li'inè innù jî bi ji ji kə'ətə aa, a kii ndi'i nî àkòɲnè yî kə'ətə.”

48 Ntigè mbəɲ nswonj a mbo mənɲyè wa mæ, “Bi li'inè mæ ifansənnù jò.”

49 Bè bii mæ bi le si ji bo bo aa, bi le nloginè ntigè nswonj bo ni bo mæ, “Ghuu ɲù à bə aa wò mæ a li'inə ifansənnù bə aa le?” 50 Yesu a swonj a mbo mənɲyè wa mæ, “Abiintii yo a ywèensè mē ghò, ghèè nî mbɔɔnə.”

8

Bànɲyè bî Mò'ò bii bi le si yònə Yesu aà

1 A kà mæ aa manjə ɲkuu wa mùm ɲjò'ò àla'a bo bi mikurə, ntigè ndi'i nî ànnù Nwî ɲkii nzi ni ntoo yî n̄siginè nlonj annù nifò Nwî. A le mbə bo bi ɲgəɲyègənnù ji jya nighùm ntsò baa mæ à le ntsò'ò nî ɲgəɲntoò ji aà 2 bo bi bànɲyè bî mò'ò bii mæ à le ɲghurè waa nî izwî jî bi bo bi mighòò myaa: Mbə Mary yîi bi le si twonjə ni Magdalene aa, yîi mæ à le mfi'i izwî ji sàmbaa ghu ato'o aa, 3 ɲki mbə Juana, ɲgwε Tsuzə, yîi mæ à le si lèntə njoo Herod aà, ɲki mbə Susana, bo bi bî mò'ò bî ghà'atə. Bànɲyè ma bù bitsim bi le si fa nî njoo ɲkwetə nî waa ghu.

* 7:41 500 denarii, ɲkabə baGrikia, denarius yî n̄fùurè a le mbə ɲkabə ɲgəɲafà'a a atù njwî.

Nìghàà nî nàà òlòḡ ḡû mbwe'è ñjoo
(Mt. 13.1-9; Mk. 4.1-9)

⁴ Nòò yîi mæ nnòò bê i le nzi ñghotè, òlò aa a idigè idigè nzi ghu mbèè aa, a ghaà a mbo bo ni nìghàà nî nàà: ⁵ “Nù mbwè'è ñjoo à le ḡghèè a mbwe'e ñjoo ji; ñjoo jya jî m'ò'ò i wò a ndò mânji, bè tæntè ghu, bisin bi kí ñsyè jî m'ò'ò ḡkurè. ⁶ Ji m'ò'ò i wò a atù àlânse ḡḡ'ò; i tòò mē aa, mbù ñyore nlon mæ kaa i le wa'à nî ḡkî tswé. ⁷ Ji m'ò'ò i wò a titii kèrè kèrè; i kà mē aa ḡk'ò'ò aa kèrè kèrè wa a limtè i kwò. ⁸ Ji m'ò'ò i le ḡki wo nî àdìḡè nsyè yî siginè, ḡk'ò'ò tsi'î siginè, ḡki mfa ḡgwè'è miji i gha'à.” A swòḡ mē manse aa, ñtòḡnè nswon mæ, “Nù yîi mæ à tswè ni ìtòḡnè aa, tá yu'ù.”

Nji'î ànnù yîi mæ Yesu à le si ghàà ni mìghàà mî nānaa aà
(Mt. 13.10-17; Mk. 4.10-12)

⁹ Nòò yîi mæ ḡḡḡyèḡḡnnù ji i le mbetè yi nî ñji'î nìghàà nî nānaa ma nù aa, ¹⁰ a swon mæ, “Nwî à fa mitsyè mæ tá nè zî innù jî l'ò'sè nlon annù nifò yi; la a mbo bè bî m'ò'ò, bi naa a mbo bo aa nàà, tá bo ti yè, kaa bo wa'à kà ñyè, kè ti yu'ù, kaa a wa'á a atu bo ka nlaa.

Yesu à t'ò'tè ñji'î nìghàà nî nānaa ma nù
(Mt. 13.18-23; Mk. 4.13-20)

¹¹ “Ñji'î nìghàà nî nānaa ma nù i bē aa mæ: ‘Ñjoo ḡgwè'è jya à ni nìghàà ni Nwî. ¹² Jya jii mæ i le ḡwò a ndómânji aa à ni bè bya mæ bi yu'ù; Satan a zî mfi'î nìghàà ni Nwî nya a ntii bo, tātá bo tsuu bii i yweenè. ¹³ Jya mæ i le ḡwò a atu alânse ḡḡ'ò aa a bē bè bii mæ bo ki nyu'ù nìghàà ni Nwî aa, bo kwèrè ni ñdorè; kaa ajàn bê ma bú kaa bi si ni migan tswé. Mbii aa tsi'î ni mú àtii noò. La nòò yîi mæ àkwà'anè Satan a zi aa, bo wò. ¹⁴ ḡḡḡè nî ñjoo jya mæ i le wò a titii kèrè kèrè aa, à ni bè bya mæ bi yu'ù nìghàà ni Nwî, la a múm ñtswéntii yaa, ñjoo mbi bo bi ḡkabè, ni innù yîi mæ ñjyá nù jyaa i yè'ètè aa i fém ḡghirè kaa mîntà mii mi koonè kaa mi wa'à tii. ¹⁵ Ntìḡè ḡḡḡè nî ñjoo jya mæ i le ḡwò a adigè nsyè yî ñsiginè aa, à ni bè bya mæ bi ki nyu'ù nìghàà ni Nwî bi tswa ntugitè a mum ñntii yîi i laa ḡki mbon aa, ñtìḡè ḡkoonè mîntà a njim àtànḡntii.’

Lâm yîi mæ bi kosè mbanḡnè ḡkusè nî àntòò aà
(Mk. 4.21-25)

¹⁶ “Kaa ñù à laa ḡwa'à nî lâm kosè mbu nlòḡè nî àntòò ḡkusè ghu, kaa ki'î kii ḡkosè nninḡ ni a nji'î ìkuù. Nù a kii ḡkosè lâm, a t'e'è aa a atu atetè tà ñù ti kuu a nda a yè ḡkà'à wâ. ¹⁷ Nlon mæ kaa àyoò tsu a sí al'ò'sè tswé mæ a ka yî wa'à fè'è nyentè. Kaa ànnù yî lèntè yî tsu a wa'à kî ntswe

ghu yïi mə kaa bi ka yï wa'à zî. ¹⁸ Maa ajàn, nì ka ntsyesə nî ghuu ajàn yïi mə ni yu'u aà; ñloŋ mə ñu yïi mə à tswe nî ju i gha'atə aa, bi ka bŭ kù'ùsə, lâ ñu yïi à tswe ni ju i kə'ətə aa, tsi'ï jya mə à m̀òntə mə yu tswe nì ju aa, baa bəŋnə bŭ kwērə ghu mbô."

Ndè bi Yesu bo bi bɔɔ bi maà yï bi mbəŋnə

¹⁹ Ndè bi Yesu bo bi bɔɔ bi maà bi bŭ mbəŋnə bi zî wa adigə mə à le ntswe ghu aa, kaa mánjï yïi mə mbə bi zî ghu mbèè kaa wa'à ghu tswé ñloŋ mə bè le ntswe ntsya ŋkarisə yi. ²⁰ Bi kè'ènə ghu mbo mə, "Ndè ghò bo bɔɔ bi maà bŭ mbəŋnə bi təə a bæe nloɔ nî ñyə wò." ²¹ A bəŋnə ŋkwi'i a mbo bo mə, "Ndèghà bo bi bɔɔ bi maà ba bŭ mbəŋnə, à ni bè bii mə bi yu'u ñighàà ni Nwí ŋkii ŋghirə nî ànnù yïi mə a swon aà."

Ajàn yïi mə Yesu à le ŋghirə Afisə a bɔrə aà
(Mt. 8.23-27; Mk. 4.35-41)

²² A bè mə a njwi yï mɔ'ɔ Yesu a kuu a mum àkànu'u bo bi ñgəŋyegənnù ji ñswon a mbo bo mə, "Nì ghirə bŭ'inə daŋ ghèè fii njii àtsùmənta'à." A swon mə aa, bo bo kuu ntigə ŋghɛɛ. ²³ Bo kà mə aa ŋghɛɛ aa, a wò filó. Afisə yï tì yï mɔ'ɔ a ká ntsya wa atsumənta'a, ìkànə ŋkì i tigə ŋkuu wa múm àkànu'u nloɔ nî ñkòŋsə, bo tigə tsi'ï a ntsù nìwò. ²⁴ Ngəŋyegənnù Yesu i ghèè ntsigə yi nswon mə, "Masa, Masa, wa bŭ'inə ka kwokəl!"

Yesu a bìnə wenə afisə ya bo bi ìkànə ŋkì jï tì jii mə i le si zï ñloɔ nî ñkòŋsə àkànu'u yá aà; i burə kentə, idigə i bɔrə mə tük. ²⁵ Yesu a betə waa mə, "Abŭintii yuu a fə aa ɛ?"

Ñibɔ'ɔ le ntswa waa bo kí ñyerə ntigə nswonə bo ni bo mə, "A nî ajàn ŋu kə à yuà mə a ghàantə nî àfisə bo bi ìkan ŋkì i yu'unə nii aa ɛ?"

Ajàn yïi mə Yesu à le ŋghurə ŋu yïi mə à le ntswe ni bɪdemon aà
(Mt. 8.28-34; Mk. 5.1-20)

²⁶ Bo lô ntigə ŋghɛɛ a ala'a baGerasens yïi a le ntswe a ndəŋsə Galilea. ²⁷ Ajàn mə bo le nzi mfe'ɛ wa múm àkànu'u aa, ñu yï mɔ'ɔ yïi mə à le nlo wa múm ñjò'ò ala'a ntswe ni bɪdemon, à le nzi ntsi'i waa; ñu ma ghú à le si karə tsi'ï ñswèrə ñswèrə a nî àndaŋə noò. Kaa wa'à ni a nda lê, mbəŋnə nletə ni aa itu misyè a adigə yïi bi le si twiŋ bê ghu aà. ²⁸ Nòò yï mə à le nyə Yesu aa, ñyə'ə tsi'ï nìtì, ñwo ghu nsi, ntəŋnə nswon mə, "Bŭ'i ò tswe aa nì àkə, a Yesu, Mu Nwŭŋgòŋ yï Akɔ'òntsirə? Mə bu'u tsi'ï m̀bo tá ò tsuu ŋgì'i

a nu mè lǒ dì.” ²⁹ A le ti bə aa bon Yesu à swòn mē a mbo àzwī yī bi ya mē tā à fε'ε wa nu nù wā. (Nlon mē àzwī yī bi ma yū a le si tswa nī nū wa mà' à ni a nsye ηgàà jī ghà'atè; bi tigè mβε nīi, ηkoo nīi nī àtsan bo bì mfika' à. Ka mē bi le si ghìrè maa ajàn aa, a tentè nī àtsan ya, izwī jya i ghìrè a khē ηghεε ni nta'a miwèè miwèè.)

³⁰ Yesu a ghèè nī mbīi mβetə yi mē, “ƒkūm gho à ni wò aa ε?” A kwi'i mē, “Nnòò.” A le nswon laa nlon mē izwī jī bi jī ghà'atè i le ηkuu ghu nū. ³¹ Izwī jya i bu'ù mbo ghu mbo mē tā tsuu lǒ swon mē tā bo fε'ε ghèè ηkuu a mūm àtaa yi tsò ntso.

³² Akàrè bìkwiņyàm yī m'ò a le si jī maa k'è à àdìgè; izwī jya i tigè mbu'u mbo a mbo Yesu mē tā à ma'atə tā bo kuu wa nu bìkwiņyàmè. A beentə. ³³ Izwī jī bi jya i tigè mβε'ε wa nu nù ntigə ηkuu wa nu bìkwiņyàmè. Akàrè bìkwiņyàm ya a tigè mβinjka wa mbaa, nsigə ηkuu wa mūm àtsùmənta'a ηkoņkə.

³⁴ Nòò yīi mē bē bīi mē bi le si tsèe akàrè bìkwiņyàm bya bi le nyə annù yīi mē a le mfè'è aa, ηkhè ηghεε nswon a mūm nǰò'ò àla'a bo bì àla'a ya tsim. ³⁵ Bè tigè mβε'ε ηghεε a nyə ànnù yīi mē a le mfè'è aà. Bo ghèè mē aa nyə Yesu bo bì nù wa mē izwī jī bi jya i le mfè'è ghu nu aa, a tswé a nsye a mikòrə Yesu, ηwε'ε atsè'è, mītsyé mi mi kī ntswe siginè; nǰò'ò ni tswá waa. ³⁶ Bè bīi mē bi le ntswe ghu wa noò mē Yesu à le ηghìrè izwī jī bi jya i fè'è a nu nù wa aa, bi tigè ηkε'εnə nī a mbo bo a ajàn yīi Yesu à le ηghùrè yi aa. ³⁷ Bè bya bītsim bīi mē bi le nlò wa mbù'ù àla'a Gerasens aa, bi swon a mbo Yesu mē tā à ma'atə waa ηghεε yi; nlon mē nǰò'ò nī wè ni le ntswa waa; maa ajàn a bú ηkuu wa mūm àkànu'u mbīi yi. ³⁸ Nù wa yīi izwī jī bi jya i le mà'atè yi aa, a bu'ù mbo mē yu yònè Yesu. La, a tuu, nswon ghu mbo mē, ³⁹ “Bīi ηghèè a nda wò, ntigə ηkε'εnə nī innù jī yéyərə jīi mē Nwī à ghìrə a nu wò aà.” Nù wa a ηghεε yi ntigə nlaansə nī ànnù yīi mē Yesu à ghìrə a nu yu aa wa nǰò'ò àla'a tsimè.

Mu Jairus yī mǎņgyè bo bì mǎņgyè wa yīi mē à le mmòòntə atsəņə atsè'è Yesu aà
(Mt. 9.18-26; Mk. 5.21-43)

⁴⁰ Nòò yīi mē Yesu à le ntoo ηkī wa mbīi aa, nnòò bē i le nzī mbooyi, nlon mē à le ti bə aa bon bo tigè nyu'utə nīi. ⁴¹ Nù yī m'ò'ò yīi mē ikūm yī i le mbə Jairus aa, yīi mē à le mbə ndīi a ndāņghòtə aa, a zī a mbo Yesu. A zī mē aa ηwò ghu nsi, mbu'u mbo ghu mbo mē tā à yonə yi tā bo yu ghεε a nda yu, ⁴² nlon mē à le ntswe nī njon mumāņg yé yī yīi

mə à le mbə ìlòò nìghúm òntò baa, a ghòò òkwo òghεε nii aà.

Ajàn mə bo yu le si ghèè aa, nnòò bē wa i le si yòhè òtigè ntii nī Yesu. ⁴³ Màngyè yīi mə àlèè a le si zī ghu nu a nǐm ìlòò nìghúm òntò baa, kaa nù yīi mə mbə a tswaa wa'à bə aa, ⁴⁴ a yòntə a nǐm Yesu, m̀m̀òntə a atsə̀nə atsə̀'ə̀ yi; à m̀òntə mē òka m̀nsə̀ aa, àlèè ya mə a le si zī ghu nu aa, a tswanə̀.

⁴⁵ Yesu a betə̀ mə, “Nù yīi mə à m̀òntə gha aa, àá wò aa ε?” Tsǒ mə kaa nù tsù à le wa'à bii mə yu m̀òntə yi aa, Peta a tigè òswon mə, “Masa, nnòò bē ghú i gha'a si'i, ntinè nī ghò!”

⁴⁶ Lá Yesu a swon mə, “Nù yī m̀'ò à m̀òntə ghá; mē yu'u midà'à mi fē'ε a nu mē.” ⁴⁷ Mbə yīi mə m̀àngyè wa à le nyə mə kaa mbə yu wa'à lèəntə aa, a tigè mfε'ε, ntsigìnə, òwo a nsi Yesu, ntigè òghaa a nsi bə̀ b̀tsim òkε'εnə annù yīi a ghìrə òghìrə yu m̀òntə yi aa, bə̀ b̀tsim bīi mə bi le ntə̀ ghu aa bi yu'ù. A tigè òswonə̀ ajàn yīi mə yu le mburə̀ ntii wa noò mə yu m̀òntə mə atsə̀nə atsə̀'ə̀ Yesu ya aà. ⁴⁸ Yesu a tigè òswon a mbo m̀àngyè wa mə, “Mú ghà, wa àb̀iintì yo a ghurə̀ ghò; tigè òghèè nī m̀b̀òonə̀.”

⁴⁹ Ajàn yīi mə à le mburə̀ ka kī ghàà aa, nù a lô wa nda ndii ndághotə̀ wa nzi òswon ghu mbo mə, “Wa mú ghò wa à kwò mē; tsuu ògi'i a mbo Ndì'innù b̀ kī fa.”

⁵⁰ Yesu à yù'ù mē aa òkwi'i mə, “Tsuu b̀'ò bē, bii tsi'i bīi bon à ka tii.” ⁵¹ Nòò wa mə à le nghèè òku'u wa nda aa, kaa à le wa'à bii mə tá nù dàn à bu òkuu ntsyatə̀ Peta ni Jon ni Jems bo bì ta bì mu wa nì ndè yī. ⁵² Bè b̀tsim bīi mə bi le ntswe ghu aa bi le si yè'è m̀bu'u nī nù jyaa nlonə̀ mu m̀àngyè wá; la Yesu a swon a mbo bo mə, “Nì tsuu kī yè'è; òlon mə kaa à sè aa kwò kwò, a bwii aa bwīi.” ⁵³ Bo wyé yi, nlon mə bo le nzi mə mu wa à kwò mē aà. ⁵⁴ La Yesu a tswa òkwεε ni mu wa, òswon mə, “Mu, b̀innə̀.” ⁵⁵ Azwī mu wa a bú m̀bii fu, a burə̀ m̀b̀iinə̀ ògaa yī m̀'ò; Yesu a swon mə tá bì ló ayoo niji mfa ghu tá à ji. ⁵⁶ Taà yī b̀ò ndè yī nansə̀ nyerə̀ tsi'i m̀b̀ennù; lá a kwàntə̀ waa m̀b̀i'ì bo ló nswonə̀ annù yīi mə a fε'ε a mbo nù.

9

Ajàn mə Yesu à le ntoo Ngǎnyə̀gə̀nnù ji nìghúm òntò baa a abεε aà

¹ Yesu a twon ògǎnyə̀gə̀nnù ji jya nìghúm òntò baa mfa mitii bo bì àdà'à mə, bo ka mfi'i izwī jī bi òkii òghurə̀ ni mighòò. ² Ntigè ntoo waa mə tá bo ghεε òka nswonə̀ annù

nlon annù nifò Nwî ñkii ñghurə ni mighòò. ³ A kà mē aa ntoo waa nswon mə, “Nì tsuu ayoo tsu lǒ lǒgè, kě ati yí tswí'í, kě abàà, kě miji, kě ñgabə, ntsuu itsə'è jì baa lǒ lǒgè. ⁴ Nì ghεε ñghèè ñkuu a nda yíi nì kuu ghu aa, nì tswé ghu, nywe'e noò yíi mə nì ka lǒ bú fè'ε ghèè. ⁵ Bεε nì ghεε ñkuu a adigə bi tsuu ghuu kwerə, nì ghírə tí fè'è ghu, nì yétè àbírè yíi mə a tswe a mikòrə bù aa, a ndi'i mə kaa bú bo sì nì ànnù tsú burè.” ⁶ Bo tigè mǎma'atə ñghèè ñtsya nì a itoo itoo nswonə nì ntoo yí sigìnə ya, ñkii ñghurə nì bə a idigə tsimè.

Ajàñ mə atu Herod a le mbùurə àà
(Mt. 14.1-12; Mk. 6.14-29)

⁷ Nòò yíi mə Herod yíi mə à le mbə Mfò a ala'a Galilea aa, à le nyu'u innù ma jú aa, àtú yí a le mbùurè, nìbɔ'ɔ tswá yí, nlon mə bə bí mɔ'ɔ le si swonə ni mə Jon Nğanmùrə bə a ñki à bù mē mbiinə ni nìwó.

⁸ Bí mɔ'ɔ swonə ni mə, Elijah à bù mē mbií fu, bí mɔ'ɔ kii ñswonə ni mə ñğan̄ntoò Nwí yí mbií mbií yí mɔ'ɔ à bù mē mbií fu. ⁹ Herod a swonə ni mə, “Mè kì kwyé àtu Jon, ghuù ñù mə mè bù ñtigə nyu'u nì ànnù ñlon ñgaà yí aa à nì ghuu aa ε?” Ntigə nɔɔ ni mə yu ligìnə yə yí.

Ajàñ mə Yesu à le nje'ε bə ñtsù'ù jì ntaà àà
(Mt. 14.13-21; Mk. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Nòò yí mə ñğan̄ntoo jya i le mbù mbií aa, bo le kè'ènə innù jii mə bo le ñghírè aà a mbo Yesu, A swún̄tə waa, ñlɔgə waa bo bo ló ñghεε ntswe a ala'a Bethsaida. ¹¹ Nòò yíi mə bə bí ghà'atè le nyu'u mə bo tswe ghu aa, bi yonə yi ghu. A kwerə waa ghu ñtigə ñghaa a mbo bo nlon annù nifò Nwí ñki ñghurə bə bíi mə ñghòò le ntswe a nu bo aà.

¹² Itugə i lògìnə mē ñka mfii, ñğanyəgənnù jì jya ñighúm ñtsò baa i zì ghu mbo nswon mə, “Mà'atə nnòò bə ghú tá bo ñghεε mə mbə bo kuu a múm mikurə bo bí a mbèε ifò jú mə mbə bí yé àyoo ghu ñji kè ñki nyə adigə yí lè ghu, ñlon mə àdigə yú mə bí'inè tswe ghu aa kaa bə sì ghu ghurə aà.”

¹³ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Bù bumbɔñ nì fa ayoo bo jì.”

Bo swon ghu mbo mə, “Kaa bí'í sì nì miji mí dàn̄ tswé, ñtsyatə ñkya abaa jì ntaà nì mbwè mi mbaà. Mbə a bə yíi mə bí'inè tswe nì ñjè'è bə bú bitsim bon̄ bí'inè tswe nì ñghεε nyuu miji a mbo bo.” ¹⁴ Bə bíi mə bí le ntswe ghu aa le mbə mbân̄nə ñtsù'ù jì ntaà.

A swonj a mbo ngǎnyөгѐnnù ji jya mө, “Nì ghìrө tâ bo tswе a nsyе ikìrө ikìrө, tâ bè tswе nì àkìrө yì fùùrө mìghum mi ntaà.”

¹⁵ Bo le nghìrө tsi'ì maa ajànj bè bya bitsìm tswé a nsyê. ¹⁶ A logè ñkya baa jya ji ntaà bo bì mbwè mya mi mbaa, ñjentө mi'ì mi a ndөj, ntsa'atө Nwì, ñniñ mböcөнө ghu, mbatө mfa a mbo bo mө bì fa a mbo bè byá. ¹⁷ Bè bitsìm le nji nyurө, bì ghotө àbùgө, ñwùkө ji i luu ñkyè nìghùm ñtsò ji baà.

Ajànj mө Peta à le ñkè'èñө ñù yìi Yesu ni ghу аà

(Mt. 16.13-19; Mk. 8.27-29)

¹⁸ A bè njwi yì m'ò Yesu a kâ ñtsa'atө Nwì tsi'ì yù. Ngǎnyөгѐnnù ji i tswé ghu mbèè, a betө waa mө, “Bè bi swonj ni mө mө bè аà wò аа ε?”

¹⁹ Bo kwi'ì mө, “Jөн Ngànмùrө бѐ ñkì.” Bi m'ò mө, “Elijah.” Bì m'ò swonjè ni mө, “Ngànntoò Nwì yì mbii mbii wa yì m'ò.”

²⁰ A betө waa mө, “Lâ nì swonj yuu ñgaa mө mө laa mbө wö аа ε?”

Peta a kwi'ì mө, “O ni Ay'ò Nwì wá.”

Ajànj mө Yesu à le ñghàà ñlonj ñgi'ì yìi yu ka yө i kwo аà.

(Mt. 16.20-28; Mk. 8.30—9.1)

²¹ Yesu a kwântө waa nswonj mө tâ bo tsuu a mbo ñù tsù lö swonjө. ²² Ñki mbu nswonj a mbo bo mө, “Mu Nù à ka yө mbuu ñgi'ì jì ghà'atө tâ bità bi ala'a, bilii bi ngǎñmà'a Nwì, ni ngǎñndi'ì ñöñsө, tâ bì tuu yi, ñzwitө yi, a ti bè nì ñjwi ji tarө, a bù ñyweenө ni ñwö.”

²³ A swonj a mbo bè bitsìm mө, “Mbө ñù tsù à ka ñlөc a ñka nyöñө a ñjim mө a tuù ibii nú yì, mbe'e ati bàñnè bàñnө yi ñka nyonjө nàa tsi'ì ñjwì tsimè. ²⁴ Nlonj mө ñù ñtsim yìi mө a lòc a nyweensө ibiinú yi аа, à ka bàñnө bwе; lâ ñù ñtsim yìi mө a lòc a mbwè ibiinú yi ñlonj ñkwitú gha аа, a ka bàñnө yweensө. ²⁵ Mbө a kwetө ñù tsù аа nì àkө mө mbө a tswе nì mbi yù ñtsim mbanjө mbwе ibiinú yì kè yì nyө ñgi'ì аа ε? ²⁶ Mbө ñù tsù a ka ñdirө atu ñlonj ñgaa yà bo bì ñìghàà na, бөө boñ Mu Nù à ka yì kii ñirө atu mbi'ì ñgaa yì a noò yìi à ka yì zì a mum ñìgha'à ni, ni ñìgha'a ni Ta bo bì baangel bi bii bi laa màñsө аà. ²⁷ A mbù ñghèè ghu, mө swonj a mbo bù tsi'ì annù ñiñkөj mө, bè bì m'ò bi tөө faà bii mө kaa bi ka yì wa'a kwo, nywe'e noò yìi mө bi ka yì yө annù ñifö Nwì аà.”

Ajànjө mө Yesu à le mbəñkө yi аà

(Mt. 17.1-8; Mk. 9.2-8)

²⁸ Njwi i tsyà mē ji nifwaa, a ajàn mē à le nswon innù ma jù aa, a logè Peta, ni Jems ni Jon, bo bo kò'ò nghèe a atu nta'a a ntsà'atə Nwī ghu. ²⁹ Bo kà mē aa ntsa'atə Nwī aa, nsi yī bo bì ñkərê yī i ñkwensə, ìtsə'ə ji i tigè mfu'u njεɛɲkə. ³⁰ Bò ghè mē aa ki yə, bè bi baa bi tigè ñghaa bo bo. A bə Moses bo Elijah ³¹ bii mē bi le nzī a mùm ñigha'a, ñjweenə, ñka ñghaa bo bo, nlon ajànə à ka yī mànşə ifá'á yi mà'atə mbi yu a Yerusalem aà. ³² Fìlo fi le nnañşə ntswe a mi'i Peta bo bì bè bya mē bo bo le ntswe aà. Bo ghè mē ki wĩ'inə, ñyə ñigha'à ni bo bì bè bya mē bo bo təə aà. ³³ Ajàn mē bè bya le ñghəə mmà'atə Yesu i lò aa, Peta a swon mē, "Taà, a bə mē bi'inə tswe faà aà. Tā bĩ'i ghurə mĩntàn mi ntarə, tā yī fùurə i tswe a mbo wò, yī mò'ò i tswe a mbo Moses, tā yī mò'ò i tigə ntswe a mbo Elijah." (Kaa à le ñwa'ă annù yī mē yu swonə aa zī.)

³⁴ Ajànə à le mburə ki ghàà aa, mbà'à i wi'ikè ñzi ñkusə waa. Nìbò'ò ni tswa ñgǎnyəgənnù jyā. ³⁵ Bo yu'ù ñjī i ghaà wa mùm mbà'à ñswon mē, "A ni Mú ghà yī mē tsò'ò aa à ghulà; ni ka nyu'u annù yī a swonə aà."

³⁶ Nòò yī mē ñjī ya i le ñkentə aa, bo tigè ñyə Yesu tsi'ĩ yùyu. Bo le ñkutə mĩntsū myaa, kaa ñki'ì annù yī mē bo le ñyə aa a mbo ñu tsù maa noò swonə.

Ajàn mē Yesu à le ñghurə mumbāñnə yī mē a le ntswe nī à zwī yī bi aà

(Mt. 17.14-18; Mk. 9.14-27)

³⁷ Abèè a fù'ù mē, Yesu bo bì ñgǎnyəgənnù ji jya bi sigə wa atu nta'a, ñnòò bē yī wè i zī ñtsi'ĩ yī. ³⁸ Nù yī mò'ò wa a titi ñnòò a təñnə ñswon mē, "Ñdì'innù, mē bu'ù mbò, kwetə a mú ghà ghú, ñlon mē à ni tsi'ĩ mu yī mē mē tswe ni ghu aà. ³⁹ Azwī yī bi a yi nañşə ñko mu ghù ñma'a a nsyε, ñghirə a wi'ikè mbo'o, a tsigə yi, ajwò'ò a tigè mfe'e ghu ntsù. A nañşə ñwukə yi kaa wa'à wəñşə mbii mma'atə yi. ⁴⁰ Mē ghirə mbu'u mbo a mbò ñgǎnyəgənnù jo mē tā bi fi'i azwī ya, kaa bo wa'ă mfi'i zī."

⁴¹ Yesu a swon mē, "Oò, bù bē bii mē bi sè nī àbĩintii tswé, kaa innù jyaa i wa'à tsinə aa, mē ka bú tswe bi'inə i kii ki tswa ntii gha nlon ñgaa yùu i ywe'e aa a noò àkə aa ε? Zi ni mu ghò wa faà."

⁴² A kà mē aa zi ni ghu, àzwī yī bi ya a kò yi mma'a a nsyε ntsigə ntigə ñlɔɔ tsi'ĩ ñsàtə. Yesu a wenə àzwī yī bi ya, ñghurə mu wa mfa a mbo taà yī. ⁴³ Bè bĩtsim le nyerə a ajànə mē bi le nyə mĩda'a mi Nwī aà.

Ajàn mə Yesu à le mbù ñghaa annù ñlonḡ ànnù nìwô yi aà.

(Mt. 17.22-23; Mk. 9.30-32)

Ajàn mə bo le mburə ki wa'a ma jù ìnnù mə à le ñghìrè aa, a swon a mbo ñgǎnyəgənnù ji mə, ⁴⁴ “Nì nanṣə nyu'utə ñighàà nú ta nì kuu a atu bù. Bì ka fa Mu Nù a mbo bə.” ⁴⁵ Lâ kaa bo le ñwa'à yu'u tâ àtù yaa a laa ghu. Nlonḡ mə bì le nlò'òsə a mbo bo mə tâ bo tsuu zi; bo ki ñm̀bò'ò nì a mbetə yi.

Nù yìi à kò'ò ntsirə aa à nì wò?

(Mt. 18.1-5; Mk. 9.33-37)

⁴⁶ Bo le nlògìnè ñka nswuḡnə, mbetə nì waa bo nì bo mə ñù yìi mə à kò'ò ntsirə a titi bo aa à nì wò aa ε? ⁴⁷ Yesu a zì ànnù yìi mə bo le si wa'atə nì a ntii bo aà, ñlogə mùḡkhə nte'ε a mbèε yu, ⁴⁸ ñswon a mbo bo mə, “Nù ñtsim yìi mə à kwèrə mu ghù nì ñkùm gha aa, à kwèrə aa ghâ. Nù ñtsim yìi mə à kwèrə gha aa, à ki ñkwèrə ñù yìi mə à le ntoo ghâ aà. Nlonḡ mə aa yu wa yìi à kə'ə a titi bù ñsigə nlwĩ'ĩ aa, à bəḡnə mbə aa yu yìi à kò'ò ntsirə aà.”

Nù yìi mə kaa à si annù yì'inè tuu aa, à bii aà ñjìm yì'inè

⁴⁹ Jon a swon mə, “Taà bĩ'ĩ ghìrə nyə ñù yì m̀ò'ò a fi'ĩ nì ñzwĩ jì bì a ato'ò bə nì ñkùm gho, bĩ'ĩ tsu'unè yi nlonḡ mə kaa à sè ñù àkòrə yì'inè yì m̀ò'ò bə aà.” ⁵⁰ Yesu a swon mə, “Nì tsuu nìi ki tsu'unə bə, ñlonḡ mə ñù yìi mə kaa à si annù yì'inè tuu aa, à bii aà ñjìm yì'inè.”

Ajàn mə ñikurə nì Samari nì m̀ò'ò nì le ntuu a ñkwèrə Yesu aà

⁵¹ Ajàḡ mə nòò à le ñkòòntə mə bì ka bũ kwèrə Yesu fu a aburə aa, a kwèrə ñtìi yi, ñtanṭə mə yu ghèε a Yerusalem. ⁵² Ntoo bə a mbii yu mə tâ bì ghèε nnanṣə ñikurə nì Samaria nì m̀ò'ò a mbo yu. ⁵³ La bə bya bì tuù ñkwèrə yi, ñlonḡ mə bo le nzi mə à le si tsyà aa bə tsyà ñghèε nì a Yerusalem aà. ⁵⁴ Ñgǎnyəgənnù ji, Jon bo Jems, yə mé maa ajàḡ, mbetə yi mə, “Mmà'àmbi, ò bèentə mə tâ bĩ'ĩ twonḡ m̀ò'ò tâ ì lo a aburə ñsigə ntɔɔ waa aa ε?” ⁵⁵ Yesu a bəḡkə yi ñwenə waa.* ⁵⁶ Bo tigè ñlo ñghèè a ñikurə nì dànḡ.

Annù bə bii mə bì tswe nì ñka nyòḡhə Yesu aà

(Mt. 8.19-22)

* **9:55** ñwà'ànè jì m̀ò'ò ì ku'usə yuà ànnù: “Kaa nì sǐ mbuu azwĩ yìi mə nì tswe nì yuu aa zì; ñlonḡ mə kaa Mu Nù à le ñwa'à zì aa a ta ñgi'ĩ a nu bə, à le mbàḡnè zì aa a nyweensə bə.”

57 Ajàṅ mə bo ɛ si ghèè a mǎnjǐ aa, nù yǐ mò'ɔ a swon mə, “Mè ka ki yònè nǐ gho a nǐ ṅgòn ìdìgè tsim jii o ghèè ghu aà.”

58 Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “Ɔsò i tswe nǐ mǐmborè myaa, bìsɪṅ bi kǐ ntswe nǐ ñdǎ jyaa, la kaa Mu Nù à sǐ ni àdìgè yǐ mə mbè a nǒnsè àtù yi ghu mmiintè aa tswè.” 59 A mbo nù yǐ mò'ɔ a swon mə, “Zǐ ṅka nyònè nàà.”

A bǎṅnè ṅkwi'i mə, “Mmà'àmbǐ, lèè tâ mè bìi ṅghɛɛ mfoo ntwiṅə taà ya'a.” 60 A swon ghu mbo mə, “Mà'àtè tâ bìku ka ntwiṅ bìku bi bē byaa. Lǎ a mbo wò, ghèɛ ṅka nswon ntoò ànnù nifò Nwǐ.”

61 Yǐ mò'ɔ a swon mə, “Wa mè ka ki yònè noo Mmà'àmbǐ. La mà'àtè tâ mè foo ṅghèè nǐfa filo fi bē a ndùgə ya'a.”

62 Yesu a swon ghu mbo mə, “Nù yǐ mə à tswa aso afà'à nǐbu mbəṅkə yi ṅka nlii nǐmè aa, kaa à sǐ ku'ùnè a ṅkuu a mǐm ànnù nifò Nwǐ.”

10

Ajàṅ mə Yesu à ɛ ntoo bē bi mɔ'ɔ mǐghum mi sǎmbaa ntsò baa mə bì tsya mbǐ yaa laa

1 Ma ya à ghèè ki tsyǎ Mmà'àmbǐ a bú ntsɔ'ɔ bē bi mɔ'ɔ mǐghum mi sǎmbaa ntsò baa ntoo waa mə tâ bo tsya mbǐ yǐ ṅka nzinə bi baa bi baa ṅghɛɛ nǐ itoo nǐ ìdìgè tsi'ǐ tsim jii mə yu ka bǒṅ zǐ ghu aà. 2 A kà mè aa ntoo waa nswon mə, “Miji mi bè mè a nsoo gha'a lǎ bìfù'ù bǎṅnè ṅkə'ətə; nǐ ka ntsa'atə Nwǐ mə tâ Mmà'àmbǐ mǐbɔṅ n̄sòò à too ṅgǎṅfà'à tâ ì ghɛɛ mfù'ù mijǐ mi myâ. 3 Nǐ ghɛɛ lǎ, a ajàṅə mə mè too ghuu aa, nǐ ghɛɛ tsi'ǐ tsǒ mbinjèrè a titi bìtakurè. 4 Nǐ tsuu mǐ àbàa ṅkabə tugitə, ntsuu abàa kii tugitə, ntsuu ntam kii tugitə, ntsuu ki təə a ntsà'àtə nù tsù a mǎnjǐ. 5 Bɛɛ nǐ yi ṅghèè ṅkuu nǐ ñda yǐ nǐ ṅkuu ghu aa nǐ fòò nswon mə, ‘A Mbɔɔnə kuu fàa nda laa.’ 6 Bɛɛ mə nù m̄bɔɔnə a tswe ghu bon mbɔɔnə ya ì ka kuu ghu nù, a tsuu ghu tswe bon mbɔɔnə yùu ya ì ka bìi kuu fu a nu bù. 7 Bɛɛ nǐ ghɛɛ ṅkuu nǐ ñda yǐ nǐ kuu ghu aa, nǐ lwi'ǐ maa nda ṅka nǐ ṅkii nno nǐ àyoo yǐ bi fa a mbo bù aà. Nlon mə wa bi tswe nǐ ṅka ntú ṅgǎṅfà'à. Nǐ tsuu a mǐla'a ki kuu ghɛɛ, i kuu bìi. 8 Bɛɛ nǐ yi ṅghèè ṅkuu a atoo, bɛɛ bi kwɛrə ghu siginè, nǐ ka nǐ ayoo yǐ bi fa a mbo bù aà. 9 Nǐ ghurè mǐghòò mǐi mi tswe a nu bè ghu aa, ntigə nswonə ṅkɛ'ɛnə a mbo bo mə, ‘Wa annù nifò Nwǐ a zǐ mè ṅkoontə a nu bù.’ 10 Lǎ, mbè nǐ yi ṅkuu nǐ atoo bi tuu ghuu ghu kwɛrə, nǐ fɛ'è ṅghɛɛ a mǐmfǎṅnè nswon mə, 11 ‘Abirə ala'à yuu yǐ mə a ghirə mbanə a mikòrə bǐ'ǐ aa, bǐ'i yètè, a ndǐ'i mə kaa bǐ'inè sǐ nǐ ànnù tsu tswè. Lǎ

b'i swon a mbo bù mæ ànnù nifò Nwî a zî mê ñkoontə a nu bù.' ¹² Mè swon a mbo bù mæ ñgi'ì àtoo mà ya a ñjwî ñtsò'òtə mîsa'a ì ka yî tsyàtə yî Sodom.

Ñjò'ò ıla'a jii kaa i le ñwa'ă ntoò Kristo bii aà
(Mt. 11.20-24)

¹³ "Ñgi'ì yî ñwè ì tswe a mbo wò m̃bâ Chorazin, bo bì a mbo wò mba Bethsaida, nlon mæ bi le mbaa bə ghîrə innù jî wè jî wè jû mæ bi ghîrə a ala'a bù aa a ala'a Tai kè Sidon bon bi lèè m̃bəñkə m̃int̃ii myaa tetè, ñtigə ñwε'ε its'ə ñgi'ì ñki mfu'u atú yaa nî àbû. ¹⁴ Lâ a ka yî swèrə a mbo bù wa jwî ñstsò'òtə mîsa'a ì tsyàtə a mbo Tai bo Sidon. ¹⁵ Ñгаа yò ì bə mæ akə aa ε, a Kapernaum? O ghîrə ñwa'atə mæ bi ka ñentə ibii nû ghoi k'osə gho a aburə aa ε? Wa bi ka yî mà'à gho ò sigə ñghεε a b̃ñnsyê."

¹⁶ Yesu a swon a mbo ñg̃ñyæg̃ənnù ji jya mæ, "Nù yii mæ a b̃ii ànnù yii ni swonə aa, à b̃ii aa annù yâ. Nù yii a ntùú ànnù yii ni swonə aa, a ki ntuu aà ghâ. Nù yii mæ à tùu gha aa, à ki ntuu aa yu wa yii mæ à le ntoo gha aà."

Ajànə mæ bə bya m̃ighum mi s̃ambaa ntsò baa le mbù mbii aà

¹⁷ Bè bya m̃ighum mi s̃ambaa bi le mb̃ii ni ñidorə nswon mæ, "Mmà'amb̃i tsi'î b̃idemon bi ghîrè ñyu'unə nî yi'ì nlon ikûm ghô."

¹⁸ A swon a mbo bo mæ, "Mè ghîrə nyə Satan a lô a aburə ñwo tsi'î tsò m̃bəñ yî ñwà'akè. ¹⁹ Yê nì, mè fà mē àda'a a mbo bù mæ nì ka ntəntə a atu no bo bì b̃ñngaa b̃i b̃i, ñkii ñgha'a nî àdà'a ñg̃ñkibàà wa kaa tâ àyoò tsu wa'ə ghuu lənsè. ²⁰ Lâ ta nì tsuu k̃i doritə bə mæ ìzw̃i j̃i bi yu'unə nî ghuu, nì ka ndoritə nì bə mæ bi ñwà'anə mē mikûm muu a aburə aà."

Ajànə mæ Yesu à le ndoritə aà
(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹ A bə maa noò, Yesu a doritə a m̃um Azwî Nwî ñswon mæ, "Taà, mæ fà m̃bi'ikə a mbo wò a Mmà'am̃i àbùrè bô ñsyε nlon mæ ò l'òsə innù j̃ula a mbô ñg̃ñmitsyè bo bì bə b̃ii bi zi annù aa, mb̃ñnè ñdi'ì a mbo b̃o b̃i b̃orè. ññə, Taà ghà, a b̃è àjàn yii mæ a le mb̃ñè gho mæ tâ ò ghîrə aà.

²² Taà ghà à fà mæ innù tsim a mbo mē. Kaa mbə ñu wa'ă ñu yii Mu à ni ghu aa zi ntsya a Ta. Kaa ñu a wa'ă a Ta ñki nzi ntsya Mu, mæ mbə a tsuu ñu yii mæ Mu à tsò'ò mæ yu di'ì a Ta ghu mbo aa b̃è."

²³ Yesu a b̃ñkè yi nswon a mbo ñg̃ñyæg̃ənnù ji jya mæ, "Mb̃oñə a mbo mi'ì m̃ii mæ mi yə annù yulà mæ ni yə

aà, ²⁴ òlòḡ mə mə swòḡə a mbo bù tsi'í annù n̄íkoḡə mə, ḡḡāḡntoo Nwí j̄i ghà'atè bo bì bìfò bì ghà'atè bì lɛ si yè'ètè a nyə ma juù innù mə ni yə aa, la kaa wa'à yê. Nyə'ətə ni a nyu'u innù j̄u mə ni yu'u aa kaa wa'à yu'ù."

N̄ighàà n̄i ònanaa nloḡ ḡú baSamaria ḡḡāḡàbòḡəntii

²⁵ ḡḡāḡndi'ì nòḡsè ȳi mò'ò à lɛ ḡkwà'ànè yì nswon mə, "N̄di'innù, m̄bə mə ḡhìrè mə akə mbon̄ j̄i ilòḡ aa ε?"

²⁶ A betè yì mə, "O twonḡ nyə mə bì ḡwa'anə a m̄m àḡwà'ànè n̄òḡsè aa mə akə aa ε?"

²⁷ A kwi'ì mə, "Tigə ḡkòḡə Mmà'àmbi Nw̄ḡḡon̄ ḡhò n̄i n̄t̄i ḡhò tsim, n̄i n̄tswènt̄i ȳò i tsim, n̄i m̄it̄i mo m̄itsim bo bì ni m̄itsyè mo m̄itsimə. I kii tigə kòḡə nd̄im ḡhò tsò ìbii nú ḡhò."

²⁸ Yesu a swon ḡhu mbo mə, "O kwi'ì tsi'í siginè. Ka ḡhìrè ma mùu ajāḡ bon̄ ò ka tswe nt̄i."

²⁹ Ajāḡ mə à lɛ si lòò nd̄i'ì mə ànnù yì a tsinə aa, a bú m̄betə Yesu mə, "N̄dim ḡhà aa wò aa ε?"

³⁰ Yesu a kwi'ì ḡhu mbo mə, "N̄ù ȳi mò'ò à lɛ nl̄ò a Yerusalem ḡka nsigə ḡḡḡe a Yeriko, bìyərə bì tswá yì, ntso'otə itsè'è ḡhu nu, nan̄sə ḡḡḡo yì tsi'í siginè, a tigə ḡkwò, bo ma'atè òlò waa, ³¹ ḡḡāḡmà'a Nwí ȳi mò'ò à lɛ ḡka nzi maa m̄ānj̄i, à z̄i m̄ê m̄fè'e ḡhu nu aa, òdan̄sə mbèè, òstyā yì. ³² Mu Levi ȳi mò'ò à lɛ ḡki nzi nyə, ḡḡhìrè tsi'í maa ajāḡ, òdan̄sə mbèè n̄tsyā yì, ³³ Lā ḡù baSamaria ȳi mò'ò ȳi à lɛ ḡka ḡḡḡe a n̄ighaa yu aa, à lɛ nzi nyə, ḡko mil̄ḡnè ȳi.

³⁴ ḡḡḡe ḡhu mbèè, n̄si'ì ìlā'à j̄i j̄ya, òn̄ḡə afù ḡhu ḡkwèrə, n̄tswesə yì a atu nāa yu, òlòḡə yì ḡḡḡe ni ḡhu a nda bìḡḡi, a n̄lèntè yì ḡhu. ³⁵ Bo yu lɛ ḡhu, àbèè a fù'ù m̄ê, a ḡhè yu ki ḡhèè, m̄fi'ì ìbà'atə ḡkabə silva j̄i baa,* m̄fa a mbo ḡù òlèntə òdā bìḡḡi wa, òswon mə, 'Ka òlèntè n̄i, b̄e mə a lòḡə ḡkabə n̄tsyā yulā, bon̄ maa bú bènsè fu, a noò ȳi mə bìi aà.' "

³⁶ Yesu a betè nd̄i'ì nòḡsè wa mə, "O wà'atə mə òdim ḡù wa mə bìyərə bya lɛ ḡḡḡò yì aa, a tit̄i bè buà bi tarə, à ni wò aa ε?"

³⁷ A kwi'ì mə, "N̄ù wa mə à lɛ ḡko mil̄ḡnè ȳi aà." Yesu a swon ḡhu mbo mə, "ḡhè ḡki ḡka ḡḡhìrè maa ajāḡè."

Ajāḡ mə Yesu à lɛ ḡḡhantə Martha bo Mary aà

³⁸ Yesu bo bì ḡḡāḡyḡḡānnù j̄i i lɛ ḡhèè ḡkuu a n̄ikurə n̄i mò'ò, m̄āḡyè ȳi mò'ò, ìk̄m yì i bə Martha, a twonḡ yì a nda yu, ³⁹ Muma bì m̄āḡyè wa, ìk̄m yì i bə Mary a tswé bo yu. Yesu à z̄i m̄ê aa, a z̄i òtswè yì tsi'í a mbèè m̄ikòrə Yesu, òyu'utə n̄i ànnù ȳi à lɛ si d̄i'ì aà. ⁴⁰ Lā Martha à lɛ

* **10:35** 2 denarii, ḡkabə baGrikia, òdùu yì ìbè tsò ḡkabə ḡḡāḡafā'a òj̄wi j̄i baa.

si nwùgə nù yi, ɲwa'a tsi'i annù a ɲghìrə m̀ji a mbo bìg̀i byá. A le nzi ñswon a mbo Yesu mə, “Mmà'ambí, ò sè yə mə à nî annù yí bi mə mumaà à ghìrə, mə à mà'atə gha tsi'i m̀ m̀, m̀ yə nì ɲgi'i a nì m̀ji mù aa ε? Ghàantə yí tá à zi ɲkwetə ghá.”

⁴¹ Yesu a swon ghu mbo mə, “Martha, Martha! O nwùgə nù yò si'i a nì ìnnù jì ghà'atə! ⁴² Ayoo yí fùurè a ku'unə a ntswe nì yù. Mary à tsò'ò mə mbèè yí sigìnə kaa mbə ɲù a wa'à ghu mbo kwèrə.”

11

*Yesu à dì'í Nǵǎnyəgənnù jì m̀nǵi ntsà'atə Nwì
(Mt. 6.9-13; 7.7-11)*

¹ Yesu à le si tsà'atə Nwì a adigə yí m̀'ò, à m̀nsè mə aa, ɲgànyəgənnù yí yí m̀'ò a swon ghu mbo mə, “Mmà'ambí, dì'i ntsà'atə Nwì a mbo bí'i, tsó mə Jon à le ndi'i a mbo ɲgànyəgənnù jì aà.” ² Yesu a swon a mbo bo mə, “Nì kii tí tsà'atə Nwì nì swon mə: ‘Taà yí'i, ghìrə tá bí'i ka ɲgha'asə f̀kùm ghó. Tá annù nifò yo à zi. ³ Ka mfa m̀ji m̀i mə m̀i ku'unə a mbo bí'i aa a ɲjwi ɲjwí; ⁴ ɲki ɲka nli'inə nì ifansənnù jì'i, nlon mə bí'i ɲkii nli'inə nì jì b̀ b̀i mə bi f̀nsə a nu bí'i aà; ntsuu ki bii bí'i ka ɲwo nì àkwà'ànə b̀.’”

⁵ A bú ñswon a mbo bo mə, “Mbə ɲù nìbò ghùu a ghèè a mbo nsùkà'á yí nì ntiitugə nswon ghu mbo mə, ‘Nsù ghà, tsò'osə gha nì ɲkya abaa jì tarə; ⁶ nlon mə nsù ghà yí m̀'ò à lo nighaa a asà'a agha'a nzi, kaa m̀ wa'à nì àyoo ɲiji a mfa ghu mbo tswé.’ ⁷ Mbə nsù yí wa a nɔɲə a ikuu ɲkwi'i ghu mbo mə, ‘Tsùu ɲgi'i a mbo m̀ fa; m̀ tsètə mə abà'á yá, bí'i bí b̀ò ba nɔɲtə; kaa mbə m̀ wa'à bù m̀bii'nə a mfá àyoo a mbo wò.’ ⁸ M̀ swòn a mbo bù mə, mbə tuu b̀nə fa ayoo ghu mbo mə à nì nsùkà'á yí aa, lá ɲyonə ajàn yii mə à ghèè nì m̀bii ɲka mbetə kaa wa'à lò aa, à ka b̀nə fa njoo tsim jii mə a lòò aà.

⁹ Ma mùu ajàn, m̀ swònə a mbo bù mə: Nì ka mbetə bon bi ka fa a mbo bù; nì ka nloɔ bon nì ka yə; nì ka ɲkwentə bon bi ka ɲa'a fa a mbo bù. ¹⁰ Nlon mə ɲù ntsim yii a betə aa, a kwèrə; ɲù ntsim yii mə a kii nloɔ aa a yé. Nù yii mə a kwèntə aa bi kii ɲna'a ghu mbó. ¹¹ Tá yí tsù à tswe a titi bù mə mbə mù yí a betə fibwè, a tswe tí fa fibwè m̀banə mfa bə no ghu mbo ¹² ké a betə nìbòò nì ɲgu ghu mbo a b̀nə mfa b̀ àngaa ghu mbo aa ε? ¹³ Mbə bù bii mə nì nì ɲgànyəghìrə innù jì bi aa, nì zi ajàn yii mbə nì ka mfa njoo jì sigìnə a mbo b̀ò buu, nì sè wa'atə mə mbə Taà ghùu yii

mə à tswe a aburə aa a nanşə ŋkəŋtə a mfâ Azwî yi a mbo bə bii mə bi betə nî yi ghu aa ε?"

Yesu bo Beezebul, mfò bidemonj

(Mt. 12.22-30; Mk. 3.20-27)

¹⁴ Yesu à le si fi'i azwî yî bi yîi mə a le mbə yî ti ghàà; nòò yîi mə àzwî yî bi ya a le mfè'è aa, àkiko'o ya a lògìnè ŋka ŋghaa bə bii bi le nyə aa bi yerə tsi'î mbê ànnù. ¹⁵ La bo bî mɔ'ɔ bânɲè nswonj mə, "A fi' i nî izwî jî bi ntsyà aa a nĵim Beezebul, mfò izwî jî bi wâ." ¹⁶ La bə bya bî mɔ'ɔ, a ŋkwà'ànə yu, bi bânɲè nswonj mə, tâ à ghirə annù yî yeyerə a ndi'i mə Nwî à tswe bo yu. ¹⁷ Mbə yîi mə Yesu à le nzi mmòntè jyaa aa, a swonj a mbo bo mə, "Ala'a yîi mə a yatə waa ntəə a atutu, nto nî waa bo ni bo aa, a wànşə ñwo. Nġwè'è yîi mə ì ki nyàtè waa laa, i kii ñwanşə ñwò.

¹⁸ Mbə a bə mə Satan à ki nyàtè yi, bonj à ka ki to nii yumbonj, tâ ànnù nifò yi təə mə akə aa ε? Nlonj mə nì swonj mə mə fi' i izwî jî bi aa nî midà'à mi Beezebul. ¹⁹ Mbə mē ka mfi' i izwî jî bi aa ni midà'à mi Beezebul, bonj boò buu tigə mfi' i aa nì midà'à mi wo aa ε? Mbεε mə a bə maa ajàn aa, à ni bo bii mə bo ka yî tigə tsərə i sa' à ghuu. ²⁰ Lâ mbə a bə mə mə fi' i izwî jî bi aa ni midà'à mi Nwî bonj ànnù nifò Nwî à zì mə a mbo bù.

²¹ "Nòò yîi mə ntiì nù, yîi mə à tswe nî ñjoo mitsə'ə a bε ndugê yî aa, ñjoo ji i tswe ni mbɔɔnə; ²² Lâ mbə nyərə yîi mə à tinsə ntsyàtè yi aa, mbə a zi bonj à ka kwərə njoo mitsə'ə jya mə à niñ ntiì yî ghu aa, i sε'ε njoo ji tsi'î tsim i yatə. ²³ Nù yîi mə à si nĵim yà bii aa, à bii aa nĵim ŋgànkiàà yà. Nù yîi mə à si ghotə aa, a bânɲè nja'a aa jà'à.

Ajàn yîi mə mbə àzwî yî bi a fè'è mbu ŋkuu fu àà

(Mt. 12.43-45)

²⁴ "Nòò yîi mə àzwî yî bi a fε'ε a nu nù aa, a karə a nî àdìgè yîi mə kaa ñkî i sî ghu tswé aa, ñlɔɔ ni mə mbə yu miintè ghu le; a tuu yə aa, a swonj mə 'mè ka bù bii gha fu a nda yîi mə mē fε'ε ghu àà.' ²⁵ A ti bii ñyə mə bi yè'è mə nda ya i laa ŋkù'ùnə, ²⁶ bonj à ka ghèε bú bii nî izwî jî sàmbaa jî bi jî dàn jii i bi' i ntsyàtè yi, i zî ñku'usə yi ghu tâ bo bo kuu ŋkuu ntswe ghu; bεε i kuu maa nòò bonj ntswé nù wa ì ka bi' i tsyàtə ajàn yîi à le mbə a mbii àà."

Nidorə nii mə ni ni annù nĵkonjə àà

²⁷ Ajàn mə Yesu à le mmànşə nswonjə ma jû ìnnù aa, mànġyè yî mɔ'ɔ wa atitiì nòò a swonj ghu mbo mə, "Mbɔɔnə a mbo mànġyè yîi mə à le njwe gho aa bo bi a nî mbii mii mə mi le nɔnşə gho àà!"

28 La Yesu a bânɲè ñkwi'i mē, “Mbɔɔnə ì bânɲè ñtswe aa a mbo bè bii mē bi yu'u nighàà ni Nwî ñlœə aà!”

*Bè bya lɔɔ mē tâ Yesu à ghirə annù yî yeyerə
(Mt. 12.38-42)*

29 Nòò yîi mē nnòò bê wa i le nlògìnè ñka ɲgha'atə aa, Yesu a be'enə ñka nswonə mē, “Nìwàà ni bê buà tsítòn à ni nìwàà nî bì; bi lɔɔ nyê àlènsè, la kaa mē ka wa'ă alènsè yi dān a mbo bo fa ntsya alènsè Jonah. 30 Nlon mē ajān yîi mē Jonah à le mbə alènsè a mbo baNineveh aa, àà ñgīn ɲgīn àjān yîi mē Mu Nù à ka bə alènsè a mbo nuà nìwàà. 31 Mfò mǎngyè wa yîi mē à le nlò a mbù'ù ntiì aa, à ka yî bìnə a noò ñtsò'òtə mīsa'a bo bì nìwàà ni bê bú tsítson i niñə wa a isa'à. Nlon mē à le nlo a nlwī'î mbi yù, ñzi a a nyu'u nighàà ni mītsyè a mbo Mfò Solomon, lâ yê nì, ñù yîi mē à kò'ònə ntsyatə Solomon aa, à ghuà a titì bù. 32 Bè bi Nineveh ka yî bìnə a noò ñtsò'òtə mīsa'a, i təə bo bì nìwàà ni bê buà tsítson, i niñə waa a isa'a à; ñlon mē baNineveh le mbənkə mīntì myaa wa noò mē Jonah à le ɲghàà a mbo bo aà, lâ yə nì, ñù yîi mē à kò'ònə ntsyatə Jonah aa, à ghuà mē a titì bù.”

*Ñkà'a ibiì nù
(Mt. 6.22-23)*

33 “Kaa ñù à laa ɲwa'à nî lám kosè ñghεε nniñə ni a atə, kə m̀bu nlògè nî àntòò ñkusə ghu, kaa kī'ì kii ñkosə nniñə ni a nji'î ñkùù. Nù a kii ñkosə lám, a te'ε aa a atu atetə tà ñù ti kuu a nda a yê ñkà'à wá. 34 Nìli'î no laa mbə lám ibiìnnù ghò. Nìli'î no bə tswe siginè, bəə bon mbìnnù yò ntsim i luu nì ñkà'à. Lâ ni bə tsuu i siginè tswe bon mbìnnù yò ntsim i luu nì mfiì ñdìgè. 35 Mbə yîi mē a bə ma mùu ajān aa, nì ka ntsyesə tâ ñkà'à yîi mē i tswe a nu bù aa, i tsuu bāɲnə bəñ tigə itugè. 36 Mbə ibiìnnù ghuu tsim i luu nî ñkà'à, ñtsuu nî àdìgè yî fiì tswe, bon i ka kī nañsə ta, tsi'î tsó lám yîi mē a ta ni a nu bè mfa nì ñkà'à aà.”

*Yesu a firə baFarisai bo bì ñgāɲndi'ì nòɲsə
(Mt. 23.1-36; Mk. 12.38-40)*

37 Yesu a burə kī ghàa ñù baFarisai yî mò'ɔ a twonə yi mē tâ à zi nji a nda yu; Yesu a ghεε ghu nda bo yu jî. 38 Annù a tsyá ñù baFarisai wa ajān yîi mē à le nyə Yesu a jì tìghə à fòò nsì'i mbô mi aà. 39 Yesu a swon ghu mbo mē, bù ba Farisai, nì sī'i ndon bo bì ñkan tsi'î a abεε abεε, la a mum, nì bāɲnə ñluu nî ñnnù jì bi, ñkii mbañnə nî ñjoo bê ñkwərə, 40 itirə ndə jì tsu! Nì sì zi mē ñù yîi mē à le nañsə abεε laa, a ni yu mē à le ñki nnañsə mum aa ε? 41 Lâ tâ nì bāɲnə mfa

njoò tsim ghu mum a ñkwetə ngàñêfum ghu, nì bə ghìrè ma mùu ajàñ, boñ a ka bə annu yìi a ku'unə aà, tâ ñjoo tsim a mbo bù ì laa.

⁴² “Lá ñgi'i yì ñwè a nu bù mbâ baFarisai! Nlon mə ni lògè nì ñjoo aghò'ò bo bì bàm̀bòrê buu ñyatə nì nì ìtìi nàghum, mfa nì ìtìi yì fùùrè a mbo Nwì, lá kaa wa'à nì ànnù yìi mə a tsinə aa ghìrə, kaa wa'à nì Nwì kii ñkəñə; boñ nì ghìrè nì ìnnù ma jù tsi'ì tsim, kaa wa'à nì ji m̀o'ò mà'atè.

⁴³ Ngi'i yì ñwè a nu bù mbâ baFarisai! Nlon mə ni kəñə a ntswe nì ìlən jii mə i k̀o'ònə aa a m̀m̀m̀ ñdanğhòtə bù, ñkəñə nì mə tá bə ka nzi ntsà'atè nì ghuu a idigə mitaa, ⁴⁴ Ngi'i yì ñwè a nu bù! Nlon mə ni bə aa tsi'ì tsó m̀isyè mii mə kaa bi s̀i lènsə, kaa bə wa'à yè, ñtsya ghu itu tì zì.”

⁴⁵ Nù yì m̀o'ò a titìi ngăñndi'i nòñsè jya a kwi'i a mbo Yesu mə, “Ndì'innù, ò swon ma mùu ajàñ ñkii mbəgìtə aa yi'ì.” ⁴⁶ Yesu a swon mə, “Ngi'i yì ñwè a nu bù mbâ ñgăñndi'i nòñsè! Nlon mə ni bə'èsè bə nì àbè'è yìi mə a tsya waa a mbè'è. Kaa bù búmbəñ kaa nì wa'à zì ajàñ yìi mə mbə nì tɛ'è ñkoontə abè'è ma yù kə ñkwetə waa tá bo be'e. ⁴⁷ Ndòò a atu bù! Nlon mə ni bə m̀isyè mi ngăñntoo Nwì jii mə bitaa buu le nzwitə aà. ⁴⁸ Maa ajàñ nì ni bìyəfə ñkii mbeentə nì innù jii mə bitaa buu le mbù'ù aà; ñlon mə bo le nzwitə waa, nì bāñnè m̀biinə mbə m̀isyè myaa. ⁴⁹ Mbə yìi mə a bə ma la aa, m̀itsyè mi Nwì mi swon mə, ‘Mə ka too ngăñntoo jya, bo bì ñgăñnswonə annù Nwì tá bo zwitə bì m̀o'ò ñki ñka ntsə'ò akòrè bì m̀o'ò,’ ⁵⁰ ta tá àlèè ngăñntoo Nwì tsim, yìi mə bi le nsaansə nloginə a nloginə mbi aa, ta bì betə a mbo nìwàà nì bə buà, ⁵¹ nloginə nì àlèè Abel ngħee nywe'e nì à yì Zechariah yìi mə bi le nzwitə a titìi nìkèntə nì mà'anwì bo bì Adigə ya yìi mə a laa m̀ansə aà. ññə, mə swonə a mbo bù mə bi ka yì betə alèè yaa a mbo nìwàà nì bə buà.

⁵² Ngi'i yì ñwè a nu bù mbâ ñgăñndi'i nòñsè, ñlon mə nì kwèrè mə bìkey bi m̀itsyè bii mə bi ña'a m̀anjì; nì tuu ñkuu, ñki ñkin bə bì m̀o'ò mə tá bì tsuu kii kuu.”

⁵³ Ajàñ yìi mə Yesu à le m̀m̀à'atè waa ñka ngħee nii aà, ñgăñndi'i nòñsè bo bì baFarisai loginnè ñka ligitə nì ìnnù jya mə Yesu à le nswonə aa tsi'ì nì m̀itìi ñkii mbetə nii nì ìnnù jì ghà'atè, ⁵⁴ mə mbə a swonə ànnù yì bì yì tsu tá bo tswa yi.

12

*Nì tsuu ki b̀o'ò a nswonə ànnù nìñkəñə
(Mt. 10.26-27)*

¹ Ajàŋ mə nnòò bē wa ŋkam nì ŋkam i le nzì ñghotē, ntigē ntinē waa ntinē ŋghēē aa, Yesu a lògìnē n̄foo nswon a mbo ŋgāŋyēgēnnù jì mē, “Nì ka ntsyēsē ghūu n̄ m̄bè'è àbaa baFarisai, yī mē à nì abagilè aà. ² Kaa àyoò yī tsu a s̄i ghu tswē mē bi b̄oontē mē kaa bi ka yī wa'à fūrè, kē mē a l̄əontē yī mē kaa a ka yī wa'à fē'è yentē tā bì zì. ³ Ìnnù ts̄im j̄i mē nì swòŋə a m̄m̄m̄ itugē aa, bi yu'u a nlaà idìgè. Ìnnù j̄i mē nì k̄i nts̄umtē a adìgē yī lò'òsè aa, ba yī tigē tē a itu mila'a i kē'ènè.

*Nù yī mē mbə bi k̄a m̄b'ɔ aà
(Mt. 10.28-31)*

⁴ “Mè swòŋə a mbo bù, ìka'á j̄á, mē, nì tsuu k̄i b'ɔ bē b̄i mē mbə bi zwiṭè ts̄i'ì m̄b̄h̄nu, kaa wa'à annù dàŋ bù ñghirē aa bē. ⁵ La mē ka b̄aŋŋə ŋwà'àsè ghūu nlon ŋù yī mbə nì b̄aŋŋè ŋka m̄b'ɔ aà: Nì ka m̄b'ɔ yu wa yī mē a zwiṭè, ŋk̄i ntswe nì m̄idà'à a m̄m̄a'a a m̄m̄ m̄'ɔ Satan; ñŋə, mē swòŋə a mbo bù mē n̄aa m̄b'ɔ n̄i. ⁶ Tigē bi fēē nda'a jì ntaà aa n̄i b̄ikabè bi baa aa ε? Kaa Nw̄i a wa'à n̄i nda'a ma yū ts̄i'ì yī fūūrè li'ìnè. ⁷ Yə mbà, à zì ndūu in̄ŋtu j̄i i tswē a atu bù aa ts̄i'ì ts̄im; tsuu k̄i b'ɔ, nì tswē nì ndūu, n̄tsyatē nda'a a nnòò.

*Annù mbii k̄ə annù ntuu Kristo
(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ “Mè ghēē nì m̄b̄i a nswon a mbo bù mē, ŋu yī mē à b̄i gha a nsi mi'ì bē aa, Mu Nù à ka yī k̄i b̄i yì a nsi mi'ì baangel bi Nw̄i; ⁹ la ñu yī à tuu gha a nsi mi'ì bē aa, bi ka yī k̄i tuu yì a nsi mi'ì baangel. ¹⁰ Nù nts̄im yī mē à ghàa ànnù yī bi nlon Mu Nù aa bi ka yī li'ìnè ifansənnù jì; lá ñu yī mē à b̄èḡitē Azw̄i Nw̄i aa, kaa bi ka yī wa'à ifansənnù jì li'ìnè.

¹¹ “Nòò yī mē bi lògè n̄i ghūu nzi nì bù a ndāŋghotē bo bi a nsi b̄isa'a bi ala'a bo bì b̄itā bi ala'a aa, nì tsuu k̄i wa'a annù yī mē nì ka swon kē ajàŋ yī mē nì ka kwi'ì aà; ¹² nlon mē Azw̄i Nw̄i a ka d̄i'ì annù yī mē nì ka swonə aa maa noò.”

N̄ighàà n̄i n̄anaa nlon ŋgàŋkabə yī mē à le mbə aj̄iŋtè aà

¹³ Nù yī mò'ɔ wa atit̄i nnòò a swon a mbo Yesu mē, “Nd̄i'innù swon a mbo mumaà tā à yatē njoo j̄i mē Taà à le m̄m̄à'atè aa a tit̄i b̄i'iyu.” ¹⁴ Yesu a kwi'ì ghu mbo mē, “Mb̄á ghū, a gha n̄i n̄sa'a m̄isa'a kē ñyàtē njoo a tit̄i bù aa a tsò'ɔ wò le?” ¹⁵ Yesu a ghēē nì m̄b̄i n̄swonə a mbo bo mē, “Nì ka ntsyēsē ŋk̄i ntsu'utē n̄i ghūu nlon aghè'ènə ts̄im yī mē a gh̄irè bē yə'ètè n̄i njoo aà; nlon mē ntswēnt̄i ñu kaa à laa ŋwa'a aa njoo j̄i wè j̄i mē à tswē nì ju aa bē.”

¹⁶ A gheè nî mbïi ñswonj ñighàà nî nãnaa a mbo bo mæ, “Abwènə nsye ñgàŋkabə yï mò'ɔ a le fi'isə mijj tsi'ï a mbə nù; ¹⁷ a naŋsə ñtswe ñwa'atə annù yï mæ mbə yu ghìrə aa, mbetə mæ ‘Mè ka naŋsə ghìrə aa mæ akə i tswe nî ità jii mæ i gha'atə mæ mbə mæ fu'ù mijj ma mù ñləə ghu aa ε.’ ” ¹⁸ A swonjə a atu ibiinu yi mæ, “Annù yï mæ mè ka ghìrə aa a ni mæ: Mè ka sà'a ità jya tsi'ï tsim bu ghùrè jï wè, jii mæ mbə logè mijj aa mya bo bì njoò jyâ tsim. ¹⁹ Mè ghìrə ma la, bonj mè ka tigə swonj a mbô ñtìi gha mæ, ñtìi ghâ, wa ò lèə njoo a atà i gha'a ñgha'a ajàn mæ mbə ò ji a atu ilòò ilòò; lòò lá àdìgè ñtswe ghu, ntigə nji nkii no, nkii ndoritə.” ²⁰ Lá Nwï a swonj ghu mbo mæ, “Atìrə ndə yï tsu! Mè ka twonj ntìi gho ñitugə sii, tâ njoo jya mæ ò fù'u ñghotə aa tâ ì tigə mbə ji wo aa ε? ²¹ A nî ñgìj ñgìj a mbo ñù yï mæ a ghotə nî njoo, ñlèə nî a ata ñlonj ibiinu yi, kaa wa'à nî njoo a mbèe Nwï bəjñè ñtswe.”

Annù nnij ntii a nu Nwï
(Mt. 6.25-34)

²² A bú ñswonj a mbo ñgãnyəgənnù ji mæ, “Ma mùu ajàn mè tigè ñswonj a mbo bù mæ nì tsuu innù ki wa'a ñlonj ñtswèntii yùù, mæ nì ka ji aa akə, kè ñlonj ibiinu ghuu, mæ nì ka wε'ε aa akə le. ²³ Ñlonj mæ ñtswèntii ì tsyatə mijj, ibii nu i kî ñtsyatə itsə'è. ²⁴ Nì wa'atə ñjyâ, kaa i si njoo bwe'e, kaa wa'à nì mijj kii mfu'u, kaa wa'à nì miantàn kè nî ità tswè, lá Nwïngonj a jε'è nî waa. Nì sè nî ñdùù tswè ñtsyatə bìsinj ma bù aa ε? ²⁵ Mbə ñù nìbù yï tsu a ku'usə múbàntə a nì ñtswèntii yï ñlonj mæ a wa'a innù aa ε? ²⁶ Ma mùu ajàn, mbə nì tsuu zi ajàn yï mæ mbə nì naŋsə ñku'usə tsi'ï múnstirə àyoo tsi'ï tsó ma yù, nì bù ñtigə wa'a ñlonj njoo ji mò'ɔ aa a ya aa ε? ²⁷ Nì lentə ibwï'i ñgèè, ñyə a ajàn mæ i kwe aà; kaa i si nwùgìnə kaa wa'à nî àsisi kii mba'a; la mè swonj a mbo bù mæ, tsi'ï mífò Solomon a múm ñigha'à ni nì tsim, kaa à le ñki'i atsə'è yï tsu wε'ε tâ à bonj mbə tsi'ï tsó jyaa. ²⁸ Lá mbə Nwï a ka ñwε'ε itsə'è a nú ñgèè yï mæ i kwe ni a atu mianta'a sii a lo ti bə a yoo bi tóò a abu aa, nì sè mòontə mæ mbə a wε'è itsə'è a nu bù ñtsyatə aa ε? Abiintii yuu a kə'ə bə laa aa a ya ε? ²⁹ Maa ajàn, nì tsuu ki betə mæ, nì ka ji aa àkə, kè nì ka no aà àkə le, tâ miantii muu tsuu innù i ki wa'a. ³⁰ Ñlonj mæ à nî innù jii mæ bitizí Nwï bì si'isə nì mibìiminú myaa ñlòò aà; la Taà ghùù à zi mæ nì bonj njoo mà jú. ³¹ Lá tâ nì bəjñə ñka ñlòò annù nifò Nwï bonj à ka fa njoo mà jú a mbo bù.

Afù'ù a aburə
(Mt. 6.19-21)

32 “Nì tsuu ki bɔ'ɔ mbâ bɔɔ bi mbɪnjɛrɛ bâ, nlon mɛ, Taà ghùu a doritɛ a mfâ ànnù nifɔ aburɛ a mbo bù. 33 Fèè nì njoò juu mfa a mbô ñgǎñǎfùmɛ tǎ tswe nì ìbàà ñkabɛ jii mɛ kaa i si sà'ákè aà, i lèə afù'ù yùu a atà a aburɛ, a adigɛ yii kaa ñkabɛ i si ghu mɛ, kaa biyɛrɛ wa'à ghu kuù. Kaa nsɛbɛ wa'à nì ñkabɛ ghu kii nji aà. 34 Nlon mɛ adigɛ yii mɛ afù'ù yo a tswe ghu aa, ntiì gho i ka kii tswe aa ghu.

Ñgǎñǎfà'à jii mɛ a tswe ñkɛrɛ aà

35 “Nì ka kwɛrɛ mikò muu ñkii ñkosɛ nì bilám buu bi ka ñkhi, 36 mbɛ tsi'í tsɔ ñgǎñǎfà'à jii mɛ a yu'utɛ masa wàà yii mɛ à tswe a adigɛ adinà niyɔ'ɔ aa, mɛ mbɛ a ghìrɛ mbii ñkwɛntɛ abà'à bo wǎnsɛ ññà'a a kuù. 37 Mbɔɔnɛ a mbo ñgǎñǎfà'à jii mɛ masà wàà a biì nyɛ waa bi tswé ñkɛrɛ aà; mɛ swon tsi'í ànnù ñikon a mbo bù mɛ, tǎfà'á wàà wa à ka banɛ wɛ'ɛ atsɛ'ə afà'á yi, i ghìrɛ tǎ bo tswe a atu atɛtɛ tǎ à tsyasɛ miji a mbo bo. 38 A ka bɛ annù nidorɛ a mbo ñgǎñǎfà'à jii mɛ mbɛ a ka mbii nì ntiì itugɛ kè nì ntsyàtɛ ntiì itugɛ bo tswé ñkɛrɛ aà! 39 Lǎ tǎ nì zi mɛ, mbɔɔn ñdá à laa bɛ zi noò yii mɛ nyɛrɛ à ka zǐ ghu aa bon kaa à si mà'atɛ mɛ bi zi mbɛgɛ ndá yǐ. 40 Nì ki ñka ntswe ñkɛrɛ; nlon mɛ Mu Nù à ka yǐ zǐ aa a noò yii mɛ nì si wa'atɛ mɛ à ka zǐ ghu aà.”

Ñgǎñǎfà'à yii mɛ a fà'à nì ntiì yi tsim aà

(Mt. 24.45-51)

41 Peta a betɛ Yesu mɛ, “Mmà'àmbi, o swon ñighàà nì nǎnaa nú aa a mbo bi'í kè a mbo bè bɛtsimɛ aa ɛ?” 42 Yesu akwi'i ghu mbo mɛ, “Yu'u nì annù nlon ñgǎñǎfà'à yii a fà'à nì ntiì yi tsim ñki mbɛ yǐ mɛtsyè yii mɛ mbɛ masà yǐ a lèə mɛ tǎ a ka nlentɛ njoò ji, ñkii nyatɛ nì miji a noò miji aà. 43 Mbɔɔnɛ a mbo ñgǎñǎfà'à ma ghú yii mɛ mbɛ masà yǐ a biì nyɛ a fa'à maa ajǎn aà. 44 Mɛ swon tsi'í ànnù ñikon a bo bù mɛ à ka tigɛ nlèə ñgǎñǎfà'à ma wa mɛ tǎ à tigɛ nlentɛ nì njoò ji tsimɛ. 45 Lǎ mbɛ ñgǎñǎfà'à wa a banɛ nswon a mbo ìbɛnù yi mɛ, ‘Masà ghaà ka tigɛ a mbii,’ mbanɛ ñka ñghɔ nì ñgǎñǎfà'à jya jǐ mbǎñnɛ bo bi jǐ bǎngyè, ñkii nji, nno, ntigɛ mbaanɛ nii, 46 bon masa ñgǎñǎfà'à jya à ka zǐ a nì ñjwi bo bi noò yii mɛ kaa à si wa'atɛ mɛ à ka biì ghu aà. Bɛɛ a biì aa bon à ka tsɛ ñgi'i ghu nu, kii niɛ yǐ a titi ñgǎñǎfà'à jii mɛ kaa bi si nì mɛntiì myaa mɛtsim fa'a. 47 Ñgǎñǎfà'à yii mɛ à zi annù yii mɛ masà yǐ a lòə aa, la kaa wa'à nú yǐ tanɛtɛ kè ñkii mfa'a annù yii mɛ a lòə aa, bi ka yǐ nanɛ ghòə yi.

48 “Lǎ ñgǎñǎfà'à yii mɛ kaa à si annù yii mɛ masà yǐ a lòə zi aa, nfa'a annù yii mɛ bon bi ghɔ yi ghu aa, bi ka yǐ ghòə

yi tâ à kə'ətə. Nù yï mə bi fâ àyoo ghu mbo a gha'atə aa, bi ka yï kii lòò a ñkwèrê àyoo ghu mbo tâ à gha'atə; nù yï mə bǝ fa njoo jï ghà'atə ghu mbo aa, bi be mə à ka bĩnsə jii mə ji gha'atə ntsyà.

*Ayàtə yï mə a kuu a titii bə ñlonə Yesu
(Mt. 10.34-36)*

⁴⁹ “Mè le nzi aa a ñghìrə mə tâ mbi ñka ñkhi; ñyè'ətə ni mə boŋ i leè mbàa nte'ε nloginə ñka ñkhi! ⁵⁰ Mè tswe ni ñki yï mə mè tswe nì ñkwèrè aà; kaa mbə ntii gha i wa'à nì mbəonə tswé ñywe'e a noò yï mə mè ka yï mǎnsə aà! ⁵¹ Nì laà məontə ni mə mè sigə fàa a atu nsye aa a mfa mbəonə aa ε? Njan, mè swòŋə a mbo bù mə mè bàŋnə nzi aa nì àyàtə; ⁵² ñlonə mə, nloginə tsĩtsòŋ, a nda yï bə tswe ghu bi ntaà aa, bi ka yàtə tâ bĩ bi baa ka tonə nì bĩ bi tarə; ⁵³ bi ka yàtə waa, tâ tà bo mú yï yï mbàŋnə ka ntonə, tâ ma bo mú yï yï mǎngyè ka ntonə, tâ manə bo ñgwe mú yï kì ñka ntonə.”

*Annù ñlonə nzi bìnòò bi mbi
(Mt. 16.2-3)*

⁵⁴ Yesu a gheè nì mbĩ ñswonə a mbo ñnòò bē wa mə, “Nì bə yə tâ mbà'à i ka ñkò'ɔ a mbì ñtso nòò boŋ nì burə nswonə mə, 'mbəŋ i ka loo'; nì swòŋə a kì mfe'ε maa ajànə. ⁵⁵ Nì bə yə tâ àfisə à ka nzi a mbi ntii, boŋ ni swonə mə, 'àbabə yï tii a ka zĩ'; a kì mfe'ε maa ajànə. ⁵⁶ Ngǎnabagilè! Nì zi aa tsi'ĩ ñtò'otə ìlensə jii mə ni yə i fe'è ni a nsye bo bì a mbà'à àbùrə, a ghìrə akè mə tâ nì tsuu a ntò'otə innù jii mə i fè'è fàa ni yulà ñgù'ù aa zi aa ε?

*Annù ñka mmǎnsə ànnù bu bì bə bii mə bǝ bo tswe nì isa'a aà
(Mt. 5.25-26)*

⁵⁷ “Nì tuù ñlòò ànnù jì tsinə a ñghìrə aa a ya? ⁵⁸ Bu nù yï mə à ñŋə isa'a a nu wo aa, mbə bù yu ka ñgheε a nsi ñgǎŋnsa'a mǎsa'a, ò ywe'etə mə mbə bǝ yu mǎnsə a mǎnjì. Tâ à wa'à gho a mbo ñgǎŋnsa'a mǎsa'a wa fa, tâ ñgǎŋnsa'a mǎsa'a wa tâ à fa gho a mbo nù bìburəsì tâ nù bìburəsì wa à ñŋə gho a atsanə. ⁵⁹ Mè swòŋ tsi'ĩ ànnù nĩkonə a mbo wò mə ò bə kuu wa atsanə boŋ ò ka tigə tswe ghu i ywe'e a noò yï ò ka yï mǎnsə tu ñkabə yï mə o tswa nǝ ghu aa tsi'ĩ ñtsim, i sigə ywe'e nì ànini yï a lwi'i aà.”

13

Nì bəŋkə mĩntii muu, mma'atə ibi ghuu, kə boŋ nì ka kwo

¹ A le mbə maà noò aa, bè bî mɔ'ɔ le nswon a mbo Yesu àjàn yî mə Pilato à le nswon bi zwiṭə baGalilea bî mɔ'ɔ a noò yî mə bi le nzi ñka nzwitə njoo mmà'anwî aà. ² Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Nì m̀òntə mə ma buù baGalilea le ñkwo aa nlon mə bo le mbə ngǎnghirê ìnnù jî bi ntsyatə baGalilea bî mɔ'ɔ b̀tsim aa ε? ³ Mè swòṇə a mbo bù mə, Nḡan; mè swon a mbo bù mə nì bə tuu m̀nti muu bəṅkə mmà'atə ibî ghoo bon bù bi tsim nì ka yî kii kwo tsò bo. ⁴ Kè nì wà'atə mə akə nlon baSiloam bya nighum ntsò ji nifwaa, bii mə àtu nda nìkàn ya a le ḡwò ñzwitə aa, nì m̀òntə mə bo le mbə ngǎnghirê ìnnù jî bi ntsyatə bè b̀tsim bii bi le ntswe a Yerusalem aa ε? ⁵ Mè swòṇə a mbo bù mə, “Nḡan.” Nì bə tuu m̀nti muu bəṅkə bon nì ka yî kii kwo maa ajànə.”

Nìghàà nî nanaa nlonə ati ti koonə

⁶ A bú ñswon nìghàà nî nanaa a mbo bo mə: “Nù yî m̀ò'ɔ à le mbé ati ajòò a múm ñkya yu; à leé ñzi a lèntə, nyə mə kaa a le wa'à koonə. ⁷ A swon a mbo ñù lèntə ñkya wa mə, ‘Yê, àa ìlòò ji tarə mə mè zî mē ñlèntə ati yû, kaa wa'ă ajòò ghu atu yê. Wă mmà'a a nsyê; a tàsə adigə nsyè yù aa a ya aa ε?’ ⁸ Nḡanlèntə ñkya wa a kwi'i mə, ‘Taà, mà'atə tâ yuà àlòò a ku'usə ntsyà, mè ka ton mfən i karisə i niṅ ntsà'à ghu. ⁹ Bεε mə a bə fii alòò, sî yə mə a ka koonə m̀ntà le, bεε a tuu koonə, bon ò ka tigə wă mmà'à a nsyê.’ ”

Ajàn mə Yesu à le ḡhùrə m̀ḡgyè yî mə à le ḡgəmkə a njwìḡḡon aà

¹⁰ A le mbə a njwìḡḡon yî m̀ò'ɔ Yesu a tswé a múm ñdànghòtə ñka ndi'i nî ànnù Nwî ghu. ¹¹ M̀ḡgyè yî m̀ò'ɔ à le ntswe ghu yî mə àzwî yî bi a le ntswe ghu nu, ñghirə a ghòò a atù ìlòò nìghúm ntsò ji nifwaa; ñtigə ḡgimnə ntəə, kaa wa'ă a sentə ibi nù yi zî. ¹² Nòò yî Yesu à le nyə yi aa, nswon mə, “M̀ḡgyè, wa nì ghòò no nya nì mà'atə mē ghò.” ¹³ A le ḡghənsə abò yi nnɔṅsə ghu nu, a burə ñtigə nsentə nú yî, ntsinə ntəə, ñtigə ḡgha'asə nî Nwî.

¹⁴ Ndî ñdànghòtə à le nlwìsə ntɔṅ nlon mə Yesu à le ḡghùrə m̀ḡgyè wa a njwìḡḡon aà, ñtigə nswonə a mbo bè bii bi le ntswe ghu aa mə, “Njwi ifà'à i tswe ghu aa ji nto'o; nì ka nzi nî ñjwi mà jù tâ bì ḡhurə ghoo, ntsee bə a njwìḡḡon kî zî.”

¹⁵ Mmà'àmbi à le ñkwi'i ghu mbo mə, “Wò ḡgàṅàbagilè! Nù nìbù yî tsù à si mbòn yî kè jàkàsî yî fεε mfi'isə a abù'ù a njwìḡḡon, ḡghεε nì yu a ntsù ñkì mə tâ ì no ñkì aa ε? ¹⁶ Lá, yé nì, a nì mu Abraham yî m̀ò'ɔ à ghuà yî mə Satan à le ñkòò nî àtsan, ìlòò nìghúm ntsò nifwaa, a sî ku'unə mə

mbə bi ketə atsaŋə yi ya a nɔwɪŋgɔŋ aa ε?" ¹⁷ A kwɪ'i mē ma mùu ajaŋ aa, atu ŋgəŋkɪbàá ji jya a le ndirè; bə bya bitsim bi tigè ndoritə nlon innù jɪ yeyerə jya mə à le ŋghirè aà.

Nìghàà nì nānaa nlon aburə mâghumə
(Mt. 13.31-32; Mk. 4.30-32)

¹⁸ Yesu a tigè nswon mə, "Annù nifɔ aburə a bə aa tsɔ àkə aa ε? Kə mbə mē figinè aa nì àkə aa ε? ¹⁹ A bə aa tsi'i tsɔ àburə mâghum, yii mə nù à le nlògè ŋghεε mbwe'e a múm ŋkya yu; a too ŋkɔ'ɔ ntigə mbə ati, bisin bi tigè nzi ŋghurè nì ndá jyaa nì ntaà ji."

Nìghàà nì nānaa nlon mbè'è àbaà
(Mt. 13.33)

²⁰ Yesu a ku'usè nswon mə, "Mbə mē figinè ànnù nifɔ Nwɪ aa nì àkə aa ε? ²¹ A bə aa tsi'i tsɔ mbè'è àbaa yii mə mànɔyè à le nlògè nniŋə a mum àbaa yɪ ghà'àtə a ghirè àbaa ya a tigè ŋkɔ'ɔ ŋgha'a ŋgha'a aà."

Ntsunda yì kə'ətə wá
(Mt. 7.13-14,21-23)

²² Yesu à le mbù ŋghεε ntsyà a múm ìla'a jɪ wè bo bi jɪ kəkə, ndi'i ni nìghàà ni Nwɪ ghu, a ajaŋ mə à le si kɔ'ɔ ŋghεε ni a Yerusalem aà. ²³ Nù yɪ mɔ'ɔ a betə ghu mbo mə, "Taà, á ka yɪ yweenə tsi'i mbùmtə bə aa ε?" Yesu a kwi'i mə, ²⁴ "Nì ka ŋgaansə mitɪ muu a ŋkuu nì ntsù nda yɪ kə'ətə wá; nlon mə bə bí ghà'àtə ka yɪ ki ywe'etə a ŋkuu ghu, kaa wa'à banɔnè nzi a ŋkuu. ²⁵ Nòò yii mə mbônè nda à binnè mē ntsetə abà'à aa, bəə bon nì ka tigə təə a abεε tigə kwèntə nì abà'à ya i swonə ni mə, 'Taà, ŋa'à bí'i kuu!' Tà à kwi'i a mbo bù mə, 'Kaa mē sɪ adigə yii nì lo ghu aa zɪ.' ²⁶ Tà nì loginə ŋka nswonə ni mə, 'bí'i le si ji ŋkii nno bi'inè, ò kii ndi'i nì ànnù Nwɪ a múm àla'a bí'i.' ²⁷ Là tà à swonə a mbo bù mə, 'Kaa mē sɪ adigə yii nì lo ghu aa zɪ. Nì lo ghuu a mbèε mē ŋghεε mba ŋgəŋmbu'u innù jɪ bí!' ²⁸ Nì ka yɪ tigə yə'ə i kurə nì mɪsɔŋə muu, a noò yii mə nì ka yɪ yə Abraham bo Isaac ni Yakob, nì ŋgəŋntoo Nwɪ tsim tâ tswe a mum nifɔ ni Nwɪ. Tà bí banɔnè ntii ghuu mfe'esə a abεε! ²⁹ Bə ka yɪ lo a mbi nsa'a noò bo bi a mbi ntso nòò, a mbèè mbitu bo bí mbintii, i zɪ tswe a atu atetə, i tigə jɪ nì àdinà a múm ànnù nifɔ Nwɪ. ³⁰ Yə, bə bí mɔ'ɔ bíi à ni bílwɪ'i bi njim tsɪtsɔŋ aa ka yɪ tigə bə bitsyà bí mbii, tâ bə bí mɔ'ɔ bíi mə à ni bitsyà bí mbii tsɪtsɔŋ aa tâ bí tigə bílwɪ'i binjimə."

*Ajan yï Yesu à le ñkòñø Yerusalem aà
(Mt. 23.37-39)*

³¹ Tsi'i maa noò baFarisai bì mò'ò bi le nzi a mbèe Yesu, ñswon ghu mbo mæ, "Lò faà mæ ñghæe a adigè yi dan ñlon mæ Herod a lòo nzwitè wò."

³² Yesu a kwi'i a mbo bò mæ, "Nì ghæe nswonø a mbo ñimàñ ma nya mæ, 'Yê, sii mæ fi'i izwi jï bi a ato'o bè, ñkii ñghurè ni ñìghòò myaa, i ghèe ywe'e a yoo, a ti bè nî ñjwi jï tarè, mè mánse ifà'á ghâ.'" ³³ Lá mè tswè nì ñghèe nì mbïi sii, bo a yoo, nî ñjwi yï ñ yòñtè aà; kaa a sî tsinè mæ mbè bi zwitè ñgãñtoò Nwï a adigè dan ñtsyatè a Yerusalem.

³⁴ Wæe, Yerusalem! Yerusalem! O zwitè ñgãñtoò Nwï, ñtumtè nî bè bïi mæ bi too a mbo wò aa nì ñgò'ò! Ñgàà jï ghà'àtè mè lòò mē mæ mæ ghotè bòò buu tsó mæ mánju a ghotè bòò bi a nji'i mibá yuu aa, kaa nì wa'à bïi. ³⁵ Yê nì, bi mè'è mæ ndá yùù. Mè swon a mbo bú mæ, kaa nì ka wa'à gha bù ñyè nywe'e a noò yï mæ nì ka yï tigè swonø nì mæ, 'Bì'inè gha'asè yu wa yï mæ a zï nî ñkúm Mmà'ambi aà! "

14

Ajan mæ Yesu à le ñghurè ñú yï mò'ò yï mæ nú yï ñ le ñkò'òkè aà

¹ A bè nî ñjwíngon yï mò'ò Yesu a ghèe a nji a nda ñsa'à àla'a yï mò'ò mæ à le mbè ñú baFarisai, à tswè mē ghu aa, bi ka ñkænsè nïi. ² Nù yï mò'ò à le ntswe ghu mæ nú yï ñ le ñkò'òkè, ³ Yesu a betè ñgãñdi'i nòñsè bo bì baFarisai bïi mæ bi le ntswe ghu aa mæ, "Nòñsè à laa ndi'i mæ mbè bi ghurè ñú a ñjwíngon kè ñgan aa e?" ⁴ Bo tswè waa atsitsi kaa wa'à akwi'i fâ. Yesu a lògè ñú ñìghòò wa ñghurè yi ntigè nswon mæ tâ à ghæe yi. ⁵ Yesu a tigè ñswon a mbo bo mæ, "Nù ñibù à tswè ghu mæ mbè mú yï kè mbòn yï wò a mún àtaa a ñjwíngon kaa a wa'à bùrè ñwanse ñghèe mfi'isè aa e?" ⁶ Kaa bi le ñwa'à nî àkwi'i nî àbetè ma yú tswè.

Annũ nsigisè ibii nu a nsye bo bì ñka ñkwerè bìgìi.

⁷ Yesu a ghèe nî mbïi ñnaa ñìghàà nî ñanaa a mbo bè bya bïi bi le ntwonø waa wa nda aa, ñyonø ajan yï mæ à le nyè bo tso'ò nî ñløn jï kò'ònè a ntswe ghu aa, nswon a mbo bo mæ ⁸ "Mbè ñú a twonø gho a adigè adinà ñiyò'ò, ò tsuu ghèe tswè nî àløn yï kò'ònè, mbì'i ñú yï mæ à kò'ònè ntsyatè gho aa, a bú ñyon; ⁹ bon ñú wa mæ à kà'a adinà ya ntwonø ghuu yu bìtsimè aa, à ka zï a mbo wò swon mæ, 'Bìinè mfa aløn ya a mbo ghuà ñú', bon ò ka bìinè maà noò nî àdìrè atu a ntswe nî àløn yï mæ kaa a sî kò'ònè aà. ¹⁰ Lá mbè bi twonø gho a adigè adinà, ò ghæe ò tswè nî àløn yï mæ a tswè a

njìm kaa wa'à kò'ònè aà, ta βεε mə mboṅè àdinà wa a zi nyə gho, boṅ à ka swoṅ a mbo wò mə, 'Nsú ghà, kò'ò ntswe nî àlèṅ yî nènè yî'; maa noò boṅ bi ka fa aghu'usè a mbo wò a titiì bè bii mə bú bo ka tswe wa atu atetè aà. ¹¹ Nloṅ mə nù ntsim yîi mə a ɲee nî nú yî aa, bi ka sigisə yi, nù yîi mə a bàṅnè n̄sigisə n̄i ìbii nú yi a nsye aa, bi ɲentè yi."

¹² Yesu a ghèè n̄i m̄bii n̄swoṅ a mbo nù wa mə à le ntwoṅə yi mə tâ à zi n̄ji aa mə, "Mbə ò ka ntwoṅə bē a adigə adinà, ò tsuù tsi'ì ìkà'á jo, kè bɔɔ bi maà bo, kě ṅgǎṅgwé'ê jo, kě ṅgǎṅmbèè ñdùgə jo j̄i wè i twoṅə. Nloṅ mə ò bə ghìrè ma la boṅ bo k̄i ṅkà'á yaa adinà ṅki ntwoṅə ghò, tâ ma ya a bə mitunì mò. ¹³ La mbə ò ka'a adinà, ò twòṅ ṅgǎṅəf̄um, b̄itsəṅkərè, b̄ibwènkè bo b̄i b̄ifè'ənè. ¹⁴ O bə twoṅ ìjàṅ bē ma j̄u boṅ ò ka tswe n̄i m̄bɔɔnə, nloṅ mə kaa mbə bi wa'à n̄i àyoò tsu a ṅghìrə a ntwu wò ghu aà. O ka ȳi kwèrə mitunì m̄i afà'á mo wa noò mə bè b̄ii mə ìnnù jyaa i tsinə bi ka ȳi yweenə n̄i n̄wo aà."

Nìghàà n̄i nanaa nloṅ adinà ȳi wè

(Mt. 22.1-10)

¹⁵ Nù ȳi mò'ò ȳii mə bo b̄i Yesu le ntswe wa atu atetè n̄ji aa à yù'ù mə annù ya mə Yesu à le nswoṅə aa, n̄swoṅ a mbo Yesu mə, "Mbɔɔnə a mbo nù ȳii mə à ka ȳi j̄i abaa a m̄m ànnù nif̄o Nw̄i aà!"

¹⁶ Lá Yesu a swoṅ ghu mbo mə, "Nù ȳi mò'ò à le ṅkà'a adinà ȳi wè ñtwoṅ bē b̄i ghà'atè; ¹⁷ ñjw̄i àdinà ya ì kù'ù m̄ə, a toò ṅgǎṅəf̄à'á j̄i nswoṅ mə tâ bo ghèe a mbo bè bya mə bi twoṅə waa wa adigə adinà aa, n̄swoṅ mə, 'Zi n̄i; nòò ñj̄i àdinà ya à kù'ù m̄ə.' ¹⁸ La bo bitsim, ȳi mò'ò, ȳi mò'ò, bi lɔgìnè ṅka nswoṅə n̄i ìnnù j̄ii mə i ghìrə mə kaa mbə bo wa'à z̄i aà. Ȳi n̄tsyàmb̄ii a swoṅ ghu mbo mə, 'Mè yuu àbwènə nsyè yá, n̄tswe n̄i ṅghèe n̄lèntè; mè bù'ù m̄bo mə tâ ò ghèe nswoṅ a mbo Taà ghò mə kaa mə ka wa'à z̄i.' ¹⁹ Ȳi mò'ò a swoṅ ȳii ṅgaa mə, 'Mè yuu b̄ikaù bi nligè n̄sòò bi n̄ghum n̄tswe n̄i ṅghèe n̄lèntè; mè j̄èṅn̄ə, ghèe nswoṅ ghu mbo mə kaa mə ka wa'à z̄i.' ²⁰ Ȳi mò'ò a swoṅ mə, 'Wa mè yò'ò ṅgwé ghà, kaa m̄an̄j̄i n̄zi kaa a wa'à b̄ə.'

²¹ ṅgàṅàf̄à'á wa a b̄ii ṅke'ənə ìnnù tsim a mbo Masà ȳi, n̄tòṅ ȳi i lw̄i, a swoṅ a mbo ṅgàṅàf̄à'á wa mə, 'Wàṅsə mf̄è'è ṅghèe a itu m̄iṅf̄àṅnè bo b̄i a itèə ñdorə itsim a m̄m ñj̄ò'ò àla'a, ñtwoṅ ṅgàṅəmf̄um ni b̄itsəṅkərè, ni b̄ifè'ənè, bo b̄i b̄ibwènkè.' ²² ṅgàṅàf̄à'á wa à ghèè m̄ə m̄bii nswoṅ mə, 'Taà, wa ànnù ȳii mə ò swoṅ mə tâ mè ghèe ṅghìrè aa, mè ghìrè m̄ə, lá àbwarə a burə a mbo bè b̄i ghà'atè.' ²³ Masà wa a ghèè n̄i m̄bii n̄swoṅ a mbo ṅgàṅàf̄à'á ȳi wa mə, 'Ghèe

nî iyàa itsim bo bì a mum mifu'u mitsim, ñgaansə bē bii mə ò yə aa mə tâ bo zi, ta tâ ndâ yà ì luu.' ²⁴ Mə swon tsi'ï annu nîkon a mbo wò mə, kaa nù wa yì tsù mə bì kì fòo ntwonə aa kaa à ka wa'ă ayoo wa adigə adină mə ywe'etə."

Ajàn yii mə a tsyanə a mbə ñgànyəgənnù Yesu aà
(Mt. 10.37-38)

²⁵ Nnòò bē ì le si yònè ni a njiim Yesu; a karikè yi nswon a mbo bo mə, ²⁶ "Nù à bə ki yònè nàa, ì tuu taà yì, nî ndè yì, nî ñgwê yì, ni bɔ̀ò bim ni bɔ̀ò bi maà yi bî bāñnè ni bî bāngyè ì tuu, ì tuu ibii nù yi yumbon, ì kii tuu bon kaa mbə wa'ă ñgànyəgənnù ghà bē. ²⁷ Nù yii mə à sɛ ati bāñnè bāñnè yi be'e ñka nyonə nàa laa, kaa mbə wa'ă ñgànyəgənnù ghà bē.

²⁸ Nlon mə nù nìbù yii mə a lɔ̀o mbɔ̀o ndānìkàn kaa wa'ă fòo ntswe a nsyɛ, n̄tan̄tə ndùu njoo jii mə yu ka m̄ansə nda ya ghu mbon n̄lògìnè aa, à nî wò le? ²⁹ A bə tuu maa ajàn tan̄tə, ì bāñnè fòo tumə atsənda, tsuu ñghèè nì mb̄ii a m̄ansə nda ya ì zi, bon bè b̄itsim b̄ii mə bì yə nda ya aa bì ka kì wyè n̄ii, ³⁰ ì swonə ni mə, 'Nù ghù à kì lògìnè ñghùrè ndā, ì tsyà mē yi a mm̄ansə.'

³¹ Kè m̄fò yì mò'ò à tswe ghu mə mbə a ka ñghɛɛ a mm̄à'ă ntsò bō m̄fò yì mò'ò, kaa wa'ă a nsyɛ tswè, n̄tan̄tə mə mbə yu logè b̄ě ntsù'ù n̄ighum mm̄irə ñgha'a a m̄fò yì mò'ò yii mə à tswe nì b̄ě ntsù'ù m̄ighum mi mbaa aa ɛ? ³² Mbə a yə mə mbə yu wa'ă gha'a, bon à ka too bē a noò yii mə m̄fò yì mò'ò wa à b̄urə a sà'a agha'a aa, mə mbə yu tsu'unè ntsò wa, tâ bo yu tswe nî mbɔ̀onè. ³³ Mè tigè nswonə ni a mbo bù aa mə, nù tsù yii mə à sɛ njoò tsim jii mə à tswe ni ju tuu aa, kaa mbə wa'ă ñgànyəgənnù ghà bē.

Fìngwan fii mə kaa fi si l̄ii aà
(Mt. 5.13; Mk. 9.50)

³⁴ "Fìngwan fi bonè; Lā mbə fìngwan fi tuu n̄ii b̄ù kì l̄ii, bon bì ka tigè b̄ù ghìrə aa mə akə tâ fi b̄ù ka n̄lii aa ɛ? ³⁵ Fi bə tuu b̄ù kì l̄ii bon kaa fi s̄i n̄i àfà'ă bú ntswe; kaa wa'ă kì ñku'unə a n̄niñ a nsyɛ bo bì a bɔ̀'ò ntsà'ă. Nù yii mə à tswe n̄i ñtòñnè a nyu'u aa, tâ à yu'u."

15

Mb̄injèrè yii mə ì bwè aà
(Mt. 18.12-24)

¹ A le mbə a njwi yì mò'ò, ñgāñkwɛrə b̄itaks̄i bo bì ñgāñghìrè ñnnù j̄i bì z̄i ntswe a mb̄ɛɛ Yesu a nyu'u ñnnù j̄ii à le si swon aà. ² BaFarisai bo bì ñgāñnd̄i'ì n̄onsə k̄a nnurəkə

nswonɔ nɪ mə, “Mbâ ghû à lògè nî ñgǎnghîrê ìnnù jî bi bo bo jî!” ³ Maa ajàn, Yesu a tigè ñnaa ñighàà nuà a mbo bo:

⁴ “Aa ghuu ñû ñibù yîi mə mbə a tswe nî m̀bînjàrê jî ñkhì yî fùùrè, bɛɛ mə yî mò'ɔ bwɛ, boŋ à ka wa'à mà'atə jya mighum mi bù'ù ñtsò mbù'ù a atu nta'a, ñghɛɛ ñka nɔɔ ya mə ì bwɛ aa, nywe'e noò yîi mə à ka yə ma ya aa ɛ? ⁵ Bɛɛ mə a yə, a ñɛɛ nnòŋsə a abè'ɛ yu, ntigə ndoritə. ⁶ Ntigə ñkwɛɛ a ndùgè, ñtwonɔ ika'à jî bo bì bàm̀bɛɛ ndugê bi, ñswonɔ a mbo bo mə, ‘Bî'inè ka ndoritə nlonɔ mə mə yè mē m̀bi yà ya mə ì lɛ mbwɛ aà.’ ⁷ Mè swòŋə a mbo bù mə a kî mbə aa tsi'î ma mùu ajàn, ñìdorə ñî ghà'atə ka tswe a aburə mə mbə ñù yî m̀bi yî m̀fùùrə a bəŋkə ntìi yî, ntsyatə àjàŋə bì doritə nlonɔ bē mighum mi bù'ù ñtsò bù'u bìi mə ànnù yaa a tsinə kaa bo wa'à nî m̀bəǹkə m̀ntìi myaa bù ñtswe aà.

Aba'atə ñkabə yîi mə a lɛ mbwɛ aà

⁸ “Kè à nî ghuu m̀anɔyè mə à tswe nî ìbà'atə ñkabè jî jî ñighum, bɛɛ mə yî mò'ɔ a bwɛ, a wa'à lâm kosè nyɛ'ɛ ñdâ yî, ñnanɔsə ñka nɔɔ nywe'e noò yîi à ka yə aa ɛ? ⁹ Bɛɛ mə a yə, a twòŋ ìkà'á jî bo bì bambɛɛ ñdùgê bi bi zî, a swonɔ a mbo bo mə, ‘Bî'inè ka ndoritə ñlonɔ mə mə yè mē ñkabè yà ya mə ì lɛ mbwɛ aà.’ ¹⁰ Mè swòŋə a mbo bù mə à kî mbə tsi'î a ñgǎŋ ñgǎŋ mə, ñìdorə nî tswe a aburə a mbo baangel bi Nwî ñlonɔ ñù ñghîrê ìnnù jî bi yî m̀fùùrè yîi mə à bəŋkə ntìi yî aà.”

M̀mbàǹnə wa yîi mə à lɛ mbwɛ aà

¹¹ Yesu a bù ñghɛɛ nî m̀bîi ñswonɔ mə, “Ñù yî mò'ɔ à lɛ ntswe nî bɔɔ mbàǹnə bi baà. ¹² Yî ñkègə a swonɔ ghu mbo mə, ‘Taà, yàtə ñjoo jo mfa jîi mə ò tswe nî m̀fa a mbo mə aa tsìtsòŋə.’ Taà waa wa a tigè ñyatə ñjoo jya a tìtì bo. ¹³ Njwi jî tsu ì ghè mə kə tsyá, mu yî kègə wa a ghotè jîi ñjoo jya m̀fèè, ñlogə ñkabə yî m̀fɛ'ɛ ñghèè yî a atoo asà'a agha'à, ñta ñgî'î nî ñkabè yî ya, ñjî nî m̀bi ghu. ¹⁴ Nòò yîi mə ñkabə yî ya ñtsim ì lɛ mmè aa, m̀ikwenè yî ñtìi a kuu wa ala'a, a tigè ñkarə nɔɔ nî àyoo yî jî kikanɔ, ¹⁵ ñghɛɛ ntsi'î ñù àla'a wa yî mò'ɔ, mbu'u mbo ghu mbo mə tá à logə yî ñî ñgàǹfà'á yî. Nù wa a logè yî ntoo a múm ñsòo yu mə à ghɛɛ ñka ñjɛ'ɛ bìkwiŋyàmê bi. ¹⁶ A lɛ sî yè'ətə mə boŋ yu jî ntsà'á bì kwiŋyàm jyá, la kaa ñù wa'à ghu mbo fá. ¹⁷ A lɛè m̀bə nî a njwi yî mò'ɔ, àtú yî a tɔŋ, a swonɔ mə, ‘Ñgǎŋfà'á Taà tsi'î tsim ì tswe nî m̀jîi a ñjî mî gha'à nî waa, lá mè tswé faà m̀baǹnə ñkwɔ nî ñjî ghu! ¹⁸ Mè ka b̀ìnnə ì kwɛɛ ghèè a mbèè Taà ghà, ì swonɔ gho mbo mə, “Taà, mè ghîrê ìbî a nsî mi'î Nwî bo bì a mbo wò: ¹⁹ Kaa mè sî ku'ùnə mə mbə ò

twoṅè gha ni mú ghò yí mbânṅè; tigè nlògè gha bə tsi'í tsǒ ṅgàṅfà'á ghò yí mò'ò." ' 20 A le ntigè mbîinè ṅka ṅghèe a mbèe Taà yí wá. Lá nòò yíi mə à le mburə tsi'í a sà'a agha'a aa, Taà yí wa a yê yi, ṅko mîlîṅnè yí, ṅkhè ṅghèè ṅkotə yi a ntsúntîi yu, ṅnɔṅ mighèṅṅ mi.

21 Mu wa a swoṅ ghu mbo mə 'Taà ghà, mè ghîrê ìbi a nsi mi'i Nwî a aburə, ṅki ṅghîrə a nu wò; wa kaa mè sî ku'unè mə tâ ò ka ntwoṅə nàa ni mú ghò.' 22 La taà yí wa a bânṅè ṅswoṅ a mbô ṅgǎṅfà'á ji mə, 'Nî waṅsə nzî ní àtsè'è yí bònṅ bɔṅ ya, mmà'á ghu nú; ṅki ṅwɛ'ɛ nî a karè ghu mbo, ní ṅtam ghu mikòrè; 23 Zî nî ni kau wa mə bi naṅsə nje'ɛ a faṅ mfaṅ aa, ṅwa, tá bí'inè ji, ṅka ndoritə; 24 ṅloṅ mə mú ghà ghú à le ṅkwo, à bú ntswe fu ntîi; à le mbwɛ, bi bù mē ñyè yi fu.' Bo le ntsu'u ntigè ṅji ndorə.

25 "A le mbə maa noò aa, mu yí ndîi wa a tswé a afò; nòò yíi mə le ṅkwɛe ṅka nywe'e a mbèè ṅdùgè bo aa, nyu'u aṅṅ mə bi yəə ní ìkòò m̄bu'u ní ṅgòò.

26 "A twoṅè ṅgàṅfà'á wa yí mò'ò mbetə yi mə, a fè'è ànnú akə le. 27 A swoṅ mə, 'Mu maà ghò wa à ghîrê ṅkwɛe, taà ghò a tigè ṅwa a kau wa mə bi le nnaṅsə nje'ɛ a faṅ aà, ṅloṅ mə à le mbù ṅkwɛe ṅkuu sigìnè aà.'

28 "Mu yí ndîi wa à le nlwîsə ntɔṅ, ntuu ṅkuu a ndùgè bo. Taà yí wa a fè'è ṅghèe ntsi'i yi ṅka nlətə mə tâ à kuu. 29 A kwi'i a mbo Taà yí mə, 'Yê, mè nwùgè mē nú ya mfa'a a mbo wò ní ṅdùu ilòò jî ghà'atə, kaa mè lèè ṅwa'á atu a mbo wò tîi; lá kaa ò lèè ṅwa'á tsi'í mú mbi yí ṅkè'ètə a mbo mè fa mə ta mə wa ta bí'i bí ìkà'á jya kurə ṅka ndoritə. 30 Lá mú ghò ghú, mə à le nlògè njoò jo ṅghèè bo bí ìkwàrè tá ṅgî'i ghu aa, à tî mə tî kwɛe aa, ò wá kau wa mə bi le nje'ɛ a faṅ faṅ aà!' 31 Taà yí wa a swoṅ ghu mbo mə, 'Mú ghà, ò tswè aa tsi'í bí'ò bînòò bîtsîmè, njoò jyâ tsîm i kî mbê jô. 32 A ghîrə mbònṅ mə tâ bí jî ṅka ndoritə, ṅloṅ mə mumaà ghò ghú à le ṅkwo, à bu ntswe ntîi; à le mbwɛ bí bú ñyè yi.'

16

ṅgàṅnlèntə ṅjoo yí ntsyèsə

1 Yesu à ghèè ní mbîi ṅswoṅ a mbô ṅgǎṅyogènnù ji mə, "ṅgàṅkabə yí mò'ò à le ntswe ghu, yíi mə à le ntswe ní ṅgàṅfà'á a lèntè nî njoò ji. Bí zî ṅkɛ'ɛnə a mbo ṅgàṅkabə wa mə kaa ṅgàṅfà'á wa kaa à le sî wa'á nî njoò ji jya sigìnè lèntè, ṅkîi nta ní ṅgî'i ní ṅkabè yí. 2 A twoṅè ṅgàṅnlèntə njoò yí wa mbetə yi mə, 'Yuà ànnú mə mè yù'u nloṅ ṅgàà yò aa à ní àkə aa ɛ? Zî ní àṅwà'ànə ṅdî'i aṅṅ mə o ləə njoò

jya, nniŋtə ghu aa tâ mè yə. Kaa ò ka wa'à nî mbïï gheè a nlèê njoò já.' ³ Ngànɲlèntə njoò wa a swon a atu yu mə, 'Mè ka ghìrè aa mə akə mə Taà ghà a lòc ɲkwèrə àtú àfà'à yú a mbo mè aa ε? Kaa mè sî ni mîtî tswé a nton idigè; àtú ya a kîi ndirə mə mbə mè gheè ɲka nlɔɔ nî njoò. ⁴ Mè zî ànnù yîi mə mè ka ghìrè, mə tâ bè ka ɲkwèrə gha a mîla'a bo ajàn mə mbə bi fi'i gha a afà'à.'

⁵ Maa ajàn, a twon ɲgànɲmìkarə mi taà yî wa yî mò'ɔ yî mò'ò. Mbetə a mbo yî ntsyàmbïï mə, 'O tswa Taà ghà aa nî àkè aa ε?' ⁶ A kwi'i mə 'Nî ɲkà'à mîwurə ɲkhî yî fùùrè.' A swon ghu mbo mə, 'Aà àɲwà'ànə yô a yuà, wànɲsə nzi ntswe a nzye, ɲkwensə mbàɲnə ɲwà'ànə mə o tswa nîi laa nî ɲkà'à mîwurə mîghum mi ntaà.' ⁷ Ntigə ɲghεε nî mbïï mbetə a mbo àyòntə mə, 'O tswa Taà aa nî àkè aa ε?' A kwi'i mə 'Nî ɲkà'a ansan ɲkhî yî fùùrè.' A swon ghu mbo mə, 'Aà àɲwà'ànə yô a yuà, bəɲnə ntigə ɲwà'ànə ghu mə o tswa nîi aa nî ɲkà'à ànsan mîghum mi nîfwaà.'

⁸ Táfà'à yî wa à le mbeentə ɲgànɲafà'à yî yî mbi mà ghú nlon mitsyè mii mə à le ntswe ni mu aà. Nî yə mə bè bi mbi bù bi tswe nî mitsyè a ɲghìrə jyaa innù ntsyatə bɔɔ bi Nwî bii mə bi tswe a mûm ɲkà'à aà."

⁹ Yesu a gheè nî mbïï nswon a mbo bo mə, "Nî ka ɲghìrə ika'à juu nî njoò mbi jù ta a yî mbi'i a mbèε bù bi kwèrə ghuu a mîla'a mii mi lwi'i nîɲkon aà.

¹⁰ "Nù yîi mə à fà'a nî nti yî tsim nî njoò jii mə kə'ətə aa, à zî àjàn yîi mə mbə yu kî nlentə njoò jii mə i gha'atə aa nî nti yî tsimè; nù yîi mə a jî ɲkòbè nî innù jî kə'ətə à ka kii jî ɲkòbè mə mbə bi ma'atə mə tâ à lentə njoò jî wè. ¹¹ Mbə a bə mə kaa nî si njoò mbi jù nî nti ghuu tsim lentə bon mbə bi tigè mma'atə mə tâ nî ka nlentə njoò annù nîkon jii mə à nî njoò aburə aa mə akə aa ε? ¹² Mbə nî tuu njoò ɲú dən nî nti ghuu tsim ki lèntə, bon ɲù yîi mə à ka fa ghuu nî njoò jii mə à nî juu aa à nî wò aa ε?

¹³ "Kaa mbə ɲgànɲafà'à à wa'a a mbo bità bi afà'à bi baa ka mfa'a; nlon mə à ka bàà yî mò'ɔ i bəɲnə kɔɲ yî mò'ò; kè a kâ mfa'a a mbo yî mò'ɔ nî nti yî tsim, mbaɲnə ntsa'a nî yî mò'ò. Kaa mbə ò wa'ă a mbo Nwî bo bi a mbô ɲkabə ka mfa'a."

Mìghàà mi Yesu mî mò'ɔ

¹⁴ BaFarisai, bii mə bi le ɲkɔɲ ɲkabə si'i si'i aa, bi yù'ù mē ma yuù ànnù mə Yesu à le nswon aa, ɲwyε waa. ¹⁵ La Yesu a swon a mbo bo mə, "A ni bù bii mə nî lòc ndi'i mə ànnù yuu a tsinə a nsi mi'i bè aà, lá Nwîngòn à zi mînti muu; nlon mə ànnù yîi mə bàmisɔɲ bi mòntə ni mə à ni

ànnù yî wè kè ñki mbə ayoo atìndùù aa, à bàñnə mbə ayoo yîi mə Nwî bàà aà.

16 “Bìndòñsè bi Moses bo bì ìnnù jîi mə ñgǎñntoo Nwî i le ñwà'ànə aa, i le si sa'a bè ñkɔ'ɔ nywe'e aa a noò Jɔn; ñlɔginə maa noò, ànnù yîi mə bi tigə nswoñə aa à nî ñtoo yî ñsigìnə ya nloñə annù nifɔ Nwî yîi mə bi làànsè aà. Bè bìtsim bi gaansè nì mîtìì myaa a ñkuu ghu nî àdà'à. 17 Là a yanşə a mbo abùrè bô ñsyə a ntsyâ, ñtsyatə mə mbə bi bwesè tsi'î muntsirê ànnù a mum nòñsè.”

18 “Mbə ñumbâñnə a fi'i ñgwê yî a nda yu mbu nyɔ'ɔ yî dāñ boñ à ghìrə aa annù màghàbè; ñumbâñnə yîi mə à yò'ɔ mǎngyè yîi mə ndoò yî à fùrə aa, a kî ñghìrə aa annù màghàbè.

Annù ñlon ñgàñkabə bo Lazarus

19 “Ñgàñkabə yî mò'ɔ à le ntswe ghu yîi mə à le si we'e nî ìtsè'ə atìndùù jîi mə i le mbòñ mbòñ aa, ñki nnañsə ñji nîi tsi'î sigìnə a ñjwî tsimè. 20 Ñgàñàfumə yî mò'ɔ yîi mə ìkùm yi i le mbə Lazarus, ìlà'à i luu ghu nu aa, à le si nòñə ghu ntsübù'ù, 21 ñyə'ətə mə mbə yu ká ñsyə nî ñkùgè miji jîi mə i le si lò a atu atetə ñgàñkabə wa ñwòkə aa ñji; m̀bu ñghèè ghu, mbu i le si zî ñlwa nî ìlà'à ji jyà. 22 Ñgàñàfum wa à le ñkwɔ baangel bi lɔgè yi ñghɛɛ ni ghu a mbɛɛ Abraham. Ñgàñkabə wa à le ñki ñkwɔ bi twinjə yi; 23 a sigə ñghèè a ala'a bìku bi bə ñtigə nyə nî ñgi'i ghu. A tswè mē ghu aa, ññentə mi'î mi nyə Abraham a sà'a agha'a, Lazarus a tswè ghu mbɛɛ. 24 A yè mē, ñtwoñ tsi'î nìtì mə, ‘Taà ghà Abraham, ko milìñnə ghà ñtoo a Lazarus tâ à tsutə mùswêbò yî a mùm ñkì ñzi ntsùtə aləə ya ghu; ñlon mə mè burə ntswe tsi'î a mùm ñgi'i yî ñwè fàa mum mò'ɔ.’

25 “Là Abraham a kwi'i ghu mbo mə, ‘Mù ghà, ò wà'atə mə a mùm ñtswèntìi yò ò le ntswe nî ñjoo jî sigìnə, Lazarus a bāñnə ñyə nî ñgi'i; lá tsitsɔñ à tswè a mùm ìbòñ, m̀fwetə falà, ò bāñnə ñkurə nî ñgi'i. 26 Là m̀bu ñghèè ghu, ma mù'ù àtaa a tswè a titìi bî'î nî wò, ñkinjə nî mə tâ ñù tsuu faà lõ dāñsə zî a mbɛɛ wò; tâ ñù tsuu fyaa ñjii i lõ kii dāñə zî faà.’ 27 Ñgàñkabə wa a swoñ mə, ‘Taà ghà, mbə a bə la boñ mè bù'ù m̀bo a mbo wò mə ta ò too yi a mbo bɔɔ bi maà, 28 ñlon mə mè tswè nî bɔɔ bi maà bi ntaà, mə mbə a ghɛè ñwa'asə waa, mbì'i bi yî ñki zi ñkuu fàa adigə ñgi'i mə mè tswè ghu aà.’ 29 La Abraham a kwi'i ghu mbo mə, ‘Bo tswè nî àñwà'ànə Moses bo bì jî ñgǎñntoo Nwî, a boñ mə tâ bo ka nyu'u annù yîi mə i swoñə aà.’ 30 Ñgàñkabə wa a ghɛè nî m̀bii ñswoñ mə, ‘Ñgan, Taà Abraham; ñù à bə lõ fàa ala'a bìku bi bə ghèè a mbo bo boñ bo ka bəñkə

mîntîi myaa.' ³¹ A kwi'i ghu mbo mæ, 'Mbə bo tuu annù yîi mæ Moses bo bì ñgǎñntoo Nwî jya swon aa ki yu'u, bon kaa mbə bi wa'ă kî mbii, mæ mbə ñù à te'ε nlo bə a ala'a bîku bi bē ñzi ñghàà a mbo bo.' "

17

Nù yîi mæ à ghîrə ibi aà

(Mt. 18.6-7,21-22; Mk. 9.42)

¹ Yesu a bu nswonə a mbo ñgǎñyægəñnù ji mæ, "Ɔnnù jîi mæ i kwà'ănə bē mæ bì ka ñghîrə ibi aa i tswe nî ñzî, lâ ñgi'i yî ñwè a a nu ñù yîi mæ i tsyà ghu ñjîm ñzî aà! ² A bon aa mæ bon bi kwerə ñgò'ò àbaa ghu ntəñ, mma'a yi a ñkî miyaa, ntsyatə ajəñ yîi mæ mbə bi ma'atə a ghîrə, ñù yî ñkəgə ghu yi mò'ɔ a ghîrə ibî. ³ Maa ajəñ, nî ka ntsyəsə ghuu.

"Mbə mumaà ghò a fansə annù a mbo wò, ò wenə yi, a bəñkə nti yi, ò li'ïnə ibî yi. ⁴ Mbə a fansə annù a mbo wò ñgaa ji sàmbaa a njwi yî ñfùùrə, ñkî ñka nzi tsi'ï ñgaa tsîm ñswonə ni mæ, 'Mè jəñnə, mæ ka kwensə, li'ïnə ifansənnù jyâ,' bon ò tswe nî ñli'ïnə ifansənnù ji."

Annù abîinti

⁵ Ñgǎñntoo Mmà'àmbi jya i le swon ghu mbo mæ, "Ghîrə mæ tâ àbîinti yî'i a ku'usə ñgha'atə!" ⁶ Mmà'àmbi a swon a mbo bo mæ, "Nî le mbaa ntswe nî àbîinti tâ à gha'atə mbə tsi'ï tsò àbùrə mǎghum, bəə bon mbə nî swon a mbo àtî ajòò yû mæ, 'Dunə nlo ntigə ñghεε ntəə a múm ñkî miyaa!' A yu'unə ghuu.

Annù yîi ñgàñàfà'à à tswe nî ñka ñghîrə aà

⁷ "Mbə ñù ñbù yî mò'ɔ a tswe nî ñgàñàfà'à yî yîi mæ a ligə nsod yî, kə ñtsee nî mbî ji, mbə a lo a afò ñkwεε, bon à ka swon ghu mbo aa mæ tâ à wəñsə nzi ñji aa ε? ⁸ O ka wa'à bəñnə ñswon aa bə mæ, 'Wəñsə nlaa mijî ma mî ñkwêfò, ñwε'ε atsə'ə afà'à ñzi ntsyàsə mijî mya ta mæ ji ñkî nno mbon tâ ò ghεε nji mòò mijî ñkî nno aa ε?' ⁹ O ka te'ε baa fa tsi'ï miyà ghu mbo ñlon mæ à ghîrə nyu'unə gho, ñghîrə annù ya mæ ò ghîrə nswon aa ε? ¹⁰ A ki mbə aa tsi'ï ma mùu ajəñ a mbo bù; nî yi ñghîrə innù tsîm jîi mæ bi swon mæ tâ nî ghîrə aa, nî swonə bə mæ, 'Bî'ï bə aa tsi'ï ñgàñəfà'à; bî'i ghîrə aa tsi'ï ànnù yîi mæ bî'ï te'ε ntswe nî ñfà'a aà.' "

Ajəñ yîi mæ Yesu à le ñghùrə ñgàñəkîkwen ji ñghum aà

¹¹ Nòò yîi mæ Yesu à le si kɔ'ɔ ñghεε ni a Yerusalem aa, à le ntsyà a titîi Samaria bo Galilea. ¹² A le ñghèè ñka ñkuu a mum ala'a yî mò'ɔ ñgàñəkîkwen ji ñghum i zî ñtsi'i yi, ñtəə

a sà'a agha'a, ¹³ n̄tɔŋnə nswon̄ mə, “Yesu, Masa, ko mīl̄ɪŋnə yī'ì!”

¹⁴ Nòò yīi mə à le nyə waa laa nswon̄ə a mbo bo mə, “N̄i ghɛɛ nd̄i'ì mīb̄ī mi n̄u muu a mbô ñgãŋmà'a Nwī.” Bo kà m̄ə aa ñghɛɛ aa mīb̄ī mi n̄u myaa mi laà.

¹⁵ N̄u yī mò'ɔ a tit̄i bo, à t̄i mə yə mə n̄u yī ì làa aa, mbu ñkarə mb̄i, n̄tɔŋnə ñgha'asə n̄i Nwī. ¹⁶ N̄sigə ñwo a mīkòrə Yesu, mfa mbi'ikə ghu mbô. N̄u ma gh̄u à le mbə ñ̄u baSamaria. ¹⁷ Yesu à yè m̄ə laà aa mbetə mə, “Tigə mè gh̄irə ñgh̄urə aa b̄è bi ñghum aa ɛ? B̄è bi bù'ù bi f̄è aa ɛ? ¹⁸ A gh̄irə àkè mə t̄à à tigə mb̄i tsi'ì ñu atoo gh̄u a mfa mbi'ikə a mbo Nwī aa ɛ?”

¹⁹ Yesu à le ntigə mbu nswon̄ a mbo ñu atoo wa mə, “B̄in̄ə ñka ñghèè gh̄ò; wa àb̄iint̄i yo a gh̄irə m̄ə ò t̄i.”

*Nòò yīi mə ànn̄u ñif̄ō Nwī a ka yī z̄i gh̄u aà
(Mt. 24.23-28,37-41)*

²⁰ BaFarisai b̄i mò'ɔ le mbetə noò yīi mə ànn̄u ñif̄ō Nwī a ka yī z̄i gh̄u aa a mbo Yesu, a kwi'ì a mbo bo mə, “Kaa ann̄u ñif̄ō Nwī a ka yī wa'à kà ñzi aa ñi ìl̄ensə j̄i mə bi yə ñi mi'ì.

²¹ Kaa ñu tsu à ka yī wa'à kà ñswon̄ə ñi mə, ‘Yê, á yuà!’ kè, ‘Yê ñi, á yīi!’ ñlon̄ mə ànn̄u ñif̄ō Nwī a tswe a tit̄i bù.”*

²² Yesu a bù ñswon̄ a mbo ñgãŋyeḡənn̄u j̄i mə, “Nòò yī mò'ɔ a z̄i mə ñi ka yī ki yè'ətə a nyə Njwi Mu N̄u ya yī mò'ɔ kaa wa'à yê. ²³ B̄è ka yī tswe gh̄u mə bi ka yī tigə swon̄ə a mbo bù mə, ‘Yə fiì!’ kè ‘Yə faà!’ Lâ ñi tsuu waa yòn̄ə mə ñ̄ gh̄è a nyê. ²⁴ N̄lon̄ mə ts̄o ajàn̄ yīi mə mb̄əŋ ñwà'àkè ñke'etə ñi m̄b̄èè àb̄urè ñghɛɛ mf̄è'è ñi m̄b̄èè yī mò'ɔ aa, à ñi àjàŋ̄ yīi mə M̄u N̄u à ka yī b̄ə wa Njwi yu aà. ²⁵ Lâ à tswe ñi m̄f̄oo yə ñgi'ì yī ñghà'àt̄è, ta ñiwàà ñi b̄è buà ki ntuu yi.

²⁶ Ts̄o ajàn̄ yīi mə a le mbə a noò Noah, a ñi àjàŋ̄ yīi mə a ka yī k̄i b̄ə a noò Mu N̄u aà. ²⁷ B̄è le si j̄i, ñno, ñyɔ'okə, m̄fakə ñi b̄òò byaa a nda ñyɔ'ɔ, ñghɛɛ nywe'e wa njwi mə Noah à le ñkuu wa m̄m̄ àban̄, mb̄əŋ yī ñt̄i ya ñi tigə ñzi mbwesə waa bitsimè aà. ²⁸ A le ñki mbə aa tsi'ì maa ajàn̄ wa noò Lot, bo le si j̄i, ñno, ñyuu, m̄fee, mbe ñi m̄ji, ñghurə ñi m̄la'a. ²⁹ Lâ ñjwi ya mə Lot à le mf̄è'è a ala'a Sodom aa, mò'ɔ bo sulfur le ñlò a aburə ñsigə ñgho'ɔ waa bitsimè. ³⁰ A ñi àjàŋ̄ mə a ka yī b̄ə wa njwi mə Mu N̄u à ka yī f̄è'ɛ yentə aà.

³¹ “A yī mbə maa njwi, t̄à ñu yīi mə à tswe a atu nda, ñjòò j̄i ñi tswè a m̄m̄ ñda aa, t̄à tsuu l̄ò b̄ù sigə a ñlòḡà; t̄à ñu yīi mə à tswe a m̄m̄ ñsòò aa, t̄à à tsuu a ndùgə b̄ù b̄i.

³² N̄i wa'atə ann̄u ya mə a le ñgh̄irə ñgwɛ Lot laà. ³³ N̄u yīi mə a lòò nyweens̄è ñtsw̄ent̄i yī aa, à ka bwesə; ñu yīi mə a

* 17:21 kè “a mum bù”

bwesə ntswëntii yĩ aa, à ka bàŋnə tswe ni yu. ³⁴ Mè swòŋə a mbo bù mə, à ka yĩ bə nítugə maa le tâ bə bi baa nɔŋə a ikuu yĩ fùùrè, tâ bì zi nlògè yĩ mfùùrè, mma'atè yĩ mò'ɔ. ³⁵ Bàŋgyè bi baa ka yĩ tswe ki ghò'ɔ abaa, tâ bì zi nlògè yĩ mfùùrè mma'atè yĩ mò'ô. [³⁶ Mbàŋnə ji baa i ka yĩ tswe a mûm ñsòò tâ bì zi nlògè yĩ mò'ɔ, mmà'atè yĩ mò'ô.]*

³⁷ Ngǎŋyэгənnù Yesu jya i betè yi mə, “Ma juù ìnnù i ka yĩ fè'è aa fə, Mmà'àmbi?” Yesu a kwi'i mə, “Adìgè yii mə àku ñú a nɔŋ ghu aa, bìmaghoo ghotə ghu.”

18

Nìghàà nĩ nǎnaa nlonə ñkwi'i mǎŋgyè bo Mfò kɔrè

¹ Yesu a naa nìghàà a mbo ñgǎŋyэгənnù ji a ndi'i mə bo tswe ni ñka ntsà'atə Nwĩ ñgòŋ bìnòò bitsim ti kaà. ² Nnaa nswonə a mbo bo mə, “Mfò kɔrè yĩ mò'ɔ a ala'à àtoò yĩ mò'ɔ, kaa à le ñwa'à nñi Nwĩ bɔ'ò, kaa ñki'i nñi ikum a nu ñù kii ntwonə. ³ Ñkwi'i mǎŋgyè yĩ mò'ɔ à le ñki ntswe maa ala'a, ñzĩ ghu mbo nyè'è ñswonə ni mə, ‘Kwerə atú ya a mbo ñgàŋkibàà jyá.’ ⁴ Kaa mfò kɔrè wa a wa'à yu'utè. Atii noò yĩ mò'ɔ a tsyà mē, mǎŋgyè wa a kii ñzi tsi'i zĩ, a swonə mə, ‘Ka mə kaa mē si naa Nwĩ bɔ'ɔ kaa ki'i ñi ikum a nu ñù twonə aa, ⁵ mē ka kwetə mǎŋgyè ghú ñlonə mə a fa ñgi'i a mbo mē aà, mē bə tsuu kwetə bonə à ka ki di'i nàà tâ mē wa'à kwàŋè.’ ”

⁶ Mmà'àmbi a swonə mə, “Ñi yu'u ànnù yii mə mfò kɔrè ti bɔ'ò Nwĩ ma ghú à swòŋə aa ɛ? ⁷ Mbə Nwĩ a tigè ña'á bə bi bii mə bi yè'è a mbo yu nitugə ñi àsi'ìnə kwetə aa mə akə aa ɛ? Mbə a swonə nú yĩ a ñkwetə bo aa mə akə le? ⁸ Mè swòŋə a mbo bù mə à ka wàŋsə kwetə waa. Lâ, noò yii Mu Nù à ka yĩ zĩ aa, à ka yĩ yə abiiintii fàa nsye aa ɛ?”

Nìghàà nĩ nǎnaa nlonə ñú baFarisai bo ñgàŋkwerə tax

⁹ Yesu a naa nìghàà nĩ nǎnaa a mbo bə bii mə bi kwèè nĩ ñtì waa, nswonə ni mə à ni bo bii mə bo bonə ntsyà bí mò'ɔ aa, nswonə mə, ¹⁰ “Bè bí mò'ɔ bi baa bi le ñghèè a ndámà'anwĩ a ntsà'atə Nwĩ ghu, yĩ mò'ɔ a bə ñù baFarisai, yĩ mò'ɔ a bə ñgàŋkwerə tax.

¹¹ Bi ghèè mē, ñù baFarisai wa, a nanşə nloɔ adigə yi ntəə ghu, ntsa'atə Nwĩ ñswonə mə, ‘Nwĩ, mē fá mbi'ikə a mbo wò mə kaa mē si gha tsi'i tsó bə bí mò'ɔ bi bə, bii mə bo twèè nĩ ñjoo bə ñkwerə, mbə ñgǎŋntswèè ìbàŋnənnù, ñki mbə ñgàŋəjirè aà, kə tsi'i tsó ñgàŋkwerə tax wi mə à təə filì aà.

* 17:36 Kaa àtìi ma yú a si a mûm ñŋwà'ànè jì mò'ɔ tswé.

¹² Mə si'isə ibiinû gha tì jî a njwi ji baa a atû ñgyà. Nyatə nî ñjòð ja itii ji ñghum, mfa nî yî fùùrè a mbo Nwî.'

¹³ Ñgàñkwərə tax wa a burè ñghentə yi àgha'a a sa'à, a təə ghu, kaa nte'ε wa'à mi'i mi a ndəñ ñgentə, ñncənsə abô yi a ntsù mibě yu, ñswonə mə, 'Nwîngòñ, ko milìñnè ghà ñgàñghirè innù jî bî.' ¹⁴ Mè swòñ a mbo bù mə, Nwî à le mbàñnè ñlogə aa ma ghuè ñù ni ñù yîi mìnñù mi tsinə aa ntsyatə yî mbi wâ. Nlonə mə ñù yîi mə a ñεε ibiinû yi a ndəñ aa, bi sigisə yi a nsyê. Nù yîi a bəñnè sigisə ibiinû yi a nsyε aa, bi ñgentə ñii a ndəñə."

Ajàñ mə Yesu à le ñiñ mbòcnə nu bəñkhə aà

¹⁵ Bè bi m'ò le nzî ni bəñkhə mə tâ à ncənsə mbô mi a atu bo, lâ ñgənyəgənnù ji i yə ñwenə waa. ¹⁶ Lâ Yesu a bəñnè twonə waa mə tâ bi zi ni bəc bya a mbo yu, ñswonə mə, "Nî ma'atə bəc bya tâ bi zi a mbo mə, ñtsuu waa ki kìnè bē; ñlonə mə annù nifò Nwî a tswe aa a mbo bè tsò bo. ¹⁷ Mè swòñə a mbo bù tsi'i annù ñikonə mə, ñù yîi mə à si annù nifò Nwî tsi'i tsò múnkə kwərə aa, kaa à ka yî wa'à ghu kuù."

Annù mún gwà'à ñgàñkabè

(Mt. 19.13-15; Mk. 10.13-16)

¹⁸ Ntsyàsə baYuda yî m'ò a betə Yesu mə, "Ndi'innù yî siginè, mbə mə ghirè mə akə yî ñji ilòñ yîi i lwi'i ñiñkonə aa ε?"

¹⁹ Yesu a betə ghu mbo mə, "O twonə gha ni ñù yî siginè aa a ya aa ε? Kaa ñù yî siginè à si ghu tswé, ñtsyatə Nwî yuyu. ²⁰ O zî ñdi'i Nwî jyá, mə, 'Tsee annù mághabè ki ghirè. Tsee yèrè. Tsee ñù zwitə. Tsee abəñnənnù tswεε. Ka nyu'unə taà ghò bo ñdè ghò.' "

²¹ A swonə a mbo Yesu mə, "Mè lèè mə ndi'i mà jû tsi'i tsim, ñloginə a noò yîi mè le mburə múnkhə aà."

²² Yesu à yù'ù mē maa ajàñ aa, ntigə nswonə ghu mbo mə, "Annù yî fùùrè a bonə a mbo wò. Fèe njoð tsim jii ò tswe ni ju aa, nyatə ñkabə ya a mbo ñgàñəfum, bonə ò ka tigə tswe nî àfù'ù a aburə. Nzi ñka nyonə nàà." ²³ A yù'ù mə laà, nù yî ñncənsə mbi'i nlonə mə à le ñncənsə mbə ñgàñkabə yî ñwè aà.

²⁴ Yesu a lii yi nswonə mə, "A tsyanə a mbo ñgàñkabə a ñkuu a mûm ànnù nifò Nwî. ²⁵ A fwaatə a mbo kamel a ntsurə a nili'i ni nsa'a, ntsyatə a mbo ñgàñkabə a ñkuu a mum ànnù nifò Nwî."

²⁶ Bè bii bi le nyu'u ma yû ànnù aa, bi le ntigə mbetə ni mə, "Nù yîi mbə a yweenè aa a tigə mbə wo aa ε?"

27 A swonj a mbo bo mæ, “Annù yïi mæ a tsyanə a mbo bè aa, kaa a sî a mbo Nwĩ tsyânə.”

28 Peta a swonj mæ, “Tigə ò yə mæ bĩ'i ma'atê ndùgə ji'i ntigə nyoŋə nòo?”

29 A kwi'i a mbo bo mæ, “Mè swõŋ a mbo bù tsi'i annù nîkonj mæ, nù ntsim yïi mæ à mà'atə ndâ yï, nî ñgwê yï, nî bɔɔ bi maà bi, ni taà yï, nî ndè yï, ni bɔɔ bi, nlonj annù nifɔ Nwĩ aa, ³⁰ à ka yï bũ kwerə njoo mà jú tâ ì kɔ'ɔ ntsya ndùù yïi mæ à mà'atə aa, i kii bũ tswe nî ntswëntii yïi ì lwĩ'i nîŋkonj aa a noð ñjìmə.”

Ajàŋ mæ Yesu à le mbù ñghaa ñgaa jii i ywe'e ji tarə nlonj annù niwô yi aà

(Mt. 20.17-19; Mk. 10.32-34)

31 Yesu à le nswùŋtə ñgäyägənnù ji jya nìghúm ntsò baa, bo bo ghêntə a swonj a mbo bo mæ, “Yê nî, àjàŋə mæ bĩ'inə kɔ'ɔ ñghɛɛ a Yerusalem laà aa, ñgɔŋ ìnnù tsim jii mæ ñgäŋntoo Nwĩ i le ñjwà'ànə nlonjə Mu Nù aa i ka fè'ɛ bòontə. ³² Nlonj mæ bi ka tswa yi i fa a mbo bitizi Nwĩ tâ bi tigə ñwye nîi, ñnìŋə nî àdìrə atu ghu atu, ntutə ni mètweyɛ ghu nú. ³³ Bi ka ghòò yi, i zwitə yi, lá a ti bə nî ñjwi ji tarə a bú mbiiŋə a niwô.”

34 Kaa ñgäŋyägənnù ji le ñjwa'ă annù ya yï tsu yïi mæ à le nswonj aa yu'ù. Bi le nlò'òsə ñji'ï mìghàà ma mú a mbo bo. Kaa bo wa'à waa annù yïi mæ à le sî ghàà aa burə ñzi zi.

Ajàŋ mæ Yesu à le ñghùrə mfə'ə̀nə yïi mæ à le sî lɔɔ njòò aà

(Mt. 20.29-34; Mk. 10.46-52)

35 Yesu à le nzî ñka ñku'u a Yeriko, m̀fə'ə̀nə yï m̀ɔ a tswê a mbèè mánjï, ñlɔɔ nî njòò. ³⁶ A yù'ù mæ àkùrə bə a ká ñju'u ntsyà aa, a betə mæ, “Aa ghìrə akə aa ɛ?”

37 Bi swonj ghu mbo mæ, “Yesu mu Nazareth a tsyă.”

38 A tɔŋnə nswonj mæ, “Yesu, mu David, ko miiŋnə ghà!”

39 Bè bii mæ bi le ntəontə ghu mbii aa, bi wenə yi nswonj mæ tâ à kutə ntsù yi. Lá a ku'ùsə ñghɛɛ bə nî mbii n̄tɔŋnə nswonj mæ, “Mu David, ko miiŋnə ghà!”

40 Yesu a tigə n̄tə nswonj mæ tâ bi zi nî m̀fə'ə̀nə wá. Bi zî nî ghu, Yesu a betə yi mæ, ⁴¹ “O lòò mæ m̀ ghìrə aa àkə a mbo wò aa ɛ?”

A kwi'i mæ, “Mmà'ambî, mæ lòò mbũ ñka nyə idigə.”

42 Yesu a swonj ghu mbo mæ, “Ka nyə idigə! Wá àbiintii yo a ghìrə mæ ò tii.”

43 A kî ñlɔginə ñka nyə idigə, n̄tigə nyoŋə n̄i, ñgha'asə nî Nwĩ. Bè bit̄sim bii bi le nyə yi aa bi gha'asə Nwĩ.

19

Yesu bo Zacchaeus

¹ Yesu à le ŋkuu ŋka ntsya a mûm àla'a Yeriko, ² òndi ògãŋkwerə bîtaksi yî mò'ò à le ntswe ghu, ìkûm yî a bə Zacchaeus, a bə ògãŋkabə. ³ A le ŋka nloò a nyə òù yî mə Yesu à ni ghu aà, la kaa wa'à yê, òlòŋ mə à le mbə òù yî òghù'ù òghu'u, òntwe a titi nnòò bə i kɪ̀hè òù aà. ⁴ A le ntsyà òtigə òkhə òghèè nî mbîi, òghɛɛ òkò'ò a atu ati sycamore tã yə Yesu òlòŋ mə à le ntswe nî tsiá aa maa mbèè àdìgə. ⁵ Yesu à zî mē ònywe'e maa adìgə, òlènté òndəŋ nswəŋ a mbo Zacchaeus mə, "Zacchaeus, wãŋsə òsigə a nsiyé òlòŋ mə mē ka le a nda wò sîi."

⁶ Zacchaeus a tigə nlo wa atu ati wãŋsə sigə, òkwerə Yesu ni òndorə. ⁷ Bə bya bîtsim bi yə mē, òlòginə ŋka nwurəkə mə, "A ghèɛ òkuu a nda òù òghìrê ònnù jî bî a ghantə yu!"

⁸ Zacchaeus à le òtigə mbîinə ntəə a ndəŋ nswəŋ a mbô Mmà'àmbi mə, "Yə mbă Mmà'àmbi, mə ka yàtə òjòò ja i fa ati yî fùùrə a mbô ògãŋəfum; bɛɛ a bə mə mē le òjitə òkòbə a nu òù tsù òkwerə ayòò yi bəŋ mē ka bənsə fu ŋgaa jî òikwà." ⁹ Yesu a tigə ònswəŋ ghu mbo mə, "Bə bi nda buà bi ywèènə mē òlòŋ mə òù ghù à ki mbə mu Abraham. ¹⁰ Òlòŋ mə Mu Nù à le nzi aa a nloò bə bîi mə bi le mbwe aa i yweensə waa."

Nìghàà nî nàà òlòŋ mfò wa mə bə bi le ntuu yi aà

(Mt. 25.14-30)

¹¹ Ajàn mə bə bya bi le si yu'utə ònnù ma juà aa, a tigə ònaa òghàà nî nãnaa a mbo bo, òlòŋ mə à le ti bə aa bəŋ à ghèè mē òtigə òkuu a Yerusalem, bə kîi òmmòontə ni mə ànnù òifò Nwî ya a ka burə zî tsi'î maa noò. ¹² A le nswəŋ mə, "Mûntò'ò yî mò'ò à le ntswe nî òghèɛ a ala'a yî mò'ò tâ bì yò'ò yi nî òfò tâ à bəŋ mbù bìi. ¹³ Mbəŋ tâ à fɛ'ɛ, a le ntwəŋ ògãŋfà'á ji ò nìghum, mfa abà'atə òkabə gold* a bo yî mò'ò yî mò'ò, ònswəŋ a mbo bo mə, 'Nî ghɛɛ òka ntəŋə mîtaa ni ju nywe'e a òjwi yîi mē ka bû bìi aà.' ¹⁴ Lã ògãŋala'à ji jya i le si bàà yi. A fè'ɛ mē òghɛɛ, bo tigə òntoo bə mə bì yòŋə yi nswəŋ mə, 'Kaa bì'î si kòŋə mə tâ òmbà ghù à bə mfò yî'î.'

¹⁵ "Bì le nyò'ò mbà wa a nî òfò, a bú òmbi fu. A bìi mē aa òtigə nswəŋ bì ntwəŋ ògãŋfà'á ji jya mə à le mfa òkabə ya a mbo bo aa a nzi òjîm mîtàà yîi mə bi le ntəŋ mîtaa ntswe ni yu aà. ¹⁶ Yî òntsyàmbîi a zî ònswəŋ ghu mbo mə, 'Taà, mē tən mē mîtaa nî òkabə ya àbîi a yòŋ òmbə òba'atə

* **19:13** mina: òkabə baGrikia. Mina yî òfùùrə a le mbə tsi'î tsò 10,000 frs. cfa.

ɲkabə ji nighumè.' 17 A swonɲ ghu mbo mə, 'Wa ò ghìrə sigìnè mbâ ɲgàɲàfà'à yì òsigìnè! Tsò mə ò fà'a nì n̄tì ghò tsim ni m̄untsirê ɲkabə aa, mə ka ghìrə tâ ò tigə nsa'a n̄j'ò' ala'a ji nighumè.' 18 ɲgàɲàfà'à wa yìi à ywè'e bi baa aa a zì òswonɲ mə, 'Taà, mə tàn̄ m̄ə mitaa n̄i ɲkabè yò ya àb̄i a yòɲ m̄bə iba'atə ɲkabè ji ntaà.' 19 A swonɲ ghu mbo mə, 'O ka tswe a atu n̄j'ò' ala'a ji ntaà.'

20 ɲgàɲàfà'à yìi à ywè'e bi tarə aa a zì òswonɲ mə, 'Taà, ɲkabè yò ya ì yuà, mə le ɲkwerə a m̄úm àsà'a atsə'ə ɲghɛɛ naɲsə nləə; 21 mə le si b'ò' n̄i gho nlon̄ mə ò ni n̄yì m̄ə o tsə'ə si'i; n̄logə n̄i n̄joo j̄i kaa ò le ɲwa'à lèè aa, ɲkii mfu'u ni m̄iji m̄i kaa ò le ɲwa'à bè aà.' 22 A swonɲ ghu mbo mə, 'Mè ka lògè aa tsi'ì n̄ighàà n̄i ni fè'e a ntsū wò aa, i sa'a gho ghu mba abù'ù yì b̄i! O le nzi mə mə tsə'ə, n̄logə n̄i n̄joo a adigə yìi mə mə le ɲwa'à ghu lèè, ɲkii mfu'u ni m̄iji a adigə yìi mə mə le ɲwa'à ghu bē aa ε? 23 O le ɲghɛɛ n̄tigə wa'ă ɲkabè yà ya a bank ghɛɛ n̄ləə, mə mə ti b̄i mə kwèrè ɲkabè ya bo bi n̄j̄im yì aa a ya ε?'

24 A tigè òswonɲ a mbo bè bya mə bi le ntəə wa adigə aa mə, 'Kwerə ɲkabè ya ghu mbo mfa a mbo n̄yì wa yìi à tswe ni ìbà'atə ɲkabè jya ji nighum aà.' 25 (Bo swonɲ ghu mbo mə, 'Taà, wa à tswe ni ìbà'atə ɲkabè ji nighumè!') 26 'Mè swònə a mbo bù mə, n̄yì m̄ə à tswe n̄i n̄joo aa, bi ka kù'ùsè; lâ n̄yì m̄ə à s̄i n̄i n̄joo tswe aa, bi ka m̄aɲsə kwèrə, i kwèrə m̄untsirê yìi m̄ə à tswe ni ghu aà. 27 A ɲghɛɛ ni ɲgàɲk̄ibàà ja j̄y, j̄i m̄ə bo le si lòè mə mə tsuu mf̄ò wàà bə aa, n̄i logə waa nzi ni bo, nzwitə a nsi mè.' "

*Ajàɲ yìi mə Yesu à le ɲkuu a Yerusalem tsò n̄f̄ò aà
(Mt. 21.1-11; Mk. 11.1-11; Jn. 12.12-19)*

28 Yesu à swònə m̄ə laà n̄tsya mb̄i n̄tigə ɲk'ò' ɲghɛɛ a Yerusalem. 29 A ghèè m̄ə ɲka nywe'e a mb̄ɛɛ Betfage bo Bethany, wa atu nta'a mə bi le si twonə ni Olive aa, ntoo ɲḡaɲyèḡənnù ji ji baa, 30 òswonɲ mə, "N̄i ghɛɛ fii ni m̄ú àla'a mə a tswe a mb̄i bù aa, n̄i bə ghèè ki kuu bo n̄i ka yə mu j̄akàsì tâ b̄i tiɲnə, tâ à bə yìi kaa n̄yì à lèè ɲwa'à ghu atu k'ò' aà; n̄i yə, n̄i fèè n̄zi ni ghu faà. 31 Bɛɛ n̄yì tsu a betə ghuu mə, 'N̄i fèè mu j̄akàsì ghuà aa a ya aa ε?' n̄i swonɲ mə, 'A lòə Mmà'àmbi.' "

32 Bo bya b̄i m̄ə à le ntoo aa bi le ɲghèè innù k̄i m̄fè'e tsi'ì wa ajàɲ mə à le nswonɲ a mbo bo aà. 33 Bo ghèè m̄ə ɲka mfɛɛ mu j̄akàsì wa, m̄b̄on̄ yì a zì m̄betə waa mə, "N̄i fèè mu j̄akàsì ghù aa a ya aa ε?"

34 Bo swonɲ mə, "Mmà'àmbi a lòè."

³⁵ Bo le nlògè n̄zi ni ghu a mbo Yesu, òn̄n̄sə itsə'ê jyaa wa nj̄m mu jākāsī, òghirə Yesu a kò'ò ntswe ghu. ³⁶ A kà mē aa òghεε bo tigè òsan̄tə itsə'ê jyaa wa m̄anj̄i. ³⁷ A ghèè mē òka nywe'e a aj̄an̄ ȳi mē à ka tigə sigə nta'a Olive aa, nn̄òò òḡanj̄ȳəḡənn̄u ji jya tsim i l̄ogin̄ə òka ndoritə, nt̄on̄n̄ə ògha'asə n̄i Nwī òlon̄ ònn̄u j̄i wè j̄i wè j̄i à le òghirə bo yə aà, ³⁸ òswon̄ə ni mē,

“B̄i' in̄ə gha'asə Mfò ȳi mē a z̄i n̄i òk̄um̄ Mmà' àmbi aà!
Mb̄oon̄ə a aburə, t̄a n̄igha'a tswe a mbo Nwī!”

³⁹ BaFarisai b̄i m̄ò'ò b̄ii mē bi le ntswe wa atit̄i nn̄òò b̄ē aa swon̄ ghu mbo mē, “N̄d̄i' ònn̄u, wenə òḡanj̄ȳəḡənn̄u jo j̄u.”

⁴⁰ A kwi'i mē, “Mè swòñ a mbo bù mē, ‘À le mbaa bə ȳi mē bo ma b̄u kutə m̄ints̄u myaa bəə bon̄ tsi' i òḡò'ò j̄u ka b̄an̄n̄ə tigə t̄on̄n̄ə ògha'asə n̄i Nwī.’ ”

Yesu à yə'ə nlon̄ə atu Yerusalem

⁴¹ A z̄i mē òka òkoontə, nyə m̄um̄ àla'a ya, nyə'ə nlon̄ə atu ala'a ya, ⁴² òswon̄ mē, “Ò le mbaa ghèè z̄i, sii, ayoo ȳi mē a z̄i n̄i mb̄oon̄ə aà! La tsitsòñ a l̄əontə a nsi mi' i wò!
⁴³ Nòò a z̄i mē òḡan̄kib̄aà jo ka ȳi j̄i' i òkya i karisə gho ghu, i k̄in̄ə gho ghu a mb̄èè tsim ⁴⁴ i zwitə ghuu bu b̄i b̄oo buu, kaa wa' à òḡò'ò ȳi tsu b̄u m̄ma'atə t̄a i n̄on̄ə a atu ȳi mò'ò; òlon̄ mē kaa ò le nyə noò wa ȳi mē Nwī à le nz̄i a nyweensə wò ghu aa, kaa wa' à zi aà!”

Aj̄an̄ mē Yesu à le òghèè òkuu a ndâmà'anw̄i aà
(Mt. 21.12-17; Mk. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵ A le ntigə òghεε òkuu a ndâmà'anw̄i òl̄ogin̄ə òka mfurə b̄ē b̄ii bi le si f̄eə njoo ghu aa, ⁴⁶ òswon̄ə ni mē, “B̄i òwa'anə a m̄um̄ àñwà'anə mē,
'N̄d̄a yà i ka ȳi bə aa àd̄igə ntsà'atə Nwī';
l̄a n̄i gh̄irə mē i tigè m̄bə ad̄igə nl̄èntə b̄iȳerə.”

⁴⁷ A le si tigə nd̄i' i n̄i ànn̄u Nwī wa m̄um̄ òndâmà'anw̄i a njw̄i tsim̄. B̄il̄i bi òḡanj̄m̄a' a Nwī bo b̄i òḡanj̄nd̄i' i n̄on̄sə, ni b̄its̄yasə, bi le òka nl̄oo yi mē bi zwitə, ⁴⁸ l̄a kaa wa' à m̄anj̄i yə nlon̄ mē b̄ē b̄i gh̄à'atə le si yòñə òl̄oo n̄i òyù'ù ònn̄u j̄i mē à le si swon̄ə aà.

20

Aj̄an̄ mē bi le si l̄iḡitə ada'a Yesu aà
(Mt. 21.23-27; Mk. 11.27-33)

¹ A bə njwi ȳi mò'ò Yesu a kuu a ndâmà'anw̄i, òka nd̄i' i n̄i ànn̄u ghu a mbo b̄ē, òk̄i n̄sεensə n̄i òtoo ȳi òsigin̄ə, b̄il̄i bi òḡanj̄m̄a' a Nwī bo b̄i òḡanj̄nd̄i' i n̄on̄sə bo b̄i b̄it̄a bi ala'a bi z̄i

m̀betə yi mə, ² “Nan̄sə nswon̄ a mbo b̄i'ī, O gh̄irə inn̄u juà j̄i mə o gh̄irə aa n̄i adà'a wo ε? A ada'a ma yū a mbo wò aa, a f̄a wò ε?” ³ A kwi'i a mbo bo mə, “Mè ka k̄i betə gh̄uu n̄i àbetə: Swon̄ə n̄i gh̄â, ⁴ Jon̄ à le nlògə ada'a aa fə a n̄ka mmurə b̄ə n̄k̄i aa ε? A le nlò aa mbo Nw̄i k̄ə a mbo bè aa ε? N̄i kwi'i t̄a m̄ə yu'u.” ⁵ Bo ghaànə a tit̄i bo nswon̄ mə, “Mbə b̄i'inè kwi'i mə a le nlò aa a mbo Nw̄i bon̄ à ka betə yi'inè mə, ‘N̄i leè n̄tigə wa'ă ann̄u ȳi mə à le si swon̄ə bii aa a ya aa ε?’ ⁶ L̄â mbə b̄i'inè swon̄ mə a le nlò aa a mbo bè bon̄ bè bú bits̄im ka tumntə yi'inè n̄i n̄gò'ò, n̄lon̄ mə bo nan̄sə mbii mə Jon̄ à laa mbə nḡan̄ntoò Nw̄i.” ⁷ Maa aj̄an̄ bo tigè n̄kwi'i mə kaa bo le n̄wa'ă adigə ȳi mə a le nlò ghu aa z̄i. ⁸ Yesu a tigè n̄swon̄ a mbo bo mə, “Kaa m̄ə ka wa'à n̄u ȳi m̄ə à fa ada'a m̄ə gh̄irə n̄i inn̄u j̄u ghu aa a mbo bù k̄i nswon̄ə.”

Nìghàà n̄i n̄anaa n̄lon̄ b̄ilensə bi akò milù'ù
(Mt. 21.33-46; Mk. 12.1-12)

⁹ Yesu a naa nìghàà n̄i n̄anaa a mbo bo mə, “N̄u ȳi m̄ò'ò à le mb̄ə akò milù'ù yi, n̄lesə a mbo bè, m̄f̄e'ε n̄ghèè n̄tswe a atoo d̄an̄ àgha'a a sa'à ¹⁰ nòò n̄kyá m̄intà m̄i ati milù'ù mya à kù'ù m̄ə, a too n̄ḡan̄àf̄à'â ȳi mə à gh̄eε n̄kwerə m̄intà m̄i ati milù'ù mya m̄i m̄ò'ò a mbo b̄ilensə bi akò byâ, l̄â b̄ilensə bi akò bya bi tswâ yi n̄gh̄oo, n̄tsyàsə yi a b̄i tsi'ī m̄bô m̄bô. ¹¹ A bú n̄too n̄ḡan̄àf̄à'â wa ȳi m̄ò'ò, bi k̄i n̄gh̄oo yi, n̄niñ n̄d̄ir̄ə àtu ghu atu, n̄tsyasə yi a b̄i tsi'ī m̄bô m̄bô. ¹² A ku'ùsè mbo n̄too n̄ḡan̄àf̄à'â ȳi mə à ywe'e ji tarè, bi tswâ ma gh̄u n̄niñ ila'a ghu nu mma'a yi a abeε. ¹³ ‘Mbôn̄ àkò wa a swon̄ mə, ‘Mè ka gh̄irə aa mə akə ts̄its̄on̄ aa ε? Mè ka too m̄u gh̄à ȳi m̄b̄an̄n̄ə gh̄u mə m̄ə nan̄sə n̄k̄on̄ aà, nòò tsù bi ȳə yi mbo'ot̄ə.’ ¹⁴ L̄â b̄ilensə bi akò bya bi yè m̄ə yi, n̄swon̄ bo ni bo mə, ‘Aâ n̄j̄inda ȳi à gh̄ulà, b̄i'inè zwitə yi t̄a n̄joo j̄u ì tigə mbə j̄i'inè.’ ¹⁵ Bo le n̄tigə n̄tswa yi, mma'a a abeε wa n̄j̄im n̄kya milù'ù n̄zwitə yi. Ma mùu aj̄an̄ n̄i m̄òontə mə m̄b̄on̄ə àkò milù'ù wa à ka gh̄irə mə akə a nu bo aa ε? ¹⁶ A ka z̄i zwitə b̄ilensə bi akò ma bya, i lensə akò yi ya a mbo bad̄an̄.” Aj̄an̄ mə bè bya le nyu'u ma mùu aj̄an̄ aa, n̄tigə nswon̄ mə, “Kaa mbə Nw̄i nḡon̄ a wa'à b̄i.”

¹⁷ Yesu a l̄éntə waa mbetə mə, “Nìghàà ni Nw̄i nulà ni tigè n̄swon̄ aa mə akə aa ε?

‘Tsi'ī n̄gò'ò ya mə b̄ib̄oo bi nda bi le n̄tuu aa, ì b̄on̄ m̄ə n̄tigə n̄gò'ò n̄ibuu ni nda ȳi n̄wè.’

¹⁸ N̄u n̄ts̄im ȳi mə à wo a n̄i n̄gò'ò ma ya aa, à ka b̄egikè; l̄â b̄eε mə ì wo a nu n̄u b̄əə bon̄ ì ka gh̄ò'ò yi.”

Abetè ñloŋ annũ ntu bitax
(Mt. 22.15-22; Mk. 12.13-17)

¹⁹ Nğãŋndi'i Nòŋsè ni bìlìi bi nğãŋmà'a Nwĩ ghèè i tswa yi maà noò, lâ mbaŋnə mbɔ'ɔ mi'i mi bê byá. Bo le nzi mə à le nnaa nighàà nya aa nloŋ nğaa yàà. ²⁰ Bo tigè ñlɔɔ nî àbwarə, ñtigè nloɔ bĩtswèrè, ñtoo ghu njim mə bì zi ŋka mbagìlè mbetè n̄i ni mighàà tá tsyà ghu i tswa yi i fa a mbo Gúmnaà ȳi à le ntswe nî àdà'á a atu bo aa tá à sa'a yi. ²¹ Bi tigè ñzi mbetè yi mə, “Ndi'innu, bĩ'i zi mə annu ȳi o ghàà ñkii ndi'i aa a ku'unê, ñki nzi mə kaa ò si nândènè a titi bè tɛ'ɛ, ndi'i aa tsi'i mánjì ȳi mə Nwĩ a lɔɔ mə bè ka ntswe ghu aà. ²² A ku'unə ni nòŋsè yi'inə a ntu tax a mbo Kaisa kè ñgaŋ aa ɛ?”

²³ Lâ à le nzi mitsyè m̄i mə bo le si lobitə aà, ñswon a mbo bo mə, ²⁴ “Nì zi nî ñkabè silva tá mə yə.” Bi z̄i ni yu, a betè waa mə, “A tswé àtu wo bo bì ñkũm wo fàa nî ñkabè aa ɛ?”

Bo kwi'i mə, “Aa ȳi Kaisa.”

²⁵ A swon a mbo bo mə, “Ma la a bə mə nì ka mfa njoo j̄i mə à ni j̄i Kaisa aa a mbo Kaisa, ñkii mfa nî ñjoo j̄i mə à ni j̄i Nwĩ aa a mbo Nwĩ.”

²⁶ Kaa bo le nwa'á ajàn mə mbə bi tsyá ñtswa yi a nsi bə ñloŋ annu ȳi mə à swòŋə aa z̄i, ànnu a gha'á waa, bi kutè m̄intsũ myaa.

Abetè ñloŋ annũ nyweenə ni ñwò
(Mt. 22.23-33; Mk. 12.18-27)

²⁷ BaSadukai bì mɔ'ɔ b̄i mə bì swonə ni mə kaa bə si a ni ñwo yweenə aa, ²⁸ bo le nzi mbetè yi mə, “Ndi'innu, Moses à le mfa ndi'i a mbo bi'i mə, mbè ñdim ñu a kwo ti mu, mumaà ȳi a logè ñgwê ȳi wa njwe bɔɔ bo yu a mbò ñdim ȳi wâ. ²⁹ Bɔɔ bì ma bì mɔ'ɔ le ntswe ghu bi sàmbaa, ȳi ñtsyàmb̄i a yɔ'ò mánjyè ñkwo ti mu; ³⁰ ȳi àyòŋtè a bú ñyon ñyɔ'ɔ mánjyè wa, ³¹ ȳi à ywe'e bi tarə aa, a k̄i ñlogè mánjyè wa, bo bya bi sàmbaa bì k̄i logè mánjyè wa tsi'i b̄itsim ñki ñkwokè ti mú. ³² A ti mə ti bə a njim mánjyè wa a k̄i ñkwo ȳi nğaa. ³³ Tsò mə a le mbə ma mùu ajàn aa, nòò ȳi bə ka ȳi yweenə ni ñwo aa, mánjyè ghú à ka ȳi tigè bə aa ȳi wò aa ɛ? Tsò mə bo bya bi sàmbaa le nyɔ'ɔ yi aa ɛ?”

³⁴ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Bè bì fàa ngù'ù bì yɔ'okè, bì fá nì bɔɔ b̄anjyè a ndá ñyɔ'ɔ; ³⁵ lâ bə b̄i mə bì ku'unə a mb̄inə ni ñwo i tswè nt̄i maa ngù'ù m̄bi ȳi mə i z̄i aa, kaa baa ȳi wa'á kà ñyɔ'ɔ, kaa wa'á b̄anjyè a ndá ñyɔ'ɔ ka mfa. ³⁶ Bo ka ȳi bə aa tsi'i tsò baangel kaa k̄i'ì kà ñkwo. Bo bə aa

boɔ bi Nwĩ ñlon mə bo biinə niwo aà. ³⁷ Lâ a nghêe nĩ ànnũ nyweenə niwo, Moses à le mfigitè wa nĩ àdìgə aɲwà'ànè ya mə a ghàà ñlonə atsùgə iti ya mə mɔ'ɔ i le si khi ghu aà, ñlon mə maa adigə, à le ntwonə Mmà'àmbi a ni Nwĩngòn Abraham, ni Nwĩngòn Isaac, bo bi ni Nwĩngòn Yakob. ³⁸ Kaa à laa wa'à Nwĩngòn biku bi bê bê, à bə aa Nwĩngòn bè bii bi tswe bitì. Nlon mə bè bitsim bi tswe bitì aa ghu mbô.”

³⁹ Ngãndi'i nòɲsè jya jĩ mɔ'ɔ bi le ntigə nswon mə, “Ndì'innù, ò fâ àkwi'i yĩ sigìnè.” ⁴⁰ Nlon mə bo le ntigə mbɔ'ɔ a mbũ nghêe nì mbĩ a mbetê yi nĩ ìnnù.

Abetè ñlonə Ayo'ò Nwĩ wá

(Mt. 22.41-46; Mk. 12.38-40)

⁴¹ Yesu a betè waa mə, “Mbə bi swon mə Ayo'ò Nwĩ wa à ni mu David aa mə akə aa ε? ⁴² Nlon mə David yu mbon à swonə a mùm aɲwà'ànè bi Psalm mə,

'Mmà'àmbi a swon a mbô Mmà'àmbi ghà mə:

Tswe a mbèè ñkwɛɛ mə nĩ mà'à,

⁴³ ñywe'e a noò yii mə mə ka yĩ ghìrə ngàɲkibàâ jò nĩ àtetè mikòrê mo aà.’

⁴⁴ Ma mùu ajàn mbə David a ka ntwonə yi nĩ Mmà'àmbi, a tigè ñbu ntsyà aa la mbə mu David aa ε?”

Ajàn yii mə Yesu à le ηwà'àsə bê ñlon ngãndi'i nòɲsè aà
(Mt. 23.1-36; Mk. 12.38-40)

⁴⁵ Ajàn mə bè bitsim le si yu'utə annù yii à le si swonə aa, Yesu a swon a mbo ngãnyəgənnù ji mə, ⁴⁶ “Nì ka ntsyəsə ghuu nlon ngãndi'i nòɲsè, bo kònè nĩ ñka ηwɛ'ɛ ñdanə itsè'è ñkarə ni ju, ñkii ñkonə ni mə tâ bè ka ntsa'atə nĩ waa nĩ àghu'usə a mitaa; ñkonə a ntswe nĩ ìlən jii i tswe a mbĩ aa a ndànghòtê, ñkii ñkonə nĩ ìlən jii i kɔ'ɔnə aa a adigə adinà. ⁴⁷ Bo nì'ì ni bikwi'ĩ bi bāngyè, ñkwɛrə nĩ ñjò jyaa ni mĩla'à myaa, mbagilə ntsa'atə nĩ Nwĩ nĩ ñdanə mighàà. Wa ηgi'i yii i ka yĩ kuu a nu bo aa i ka yĩ swèrè.”

21

Ñkabè ntsà'atə Nwĩ ηkwi'i manganjè wá

(Mk. 12.41-44)

¹ Yesu a tswé a mùm ñdámà'anwĩ ñɲentə atú yi nlentə nyə ajàn yii mə ngãnkabə i le si ñɲə nĩ ñkabə a mùm ñkòm mmà'anwĩ aà. ² À le ηki nyə ηkwi'i manganjè yĩ mò'ɔ yii mə à le mbə ngàɲàmɲum aa a tsyâ ñniɲ ibà'atə ñkabə copper ji baà, ñdùu yi i bə tsɔ kabà yĩ m̄fùùrè. ³ Yesu a swon mə, “Mè swon tsi'ĩ annù ñiɲkonə a mbo bù mə, ñkwi'i manganjè ghú mə à ni ngàɲàmɲum aa, à ñiɲ ñkabə fàa mùm ñkòm ntsyatə

bê bitsim; ⁴ ñlon mə bo swatə aa tsi'i mûntsirê a ni ñkabə yï bo luu nì yù aa mma'a Nwî ni yu. Lâ mən̄gyè ghû mê à ni ñgànàfum aa, à kòontə aa ñkabè ñtsim yï mə à tswe ni yu aa mfa."

Ajàn yï mə Yesu à le ñghàà ñlon annũ nsà'a Ndàmà'anwĩ aà
(Mt. 24.1-2; Mk. 13.1-2)

⁵ Bo bĩ mɔ'ɔ bi le si ghàà nî ànnù ñlon ajàn yï mə bi le ñghùrə ndàmà'anwĩ nî ñgò'ò jii i le nan̄sə mbɔn̄ mbòn̄ aa, bo bi ni njoo jii mə bè le mfa a mmà'a Nwî ghu aà. Bo kà mê aa ghaa laa, Yesu a swon̄ mə, ⁶ "Njoo mà jù tsim mə ni yə aa, ñjwi yĩ mò'ɔ i zĩ mə Kaa tsi'i ñgò'ò yĩ m̄fùurè kaa i ka yĩ wa'á a atu yĩ mò'ɔ bú nɔn̄ə. Bi ka yĩ sà'à tsi'i tsim mà'anə a nsyê."

Annũ nyə ñgi'i bo bi ajàn mə bi ka yĩ ki tso'ɔ akorə bɔɔ bi Kristo aà
(Mt. 24.3-14; Mk. 13.3-14)

⁷ Bo bətə yi mə, "Ndì'innù, nan̄sə nwon̄ tâ bĩ'i yu'u, ìnnù ma jù i ka yĩ fè'è aa a noò àkə aa ε? Alənsə yï mə a ka yĩ dī'i mə nòò m̄fè'è ìnnù ma jù à tìgê ñku'u aa, a ni aa akə aa ε?" ⁸ A swon̄ a mbo bo mə, "Nì ka ntsyəsə ghuu tsee lǒ lèè tâ nù tsù à bwe'esə ghuu; ñlon mə bè bĩ ghà'àtə ka yĩ zĩ nî ikũm gha, i ki swon̄ə ni mə, 'Mè ni yu wá!', 'Nòò wa à kòontə mê!' Nì tsuu waa ki yòñə. ⁹ Bεε mə ni yu'u mə bi mà'a ntsò, kə bεε mə ni yu'u annù ñlon̄ ìyòñ, nì tsuu ki bo'ɔ si'i si'i bê; ñlon̄ mə ìnnù ma jù i tswe nì m̄fòò m̄fè'è ya'a; kaa mbĩ i ka yĩ wa'a aa tsi'i ma mùu noò ghensè ñlwi'i."

¹⁰ Yesu a gheè nî mbĩi a nswon̄ a mbo bo mə, "Ítoo i ka yĩ ki mà'a ntsò bo bi jĩ mɔ'ɔ, tâ ìtoo jii mə bifò bu'utə aa tâ i ki ñka mma'anə bo bi jĩ mɔ'ò; ¹¹ ñsyè i ka yĩ ki tsiginè tsi'i nì m̄tì, tâ m̄ikwenə à kuu ala'a, tâ m̄ighòò mi ñkwon̄ bè tâ m̄i fè'è a idigə idigə; ìnnù jì swèrè ñswerə bo bi ìlensə jì wè i ka yĩ ki fè'è a mbà'à ñikàn. ¹² Mbɔn̄ tâ ma juu ìnnù i ka m̄fè'è, bɔn̄ bi ka yĩ ki ban̄tə nî ghuu, i kii tso'ɔ nî àkòrə yuu. Bi ka yĩ ki tswatə nî ghuu i fa ni a ndan̄ghotə tâ bi ka nsa'a, i kii mà'à nî ghuu a ndátsan̄ə. Bi ka yĩ ki ghèè nî bù a nsi b̄ifò bo b̄iGúmnaà ñlon̄ə annũ ìkũm ghá. ¹³ Ma yù a ka yĩ fa abwarə a mbo bù mə nì swon̄ annũ yá. ¹⁴ Mbə a fè'è ma mùu ajàn nì tsuu ki tan̄tə annũ yï mə nì ka ghìrə swon̄ fi'isə ib̄i nù ghuu ghu aa mbɔn̄ tâ nòò à ku'u; ¹⁵ ñlon̄ mə mè ka yĩ fa ñghàà bo bi m̄itsyè a mbo bù, a ajàn yï mə kaa mbə bè bii mə bi ñin̄ isa'a a nu bù aa kaa mbə bi wa'à lìgìtè kə ki ntuu. ¹⁶ Tsi'i b̄itaà buu ni b̄indé buu, ni bɔɔ bi maà buu, ni b̄an̄gwè'è buu, bo bi ìkà'á juu, bi ka yĩ fèè ghuu. Bi

ka yĩ tswatə ghuu bĩ mɔ'ɔ fa mə bĩ zwiətə. ¹⁷ Bè bĩtsim ka yĩ bàà ghuu nlon ikùm ghâ. ¹⁸ Lâ kaa tsi'ĩ ìnònètú yùù yĩ m̀fùùrè kaa mbə yi wa'à bwê. ¹⁹ Nì bə tǎŋntii i bii ŋgi'i bon nì ka yweensə mibhì mi nú muu.

Yesu a ghaà ànnù nlon ajàn yii mə bi ka yĩ ta ŋgi'i nĩ àla'a Yerusalem aà
(Mt. 24.15-21; Mk. 13.14-19)

²⁰ “Mbə nì yĩ nyə ŋgǎŋntsò i karisə Yerusalem, nì zĩ mə nòò nta ŋgi'i ghu à kòòntè mē. ²¹ Maà noò tâ bə bii mə bi tswe a ala'a Yudea aa bi fɛ'ɛ ŋkhəkə ŋkɔ'ɔ ŋghɛɛ a itu m̄nta'à, tâ bii mə bi tswe a m̄m ñjò'ò àla'a aa bi fɛ'ɛkə, tâ bii mə bi tswe a mbɛɛ ifò aa tâ bĩ tsuu bu ŋkuu a m̄m ñjò'ò àla'a; ²² nlon mə ñjwi mà jú à ka yĩ bə aa noò yii Nwĩ à ka yĩ ndĩ ŋgi'i a nu bə bi, a n̄lwenə innù tsim jii mə bi ŋwa'anə a mum ñghàà ni Nwĩ aà. ²³ Wɛɛ! Ŋgi'i b̄imaburè bi ato'o bo bĩ yĩ bii mə bi nɔŋsə bɔɔ maa nĩ ñjwi ma jya aà! Nlon mə ŋgi'i yĩ ñwè i ka yĩ tswe fàa atu nsyê, tâ Nwĩ à di'i alwintɔŋè yi a nu bə ma bú. ²⁴ Bi ka yĩ zwiətə bē bĩ ghà'atè nì munwĩ n̄tsò, i tigə tswatə waa nĩ ìbù'u n̄tsò, i ghèè nì bo itoo itoo; tâ b̄itizi Nwĩ bi kuu Yerusalem i nan̄sə ki kwàrə, i tigə nn̄i'ì n̄i bə, i ywe'e noò yii mə Nwĩ à ləə mə tâ bo ghirə ma yù ànnù aa, à zi mmè.

Ajàn yii mə Mu Nù à ka yĩ bũ bhì aà
(Mt. 24.29-31; Mk. 13.24-27)

²⁵ “Hlensə i ka yĩ ki fɛ'ɛ a nì n̄nòò, bo bĩ a nì sàŋ bo bĩ nì m̄injɔŋ. Tâ bē a itoo itoo bĩ tswe a m̄m ŋgi'i tâ ìtu jyaa buurə a ajàn yii mə bi yə miyaa bo bĩ ìkànə ŋki i tigə burə ju'u aà. ²⁶ Bè ka yĩ tigə bɔ'ɔ nlon ìnnù jii mə i fɛ'ɛ a mbi aa, i tigə wòkè tsi'ĩ tsò ìku njoo; nlon mə bi ka yĩ tsigə ida'a tsim jii i tswe a aburə aà. ²⁷ Maà noò tâ bĩ yə a Mu Nù tâ à ka nzi nì a m̄m mbà'à nì m̄idà'à nì ñgha'a n̄i wè. ²⁸ Mbə nì yi nyə ma juù ìnnù i lɔginə ŋka m̄fɛ'ɛ, nì b̄innè n̄təə ŋŋentə itú juu a ndəŋ nlon mə nòò n̄tsù'ù àtú yuu à kà mē aa ŋkoontə aà.”

Ànnù yii mə mbə bi yəgə nĩ àti figè aà
(Mt. 24.32-35; Mk. 13.28-33)

²⁹ Yesu a ghèè n̄i m̄b̄ii ñnaa ñghàà nuà a mbo bo: “Lèntə n̄i àti figè bo bĩ ìt̄i j̄i m̄ɔ'ɔ; ³⁰ a yi mbə noò yii ntaà ji i fi'isə mə iyèŋ j̄i fii aa, n̄i zi mə nòò n̄tsù mbəŋ à tigə a abô. ³¹ A k̄i mbə n̄i a ŋḡiŋ ŋḡiŋ mə, n̄i bə yə tâ ìnnù juà i ka m̄fɛ'ɛ bon n̄i zi mə nòò ànnù n̄ifò Nwĩ à kòòntè mē. ³² Mè swon tsi'ĩ ànnù ñŋkɔŋ a mbo bù mə, kaa n̄iwàà n̄i bē nuà n̄i ka

wa'à tsyà ti ghê innù ma jù tsim i fè'è mê. ³³ Abùrè bo ònsyê ka yí tsyà, lá kaa tâ nìghàà na nì wa'à tsyà.

A ku'unə mə ta nì ka ntswe nìkərə

³⁴ “Nì ka ntsyesə ghuu ntsuu mibì mī nū muu bo bì noò ghùù si'i si'i kī fa nloŋ annū miji bo bì a ŋka nnô, bo bì innù jii mə i nwùgè nī ghuu fàa múm ntswéntì aa boŋ ñjwi mà ya i ka yí wí'lkě tswa ghuu tsó màtaà. ³⁵ Nloŋ mə ñjwi mà ya i ka yí zì aa a mbo bè bìtsim bìi mə bì tswe fàa atu nsyè aà. ³⁶ Nì ka nstwe nìkərè a ŋgòŋ bìnòò bìtsimè, ntsa'atè nī Nwī mə mbə a fa mètì mii mə mbə nì yí ñkhè innù ma jù tsim mə i ka yí kī fè'è aà, tá bəŋnə təə a nsi Mu Nù.”

³⁷ Yesu à le si dì'ì nì nìghàà nì Nwī a ndàmà'anwī a njwī tsimè. Mbaŋnə ŋghèè ñlè nī nta'a yii mə bì le si twonə nì Olive aa nìtugè. ³⁸ Tsi'ì a mbà'a mbà'à bè bìtsim le si zì a ndàmà'anwī a nyu'u ànnù yii mə à le si dì'ì aà.

22

Ajàŋ yii mə bì le ntaŋə annū atu Yesu aà

(Mt. 26.1-5; Mk. 14.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Nòò ñkùrè àbaa ti kò'ò wa, noò wa yii mə bì le si twonə nì Passa aa, à le ñkù'ù, ² bìlì bì ŋgǎŋmà'a Nwī bo bì ŋgǎŋndì'ì nòŋsè bì ká mbo'ò bè bya ntiŋə nloò nī àjàŋ mə bì ka ŋe'esə zwitə Yesu.

Ajàŋ yii mə Judas a le mbii mə yu ka fèè Yesu aà

(Mt. 26.14-16; Mk. 14.10-11)

³ Satan à le ŋkuu a ato'o Judas wa yii mə bì le si twonə nì Iscariot aà, mbə ñgànyəgənnù Yesu wa yí mò'ò a titì bya nìghúm ntsò baa aà. ⁴ Judas à le nlò ñghèe yi, ñghèe ntaŋtə bo bì bìlì bì ŋgǎŋmà'anwī bo bì bìlì bì ŋgǎŋmbè ndàmà'a Nwī a ajàŋ yii mə yu ka fèè Yesu a mbo bo aà. ⁵ Bo le nnaŋsə ndoritə tsi'ì mbê ànnù, mbii mə bo ka fa ŋkabə ghu mbô. ⁶ Judas à le ŋkì mbii, ntiŋə nloŋinə ŋka nloò nī mǎnjì yii mə mbə yu fèè Yesu a mbo bo ti ghè mə bè zì.

Ajàŋ yii mə Yesu bo bì ñgǎnyəgənnu jì le nji miji mə Passa aà

(Mt. 26.17-25; Mk. 14.12-21; Jn. 13.21-30)

⁷ Njwi i le ñkù'ù àjàŋ mə bì taŋtə annū njwī Abaa ti kò'ò, ñwa nī mú mǎbīnjèrè Passa aa, ⁸ Yesu a too Peta bo Jɔŋ, nswonə a mbo bo mə, “Nì ghèe ntaŋtə miji mī Passa, a ajàŋ mə bì'inè ka jì aà.”

⁹ Bo betè yi mə, “Bì'ì ghèe taŋtə aa fə ε?”

¹⁰ Yesu a kwi'ì a mbo mə, “A ajàŋ mə nì ka kī kuu ghèe a njò'ò àla'a aa, nì ka yə ñù tâ à be'e àntòò ñkì, nì yə, nì yonə

yi nyon ηkuu a nda yï à ka kuu ghu aà. ¹¹ Nì kuu nì swon a mbo mbôn nda wa mæ, 'Ndì'innnù à bètə mæ, nja'à nda yï bi'i bì ñgǎnyəgənnù ja ka ji Passa ghu aa ì fə aa ε?' ¹² Bon à ka dī'ì nja'à nda yï ηwè yï mò'ɔ a ndəŋ yï mæ ñjoo i tswə ghu aa tâ nì nanşə."

¹³ Bo le ηghèè ñyə ηgòŋ innnù tsim tsi'ï wa ajàn mæ Yesu à le nswon a mbo bo aa, ntigə nnanşə njoo nji Passa jyâ.

Ntarə Mmà'àmbi

(Mt. 26.26-30; Mk. 14.22-26; 1 Kor. 11.23-25)

¹⁴ Nòò ñji Passa wa à kù'ù mē, Yesu bo bì ñgǎnyəgənnù ji bo tswè a atu atətè, ¹⁵ a swon a mbo bo mæ, "Mè ghìrə nanşə nlɔɔ mæ mæ ji miji mi Passa bi'inè i bōŋ yə ηgi'ì. ¹⁶ Mè swon a mbo bù mæ kaa mè ka yi wa'a miji mà mú bù ñji i ywe'e a noò yï mæ ànnù nifɔ Nwî a ka yï zï tâ ñji'ï ànnù yï bi ji ghu aa tâ ì nanşə nlaa."

¹⁷ Yeesô à logè ñdōŋ mîlù'ù mfa mbi'ikə a mbo Nwî ñswon mæ, "Nì ko nno ηkwērìnə nì yu. ¹⁸ Mè swon a mbo bù tsi'ï annù nîkoŋ mæ, kaa mè ka yï wa'a mîlù'ù bú ñno, ñywe'e noò yï mæ ànnù nifɔ Nwî a ka yï zï aà."

¹⁹ A tigè m̄bu nlògə abaa, mfa mbi'ikə a mbo Nwî, m̄batə mfa a mbo bo, ñswon mæ, "A nî ìb̄in̄ú gha i ghuà, yï mè ka fa a atu bù aà. Nì tigè ηghìrə ma mùu ajàn ηwa'atə nî ghâ." ²⁰ Tsi'ï maa ajàn, a kî m̄fa ndəŋ ya a mbo bo a noò mæ bo jì mē miji mya m̄anşə aa, nswon mæ, "Ndəŋ yulà, à nî àkàà yï fii yï mæ Nwî à wàrə bú bo nî àlæə n̄u ya yï mæ bi ka saansə a atu bù aà.

²¹ "Lá, yé nì, ηù yï mæ à fèe gha aa, à tswə fàa atu atətè ñji bi'ì yu, ²² Lá ànnù ma yú a ka yə Mu ηù aa tsi'ï ajàn yï mæ bi lèè ñtə'ε ntaŋtə nləə aà, lá ηgi'ì yï ñswèrə a nu ηù yï mæ à fèe yi aà."

²³ Bo logìnè ñtigə mbetə nlɔɔ a titii bo mæ m̄bə a nanşə m̄bə aà wò yï mæ m̄bə à ghìrə ma yu ànnù aa le!

A jàn yï mæ àswun̄nə à le mfè'è ñlon ànnù ηù yï mæ à nì ηù yï ηwè aà

²⁴ Aswun̄nə a le mfè'è a titii ηgǎnyəgənnù Yesu, bo loò nì ñzi mæ ηù yï mæ à nì ηù yï ηwè àkò'òntsirə a titii bo aa nî wò ε? ²⁵ Yesu a swon a mbo mæ, "Bifò bi b̄itzi Nwî bo bu'utə bē byaa laa bù'utə. Bi twonè nì b̄itə bi ala'à byaa laa nî ηgǎnghìrè ìb̄òŋè. ²⁶ Lá tâ à tsuu maa ajàn bə a mbo bù. A ku'unə mæ ηù yï mæ à nì akò'òntsirə a titii bù aa tâ à bə tsi'ï tsǒ m̄un̄khə yï mæ à kè'ə nsigə nlwi'isə. Tâ b̄itsyàsə a titii bù bì bə tsi'ï tsǒ ηgànəfà'à. ²⁷ A ghà'atə wò aa ε? Nù yï mæ à tswə a atu atətè ñji aa kè ηù yï mæ a tsyàsə miji aa ε?

A laa mə à ni nù wa mə à tswe nji aà. Lâ mè bə̀nə ntswe a titì bù aa tsi'í tsǒ nù ntsyàsə mij̃.

²⁸ “Nì tswè mē bi'inè a mùm ñgi'í ntsim yii mə mə yə aà. ²⁹ Tsǒ mə Taà ghà à fà mē mida'a a mbo mə mə tâ mè ka nsa'a mbi yù aa, mè ki mfa ma myaà midà'à a mbo bù. ³⁰ Nì ka yí ki ji kii nno a atu atetǔ mè a mùm ànnù nifǔ mè. Nì ka yí kii ñə̀nə nì ìbèrè i ki sa'a nì ìtsə baIsrael jya nìghúm ntsò baà.

*Ajàn yii mə Yesu à le nswon mə Peta à ka tuu yi aà
(Mt. 26.31-35; Mk. 14.27-31; Jn. 13.36-38)*

³¹ “Simon, Simon, yu'utè! Satan à le mbetə mə yu ywe'etə ghuu tǎ səgə ghuu tsǔ abaa, ³² lâ mè tsà'atè mē Nwí a atu wò, Simon, mə tâ àbiintiì yo tsuu lǒ bərə. Βεε ò bə̀nkə gho mbiì a nu mè, ò liginè ñniñ mida'a a nu bìlím bô.”

³³ Peta a kwi'i mə, “Mmà'àmbí, mè tantə mə mə ka kuu atsañ bí'ìò, i kii kwo bí'ìò.”

³⁴ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “Mè swon a mbo wò Peta mə, mbon̄ tâ ànkəgè à tən̄ n̄tugə s̄ii, bon̄ ò tuù mē gha ñgàà ji tarə nswon mə kaa ò s̄i gha z̄i.”

Ànnù yii mə mbə bi ghirə a noò ñgi'í aà

³⁵ Yesu a betə ñgǎnyəgənnù ji mə, “Nòò wa mə mè le ntoo ghuu nswon a mbo bù mə nì tsuu abosà lògə, ntsuu abàà lògə, ñki tsuu n̄tam n̄lògə aa, nì le mbaa mbon̄ə ayoò yí tsu aa ε?”

Bo kwi'i mə, “Ñgan̄.”

³⁶ Yesu a swon a mbo bo mə, “Lâ, tsítsòñ nù yii mə à tswè nì àbosà yi nì àbàa yi aa, tâ à liginè n̄lògə. Nù yii mə à s̄i nì munwí ntsò tswè aa, tâ à fee akùtè yi nyuu ghu. ³⁷ Nlon̄ mə, mè swon a mbo bù mə, ànnù yuà yii mə aṅwà'ànè Nwí a swon aa mə: ‘A yê ñgi'í tsi'í tsǔ ñgə̀nmbù'ú ìnnù j̄i bí' aa, ka bòontè m̄bi'í ñgàà yà, nlon̄ mə ñgòñ ìnnù tsim̄ j̄ii mə bi le ñṅwà'ànè m̄bi'í ñgàà yà aa i kà mē aa mfe'ε mbòontè.”

³⁸ Ñgǎnyəgənnù ji i swon mə, “Yê, b̄imunwi bi ntsò bi baa b̄i bulà, Mmà'àmbí.”

A kwi'i mə, “Wa a kù'ù mē.”

*A àjàn mə Yesu à le ntsà'atè Nwí a atu Nta'a Olive aà.
(Mt. 26.36-46; Mk. 14.32-42)*

³⁹ Yesu à le mà'atǔ n̄jò'ò àla'à Yerusalem m̄fe'ε yi, tsi'í ajàn yii mə à le s̄i gha'asə ñghirə aà, m̄fe'ε ñghèè yi a atu nta'a Olive. Ñgǎnyəgənnù ji i le nyòñè yi bo bo kò'ò ñghèè ghu. ⁴⁰ A kò'ò mē ñkuu ghu, nswon a mbo bo mə, “Nì ka ntsa'atè Nwí tǎ wa'à a ñkìrè Satan ló ñwo.”

41 A swòŋ mē laà, n̄mma'atə waa ŋghentə, àgha'a a bɔ̀ò n̄sa'atə tsi'í m̄untsir̄ê, n̄swetə miku'utê mi a nsye, n̄tsà'atə Nwî 42 n̄swon̄ mə, “Taà, mbə ɔ̀ bii bon̄ ɔ̀ tse kwerə ndôn̄ ŋgi'i yù a mbo mē n̄lɔ'osə. Lâ mə kôn̄ aa a ŋghirə bê ànnù yî mə ɔ̀ lɔ̀ aà; kaa wa'à bə à yî mə mə lɔ̀ aà bə.” 43 Angel à le n̄lɔ a aburə nsigə mfa mit̄ī ghu mbô, [44 Tsó mə nt̄ī yi i le mburə nluu n̄i àjəŋnə aa, a bú ŋgaansə mit̄ī mi ŋku'usə ntsà'atə Nwî tsi'í n̄it̄ī n̄it̄ī, n̄liginə, àlìginə yî mə a le mfè'è ghu nu aa a tigè n̄sigə ntsīŋkə, mbə tsó it̄aa aləè.]*

45 A lò mē wa adigə ntsà'atə Nwî n̄bii n̄zī fu wa mbèè ŋgǎŋyэгənnù ji jya, n̄yə waa bi bwii nlon̄ mə àjəŋnə yî mə a le nluu a nt̄ī bo aa a le ŋghirə bo bɔ̀rə. 46 A betə a mbo bo mə, “Ni bwii aa àkə aa ε? Ni biinə ntswe ŋka ntsa'atə Nwî t̄a wa'à a ŋk̄irə Satan lô ŋwo.”

Ajàŋ yî mə bi le ntswa Yesu aà

(Mt. 26.47-56; Mk. 14.43-52; Jn. 18.3-12)

47 Yesu à kà mē aa ŋghaa laà, kaa mburə ti m̄ansə, n̄nɔ̀ò bê i ywunə n̄zi, Judas, ŋù yî mò'ɔ̀ wa tit̄ī ŋgǎŋyэгənnù Yesu jya n̄ghúm n̄tsò baa, à le mbə yu yî mə à le ntsyá mb̄ī yàà, n̄di'i n̄i m̄an̄ji a mbo bo. Judas à zī mē, n̄tsya ŋghèè a mbèè Yesu mə yu n̄ɔŋ m̄ighègè mi. 48 La Yesu a betə ghu mbo mə, “Judas, n̄nɔŋ m̄ighègè mi Mu Nù à laa mbə m̄an̄ji yî mə ɔ̀ tse tsyà ghu i fèè yi aa ε?”

49 Ŋgǎŋyэгənnù jya j̄ii mə bo bi Yesu le ntswe aa, bi yè mə annù yî mə a le ntswe ghu aa, mbetə yi mə, “Mmà'àmbi, ɔ̀ lɔ̀ mə t̄a bi'í to waa ni bɔ̀onwi bi'i aa ε?” 50 Nù n̄ib̄ɔ̀ wàà yî mò'ɔ̀ a burə n̄lɔgə munwi ŋkwyè atòŋnə abù'u ŋgǎŋmà'a Nwî yî ŋwè yî m̄a'à ghu n̄lɔ'osə.

51 Lâ Yesu a swon̄ a mbo bo mə, “Wa a kù'ù m̄a!” Ŋghensə abò yi m̄mɔ̀ontə atòŋnə ŋù wa ghu ŋghurə yî.

52 Yesu a tigè n̄swon̄ a mbo b̄il̄ī bi ŋgǎŋmà'a Nwî bya bo bi a mbo b̄itsyàsə bi ŋgǎŋmbê n̄dâmà'anw̄i bya ni a mbo b̄it̄a bi ala'a bya b̄ii mə bi le n̄zī a ntswa yu aa mə, “N̄i zi n̄i nwi ntsò a b̄ò'ɔ̀ ni m̄ibu'u aa a ntswa mē tsó n̄i zi a mban̄nə àŋgāmighee aa ε? 53 Tigə mē k̄i si tswè bi'inə a n̄dâmà'anw̄i aa tsi'í n̄jwi n̄jwi aa ε? Tigə bon̄ n̄i le mbaa ntswa gha aa maà noò. Lâ ts̄its̄on̄ à ni nòò ghùù, nòò yî mə ŋù wa yî mə a sa'a mfii idìgè à fa m̄ida'a a mbo bù aà.”

Ajàŋ yî mə Peta à le ntuu Yesu aà

(Mt. 26.57-58,69-75; Mk. 14.53-54,66-72; Jn. 18.12-18,25-27)

* 22:44 Kaa àt̄ī ma yù a si m̄úm ŋwà'ànə j̄i m̄o'ɔ̀ tswè.

54 Bi le ntswa Yesu ñlogè yi ñghèe ni ghu a ndùgè ñgàñmà'a Nwĩ yĩ ñwè. Bi lògè mē yi ñka ñghèe ni ghu aa, Peta a tigè ñyonə, ñyon aa tsi'ĩ a sà'a agha'à. 55 Bi le ñjètə m'ò a titi ñsàñàbèè yá, Peta a yōñ ñtigè ñghèe tsitə bē bya bii mē bi le ntswe ghu aa, bo bo tigè ñyo'otə. 56 Ngàñfà'a ñgàñmà'a Nwĩ wa yĩ mǎngyè yĩ m'ò a yè mē yi a tswé wa adigè m'ò aa, ñt'e'ε mi'ĩ mi ghu nu nlii, ñswoñ mē, “Ñù ghulà mē, à ghìrə ñki tswé bo bi Yesu!”

57 Lâ Peta a tuu nswon mē, “Mǎngyè, tsi'ĩ ñzĩ yi, kaa mē sì yi burə nzi zi!”

58 Mu fibàntə à bù mē ñghèə ki bə, ñù yĩ m'ò a yē Peta, ñswoñ mē, “Tigè ò bə aa ñù ñibò wàà yĩ m'ò aa ε?”

Lâ Peta a kwi'i mē, “Mbâ ghulà, wa kaa mē sì ghu bē!”

59 Nòò à bù mē ñtsya yĩ m'fùurè, ñù yĩ m'ò a bù ñzi nliñnè ñswoñ tsi'ĩ ñtì mē, “Tsi'ĩ annù ññkoñə, ñù ghulà à ghìrə ntswe bo bi Yesu, ñlon mē à ni mu Galilea aà!”

60 Lâ Peta a kwi'i mē, “Kaa mē sì annù yii mē o ghàà ñswoñ aa zì!”

Tsi'ĩ maa noò mē à kà mē aa kwi'i laa, àñkègè a tɔñə. 61 Mmà'àmbi a karikè yi nte'ε mi'ĩ mi ntsinə nlii Peta, Peta a wa'atə à annù ya mē Mmà'àmbi à ghìrə nswon ghu mbo aa mē, “Mbɔñ tã àñkègè à tɔñ ñgaa ji baa ñtugə sii, le boñ ò tùù mē ghâ ñgàà ji tarə!” 62 Peta à le mfè'è ñghèe a abee, ñnanjsə nyə'ə tsi'ĩ mbē ànnù.

A àjàñ yii mē bi le ñka ñwye ñi Yesu ñghɔɔ ñi yi aà
(Mt. 26.67-68; Mk. 14.65)

63 Bè bya bii mē bi le sì bē ñi Yesu aa bi le sì tigè ñwye ñii ñkii ñghɔɔ ñii. 64 Ñlogè atsə'è ñkwerə mi'ĩ mi ghu, mbetə ñii mē, “A gho aa a ghòò wò? Twi ñù yii mē à ghòò gho aà!” 65 Bo le ñki mbu nswon innù jì ghà'atə mbəgitə yi ghu.

Ajàñ yii mē bi le ñlògè Yesu ñzi ni ghu a nsi ñgǎñdasa'a aà
(Mt. 26.59-66; Mk. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

66 Abèè a fù'ù mē bità bi ala'a ni bìlii bi ñgǎñmà'a Nwĩ a b'ò ni ñgǎñndi'ĩ ñòñsə boòntə, bi logè Yesu ñzi ni ghu a nsi ñgǎñdasa'à. 67 Bo betə ghu mbo mē, “O laa mbə Ayo'ò Nwĩ wa aa ε? Bεε ò bə aa ghu, ò swon bii yu'ù!”

A kwi'i mē, “Mè t'ε swon a mbo bù boñ kaa ñi sì bii. 68 Kè mbə mē t'e'ε mbetə ghu ñi àbetə boñ mbə kaa ñi wa'à kè ñkwi'i. 69 Lâ ñloginə sii, Mu Ñù à ka tswé a mbèè ñikwεε Nwĩ yii à tswé ni mada'à aa ñi mà'à.”

70 Bo bitsim bi betə mē, “Ma la a bə mē ò ni Mu Nwĩ aa ε?”

A kwi'i mē, “Ñi swòñ mē!”

⁷¹ Bo tigè òswonj mæ, “Kaa bǐ'í si býyǝfǝ bi dǎnj bu nlòò! Tsi'í bǐ'í, bǐ'í yù'ù mæ yǐ'í njgaa annù yǐi mæ à swǝnj aà.”

23

Ajànj yǐi mæ bi le njghèè ni Yesu a nsi Pilato aà.
(Mt. 27.1-2; Mk. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Nnòò bǝ bya bǐtsim i biǐnǝ òlogǝ Yesu njghǝε mfa a mbo Pilato ² òlògǐnǝ njka ninj innù ghu nú: “Bǐ'í le ntswa mbâ ghù a buurǝ nǐ àla'a, òswonjǝ ni a mbo bǝ mæ tâ bo tsuu bǐtǎx a mbo Kaisa ki tu; njkii nswonjǝ ni mæ yu laa mbǝ Ayc'ò Nwǐ wa yǐi à ni mfò aà.”

³ Pilato a tigè mbetǝ yi mæ, “O bǝ aa mfò baYuda aa ε?”
Yesu a kwi'i mæ, “O swǝnj mǝ maa ajǎnjǝ!”

⁴ Pilato a bú òswonj a mbo bilii bi njgǎnjmà'a Nwǐ bo bi nnòò bǝ wa mæ, “Kaa mǝ sǐ njj'í ànnù yǐi mæ mbǝ mǝ ninj isa'a a nu njù ghu aa zǐ.”

⁵ Bo bú njkweensǝ nswonj tsi'í nitii mæ, “Innù jii mæ a di'í aa, i ghǐrǝ mǝ bǝ tigè njyǝnjǝ mbùurǝ nǐ idigǝ a mbù'ù àla'a Yudea ntsimǝ. A le òlògǐnǝ aa a Galilea, à kǐ mǝ òntigǝ nzi faà tsǐtsǝnjǝ.”

A ajǎnj mǝ bi le òlogǝ Yesu njghǝε ni ghu a mbo Herod aà

⁶ Pilato à tǐ mæ yu'u maa ajǎnj, mbetǝ mǝ, “Njù ghuà à ni mu Galilea ε?” ⁷ A tǐ mæ yu'u mæ Yesu à le nlò aa wa mbù'ù àla'a mǝ Herod à le si sa'a aa, òtoo yi a mbo Herod, yǐi mǝ à le ntswe a Yerusalem maa noò aà. ⁸ Herod à le ndoritǝ si'í a nyǝ Yesu, òlonj mǝ à lǝé nte'ε nyu'u innù tsi'í tǝtǝ òlonj njgaa yǐ òntigǝ nlòò nǐ nyǝ yi aà. A le si wa'atǝ ni mǝ Yesu à ka ghǐrǝ alǝnsǝ yǐ mǝ'ò. ⁹ Maa ajǎnj, Herod a tigè mbetǝ ibetǝ jǐ ghà'atǝ a mbo Yesu. Kaa Yesu a wa'à yǐ tsu kwi'í. ¹⁰ Bilii bi njgǎnjmà'a Nwǐ bo bi njgǎndǐ'í nǝnjǝ bi fǝ'è nzi ntǝǝ a mbii, ònanjsǝ ninj innù jǐ tǐi tǐi a nu Yesu. ¹¹ Herod bo bi bǐsogyǝ bi bi logǐnǝ ntigǝ ntsa'a nǐ Yesu njkii njwyε nii; òlogǝ atsǝ'ǝ yǐ sigǐnǝ mǝma'a ghu nu, mbu ntoo yi fu a mbo Pilato. ¹² Nlogǐnǝ maa njwi, Herod bo Pilato bo boònsǝ òntigǝ mbǝ ika'a, òlonj mǝ à le tǐ bǝǝ aa bo bǎnǝ.

Ajànj yǐi mǝ bi le ntsǝrǝ mǝ bi zwiǝ Yesu aà
(Mt. 27.15-26; Mk. 15.6-15; Jn. 18.28-38)

¹³ Pilato a tigè òtswonj bilii bi njgǎnjmà'a Nwǐ, bo bi bǐsa'a bi ala'a bo bi bǝ bya, ¹⁴ òswonj a mbo bo mǝ, “Bù ghǐrǝ nzi ni njù ghù òswonj mǝ a bùurǝ idigǝ. Tsǐtsǝnj, mǝ lǝntǝ mǝ annù yi faà, a nsi bù, nyǝ mǝ kaa à sǐ annù ya yǐ tsu mǝ bú ninjǝ ghu nu aa fǎnsǝ. ¹⁵ Herod à le njki nyǝ mǝ kaa à sǐ annù yǐ tsu fǎnsǝ, mbu ntoo yi fu a mbo bǐ'inǝ. Kaa njù ghù

à sǐ annù yǐ tsu yǐi mǎ a ku'unə mǎ mbə bi zwiṭə yi ghu aa fànsə. ¹⁶ Maa ajàṅ, mǎ ka ghìrə bì ghɔɔ yi ntigə mma'atə yi tâ à ghɛɛ." ((¹⁷ A lɛ swon laa nlon mǎ a yi mbə ma mùu njwǐ ìkòò aa bè betə a fi'isə ñgàṅàtsaṅ yǐ mǐfùurə mǐfa a mbo bo.))*

¹⁸ Nnòò wa tsi'ǐ tsim i yə'ə ñswon mǎ, "Zwiṭə yi! Fi'isə Barabas, mfa a mbo bǐ'ǐ." ¹⁹ (Bi lɛ niṅə Barabas a ndàtsaṅ aa nlon mǎ à lɛ ghìrə àla'a a buurə, bè tigə ñto ntuu nǐ Kaisa, a kǐ ñzwiṭə ṅú.)

²⁰ Pilato à lɛ nlòò mǎ yu fi'isə Yesu; maa ajàṅ, a bú ñtsa'asə nnòò wá. ²¹ Bo bǎṅṅə ñtɔṅṅə nswon mǎ, "Kwèentə yi! Kwèentə yi!"

²² Pilato a swon a mbo bo a nǐ ñgaa yǐi mǎ ì ywe'e ji tarə aa mǎ, "Nǐ lòò mǎ bì kweentə yi aa a ya? Annù yǐ bi yǐi mǎ à bù'ù aa à nǐ àkə aa ɛ? Kaa mǎ sǐ ghá ànnù yǐi mǎ à ghìrə mǎ mbə bi zwiṭə yi aa yə! Mǎ ka ghìrə tâ bì ghɔɔ yi mma'atə."

²³ Lǎ bo bú ñku'usə ntɔṅṅə ghaa bə nǐ mǐtǐ ñswon mǎ tâ bì kweentə Yesu, bo ghɛɛ nǐ mbǐi ñka ntɔṅṅə nywe'e a noò yǐi mǎ Pilato à lɛ mbii mǎ bì kweentə yi aà. ²⁴ Pilato a tigə ñswon mǎ tâ bì ghìrə annù ya yǐi mǎ bo lɛ si betə aà.

²⁵ A fi'isə ṅú wa mǎ bo lɛ si betə aa, wa yǐi mǎ bi lɛ nniṅ a ndàtsaṅ nlon mǎ à lɛ ṅghìrə àla'a a buurə, a kǐ ñzwiṭə ṅú aà, mǐbaṅṅə mfa Yesu a mbo bo mǎ bo ghìrə ajàṅ yǐi mǎ bo lɛ si lòò aà.

*Ajàṅ yǐi mǎ bi lɛ ñkwèentə Yesu a ati bǎṅṅəbǎṅṅə aà
(Mt. 27.32-44; Mk. 14.21-32; Jn. 19.17-27)*

²⁶ Bǐsogyè bi lɛ nlògə Yesu ñghɛɛ nǐ ghu, bi kǎ mǎ aa ṅghɛɛ aa, mbòò Simon ṅú Cyrene, yǐi à lɛ si kwɛɛ nǐi a afò aà. Bo lɛ ntswa yi, mǐbe'esə yi nǐ àbǎṅṅə bǎṅṅə Yesu ya, ṅghìrə a tigə ñyonə ghu njim.

²⁷ Nnòò bə bǐ ghà'atə bi lɛ si kǐi nyonə nii; bǎṅgyè bǐ mɔ'ɔ bi lɛ ntswe a titǐ bo, ñyə'ə nǐ Yesu, ñtɔṅṅə mbo'o tsi'ǐ nǐtǐ. ²⁸ Yesu a bəṅkə yi nyə waa nswon mǎ, "Bǎṅgyè bǐ Yerusalem! Nǐ tsee bə gha ki yə'ə, nǐ ka nyə'ə bə ìbǐinú ghuu bo bì bɔɔ buu. ²⁹ Nlon mǎ nòò yǐ mɔ'ɔ a zǐ mǎ bè ka yǐ tigə swonə nǐ mǎ, 'A bɔṅə ànnù bǎṅgyè bǐi mǎ bi lɛè ṅwa'à nǐ bɔɔ tswə aà, tsi'ǐ bǐi mǎ bi lɛè ṅwa'ǎ bɔɔ bǐ bɔrə kwe'e aà, kə ki nnɔṅsə aà!' ³⁰ A nǐ nòò wa mǎ bè ka yǐ tigə swonə nǐ a mbo mǐnta'a mǎ, 'Wǎ a nu bǐ'ǐ!' I kǐi swonə nǐ a mbo mǐnta'a mǐ kəgə mǎ, 'Lò'òsə yi'ǐ!' ³¹ Nlon mǎ mbə bi ka ṅghìrə laà nǐ àtǐ yǐ fwe, boṅ bi ka yǐ tigə ghìrə aa mǎ a kə a noò yǐi mǎ àtǐ ya a yòò mǎ aa ɛ?"

* 23:17 Kaa àtǐ ma yú a sǐ mǐm ñwà'ànə ñi mɔ'ɔ tswé.

³² Bi le ηki mfi'isə ηgàηəfànə ji baa a ηkwèentə waa bi Yesu. ³³ Bi ghèè mē nywe'e wa adigə mə bi le si twonə ni "Akwèe atu" aa, ηkwèentə Yesu ghu bo bi ηgàηəfànə jya ji baà, yĩ mfùùrè ghu mbèè a bô ηkwàbè, yĩ mò'ò ghu mbèè a bô mà'à. ³⁴ Yesu a swonə mə, "Taà, lĩ'nə ifansənnù jyaa! Nlonə mə kaa bo sɿ annù yĩ mə bo ghìrè aa zì aà."

Bi le nyàtə itsə'ə ji a titì bo òtumə nĩ ìbìrè ghu. ³⁵ Bè bya bi le ntəə wa adigə nyə nĩ ìnnù jii i le si fè'è aà; la bìsa'a bi ala'a bi baYuda bi le si bàηnè ηwyə nĩ nswonə ni mə: "A le nyweensə nĩ badāη, tā à yweensə ìbìnnù yi la tsìtsòηə mə mbə a bə Ayò'ò Nwĩ yĩ mə Nwĩ à le ntso'ò aà!"

³⁶ Bìsogyè bya bi le si kii ηwyə nĩ yi; òtigə ηghèe mfa milù'ù mĩ tsè'è ghu mbô, ³⁷ òswonə mə, "Yweensə ìbii nù ghô mə mbə ò bə Mfò baYuda!"

³⁸ Bi le ηηwà'ànə annù mbèe wa atu ati bàηnè bàηnə ghu atu mə: "A ni Mfò baYuda à ghuà."

³⁹ Ngàηàfànə wa yĩ mò'ò a kī mbəgitə Yesu òswonə mə: "O laa wa'ă Ayò'ò Nwĩ wa bə aa ε? Yweensə ìbìnnù gho ηki nyweensə yi'ì!"

⁴⁰ Yĩ mò'ò wa à bàηnè ηwenə yi, òswonə mə, "O si Nwĩ bə'ò aa ε? Bi ghìrè ntsèrə isa'a gho aa a ηgĩη ηgìη tsò yi. ⁴¹ Bi ghìrè ntsèrè yi'ìò isa'a aa i ku'unè nĩ ànnù yĩ mə si le ηghìrè aà; lâ ηghèe ni yu, kaa à sɿ annù fànsè." ⁴² A tigè mbu nswonə a mbo Yesu mə, "O yi ò wa'atè gha mbă Yesu, wa noò yĩ mə ò ka yĩ zì tsò m̃fò aà!"

⁴³ Yesu a swonə ghu mbo mə, "Mè swòηə a mbo wò tsi'ĩ annù nĩkonə mə, tsi'ĩ sii, ò ka ghìrè tswe a pàràdisò bi'ìò."

Ajàη yĩ mə Yesu à le ηkwò aà

(Mt. 27.45-56; Mk. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

⁴⁴ Nòò à sɿ'ĩ mē, ìtugə i fii ηkusə ala'à tsim ηghèe nywe'e a ni nòò nyəη nòò. ⁴⁵ Atsè'ə ya yĩ mə a le ηkwàsə múm òdámà'anwĩ aa, a le mbò'ònə a titì. ⁴⁶ Yesu a tɔηnə nyə'ə nĩ tì òswonə mə, "Taà, mè nìη mə azwĩ ya a mbo wò!" A swòη mē laà, òtigə ntsii.

⁴⁷ Atu bìsogyè ya a yè mə annù yĩ mə a fè'ε aa, ηgha'asə Nwĩ, òswonə mə, "Tsi'ĩ ànnù nìηkonè, à le mbə aa ηù yĩ ìnnù ji tsinə!"

⁴⁸ Bè bya bìtsim bìi mə bi le mbòò a nyê ànnù yĩ mə à le mfè'è aa, bi le nlò òtigə ηkwèe waa a ndùgə bo, ηwetə mbô myaa nlonə mə m̃ntì myaa le nluu nĩ àjəηnè aà. ⁴⁹ Bè bìtsim bìi mə bi le nzi Yesu aa, bo bi bàηgyè bya mə bi le nló a Galilea nyonə yi aa, bi le ntəə a sà'a agha'a nyə annù ma yâ.

*A ajàŋ yïi mæ bi le ntwiŋə Yesu aà
(Mt. 27.57-61; Mk. 15.42-47; Jn. 19.38-42)*

⁵⁰ Nù yï mò'ò à le ntswe ghu, ìkùm yi i bæ Joseph, m̀bæ ñù yï mò'ò a titìi ñgãñdasa'a, m̀bæ ñù yï sigìnè yïi mæ ànnù yi le ntsinè, bè kii mbò'ò n̄i. ⁵¹ Kaa à le ñwa'á annù ya mæ bi le ntsèrè ñki ghìrè aa, b̄i. A le nlõ a ala'a Arimathea, a mbù'u Yudea, ñyu'utè n̄i ànnù n̄fò Nwí. ⁵² A le ntigè ñghèe a mbèe Pilato, m̀betè aku Yesu ya mæ yu lògè i ghèe twiŋə. ⁵³ Ntigè nsigisè akú yi ya a nsyè, ñlim n̄i àtsè'è yï fù'ù yï sigìnè, ñghèe nn̄iŋ yi a mum n̄isyè n̄i mæ à le nton a mum alãñsè ñgò'ò, kaa bi burè t̄i ñù ghu twiŋ aà. ⁵⁴ Njwi mà yù ì le m̀bæ aa ñjwi yï bè le si ñañsè n̄i ñjoo nlon mæ ñjwĩŋgòn ì le ntigè ñku'u aà.

⁵⁵ Bàngyè bya mæ bi le nlõ a Galilea ñyonə Yesu aa, bi le ñghèè bo bì Joseph, ñyè n̄isyè nya mæ bi le nn̄iŋ aku Yesu ghu aa bo bì àjàŋ yïi bi le nlèè yi aà. ⁵⁶ Bo le ntigè ñkwèe ñghèe a ndùgè, ñtan̄tè m̄ighurè m̄i lùmtè n̄i ñjoo aghò'ò ñghèe a no'ò ìb̄inù Yesu wa ghu.

A bè m̄è wa ñjwĩŋgòn bo m̄iñtè, a ajàŋ yïi mæ nòn̄sè à le nd̄i'ì aà.

24

*Ajàŋ yïi mæ Yesu à le nyweenə ni n̄iwo aà
(Mt. 28.1-8; Mk. 16.1-8; Jn. 20.1-10)*

¹ A lò m̄è m̀bæ tsi'ì a t̄itugè a mbà'a mbà'à a ñjwĩ yï n̄tsyamb̄i a m̄um ñgyà bàngyè bya bi fè'è ñghèe wa ntsù n̄isyè, bo kà m̄è aa ñghèe aa, ntugitè m̄ighurè m̄i lùmtè mya m̄i bo le n̄n̄añsè aà. ² Bo ghèè m̄è, ñyè mæ bi t̄i m̄è ñgò'ò ya mæ ì le ntswe wa ntsù n̄isyè aa nlò'òsè. ³ Bo le ntigè ñkuu ñghèe wa a m̄um n̄isyè la kaa wa'á aku Yesu ya ghu yê. ⁴ Bo le ntigè mbu mfè'è n̄tèè wa adigè, ànnù a tsyâ waa. Bo t̄èè mæ ntigè ñwa'a n̄i ànnù ma yù aa, m̀bãñnè ji baa j̄i mæ i le ñwè'è itsè'è j̄i fù'ù j̄i mæ i le si ñwèè'nè tsi'ì ñwèè'nè aa, i wi'ikè ñzi ntèè a mbèe bo. ⁵ N̄i b̄o'ò n̄i wè n̄i tswá b̄ãngyè byâ, bo tigè ñwo nsigitè a n̄i m̀bãñnè j̄yâ; bo betè waa mæ, "N̄i lòò ñù yïi mæ à tswe nt̄i a tit̄i b̄iku bi b̄è aa a ya aa è? ⁶ Wa kaa à s̄i faà mæ tswê; à b̄iñnè mæ a n̄iwò. N̄i s̄i annù ya yïi mæ à le nswon a mbo bù wa noò mæ à le ntswe a Galilea aa burè k̄i wa'atè aa è? ⁷ A le nswon mæ, 'B̄i tswe n̄i m̄fa Mu N̄ù a mbo bè b̄i b̄i, t̄a b̄i kweentè yi a ati b̄ãñnè b̄ãñnè, lâ t̄a à bu m̀b̄iñnè fu a n̄iwo a n̄i ñjwi ji tarè.'

⁸ Bàngyè bya bi yù'ù m̄è laà, n̄tigè m̀b̄on ñwa'atè annù ma ya yïi mæ Yesu à le nte'è nswon aà. ⁹ Ntigè nlo wa ntsù n̄isyè

m̀bu mb̀h̀ ñswon̄ innù tsim̄ a mbo ngǎnyəgənnù Yesu jya ñghùm̄ ñtsò mò'ò bo b̄i a mbo àbùgè b̄h̄ bi mò'ô. ¹⁰ Bàngyè ma b̄u, à le mbə aa, Mary Magdalene, ni Joanna, abò'ò ni Mary ñdè b̄i Jems. Bo ma b̄u ni b̀àngyè b̄i mò'ò b̄i m̄ bi le ntswe bo bo aa, le ntigə nswon̄ innù ma j̄u a mbo Ngǎntoo Kristo jya. ¹¹ L̄a bo b̀àn̄nè ñlentə innù jya m̄ b̀àngyè bya le nswon̄ aa tsò ìt̄irè innù, kaa wa'a waa b̄i. ¹² L̄a Peta a b̄innè ñka ñkhè tsi'ì khè, ñghɛɛ wa nisyè; ñghɛɛ nsigitə nlii ghu mum, nyə tsi'ì ìtsè'è j̄i fù'ù jya m̄ bi le twin̄ yi ghu aà. Nlo ñtigə mbu ñka mb̄i ñi fu, at̄u yi a burè m̀burə nlon̄ annù ya ȳi m̄ a le mfè'è aà.

Ajàn̄ m̄ ngǎnyəgənnù Yesu ji baa i le nye yi a m̀àn̄ji Emmaus aà
(Mk. 16.12-13)

¹³ Tsi'ì maa njwi, ngǎnyəgənnù Yesu ji baa i le si ghèè a ñikurə ñi mò'ò m̄ bi le si twon̄ə ni Emmaus aà; a n̄l̄o a Yerusalem i ghèè kù'u a Emmaus à le mbə tsò b̄i malè bi s̄ambaà. ¹⁴ Bo kà m̄ aa ñghɛɛ aa, n̄tan̄ə ñi ñgàn̄ ñlon̄ innù jya j̄i i le mfè'è aà. ¹⁵ Bo kà m̄ aa n̄tan̄ə ñgàn̄ ya aa, Yesu yumbon̄ a z̄i bo bo tigè ñghenə, ¹⁶ Nw̄i à le ñk̄iñ mi'ì myaa m̄ t̄a bo tsuu zi m̄ à ñi yu. ¹⁷ A betè m̄, “Ñi z̄inè ñtan̄ə ñi ñgàn̄ ñswon̄ə aa m̄ akə aa ε?”

Bo tigè ñtəə ñi àjəñnè. ¹⁸ Nù ñbò waa ȳi mò'ò, ñk̄um̄ yi i bə Cleopas, a betè yi m̄, “O bə aa ñḡi a Yerusalem m̄ ò s̄i annù ȳi m̄ a k̄i fè'ε ghu a ñi m̄itugə mi njwi mulà zi aa ε?”

¹⁹ A betè waa m̄, “Là'a annù akə aa ε?” Bo kwi'i ghu mbo m̄, “Annù ñlon̄ə Yesu mu Nazareth wa, m̄ à k̄i bə ñgàn̄ntoo Nw̄i, ñghirə ñi innù j̄i wè ñk̄i nswon̄ə ñi innù j̄i wè a nsi mi'ì Nw̄i bo b̄i b̄è. ²⁰ B̄il̄i bi ngǎm̄'a Nw̄i bi'ì bo b̄i b̄isa'a bi ala'a bi k̄i fa yi, bi tsərə ñsa'à yi m̄ t̄a à kwo, ñkweentə yi a ati b̀àn̄nè b̀àn̄nè. ²¹ B̄i'ì le si wa'atə ñi m̄ a ka ȳi tsu'u yu i tsu'u atu baIsrael. A b̄è m̄ njwi ji tarə ajàn̄ m̄ yulà annù a k̄i fè'ε aa. ²² A mbu ñghèè ghu, b̀àngyè b̄i mò'ò a t̄it̄i b̄i'ì bi swon̄ annù ȳi mò'ò a tsȳa yi'ì. Bo ghirə ñghèè wa ntsù nisyè a t̄itugə a mbà'a mbà'à, ²³ Kaa ñk̄i'ì ak̄u yi ghu ȳh̄. Mbu mb̀h̀ ñtigə nswon̄ə ni m̄ ñj̄èè t̄ə t̄ə i ghirə nle waa bo ȳh̄ baangel bi swon̄ a mbo bo m̄ à tswènt̄i. ²⁴ B̄è b̄i mò'ò a t̄it̄i b̄i'ì k̄i ñghɛɛ wa ntsù nisyè ñk̄i nyə tsi'ì wa ajàn̄ m̄ b̀àngyè bya ghirə nswon̄ aa, la kaa wa'á Yesu b̀àn̄nè ñȳə.”

²⁵ A swon̄ a mbo bo m̄, “Ñi t̄iñtə aà àkè b̄ə laà aa ε? Kaa mbə ñi wa'à k̄i ñwan̄sə mb̄i ñgòñ innù tsim̄ j̄i ngǎntoo Nw̄i i le nswon̄ aa ε? ²⁶ A le ñwa'a b̄ə aa m̄ Kristo wa à

tswe nì nyê ñgi'i a ni ma juù innù i kuu a mùm nìgha'a yu aa ε?" ²⁷ A tigè ñloginè a nì àṅwà'ànè Moses, nì ñṅwà'ànè ṅgǎntoo Nwí tsim, ñtò'otè innù jii mē bi le ṅwà'ànè a mùm àṅwà'ànè Nwí tsim ñlon ṅgaà yì aa.

²⁸ Bo ghèè mē ṅku'u wa nìkurè nii bo le si ghèè ghu aa, a ghìrè tsi'i tsò yu ka ki ghèè nì mbii, ²⁹ bo tswá yi nswon ghu mbo mē, "Le bi'inè ñlon mē nòò ṅkwêfò à kù'ù mē, nòò a tsyá aa." A tigè ṅkuu bo bo tswé. ³⁰ Nòò yii bo bo kà mē aa nji aa, a logè àbaa, nnin mbocōnè ghu, mbatè mfa a mbo bo. ³¹ Mi'i myaa ṅa'anè bo zi mē à ni yu Yesu, a wi'ikè mbwe yi. ³² Bo tigè ñswonè bo ni bo mē, "Mántii mi'inè ghìrè mbaa ki'ì khí wá noò mē a ghìrè ṅghaa a mbo bi'inè a mánji, ñtò'otè ni nìghàà ni Nwí aa ε?"

³³ Bo biinnè tsi'i maa noò mbii ṅghèè fu a Yerusalem, ṅghèè ntsi'i ṅgǎnyegènnù ji jya nìghùm ñtsò m'ò bo bi bē bii bo bo le tswe aa.

Ajàṅ mē Yesu à le ṅwi'ikè nzi a mbô ṅgǎnyegènnù ji aà (Mt. 28.16-20; Mk. 16.14-18; Jn. 20.19-23; Ifa' à 1.6-8)

³⁴ Bo swon a mbo bo mē, "Wa Mmà'àmbi à biinnè mē tsi'i ànnù nìṅkonè, à zì mē ñdi'i ibii nú yi a mbo Simon."

³⁵ Bo le ṅki ntigè nswon innù jya mē i le mfè'ε a mánji aa, bo bi àjàṅ mē bo le mbù ñzi yi wá noò mē à le mbatè abaa ya mfa a mbo bo aà. ³⁶ Ajàṅ mē bo le mburè ki ghàà aa, Yesu yumbon a wi'ikè ntè a titii bo ((ñswon mē, "Mbocōnè a mbo bù")).*

³⁷ Bo le ntsiginè, nìb'ò ni tswá waa, bo wa'atè mē bo yè aà ṅkú. ³⁸ Yesu a betè a mbo bo mē, "Ni b'ò aa àkè aa ε? Aligítè a burè a mántii bù aa a ya aa ε? ³⁹ Yê nì mbô ma bo bi mìkòrè má. Yê nì mē à ni tsi'i mē. Mòòntè nì gha bon nì ka zi, ñlon mē kaa ṅku à sì nì ñjyānu bo bi ñkwèè tswé tsi'i tsò mē nì yè mē tswé ni ju aà."

⁴⁰ A le nswon maa ajàṅ aa ndi'i mbô mi bo bi mìkòrè mi a mbo bo. ⁴¹ Nìdorè le nluu a ntii bo si'i si'i bo wa'a mē à laà mmirè mbè annù aa ε! Yesu a betè waa mē, "Nì tswe nì àyòò tsu faà a nji aa ε?" ⁴² Bo fa fibwè fi làà ghu mbo, ⁴³ a kwerè ṅkurè a nsi bo.

⁴⁴ Nswon a mbo bo mē, "Tigè àa tsi'i innù jya mē mē le nswon a mbo bù wa noò mē bi'inè le ntswe aà. ṅgòn ṅnnu tsim jii mē bi ṅwa'anè ñlon ṅgaà yà a mùm àṅwà'ànè Moses, nì ñṅwà'ànè ṅgǎntoo Nwí ni bi'Psalm aa, i tswe nì nìfè'ε mbòòntè."

⁴⁵ A tigè ṅṅa'a mántii myaa, ànnù Nwí a naṅsè ñlaa a atu bo. ⁴⁶ A swon a mbo bo mē, "Bi le ṅwà'ànè aa mē, Ayo'ò

* **24:36** Kaa àtii ma yú a sì mùm ṅwà'ànè jì m'ò tswé.

Nwĩ à ka yĩ yə ŋgi'i, i yweenə ni nìwo a nĩ ñjwi ji tarê. ⁴⁷ Tâ bì tigə swonə nĩ ànnù Nwĩ ñkɛ'ɛnə ni mə tâ bə bəŋkə mĩntiĩ myaa, tâ Nwĩ à li'inə ifansənnù jyaa nĩ ƙkũm yi, ñlɔginə a Yerusalem ñghɛɛ nywe'e a itoo itoò. ⁴⁸ Wa nì ni bìyəfə nĩ ìnnù ma jũ. ⁴⁹ Mə, nĩ àtu ibiĩ nũ gha, mə ka too a ayoo ya mə Taà ghà à lɛ ñkà'à mə a ka yĩ sigə kuu a nu bù aà. Lâ nì ka lìgìnə tswe a njò'ò àla'a ki bɛ i ywe'e noò yĩ mə àdà'à a ka lô a aburə i sigə i kuu a nu bù aà."

Ajàŋ mə Yesu à lɛ ñkɔ'ɔ ñghɛɛ a aburə aà

(Mk. 16.19-20; Ƴfà'à 1.9-11)

⁵⁰ Yesu a lɔgə waa bo bo fɛ'è wa njò'ò àla'a ñghɛɛ nywe'e a ala'a Bethany, a sãŋtə m̀bô mi, nniŋ mbɔɔnə a nu bo. ⁵¹ A kà m̀ə aa nniŋ mbɔɔnə a nu bo aa, bi tigə ñlɔgə yi ñkɔ'ɔ ñghɛɛ ni ghu a aburə. ⁵² Bo tigə ñgha'asə n̄i, nt̄i waa i luu nì n̄idorə, bo tigə m̀bù m̀biĩ waa fu a Yerusalem. ⁵³ N̄tigə n̄tswe ni a ndàmà'anwĩ a ñgɔŋ b̄inòò bitsim, ñgha'asə nĩ Nwĩ.

Ntoo yì Nsigìnè yìi JON à le ηηwà'ànè aà

NJI'INNŪ ANWÀ'ANƏ YŪ

A anwà'ànè yū aa a le ηηwà'ànə Jon mu Zebedee. Yesu à le ntwoŋə yi bo mumaà yi Jems aa a aghəŋə ηkì miyaa Galilea, a ajàn mə bo bi taà wàà le si lə nî mbwè aà. A bə tsó ndè yì à le mbə Salome (Mk. 15.40). Bi le si twoŋə nî Jon bo mumaà yì Jems aa ni “bɔɔ bi mbəŋə”. Jon à le mbə “ηgənyəgənnū wa mə Yesu à le kòŋə aà.” Jon ni mumaà yì Jems a bɔ'ɔ ni Peta, bi le mbə bê bi tarə a titii bo bya ntsò baa mə Yesu à le si gha'a nlogə bo bo ηghɛè ηghirə nî innū aà. Paul a twoŋə Jon nî ntə'ə ηghòtə yì mò'ɔ a titii jì ji tarə (Gal. 2.9-10).

Jon à dî'i Yesu tsi'i a nlògìnə mə à ni Nìghàà ni Nwí nîi ni lwi'i nîŋkoŋə aà, ñlo aa a aburə nsigə, mbəŋ ntigə ηúmìsɔŋ, ntswe a titii bè (1.14). A le ηηwà'ànə ntoo yì n̄sigìnə ma yū aa mə tâ bè bii mə bi twoŋə aa tâ bì bii mə Yesu à ni Ayo'ò Nwí, N̄gənywèensə bè wa mə Nwí à le ηkà'a mə yu ka yì too aà, n̄n̄ŋ ntii waa ghu nu tã tswe n̄ n̄tswèntii (20.31).

Jon à ni yu yii mə à n̄ansə ndi'i ηū yii mə Yesu à ni ghu aà. A mbo bè bii mə bi n̄ŋ ntii waa a nu Yesu aa, bo bì a mbo bii mə bi lòɔ a nzì yi aa, Yesu à n̄ansə mbə aà wò aa ε? Jon a swonə ni mə à ni Nìghàà ni Nwí (1.14); mbə Mú 'Mbînjàrə Nwí (1.29); Ayo'ò Nwí wá (1.41); Mu Nwí (1.49); 'Mfò baIsrael (1.49); N̄gənywèensə mbí (4.42). Thomas a n̄ansə m̄fi'isə annū yii a kɔ'ɔ n̄sirə a ni ηū yii mə Yesu à ni ghu aa nswonə mə: “ 'Mmà'a mbí ghà ni Nwí ghà.” Jon a swonə ni mə innū jì ȳeyerə bo bì innūtsyámbo jii mə Yesu à le ηghirə aa i le mbə aa ìlènsə, ndi'i n̄i ηū yii mə à ni ghu aa tã tâ bè yə n̄n̄ŋ ntii waa ghu nu i yweenə (12.37-43). Jon à ηwà'ànə ìlènsə jì sàmbaa jii mə Yesu à le ηghirə aà.

Jon a kî ηηwa'anə bì “Mè ni” bì wè bi sàmbaa bii mə Yesu à le ηghàà nswonə n̄i ηū yii mə yu ni ghu a mbó m̄bi aà. Yesu a swonə mə “Mè ni,” “àbaa n̄tswèntii” (6.35); “ηkà'a mbí” (8.12); “n̄tsũnda mbînjàrə” (10.7); “n̄tsèembí yì n̄sigìnə” (10.11); “nywèenə ni n̄wo ηki mbə n̄tswèntii” (11.25); “m̄n̄jì, mbə annū n̄ŋkoŋ n̄tswèntii” (6.14); “àti m̄ilù'u yi annū n̄ŋkoŋə” (15.1).

A n̄i anwà'ànə ma yū Jon a ghirə bi yə a laa mə Yesu a n̄i Ndì'innū yii mə bo bì ηgənyəgənnū jì bòònsə n̄tswe n̄i

ànnù mɔ'ɔ aà. A lɔgè nî waa ndi'i nî ànnù jî tsò òntso a mbo bo. Nlɔginè a ni ilènsè 13-17, Yesu a ghotè ògǎnyègènnù jî ndi'i nî waa, ntanjtə nî waa nlonjə noò yîi yu ka mà'atê wa i bú bìi fu a mbèɛ Taà yî. Nswonjə ni mə tã bo tsuu ki jəjnə kǎ ki bɔ'ɔ (14.1-6) òlonj mə yu ghèɛ a mbèɛ Taà yî aà. Nghaa a mbo bo, òndi'i nî waa nî ànnù ntsà'atə Nwî, mburə nlogè noò òghaa a mbo bo nlonj Azwî Nwî (14-16), Azwi yî Làà yîi mə yu ka yî too tã à lo a mbo Tà òzi aà. A ka yî tigè lɔgè abwarə yi, i ki lə'ətə ntii waa, i ki dî'i innù tsim a mbo bo. Bo ka yî ki ghìrə nî innù jii mə yu ghìrə aa, i tɛ'ɛ ghìrə tsyàtə. Ànnù yîi mə a ka ghìrə tã mbi bìi ntoo yî òsigìnè ya aa, à nî àjànjə mə mbə bo boònsə waa ntswe nî ànnù yî mɔ'ɔ (17.20-26) òkii òka òkɔnjə waa bo ni bo aà (13.34-35).

A mûm òjwà'ànə ntoo yî òsigìnə i tsim bi dî'i àjànjə mə baYuda lə si swùnjə bo bì Yesu, bo tuù nîi aà, lá bi nanjə yə àyɔnj yîi mə a lə ntswe a titii bo aa a mûm àjwà'ànə Jɔn. Bo lə si lòɔ a ngaa jî ghà'atə a nzi òù yîi mə à ni ghu aà (7.26; 8.25). Lá a nanjə òtsyanə a mbo bo a mbii mə Yesu à nî Ayo'ò Nwî wá, òlonj mə à lə òkwo aà (12.34).

Àkònjə à nî òtii ànnù yîi mə a tswe nî òtoo yî òsigìnə, òki mbə ayoo yîi mə a lə òghìrə Tà a toò yi aà. Nwî à lə òkɔnj mbi si'i si'i, òtoo njonj Mú yîi mə à sigè nyweensə bə bìi bi nîj òtii waa ghu nu aà (3.16). A nî àkònjə yîi mə à tswe ni yu a nu Tà aa mə a kii ntintə nîi mə tã yù yu'unə Taà yî, nfa nigha'a ghu mbô. Aà òji'i ànnù yîi mə yu lə nzì ghu aà (12.27), a òghìrə ànnù yîi mə Tà à lə si lòò aà, òkwo a atu bə, òtsya Satan yîi mə a sa'a mbi yù aà (12.23-33). Nòò yîi mə bi ka yî òɛɛ yi a ndəj i kwèèntə yi aa, yu ka swùnjtə bə bitsim i fa a mbo Tà (12.32). Ma la a bə mə ànnù niwo Kristo à ni má ànnù a mûm òtoo yî òsigìnə Jɔn. Ma mùu àjànj a tigè ònanjə nlogè noò, a nlwî'isə, òjwà'anə àjànj yîi mə Yesu à lə nyə ògi'i, bi zwitə yi a Yerusalem aa (18-19), bo bí a àjànj mə à lə mbù mbiiinə, òndi'i ibiiinú yi a mbô ògǎnyègènnù jî, òku'usə niñ mîntii myaa aà (20-21).

Bì yatə àjwà'ànə yù aa làà:

1. Nji'i ànnù àjwà'ànə yù 1.1-18
2. Jɔn Nğanjmurə bə òki nî ògǎnyègènnù jî ntsyàmbii 1.19-50
3. Hfà'á Yesu a titii bə 2.1—12.50
4. Ngyà yî òlwî'injim a Yerusalem bo bì maa mbèè àla'a 13.1—19.42
5. Àjànj mə Mmà'àmbi à lə nyweenə ni nìwo, òndi'i ibiiinú yi a mbo bə aà 20.1-31
6. Nlwî'isə ànnù: àjànj mə à lə mbu ndi'i ibiiinú yi a Galilea aà 21.1-25

Nìghàà nù mē nī fa ntswēntì aà

¹ Nìghàà lē ntswe a nlògìnê, nìghàà ma nù nī lē ntswe aa bo Nwī a nlògìnê. Nìghàà nya nī kī mbə Nwī. ² Nìghàà nyá lē ntswe bo Nwī a nlògìnê. ³ Nwī à lē nnaŋsə njoò tsim ntsya aa a nĵim nìghàà ma nù. Kaa àyoò tsu a sī tswé mē Nwī à lē naŋsə tī nu. ⁴ Ntswēntì ì lē sī f'è'è aa a nī nìghàà ma nù. Ntswēntì ya i zī nī ñkà'à a mbo bə. ⁵ Ñkà'à wa i ta a múm mfi ìdìgè, lá kaa mfi ìdìgè ì lèè wa'à bwetè.*

Ifà'à Jon Ngàn mùrə bə ñkì

⁶ Nwī à lē ntoo ñú yī mò'ò ìkūm yi i bə Jon. ⁷ A lē nzī a mbə ayəfə nlon ñkà'à wá bo bì a nswon ànnù yī mē yu lē nzi nlon yi aa, tá bə bítim yu'u, ntsya ghu nĵim nniñ mîntì myaa ghu nù. ⁸ Yu yumbon kaa à lē wa'á ñkà'à wa bē, lá ñzi aa a mbə ayəfə a mbo ñkà'à wá. ⁹ Ñkà'a annù nikon wa i ghúlà, mbə ñkà'à yī mē i zī a múm mbi, ñta ñke'etə nī bə bítimə aà.

Ajàn yī mē Yesu Kristo à lē nzī fàa mbi bi tuu yi aà

¹⁰ Nìghàà nya nī lē ntswe a múm mbi, la ka mē Nwī à lē nnaŋsə njoò tsim ntsya aa ghu nu aa, kaa mbi i wa'à yi bāñnè ñzi. ¹¹ A lē nzī a ala'a yu, la kaa bə bi bi wa'à yi kwèrè. ¹² A mbo bə bii mē bi lē ñkwèrə yi, ñkì niñ mîntì myaa ghu nu aa, a fá àdà'à mē tá bo tìgə mbə bə bi Nwī bì jwé jwe. ¹³ Kaa bi lē wa'à bə bi Nwī bə aa ajàn yī mē ñù mèsòñ a jwe mu a múm ñjyánu aa, kə ajàn yī mē ñumbāñnè a lòò aa bē, ñlon mē Nwĩngòñ yumbon à lē ntigə ñghirə mē tá bo bə bə bi.

Nìghàà nù mē nī lē mbəñ ntigə ñúmìsòñ aà

¹⁴ Nìghàà nya lē mbəñ ntigə ñúmìsòñ, ñluu nī ìbòñ bo bì ànnù nñkon, ntigə ntswe a tìtì b'í. B'í lē nyə nìgha'a nī nī ñwèènè, nìgha'a nī mē à lē ñkwèrə a mbo Tà, Nwĩngòñ, tsi'í tsó njon Mú yi aà.

¹⁵ Jon à lē mbə ayəfə, ñswonə nī ànnù ñlon ngaà yī, ñtonə tsi'í nìtì ñswon nī mē, “à nī yu wa yī mē mē lē sī ghàà a mbo bù ñlon yi, nswonə nī mē, yu yī mē a yòñə a nĵim mē aa, à kò'òñə ntsyàtə ghá, ñlon mē à lē mfòò ntswe mbon tá bì jwe ghá.”

¹⁶ Nyonə nī ajàn yī mē à lùu nī ìbòñ aa, à ññ mē mbəonə a nu b'ínè bi tsimə. Mfa nī mbəonə a mbo b'ínè a ayòñə nī àyòñnè.

¹⁷ Nwī à lē ntsyà aa a mbo Moses mfa nòñsə a mbo b'ínè, lá ìbòñ bo bì ànnù nikon a bāñnè ñzi aa a nĵim Yesu Kristo. ¹⁸ Kaa ñù tsù à lèè wa'à Nwī yé. A kī mmé tsi'í ñjon Mú yī

* 1:5 Kə “ì lèè ñwa'à tsyàtə”

yii mə, à tswe a mbèè nìkwɛɛ Taà yĩ aa, mə à ghirə mə tâ bì zi yi.

Ntoo yii mə Jon Ngànɔmùrə bə a ŋkì à le nzì ni yu aà
(Mt. 3.1-12; Mk. 1.1-8; Lk. 3.1-18)

¹⁹ Yulà à nî ìnnù yii mə Jon à le nswonj tsɔ àyɛfə a noò yii mə bìtsyàsə bì baYuda bìi mə bì le ntswe a Yerusalem bì le ntoo ñgǎnmà'a Nwĩ jĩ mɔ'ɔ bo bì bɔɔ bì Levi mə tâ bì ghɛɛ mbetə Jon mə, "O bə aa wò aa ɛ?"

²⁰ Jon à le mfa àkwi'i a mbo bo a fɛ'è ñlaa. Nghaa tsi'ĩ nì nsi nì nsi nswonj mə, "Kaa mè sɛ Ayo'ò Nwĩ wa bə." "

²¹ Bo ghɛɛ nî mbĩi mbetə yi mə, "O tigè mbə aa wò aa ɛ? O bə aa Elijah aa ɛ?" Jon a kwi'i mə, "Ngan kaa, mè sɛ yu bə." Bi bú mbetə yi mə, "O bə aa ñgànntoò Nwĩ wa mə bì yu'utə aa ɛ?" Jon a kwi'i mə, "Ngan."

²² Ngànntoo jya i ghɛɛ nî mbĩi nswonj mə, "Tigə nswonj ñú yii mə ò ni ghu aà ñlonj mə bĩ'ĩ tswe nì mbĩi nì àkwi'i ŋkì a mbo bə bìi mə bì too yi'i aà. O swɔŋ mə akə nlonj atu ibiinú gho aa ɛ?"

²³ Jon a fa àkwi'i a mbo bo nyonə nî ànnù yii mə a tswe a múm àŋwà'ànə ñgànntoò Nwĩ Yesaiah aà:

" 'Mè nî ñjĩ ñù mɔ'ɔ yii mə a tɔŋnə a atu nta'a mɔwèè mɔwèè ñswonjə ni mə,

Nì nanjə mánjĩ Mmà'àmbi ñghirə tâ à tsinə!' "

²⁴ Ntoo jya mə baFarisai le ntoo a mbo Jon aa, ²⁵ i tigè mbetə yi mə, "Mbə ò tsuu aa Ayo'ò Nwĩ wa bə, ñtsuu Elijah bə, ñtuu ñgànntoò Nwĩ wa kii bə, ò tigè ñmùrə nî bə a ŋkì aa a ya aa ɛ?"

²⁶ Jon a kwi'i a mbo mə, "Mə murə bə aa tsi'ĩ ŋkì, lá yu wa mə à təə a titii bù aa, kaa nì sɛ yi zĩ. ²⁷ Ka mə à yonə a ñjĩm mə aa, kaa mè sɛ ku'unə mə mbə mə fɛɛ mɔŋkìrə mi ntám mi."

²⁸ Innù ma jú i tsim i le mfɛ'è aa a ala'a Bethany, a mbèè àghəŋə ŋkì Jordan, a njii nsà'à nòò, a adigə yii mə Jon à le sɛ murə bə ghu a ŋkì aà.

Múmbɔnjərə Nwĩ wá

²⁹ Abèè a kà mə aa mfu'u Jon a yə Yesu a zĩ ghu mbèè, a swonj mə, "Nì yə Múmbɔnjərə Nwĩ wá, yii mə a bè'e ibi mbĩ ñtsimə ñlɔ'osə aà! ³⁰ A ni yu wa yii mə mə le sɛ ghàà ñlonj ŋgaa yĩ aà, mə, 'Ñù mɔ'ɔ a yonə a ñjĩm mə yii mə à tsyàtə ghá, ñlonj mə à le ntswe mbonj tâ bì jwe gha aà.' ³¹ Tsi'ĩ mèmbonj kaa mə le wa'à yi zĩ, ka mə mə le nzì ñmùrə nî bə a ŋkì a ñghirə mə tâ baIsrael bì zi yi aà."

³² Jon a gheè nî mbïï a mbə ayəfə a nî ànnù yï mə a le mfè'è òlɔŋ Yesu aà: “Mè yê Azwï Nwï a lô a aburə tsi'ï tsò bugirəmìkuu nsigə ntswe ghu nù. ³³ Kaa mè le ŋwa'ə zi mə à le mbə yu ma wâ, lâ Nwï yï mə à le ntoo gha mə tâ mè ka murə nî bə a ŋki aa, boŋ à lèè òswon a mbo mè mə, ‘Nù yï mə ò yə Azwï Nwï a lo a aburə nsigə ntswe ghu nu aa, à ni yu wa yï mə à ka ki murə bê aa bə a mûm Azwï Nwï.’ ”
³⁴ Jon a tigè òghèe nî mbïï òswon mə, “mè yè mē, ŋki mbə ayəfə mə à laa mbə Mu Nwï.”

A ajàŋ mə Yesu à le ntsɔ'ɔ ŋgǎnyəgǎnnù ji ji ntsyàmbüi aà

³⁵ Abèè a lò mē mfu'u, Jon a bú òtəə bô ògǎnyəgǎnnù ji ji baa, ³⁶ òyə Yesu a kâ òtsya a swon mə, “Nì yə Mû Mbínjərə Nwï wâ!”

³⁷ Ngǎnyəgǎnnù Jon jya ji baa bi yù'ù mē a swon ma laà aa, nlo ŋghèè ntigə nyonə Yesu. ³⁸ Yesu à kà mē aa ŋkarikə, nyə ajàŋ mə bi yònə nïi aa, mbetə waa mə, “Nì lòò aa àkə aa ε?”

Bo kwi'i ghu mbo mə, “Rabbi” (ŋji'ï nìghàà ma nù i bə aa Ndì'innù), “o tswe aa a fə aa ε?”

³⁹ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Nì zi nyə.” Bo tigè òyonə yi ŋghèe nyə adigə yï mə à le si tswe ghu aa, bo bo tigè òsi'i maa njwî, òlɔŋ mə à le ti bə aa boŋ nòò à tigê òyonə.

⁴⁰ Nù yï mɔ'ɔ a titi bo ma bya mə bi le nyu'u annù ya yï mə Jon à le nswon a mbo bo aa à le mbə Andrew, muma bi Simon Peta. ⁴¹ Andrew à lò mē a mbèe Yesu aa, mfòò òyə mumaà yï Simon, òswon ghu mbo mə, “Bì'ï yè mē Ayɔ'ò Nwï wa.” (Ayɔ'ò Nwï a bə aa Kristo ni nìghàà ni Grikia.)
⁴² Andrew à kà mə aa maŋsə aa, ntigə nlogə mumaà yi Simon òghèe ni ghu a mbo Yesu. Yesu à yè mē yi aa, òlii yi a nsi siginè, òswon mə, “ìkùm gho à ni Simon, mu Jon, lâ òloginə tsitsòn, bi ka tigə twonə nî gho ni Cephas.” (Cephas ghú à ki mbə aa Peta, ŋji'ï ìkùm ghú i bə aa “ògò'ò.”)

Ajàŋ yï mə Yesu à le ntwon Philip bo Nathanael aà

⁴³ Abèè a kà mē aa mfu'u, Yesu a taŋtə a ŋghèe a Galilea. A kà mə aa ŋghèe aa, nyə Philip a mânji, òswon ghu mbo mə, “Ka nyònə ghâ.” ⁴⁴ Philip à le nlo aa a Bethsaida, àla'a yï mə Peta bo Andrew le ŋki mfè'ε ghu aà. ⁴⁵ Philip a gheè òyə Nathanael, òswon gho mbo mə, “Bì'ï yè mē òú wa mə Moses à le ŋwà'ànè òlɔŋ ŋgaa yï a nî àŋwà'ànè nòŋsə aà, ògǎntoo Nwï i kî òŋwa'anə annù òlɔŋ ŋgaa yï aà. Aa Yesu mu Joseph ò Nazareth.”

⁴⁶ Nathanael a betə ghu mbo mə, “Mbə ànnù yï siginè yï tsu a fè'è a ala'a Nazareth aa ε?” Philip a kwi'i ghu mbo mə, “Zi nyə.”

47 Yesu à yè mê Nathanael a kâ òzi a mbèe yu aa, a swon nlon ɲgaa Nathanael mæ, “Ni yè mu baIsrael yî ànnù nîŋkonè, yîi mæ kaa àbaŋnənnù kaa a sî ghu nu tswê aà!”

48 Nathanael a betè yi mæ, “O tsyà aa mæ akə nzi gha aa ε?” Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, “Mè ghìrə nyə gho wa noò mæ ò ghìrə ntswe wa a nji'i àtî figè m̀bɔŋ tá Philip à zi ntwonə gho aà.”

49 Nathanael a swon gho mbo mæ, “Rabbi, wa ò ni Mu Nwî! O ni Mfò baIsrael!”

50 Yesu a swon ghu mbo mæ, “O bii maa ajàn aa nlon bə mæ mè swon mæ mè ghìrə nyə gho wa noò mæ ò ghìrə ntswe wa a nji'i àtî figè aa ε? O ka yə innù jî wè jii mæ i tsyatə ma yû!” 51 A gheè nî mbîi nswon a mbo bo mæ, “Mə swon tsi'i ànnù nîkon a mbo bù mæ, nî ka yə tá àbùrè à ɲa'anə, tá baangel bi Nwî tá bì ka ɲko'ɔ ɲkii nsigə a nu Mu Njù.”

2

Niyɔ'ɔ nya a Cana

1 Njwî i tsyà mæ ji baa, niyɔ'ɔ ni tswê a Cana a ala'a Galilea. Ndè bì Yesu à le ntswe wa adigə niyɔ'ò. 2 Bi le ɲki ntwonə Yesu bo bì ɲgənyəgənnù ji ma mùu adigə niyɔ'ò. 3 Bi nò mê milù'ù mii mi le ntswe wa adigə niyɔ'ɔ aa mànɲsè, ndè bi Yesu a swon ghu mbo mæ, “Kaa bo sî nî milù'ù bú ntswe.”

4 Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, “Mànɲyè, kaa ò sî nî nswonə ànnù yîi mæ mè ka ghìrə aa tswê. Kaa noò ghà à burè tì kù'ù.”

5 Ndè bì Yesu a swon a mbo bè bii mæ bi le si jɛ'ɛ nî bè wa adigə niyɔ'ɔ aa mæ, “Bɛɛ a swonə annù yîi mæ à swonə aa, nî ghìrè.”

6 Bântòò bii mæ bi le nanɲsə nî ɲgò'ò aa, bi le ntəontə ghu; àntòò wa yî m̀fùurə a burə m̀fan m̀bə ajàn yîi mæ m̀bə ɲkî i kuu ghu bìgallon tsi'i tsò m̀ghum mi m̀baa, kə m̀ghum mi ntarə m̀bɔŋ nluu. Nlon mæ annù Nwî baIsrael a tswè nî bìnɔŋsè nlon ajàn yîi mæ bi sî'itə nù jyaa aà. 7 Yesu a swon a mbo bè bya mæ bi le si jɛ'ɛ nî bè aa mæ, “Lwensə nî bântòò bù nî ɲkî!” Bo lwensə bântòò bya nî ɲkî i ko'ɔ nluu ntigə nlərə. 8 A bú nswon a mbo bo mæ, “Tsîtsòn, tu'utə nî ɲkî wa yî m̀ɔ'ɔ ɲghèè m̀fa nî a mbo ɲù yîi mæ a tanɲə niyɔ'ɔ nù aà.” Bo tigè ntu'utə nlɔgə ɲghèè m̀fa ghu mbô.

9 A ywe'etè ɲkî wâ, yîi mæ a ti bə aa bon i bəŋ mê ntigə milù'ù aà, nywe'etə, kaa wa'ă adigə yîi mæ milù'ù mya mi lo ghu aa zî (là bè bya mæ bi le ntu'u ɲkî wa aa le nzi). A ywe'etè mê, ntwonə ndoo m̀ŋgèn wa 10 nswon ghu mbo mæ, “Bì fòò m̀fa aa milù'ù mii mæ mi nanɲsə m̀bɔŋ aa mæ

tâ bì no, bæ mæ bè ghìrə nanşə nno nyurə, bi tigè m̀bɔŋ l̀gè m̀i mæ mi s̀i nanşə m̀bɔŋ aa nz̀i ni mu. Lâ ò ghìrè mè m̀banşə ǹlèè m̀ilù'ù m̀i mæ mi bɔŋ mbɔŋ aa, mbɔŋ ntigè z̀i ni mu bæ tsìtsòŋ!"

¹¹ Yesu à le ŋghìrə alènsè ma ỳu, mæ a le mbə alènsè ỳi ỳi ǹtsyamb̀i aa, a Cana, a ala'a Galilea. A le ghìrè ma yuà àlènsə laa nd̀i'ì nigha'à ni, ñgãnyəgənnù ji i niŋ m̀ntiì myaa ghu ǹu.

¹² Ma ỳu a tsyà m̀ê, Yesu, ǹi ndè ỳi ni bɔɔ bi maà bi bi mbànşə, a b̀ò'ɔ ǹi ñgãnyəgənnù ji, l̀ò ǹsigə ŋghɛɛ a Kapernaum, ǹtswe ghu njwi j̀i tsu mbɔŋ b̀ü l̀ó kò'ɔ ghèè a Yerusalem.

*Ajàŋ mæ Yesu à le ŋkɔ'ɔ ghɛɛ a ndàmà'anẁi aà
(Mt. 21.12-13; Mk. 11.15-17; Lk. 19.45-46)*

¹³ Njẁi ñji Passa baYuda ì le ntigə a abò, Yesu a tigè ǹlo ŋkɔ'ɔ ŋghɛɛ a Yerusalem. ¹⁴ A kò'ò m̀ê, ñkuu ŋghɛɛ a m̀m m̀ndàmà'anẁi, ñyə b̀ê bi feè ǹi nàà, ǹi m̀binjèrè ni b̀ibugirəm̀ikuu ghu; ñgãŋkwensə ŋkabə i k̀i ǹtswe ghu yaa ŋgaa ǹi ŋkabè yàà a atu itetè. ¹⁵ Yesu a ghèè ǹlɔɔ m̀indigə, ntwɛɛ, ŋghìrə aŋkaantè ghu, ñghɛɛ mfurə naà jya ghu mæ tâ ì fe'ekə wa a ndàmà'anẁi. Mfurə mbinjèrè jya bo bì ǹnàà jya, ǹtii itetè ñgãŋkwensə ŋkabə jya mmà'anè, ñja'a ŋkabə yàà ỳa. ¹⁶ Nswon a mbo bè bya b̀ii mæ bi le si fèè ni b̀ibugirəm̀ikuu aa mæ, "Ǹi logə mfè'è ni bu! Ǹi tsuu tigè ghìrè tâ ndà Taà tigè adigə m̀itaa!" ¹⁷ Ñgãnyəgənnù ji i yè mæ annù ỳi mæ Yesu à le ŋghìrè aa, ŋwa'atə ànnù ỳi mæ a tswe a m̀m àŋwà'anè Nẁi aa mæ, "Taà Nẁiŋgòŋ, mè nanşə ŋkòŋə annù ndà ỳó, a tswe a ǹtii mè m̀bərə ghu tsò m̀ò'ɔ!"

¹⁸ B̀itsyàsè bi baYuda bya b̀ii mæ bi le ntswe ghu aa, betè Yesu mæ, "Alènsè ỳi mæ mbə ò ghìrè a nd̀i'ì a mbo b̀i'ì mæ ò tswe ǹi àdà'à a ŋghìrə ànnù yuà ỳi mæ ò ghìrè aa, a ni yuu aa ɛ?"

¹⁹ Yesu a kwi'ì a mbo bo mæ, "Sà'á ǹi ndàmà'anẁi yulà, bɔŋ mè ka b̀ü b̀h̀nsè fu a ǹj̀m njwi ji tarè."

²⁰ Bo betè ỳi mæ, "B̀i'ì logə aa ìlòò mighum mi ǹikwà ǹtsò ǹto'o a mbɔɔ ndàmà'anẁi yulà ghu! Ò swon mæ mbə ò logè ñjwi ji tarə a mb̀ü m̀b̀h̀nsè ghu fu aa ɛ?"

²¹ Lâ ndàmà'anẁi ỳi mæ Yesu à le si swon aa ì le mbànşə m̀bə aa ìb̀inù ỳi. ²² Nòò wa ỳi mæ Yesu à leè m̀b̀h̀nə ǹiwo aa, ñgãnyəgənnù ji i tigè ñwa'atə mæ à le mbaa nswonə malà; ma ỳu a tigè ŋghìrə mæ tâ bo b̀ii annù ỳi mæ àŋwà'anè Nẁi a swon aa, ŋk̀i mbii annù ya ỳi mæ Yesu à le nswon aà.

Yesu à zi ajàṅ mə bə̀ bìtsim bə̀ aà

²³ Nòò wa yïi mə Yesu à le tswe a Yerusalem a njwí ñji Passa aa, bə̀ bí ghà'atè bi le nniṅ mîntiì myaa ghu nú ñlon mə bo le nyə̀ ìlensè jii mə à le ṅghirè aà. ²⁴ Lá Yesu kaa le wa'á ibii nú yi a mbo bo fâ, ñlon mə à le nzi ajàṅ mə bə̀ bìtsim bə̀ aà. ²⁵ Kaa ñu tsu à le ṅwa'à bù ñtswe nî ñswòṅə̀ ànnù tsu ghu mbo ñlon ṅúmìsòṅ, ñlon mə à le nzi annù yïi mə a le ntswe a ntii ñu ntsimè aà.

3

Yesu bo Nicodemus

¹ Ntsyàsə̀ baYuda yï mò'ò à le ntswe ghu yïi mə ìkũm yi le mbə̀ Nicodemus, a kî mbə̀ ṅù baFarisai. ² A le nzî a mbèè Yesu nî tugə̀ yï mò'ò nswon ghu mbo mə, “Rabbi, bí'í zi mə ò laa mbə̀ ñdî'innù yïi mə Nwî à le ntoo aà. Kaa mbə̀ ṅù wa'á ìlensè juà mə o ṅhirè aa ka ṅghirè ti ghê Nwî à tswe bo yu.”

³ Yesu à le ṅkwi'i mə, “Mè swon tsi'í annù nîkon a mbo wò mə kaa mbə̀ ṅù wa'á annù nifò Nwî yə̀ ti ghə̀ bi bu ṅkwatə̀ njwe yi.”*

⁴ Nicodemus a betə̀ mə, “Mbə̀ bi bù ñjwe a ndii yïi mə à kwî mē aa mə akə̀ le? Kaa mbə̀ a wa'á bù ṅkwatə̀ ṅkuu a to'ò ñdè yï tâ bi bu njwe yi!”

⁵ Yesu a kwi'i mə, “Mè swon tsi'í annù nîṅkon a mbo wò mə kaa mbə̀ ṅù tsu a wa'á a mûm ànnù nifò Nwî kuu ti ghə̀ mə bi jwe yï nî ṅkî bo Azwî. ⁶ ṅù yïi mə bi jwe yi a mûm ñjyănù aa, à nî ñjyănù, lâ ñu yïi bi jwe yi a mûn Azwi aa à nî àzwî. ⁷ Tsuu yerə̀ mə mè swon mə bi tswe nî mbù ṅkwatə̀ njwe ghuu bitsimè aà. ⁸ Fìfèrè a tsyà ṅghèè aa a adigə̀ yïi mə à kòṅə̀ aà; a yi ti tsyà aa, ò yu'ù nî ṅkòò yï, kaa wa'á adigə̀ yïi mə à lo ghu aa, kə̀ adigə̀ yïi mə a tsyà ṅghèè ghu aa zî. A kî mbə̀ aa tsi'í maa ajàṅ ni ñu yïi mə Azwî a jwe yi aà.”

⁹ Nicodemus a betə̀ mə, “Mbə̀ ajàṅə̀ annù ma yú a fe'è aa mə akə̀ aa è?” ¹⁰ Yesu a kwi'i mə, “O nî ṅgàṅndi'innù baIsrael yï ṅwè kaa wa'á ma juù ñnnù zi aa è? ¹¹ Mè swon tsi'í ànnù nîṅkon a mbo wò mə, bí'í swon aa annù yïi mə bí'í zi, ṅkii ṅkè'enə̀ nî ànnù yïi mə bí'í yə̀ aa, kaa ṅù ñbù kaa wa'á kòṅə̀ nî ñyu'u ñtoò yï'í yá. ¹² Mbə̀ mè ka nswon ñnnù jii mə i tswe fàa mbi aa, nî tsuu bii, bon mbə̀ nî tigè mbii ñnnù aburə̀ jii mə mə swon aa mə akə̀ aa è? ¹³ Kaa ṅù tsu à leè ṅwa'á yi a aburə̀ kî ṅkò'ò, ñtsyatə̀ Mu ṅù, yu wa yïi mə à le ñlò a aburə̀ nsigə̀ aà.”

* 3:3 Kə̀ “ṅkwatə̀ njwe yi a aburə̀.”

14 Tsõ mæ Moses à le lögə no ya mæ bi le ɲghìrè nî àtì ɲkɔ'ɔ mbɛnə a atu ati a nta'a miwèè aa, a nî àjàɲ yï mæ bi ka yï kii ɲɲɛ Mu Nù a ndəɲə, 15 mæ tâ ɲù tsim yï mæ à ɲɲ ntii yi ghu nu aa, tâ à tswe nî ɲtswéntii yï me i lwĩ'i ɲɲkon ɔà. 16 Nlon mæ Nwĩɲgɔɲ à le ɲkɔɲ mbi si'i si'i, ɲfa njon Mú yï yï mò'ɔtə, mæ ɲù ɲtsim yï mæ à ɲɲ ntii yi ghu nu aa, tâ à yi ntsee lõ kwo, lá mbaɲnə ntswe nî ɲtswéntii yï mæ i lwĩ'i ɲɲkon ɔà.

17 Kaa Nwĩ à le ɲwa'ǎ Mú yï fàa mbi too aa mæ tâ à zi ɲka sa'a mbĩ, à le ntoo aa mæ tâ à zi nyweensə mbĩ.

18 Nù yï mæ à ɲɲ ntii yi a nu Mu Nwĩ aa kaa bi sɿ isa'a ghu nu ɲɲɲə; lá ɲù yï mæ kaa à sɿ ntii yï ghu nu ɲɲə aa, bi ɲɲ mæ isa'a ghu nú, ɲlon mæ kaa à sɿ ntii yï a nu njon Mu Nwĩ wa ɲɲ ɔà. 19 Ƴsa'a i kuu a nu bə aa laà: Mə ɲkà'à i zĩ mē a mûm ɲbi, la bə bāɲnə ɲkɔɲ itugə ɲtsyatə ɲkà'à, ɲlon mæ bo ghìrə innù jĩ bi ɔà. 20 Nù ɲtsim yï mæ a ghìrə innù jĩ bi aa, a bàa ɲkà'à, kaa wa'à kɔɲ nî ɲfɛ'ɛ nzĩ a mbèè ɲkà'à, ɲlon mæ kaa à si kɔɲə mæ tâ bi yə innù jĩ bĩ ji jya ɔà. 21 Lá ɲù yï mæ a ghìrə innù ɲɲkon ɔà, a fè'è ɲzi ni a mbèè ɲkà'à mæ tâ bi ɲaɲsə nyə mæ yu ghìrə innù ji nyu'unə aa Nwĩ.

Yesu bo Jon

22 Yesu à mən̄sə mē, bo bi ɲgǎɲyɛgənnù ji ɲghɛɛ a mbù'u ala'a Yudea, bo bo tswe ghu nî ɲduù noò yĩ mɔ'ɔ, a murè nî bə a ɲkì. 23 Jon à le si kii mmurə nî bə a ɲkì maa noò a ala'a Aenon yï mæ a le ntswe ɲkoontə a mbèè àla'a Salem aa, ɲlon mæ ɲkĩ yï mæ i le ntswe maa adigə aa i le ɲgha'atə. Bə le si tigə ɲghɛɛ ghu mbo, a murə nì waa a ɲkì. 24 Maa noò kaa bi burè tì Jon a atsaɲ ɲɲə.

25 Maà noò ɲgǎɲyɛgənnù Jon i le ɲka nswuɲə bo bi ɲù baYuda yĩ mò'ɔ nlon ajaɲ mæ nòɲsə baYuda à le ɲlèè mæ bi ka ɲsi'itə nú ɔà. 26 Bo mà'àtə mē ɲù wa, ntigə nlo ɲghèɛ a mbèè Jon, ɲswon ghu mbo mæ, “Rabbi, ɲù wa mæ bũ yu le ntswe a mbèè ɲkì Jordan, a mbĩ nsà'a noò ɔà, mæ ò le ɲka nswonə nî ànnù ɲlon ɲgaà yĩ aa, a tigə mmurə nî bə a ɲkì tsĩtsòɲə, bə bĩtsim bi tigə ɲghɛɛ ghu mbò!”

27 Jon a kwi'i mæ, “Kaa mbə ɲù a wa'à nî ànnũ tsu tswé tì ghě mæ a lo aa a aburə. 28 Bù bumbɔɲ nì laa mbə bĩyɛfə bâ, a ajaɲ mæ mē le nswon mæ, ‘Kaa mæ sì Ayo'ò Nwĩ wa bē. La bi le ntoo gha aa mæ tâ mē tsya mbĩ yĩ.’ 29 Múɲgèn à tswe aa a mbo ndoo múɲgèn, lá ɲsúka'a ndoo múɲgèn wa yï mæ à təə ghu mbèè ɲyu'u a ghaà aa, a doritə ni a nyu'u ɲjĩ ndoo múɲgèn wā. Maa ajaɲ ɲìdorə nā ni kì mē ɲluu.

³⁰ Nlonj mə nìgha' à ni ni tswe nì ñka nghèè nì m̀bii tâ mè banjə ñka mbintə ni a n̄jìmə.”

Nù yii mə à lo a burə nsigə aà

³¹ Nìgha'a ni ñù yii mə à lo a aburə nsigə aa, ni tsyatə nì bə̀ b̀tsimè. Nù yii mə à lo fàa nsyè aa, à tswe aa fàa nsyè, ñkii nswonj aa ìnnù jii mə i tswe fàa nsyè aà, lá ñù yii mə à lo a aburə nsigə aa, à tsyatə bə̀ b̀tsimè.

³² A swonjə aa ìnnù jii mə à yə ñki yu'u aà, lá kaa tsi'ì ñù yì mfùurè kaa a wa' à nì n̄toò yì ya kwèrè. ³³ Lá ñù yii mə à kwèrè n̄toò yì ya mbii aa, a d̄intè aa mə Nwì a swonj aa annù n̄ñkonjè. ³⁴ Nù wa yii mə Nwì à le n̄toò aa, a swonjə aa n̄ghàà ni Nwì, ñlonj mə Nwì a nanjə n̄lwensə n̄ii nì Azwì yì kaa wa' à l̄njè. ³⁵ Nwì a kònjə Mù yì. A kì m̄ n̄n̄j̄ ìnnù tsim ghu mbô.

³⁶ Nù yii mə à n̄j̄ n̄t̄i yì a nu Mu Nù aa, à tswe m̄ n̄ n̄tswènt̄i ya yii mə i lwì'ì n̄ñkonj aà. Nù yii mə à si yì yu'unə aa, kaa à ka yì wa' à n̄ n̄tswènt̄i tswe, n̄t̄onj Nwì i ka yì kì lwi ghu n̄.

4

Yesu bo m̄angyè Samaria w̄a

¹ BaFarisai bo le nyu'u mə bə̀ b̄ ghà'atè le si yònjè n̄ Yesu, a k̄i n̄murə n̄ bə̀ b̄ ghà'atè n̄ a ñkì n̄tsyatə n̄ Jon ² (A n̄swonjə ànnù n̄ñkonj, kaa Yesu à le ñkì'ì n̄ ñù tsù a ñkì murè. A le si murə tsi'ì ñḡanj̄yèḡənnù jì murə n̄ bə̀ a ñkì.) ³ Ajàn mə Yesu à le yu'u b̄i k̄a n̄swonjə maa ajàn aa, a m̄'atè àla'a Yudea ñghèe fu a Galilea. ⁴ A le n̄tswe n̄ n̄tsyà aa n̄ àla'a Samaria a ñghèe ghu.

⁵ A ghèè m̄ ñka n̄tsya a ala'a Samaria, ñkuu a n̄ikurə Sychar, n̄ii mə ni le ñkòontə a mbèe nsòò wa yii mə Yakob à le m̄'atè a mbo mù yì Joseph aà. ⁶ N̄k̄i yì n̄t̄onj Yakob wa i le n̄tswe maa adigè. A t̄i mə t̄i bə̀ a n̄si'ì nòò, Yesu a kaa a ni n̄t̄ə nya, n̄sigitə n̄tswe maa mbèè ñk̄i yì t̄onj ñka m̄intə.

⁷ M̄angyè Samaria yì m̄'ò à le n̄z̄i a n̄tu'u ñk̄i. Yesu a swonj ghu mbo mə, “Fa ñkì a mbo mə tâ mè nò.” ⁸ A le t̄i bə̀ aa bonj ñḡanj̄yèḡənnù jì i kùu m̄ ñghèe a m̄m̄ n̄ikurə a nyuu m̄j̄i ghu.

⁹ M̄angyè wa a kwi'ì ghu mbo mə, “Ò ni ñù baYuda, mè bə̀ ñù baSamaria, ò tigè ñl̄w̄ ñkì a mbo mə aa mə akè aa è?” A le n̄swonj laa nlonj mə baYuda bo b̄i baSamaria kaa bo le si wa' à jinə aà.

10 Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, "O ghire baa zi ayoo yïi mæ Nwï a fa aa, i kii zi ñû yïi mæ a betê ñkî a mbo wò aa, bon ò laa mbetê yi mæ tâ à fa ñkî ntswêntîi mbo wò."

11 Màngyè wa a kwi'i ghu mbo mæ, "Taà, kaa ò sî nî àbòke tswê, ñkî yî tòn ghû i kî ñtso si'i, ò ka lògê ñkî ntswêntîi aa fê aa é? 12 I ñkî yî tòn ghû aa a le mfa Ta bì taà yï'i, Yakob a mbo bï'i, yumbon ni bòò bi, a bò'ò bì nàà ji, bo le nno ñkî ghû. O lòò ñswõñ mæ ò kò'õnê ntsyà a taà yï'i Yakob aa é?"

13 Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, "Nù yïi mæ à no ñkî ghúlà aa, ñji ñkî i ka yï bú yanê yi. 14 Lâ, nù yïi mæ à no ñkî yïi mæ mæ ka fa ghu mbo aa, kaa ñji ñkî i ka yï wa'à yi bú ñyanê. Ñkî wa yïi mæ mæ ka fa ghu mbo aa, i ka bøn i tigê nanêbirê ghu nu, i tigê jwe nî ñkî yïi mæ i fa nî ñtswêntîi yïi mæ i lwï'i nîkon aa ghu mbô."

15 Màngyè wa a kwi'i ghu mbo mæ, "Taà fa ñkî ma wa a mbo mæ; tá tá ñji ñkî i yi ñwa'à gha bù ñyanê, tá mæ wa'à faà bù ñka nzi a ntu'u ñkî."

16 Yesu a swon ghu mbo mæ, "Ghèe ntwonê ndoò ghò tá bu yu zì."

17 A kwi'i a mbo Yesu mæ, "Kaa mæ sî nî ñdoo tswê."

Yesu a swon ghu mbo mæ, "O swon aa tsi'i ànnù nîkon mæ kaa ò sî nî ñdoo tswê. 18 O yò'ò mæ aa mbânè ji ntaà, lá ñumbânè yïi mæ bù yu tswe tsitsòn aa, kaa à sï ndoò ghò bê. O swon aa tsi'i ànnù nîkon a mbo mæ."

19 A swon a mbo Yesu mæ, "Taà, mæ yê. O ni ngànntoò Nwï. 20 Bità bi bîtaà bi'i a Samaria, bi le si gha'asê Nwï aa fàa atu nta'a laà, lá bù baYuda, nî swon mæ bi ka ñgha'asê Nwï aa tsi'i a Yerusalem."

21 Yesu a swon ghu mbo mæ, "Bii annù yïi mæ mæ swon aa mba mângyè. Nòò à ka yï kù'ù mæ kaa nî ka yï wa'á Taà aa fàa a atu nta'a bù ñka ñgha'asê, kaa wa'á aa a Yerusalem kii mbu ñgha'asê. 22 Bù baSamaria, kaa nî sï ñû yïi mæ nî gha'asê aa nanjê ñzi. Lâ bï'i baYuda, bï'i zi ñû yïi mæ bï'i gha'asê aà ñlon mæ annù nyweensê mbi a tsyà aa a nîm baYuda ñzi. 23 Lâ nòò a kù'ù ñzi, kè à kù'ù mæ, mæ, bè bii mæ bi nanjê ñghà'àsê Nwï aa, bi ka yï tigê gha'asê Ta aa a mûm Azwï, i kî gha'asê nii aa tsi'i annù nîkonê. Ma yû a bê mbuu bê bii mæ Nwï a kònê mæ tâ bì ka ñgha'asê nii laà. 24 Nwîngòn à laa mbê Azwï, mbê bè kî ñka ñgha'asê yi aa tsi'i a mûm Azwï bo bì annù nîkonê."

25 Màngyè wa a swon ghu mbo mæ, "Mè zi mæ Ayo'ò Nwï wa (mæ bì twonê nî Kristo aa) à ka yï zì, bæe a zi aa bon à ka swon ngòn ñnnù tsim a mbo bï'i."

26 Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, "A ni mæ, mæ ghuà yï mæ ghàà a mbo wò aà."

27 A tì mæ tì bə maa nòò aa, ñgǎnyəgəñnù ji jya i biì. Annù nanşə ñgha'a waa ajàn mæ bo le nyə Yesu a ghaànə bo mǎngyè aà. Lâ, kaa nù nìbò wàà a le ñwa'ǎ ntsù yi ñja'a a mbetə mæ, "O lòò aa àkè aa ε?" Kè ñki mbetə yi mæ, "O ghàà bu yu aa a ya aa ε?"

28 Maà noò, mǎngyè wa à le mmà'àtə antòò ñkí yï wa, n̄bu ñkuu ñghεε fu a mûm n̄kurə, n̄swon a mbo bə b̄i mæ bi le tswe ghu aa mæ, 29 "N̄i zi nyə ñû yï mò'ɔ mæ à swǒñ ñgòñ ìnnù tsim j̄i mæ mè leè ñghirə fàa atu nsyè aà! A laà n̄bə Ayo'ò Nw̄i wa aa ε?" 30 Bo le mmà'àtə n̄kurə nya ntigə ñghεε nyə Yesu.

31 Maa noò ñgǎnyəgəñnù Yesu i le si lətə n̄i Yesu, n̄swonə n̄i mæ, "Rabbi, b̄ɔɔ n̄ji mû àyòò!"

32 A kwi'i a mbo bo mæ, "Mè tswe n̄i m̄ji a n̄ji m̄i mæ kaa n̄i s̄i annù tsu zi nlon m̄ji mà myâ."

33 Ñgǎnyəgəñnù ji i logìnə ñtigə mbetə n̄i waa bo ni bo mæ, "N̄ù tsù à ghirə m̄bàà n̄zi mfa m̄ji ghu mbo aa ε?"

34 Yesu a swon a mbo bo mæ, "M̄j̄i ma à n̄i ñka yu'unə annù yï mæ nù yï à tòò gha aa a lòò aà; ñki mbə mmànşə ifà'à yï mæ à fa a mbo mè mæ mæ fa'a aà. 35 N̄i swonə n̄ghàà n̄i m̄ɔ'ɔ mæ, 'Bisàn bi burə bi n̄kwà tá bi fu'u m̄j̄i.' Lâ, mæ swǒñ a mbo bù mæ n̄i ñentə mi'ï muu, n̄lii m̄insòò ghu. M̄ji mi bè m̄ə, nòò m̄fù'u a ku'ù. 36 N̄ù yï mæ a fù'ù m̄ji aa, bi twu n̄i, a ghotə n̄i m̄ji mya nlon aà n̄tswént̄i yï mæ ì lw̄i'ï n̄ñkon aà. Ma yú a bə mæ nù yï mæ a bè m̄ji aa, bo nù yï mæ a fù'ù aa, bo doritə bitsimə. 37 N̄ighàà nulà ni swon aa tsi'ï ànnù n̄ñkon mæ, 'N̄ù yï mò'ɔ a b̄ə, nù yï mò'ɔ a b̄an̄nè m̄fu'u.' 38 Mè tòò ghuu mæ tá n̄i ghεε m̄fù'ù m̄ji n̄i m̄insòò m̄i mæ kaa n̄i le ñwa'à ghu fa'à. A le mfà'à badàn ghu. N̄i ka tigə ji ab̄i afà'à yaa."

39 BaSamaria b̄i ghà'àtə maa mûm n̄kurə le n̄niñ m̄int̄i myaa a nu Yesu, n̄lon mæ mǎngyè wa à le nswon mæ, "A ghirə nswon ñgòñ ìnnù tsim j̄i mæ mè leè ñghirə fàa a atu nsyè aà." 40 BaSamaria bya bi z̄i m̄ə nyə yi aa, mbu'u mbo mæ tá Yesu à tswe bo bo. Yesu a tswé bo bo n̄jwi ji baà.

41 Bè b̄i ghà'àtə ku'ùsè n̄iñ m̄int̄i myaa ghu nu nlon ntoo yï mæ à le si swon aà. 42 N̄tigə nswon a mbo mǎngyè wa mæ, "B̄i'ï b̄i tsitsòñ aa kaa wa'à bù nyon aa bə n̄i ànnù ya mæ ò ghirə nswon aà, b̄i'ï b̄i aa nlon mæ ìtu b̄inù yi'ï, b̄i'ï yù'ù m̄ə n̄ighàà ni, n̄nanşə n̄zi mæ à laa mbə ñgǎnyweensə m̄bi."

⁴³ Njwi jya ji baa i tsyà mê, Yesu a bú m̀ma'atə ɲghèè a Galilea. ⁴⁴ Nlon mə yumbon à lèè nswon mə, “Kaa bi sɛ ɲgànntoò Nwɪ a m̀m̀m̀ àla'a bo ghu'usə.” ⁴⁵ A zɪ m̀ê ɲkuu a Galilea, b̀è kwèrè yi tsi'ɪ sigìnè nlon mə nòò ỳi mə bo lè ɲghèè a adigə Passa a Yerusalem aa, bo lè nyə ɲgòn innù tsim jii mə à lè ɲghirə maa noò Passa aà nlon mə bobimbə, bo lè ɲki ɲghèè ghu.

⁴⁶ Maa noò Yesu bú m̀b̀b̀i fu a Cana, a mbù'u Galilea, fya adigə mə à lè mbəɲ ɲki ghu i tigè m̀l̀l̀u'ù aà. ɲgànàfà'a g̀m̀ǹǹàà ỳi m̀ò'ɔ à lè ntswe a Kapernaum, m̀u ỳi a ghòò. ⁴⁷ A ỳu'ù m̀ê mə Yesu à lò m̀ê a Yudea ǹzi a Galilea aa, ɲghèè ghu mbèè ntwonə yi mə tá bo yu ghèè a Kapernaum, tá à ghurə m̀u ỳi wa mə à lè si ghòò ǹtigə tsi'ɪ a ɲkwə aà. ⁴⁸ Yesu a swon ghu mbo mə, “Kaa mbə ɲù ǹb̀b̀ò ghùù a wa'à bii t̀i ghê mə à ỳê ìlènsə bo b̀i innùtsyám̀b̀.”

⁴⁹ ɲgànàfà'a ỳi ɲwè wa a bú ɲku'usə nswon ghu mbo mə, “Taà, zɪ s̀i ghèè mbəɲ tá m̀ú ghà ghù à kwə.”

⁵⁰ Yesu a swon ghu mbo mə, “Ghèè, wa m̀ú ghò wa à ka tswe nt̀i.”

A bii ɲìghàà ni Yesu nya, ɲghèè. ⁵¹ Nòò ỳi mə à lè ntswe a m̀anji ɲghèè ni a ndùgə yu aa, ɲgànàfà'a ỳi a zɪ m̀boo yi ǹi ɲk̀i mə, “Wa m̀ú ghò wa à t̀i m̀ê.”

⁵² A betə ɲgànàfà'a ỳi wa mə, “A k̀i lòginə ɲka mfwetə aa a noò àkè aa ε?”

A kwi'i ghu mbo mə, “A k̀i bə aa a ỳo, a noò ỳi mə nòò à k̀i b̀ò ỳèntè aà.” ⁵³ Ta b̀i mu wa a wa'atə mə à k̀i bə aa maa àbàntè noò mə Yesu à k̀i swonə a mbo yu mə, “Wa m̀ú ghò wa à ka tswe nt̀i.” Yu b̀ò ɲgwè'è ỳi, bo tigè ɲiɲ mint̀i myaa a nu Yesu.

⁵⁴ Ma ỳu à lè mbə àlènsə innù ỳi mə i ywe'e ji baa, jii mə Yesu à lè ɲghirə a noò ỳi mə à lè mbù ǹlo a Yudea, ǹzi a Galilea aà.

5

Ajàɲ ỳi mə Yesu à lè ɲghurè ɲú ỳi m̀ò'ɔ a atsumə nta'a aà

¹ Ma ỳu a tsyà m̀ê, ɲjwɪ ɲjɪ ìkòò baYuda i ku'ù, Yesu a k̀ò'ɔ ɲghèè a Yerusalem. ² Atsumə nta'a ỳi m̀ò'ɔ à tswe a Yerusalem, a k̀ə'è Ntsùbù'ù Mbinjèrè, ǹtswe ni idigə ɲkuu ghu jii mə bi lè ɲghurè ǹi ǹtə'ə aa, ji ntaà. Bi twonə ǹi ɲk̀i ma wa ni ɲìghàà ni baHeber aa ni Bethzatha. ³ ɲgànmi ghòò j̀i ghà'atè i lè mburə lùù ghu, ǹnəɲkə ǹnəɲkə wa ǹi m̀antsù m̀i àbù'ù myá, b̀ifè'ənè, b̀ibwènkè, bo bii mə idigə ǹu jyaa i lè ɲkwokə aà. [Bi lè ntswetə ghu nyu'utə ni mə tá ɲk̀i wa i ka ɲjwu'u, ⁴ nlon mə angel Mmà'ambi à lè si sigə nzi

ni a ngaa ngaa nkuu ntsigə nî ñkî wa i tigə njwu'u. Nù yî ntsyambïi yî mə à le ntsigə nkuu wa a múm ñkî wa noò mə i lòginè mē ñka jwu'u nghèè aa, nìghòò nîi ni le ntswe ghu nu aa, kè tɛ'ɛ mbə aa mbuu ghuu, ni le mfwetə.]* ⁵ Nùmbânḡnè yî mò'ɔ à le ntswe ghu mə à le ti bə aa boḡ à ghòò mē a atû ìlòò mighum mi ntarə ntsò nifwaa. ⁶ Yesu à yê yi ajàḡ mə à le nnòḡ ghu aa, nzi mə ñùmbânḡnè wa à ghòò mē àgha'a a burè ñsa'a. A yə mē laà, m̀betə ghu mbo mə, “O lòò mə tâ bì ghurə gho aa ɛ?”

⁷ Nù nìghòò wa a kwi'i mə, “Taà, kaa m̀ s̀i ni ñù faà tswé mə mbə a niḡè gha fàa múm àtsùm a noò yîi mə ñkî wa i loginè ñka njwu'u aà. Mə yi nghèə mə mə kwè'ètə ki kuu ghu aa boḡ ñù yî dàḡ à bàḡnè mē m̀foo ntsyambïi ñkkuu ghu ti m̀.”

⁸ Yesu a swoḡ ghu mbo mə, “Bìḡnə ntəə mbwɛɛ matà gho wa ñka ntəə nghèè nòò.” ⁹ Nùmbânḡnè wa a burè ñghensə ntìi tsi'ï maà noò, m̀bwɛɛ matà yî wa ntigə ntəə nîi.

Ma yuà ànnù a le mfè'è aa a njwîḡḡonè. ¹⁰ Ma mùu ajàḡ, bità bì ala'a bì baYuda bì tigè nswoḡə ni a mbo ḡu wa mə bì le ḡghùrè aa mə, “Sii à laa mbə njwîḡḡonè, kaa nòḡsè yî'inè à si bii mə tâ ò be'e matà gho.”

¹¹ A kwi'i mə, “Nù wa mə à ghìrə ḡghùrə gha aa, a ghìrə nswoḡ a mbo m̀ mə, 'Bwɛɛ matà ghò wa ñka ḡghèè nòò.'”

¹² Bo betè ghu mbo mə, “Mbâ ma ghú yîi mə à ghìrə nswoḡ a mbo wò mə tâ ò bwɛɛ a matà gho ñka ntəə ḡghɛɛ noo laa, à ghìrə mbə aa wò aa ɛ?”

¹³ Là kaa ñù wa mə bì ghìrə ḡghurə yi aa, kaa wa'à yi ñù yîi mə à le mbə ghu aa zî, ñlonḡ mə nnòò bē le ntswe maa adigə, Yesu a tigè ntsuritə yi a titi bo mfe'ɛ ḡghèè yi.

¹⁴ A ti bə ni a n̄im, Yesu a yê yi a ndâma'anwî nswoḡ ghu mbo mə, “Yə ajàḡ mə ò t̄i mē ts̄its̄onḡ laà aâ! Tsuu innù j̄i bì b̄i k̄i ghìrè t̄ã t̄ã ḡḡi'ï yîi mə ì b̄i ntsyàtə aa tâ ì tsuu gho b̄i tsi'ï.”

¹⁵ Nù wa a tigè ñlo ḡghèè nswoḡ a mbo bità bì ala'a bì baYuda bya mə a yi aa a ghìrə ḡghùrè Yesu.

¹⁶ Ma yuà ànnù a ghìrè mə tâ bì tigə nloginè ñka ntsɔ'ɔ n̄i àkòrè Yesu, nlonḡ mə à le ḡghùrè ḡu a njwîḡḡonḡ aà. ¹⁷ Yesu a kwi'i ambo bo mə, “Taà ghà a fà'à tsi'ï ḡḡonḡ b̄inòò b̄its̄im, nyi nywe'e s̄i, m̀mbɔḡ, mə k̄i mfa'a yaa ḡḡaa.”

¹⁸ Ma nuà nìghàà ni ghìrè mə tâ bità bì ala'a bì baYuda bya tâ bo bu ñkù'ùsè ñlìḡitə nù yàà a n̄lòɔ a nzwitə yu, mbi'ï

* 5:4 Kaa àdìḡə ma yú a s̀i a múm ḡḡwà'ànè j̄i mò'ɔ tswé.

mə kaa à le ŋki'ì aa tsi'ì nònṣè òjwígòṅ wô, à le ŋki ntwonə Nwĩ ni Taà yĩ, òdì'ì ni mə yu bə aa ŋgĩṅ ŋgĩṅ bo Nwĩ.

Adà'à yĩ Yesu à tswe ni yu tsó Mu Nwĩ àà

¹⁹ Yesu a swonṅ a mbo bo mə, “Mè swonṅ a mbo bù tsi'ì ànnù nĩṅkonṅ mə, kaa ànnù yĩ tsu a sì ghu tswè mə mbə Mu Nù a ghìrè tsi'ì ni atú yi yumbonṅ, mbə a kii òghìrə aa tsi'ì ànnù yĩ mə à yə Taà yĩ a ghìrè aà. Ànnù yĩ mə Tà a ghìrè aa, à ki mbə tsi'ì ma ya mə Mú yĩ a ghìrè. ²⁰ Nlonṅ mə Tà à kònṅə a Mú yĩ, òdì'ì nĩ ònnù tsim jii mə yumbonṅ yu ghìrè aa ghu mbô. A ka ghèè nĩ m̀bũ a òdì'ì ònnù jii mə ì bu mburə mbə jĩ wè jĩ wè òntsyatə a yulà aa, tã à ka ŋghìrə, tã ni yə, tã ànnù a tsya ghuu. ²¹ Tsó ajànṅ mə Tà a yweensə biku bi bə, m̀fa nĩ òntswéntì a mbo bo aa, à ki mbə ŋgĩṅ ŋgĩṅ a ajànṅ mə Mu Nwĩ a fa nĩ òntswéntì a mbo bə a ajànṅ mə yu lòò aà. ²² Tà yumbonṅ kaa sĩ òú tsù sa'a, lá à bànṅə m̀fa ada'a a mbo Mú yĩ mə tã à tigə nsa'a bə b̀tsimè ²³ tã tã bə b̀tsim tã bi tigə mbò'ò nĩ Mu a ŋgĩṅ ŋgĩṅ a ajànṅ mə bi kii mbò'ò nĩ Ta aà. Nù ntsim yĩ mə à sì a Mu bò'ò aa, kaa sì Ta wa yi mə à le ntoo yĩ aa kii mbò'ò.

²⁴ “Mè swonṅ a mbo bù tsi'ì ànnù nĩṅkonṅ mə, òú òntsim yĩ mə à yù'u nighàà na nniṅ ntiì yi a nu yu wa yĩ mə à le ntoo gha aa, à tswe ni òntswéntì yĩ mə ì lwĩ'ì nĩṅkonṅ aà, kaa bi wa'á isa'a ghu nu niṅə, la à bànṅə m̀fə'a ntsũ niwo ŋkuu a múm òntswéntì. ²⁵ Mè swonṅ a mbo bù tsi'ì ànnù nĩṅkonṅ mə, nòò à tswe ghu mə a zĩ, wa à t̀è'è mə nzi, mə biku bi bə ka yĩ yu'u nji Mu Nwĩ, tã bə bii mə bi yu'u aa, tã bi tswe ntiì. ²⁶ Tsó ajànṅə mə Tà yumbonṅ à tswe ni tswéntì m̀fa ni a mbo bə aa, à ki ŋghìrè mə tã Mu, yumbonṅ à tswe nĩ òntswéntì òkii m̀fa ni a mbo bə. ²⁷ A kii m̀fə ada'a ghu mbo mə tã à ka nsa'a nĩ bə òlonṅ mə à ni Mu Nù aà. ²⁸ Ni tsuu ki yerə nlonṅ yuà ànnù, òlonṅ mə nòò a tswe ghu mə a zĩ, mə bə b̀tsim bii mə bi tswəkə a misyè aa, bi ka yi yu'u nji yĩ, ²⁹ bɛɛ mə bi yu'u aa, bi fə'èkə a misyè. Bya bii mə bi le ŋghìrə ònnù jĩ sigìnə aa, tã bi biinə ntswe bitì, tã bya bii mə bi le ŋghìrə ibi aa, tã bi biinə tã bi niṅ isa'a a nu bo.

Bayəfə bi Yesu

³⁰ “Kaa m̀mbonṅ, kaa mbə mə wa'á ànnù tsu ghìrè tsi'ì a atu mə, mə sa'a ni misa'a nyonṅ aa tsi'ì ajànṅ mə Nwĩ a swonṅ ni a mbo mə aà, ma yù a ghìrə ni mə tã mə ka ntsərə misa'a ni m̀anjĩ yĩ mə à kù'ùnə aà, òlonṅ mə kaa mə sì ghìrè aa bə ànnù yĩ mə mə lòò aà, mə ghìrə aa tsi'ì ànnù yĩ mə yu yĩ mə à le ntoo gha aa, a lòò aà.

³¹ “Mbə m̀ə ka nswonə n̄i ìnnù òlɔŋ ɲɡaa yà m̀əmbɔŋ, a m̀fɪɡɪtə ɲù ȳi m̀ə m̀ə n̄i ɡhu aa, bɔŋ mbə b̄i tse swonə m̀ə kaa annù ya ȳi m̀ə m̀ə swonə aa kaa a s̄ɪ annù n̄iɲkɔŋ b̄ə. ³² Lâ ɲù ȳi m̀ò'ɔ à tswe ɡhu m̀ə à n̄i àyəfə nlon ɲɡaa yà, m̀ə z̄i n̄i m̀ə annù ȳi m̀ə a swonə nlon ɲɡaa yà aa, a n̄i ànnù n̄iɲkɔŋə. ³³ Bũmbɔŋ, t̄igə n̄i lɛ mbaa ntoo b̄ə a nu Jon, a swonə ànnù a mbo bù òlɔŋ annù n̄iɲkɔŋə? ³⁴ Kaa a s̄i bə aa bə m̀ə ɲùm̄isɔŋ à tswe n̄i m̀bə ayəfə nlon ɲɡaa yà; m̀ə swonə laa aa t̄ă t̄ă n̄i yu'u nyweenə. ³⁵ Jon ma ɡhũ a lɛ mbə aa ɲkà'à, ɲkhi, nta, n̄i lɛ ɲka ɲkɔŋə n̄i òtswe ɲka ndoritə wa a m̀m̄ ɲkà'a yu a n̄i m̀ú àt̄i noò. ³⁶ Lâ m̀ə tswe n̄i àyəfə ȳi m̀ə a t̄insə n̄tsyàt̄ə annù ȳi m̀ə Jon à lɛ si swonə nlon ɲɡaa yà aà. M̄ifà'à m̀i m̀ə m̀ə fà'à aà, m̄ifà'à m̀i m̀ə Taà ɡhà à f̄à àdà'à m̀ə m̀ə ka m̄fa'a ɡhu aa, ma m̀ú mi f̄iḡitə n̄i ɲũ ȳi m̀ə m̀ə n̄i ɡhu aà, m̀ə â too Tà n̄too ɡhâ. ³⁷ Tà ȳi m̀ə à lɛ ntoo ɡha aà, yumbɔŋ à k̄i m̀ə n̄swonə annù òlɔŋ ɲɡaa yà. Kaa n̄i lɛè ɲwa'ă ɲj̄i ȳi yu'ù, kaa wa'ă n̄s̄i yi k̄i nyə. ³⁸ Kaa ɲiɲhàà na n̄i si a m̀m̄ bù lwi'i aa nlon m̀ə kaa n̄i s̄ɪ n̄t̄i ɡhuu a nu yu wa ȳi m̀ə à lɛ ntoo aa ɲiɲə aà. ³⁹ N̄i n̄aɲsə nyəgə n̄i àɲwà'ànə Nw̄i aa nlon m̀ə n̄i m̀ò'òntə n̄i m̀ə à n̄i nu m̀ə n̄i fa n̄i n̄tsw̄ent̄i ȳi m̀ə i tswe n̄iɲkɔŋ aa a mbo bù. Lâ a bə nu m̀ə n̄i ɡhàà òlɔŋ ɲɡaa yà aà, ⁴⁰ n̄i b̄aɲnə n̄tuu a n̄z̄i a mbo m̀ə m̀ə t̄ă m̀ə fa n̄tsw̄ent̄i a mbo bù.

⁴¹ “Kaa m̀ə si ɲiɲhà'à na aa a mbo bə kw̄erə. ⁴² Lâ m̀ə zi ɡhuu, m̀ə zi m̀ə kaa n̄i si Nw̄i n̄aɲsə ɲkɔŋə. ⁴³ M̀ə z̄i aa n̄i ɲk̄um̄ Taà ɡhà la kaa n̄i wa'ă ɡha kw̄erə; ɲù d̄aɲ à bə b̄aɲnə z̄i n̄i ɲk̄um̄ yi yumbɔŋ bɔŋ n̄i ka b̄aɲnə kw̄erə yi. ⁴⁴ Bù b̄i m̀ə n̄i kɔŋə n̄i ɲkw̄erə ɲiɲhà'a bə a mbo bù n̄i bù aa, kaa wa'ă b̄aɲnə lan̄tə n̄i ɲiɲhà'a n̄i m̀ə n̄i lò n̄i aa a mbo Nw̄i ȳi m̀ə à k̄i mbə t̄s̄i'ĩ yu m̀ə m̀ə aa, m̀bə n̄i t̄igə n̄tsya aa la n̄n̄iɲ n̄t̄i ɡhuu a nu m̀ə aa ɛ? ⁴⁵ N̄i tsuu l̄ɔ k̄i m̀ò'òntə n̄i m̀ə m̀ə ka ɲiɲ ɡhuu a isa'a a n̄si mi'i Tà; à n̄i Moses m̀ə à ka ɲiɲ ɡhuu a sa'à, là'à Moses wa ȳi m̀ə n̄i b̄i yi, ɲwa'atə n̄i m̀ə à ka kw̄etə ɡhuu aà. ⁴⁶ A lɛ mbaa mbə m̀ə n̄i n̄aɲsə mb̄i a Moses bɔŋ n̄i k̄i mb̄i ɡhâ, òlɔŋ m̀ə àɲwà'ànə ȳi m̀ə à lɛ ɲw̄à'ànə aa, a ɡhàa annù òlɔŋ ɲɡaa yà. ⁴⁷ Lâ, m̀bə n̄i tsuu annù ȳi m̀ə à lɛ ɲw̄à'ànə aa i b̄i, bɔŋ mbə n̄i t̄igə n̄tsya aa la mb̄i annù ȳi m̀ə m̀ə swonə aa ɛ?”

6

*Ajàŋ m̀ə Yesu à lɛ n̄j̄'ɛ b̄ə n̄tsù'ù ji n̄taà aà
(Mt. 14.13-21; Mk. 6.30-44; Lk. 9.10-17)*

¹ Ma yũ a ɡhə m̀ə k̄i t̄syă, Yesu a toò àtsumə n̄ta'a Galilea, ɲɲhɛɛ f̄i ɲj̄i. B̄i lɛ si k̄i n̄t̄wonə aa n̄i atsumə n̄ta'a Tiberias.

² Nnòò bê yî ghà'atè i le si yònè nîi, òlòj mæ bi le nyè ilènsè jîi mæ à le si ghìrè ñghurè nî mîghòò a nu bè aà. ³ Yesu a kò'ò ñghèè a atu nta'a nsigitè ntswe ghu bo bì ñgǎnyègǎnnù jî. ⁴ Nòò ñjî Passa, àdina baYuda ya, à le ñkòòntè. ⁵ Yesu a karikè yi, nyè nnòò bê wa mæ i le si yònè nîi aa, mbetø Philip mæ, “Mbè bî'inè yuu mîji aà fè, ñjè'ε bê buà ghu bitsim aa ε?” ⁶ A le mbetø maa ajàn aa tsi'í a ñkwà'ànø Philip òlòj mæ à le nzi annù yîi mæ yu tswe nî ñghìrè aà.

⁷ Philip a kwi'i mæ, “A mbo bî'inè a nyuu abaa tâ à ku'unø ajàn mæ mbè ñù a bɔɔ nywe'etø tsi'í mú ñkùgè, bî'inè ka kî lòò ibà'atø ñkabè silva ñkhì jî baa* mbɔj tâ à ku'u.” ⁸ Ñgǎnyègǎnnù yî yî mò'ò, yîi ikùm yi i le mbè Andrew, a bè muma bi Simon Peta aa, ⁹ a swonj mæ, “Múmbànè yî mò'ò à tswe falà nî ñkya abaa misàn jî ntaà, nî mbwè mi mbaà. Lâ kaa mbè ma yú wa'à bê bú bitsim jè'è.” ¹⁰ Yesu a swonj mæ, “Ghìrè tâ bo tswe a nsyè.” (Ñgèè yî ñghà'atè i le ntswe maa adigø.) Bè bitsim bîi mæ bi le ntswe a nsyè aa, bi le mbè mbànè ntsù'ù jî ntaà. ¹¹ Yesu a tigè òlògø abaa ya, òtsà'atè Nwî, ñyatø a mbo bè bya mæ bi le ntswe a nsyè aa, ñkî ghìrè a ñgǎj ñgǎj nî mbwè mya, ñù òtsim a jî nywurø. ¹² Nòò yîi mæ bi mànsè mæ a ñjî aa, a swonj a mbø ñgǎnyègǎnnù jî mæ, “Nî ghotè ñnwùgè jîi i tigè mburø aà, òlòj mæ kaa a sî bɔj tâ bî'inè mme'e yî tsu.” ¹³ Bo le ñghotè ñnwùgè abaa misàn jya ñkya jî ntaà mæ bè bya le ñjî aa, i luu ñkyè ñghùm òtsò baà. ¹⁴ Bi yè mæ alènsè ma yú mæ Yesu à le ñghìrè aa, òtigè nswonjè nî mæ, “Tsi'í ànnù ññkonjè, à nî ñgǎjntòò Nwî wa mæ à le ntswe nî ñzî fàa mbi aa à ghulà mæ.” ¹⁵ Yesu à le nzi mæ bo le ntswe nî ñzî ntswá yi, i gaansø yi i yò'ò nî m̀fò, òtigè mbu ñkò'ò yi fu wa atu nta'a tsi'í yùyu.

*Ajàj mæ Yesu à le ñka ntø a atu ñkî aà
(Mt. 14.22-33; Mk. 6.45-52)*

¹⁶ Nòò ñkwèfò à le ñkù'ù ñgǎnyègǎnnù Yesu jya i bú ñsigø ñghèè waa fu wa atsùmø nta'à. ¹⁷ Ñkuu a múm àkànu'u mbu ntoo mbîi fu a mbèè Kapernaum. Itugè i le mfii tî ghè mæ Yesu à bù mæ ñzi ntsi'i waa. ¹⁸ A bè maa nòò, àfìsè yî wè a kâ ñtsya ntsigè nî ñkî wá. ¹⁹ A tî bè aa le bɔj ñgǎnyègǎnnù jî jya i kùù mæ wa múm ñkî ñghèè nywe'e nî bìkìlo metres bi ntaà kè bi nto'ò, ñyø Yesu a kâ ñtø a atu ñkî ñzi, à zî mæ ka ñkoontø wa mbèè àkànu'u, ñbɔ'ò nî wè nî tswá waa. ²⁰ “Nî tsuu kî bɔ'ò bê, wá à nî mæ,” Yesu a swonj a mbo bo. ²¹ Bo yè mæ mæ à laa mbè Yesu aa, òtigè òlògø yî wa a múm

* 6:7 200 denarii, ñkabè baGrikia

àkànu'u, bo bo tigè ñghèò ki wĩ'íkè ñywe'e wa adigè yĩ mē bo le si ghèè ghu aà.

Ajàṅ mē bē bya le si tigè nlòò nĩ Yesu aà

²² Abèè a fù'ù mē, ñnòò bē wa mē i le mburē wa njii ñkĩ yĩ mò'ò aa i yē mē àkànu'u a le ntigè ntswe wa adigè aa tsi'ĩ yĩ fùurè, ñki nyē mē kaa Yesu à le ṅwa'à wa a múm àkànu'u bo bì ṅgǎnyogēnnù ji kuu; ñyē mē ṅgǎnyogēnnù ji jya i le mbàṅnè ñtoo ṅghēe waa tsi'ĩ bō bo. ²³ Ìkànu'u jì mò'ò i le mbù ñlò a Tiberias ñzĩ a aghəṅə ñkì, wa mbèè àdigè mē Mmà'àmbi à le mfa mbi'íkə a mbo Nwĩ, ñjē'ē ñnòò bē nĩ àbaa ya ghu aà. ²⁴ Ajàṅ mē ñnòò bē wa i le wa'à Yesu yē, kaa wa'à ṅgǎnyogēnnù ji jya ki nyē aa, bo le ntigè ṅkuu ikànu'u ma jya nyoṅə a Kapernaum a nlòò yu.

Yesu, àbaa, yĩ a fa ntswēntì aà

²⁵ Bì tòò mē ṅghēe ṅghèè ñyē Yesu wa njii yĩ mò'ò aa, ñswəṅ ghu mbo mē, “Rabbi, ò tsyà aa mē akə ntigè bē faà aa ε?”

²⁶ Yesu a kwi'i a mbo bo mē, “Mè swǒṅ a mbo bù tsi'ĩ annù ñṅkoṅ mē ni lòò nàa laa nloṅ aa abaa ya mē ni kì kùrə nywurə aà, kaa ni si nàa lòò aa nloṅ mē ni kì yē àlènsè ya mē mē kì ghìrə aà. ²⁷ Nì tsuu kì fà'à ñloṅə aa bē mǎjì mǎi mē mbə mi bi'i aa bē, ni ka mfa'a nloṅ bē mǎjì mǎi mē mi lwĩ'i ñṅkoṅ aà. Mamú a bē mǎjì mǎi Mu Nù à ka fa a mbo bù aà, ñloṅ mē Nwĩṅgòṅ Tà à ñṅ mē awenè yi ghu nu, mbeentə yi.”

²⁸ Bo tigè mbetə yi mē, “Mbə bĩ'ĩ ghìrè aa mē akə tǎ kì fà'a afà'à Nwĩṅgòṅ aa ε?”

²⁹ Yesu a kwi'i mē, “Afà'à Nwĩṅgòṅ à ni mē tǎ ni ñṅ ntì ghuu a nu yu wa yĩ mē yu too aà.”

³⁰ Bo betə yi mē, “Alènsè yĩ mē ò ka ghìrə aa, à ni yuu, mē mbə bĩ'ĩ yē mbii gho aa ε? Ó ka ghìrə aa àkə aa ε?”

³¹ Bìtā bi bítāa bi'i bi le nji mana a nta'a miwèè miwèè a ajàṅ mē àṅwà'ànə Nwĩ a swəṅə ni mē, ‘A le mfa abaa yĩ mē a le lò a aburə nsigə aa a mbo bo.’ ”

³² Yesu a kwi'i a mbo bo mē, “Mè swǒṅ a mbo bù tsi'ĩ annù ñṅkoṅ mē kaa a si bē aa mē a le mfa Moses mfa abaa ya mē a le nlǒ aburə nsigə aà. A baṅnə mbə aa mē a abaa yĩ mē à nĩ àbaa tsi'ĩ annù ñṅkoṅ, ñlò a aburə aa, a fa Taà gha a mbo bù. ³³ Nloṅ mē abaa yĩ mē Nwĩ a fa aa, à ni yu wa yĩ mē à lo a aburə nsigə mfa nĩ ñtswēntì a mbô mbi aà.”

³⁴ Bo swəṅ ghu mbo mē, “Taà, tigè mfa nĩ àbaa mà ya a mbo bĩ'ĩ a ṅgòṅ bìnòò bitsimè.”

³⁵ Yesu a swonj a mbo bo mæ, “Mè laa mbæ abaa ntswënttì, nù yìi mæ à zi a mbo mè aa, kaa nji ì ka yi wa' à yi bú nyanjə. Nù yìi mæ à nñj ntìi yi a nu mè aa, kaa nji ñkì ì ka yì wa' à yi bú nyanjə. ³⁶ Mè kì baa nswonj a mbo bú mæ, nì yè mē ghá, la kaa ñkì'ì ghuu bii. ³⁷ Nù ntsim yìi mæ Taà a fa a mbo mè aa, à ka zì a mbo mè. Kaa mbæ mè wa' à nù tsù yìi mæ a zì a mbèe mè aa furè bē. ³⁸ Nlonj mæ kaa mè sɿ aburə lô nsigə aa a ñghìrə à yaà ànnù yìi mæ mè lòò aà. Mè bənjnə nsigə aa a ñghìrə ànnù yìi mæ yu wa yìi mæ à tòo gha aa a lòò aà. ³⁹ Ànnù yìi mæ nù yìi mæ à tòo gha a lòò aa, à ni mæ, tâ mè tsuu lõ mmà'atə tâ nù wa yì tsù mæ à fa a mbo mè aa tâ à bwɛ. Mè bənjnə ntswe nì nywèensə waa ni niwo a njwí ñlwí'í ñjìmè. ⁴⁰ Nlonj mæ ànnù yìi mæ Taà ghà a lòò aa, a bə aa mæ ñgòj nù ntsim yìi mæ à yə Mu yì nñj ntìi yi ghu nu aa, a ka tswe nì ntswënttì yìi mæ ì lwí'í nñkəjə aà, tâ mè yi nyweensə yi ni nìwo a njwí ñlwí'ínjìmè.”

⁴¹ Bè bya bi le nlògìnè ñtigə nnurəkə nlonj mæ à le nswonj mæ, “Mè ni àbaa yìi mæ a lo a aburə nsigə aà.” ⁴² Bo logìnè ñtigə mbetə ni mæ, “Nù ghù à si Yesu mu Joseph wa bə aa ε? Bì'inè zi a Taà yì ñkì nzi ndè yì, a tigə ntsya aa mæ akə nswonj mæ yu lo aa a aburə nsigə aa ε?”

⁴³ Yesu a swonj a mbo bo mæ, “Kəntə nì a annurəkə ya mæ ni nurəkə a titìi bù aà. ⁴⁴ Wa mbæ nù a wa' à a mbo mè zì ti ghə mæ Tà yìi mæ à too gha aa à swùntə yi, tâ mè yi ntigə nyweensə yi ni nìwo a njwí ñlwí'ínjìmè. ⁴⁵ Nğǎntoo Nwí ì le ñjwà'ànə mæ, 'Nwǎngòj à ka yi tigə kì dì'ì waa bitsimè.' Nù ntsim yìi mæ à yù'u annu yìi mæ Taà a swonj, ñyəgə aa, à ni yu yìi mæ à ka zì a mbo mè aà. ⁴⁶ Kaa a sɿ bə aa mæ nù tsù à leè ñyə Ta bē. Yu wa yìi mæ à lo a mbo Nwí aa, a kì mbæ tsi'í yù yìi mæ à leè ñyə Ta. ⁴⁷ Mə swonj a mbo bú tsi'í annù nìkəj mæ nù yìi mæ à bii aa, à ka yi tswe nì ntswënttì yìi mæ ì lwí'í nñkəjə. ⁴⁸ Mè nì àbaa ntswënttì. ⁴⁹ Bìtə bi bìtəà buu bi le nji mana wa a nta'a miwèè miwèè, lá ñkì ñkwokə. ⁵⁰ Abaa ya mæ a lõ a aburə nsigə aa, à ni m̀buu yì m̀'ɔ yìi mæ nù à bə kurə bonj kaa à ka yì wa' à kwô. ⁵¹ Mè nì àbaa ntswënttì ya yìi mæ a lo a aburə nsigə aà. Nù yìi mæ à kùrə abaa mà yù aa, a ka tigə tswe ntìi ì lwí'í nì ñkəjə. Abaa yìi mæ mè ka fa aa, à ni n̄jyǎnú yà yìi mæ mè ka fa mæ tâ m̀bi tswe ntìi.”

⁵² Ma yù a ghìrə mæ tâ àswùñnə ñlwíntònj tâ à logìnə a titìi bo. “Mbæ nù ghù a nanjə m̀fa n̄jyǎ nú yì mæ tâ bì'inè kurə aa mæ akə aa ε?”

⁵³ Yesu a swonj a mbo bo mæ, “Mè swonj a mbo bú tsi'í annù nñkəj mæ, mbæ nì tsuu n̄jyǎnú Mu Nù ì kurə ì kii

nno a aləè yi, boŋ kaa mbə nì wa'à nî òntswéntì a mûm nu bù tswé. ⁵⁴ Nù òntsim yîi mə à kurə nɲyǎnú yà, ɲki nno aləè nú ya aa, à tswe nì òntswéntì yîi mə ì tswe nîŋkoŋə aà; mè ka yî kii yweensə yi a nɲwí òlwi'ì nɲimè. ⁵⁵ Nlon mə nɲyǎnú yà ì laa mbə ɲgòtə mijì, àləè nú ya a kí mbə ɲgòtə ayoo yî nò. ⁵⁶ Nù yîi mə à jì nɲyǎnú yà ɲki nno àləè ya aa, à lwi'i a mûm nu mè, mè kí òlwi'i ghu mûm nú. ⁵⁷ Tà yîi mə à tswe ntì aa, à tòo ghâ, mè kí òntswéntì ònlon ɲгаа yî. A kí mbə ɲgɲɲ ɲgɲɲ mə ɲù yîi mə à kùrə gha aa, à kí ntswe ntswéntì mbi'i ɲgaa yà. ⁵⁸ Abaa ya yîi mə a lo a aburə nsigə aa kaa a sî bə aa tsi'ì tsò abaa ya yîi mə bità bi bitaa buu bi le ɲkurə ɲki mbu ɲkwo aà. Nù yîi mə à kùrə abaa mà yû aa, a ka tswe ntì ì lwi'ì nîŋkoŋə.”

⁵⁹ Yesu à le nswonə ma yû aa a noò yîi à le si dè'i annù a ndâŋghòtə a Kapernaum aà.

Nìghàà nì ntswéntì yîi mə ì lwi'ì nîŋkoŋ aà

⁶⁰ Nɲǎnyəgənnù jì jì ghà'àtə jii mə ì le nyu'u ma yû ànnù aa, bi le nloginè ɲka nswonə nì mə, “Ajàn annù yulà mə a dè'i aa, a tii si'i; mbə wò tse yu'utə aa ε?”

⁶¹ Yesu à zi mə bo le si nurəkə nlonə annù ma yû. Mbetə waa mə, “Mâ yû a ka ghìrə mə tâ nì lwisə ntəŋ mma'atə gha aa ε? ⁶² Mbə nì ghìrə ntigə nyə Mu Nù a bu ɲkɔ'ɔ ɲghɛ fu a adigə yîi mə à le nte'ε ntswe ghu a mbii aa, nì bu mə akə aa ε? ⁶³ Ayoo yîi mə a fa ntswéntì aa, à nî Azwí Nwí. Kaa midà'à mi nɲyǎnu kaa mi si annù tsu burə ɲkwetə nî kwètə. Mìghàà mú mə mè ghàa a mbo bù aa, mi nî Azwí ɲki mbə ntswéntì. ⁶⁴ Lá kaa bù bí mɔ'ɔ, nì wa'à bí.” Yesu le nswonə ma laa nlonə mə, nloginə a nloginə, à le nzi bə bíi mə kaa bi ka yi wa'à yî bíi aà, ɲki nzi ɲù yîi mə à le ntswe nî mfee yi aà. ⁶⁵ A ku'usè nswonə mə, “A nî ɲji'ì ànnù yîi mə mè ghìrə nswonə a mbo bù mə kaa mbə ɲù a wa'á a mbo mè zì tì ghè mə Tà à fa àbwarə ghu mbô aà.”

⁶⁶ Nlon ma yû ànnù, ɲǎnyəgənnù Yesu jì ghà'àtə ì le mbii waa, kaa ɲki'ì bo bo bú ɲkarə. ⁶⁷ Yesu a bú ɲkarəkə yi mbetə ɲǎnyəgənnù jì jya nìghúm òntso baa mə, “Nɲgàà yùù ì bə la aa ε? Nì ka kii mmà'àtə gha aa ε?”

⁶⁸ Simon Peta a kwi'i ghu mbo mə, “Mmà'àmbi, bí'i ka tigə mmà'àtə gho, ì ghèè a mbo wò aa ε? O tswe nì nìghàà nya mə nì fa ntwéntì yîi mə ì lwi'ì nîŋkoŋ aà. ⁶⁹ Tsàtsòŋ bí'i bíi mē, ɲki nzi mə, ò laa mbə Yu wa yîi mə à Laa mànsè, òlò a mbo Nwí aà.”

⁷⁰ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “A le ɲki'ì mē tsɔ'ɔ ntsɔ'ɔ ghuu nìghúm òntso baa aa ε? Lá ɲù yî mfuùrè a titii bù à nî Devil.” ⁷¹ A le si ghàa annù ma yû ònlonə aa Judas mu Simon

Iscariot, nlon mə, ka mə Judas à le mbə ɲu yi mò'ɔ a titi ɲgǎɲyɛgɛnnu ji jya ɲiɲhũm ntsò baa, à le ntswe nĩ nĩfèe yi.

7

Yesu bo bɔɔ bi maà bi

¹ Ma yu a ka mē aa ntsya, Yesu a lô, ɲɲgɛè a Galilea ntigə ɲkarə ghu. Kaa wa'à kòɲè ki karə a Yudea, nlon mə bità bi ala'a bi baYuda bi le si lòɔ nzwitê yi aà. ² Ma mùu noò Njwĩ ɲi ɲkòò mĩntàn baYuda i le ntigə a abo, ³ bɔɔ bi ma bi Yesu bi swon ghu mbo mə, “Lò faà, ɲɲgɛɛ a Yudea, tá tá ɲgǎɲyɛgɛnnu jo i ka nyə innu ju mə o ghìrè aà. ⁴ Nlon mə ɲu yii mə a lòò mə tá bi zi yi aa, kaa à si aa a adigə yi lèèntè fa'a. Tsò mə o ghìrè innu ju aa, ghìrè tá mbi yə ghò.” ⁵ Bo le nswon laa nlon mə tsi'ĩ bo bɔɔ bi maà bi bya kaa bo le ɲwa'à nti waa ghu nu niɲè. ⁶ Yesu a swon a mbo bo mə, “Kaa ghàà nòò à burə ti kù'ù, lá nòò tsim à kù'ùnə a mbo bù a mfà'a annu. ⁷ Kaa mbə mbi wa'à ghuu ka mbaa, lá i bàà nàà, nlon mə mə swon ni mə bi ghìrè nĩ innu ji bĩ aà. ⁸ Nĩ kɔ'ɔ ɲɲgɛɛ wa adigə dinà; Kaa mə ka wa'à ghu ghèè nlon mə ghàà nòò à burə ti kù'ù.” ⁹ A swon mē laa, ntigə ntswe yi tsi'ĩ a Galilea.

Ajanə Yesu à le ɲghèè a adigə ɲkòò ɲghurə mĩtàn aà

¹⁰ Bɔɔ bi maà bi bi kò'ò mē ɲɲgɛɛ wa adigə ɲkòò aa, Yesu a tigə mbu ɲɲe'esə ɲyon, kaa wa'à ghìrè bè yə yi. ¹¹ Bità bi ala'a bi baYuda bi le si lòò nĩ wa adigə ɲkòò. Bo le si betə ni mə, “Yesu à fè aa ɛ?”

¹² Nnòò bē wa i le si tsutè ɲghaa nlon ɲgaà yi. Bè bĩ mɔ'ɔ bi le si swonə ni mə, “A ni ɲu yi ɲsiginè.” Bĩ mɔ'ɔ swonə ni mə, “Njan, a bwe'esə aa bè.” ¹³ Lá kaa ɲu tsu à le ɲwa'à kà ɲghaa nĩ ɲsi nĩ ɲsĩ, nlon mə bo le si bɔ'ɔ nĩ bità bi ala'a bi baYuda bya aà.

¹⁴ Njwĩ ɲkòò jya i lòònə mē a titi, Yesu a kɔ'ɔ ɲghèè a ndàmà'anwĩ, ɲlɔginə ɲka ndi'i annu Nwĩ. ¹⁵ BaYuda bya bi le yerə si'i si'i, nswon mə, “Nù ghũ à tsya aa la nanşə nzi anwà'ànè laà, ti ghě mə à le ɲɲgɛɛ a ndanwà'ànè aa ɛ?”

¹⁶ Yesu a kwi'i mə, “Annu yu mə mə di'i aa, a lo aa a mbo Nwĩ yii à tòo gha aa, kaa à sɛ annu ya bē; ¹⁷ Nù yii mə a kòɲ a ɲka ɲghìrè ànnu yii mə Nwĩ a lòò aa, à ka zi mə ànnu yii mə mə di'i aa, a lo aa a mbo Nwĩ, kaa mə wa'á aa nĩ àdà'á ya ghàà. ¹⁸ Nù yii mə a ghàà nĩ àdà'á yi aa, a lòò aà ɲkwere ɲiɲha'a a mbo yu yumbon. Lá ɲu yii mə a lòò bē ɲghà'àsə yu wa yii mə à tòo yi aa, a swon ànnu nĩɲkon, kaa wa'à ɲgǎɲabǎɲnənnu bē. ¹⁹ Tigə Moses à le mbaa, mfa nɔɲsə a

mbo bù aa ε? Lâ kaa ñù nibù yî tsù a wa'à nî nônşè ma wa lèè. Lâ bù tigè ñlòò nî ñzwitè mè aa a ya aa ε?"

²⁰ Bè bya kwi'i mæ, "Azwi yî bi a tswe a ato'o wò! A lóò wo a nzwitè wò aa ε?"

²¹ Yesu a kwi'i mæ, "Mè kî ghîrê ànnù yî fùùrè bù bitsim tigè ñyerè. ²² Moses à le mfa nônşè (ka mæ à le ñlò aa a mbo bità bi bîtaà buu aa), nî ñétè nî bôò a njwîngòñ tá lèè nônşè ma ghû. ²³ Mbè bi ka ñjetè nî bôò a njwîngòñ, tá wa'ă nônşè Moses wa wò, nî tigè ñlwisè nî ñtòñ a nu mè mæ mè ghùrè ñû nû yî ntsim i tswentîi a njwîngòñ aa a ya aa ε? ²⁴ Nî kentè a ñka ntsèrè mîsa'a nyòñè naa ñnnù jii mæ nî yè abee abee aà, nî ka ntsèrè mîsa'a nyòñè nî bè ànnù ñîñkonè."

Yesu à laà mbè Ayo'ò Nwî wa aa ε?

²⁵ BaYerusalem bya bî m'ò bi swon mæ, "A sî ñû wa mæ bità bi ala'a bi baYuda bi lóò a nzwitè aa à ghulà bè aa ε?"

²⁶ Yê nî! A ghû mæ a ghàà tsi'î nî ñsi nî ñsî, kaa bi wa'à nî ànnù tsù ghu atu bù ñswonè! A laà mbè aà mæ bità bi ala'a bù bi zî mæ mæ àa tsi'î Ayo'ò Nwî wa le? ²⁷ Ayo'ò Nwî wa, à bè zî bon kaa ñù tsù à sî adigè yîi mæ à lo ghu aa zî, lâ bî'inè bitsim zî àdigè yîi mæ mbâ ghû à lo ghu aà."

²⁸ Yesu a tigè ñnanşè nswon wâ nòò mæ à le si dî'i annù wa mûm ñdâmà'anwî aa mæ, "Nî ñnanşè nzi gha, ñki nzi adigè yîi mæ mè lo ghu aa ε? Kaa mè sî fàa atu nsye aa nî àtù ya zî, yu wa yîi mæ à tòò gha aa, à nî ànnù ñîñkonè. La kaa nî wa'à yi zî. ²⁹ Mè zi yi, ñlon mæ mè lò aa ghu mbô, a gha aa â kî ñtoo yu aà."

³⁰ A swon mæ laa, bi tigè ñlòò mæ bi banşè yi, lâ kaa ñù tsù à le wa'ă abô yi ghênsè ñtswa yi ghu ñlon mæ kaa nòò yî kaa à le mburè tî kù'ù aà. ³¹ La bè bî ghà'àtè bi le mbànşè mbii yi; ñswon mæ, "Nòò yîi mæ Ayo'ò Nwî wa à ka yi zî aa, a ka yi ghîrè ilènsè tá i tsyatè ñù ghû aa ε?"

Ajàñ yîi mæ bi le ntoo ñgãñbê ñdâmà'anwî mæ tá bi zi ntswa Yesu aà

³² BaFarisai bi le nyu'u ajàñ mæ nnòò wa i le si tsùmnè nî ñnnù jya ñlon ñгаа Yesu aa, bo a bò'ò nî bilii bi ñgãmà'a Nwî tigè ñtoo ñgãñmbê ñdâmà'a Nwî mæ tá bo gheε ntswa Yesu. ³³ Yesu a tigè ñswonè a mbo bo mæ, "Wa mè ka tigè tswe bi'inè aa, tsi'î a atu mû àtîi noò, i bõñ lõ ghèe a mbèe yu wa yîi mæ à le ntoo gha aà. ³⁴ Nî ka yî tigè ki lòò gha kaa wa'à gha bù ñyè; kaa mbè nî wa'ă wa adigè mæ mè ka gheε tswe ghu aa ki nyonè." ³⁵ BaYuda bya bi tigè ñswonè bo ni bo mæ, "Mbâ ghû a lóò ñghèè aa fè mæ mbè bî'inè

wa'à yi bú ñyø aa ε? A ka ghèè aà a nî ìla'a baGrikia jya mē bē bī'inè le njà'ànè ñghεε ghu aa, i tigè dì'ì nî baGrikia bya ghu aa ε? ³⁶ A swonjə ni mē bī'inè ka yi ki lòò nî yi kaa wa'à yi yê, ñkii nswonjə ni mē kaa mbə bī'inè wa'ă wa adigə yii mē yu ka yī ghèε tswe ghu aa ghèè. Ma yú ànnù a dì'ì aa mē akə aa ε?"

Annù nanjəbirè yii mē a fa ñkí ntswéntii aà.

³⁷ A bē mē nî ñjwī ñlwī'injim, mē le ñki mbə njwi yī ñwè wa noò fkoò Mîntan aa, Yesu a biinè ñtəə a ndəj ntəjə nswonjə mē, "Nù yii mē ñjī ñkī i yanjə nî yi aa, tâ à zi a mbo mē ñno ñki. ³⁸ Nlonj mē a ka bə ajanj mē àjwà'ànè Nwī a swonjə aa mē, 'Nù yii mē à ñjñ ntii yi a nu mē aa, mñkī mī tswéntii mī ghà'a ñgha'a, mī ka tigə fè'è ghu ntii.' "

³⁹ Yesu à le nswonjə ma yú ànnù aa nlonj Azwī Nwī yii mē bē bii mē bi le ñjñ mîntii myaa ghu nu aa, bi le ntswe nî ñkwèrə aà. A le ti bə maà noò aa, kaa Nwī a burè ti Azwī yi fâ, ñlonj mē kaa Yesu à le mburə ti kə'ə ñkwèrə annù ñifò yi a mbo Nwī aà.

Ajanjə nòò bē bya i le ntigə nyatə waa aà

⁴⁰ Bē bī mə'ə wa atitii ñnòò bē bya yù'ù mē laa, nswonjə mē, "Nù ghùla a ni tsi'ì ñgànntoò Nwī wa!"

⁴¹ Bo bī mə'ə swonjə mē, "A ni tsi'ì Ayo'ò Nwī wâ." La bī mə'ə bājnè ñswonjə mē, "Kaa Ayo'ò Nwī wa kaa à ka yī wa'ă aa a Galilea lô! ⁴² A tswe a múm àjwà'ànə Nwī mē Ayo'ò Nwī à ka yī lò aa a ñgwè'ε Mfò David, tâ bi jwe yi aa a Bethlehem, wa ala'a David." ⁴³ Maa ajanj, ñnòò wa i le ntigə nyatə waa nlonjə Yesu. ⁴⁴ Bo bī mə'ə bi le si lòò ntswā yi, la kaa ñu tsù wa'à yi nî àbo mòòntə.

Ajanj mē bità bi ala'a bi baYuda bi le wa'ă Yesu bii aà

⁴⁵ Nòò yii mē ñgǎjmbé ñdámà'anwī jya i le mbù m̄bii aa, bii bi ñgǎjmà'a Nwī bo bi baFarisai bo betə mē, "Nì ghìrə wa'à yi tswa nzī ni ghu aa a ya aa ε?"

⁴⁶ Ñgǎjmbé ñdámà'anwī jya i kwi'ì mē, "kaa bī'ì leè wa'à ñu tsù yê mē ghàà tsi'ì tsò ñu ma ghù!"

⁴⁷ BaFarisai bya swonjə a mbo bo mē, "A bə mē à kī mē m̄bwe'esə a ghuu aa ε? ⁴⁸ Kè ñi yə mē ñu tsù a titii bitsyàsə kə baFarisai à ñjñ ñtii yi ghu nu aa ε? ⁴⁹ Nnòò bē ghù mē kaa si nòñsə Moses zi aa bi tigə mē m̄be'e ndòò Nwī!"

⁵⁰ Nù baFarisai wa yī mə'ə a titii bo à le mbə Nicodemus, wa mē à le ñghèè ñyə Yesu ñtugə aà. A tigə ñswonjə a mbo bo bī mə'ə bya mē, ⁵¹ "Nòñsə yī'inè à laa ndi'ì mē mbə bi tsərə isa'a ñu ti yu'u ànnù yii mē à swonj, kè ñlɔɔ nyə annù yii mē à ghìrə aa ε?"

⁵² Bo kwi'i mē, “**Ḥī!** O ki nlò aa a ala'a Galilea aa ε? Nan̄sə nyəgə nighàà ni Nwī bəə boŋ ò ka yə mə kaa ñgàŋntoò Nwī kaa à lèè wa'à a Galilea lô.” ⁵³ Bi màn̄sə mē, bə̀ bìtsim̄ tigè ñlo ñghèèŋkə̀ a ndugə̀ bo.

8

1 Yesu a bāŋnə̀ ñlo ñkə̀'ɔ ñghεε a atu nta'a Olive.

Màn̄gyè wa mə̀ bi lε ntswa adigə̀ māghàbè̀ àà

² Abèè̀ a fù'ù mē, a bə̀ tsi'ĩ a tìtugə̀, Yesu a bú ñghεε fu a ndāmà'anwī. Bè̀ bìtsim̄ zī n̄tswe ñkarisə̀ yī, a tswé̀ a n̄syε nlògìnè̀ ñka ndi'ĩ waa. ³ Ñgǎŋdì'ĩ n̄n̄sə̀ bo bì baFarisai zī ni màn̄gyè̀ yī mò'ɔ yīi mə̀ bi lε ntswa a adigə̀ māghàbè̀, ñzi nte'ε a n̄si Yesu. ⁴ Nswon̄ ghu mbo mə̀, “N̄dì'innū̀, bī'ĩ ghìrə̀ ntswa māŋgyè̀ ghuà a ghìrə̀ n̄ ànnū̀ māghàbè̀. ⁵ N̄n̄sə̀ Moses à lε nswon̄ mə̀ tâ bì tumtə̀ ajāŋ māŋgyè̀ ma yū̀ ñzwitə̀. O swon̄ ñgaa yò mə̀ bì ghìrə̀ ghu mə̀ akə̀ aa ε?” ⁶ Bo lε nswon̄ laà aa a ñkwà'ànə̀ Yesu tá tswε n̄ ànnū̀ yīi mə̀ mbə̀ bi tsyá ghu mfa afirə̀ yī. Bì swon̄ mē laà aa, Yesu a bāŋnə̀ ñtuŋnə̀ ñka ñwa'anə̀ ni muswēbṑ yī a n̄syé. ⁷ Bi ghèè̀ mē n̄ m̄bī ñka betə̀ n̄i n̄ ìbetə̀ aa, a b̄innə̀ ñtə̀ nswon̄ a mbo bo mə̀, “N̄ù n̄bù̀ yīi mə̀ à lèè̀ ñwa'ǎ̀ annū̀ tsu fānsə̀ aa, tâ foo ntumə̀ yī n̄ ñgò'ò.” ⁸ A swon̄ mē laa, mbu ntun̄nə̀ mbu ñka ñwa'anə̀ ni muswēbṑ yī fu. ⁹ Bo yù'ù mə̀ annū̀ ya mə̀ à ghìrə̀ nswon̄ə̀ aa, ñtigə̀ mfε'ekə̀ yī mò'ɔ yī mò'ò, ñlogìnə̀ ni bilī̀ bīi mə̀ bi lε ntswe a titi bo aà. N̄tigə̀ mma'atə̀ Yesu tsi'ĩ yù̀yù̀, māŋgyè̀ wa a burə̀ ñtə̀ə̀ ghu n̄si. ¹⁰ Yesu a ñŋentə̀ àtú̀ yī n̄swon̄ ghu mbo mə̀, “Màn̄gyè̀, bə̀ by bi fə̀ aa ε? N̄ù tsù̀ à s̄i ghu bú n̄tswe a n̄n̄i ñsa'a anu wò aa ε?”

¹¹ Màn̄gyè̀ wa a kwi'i mē, “Kaa ñù̀ tsù̀ à s̄i ghu tswé̀, Mmà'àmbī.”

Yesu a tigè̀ ñswon̄ mə̀, “Kaa mē ka wa'ǎ̀ isa'a a nu wò ki n̄n̄iŋə̀. Lā, ghèè̀ ghó, ñtsuu innū̀ jī bi b̄i ki ghìrə̀.”

Yesu à laa mbə̀ ñkà'a mbī

¹² Yesu a bú ñswon̄ a mbo bə̀ ma bya mə̀, “Mè laa mbə̀ ñkà'a fāa m̄bī. N̄ù n̄tsim̄ yīi mə̀ a yon̄ə̀ n̄i gha aa, kaa à ka wa'ǎ̀ a m̄m̄ m̄fii idigè̀ ka ntə̀ə̀, à ka bāŋnə̀ i tswε n̄i ñkà'a n̄tswēnti.”

¹³ BaFarisai swon̄ ghu mbo mə̀, “O bə̀ ki swon̄ə̀ annū̀ ñlon̄ ñgaà yò wò m̄b̄on̄ boŋ ànnū̀ yīi mə̀ o swon̄ aa, kaa a s̄i annū̀ n̄iŋkon̄ bē.”

¹⁴ Yesu a kwi'i mē, “Ka mə̀ mə̀ swon̄ annū̀ ñlon̄ ñgaà yà aa, ànnū̀ yīi mə̀ mə̀ swon̄ə̀ aa, à n̄i ànnū̀ n̄iŋkon̄ə̀, ñlon̄ mə̀ mē zī àdigè̀ yīi mə̀ mē lo ghu aa, ñki n̄zi adigə̀ yīi mə̀ mə̀

ghèè ghu aà. Lâ kaa bù sǐ adigə yǐi mə mə lo ghu aa, kǎ adigə yǐi mə mə ghèè ghu aa zǐ.

¹⁵ “Nǐ tsərə mǐsa'a aa tsǒ bə; lâ, kaa mə si isa'a ŋu tsərə. ¹⁶ Lâ mə bə tɛ'ɛ ki tsərə isa'à tsərə boŋ mə ka tsərə aa tsi'ǐ annu nɪŋkoŋə, nlon mə kaa mə sǐ aa tsi'ǐ mə mə tsərə, mə tsərə aa bǐ'i yu wa yǐi mə à le ntoo gha aà. ¹⁷ Bǐ ŋwa'anə a mum nɔŋsə bù mə, annu yǐi mə biyəfə bi baa bi bii aa, à nǐ annu nɪŋkoŋə. ¹⁸ Mə swonə nǐ annu nlon ŋgaa yà aa, Taà ghà yǐi mə à le ntoo gha aa, a ki nswonə nǐ annu nlon ŋgaa yà.”

¹⁹ Bǐ betə yi mə, “Taà ghò à tswe aa fə aa ɛ?” Yesu a kwi'i mə, “Kaa nǐ sǐ gha zǐ, kaa nǐ sǐ Taà ghà ki nzi; nǐ laa bə zi gha boŋ nǐ ki nzi Taà.”

²⁰ Yesu à le nswon ma jû innu aa wa noò mə à le si dǐ'i annu Nwǐ a mǐm ndàmà'a Nwǐ, ntswe aa a mbèè nja'à nda yǐi mə ŋkòm ŋkabə mǐmà'anwǐ à le ntswe ghu aà.

Kaa mbə bu bii ni sǐ mǐntǐ muu a nu mə nɪŋə aa wa'ǎ wa adigə mə mə ghèè ghu aa ghèè

²¹ Yesu a bǐ nswon a mbo bə bya mə, “Mə ka lõ ghèè ghà, tâ nǐ tigə nloɔ nǐ gha kikan, i yi kwo a mǐm ìbi bù; àdìgə yǐi mə mə ghèè ghu aa, kaa mbə nǐ wa'à ghu ghèè.”

²² Bǐtə bi ala'a bi baYuda bya swon mə, “A ka baa zwitə aà ìbii nǐ yǐ, nlon mə a swonə nǐ mə àdìgə yǐi mə yu ka ghèè ghu aa, kaa mbə bǐ'inə wa'à ghu ghèè aa ɛ?”

²³ A swon a mbo bo mə, “Nǐ lò aa fàa atu nsyê, lâ mə bânɲè nlo aa a aburə, nǐ lò aa fàa mbǐ, kaa mə wa'ǎ aa fàa mbǐ lò. ²⁴ Mə swon mə, nǐ ka kwo a mǐm ìbi bù aa nlon mə nǐ bə tsuu bii mə ‘mè nǐ ghu wa mə mə nǐ ghu aa,’ bəə boŋ nǐ ka kwo a mǐm ìbi bù.”

²⁵ Bo betə Yesu mə, “O bə aa wò aa ɛ?”

A kwi'i mə, “Yu wa mə, mə tɛ'ɛ mə nswon nloginə a mbǐi aà. ²⁶ Mə tswe nǐ innu jǐ ghà'atə a nswonə nlonə ghuu, innu jǐ ghà'atə nlonə annu nɪŋ isa'a a nu bù. La, yu wa yǐi mə à le ntoo gha aa, a swon aa tsi'ǐ annu nɪŋkoŋə, mə ki nswon aa annu yǐi mə mə yù'u ghu mbo aa, a mbô mbǐ.”

²⁷ Yesu à le nswon ma laa kaa bo wa'à zi mə à le si ghàa a mbo bo nlon aa ŋgaa Nwɪŋgɔŋ Tà. ²⁸ A tigə nswon a mbo bo mə, “Nòò yǐi mə nǐ ka yi ŋɛ Mu Nù a ndəŋ aa, nǐ ka yǐ zi mə ‘mè nǐ ghu wa mə mə nǐ ghu aà.’ Nǐ ka yǐ zi mə kaa mə si annu tsu nǐ àdà'á ya ghìrə, i ki zi mə mə swon aa tsi'ǐ annu yǐi mə Taà ghà à dǐ'i mə tâ mə swon aà. ²⁹ Nù wa yǐi mə à le ntoo gha aa, à tswe bǐ'i yu, kaa à sǐ gha mà'atə mə tâ mə tswe tsi'ǐ mə mə, nlon mə mə ghìrə aa, tsi'ǐ annu yǐi mə a bɔŋə nǐ yi aà.”

³⁰ Bè bî ghà'atè bii mæ bi le nyu'u innù jya jii mæ Yesu à le nswonj aa, bo le nniñ mântiì myaa ghu nú.

Bè bii mæ kaa bi sǐ ibù'ù bə aa bo bi ibù'ù

³¹ Yesu a tigè ñswonj a mbo baYuda bya bii mæ bi le nniñ mântiì mya ghu nu aa mæ, “Nì bə ki yu'u niğhàà na i lwĩ'ĩ ghu mum, bəə bonj nì ka tigè bə ñgǎnyegənnù jya tsi'ĩ ànnù nĩnkonjè; ³² i nanjsə zi annù nĩnkonj, tâ ànnù nĩkonj ya à ghìrè tâ nì tsuu ibù'ù bǔ bə.” ³³ Bo kwi'ĩ mæ, “Bĩ'ĩ lo aa a ñgwè'è Abraham, kaa bĩ'ĩ lèè ñwa'ǎ ibù'ù ñù tsu ki mbə. O tsya aa la ntigè nswonj mæ, ‘Kaa nì ka wa'ǎ ibù'ù bǔ mbə aa ε?’ ”

³⁴ Yesu a swonj a mbo bo mæ, “Mè swǒñ tsi'ĩ ànnù nĩkonj a mbo bù mæ, ‘Nù yii a ghìrè innù jì bi aa, à nì àbù'ù a mbò innù jì bĩ. ³⁵ Kaa àbù'ù a sǐ a múm ñgwè'è nĩkonj tswe, a ñgwè'è aa a lwĩ'ĩ jwe jwe ñgwè'è wá. ³⁶ Ma mùu ajàn wa Mu à laa bə fi'ĩ gho a ndá àbù'ù bəə bonj kaa ò ka wa'ǎ abù'ù bù mbə bə. ³⁷ Mè zi mæ nì fè'è aa a ñgwè'è Abraham. Lâ nì lɔɔ nzwitə mæ aa lonj mæ kaa nì si annù yii mæ mæ di'ĩ aa kwèrə aà. ³⁸ Mæ swonj aa ànnù yii mæ mæ yə a mbo Taà aà. La nì bāñnè ñghìrə aa annù yii mæ taà ghùu a swonjə nì a mbo bù aà.’ ”

³⁹ Bo kwi'ĩ ghu mbo mæ, “Taà yĩ'ĩ à nì aa, Abraham.”

Yesu a kwi'ĩ mæ, “A laa mbə mæ nì bə aa bɔɔ bi Abraham, bonj nì ghìrə mbuu innù jii mæ à le si ghìrè aà. ⁴⁰ Lâ nì bāñnè ñlɔɔ nì nzwitə mæ, nù yii mæ mæ nì ghu wa yii mæ mæ swǒñ annù nĩnkonj ya mæ mæ le nyu'u a mbo Nwĩ a mbo bù aà! Ma yû kaa à sǐ annù mæ Abraham à le ñghìrè bə! ⁴¹ Nì ghìrə aa annù yii mæ taà ghùu à le ñki ñghìrə aà.”

Bo kwi'ĩ mæ, “Kaa bĩ'ĩ sǐ bɔɔ bi àkwàrè bə, bĩ'ĩ tswe aa tsi'ĩ nì Tà yì mò'otə, a bə Nwĩ.”

⁴² Yesu a swonj mæ, “A laa bə mæ Nwĩ à nanjsə mbə aa tsi'ĩ Taà ghùu, bəə bonj nì kòñè nì ghá, ñlonj mæ mæ lò aa a mbèè Nwĩ ñzi ntswe faà tsítsónjè. Kaa mæ le ñwa'ǎ aa nì àtú ya zĩ, a gha aa a le ntoo Nwĩ. ⁴³ Nì sǐ annù yii mæ mæ swonjə zi aa a ya aa ε? Tigè a ghìrə aa mæ kaa nì si lòò a nyu'u niğhàà na aa ε? ⁴⁴ Nì bə aa bɔɔ bi taà ghùu, Satan, nì kii ñlɔɔ ñghìrə aa annù yii mæ taà ghùu a ghìrè aà. Nlɔginə tsi'ĩ a mbii mbii, taà ghùu à le mbə aa ñgàñnzwitə bə. Kaa bo ànnù nĩnkonj sǐ nì ànnù tsu tswé, ñlonj mæ kaa annù nĩnkonj kaa a sǐ ghu nu tswé. A yi ti swonjə abāñnənnù aa, a ghìrə aa tsi'ĩ annù yii mæ a tswe ghu nú aa, ñlonj mæ à bə aa ñgàñabāñnənnù, ñki mbə aa tǎ bǐ ìbāñnənnù. ⁴⁵ La tsǒ mæ mæ swonj aa annù nĩnkonj aa, kaa nì wa'a bii. ⁴⁶ Nù nìbù yii mæ à tse swonj mæ mæ ghìrə annù yì bi aa, à nì wò aa ε? Mbə mæ ka nswonjə aa ànnù nĩnkonj nì tigè wa'a bii aa a ya aa ε? ⁴⁷ Nù yii mæ

à tswe bo Nwĩ aa, a yu'u nighàà ni Nwĩ, lâ, kaa nì sì aa bũ bì Nwĩ tswê, à ni annù yĩ a ghirè kaa nì wa'à nì Nighàà ni Nwĩ yu'ù aà."

Yesu bo Abraham

⁴⁸ BaYuda betè Yesu mē, "Bĩ'ĩ ghirê ñte'ε mbaa wa'à swonj mē, ò ni nù Samaria, àzwĩ yĩ bì a kí ñtswe a ato'o wò aa ε?"

⁴⁹ Yesu a kwi'i mē, "Kaa àzwĩ yĩ bì kaa a sị a ato'o mē tswê. Mē gha'asē aa bē Taà, lâ nì bāñnè ñtsa'a nī ghā. ⁵⁰ Kaa mē sị aa nigha'à na lòò. La nù yĩ mò'ò à tswe ghu mē a lòò nigha'à na ñkii nsa'a nī ìsa'á ghā. ⁵¹ Mē swonj tsi'ĩ ànnù nīñkonj a mbo bù mē, nù yĩ mē a lèè nighàà na aa, kaa à ka yĩ wa'à niwo burē nyē yē."

⁵² BaYuda bya bì swonj ghu mbo mē, "Bĩ'ĩ nāñsè mē nzi tsĩtsònj mē demon à tswe a to'o wò. Abraham à le ñkwō, ñgāñntoo Nwĩ i kī ñkwokē, lâ ò bāñnè ñswonj ni mē, nù yĩ mē a lèè nighàà no aa, kaa à ka yĩ wa'á niwo ywe'etè! ⁵³ Taà yĩ'ĩ Abraham à leè ñkwō, o lòò aà ñswonj mē ò tsyàtē Abraham aa ε? Ñgāñntoo Nwĩ tsim i leè ñkī ñkwokē. O mòòntē mē ò bē aa wò aa ε?"

⁵⁴ Yesu a kwi'i mē, "Mē laa kī lòò aà nigha'à na mēmbonj bonj nigha'à na nya ni ka tsyà tsi'ĩ àdànè àdànè. Nù yĩ mē a gha'asē nī gha aa, à laa mbē aa Taà, wa yĩ mē ni twonj ni Nwĩngònj ghùù aà. ⁵⁵ Kaa nì te'ε wa'à yi zī, la mē zi yi. Mbē mē swonj mē, mē sị yi zi, bonj mē bē aa ñgāñabāñnènnù tsó bù. Lâ mē zi yi, ñkii nlēè ni nighàà ni. ⁵⁶ Taà ghùù Abraham à le ndoritē a nyē nòò yĩ mē mē le ntswe nī zi ghu aà; à le ñkī nyē, ñkī ndoritē." ⁵⁷ Bo swonj ghu mbo mē, "Kaa ò burē ti ilòò mighum mi ntaà bē, mbañnē ñswonj mē, ò leè nyē Abraham aa ε?"

⁵⁸ Yesu a kwi'i mē, "Mē swōñ tsi'ĩ annù nīkonj a mbo bù mē, 'm̀bonj tâ bì jwe Abraham bonj mē ni yu wa mē ni ghu aà.' "

⁵⁹ A swōñ mē laà, bì bwēè ñgò'ò ñlòò mē bì tumtē yi ghu, a bēèrè mbwē yi, ñtigē mfe'ε yi wa mùm ñdāmà'anwĩ.

9

Yesu à ghurē ñù yĩ mē bì le njwe a fə'è aà

¹ Yesu à kà mē aa ntsya, nyē ñù yĩ mē bì le njwe a fə'è aà. ² Ñgāñyegəñnù jī i betē yi mē, "Rabbi, àa ìbī wo mē i le ñghirè bì jwē ñù ghū a fə'è aa ε? Ìbī i le mbaa aà m̀bē aà ì yi kē yĩ taà yĩ bō ñdè yĩ aa ε?" ³ Yesu a kwi'i a mbo bo mē, "Kaa àfə'è yi a sị nī ànnù tsu tswē ñlonj ìbī yi kē yĩ taà yĩ bō ñdè yĩ bē. A fə'è aa mē tâ bì tsya a n̄jīm àfə'è yi, nyē mida'a mi Nwĩ. ⁴ Tsó mē nòò à burē a si'inē aa, a ku'unē

mə tâ bî'inè ka mfa'a ifà'à yu wa yîi mə à too gha aà; ìtugə i fii nzi ajàn yîi mə kaa nù à kaa wa'ă ifà'à bú ñka mfa'a. ⁵ Mbə yîi mē tswe fàa mûm m̀bi aa, mē nî ñkà'a m̀bî." ⁶ Yesu à swòŋ mē ma mùu ajàn aa, ñtwu m̀itwye a nsyε, nta'anə atsitsa'a ghu; ñlogə atsitsa'a ya, nyɔ'ɔ mi'i mi nù wa ghu, ⁷ ñswon ghu mbo mə, "Ghεε nsî'i nsî gho a mûm àtsòdlə Siloam." (Njî'î ñkùm ma ghù ñ bə aa mə "ntoò.") Maa ajàn, nù wa a gheè, nsî'i nsî yi, m̀bu ñka mbii ntigə nyə nî idigə.

⁸ Bãmbèè ñdùgə bi bo bî bə bii mə bi le si yə nîi, a loò nî ñjoo a mbii aa, bi betə mə, "A sî nù wa mə à kî sî tswe nî a mbèè m̀anji ñlɔɔ nî ñjoo aa à ghuà bə aa ε?" ⁹ Bî m̀ɔ'ɔ bî kwi'i mə, "A nî ghu," la bî m̀ɔ'ɔ bî swon mə, "Ñgan kaa à sî ghu bē; à bə aa bə finə." La nù wa yumbon a b̂anə ñswon mə, "Mè bə aa nù ma ŵa." ¹⁰ Bo betə yi mə, "O tsya aa mə akə m̀bon mi'î mo ña'anə tŝtŝonə aa ε?" ¹¹ A kwi'i a mbo bo mə, "Nù wa mə bî twonə nî Yesu aa, à gĥirə ñgĥirə atsitsa'a, nyɔ'ɔ mi'î ma ghu, ñswon mə tâ mē ghεε nsî'i nsî gha a àtsòdlə Siloam. Mē ghèè mē, ñghesə nsî'î nsî gha aa, ñlòginè ñtigə nyə idigə." ¹² Bî betə yi mə, "Yesu ghuu, à fə aa ε?" A kwi'i mə, "Kaa mē sî zî."

A ajànə BaFarisai le ntigə nɔɔ annù ñlon annù ñghurə m̀fə'ənə wa aa

¹³ Bî logè nù wa mə à le m̀fə'ə ñloginə a m̀borə aa, ñghèè nî ghu a mbo baFarisai. ¹⁴ Njwi ya mə Yesu à le nta'anə atsitsa'a ñghurə m̀fə'ənə wa ghu, a loginè ñtigə nyə idigə aa, ñ le mbə aa ñjŵingonə. ¹⁵ BaFarisai, yaa ñgaa, bi gheè nî m̀b̂ii ñki mbetə nù wa mə à tsyà aa mə akə m̀bon kî yə idigə le. A kwi'i a mbo bo mə, "A gĥirə nyɔ'ɔtə mi'î ma nî àtsitsa'a; à yò'òtə mē aa, mē sî'î nsî gha, ñtigə nyə nî idigə tŝtŝonə."

¹⁶ BaFarisai bî m̀ɔ'ɔ bî swon mə, "Kaa nù yîi mə à gĥirə annù ma yū aa kaa mbə wa'à aa mbo Nŵi lô, ñlon mə kaa à sî n̂ŋsə ñjŵingonə ləə aà." La bo bî m̀ɔ'ɔ bî betə mə, "Mbə nù yîi mə à nî ñgàngĥirə ñnnù ĵi bî a k̂a ñgĥirə ilənsə tsi'î tŝɔ juà aa mə akə aa ε?" Ma mùu ajàn, àyàtə a le ntigə m̀fə'è a tit̂i bo.

¹⁷ BaFarisai bú ñghεε nî m̀b̂ii mbetə nù wa mə, "Tŝɔ mə à gĥirə ñja'a mi'î mo aa, ò swon mə akə nlon ñgaa yî aa ε?" Nù wa a kwi'i a mbo bo mə, "A nî ñgànntoò Nŵi."

¹⁸ Kaa B̂isa'a bî ala'a bî baYuda bî le wa'à k̂on mə mbə bî bii mə nù wa à le m̀fòò m̀fə'ə mb̂on b̂i kî yə idigə ñ ywe'e a noò yîi mə bî le ntwonə taà yî b̂o ñdè yî, ¹⁹ mbetə waa mə, "Nù ghù àa tsi'î m̂u ghùu aa ε? Nî swon mə bî le njwe yi aa a fə'ə, à tigə ñtsya aa la tŝtŝonə m̀bon kî yə idigə aa ε?"

20 Taà yĩ bô ndè yĩ kwi'i mæ, "Bĩ'i zi mæ à ni mú yĩ'i, ñki nzi mæ bĩ'i le njwe yi aa a fə'è, 21 lá kaa bĩ'i sǎ ajàn yĩ mæ à tsya mbɔŋ ki yə idigə tsítsɔŋ aa zĩ. Kaa wa'ǎ ñú yĩ mæ à ñà'a mi'i mi aa ki nzi. Nì betə yi; à tigə ñdĩ, mbə à tse kwi'i yumbɔŋə!" 22 Taà yĩ bô ndè yĩ le nswɔŋ ma mùu ajàn aa nloŋ mæ bi le si bɔ'ɔ bisa'a bi ala'a bi baYuda, nloŋ mæ à le ti bə aa, bɔŋ bô tantə mē mæ, ñú tsù yĩ mæ à bii, nswɔŋ mæ Yesu à nĩ Ayo'ò Nwĩ wa aa, bɔŋ bi ka fi'i yi a múm ñdāŋghòtə bo. 23 A bē ñji'i ànnù yĩ mæ taà yĩ bô ndè yĩ le nswɔŋ mæ, "A tigə ñdĩ; nì betə yi aà."

24 Bo bú ñkwatə ntwɔŋə ñú wa mæ bi le njwe a fə'è aa ŋgaa yĩ mæ ì ywe'e ji baa aa, nswɔŋ ghu mbo mæ, "Gha'asə Nwĩ, ñswɔŋə annù ñŋkoŋə yô! Bĩ'i zi mæ ñú ghú mæ à ghìrə ŋghùrè gho aa, à nĩ ñgàŋghìrə ñnnù jĩ bĩ."

25 Ñù wa a kwi'i mæ "Kaa mē sǎ gha zi mæ ñú ghú à ni ñgàŋghìrə ñnnù jĩ bi kə à sǎ ghu bē. Annù yĩ fùurə yĩ mæ mē zi aa a ni mæ; mē le mfə'è, lá, tsítsɔŋ, mæ yə idigə."

26 Bo betə mæ, "A ghìrə ŋghìrə aa mæ akə a nu wò aa ε? A ghìrə ŋŋa'a mi'i mo aa mæ akə aa ε?"

27 A kwi'i a mbo bo mæ, "Tigə mē bà mæ aa nswɔŋ a mbo bù, kaa nì wa'à nì ghuu kɔŋə ni a nyu'utə! Nji'i ànnù yĩ mæ ni bù ñlɔɔ mæ mē kwatə aa, à nĩ àkə aa ε? A bə tsò ni kii ñlɔɔ nĩ mbē ñgǎnyəgənnù ji aa ε?"

28 A kwĩ'i mē laà aa, bi bəgìtə yi, ñswɔŋ mæ, "O ni ñgǎnyəgənnù mbā ma wa yĩ mò'ò; la a mbo bĩ'i, bĩ'i bə aa ñgǎnyəgənnù Moses. 29 Bĩ'i zi mæ Nwĩ à le ŋghàà a mbo Moses; lá ŋghɛɛ nĩ mbā ghú, kaa bĩ'i te'ε wa'ǎ adigə yĩ mæ à lo ghu aa zĩ."

30 Ñù wa a kwi'i a mbo bo mæ, "Annù muu à nĩ ànnu mæ a tsya ghá. Kaa nì si adigə yĩ mæ à lo ghu aa zi, la a bāŋnə ñghurə gha nì áfə'ə ya!

31 "La bĩ'inə zi tsi'i siginə mæ kaa Nwĩ à si annù a mbo ñgǎŋghìrə ñnnù jĩ bi yu'utə; La ñu yĩ mæ a bɔ'ɔ nĩ ñkii ñghìrə nĩ ñnnù jii mæ a lòò aà, Nwĩ a yu'utə annu ghu mbô.

32 "Ñlɔginə a mbè'ènə mbi, kaa ñú tsù à leè ñwa'a yu'u mæ ñú tsù à leè ñŋa'a mi'i mi ñú yĩ mæ bi le njwe a fə'ə aa a ká ñyə idigə! 33 Mbə ñú ghú a tsuu aa a mbo Nwĩ lǒ, bɔŋ kaa mbə a wa'à zĩ àjàŋ yĩ mæ mbə yu ghìrə ànnù tsi'i tsǒ yuà."

34 Bo kwi'i ghu mbo mæ, "Bi le njwe gho aa a múm ìbi yii i swerə, ò tigə ñlɔɔ aà ñka ndĩ'i yi'i aa ε?" Bi swòŋ mē laa aa, mfurə yi a múm ñdāŋghòtə bo.

35 Yesu à yù'ù mē annù yīi mē a le mfè'è aa, òlɔɔ ŋu wa, òbetə yi mē, “O nŋ òtī ghò a nu Mu Nù aa ε?”

36 Nù wa a kwi'i ghu mbo mē, “Swonə ŋu yīi mē Mu Nù à ni ghu aa, a mbo mē, Taà ghà, tǎ tǎ mē bii yi.”

37 Yesu a swonə ghu mbo mē, “O yè mē yi, wa à ni yu yīi mē a ghàà a mbo wò tsìtsòŋ aà.”

38 Nù wa a swètè m̀kù'ùtè mi a nsi Yesu òswonə ghumbo mē, “Mmà'àmbi, mē bii!”

39 Yesu a swonə mē, “Mè le nzi fàa mbi aa mē bi ka nsa'a bē, mē tǎ bífè'è nē ka nyè idigè, tǎ bē bii mē bi bǎŋnè nyè idigè aa, tǎ bi fè'è.”

40 BaFarisai bī mɔ'ɔ bii mē bi le ntswe ghu nyu'u ajàn yīi mē à swonə ma mùu ajànə aa, òbetə ghu mbo mē, “Bii m̀òntə mē kaa ò si lòò aà òswonə mē bii ki mfè'è aa ε?”

41 Yesu a kwi'i a mbo bo mē, “A laa bē mē nì fè'è bon kaa isa'a i si a nu bu kuu; la mbə yīi mē ni bǎŋnè m̀m̀òntə ni mē ni yè idigè aa, àa òji'ì annù yīi mē isa'a iburə a nu bù aà.”

10

Nìghàà nì nǎnaa nlonə ntsèembì

1 Yesu a swonə mē, “Mə swonə aa tsi'ì annù nŋkonə a mbo bù; nù yīi mē à si bə a ntsù ŋkya tsyà ŋkuu ni a ŋkya mbìnjèrè, m̀bǎŋnə ŋkɔ'ɔ ni bə a atu ŋkya ŋkuu aa, à nì nyèrè, ŋki mbə aŋgámighe. 2 Nù yīi mē a tsyá a ntsù ŋkya, ŋkuu ni a ŋkya mbi aa, à nì ntsèembì. 3 Nù yīi mē a be ntsù ŋkya aa, a ŋa'à nì ntsù ŋkya ghu mbò; m̀bi jya i yu'ù nì nji yì, a twonə nì waa a kumə; ǹtigə ntsyasə nì waa i fè'è. 4 Nòò yīi mē à fi'isè mē waa laa, a ká ŋghεε nì a mbii, m̀bi jya i tigè nyonə, òlonə mē i zì nji yì aà. 5 Ǹg̀hì à bə zì bon kaa i si yi yonə, m̀bǎŋnə ŋkhè nì yi khè, òlonə mē kaa i sǐ nji ŋ̀g̀hì zì aà.”

6 Yesu à le nswonə nìghàà nì nǎnaa ma nú a mbo bo, la kaa bo wa'ǎ annù yīi mē à le si swonə a mbo bo aa zì.

7 Yesu a bú ŋkwatə nswonə mē, “Mə swonə aa tsi'ì annù nŋkonə a mbo bù: Mè ni ntsùbù'u mbìnjèrè. 8 Bè b̀tsim bii mē bi le ntsyá mbii yà aa, à ni b̀yèrə ŋki mbə bǎŋgámighe. La kaa mbi jya i le wa'ǎ nji yàà yu'utè. 9 Mè nì ntsùbù'ù. Nù yīi mē à tsyà ni mē ŋkuu aà, à ka yweenə; àa ki kuu i kii fè'ε, i kii yè nì ŋ̀g̀èè yì ǹsigìnə a ŋkurè. 10 Nyèrə a kii nzi aa tsi'ì a nyèrə, i zwitə, i kii ta ŋgi'i ghu. Lǎ mē zì aa mē tǎ bi tswe ni ǹswèntì, ǹswèntì yīi mē i luu aà.

11 “Mè ni ntsèembì yì ǹsigìnə. Ntsèembì yì ǹsigìnə a kònə nì mfá ǹswèntì yì m̀bi'ì ŋkwitu mbìnjèrè ji. 12 Ǹg̀aŋfà'a

yii mə bi twu nii twu, kaa a wa'ă ntsèembi bə, kaa wa'ă mbôn mbi ki mbə aa, à bə yə naàngwyè tâ i ka nzi, bonj à mà'atê mbi jya ŋkhè yi; naàngwyè ya i kô mbi jya, àbùgè a kî ñja'anə.

13 “Nù wa mə bi twu nii twu aa, a khè nii aa nlonj mə kaa mbi jya sɪ ji bə, kaa a wa'à kii ñlanjə nɪ ànnu ñlonj ŋgaa yàa aà.

14 “Mè nɪ ntsèembi yɪ ñsigìnə, mè zi mbɪ jâ, i kî ñzi ghâ, 15 a kî mbə ajàn yii mə Taà ghâ à zi gha mè kɪ ñzi Taà ghâ aà. Mè kònjê mɪfâ ntswêntii yà i kwo mbi'i ŋkwitù waa. 16 Mbɪ ja jɪ mɔ'ɔ i tswe ghu jii mə kaa i sɪ múm àkàrə mbi yulà tswé. Mè tswe nɪ ŋki nlògê waa i kii zɪ ni ju; i ka tigə yu'u nɪ ñjɪ yà, i tigə bə akàrə mbi yɪ fùùrè, i kii tswe nɪ ntsèembi yɪ mɪfùùrè.

17 “Nji'ɪ ànnu yii Taà ghâ à kònjə gha aa à ni mə mə kònjə mɪfâ ntswêntii yà tã bɔŋ bɪ kwɛrə fu. 18 Kaa nù tsu mbə wa'ă ntswêntii yà a mbo mè kwɛrə. Mè aa fa ntswêntii yà aa tsi'ɪ a ŋkònjə mè. Mè tswe nɪ mɪdà'à mə mbə mè fá, ŋki ntswe nɪ mɪdà'à mə mbə mè bù ŋkwɛrə fu. Aà ànnu yii mə Taà ghâ à swɔŋ mə ta mè aa ŋghirə aà.”

19 Ma nuà ñghàà ni bù ñzi nɪ ñyàtə a titii baYuda byà. 20 Bo bɪ ghâ'atə ɛ sɪ swonjə nɪ mə, “A tswe nɪ àzwɪ yɪ bɪ! A baanə aà bàànə! Ni yu'utə nɪ ànnu yii mə a swonj aa a ya aa ɛ?”

21 La bɪ mɔ'ɔ bi swonjə nɪ mə, “Nù yii mə à tswe nɪ àzwɪ yɪ bi aa kaa mbə wa'à lalà ka ŋghaa! Mbə àzwɪ yɪ bi a ghirə bɪfə'ənə ka ñyə idigə aa ɛ?”

Ajànjə mə bi ɛ ntuu Yesu aà

22 A ɛ mbə maà noò laa, a bə noò mɪfə'ə, ŋki bə noò yii mə bi ɛ sɪ ji ikoò Nsi'itə ñdámà'anwɪ a Yerusalem aà. 23 Yesu à ɛ sɪ ghanjə ntəə ŋkɔ'ɔ mbu nsigə wa adigə mə bi ɛ sɪ twonjə nɪ Ntsübu'u Solomon aà. 24 BaYuda bi ghotə ŋkarisə yi mbetə yi mə, “O ka lèè yi'i a njim i ywe'e aa a noò àkə aa ɛ? Swonj tâ à laa atu bɪ'ɪ: O bə aa Ayo'ò Nwɪ wa aa ɛ?”

25 Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Mè fòò mē ñswonj a mbo bù la kaa nɪ wa'ă ànnu yii mə mè swonj aa bii. Mɪfâ'à mii mə mə fâ'a nɪ ikúm Taà ghâ aa, mɪ dɪ'i nɪ nù yii mə mè ni ghu aà; 26 la kaa nɪ wa'à bii ñlonj mə kaa nɪ sɪ mbɪnjèrê ja bə aà. 27 Mbɪnjèrê ja i yu'u nɪ ñjɪ yà; mè zɪ waa, i kii ñyonjə nàà. 28 Mè fa nɪ ntswêntii yii mə i lwɪ'i nɪŋkonj aa a mbo bo, kaa tâ bo yi wa'à kwô bē. Kaa nù tsu kaa a yɪ wa'à waa a mbo mè twɛɛ ŋkwɛrə. 29 Taà ghâ yii mə à fa waa a mbo mè aa, à tswe nɪ àdà'à ntsyatə njòò ìtsimè, kaa nù tsu sɪ ghu tswé yii mə mbə a twɛɛ waa a mbo Taà ghâ ŋkwɛrə. 30 Mè ni

Taà ghà, bí'i yu bə aa ayoo yí fùùrè." ³¹ BaYuda bya bi yù'ù mē ma la aa, mbwεε ηγδò'ò mē bi bú tumtə yi ghu. ³² Yesu a swon a mbo bo mē, "Mè ghìrè mē ìnnù jì ghà'atè jì sigìnə a nsi mi'i bù, jii mē Taà ghà à fa mē tâ mē ghìrə; àa yuu annù a titì ìnnù ma jú yii mē a ghìrə ìtònə ghuu i lwí nì tigè ìlɔɔ a tumtə gha aa ε?"

³³ Bo kwi'i ghu mbo mē, "Kaa bí'í si lòò a ntumtə gho aa nlonə ànnù yí sigìnə ma yú yí tsu mē ò ghìrə aà. Lâ bí'i lòò ntumtə gho aa nlonə mē ò bəgìtə Nwí! Ó bə aa tsi'í nùmìsònə lâ mbanə ntiğə nɔɔ nî ìlògə ìbìnú gho mē ò bə aa Nwí!"

³⁴ Yesu a kwi'i a mbo bo mē, "Tigə bi ηwa'anə a múm àηwà'ànə nòηsə buu mē Nwí à le nswonə mē, 'Nì ni bìnwí'? ³⁵ Bí'inè zi mē kaa mbə bi wa'ǎ annù yii mē a tswe a múm àηwà'ànə Nwí aa kwensə; mbə Nwí a twonə bə bya mē à le mfa ntoò yí a mbo bo aa nì bìnwí, ³⁶ a tsyá aa mē akə nì swonə a mbo yu wa yii mē Tà a tso'ɔ nî àyoo afà'á yi, ntoo fàa múm m̀bi aa, mē a bəgìtə Nwí, ìlonə mē à swònə mē, 'Mè nì Mu Nwí' aa ε? ³⁷ Mbə a bə yii mē kaa mē si ìnnù jii mē Taà ghà à swonə mē tâ mē ka ηghìrə aa ghìrə, nì tsuu m̀ntì muu a nu mē nniηə. ³⁸ Lâ mbə mē ka ηghìrə aa ma juù ìnnù, ka mē nì sì gha bii aa, a ku'ùnə mē bonə nì laa mbii ìnnù jii mē mē ghìrə aà, tǎ zi ηgaa yí mò'ɔ mē Taà ghà à tswe a múm m̀, m̀ kí ntswe a mum Taà."

³⁹ Bí bú ìlɔɔ mē bi banə yi, a wi'íkè mbwε yi a titì bo.

⁴⁰ Yesu a bú ìlɔ ndànsə ìtoò a njii ηkí Jordan, wa adigə mē Jon à le si murə bə ghu a ηkí aà, ìtigə ntswe ghu. ⁴¹ Bə bí ghà'atè le nzi ghu mbò. Bo le si swonə nì mē, "Jon, kaa à le wa'ǎ ìlènsə ghìrə, lâ ìnnù tsim jii mē à le nswonə nlonə ηgaa ηù ghuà aa, i fè'è mē ìlāa." ⁴² Bə bí ghà'atè bii mē bi le nzi ghu aa bi niη m̀ntì myaa ghu nú.

11

Níwo nì Lazarus

¹ Nù yí mò'ɔ à le ntswe ghu, ìkùm yi i bə Lazarus, ìtswe nì a ala'a Bethany, ηghìrə ηwò nighòò. Bethany ghú à le mbə ala'a yii mē Mary bo mumaà yí Martha le si tswe ghu aà. ² (Mary ma ghú, à nì wa mē à le ηkùrə mighurə mi àtìndùù mya a mìkòrə Yesu ìtigə nyε'ε nî ìnòntú jì aà. Lazarus ghú mē à le si ghòò aa, a le mbə mumaà yí yí m̀báηnə.) ³ Bìjàantè bi bya bi le ntoo ηkì a mbo Yesu ìswonə ghu mbo mē, "M̀mà'àmbì, ìsùkà'á ghò wa mē ò kònə aa a ghòò."

⁴ Nòò yii mē Yesu à le nyu'u ηkì ghu aa, nswonə mē, "Kaa nighòò nì Lazarus nú kaa nì ka wa'à aa nì nìwo lwí'isə;

nìghòò nù ni zi aa mē ni zī ni nìgha'a a mbo Nwī, i kii bē mājī yīi mē Mu Nū a ka kii kwērē nīi nìgha'a ghu."

⁵ Yesu à lē ñkòṅhè Martha ni mumaà yī Mary ni Lazarus. ⁶ Ka mē à lē ñkòṅhè waa tsi'ī annū aa, à kwērē mē ñkīi nìghòò Lazarus wa aa, m̄bu ntswe maa adigē ñjwi ji baà. ⁷ Ñjwi jya ji baa i tsyà mē aa, a swoṅ a mbo ṅgǎṅyogēnnū ji jya mē, "Nī ghīrē bī'inè bu mbīi ṅghē fu a ala'a Yudea."

⁸ ṅgǎṅyogēnnū ji jya i kwi'i ghu mbo mē, "Rabbi, ò wà'atē mē kaa agha'a a burē tì sà'atē mē, bē bī adigē ma bya kī lōo ntùmtē wò nī ñgò'ò, ò bú ñlōo nī m̄bīi ghèè ghu aa ε?"

⁹ Yesu a swoṅhè a mbo bo mē, "Tigē ìbàṅtē noò i tswe nī ñjwi aa nìghūm ñtsò baa aa ε? Maa ajàṅ, ñù ñtsim yīi mē a karē a si'inē aa, kaa à si mīkòrē mi tumtē ṅwo, ñloṅ mē a yē nī ñkà'a mbi ghū aà. ¹⁰ Lā ñù yīi mē a zī nī ñtugē aa, a fiṅkè ñwo, ñloṅ mē kaa à sī nī ñkà'à tswē." ¹¹ Yesu à swòṅ mē ma la aa, m̄bū ñku'usē mē, "N̄sūkà'a yī'inè Lazarus a bwii aa bwīi, lā mē ka ghèè i tsìgìtē yi tã à bīinē filō." ¹² ṅgǎṅyogēnnū ji i kwi'i ghu mbo mē, "Mmà'ambī, m̄bē a ka mbwii aa bwīi boṅ à ka b̄ bīinē i tswe fu ntīi."

¹³ Yesu à lē si lòò aà ñswoṅ mē Lazarus à kwò aa kwò, lā ñgǎṅyogēnnū ji i bāṅhè m̄m̄oontē mē Yesu a swoṅ aa tsi'ī filō fi bwīi. ¹⁴ Yesu a tigē ñghēè nī m̄bīi ñlaansē a mbo bo mē, "Lazarus à kwò mē, ¹⁵ lā ñloṅ ñkwitū ghuu, mē dōritē mē kaa mē ghīrē ṅwa'à bi'i yu tswē aa, tã tã nī tsya ghu mbii. Tsītsòṅ nī ghīrē bī'inè ghēè ghu mbèè."

¹⁶ Thomas, wa mē bi lē si twoṅhè ni mu bīnwī aa, a swoṅ a mbo ṅgǎṅyogēnnū Yesu jya jī m̄'ò mē, "Nī ghīrē tã bī'inè yoṅhè ndī'innū yi'inè tã bī'inè nībo ghēè tã a bē niwo, bī'inè nībò kwò!"

Yesu à nī ñywèenē nī nīwo ñkī mbē ntswētīi

¹⁷ Nòò yīi mē Yesu à lē n̄zī ñku'u a Bethany aa, nyē mē à lē tī bē aa boṅ Lazarus à kwò mē, bi twinḡhè yi, ñjwi i tsyā ji ñikwà. ¹⁸ A ñlō a Bethany ṅghēè nywe'e a Yerusalem à lē m̄bē tsō bimalè bi baà, ¹⁹ maa ajàṅ baYuda bī ghà'atē bi lē n̄zī a mbèè Martha bo Mary a ñl'ètē m̄ntīi myaa ñloṅ annū ñiwo mumaà wàà wá.

²⁰ Nòò yīi mē Martha à lē nyu'u mē Yesu a zī aa, mf'è'è ñghēè a mbòò yi, la Mary a bāṅhè ñtswe a ndá. ²¹ Martha à ghèè mē m̄boo Yesu aa ñswoṅ ghu mbo mē, "Mmà'ambī, ò kī baa tswe faà boṅ kaa mumaà gha ghū kaa à sī kwò! ²² Lā mē zi tsi'ī annū ññkoṅhè mē, tsi'ī tsītsòṅ ò bē betē annū yīi mē o lòò aa, boṅ Nwī à ka fa a mbo wò."

²³ Yesu a swoṅ ghu mbo mē, "Mumaà ghò ghū à ka b̄ bīinē fu."

24 Martha a kwi'i ghu mbo mə, "Mè zi mə à ka yĩ bìnè fu a noò yĩ mə biku bi bê ka yĩ yweenə niwo a njwĩ ñlwi' ñnjimè aà."

25 Yesu a swon ghu mbo mə, "Mè ni ñyweènə ni nìwo, ñki mbə ntswèntì. Nù ntsim yĩ mə à ññ nti yĩ a nu mè aa, à ka tswe ntì, ka mə mbə a t'e'ε ñkwo kwo. 26 Nù ntsim yĩ mə à ntswe ntì ñki niñ nti yĩ a nu mè aa, kaa à ka yĩ wa'à kwô. O bii ma yũ ànnù aa ε?"

27 Martha a kwi'i mə, "Ʋñə, Mmà'àmbi, mè bii! Mè bii mə ò laa mbə Ayɔ'ò Nwi, mbə Mu Nwi, wa yĩ mə à le ntswe ni ñf'ε fàa mbi aà."

Ajàn mə Yesu à le nyè'è aa

28 Martha à swon mə ma mùu ajàn aa, ññe'esə mbii ñghèe a ntwon mumaà yĩ Mary. A ghèè mə aa nswon ghu mbo mə, "Ndi'innù à zĩ mə, à laa ñkii mbetə ni ghô." 29 Mary à yù'ù mə aa mburə mbiinə mf'è'è ñghèe a mbòò yi. 30 (A le si bə maa noò aa bon kaa Yesu kaa à burə tì wa ñjò'ò àla'a ñghèè ñkuu, lâ mburə aa tsi'i wa adigə mə Martha à ghìrə mmà'àtè yi ghu aà.) 31 BaYuda bii mə bi le ntswe a mùm nda bo Mary wa adigə niwo aa, bi yè mə a jàn yĩ mə à bìnə ñka mf'ε'ε ñghèè aa, nìmoontə mə a ghèè aa wa atu nisyè a nyè'ə ghu, ñtigə nyonə nii.

32 Mary à ghèè mə ñku'u wa adigə yĩ mə Yesu à le ntswe ghu aa, nyə yi, ñwò ghu mikòrə, ñswon mə, "Mmà'àmbi, ò kì baa bə tswe faà bon kaa mumaà ghà ghú kaa à sè kwô!"

33 Yesu à yè mə ajàn yĩ mə Mary bo bi bə bya mə bo bo zi aa, bi yè'ənè aa ñjəñə ñki ñko miiñnè wàa tsi'i annù nñkonə. 34 Yesu a betə waa mə, "Nì twiñə yi aa fə aa ε?"

Bo kwi'i ghu mbo mə, "Mmà'àmbi, zĩ nyê."

35 Yesu a yə'è. 36 Bè bii mə bi le ntswe ghu aa bi swon mə, "Nì yè ajàn yĩ à le ñkòñè yi aà!"

37 La bo bii mo'ò bi swon mə, "A le mbaa wa'à ghìrè tá bif'è'nè ka nyè idigè aa ε? A kì wa'à kì nzi a ajàn yĩ mə mbə yu ghìrè Lazarus a tswe tì kwo aa ε?"

Ajàn mə Yesu à le nyweensə Lazarus aà

38 Ajəñnè a bú ntswa Yesu tsi'i mbè ànnù, a ghèè wa atu nisyè mə bi le ntwiñə Lazarus ghu aà (nisyè ma nú le mbə aa àbù'ù mə bi to a mùm ñgò'ò, ñki ñkusə ntsù yi ni ñgò'ò). 39 Yesu à zĩ mə ghu aa, nswon a mbo bo mə, "Nì lo'osə ñgò'ò ya wa ntsù nisyè!" Martha, ñjàantə ñkú ñù wa, a kwi'i ghu mbo mə, "Mmà'àmbi, àyà'à a ka lùm si'i si'i ñlon mə à ni njwi ji nikwà tsitsòn a jàn yĩ mə bi kì twiñə aà!"

40 Yesu, a swonɔ ghu mbo mə, “Mè ghìrè mbaa wa'ǎ a mbo wò swonɔ mə, ò ka yə nigha'a nì Nwĩ, mə mbə wò bii aa ε?”
 41 Bo lo'òsè ñgò'ò ya mə bi le ɲkusə ntsù nisyè nya ghu aà. Yesu a ɲentè mi'ĩ mi a ndəɲ nswonɔ mə, “Taà ghà, mè fa mbi'ikə a mbo wò, ñlonɔ mə o yu'utə nĩ ànnù yĩ mə mə swonɔ aà. 42 Mè zi mə o yu'utə nĩ ànnù yĩ mə mə swonɔ aa ɲgòɲ bìnòò bìtsimè, lâ mə lòo a nswonɔ yulà ànnù tsítsònɔ aa nlonɔ ɲkwitu nnòò bē búlà faà, tǎ tǎ bo bii mə a gha aa a tòò wò.” 43 A mànɲsè mē a nswonɔ ma mùu ajànɔ aa, ñtwonɔ Lazarus tsi'ĩ nĩ ñjĩ yĩ ñtì, mə, “Lazarus, fē'ε nzì!”
 44 Lazarus, a fe'è, m̀burə nĩ ìtsè'è jya jii mə bi le limtə mbô mi, nì m̀kòrè mi, a bò'ò nsĩ yì ghu m̀bɔɲ ntwinɔ aà. Yesu a swonɔ a mbo bo mə, “Nì fεε ìtsè'è jya ghu nu, m̀mà'atè yì tǎ à ghεε.”

*Ajàɲ yĩ mə bi le ntaɲə annù atu Yesu aà
 (Mt. 26.1-5; Mk. 14.1-2; Lk. 22.1-2)*

45 BaYuda bya bĩ ghà'atè mə bi le nzĩ a mbèε Mary wa adigə niwo aa, bi le nyə annù ya yĩ mə Yesu à le ɲghìrè aa, nniɲ m̀intì myaa ghu nù. 46 La bo bĩ m̀'ò bii ɲghεε a mbo baFarisai ñswonɔ annù yĩ mə Yesu à le ɲghìrè aà. 47 Maa ajànɔ, baFarisai bo bĩ bìlì bi ɲgǎɲmà'a Nwĩ, bi ghεε m̀boonsə bo bĩ ɲgǎɲndasa'a, ñswonɔ mə, “Bì'inè ka ghìrè aa mə akə aa ε? Nì yə ìlensè jĩ ghà' à ɲgha'a mə ɲù ghù a ghìrè aà! 48 Bì'inè bə mà'atè yì tǎ à ka ɲghεε nĩ m̀bii ma mùu ajànɔ bɔɲ bè bìtsim ka bii annù yì, tǎ b̀tǎ bi ala'a bi baRoma b̀ zi nta ɲgĩ'ĩ nĩ ñdámà'anwĩ yĩ'inè bo b̀ àlǎ' à yì'inè!”

49 ɲù nìbò yì m̀'ò yĩ mə ìkũm yì i le mbə Kaifas, m̀bə ɲgǎɲmà'a Nwĩ yì ɲwè maa alòò aa, a swonɔ mə, “Ɔtìrè ndə jĩ tsu! 50 Nì s̀ zi mə a bɔɲtə mə tǎ nì zwitə a ɲù yì m̀fùùrè a atu àbùgè bē, ntsyatə ajànɔ yĩ mə mbə nì zwitè àlǎ' à tsim aa ε?” 51 Tsi'ĩ ànnù nĩɲkonɔ, kaa à le wa'ǎ annù ma yù swonɔ aa nĩ ìtu ibiinu yì bē; m̀bə yĩ mə à le mbə ɲgǎɲmà'anwĩ yì ɲwè maa alòò aa, Azwĩ Nwĩ a le ɲghìrè mə tǎ à fi'isə ma yù ànnù ñswonɔ ñlonɔ mə Yesu à le ntswe nĩ ɲkwo a atu baYuda aà, 52 kaa tǎ à wa'ǎ aa tsi'ĩ baYuda bobo bē, à le ɲki ntswe nĩ ɲghòtə bè bi Nwĩ bii mə bi ja'anə a mùm m̀bi yù ntsimè aa, ta tǎ bo bə ibiinu yì fùùrè.

53 Nloginə maa njwi, bìsa'a bi ala'a bi baYuda bi tigè ñtaɲ ajànɔ mə bi ka zwitə yì. 54 Maa ajànɔ, Yesu kaa à le si wa'à bù ɲkarə a titì baYuda nyèntə, à le mbàɲnè m̀ma'atə ɲghèε a mbèè àdìgè yì m̀'ò, a mbèè ñta'a m̀wèè m̀wèè, b̀i twonɔ nĩ ìkũm ə ala'a wa nì Ephraim, bo b̀ ɲgǎɲyègənnù jì bi tigè ntswe ghu.

⁵⁵ Nòò ìkòò Passa à le ntigè ñkoontə, bə bî ghà'atè lô a ala'a ñkɔ'ɔ ñghɛɛ a Yerusalem a nɛə nũ jyaa ì laa ajaŋ mə nɔŋsə à le ndi'ì aa, mbɔŋ tã nòò ìkòò wa ku'u. ⁵⁶ Ajàn yï mə bo le si lòò nî Yesu aa, bo bòontè mē a ndàmà'anwĩ aa, ntigə mbetə nî waa bo ni bo mə, “Nì mòòntə mə akə aa ε? Nì laà mɔontə mə à ka zì faa adigə ìkòò aa ε?” ⁵⁷ A le ti bə aa bɔŋ bìlìi bi ñgǎŋmà'a Nwĩ bo bì baFarisai, bi tsərə mē mə mbə ñù tsù a zi adigə yï mə Yesu à tswe ghu aa, a zì ñkɛ'ɛnə, ta tã bì baŋnə yi.

12

A àjàŋ yï mə Mary à le nyɔ'ɔ Yesu ni mɛwurə a Bethany aà

(Mt. 26.6-13; Mk. 14.3-8)

¹ Njwi i le ntigə mburə aa ji nto'o mbɔŋ tã ñjwĩ Passa ì zi. Yesu à le nzì a Bethany, wa adigə mə Lazarus wa yï mə à le nyweensə a niwo à le si tswe ghu aà. ² Bi le nnaŋsə miji ghu mbô. Lazarus bo Yesu tswē a atu atetè, Martha a tigə mfa ni miji a mbo bo. ³ Mary à le nɔgə atii ntsiŋ mighurə mĩ lùmtè mi atindùù mii mə mi le nnaŋsə mbə tsi'ì mĩ narda aa, ntswentə a mikòrə Yesu, nlogə inɔŋtù ji ntigə nyɛ'ɛ ghu. Ayà'à mighurə ya a le mfè'è ñluu wa múm ndá. ⁴ Judas Iscariot, ñgànyègənnù yĩ yĩ mò'ɔ mə à le ntswe nî mífèé yi aa, a swɔŋ mə, ⁵ “Bi ghirə wa'à mighurə mù logè mifee ni àba'atə ñkabə silva ñkhì ji tarə,* nlogə ñkabə ya ñkwetə ñgàŋəfúmə ghu aa a ya aa ε?” ⁶ Kaa à le wa'à ma mùu ajàn swɔŋ aa nɔŋ mə à le si ko mìlèŋnè ñgàŋəmfúmə, à le swɔŋ aa nɔŋ mə à le mbə nyərə aà. Tsó mə abàa ñkabə aa à le si lèə yu aa, à le si ñe'esə mfi'itə ni yĩ mò'ò.

⁷ Yesu a tigə ñswɔŋ mə, “Mà'atè yi! Mà'atè yi tã à ləə mighurə mù a nyɔ'ɔ mə ghu a njwi yï mə bi ka yĩ twinə gha ghu aà. ⁸ Bu bì ñgàŋəmfúmə tswe aa tsi'ì bìnòò bitsimə, lâ kaa mē ka yĩ wa'a a titii bù aa a ñgòŋ bìnòò bitsim tswé.”

⁹ Nnòò bē yï mə i le mburə ñgha'a ñgha'a aa, i le nyu'u mə Yesu à le ntswe a Bethany, ntigə ñghɛɛ ghu. Kaa bi le ñwa'à ghu ká ñghɛɛ laà aa nɔŋ tsi'ì Yesu, bi le ñkii ñghɛɛ aa a nyə Lazarus, wa yï mə Yesu à le nyweensə niwo aà. ¹⁰ Bìlìi bi ñgǎŋmà'a Nwĩ bi le ntigə ntaŋtə nî àjàŋ yï mə bi ka kii zwitə Lazarus, ¹¹ nɔŋ mə à le ñghìrə yu mə tã baYuda bì ghà'atè tã bì ka ma'atə nî waa m̀bàŋnè ñghɛɛ ni a mbo Yesu.

* **12:5** 300 denarii, ñkabə baGrikia, denarius yĩ m̀fùùrè a le mbə ñkabə ñgàŋàfà'a a atù ñjwĩ.

A àjàn yï mæ Yesu à le ηkuu a Yerusalem tsǒ mǔǔ aà
(Mt. 21.1-11; Mk. 11.1-11; Lk. 19.28-40)

¹² Abèè a fù'ù mæ, ònòò bê yï ghà'atè yï mæ i le nzǐ a nǐ ìkòò Passa aa, i le nyu'u mæ Yesu a kuu a Yerusalem. ¹³ Bi le ntigè ηghεε nǔò ijaj mighè ηghεε nǐ ju a ηkwεrè yu ghu. Bo le si tigè ntɔɔnè nswonè nǐ mæ,

"Hosiana! Bǐ'inè gha'asè yu wa yï mæ a zǐ nǐ ìkǔm
Mmà'àmbi aà!

Bǐ'inè gha'asè a Mfò baIsrael ma ghù!"

¹⁴ Yesu à le lògè jakasǐ ηkò'ɔ ghu atù, a fe'è tsi'ǐ wa ajàn yï mæ bi ηwa'anè a mùm ànwa'ànè Nwǐ aa mæ,

¹⁵ "Tsuu ki bɔ'ɔ mbâ, wô, nǐ'ò'ò àla'à Sion!

Mfò ghò à wǐ mæ a zǐ, ηkò'ɔ a atu mu jàkasǐ aà."

¹⁶ Maà noò, kaa ηgǎnyogènnù ji kaa i le wa'ǎ nǐ'ǐ ànnù ma yu zǐ. Lâ nòò wa yï mæ Yesu à leè òyweenè nǐwo ηkuu a mum nǐgha'à nǐ aa, bo le ηwa'atè mæ ànwa'ànè Nwǐ a le nswon annù ma yù òlon ηgaà yǐ, ηki tigè ηwa'atè ajàn yï mæ bi le ηghìrè ma yù ànnù ghu nù aà.

¹⁷ Bè bya bǐi mæ bi le ntswe bo bǐ Yesu wa noò mæ à le nzǐ twonè Lazarus mæ tâ à fe'ε wa mum nǐsyè, òyweensè yi nǐwo aa, bi le ηghèè òswon annù yï mæ bo le nyè aà. ¹⁸ A nǐ ànnù yï mæ a le ηghìrè ònòò bê wa i zǐ a mbòò Yesu aà. Bo le nzǐ aa nlon àlensè ma ya mæ à le ηghìrè aà. ¹⁹ BaFarisai bǐi mæ bi le ntswe ghu aa, bi le si tigè nswonè bo nǐ bo mæ, "Kaa ànnù yï mæ bǐ'inè ghìrè aa kaa a si nǐ mbǐi ghεε! Yè nǐ àjàn yï mæ mǐbǐ òtsim i yònè ghu nǐm lǐi aà!"

BaGrikia bi lòɔ a nyè Yesu

²⁰ BaGrikia bǐ mɔ'ɔ bi le ntswe a titǐi bè bǐi bi le ηkò'ɔ ηghεε a Yerusalem a mmii Nwǐ wâ noò ìkòò. ²¹ Bo ghεε òswon a mbo Philip (wa mæ à le nǔò a Bethsaida a Galilea aà), mæ, "Taà, bǐ'i lòɔ a nyè Yesu."

²² Philip a ghεè òswon a mbo Andrew bo bya bi baa kǐ ηghεε nswon a mbo Yesu. ²³ Yesu a kwi'i a mbo bo mæ, "Nòò à kù'ù mæ mæ Mu Nù à ka kwεrè nǐgha'à. ²⁴ Mè swǒn tsi'ǐ annù nǐηkon a mbo bù mæ, mǐbè bi tuu mbùmè ànsan a nsye bwe'e tâ i kwo mfærè bon i ka tswe tsi'ǐ yùyù, kaa wa'à senè. Bεε mæ i kwo bon i ka tigè tɔɔn mbùmè ànsan jǐ ghà'atè. ²⁵ Nù yï mæ a kǔn ntswèntǐi yi aa à ka bàjnè bwesè, lâ nù yï mæ a bàà ntswèntǐi yi fàa nsye aa, a bàjnè lèè aa lèè i yǐ tswe nǐ òtswèntǐi yï i lwǐ'i nǐkonè aà. ²⁶ Nù yï mæ a kǔn a ηka mfà'a a mbo mæ aa, à tswe nǐ ηka nyònè nǐ ghâ, tâ ηgàjàfà'â ghâ a ki ntswe a adigè yï mæ mè tswe

ghu aà. Taà gha à ka yĩ kii ñentə a ñu ñtsim yĩ mə a fà'a a mbo mè aà.

Ajañ mə Yesu à le ñghàa annù ñlon annù niwô yi aà

²⁷ “Ntĩi gha i luu nì àjəñnè, mè ka swon aa mə akə aa ε? Mè ka swon aa mə ‘Taà, tsee bii tâ ghuà nòò ñgi'i à yə gha aa ε?’ Njan mə le nzi ñlon aa nòò ñgi'i mà ghú. ²⁸ Taà, gha'asə f̄k̄m ghô!”

A swon mə laa, ñji i ghaà a aburə nswon mə, “Mè tē'è mə ñgha'asə, mè ka kù'ùsə bũ gha'asə.”

²⁹ Nnòò bē wa mə i le ntəə maa adigə aa, i le nyu'u ñji yā, bĩ m'ɔ swon mə, a k̄m mbəñə, bi m'ɔ bi swon mə, “Angel à ghàa ghu mbô!”

³⁰ Yesu a swon a mbo bo mə, “Ñji yú kaa i s̄i ghaà ñlon aa ñgaa yà, i ghaa ñlon aa ñgaa yùu. ³¹ Nòò yĩ mə bi ka sa'a isa'a mbi ghu aa, à kù'ù m̄. Bi ka sigisə ñu yĩ mə a sa'a mbi yù aa a aləñə nif̄ɔ, i furə yi tâ à f'e'ε. ³² Nòò yĩ mə bi ka ñentə ghā a ndəñə, i l̄ò'òsə aa f̄aa atu nsyε aa, mè ka swon bē bitsim tâ bi zi a mbo mè.” ³³ A le nswon laà n̄figitə aa ajañə niwo yĩ mə à le ntswe n̄i ñkwo aà.

³⁴ Nnòò bē wa i kwi'i mə, “N̄ñsè yĩ'i à swon mə Ayɔ'ò Nwĩ wa à ka yĩ tse aa ññkəñə. O bú ñtsya aa la nswon mə bi ka ñentə Mu N̄u a ndəñ aa ε? Mu N̄u ma ghú à bu mbə aa wò aa ε?”

³⁵ Yesu a kwi'i mə, “Ñkà'à i ka bũ tse bu bo aa tsi'i a atu m̄u àt̄i noò. N̄i ka ntəə a m̄m ñkà'à f̄aa noò mə n̄i tse n̄i ghu aa, mə tâ itugə tsuu ghuu fii; ñlon mə ñu yĩ mə a tə n̄itugə aa kaa à s̄i adigə yĩ mə yu ghèè ghu aa z̄i. ³⁶ N̄i ñin m̄nt̄i muu a n̄u ñkà'à ghú f̄aa noò mə n̄i tse n̄i ghu aa, tâ bə bɔɔ bi ñkà'à.”

Yesu à swon mə laa aa, nlo yi a tit̄i bo ñghεε n̄lèntə.

Annũ ajañ mə bə le wa'à n̄i àb̄iint̄i tswè aà

³⁷ Ka mə à le ñghirə ñlensə ji ghà'à ñgha'a a tit̄i bo aa, kaa bo le wa'ă m̄nt̄i myaa ghu nu ññə; ³⁸ mə tâ annù yĩ mə ñgəñntoò Nwĩ Yesaiah à le nswon aa, tâ à f'e'ε mbòontə mə,

“Taà, wò à le mbii ntoo ya mə b̄i'i le nswonə aa ε?

Nwĩ à le nd̄i'i midā'ā mi aa a mbo wò aa ε?”

³⁹ Maa ajañ kaa bo le ñwa'à m̄nt̄i myaa ghu nu ññə ñlon mə Yesaiah à le ñki nswon mə,

⁴⁰ “Nwĩ à mà'à mə af̄'è a mi'i bo, ñki mf̄i m̄itsyè myaa, mə tâ mi'i myaa tsuu idigə ki yə, tâ it̄u jyaa i tsuu innù ki zi,

tă wa'à waa lò m̄bəñkè nzi ntsi'i gha tâ mè ghurə waa.”

41 Yesaiah à le nswonj laa nlonj mæ à le nyø nigha'a ni ñtigø mbonj swonjə ma yuù ànnù ñlonjə yi aà. 42 Ka mæ à le mbə ma mùu ajàn aa, bítà bi ala'a bî ghà'atè bi le nniñ mîntî myaa a nu Yesu, la kaa wa'à bânjè ñswonjə ni a mbo bè ñlonj mæ bo le si bɔ'ɔ ni mæ baFarisai ka furə waa a ndânghòtə. 43 Bo le kòñj mæ tâ bè ka mbeentə waa, ntsyatə nlòɔ mæ tâ Nwĩ à beentə waa.

Nìghàà ni Yesu ni ka yĩ sa'a bē

44 Yesu a tɔñjè ñswonj mæ, “Nù yĩ mæ à ññ ntii yi a nu mè aa, kaa à si aa tsi'ĩ a nu mè niñə, à ki nniñə aa a nu yu wa yĩ mæ à le ntoo gha aà. 45 Nù yĩ mæ à yə gha aa, à yə aa yu wa yĩ mæ à le ntoo gha aà. 46 Mè zi fàa mbi aa tsi'ĩ tsó ñkà'à, mæ nù ñtsim yĩ mæ à ññ ntii yĩ a nu mè aa tâ à tsuu a múm itugə lwĩ'ĩ. 47 Nù yĩ mæ a yu'u ntoò ya kaa wa'à lèè aa, kaa mè si isa'a ghu nu niñə, nlonj mæ kaa mè le ñwa'à fàa mbi zĩ aa a ntso'otə mîsa'à, mè le nzi aa a nyweense mbĩ. 48 Nù yĩ mæ à tùu gha kaa wa'a nìghàà na kwèrə aa, à tswe nĩ ànnù yii a ka sa'a yi, nìghàà nii mæ mè swonjə aa, ni ka yĩ sa'a yi a njwĩ ñlwĩ'ĩnjimə. 49 A bè laà aa nlonj mæ ànnù yii mæ mè swonj aa, kaa mè si aa nĩ à yaà àdà'à swonjə, a fa Taà ghà yii mæ à le ntoo gha aa mfa nĩ ànnu yii mæ mè tswe nĩ ñghàa ñki swonj aà.

50 “Mè zi mæ ànnù yii mæ Taà a swonj aa, a fa ntswëntii yii mæ ì lwĩ'ĩ nñkonj aà. Maa ajàn mæ swonj aa annù yii mæ Taà à swonj mæ tâ mè swonj aà.”

13

Ajàn yii mæ Yesu à le nsĩ'i mikòrè mi ñgǎnyəgǎnnù ji aà

1 À le mbə a njwi yii mæ àbèè a ka tigə fu'u tâ bi ji miji mi Passa, le bonj Yesu à zĩ mē mæ nòò yĩ fàa mbi à kòontə mē a ajanj mæ yu ka bú mmà'atə mbi yù i ghèè yi fu a mbèe Taà yĩ aà. Ajàn mæ à le si kòñj bē bi bii mæ à le mbē bi fàa mbi aa, à le nanjə ñkonj waa ñkɔ'ɔ nlwi'isə.

2 Yesu bo bi ñgǎnyəgǎnnù ji le si ji miji mi ñkwèfò a atu atetə, le bonj Satan à niñ mæ adi'itə yĩ bi a ntii Yuda mu Simon Iscariot mæ tâ à fee yi. 3 Yesu à le nzi mæ Taà yĩ à fà mæ ñgònj joò tsim fàa mbi a mbo yu, ñki nzi mæ àjànj mæ yu le nlò a mbo Nwĩ nzi aa, yu ka bú ló ghèè yi fu ghu mbèè.

4 À le ntigə mbiinə wa atu atetə, ñtso'ɔ akutə yi nləə, nlɔgə tawòlè ñlimtə a atii yu. 5 Nlɔgə ñki ñniñ nĩ àkanj nlògìnè ñka nsi'ĩ mikòrè mi ñgǎnyəgǎnnù ji ghu ñkii nyε'ε ni tawòlè wa mæ à le limtə a atii yu aà. 6 A kà mē aa nsi'ĩ laa, nzi ñywe'e a nu Simon Peta, a betə mæ, “Mmà'àmbi o lòò aà ñsi'ĩ mikòrè ma aa ε?”

⁷ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “Kaa ò sǐ annù yǐi mə mə ghìrè aa tsìtsòŋ zǐ, la ò ka yǐ bǒŋ zi aa a noò ñjìmè.”

⁸ Peta a swon ghu mbo mə, “Tâ à tsuu bə mə noò tsu à tswé ghu mə ò ka yǐ sǐ'i mikòrê mâ.”

Yesu a swon ghu mbo mə, “Mbə mè tsuu mikòrê mo sǐ'i bəə bon kaa sǐ ka wa'à nǐ ànnù bú ñtswe.”

⁹ Simon Peta a swon mə, “Mmà'àmbǐ tsuu tsi'i mikòrê ma mumu sǐ'i, ki nsǐ'i mbô ma bo bì àtù yâ.”

¹⁰ Yesu a swon ghu mbo mə, “Nù ñtsim yǐi mə à sǐ'i nù yǐ aa, à laà ñsigìnè kaa ñki'ì nǐ mbu ñkwatə nsi'i bú ñtswe; à tǐgə ñtswe aa tsi'i nǐ ñsǐ'itə mikòrê mi. Wa bú bitsim nǐ laà, a kǐ ñtigə mme tsi'i nù yǐ ñfùùrè.” ¹¹ A le tǐ bə aa Yesu à zǐ nù yǐ à ka fèè yi aà, a bə ñji'ì ànnù yǐi mə à le nswon mə kaa bo le ñwa'à bitsim laa aà.

¹² Yesu à mǎnsè mē a nsǐ'i mikòrê myaa mya aa, mbù ñwε'ε akutè yi ya fu mbǐinə mbǐ ñtswe yi fu wa atu atetè. Mbetə waa mə, “Nǐ zǐ ñji'ì ànnù yǐ yǐ mə mə ghìrə a nu bú aa ε?” ¹³ Nswon a mbo bo mə, “Nǐ twonə nàa nǐ ñdǐ'innù, ñkǐi ntwonə nàa nǐ Mmà'àmbǐ ghùù, a ku'unè maa ajàn nlon mə àa nù yǐi mə mə nǐ ghu aà. ¹⁴ Mbè mè, Mmà'àmbǐ ghùù ñki mbə ndǐ'innù ghùù, lâ ñsi'i mikòrê muu, ma mùu ajàn, a ku'unè mə tâ nǐ ka nsi'i mikòrê muu bu nǐ bú. ¹⁵ Wa mè dǐ'ì aa ànnù a mbo bú mə tâ nǐ ka mfigìnə ajàn annù ma yǐ mə mə ghìrə sii aà. ¹⁶ Mè swon tsi'ì annù ñikon a mbo bú mə kaa abù'u a sǐ Masa yǐ tsyá. Kaa ngan̄ntoo a wa'à nù yǐi mə à tòo yi a kǐ ñtsya. ¹⁷ Tsó mə nǐ zǐ mē ñnnù mà jù tsǐtsòŋə aa, m̀bɔɔnə a mbo bú mə mbə nǐ kǎ ñfa'a nǐ ju.

¹⁸ Kaa mə si ñnnù ma jù swonə aa nlon ñgaa yùù bitsimè, mə zi bə bǐi mə mə tè'ε ntso'ɔ aà. Lâ ñghàà nǐ Nwǐ nya mə nǐ swon nǐ mə, ‘Nù yǐi mə bǐ'iyu jinə aa, à ka bəŋ tǐgə bàà nàá’ aa nǐ tswe nǐ ñfè'ε mbòontè. ¹⁹ Mə swon a mbo bú tsǐtsòŋ aa mə tǎ bεε mə a ghìrə mfè'è ma la, nǐ bii mə mə laa mbə yu wa yǐi mə à nǐ ghu aà. ²⁰ Mè swonə a mbo bú tsi'ì annù ñikon mə, nù yǐi mə à kwèrə nù yǐi mə mə tòo yi aa, à ki ñkwèrə aà ghâ, nù yǐi mə à kwèrə gha aa, à ki ñkwèrə aa yu wa yǐi mə à le ntoo gha aà.”

*Ajàŋ mə Yesu à le nswon ànnù ajàn mə bi le mfèè yi aà
(Mt. 26.20-25; Mk. 14.17-21; Lk. 22.21-23)*

²¹ Yesu à mǎnsè mē a nswonə ma juù ñnnù aa, ñtǐi yi ñ nǎnsè ñluu nǐ àjəŋnè, a swon nǐ ñsi nǐ ñsi mə, “Mè swonə a mbo bú tsi'ì annù ññkon mə, nù yǐ mò'ɔ a tǐtǐi bú à ka ghìrə fèè ghâ.”

²² Annù a le ηgha'a ηgǎnyegênnù ji jya, bi tigè ñlenə waa bo ni bo. ²³ Ngǎnyegênnù yi wa yĩ mò'ò, yii mə à le nnaņsə ηkəŋə aa, à le ntswe nnaņsə nyon ηkòòntè ghu mbèè. ²⁴ Simon Peta a te'ε mi'ĩ mi ghu nu nswon ghu mbo mə, "Betə yi mə a ghàà aa nlon ηгаа wò aa ε?"

²⁵ Ma waà ηgǎnyegênnù yĩ, a lô nyonṭə nyəkətə ghu nu, mbetə yi mə, "Mmà'àmbi, nù ma ghú, a nì wò aa ε?"

²⁶ Yesu a kwi'i mə, "Nù yii mə mə ka tsùtə abaa a nĩ n̄jya i fa ghu mbo aa, à ni ghu." A kwĩ'ĩ mē laà aa, ntigè nlogè abà'a abaa ntsùtè m̄fa a mbo Judas mu Simon Iscariot. ²⁷ Ajànə Judas à le ηghèsə ηkwērə abaa ya aa, Satan a kuu ghu ntii. Yesu a swon ghu mbo mə, "Wǎņsə, ghìrə annù yii mə o lòò ηghìrə aà!" ²⁸ Kaa àbùgè bē yii a le ntswe wa atu tetə aa, kaa bo le wa'ǎ nji'ĩ ànnù ma yú yii mə Yesu à le nswon ghu mbo aa zĩ. ²⁹ Tsò mə Judas à le si lèə abàa ηkabə aa, ηgǎnyegênnù Yesu jya jĩ mò'ò i wa'atə mə, Yesu à le ntswe aà n̄too yi aa mə t̄a à ghεε nyuu njoo jii mə bo ka ji ikòò wa aa ghu; kè mə t̄a à ghεε m̄fa ayoo a mbo ηgànəf̄umə. ³⁰ Judas à kwèrè mə abaa ya aa, mburə mma'atə tsi'ĩ maa noò m̄fe'ε. Itugə i fi.

³¹ Judas à mà'atè mə aa, Yesu a swon mə, "Tsìtsòn, bi ghà'asè mē Mu Nù. Tsìtsòn bi tsyà mē ghu nu, ηgha'asə Nwĩ. ³² Mbə bi gha'asə Nwĩ n̄tsya ghu nu, bəə bon Nwĩ à ka kii gha'asə yi i tsyà a nu yu Nwĩngòn, i kii burə ghèsə gha'asə yi ηгаа yĩ m̄fùùrè. ³³ Bòò bá, kaa mə ka wa'ǎ bi'inè bù n̄tswe t̄a àgha'a sa'atə; mə bə lǒ bon nì ka tigè lòò nàà, lá mə swon a mbo bù tsi'ĩ ajànə mə le nswonə a mbo baYuda aa, mə swònə a mbo bù tsìtsòn mə, 'Kaa mbə nì wa'ǎ adigè yii mə mə ghèè ghu aa ghèè.' ³⁴ Mè f̄a n̄di'i yĩ m̄fi a mbo bù. Nì ka ηkəŋə ghu bo ni bù. A ηgĩŋ ηgìŋ a ajàn mə mə kii ηkəŋə ghūu aa, nì ka ηkəŋə ghūu bu ni bù. ³⁵ Nì bə ki kòŋnə ghūu bu ni bù bon bə b̄ìtsim ka zi mə nì laa mbə ηgǎnyegênnù jyā."

*Yesu a swon annù ajàn mə Peta à ka ghìrə tuu yi aà
(Mt. 26.31-35; Mk. 14.21-37; Lk. 22.31-34)*

³⁶ Simon Peta a betə yi mə, "Mmà'àmbi, o ghèè aa a fə aa ε?"

Yesu a kwi'i ghu mbo mə, "Kaa mbə ò wa'ǎ a adigè yii mə mə ghèè ghu aa tsìtsòn yonə, lá à ka yĩ ki bə a n̄jim t̄a ò yonə ghā."

³⁷ Peta a swon ghu mbo mə, "Mmà'àmbi, mbə mə wa'ǎ a gho tsìtsòn yonə aa a ya aa ε? W̄a à te'ε bə bē ànnù niwo, bon mə ka fa n̄swént̄i yà mbi'i ηkwit̄u yò."

38 Yesu a betè yi mæ, “O ka nanşə fa ntswëntîi yò m̀bi'i ñkwîtu ghâ aa ε? Mè swòŋə a mbo wò tsi'i annù nîŋkoŋ mæ mboŋ tâ aŋkəgè à tɔŋ nîtuɡə sîi boŋ ò tùu mē gha ŋgàà ji tarè.”

14

Yesu à ni mânji yii mæ a ghèe a mbèe Taà aà

1 Yesu a swoŋ a mbô ñgǎŋyəgənnù ji mæ, “Tá m̀ntîi muu tsuu ki tsìgìnə, tâ nì tsuu ki jəŋnə, nì nîŋ m̀ntîi muu a nu Nwî, ñki nîŋ a nu mè. 2 Wa ñja'a nda i burə nluu a nda Taà tsi'i mbə ànnù. Wa mè ka ghèe i nanşə adigə yii nì ka yì yŋ tswe ghu aà. A sî laà aa bə boŋ kaa mè sî swoŋ mæ mæ ghèe aa a nnanşə àdìgè a mbo bù. 3 Mè bə ghèe nnanşə adigə, boŋ mè ka bŷ bìi lŋgè ghuu tâ bù zi ntswe bi'inə maa adigə mæ mè tswe ghu aà. 4 Nì zi mânji yii mæ a ghèe maa adigə aà.”

5 Thomas a swoŋ mæ, “Mmà'àmbi, kaa bŷ'i sŷ adigə yii mæ o ghèe ghu aa zî; m̀bê bŷ'i tigè ñzi mânji yii mæ a ghèe ghu aa mæ akə aa ε?”

6 Yesu a kwi'i mæ, “Mè nì mânji, m̀bə annù nîŋkoŋ, ñki mbə ntswëntîi. Kaa m̀bə ñu wa'ă a mbèe Taà ghèe tsi'i tì ghê à tsya a nu mè. 7 A le mbaa bə mæ nì zi gha, boŋ nì ki nzi Taà. Lá i lŋgìnə tsítsòŋ nì zi yi, nì kì mē ñyè yi.”

8 Philip a swoŋ a mbo Yesu mæ, “Mmà'àmbi, àyoo yii mæ bŷ'i tigè nloɔ tsítsòŋə aa à nì tsi'i mæ tâ ò di'i Ta a mbo bŷ'i tâ nù yi boŋə.”

9 Yesu a kwi'i mæ, “Bi'inə nanşə mē ñtswe aa a nì nòò yì ñsyà, kaa ò wa'à gha zi aa ε, Philip? Ñù yii à yə gha aa, à yè mē Taà. O tigè m̀bu ntsyà aa la nswoŋ mæ tâ mē di'i Taà a mbo bù aa ε? 10 Philip, ò sî bii mæ mè tswe aa mum Taà, Taà a kî ñtswe a mum mæ aa ε? Ìnnù jù mæ mæ swoŋ nì a mbo bù aa, kaa mè sî aa nî àtu ya swoŋə, à nî ìfà'à Taà ghà yii mæ à tswe a mum mæ aà. 11 Bii nì mæ mè tswe aa mum Taà, Taà a kî ñtswe a mum mæ; a tuu laa bə, nì tigè m̀bii nloŋ bē m̀fà'à mù mæ nì yə mē fa'à aà.”

12 Yesu a bú ñswoŋ mæ, “Mè swoŋ a mbo bù tsi'i ànnù nîŋkoŋ mæ, ñu yii mæ à nŷ nti yi a nu mæ aa, a ka kii ki fà'à m̀fà'à muà mæ mæ fà'à aà; i tɛ'ε bəŋnè i ki fà'a innù jii mæ i tinsə ntsyà aà, ñloŋ mæ mæ ghèe a mbèe Taà laa aà. 13 Mè bə ghèe boŋ mæ ka kì ghìrè nì ìnnù tsim jii mæ nì bətə nì ìkùm gha aà, mæ tâ bi yə ñigha'a nì Taà ñtsya a ñjìm Mù yì. 14 Nì bə betə annù tsu nì ìkùm ghâ bəə boŋ mæ ka ghìrè.”

Ajàŋə mæ Yesu à le ñkà'à mæ yu ka too Azwî Nwî aà

15 “Nì bə kòŋə gha, boŋ nì ka ki ləə ndi'ì jâ. 16 Tâ mē betə a Taà mē tâ à too ŋgàŋkwetə ghuù yì dāŋə, yì à ka tigə lwì'i bu bo. 17 A nî Azwì annù nîŋkoŋə. Kaa m̀bê m̀bi yù wa'à yi kwerè; nloŋ mə kaa m̀bi yù kaa si n̄i yə, kaa wa'à yi ki nzi. Lâ, n̄i zi yi, nloŋ mə a tswe a titi b̀, n̄tswe n̄i a mum b̀.”

18 Yesu a b̀ n̄swon mə, “Mè bə ghèe boŋ kaa mə ka wa'a ghuu tsi'ì b̀ bu ma'atè; mè ka b̀ b̀i fu a mbo b̀. 19 A n̄i m̀ àti n̄o kaa m̀bi kaa i ka wa'ă gha b̀ ŋka nyə, lâ tâ b̀ ka nyə n̄i ghâ; tsə mə mè tswe n̄ti aà, n̄i ka k̄i tswe bit̄i. 20 A ka yì bə maa n̄jwi, tâ n̄i zi mə mè tswe aa a m̀m Taà, n̄i k̄i n̄tswe a mum mə, mè k̄i n̄tswe a mum b̀.”

21 “N̄ù n̄tsim yì mə a yu'u ndi'ì ja ŋk̄i n̄ləə aa, à n̄i ŋù yì mə a kòŋə gha aà. Taà à ka k̄i ki kòŋə ŋù n̄tsim yì mə a kòŋə gha aa; tâ mè k̄i ŋkòŋ yi, ŋki ndi'ì ib̄in̄u gha ghu mbô.”

22 Judas, (kaa s̄ Judas Iscariot b̀) a swon mə, “Taà, m̀bè ò di'ì ib̄in̄u gho aa mə akə a mbo b̄i'ì kaa wa'ă a mbô m̀bi b̄an̄nè n̄di'ì aa ε?”

23 Yesu a kwi'ì ghu mbo mə, “N̄ù n̄tsim yì mə à kòŋə gha aa, a yu'unə ndi'ì jâ. Taà a k̄i n̄tigə ŋkòŋə n̄i, Taà n̄i mè, b̄i'ì z̄i ŋghurə ndugè b̄i'ibo tigè n̄tswe ghu.”

24 “N̄ù yì mə à s̄i gha kòŋ aa, kaa à si ndi'ì ja lèè; kaa ìnnù j̄ù mə n̄i yu'u aa kaa i s̄i ndi'ì j̄ă b̀, i lo aa a mbo Taà wa yì mə à l̄e n̄too gha aà.”

25 “Mə swon ìnnù ma j̄ù tsim a mbo b̀ ts̄itsòŋ mə mè b̀rə n̄tswe bi'inè aà. 26 Lâ N̄kwetə wa, Azwì Nwì ya yì mə a laa m̀nsè aa, yì mə Taà à ka yì too n̄i ìk̄m gha aa, a ka yì tigə di'ì ìnnù tsim a mbo b̀, i gh̄rə n̄i tigə ŋwa'atə n̄i ìnnù j̄i mə mə l̄e n̄swon a mbo b̀ aà.”

27 “Mè lèè m̀b̄onə a mbo b̀, mə fa aa tsi'ì m̀b̄onə yà a mbo b̀. Kaa mè si fa aa aj̄an yì mə m̀bi i fa aà. Tâ m̄nt̄i mùu tsee l̄õ k̄i ts̄iḡinè, n̄i tsuu k̄i ki b̄'ɔ. 28 Tigə n̄i gh̄rə m̄baa nyu'u aj̄an mə mè gh̄rə n̄swon mə, Mè ka ghèe i b̄on b̀ b̀i i z̄i fu a mbo b̀ aà.’ A bə bə yì mə n̄i kòŋə gha, boŋ n̄i ka ki doritə nloŋ mə mə ghèe a m̀b̄e Taà aà; i ki doritə aa nloŋ mə Taà à tsyàtə gha aà. 29 Mè swonə ìnnù j̄ù a mbo b̀ m̀b̄on tâ i f̄'ε aa mə, b̄e i yi mf'è'è, n̄i yə m̄bi. 30 Kaa mè ka wa'ă a mbo b̀ n̄i n̄ò yì n̄syà bú ŋghaa, nloŋ mə ŋù yì mə a sa'a m̀bi yù aa, a z̄i. La kaa à s̄i n̄i adà'á a atu mè tswé. 31 Mə gh̄rə aa ànnù yì mə Taà a swon aà, mə tâ m̀bi zi mə mè kòŋə Taà.”

“N̄i zi b̄i'inè ma'atə adigə yuà n̄lo yì'inè.”

15

Yesu à nî àti milù'ù yi annù nîḡkoḡè

¹ “Mè nî àti milù'ù yi annù nîḡkoḡè, Taà ghà a bə ḡù wa yîi mə a fà'á a ḡkya milù'ù aà. ² A kwàrə ntaa tsim jîi mə i tswe a nu mè kaa wa'á nî mîntà koonè aa, m̄futə nî n̄taa tsim jîi mə i koonə mîntà aa mə tâ i koonə mîntà mî gha'atə. ³ Nîghàà ni Nwî nîi mə mè di'ì mē a mbo bù aa, ni ghîrè mē mə tâ ni laa. ⁴ Nî lwi'ì a mum mē tâ mē ki nlwi'ì a mum bù. Tsó mə kaa mbə n̄taa àti milù'ù wa'á mîntà koonè ti ghê i tsugîḡnə ni m̄atî aa, a kî mbə ḡḡḡ ḡḡḡ mə kaa mbə ni wa'á mîntà koonə tîghə mə ni lwî'ì a mûm nu mə.

⁵ “Mè ni àti milù'ù, nî bə n̄taa ji. Nù n̄tsim yîi mə à lwî'ì a mum mē mē kî nlwi'ì ghu mum aa, à ka koonə mîntà mî ghà'atè; n̄loḡ mə kaa mbə ni wa'á annù tsu ghîrè ti mē. ⁶ Mbə ḡù tsuu a mum mē lwî'ì, bi bəḡə nlò'òsə kaa wa'á n̄taa yà bú n̄bè; i tîḡè n̄yoo, bi ghotè ḡḡḡ mma'a a mum m̄'ò a khî. ⁷ Nî bə lwî'ì a mum mē tâ nîghàà na ki nlwi'ì a mum bù, boḡ ni ka betə ḡḡḡ n̄joò tsim jîi mə ni lòò aa, i tswe ni ju. ⁸ Bè yə nîgha'a ni Taà n̄yoḡə aa ajàḡ yîi mə ni koonə mîntà mî ghà'atè aà; n̄tsya ma mùu ajàḡ, nî tîḡè m̄bə ḡḡḡyḡḡḡn̄n̄n̄ jyá. ⁹ Mè kòḡḡ ghuu a ḡḡḡ ḡḡḡ a ajàḡ yîi mə Taà ghà à kòḡḡ gha aà; nî lwî'ì a mûm àkòḡḡnè yá. ¹⁰ Nî bə ki yu'u ndi'ì ja, boḡ ni lwî'ì a mûm àkòḡḡ yá, a ḡḡḡ ḡḡḡ a ajàḡ yîi mə yù'ùnə ndi'ì Taà ḡki nlwi'ì a mûm àkòḡḡnè yi aà.

¹¹ “Mè swoḡ ḡnnù juà a mbo bù aa mə tâ n̄dorè na tâ ni tswe a mbo bù tá tá n̄dorè nuu ki nluu. ¹² Ndi'ì yà a mbo bù i ni mə: Nî ka kòḡḡ ghuu bu ni bù a ajàḡ yîi mə mē kòḡḡ ghuu aà. ¹³ Akòḡḡnè yîi mə mbə ḡù a tswé ni yu a nú ìkà'á ji yîi mə a tsyatə akòḡḡnè tsim aa, à nî m̄fá n̄tswéntî yî n̄loḡ ḡkwitù waa. ¹⁴ Nî nî ìkà'á ja aa a ajàḡ yîi mə mbə ni ka ḡḡḡrə innù jîi mə mē swòḡ mə tâ ni ka ḡḡḡrə aà. ¹⁵ Kaa mē si ghuu aa nî ḡḡḡfà'á à bu n̄twoḡə n̄loḡ mə kaa ḡḡḡfà'á kaa à s̄ annù yîi mə tâfà'á yî a ghîrè aa zî. Mè b̄ḡḡnə n̄twoḡə ghuu aa nî ìkà'á já, n̄loḡ mə mē swòḡ mə innù jîi mə mə lə nyu'u a mbo Taà ghà a mbo bù. ¹⁶ Kaa a gha aa a lə ḡwa'á bu tso'ò; a ghuu aa a lə mb̄ḡḡnè n̄tso'ò mē, n̄too ghuu mə tâ ni ḡḡḡ ḡka ḡkoonə mîntà mî ghà'atè; tâ mî bə mîntà mîi mə mi lwî'ì nîḡkoḡ aà. Ma mùu ajàḡ, tâ Taà ghà à tîḡə fa nî n̄joò tsim jîi mə ni betə nî ìk̄m̄ gha aa a mbo bù. ¹⁷ Ndi'ì yîi mə mē fa a mbu bù aa à ni mə, ni ka ḡkòḡḡnə ghuu bu ni bù.

Ajàḡ yîi mə m̄bî i ka ki bàa ḡḡḡyḡḡḡn̄n̄ Yesu aà.

18 “Mbê m̄bi i ka mbaa ghuu, n̄i zi m̄ə i lèè m̄foo mbàà ghâ. 19 N̄i le mbaa b̄ə aa b̄ə b̄i m̄bi bù bon̄ m̄bi ȳi i kòn̄ə ȳi mbuu b̄ə. Lâ n̄lon̄ m̄ə kaa n̄i s̄i aa b̄ə b̄i m̄bi bu b̄ə, m̄ə tsò'ɔ̄ ghu aa a m̄úm m̄bi aa, a b̄ə ñ̄ji'í ànn̄u ȳi m̄ə m̄bi i bàà n̄i ghuu aà. 20 N̄i wa'at̄ə ànn̄u ȳi m̄ə m̄ə le nswon̄ a mbo bù aà; ‘Kaa m̄b̄ə ñ̄gàn̄àf̄à'á a wa'á táf̄à'á ȳi tsyát̄ə.’ M̄b̄ə a b̄ə m̄ə b̄i le s̄i n̄tsɔ'ɔ̄ akòr̄ə ya, bon̄ b̄i ka ȳi k̄i k̄i tsɔ'ɔ̄ a yuu; m̄b̄ə a b̄ə m̄ə b̄i le s̄i yu'un̄ə n̄i ànn̄u ȳi m̄ə m̄ə le s̄i d̄i'í aa, bon̄ b̄i ka ȳi k̄i k̄i yu'un̄ə n̄i ànn̄u ȳi m̄ə n̄i k̄i nd̄i'í aà. 21 Lâ b̄i ka ȳi gh̄ir̄ə inn̄u ma j̄ú i tsim̄ a nu bù n̄lon̄ ñ̄gaa yà n̄lon̄ m̄ə kaa b̄i s̄i ñ̄ú ȳi m̄ə à tòò ghaa aa z̄i. 22 M̄ə le mbaa tuu z̄i i swon̄ə inn̄u j̄i b̄i jyaa bon̄ bo le ñ̄kwo waa mbu'ù; lâ, m̄b̄ə ȳi m̄ə m̄ə lèè ñ̄zi ñ̄gh̄ir̄ə bo z̄i ìb̄i waa aa, kaa m̄b̄ə b̄i wa'á bù n̄swon̄ m̄ə bo s̄i ìb̄i gh̄ir̄ə. 23 N̄u n̄tsim̄ ȳi m̄ə a bàà n̄aa laa, a k̄i mbaa n̄i Taà ghâ. 24 Ìnn̄u j̄i ȳeyer̄ə j̄i m̄ə m̄ə le ñ̄gh̄ir̄ə a tit̄i bo j̄i m̄ə ñ̄u dàn̄ a mb̄i m̄ə kaa à lèè ñ̄wa'á gh̄ir̄ə aa, i le mbaa tuu b̄ə, bon̄ kaa b̄i le ñ̄wa'á ìb̄i gh̄ir̄ə. Lâ ts̄its̄on̄, b̄i ȳə m̄ə inn̄u j̄i ȳeyer̄ə j̄ya m̄ə m̄ə le ñ̄gh̄ir̄ə aa, m̄baa gha ñ̄ki mbaa Taà ghâ. 25 Ma yuà ànn̄u a le n̄tswe n̄i m̄f̄ɛ'ɛ t̄á lwens̄ə ànn̄u ȳi m̄ə b̄i le ñ̄wa'án̄ə a m̄úm àñ̄wà'án̄ə n̄òñ̄s̄ə yaa aà, m̄ə, ‘B̄i le mbàà gha t̄i ñ̄ji'í.’

26 “Lâ ñ̄gàn̄kwet̄ə wa m̄ə m̄ə ka too yi t̄á à lo a mbo Taà ghâ ñ̄zi a mbo bù aa, yu wa ȳi m̄ə à n̄i Azw̄i ànn̄u ñ̄ñ̄kon̄ aa, à b̄ə z̄i bon̄ à ka k̄i swon̄ə n̄i ànn̄u n̄lon̄ ñ̄gaa yà. 27 T̄á bù búmb̄on̄ n̄i k̄i n̄tiḡə n̄swon̄ə n̄i ìnn̄u n̄lon̄ ñ̄gaa yà n̄lon̄ m̄ə n̄i tswe bi'in̄ə ñ̄lòḡin̄ə t̄si'í ñ̄lòḡin̄ə aà.

16

1 “M̄ə sw̄on̄ juà ìnn̄u a mbo bù aa m̄ə t̄á n̄i t̄swa abiint̄i yuu n̄tsuu mà'at̄ə t̄á à wo. 2 Baa t̄iḡə fur̄ə n̄i ghuu a nda ñ̄ghot̄ə bù, n̄òò a k̄i n̄zi, ȳi m̄ə ñ̄u à b̄ə zwit̄ə ghuu bon̄ a bàn̄n̄è m̄m̄ɔont̄ə b̄ə m̄ə yu f̄à'á aa àf̄à'á ȳi siḡin̄ə a mbo Nw̄i. 3 B̄ə ka ȳi k̄i gh̄ir̄ə ma juu ìnn̄u a nu bù aa n̄lon̄ m̄ə kaa b̄i s̄i Taà ghâ z̄i, kaa wa'á gha k̄i n̄zi. 4 La m̄ə swon̄ ma juu ìnn̄u a mbo bù aa m̄ə t̄á b̄ɛɛ n̄òò wa a ȳi ñ̄kù'ù m̄ə b̄i ka ȳi k̄i gh̄ir̄ə ma juu ìnn̄u a nu bù aa, bon̄ n̄i ka k̄i wa'at̄ə m̄ə m̄ə lèè m̄baa ñ̄k̄è'èn̄ə a mbo bù.

Af̄à'á ȳi m̄ə Azw̄i Nw̄i a f̄à'á aà

“Kaa m̄ə le ñ̄wa'á juà ìnn̄u a mbo bù swon̄ a ñ̄lòḡin̄ə aa n̄lon̄ m̄ə m̄ə le n̄tswe bi'in̄ə. 5 La ts̄its̄on̄ m̄ə gh̄èè fu a mbo ñ̄u ȳi m̄ə à le n̄too gha aà. Lâ kaa ñ̄u n̄i bù ȳi tsu à s̄i ghu t̄swé a mbet̄ə m̄ə m̄ə gh̄èè aa f̄ə aa ɛ? 6 La ts̄its̄on̄ m̄ə m̄ə sw̄on̄ m̄ə a mbo bù aa, m̄int̄i muu mi luu n̄i àj̄on̄n̄ə. 7 M̄ə

swonj aa tsi'i ànnù nîŋkonj a mbo bù mæ, a bɔŋtə a mbo bù mæ tâ mè ghɛɛ, nlonj mæ mè bə tsuu ghèè bonj ñgàŋkwètə ghùù wa kaa à ka wa'à zĩ. Lâ mè bə ghèè bonj mæ ka too yi tâ à zi a mbo bù. ⁸ Nòò yĩ mæ Azwĩ Nwĩ ka zĩ aa, a ka ghìrə tâ a laa a mbo bè bĩ mbi bù mæ ìnnù jĩ mæ bo wa'atə nlonj ìnnù jĩ bĩ bo bĩ ànnù ñghìrə ìnnù jĩ i tsinə aa, a bò'ɔ nĩ àjàŋ yĩ mæ Nwĩ à ka yĩ sa'a mbi aa, kaa i sɪ ku'ùnə. ⁹ Ìnnù jĩ bo wa'atə nlonj ibi kaa i sɪ ku'ùnə aa nlonj mæ ka bo sɪ mĩntɪ myaa a nu mè nɪŋ aà; ¹⁰ ìnnù jĩ mæ bo kii ŋwa'atə nlonj ñghìrə ìnnù jĩ i tsinə aa kaa i wa'à kɪ ŋku'unə aa nlonj mæ mè bù ñghɛɛ nàa fu a mbèɛ Taà ghà kaa tâ nĩ wa'à gha bù ñyə; ¹¹ ìnnù jĩ mæ bo kii ŋwa'atə nlonj ajàŋ yĩ mæ Nwĩ à ka yĩ kɪ tso'otə misa'a aa kaa wa'à kɪ ŋku'unə aa, nlonj mæ Nwĩ à fòò mē ñtsərə isa'a mfò mbi ghù.

¹² “Mè tswe nĩ ìnnù jĩ ghà'atə a nswonj a mbo bù, jĩ mæ mè bə swonj bonj a ka tsyànə a nyu'u tâ à kuu a atu bù. ¹³ Lâ nòò yĩ mæ Azwĩ annù nîŋkonj ya a zi aa, a ka ghìrə tâ nĩ zi annù nîŋkonj tsi'i tsimə. Kaa a ka yĩ wa'à kà ñghaa aa nĩ àtú yĩ, a ka yĩ kɪ swonj aa tsi'i ànnù yĩ mæ a yù'u aà; i kè'ènə nĩ ìnnù jĩ mæ i ka yĩ fè'è aa a mbo bù. ¹⁴ A ka yĩ kɪ gha'asə nĩ ghà nlonj mæ a ka yĩ kɪ lògə ìnnù jĩ mæ à nĩ ja aa i tigə kè'ènə nĩ a mbo bù. ¹⁵ Njòò tsim jii mæ Taà ghà à tswe nĩ ju aa, à nĩ aa mbê já; à nĩ ñji'i ànnù yĩ mæ mè swonj mæ a ka yĩ tigə lògə nĩ ìnnù jii mæ à nĩ já aa i tigə kè'ènə nĩ a mbo bù aà.

Ajəŋnə bo bĩ nĩ nìdorə

¹⁶ “A nĩ mú àbàŋtə, kaa nĩ ka wa'à gha bù ñyə lá àbàŋtə a bu ti tsyà nĩ yê ghá.”

¹⁷ Ngǎŋyəgənnù Yesu jĩ mɔ'ɔ i logìnə ñtigə mbetə nĩ waa bo nĩ bo mæ, “Nji'i ànnù muù mæ à swonjə aa i bə aa mæ akə aa ε? A swonj a mbo bĩ'inə mæ a nĩ mú àbàŋtə kaa tâ bĩ'inə wa'à yi yê, la àbàŋtə yĩ mɔ'ɔ a bu ti tsyà bĩ'inə bũ nyə yi; ñkii nswonj nĩ mæ ‘A bə ma mùu ajàŋ aa nlonj mæ mè ghèè aa a mbo Taà ghà.’ ¹⁸ Bo swonj mæ ñji'i ‘mú àbàŋtə ghú’ i bə aà àkə aa ε? Kaa bĩ'i sɪ atú yi'i nĩ ànnù yĩ mæ a swonj aa zĩ!”

¹⁹ Yesu à lɛ nzi annù yĩ mæ bo lɛ sɪ lòɔ mbetə yi ghu aà, ñtigə nswonj a mbo bo mæ, “Mè ghìrə nswonj mæ, ‘a nĩ mú àbàŋtə kaa tâ nĩ wa'à gha yê, bɛɛ mē àbàŋtə yĩ mɔ'ɔ a bu ti tsyà, nĩ bú ñyə gha fu.’ A nĩ ànnù yĩ mæ bũ betə nĩ ghuu bu nĩ bù ghu aa ε? ²⁰ Mæ swonj aa tsi'i ànnù nîŋkonj a mbo bù: Nĩ ka yĩ kɪ yè'ə i lɪ nĩ mɪlàà, tâ mbi i ka mbaŋnə ndoritə; nĩ ka yĩ kɪ jəŋnə, lâ tâ àjəŋnə yuu tâ à baŋnə mbəŋkə ntigə nìdorə. ²¹ Nòò yĩ mæ mǎŋgyè à tsigə mu aa, a jəŋnə nlonj

mə nòò ñgi'i yĩ à kù'ù mē; la nòò yĩi mə à jwè mə mu wa aa, a li'ìnè ñyàñê ñtsim, ñtigè ndoritə mə yu jwè mə a mu yĩ ñfii a mùm m̀bĩ. ²² Aa tsi'i ñgĩñ ñgàñ a ajàn yĩi mə a tswe a mbo bù aà; tsĩtsòñ ñi jəñnə, lá mə ka bú kwatə i zĩ a mbo bù, ta m̀ntiì muu luu ñi ñidorə, ajàn ñidorə yĩi mə kaa mbə ñù tsù a wa'à a mbo bù kwerə aà.

²³ “Nòò yĩi mə ñjwi mà ya i ka yĩ zĩ aa kaa ñi ka yĩ wa'ă ayoo yĩ tsù a mbo m̀è bú ñka mbetə. Mə swon aa tsi'i ànnù ññkonə a mbo bù: Taà ghà à ka fa ñgòñ njoò tsim jii mə ñi betə ñi ñkùm ghà aà. ²⁴ Nzi nywe'e tsĩtsòñ, kaa ñi burə tĩ ayoo tsu betə ñi ñkùm ghà; ñi bə betə bon ñi ka kwerə, tá tá ñidorə nuu tá ñi luu.

Ajàñ mə ñgǎñyəgəñnù Yesu mà'a ntsò ñtsya ñi m̀bi aà

²⁵ “M̀è l̀gè aa m̀ghàà m̀i nǎnaa ñke'ənə innù juà ghu a mbo bù. La nòò à tswe ghu mə kaa m̀è ka wa'ă a mbo bù aa ñi m̀ghàà m̀i nǎnaa bú ñka ñghaa, i tigə ghàà a mbo bù aa ñi ñsi ñi ñsi nlonə Taà. ²⁶ Njwi mà ya i ka yĩ kù'u aa, tá ñi tigə mbetə ñii ñi ñkùm ghà; kaa m̀è si swon aa mə m̀è ka yĩ ki betə ñii a ñkwitu bù, ²⁷ nlonə mə Taà ghà yumbon ə kòñə ghuu. A kòñə ghuu aa nlonə mə ñi ki ñkòñə ghà, ñki mbii mə m̀è le nlò aa ghu mbo nzi. ²⁸ M̀è le nlò aa a mbo Taà ghà m̀f'e fàa m̀bi; tsĩtsòñ, mə mà'atə mbi yù m̀bu mb̀i ñi gha fu a mbo Taà ghà.”

²⁹ Ngǎñyəgəñnù ji i tigè ñswon ghu mbo mə, “Tsìtòñ o ghàà a mbo bĩ'i ñi ñsi ñi ñsi, kaa wa'à ñi ñighàà bú ñnaa. ³⁰ Tsĩtsòñ bĩ'i zi mə ò zĩ innù tsi'i tsimè; kaa b̀è si ñi ñka mbetə gho ñi ànnù tswé. Ma yú a ghirə mə tá bĩ'i bii mə ò le nlò aa mbo Nwĩ ñzi.”

³¹ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Ñi bĩi m̀è tsĩtsòñè aa ə? ³² Nòò à tigə a abò, nòò wa à t'è'è m̀è ñku'u, mə baa jà'à ghuu tá ñù à ghèe ñi yĩi mbèè, tá ñù à ghèe ñi yĩi mbèè, i tigə mmà'atə gha, mə m̀è. Lá kaa m̀è si aa tsi'i m̀è m̀è nañsè ñtswe, nlonə mə Taà à tswe bĩ'i yu. ³³ M̀è swon ma juù innù a mbo bù aa mə tá ñi tswe ñi m̀bocnə, a ajàn yĩi mə mbə bĩ'ìnè tswé ñi ànnù yĩ m̀'otə aà. Tsò mə ñi tswé a mùm m̀bi aa, ñi ka yə ñgi'i. Lá ñi tan ntii! Wa m̀è tsysà mə m̀bi!”

17

Ajàñ yĩi mə Yesu à le ntsà'atə Nwĩ a atú ñgǎñyəgəñnù ji aà

¹ Yesu à m̀aņsè m̀è a nswon ma jù innù, ññe mi'i mi, nlii aburə, ñswon mə, “Taà ghà, nòò à kù'ù m̀è. Gha'asə Mú ghò tá tá Mú ghò à ki ñgha'asə ghò. ² O le mfa mida'a ghu mbo

mə tá à ka mbu'utə ɲgòɲ mu ɲǔ ntsim, tá i fa ntswéntì yǐi mə ì tswé nɲkɔɲ aa a mbo bo bǐi mə ò lɛ mfa ghu mbo aà. ³ Ntswéntì yǐi mə ì lwǐ'i nɲkɔɲ aa, ì laa mbə a nzi wò, wò Nwɲngòɲ yǐ mò'ɔtè yǐi ò ni Nwɲngòɲ tsi'í annù nɲkɔɲ aà, ɲki mbə a nzi Yesu Kristo, yǐi mə ò lɛ ntoo aà. ⁴ Mè ghà'àsè mè gho fàa atu nsyê; mè mǎɲsè mə afà'à yǐi mə ò lɛ mfa mə tá mè fa'a aà. ⁵ Taà ghà! Gha'asə a gha tsítsɔɲ a mbèè wò, tsi'í nǐ nǐgha'a nya mə mè lɛ ntswe ni nu bi'ìò m̀bɔɲ ta ò nǎɲsə mbi aà.

⁶ “Mè ghìrə mə tá bè bya bǐi mə ò lɛ ntso'ɔ fàa múm m̀bi mfa a mbo mə aa, mə tá bì zi ghò. Bo lɛ mbə aa bè bô, la ò fà waa a mbo mə. Bo yu'unə nǐghàà nò, ⁷ Tsítsɔɲ bo zi mə ɲgòɲ ɲjòò tsim jǐi mə ò lɛ mfa a mbo mə aa i lo aa a mbo wò. ⁸ Mè fà mə ntoo yǐi mə ò lɛ ntoo gha nǐ yù aa a mbo bo, bo kí ɲkwɛrə; bo zi tsi'í sǐgɲè mə mè lɛ nlò aa a mbo wò nǐ, ɲki mbii mə a gha aa a tòò wò.

⁹ “Mè tsà'atè nòò ɲwa'atə nǐ waa, kaa mə sǐ nòò tsà'atə aa nloɲ mbǐ ntsimè; mə tsà'atè nòò nloɲ aa bo bya mə ò fa a mbo mə aà, nloɲ mə bo laa mbə bə bô. ¹⁰ Bè b̀tsim bo bì ɲjòò tsim jǐi mə mə tswé ni ju aa, à nǐ jò, jǐi mə ò kí ntswe ni ju aa, i bə jà; bi kǐ ntsya aa a nǐm bo nyə nǐ nǐgha'à nǐ. ¹¹ Tsítsɔɲ mə bù m̀bii nǐ fu a mbo wò; kaa mə ka wa'à fàa múm mbǐ bù ntswe, lá bo ka ghèè nǐ m̀bǐi a ntswe fàa múm m̀bi. Taà ghà yǐi mə à làa mǎɲsə aa, bɛ waa ni m̀dà'à mya m̀ii mə mǐ tswé a nǐ ìkùm gho aà, ìkùm wa yǐi mə ò lɛ mfa a mbo mə aà, mə tá bo tswé nǐ ànnù yǐ fùùrè, tsǒ mə sǐ kí ntswe nǐ ànnù yǐ fùùrè aà. ¹² Nòò yǐi mə mə kǐ tswé bi'í bo aa, mə kǐ sǐ bɛ waa ni àdà'à yǐi mə a tswé nǐ ìkùm gho aà, ìkùm wa yǐi mə ò lɛ mfa a mbo mə aà. Mè kǐ lɛ mbɛ waa kaa tsi'í ɲù nǐbò wàà yǐ m̀fùùrè kaa a wa'à bwé, a kí m̀mɛ yu wa yǐ m̀fùùrè mə à lɛ ntswe nǐ m̀bwɛ aà, mə tá ànnù yǐi mə a lɛ ntswe a múm àɲwà'ànə Nwǐ aa, tá à fɛ'ɛ mbòòntè. ¹³ Tsítsɔɲ mə bù m̀bii fu a mbo wò. Mə swɔɲ nǐ ìnnù juà aa a ajàɲ yǐi mə bùrə a múm m̀bi aa mə tá ǹdorè na tswé a múm ǹti bo nluu. ¹⁴ Mè lɛ mfa ntoò yò a mbo bo, lá m̀bi i bàà waa, nloɲ mə kaa bo sǐ bə bi mbi bù bə aà, tsi'í ajàɲ yǐi mə kaa mə sǐ ɲù m̀bi ghù kí mbə aà. ¹⁵ Kaa mə sǐ lòɔ aa mə ta ò fi'í waa fàa múm m̀bi nlò'òsè, mə bǎɲnè ǹlɔɔ aa mə tá ò bɛ a waa a mbo ɲgàɲmbù'ù ìnnù jǐ bi wá. ¹⁶ Tsi'í a ɲgǐɲ ɲgǐɲ a ajàɲ yǐi mə kaa mə sǐ ɲù m̀bi bù bə aa, kaa bo sǐ bə bi mbi bù kí mbə. ¹⁷ Tso'ɔ waa ǹləə tá bo tigə bə bo a nǐm àjàɲ yǐi mə bo ka zi annù nɲkɔɲ aà; nǐghàà no ni laa mbə annù nɲkɔɲè. ¹⁸ Mè tòò waa a múm m̀bi, tsi'í àjàɲ yǐi mə ò lɛ ɲki ntoo gha a múm m̀bi aà. ¹⁹ Mè tigə ntso'ɔ ib̀inú

gha nlèè aa tsi'i tsǒ àyoo mmà'anwĩ a mbo wò, òlɔŋ ɲkwi atú waa, mē tâ bo kɪ mbə njoo mmà'anwĩ ji annù nɲɲkɔŋ a mbo wò.

²⁰ “Kaa mē si nɲ ɲgho tsà'atè ɲwa'atə aa tsi'i waa, mē kii ɲwa'atə nɲ bya bii mē bi kɪ nɲɲ mɲntɲi myaa a nu mē, nɲtsya a nɲɲm ntoo yɲi mē bo yu'u ni a ntsũ ɲgǎɲyɛgənnù ja aa.

²¹ Mē lɔɔ ni mē tâ bo tswe nɲ ànnù yɲi fùùrè. Taà ghà! Mē kòŋè ni mē tâ bo tswe a mum bɲ'io, tsi'i a ajàŋ yɲi mē ò tswe a mum mē, mē kɪ nɲtswe a mum wò aà. Mē lɔɔ ni mē tâ bo tswe nɲ ànnù yɲi fùùrè, tǎ tâ mbi bii mē a gha aa a too wò.

²² Mē fa nɲgha'a nya nɲi mē ò lɛ mfa a mbo mē aa a mbo bo, mē tâ bo tswe nɲ ànnù yɲi fùùrè, tsi'i a ajàŋ yɲi mē wò ni mē sɲ ni ayoo yɲi fùùrè aà; ²³ Mē tswe a mum bo, ò kɪ nɲtswe a mum mē, tâ bo nanɲsə mboonsə mbə ayoo yɲi fùùrè, tâ mbi ɲ tsya ghu nzi mē a gha aa a lɛ ntoo wò, ɲkɪ ɲkɔŋə waa a ajàŋ yɲi mē ò kòŋə gha aà.

²⁴ “Taà ghà! O fa waa a mbo mē, mē kòŋè ni mē tâ bo tswe a adigə yɲi mē mē tswe ghu aa, tǎ yə nɲgha'à nà, nɲgha'a nya nɲi mē ò fa a mbo mē aà; òlɔŋ mē ò lɛ ɲkòŋè gha mbɔŋ nnanɲsə mbi yù. ²⁵ Taà ghà yɲi mē ònnù jo tsinə aa, kaa mbi ɲ si gho zɲi, la mē zi ghò, buà bù kɪ nzi mē a gha aa a tòo wò.

²⁶ Mē ghìrə bo zɲi ghò, màa kii ghèè nɲ mbi a ɲghìrə mē tâ bo zi ghò, tǎ tâ àkòŋnè yɲi mē ò tswe ni yu a nu mē aa, tâ à tswe a nu bo, tǎ tâ mē kɪ ntswe a mum bo.”

18

Ajàŋ yɲi mē bi lɛ ntswa Yesu à

(Mt. 26.47-56; Mk. 14.43-52; Lk. 22.47-53)

¹ Ajàŋ mē Yesu à lɛ mmàŋsə a ntsà'atə Nwĩ ma mùu ajàŋ aa, òlɔ bo bi ɲgǎɲyɛgənnù ji ntoò mutswàgè ɲkɪ wa yɲi mē bi twonə ni Kidron aà; ɲkya ati mɲntà yɲi mò'ɔ i lɛ ntswe ghu, Yesu bo bi ɲgǎɲyɛgənnù ji jya bi kuu ɲghèè wa a múm ɲkyá. ² Judas mē à lɛ mfèè yi aa, à lɛ nzi adigə ma yù òlɔŋ mē a ni bìnòò bɲ ghà'atə, Yesu bo bi ɲgǎɲyɛgənnù ji lɛ si bònɔtə ghu. ³ Tsǒ mē à lɛ nzi aa, à lɛ nɔ̀gə akùrè bɲsogyè bo bi ɲgǎɲmbé ndámà'anwĩ jii mē ɲgàŋmà'a Nwĩ yɲi ɲwè bo bi baFarisai lɛ ntoo aa, bo bo ghèè ghu, bo kà mē aa ɲghɛ aa, ntugitə njoo mɲtsə'ə ni bilám ni mɲŋkà'à. ⁴ Tsǒ mē Yesu à lɛ nzi ɲgòŋ ònnù tsɲm jii mē bo lɛ si lɔɔ a ɲghìrə aà, mma'atə ɲgǎɲyɛgənnù ji jya, mɲfɛ'ɛ yòŋtə a mbèè bo, mɲbetə waa mē, “Nɲi lòò aà wò ɛ?”

⁵ Bo kwi'i ghu mbo mē, “Bɲi lòò aa Yesu, mu Nazareth wá.” Yesu a swon a mbo bo mē, “Mē ghulà.” Judas, mē à lɛ mfèè yi aa, à lɛ ɲkɪ ntəə bo bo. ⁶ Ajàŋ mē Yesu à lɛ nswon

mə, “Mə ghulà aa,” bo khètə n̄bii n̄i n̄j̄im, ñwokə a nsyê.
 7 Yesu a ku'ùsə m̄betə waa mə, “Baa n̄i swõŋ mə n̄i lòò aà wò lɛ?” Bo kwi'i mə, “A Yesu, mu Nazareth wâ.”

8 Yesu a bú ñswõŋ a mbo bo mə, “Tigə mə bà m̄ê aa nswõŋ a mbo bù mə ‘mè ghulà.’ Lâ mbə a bə ȳii mə n̄i lòò aà gha, n̄i ma'atə bulà bə bi gheê.” 9 A lɛ nswõŋ ma la aa, tã ghìrə tã ànnù ȳii mə à lɛè ñtɛ'ɛ nswõŋ aa, tã à boontə, mə “Taà ghà, kaa ñù wa ȳi tsù mə ò lɛ mfa a mbo mə aa, kaa ȳi tsù à s̄i bwê.”

10 Simon Peta à lɛ ñwɛ'ɛ munw̄i ñtsò; à lɛ ntso'ɔ munw̄i wa a mba'a, ñkwye atòŋn̄ə àbù'u ñgàŋmà'a Nw̄i ȳi ñwè ȳi mà' à ñlò'osə. ñkũm àbù'ù ma ȳu i lɛ mbə Malkus. 11 Yesu a swõŋ a mbo Peta mə, “So'ɔ munw̄i ghò wa fu a mba'à! O wà'atə mə mè ka wa'ă ndòŋ ñḡi'i ȳii mə Taà ghà à fa a mbo mə aa no aa ɛ?”

A àjàŋ ȳii mə bi lɛ ñghèè n̄i Yesu a nsi Annas aà

12 B̄isogyè bya bo bi ñd̄ii wàà, n̄i ñḡãŋmbɛ ndâma'anw̄i bi lɛ ntswa Yesu ñkwɛrə ȳi. 13 Nlɔgə ȳi ñghɛɛ n̄i ghu a mbo Annas. Annas à lɛ mbə ntsi Kaifas ȳii à lɛ mbə ñgàŋmà'a Nw̄i ȳi ñwè maa alòò aà. 14 Kaifas ma ghù à lɛ mbə yu ȳii mə à lɛ ndi'itə b̄it̄a bi ala'a bi baYuda mə a bon mə tã ñù ȳi ñfùùrè à kwo nlon atu nnòò aà.

A àjàŋ ȳii mə Peta à lɛ ntuu Yesu aà

(Mt. 26.69-70; Mk. 14.66-68; Lk. 22.66-71)

15 Simo Peta bo ñgàŋyèḡənnù Yesu wa ȳi mò'ɔ bo lɛ nyòŋè Yesu. N̄gàŋmà'a Nw̄i ȳi ñwè wa à lɛ nan̄sə nzi ñgàŋyèḡənnù ma ghù tsi'ï siginè. Nyonə Yesu bo yu kuu ñghèè a múm ñsàŋd̄a ñgàŋmà'a Nw̄i ȳi ñwè wâ. 16 Peta à lɛ mbàŋnè ñtəə a mbɛɛ a tsùbù'ù. N̄gàŋyèḡənnù Yesu ma ghù mə ñgàŋmà'a Nwi ȳi ñwè à lɛ nzi aa à lɛ mfè'è ñghaa a mbo mumàŋgyè ȳii mə à lɛ ntəə wa tsùbù'ù aa, ñlɔgə Peta bo yu kuù. 17 Mumàŋgyè wa a ntsùbù'ù a betə Peta mə, “O s̄i ñgàŋyèḡənnù mb̄a ȳi ki mbə aa ɛ?” Peta a kwi'i ghu mbo mə, “N̄gaŋ, kaa mə s̄i ghu b̄ə.”

18 Ajàŋ mə ñfə'ə i lɛ si ko aa, ñḡãŋafà'ă ñgàŋma'a Nw̄i wa n̄i ñḡãŋmbê idigè, bi lɛ ñhètə mò'ɔ n̄i ñkyɛ, ntəə ghu, ñtigə nyo'ɔtə. Peta à lɛ ñghèè ñtəə bo bo ñk̄ii nyo'ɔtə mò'ɔ wâ ȳii ñgaa.

Ajàŋ ȳii mə ñgàŋmà'anw̄i ȳi ñwè à lɛ mbetə Yesu n̄i ñnnù aà

(Mt. 26.59-66; Mk. 14.55-64; Lk. 22.66-71)

19 N̄gàmà'anw̄i ȳi ñwè wa à lɛ mbetə Yesu n̄i ñbetə ñlon ñḡãŋyèḡənnù ji bo bi ñlonə ànnù ȳii mə à lɛ si d̄i'ì aà. 20 Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “Mə ghàà aa a nsi b̄ə b̄itsimè.

Ngòŋ ìnnù tsìm jii mə mə dì'ì aa, mə le si dì'ì a ndâmà'anwĩ bo bì a ndânghotê, a bə idìgè tsìm jii mə bə b̀tsìm b̀òntè ghu aà, kaa mə leè ñkì'í annù tsu a l̀ò'sè burə swoswoŋ bə.
 21 O tigè m̀bu mbetə nı gha nı ìbetə aa a ya ε? Betə bə bə bulà bii mə bi le nyu'u annù yii mə le si swoŋ aà. Wa bo zı annù yii mə mə le si swoŋ a mbo bo aà."

22 Ajàn mə Yesu à le nswoŋ ma mùu ajàn aa, ñgànmbə idìgè wa yĩ mò'ò a zwĩ àbo ghu atu, m̀betə yi mə, "A swoŋ wò a mbo wò mə tâ ò ka ñghaa a mbo ñgànma'a Nwĩ yĩ ñwè ma mùu ajàn ε?"

23 Yesu a swoŋ ghu mbo mə, "Mbə a bə yii mə mə swòŋə ànnù yĩ bi yĩ tsu, ò ke'ènè a mbo bə bù mə bi təə faà aà, m̀bə a bə mə ìnnù jii mə mə swòŋə aa i ku'unə, ò tigè m̀bu mfεε gha aa a ya ε?"

24 Ma mùu noò Annas à le nlògè yi tsi'í wa ajàn yii mə bi le ñkwerə yi aa, n̄t̄syasə a mbo Kaifas yii mə à le mbə ñgànma'a Nwĩ yĩ ñwè aà.

Ajàn mə Peta à le ñkù'ùsè n̄tuu Yesu aà.

25 Peta à le mburə ntəə wa adìgè nyo'otə nı mò'ò wa; bə bĩ mò'ò bi betə yi mə, "O laa ñki'í ñgàn̄yègənnù m̀bà wĩ yĩ mò'ò bə aa ε?" Peta a tuù yi nswoŋ mə, "Kaa mə s̄i ghu bə."

26 Abù'u ñgànma'a Nwĩ ya yĩ mò'ò, mbə ndim ñu wa mə Peta à le ñkwyě atòŋnè yi aa, a betə mə, "Mè ghìrə mbaa k̄'í gho yə ò tswé bú bo wa a múm ñkya aa ε?"

27 Peta a ku'ùsè n̄tuu yi nswoŋ mə, "Ñgan!" Tsi'í maa noò àkègè a tɔŋə.

Ajàn yii mə bi le ñghèè ni Yesu a nsi Pilato aà.

(Mt. 27.1-2; Mk. 15.1-5; Lk. 23.1-5)

28 Bi le nlògè Yesu ñghεε ni ghu a ntò'ò Gũmnàà, maa noò a burə aa tsi'í mbà'a mbà'à. BaYuda kaa bo le ñwa'à waa wa múm ntò'ò kuù, ñlon mə bi le nlòò mə bi ba'atə nı ìbiinú waa ləə tâ ì laa a nyòŋə ni nòŋsè wàà tã ji mijj mi Passa.
 29 Pilato à le ntigə mbaŋnə mfè'è a abεε mbetə waa mə, "Nı swòŋ mə ñu ghú à ghìrə aa akè aa ε?"

30 Bo kwi'í ghu mbo mə, "A ghìrə mbaa tsuu annù fànsè boŋ kaa b̄'í s̄i ni ghu a mbèε wò zı."

31 Pilato a swoŋ ghu mbo mə, "Mbə a bə la, nı logə yi ñghεε ntso'otə isa'à yi nyon a ni nòŋsè ghùù." Bo kwi'í ghu mbo mə, "Kaa b̄'í s̄i nı àdà'à mə mbə b̄'í zwitə ñu tswé."

32 A le mfè'è lá là aa mə tâ à boontə ni ñìghàà n̄i mə Yesu à le si swoŋə nlon ajànə niwo yii mə yu le ntswe nı ñkwo aà.

33 Pilato à le mbù ñkuu ñghεε fu wa múm ntò'ò, n̄t̄woŋə Yesu m̀betə yi mə, "O bə aa m̀f̄ò baYuda aa ε?"

³⁴ Yesu a betè yi mæ, “Nìghàà nû mæ o betø gha ghu aà, à nî no kè a swonj bè òswonj a mbo wò aa ε?”

³⁵ Pilato a bøn mbetø yi mæ, “Mè laa mbæ ñû baYuda aa ε? A fa bë bo mfa gho a mbo mè bo bì bìlîi bì ngǎñmà' Nwĩ. O nǎñsə mfǎnsə aà àkè ε?”

³⁶ Yesu a swonj mæ, “Kaa ànnù nifò ya kaa a sî aa fàa a ni yula mbi tswê. A ghìrø mbaa mbæ mæ ànnù nifò ya a tswe aa fàa ni yulà mbi, bon ngǎñkòrê já i to fikòrè kaa bì kî'ì gha a mbo bità bì baYuda fâ. Ngan, kaa ànnù nifò ya kaa a sî aa fàa ni yulà nìbi tswê.”

³⁷ Pilato a betè yi mæ, “La a bə mæ ò ni mfò aa ε?” Yesu a kwi'i mæ, “ò swònj mē mæ mè nî mǎfò. Bi lε njwe gha mè fε'è fàa mbi aa nlonj ñkwitu ànnù yî fùùrè, a ñka ñghàà ànnù ñlonj ànnù nǎkonjè. Nù ñtsim yîi mæ à tswe a mûm ànnù nǎkonjè aa a yu'utə annù yîi mæ mæ swonjə aà.”

³⁸ Pilato a betè mæ, “Annù nǎñkonj à nî àkè aa ε?”

Pilato a bú mǎfε'ε ñghèè ñyø bē bya, nswonj a mbo bo mæ, “Kaa mè sǎ annù tsu yø mæ mbæ a ghìrè mæ tâ mè ñin ñgi'ì ghu nû. ³⁹ Lâ ñyonjə a ni nòñsə yîi mæ ni tswe ni ghu aa, mæ fi'isə ni ngǎñatsan yî mǎfùùrè a mbo bù, a njwĩ Passa. Nì kǎñ mæ tâ mè fi'isə Mfò baYuda ghû aa ε?” ⁴⁰ Bo tǎñnè ñswonj mæ, “Ngan, kaa mbæ a kî'ì yu bē! Bî'ì lòò mæ tâ ò fi'isə aa Barabas!” (Barabas à lε mbæ angámighee).

19

Ajàñə mæ bì lε ntsərə isa'a Yesu mæ à ka wo aà

¹ Pilato à logè Yesu mǎfa yi bì ghòò yi. ² Bìsogyè bya bì lòò mǎndigə mi njôn ñjon mba'a tsò àtsè'ətu nifò ñsosə ghu atù. Ntigə ñlogə atsè'è yî bagitə yi atìndùù ñwε'ε ghu nû. ³ Bo tigè ñtsya mmii nîi nswonjə ni mæ, “O lele leè! Mfò baYuda à kî kwèè! A kwèè!” Lâ mbañnə mfεε ni mǎghà'a mi.

⁴ Pilato à lε bù mǎfε'ε ñghèè a mbo nnòò bē wa nswonj a mbo bo mæ, “Yê nì, mè ka fε'ε zî ni ghu a nsi bù tâ nì zì mæ kaa mè sî annù yîi mæ à ghìrø mæ mbæ ni ñin ñgi'ì ghu nu aa yê.” ⁵ Yesu a tigè mǎfε'ε ni àtsè'è yî bagitə ya bo bì nî àtsè'ətu njônjonj ya a atu yu. Pilato a swonj a mbo bè bya mæ, “Nù wa à ghulà.”

⁶ Bìlîi bì ngǎñmà'a Nwĩ bo bì ñgǎñmbê ñdámà'anwi bì yè mē yi aa, ntǎñnə nswonj mæ, “Kwèèntə yi a ati bǎñnè bǎñnè.”

Pilato a swonj a mbo bo mæ, “Nì logə yi la ñkwèèntè tsi'ì bù, kaa mè sǎ nji'ì ànnù yîi mæ mbæ mè ñin ñgi'ì ghu nu aa yê.”

⁷ Nnòò wa i kwi'i mē, “Bĩ'ĩ tswe nì nòḡsè yĩ'ĩ mē a dì'ì nì mē a ku'unē mē tâ à kwo, ñlonḡ mē a swonḡ nì mē yu nì Mu Nwĩ aà.”

⁸ Pilato à yù'ù mē ma mùu ajànḡ, ñbò'ò nì ku'ùsè ñtswá yi. ⁹ A bú ḡkuu ḡghεε fu wa a múm ñtò'ò, m̀betē Yesu mē, “Baa ò lò aa fə aa ε?”

Kaa Yesu a wa'ă akwi'i ghu mbo fá. ¹⁰ Pilato à swonḡ ghu mbo mē, “O nà'à nàa ε? O s̀ì zi mē mē tswe nì m̀dà'à m̀i mē mbē mē swonḡ mē tâ bì ma'atē gho, kē a nswonḡ mē tâ bì kweentē gho a ati bàḡnè bàḡnè aa ε?”

¹¹ Yesu a kwi'i mē, “A bē aa mē, ò tswe nì m̀dà'à a atu mē aa ñlonḡ mē Nwĩ à fa a mbo wò aà. Lá ḡù wa mē à ghìrē mbàḡnè zi mfa gha a mbo wò aa, à ỳi annù a bì'i ntsyá yò.”

¹² Pilato à yù'ù mē ma mùu ajànḡ aa, nywe'etē a ñlòò mánḡi a mà'atē Yesu ghu. Lá ñnòò bē wa i ku'ùsè ñtḡḡnē nswonḡ mē, “O bē mà'atē yi bēē bōḡ kaa ò s̀i nsùkà'a Kaisa bē. Nù ñtsim ỳi mē a swonḡ nì mē yu nì m̀fò aa, à nĩ ḡù àt̀i atu a mbo Kaisa.”

¹³ Pilato à yù'ù mē ma muù m̀ghàà aa, ñlḡḡ Yesu m̀f'e'ε ntswe nĩ àlèḡḡ nsa'a m̀isa'a a s̀aanē ỳi mē bì lē ñlḡḡ ñḡḡ'ò, (a nì ñìghàà nì baHeber, bì twonḡ nì Gabbatha).

¹⁴ A lē s̀i bē maa noò aa a tigè ḡku'u a ǹi às̀i'ìnè m̀bōḡ tâ àbèè fu'u a ḡwĩ Passa. Pilato a swonḡ a mbo bē bya mē, “M̀fò ghùù wa à ghulà.”

¹⁵ Bo ku'ùsè ñtḡḡnē swonḡ mē, “Zwitē yi, zwitē yi ñlò'osē, kwèentē yi a ati bàḡnè bàḡnè!” Pilato a betē waa mē, “Nì lòò mē tâ mē kweentē m̀fò ghùù a ati bàḡnè bàḡnè aa ε?” B̀l̀i bì ḡḡḡmà'a Nwĩ bya bì kwi'i ghu mbo mē, “M̀fò ỳi mē bì'ĩ zi aa, à k̀i mbē aa tsi'ĩ Kaisa.”

¹⁶ Pilato a tigè ñlḡḡ Yesu m̀fa a mbo bo mē tâ bì kweentē yi a ati bàḡnè bàḡnè.

A ajànḡ ỳi mē bì lē ḡkweentē Yesu a ati bàḡnè bàḡnè aà (Mt. 27.32-44; Mk. 15.21-32; Lk. 23.26-43)

Maa ajànḡ bì tigè ñlḡḡ Yesu ḡghεε nì ghu. ¹⁷ A lē m̀f'è'ε m̀be'e ati bàḡnè bàḡnè yi ya yumbōḡ ḡghεε ḡkù'ù a adìḡḡ ỳi mē bì lē s̀i twonḡ nĩ àkwεε atu ḡù aa (a nì ñìghàà nì baHeber, bì twonḡ nì Golgotha). ¹⁸ B̀i tigè ḡkweentē yi a ati bàḡnè bàḡnè maa adìḡḡ bo bì bē bì m̀'ò bì baà, ḡù ỳi m̀'ò a tswē fàa mbèè laà, ỳi m̀'ò a k̀i ñtswe fàa mbèè laà, Yesu a tigè ñtswe a tit̀i bo. ¹⁹ Pilato à lē ḡḡwà'ànè wa atu ati bàḡnè bàḡnè mē, “Yesu mu Nazareth, M̀fò baYuda.” ²⁰ Bē bì ghà'àtē bì lē ñtwonḡ ma yuù àḡwà'ànè ñlonḡ mē àdìḡḡ ỳi mē bì lē ḡkwèentē Yesu ghu aa, kaa a lē ḡwa'à sà'à s̀i'ì a ñlò a ḡjò'ò àla'à. B̀i lē ḡḡwà'ànè ma yuù aa nì ñìghàà nì baHeber, nì ñì baRoma a b̀ò'ò nì ñì ba Grikia. ²¹ B̀l̀i bì

ngǎŋmà'a Nwĩ bya bi swon a mbo Pilato mē, "Tsuu ŋwà'ànè mē, 'Mfò baYuda' Bàŋnə ŋwà'ànè bə mē 'A swon mē yu ni mfò baYuda.' "

²² Pilato a kwi'i mē, "Annù yī mē mē ŋwà'ànə aa, mē ŋwà'ànə mē!"

²³ Nòò yī mē bìsogyè bya bi le ŋkwèentə Yesu a ati bàŋnè bàŋnə aa, bi le nlogè itsə'è ji nyatə mbèè ji nìkwà, sogyè yī mfuùrè a logè mbèè yī mfuùrè yī mò'ò a kí nlogè mbèè yī mò'ò. Bo le ŋki nlogè mǎndaŋə atsə'è yī mà'à ya mē bi le mba'a kaa adìgè yī mē bi yàtə ghu kaa a wa'à ghu tswé aa.

²⁴ Bìsogyè bya bi swon ni bò ni bo mē, "Kaa a sì ku'ùnè mē tá b'ì'nè satə, b'ì'nè tum ibìrè ghu, nyə ŋù yī mē à ka ji aà. A le mfè'è lálà aa mē tá annù yī bi le ŋwà'ànə a ni nìghàà ni Nwĩ aa tá à boontə ajàn yī mē bi le nswon aa mē:

'Bo le nyatə itsə'è ja a titi bo, mǎma'a ibìrè ni tógè ghà.*' "

²⁵ Bə b'ì mò'ò bi le ntəə nyontə a mbèè àti bàŋnè bàŋnə Yesu; à le mbə aa ndè yi, bo bi muma bi ndè yī yī mǎngyè, ni Mary, ŋgwɛ Cleopas, a b'ò'ò bi Mary Magdalene. ²⁶ Yesu a yə ndè yī a b'ò'ò bi ŋgànyègənnù yī wa mē à le ŋkòŋ kəŋ aa a ajàn mē bo le ntəə ghu aà. Ntigə nswon a mbo ndè yī mē, "Ndè, mù ghò yī mbàŋnè à walà."

²⁷ Ŋki ntigə nswon a mbo ŋgànyègənnù yī wa mē, "Ndè ghò à walà." Nloginə maa nòò, ŋgànyègənnù yī wa a tigè nlogè yi, bo yu tigè òtswe a ndùgə yu.

A ajàn mē Yesu à le ntsii aà

(Mt. 27.45-56; Mk. 15.33-41)

²⁸ Ma juù ìnnu i tsyà mē, tsǒ mē Yesu à le nzi mē ŋgǒŋ ìnnù tsim i mē mē aa, a ŋghirə mē tá nìghàà ni Nwĩ ni boontə, a swon mē, "Njĩ ñkĩ yanə nàà."

²⁹ Ba'a yī mò'ò à le ntəə ghu ní òtsə'è mǎlù'ù, bi loò kúntsa nniŋ ghu, ñsosə a atú ñkĩŋkà'à ñkò'osə ghu aghonə ntsù.

³⁰ Yesu a no mǎlù'ù mya, nswon mē, "A mē mē." Nswyɛ atú yi, nniŋə azwĩ yi a mbo Nwĩ, òtsii.

A ajàn yī mē bi le nsǒ mbèè ŋgeè Yesu aà

³¹ BaYuda bi le nlonə a mbo Pilato mē tá à beentə tá bo ghɛɛ mbəgìtə mika'a mi bē bya b'ii mē bi le ŋkwèentə waa aa tá lògè ikú jyaa jya wa ati bàŋnè bàŋnè i sigisə. Bo le mbetə maa ajàn aa nlonə mē ñjwi ya i le mbə Friday, kaa bo wa'à kòŋè ni mē tá ìku jya tá i lo ntswe wa ati bàŋnè bàŋnə a njwĩngòŋè. Nlonə mē ma yaà ñjwĩngòŋ mē i le si zì aa, i le nanşə mbə yī làanlaa a mbo bo aà. ³² Bìsogyè bya

* 19:24 Ps. 22.18 A bē ànnù yī mē bìsogyè bya bi le ŋghirə aà.

bi le ntigè ɲghɛɛ mbəgītə mika'a mi ɲû n̄tsyamb̄i, ɲki mbu mbəgītə m̄i ɲû ȳi mò'ɔ wa ȳi mə bi le ɲkwèentə waa bo bi Yesu aà. ³³ Lá àjàɲ mə bi le n̄z̄i a nu Yesu aa, bo le nyə mə à tè'è m̄ə ɲkwə yi, kaa ɲji'ɪ m̄b̄əgītə m̄ikà'á mi kaa i wa'à bù m̄b̄ə. ³⁴ ɲù sogyè wa ȳi mò'ɔ à le n̄lògə n̄ik̄ɔɲ ni nso m̄b̄èè ɲgeè Yesu ghu, ɲk̄i bo bi àləə i burə ɲkhənə nsigə m̄f̄'e'ɛ ghu. ³⁵ (ɲù wa ȳi mə à le nyə ma yuù ànnù a f̄e'è aa, à n̄i àyəfə, ànnù ȳi mə à le nswon aa à ni ànnù n̄iɲkonə. A k̄i n̄zi mə yu swon aa ànnù n̄iɲkonə. A swonə ma yuù ànnù aa mə mbə n̄i k̄i m̄b̄ii.) ³⁶ Bi le gh̄irə ma la aa mə t̄a n̄ighàà ni Nw̄i t̄a n̄i boontə mə, “Kaa bi ka ȳi wa'ǎ akwèè yi ȳi tsu burə mbəbəgə.” ³⁷ N̄ighàà ni Nw̄i n̄i mò'ɔ ni k̄i n̄swon mə, “Bè ka ȳi k̄i t̄e'ɛ mi'ɪ myaa a nu yu wa ȳi mə bi le nsò aà.”

Ajàɲ ȳi mə bi le ntwiɲə Yesu aà
(Mt. 27.57-61; Mk. 15.42-47; Lk. 23.50-56)

A àjàɲ mə bi le twiɲə Yesu aà

³⁸ Ma ȳu a tsyà m̄ə, Joseph ȳi mə à le n̄lò a ala'a Arimathea, a bet̄é Pilato mə mbə yu logè àku Yesu le. (Joseph à le mbə ɲgàɲnyèḡənnù Yesu ȳi mò'ɔ ȳi mə à le si yònə n̄i bə al'òsè n̄lon mə à le si b̄ɔ'ɔ b̄it̄a bi ala'a bi baYuda aà.) Pilato à le mbeentə mə t̄a à logə aku Yesu. Joseph à tigè n̄logə ɲghèè ni yu. ³⁹ Nicodemus wa ȳi mə à le n̄t̄e'ɛ ɲghɛɛ ɲghèè ɲyə Yesu n̄itugə aa, à le nyònə Joseph bo yu ghèè wa n̄lògə àku yi. Bo yu k̄a m̄ə aa ɲghɛɛ aa, n̄tugītə b̄ikilo bi m̄ighurə m̄i lùmtə m̄ighum mi ntarə, m̄ii mə bi le nan̄sə n̄i ɲjoo j̄i lùmtə j̄i mò'ɔ j̄i mə bi twonə ni məè ni aloe aà. ⁴⁰ Mb̄aɲnə ma j̄u j̄i baa, bo le ɲghèè n̄logə aku Yesu n̄limtə n̄i àtsə'ə ȳi f̄u'ù ȳi siḡinə ɲki n̄iɲ ni m̄iwurə m̄i lùmtə, nyonə a ajan mə, a ni n̄on̄sə baYuda, bi le si nan̄sə n̄i àku ɲû m̄b̄on̄ twiɲə aà. ⁴¹ ɲkya m̄int̄a mi ati ȳi mò'ɔ i le n̄tswe wa adigə mə bi le n̄zwitə Yesu ghu aà. N̄isyè n̄i f̄ii n̄i mò'ɔ ni le n̄tswe wa m̄úm ɲkya n̄i mə kaa bi le mburə ti ɲû ghu twiɲə. ⁴² Tsò mə àbèè à le ntigè n̄tswe n̄i m̄fu'u aa a n̄jw̄iɲḡon̄ aa, ɲki n̄lon mə n̄isyè nya ni le n̄tswe ɲkoontə maa adigə aa, bi tigè n̄twiɲə Yesu ghu.

20

N̄isyè ni ɲe'ɛ
(Mt. 28.1-8; Mk. 16.1-8; Lk. 24.1-12)

¹ A lò m̄ə m̄b̄ə t̄si'ɪ a t̄itugə a mb̄à'a mb̄à' à a n̄jwi ȳi n̄tsyamb̄i a m̄úm ɲgyà, kaa idigè i burə t̄i nan̄sə n̄laa, Mary Magdalene a ghèè wa a n̄tsù n̄isyè, ɲyə mə bi t̄i mə al̄an̄səɲḡò'ò ya ȳi mə bi le ɲkusə n̄tsù n̄isyè wa ghu aa,

nlò'òsè. ² A khê ñghεε nyə Simon Peta bo bì ñgànyègènnù Yesu wa yï mə à le nañsə ñkəŋ aa, ñswon a mbo bo mə, “Bi lògè mē Mmà'àmbi wa múm nìsyè nlò'òsə, kaa b'í wa'á adigə yï mə bì ləə ghu aa zì.”

³ Peta ni ñgànyègènnù Yesu yí mò'ò wa bo yu ghèè wa ntsù nìsyè. ⁴ Bo le si khè bitsimè, lá ñgànyègènnù yï mò'ò wa à khê ñtsya Peta ñwanşə ñghèè ñywe'e wa ntsù nìsyè. ⁵ Nyəntə atú yi nlii múm nìsyè ya ghu, ñyə atsə'ə yí fù'ù ya yï mə bì le nlimtə Yesu ghu aa, lá kaa ñki'í yi wa múm nìsyè kuù. ⁶ Peta a yonə a ñjim mburə ntsya ñkuu wa múm nìsyè, ñyə atsə'ə yí fù'ù ya yï mə bì le nlimtə nú yï ghu aà, ⁷ bo bì atsə'ə ya yï mə bì le nlimtə atu Yesu ghu aà. Kaa a le ñwa'á a b'ò'ò ya yï mə bì le nlimtə mbèi nú yï ghu aa nòñè, bì le ñkərə nnoñsə tsi'í atu yu. ⁸ Ñgànyègènnù Yesu wa yï à le mfòò ñghεε nywe'e wa ntsù nìsyè aa, a kî ñkuu ghu nyə, mbii. ⁹ (Kaa àtú yaa a le mburə ti nañsə ñlaa wa ni ñghàà ni Nwí nya mə ni nswonə ni mə à ka yí bìnè ni nìwò aà.) ¹⁰ Ñgànyègènnù ji jya i le mbù ñtigə mbèi ñghèè waa a ndùgè.

*A àjàñ yï mə Yesu à le nzi a mbo Mary Magdalene aà
(Mt. 28.9-10; Mk. 16.9-11)*

¹¹ Mary à le ntəə wa ntsù nìsyè a a bæε nyə'ə, à kà mē aa nyə'ə aa, ñyəntə atú yi ñka nlii ní mún nìsyè ya ghu ¹² ñyə baangel bi baa bi wε'è itsə'ə jì fù'ù ñtswe wa adigə mə bì le nòñsə aku Yesu ghu aà, yï mò'ò a tswə ghu atu, yï mò'ò a kî ñtswe ghu mikòrè. ¹³ A betə ghu mbo mə, “O yè'ə aà à kè le mángyè?”

A kwi'í ghu mbo mə, “Bi lògè mə Ñgàñmà'á ghà ñghεε ni ghu, kaa mə wa'á adigə yï mə bì ləə ghu aa zì.”

¹⁴ A ghè mē mə yu ki karətə yi, ñyə Yesu a təə maa mbèè kaa a wa'à bàñnè ñzi mə à ni Yesu. ¹⁵ Yesu a betə ghu mbo mə, “O yè'ə aà à kè ε mángyè? O lòò aà wò ε?”

A le si wa'atə ni mə à laa mbə mbôn ñkya wá, ñtigə ñkwi'í ghu mbo mə, “Taà mbə a bə yï mə ò lò'òsè mē yi, ò dì'í àdìgè yï mə ò ləə yi ghu aa a mbo mə tâ mə ghεε nlògè yi.” ¹⁶ Yesu a twonətə yi mə, “Mary!”

A karətə yi ñka nlii Yesu, ñswon ni ñghàà ni baHeber mə, “Rabboni” (ñji'í ñghàà ma nú i bə mə “ñdì'innù”).

¹⁷ Yesu a swon ghu mbo mə, “Tsùù gha ló mòòntè bē, ñlon mə kaa mə burə ti bù mbèi ñghèè fu a mbèè Taà. Lá ghèè a mbo bìlím ba, ñswon a mbo bo mə, mə bù ñk'ò'ò ñghεε fu a mbo yu wa yï mə à ni Taà ghà ñki mbə Taà ghùù aà, mbə Nwíngòn ghà ñki mbə Nwíngòn ghùù aà.”

18 Mary Magdalene à le mbù ñghεε a mbo ñgǎnyөгênnù ji jya ñswon a mbo bo mē yu yè mē Mmà'àmbí ñkí ñkε'εnē ìnnù jya mē à le nswon ghu mbo aa a mbo bo.

A àjàn yíi mē Yesu à le nzí a mbo ñgǎnyөгênnù ji aà
(Mt. 28.16-20; Mk. 16.14-18; Lk. 24.36-49)

19 A bē a ñitugē maa njwí ñtsyàmbíi, ñgǎnyөгênnù ji jya i ghotè a nda yí mò'ò, mfi abà'à ñlon mē bo le si bò'ò bità bi ala'a bi baYuda aà. Yesu a wi'ikè ñtəə a titi bo nswon a mbo bo mē, “Mbɔɔnə a nu bù.” 20 A swon mē ma mùu ajàn aa, ndi'ì mbô mi mya ni mbèè ñgee yí ya a mbo bo. Ñgǎnyөгênnù ji jya i le mburē nluu ni ñdorə a ajàn mē bo le nyə Yesu aà. 21 Yesu a ku'ùsè ñswon a mbo bo mē, “Mbɔɔnə a nu bù. Ajàn mē Taà ghà à le ntoo gha aa, mē ki ntoo ghuu.” 22 A swon mē ma mùu ajàn aa, mfi'ə waa ní àzwí ñswon mē, “Ní kwere Azwí Nwí! 23 Mbə ní yi nli'ine ifansənnù ñú bon baa kii li'ine, bεε ní tsuu li'ine bon kaa baa wa'à kì ñli'ine.”

Yesu bo Thomas

24 Thomas yíi mē à le mbə ñgǎnyөгênnù Yesu wa yí mò'ò a titi bya ñghúm ñtsò baa, bi kii ñtwonə ñii ni mu bñwí aa, kaa à le ñwa'ă atiti bo tswē wā noò mē Yesu à le nzí aà. 25 Ñgǎnyөгênnù Yesu jya ji mò'ò i le nswon gho mbo mē, “Bí'í yè mē Mmà'àmbí.”

Thomas a kwi'i a mbo bo mē, “Mbə mē ghirə tsuu ibù'u mbεε jya ghu mbo yə, i tsuu biswεbimbó ba wa ní ibù'u mbεε mà jya kii niñ, i tsuu abó ya wa ni àbù'ù ya a mbèè ñgee yu niñ, kaa mē wa'à bíi.”

26 Ngyà i tsyà mē yí mfiùrè ñgǎnyөгênnù ji jya i bú ñtswe a múm ñda ntsetə abà'à, Thomas a kí ñtswe a titi bo. Bi le mfi abà'à. Lá Yesu a wi'ikè ñtəə a titi bo nswon mē, “Mbɔɔnə a nu bù.” 27 Ntigə nswon a mbo Thomas mē, “Niñə muswēbó ghò falà, ñki nanşə nlentə mbó mà! Kí nasə abó yo nniñ fàa mbèè ñgee mē. Kentə ñligitè ànnù yo yá, mbíi.”

28 Thomas a swon ghu mbo mē, “Mmà'àmbí ni Nwiñgòn ghà.” 29 Yesu a betə ghu mbo mē, “Tigə ò bíi aa ñlon mē ò yə gha aà? Mbɔɔnə a mbo bè bíi mē bi bíi tí yə gha aa.”

Nji'í ànnù yíi mē bi le ñwà'ànə yulà àñwà'ànə ghu aà

30 Yesu à le ñghirə ilənsè ji mò'ò ji ghà'àtə a nsi ñgǎnyөгênnù ji, jii mē kaa bi sè fàa mum yulà àñwà'ànə ñwa'ànə. 31 Lá bi ñwa'anə julà ñnnù aa mē tá ní bíi mē Yesu à ní Ayo'ò Nwí, mbə Mu Nwí tá tsyá a njim ajàn yíi mē ní bíi yi aa i tswe ní ñtswénti ní ikúm yi.

21

Ajàn mə Yesu à le ntsi'i ngǎnyəgənnù ji ji sàmbaa aà

¹ Ma yù ànnù a kà mē aa ntsya, a bû ndi'i ibiinu yi a mbo ngǎnyəgənnù ji jī mɔ'ɔ a mbèè ñkǐ miyaa Tiberias. A le ndi'i yi aa lalà. ² Simon Peta, Thomas yīi mē à le mbə nimfa'a aa, bo bì Nathanael, yīi mē à le nlo a Cana a mbù'u Galilea aa, boɔ bi Zebedee, ni ngǎnyəgənnù ji ji baa, bi le mbòontè ntswe a adigə yī fùurè. ³ Simon Peta a swon a mbo bo mē, "Mè ka ghèè gha a ñkô mbwè." Bo bitsim kī ñswon mē, "Bī'i ka yònè gho tâ bī'inè gheε." Bo le ntigə ñkuu aban ngghèè. Bo ghèè mē aa, nle nlə nlə nātugə wa tsi'i tsim kaa wa'ǎ fibwè kô.

⁴ Abèè a kà mē aa mfu'u, Yesu a zī ntəə a ghəjə ñkǐ; la kaa ngǎnyəgənnù ji jya kaa i wa'à zi mē à bə aa Yesu mē à təə wa aghəjə ñkǐ. ⁵ Yesu a swon a mbo bo mē, "Boɔ bā, ni kò mē mbwè mī tsu aa ε?" Bo kwi'i mē, "Ñgan."

⁶ Yesu a swon a mbo bo mē, "Nì ma'a ambunjyā yuu ya a mbèè àbômà'à, bəə bon nì ka ko mbwè." Bo le mmà'à, mbwè kuu nluu ghu, bo tigə ñswunə kikan.

⁷ Ngǎnyəgənnù Yesu wa mē à le ñkəjə yi ñkəjə aa, a swonə a mbo Peta mē, "A nī Mmà'àmbi!" Simon Peta à yù'ù mē mē à nī Mmà'àmbi aa, ñwε'ε atsə'ə yi yī mà'à (nlon mē à le si bə aa a tso'ɔ, wa noò mē à le si fà'à aà), nnañ wa mûm ñkǐ. ⁸ Ngǎnyəgənnù Yesu jī mɔ'ɔ jya i le ntigə ntii àkànu'u ya, ñkǐ nswunə ambunjya ya yīi mē mbwè mya le nluu ghu aa, nzi a mbèè àghəjə ñkǐ. A ti bə aa kaa àgha'a aghənə ñkǐ a le ñwa'à bù nsa'a, a le mbə aa tsi'i tsò bimetre ñkhì yī fùurè. ⁹ Bò fè'è mē wa aghəjə ñkǐ, ñyè mɔ'ɔ, i ghə'è, mbwè bo bì abaa nŋjtə wa nī mɔ'ɔ. ¹⁰ Yesu a swon a mbo bo mē, "Nì zi nī mbwè mya mī mɔ'ɔ mē nì ko tsītsəjə aà." ¹¹ Simon Peta a gheè ñkuu wa a mûm àkànu'u, ñswunə ambunjya ya ñkə'ɔsə a nta'a, mbwè mī fəjəkə luu ghu, mbə ñkhì yī mɔ'ɔ ni mighum mi ntaà ntsò tarè. Ka mē mbwè mya le nluu wa mûm àmbunjya aa kaa a le ñwa'à sà'àkə. ¹² Yesu a swon a mbo bo mē, "Nì zi mfà'àtə ntsû ghuu." Kaa ñù nì bə a le wa'à yi betə mē, "O bə aà wò aa ε?" Nlon mē bo bitsim le nzi mē à nī Mmà'àmbi aà.

¹³ Yesu à le ntigə nlogə abaa ya bô mbwè mya mfa a mbo bo.

¹⁴ Ma mùu noò, à le mbə aa ngàà yīi i ywe'e ji tarə aa, nloginə ajəñ mē Yesu à le nyweenə niwo aa, mē à le ndi'i ibiinu yi a mbò ngǎnyəgənnù ji.

Yesu bo Peta

15 Nòò yïi mə bo le mmànsə a mfà'atê ntsû waa aa Yesu a swon a mbo Simon Peta mə, "Simon, mu Jon, ò kònə gha ntsyàtè bē buà bitsim faà aa ε?"

A kwi'i mə, "Ïñə, Mmà'àmbi, ò zi mə mə kònə ghô."

Yesu a swon ghu mbo mə, "Ka nje'ε bɔɔ bi mbinjêrê jâ."

16 Yesu a bú nswon ghu mbo a nî ñgàà yïi ì ywè'e ji baa aa, mə, "Simon, mu Jon, ò kònə gha aa ε?"

A kwi'i mə, "Ïñə, Mmà'àmbi, ò zi mə mə kònə ghô."

Yesu a swon ghu mbo mə, "Ka mbe bɔɔ bi mbinjêrê jâ."

17 Yesu a bú nswon ghu mbo ñgaa yïi mə ì ywè'e ji tarə aa, mə, "Simon, mu Jon, ò kònə gha aa ε?"

Peta à le njəñə nlon mə à le mbetə yi nywe'e ñgaa ji tarə mə, "O kònə gha aa ε?" Ntigə nswon ghu mbo mə, "Mmà'àmbi, ò zî ìnnù tsi'ï tsimè; ò zi mə mə kònə ghô."

Yesu a swon ghu mbo mə, "Ka nje'ε mbinjêrê jâ. 18 Mè swònə a mbo wò tsi'ï annù nikon mə nòò yïi mə ò le mburə mún gwà'à aa, ò le si wé'ε nî ìtsə'ê jo, ntañtə nî nú yò, mbiinə ñghèè ni adigə yïi mə ò kònə aa; la nòò yïi mə ò ka yï lwènə aa, ò ka yï ki nàsə mbó mo tâ nù dən à tigə ñwe'ε nî ìtsə'è a nu wò, nlogə nî gho ñghèè ni ghu a adigə yïi mə kaa ò sè kənə aà." 19 (Yesu à le swon ma yû ànnù nfigitə aa mbuù nwo yïi mə Peta à ka yï kwo ghu a ñghirə mə tâ Nwî à kwərə ñigha'a ghu.) Yesu a tigə mbu nswon ghu mbo mə, "Ka nyònə nî ghâ!"

20 Peta a karəkè yi, nyə ñgànyəgənnù Yesu yï m'ò wa, wa yïi mə à le ñkònə yi aa, tsi'ï wa yïi mə à le nyəgitə a ntsünti Yesu, wa noò mə bo le si ji miji mi Pasa mi nlwî'ï ñjim mya mbetə mə, "Mmà'àmbi, nù yïi mə à ka fèè gho aa, à nî wò aà?" 21 Peta à yè mē yi aa, mbetə Yesu mə, "Mmà'àmbi, ànnù ghuà nù a ka yï bə aa mə akə aa ε?"

22 Yesu a kwi'i ghu mbo mə, "Mbə mə kən mə tâ à tswe ntì, ñywe'e a noò yïi mə mə ka yï bú bi aa, bon ma ya a yə gho aa nì àkè aa ε? Ka nyònə nî ghâ!"

23 Ma mùu ajàn, ñgànyəgənnù Yesu jya i le ntigə nlaansə nî a titi bɔɔ bi Kristo ni mə kaa ñgànyəgənnù Yesu ma ghú kaa à ka yï wa'à bù ñkwo. La kaa Yesu kaa à le ñwa'à swon aa mə kaa à ka yï wa'à kwô; à le mbàñnè nswon aa mə, "Mbə mə kən mə tâ à tswe ntì ñywe'e a noò yïi mə mə ka yï bú bi aa, ma ya a yê gho aa nì àkè aa ε?"

24 Ñgànyəgənnù Yesu ma ghú à ni yu yïi mə à le nswon innù ma jû tsò àyəfə, ñki ñghwa'anə aà; bi'ï ki mbii mə innù ma jû mə à le nswonə aa, à nî ànnù nikonə.

25 Yesu à ɛ mbù òghirè innù jì ghà'atè jii mɛ bi ɛ mbaa ki lòò a òhà'ànè tsi'ì tsim, bon kaa mè sɛ mɔ̀ntə mɛ mbə̀ m̀bi yũ ntsim i gha'a òkù'ùnə a òkuu òhà'ànè ma jya ghu.

IFÀ'Á Nǵǎntoo Kristo

NJI'INNŪ ANWÁ'ANƏ YŪ

A anwà'ànè yú aa a le ηηwà'ànə Lukas, ηù yǐi mə à le ηki ηηwà'ànə Ntoo yǐ Nsigìnə Lukas aà. Ifà'a Nǵǎntoo Kristo à nǐ ηǵàn ηǵhòtê bɔɔ bi Kristo n̄lɔginə wa noò mə Yesu à le ηkɔ'ɔ ηǵhɛɛ a aburə aa (1.12) ηǵhɛɛ nywe'e a noò yǐi mə Paul à le ηǵhɛɛ n̄swon̄ ntoo yǐ n̄sigìnə ya a Roma aà (28.30). Lukas à lɔginə nswon̄ə innù jǐi mə Yesu à le ηǵhìrə wa nǐ m̄itugə mi njwi mya mighum mi n̄kwà mə à le mbù n̄tswe fàa atu nsye mbon̄ kɔ'ɔ ǵhɛɛ a aburə aà. A le nan̄sə migitə a mbo bo mə yu tswé n̄t̄i, ηki ku'usə nan̄sə ndi'i waa n̄lon̄ə ànnù nifò Nwǐ, ηki mbu ηkwatə mfa ndi'i yǐ ηwè ya a mbo bo, n̄swon̄ mə tá bo yu'utə ηkwɛrə Azwǐ yǐ Làa ya mə Nwǐ à le kà'à aà (1.5,8).

BaYuda le ηwa'atə mə Nwǐ à le n̄lòɔ mə yu yweensə aa tsi'ǐ waa, la Nwǐ a a di'i a mbó ηǵǎntoo Kristo jya mə n̄too yǐ n̄sigìnə ya ì le n̄tswe aa a mbo itoò tsimè (8.4-38; 10.1-48). Ka mə bi le si tso'ɔ nǐ àkòrə bɔɔ bi Kristo a ηгаа jǐ ǵhà'atə aa, Lukas a di'i mə kaa b̄iKrisèn s̄i b̄ê b̄ii mə to nǐ bisa'a bi ala'a kè baRoma b̄ii mə bi le si bu'utə nǐ baYuda maa noò aa b̄ê.

Lukas a tigè ηηwa'anə nswon̄ə aa ajàn mə ηǵǎntoo Kristo le ηkwɛrə Azwǐ Nwǐ, n̄tigə n̄sɛensə n̄too yǐ n̄sigìnə ya, n̄lɔginə a Yerusalem, ηǵhɛɛ nywe'e a n̄lwǐ'ǐ n̄bi aà. Ka mə bi twon̄ə àn̄wà'ànè ma yú nǐ Ifà'a Nǵǎntoo Kristo aa, mbə bi tse b̄an̄nə swon̄ bə mə à nǐ ifà'a Azwǐ Nwǐ, n̄lon̄ mə Lukas à nan̄sə di'i bi yê tsi'ǐ sigìnə ajàn mə Azwǐ Nwǐ a le si fà'à a ni bo n̄lɔginə a Njwǐ Pentecost aà.

Lukas à di'ǐ innù jǐ t̄i jǐi mə i tswə a nǐ àn̄wà'ànè yu aa i fɛ'è n̄laa. N̄lɔginə a ajàn mə Azwǐ Nwǐ à le n̄sigə ηkuu a nu ηǵǎntoo Kristo aa, bi yê mə Azwǐ yǐ Làa a fa mida'a a mbo bo, n̄tsyasə nǐ waa a nǐ innù tsim. Nǵhòtê Kristo ì le n̄lòginə aa wa Njwǐ Pentecost. Nǵhòtê yǐ n̄b̄ii ma yú ì le n̄tswa annù atsà'atə Nwǐ a t̄insə tsi'ǐ mb̄ənnù (1.14). Bo le ηki mboonsə waa n̄tswé nǐ ànnù yǐ fùùrè, n̄nan̄sə mfa ib̄innù waa a nyəgê n̄ǵhàà ni Nwǐ, a ajàn mə ηǵǎntoo ì le si di'ǐ nǐ waa aa, ηkii ηkɔɔnə nǐ waa bo ni bo, n̄ji nǐ tarə ηkii n̄tigə n̄sɛensə nǐ n̄too yǐ n̄sigìnə yâ (2.42; 4.32-33). Anwà'ànè yú a nan̄sə ǵhìrə a laa m̄ə ηǵhòtê bɔɔ bi Kristo ì tswə aa a ηka n̄sɛ̀ensó n̄too yǐ n̄sigìnə ya a mbo b̄è b̄itsim, a nǐ ìdigè tsim. Ndi'i ni mə bo tswə n̄ ηkwɛrə Azwǐ yǐ Làa

tá à ka mfa ni m̀dà'à a mbo bo, ñkii ntsyasə nı waa a nı àfà'à ma yú (1.4,8; 13.4; 16.6-10). Bı'inè yê àjàn mə ɲghòtê ì le si sèènsè nı n̄too ya ñkii n̄too nı bè a abεε (13.2,3,47). A le ɲghirè àjàn mə b̀Krisèn le si sèènsə n̄too ya aa mə bi le mbè ɲghotə a mbı n̄tsim, ɲghirè bè b̀tsim yu'u nighàà ni Nwı.

Nt̄ii annù yıi mə ɲgãntoo jya le si swonə aa i le mbə aa Yesu, mə à yweenə ni ni wo, n̄tswe nt̄ii, m̄fa'a nı a tit̄ii bo. Ma yú a di'i mə Yesu à nı Ayo'ò Nwı wa mə Nwı à le ɲkà'à aà, mbə yu wa yıi mə bè b̀tsim tswê ni n̄tsyà aa ghu n̄jim i yweenə aà (4.10-12,33).

Bi yatə àɲwà'ànè yú aa laà:

1. Ajàn mə ɲgãntoo le ɲka ntanjtə a nsèènsə n̄too yı ɲsiginè aa 1.1-26
 - a. Ndı'ı Yesu yı n̄lwı'ın̄jim ni ànnù yıi à le ɲkà'à aà 1.1-14
 - b. N̄jindá Judas 1.15-26
2. Ajàn mə bi le nswon n̄too ya a Yerusalem aà 2.1—8.3
3. Ajàn mə bi le nswon n̄too ya a Yudea ni a Samaria aà 8.4—12.25
4. Ifà'à Paul 13.1—28.31
 - a. Akòrè n̄təə Paul yı n̄tsyambıi 13.1—14.28
 - b. ɲghòtê nd̄anwı a Yerusalem 15-35
 - c. Akòrè n̄təə Paul yıi a ywe'e ji baa aà 15.36—18.22
 - d. Akòrè n̄təə Paul yıi a ywe'e ji ntarə aà 18.23—21.16
 - e. Ajàn mə Paul à le mbə ɲgàɲatsan a Yerusalem, a Kaisaria ni a Roma aà 21.17-28.31

¹ Taà Theophilus, a ni àɲwà'ànè yı n̄tsyambıi ya mə m̀ k̀ le ɲwà'ànè a mbo wò aa, m̀ le nswonə innù tsim jıi mə Yesu à le ɲghirè ñki ndı'i, n̄loginə a noò yıi mə à le mbè'ènè àfà'à yı ghu aa, ² ñkò'ò ywe'e a noò yıi mə Nwı à le lògè yı ɲkò'ò gheε ni ghu a aburə aà. Mbɔɲ tá Yesu tá à kò'ò ɲgheε a aburə, à le ndı'itə ɲgãntoo ji jya mə à le ntso'ò aa nı Azwı Nwı. ³ Nòò wa mə bi le ndı ɲgi'i ghu nu, a kwo mbù n̄yweenə ni n̄wo aa, à le mbù n̄tswe fàa atu n̄syε n̄jwi m̄ghum mi n̄kwà, ndı'i ib̄inú yı a mbo bo ɲgaa jı ghà'àtè ni m̄an̄jı yıi mə kaa mbə bi wa'à manə mə yu le n̄tswe nt̄ii. Bo le nyə yi a nı ɲgàà jı ghà'àtè ma jú aa, a swonə nı innù a mbo bo nlon annù nifò Nwı. ⁴ Ma mùu noò yıi mə bo bo le n̄tswe aa, a swon a mbo bo ɲkwantə mə, “Tá ni tsuu Yerusalem lo mà'àtè b̄. Nı t̄swe ghu ɲka nyu'utə nı àyoo ya yıi mə m̀ le nswon a mbo bu mə Taà à le ɲkà'à mə yu ka fa a mbo bu aà. ⁵ Jon à le si murə nı b̄ aa a múm ñk̄i, lá a n̄jim n̄jwi jı tsu, Nwı à ka b̄an̄nə murə ghu aa bə a múm Azwı Nwı.”

A jàṅ yï mæ Yesu à le ṅkɔ'ɔ ghɛɛ a aburə aà.

⁶ Yesu bo bì ṅgǎṅntoò jì jya le mbòontè ntswe a adigə yí fùùrè. Bo bo tswè mē aa, bo betə ghu mbo mæ, “Mmà'ambí à ka yí bə aa ma mùu noò m̀bɔṅ tá ò bu mbènsə annù nifò baIsrael a mbo bo tá tá bo ka nsa'a nî m̀bi yù aa ε?” ⁷ Yesu a kwi'i a mbo bo mæ, “Kaa à si adigə yuu bē a nzi noò kě njwi yï mæ a lèè bə Taà ghà nî àdà'á yì aà. ⁸ Lâ nî ka kwerə mida'a a noo yï mæ Azwí Nwí a sigə ṅkuu a nu bù aà. Tá nî tigə bə b́iyəfə ba a Yerusalem, nî a abù'u Yudea tsim bo bì a Samaria, nlo ghu ṅghɛɛ a mbí ntsimè.” ⁹ Yesu à swòṅ mē ma mùu ajàṅ, Nwí a ghiré a tigè ṅkɔ'ɔ ghɛɛ n̄ii a aburə, ṅgǎṅntoò jì jya təə n̄tigə n̄lii, m̀bà'à ì tigè n̄logə yì a ghɛɛ m̀bwe a mi'i bo. ¹⁰ Bo tigè n̄təə wa adigə n̄tigə n̄lii ni aburə, a ajàṅ yï mæ a kɔ'ɔ ghɛɛ aà. Bo kà mē aa n̄lii aa, bə b́i m̀ɔ'ɔ bi baa bì zì n̄təə a mbèɛ bo ṅwe'ε its'è'è jì fù'ù, ¹¹ m̀bètə waa mæ “Bè bì Galilea, n̄ təə faà n̄lii n̄ àburə aa a ya aa ε? Yesu ma ghú mæ bì logə ṅkɔ'ɔ ṅghɛɛ n̄i ghu a aburə aa, à ka yì bu bì tsi'í ma mùu ajàṅ mæ n̄i yə a kɔ'ɔ ghèè a aburə aà.”

A ajàṅ yï mæ bì le ntsɔ'ɔ Matias mæ tá logə adigə Judas aa

¹² Bo le n̄tigə nlo wa nta'a Olives m̀bu m̀bì fu a Yerusalem, a nlo ghu ṅghɛɛ nywe'e a Yerusalem a bə tsǒ kilo metre yí m̀fùùrè. ¹³ Bo bì mē ṅkuu a Yerusalem, ṅkɔ'ɔ ghɛɛ wa nja'à òdà n̄kàṅ a òdəṅ wa adigə yï mæ bo le si tswè ghu aà. Bo ma bú le mbə aa Peta n̄i Jɔn n̄i Jems n̄i Andrea, Philip n̄i Thomas, Bartolomeo n̄i Mateo, Jems mu Alfeus n̄i Simon yï mæ bì le si k̄i n̄twoṅə n̄i Zealot aa, n̄i Judas mu Jems. ¹⁴ Bo ma bú bì tsim bo le mbòonsè waa mbii bitsim mæ bo ka k̄i tsà'atè n̄i Nwí kaa wa'à Kaà, bo bo n̄i b̄àṅgyè bya mæ bì le si yòṅè n̄i n̄j̄im Yesu aa, a b̀ɔ'ɔ Mary, òdè bì Yesu, n̄i b̀ɔɔ bì ma bì Yesu bì m̀bàṅnè.

¹⁵ Ma mùu noò ṅgǎṅmbii Kristo tsǒ ṅkhì n̄i m̀ighum mimbaa, bo le ṅghotə waa ntswe a adigə yí fùùrè, bo ghòtə mē waa ntswe aa, Peta a təə a òdəṅ n̄swon mæ, ¹⁶ “B̀ɔɔ bì maà, ànnù yï mæ àṅwà'ànè Nwí a swonə aa, a le ntswe n̄i m̀fè'ε mbòontè tsi'í a ajàṅ yï mæ Azwí Nwí a le nswon, m̀bɔṅ tá à fè'ε, a mbo David mæ tá à swon n̄lon Judas Iskariot yï mæ à le ṅghèè n̄d̄i'i Yesu a mbo bə bya mæ bì le ntswa yì aà. ¹⁷ Judas yumbɔṅ à le mbə ṅy yí mò'ɔ a tit̄i b̄i'inè, n̄lon mæ bì le ntsɔ'ɔ yì mæ tá b̄i'inè n̄i bo ka mfa'a aà. ¹⁸ (Judas à le n̄logə ṅkabə ya yï mæ à le ṅkwerə nlonə annù yí bì yï mæ à le ṅghìrè aa, ṅghèè n̄yuu adigə n̄syɛ ghu. A le wò n̄i m̀tumfu'u ma mùu adigə, àtò'ò yì a bwinè a tit̄i, m̀tò mi m̀tsim mi zwu m̀fè'èkè. ¹⁹ Bè bitsim b̄i mæ bì le

ntswe a Yerusalem aà bi le nyu'u annù ma yû, n̄tìgə mfa ikum adigə ma ya ni n̄ghàà ni alá'à nyaa ni Akeldama, ma la bə mə, Adìgənsyě Aləə). ²⁰ A fe'è ma mùu ajaŋ aa nlon mə bi le ɲɲwà'ànə a múm àɲwà'ànə b̄i Psalms mə, 'Tá n̄dùgə ȳi tá ì təə ɲɛ'ɛ,

tá n̄u tsù tá tsuu ghu ȳi lǒ ki tswe b̄i.'

Bi k̄i m̄bu ɲɲwà'ànə ghu mə,

'Tá n̄u dànə à lɔgə adigə afà'á ȳi.'

²¹ Ma mùu ajaŋ, a ku'unə mə tá b̄i'inə tso'ɔ n̄u ȳi mo'ɔ ȳi mə à k̄i tswe b̄i'inə ni bò a ɲgɔŋ b̄inòò b̄itsim mə Mmà'àmbi Yesu à k̄i si fè'è ñkarə ɲghɛ mbù m̄bii n̄i tit̄i b̄i'inə fàa atu nsyɛ aa, ²² n̄lɔginə ni nòò wa mə Jon à le si murə n̄i b̄ə a ɲk̄i aa, ɲghɛ nywe'e ni noò wa ȳi mə bi le n̄lɔgə Yesu ɲk̄o'ɔ ɲghɛ ni ghu a aburə aà. N̄u ma ghú à ka k̄i b̄ə àyəfə, tsǒ b̄i'inə, ki swon̄ ni a mbo b̄ə ajaŋ ȳi mə Yesu à le nyweenə ni n̄iwo aà." ²³ Bo le nd̄i'ì b̄ə bi baa, Joseph ȳi mə bi le si twon̄ə ni Barsabas, ik̄um yi ȳi mo'ɔ i k̄i m̄bə Justus aa, bo Matias. ²⁴ Bo le ntigə ntsa'atə Nw̄i nswon̄ mə, "Mmà'àmbi, wò ȳi mə ò zi m̄int̄i mi b̄ə b̄itsim aa, tigə m̄fiḡitə ɲ̄u ȳi mə ò tsò'ɔ aa, fàa tit̄i b̄ə bua bi baa ²⁵ mə tá à lɔgə adigə afà'a ɲḡɲntoo Kristo, ȳi mə Judas à le mmà'atə a ɲghɛ a adigə ȳi mə yu kɔŋə aa." ²⁶ Bo tsà'atə m̄ə Nw̄i laa, ntigə mma'a ìb̄irə a ntsò'ɔ n̄u ȳi mə à ni ghu aa, wa tit̄i b̄ə bya bi baà. N̄u ȳi mə bi le ntsò'ɔ aa à le mbə Matias. Bi tigə n̄lɔgə yi n̄niŋ mə tá à tigə mbə ɲ̄u ȳi mo'ɔ wa tit̄i ɲḡɲntoo jya n̄ghum̄ n̄tsò baà.

2

Ajaŋə ȳi mə Nw̄i à le ntoo Azw̄i Nw̄i a sigə ɲkuu a nu Bɔɔ bi Kristo aà

¹ Njw̄i Pentekost ì kù'ù m̄ə, ɲḡɲmbii Kristo jya i ghotə waa ntswe tsi'ì adìgə ȳi fùùrə. ² Bò tswè m̄ə, ɲghəə ki yə, àyoò tsu a ju'ù a n̄ik̄an̄ ɲkoo tsǒ àfisə ȳi wè ȳi mə a tsyà aa, n̄zi ɲkuu n̄lwsə nda ya mə bo le ntswe ghu aa tsi'ì n̄tsim. ³ Bo ȳə ɲjoo j̄i mo'ɔ i z̄i m̄bə tsǒ n̄lwà mo'ɔ, n̄k̄irə tsǒ ìləə; i yātə waa ɲghɛ n̄təəntə a nu bo ȳi mò'ɔ ȳi mò'ò. ⁴ Azw̄i Nw̄i a le ɲkuu n̄luu a nu bo bitsim; bo tigə n̄lɔginə ɲka ghaa m̄ighàà mi itoo j̄i dàn, n̄yon̄ə ni ajaŋ ȳi mə Azw̄i Nw̄i a le nd̄i'ì a mbo bo aà.

⁵ BaYuda b̄ii mə bi le si bo'ɔ n̄i Nwi aa, bo le n̄lò a itoo tsim fàa m̄bi n̄zi n̄tigə ntswe a Yerusalem. ⁶ Bo yù'ù m̄ə ɲj̄i ayoo ya a ajaŋ ȳi mə a le si jù'ù aà, n̄nòò b̄ə b̄i ghà'à gha'a z̄i ɲghotə, ànnu a tsyà waa n̄lon̄ mə n̄u n̄tsim ȳi mə à le ntswe ghu aa à le nyu'u ɲḡɲmbii Kristo jya i ghaà ni

nìghàà ni ala'à nyaa. ⁷ Annù a le ntsyà waa, a kî m̀burè mbə tsi'í ànnù yí ỳeyerè a mbo bo, bo tigè m̀betè ni m̀ə, “bè buà bi tsim m̀ə bi ghàa làa aa bi s̀i aa baGalilea bə aa ε? ⁸ A tigè ntsyà aa la nù ntsim a titi b̀inè a yu'ù ni waa bo ghàa ni nìghàa ni ala'à nyaa aa ε? ⁹ B̀inè lo aa a itoo itoò, a Partia, Media, ñki lo a Elam; ñlo a Mesopotamia, a Yudea, bo bi a Kapadosia; ñlo a Pontus ni Asia; ¹⁰ a Frigia ni Pamfilia, a Egipto, ñlo a idigè jì m̀'ò a Libya, a mbèε Cyrene, b̀inè b̀i m̀'ò bi lô a Roma, ¹¹ baYuda bo bi b̀ii m̀ə bo kwensə annùnwi yaa ñtigè bə baYuda; b̀inè b̀i m̀'ò bi lô a Kreta bo bi a Arabia, là b̀inè yu'ù bo ghaà ni m̀ighàa mi ila'a mi'inè, ñswonə ǹi innù jì wè jii m̀ə Nwì a fà'à aà.” ¹² Annù le ntsyà waa b̀itsim, itù jyaa i buurè, bo tigè m̀betè ǹi waa bo ni bo m̀ə, “Ma yuù ànnù a bə àa m̀ə akə?” ¹³ Là bè b̀i m̀'ò a titi bo bi b̀aǹnè ñka ñwye ǹi waa, ñswonə ni m̀ə, “Bo no aa m̀lù'ù m̀i fii si'i si'i, mi tigè ñkò'ò ni atu bo.”

Annù ỳii m̀ə Peta à le nswonə a mbo àkùrè b̀ə bya aa

¹⁴ Bè byà kà m̀ə aa ñghaa làa, Peta a təə a ñdən bo bi ñgà̀ntoo jì m̀'ò jya nìghùm ntsò m̀'ò, ññentə ǹi ỳi a ndən ñghaa a mbo bo nswonə m̀ə, “B̀i baYuda bo b̀i b̀u b̀è b̀itsim b̀ii m̀ə ni tswe a Yerusalem, nanşə nyu'utə ni tâ mà to'otə annu ỳii m̀ə a tswe ghu aa a mbo b̀u. ¹⁵ Kaa b̀è buà kaa bo si aa m̀lù'ù baanè, a ajàn ỳii m̀ə ni wa'atə aà, ñlonə m̀ə à ni aa tsi'í b̀inòò bi ǹb̀u'u tsitsòñè. ¹⁶ Tà ni yu'u ànnù ỳii m̀ə ñgàn̄toò Nwì Yoel à le nswonə nlonə annù ma ỳu aà,

¹⁷ ‘Nwì à swonə m̀ə, à ka ỳi bə a noò ñjìm tâ m̀ə swi'i Azwi ya a nu b̀è b̀itsim.

B̀oò buu bi mb̀aǹnè bo b̀i b̀i b̀an̄gyè tá bo ka nswonə ñi innù jii m̀ə m̀ə ka ỳi ki niñə ni a ntii bo aà, tâ ñjèè təə təə tâ ì ka nle ǹi b̀oò ñgwa'a buu, tâ ñjèè tâ ì ka nle ǹi b̀il̄i buu

¹⁸ ññə, wa m̀ə ka ỳi swi'i Azwi ya a nu ìb̀u'ù ja jì mb̀aǹnè bo b̀i jì b̀an̄gyè a ǹi ñjwi ma jyá, tâ bo ka nswonə ǹi innù jii m̀ə m̀ə ññə a ntii bo aà.

¹⁹ M̀ə ka ỳi ghìrè innù tsyãmbô a aburə a ndənə, i ghìrè ilensè fàa atu nsyè, a jì'í ǹikàn̄; ǹi ka ỳi yə aləə bo b̀i m̀'ò ǹi mb̀à'à filí.

²⁰ Ǹinòò à ka ỳi bən̄ i tigè fii tsó itugè tá sàñè tá à bən̄ ntigè mban̄ə tsó àləə, m̀bən̄ tá ñjwì M̀m̀à'àmbi, là'a njwì ỳi ñwè ya m̀ə ka ỳi tsysá njwì tsim aa, m̀bən̄ tá ì zi.

²¹ Maa noò, nù ntsim ỳii m̀ə ka ỳi twonə ikum M̀m̀à'àmbi aa, à ka ỳi yweenə.’

22 “BaIsrael, yu'utê nì ànnù yïi mē mē ka swon̄ aa. Nì zi mē Nwī à lē ndì'ì mē Yesu mu Nazareth à nì nù yïi mē yu tso'c aa nì ìnnù jī wè bo bì ìnnù tsyāmbô bo bi a bô'c ìlensè jīi mē Nwī yumbon̄ à lē nghirè mē tâ yu Yesu tâ à ghirè a titiì bù aà. 23 Nwī à lē nan̄sə nləə ñki nzi mē bi ka yī fa Yesu ma ghū a mbo bù. Bì fā mē, nì ghirè mē tâ bē bī bi tâ bì kweentə yi a ati bāṅnè bāṅnè, ñzwitə yi ghu. 24 Lā Nwī a yweensè yi a nìwo, ñketə mīṅkìrè mī ṅgì'ì nìwo yïi mē à lē yə aa, ñlon̄ mē kaa nìwo nì lē ṅwa'à nī àdà'à a ntswa yu nləə a nisyè tswé bē. 25 Nlon̄ mē David à lē nswon̄ nlon̄ ṅgaà yī mē,

'Mē lē si yə nī Mmà'àmbi a tswé a mbīi mē a ṅgōṅ bìnòò bītsim; tsò mē à tswé a mbèè àbo mē yī mà'à aa, kaa mbə n̄tiì gha i wa'à ka ntsiginə bē.

26 Ma mùu ajàn, n̄tiì gha i tswé nì n̄dorè, mē tigè ṅghaa nì n̄dorè;

tā ṅjyānū yà tâ ì tswé ntigə nyu'utə nī ṅkà'a yïi mē Nwī à lē ṅkà'à aà,

27 Nlon̄ mē kaa ò ka yī wa'á n̄tiì gha mà'àtè tâ ì tswé a ala'a bīku bi bē àa bē
kaa mbə ò wa'à kī m̄ma'atə ṅgàṅàfà'á ghò yïi mē à fā ìb̄inū yi a mbo wò aa, tâ à bwe bē.

28 O dī'ì mē m̄n̄jī yïi mē mbə mē tsyā ghu ntswe n̄tiì aa a mbo mē;

ò kà ghirè tâ n̄tiì gha tâ ì luu nì n̄dorè a noò yïi mē mē tswé a nsi mi'ì wò aà.'

29 “Boc̄ bi maà, mbə mē tse ghàa a mbo bù tsi'ì nì nsi nì nsi nlon̄ t̄atsē yi'inè, David. A lē ṅkwo bi kī n̄twin̄ə yi, n̄isyē nì nì kī n̄tswe faà n̄zi nywe'e sī. 30 David à lē mbə ṅgàṅntoò Nwī ñki nzi mē Nwī à lē ñka'a a mbo yu mē yu Nwī yu ka yī tswesə mu David yī mò'c ghu aləṅə nifò. 31 David à lē nyə annù yïi mē Nwī à lē ntswe nī ṅghirè aa, m̄bon̄ tâ à fē'ē mbòontè, n̄tigə ṅghaa nlon̄ a ajàn yïi mē Kristo, Ayo'ò Nwi wa, à ka yī yweenə nì nìwo, tâ Nwī tâ à wa'à yi mà'àtè tâ à tswé a ala'a bīku bi bē, kaa wa'à kī mbii mē tâ ṅjyānū yī ì bwe aa bē. 32 Nwī a ywèensè mē Yesu ma ghū nì nìwo. Bī'ì bi tsim bī'ì yē yi nì mi'ì mi'ì a ajàn yïi mē à lē nyweenə nì nìwo aà. 33 Tsītsòn, Nwī à kò'òsə yi a ñdəṅ, a adigə nifò, n̄tswesə yi a mbèè ñikwεε yu Taà yī nī mà'à, m̄fa Azwī Nwī yïi mē à lē ṅkà'à mē yu ka yī fa aa ghu mbô. Ayoo ya mē nì yə ñki yu'u a koò aa, à bə aa Azwī Nwī ma yā mē Kristo à swī'ì a nu bī'ì. 34 Nlon̄ mē David yumbon̄ kaa à lē ṅwa'à a aburə kò'c ṅghèè, yumbon̄ à lē mbāṅnè ñswon̄ mē, 'Mmà'àmbi à swon̄ə a mbo Mmà'àmbi ghà:

Tswé a mbèè ñikwεε mē nī mà'à,

35 ñywe'e a noò yïi mē mē ka ghìrē tâ ñgàṅkîbââ jo tâ ì bəṅ ntigē mbə tsǒ àkə'ə ntete mîkòrê mô.'

36 "Ma mùu ajàṅ, a bəṅ mē tâ baIsrael bitsim tâ bi nanse nzi mē Nwî à lèè mē Yesu ma ghû mē nì le ñkwèèntè a ati bəṅṅè bəṅṅè aa nî Mmà'àmbi bo bì Ayɔ'ò Nwî."

37 Bè bya bo yù'ù mē laà, ànnù ya a sô ñtìi waa, i luu nî àjəṅṅè, bo tigè mbetə Peta bo bì ñgǎṅntoo jî mɔ'ɔ jya mē, "Bɔɔ bi maà bi'i, mbə bi'i tigè ñghìrə aa mē akə ɛ?"

38 Peta a kwi'i a mbo bo mē, "Nì bəṅkə mîntìi muu, ñkwèrə ñkì bu bitsim nî ñkûm Yesu Kristo, tâ Nwî à li'inə ibî ghuu, ñkì ntəṅə ghuu nî Azwî Nwî. 39 Ma yu ànnù à nî ànnù yïi mē Nwî à le ñkà'à a mbo bù bo bì a mbo bɔɔ buu, a mbo bə bitsim bii mē bi tswe a sà'a agha'à, bo bì a mbo ñù ñtsim yïi mē Taà yï'i Nwîṅḡòṅ a twəṅ mē à zi a mbèe yu aà."

40 Peta à le ntigē mbu nswəṅ innù jî ghà'àtè a mbo bo a ajàṅ yïi mē bo le nyu'u ñkì nyə aa, ñdi'itə nî waa nswəṅə nì mē, "Tsu'u nì atú yuu a mbo nìwàà nì bē buà bii mē à nì bē bî bi aà." 41 Bè bî ghà'àtè bi le nyu'u ànnù yïi mē Peta à le swəṅ aa, mbii, ñkwèrə ñkì. Bè bii mē bi le ñkwèrə ñkì maa njwi aa bi le mbə ntsù'ù jì tarê, ñdùù waa ma bú i tigè ñku'usə ñghotə bɔɔ bi Kristo byá. 42 Nlɔginə maa njwi bo le nnìṅ atú yaa nî innù jii mē ñgǎṅntoo jya i le si dî'i aa, ñnanse nyəgə, mboonsə wa bo ntswé ñghìrə nî innù jyaa nî àbo yï mɔ'ɔ a mûm ñghòtə, mbatə nî abaa ñkure bo bitsim, ñkii ntsa'atə nî Nwî bo bitsimè.

Ajàṅ yïi mē bɔɔ bî Kristo le si tswe aà

43 Ngǎṅntoo Kristo jya bo le si ghìrə ñnnüsyâmbô bo bì innù jî yëyerə, ma yú a ghìrə mē tâ nìbɔ'ɔ nì tswa bē bitsimè. 44 Bè bitsim bii mē bi le nnìṅ ntìi waa a nu Yesu aa, bi le mbòonsə waa, ñghotə nî waa ntswe nî àdigə yî fùùrè, mboonsə nî ñjoo jyaa, àyoò yaa a bə yi mɔ'otê. 45 Bo le si fentə nî ñdigə nsyê jyaa bo bì ñjoo jii mē bo le ntswe nì ju aa, ñzi mfakə nî ñkabə yïi mē bo fentə ñjoo jyaa jya ghu aa, a mbo bə bii mē bi le si bəṅ nî ñjoo aà. 46 Bo bitsim le si ghèè nì ndàmà'anwî tsi'i ñjwî tsim, mbatə nî abaa a mila'a bo, ñyatə nî mǎjî myaa ñji ndoritə nî ñtìi waa tsim; 47 ñgha'asə nî Nwî, bə bì tsim bi kəṅə nî waa. Mmà'àmbi a le si yweense nî bə, ñku'usə nî ñdùù waa ghu tsi'i ñjwî tsim.

3

A ajàṅ yïi mē Peta bo Jɔṅ le ghùrə mbwenkə aà

¹ Peta bo Jɔn le si kò'ò nghɛɛ a ndâmà'anwĩ a noò ntsà'àtə Nwĩ, a ni bìnòò bi tarə a si'inə a njwi yĩ mò'ò; ² Bè le mbè'è ñũ yĩ mò'ò yĩ mə à le mbwenkə nloginə a ato'o aa nzi ni ghu. Bi le si zi ma'atə ni mbwenkə ma ghũ tsi'i ñjwĩ tsim a tsübù'u ndâmà'anwĩ wa yĩ mə bi le si twonə ni Ntsübù'u yĩ m̀b̀on mbon aà mə tá à tswe ghu ntigə nlonə nĩ ñkabə a mbo bè bii mə bi le si zi a ñkuu a ndâma'anwĩ aà. ³ Mbwènkə wa à yè mē Peta bo Jɔn bo zĩ nghəə ki kuu a ndâmà'anwĩ nlonə ñkabə a mbo bo. ⁴ Peta bo Jɔn bo te'ε mi'i myaa ghu nu nswon mə, “Ka nlii ni yi'i.” ⁵ A tigè nte'ε mi'i mi a nu bo ntigə nwa'atə ni mə bo ka fa ñkabə a bo yu. ⁶ La Peta a swon ghu mbo mə, “Kaa mə si ni silva kə ni gold tswé, lá mē ka banne fa ayoo yĩ mə mē tswe ni yu aà: Mə swon a mbo wò nĩ ikũm Yesu mu Nazareth mə tá ò biinə ñka ntə.” ⁷ A swon mē ma mùu ajàn, ntswa nkwɛɛ ni mbwenkə wa ni mà'à a biinə ntə. Mikà'á mi bo bi mi'i mi mikòrə mi mi burə nti mbə ajàn yĩ mə mbə a tigè ntə tsi'i siginə. ⁸ A li m̀b̀inə ntə, ñlo ntigə ntə nyonə waa bo bo tigè ñkuu nghɛɛ a ndâmà'anwĩ. A tigè ñlitə ntə ngha'asə nĩ Nwĩ. ⁹ Bè bi tsim bi yé yi a ajàn yĩ mə à le si tə nghɛɛ ngha'asə nĩ Nwĩ aà. ¹⁰ Bi yé yi, ñzi mə à ni ñu wa mə à le si tswe wa Ntsübù'u ndâmà'anwĩ yĩ bon mbon ñlɔɔ nĩ ñgabə aà; ànnu a burə ntigə ntsya waa tsi'i tsi'a a nyè ànnu yĩ mə a le mfè'è ghu nu aà.

Ànnu yĩ mə Peta à le nswon a ndâmà'anwĩ aà

¹¹ Tsó mə ñu wa a le nyon ntigə mbanə ni njim Peta bo Jɔn aa, bè bitsim bi le ntigə nywunə nzi mbòontə a mbèè bo wa ni potico yĩ mə bi le si twonə ni yĩ Solomon aà, m̀tsyè myaa mi burə mburə tsi'i burə. ¹² Peta à yè mē ma mùu ajàn, ñghaa a mbo bè bya nswon mə, “BàIsrael, ni yerə ñlon annu yuà laa a ya? Ni lii yi'i laa laa a ya? Ni mòontə mə bi'i ghire annu ma yu aa nĩ àdà'á yi'i, kə ni laa ñki m̀ontə mə bi'i ghire mə tá ñu ghũ biinə ñka ntə aa ñlon mə m̀nnũ mi'i mə tsinə aa ε? ¹³ Nwĩngon bi Abraham ni Isaac ni Yakob, Nwĩngon bi taà yi'inə, à ghà'asə Ngànàfà'á yĩ Yesu yĩ mə nĩ le nlogè yi mfa mə bi zwitə, ntuu yi a nsi Pilato, ka mə Pilato à le nloò mə yu mà'atə yi tá ghɛɛ yi aà. ¹⁴ Ni tuu Mu Nwĩ yĩ mə à laa m̀nsə, m̀nnũ mi mi tsinə aà, nswon mə tá bi banne mfa ñu yĩ mə à zwitə ñu aa a mbo bù. ¹⁵ Ni zwitə Ñu yĩ mə a fa ntswènti a mbo bè, Yesu yĩ mə Nwĩ à le nyweensə niwo aà. Bi'i ni biyefə nĩ ànnu ma yu. ¹⁶ Ñu ghulà mə nĩ yə, ñki nzi yi aa, a ghirə ikũm Yesu, a ghirə ajàn yĩ mə à ññ nti yi a ni ikũm Yesu aa, mə tá à tswe ni m̀ti. A ghirə àbiinti yĩ mə ñu ghũ à tswe ni yu ñlon Yesu

aa mē tā à tii, mburə nanşə ntī a ajàn yī mē nì yə a tswə a nsi mi'i bu bîtsim laa aà.

¹⁷ “Bɔɔ bi maà, lâ tsîtsɔŋ mē zi mē nì le ŋghirə annù yī mē nì le ŋghirə aa tì zī, a ajàn yī mē bîsa'a bi ala'a buu bi le ŋghirə aà. ¹⁸ Lâ annù yī mē Nwī à le ŋghirə ñgǎŋntoo ji tsim i foò nswon tsi'ī tètè aa, mē Ayo'ò Nwī wa à tswe nì nyê ñgi'i aa, à ni yu mē a kî mē mfe'ε mbòontè aà. ¹⁹ Tsó mē a bə ma mùu ajàn aa, a bɔŋ mē mē tā nì bəŋkə mîntī muu, m̄bu mbîi fu a mbèe Nwī, tā à ye'ε ibî ghu nlo'osə ²⁰ tá tá Mmà'àmbi à ghirə tá mîntī muu m̄i fwetə, tá à kî ntoo Ayo'ò Nwī wa yī mē à lèè ntsɔ'ɔ aa, a mbo bu, là'a Yesu ²¹ yī mē à tswe nì ntswe a aburə i ywe'e a nòò yī mē Nwī à ka yi nanşə ìnnù, i ghirə tá m̄bi i bu mbòŋ fu tsi'ī a ajàn yī mē i le mbə a mbîi aà, i ghirə tá ìnnù tsim i kî mfe'ε mbòontè a ajàn yī mē ñgǎŋntoo Nwī j̄i i le mfa mibî m̄i nù myaa a mbo Nwī i le nswonə a ŋgu'u aà. ²² Moses à le nswon mē, ‘Mmà'àmbi Nwīŋɔŋ à ka yi ghirə tá ñgǎŋntoo Nwī tá à fe'ε a tîtī bɔɔ bi maà buu tsó mē. Nì ka yī kî yu'unə n̄i, i kî ghirə n̄i ìnnù tsim j̄i mē a swonə aà. ²³ Nù yī mē à si annù yī mē ñgǎŋntoo Nwī ma ghû a swon aa yu'u aa, a ku'unə mē tá b̄i zwitə, m̄fi'isə yi a titī bè bi Nwī.’ ²⁴ Ñgǎŋntoo Nwī tsim, ñloginə a nu Samuel ñghεε nywe'e ni b̄i mē bi le nyon ghu njim aa, bi le ŋghàà ñswon ìnnù njwi mà j̄u. ²⁵ Nì ni bɔɔ bi ñgǎŋntoo Nwī, Nwī à le ŋkî ŋware akàà ya bo b̄i bitaa buu aa nlon atù yuu. Nwī à le nswon à mbo Abraham mē, ‘Mē ka yi ñiŋ mbɔɔnə a atu ñgwè'è mu ñù ntsim f̄aa nsyε i yonə aa a njim bɔɔ buu.’ ²⁶ Nwī à tsó'ò mē Ngànàfà'á yī, a ajàn yī mē à le nswon aa, m̄foo ntoo yi a mbo bù, a nn̄iŋ mbɔɔnə a nu bù, a ŋghirə mē tá ñù ntsim a titī bù tá à bəŋ ntī yi, m̄ma'atə ìnnù j̄i bi j̄i mē a ghirə aà.”

4

¹ Bo kà mē aa ŋghaa laa a mbo bè bya, ñgǎŋmà'a Nwī bo b̄i tamândoo ñgǎŋmbê ñdâmà'anwī ni baSadukai zī ntsitə waa ² Ntòŋà waa i le si lwī a nu Peta bo Jɔŋ ñlon mē bo le si d̄i'ī n̄i annù Nwī a mbo bè bya, ñswonə ni a mbo bo mē Yesu à le nyweenə niwô, ma la a bə mē bè ka yī k̄i yweenə niwô. ³ Bo le ntswa Peta bo Jɔŋ; tsó mē à le mbə noò ñkwêfò aa, bi tigè ñghεε nn̄iŋə waa a ndâtsan, ñləə mē tá abèè fu'u. ⁴ Lâ bè b̄i ghà'atè b̄i bi le nyu'u nighàà ni Nwī nya aa, bi le b̄i annu ma yâ. Ndùu mbân̄nè tsîtsɔŋ i tigè ñghεε tsó ntsù'ù ji ntaà.

⁵ Abèè fù'ù mē, bîsa'a bi ala'a byaa ni bilii bi ala'a abò'ɔ ñgǎŋd̄i'ī nɔŋşə bi ghotè ntswe a Yerusalem ⁶ bo b̄i Annas,

Ngànma'anwĩ yĩ ñwè, ni Kaifas, ni Jòn ni Alexander ni bè bitsim bii mē bi le mfè'è a ñgwè'è ñgànma'anwĩ yĩ ñwè aà. ⁷ Bo ghòtè mē ñtswe, ñlogè Peta abò'ò Jòn ñte'è a titii bo, mbetə waa mē, “Nì kì ghìrə ànnù ya aa ni mǐdà'à mǐ wo, kè, nì kì ghìrə aa ni ìkũm wo aa ε?”

⁸ Azwĩ Nwĩ a kuu nluu a ntii Peta, a swonj a mbo bo mē, “Bìsa'a bi alá'à ni bìlìi bi alá'à, ⁹ Bεε mē nì ti betə yi'i ni ìnnù sii aa ñlonj ànnù yĩ sigìnè yii mē bĩ'ĩ ghìrə a nu mbwènkè wa aa, bεε nì ti lòò aà ñzi a ajàn yii bĩ'ĩ tsya mbòj ñghìrè tá ñù ghú tii aa, ¹⁰ a bɔj mē tá ñù ñtsim, ni bè bitsim bii mē bi tswe a Israel, a ku'unə mē tá nì zi mē bĩ'ĩ ghurə ñù ghú mē nì yə a təə a titii bù laa, nì ìkũm Yesu Kristo Mú Nazareth yii mē nì le ñkwèèntə a ati bàjñè bàjñè, yu wa yii mē Nwĩ à le nyweensə niwo aà.

¹¹ ‘A ni ñgò'ò ya mē bú bibòò bi nda nì le ntuu aa, mē ì bèn mē ñtigə ñgò'ò nìbuu yĩ ñwè.’

¹² Kaa ñù tsù kaa sì ghu tswe mē mbə bi tsyá ghu njim nyweenə, ñtsyastə Yesu Kristo, ñlonj mē kaa ìkũm yĩ tsu kaa i sì fàa atu nsye tswê a titii bē mē Nwĩ à fa mē mbə i tse yweensə yi'inè.”

¹³ Annù le ntsya waa a ajàn yii mē bo le nyə atanə ntii yii mē Peta ni Jòn le si ghàà ghu aa, a le mburə gha'a waa tsi'ĩ ghà'à ñlonj mē bo le ñzi mē bo le mbə aa tsi'ĩ bè bi adànè àdànè bii mē kaa bi lèè ñwa'ă a ndâjwà'ànè gheε aà. Lâ bô yè mē laà aa, ñwa'atə mē Peta bo Jòn le mbaa mbə aa ñgànəkòrè Yesu. ¹⁴ Lâ a ajàn yii mē bi le nyə ñù wa yii mē bo le ñghùrè a təə a mbèε bo aa, kaa bə bya kaa bi wa'à nì ànnù yĩ àdàn a ñghàa bù ñtswe. ¹⁵ Bo le ñtigə nswonj a mbo Peta ni Jòn mē tá bo fε'ε wa ndá ñsa'a mǐsa'a, bo fè'è mē, bi tigè ñghaanə bo ni bo ¹⁶ ñswonj mē, “Bì'inè ka ghìrè mē akə nì bə buà aa ε? Bè bitsim fàa Yerusalem bi zi mē bo ghìrə alènsè yĩ wè, kaa mbə bì'inè wa'ă annù ma yú tuu. ¹⁷ Lâ a ñghìrə mē tá ànnù ma yú tá wa'à lò bu nseənə ñghεε a titii bè, a bɔj mē tá bì'inè ghaantə waa, ñwa'asə nswonj mē tá bo tsuu ànnù a mbo ñù tsù burə bú kì swoswonj ni ìkũm Yesu.”

¹⁸ Bo ghàànè mē laà, ñtwojə waa, ñghaa a mbo bo ñwa'asə nswonj mē tá bo tsuu annù yĩ tsu burə bú kì ghaghàà, kè kì dǐ'ì ni ìkũm Yesu. ¹⁹ Lâ Peta ni Jòn kwi'i a mbo bo mē, “A ka zi tsi'ĩ bù mē, a nsi mi'i Nwĩ, a ku'unə aa a nyu'unə bù kě Nwĩ le; ²⁰ Lâ a ñghεε ni ñgàâ yĩ'ĩ, bĩ'ĩ tswe nì ñkà ñswonj aa tsi'ĩ ànnù yii mē bĩ'ĩ yə ñkì yu'u aà.” ²¹ Bo bù mē ñka'atə waa, mǐma'atə waa mē tá bo gheε waa;

kaa ηwa'à àjàn yīi mē mbē bo nīn̄ isa'a a nu bo aa zī, ñlon mē bē bì tsīm le si gha'asē nī Nwī ñlon annū ya yīi mē a le mfē'è aà. ²² Èlòò ηū waa yīi mē bo le ηghūrè nī ànnū yī àyēyerē aa i le ntsyātē mīghum mi nīkwà.

²³ Bī mà'atē mē waa, bo lō ηghēē a mbēē bìlīm byaa nswon annū yīi mē bìlīi bī ηgǎnmà'a Nwī bo bì bìlīi bī ala'a bī le nswon a mbo bo aà. ²⁴ Bo yù'ù mē, ηñentē nī jyaa a ndēn bo bìtsīm, ñtsa'atē Nwī ñswon mē, "Mmà'àmbi yīi mē à kò'ontsīrē aa, ñnàn̄sē àbūrē bó ñsyē nī mīyàà nī ηgòñ njoò tsīm jīi mē i tswe ghu aa, ²⁵ Wò yīi mē ò le ηghīrē taà yī'i David, ηgànàfà'á ghò a ghaà ñswon annū yīi mē Azwī Nwī a le lensē gho mbo aa mē,

'Mīntōn̄ muu mi lwī, nī kwēē nī mīntīi muu aa a ya aa ε, bìtizi Nwī?

Ngwè'è bē, nī kwà'atē nī ñnnū dān̄ è àdān̄ è a atu bù aa a ya?

²⁶ Bīfò bī mbi bù bī tan̄tē nū yàà bo bì bìsa'a bī ìla'a, ànnū yaa bo a bē yī mō'ò, ñzi a nto Mmà'àmbi bo bì Ayò'ònwī wá.'

²⁷ Tsi'ī annū nīn̄kon̄ Herod nī Pilato a bō'ò nī bìtizi Nwī bo bì bàIsrael bì le ηghotē fàa a múm àla'a, ñtan̄ minān̄ a atu Yesu ηgànàfà'á gho yīi mē à laa mǎnsē aa, mbē yu wa yīi mē ò le nyò'ò aa, ²⁸ a ηghīrē ànnū yīi mē ò le ηkà'á nī àdà'á yo, ñlèè mē a ka yi fē'è aà. ²⁹ Mmà'àmbī, yē la tsītsōn̄ a ajān̄ yīi mē bī kà'atē nī yī'i aà, fa atān̄entīi a mbo bì'ī, ηghīrē tá ηgǎnfà'á jo i ghaa nī mīdà'á, ³⁰ tá ò ghensē abo yo ηghīrē tá àdà'á yo tá ghurē bē, ηghīrē ìlensē ñnnū a bō'ò nī ñnnū tsyāmbō nī ìkūm Mu gho Yesu yīi mē à laa mǎnsē aà."

³¹ Bo mǎnsē mē a ntsà'atē Nwī laà, àdigē ya yīi mē bo le ηghotē ghu aa a tsīgīnē, Azwī Nwī a kuu nluu a ntīi bo, bo ghaà ñswon̄ è ànnū Nwī tsi'ī nī àtān̄entīi.

Ayoo bōō bī Kristo a bē yi mō'ò

³² Annū bē bya bìi mē bī le nniñ ntīi waa a nu Yesu Kristo aa, a le mbē tsi'ī yī mō'ò, ñtīi wa i bē yī mō'ò, kaa nū ñbò yī tsù kaa a wa'à lò ñswon̄ mē àyoo yi à nī tsi'ī yi bē. Bo le mbòònsē njoò jyaa, ayoo yaa a tigē mbē tsi'ī ayoo mō'ò.

³³ Ngǎntoo Yesu jya i le ηghèē nī mbīi a ghàa tsi'ī nī àdà'á yī wē ñswon̄ nī ajān̄ yīi mē bo zi tsi'ī ànnū nīn̄kon̄ mē Mmà'àmbi Yesu à ywèenē nī ñwo aà. Ìbōn̄ Nwī i le tswe a mbo bo bìtsīm, mīfa nī àdà'á a mbo bo. ³⁴ Kaa nū tsù kaa à le ηwa'à a titīi bo tswe mē à le si bon̄ ayoo, ñlon̄ mē bo bìtsīm bìi mē bī le ntswe nī ìdigē ñsyē kī nī mīla'a aa, bo le mfēènkè, ñlōgē ηkabē yīi mē bī fee ghu aa, ³⁵ nzi nnoñsē a mīkōrē ηgǎntoo Kristo jya, bo tigē ñlōgē nyàtē a mbo bē bìtsīm bìi bī le si bōñ è ayoo aà.

³⁶ Ma mùu noò, Joseph, mē bi lē njwe yi a Cyprus, a bē nū ɲgwè'è Levi, ɲgǎɲntoo Kristo jya i tswé ikùm yi ni Barnabas aa (ɲji'í ikùm ma ghú i bē mē, Mu yíi mē a lə'ətə ntii bē aà) ³⁷ a kī mfee adigə nsoo yi, ɲlɔgə ɲkabə ya yíi mē à lē mfee ghu aa, nzi nnoɲsə a mikòrə ɲgǎɲntoo Kristo jyá.

5

Annū Anania bo Safira

¹ Lá ɲù yí mò'ɔ, ikùm yi i bē Anania, bō ɲgwé yí, Safira lē mfée adigə nsyē yaa. ² Bo fèè mē, Anania a fi'itè ɲkabə àdìgè ya ɲlèè, ɲgwé yí wa a kī ɲzi, à fi'itè mē ɲlèè aa, ɲtigə ɲlɔgə àbùgə ɲkabə ya ɲghèè ɲnoɲsə a mikòrə ɲgǎɲntoo Kristo jyá. ³ Lá Peta a betè yi mē, “Anania, a ghìrê àkè ò ma'atè Satan a kuu a ntii wò ɲghìrə ò swon abǎɲnənnù a mbo Azwí Nwí, a ajàn yíi mē ò fi'itè abùgə ɲkabə adigə ya ɲlèè aa ε? ⁴ Mbɔɲ tá ò fee adigə ya, tigə a lē mbə aa à yó aa ε? Nòò wa mē ò fèè mē aa, ɲkabə ya mē ò fèè ghu aa, i wa'à kī mbə aa tsi'í yò aa ε? A tigè ɲlò ɲghìrə akə mē tá ò wa'atə ma yú àjàɲ annù a ntii wò aa ε? Kaa ò sǐ abǎɲnənnù aa a mbo bē swonè, ò tswɛɛ ibǎɲnənnù aa a mbo Nwí.” ⁵ Anania à yù'ù mē annù ma yú, ɲwo a nsyɛ ɲkwo. Bè bítɛm bíi mē bi lē nyu'u aa, nú jyaa i swerè si'í si'í. ⁶ Bɔɔjòn bi zí ɲlím akú yi ya ɲtigə ɲlɔgə mfè'è ɲghɛɛ ntwiɲə.

⁷ Bìnòò ghəè ki tsyà bi tarə, ɲgwé yí a zí, kaa wa'à annù yíi mē a fè'ɛ aa zí. ⁸ Peta a swon ghu mbo mē, “Mēmbà, naɲsə nswonə ghá, nì kì fèè àdìgə nsyē yuu ya aa nì ɲdùu ɲkabə kikyè aa ε?” A swon mē, “ɲɲə, àa tsi'í ɲdùu yíi mē bí'í kì fèè ghu aà.”

⁹ Peta a tigè ɲswon ghu mbo mē, “A ghìrê àkè mē tá bú ɲdoò ghò tanɲə a kwà'ànə Azwí Mmà'àmbi aa ε? Yé mikòrə mi bē bíi bi twiɲ mē ɲdoo ghò aà, bo bíi a ntsúndá, bo ka kii bè'è ghò fè'è ni wò.” ¹⁰ A kī mburə wo tsi'í maa noò a nsi mikòrə Peta ɲkwo. Bɔɔjòn bya bíi kùu mē, ɲyə mē à kwò mē aa, ɲtigə ɲkí mbe'e yi mfè'ɛ ɲghèè ɲtwiɲ a mbɛɛ ndoò yí. ¹¹ Nìbò'ɔ nì wè ni lē mburə tswa ɲghotə bɔɔ bi Kristo bítɛm bo bíi bē bítɛm bíi mē bi lē nyu'u annù ma yú aà.

ɲnù jí yéyerə bo bíi ɲnùtsyámbo

¹² ɲgǎɲntoo Kristo jya i lē si ghìrè nì ɲnù jí yéyerə bo bíi ɲnùtsyámbo a titii bē. ɲgǎɲmbii Kristo jyá i tsim i lē si bòontè wa a ntsúmbù'ù yíi mē bi lē nsi twon ni Ntsúbù'ù Solomon aà. ¹³ Kaa tsi'í mē tá ɲù tsù yíi mē à lē wa'à ɲù ɲìbò wàà bē aa tá à tswé nì àtànə ntii a nzi ɲkuu wa múm ɲghoté yàà, ka mē bo lē si swon nì ɲnù jí siginè ɲlɔɲ ɲghoté

bɔɔ bi Kristo ma yû aa. ¹⁴ Lâ ndùù bē bii mē bi le si nīn nī ntīi waa a nu Mma'ambī Yesu aa i le si kù'ùsè gha'atē nī ghà'atē ñghēē ni mbīi; ñnɔɔ mbāñnè bo bi yī bāngyè i zī ñkuu ñku'usē nī ñdùù waa. ¹⁵ Ìnnù jya jii mē ñgāñntoo Kristo jya i le si ghìrè aa, i ghìrê bē tìgè be'e nī ñgāñmìghòò m̀fè'è nnòñsè ni a bīndômāñjī a ni mikuu bo bi a ni bīmatà, ta bēē mē Peta a tē'è tì tsyā tsyā, àlìlōñê yi a wō a nu bī m̀ɔ'ɔ. ¹⁶ Bē le si kīi nlo ni mum ila'a jii mē i le ntswe a mbèè Yerusalem aa m̀fè'è ñzi nī ñgāñmìghòò bo bi bē bii mē bi le ntswe nī ñzwī jī bī aa, ñzī bī ghurè nī waa bi tsimè.

A ajàn yīi mē bi le tswa ñgāñntoo Kristo ñnīñ a atsan aà.

¹⁷ Ngāñmà'a Nwī yī ñwè bo bi ñgāñkòrê jī, jii mē i le ñkī bē ñgāñ ghotē baSadukai bii mē bi le tswe maa ñikurè aa, le nluu nī àghè'èñè ñlon ñgāñntoo jyā; ñtìgè nloɔ ñghìrê ànnù a nu bo. ¹⁸ Bo le ñtìgè ntswa ñgāñntoo jya ñghèè ñnīñè waa a ndātsañ. ¹⁹ Lâ a ghìrè mbē ñtugè angel Mmà'àmbi a zī ñña'a ibà'a ndātsañ ya m̀fi'isè waa, nswon mē, ²⁰ “Nī ghēē ñghèè ñtèè a m̀m̀m̀ ñdāmà'anwī ñkè'èñè ànnù tsim nlon ntswèntīi yī m̀fi yuà mē. ²¹ Bo yù'ù mē laà, àbèè a fu'u, bo tìgè ñghēē wa a ndāmà'anwī tsi'ī a tìtugè tìtugè, ñka ndi'ī nī ànnù Nwī a mbo bē ghu.”

Ngāñmà'a Nwī yī ñwè a zī bo bi ñgāñkòrê jī tsim twonè ñghòtè bīlīi bi àla'a baYuda bitsim, ta tâ ñgāñ Senendrio tsim tâ bi boontè. Bi bòontè mē, ntoo bē mē tâ bo ghēē m̀fi'ī ñgāñntoo jya wa ndātsañ zi ni ju. ²² Ngāñfà'a jya mē bi le ntoo aa i ghèè mē, ñghēē kaa wa'a ñgāñntoo jya wa a ndātsañ yê, ñtìgè mbu mbīi ñswon mē: ²³ “Bī'ī ghēē nyè bi nanjè m̀fiñkè ibà'a ndātsañ jyā tsim, ñgāñmbê ñdìgè i kī ñtèontè ghu mbe ni m̀ntsù mi ñbù'ù myā. Bī'ī ghèè ñña'a ndātsañ ya kaa wa'à ñú ghu bāñnè yê.” ²⁴ Tamândoo ñgāñmbê ñdāmà'a Nwī bo bi bīlīi bi ñgāñmà'anwī bo yù'ù mē laà, ànnù a tsyā waa, bo tìgè ñwa'a mē kè ma yū ànnù ka yī bē aa mē akè le. ²⁵ Nù yī m̀ɔ'ɔ a zī ñswon a mbo mē, “Bè bya mē nī kī ññ a atsan aa bo tèè a m̀m̀m̀ ñdāmà'anwī ñdi'ī nī ànnù a mbo bē.” ²⁶ Tamândoo wa bo bi ñgāñbê ñdāmà'anwī jya bo ghèè ñlogè waa tsi'ī à bɔɔ bɔɔ, kaa wa'à bē nī m̀idà'à logè bē, ñlon mē bo le si bɔ'ɔ ni mē mbē bē bi tumtè waa nī ñgò'ò. ²⁷ Bo tswà mē waa nzi ni bu, ñtē'è wa a nsi Senendrio. Ngāñmà'a Nwī yī ñwè a betè waa mē ²⁸ “Tìgè bī'ī kī baa nswon a mbo bù, ñkwantè mē tâ ni tsuu ànnù nī ñkùm ñú ghú kī dī'ī aa è? Yè nī a ajàn yīi mē ànnù ya mē nī dī'ī aa, a bāñnè mē nseñè a Yerusalem tsim! Tìgè nī lòò aà ñnīñè àlèè ñú ghú a atu bī'ī?” ²⁹ Lâ Peta bo ñgāñntoo jī m̀ɔ'ɔ jya bo kwi'ī mē, “A bōñ a nyu'unè Nwī

ntsytə bē.”³⁰ Nwĩngòŋ Ta bì bitaà bi'i à le nyweensə Yesu wa yĩ mə nì le ñkwèentè yi a atibàŋnəbàŋnè ñzwitə yi aà.³¹ Nwĩ a le ñŋentə yi a ndəŋ ntswesə yi a mbèè ñikwɛɛ yu nĩ mà'à, a tigè bē Ngàŋntsyàsə bē ñki mbə Ngànyweensə bē, i ghirə mə tâ bəIsrael tâ bo bəŋkə mĩntĩ myaa tâ Nwĩ à li'inə ifansənnù jyaa.³² Bĩ'i nì biyəfə nĩ ìnnù ma jũ, Azwĩ yĩ Làà yĩ mə Nwĩ à fa a mbo bē bĩi mə bi yu'unə nĩi aa a kĩ mbə ayəfə.

³³ Bo yù'ù mə laà mĩntòŋ myaa mi lwĩ, bi lòò mə bi zwitə ñgàŋntoo jyá.³⁴ Là ñù baFarisai yĩ mɔ'ɔ a titĩ bo ñgàŋSenendrio, ìkũm yi i bə Gamaliel, ñdĩ'i nòŋsə Moses yĩ mə bē bitsim bi le si yu'unə aa, a təə a ndəŋ ñswon bi ghirə ñgàŋntoo jya fè'è a abɛɛ a ni mú àtĩi noò.³⁵ Bo fè'è mē, a swon a mbo ñgàŋSenendrio bya mə, “BaIsrael, nì tsysə ghuu nĩ ànnù yĩ mə nì lòò a ñghirə a nu bē buà aà.³⁶ A kì le mbə a noò mɔ'ɔ Tadeous a biinè ñswon mə yu nì ñù yĩ ñwè yĩ tsù, m̀bàŋnè jĩ mɔ'ɔ tsɔ ñkhì jì nì kwà, i ghɛɛ ntsitə yi. Là bi yĩ ñzwitə yi, bē bya mə bi le si yòŋè ghu njim aa bi sèènè waa, kaa ñghòtə yĩ ya kaa i wa'à nĩ ànnù yĩ tsu fè'è.³⁷ A ghè mə ti bə a noò ñjĩm, Judas, mu baGalilea, a kĩ mfɛ'ɛ yĩ ñгаа, wa noò ñsəŋ bē, ñghirə ñnòò bē i kii ñyonə ghu njim. Judas ma ghú à le ñkwo, ñnòò bē bya mə i le si yòŋè nĩi laa i le ñki nseɛnə waa.³⁸ A ñghèɛ a ni yuà ànnù, mə swon a mbo bù mə tâ nì tsuu ànnù yĩ tsu a nu bē bú ló ghirə bē, tâ nì fi'isə abô yuu a nu bo. Mbə ànnù yĩ mə bo lòò ñghirə aa, a bə aa ànnù yĩ mə a kà'a ñumisòŋ bon a ka wò.³⁹ Là bɛɛ a bə yĩ mə ànnù yĩ mə bo lòò ñghirə aa, a lo aa a mbo Nwĩ bon kaa mbə nì wa'à mánjĩ a mbo bo kii bē. Mbə nì gha'a ghuu a nu bo bon mbə a tigè m̀bàŋnə mfè'è mə nì to aa bú bì Nwĩ.”

⁴⁰ Gamaliel à ghàà mē laà, baSenendrio bya bi yu'ù àdi'itè yi yá, ñtwoŋə ñgàŋntoo jya i kuu nzi, bo ghɔò waa, ñswon a mbo bo ñkwantə mə tâ bo tsuu ànnù nĩ ìkũm Yesu bu kì dī'i bē; ñtigə mma'atə waa mə tâ bo ghɛɛ waa.⁴¹ ñgàŋntoo jya bo fè'è wa a titĩ baSenendrio jya, ñtigə ndorə ñghɛɛ nlon mə Nwĩ à le nlèntè waa nyə mə bo ku'unə a ñkwɛrə ñdĩrètù ñlon ìkũm Yesu aà.⁴² Bo fè'è ñghɛɛ nĩ m̀bĩi ñtigə ndĩ'i nĩ bē, ñseɛnsə nĩ ñtɔɔ yĩ nsiginè ñswonə ni a mbo bo mə Yesu à ni yu wa yĩ mə Nwĩ à yò'ò aà, tsi'ĩ ñjwĩ tsim, a múm ñdámà'anwĩ bo bì a mĩla'a bē.

6

A ajàn yĩ mə bi le ntsɔ'ɔ bē bi sàmbaa mə tâ bì ka nlentə nĩ ñgàŋgi'i aà

¹ Ma mùu noò, ndùu ngǎnyægǎnnù Yesu i le si gha'atə nghɛɛ nî mbĩ. Ayòhè a le mfè'è a titi bo, baYuda bii mə bi le si ghàà nighàà ni Griki aa bo le si ghàantè nî baYuda bii mə bi le ntswe a ndùgè nlon mə kaa bi le si wa'à nî bikwĩ'ĩ bi bāngyè byaa lèntè a mfa myaa mijĩ bo bi njòò tsim jii mə bi le si yàtè a njwĩ tsim aà. ² Ngǎnyægǎnnù jya nìghúm òtsò baa i le ng-hotə ngǎnyægǎnnù jya ji mɔ'ɔ i tsim, nswonə a mbo bo mə, “Kaa a si bōh mə tã bĩ'inè ma'atə a nswonə ànnù Nwĩ m̄baɲnə nghèè ñka nyatə mijĩ. ³ Bɔɔ bi maà, a ku'unə mə tã nì lentə a titi bù, ntsɔ'otə mbāɲnè ji sàmbaa jii mə bi beentə nî waa, tã à bə bē bii mə bi luu nî Azwĩ bo bi nì mĩtsyè, tã bĩ'inè fa ifà'à ma ghú a mbo bo. ⁴ Bĩ'inè ka bāɲnə fa ɪb̄ɪnù yĩ'inè tsim a ntsà'atə Nwĩ bo bi a nswonə ànnù Nwĩ.”

⁵ Annù ma yú a le mbon a nu bə bya bi tsim, bo tigè tso'ɔ Stephen, nù yii mə à le nluu nî àb̄iintii bo bĩ Azwĩ Nwĩ, ni Philip, ni Prochorus, ni Nicanor, ni Timon, ni Parmenas, ni Nicolaus, mu baAntiokia yii mə a le ntigə bəɲ mbə nù baYuda aà. ⁶ Bi le twon bē ma bù, nte'ɛ waa a nsi ngǎntoo Kristo jya, nndòɲsè mbo a atu bo, ntsa'atə Nwĩ a atu bo. ⁷ Annù Nwĩ a le ntigə nseɛnə nghèè nî mbĩ, ndùu ngǎnyægǎnnù Yesu a Yerusalem i ku'ùsə ñgha'atə tsi'ĩ ànnù, ñgǎɲmà'a Nwĩ jĩ ghà'atə i n̄ɲ m̄intiĩ myaa a nu Kristo ntigə yu'unə nî ànnù yi.

⁸ Stephen yii mə à le nluu nî ɪb̄on bo bĩ m̄idà'à mi Nwĩ aa, à le si ghìrè nî ìnnũtsyámbo bo bĩ ɪlènsè jĩ wè a titi bə. ⁹ Lá bə bĩ mɔ'ɔ bi le nlògìnè ñka nligitə nî ànnù yii mə Stephen à le si swonə ñkii nghìrè aà; bi le mbə bāndāɲghòtə baYuda (yii mə bi le si twonə ni yĩ bə bii mə bi fe'ɛ a ndábù'ù aa), ñlo a Cyrene bo bi Alexandria. Ma buu bə ni bĩ mɔ'ɔ bii mə bi le nlò a Cilicia bo bi a Asia aa, bi le nlògìnè ntigə nyonə bo bi Stephen. ¹⁰ Lá Azwĩ Nwĩ a le mfa mĩtsyè a mbo Stephen ni m̄anjĩ yii mə à le ghàà m̄burə ñkutə m̄intsũ myaa. ¹¹ Bo tigè ñhe'esə nghɛɛ ntotə bē mə tã bi swon mə, “Bĩ'ĩ le nyu'u a ghàà ni nìghàà ni atsa'a mbəgìtè nî Moses bo Nwĩ ghu.” ¹² Bo ghìrè bə bo bi b̄ilii bi ala'a, ni ñgǎɲd̄i'ĩ nòɲsè lw̄isə ntòn ñghɛɛ tswa Stephen ñlogə nghèè ni ghu a nsi baSenendrio ¹³ ñlɔɔ bē mə tã bo zi mbə b̄iyəfə, ñghìrə bo fe'è n̄təò n̄tsweɛ ɪb̄āɲnənnù nswon mə, “Nù ghuà a ghàà mighàà m̄i bi, m̄bəgìtə nî àdìgè Nwĩ yú bo bi nòɲsè ghu. ¹⁴ Nlon mə bĩ'ĩ le nyu'u a swonè ni mə Yesu mu baNazareth wa a ka yi sà'a adigə yú, i kii kwensə b̄inòɲsè bya mə Moses à le mfa a mbo bĩ'inè aà.” ¹⁵ Bə bya b̄itsim mə bi le ntswe wa ndā Senendrio aà, bi le ng-həə ki lèntè, ñyè ñsi Stephen

i bəŋ ntigə mbə tsǒ nsi angel.

7

A ajàŋ yï mə Stephen à le nswon ànnù Nwĩ a mbo baSenendrio aà

¹ Ngànma'a Nwĩ yï ɲwè a betè Stephen mə, "Aa tsi'ĩ ànnùnĩ ɲkon mə bi swon laà le?" ² Stephen a swon mə, "Yu'utê nì bîtaà ni bɔɔ bi maà, Nwĩ yï mə a ɲwèènè aà, à le mfè'è ntsi'i taà yi'inè Abraham, wa a noò wa mə à le ntswe a Mesopotamia aa, maà noò kaa a burə tì a Haran ka ntswe, ³ nswon ghu mbo mə, 'Mà'atə ala'à yuu bo bì ɲgwè'endâ ghô, m̀fè'ɛ ɲghèè a adigə yï mə m̀ ka figitè a mbo wò aà.' ⁴ A tigè ma'atə ala'a baKaldea, ɲghɛ ntigə ntswe a Haran. Taà yï à lèè ɲkwo, Nwĩ a ghirè yi a fè'è nzi fàa ala'a yuà mə nì tswè ghu tsítsòn aà. ⁵ Kaa Nwĩ kaa à le ɲwa'a adigə nsye ghu mbo fa mə tâ à bē yi bē; kàa tsi'ĩ mú àdigè yï mə à ghà'atə mbə nte'è àkòrə yi ghu aa bē. Lâ Nwĩ à le ɲkà'à mə yu ka yï fa ala'a mà yû ghu mbo tâ tigə mbê à yi bo bì à yi bɔɔ bi bii bi ka yï yòn ghu ɲjìm aà, ka mə a le si bə maà noò kaa a wa'à ɲi mu tswè aà. ⁶ Nwĩ à le nswon ghu mbo aa mə, 'm̀fòrè yï i ka yï ghɛ bə bîgĩ a ala'a badàn tâ bì ghirə waa nì ìbù'ù jyaa, i di ɲgĩ'i a mbo bo ìlòò ɲkhì ji nì kwà.' ⁷ Nwĩ a swon mə, 'Lâ m̀ ka yï ɲjì isa'a a nu bē bii mə bo ka yï ghirè waa nì ìbù'ù aà, a yi tì bə a ɲjìm boŋ bo ka yi fè'ɛ zì mmii gha fàa adigə laà.' ⁸ Nwĩ a le ɲwàrə akàà bo Abraham ɲləə annù ɲjètə bɔɔ mbàŋnè tsǒ alənsə. Abraham a jwe Isaac ɲtigə ɲjètə yi a nì ɲjwi ji nifwaa. Isaac a jwĩ Yakob, Yakob yï ɲgaa a tigè ɲjwe bîta bi ɲgwè'è bi'inè bya ɲìghùm ntsò baà.

⁹ "Bìtabè bi'inè bi le ntswe nì àghè'ènè a nu Joseph, m̀fèe yi a ala'a Egipto, lâ Nwĩ a tswè bo yu, ¹⁰ m̀fi'i yi a múm ɲgĩ'i, m̀fa mitsye ghu mbo ɲghirə Pharoah Mfɔ baEgipto a kɔŋè yi ɲtigə ghirə a bə Gúmnaà, ɲtigə nsa'a nì ala'a baEgipto bo bì ndâ Pharoah ntsìm. ¹¹ Njì i le ɲkuu a ala'a baEgipto tsìm bo bì a ala'a Cana, ɲnìŋ ɲgĩ'i yï ɲwè a nu bē, ɲghirə bîtaà bi'inè bi tigè ɲlɔɔ nì m̀jì kikaŋ. ¹² Yakob a yu'u mə m̀jì mi le tswè a ala'a baEgipto, ɲtoò bîtaà bi'inè ghu a ɲgaa yï ɲtsyambii. ¹³ Bo bù m̀ ɲghɛ ghu a ɲgaa yï i yòŋtə aa, Joseph a ghirè bɔɔ bi maà bi bi zì yi, ɲki ɲghirə Pharoah a zì ɲgwè'è yï. ¹⁴ Joseph a swon mə tâ bì ghɛ ntwon taà yï Yakob bo bì ɲgwè'è yï ntsìm, ìtu bē m̀ghum mi sàmbaa ntsò ntaà. ¹⁵ Yakob a sigə ɲghèè a ala'a baEgipto, ɲyi ɲkwo ghu, yubɔŋ bo bì bîtaà bi'inè, ¹⁶ bo kwò m̀ ghu, bi bè'è

ìkù jyaa ñkò'ò ni ju a Shechem, òntwĩḡ waa wa nĩsyè nya mē Abraham a le nyuu ni ñkabē a mbo bōō bi Hamor a Shechem aà.

¹⁷ “Lá nòò à kà mē ñku'u mē tâ Nwĩ tâ ghĩrē ànnù yĩ mē à le ñkà'à a mbo Abraham aa, òndùù bē bi'inē a ala'a Egipto i burē ñgha'atē tsi'ĩ ghà'atē ñghēē nĩ mbĩĩ ¹⁸ ñywe'e a noò yĩ mē mfō yĩ mō'ò yĩ mē kaa à le ñwa'à Joseph zi aa, à le ñkò'ò ntigē nsa'a nĩ àla'a baEgipto. ¹⁹ A le ntaḡ mĩnàḡ a atu bē bi'inē, òndi ḡgi'i a nu bĩtaà bi'inē òntswa nĩ waa nĩ àdà'à mē tâ bo me'e bōō byaa a abēē mē tâ bĩ kwokē. ²⁰ A le mbē aa ma mùu noò mē bi le ñjwe Moses, a burē mbē tsi'ĩ mu yĩ mē à le mbōḡ a yē ñki bōḡ a nsi mi'i Nwĩ aà. Bi le ñkò'ò yĩ a ndùgē bo a nĩ bĩsàḡ bi tarē. ²¹ Nòò wa yĩ mē bi le nlògē yĩ a ndùgē bo mfe'ē ḡghèē òlōē a abēē a adigē dàḡ aa, mu Pharoah yĩ mǎḡgyē a lōgē yi ni mú yĩ òntigē ñkò'ò yĩ. ²² Bi le ndi'ĩ yi ni mĩtsyē mi baEgipto mi tsiḡ, a naḡsē òzi ñghàà tsi'ĩ sigìnē ñkii ḡghĩrē nĩ ònnù jĩ wē jĩ wē.

²³ “Nòò yĩ mē Moses à yĩ mē mbē ilòò mĩghum mi ñkwà aa, ñwa'atē mē yu ghēē ghantē bōō bi maà bi, bōō bi baIsrael. ²⁴ A ghèē mē, ñyē ḡũ baEgipto a ká ñku ni mu maà yĩ yĩ mō'ò. A yē mē laa, ñghēē a ñkwi'inē, òntswa ḡũ baEgipto wa ñkù òzwtē nloḡ ḡgi'i ya yĩ mē à le si niḡ a nu mu maà yĩ ḡũ baIsrael wa aà. ²⁵ A le si ghĩrē laa ñwa'atē ni mē bōō bi maà bi bĩ ka zi mē Nwĩ ka kwetē tâ yù fi'i waa wa a mùm ḡgi'ĩ, lá kaa bo wa'à zĩ. ²⁶ Abèē fù'ù mē a zĩ ñyē bōō baIsrael bĩ mō'ò bi ká ñyōḡ, a lōō mē yu fàatē waa tá tâ bo tsuu ki yōḡ, òswōḡ mē, ‘Bisú bá, ni tsuu ki to, tigē ni laa mbē bōō bi ma aa ε?’ ²⁷ Lá ḡũ wa yĩ mē à le nlògìnē fikòrē fya aa, a tĩ Moses lò'òsē mēbetē ghũ mbo mē, ‘A ghō aà a lèò wò mē ta ò tigē mbu'utē yi'i ñkii ntsò'otē nĩ mĩsa'à mi'i aa ε?’ ²⁸ O bù òlōō aa nzwitē mē tsō mē ò kà zwitē ḡũ baEgipto wa a yōō aa ε?’ ²⁹ A kwĩ'ĩ mē laà, Moses a fē'ē wa ala'a baEgipto ñkhē ḡghèē a ala'a Midia òntigē ntswe ghũ nĩ ḡgĩ, ñjwe bōō mbáḡnē ghũ bi baà.

³⁰ “Ilòò mĩghum mi ñkwà ì tsiyà mē, angel Nwĩḡḡōḡ a zĩ òntsi'i Moses, òntswē a mum àtsùgē iti yĩ mē mō'ò i le si bērē ghũ aa, a nta'a mĩwèē wa a mbèē òta'a Sinai. ³¹ Moses à yē mē, ànnù a burē òntsiya yi, a ghēntē a ntē ghũ mbèē ta naḡsē lèntē yē. A ká mē aa ḡghēē ghũ nyu'u ñji Mmà'àmbi a swōḡ mē, ³² ‘Mē ni Nwĩḡḡōḡ bĩ taà buu, Nwĩḡḡōḡ Abraham, yĩ Isaac, ni yĩ Yakob.’ Moses yù'ù mē, nú yĩ i swerē, a tigē mēbenē ba'à bà'à; kaa a wa'à nĩ ònti bu ntswe a lèntē àdìgē yā. ³³ Mmà'àmbi a swōḡ ghũ mbo mē,

'Tso'otə ntam jo jyâ, ñlonj mə àdigè yuà mə ò təə ghu aa, à nî àdigè nsyè yî làà manşə. ³⁴ Wa mə lîi mē ñyè mbuu ŋgi'i yîi mə bē ba a ala'a baEgito bi yə aà. Mè yù'ù àjàŋ yîi mə bo yè'ə ŋgi'i yàà aa, ñsigə nzi a fi'i bo wa múm ŋgi'i. Zi faà la tsítsòŋè. Mè ka too gho a ala'a baEgito.'

³⁵ "A lèè ŋki mbə aa tsi'i Moses ma ghú mə bɔɔ bi maà yî le ntuu, mbetə ghu mbo mə, 'A gho aà a ləə wò mə tâ ò tigə mbu'utə yi'i ŋkii ntso'otə nî mîsa'à mi'i aa ε?' mə Nwî à lèè ñtoo mə tâ ghèe ŋka nsa'a nî bɔɔ baIsrael, i kii fi'isə waa a múm ŋgi'i. Angel wa mə à le nzî ñtsi'i yi wa múm àtsùgə ñgèè mə a le si khi aa, a tswé ghu mbo, ñkwetə nî yi. ³⁶ A ni Moses ma ghú mə à le ghìrə ilensə innù bo bì ñnùtsyámbo a ala'a baEgito bo bì wa Míyaa yî mbagítə bo ni a anta'a miwèè miwèè a atú ilòò mighum mi níkwà. ³⁷ A ni Moses ma ghú mə à le nswəŋ a mbo bɔɔ baIsrael mə, 'Nwî à ka yî ghìrə tâ ñgàŋtoò yî yî mò'ò tsó mə tâ bu mfè'è a titìi bɔɔ bi maà buu aà.' ³⁸ A ni yu mə à le ntswe bo bì ñghòtə bɔɔ baIsrael bya wa anta'a miwèè miwèè ŋki tswe bo bì bitaà bi'inè, a bò'ò angel wa mə à le ŋghàà ghu mbo a nta'a Sinai aà. A le ŋkwèrə ntoò Nwî yîi mə i fa ntswèntìi a mbo bè aa, a mfa a mbo bi'inè.

³⁹ "Lá bitaà bi'inè bi le ntuu a yu'unə yi, ñtuu yi, ñkwensə ntìi waa, mbəŋ mbu tigə nlii nî mbìi waa fu a ala'a baEgito; ⁴⁰ ñtigə nswəŋ a mbo Aaron mə, 'Ghìrə bînwi nîfa a mbo bí'i tâ bì ka ŋghèe ni a mbii bí'i, ñtsyasə nî yi'i. Kaa bí'i sî annù yîi mə a ghìrə Moses ghú yîi mə à le ntsyàsə yi'i bí'i fè'è a ala'a baEgito aa zì.' ⁴¹ Bo tigə mbɔɔ fɪŋkobə fi bə tsó mú mbòŋ ma mùu noò, ñtigə nzwitə nî naà nìma'a nî fɪŋkobə mà fú ghu, ñtigə ndoritə nlonj fɪŋkobə mà fú mə bo le nanşə nî mbô myaa aà. ⁴² Laà, Nwî a tuù waa, nìma'atə waa mə tâ bo fa ibìi nú waa, ñtigə ŋgha'asə nî ñtsù ntsò yîi mə i tswe a aburə aà, ma yù a yòŋ aa àjàŋ yîi mə bi ŋwa'anə a múm àŋwà'ànə ŋgàŋtoo Nwî aà:

'Nì le mbaa nzwitə nî naà a mmà'a mə ghu wa atú ñdùu ilòò jya mighum mi níkwà mə nì le ntswe ghu wa anta'a miwèè miwèè aa ε, baIsrael?

⁴³ Tigə nì le si bè'è aa ñtàn nwî Molok bo bì fɪŋjònj fi nwî Refən,

mìŋkobə mîi mə nì le nnanşə mə ni ki mii aà; ma mùu àjàŋ, mə ka fi'i ghuu i ghìrə tâ nì fè'è ŋghèè a mbii ala'a baBabilon.'

⁴⁴ "Ntàn wa mə i le si figitè ni mə Nwî a tswe bo bì bè bi aa, i le ntswe a mbo bitaà bi'inè wa anta'a miwèè miwèè.

Bi le ghurè nyon aa tsi'ì àjàn yii mə Nwĩ a le mfigitè a mbo Moses mə tâ à ghurè aa. ⁴⁵ A yì mē ti bə a n̄j̄m b̄itaà bi'inè bo bi Joshua bi tigè n̄logè ntàn ma ghú ñkuu ni ghu fàa ala'a, wa noò mə bi le ntigè nzi kwere idigè ila'a itoo jya jii mə Nwĩ à le m̄furè waa, bi fe'èkè aa. Ntàn wa i le ntigè tswe fàa ala'a n̄loḡinè aa maa noò n̄zi nywe'e a noò yii mə David a le mbə mfò aa. ⁴⁶ Nsi David i le mbòn bo Nwĩ a lontè mə tâ Nwĩ tâ à ma'atè tâ yù b̄oo nda a mbo yu Nwĩ Yakob. ⁴⁷ Lâ à lèè m̄ban̄nè ntigè mbə aa bə Solomon mə Nwĩ à le mbeentè mə tâ à tigè mb̄oo nda ma yù ghu mbò.

⁴⁸ "Lâ Nwĩ yii mə n̄i Akò'òntsirè aa, kaa si aa m̄m̄ m̄la'a mii mə á b̄oo b̄é n̄i m̄bò myaa aa tswe b̄é; ma yuù ànnù a yôn aa tsi'ì ni n̄ighàà nii mə ñgàn̄toò Nwĩ à le nswon aa, mə,

⁴⁹ 'Mmà'àmbi Nwĩngòn̄ à swõn mə, àbùrè a n̄i àbèrè yá, n̄syé i b̄an̄nè m̄bə ak'ə ntetè n̄tsa'à já.

Mbə ò tigè m̄bu nan̄sə mb̄oo aa àjàn̄è nda yuu a mbo mē aa ε?

Adigè yii mə mbə mē tswé ghu m̄miintè aa, a fè aa ε?

⁵⁰ Tigè njoo mà jú tsi'ì tsim aa a le n̄nan̄sə mē aa ε?'

⁵¹ "N̄i burè nan̄sə n̄tīi atu bə laà aa a ya aa ε? M̄int̄īi muu mi burè mbə bə m̄i b̄it̄izi Nwĩ aa a ya aa ε? N̄i k̄ut̄è ìt̄òñnè juu kaa wa'à k̄òn̄ a nyu'ù n̄toò Nwĩ aa a ya aa ε? Ni k̄ii n̄tīi n̄i àtu a mbo Azwĩ Nwĩ ts̄its̄òn̄ aa tsi'ì àjàn̄ yii mə b̄itaà buu bi le si ghìrè aa. ⁵² Ngàn̄ntoò Nwĩ yì tsù à tswe ghu mə b̄itaà buu le ñwa'à àkòrè yi ka n̄tsò'ò aa ε? Bo le nzwitè nḡan̄ntoo Nwĩ jya jii mə i le nswon, àgha'a á bùrè mē nsa'a n̄sà'à aa, mə yu wa yii mə annù yi a tsinè aa à ka yì z̄i aa. Ts̄its̄òn̄ n̄i k̄i mē m̄fee yi, n̄tswa yi nzwitè. ⁵³ Tigè a le ñkwere bu ñkwere n̄n̄sè Nwĩ wa mə baangel bi le mfa a mbo bu aa ε? Lâ a ghìrè àkè kaa n̄i wa'à yu'unè aa ε?"

Ajàn̄ yii mə bi le ntumtè Stephen n̄i ñgò'ò àà

⁵⁴ Nḡans̄enadriò bya bi yù'ù mə annù yii mə Stephen à le nswon aa, m̄it̄òn̄ myaa nan̄sè n̄lwinè, bi tigè ñkure ni m̄is̄òn̄è myaa ghu n̄i. ⁵⁵ Lâ Azwĩ Nwĩ yii mə a laa m̄ansè aa, a le ñkuu lwensè Stephen, a t̄e'ε mi'ì mi ntigè n̄lii n̄i àbùrè ghu, à kà mē aa n̄lii, nyè n̄igha'a ni Nwĩ n̄ii mə ni ñwèènè aa, ñk̄i nyè Yesu a t̄ə a mbèè ñikwèe Nwĩ n̄i mà'à. ⁵⁶ A yè mē laà, n̄swon mə, "Yè n̄i, mə yè àbùrè a ña'anè, mə yè Mu N̄i a t̄ə a mbèè ñikwèe Nwĩ n̄i mà'à!"

⁵⁷ Bo yù'ù mē laà, n̄t̄on̄nè mbo'o, n̄logè mbò myaa ñkutè ìt̄òñnè jyaa ghu, n̄ywunè ñkhènè tsi'ì b̄i tsim ñghèe a mbèe Stephen, ⁵⁸ n̄tswa yi nswun̄ mfè'èsè wa a m̄m̄ àla'a ñghèe

mmà'à a abεε, òtigə ntumtə yi nî ñgò'ò. Bìyəfə bii mə bi le ntswe ghu aa, bi le ntso'otə itsè'è jyaa nnoṅsə a mikòrə mùjòn yí mò'ò, ìkùmê yi i bə Saul. ⁵⁹ Bi kà mē aa tumtə nî Stephen aa, a tsa'atè Nwî ñswon mə, “Mmà'àmbi Yesu, lögə ntii ghâ!” ⁶⁰ Nswetə mikú'utê mi a nsyε, ñtoṅnə ṅghaa tsi'í nî mîtii ñswon mə, “Mmà'àmbi, tsuu annu yí bi yuà a nu bo ló ñiṅ bē.” A ghàà mē nswon laà, mburə ntsii.

8

Ajan yii mə bi le si tso'ò nî àkòrə boɔ bi Kristo a Yerusalem aà

¹ Saul à le beentə mə tá bì zwiətə Stephen.

Tsi'í maa ṅjwi, bi logìnè òtigə ntso'ò nî àkòrə ṅghotə boɔ bi Kristo a Yerusalem tsi'í nî mîtii. Bo bitsim bi tigè mfe'ekə ṅkhəkè ñsɛnə ṅghèè a mbù'ù àla'a baYudea bo bì yí baSamaria. Ntigə mma'atə tsi'í ṅgāṅntoo Kristo a Yerusalem. ² Bè bì mò'ò bii mə bi le si yu'unə nî Nwî aa bi le ntigə nlogə Stephen ṅghεε ntwin, ṅki nyə'ə yi tsi'í a mbê ànnù.

³ Lá Saul à le mburə nloɔ mə yu burə ta ṅgi'í a nu ṅghòtə tsi'í tà. A le mfè'è ṅghεε ntigə ṅkuu ni mila'a mila'a, mfi'í nî boɔ bi Kristo ghu, bāṅgyè bo bì mbāṅnè, mma'a nî waa a ndātsanè.

Ajan yii mə Philip à le nswon ntoo yí sīgìnè a Samaria aà

⁴ ṅgāṅmbii Kristo jii mə bi le mbù'ù waa nseensə aa, bi le ṅghèè òtigə nswonə nî ntoo yí ñsīgìnè ya tsi'í idigə tsim. ⁵ Philip à le nsigə ṅghεε a múm àla'a baSamaria òtigə nswonə nî ànnù a mbo bə ghu nlonə Ayo'ò Nwî wā. ⁶ Nnòò bē yii mə i le ntswe ghu aa, i nanṣè òtigə yu'utə nî ànnù ya yii mə Philip à le si swon aà nî ntii waa tsim. Bo bitsim le si yu'u annu ya mə à le si swon aa ṅkii nyə nî ìlènsè jii mə à le si ghìrè aà; ⁷ Izwí jì bi i le si tigə fe'ekə ni nu bə bí ghà'atè bii mə bi le ntswe nî izwí jì bi aa, nyə'ə tsi'í nìtì. Bè bí ghà'atè bii mə idigə nú jyaa i le ntii ṅko'onə aa, bo bì bìbwènkè bi kí nìtì. ⁸ Maa ajan nidorə nì wè ni le ntswe maa múm àla'à.

Ajan yii mə Simon ṅùbìsòrè à le mbəṅkə ntii yi aà.

⁹ Nù yí mò'ò à le ntswe a ala'a Samaria, ìkùm yi i bə Simon, a ghìrè nì majiké mburə mfumsə bē bi tsim ghu, ñswonə ni mə yu ni nù yí ṅwè, ¹⁰ Bè bitsim wa ala'a, bí kègə bo bì bí wè, bi bii ànnù yi ñswonə ni mə “Wa nù ghúlà, wā à ni mādà'à mi Nwî mya mə bi swonə ni mə mī tii aà.” ¹¹ Bi le si bii nî ànnù yii mə à le si swon aa nlon mə à le mfumsə waa ni majigé yí wa ni nòò yí ñsyà aà. ¹² Nòò wa mə bi le

nyu'u ñki mbii ntoo yí nsigìnə ya mə Philip à le nzi ni yu nlonə annù nifò Nwí bo bì Yesu Kristo aà, bo le ñkwere ñki, mbânñè bo bì banygè. ¹³ Simon, nî àtu ibhì nú yí, à le ñki mbii yí ngaa bì murè yí ñki, bì murè mē yí ñki aa, a tigè ñzinə bo Philip, ñyə nî ìlensə innù bo bì innù jì yeyerə jii mə Philip à le si ghìrè aa, ànnù a tsyá yí.

¹⁴ Ngǎñntoò Kristo jya mə i le ntswe a Yerusalem aa, i yu'u mə bè bii mə bi le ntswe a Samaria bi bii mē nighàà ni Nwí aa, ntigə ntoo Peta bo Jon a mbo bo. ¹⁵ Peta bo Jon bo ghèè mē ghu, ñtsa'atə Nwí a atu bè bya bii mə bi le mbii Yesu aa mə tá bo kwere Azwí Nwí. ¹⁶ A le tì bə ma mùu noò aa bon kaa Azwí Nwí a burə tì a nu nù nìbò sigè bē. Bì le mmurə waa aa tsi'í ñki ni ìkùm Mmà'àmbi Yesu. ¹⁷ Peta bo Jon nòñsə mbò myaa a atu bo,bo kwere Azwí Nwí.

¹⁸ Simon à yè mē mə bē kwere Azwí Nwí a ajàn mə ngǎñntoò Kristo jya i nòñsə nî mbò myaa a atu bo aa, mfa ñkabə a mbo Peta bo Jon, ¹⁹ ñswon mə, “Nì ki mfa mida'a ma mú a mbo mē, mə nù yí tsù yí mə mē nòñsə maà mbo ghu atu aa, tá à ki ñkwere Azwí Nwí.”

²⁰ Peta a kwi'i ghu mbo mə, “Tá ò kwo nî ñkabə yò ya mbwe mə mbə ò mɔɔntə mə mbə ò yuu mītəñnè mi Nwí nî ñkabè! ²¹ Kaa ò sè nî ànnù tsu a múm àfà'a yí'i tswé ñlon mə kaa ntii ghò sè a nsi mi'i Nwí laa aà. ²² Bəñkə ntii gho lá, mma'atə annù yí bi mà yú mə ò tantə aà, mbu'u mbo a mbo Mmà'àmbi mə, nòò tsù, mbə a li'inə ìfansənnù jo nlonə annù ma yú mə ò wà'atə a ntii wò aà. ²³ Nlon mə mē yə mə ò tswə nì fìbuu fii fì lwí si'i, ò bə ngàñatsəñ a mbo innù jì bî.”

²⁴ Simon a swon a mbo Peta bo Jon mə, “Mè bu'u tsi'í mbo, tsà'atə Nwíngòñ ñlon ñkwitú gha mə ànnù ma yú yí tsu mə nì swon aa, mə tá à tsuu a nu mə ló fè'è.”

²⁵ Peta bo Jon bii mē ànnù Yesu nî ñsi ni nsi ñki manşə a nsèənsə ntoò ya nlonə Mmà'àmbi, mbù mbii fu a Yerusalem. Bo kà mē aa bii aa, ntigə nswonə nî ntoo yí nsigìnə ya a itoo jì ghà'atə a múm àla'a Samaria.

Ajàn yí mə ngàñàfà'à yí ñwə a ntɔ'ɔ mfò baEthiopia à le mbəñkə ntii yí àa

²⁶ Angel Mmà'àmbi a swon a mbo Philip mə, “Tantə nú yò, ñsigə nghèè ni mânji yí mə à lo a Yerusalem ñghèè ni a Gaza aa,” (mânji ma ghú kaa bi si ghu burə aa ki tsyà). ²⁷ Philip a tantə nú yí ñghèè. Sòñ nù bàEthiopia yí mɔ'ɔ, mbə ngàñàfà'à yí ñwè a mbo Kandese, Mfò mǎngyè baEthiopia, yí mə à le si lèè nî ñkabə yí aa, à le nghèè a Yerusalem aa a mmii Nwí. A lò mə wa Yerusalem ²⁸ mbu

ntigè ñkwεε n̄i fu a ala'a Ethiopia aa ñkuu kaligè. A kà mē aa ghεε wa mum kaligè yi wa aa, ntigè ntwonè n̄i àdigè aṅwà'ànè yi mɔ'ɔ a m̄m aṅwà'ànè ntoò Nwī Yesaiah. ²⁹ Azwī Nwī a swon a mbo Philip mē, “Khètè nyòntè fii mbèε kaligè.” ³⁰ Philip a khètè mē nyon aa, nyu'u a twonè n̄i àdigè aṅwà'ànè yī mɔ'ɔ a m̄m aṅwà'ànè ngàntoò Nwī Yesaiah, mbètè yi mē, “O yu'u n̄i ànnù yī mē o twon aa ε?” ³¹ A kwi'i mē, “Mbè mē yu'u aa mē akè ti ghè mē ñu à tò'òtè a mbo mē aa ε?” Nswon a mbo Philip mē tâ à kɔ'ɔ ntswe bo yu wa mum kaligè. ³² Adìgè aṅwà'ànè Nwī yī mē à le si twon aa a le mbè yulà,
 “A le mbè tsò m̄binjèrè yī mē bi logè nghèè a ṅwà aà,
 kè tsi'ī tsò m̄u m̄binjèrè yī mē bi kɔɔ inòṅè ji kaa a wa'a
 yè'è aà.

A nḡiṅ nḡiṅ, kaa à le ṅwa'a ànnù tsu ghaà b̄h.

³³ Bi le ndr̄isè atu yi kaa wa'a isa'a yi n̄i ànnù n̄iṅkon sa'a. Mbè wò a swonè ànnù ñlonè ñgwè'è yī aa ε?
 Nlon mē n̄tswènt̄i yī fàa atu nsyε ì lwī'ī mē aà.”

³⁴ Ngàṅàfà'a Mfò Ethiopia wa a betè Philip mē, “Ngàntoò Nwī ghū a ghàa laà ñlon aa wò aa ε? A ghàa aa nlon ṅgaa yī kè nlon ṅgaa ñudàn aa ε?” ³⁵ Philip a tigè ñloginè ṅka ṅghaa, ñloginè n̄i àdigè aṅwà'ànè ma yū a nswon ntoò Yesu yī ñsiginè ya ghu mbò. ³⁶ Ajàn mē bo yu le si tigè nzinè nsigè nghεε wa a m̄n̄jī aa, bo le nghèè ñywe'e a adigè yī mē ñkī le ntswe ghu, ṅgàṅàfà'a Mfò Ethiopia wa a swon a mbo Philip mē, “Ñkī ghúlà, àyoo yī mē mbè a kii mē tâ bi tsuu a gha a ṅkī murè aa, à n̄i à kè aa ε?” [³⁷ Philip a swon ghu mbo mē, “Mbè bi ti murè gho a ṅkī mē mbè ò bii n̄i n̄t̄i ghò tsimè.”

A kwi'i mē, “Mè b̄ii mē Yesu Kristo à n̄i Mu Nwī.”] ³⁸ A le ntigè nswon kaligè wa a tèè, bo Philip fè'è ñsigè ñkuu wa m̄m ñkī, Philip a tigè m̄murè yi wa a ṅkī. ³⁹ Nòò wa mē bi le mfè'è wa a m̄m ṅkī aa, Azwī Mmà'àmbi a logè Philip ṅghεε ni ghu. Ngàṅàfà'a Mfò Ethiopia wa a ghè mē yu kī lèntè, kaa wa'a yi b̄u ñyè, lá ñlo ntigè nghεε n̄i, ñluu ni ñdorè. ⁴⁰ Philip à ghè mē mē yu kī yè, n̄tigè ntswe yi bè a ala'a Azotus. A tsyà mē ghu ṅka nghεε aa, n̄tigè nseense n̄i ntoo yī ñsiginè ya a n̄i ñtoò tsim j̄ii mē i le ntswe a m̄n̄jī aa, m̄bon nghεε kù'u a ala'à Kaisaria.

9

Ajàṅ yī mē Yesu à le tsi'i Paul a b̄ṅkè n̄t̄i yi aà

¹ Saul à le mbù ñghεε nî mbîi mîmi'i tsi'î àtû yi, ñka'atø nî ñgǎnyøgênnù Mmà'àmbi jyâ, ñswonø ni mæ yu ka zwitø waa. A le ñghèè a mbèe ñgàñmà'a Nwî yî ñwè ² ñswonø ghu mbo mæ tâ à ñwa'anø àñwà'ànè yîi mæ a figitè ñû yîi mæ yu ni ghu aa, mfa mæ tâ yù ghεε mfa a mbo ndañghotø baYuda a Damascus; tã bæe mæ yu ghεε nyø bê bî tsu, mbânñnè kè bāñgyè, bîi mæ bi yonè Mânji wa aa, yu tswatø waa, ñkwere mbii ni bu a Yerusalem tsø ñgàñøtsañø.

³ Saul à fè'è mê ñka ñghεε a mânji, ñghεε ntigø ñkuu a Damascus, ñghøø ki yø, ñkà'à yî m'ò i wi'ikè nlo a aburø, ññwa'akø nsigø ñke'e adigø ya mæ à le ntøø ghu aa, ñkarisø. ⁴ A wø a nsyε nyu'u ñji ñù i ghaà ghu mbo ñswonø mæ, "Saul, Saul! O tso'ò akòrø ya aa nlonø akø aa ε?" ⁵ A betø mæ, "Aà wø wø le, Mmà'àmbi?"

"A ni mè Yesu wa yîi o tso'ò akòrø ya aà," ñji ñù wa i kwi'i ghu mbø. ⁶ 'Lâ, bîinø ñkuu ñghèe wa ñjò'ò àla'a. Wa bi ka swonø ànnù yîi mæ ò ka ghèrè aa a mbo wø.'

⁷ Bè bya bîi mæ bo bi Saul le si zînè aa le ntøentø tsi'î a tsîtsi. Bo le nyu'u ñji ñù wa kaa ki'î ñû bânñnè nyø. ⁸ Saul a bîinø wa a nsyε, ñña'a mi'î mi, lâ kaa ñki'î ni ìdigè bânñnè nyø. Maa ajāñ bi tigè ñtswa ñikwεε ni ñghεε ni ghu a ala'a Damascus. ⁹ A le ntswe ñjwi ji tarø kaa wa'à ni ìdigè yê. A nî àtîi noð ma yû kaa à le ñki'î ayoo tsù ji, kaa ñki'î ayoo tsù ki nno.

¹⁰ Ñgànyøgênnù Yesu yî mò'ò à le ntswe a Damascus, ñkûm yi i bæ Ananias. Njèè tøø tøø ì le nle yi, a yø Mmà'àmbi a twonjè yi mæ, "Ananias," a bii mæ, "Mè ghuà, a Mmà'àmbi " ¹¹ Mmà'àmbi a swonø gho mbo mæ, "Bîinø ntanjè nù yò ñghεε a Mfāññè yî Tsînè, a nda Judas, mbetø mæ, 'Ñù wa mæ à lo a ala'a Tarsus, ñkûm yi i bæ Saul aa, à fè le?' Wa à tswe ghu, ñtsa'atø nî Nwî. ¹² Njèè tøøtøø ì kî mê ñle yi a yê ñû yî mò'ò, ñkûm yi i bæ Ananias, a kuu nnòñsø mbo mi ghu nu mæ tâ à bu ñka nyø ìdigø." ¹³ Ananias a kwi'i mæ, "Taà, bè bî ghà'àtè bi ghàà mæ a mbo mæ nlonø ñû ma ghù, ñswonø nî mbuu ñgi'î yîi mæ ñù ma ghù à ñi a nu bè bo a Yerusalem. ¹⁴ Tsîtsòñ à zi a ala'a Damascus aa ni àdà'à yîi mæ à kwèrø a mbo bîlii bi ñgàñmà'a Nwî mæ yu zî banjè bê bîtsim bîi mæ bi twonø nî ñkûm gho aà." ¹⁵ Mmà'àmbi a swonø ghu mbo mæ, "Ghèè! Nlonø mæ mè tsò'ò mê yi mæ tâ à ka mfa'a a mbo mè, a ñghèrø mæ tâ bîtsîzi Nwî bo bîfö byaa, bo bi baIsrael, tâ bi zi ñkûm ghà. ¹⁶ Tsi'î mè, nî ñtu ìbii nù gha, mè ka ñi'î ñgòñ ñgi'î tsim yîi mæ à ka tigø yø mbi'î ñkwitù gha aà."

17 “Maa ajàṅ, Ananias a ghèè ñkuu wa a múm nda mē Saul à le ntswe ghu aa, ñncōṣə mbô mi ghu nu, ñtwoṅtə yi mē, ‘Ndīm ghà, Saul,’ Mmà'ambi à too ghâ, mbə Yesu wa yumbōṅ mē à kì zì a mbo wò, wa a noò mē ò kì sì zì faà aà. A too gha mē mbə ò bú ñyə idigə, tâ Azwī Nwī ki nlwensə ghó.” 18 Tsi'í maa noo, ñjoo ji mɔ'ɔ, tsi'í tsó ìbàrə mbwè, i ló a mi'i Saul ñwokə, a bú ñka nyə idigə. Ntigə mbiinə ntəə bi murê yi a ñkì; 19 àjàṅ yīi mē à le ñji mijì aa, mètí mi mi bú ñkuu fu.

Ajàṅ mē Saul à le swonj annù Nwī a Damascus aa.

Saul à le ntswe mitugə mi njwi mǐ mɔ'ɔ bo bi ñgǎnyəgənnù Yesu jya a ala'a Damascus. 20 Mbiinə ntsinə ñghɛɛ a ndaṅghòtə baYuda, ñlōginə ñka nswonj ni mē Yesu à nāṅsə mbə aa tsi'í Mu Nwī wâ. 21 Nù ñtsim yīi mē à le nyu'u aa, ànnù kōntsu a kô ñtsū yi, bo tigə ñlōginə ñka mbetə ni mē, “A sì yu wa yīi mē à kì sì zwitə ñi bē bīi mē bi twoṅə ñi ñkūm Yesu a Yerusalem aa bə aa ɛ? Tigə à ki nzì faà aa ñlōṅ aa tsi'í ànnù ma ya, mē yu zì baṅtə bē ma bya i bīi fa a mbo bìlii bi ñgǎṅma'a Nwī aa ɛ?” 22 Lá Saul a ku'ùsə ñniṅtə mītí mi nswonj ñi ànnù Nwī tsi'í ñi mǐdà'á, ìlensə innù jīi mē à le si fa, a ndì'i mē Yesu à le nnaṅsə mbə Ayɔ'ò Nwī wa aa, i le ntìi si'i si'i a mbo baYuda bīi mē bi le ntswe a Damascus aa a ñlìgìtə.

23 Mitugə mi njwi mǐ ghà'atə mǐ mɔ'ɔ mi tsyà mē, baYuda bi boontə ñtaṅtə a ajàṅə bi ka zwitə Saul, 24 lá bi le ñkè'ènə annù yīi mē bi taṅtə aa ghu mbô. Bo tigə mbə ni ntsūṅkya ñjò'ò àla'a wa ñi tugə bo bí si'inə mē bi zwitə yi. 25 A yī mbə a nītugə yī mɔ'ɔ, ñgǎṅàkòrə Saul, bi lōgə yi mbwi mborə a ñi ñkya wa mē bi le mbɔɔ ñkarisə a ala'a ya ghu aa, ñniṅə yi a múm ñkyè ñtigə mfɛ'esə nsigisə a ñjim ñkyá.

Saul a Yerusalem

26 Saul a ghèè a ala'a Yerusalem, ñywiṅtə mē yu kuu a titì ñgǎnyəgənnù Yesu, lá kaa bo le wa'à waa bīi mē à ñi ñgǎnyəgənnù Yesu, bo bi tsim le si bɔ'ɔ ñi. 27 Barnabas à le nzì ñkwetə yi, ñlōgə yi ñkuu ni ghu a titì ñgǎṅtoo Kristo jyá. A kùù mē aa, ñtɔ'ɔtə a mbo bo a ajàṅ yīi mē Saul à le nyə Mmà'ambi a mǎnǐ aa, ñki nswonj ajàṅə mē Mmà'ambi à le ñghàà ghu mbo aà. A le ñki ñkɛ'ɛnə a mbo bo a ajàṅ yīi mē Saul à le nswonj ànnù Nwī ñi ñkūm Yesu a mbo bo a Damascus kaa kǐ'ì bɔ'ɔ aà. 28 Maa ajàṅ, Saul a tigə ñtswe bo bo, ñtigə ñghaa ñkarə ñi ìdìgè jī ghà'atə a Yerusalem, ñswonjə ñi ànnù Nwī ni ñkūm Mmà'ambi kaa kǐ'ì bɔ'ò. 29 A le si ghàà ñkii nswuṅnə bo bi baYuda bīi mē bi le si ghàà

nighàà ni baGrikiia aa, bo le ywiŋtə mə bi zwiŋtə yi. ³⁰ Ajàŋ mə bɔɔ bi Kristo bi le nzi ma yû aa, bo logè Saul, ñsigə ŋghɛɛ ni ghu a ala'a Kaisaria, ñtigə ntsyasə yi a ghèè a Tarsus.

³¹ A bê àjàŋ yïi mə a le ntigə mbə aa, ñghotə a ala'a Yudea, bo bi a Galilea, ni Samaria, i tswə nì mbɔɔnə nî àtîi noò. Nyon a nĵim a ajàŋ yïi mə Azwī Nwī a le ntswe ghu aà, mîtîi mi le ŋkuu ghu, i kîi ñkwe a nî ñdùù bê ñgha'atə ŋghɛɛ a ajàŋ yïi mə bo le si nzi nî àkòrè nit təè yaa mɔ'ɔ nî Mmà'abi aà.

Peta a ala'a Lydda bo a Joppa

³² Peta à le si ghaa ŋkarə ni idigə tsim, a bə a noò mɔ'ɔ a ghèè mə yu ghèe ghanthə bê bi Nwī bĵi mə bi le ntswe a Lydda. ³³ A ghèè mē ghu aa, ntsi'i ŋû yī mɔ'ɔ yïi mə ìkūm yi le mbə Aeneas, a bê mbwènkè, le bon a tsyà mə ilòò ji nifwaa kaa a ki'i a mbiinə a kuu zī. ³⁴ Peta a swon ghu mbo mə, "Aeneas! Yesu Kristo à ghìrè mē ò tîi. Bĵinə a ndəŋ nnaŋsə ikuu ghô." Tsi'i maa noò, Aeneas a li mbiinè. ³⁵ Ngon bə bitsim bĵi mə bi le ntswe a ala'a Lydda aa, bo bi a ala'a Sharon aa, bi yē yi, mbəŋkə mîntîi myaa mbii Mmà'ambī.

³⁶ Màngyè yī mɔ'ɔ à le ntswe a ala'a Joppa, mbə ŋgàŋyègənnù Yesu, ìkūm yi i bə Tabita, (ìkūm yi ni nighàà ni bakGrikiia i le mbə Dorcas, ŋji'i ìkūm yī wa i bə mə ŋgyá). A le si naŋsə ŋghirə nî innù jī siginè, mfa ñgon nòò yi ntsim a ŋkwetə ñgǎŋgi'ì. ³⁷ A bə maà noò a wô nighòò, ñkwo. Bi le nsī'i yi nnoŋsə nî ñdânìkàn yī mɔ'ɔ. ³⁸ Kaa agha'a Joppa kaa a le wa'à sà'à si'i a nló a Lydda ŋghɛɛ ghu. Ajàŋə mə ñgǎŋyègənnù Yesu jya a Joppa i le nyu'u mə Peta à tswə a Lydda aa, bo le ntoo mbāŋnə ji baa mə bi ghɛɛ nlenɛsə ñkîi ghulà ghu mbô, "Bi'i bu'û mbô, wàŋsə nzi ntsi'i yi'i." ³⁹ Maa ajàŋ, Peta a burə mbiinə ŋghɛɛ bo bo. Bo bo ghèè mē ku'u ghu, bi logè yi ŋkɔ'ɔ ŋghɛɛ ni ghu wa a ndanìkàn. Bĵkwī'i bi bāŋgyè bi tsim bi le nzi ŋkarisə yi, ñtigə nyə'ə, ñdī'i nî itsə'ə jī mà'à, bo bi ìkutə jĵi mə Dorcas à le si ta a mbo bo a noò yïi mə à le ntswe ntîi aà. ⁴⁰ Peta a furə waa mə tâ bi fe'ekə wa múm ñja'ànda ya yïi mə bo le ntswe ghu aa tsi'i bi tsim. Nswetə mĵku'utə mi a nsyɛ, ñtsà'atə Nwī, mbəŋkə nlii aku ŋû ya nswon mə, "Tabitha, bĵinə a ndəŋə!" A ŋa'atə mi'i mi nyə Peta ghu, mbiinə ntswe. ⁴¹ Peta a nānsə abô yi ntswa yi ghu, a bĵinè ñtəə. A tigə ñtwon bê bi Nwī bya bo bi bĵkwī'i bya, mĵbu ndī'i yi a mbo bo a ajàŋ yïi mə à tswə ntîi aà. ⁴² Ngàn ma yû i le nsèènə ñkarisə ala'a Joppa tsi'i tsim. Bə bī ghà'atə bi bĵi Mmà'ambī. ⁴³ Peta à le ntigə ntswe

mitugə mi njwi mĩ ghà'atə a Joppa bo bì ñgàn nùgè ñgùù yii ìkùm yi i ɛ mbə Simon aà.

10

Peta bo Cornelius

¹ Nù yĩ mò'ɔ à ɛ ntswe a ala'a Kaisaria ìkùm yi i bə Cornelius, mbə atu ndámánjòn bísogyè (tsǒ 100) bii mə bì ɛ nlo ala'a Itali aà. ² A ɛ si gha'asə nĩ Nwĩ ñkii mbo'ɔ nii bo bì ñgwè'è yĩ, ñkii ntsa'atə nĩ Nwĩ ñgòn bìnòò bitsim; nfa nĩ njoo jĩ ghà'atə ñkwetə nĩ baYuda bii mə bə ɛ mbə ñgànəfumə aà.

³ A ɛè mbə ni bìnòò bi tarə a njwi yĩ mò'ɔ, ñjèè tə tə i lê yi a yê angel Nwĩ a zĩ ñtwonṭə yi mə, "Cornelius!" ⁴ A tɛ'ɛ mi'ĩ mi a nu angel wa, mbo'ɔ, ñswon mə, "Taà, à nĩ à kè?"

Angel wa a kwi'i mə, "Wa Nwĩ à bèentə mə atsà'atə yo yá bo bì njoo jii mə o fa ni a mbo ñgànəfumə aà, ñtigə ñwa'atə a gho nlo nĩ nífá àkwi'ĩ. ⁵ Tsítsòn, too bə a ala'a Joppa a nu ñu yĩ mò'ɔ yii mə ìkùm yi ni Simon Peta aà. ⁶ A nĩ ñgì a nda Simon, ñu nùgə ñgùù yii mə ndùgə yĩ i tswe a aghəjə miyaa aà." ⁷ Angel wa mə à ɛ ñghàà ghu mbo aa à lò mē, Cornelius a twon ñgǎñfá'á ji ji baa bo ñu sogyè yii mə à ɛ si bɛ nii ñki mbə ñu yii à ɛ si bə'ɔ Nwĩ yii ñgaa aa, ⁸ ñswon innu tsim a mbo bo, ñtigə ntoo wa a Joppa.

⁹ Abèè a fù'ù mē aa, bo ghèè, ñghɛɛ ñka nywe'e a Joppa, Peta a ñko'ɔ ñghɛɛ a atunda a noò ñsi'i noò a ntsà'atə Nwĩ. ¹⁰ A kò'ò mē ñghɛɛ ñka ntsa'atə Nwĩ aa, ñji ka nyanə nii, a ka nlo ayoo a njĩ. Lâ nòò yii mə bi kà mē aa laa miji mya aa, ñjèè tə tə i ká nle nii. ¹¹ A yê àbùrè a ña'anè, a yê àyoo yii mə a ɛ si kirə tsi'ĩ tsǒ àbà'a atsə'ə, bi ntswa mibuù mi mi nkwà aa, a sigè ni atu nsyɛ ghu nsí. ¹² Mbuu naà ñgèɛ tsim bo bì njoo tsim jii mə i ñàjnə a nsyɛ aa, ni bisin bitsim bii mə bi darə nìkàn aa, i ɛ ntswe wa ni àbà'a atsə'ə. ¹³ Njĩ ñu yĩ mò'ɔ i ghaà ñswon mə, "Peta, bìnə nzwitə ñkurə."

¹⁴ Peta a swon mə, "Ñnyâ gha Mmà'àmbĩ! Kaa mē ɛè wa'á ayoo adànə yĩ tsu kè njoo jĩ fwè ma jú jĩ tsu mi sè laa aa kurə." ¹⁵ Njĩ ya i ku'ùsè ñswon ghu mbo mə, "Kaa a sè bôn mə tá ò ka ntwon njoo jii mə Nwĩ à nànsə ñghirè i laa aa nĩ njoo jĩ fwè bə." ¹⁶ Ajàn annu ma yú a ɛ ñkwatə ñghirə ñgaa ji tarə, bi tigè ñlogə abà'a atsə'ə ya ñko'ɔ ñghɛɛ ni yu a aburə nĩ ñkonə.

¹⁷ Peta à kà mē aa ñkwa'atə nĩ àtu yi nlon njĩ'ĩ ñjèè ma yú aa, bon bə bya mə Cornelius à ɛ ntoo aa, bĩ lòò mə ndá Simon ya ñzi ñtigə ntəə a ntsũ ñkyâ. ¹⁸ Ntwon nĩ tti,

m̀betə mə, “Ng̀hì yì tsù à tswe fàa ndùgè ỳi mə ìkũm yi à ni Simon Peta aa ε?” ¹⁹ A le mbə ma mùu noò aa, Peta a burè ki kwà'atə atú yi nlon nji'í ǹjèè təə təə yá. Azwí Nwí a swon ghu mbo mə, “Yá, bè bi tarə bi təə a ntsùbù'ù ǹlòò ǹi ghò. ²⁰ Bìinə la, ntsuu noò i ghènsè, ǹyonə waa tâ bú bo ghεε, ǹlon mə a waa aa tòo m̄.” ²¹ Peta a bìinè m̀f'ε ghèè ñkwetə bê bya nswon a mbo mə, “A ni mè nù wa mə ni lòò aà. Nì zì aa a ya ε?” ²² Bi kwi'í ghu mbo mə, “A too tamánj̀oǹ bìsogyè wa ỳi ìkũm yi i ni Cornelius aa ntoo yi'í a mbo wò. Tamánj̀oǹ ma ghú a ni nù ỳi mə innú ji i tsinə a k̀i mbo'̀o ǹi Nwí. BaYuda bitsim k̀i m̀beentə ǹi tsí'í a annù ǹikonè. Angel Nwí ỳi à laa m̀ansè aa à swon ghu mbo mə tâ à twonə gho tâ ò zi a nda yu, tâ à yu'u ànnù ỳi mə ò tswe ǹi ǹswònjè aà.” ²³ Peta a logè bè bya bo bo kuu a nda yu ntigə nle ghu.

Abèè a fù'ù m̄, a tanj̀tə nú ỳi bo bo tigè ñghεε. Bòò bi Kristo b̀i m̀'̀o a Joppa bi le nyònjè waa bo bo ghεè. ²⁴ Bi logè ñjwi ỳi m̀fùurè ñghεε ñkù'ù a Kaisaria, a adigə ỳi mə Cornelius bo bì ñgwè'è ỳi ni ìkà'á ji j̀i mə à le twon aa, bi le ntswe ghu nyu'utə aà. ²⁵ Ajàn ỳi mə Peta à le nzi ghə mə yu kuu aa, Cornelius a fè'è mbooyi, ñwo ghu mikòrè a kùu kuu mmii yi. ²⁶ Lá Peta a ñεè yi m̀biinsə swon ghu mbo mə, “Təə a ndənjə, m̀embon mə laa ñki mbə tsí'í ǹumìsònjè.” ²⁷ Peta a logìnè ǹtigə ñghaa a mbo Cornelius a ajàn ỳi mə bo yu tigə ñkuu ñghεε wa a nda aà. A kùu m̄ ñyə mə bè b̀i ghà'atè le ñghotə ghu, ²⁸ ǹswon a mbo bo mə, “Bù bitsim ǹi zì sigìnə mə, ǹyonə ǹi ànnù Nwí baYuda, kaa mbə nù BaYuda a wa'á b̀itizí Nwí ka ñghantə kè ka mboonsə ntswe a adigə ỳi fùurè bo bo. Lá Nwíng̀oǹ à dì'í mə a mbo mə mə tâ mə tsùu nù tsù i lògè ni nù àdànjè àdànjè, kè ni nù ỳi à si laa aa bê. ²⁹ A ǹi ǹji'í ànnù ỳi mə ò ghìrə ntoo mə bì twonə gha mə wánsè ǹzi kaa wa'á j̀nkè bə aà. Mə tigə ǹlòò aà m̀betə wò mə ò tε'ε ntwon gha aa a ya ε?”

³⁰ Cornelius a swon ghu mbo mə, “Tsítsònj à ni njwi ji tarə a ǹi ajàn noò yulà mə mə le si tsà'atè ǹi Nwí a m̀úm nda mə, ni bìnòò bi tarə a si'inə. Mè wí'íkè m̄ ghəə ki yə, nù a təə a nsi mə ñwε'ε itsə'è j̀i ñwèènə ³¹ ǹswon a mbo mə mə, ‘Cornelius! Nwíng̀oǹ à yù'ù mə atsà'atè yó, ñk̀i nyə ǹi àfà'á yó a ajànə mə o fa ǹi ñjoo ñkwetə bè b̀i mə bi lòò njoo aà. ³² Too nù tâ à ghεε a Joppa ǹlòò Simon ỳi bi twonə ni Peta aà. Simon Peta ma ghú à ǹi ñg̀hì ǹtswe a nda Simon ỳi mə a nwugə ñgùù, ndá ỳi i tswé a aghənjə ñki aà.’ ³³ A ǹi ǹji'í ànnù ỳi mə mə le mburə ntoo bè ǹswon mə tâ ò zi aà, ò yu'u ñki wánsə nzi ǹi àb̀onjenti. Tsítsònj b̀i'inè tswe

faà bi tsim aa a nsi mi'i Nwĩ nyu'utə ni a nyu'u ànnũ tsim yii mə Mmà'àmbi à figètə a mbo wò mə ta ò swonj aà."

Nìghàà ni Peta

³⁴ Peta a logìnè ñka ñghaa nswonjə ni mə, "Mè zi tsi'ĩ sigìnè mə Nwĩngòŋ a lèntè bē bi tsim aa tsi'ĩ ñgĩ ñgìŋ. ³⁵ A nĩ ìtoò tsim a kwerə nĩ ñù ñtsim yii mə a bɔ'ɔ nii ñkii ñghirə nĩ ànnũ yii a tsinə aà. ³⁶ Nĩ zĩ ñtoo yii mə à le ntoo a mbo baIsrael aà, ñsɛnsə nĩ ñtoo yĩ ñsigìnè ya yii mə i fa mbɔɔnə aa, ntsya a ñjĩm Yesu Kristo yii mə à nĩ Mma'àmbi m̀bi ñtsim aà. ³⁷ Nĩ zĩ ànnũ yĩ wè yii mə a le mfè'è a mbù'u Yudea ntsim aà, ñlogìnə a Galilea wā nòò mə Jɔn à le si sèènsè nĩ ñtoo ya nswonj ni mə tã bè bəŋkə m̀ntiĩ myaa ñkwerə ñki aà. ³⁸ Nĩ zĩ ànnũ ñlonjə Yesu mu Nazareth, a ajàn yii mə Nwĩ à le yɔ'ɔ yi nĩ Azwĩ yĩ Làà ñki mfa m̀ida'a ghu mbo aà. A le si tigə ñghɛɛ a idigə tsim ñghirə nĩ ñnnũ jĩ sigìnè ñkii ñghurə nĩ m̀ìghòò a nu bè bii mə Devil a le kwerə waa aà, ñlonj mə Nwĩ à le ntswe bo yu aà. ³⁹ Bi'inè ni biyɛfə ni ñnnũ tsim jii mə à le ñghirè a ala'a baYuda bo bi a Yerusalem aà. Bi le ntigə nzwitə yi, ñkweentə yi a ati b̀aǹnè b̀aǹnè. ⁴⁰ Là Nwĩngòŋ a bú m̀iinsə yi a ni ǹwo a ñjĩm ñjwi ji tarə, ñghirə kaa bè b̀itsim kaa wa'à yi yə, ⁴¹ a kĩ ñyə tsi'ĩ biyɛfə bii mə Nwĩ à leè m̀foo ntsɔ'ɔ waa aà, m̀bə bi'inè bii mə bi'inè le si jĩ ñkii nno bi'inè bi yù wa noò mə à le m̀b̀inè ni ǹwo aà. ⁴² A le mfa ndi'i a mbo bi'inè mə tã bi'inè tigə nɛɛnsə nĩ ñtoo yĩ ñsigìnè ya a mbo bè b̀itsim, ñkii m̀biĩ nĩ ñsi nĩ ñsi mə à ni yu yii mə Nwĩ à tsò'ɔ mə tã yù à bə ñg̀ñntsò'òtə m̀isa'a mi bē b̀it̀i bo bi b̀iku bi bē. ⁴³ Ǹg̀aǹtoo Nwĩ i tsim i le si ghàa ñnnũ ñlonj ñgaà yĩ, ñswonjə ni mə, ñù ñtsim yii mə à nĩn ntii yi ghu nu aa, Nwĩ à ka li'inə ibi yi, a ñjĩm ikũm yi."

Ajànə bitizi Nwĩ le ñkwerə Azwĩ Nwĩ aà

⁴⁴ Tsi'ĩ wa a nòò mə Peta à le mburə ki ghàa aa, Azwĩ Nwĩ a sigə a nu bi bi tsim bii mə bi le ntəə maa adigə nyu'utə nĩ ànnũ yii mə à le si si swonjə aà. ⁴⁵ A le mbə annũ yĩ yɛyɛrə a mbo baYuda bii mə bi le nnij ntii waa a nu Yesu, ñlo a ala'a Joppa ñyonjə Peta aa, a nyə mə Nwĩ à le ñki nswi'i m̀itəŋnə mi mii mə à ni Azwĩ yĩ Làà aa, a nu bitizi Nwĩ. ⁴⁶ Nlonj mə bo le nyu'u bo tigə ñghaa ni m̀ìghàa m̀i fii, ñkii ñgha'asə nĩ Nwĩ. Peta a ghàa ǹit̀i ñswonj mə: ⁴⁷ "Bè bulà bo kwerə aà Azwĩ Nwĩ, tsi'ĩ wa ajàn mə bi'inə le ñki ñkwerə aà. Nù tsù à tswe ghu mə mbə a tsu'unè waa mə tã bo tsuu ñkĩ kwerə aa ɛ?" ⁴⁸ Maa ajàn a tigə ñswonj a mbo bo mə tã bo kwerə ñki nĩ ikũm Yesu Kristo. A m̀ansə mə aa bi tigə ñswonj ghu

mbo mē tā à bu ntswe bo bo mitugə mi jwi mi mō'c mbon
mà'atè.

11

*Ajàn yii mē Peta à le ntō'otə annù Cornelius a mbō ñghòtə
a Yerusalem aà.*

¹ Ngǎñntoo Kristo jya a bō'c bìlīm byaa a mbù'ù Yudea
aa bi le nyu'u mē bìtizi Nwī bi kì mē mbii nighàà ni Nwī.
² Peta à bù mē ñkō'c ghεε fu a Yerusalem, bē bya bii mē bi
le si lòò ni mē tā bì ka ñjetə nī bìtizi Nwī aa, bi le ntigə
ntswa yi nī isa'a, ñghaantə ³ nswonə ni mē, “A gho aà a kì
ghìrê àkè ò ghεε a nda bìtizi Nwī bii mē bì si waa ñètə aa
ε? O ghèè mē ghu, mbii ñji miji bu bo!” ⁴ Lâ Peta a logìnè
ntō'otə innù tsim a mbo bo tsi'í àjàn yii mē i le mfε'è aà:

⁵ “Mè kì si tsà'atè Nwī a nǰ'ò ala'a Joppa, mè kà mē aa
ntsa'atə aa, ñjèè təə təə i lê gha, mè yê àyoò tsu a lô a aburə
ñka nsigə, mbə tso àbà'a atsə'è yii mē a burə ñgha'atə aa,
bi tswa ni mibuù mi mi ñikwà, a sigə nzì ntəə a mbεε mē.
⁶ Mè ləntə ñyə mbuu naà tsim ghu, nàà jì mà'atè, nàa ñgèè
jii mē ni naà mìtsə'ə aa, bo bì ñjoo jii mē i ñəñnè a nsye
aa, bo bì bìsiñ bitsim bii mē bi dàrè ñikəñ aà. ⁷ Mè yè mē
aa, nyu'u ñjì ñù i ghaà ñswonə a mbo mē mē, ‘Peta, bìnnə
nzwitə ñkurè!’ ⁸ Lâ mē swonə mē, ‘Ñnyâ ghâ, mè tùu ghâ,
Taà. Nlonə mē kaa mè leè ñwa'ă ayoo adəñə àdəñə yí tsu kə
ñjoo jì fwè ma jù jì tsu jì.’ ⁹ Lâ ñjì ya i bú ñghaa, a aburə,
ñgaa yii i ywe'e ji baa aa, nswonə mē, ‘Kaa a sè bōñ mē tā ò
ka ntwonə ñjoo jii mē Nwī à nənşə, ñghìrè i laa aa nī ñjoo jì
fwè.’ ¹⁰ Ajàn annù ma yú a le ñkwatə ñghirə ñgaa ji tarə, bi
tigè ñlogə ñjoo jya tsim mbu ñkō'c ñghεε ni ju fu a aburə.
¹¹ Mè ghèə kì yə tsi'í maa noò, mbáñnè jì mō'c ji tarə i zì
ñkuu wa a nda yii mē bì'í le ntswe ghu aà, ñlò aa a ala'a
Kaisaria, a ajàn mē bi too waa a nu mē. ¹² Bo zì mē, Azwī
Nwī a swonə a mbo mē mē tā mè lo ñghèè, ñtsuu lǒ kì jìnkè
bê. Bìlīm ba buà bi ntō'o mē bi lo a Kaisaria aa, bi le nyonè
gha bì'ibo ghεε ñkuu wa nda ñù wâ. ¹³ Bì'í ghèè mē ñkuu
ghu nda, a swonə ajàn yii mē yu le nyə angel wa a zì ntəə a
nda yu, ñswonə mē, ‘Too bê a Joppa tā bo ghεε ntwonə Simon
Peta mē tā à zi; ¹⁴ à bə zì bonə à ka swonə ntoo yii mē wò nī
ñgwè'è ñdâ yò, bù bi tsim ka tsyà ghu i yweenə aà.’ ¹⁵ A
swonə mē laà, mè logìnè ñka ñghaa a mbo bo, mè kà mē aa
ghaa, Azwī Nwī a sigə ñkuu a nu bo, tsi'í wa ajàn yii mē a
le ñkì nsigə ñkuu a nu bì'inè a mbii aà. ¹⁶ Ma mùù ajàn,
mè tigè ñwa'atə a ajàn yii mē Mmà'àmbi Yesu à le nswonə
aa, mē, ‘Bè le si kwērə aà ñkì a mbo Jɔn, lá nì ka yí bəñnə

tigè kwērə aa bē Azwī Nwī.' ¹⁷ A nanṣə nlaa tsi'i sigìnè mē à nī aa tsi'i mītəṅnè mya mīi mē Nwī à le mfa a mbo bī'inè a noò yīi mē bī'inè le nniṅ mīntīi mī'inè a nu Mmà'àmbī Yesu Kristo aa mē Nwī à kī kī ntəṅə bītizi Nwī bū ghu. Mbə a bə aa mùu ajàṅ, mē tigè mbu mbə wò yī dàṅə mē mbə mē tsyá ṅkīi annù yīi mē Nwī à kī ghìrə a nu bo aa, mē tá à tsuu lǒ ghìrə aa ε?"

¹⁸ Ajàṅ yīi mē bī le nyu'u Peta a swon lálà aa, bo le ntigè ṅkəntə waa, kaa wa'à isa'a ghu nu bù nlɔɔ. Nlɔginə ntigè ṅgha'asə nī Nwī, ṅswonə nī mē, "Nwī à kī mē mbīi mfa abwarə a mbo bītizi Nwī mē tá bo bəṅkə mīntīi myaa ntswe nī ṅtswēntīi."

ṅghòtə a Antiokia

¹⁹ Bə bya bīi mē bī le nsèènè ñlon mē bī le ntigə ntso'ɔ nī àkòrə yaa wa noò mē bī le nzwitə Stephen aa, bī le mfɛ'èkə ṅghɛɛṅkə a idigə idigə. Bī mɔ'ɔ bī le ṅghèèṅkə a Fonikia, bo bī a Cyprus, bī mɔ'ɔ bī kī ṅghɛɛṅkə a Antiokia. A ajàṅ yīi mē bī le ntigə nseənə ṅghèè laà aa, bī le ntigə nswonə nī annù Nwī nī itoo mà jú, lá ṅswonə nī ñtoo ma yú tsi'i a mbo baYuda. ²⁰ Lá bī mɔ'ɔ a titīi bo bīi mē bī le nlò a Cyprus bo bī a Cyrene aa, bī le ṅghèè a Antiokia, ñlɔginə ntigə ṅkīi nswonə nī annù Nwī a mbo baGrikia, ṅswonə nī ñtoo yī ṅsigènə ya nlon Mmà'àmbī Yesu a mbo bo. ²¹ Mmà'àmbī à le nniṅ abó yi nī annù ma yú mē bo le si swon aa, ṅghìrə bə bī ṅghà'à gha'a bī bəṅkə mīntīi myaa nniṅ a nu Mmà'àmbī.

²² ṅghòtə a Yerusalem i le nyu'u annù ma yú yīi mē a le mfɛ'è a Antiokia. Bī yù'ù mē, ñtoo Barnabas a Antiokia. ²³ A ghèè mē ghu, ñyə ajàṅ yīi mē Nwī à le nniṅ mbɔɔnə a nu bə ghu aa, ñtigə ndoritə; ñdi'itə waa bitsim ṅswonə mē tá bo tɛ'ɛ atú yaa nī annù Nwī, ṅka yonə nī Mmà'àmbi nī ñtīi waa tsimè. ²⁴ Barnabas à le mbə ṅú yī ṅsigìnə, ñluu nī Azwī yī Làà, bo bī nī àbīintīi. Bə bī ghà'à ṅgha'a bī le ntigə mbəṅkə mīntīi myaa, ñzi a mbèɛ Mmà'àmbī.

²⁵ Barnabas à le ntigə mbu nlò ṅghɛɛ a Tarsus a nlò Saul ghu. ²⁶ A ghèè mē ñlɔɔ nyə, ntigə nlogə nzi nī ghu a Antiokia. A atú ñlòò yī fùùrə bo ma bú bī baa bo le ntigə mboontə bo bī ṅghòtə ya a Antiokia, ñdi'i nī ñnòò bə yī ghà'àtə ghu. A le mbə aa a Antiokia mē bī le mfòò ñlɔginə ntigə twonə nī ṅgǎṅyégənnù Yesu jya nī bīKrisènə.

²⁷ Ma mùu noò ṅgǎṅntoo Nwī jī mɔ'ɔ i le nlò a Yerusalem ṅsigə nzi a Antiokia. ²⁸ Yī mɔ'ɔ yīi mē ìkūm yi i le mbə Agabus aa, a bīnè ñtəə a ndəṅ ṅghaa nī àdà'a Azwī, ṅswonə annù yīi mē Azwī a le mītə ghu mbo aa, ṅswonə mē mīkwenə yī ṅwè à ka kuu a mbī ñtsim. (Ma yuù annù a le mfɛ'è aa

a noò yïi mē Klaudius à le mbə Kaisa aà.) ²⁹ Ngǎnyogēnnù Yesu jya i le nlèè mē tâ nù nìbò waa yï mò'c yï mò'c tâ à gaansə mītī mi ntoo ayoo yïi mē mbə a fa aa, tâ bì kwetə bilīm byaa bīi mē bi le ntswe a Yudea aa ghu. ³⁰ Bi le ghìrè ma yuù ànnù, ntigə ntoo Saul bo Barnabas bo gheè mfa ñkabə yïi mē bi le ntswa'atə aa a mbo bilīi bi ndānwī.

12

Ajàn yïi mē bi le mbù ñka ntsɔ'c nī àkòrə ndānwī aà

¹ A le mbə ma mùu noò aa Mfò Herod a lɔgìnə ñka ntsɔ'c nī àkòrə bè bī mò'c a ñghotə. ² A le ñghìrè bi tswá Jems muma bì Jɔn ñzwitə ni munwī ntsò. ³ A yə mē mayú ànnù a le mbòñ baYuda, mbù ñghìrə bi tswá Peta. (Mayú ànnù a le mfè'è aa a noò ñjwī Abaa Tiko'ò). ⁴ Bi tswà mē Peta aa, ñghèè ñniñ yi a ndátsañê, mfa yi a mbô ñkhirè bísogyè bi ñikwà ji ñikwà mē bì ka mbe. Herod à le nlèè mē yu ka fi'isə yi tâ bì sa'a yi a nsi bè aa a noò yïi mē bì jì mē Passa aà. ⁵ Ma mùu ajàn, bi le ntigə nləə Peta wa ndátsañê. Lā ñghòtə i le si tsà'atə nī Nwī tsi'í nìtì ghu atu, kaa wa'à kaà.

Ajàn yïi mē angel à le mfi'i Peta a tsan aà

⁶ A bè mē nítugə a njwi yïi mē àbèè ka fu'u tâ Herod swonj tâ bì fi'isə yi aa, Peta a nón m̀bwii a titì b̀sògyè bi baa, bi t̀ñnè yi ni b̀tsèn bi baà. Ngǎñmbê àtsan i le ñki təəntə a tssùbù'ù, m̀be nī idìgè. ⁷ Angel Mmà'ambi à le ñwi'íkè ñzi ntəə wa ndátsan, ñkà'à i ta ghu, ñghìrə idìgè i fu'ù. Angel wa a tswá àbè'è Peta ntsigìtə a b̀innè, a swonj ghu mbo mē, “Wàñsə mb̀innè!” B̀tsèn bya bi fèñkè ghu mbo ñwòkè. ⁸ Angel wa a swonj ghu mbo mē, “Wè'è itsè'è jo bo bì ǹtām jò.” Peta a ghìrè tsi'í maa ajàn mē à swòñ aà. Angel wa a bú ñswonj ghu mbo mē, “Lim akutè yo ya a nu wò ñka nyonj nàá.” ⁹ Peta a yonjə yi bo yu fè'è wa ndátsanjə. Kaa Peta à le wa'à zi mē ànnù yïi mē a le si fè'è aa a le mbə aa tsi'í ànnù ǹñkonjə. A le mbàñnè ñka m̀əontə bə ni mē à le si le nī ñjèè təə təə nle nīi. ¹⁰ Bo yu gheè ntsya akhìrè b̀sogyè bi mbè idìgè yi mbīi, ñki mbu ntsyà yī àyòntə, m̀bɔñ ñghèè fè'è wa nī ǹtsùbù'ù atii wa yïi mē i le si līi ni múm àla'a aà. Bo zì mē ñywe'e ghu, àbà'à ya a ghesə ñña'anə tsi'í yumbɔñ a mbo bo, bo tìgè ntsya mfè'è ñkuu a mfànñè yī mò'c ntigə nsigə ñghèè ghu. Bo yu kà mē aa ntəə wa mfànñè ñsigə ñghèè aa, angel wa a wi'íkè m̀ma'atə yi.

¹¹ Atu Peta a wi'íkè ñlaa, a zì ànnù yïi mē a ghìrə yi aa, ñswonj mē, “Tsítsonj mē zi mē à nī tsi'í ànnù ǹñkonjə! A too Mmà'ambi ntoo angel yï mē tâ à zi ñkwerə gha a mbo

Herod, i ghirè tâ mè tsuu annù yïi mē baYuda bi kà'à ni mē bi ka ghirè a nu mē aa lo yē.”

¹² A yè mē laà, ntigè nghεε a nda Mary, ndè bi Jon wa yïi ikūm yi yī mō'ò le mbē Mark aà. Bè le nghotè ghu tsi'ī bi ghà'atè ntswe ghu ntsa'atè nī Nwī. ¹³ A ghèè mē ghu, ñkwentè ntsū abà'à yi abεε, mumàngyè yïi mē à le si fà'à wa nda, ikūm yi i bē Rhoda aà, a bii, nzī a ñña'a abà'à yā. ¹⁴ A zī mē nyu'u nji Peta nzi, ntiì yi i burè ñnanşə nluu ni nidorə a bañnè mma'atè Peta, kaa wa'ă abà'à ya ña'a mē tâ à kuu, mbu ñkhè mbii fu a nswonə a mbo bè bya mē Peta à təə a ntsundā. ¹⁵ Bè bya bi yù'ù mē laà, nswon ghu mbo mē, “O baanə aà bàànə?” La a ku'usè ñghaa tsi'ī nī tii nswon mē à ni tsi'ī annù nñkonə. A bù mē nswon laà, bo tigè nswon mē, “A ni angel yī.” ¹⁶ Bo le si ghàà laà aa, Peta a bāñnè ntəə wa ntsūnda ñkwentè. Bo ghirè mē, ñghεε ñña'a abà'à yā. Bo ñà'à mē nyə yi, annù a burè ntsya waa! ¹⁷ Peta a kō'osè abō yi ndi'i mē tâ bo tsuu ki ghàà, ntigè ntw'otə a mbo bo a ajāñ yïi mē Mmà'ambi à le nghirè angel yī a zī mfi'i yi wa ndātsanə aà. A tò'otè mē mmanşə, nswon a mbo bo mē, “Nī tigə nswon a mbo Jems bo bi a mbo bìlīm bi'inè.” Ntigè nlo nghèè yi a adigə dāñ.

¹⁸ Abèè fù'ù mē, idigè i tigè ntsa'a tsi'ī tsà'à a titii bìsogyè bya, bo tigè ñwa'a ni mē a Peta aa a ghirè àkè le! ¹⁹ Herod a swon bi lōò Peta, ñlōò kaa wa'ă yē. A tigè ñghirè bi twon bìsogyè bya, a betə waa yī mò'ò yī mò'ò annù yïi mē a ghirè mē tâ bi wa'ă Peta bù nyə aà; ñghirè bi zwitè waa bi tsim.

Ma yuà annù à fè'è mē, Herod a lô a Yudea nşigə ñghεε a Kaisaria ntswe ghu.

Ajāñ yïi mē Herod à le ñkwo aà

²⁰ Ntōñ Herod i le si nanşə nlwi ni a nu baTai bo bi baSidon, bo tigè nghotè waa ñghεε a nyə yu. Bì ghèè mē, nifoo yə mē bo lətə Blastus yïi mē à le mbē ñgāñafà'à yī ñwè a mbo Herod, ñlentə nī ntw'ò aa, ñghirè mē tâ à kwetə waa. Bo ghirè mē laà, ntigè ñghεε a mbèε Herod mē tâ à ghirè tâ bo bo tswe nī mboonə, ñlon mē miji myaa mi le si lò aa a ala'a mfò Herod aà.

²¹ Bi le ñkà'a njwi yī mò'ò Herod a wε'ε itsè'è nifō ji, ñkō'ò ññañnè a abərə yu, ñghaa a mbo bè byā. ²² A ghàà mē aa, bi tigè mbwitè nī yi, ntōñnə nswon ni mē, “Kaa à sī nji ñu yulà bē, à nī ñji nwī!” ²³ Angel Nwñgòñ à le mburè ñghensə nzwitè Herod ñгаа yī mfuurè nlon mē kaa à le wa'ă Nwī gha'asè aà. Inōñnè i kuu ghu nu, ñkurə yi, a tigè ñkwo.

²⁴ Annù Nwī a le nghèè nī mbii nşeenə, bè bi ghà'atè bi bii Nwī.

²⁵ Barnabas bo Saul bi le mmàṅsə ifà'á waa yíi mə bi le ntoo waa mə bì zi mfa'aa aa, òtigə nlo Yerusalem ṅghɛɛ waa. Bo kà mē aa ṅghɛɛ aa, nlògè Jon Mark bo bo ghɛɛ.

13

*Ajàn yíi mə bì le ntsɔ'ɔ Barnabas bo Saul ntoo waa tsò
bìmissionari aà*

¹ Maa noò a nī ṅghotə a Antiokia, ṅgǎṅntoo Nwí bo bì ṅgǎṅndì'i ànnù Nwí jì mɔ'ɔ i le ntswe ghu: Barnabas, Simeon yíi mə bì le si twon ṅíi ni nīṅgà aa, Lucius yíi mə à le mbə ṅú Cyrene aa, Manaen mə le ṅkwe bo Herod yíi mə à le mbə Gúmnàà aa, nì Saul. ² Maa noò bo le si gha'asə nī Nwí ṅkii ntswe ti jì, Azwí Nwí a swon a mbo bo mə, “Nì tsɔ'ɔ Barnabas bo Saul mfa a mbo mə a mfà'á àfà'à yíi mə mə twonə waa mə tá bo ghɛɛ mfà'à aà.” ³ Maa ajàn bo tigè òtswe ti jì, òtsà'atə Nwí, ònɔṅsə mbô myaa a atu bo, òtigə ntoo waa.

Afà'à yaa a Cyprus

⁴ Azwí Nwí a tòò mē waa laa, Barnabas bo Saul sigə ṅghèè a Seleucia òtigə ṅkuu aban ghu ṅghɛɛ a kīṅ ṅkí a Cyprus. ⁵ Bo ghèè mē ṅku'u a Salamis aa, òswon ṅìghàà ni Nwí ghu a múm òdāṅghotə baIsrael. Bo le nlògè Jon Mark mə tá à ka ṅkwetə waa.

⁶ Bì dānsə mē kīṅkí wa ṅghèè òywe'e a Paphos, òtsi'i ṅù majìkè yí mɔ'ɔ mə ìkǔm yi i le mbə BarJesus, BarJesus ma ghú à le mbə ṅú baYuda yíi mə à le mbə ṅganntoo Nwí òmbwe'esè aà. ⁷ A le mbə nsùkà'a Gúmnàà yíi mə ìkǔm yi i le mbə Sergius Paulus aà, Gúmnàà ma ghú à le mburə mbə tsi'i ṅù m̀tsyè. A le ntwon Barnabas bo Saul mə tá bo zi nyə yí, òlon mə à le si lɔɔ nyu'u òìghàà ni Nwí aà. ⁸ Lá Elymas, ṅù ṅghirə majìkè wa (òlon mə à nī ṅjì'i ìkǔm yi ni òìghàà ni Grikiá aà) a tuu, òlòò ni mə tá Gúmnàà wa tá tsuu ànnù yíi mə Saul bo Barnabas le nzì ni yuu aa bìi. ⁹ Lá Saul yíi mə bì kii ntwon ṅíi ni Paul aa, a luu nì Azwí Nwí, òte'e nìlì'i ni a nu ṅú majìkè wa ¹⁰ òswon mə, “Mu Devil ghulà! O ni ṅùkìbàa ònnù tsim jii mə i tsinə aà. O luu nì ìbəṅ mbwe'esè tsim nì àbì'ìntì, òlɔɔ nì ṅka mbəṅkə ànnù òìṅkon Mmà'ambì a ni àbāṅnənnù! Kaa mbə ò wa'à kentə aa e? ¹¹ Tsìtsòṅ, òdɔɔ Nwí ì ka kuu a atu wò; ò ka fə'ə, kaa wa'à nīnòò bú ṅka nyə ni nòò yí m̀ò'ò.” A ghèsè mē òswon laà ṅghəə yu kì m̀āṅsə, àfə'ə a kuu ghu mi'i, a tigè m̀mɔɔrə nì òdìgè òlɔɔ nī ṅú mə tá à tswa abo yí òtigə ntsyasə. ¹² Gúmnàà wa à yè mə ànnù yíi mə a le mfè'è aa, ònīṅtì yí a nu Kristo òlon

mə à le nyerə si'i si'i a nî ànnù yïi mə Paul à le ndi'i nlonə Mmà'àmbi aà.

Antiokia a mbù'u Pisidia

¹³ Paul bo bi nganjəkòrê ji bo bú ñkuu abanŋ nghɛɛ a Perga, yïi mə à le mbə múm àla'a yï ñwè a Pamphilia aà. Bo kùù mē ghu aa, Jon Mark a ma'atè waa ghu mbu mbii fu a Yerusalem. ¹⁴ Bo lô a Perga ñtigè nghɛɛ nî mbii ñghɛɛ ñkuu a Perga, a ala'a Pisidia. A bè mə a ñjwîngòŋ àla'a aa, bo ghèè ñkuu a ndânghòtè baIsrael, ñtswe a nsyê. ¹⁵ Bi twòŋ mə nòŋsè Moses bo bi ñjwà'ànə nganjntoo Nwî, itu ndânghotè ya i toò ñkii a mbo bo mə: "Bilîm bi'i, bi'i lòo mə tâ ni ghaa a mbo bè bú, mə mbə ni tswe nî ndi'itè yïi mə mbə i kwetè waa." ¹⁶ Paul a biinè ñtəə a ndəŋ, ñŋentə mbô mi, ntsimsə nda, ñlògînè ñka ñghaa, ñswəŋ mə: "Bilîm ba baIsrael ni bù bii mə ni b'ò nî Nwî aa, ni yu'utə. ¹⁷ Nwîngòŋ baIsrael à le nts'ò bîta bi bîtaà bi'inè, ñghirə bo bə ñgwè'è àla'a yï wè wa noò mə bo le ntswe a ala'a Egipto tsi'i tsó bîgii aà. Nwîngòŋ à le mfi'isə waa a ala'a Egipto ni mîdà'à mi mya mî wè. ¹⁸ Ntswa ntii yi a nu bo a ñjîm ñlòò mîghum mi ñikwà a nta'a mîwèè mi wèè. ¹⁹ A le mbwesə itoo ji sàmbaa a ala'a Kanaan, ñtigè mfa nsyê itoo mà jya a mbo baIsrael. ²⁰ Bo tswé ghu tsó ñlòò ñkhi ji ñikwà ni mîghum mi ntaà. A ti mə ti bə a ñjîm a fa bîsa'a bi ala'a a mbo bo ñk'ò nywe'e a noò nganjtoò Nwî Samuel. ²¹ Ma mùu noò bo le mbetə Nwî mə tâ à fa mfò a mbo bo, a tigè mfa Saul yïi mə à le mbə mu Kish, ñlo a ñgwè'è Benjamin aa, mə tâ à bə mfò wàà nî ñlòò mîghum mi ñikwà. ²² Nwî à leè mfi'i yi aa, ñtigè ñghirə David nî mfò. Yuà ànnù à ni ànnù yïi mə Nwî yumbəŋ à le nswəŋ nlonŋ ŋaa yï aà: 'Mè lii nyə mə David mu Jesse à ni ñù yïi mə ñtii gha i doritə ghu nu aà, mbə ñù yïi mə à ka ghirə innù tsim jii mə mə lòò aà.' ²³ A le ñtigə mbə Yesu yïi mə à le mfè'è a ñgwè'è David aa, mə Nwî à le ñghirə a tigè mbə Nganjwèensə baIsrael, a ajanŋ yïi mə a leè mfoo ñkà'à aà. ²⁴ Mbəŋ tâ Yesu à ka ñlògînə ifà'á yi, le bəŋ Jon à kà mē aa nswəŋ ni a mbo baIsrael bitsim mə, tâ bo bəŋkə mîntii myaa, mma'atə innù jî bî jyaa ñkwèrə ñkî. ²⁵ Nòò yïi mə Jon à le ñka manşə ifà'á yi aa, ñswəŋ a mbo bo mə, 'Nî mòontə mə mə ni aa wò ε? Kaa mə si yu wa mə ni yu'utə aa bē. Lâ, yê ni! Yu wa mə a yòŋə a ñjîm mə aa, kaa mə si ku'unè a ajanŋ yïi mə mbə mə fèè mîkîrè mi ntaam jii i tswe ghu mîkòrè aà.'

²⁶ "Bilîm ba baIsrael, b'ò bi ñgwè'è Abraham ni bù bè bii mə ni b'ò nî Nwî aa, ñtoo mà yú yïi mə i ni yî ñywèensə

bè aa, ì zì mē a mbo bǐ'inè tsítsòŋ. ²⁷ Nlɔŋ mē bè bǐi mē bi le ntswe a Yerusalem aa, ni bǐtsyàsê byaa kaa bi le wa'à zi mē à ni ñù ñyweènsə bè; kaa wa'à kǐi nî ànnù yǐi mē ñighàà ni ñgǎŋntoo Nwǐ nǐi mē bi le si twon a ñjwɔŋgɔŋ tsim ni swonè ñlon ñгаа yǐ aa yu'ù. Bi le ñghìrè ñighàà ni ñgǎŋntoo Nwǐ ni fè'è boontə nyonə ajàn yǐi mē bi le nzwitə yi aa. ²⁸ Ka mē bi le wa'ǎ annù tsu yə yǐi mē Yesu à le fànsə mē mbə bi zwitə yi aa, bi le nswon a mbo Pilato mē tâ à ghìrè tâ bì zwitə yi. ²⁹ Bi màŋsə mē a ghìrè ìnnù tsim jǐi mē àŋwà'ànè Nwǐ a le nswon ñlon ñгаа yǐ aa, bi sigisè yi wa ati bàŋnè bàŋnè ñghɛɛ nlèè yi nisyè. ³⁰ Lá Nwǐ a yweensə yi ni nìwò; ³¹ ñjwi jǐ ghà'àtè jǐi mē i le si tigə nyonə aa, a di'ì ìbìi nù yi a mbo bè bǐi mē bo bo le nlǒ a Galilea ñkɔ'ɔ a Yerusalem aa, bǐi mē bo tigə mbə bǐyəfə bi a mbo bè bì tsim aa. ³² Bǐ'i zi aa nì ntoo yǐ ñsigìnè ma yú a mbo bù: Annù ya mē Nwǐ à le ñkà'à mē yu ka ghìrè a mbo bità bi bǐtaà bǐ'inè aa, ³³ à ghìrè mē a mbo bǐ'inè bǐi mē bǐ'inè ni bɔɔ byaa a ñjímə ajàn yǐi mē à yweènsə Yesu, a bú ntswe ntǐi aa. A ajàn yǐi mē bi ñwa'anə nî àŋwà'ànè bǐPsalm bi baa, mē,

'O ni mù ghà,

sii mè tigə taà ghò'

³⁴ Yuà a kǐ mbə annù yǐi mē Nwǐ à le nswon ñlon ajàn mē yu ka yǐ yweensə yi ni nìwò, tâ à wa'à a mum nisyè bwé aa: 'Ma ka fa mbɔɔnə ya yǐi mē ì nî yà mbə yǐ ànnù ññkon yǐi mē mè le ñkà'à a mbo David aa, a mbo wò.'

³⁵ Tsi'ì ànnù ññkon a ajàn yǐi mē à kǐ nswon a nî àdìgə àŋwà'ànè yǐ mɔ'ɔ aa mē, 'kaa ò ka wa'à mà'àtè tâ ñgàŋàfà'á ghò, yu wa yǐi mē à làa màŋsə aa, tâ à bwe nisyè.'

³⁶ Nlɔŋ mē David à le ñghìrè annù yǐi mē Nwǐ a lòò aa, a ni yǐi ñgù'ù aa, ntigə ñkwo, bi twinè yi bo bì bità bi, ìbìinú yi i bwé a nisyè. ³⁷ Lá yu wa yǐi mē Nwǐ à le nyweensə ni nìwo aa kaa à le wa'ǎ a nisyè bwé.

³⁸ "Bǐ'i lòò mē tâ nì zi mbá bilím ba baIsrael, mē bǐ'ì tsa ya a ñjím Yesu ma ghù ñzi a nswon ànnù a mbo bù ñlon ànnù lí'ínə ifansə innù. ³⁹ Nlɔɔ ni mē nì zi mē ñù ntsim yǐi mē à ññ ntǐi yi ghu nu aa, ìnnù tsim jǐi mē à fànsə a ñyonə ni ñòŋsə Moses aa, kaa i ka wa'à yi bú ntswa. ⁴⁰ Nì tseyesə lá mbì'ì ìnnù jǐi mē ñgǎŋntoo Nwǐ i le nswon aa, i tswá ghuu; ⁴¹ 'Yê nì, là'à bu bǐi mē ni tsa'a nî ñighàà ni Nwǐ ñwyə aa, nì ka tsin tsin hɛɛ kwo!

Nlɔŋ mē ànnù yǐi mē mē ghìrè a nsi bù sii aa,

à ni ànnù yï mē kaa nì ka yï wa'à bii, ka mē nù te'ε ntó'otē
tó'otē a mbo bù! "

⁴² Nòò yï mē Paul bo Barnabas le mànsè ñka mfe'ε wa ndânghòtē aa, bē bya bi swon a mbo bo mē tá bo bu mbii a njwîngòḡ yï mē i bù ñzi aa, ta bŭ swon innù ma jŭ jŭ ghà'àtē a mbo bo. ⁴³ Bi kà mē aa nseεnē wa ndânghòtē, baYuda bŭ ghà'àtē bo bì bē bi itoo dan bii mē bi le mbii annù Nwŭ baYuda aa, bi yonǽ Paul bo Barnabas. Bo tigē ñghaa a mbo bo ndi'itē waa mē tá bo gheε nŭ mbii a múm ìbòḡ Nwŭ.

⁴⁴ Bē bì tsim bii mē bi le ntswe wa a múm àla'a aa, bi le nzŭ a nyu'u ñghàà ni Nwŭ a nŭ ñjwîngòḡ yï mē i le nyòḡtē aà. ⁴⁵ Nòò yï mē baYuda le nyē nnòò bē wa aa, bi le nluu nŭ àghè'èñè; ñloginē ntigē nligitē nŭ ànnù yï mē Paul à le si swon aa, ñkii mbēgītē nŭ yi. ⁴⁶ Lā Paul ni Barnabas bāñnē m̄bu ñghaa bē nŭ m̄t̄t̄ nŭ àt̄añənt̄t̄i nswon mē "A le ñkù'ùnē mē tá ñghàà ni Nwŭ nŭ foo nzŭ a mbo bù. Lā àjàḡ yï mē nŭ tuu ñki lentē mē kaa nŭ si ku'ùnē a nji ìlòḡ yï mē i tswe nŭñkon a, bŭ'ŭ ka mà'àtē ghuu tigē ghèè ts̄ts̄òḡ a mbô bit̄zŭ Nwŭ. ⁴⁷ Nlon mē à ni ndi'i yï mē Mmà'àmbi à le mfa a mbo bŭ'ŭ aà, mē:

'Mē ghìrē ghuu mē tá nŭ bē ñkà'à a mbo bit̄zŭ Nwŭ,
i tigē ghìrē ni mē tá bē bitsim bì yweenē ñghεε nywe'e a
nlwŭ'ŭ m̄bŭ.' "

⁴⁸ Nòò yï mē bit̄zŭ Nwŭ bi le nyu'u ma mùu ajàn aa, ñdorē tsi'ŭ mbē ànnù, ñgha'asē Mmà'àmbi nlon ñghàà ni ma nŭ. Bē bii mē Nwŭ à leè m̄foo ntso'ò waa mē tá bì yi nji ìlòḡ yï mē i lwi'ŭ ññkon a, bi ññ m̄nt̄t̄i myaa a nu Kristo. ⁴⁹ Ñghàà ni Mmà'àmbi ni seèñē ñghεε idigē tsim maa m̄bù'ù.

⁵⁰ Lā baYuda ghèè ñswugitē bit̄a bi ala'a bi baYuda bo bi bāḡyè bŭ wē bii mē bi le si bo'ò nŭ Nwŭ aà. Bo loginē ñtigē ntso'ò nŭ àkòrē Paul bo Barnabas, m̄furē waa a múm àla'a bo. ⁵¹ Bo tigē ñyetē nsyē a mikòrē bo, a ndi'i mē a fūrē bo furē waa, ñtigē ñghεε waa a Ikonium. ⁵² Lā ñgānyөгônnù Yesu jŭ mē bi le ntswe a Antiokia aa, i le nluu ni ñdorē bo Azwŭ Nwŭ.

14

A ala'a Iconium

¹ Bo le ñghèè nŭ mbii tsi'ŭ maa ajàn a ala'a Ikonium. Paul bo Barnabas bo ghèè ñkuu a ndânghotē baIsrael ñghaa ni m̄ñjŭ yï mē bē bŭ ghà'àtē, baYuda bo bì baGrikia, bi le mbii annù Nwŭ. ² Lā baYuda bii mē bi le wa'à waa bii aa, bi le

ntotè bîtizî Nwî bya, mbisè mîntîi myaa a nu bɔɔ bi Kristo. ³ Ngãŋntoo Kristo jya le ntswe ghu a ni nòò yî òsyà, òswonè ni òghàà ni Mmà'àmbi nî àtànè nti. Mmà'àmbi a di'ì nî òsi mē òtoò yî yî òsigìnè ya mē bi le si swon nlon ibòn yi aa, à nî ànnù nîŋkonè. Mfa mida'a a mbo bo mē tâ bo ka nghirè ilensè innù bo bi ònnütisyâmbô. ⁴ Bè bîi mē bi le ntswe maa njò'ò àla'a aa, bi le nyàtè m̀bèè baa, bî m̀'ò bî ànnù yîi mē baYuda le si swon aa, bî m̀'ò bi kîŋ mbii ànnù yîi mē ngãŋntoo Kristo jya i le si swon aà.

⁵ Bîtizî Nwî bî m̀'ò ni baYuda bo bi bìlî byaa bi tan minàn mē bi di ngi'ì a nu bo, i tumtè waa nî ògò'ò. ⁶ Bo yu'u ntigè mfe'è òkhè òghèè waa a òla'a Lystra bo Derbe, jîi mē i le ntswe a Lycaonian aa, bo bi nî òtoo jîi mē i le ntswe maa mbî àdìgè aa, ⁷ ntigè nswonè nî òtoo yî òsigìnè ya ghu.

A òla'a Lystra bo Derbe

⁸ Nùmbàŋnè yî m̀'ò à le ntswe a ala'a Lystra yîi mē à le mbwenkè òlogìnè a noò yîi mē bi le njwe yi ghu aa, kaa a leè wa'à bùrè òtèè tèè. ⁹ A le ntswe ghu nnaŋsè nyu'utè ni òghàà nîi mē Paul à le si swon aà. Paul à le nyè mē à nîŋ nti yi ghu, òki ntswe nî àbîinti mē mbè bi tsu'ù yi. Paul à yè mē laa, òtigè nte'è mi'ì mi ghu nù. ¹⁰ Ntònè nswon ghu mbo mē, "Bîinè ntsinè nteè ni m̀kòrè m̀." Nùmbàŋnè wa a li mbîinè, òtigè òghantè. ¹¹ Ajànè mē nnòò bè wa i le nyè annù ya mē Paul à le nghirè aa, bo le òlogìnè òtigè ntònè ni òghàà ni Lycaonian nyaa nya nswonè ni mē, "Bînwî bèŋkè mē waa ntigè mbè tsò bè, òsigè ntigè ntswe a titi bî'inè." ¹² Bo fâ òkùm Barnabas mē à ni Zeus, òki ntigè ntwon Paul ni Hermes, òlon mē à le mbè yu yîi mē à le mbè ndii wàà, òghaa ni tsùsè àtù wàà laa. ¹³ Ngànma'anwî Zeus wa yîi mē òdàmà'a yî i le nghèsè òtswe tsi'ì wa mbèè àla'a aa, à le nzi nî m̀bòn bo bi òkya ni bîflawa, òlon mē bo bi nnòò bè wa bi le lòò mē bo ma'a ngãŋntoo Kristo jya tsi'ì tsò Nwî.

¹⁴ Lá ògãŋntoo Kristo jya, Barnabas bo Paul, bi yù'ù mē annù ya mē bi le si lòò a nghirè aa, òsatè itsè'è jyaa, òkhè òkuu nteè wa titi nnòò bè wa, òŋentè nji yàà m̀betè waa mē, ¹⁵ "Nî ghirè yulà ànnù aa a ya è? Bî'ì kî mbè aa tsi'ì bàmisònè tsò bù. Bî'ì zi faà aa a òkè'ènè òtoo yî òsigìnè a mbo bù, mē tâ nî bèŋkè ghuu, m̀ma'atè njoo adànè àdànè òzi a mbo Mmà'àmbi yîi mē à tswe nti aà. A ni yu yîi mē à le nnaŋsè aburè nî òsyè, nî òkî miyaa, bo bi ògòn òjoò tsim jîi mē i tswe ghu aà. ¹⁶ A le mbè mbîi aa, a ma'atè bè bi itoo bi tsim mē tâ ò à ka òghèè nî yîi m̀nji, ò à ka òghèè nî yî. ¹⁷ Lá, a di'ì nî àlèsè mē yu tswe ghu ògòn bìnòò bîtsim,

nyonə a n̄j̄m ìnnù j̄i sigìnè j̄i mə a ghìrè aà. A too n̄i m̀b̀h̀ǹ a mbo bù, i ló a aburə nsigə ntsu n̄i m̄j̄ī muu ni nòò ȳi mə à kù'ùnə aà. A fa ni m̄j̄ī a mbo bù ñk̄ī n̄lwensə ni m̀nt̄ī muu ni n̄idòrè." 18 Ka mə bo le nswon laa, a le ntsyànə a mbô ñgǎñntoo Kristo jya a ñkinə mə tâ bì tsuu waa mà'à tsó Nwí.

19 BaYuda bí m̄'ò bi le nlò a Antiokia ȳi mə à le ntswe a Pisidia aa, bo bì a Ikonium, nzi mbəñkə atu b̄ə bya bi b̄i ñj̄m yàà, ñtigə ntumtə Paul n̄i ñgò'ò, ñswunə yi m̄f'ε ni ghu a m̄m̄ àla'a ñwa'atə mə à kwò m̄. 20 Nòò ȳi mə b̄o bi Kristo bi le n̄z̄i ntswe ghu mbèè ñkarisə aa, a b̄īn̄è m̀bu ñkuu ñghε fu a m̄m̄ àla'à. Abèè a fù'ù mə yu ni Barnabas bo ghεε a ala'a Derbe.

Ajàn ȳi mə bo le mbù mb̄ī a Antiokia ȳi mə à tswe a Syria aà

21 Paul ni Barnabas bo le nswon ntoo ȳi ñsigìnè ya a ala'a Derbe, ñghirə ñgǎnyөгənnù Yesu j̄i ghà'atè ghu. Ntigə nlo ghu mbu b̄ī a Lystra bo bi Ikonium ni Antiokia ȳi mə à le ntswe a Pisidia aà. 22 Bo le nn̄ī m̄t̄ī a nu b̄o bi Kristo b̄ī mə bi le ntswe ghu aa, ñdīntə waa mə tâ bo tswa ab̄īnt̄ī yaa tsi'í ànnù n̄ñk̄on̄. Nswonə ni mə, "A ku'unə mə tâ bí'í tsya a m̄m̄ ñgi'í ȳi ñghà'atè m̀b̄on̄ ñkuuu a m̄m̄ ànnù nifò Nwí." 23 Bo yi ñghèè ni yulà ñghòtə bi tso'otè b̄īl̄ī bi ndânwí ghu, ñsi'isə ib̄īn̄ú waa ti j̄i, ñtsa'atə Nwí, ñnīn̄ə waa a mbô Mmà'àmbi ȳi mə bo le ntswe n̄i ñnīn̄ m̀nt̄ī myaa ghu nu aà.

24 Bo tsyà mə a ala'a Pisidia mman̄sə, ñtigə ñkuu a Pamphilia. 25 Ma mùu ala'a, bo swon ntoo ȳi ñsigìnè ya a ala'a Perga, ñtigə nlo ñghèè a ala'a Attalia. 26 Bo lò m̄ ghu n̄tigə ñkuu a abanə ñk̄ī, m̀bu mb̄ī ñghε fu a Antiokia, wa adigə mə bi le n̄t'ε n̄tsò'ò waa ghu, ntsa'atə Nwí a atu bo mə tâ à kwetə waa a n̄i ifà'à ȳi bi le ñghèè m̄fa'a aà.

27 Bo z̄i m̄ ñywe'e a Antiokia aa, ñghotə bandânwí bitsim, ñkε'εnə ñgòñ ñnnù tsim j̄i mə Nwíñgòñ à le ñghirə a nu bo aa, bo bì àjàn mə à le ñña'a m̄an̄j̄i mə tâ b̄īt̄z̄i Nwí tâ bì b̄ī ȳi aà. 28 Bo le n̄tigə ntswe ma mùu ala'a bo bì ñgǎnyөгənnù Yesu n̄tigə.

15

Ñghotə ndânwí Yerusalem

1 Bè bí m̄'ò bi le nlò a Yudea ñsigə a Antiokia, ñloginə ñka nd̄i'í n̄i ñnnù a mbo b̄o bi Kristo bya mə, "Kaa ni ka ȳi wa'à yweenə mə mbə bi tsuu ghuu ñètə a nyòñə ni n̄n̄sə Moses." 2 Paul bo Barnabas bo ligitè, ñswunə bo bo tsi'í

annù nîhkonè. Tsõ mè a le mbə laa, bi swon mə tâ Paul bo Barnabas bo bè bì mɔ'ɔ a Antiokia tâ bo kɔ'ɔ nghεε a Yerusalem nghεε nyə ngǎntoo jya ghu ni bìlîi bi ndânwî tâ bo bo ghaanə nlon ma yaà ànnù. ³ Nghòtə ì le ntigə tsyasə waa mə tâ bo ghεε. Bo kà mē aa nghεε, ntsya a ala'a Phonisia bo Samaria, ñkε'εnə a mbo bè a ajàn mə bitizî Nwî bi bəh̄kè mē mîntîi mya n̄zi a mbo Nwî. Ma yu ànnù a ghìrè n̄tîi bɔɔ bi Kristo i luu n̄i n̄idorè. ⁴ Bo ghèè mē ñkuu a Yerusalem, ñghòtə ì kwərè waa tsi'î n̄i n̄idorè. Ngǎntoo Kristo ni bìlîi bi ndânwî bi kî ñkwərə waa ni n̄idorə, bo tigè n̄swon ñkòh̄ innù tsim jîi Nwî à ghìrə n̄tsyǎ a nu bo aa, a mbo bo. ⁵ Lá ñgǎmbii Kristo jî mɔ'ɔ jîi mə ì le mbə baFarisai aa, bo le mb̄h̄nè n̄təə a ndəh̄ nswon mə, “A ku'unə mə tâ bì liginə ñh̄ètə bitizî Nwî ñki nghirə mə tâ bo ka nyu'unə n̄h̄sə Moses.”

⁶ Ngǎntoo Kristo jya bo bìlîi bi ndânwî bi tigè m̄boontə n̄tswe a n̄lèntə ma yuù annù. ⁷ Bo swùh̄nè mē ghu àgha'a a sa'atə, Peta a təə a ndəh̄ nswon mə, “Bilîm bâ, n̄i zi mə àgha'a a sà'à mē a ajàn mə Nwî à le n̄tsɔ'ɔ gha a titîi bù n̄too mə tâ mē ghεε nswon n̄too ȳi n̄sigìnə a mbo bitizî Nwî mə mbə bo yu'u mbii. ⁸ Nwìngòh̄ yumbòh̄ ȳi mə à zi mmòòntə ñú n̄tsim aa, a d̄i'ì mə yu beentə ànnù bitizî ȳi Làà, m̄fa Azwî Nwî a mbo bo, tsi'î ajàn mə à le ñki m̄fa a mbo b̄i'inè aà. ⁹ Kaa à le ñwa'ǎ ndènə a titîi bo ni b̄i'inè tε'è. A le n̄s̄i'î n̄tîi waa a ñj̄im àb̄iintîi yaa. ¹⁰ Ts̄itsòh̄, a tigè ñghirə akə mə tâ n̄i ka ñkwa'anə Nwî, m̄be'esə n̄i ñgǎnyeḡənnù Yesu n̄i àbè'è ȳi mə kaa b̄ita bi b̄itaà bi'inè b̄imbòh̄ le ñwa'ǎ a mbè'e zi, mə kaa b̄i'inə, n̄i ȳi'inə ñgaa kaa b̄i'inə s̄i a mbè'e k̄i n̄zi aa ε? ¹¹ Ngànə ghâ, b̄i'inè b̄ii mē b̄i'inè ka ȳi yweenə aa a ñj̄im ibòh̄ Mmà'àmbi ȳi'inə Yesu tsi'î a ajàn ȳi bo ka ȳi k̄ii yweenə ghu aà.”

¹² Nghòtə ya tsi'î n̄tsim ì le si'î mə swee nyu'u annù ȳi mə Barnabas bo Paul le ñkè'ènə aa, n̄i ìlènsə a bò'ɔ n̄i innũtsyâmbo j̄ii mə Nwî à le nghìrə a titîi bitizî Nwî n̄tsya a ñj̄im bo aà. ¹³ Bo m̄ansə mē ñghaa aa, Jems a ñentə ñj̄i ȳi ñghaa, nswon mə, “Yu'utə n̄i ànnù ȳi mə mə swon aa mba bilîm bâ. ¹⁴ Simon à n̄ansə mē a n̄tsɔ'tə ajàn ȳi mə Nwî à le nd̄i'ì ajàn ȳi mə annù bi tizî Nwî le n̄n̄ansə n̄tswe a nu yu, n̄zi m̄fi'ì bē bì mɔ'ɔ a titîi bo mə tâ bì bə bi. ¹⁵ Ma yuà ànnù a boòntə n̄i ànnù ȳi mə n̄toonwî ì le nswon a m̄úm àh̄wà'ànə Nwî aa mə,

¹⁶ 'Mmà'àmbi à swon mə, ma ȳu ka ȳi tsyǎ tâ mē bu mb̄i, mb̄h̄nsə n̄t̄h̄ Mfò David ȳi mə ì wò mə aa, ì bu ghurə m̄itsyè mi

i ghìrə tâ mì bu nnaṅsə ntsinə ntə

¹⁷ Ma mùu ajàṅ tâ àbùgə ṅgwè'è mu ṅù ntsim ì tigə nloo ni
Mmà'mbì

bo bì itoò tsim jii mə bi twonə waa nî ìkùmê ghá aà.

¹⁸ A nî àjàṅ yii mə Mmà'àmbi yii mə à lèè nte'ε ṅghìrə bi zì
ma yuà ànnù a ṅgu'u aa, à swòṅə.' "

¹⁹ Jems a ghèè nî mbii nswon mə, "A nî àmòontê ya mə
tâ bî'inè tsuu ṅgi'i a mbo bitizi Nwî bya mə bi bəṅkə waa
mbii a mbo Nwî aa ki fa. ²⁰ A ku'unə bə mə bî'inè ṅwa'anə
aṅwà'ànè ntoo a mbo bo nswon mə tâ bo tsuu miji mii mə
bi ma'a mīṅkobə ghu aa ki ji. Nki nswon mə tâ bo ma'atə
annù jirə, ṅki tsuu naà yii mə bi twèè bə nton yi aa ki kurə,
ntsuu aləə kii ki ji. ²¹ Nlon mə àgha'a a sà'à mē a ajàṅ yii
mə bi twonə nî nōṅsə Moses a mūm ṅghòtə a ṅwīṅgòn
baIsrael tsimè, ṅkii swonə nî ànnù yi a mūm àla'à tsimè."

Aṅwà'ànè yii mə bi le ntoo a mbo bitizi Nwî aà

²² ṅgāṅtoo Kristo jya ni bìlìi bi ndānwī ni ṅghotə ya ntsim
bi le ntigə mbii mə bo tso'ɔ bē bī mɔ'ɔ a titii bo i too waa
bo bì Barnabas ni Paul a Antiokia. Bo le ntso'ɔ bē bi baa
bii bi le mbə bītsyāsə a titii bo aà, a bə Judas yii mə bi le si
twon nū ni Barsabas aa, ṅki mbə Silas; ²³ ntigə ntoo waa nî
aṅwà'ànè yulà: "Bī'ī, ṅgāṅtoo Kristo ni bìlìi bi ndānwī ni
bīlīm buu bitsà'àtə ghūu bīlīm bi'i bi tsim bii mə bi ni bitizi
Nwī aa, bii mə bi tswè a Antiokia ni Syria bo ni a Cilicia aà.
²⁴ Bī'ī yu'u mə bē bī mɔ'ɔ bi le mfè'è a titii bī'ī nzi mfa nî
ṅgi'i a mbo bù, ṅghìrə mīntii muu mi tsə'ə nlon annù yii
mə bi le nswon aà. Lā kaa bī'ī le ṅwa'à waa too bē, kaa ki'ì
ndi'ì yī tsu a mbo bo ki mfa. ²⁵ Nlon ma yū ànnù, bī'ī bòontè
mē mbiinè tsi'ī bītsim mə bī'ī ka tso'ɔ bē i too a mbo bù,
tā bo ghèè bo bì bīlīm bi'i Barnabas bo Paul bii mə bī'inè
kəṅə. ²⁶ Bo fà mē ntswéntii yàa ntsim nlon Mmà'àmbi yī'inè
Yesu Kristo aà. ²⁷ Bī'ī too Judas bo Silas a mbo bù mə bo zi
nswon a mbo bù nî ntsū waa annù yii mə bī'ī ṅwa'anə aà.
²⁸ Bī'ī bì Azwī Nwī biinə mə tâ bī'ī tsuu ghūu nî àbè'è yi dàn
bè'èsə, ntsyatə julà itu ndi'ì: ²⁹ Nī tsuu miji mii mə bi mà'à
mīṅkobə ghūu aa lɔ ji; ntsuu aləə lɔ ji, ntsuu naà yii mə bi
twèè nton yi nzwitə aa lɔ kurə. Nī kii mba'atə nī ibii ghūu
nlon ajirə. Mbə nī ka ntsyēsə ghūu ntsuu ànnù ma yū yī tsu
ki ghìrə, bəə bon ni ghìrə sīgìnə. Bī'ī tsà'àtə ghūu." ³⁰ Bi le
ntoo ṅgāṅntoo mà jū a ala'a Antiokia bi ghèè ghu ṅghotə
bo bi Kristo mfa aṅwà'ànè ya a mbo bo.

³¹ Bè bya bi twon mə aṅwa'anə ya, nti waa i luu ni nìdore
nlon mə ànnù yii mə a le mfè'è ghu aa a le ndiintə waa.

³² Judas bo bì Silas bii bi le ṅki mbə ṅgāṅntoo Nwī aa, bo le

ng hàà bo bo nî àdanə noò ndiintə waa n̄fa ni m̄t̄i a mbo bo. ³³ Bo tswè m̄ə bo bo nî àt̄i noò, b̄o bi Kristo bya b̄u n̄too waa n̄ m̄b̄oənə m̄ə t̄a bo bu mb̄i n̄ghɛɛ a mbo b̄ə bya b̄i m̄ə bi l̄ɛ n̄too waa aà. [³⁴ L̄a Silas à l̄ɛ nl̄òò m̄ə yu b̄u tswɛ ȳi ghu.]* ³⁵ Paul ni Barnabas l̄ɛ mb̄u n̄tswe n̄ àt̄i noò àla'a Antiokia bo b̄i b̄ə b̄i gh̄à'at̄ə b̄i m̄'o, n̄swonə n̄ ànnu Nw̄i, n̄k̄i ndi'i n̄ ànnu Nw̄i.

Paul bo Barnabas yat̄ə.

³⁶ At̄i noò ȳi m̄'o à t̄sya m̄ə, Paul a swon a mbo Barnabas m̄ə, "S̄i bu mb̄i n̄ghant̄ə bil̄m bi'io a n̄ it̄oo j̄i m̄ə s̄i t̄ɛ'ɛ m̄ə n̄tsya ghu n̄swon ànnu Nw̄i a mbo bo aà, t̄a l̄ɛnt̄ə m̄ə bo gh̄ir̄ə m̄ə ak̄ɛ l̄ɛ." ³⁷ Barnabas à l̄ɛ nl̄òò m̄ə yu lòḡə Jon Mark t̄a bo bo ghɛɛ, ³⁸ L̄a Paul à l̄ɛ n̄swon m̄ə kaa a s̄i ku'ùn̄ə, n̄lon m̄ə à l̄ɛ mf̄òò m̄ma'at̄ə waa w̄a noò mb̄i ti gh̄ə m̄ə bi m̄əns̄ə àk̄òr̄ə nit̄əə yaa, a ma'at̄ə waa a Pamphilia, n̄kh̄ə mb̄i n̄ n̄j̄im̄ə. ³⁹ Bo l̄ɛ n̄swun̄n̄ə ghu si'i, n̄tiḡə nyat̄ə. Barnabas a lòḡə Mark bo yu kuu àban a n̄ghɛɛ a Cyprus. ⁴⁰ Paul a b̄an̄n̄ə nl̄oḡə Silas, b̄o bi Kristo bo t̄sa'at̄ə Nw̄i a atu bo m̄ə t̄a M̄m̄à'ambi à ka gh̄ir̄ə ib̄on a nu bo. ⁴¹ A tiḡə n̄tsya a Syria ni Cilicia, ndiint̄ə n̄ n̄ghòt̄ə j̄i m̄ə i l̄ɛ n̄tswe ghu aa m̄fa ni m̄t̄i a mbo bo.

16

Ajanə Timoti a b̄'o Paul ni Silas l̄ɛ n̄ghɛɛ a f̄à'à

¹ Paul a n̄ghɛɛ a ala'a Derbe bo Lystra, n̄tsi'i n̄ḡan̄ȳoḡənnu Yesu ȳi m̄'o ȳi m̄ə ik̄um yi i l̄ɛ mb̄ə Timoti aà. Nd̄ə ȳi à l̄ɛ mb̄ə n̄ḡamb̄i Kristo, mb̄ə n̄u baYuda, la taà ȳi a b̄an̄n̄ə mb̄ə n̄u baGrikia. ² B̄o bi Kristo bits̄im b̄i m̄ə bi l̄ɛ n̄tswe a ala'a Lystra bo a Ikonium aa, bo l̄ɛ si beent̄ə n̄ Timoti. ³ Paul à l̄ɛ n̄wa'at̄ə m̄ə yu lòḡə Timoti t̄a bo yu ghɛɛ. A w̄a'at̄ə m̄ə laà aa, n̄tiḡə n̄net̄ə yi. A l̄ɛ n̄gh̄ir̄ə maa ajan aa m̄bi'i n̄gaa baYuda b̄i m̄ə bi l̄ɛ n̄tswe maa adiḡə aà, n̄lon m̄ə b̄ə bits̄im bi l̄ɛ n̄zi m̄ə t̄a b̄i Timoti à l̄ɛ mb̄ə n̄u baGrikia. ⁴ Ajan m̄ə bo l̄ɛ si kar̄ə n̄kuu n̄ ib̄u'u it̄oo j̄ya aa, bo l̄ɛ si k̄è'èn̄ə n̄ innu j̄ya m̄ə n̄ghot̄ə n̄ḡan̄ntoo Kristo bo b̄i b̄i bi nd̄an̄w̄i bya a Yerusalem bi l̄ɛ n̄ts̄ər̄ə aa a mb̄o n̄ḡan̄mb̄i Kristo. Ndi'it̄ə n̄ waa m̄ə t̄a bo tiḡə nl̄əə b̄in̄on̄s̄ə ma bȳa. ⁵ Maa ajan n̄ghot̄ə i l̄ɛ si kwe, n̄t̄i n̄ghɛɛ a m̄um àzw̄i, n̄d̄u waa i k̄i n̄gha'at̄ə n̄ n̄j̄w̄i ts̄im̄ə.

Ajan ȳi m̄ə n̄j̄ə t̄ə t̄ə i l̄ɛ n̄l̄ Paul a Troas aà

⁶ Bo l̄ɛ gh̄è n̄kuu n̄tsya a mb̄u'à àla'a Phrygia bo Galatia n̄lon m̄ə kaa Azw̄i Nw̄i kaa a l̄ɛ n̄wa'à b̄i m̄ə t̄a bo swon

* 15:34 Kaa at̄i ma ȳu a s̄i a m̄um n̄nw̄à'an̄ə j̄i m̄'o tswè

ntoo ya a mbù'ù àla'a Asia. ⁷ Bo ghèè mē ñghεε ñkù'ù a ala'a Mysia aa, ñywe'etə mə bo kuu a mbù'ù àla'a Bithynia, kaa Azwĩ Yesu kaa a wa'à beentə mə tâ bo kuu ghu. ⁸ Bo tigə ñkuu ghεε ntsyà Mysia ñghεε a Troas. ⁹ A ghirə mbə nĩtugə, ñjèè təə təə i lê Paul, a yə ñũ Macedonia a təə mbu'u nĩ mbo ntwonə nĩ, nswonə ni mə, “Too nzi faa njii a Mecedonia, ñkwetə yi'!” ¹⁰ Ajàn mə ñjèè ya ì le nle Paul aa, bĩ'ĩ le tigə ñtantə nũ yĩ'ĩ a nló ñghεε a Macedonia nlon mə bĩ'ĩ le nzi a laa mũm nĩti bĩ'ĩ mə Nwĩ a twonə nĩ yi'ĩ mə tâ bĩ'ĩ zi nswonə ntoo yĩ ñsigənə ya a mbo bē bi maa adigə.

Ajàn yĩ mə Lydia à le mbəñkə nĩti yi aà

¹¹ Bĩ'ĩ le ñghèè ñkuu aban a Troas ntoo ñkì nĩsinə ñghεε a Samothrace. Bĩ'ĩ ghèè mē ñle àbèè fu'u, bĩ'ĩ ghèè a Neapolis. ¹² Ntigə mbu ñlò ghu ñkuu ñghεε a mũm àla'a Filippi, a ala'a yĩ tsyàmbũ yĩ mə a tswe a mbù'ù àla'a Macedonia, mbə atoo yĩ mə baRoma le si bu'utə aà. Bĩ'ĩ le mbə ntswetə ndù njwi jĩ mɔ'ɔ ghu. ¹³ A bə mē a njwĩngɔn bĩ'ĩ fε'è wa a mũm àla'a ñghèè a mbèè àghəñə ñkì mə bĩ'ĩ le ñwa'atə mə à nĩ àdìgə yĩ mə mbə baYuda ghotə ghu a ntsà'atə Nwĩ. Bĩ'ĩ le ntswe a nsye ñghàà a mbo bāngyè bũ mə bi le ñghotə ghu aà. ¹⁴ Yĩ mɔ'ɔ yĩ mə à le nyu'u annù yĩ mə bĩ'ĩ le si swonə aa, à le mbə Lydia yĩ mə à le mbə mu Thyatira aà. A le si fèè nĩ ñtsə'ə jĩ bagitə ji tìndùù. A le mbə māngyè yĩ mə à le si bɔ'ɔ nĩ Nwĩ. Mmà'àmbi à le ñña'a mĩtsyé mi mə tâ nanşə nyu'utə annù yĩ mə Paul à le si swonə aà. ¹⁵ Lydia a bɔ'ɔ nĩ bə bũ mə bi le ntswe a nda yu aa, bi tigə ñkwere ñkì. Bi kwèrə mə ñkì aa, a tigə ñtwonə yi'ĩ mbu'u mbo a mbo bĩ'ĩ ñswonə mə, “Nĩ zi tá bĩ'inə ghεε ntswe a nda mə mə mbə nĩ zi tsi'ĩ annù nĩkon mə mə tìgə ñgāñmbii Kristo wa yĩ mɔ'ô.” A swonə laà, ñtigə ñgaansə yi'ĩ bĩ'ibo ghèè.

A ndātsan a ala'a Filippi

¹⁶ A bə a njwi yĩ mɔ'ɔ bĩ'ĩ kà ñghεε a adigə yĩ mə bi le si tsà'atə Nwĩ ghu aa, mbooo mumāngyè yĩ mə à le mbə àbù'ù, Azwĩ yĩ bi a tswé ghu nu mbə yĩ mə a le si ghirə a swonə nĩ ñnnù jii mə i ka fε'è aà. Mumāngyè ghú à le si fà'a ñkabə yĩ ñwè a mbo bə bũ mə bi le nyuu yi aa, nĩ àjàn mə à le si swonə nĩ ñnnù jii mə i ka fε'è aà. ¹⁷ A le si tigə ñyonə nĩ yi'ĩ bĩ Paul, ñtəñnə nswonə ni mə, “Bə bulà à ni ñgāñfà'a Nwĩngɔn Ako'òntsirə. Bo kè'ènə aa mājñi yĩ mə mbə bə tsyā ghu nyweenə aa a mbo bù.” ¹⁸ A le si ghirə ma mùu ajàn ni mĩtugə mi njwi mĩ ghà'atə; ñywe'e a noò yĩ mə ñtəñ Paul i le nnanşə nlwi ghu nũ. Paul a karikə yi ñswonə a mbo àzwĩ yĩ bi ya mə, “Nĩ ñkũm Yesu Kristo, mə swonə a mbo wò

mə tá ò fɛ'ɛ ghu nú." Azwí yí bí ya a kî ñghesə fɛ'è yi tsi'í maa noò.

¹⁹ Nòò yíi mə bíbôn bi le yə ajàn mə mánji ñkabè waa wa à bí'í mē aa, bo banñè Paul bo Silas, ñswonə waa ñghɛɛ ni bo a nsaanə, ñtɛ'ɛ waa a titii bità bi ala'à. ²⁰ Bo logè waa ñghɛɛ ni bu a nsi ñgǎnsa'a ala'a baRoma ñswonə mə, "Bulà bə à ni baYuda, ñfa nî ñgi'í a múm ala'a bí'í. ²¹ Bo di'í ni bíndonjgón bii mə kaa bi sí bí ala'à bí'í bə. Bí'í laa mbə baRoma, kaa mbə bí'í wa'à bíndonjgón ma bú bii kè ñka nləə." ²² Nnòò bə wa i yón ñkuu a atu bo, ñtigə ñinə nî ànnù ya a nu Paul ni Silas. Ñgǎnsa'a ala'a jya i sàtə itsə'ə a nu Paul ni Silas, ñswonə mə tá bí nanjə ñghɔɔ waa. ²³ Bi nanjə mə ñghɔɔ waa nî ñí jī ghà'atə, ñninə waa a ndátsan, ñswonə a mbo ñgànmbé ndátsan wa mə tá à nanjə ñka mbe waa. ²⁴ Ajàn mə ñgànmbé ndátsan wa à le nyu'u aa, a le ñninə waa a múm ñja'à ndátsan yíi mə i le ntswe a mum aa, ñghirə bi tswa mikòrə myaa ñkoo a ni mika'à.

²⁵ Itugè i tii mē, Paul bo Silas bo kâ ñtsa'atə nî Nwí ñyəə ni mikòò ñgha'asə nî Nwí, ñgǎñətsan jya jī mɔ'ɔ jii mə i le ntswe wa andátsan aa, bo le si yu'utə nî ajàn mə Paul ni Silas le si gha'asə nî Nwí aà. ²⁶ Nsyɛ i wi'íkə ñtsiginə tsi'í ni mítii, ñtsigə ndátsan ya nsigə nywe'e nî átsənda, mintsù mi nda mitsim mi wi'íkə ñña'akə waa, itsan jya jii mə bi le ñkòònkə waa ghu aa, i teenkə ñwokə a nsyê. ²⁷ Nòò yíi mə ñgànmbé ndátsan wa à le ñwi'inə ñyə mə íbà'a ndátsan jya i jwaanjə ñtəə aa, ñwa'atə mə ñgǎñətsan jya i khəkə mē tsimə. Ntsɔ'ɔ munwí ñtsó yí a mba'a mə yu sò yi ghu kwo. ²⁸ Paul a tɔñnə tsi'í niti ñswonə ghu mbo mə, "Tsèe íbi yí tsu ghirə bə, wa bí'í tswə faà tsi'í bí tsimə."

²⁹ Ñgànmbé átsan wa a swon bi zí ni lám a khə ñkuu ni ghu, ñtsiginə, ñwo a nsi Paul bo Silas. ³⁰ Nlogə waa bo bo fɛ'è ñghentə a bɛɛ, a betə mə, "Bitaà, mbə mə ghirə mə a kə nyweenə ɛ?" ³¹ Bo kwi'í ghu mbo mə, "Ñin ntii gho a nu Mmà'ambi Yesu, bon ò ka yweenə bu bí ñgwè'è yò."

³² Bo tigè ñswonə annú Mmà'ambi a mbo bo bo bí a mbo bə bí tsim bii bi le ntswe wa múm nda aà. ³³ Tsi'í maa abantə noò nitugə, ñgànmbé átsan wa a logè waa, ñsi'í íla'à jyaa; yu bo bí ñgwè'è yí bo burə ñkwerə ñkí. ³⁴ A logè Paul bo Silas bo bo kɔ'ɔ ñghèè a nda yu, a fa miji a mbo bo tá bo jì. Yu ni ñgwè'è yí le nluu ni ñidorə nlon mə bo le ñin ntii waa a nu Nwí aà.

³⁵ Abèè a fù'ù mē bità bi ala'a bi baRoma bi too bíburəsi mə tá bí zi nswonə mə tá bí ma'atə bə bya tá bí ghɛɛ. ³⁶ Ñgànmbé átsan wa a swon a mbo Paul mə, "Wa bità bi

ala'a bi tòò mē ɲkɛ̀ mē tã bì ma'atē ghuu Silas. Nì tse mà'àtē la tsìtɔ̀ɲ i ghèè ghuu nî m̀bɔ̀ɔ̀nê."

³⁷ Paul a swon a mbo n̄tsyàsè bìburəsì wa mē, "Kaa bi kì wa'à yē mē b̄i'ì fansē annù tsu, lá m̀baɲnē ɲghòò yì'ì a nsi bē, b̄i'ì k̄i mbē baRoma. Bi màɲsē mē a ɲghòò yì'ì, m̀ma'a yì'ì a ndãtsan̄. Tsìtsɔ̀ɲ bi tigē n̄lɔ̀ mē bi ɲɲe'esē fi'ì yì'ì bē nî àlò'òsè! Kaa m̀bē a k̄i'ì maa ajàn ghèè! Tã bità bi ala'a bi baRoma bya bo b̄imbɔ̀ɲ tã bì zi mfi'ì yì'ì."

³⁸ Bìburəsì bya bi lē ɲghèè ɲkē'ēnē a mbo bità bi baRoma byâ. Ajàn mē bi lē nyu'u mē Paul bo Silas lē mbē baRoma aa, n̄bɔ̀'ɔ̀ n̄i lē n̄tswa waa, ³⁹ bi tigē ɲghèè ɲghèè m̀bu'u mbo a mbo bo mē bì li'inē ifansennù jyaa. N̄tigē mfi'isē waa wa ndãtsan̄, n̄swon a mbo bo mē tã bì ma'atē ala'a ya mfē'è ɲghèè waa. ⁴⁰ Paul bo Silas bo mà'àtē ndãtsan̄ ya ɲghèè a nda Lydia, n̄tsi'ì bɔ̀ bi Kristo ghu, ɲghaa a mbo bo, n̄di'itē waa mē bo ka ɲgaansē miti'ì myaa. N̄tigē n̄lɔ̀ waa.

17

A ala'a Tesalonika

¹ Paul bo bì Silas bo lē n̄tsya a ala'a Amfipolis n̄i Apollonia ɲghèè nywe'e a ala'a Tesalonika, a adigē ȳi mē ndãghotē ì lē n̄tswe ghu aà. ² Ajàn ȳi mē Paul à lē si gha'asē ɲghirē aa, à lē ɲghèè ɲkuu wa ndãɲghotē. A lē si ghèè ghu a n̄jw̄ɲgòn bo bì bē ghàà ligitē n̄lɔ̀ ɲghàà n̄i Nw̄i, a n̄i ɲgyà ji tarē. ³ A tɔ̀'ɔ̀tē n̄i n̄ji'ì ànnù Nw̄i, n̄di'ì n̄i a mbo bē bya mē Ayo'ò Nw̄i wa à lē n̄tswe n̄i nyē ɲgi'ì i k̄i yweenē n̄i n̄wô, n̄swon mē, "Yesu ghù mē mē kē'ēnē a mbo bu aa, à n̄i Ayo'ò Nw̄i wâ."

⁴ Bo b̄i mɔ̀'ɔ̀ bi lē yu'u a kuu a atu bo, bo b̄i ànnù ya mē Paul n̄i Silas lē si swonē aà. BaGrikia b̄i ghà'àtē b̄i bi lē si bɔ̀'ɔ̀ Nw̄i aa bo bì b̄an̄gyè b̄i ghà'àtē b̄i mē bi lē mbē b̄i òrìsē aa, lē ɲk̄i mbii.

⁵ Lá baYuda lē n̄tswe n̄i àghè'ènē a nu bo, ɲghèè a atu m̄mf̄an̄nē ɲghotē n̄nɔ̀ bē, bìbwèrē bo bì bē b̄i bi, ɲghirē bo n̄ɲhē àbùùrē wa m̄m̄ n̄j'ò'ò àla'a, ɲghèè mbù'ù fikòrē a ndugē ɲù ȳi mē bi lē si twonē n̄i Jason, ɲwa'atē n̄i mē bo ka yē Paul n̄i Barnabas ghu, i tswa waa i swun̄ ghèè fa a mbo bē byâ. ⁶ La kaa wa'à waa yē, n̄tigē m̀baɲnē a Jason bo bì bɔ̀ bi Kristo b̄i mɔ̀'ɔ̀, n̄swun̄ waa nzi n̄tē'e a nsi bità bi ala'a, n̄tɔ̀ɲnē n̄swonē n̄i mē, "Bē bulà mē bi bēɲkē mē mb̄i n̄tsim̄ n̄i m̄tumfu'u aa bi k̄i mē n̄zi ɲkù'ù a n̄j'ò'ò àla'a b̄i'inē, ⁷ Jason a k̄i n̄lɔ̀gē waa n̄lɔ̀ a m̄m̄ nda yu. Bo bitsim̄ wô n̄i b̄in̄ɔ̀sē bi Kaisa n̄swonē n̄i mē m̄f̄ò ȳi mò'ɔ̀ à b̄i n̄tswe ghu, ìk̄um̄ ȳi i bē Yesu." ⁸ Bē bya a bɔ̀'ɔ̀ n̄i bità bi ala'a bi yù'ù

mê ma nùu nìghàà, nìbò'ò ni tswâ waa, àtù yaa a buurè. ⁹ Bìtá bi ala'a bya bi le nghìrè Jason bo bì àbùgè bê bo twù ñjò a ni ñduu ñkabè yíi mē bi le ntsèrè aa, bi tigè mma'atè waa bi ghèè.

¹⁰ Itugè i ghèsè mê mfi, bɔɔ bi Kristo bya bi too Paul bo Silas bo ghèè a Berea. Bo ghèè mê ñku'u ghu, nghèè a ndânghòtê. ¹¹ BaYuda bii mē bi le ntswe a Berea aa bi le ntswe nî ñtíi yí sigìnè ñkɔŋə nî ñyù'utè ànnù, ñtsya bê bii mē bi le ntswe a Tesalonika aà. Bo le nyu'utè ntoo ya tsi'í nî ñìdorè, ñtɔwŋə nî nìghàà ni Nwí tsi'í ñjwí tsim a mfiŋsə nyə mē ànnù ya mē Paul à le si swon aa à nî ànnù nîŋkon kè àbaŋŋənnù le. ¹² Bo bì ghà'atè bo le ñiŋ mânti myaa a nu Kristo, bàŋgyè bi Grikia bì ghà'atè bii mē bi le mbè bì kò'ònè aa, bo bì mbàŋŋè baGrikia bi le ñki mbii. ¹³ Lá baYuda bii bi le ntswe a Tesalonika aa bi le nyu'u mē Paul à kì mê ñswon nìghàà ni Nwí a Berea, ntigè nzi ghu, ntotè bê ñlɔginə ŋgi'í ghu. ¹⁴ Bɔɔ bi Kristo bya le nghèsè ñlɔgə Paul ñtsyasə mē à ghèè a aghəŋə ñki, lá Silas bo Timoti bú ñtswe fu a Berea. ¹⁵ Bè bii mē bi le nghèè ntsyàsə Paul aa bo le nghèè ñghèè ñkù'ù a ala'a Athens a bú mbensə waa nî ñjìm a ala'a Berea; ñtooo waa a nu Silas ni Timoti mē tá bì wansè ñzi ñzi ntsi'í yi.

A ala'a Athens

¹⁶ Paul à kà mê aa nyu'utè mē tá Silas bo Timoti bo zi Athens aa, ñtíi yí i luu nî àjəŋnè ñlon mē à le nyə mē ñjò'ò àla'a mà ya i le nluu ni mìkobè aà. ¹⁷ Ma mùu ajaŋ a tigè ñghèè a ndânghotè ntigè swuŋnə bo bì bè ghu, baYuda bo bì tìzìnwí bii mē bi le si bɔ'ò nî Nwí aa. Ñkii nghèè ni idigè mītaa a ŋgòŋ mītugè mi njwi mī tsim, a mbo bè bii mē bi le ntswe ghu aà. ¹⁸ Ñgāŋndi'innù jī mɔ'ò jii mē bi le si tɔwŋə nî waa ni bìEpicurean bo ni bìstoics aa, le nzi ntsi'í yi bo bo tigè ñswuŋnə. Bo bì mɔ'ò bo betè ni mē, “Ajàn ŋú yí tighə mē à zī ànnù a lòo aa ñdì'ì àkè ε?” Bì mɔ'ò bì kwi'í mē, “A bə tsi'í tsò a swonə ànnù bīnwí bi itoo dāŋè.” Bì le nswon ma mùu ajaŋ aa ñlon mē Paul à le si swonə nî ànnu Yesu a ajaŋ yíi mē à le nyweenə ni ñèwo aà.

¹⁹ Nyon maa ajaŋ bi le ñlògè Paul ñzi ni ghu a nsi ñgāŋndasa'a jii mē i le ntswe maa njò'ò àla'a aà bi tɔwŋə ni Arios Pagos aa, nswon mē, “Bì'í lòo a nzi ànnù yí fii yù mē o ghàà ñswonə aà. ²⁰ Innù ma jú jī ghà'atè jii mē o swon aa, i funə yi'í aà fùnè kaa bí'í wa'à nanşè ñzi nî ànnù yíi mē o swon aà. Bì'í lòo a nyu'u ànnù yíi mē o nanşə swon aà. ²¹ Nlon mē bè bì ghà'atè a njò'ò ala'a Athens bo bì bìgì

bii mə bi le ntswe ghu aa, bo le ηkǝŋ a mbwesə nòò wàà a nswon̄ a ηki yu'u innù j̄i fii j̄ii mə i le si ghèsè m̄f̄ε aà.”

²² Paul à le ntəə a ndəŋ wa atit̄ii Arios Pagos, ñswon̄ mə, “Bù bè baAthens, mè yə mə tsi'í n̄i innù j̄i ghà'atè mə n̄i kǝŋê ànnù Nwĩ. ²³ Nlon̄ mə àjàŋ mə mə k̄i si tsyà a múm ñjò'ò àla'a bu nlii n̄i ñjoo j̄ii mə n̄i mii aa, mè k̄i yə mə àdìgè n̄ikentə n̄i m̄o'ò n̄i mà'a Nwĩ n̄i m̄o'ò n̄i ηwa'anə ghu mə n̄i tswə aa a mbo nwĩ ȳii mə bi s̄i z̄i. Nwĩ wa ȳii mə n̄i le si mmii n̄ii ka mə n̄i le ηwa'à ghūu zi aa, à n̄i Nwĩ ma wa mə mè zi n̄i ghu ts̄its̄on̄ə aà.

²⁴ “Nwĩ wa ȳii mə à le nnaŋsə mbi yù bo bì ñjoo ts̄im̄ j̄ii mə i tswə ghu aa, à n̄i yu mbə Mmà'àmb̄i àbùrè b̄o ñsyé. Kaa mbə a wa'à yi a múm ñdāmà'anw̄i ȳii mə a ghùrə b̄am̄is̄on̄ aa tswé b̄ê. ²⁵ Kaa à si ayoò tsu ȳii mə mbə b̄i'inè fà'à ghu mbo n̄i mb̄o mi'inè aa lòò b̄ê, ñlon̄ mə à n̄i yu ȳii mə a fa n̄tswént̄ii bo bì àzw̄i a mbo ñgòŋ ñjoo ts̄im̄ bo bì a mbo bè b̄its̄im̄. ²⁶ A le n̄tsyà aa tsi'í a n̄j̄im̄ ñù m̄is̄on̄ ȳi n̄f̄uùrè ñnaŋsə ηgǝŋ b̄ê bì ts̄im̄ b̄ii bi tswə f̄aa n̄syé aa a mbuu mbuu a idìgè idìgè tsi'í aj̄an̄ mə à le nlèè aà. A k̄i mbə yu ȳii mə à lèə a noò ȳii mə mbə ànnù tsu a f̄ε'è ghu aà. ²⁷ A le ηgh̄irè maa aj̄an̄ aa mə mbə bi k̄a ñl̄oo n̄ii, k̄è nòò m̄o'ò ηgh̄irè ñsw̄erit̄ə nyə yi. Ka mə kaa à s̄i naŋsè ñtswe t̄a àgha'à yi t̄a à sa'a aà. ²⁸ Tsi'í ts̄o mə ñù ȳi m̄o'ò à le nswon̄ mə, ‘B̄i'inè tswə n̄tswént̄ii ȳi'inè aa ghu múm n̄u, ñk̄ii ñkarə aa tsi'í ghu mum n̄u.’ A k̄i ñfinə aa aj̄an̄ ȳii ηgǝŋwà'ànə ñηwà'ànə juu j̄i m̄o'ò i swon̄ mə, ‘B̄i'inè laa ηki mbə b̄oò bi.’ ²⁹ Ts̄o mə b̄i'inè n̄i b̄oo bi Nwĩ aa, t̄a b̄i'inè tsuu ki wa'atè n̄i mə m̄arè ȳi à n̄i ȳi f̄iŋkobə fi tsu mə bi gh̄irə n̄i gold, k̄è n̄i silva k̄è n̄i ñgò'ò ȳii mə a lòb̄it̄ə ñù nnaŋsə aà. ³⁰ A le mbə mb̄ii Nwĩ a le si foon̄sə n̄i ànnù j̄ii mə bè le si gh̄irè n̄i m̄bu'u aà, kaa bi le ηk̄i'ì zi aà, la ts̄it̄on̄, a swon̄ə n̄i a mbo bè b̄its̄im̄ a ηgòŋ idìgè ts̄im̄ mə t̄a bo b̄əŋkə m̄int̄ii myaa, mmà'atè ib̄i waa. ³¹ Nlon̄ mə à k̄a'à mə n̄jwi ȳii mə yu ka yi tso'ot̄ə misa'a mi b̄ê b̄its̄im̄ f̄aa mbi ghu a n̄i m̄ân̄j̄i ȳii mə à ts̄inə i tsyà aa a n̄j̄im̄ ñù ȳi n̄f̄uùrè ȳii mə à tsò'ò aà. A d̄i'ì ma ȳi a laa n̄i ñsi n̄i ñsi ñyon̄ə a aj̄an̄ ȳii mə à le nyweensə yi n̄i ñwo aà.”

³² Bo yù'ù mə Paul a ghaà n̄i ànnù ñlon̄ aj̄an̄ mə b̄ə yweenə n̄i ñwo aa, bo b̄i ghà'atè le si wyè n̄ii, lá b̄i m̄o'ò bi swon̄ mə, “B̄i'ì kǝŋ mə t̄a ò ku'usə nswon̄ə annù ma ȳi a mbo b̄i'ì.” ³³ Paul à ghaà mə laa ntigè ηgh̄ε yi. ³⁴ Bè b̄i m̄o'ò bi le nyon̄ ñtsi'ì ȳi ñniŋ nt̄ii waa a nu Kristo. A tit̄ii bè ma b̄u, Dionysius ȳii mə à le mbə ñù Arios Pagos wa ȳi m̄o'ò

aa, bo bì màngyè yí mò'ò yíi mē ìkǔm yi i lē mbə Damaris aa, nì bē bì mò'ò bì lē ntswe ghu.

18

Ajàn yíi mē Paul à lē ntswe a ala'a baKorinto aà

¹ Ma jù ìnnù tì mē tì tsyá Paul a ló a ala'a Athens ñghɛɛ a Korinto. ² A lē ñghɛɛ aa nyə ñú baYuda yí mò'ò, ìkǔm yi i bə Aquila, a kî mbə ñú Pontus, yíi à lē tì bə aa bó ñgwê yí Priscilla ghèsè mē ñlò aa a ala'a Itali ñzi nlon mē Gúmnàà Claudius à lē ntsèrè mē tâ baYuda bitsim bì fɛ'ɛ a ala'a Roma. Paul à lē ntigə ñghɛɛ ntsi'i waa. ³ A lē ñghɛɛ ntigə ntswe bo bo fà'à ñlon mē bo bo lē si fà'à aa àbəñə àfà'à yí fùurè, a bē ifà'a nnañsə ìtsè'è jii mē bì lē si ghùrè mîntàn ghu aà. ⁴ A lē si tigə ñghɛɛ nì a ndághòtə a njwíngòñ tsim, ñswonə nî ànnù Nwí a mbo baYuda bo bì baGrikia, bo bo swúñnə a tigə ñnañsə nto'otə nì a mbo bo.

⁵ Nòò yíi mē Silas bo Timoti lē nlò a Macedonia nzi ntsi'i yi aa, Paul à lē ntigə mfa noò yí ñstsìm a nswonə ànnù Nwí, ñnañsə nto'otə ndi'i nî ñsi nì nsi mē a mbo baYuda mē Yesu à bə aa Ayò'ò Nwí wá. ⁶ Nòò yíi bo lē ntsu'u ñka ntuu ntoo yí ñsigìnə ya ñkii mbəgìtə nî Paul aa, a bu'utə ìtsè'è jì ñswonə a mbo bo mē, “Aləə nū yuu a ka kuu tsi'i a atu bù! Nì bə kwo a múm ìbì bù boñ kaa mbə bì wa'à gha firè. Nlogìnə tsítsòn, mē ka ghèè gha a mbo bì tì zì Nwí.” ⁷ A lē ntigə nlo ñghɛɛ a nda Titus, Justus, ñú àtoo dàn yíi mē à lē si bə'ò nî Nwí, ñdùgə yí ì tswé wa mbèè ndánghòtə baYuda aa. ⁸ Krispus, yíi mē à lē mbə ñú yí mò'ò yíi à lē si lèntə nî ndánghòtə ya aa, à lē mbii Nwí bo bì ñgwè'è nda yi tsimè; baKorinto bí ghà'àtə bii mē bì lē si yu'u nî ànnù ya mē Paul à lē si swonə aa lē si kii mbii bì murè nî waa a ñkì.

⁹ A bə mē nítugə a njwi yí mò'ò, Mmà'àmbi a swonə a mbo Paul nî ñjèè təə təə mē, “Tsee kì bə'ò, bàñnə ka nswonə ntoo ya ntsuu ntsù gho kì kutə; ¹⁰ ñlon mē mē tswe bì'ò, kaa mbə ñú wa'à gho lò məontə, nləənsə nì a nnìñ ñgì'i yí tsù a nu wò ñlon mē mē tswe nì bə bì ghà'àtə fàa njò'ò àla'a.” ¹¹ Paul à lē ntigə ntswe a ala'a baKorinto alòò yí fùurè nì bèsàn bì nto'o, ñdi'i nì ñghàà nì Nwí a mbo bo.

¹² La nòò yíi mē Gallio à lē mbə atu bìGúmnàà a mbù'u Achaia aa, baYuda bì lē ntañtə ñkì mbiinə bitsim, ñzi bàñnə Paul, ñghɛɛ nì ghu a ndása'a ¹³ ñswonə nì mē, “Mbâ ghú a totə nî bə mē tâ bì ka ñgha'asə Nwí nì mánjì yíi kaa à sǐ nì nòñsə ku'ùnə.” ¹⁴ Paul à ñà'à mē ntsù yi ñka nlò a ñkwi'i, Gallio a swonə a mbo bàYudà bya mē, “A ghìrə mbaa mbə mē ñú ghú à wo aa nòñsə kə mē à bù'ù aa annù tsu a múm

àla'a bonj mē tswe nì nòò a nyu'utə isa'á ghuu ghú mbá baYuda; ¹⁵ lâ, tsǒ mē à bē aa ìnnù ñlonj mighàà bo bì m̀k̀m̀ nì ǹǹs̀è ghùù aa, nì ghɛɛ ǹl̀è̀nt̀è ma yaa ànnù búmbɔ̀ǹɔ̀; mē tuu mē kaa mē ka wa'à nù ñsa'a ìj̀j̀ǹ innù ma jù bē." ¹⁶ A le ntigə furə waa mē bo fɛ'ɛ wa ndása'à. ¹⁷ Bo bitsim le mbanjə Sosthen, nù lèntê ndághotə wa, ñghɔɔ yi tsi'í wa nsí ndása'à. Kaa Gallio à le njwa'à yi ma yù ànnù kwɛ'è.

¹⁸ Ma yá ànnù a tsyà mē, Paul a bú ntswe njwi jì ghà'àtè, nifa filo fi bɔɔ bi Kristo bya, ntigə ntoo ñkì ñghɛɛ a Syria, à kà maa ñghɛɛ aa, ñlɔgə Priscili nì Aquilla bo bo ghɛè. A le ñghèè ñywe'e a Cencriya aa, ñkɔɔ atú yi ñlonj mē à le njwərə akàà yí m̀'̀. ¹⁹ Bo le ntigə ñghɛɛ ñkuu a Ephesus a ma'atè waa mbanjə ghèè a ndánghotə ñka nswonə nì ànnù Nwí ñkii ntw'otə nì a mbo baYuda. ²⁰ Nòò yíi mē bi le mbetə yi mē mbə a tswé bo bo àgha'a a sà'àtè le aa, à le ntuu; ²¹ la nòò yíi mē à le si fa filó fyaa laa a swonj mē, "Nwí à bē bii bonj mē ka ghèè bú bìi," ntigə mbu nlò wa ala'a Efeso ntoo ghɛɛ yi fu.

²² Nòò yíi à le ntoo mfe'ɛ a Kaisaria aa, à le ñkɔ'ɔ ñghɛɛ ntsà'àtə ñghoté bɔɔ bi Kristo a Yerusalem ntigə mbu nsigə ñghɛɛ a Antiokia. ²³ A tswè mē ghu a nì nòò yí m̀'̀, mmà'atè ñlò ntigə ñkarə ñghɛɛ nì idigə idigə a mbù'ù ìla'a Galatia nì Frygia, ndiintə nì ñgǎnyəgənnù Yesu tsim jii i le ntswe ghu aà.

²⁴ Ma mùu noò nù bàYuda yí m̀'̀ yíi mē bi le si twonj nì Appolo, bi jwí yi aa a ala'a Alexandria aa, à le nzi a ala'a Efeso. A le mbə ñú yíi mē à le nnanjə nzi ñghàá siginè, ñki nanjə nzi anwà'ànè Nwí. ²⁵ Bi le ñki nanjə mmirisə yi a nì mánjì Mmà'àmbi; ànnù Nwí a khí ghu nti, a kii ñghaa ndi'ì nì ànnù Yesu a nì mánjì yíi à kù'unə aà, ka mē à le nzi aa tsi'í ànnù ñkwere ñkì Jon aà. ²⁶ A le ñlɔginè ntigə ñghaa tsi'í nì àdà'à a ndánghoté; lâ nòò yíi mē Priscillia bo Aquilla le nyu'u annù yíi à le si swonj aa, bo le ntwonj yi nnanjə ntigə ndi'ì mánjì Nwí wa ghu mbo tá à nanjə mbu zi siginè. ²⁷ Nòò yíi mē à le nyè'ətə mē yu too ghèè a njii Achaia aa, bɔɔ bi Kristo le ndiintə yi, ñki njwa'anə anwà'ànè ntoo a mbo ñgǎnyəgənnù Yesu jya jii mē i le ntswe ghu aa mē tá bì kwere yi siginè. Nòò yíi mē à le ñghèè ñkuu ghu aa, à le ntigə nnanjə ñkwetə ñgǎmbii Kristo jya, a waa yíi mē à le si bə aa bonj ìb̀ǹ Kristo i ghirè bi bii ntoo yí siginè yá aà. ²⁸ A le si tuu nì ànnù yíi mē baYuda le si swonj nì ñsi nì ñsi tsi'í nì àdà'à mbanjə ntw'otə nì ñghàà nì Nwí m̀f̀g̀it̀è nì mē, Yesu à bē aa tsi'í Ayo'ò Nwí wá.

19

Ajàn mə Paul à ɛ ntswe a àla'a Efeso aà

¹ Nòò wa yïi mə Apollos à ɛ ntswe a ala'a baKorinto aa, Paul à ɛ ntsyã a ala'a mbù'u atu nzi ñkù'ù a ala'a Efeso, òntsi'i ngǎnyəgənnù Yesu jï mɔ'ɔ ghu. ² Mbetə waa mə, “Nì ɛ ñkwɛrə Azwĩ Nwĩ wa nòò mə nì ɛ mbii Yesu Kristo aa ɛ?” Bo kwi'i ghu mbo mə,

“Kaa bĩ'ĩ ɛ ɛ nte'ɛ wa'à yu'u mə Azwĩ Nwĩ a tswe ghu.”

³ A bú mbetə waa mə, “Bi ɛ ntigə mmurə ghuu a ñkì aa nì ìkùm wo aa ɛ?” Bo kwi'i mə, “Bĩ'ĩ ɛ ñkwɛrə aa ñkĩ Jɔn.”

⁴ Paul a tigə ñswon a mbo bo mə, “Jɔn à ɛ si mmurə bē a ñkì aa mə tâ bì ka mbəñkə mĩnti myaa, ñswonə nì a mbo bo mə tâ bo bii ñu wa yïi mə a yonə a njĩm yu aà, a bə Yesu.”

⁵ Ajàn mə bo ɛ nyu'u ma yũ aa, bi murə waa a ñkì nì ìkùm Mmà'àmbi Yesu. ⁶ Nòò yïi mə Paul à ɛ nnonəsə mbô mi a atu bo aa, Azwĩ Nwĩ a sigə ñkuu a nu bo. Bo tigə ñghaa nì mighàà mĩ fii ñkii ñkɛ'ɛnə nì ñtoò Nwĩ. ⁷ Bo bìtsim ɛ mbə tsó ñghúm ñtsò baà.

⁸ Paul à ɛ si tigə ñkuu nì a ndánghotə a nì bisàn bi tarə ñghaa ghu ti bɔ'otə, ñswunə bo bì bə tâ bo zi mə ànnù yïi mə bi swonə nlon annù nifò Nwĩ aa à nì tsi'ĩ ànnù.

⁹ Bo bĩ mɔ'ɔ ɛ nti atu kaa wa'à waa bii; ntigə ñghaa nì ìnnù jï bi nlonə ñgaa Mánjĩ Mmà'àmbi wa a nsí ñghotə. Paul à ɛ nlògə ngǎnyəgənnù Yesu jya bo bo swuntə waa bo, ntigə ñghaa bo bì bə ñlon ñghàà nì Nwĩ a njwĩ tsim a ndánwà'ànə Tyrannus. ¹⁰ Ma yũ a ɛ ñghèè nì mbii a njĩm ìlòò jì baà. Bə bìtsim bii bi ɛ ntswe a mbù'ù Asia, baYuda bo bì baGrikia, bi ɛ nyu'u ñghàà nì Mmà'àmbi.

Bɔɔ bi Sceva

¹¹ Nwĩngon à ɛ ñghirə innù jï yeyerə jï wè ntsya a njĩm Paul. ¹² Bə ɛ si tigə nlògə tsi'ĩ ìtsə'ə nyè'ɛ nsi jì bo bì àtsə'ə nnonəsə a nton yu ñghɛɛ nì ju a mbô ñgàn mighòò, mighòò myaa mĩ fwetə, ìzwĩ jì bi i kii mfe'ekə nì a nu bo. ¹³ BaYuda bĩ mɔ'ɔ bii mə bi ɛ si ghaa ñkarə mfi'ĩ nì ìzwĩ jì bi a nu bə aa, bo ɛ nlògìnə ntigə nton ìkum Mmà'àmbi Yesu a atu bə bii mə bi ɛ ntswe nì ìzwĩ jì bi aa, ñswonə nì mə, “Mə swon a mbo wò nì ìkùm Yesu wa mə Paul a swonə annù ñlon ñgaa yïi aa mə tâ ò fe'ɛ.” ¹⁴ Bɔɔ bi ñu baYuda yĩ mɔ'ɔ yïi ìkumə yi ɛ mbə Sceva, mbə ñgàn mǎ'a Nwĩ aa, bo ɛ si ghirə maa ajànə.

¹⁵ Lâ àzwĩ ya a betə waa mə, “Mə zi Yesu, ñkì nzi Paul. Lâ nì bə aa bìwò aa ɛ?”

16 Nù wa mē àzwĩ ya le ntswe ghu nu aa, a wô a nu bo, ntiĩ ngha'a waa, nghoo waa bitsim, bo khêkê mēf'ekê wa nda ni ilà'à a nu bo ti ìtsè'è. 17 BaYuda ni baGrikia bitsim bii bi le ntswe a ala'a Efeso aa, bo le nyu'u ma yû ànnù nìbò'ò tswá waa, bo ku'usè ñghu'usè ikum Mmà'àmbi Yesu Kristo. 18 Bè bĩ ghà'àtè bii bi le mbii Kristo aa, bo le nzi nĩ nsi nsi mbii innù jii mē bo lèè mēfansè aà. 19 Bo bĩ ghà'àtè bii mē bi le si ghìrè majèkè aa, bo le nghotè ñghwà'ànè jyaa nzi ntòò a nzi bè. Ndùu ñghwà'ànè jii bi le ntòò aa, à le mbè ìbàtè ñkabè silva ntsù'ù mighum mi ntaà. 20 A bē ajàn yii mē ñghàà ni Mmà'àmbi ni le nsèènè ni mìa'á à ñkwe ñghèè nĩ mbi.

Fikòrè fii mē fi le mfè'è a ala'a baEfeso aà

21 Ma jû innù i tsyà mē, Paul a ka'á a ntiĩ yu mē yu ka tsyà a ala'a Macedonia bo bĩ Achaia i ghèè a Yerusalem nswonè ni mē, “Mè ka lò ghu, i ligìnè ñghèè ywe'e ala'a baRoma.” 22 A le ntigè ntoo Timoti bo Erastus, bè bi baa bii bi le si kwetè nii aà, a ala'a Macedonia. Yumbon, à le mbànghè mbu ntswe ni mútii noò a mbù'u Asia.

23 Ma mùu noò, ñgi'i yĩ ñwè i le mfè'è a ala'a Efeso ñlonè Mânji Mmà'àmbi wá. 24 Nù yĩ mò'ò yii mē ikùmè yi à le mbè Demitrios, mbè ntwĩ àlàà silva aa, à le si twi nĩ nda nwĩ yii mē bi le si twonè ni Artemis aa, mfii ni a mbo bè, yu bo bĩ ñgǎñfà'á ji tswé nĩ àbii yĩ wè ghu. 25 A le ntigè nghotè ñgǎñfà'á ji bo bĩ bè bii mē bi le si fà'a itu mifà'á ji mò'ò tsó ma jû aa, nswonè mē, “Nì zi mē bĩ'inè kè si kwèrè ñkabè yĩ'inè aa fàa atu afà'á. 26 Nì yè mē ñki nyu'u mē kaa à sè aa tsi'ĩ faa a ala'a Efeso tèè. Paul ghú à kàrè mē a mbù'u Asia tsi'ĩ ntsim, mbwe'esè nĩ ñnòò bē bĩ ghà'àtè mē bii bii annù yii mē yu swonè aà, ñswonè ni mē bñwĩ bii bi nanse ni aa nì mbo aa kaa à sè bñwĩ bē. 27 Ngi'i yii i tswe ghu aa à ni mē kaa à ka wa'á tsi'ĩ àfà'á yĩ'inè yû bi'ì, bi ka tigè lògè ndàmà'anwĩ, nwìngònè mǎngyè Artemis yĩ ñwè yû nĩ àdànè dànè. Ajàn mē bè bitsim a Asia bo bi a mbì ntsim kè si gha'asè nii aa, tâ à mē, tâ nifò ni ikùm yi tâ nì mē.”

28 Nnòò bē wa yù'ù mē ma yû ànnù aa, mintonè myaa lwìnè, bi lògìnè ntigè nswonè ni mē, “Nìgha'a nì wè a mbo Artemis, nwĩ baEfeso.” 29 Abùurè a le ñkuu wa njò'ò àla'a tsi'ĩ tsim. Nnòò bē wa banghè Gaous bo Aristarchus, mē le mbè bē bi Macedonia bi baa bii bo bĩ Paul le si zìnè aa, ñswonè waa nzwu ñkuu ñghèè ni bu a mùm nda yĩ ñwè yii mē bi le si ghìrè nidorè ghu aà. 30 Paul à le ñghè mē yu yǒñ ñkuu ghu, bōò bi Kristo bii mē bi le ntswe ghu aa bi tswá yi. 31 Bè bĩ dǎrisè bii mē bi le ntswe maa mbù'ù

àla'a mbə ika'â ji, bi le ntoo ηk̄h̄i ghu mbo, mbu'u nî mbo ghu mbo mə tâ à tsuu lõ ywɪntə mə yu kuu wa mûm ñda yĩ ñwè ya mə bi le si ghìrè midorə ghu aà. ³² Bulà le si tɔɲnə nswonə nî yulà ànnù, bilì tɔɲnè ñswonə nî yilì. Nlon mə bo bì ghà'atè le ηwa'ă nji'ĩ ànnù yii mə bi le twonə waa ghu aa zì aà. ³³ Bo bì ghà'atè le mbii mə Alexander à zì ñji'ĩ ñlon mə baYuda le ηghìrə mə tâ Alexander à tsya ηghèe a mbii aà. Alexander, à le ntsitè bē nî àbo mə tâ bì yu'utə tâ yù ghaa a mbo bo ntɔ'ɔtə a mbo bo. ³⁴ Ajàn mə bo le nyə yi nzi mə à ni nù baYuda aa bo le nlògə ibantə noò ji baa, boonse ntonə nîti tsó nù yí mò'òtə nswonə ni mə, "Nìgha'a nĩ wè a mbo Artemis, nwĩ baEfeso."

³⁵ Nòò yii mə tanikurə yĩ ñwè à le ηghìrè ñnòò wa i bonè aa, a ghaa a mbo bo nswonə mə, "Bilim bâ, baEfeso, nù tsu yii mə à sì zi mə Efeso, mə à ni njò'ò àla'a aa, à tswe nì ñdàmà'anwĩ mànɣyè Artemis ni fɪɲkobə fɪ ηgò'ò fɪ fya mə fɪ le nlò a aburə ηwo aa à ni wò aa ɛ? ³⁶ Ajàn mə kaa mbə nù a wa'à ma jù ñnnù ligitə aa, tâ nì bɔrisə nti ghuu, ntsuu atirə annù lõ ghìrè. ³⁷ Nlon mə bè bú mə nì zi nì bu faà kaa bô sɪ bē bii mə bi yərə njoo a ndàmà'anwĩ bē, kaa wa'à kì ηghaa ñnnù mbəgitə nwĩ mànɣyè yĩ'ìnə Artemis ghu bē. ³⁸ Mbə a bə yii mə Demitrios bo bì ηgǎɲfà'â ji bi tswe nì ànnù ñlonə nù, bo mantsu mikorè, mi təə ηɲɛ'ɛ, ηgǎɲsa'a mɪsa'a tswé ghu, tâ bì ghèe nsomsə waa. ³⁹ Mbə ànnù yí mɔ'ɔ a bu ntswe ghu yii ni kɔɲ nnaɲsə nzi, bon bi ka tsisə a noò yii mə bè bi njò'ɔ ala'a yù tɛ'ɛ mboontə a ntsisə ñnnù aà. ⁴⁰ Nlon mə bi ka firè yi'ìnə mə bĩ'ìnə biɲ fikòrè a nì ànnù yii mə a fɛ'ɛ sii aà. Kaa nji'ĩ fikòrè sii i ghìrə wa'à bē. Mbə bi ki mbetə yi'ìnə bon kaa bĩ'ìnə ka wa'ă ànnù yí swòn zì." ⁴¹ A swòn mə ma la aa ntigə nseensə bē byá.

20

Ajànə mə Paul à le ηghèe a ìla'a Mecedonia bo bì a Achaia aà

¹ Nòò yii mə fikòrè fya le mmè aa, Paul à le ntwon ηgǎɲyəgənnù Yesu jya, ñdiintə waa ni ñighàà ntigə mfa filò fyaa. Ntigə mma'atə ηghèe a ala'a Mecedonia. ² A le ηkarə mbù'ù ma ya ñdiintə nì bē bya ghu nì ñnnù jì ghà'atè ntigə ηghèe ηkù'u a ala'a Grikia ³ ñtswe ghu bɪsàn bitarè. Nòò yii mə à le ntaɲtə mə yu ka ghèe a ala'a Syria aa, à le nyə mə baYuda le ntaɲə minàɲê átú yĩ, ntigə mbu mbii fu, ntsya ni Mecedonia. ⁴ Sopata, MuPyrrhus, yii mə à le nló a ala'a Berea aa, à le ηghèe bo yu. Aristarchus ni Secundus yii mə à le nló a ala'a Tesalonika aa, Gaius yii mə à le nló a

ala'a Derbe aa, Tychicaus bo Trophomus, nlo a mbù'u Asia, ni Timoti le ñkí ñghεε bo bo. ⁵ Bo le ntsyá a mbíi ñghεε a nyu'utə bí'i a ala'a Troas. ⁶ Bí'i le ntigə ñkuu a abanə ñkí a Filipi, a noò yíi mə ìkòo Abaa ti kò'ò wa i le ntsyà aà. Njwi i ghèə ki tsyá ji ntaà, bí'i tsi'i waa a Troas, bí'i bo tswé ghu ñgyà yí m̀fùùrè.

Ajàn mə Paul à le nzì a ala'a Troas ni ñgàà yí ǹlwí'i ñjìmè aà

⁷ A bə a njwí ǹtsyà m̀bíi a múm ñgyà, bí'i boòntè mə bí'i ji mijí m̀î àkòñnè, àjàn mə Paul à le ntswe ǹî m̀mà'atə a títugə aa, à le ñghàà a mbo bə bya ñghàà nya sa'à si'i ñghεε ñkù'ù ǹî ǹtíi itugè, ⁸ bílám bí ghà'atè le ntswe a ǹî ñja'à ñda yí ñdəñ ya mə bí'i le ntswe ghu aà. ⁹ Mújòñ yíi mə à ìkúum yi i le mbə Euticus, à le ntswe a ntsù window. Ajàn mə Paul à le si ghàà ǹî àdanə ñghàà aa, à logìnè ñka ntsin filò, ǹtigə mbwii ndəənə, ǹlo ǹî ñja'à ñda ya yíi mə i le mbə ñja'à ñda ji tarə a ñkò'ò a ndəñ aa, ñwo a nsyê. Bi gheè ti ñhεε yi boñ à kwò m̂. ¹⁰ Paul à le nsigə, ñkwutə yi a ñigó yu, nswəñ mə, “Ǹî tsuu bò'ò b̂, wá ǹtswèntíi yí i b̀urə ghu nú.” ¹¹ A le mbù ñkò'ò gheε fu wa ñja'à ñda mbatə abaa ñkurə, ñghεε ǹî m̀bíi ñka ñghaa a mbo bo nywe'e ajàn mə àbèè à le mfu'u, a ma'atè ñghεε aà. ¹² Bi logə mújòñ wa ñghεε ni ghu ǹtíi, ǹidorə luu a múm ǹtíi bo.

Ajàn mə Paul à le mmà'atə Troas, ñghεε a Miletus aà

¹³ Bí'i le ñghεε mbíi ñkuu abanə ñkí ñghεε a Assos, a adigə yíi mə bí'i le ntswe ǹî ǹlògə Paul ghu aà. A le swəñ mə tâ bí'i gheε nyu'utə yi ghu, tâ yù banəñ ǹzì ni m̀ìkòrè. ¹⁴ Nòò yíi mə à le ǹzì ǹtsi'i yi'i a Assos aa, bí'i le ǹlògè yi a múm àbanə ñkí, bí'i bo tigè ñghεε a Mitylene. ¹⁵ Bí'i le ntigə ñkuu wa múm abanə ñghèè, àbèè tì mə tì fu'u bí'i gheè ñywe'e a mbíi Kios. Njwi yí m̀ò'ò i ghèə m̂ ki tsyá bí'i gheè ñku'u a Sasmos, yíi i bu nyòntè, bí'i ywe'e Miletus. ¹⁶ Paul à le ñwa'atə mə boñ yu kuu a ǹî àbanə ñkí a ghèε Efeso ta wa'à noò ma mùu mbù'u Asia ghènsè. A le si khènè mə yu gheε kù'u a Yerusalem mbəñ tâ Njwí Pentecost tâ i ku'u.

Ajàn mə Paul à le mfa filò fí bílìi bí ndánwí a Efeso aà

¹⁷ Paul à le ntswe a ala'a Miletus ǹtoò ñkí a ala'a Efeso ǹtwəñ ni bílìi bí ndánwí mə bí zì ntsi'i yí ghu. ¹⁸ Bí zì m̂ ǹtsi'i yi ghu aa a swəñ a mbo bo mə, “Ǹî zì àjànə mə m̂ le ntswe a noò ghá ntsim bí'inè aà, ǹlogìnə ǹî ñjwí ǹtsyà mbíi mə m̂ le ǹzì ñkuu fàa mbù'u Asia aà. ¹⁹ M̂ le m̀borisə ibìinú gha, m̀fa'a ni a mbo Mmà'àmbi tsi'i tsó ñgàñàfà'á yí ni m̀làà a mi'i m̂. Ǹki nzi ñgi'i ya yíi mə m̂ le nyə a ajànə

mə baYuda le ntaŋə minàŋ a atu mə aà. ²⁰ Nì zi mə kaa mè le ŋki'i annù yí tsu yíi mə a le ntswe nî ñkwètê ghuu aa lèè ti ghìrè, ñdi'i ni ghuu ŋkii nswonə nî ànnù Nwí a mbo bù a nsí ñnòò bo bì a ndùgə bù aà. ²¹ Mè le si swonə ni a mbo baYuda, ŋkii nswonə ni a mbo baGrikiya, ñwa'asə nî waa mə bo bəŋkə waa, mma'atə innù jǐ bì jyaa mbii fu a mbo Nwí, mbii Mmà'àmbi yí'inè Yesu Kristo.

²² “Tsítsòŋ, a gha aa a tii Azwí Nwí mè gheè ni a Yerusalem, kaa ŋki'i annù yíi mə a ka fê'ε a nu mè ghu aa zǐ. ²³ Annù yíi mə mè zi aa à ni mə, Azwí Nwí a wà'àsə mē gha ñkè'ènè a mbo mè mē, a nî ñjò'ò ila'a tsim àtsaŋ bo bì ñgi'i i yu'utə nàá. ²⁴ Lâ mè lògè ñtswéntíi ya nî àdàŋè dāŋə a mbo mē. Annù yíi mə mē lòò a ŋghìrə aa, à nî ñmàŋsə ifà'à wa yíi mə Mmà'àmbi Yesu à fa a mbo mē mē mē fa'a aà, a bē ñka nsèènsə ñtoo yí ñsiginè ya nlon ibòŋ Nwí. ²⁵ Mè kàrè mē a titii bù bitsim, ñswonə nî ànnù, ñlon annù nifò Nwí. Tsítsòŋ, mē zi mə kaa ñù ñibù à ka yí wa'à gha bù nyə. ²⁶ Mè tigè ñnaŋsə nswonə ni a mbo bù sii mə, ñbə ñù ñibù yí tsu a yi mbwe, boŋ kaa à sǐ isa'à gha bē. ²⁷ Nlon mə kaa mē le ŋki'i annù yí tsu yíi mə Nwí à tànŋə aa a mbo bù l'òsə; mē le ñkè'ènè tsi'í tsimè. ²⁸ A ku'unè mē ni ka nlentə ghuu bu ni bù, ŋkii nlentə nî àkàrə mbi ya yíi mə Azwí Nwí a niŋə a múm ñtərinəbo bù aà. Tā ni ka nlentə ŋghotê Nwíŋgòŋ yíi mə à ghìrə nî yí, ñtsya a njim ñìwo ni Mú yí aà. ²⁹ Mè zi mə nòò yíi mə mē ka mà'atə aa, nàŋgwyè mitsye'ε i ka zǐ a titii bù, kaa ŋki'i akàrə mbi ya liŋə. ³⁰ Nòò à ka yí kù'u tã bē bì m'ò a titii bù ka ntswe nî ñbāŋnənnù a mbwe'esə ŋgāŋyégōnnù Yesu jǐ m'ò i swùŋtə mē bì ka nyonə waa. ³¹ Nì tseyesə ghuu maà noò, ñwa'atə ni mə, kaa mē le ñwa'à kentə a ñdi'itê ghuu yí m'ò yí m'ò ni ñlāà a mi'i mē, ñitugə ni àsi'ínè, a atú ñlòò ji tarè.

³² “Tsítsòŋ, mē niŋə ghuu a múm ñtərinəbo Nwí, nî ñghàà ni ibòŋê yí wa, mə mbə ni ko'ò ghuu ni kwe, ñtigə mfa njoo jya jii mə Nwíŋgòŋ à lèə a mbo bē bitsim bii mə à ghìrə bì laa aà. ³³ Kaa mē le ŋki'i nì silva, kè gold ñù tsù kè itsə'ə ji yə'ətə. ³⁴ Bù bitsim, nì zi mə, mē le si fà'à nî ñbo aa mù, a ntswe nì àyoo yíi mə mē ni ñgāŋəkòrə jya le si boŋə aà. ³⁵ Mè di'i mə a mbo bù, ñtsya a ni ŋgòŋ innù ma jú tsim mə, nì ka mfa'a nî mītii boŋ nì ka tswe ni mánjǐ a ñkwetə bē bii mə bì borə aà. Ñwa'atə nǐ ñghàà ñii mə Mmà'àmbi Yesu yumbəŋ à le nswonə aa mə, 'A mfa, a zǐ nî ñbòonə ntsyàtə a ñkwere aà.' ” ³⁶ Nòò yíi mə Paul à le ñmàŋsə aa, à le nswètə miku'utê mi a nsyə bo bo bitsim tsa'atə Nwí. ³⁷ Bo bistim le si tigə nyə'ə ñkotə ñii a ñigò bo,

nnonḡə ni m̀ghèḡə mi m̀fa ni filô fi. ³⁸ Bo le nnaḡsə nḡəḡə si'i si'i aa nlonḡ mə à le nswonḡ mə kaa bo ka yì wa'à yi bú nḡə aa. Bo le ntigə ḡḡəe bo bo wa ntsũ abanḡ ḡkì.

21

Ajàḡ ỳi mə Paul à le ḡkò'ò ḡḡəe a Yerusalem aa

¹ Bì'ì le mfa filô fyaa ntigə mma'atə waa, ḡkuu abanḡ, ntigə ntsinə ntoo ḡḡəe ḡkuu a Cos; àbèè fu'u bì'ì ḡḡəe nḡwe'e a Rhodes, ntigə nlo ḡḡəe a Patara. ² Maa ala'a bì'ì le nḡə abanḡ ỳi a le si too ḡḡəe ni a Foniaa aa, bì'ì le ntigə ḡkuu wa a m̀m àbanḡ ya ntoo ḡḡəe.

³ Bì'ì zì m̀ ntigə nḡə nì Cyprus laa, mbàḡḡə m̀bəḡ nsigə nì m̀bì n̄tii, nsigə ḡkuu a ala'a Syria. Bì'ì le ntigə ḡḡəe m̀fè'è a aḡḡəḡə ḡkì a Tai, a adigə ỳi mə bi le ntswe nì m̀fi'i n̄joo j̄i i le ntswe wa m̀m àbanḡ ya ḡḡə aa. ⁴ Bì'ì le ntigə n̄lò ḡḡəmbii Kristo j̄i i le ntswe maa adigə aa ntigə ntswe bi'i bo a atú ḡḡə ỳi m̀fùùrè. Azwì Nwì à le ndì'ì a mbo bo bo tigè n̄swonḡ a mbo Paul mə tâ à tsee a Yerusalem kò'ò ḡḡèè.

⁵ Njwi j̄i mə bì'ì le ntswe nì n̄tswe bì'ibo i kà mə aa tsya bì'ì tigè m̀ma'atə waa ḡḡəe. Bo bitsim ni b̄ḡḡyè byaa bo bi b̄òò byaa le ỳḡḡə ỳi'ì bì'ibo fè'è wa n̄jò'ò àla'a bo ḡḡèè a ntsyaasə ỳi'ì. Bì'ibo ḡḡèè m̀ wa aḡḡəḡə ḡkì ntigə nswetə miku'utə m̀'ibo ntsa'atə Nwì ḡḡə. Bì'ibo tsà'atə m̀ Nwì aa ntigə ntsà'ànè, bo f̄a filô fi'i. ⁶ Bì'ì le ntigə ḡḡəe ḡkuu wa a m̀m àbanḡ bo tigè mbu ḡkwèḡḡə waa a mila'a bo.

⁷ Bì'ì le n̄lò a Tai ntigə ḡḡəe nì m̀b̄i ḡḡəe nḡwe'e a Ptolemais, a adigə ỳi mə bì'ì le nḡə b̄òò bi Kristo b̄i m̀'ò ḡḡə, ḡḡəe ntsà'atə waa, ḡkì ntswe bi'ibo njwi ỳi m̀fùùrè aa. ⁸ Abèè a le mfu'u bì'ì ló ḡḡəe ḡkuu a ala'a Kaisaria, ntigə ḡḡəe ntswe a nda Philip mə à le mbə Evangelis, mbə ḡú ỳi m̀'ò a titi ḡḡəḡḡetə j̄ya ji s̄mbaa laa. ⁹ A le ntswe ni b̄òò b̄ḡḡyè bi tiyò'ò bi s̄mbaa, b̄ii mə bi le si yu'u n̄ n̄toò Nwì n̄swonḡ.

¹⁰ Bì'ì tswe m̀ ḡḡə nì njwi j̄i m̀'ò, ḡḡəḡḡtoò Nwì ỳi m̀'ò mə bi le si twonḡ ni Agabus aa, a ló a Yudea n̄sigə ntsi'i ỳi'ì. ¹¹ A le n̄lòḡè ikò Paul, ḡkwèḡè m̄kòrə mi bo bi mbò mi ḡḡə, n̄swonḡ mə, "Azwì Nwì a swonḡ mə, 'Aà àjàḡ ỳi mə baYuda b̄ii mə bi tswe a Yerusalem aa ka kwèḡè m̀b̄ḡḡè ikò ḡḡú, i tigə fa ỳi a mbò ḡḡəḡḡb̄ii Nwì.' " ¹² Bì'ì ỳu'ù m̀ laa, bì'ì bi b̄è b̄ii bì'ibo le ntswe aa tigè m̀bu'u mbo a mbo Paul mə tâ tsee a Yerusalem kò'ò ḡḡèè. ¹³ Paul a tigè ḡkwì'i mə, "Nì ḡḡèè aa àkè laa, nḡə'ə m̀b̄ḡḡitə n̄ n̄ ỳa aa è? Wa kaa m̀ si n̄ ỳa tanḡtə aa tsì'ì a ḡkuu a nd̄atsanḡ, m̀ ki n̄tanḡtə n̄ ỳa

aa a ñkwo a Yerusalem nlonj annù ikum Mmà'àmbi Yesu." 14 Tsò mē à le nligìnè òntuu annù yī mē bī'ī le si swonj aa, bī'ī kentè òntigè nswonj mē, "Tā Nwī à ghìrè annù yī mē a lòò aà."

15 Mayú a tsyà mē, bī'ī tigè òntanjə njoò ji'i ñkwo'ò ñghèe a Yerusalem. 16 Ngǎnyəgənnù Yesu jī mō'ò i le nlò a Kaiseria ñkwo'ò ñghèe bi'ibo, òlogə yi'i bī'ibo ghèe ñkuu a nda Mnason ñù Cyprus yī mē à le mbə ñú yī mò'ò a titi ñgǎnyəgənnù Yesu jī mbīi aa, ntigè ntswe bi'ibo.

Paul a ghèè ñghantə Jems

17 Bī'ī kò'ò mē ñkuu a Yerusalem aa, bɔɔ bi Kristo bya bii bi le ntswe ghu aa, bi kwèrè yi'i tsi'ī nì nìdorè. 18 Abèè a fù'ù mē, bī'ibi Paul ghèè ñyè Jems; bìlì bi ndānwī bitsim bi kī ñzi ntsi'ī yi'ī ghu.

19 Bī'ibo tsà'ànè mē, Paul a tigè ñkè'ənə innù tsim, nili'ī nili'ī, jii mē Nwī à le ñghìrè a titi bitizi Nwī òntsyā a njim ifà'á yi aà. 20 Bo yù'ù mē aa, bo bitsim tigè ñgha'asə Nwī. Bo bú òswonj ghu mbo mē, "Mumaà yī'ī, Paul, ò yē àjàn yī mē baYuda a tsù'u ntsù'ù bi bīi mē Kristo aà; ñki yə ajàn yī mē bo nanjə nte'è atú yaa a nləò nònjə aà. 21 Bi swònj mē a mbo bo mē ò kī si dī'ī ni a mbo bàYuda bīi mē bi tswe a titi bitizi Nwī bitsim aa mē tā bo ma'atə bīnònjə bi Moses ntsuu kī lèè. Nswonj ni a mbo bo mē tā bo tsee bɔɔ byaa kī ñètè, ñkii tsuu bīnònjə bi baYuda i kī yònjə. 22 Mbə bī'inè ghìrè mē akə tsitsònj aa è? Tsitsònj bo ka yu'u mē ò zī mē. 23 Mamùu ajàn, ghìrè annù yī mē bī'ī ka swonj a mbo wò aà. Bè bī mō'ò tswe faà bi ñkwà mē bi kàà mē annù a mbo Nwī, 24 ghèe òlogè waa tā búbo ghèe nsi'itə annù yā tā búbo laa a nsi mi'ī Nwī, tā ò kī ntwu ayoo yī bo tswe nì ntwu aà, tā bo tigè ñkwo itú jya. O bə ghìrè mùu ajàn bonj bə bitsim ka zi mē innù jya mē bi swonj atu wò aa à nī àbǎjnənnù. Lā ò bājnè òləò nī nònjə a nī àkòrè nizi yò. 25 A ñghèe nī ànnù bītizī Nwī bya mē bi bīi mē Kristo aa, bī'ī tòò mē anwà'ànè a mbo bo òswonj nī mē bī'ī biinə mē tā bo tsuu mijì mīi mē bi ma'a mīnkobə ghu aa kī ji, òntsuu aləò kī ji, òntsee naà yī mē bi twèe ntònj yi nzwitə aa kī kurə; ñki tsee kī tsùurè."

26 Paul à le ntigè ñghèe òlogè bē bya, àbèè a fù'ù mē, bo bo ghèe nsi'itə àkàà yā. Bo le ntigè ñghèe ñkuu a ndāmà'anwī ñkè'ənə mē njwi jya mē bo le ntswe nī òlèè ìbii nú waa tā ì laa aa, bo lèè mē ñki mfa njoo mmà'anwī jii mē bo le ntswe nī mfa atu bo yī mò'ò yī mò'ò aà.

Ajàn yī mē bi le ntswa Paul a mùm ndāmà'anwī aà.

27 Njwi jya ji sàmbaa i ghèè mē ñka mme, bàYuda bī mō'c bīi bī le nlò a ala'a Asia aa, bīi bī le nyə Paul a mūm ndāmà'anwī aa, bī le ntotə nnòò bī tigè m̄baɲnə yi, 28 ñtɔɲnə nswonə ni mə, "BaIsrael, nì zi ñkwetə yi'i! Mbá ghúlà a dī'i nì a mbo bè a idigə tsim mə bè ka ntsa'a nī yi'inè, ntəsə nī nōɲsə, ñkii ntsa'a nī ndāmà'anwī. A kī mē ñzi ñka ntsuurə nsinè nī àdìgè yū mə laa aà!" 29 Bo le si swonə ma mùu ajàn aa nlon mə à le ti bə aa bo yê Paul bo Trophimus, nù baEfeso, bo yu zinè wa mūm àla'á, bo tigè m̄mɔontə ni mə à le nlògè aa yi bo yu zī ñkuu wa mūm ndāmà'anwī.

30 Idigè i le ntigə mbuurə wa mūm àla'a, bè tigè ñkhənə nzi ñghotə, m̄baɲnə Paul, ñswonə yi mfe'esə wa ndāmà'anwī, ñtsetə ibà'á. 31 Annū ajàn mə bī le si tigè nlɔɔ nzwitə yi aa, a le ñghèè ñywe'e a mbo atu bīsogyə ntsù'ù baRoma mə àla'a Yerusalem a tsiginè. 32 A le mburə nlɔgə bīsogyè bo bī ñtu bīsogyè ntsù'ù bobo khènè ñsigə ñghɛɛ ntsi'i bē byá; bè bya yè mē atu bīsogyè ntsu'u ya bo bī bīsogyè bya aa, ñkentə a ñghòɔ Paul. 33 Atu bīsogyè ntsù'ù ya a ghèè ñtswa Paul, ñswonə mə bī kwerə yi nī ñtsan ji baà. Mbetə mə à bə aa wò, kè ñki mfansə aa akè le? 34 Bè bī mō'c wa tii nnòò wa ká ñtɔɲnə, bī mō'c swonənè ànnu yi mō'c, bī mō'c swonè nì yī dàn; kaa a wa'á zī àjàn yīi mə mbə a nanşə yu'u ànnu yī tansè yīi mə bo le si nanşə swonə nlon ayòrè yá; ñtigə nswonə mə tá bī lɔgə Paul ñghɛɛ nī ghū a ndùgə bīsogyè. 35 Bī zī mē ñka ñkō'c bīsteps bya aa bīsogyè bī mō'c bī tigè m̄be'e Paul aa bè'è ñlon mə idigè le si tigè ntii tsi'í tii ajàn yīi mə nnòò wa i le tigè mbə tsó nàà m̄tsə'ə aà. 36 Nnòò wa i le si zwu yonə nswonə ni mə, "Zwitə nì yi!"

Ajàn mə Paul à le ñka nlɔɔ a ñkwerə àtú yi aà

37 Bīsogyè bya ká mē aa nlɔɔ ñkuu ñghèè nī Paul a mūm ndùgə bo, a ghaà a mbò ñtsyàsə wàà mə, "Mbə mē tse swonə annu yī mō'c a mbo wò aa ε?" Ntsyàsə wa a betə mə, "O zī ñìghàà nì baGrikiya aa ε? 38 O sī ñù baEgipto wa mə, à gha'á a bòò mē ñsa'atə, mə à kī zi mbùurə ala'a yù ñghotə nnòò 'bìyòɲè nifò' ntsù'ù ji ñkwà ñlɔgə waa bo bo fe'è ñghɛɛ atu nta'a m̄iwèè m̄iwèè aa bə aa ε?"

39 Paul a kwi'i mə, "Mè nì nù bàYuda, ñlo aa a ala'a Tarsus a mbù'u Cilicia, mbə tsi'i m̄ula'a yīi à lo a n̄jò'c àla'a mà yū yīi ñ tansè aà. Tsà'á tsà'a ò, bii tá mè ghaa a mbo bè bú."

40 Ntsyàsə bīsongyè wa a bii, Paul a tigè ntəə wa atu bīsteps, ñtsitə bē bya nì àbô yi bo kentə ñghàa, a ghaà a mbo bo nì ñìghàà nì baHeber ñswonə mə:

22

1 “Bìlìm bá ni bítàà bá, nanşə yu'utə nǐ annù yǐi mə mə aa swon a mfi'isə ìlèè gha ghu a nsi bù tsítsòn aà.” 2 Ajànə mə bo le yu'u ajàn yǐi mə à le si ghaàà ni a mbo bo ni nìghàà ni baHeber aa bo le ŋku'usè ntaà itonṅè jyaa nyu'utə. A swon a mbo bo mə, 3 “Mè laa mbə ŋú baYuda, bi jwé gha aa a Tarsus yǐi à tswe a ala'a Cilicia, lá bi bánṅè ṅko'o gha aa fàa njò'ò àla'a, mə yəgè aṅwà'ànè a ji'i mikòrê Gamaliel, nyoṅə ni nòṅsè bítàà bi'inè a nili'i nili'i, ṅkii ntii nǐ ànnù Nwǐ tsi'í ajàn mə bù bitsim kii ntii ghu tsítsòn aà. 4 Mè le si tso'ɔ akòrè bə bii mə bi yònə Mánji ghúla aa nzwitə nǐ waa. Mbanṅə nǐ mbánṅè bo bi banṅyè, ṅkwerə nǐ waa, nniṅə ni a ndátsanə. 5 A ni ma yú, ṅgànma'a Nwǐ yǐi ṅwè bo bi ṅgǎṅndasa'a tsim, bo nǐ biyəfə bá mə mə le si ghìrè maa ajàn. Mè le ṅkwerə aṅwà'ànè a mbo bo mə mə ghèe fa a mbo bìlìm ba bàYuda a ala'a Damascus tá tigə banṅə bə ma bú bí mɔ'ɔ, i kwerə waa i zǐ ni bu a Yerusalem tá bi nǐṅ ṅgi'i a nu bo.

Paul à swònə ajàn yǐi mə bi le mbəṅkə yi aà

6 “Ajàn mə mə kà mē aa ṅghɛɛ aa, a bə a ntii àsi'inè, le boṅ mə zǐ mē ṅkoontə a ala'a Damascus, ṅkà'à yǐi jèèṅkè i lô a aburə ṅwi'ikə ṅwà'àkè nta ṅkarisə ghà. 7 Mè wò a nsye a ndómánji, nyu'u nǐi ṅù i betə gha mə, ‘Saul, Saul, o tso'ɔ akòrə ya aa a ya ɛ?’ 8 Mè kwi'i, mbetə mə, ‘A ni wò wò aa ɛ Mmà'àmbi?’ A swon a mbo mə mə, ‘A ni mə Yesu mu Nazareth, wa yǐi mə o tso'ɔ akòrə yi aa.’ 9 Bə bya bii mə bi'ibo le ntswe aa, bi le nyə ṅkà'à wá, lá kaa ṅki'i nǐi ṅù wa mə à le si ghàa a mbo mə aa bánṅè nyu'u. 10 Mè tigè mbetə mə, ‘Mè aa ghìrè aa mə akə aa ɛ, Mmà'àmbi?’ Mmà'àmbi a swon a mbo mə mə, ‘Bìnə, ṅkuu ṅghèe a ala'a Damascus boṅ baa tigə swon innù tsim jii bi tanṅə nləə a mbo wò mə tá ò ghìrə aà.’ 11 Ajàn mə kaa mə le si wa'à nǐ idigè bú nyə nlon ṅkà'à wa mə i le nta si'i aa, bə bya mə bi'ibo le ntswe aa, bi le ntigə ntswa nǐkwèè na, bi'ibo kuu ṅghèè a Damascus.

12 “ṅù yǐi mɔ'ɔ à le ntswe ghu, ìkúm yi i bə Ananias, mbə ṅú yǐi mə à le nanşə nte'ɛ atú yi nǐ ànnù Nwǐ, nyoṅə nǐ nòṅsè, mbə ṅú yǐi baYuda bii mə bi le ntswe ghu aa, bi le si ghàa innù jǐ sigìnè nlon ṅgaà yǐ. 13 A le nzǐ ntəə a mbèe mə, ntwonṅə gha nswon mə, ‘Ndim ghà, Saul, bú ṅka nyə idigə fu.’ Mè lògìnə maa noò mbu ṅka nyə idigə, nyə yi. 14 A swon a mbo mə mə, ‘Nwǐṅgòn bítàà bi'inè à tso'ò mē gho mə tá ò zi annù yǐi mə a lóò aà. Mə tá ò yə a yu wa yǐi mə ànnù a tsinə aa, ṅki nyu'u nìghàà ghu ntsù. 15 Nlon mə

ò ka tigə bə àyəfə yī a mbô ñgòṅ bə bitsim, i tigə swonə nī ñgòṅ ìnnù tsim jii ò yə ñki nyu'u aa a mbo bo. ¹⁶ Tsìtsòṅ, o bù nyu'utə aa akə aa ε? Bìnnə ñkwərə ñki tâ bì si'i ìnnù jī bì jo a ajàn mə ò ka twon̄ ikùm yi aà.'

Ajàṅ mə bi le ntwon̄ Paul mə tâ à tigə nswon̄ annù Nwī a mbo bì tì zī Nwī aà

¹⁷ "Nòò yīi mə le mbù m̀bii a Yerusalem aa, mə le ñghèe a ndàmà'anwī ñka ntsa'atə Nwī ghu, ñjèè təə təə i lē gha, ¹⁸ mə yə Mmà'àmbi a swon̄ a mbo mə mə, 'Wàṅsə ntswa'atə, mfè'ε a Yerusalem, nlon̄ mə kaa baa kī'i annù yīi mə òò kī swon̄ə m̀bii' i ṅгаа yà aa bii.' ¹⁹ Mə kwi'i mə, 'Mmà'àmbi, bo tsi' i bitsim bo zi mə mə le si karə ñghèe ni a ndāṅghòtə baYuda tsi' i tsim, ñghòo nī bə bya bii bi bii gho aa, ñkii ñkwərə nī waa ñiṅə nī a ndátsan̄ə. ²⁰ Nòò wa yīi mə bə le saansə aləə ayəfə yo, Stephen aa, mə le ntəə ghu ñki mbeentə, ñki tugitə itsə'ə bə bii bi le nzwitə yi aà.' ²¹ A swon̄ a mbo mə mə, 'Mà'atə adigə yuà ñghèe, ñlon̄ mə mə aa too gho a ndisyà, a mbo b̀itizī Nwī.' " ²² Bə bya le nyu'utə ànnù yīi mə à le nswon̄ aa ñkò' o nywe'e ma mùu adigə ntigə ṅṅentə ñjī jyaa ntəṅnə nswon̄ mə, "Lògə ñ ajànə ñú yú ñlo nī yu fàa atu nsyē, ñlon̄ mə kaa à sī ku'unə a ntswēnti." ²³ Ajàn̄ mə bo le si tigə ntəṅnə ñghusə nī itsə'ə jyaa, ñtsorə nī àbwèrə m̀ma'a nī a ndəṅə aa, ²⁴ àtu b̀isogyè ñtsù'ù ya, a tigə ñswon̄ mə bì logə yi ñghèe ni ghu a baligə. Nswon̄ mə bi ghèe, bi ghòò yi, mbetə annù yīi mə à tē'ε ghìrè m̀bon̄ baa ntəṅnə ghu atú aà. ²⁵ Nòò yīi bi le nsènə yi ñkwərə nī m̀iṅkìrè m̀ii bi kərə aa, Paul a betə atu b̀isogyè ñkhi ya mə à le ntəə ghu aa mə, "A ku'unə a ñghòo ñú baRoma tì ghè mə bi lèntə mə isa'à yi nyə mə à wò ànnù aa ε?" ²⁶ Atu b̀isogyè ñkhi ya à yù'ù mē ma la aa, ñghèe a mbo atu b̀isogyè ñtsù'ù ya mbetə yi mə, "O ghìrè aà àkə laà aa ε? Wa ñú ghù à nī ñú baRoma." ²⁷ Atu b̀isogyè ñtsù'ù ya a tigə ñghèe a mbèe Paul, ñswon̄ ghu mbo mə "Swon̄ə ghà, ò bə aa ñú baRoma aa ε?" A bii mə "ṅiṅə." ²⁸ Atu b̀isogyè ñtsù'ù ya, a tigə ñswon̄ mə, "Mə le nyuu annù mbə ñú baRoma yú aa nī ñìgha'à ñkabè." Paul a swon̄ mə, "Bi le mbàṅnə ñjwe gha nī yù aà jwè." ²⁹ Bə bya bii bi le ntswe nī m̀bètə yi nī ñìghàà aa, bi le ghèsè m̀ma'atə yi nlokə. Atu b̀isogyè ñtsù'ù ya a le kī ntigə mbo' o, ñlon̄ mə m̀bon̄ tâ à zi mə Paul à le mbə aa ñú baRoma aa, bon̄ à kwèrə mē yi aà.

Ajàṅ mə Paul à le ntəə a nsi ñgāṅndasa'a aà

³⁰ Abèè a fù'ù mē a ká ñlòo a naṅsə nzi ñji' i ànnù yīi mə Paul à le ñghìrè baYuda baà ñniṅə annù ghu nu aa,

nghirè bi fèè yi, ntwon ngǎnmà'anwĩ jĩ wè bo bì basinedrio bi boontè, a sigè nzì nì Paul, nte'ε yi a nsi bo.

23

¹ Paul à zĩ mē ntəə aa nnaŋsə nte'ε mi'i mi nlii basinedrio bya ghu nswon mə, "Bilim bá, ntswê ya ntsim a nsi mi'i Nwĩ, ñtìi gha i laa ghu ŋkò'ò nywe'e sũ" ² Ngǎnmà'a Nwĩ yĩ ñwè yĩ ìkũm yi i le mbə Ananias aa, à le nswon a mbo bè bii bi le ntəə ghu mbèè aa mə bì tá àfenè ghu ntsù. ³ Paul a swon ghu mbo mə, "Nwĩngòŋ à ka yi kii ta gho ni àfenè mbă awuginda yĩ mə bi yò'ò nĩ mbèè yĩ mful'ù aà. O tswè nĩ àlèŋə nsa'a mĩsa'a, ñswon mə o sa'a nàa nyòŋè nĩ nòŋsè ñkii mbũ ñwò nĩ nòŋsè wa nswon mə bì fεε gha aa ε?" ⁴ Bè bii mə bi le ntəə ghu nyu'u aa, bi betə Paul mə, "O bègitə aa ngǎnmà'a Nwĩ yĩ ñwè Nwĩ lálà aa ε?" ⁵ Paul a kwi'i a mbo bo mə, "Bilim bá, kaa mə ghìrə wa'à zi mə à laa mbə ngǎnmà'a Nwĩ yĩ ñwè ñlon mə a tswè a múm àŋwà'ànə Nwĩ mə, 'Tsuu annù yĩ bi ñlon bisa'a bi ala'à buu ki ghàà.'"

⁶ Nòò yĩ Paul à le nyə mə mbèè yĩ mò'ò ì le mbə baSadukai, yĩ mò'ò ki mbə baFarisai aa, a tɔŋnè nĩ tìi wa mum Sinendrio ñswon mə, "Bilim bá, wa mə laa mbə ñu baFarisai, ŋki mbə mu ñu baFarisai. Bi sa'a nàa laa ñlon mə mə bii ŋkii mbe mə biku ka yĩ yweenə ni ñwo aà." ⁷ Ajàn mə à le nswon ma la aa, àyàtə a fε'è a titii baFarisai bo bì baSadukai, ñghotə ya ntsim i tigè ñyatə. ⁸ Nlon mə baSadukai le si tuu ni mə kaa mbə ñu a wa'a a niwo yweenə, kaa baangel wa'à ghu tswè, kaa izwĩ wa'à ghu ki ntswe. Lá baFarisai bǎŋnè mbii mə ñnnù majú i tswè ghu. ⁹ Bè le si tigè ntɔŋnə tsi'i ñtìi ñghaa, ngǎndi'i nòŋsè jĩ mò'ò a titii baFarisai bi biinè ntəə nswon mə, "Kaa bi'i si annù yĩ tsu yĩ mə ñu ghú à ghìrə a bi'i aa yê. Mbə a bə yĩ mə a ghàà àzwĩ kè angel ghu mbo ni ghìrə mə akə?" ¹⁰ Nòò yĩ mə àyàtə ya a le ntigè ngheε nĩ àyòŋè mburə idigə aa, àtu bĩsogyè ntsù'ù ya a bo'ò mə bi ka sàtə Paul, ñswon a mbo bĩsogyè mə bì sigə nsa'a yi nĩ tìi wa atitii bè bya ngheε ni ghu a baligə.

¹¹ A bè mē a nĩtugə Mmà'àmbi a zĩ ntəə ghu mbèè, ñswon mə, "Tsuu ki bo'ò bē, tsò mə ò swon mə annù ya a Yerusalem nĩ ñsi nĩ ñsi aa, ò ka kii bú ghèε bə ayəfê ya a ala'a baRoma."

¹² Nòò yĩ àbèè a le mfu'u aa, baYuda bĩ mò'ò bi tanə minàn ñkaa mə kaa bo ka ghìrə wa'à ayoo ji kè no tì ghè mə bo zwitə Paul. ¹³ Bè bii mə bi le ñwàrə akàà ma yú aa bi le ntsyàtə mighum mi nikwà. ¹⁴ Bo le ntigè ngheε a mbo

ngànma'a Nwĩ yĩ ñwè bo bì bità bi nikurè, nswon mæ, "Wa bĩ'ĩ nanşə kwere ibìinũ yĩ'ĩ nĩ àkàà mæ kaa bĩ'ĩ ka wa'ă ayoo niji sũ ywe'etè ti ghè mæ bĩ'ĩ zwiètè mē Paul. ¹⁵ Ma mùu ajàn tâ wò ni ñgãndasa'a tâ nĩ too ñkĩ a mbo àtu bĩsogyè ntsù'ù ya mæ tâ à logè yi nsigè ni ghu. Nĩ bagilè nswon mæ ni lèntè isa'à yĩ ni mánjĩ yĩ à kù'unè aà. Bĩ'ĩ ka zwiètè yi mbonj tâ à zi ñkòontè a mbèè wò."

¹⁶ Mu ñjàantè Paul à le nyu'u minàn wa mæ bi ka lèntè a ñgèè i zwiètè yi aa, ñghèe ñkuu wa baligè ñke'enè a mbo Paul. ¹⁷ Paul à le ntwonj atu bĩsogyè ñkhì ya yĩ mò'ò nswon ghu mbo mæ, "Lògè mú ghù ñghèe ni ghu a mbo àtu bĩsogyè ntsù'ù wa ñlonj mæ à tswe nĩ ànnù a nswonj ghu mbo." ¹⁸ A tigè ñlogè ñghèè ni ghu a nsi atu bĩsogyè ntsù'ù ya nswonj ghu mbo mæ, "Paul, ñgànàtsanj wa, à twonj gha nswonj mæ mè zi ni mú ghulà a mbo wò ñlonj mæ à tswe ni ànnù a nswonj a mbo wò." ¹⁹ Atu bĩsogyè ntsù'ù ya a tswa ñkwèè ni ñswunjtè yi bo yu ghèè a adigè yĩ lò'òsè mbetè yi mæ, "O lòò aà ñswonj mæ akè a mbo mè aa ε." ²⁰ A kwi'ĩ mæ, "BaYuda tantè mæ bi ka swonj a mbo wò tâ ò sigè nzi ni Paul a mum Senendrio a yoo tâ bo ghìrè tsi'ĩ tsò bo lòò aà ñkù'ùsè nanşə mbetè innù ghu mbò. ²¹ Tsùù gho ló bii, ñlonj mæ mbàñnè a titi bo ntsyatè mighum mi ñkwà bii mæ bi kwere ibìinũ waa a nĩ àkàà mæ bo warè mæ kaa bo ka wa'ă ayoo ji kè no ti ghè mæ bi zwiètè yi aa, bi nɔj a ñgèè mbè nĩ. Bo tantè mē nũ yàà a nzwitè yi ñtigè nyu'utè aa mæ tâ ò swonj bi ghèe ni ghu." ²² Atu bĩsogyè ntsù'ù ya a tigè nswonj a mbo mu wa mæ tâ à ghèe yi nswonj ghu mbo mæ, "Tsuu a mbo ñj ló swonj mæ ò kè'enè mæ annù yù a mbo mè."

²³ A le ñtigè ntwonj bē bi baa bii mæ à ni itu bĩsogyè ñkhì ñswonj a mbo bo mæ, "A ghìrè mbè ni bìnòò bi ñibù'u ñitugè nĩ tantè bĩsogyè ñkhì ji baa, ni ñgãñkò'ò bilonj mighum mi sãmbaa, ni ñgãñmbè'è mĩkõj ñkhì ji baa mæ tâ bì ghèe nywe'e a ala'a Kaisaria. ²⁴ Nĩ kĩ nlɔɔ alonj tâ Paul à kò'ò ghu, tâ ni bɛ yi ñghèe mfa a mbo Felix mæ à ni Gũmnàa aa."

²⁵ A le ñtigè ñjwa'anè letter ñswonj mæ,

²⁶ "Añwà'ànè mæ a lo a mbo Claudius Lysias ñghèe ni a mbo Nù yĩ ñwè Gũnàa Felix: Mæ tsà'atè noò. ²⁷ BaYuda kì bàñnè ñj ghù ñghèè bi zwiètè, tsò mæ mè le nyu'u mæ à ni ñj baRoma aa bĩ'ĩ bĩsogyè bi tigè ñkwere yi a mbo bo. ²⁸ Ajàn mæ mæ le si lòò a nzi ñji'ĩ ànnù yĩ mæ bi tswa yi ghu aa, mè le ñlògè yi nzi ni ghu a nsi sanendrio. ²⁹ Mè lòò ñyè mæ bi ñij innù ghu nu ñlonj aa bè innù nòñsè wàà. Kaa ñkĩ'ĩ yè mæ à wò ànnù yĩ tsu mæ mbè bi zwiètè

yi kè niṅə yi a tsaṅə. ³⁰ Lâ àjàṅ mə bi kii ṅke'εnə a mbo mə mə mìnàṅ à tswe nloṅ ṅgaa yí aa, mə burè ñtsyasə yi a mbo wò, ṅki ntsyasə bē bii mə bi te'ε ntswa yi aa a mbo wò mə tâ bo zi nswon annù yii mə bo tswa yi ghu aa a mbo wò."

³¹ Bìsogyè bya bi le ṅghìrè tsi'í wa ajàṅ mə bi le nswon a mbo bo aa, ñlogə Paul nítugə ṅghεε ni ghu a ala'a Antipatris. ³² Abèè a fù'ù mə, bē bii mə bi le si təə ni mìkòrè aa bi bù m̀bii waa fu a baligə, ntigə mma'atə bē bii bi le ṅko'ɔ b̀lɛṅə aa bi ghεè. ³³ Nòò yii mə bi le ṅghèè ñywe'e a Kaisaria aa bi fá letter wa a mbo Gúmnaà ṅki mfa Paul ghu mbô. ³⁴ A twòṅ mē letter wa aa mbetə Paul mə à lò aa ni mbù'ù yu aa ε? Ajàṅ mə à le nyu'u mə à lò aa Cilicia aa ³⁵ ntigə nswon ghu mbo mə, "Maa yu'u nighàa a ntsù wò a noò yii mə bē bii bi niṅ annù a nu wò aa bi zì mē. Nswon mə bi logə yi ṅghεε nləə a ntɔ'ɔ Herod ṅka mbe ñii ghu."

24

Ajàṅ yii mə baYuda le nniṅ innù a nu Paul aà

¹ Njwí tsysà mē ji ntaà, ṅgàṅmà'a Nwí yí ṅwè, Ananias, bo bi bità bi níkurə ni ṅgàṅniṅtə isa'a yí mò'ɔ mə bi le si twonə ni Tertullus aa bi sigə ṅghèè a Kaisaria. Bo sigə mē ṅghεε aa ntigə nniṅtə ànnù isa'a Paul a mbo Gúmnaà. ² A twonə Tertullus, a tigə ñloginə ṅka nniṅtə isa'a Paul, ñswonə ghu mbo mə, "Taà yí'í, Gúmnaà Felix, tsò ajàṅə mə o tsysə yí'í ni mìtsyé aa, ò ghìrè mē bí'í tswe ní m̀bɔɔnə nòò sa'à, ñzi ni bìkwensə bii bìghìrə bí'í tswé siginè fáa ala'a aà. ³ Bì'í kii ṅkwere ní innù majù tsim tsi'í idigə tsim, m̀fa ní m̀bi'ikə a mbo wò. ⁴ A ṅwa'à bù ṅka ṅghensə noò ghò, mə bu'ù m̀bo mə ò yu'u annù yii mə mə ka swon a mbo wò ni ñighàa ní ghù'ùtə aà. ⁵ Bì'í ki yə mbá ghú a bə ñù m̀bùurə idigə yii mə à ghìrè ṅgi'í i kuú ni àla'a, à kì lòginə ṅka mbuurə idigə a titii baYuda a mbì ñtsim, ṅki mbə ntsyasə ṅghòtə bē bí mò'ɔ mə bi twonə ní b̀Nazarenes. ⁶ A kì kì nzi ṅkuu ṅka ntsuure a m̀m̀ ndàmà'anwí, bí'í tigə ñtswa yi [ñlɔɔ mə bí'í sa'a isa'à yi yòṅə ni nòṅsə yí'í. ⁷ Lâ ñtsyasə bìsogyè, Lisas, à le nzi mfə'ə yi ṅkwere a mbo bí'í ní àdà'à, ⁸ ntigə nswon mə bē bii mə bi niṅ isa'a ghu nu aa tâ bi zi ntsi'í ghó.]* Ajàṅ yii ò ka kì betə ibetə ghu mbo aa, ò ka tigə yə nji'í ànnù yii bí'í niṅ isa'a ghu nú aà."

⁹ BaYuda bya le ntigə mbeentə innù jyá tsim mə à le nswonə a atu Paul aà.

* **24:8** ìdìgè jù jii mə i tswe a m̀m̀ [] aa kaa i si a m̀m̀ ṅwà'ànə jì mò'ɔ tswé.

Ajan̄ yïi mē Paul à le nto ntsu'u atû yi a nsi Felix àà

10 Nòò yïi mē Gúmnaà wa à le ndì'ì nî àbo mē tâ Paul à ghaa aa, a swon̄ mē,

“Tsǒ mē mè zi mē ò nì nù yïi mē o sa'a misa'a fàa ala'a aa, mè dōrītē a mfi'isê ìlêê gha a mbo wò. ¹¹ O bē kī tò'ònè bon̄ ò ka yē mē a tsyà mē tsi'ì ñjwi ñìghúm ñtsò baa mē mè kī kò'ò ñghèè a mmii Nwī a Yeresalem laa. ¹² Kaa baYuda bû le ñwa'à yē tâ bī'i nù tsù ka nswuñnē a mûm ñdâmà'anwī, kě tâ mè ma'a nî àbùùrè a titi bē bī tsu kě a ndânghòtē bo, kē a mûm àla'à. ¹³ Kaa bi sī kī ntswe nî àlènsè yī tsu a ndì'ì nlon̄ innù jû mē bi swon̄ nì atu mè tsītsòñ aà. ¹⁴ La mè bii a mbo wò mē mē mii nî Nwī bitaà yī'ì ñyon̄ aa Mânji wa mē bo swon̄ mē à nî ñghòtē yïi kaa i sī ku'unè aà, ñkii mbii innù tsim̄ jii mē bi ñwa'anē nì ññwà'ànè bînòñsè bi Moses bo bi ñgǎñntoo Nwī laa. ¹⁵ Annù yïi mē mē bē a mbo Nwī laa, à nī à yïi mē bo kī mbii aà, mē bē bitsim̄ ka yī bìnè nì nìwò, bii ànnù yaa a tsinē aa bo bi bii à yaa a sī tsinè aà. ¹⁶ Maa ajan̄ mē gaansè nì mītii ma a nyē mē, a nī innù tsim̄, niti gha a laa a nsi mi'i Nwī bo bi bē.

¹⁷ “Mè le mbù mbii fu a ala'a bī'ì, a Yerusalem, a ñjñm ilòò jī ghà'àtè a mfa ñkabē yī mò'ò a mbo ñgànǎfum bo bi ñjoo mmà'a Nwī. ¹⁸ Bo le nyē gha mè ghìrè aa ma yú ànnù, ajan̄ yïi, a ti bē aa bon̄ mè lèè mē ibii nú gha tâ i laa a ndâmà'anwī aa, kaa mè wa'ǎ aa bi'i bì nòò yī tsu ghu kī ntswe, kaa wa'à nî ìdìgè ghu kii mbuurē. ¹⁹ BaYuda bī mò'ò bii mē bi le nló a mbù'ù Asia, ñtswe a ndâmà'anwī, bii mē a ghìrē mbaa mbòñ mē bo tswe faà tsītsòñè, a nswon̄ ànnù isa'à ya a mbo wò aà. ²⁰ A tuu la bē, bē buà bi nañsè ñswon̄ afansènnù yïi mē bo le nyē mè ghìrè aa a nsi sinedrio; ²¹ ñtsyatē ajan̄ yïi mē mè le ntē a ñghaa a titi bo ntōñnē niti ñswon̄ mē, ‘Bi ññ isa'a a nu mè sii a nsi bù aa nlon̄ mē mē swon̄ a mbo bù mē bē ka yī bìnè nì nìwo aà.’ ”

²² Felix yïi mē à le nzi annù ñlon̄ annù Mânji wa tsi'ì siginè aa, à le ntigē ntsu'unē waa nswon̄ mē, “Wa mè ka tigē tsèrè isa'a ghù a noò yïi mē Lisias, ñtsyàsè bìsogyè, à lo a Yerusalem ñsigē nzi aà.” ²³ A tigē ñswon̄ a mbo atu bisogyè ñkhi wa mē, tâ à logē yi ñghēe nlèè ñka mbe, lá mban̄nē mfa abwarē ghu mbo mē tâ à ka ñghìrē nî innù jī ñkii ma'atē tâ ikà'à jī ka nzi mfa nî ñjoo jii mē a bon̄ aa ghu mbô.

Ajan̄ yïi mē Paul à le ñghèe a nsi Felix nì Drusilla aà

²⁴ Njwi jī mò'ò i kà mē aa ntsya, Felix bo ñgwê yī, Drusilla, yïi à le mbē mu baYuda aa, a zī. A le ntoo ñkii ñtwon̄ Paul, ntigē yu'u ajan̄ yïi mē Paul à le sī ghàa annù ñlon̄ aa annù

àbìintii a nu Kristo Yesu. ²⁵ Ajàṅ yii mē Paul à le ṅghèè nî mbïi ṅka ṅghaa ntò'otè nî ìnnù a ṅka ṅghìrê ìnnù jii ì tsinè nî ànnù a ṅka ntswâibìinu, nî ànnù òlòṅ Njwí ìntò'òtè mîsa'a yii ì ka yí zì aa, Felix à le mbo'ò nswon mē, “Tigè mmà'atè laa tsìtsòṅè. Wa mē ka bú lòò noò ì twon gho ghu.” ²⁶ A le si tsu'unè laa ṅkii mbe ni mē tá Paul à zi mfa ṅkabè a mbo yu. Maa ajàṅ, à le si twonè nii a ṅгаа ṅгаа a zì bo yu tanè nì ṅgàn.

²⁷ Hòò ì kà mē aa ntsya ji baa, Porcius Festus a zì òlòṅ abwarè Felix tsò Gúmnàà. Felix à le ṅka nlòò ni mē tá baYuda kòṅè yì, ntigè ṅghèè nî mbïi òlòò Paul a ndátsanè.

25

Ajàṅ mē Paul à le nlòò mē tá Kaisa à yu'u isa'à yì aà

¹ Festus à zì mē ìntwe wa mbù'u ala'a tsò Gúmnàà njwi ji tarè, òlò a Kaisaria ṅkò'ò ṅghèè a Yerusalem. ² Bìlii ṅgāṅmà'a Nwí jì bo bìtsyàsè bì baYuda bì le nzi ghu mbo, nswon ìnnù a atu Paul, ³ mbetè yì mē tá à ghìrè annù a ndì'i mē yu kòṅè waa, ntsyasè Paul tá à kò'ò ṅghèè a Yerusalem, òlòṅ mē bì le si tanè mē bì ka lèèntè a ṅghèè ì zwitè yì a mánjì. ⁴ Festus à le ṅkwi'i a mbo bo mē wa bì lèè Paul a Kaisaria, mbe nii, ṅkì nswon mē yumbon yu ka kii ghèè ghu a ni mú àtìi noò. ⁵ ṅghèè nî mbïi ìnswon mē, “Tsò mē a bē la laa, tá nì too bità bímò'ò a titii bù tá bí'ibo ghèè. Belè mē ànnù tsu a tswe a niṅè ghu nu, bo ghìrè maa ajàṅ.”

⁶ Festus à le ntswe bo bo a tigè ṅku'u njwi ji nifwaa kè ji nighum, a bú ìnsìḡ ṅghèè fu a ala'a Kaisaria, àbèè a fù'ù mē, a tswè a ṅgò'ò Kòrè, ìnswon mē tá bì zi ni Paul. ⁷ Bì zì mē ni ghu, baYuda bya mē bì le nlò a ala'a Yerusalem ìnsìḡ aa, bì le mbìnnè ìtèè ṅkarisè yì nswon ìnnù ghu atu, nanse nnìṅ ìnnù jì tìnsè ghu nu, lá kaa kì'ì ni mánjì yii mē mbè bì dì'ì mē ìnnù jya ì nî ìnnù nìṅkon tswè. ⁸ Paul à le mbìnnè mē yu fi'i ilèè yì, ìnswon mē, “Kaa mē si gha ànnù tsu a ni òṅsè baYuda wó. Kaa mē si a mú ànnù tsu burè ṅwo wò, kè òlòṅè bē ànnù ndámà'anwí, kè a nu Kaisa.” ⁹ Lá àjàṅ mē Festus à le si ghìrè mē tá baYuda doritè aa, a betè Paul mē, “O kòṅ mē o kò'ò ghèè a Yerusalem tá bì sa'a gho ghu a nî ìnnù jù mē bì niṅ a nu wò aa è?” ¹⁰ Paul a kwi'i mē, “Mè tètè aa a ṅgò'ò kòrè Kaisa, a adìḡè yii bì tē'è ntswe nì ìnsà'á isà'á gha ghu aà. A ṅghèè a ni baYuda, tsi'ì wòmbon, ò zi a laa mē kaa mē sí annù tsu a mbo bo wó. ¹¹ Mbè a bē yii mē mē wo a òṅsè, kè mē mē ghìrè ànnù yì tsu yii mē mbè mē kwo ghu, bon kaa mē si aa nìwo khè. Lá mbè a bē mē kaa ànnù tsu yii mē bì niṅ a nu mē aa, à sí annù nìṅkon

bə, boŋ kaa mbə ɲù a wa'à gha a mbo bo fâ. Mə lòo mə tâ Kaisa à yu'u isa'à ghâ." ¹² Festus à le ntigə ɲghaanə bo bì ɲgàŋ bɔɔ/ bi mbèè bi ji, ntigə ɲkwi'i ghu mbo mə, "Ajànə mə ó bètə mə tâ Kaisa à yu'u isa'à gho aa, ó ka ghèè a mbo Kaisa."

Ajàn mə Paul à le ntəə a nsi Agripa bo Bernice aà

¹³ Atii noò yî mɔ'ɔ a ghè mə a kî tsyă mfò Agripa bo Bernice bo zî a Kaisaria a ɲkwerə Festus. ¹⁴ Bo bo tswé ñdùu ɲjwi jî mɔ'ɔ i tsyâ, Festus a swonə annù sa'a Paul a mbo bo mə, "Nɲànàtsan yî mɔ'ɔ à tswe faà mə Felix à le mà'àtə. ¹⁵ Nòò yîi mə kî ghèe a Yerusalem aa, bìlîi bi ɲgǎŋmà'a Nwî bo bì bità bi ala'a bi baYuda bi swonə ànnù mbi'i ɲgaà yî a mbo mə, mbetə nàa mə tâ mə tsərə isa'á yî tâ bì zwiṭə yi. ¹⁶ Mə swon a mbo bo mə kaa à sî nɔŋsə baRoma bə mə, mbə bi fá ɲú yîi bi ɲiŋə ànnù ghu nu a mbo bə bya mə bi ɲiŋə ànnù ya ghu nu aa ti ghê mə bi sa'à isà'á yî a kî ntswe nî àbwarə ni a ɲghàa ànnù ɲloŋ innù jya mə bi ɲiŋ a nu yu aà. ¹⁷ A bə ɲjî'i ànnù yîi mə ajàn mə bo le nzi faà aa kaa mə le ɲkî'i noò ghesə. Tsi'i ajàn mə àbèè a le mfu'u aa mə le mburə ntswe a aləŋə nsa'a mîsa'a, ɲghirə bi zî ni ghu. ¹⁸ Bə bya mə bi le ɲniŋə annù ghu nu aa, bi le mbìnnè ntəə la kaa ɲkî'i annù yî bi yî tsu, tsi'i tsó ajàn mə mî kî sî wa'atə aa, swonə. ¹⁹ Bo le mbàŋnè ɲswonə bə innù jîi bo bo kî sî swùŋnè ghu, ɲyonə a ɲjìmə ànnù Nwî yaa, bo bì ànnù ɲú yî mɔ'ɔ mə bi twonə ni Yesu, yîi mə à leè ɲkwo, lá Paul a bāŋnè ɲswonə ni mə à tswènnṭi. ²⁰ Tsó mə mə kî wa'à gha ajànə mə mbə mə lèntə majú jànə innù zi aa, mə betə Paul mə mbə a ghèè a Yerusalem tâ bì lentə ghu aa ɛ? ²¹ Lá Paul a bāŋnè mbetə mə yu lòo mə tâ Kaisa tâ à sà'a isà'á yî. Nswon mə tâ bì ləə yî nywe'e noò yîi mə Kaisa à ka fa akwi'i aà; mə tigə ɲghirə mə tâ bì tswa yi nləə faà nywe'e noò yîi mə mə ka yî too yi a mbo Kaisa." ²² Agripa a swon a mbo Festus mə, "Mə nî àtu ibii nù gha, mə ka kòŋ mə mə yu'u ɲighàa ghu ntsù." Festus a swon mə, "Óo ló yu'u ɲighàa ghu ntsù a yɔɔ."

²³ Abèè a fù'ù mē, Agripa bo Bernice, bo zî tsi'i nì ɲifò, ɲzi ɲkuu wa a ndâ ɲsa'a mîsa'a, bo itu bîsogyé ntsù'ù, ni bità bi ɲjò'ò àla'a bya. Festus à le ntigə nla'a bi logè Paul ɲzi ni ghu. ²⁴ Festus a tigə ɲghaa a mbo bo nswon mə, "Mfò Agripa bo bì bə bitəsim bii bi tswe faà aa, nì yə a ghulà ɲù mə à təə a nsi bù aà, àa ɲù wa mə baYuda le ɲniŋ innù ghu nu, ɲswon a mbo mə a noò wa yîi mə le ɲghèè a Yerusalem, ɲkî mbu zî ɲswon faà, ɲtɔŋnə ni mə kaa à sî ku'ùnə mə tâ à bu ntswe ntii aà. ²⁵ Lá kaa mə le ɲkî'i ɲyə mə à ghiré

ànnù tsu mē mbə a kwo ghu bē. Tsō mē yumbōŋ à bètə mē yu ghèè a mbo Kaisa aa, mē kà'à mē mē mē ka too yi ghu. ²⁶ Lā kaa mē sī nī ànnù yīi mē mbə mē naŋsə ñŋwa'anə a mbo táfà'á ghà aa tswé. A bē ñji'i ànnù yīi mē mē zi ni ghu a nsi bù aà, mē mbə wò mfò Agripa, ò naŋsə m̄betə yi a fà àkwi'i tǎ tǎ mē zi ànnù yīi mē mbə mē ŋwa'anə. ²⁷ Nlōŋ mē à ka bə aǵŋtə ànnù a mbo mē a ntoò ñgàŋàtsaŋ ti ghé mē mē nàŋsə ŋŋwà'anə innù jīi bi niŋ ghu nu aà."

26

Paul a ghaà ànnù a mfi'i ìlèè yi a nsi Agripa

¹ Agripa a swōŋ a mbo Paul mē, "Ghàà ànnù yīi ò tswe nī ñghàa nlōŋ ŋgaà yò aà."

Paul a tigə ŋŋentə a abò yi a ndəŋ ŋghaa ànnù a mfi'i ìlèè yi ghu nswōŋ mē, ² "Mè wà'atə mē mē ni ñù àbòŋə atu nlōŋ mē mē tēə a nsi wò sii aà, a mfò Agripa, a ŋghàà ànnù ñlōŋ ŋgòŋ innù tsim jīi mē baYuda niŋə a nu mē aà. ³ Nlōŋ mē ò zī bìnòŋgòŋ bi baYuda bitsim ŋki nzi innù jīi bo swùŋnè ghu aà. Mē tigə m̄bu'u nī m̄bo a mbo wò mē tǎ ò tswa ntīi gho naŋsə nyu'utə.

⁴ "BaYuda bitsim bi zī àkòrè nizī ya ñlōginə a noò múŋkhə ajàŋ yīi mē mē le si tswe bi'i bǎla'à bi'i a Yerusalem aà. ⁵ Mbə a bə mē bo swōŋ ànnù nī ñkōŋ bōŋ bo zi mē mē laa mbə ñù yī m̄'ò a titīi bē bīi mē bi yòŋə ànnù Nwī yi'i nīlī'i nīlī'i, ñlōŋ mē mē ni ñù baFarisai aà. ⁶ Bi tigə nsa'a nàa faà tsītsòŋə aa nlōŋ mē mē bīi ŋkà'a yīi mē Nwīŋgòŋ à le ŋkà'à a mbo b̄itaà bi'i ⁷ itsə jī'i jya ñìghúm n̄tsò baa i k̄i m̄be ni mē bo ka yī kwērə ajàŋ mē bo mii Nwī nī n̄tīi waa tsim nitùgə nī s̄f̄inè aà. Nlōŋə ànnù ma yū mē bi bə aa, baYuda tigə ñn̄ŋ innù a nu mē mfò. ⁸ A ghìrə àkè mē tǎ à bə ànnù yīi mē a tsyanə a mbo bù a mbii mē mbə Nwī a nyweensè bə a niwo aa ε?

⁹ "Mè, a nī àtu ibii nū gha mē le naŋsə mbii mē a ku'unə mē mē ghìrə innù jī ghà'atə a n̄lìḡitə ìkūm Yesu mu Nazareth ghú. ¹⁰ Mē le ŋghìrə maa ajàŋ a Yerusalem. Mē le si kwērə ni m̄idà'à a mbo b̄ilii bi ŋgǎŋmà'a Nwī, n̄tswatə nī bē bi Nwī bī ghà'atə mfəə ni a ndàtsaŋə. Bi yi ti zwitə waa mē kī m̄beentə. ¹¹ A ni ñgàà jī ghà'atə, mē le si niŋə nī ñgi'i a nu bo a nī ñdanŋhotə, ŋgaansə nī waa mē bi tuu ànnù yīi mē bo le mbii aà. Ntòŋə gha i le nnaŋsə nlwi a nu bo, mē tigə n̄tsò'ò ni àkòrə yaa nyonə nī waa a ni n̄jò'ò ìla'a jī dāŋə.

Paul a tǎŋ ñgàn ñlōŋə ajàŋ mē Kristo à le mbəŋkhə yi aà

12 “Mè le ñkwere ada'a a mbo bìlìi bi ngǎnmà'a Nwĩ, bo toò gha mē mē ghèe a Damascus mē mē ghèe fà'à ma ghú ifà'à ghu. 13 A bē mē a ntĩ isĩ'ĩnē mfō, mē yē ñkà'à wa mǎnji yĩ i le nta ntsya nĩnòò, i lô a aburē nsigē, nta ñkarisē gha bo bì bē bĩ mē bĩ'ibo le si zìnē aà. 14 Bĩ'ĩ bitsim le ñwòkè a nsyē, mē yu'ù ñjĩ i ghaà a mbo mē ni ñìghàà ni baHeber ñswonē ni mē, ‘Saul, Saul, o tso'ò akòrē yaa aa a ya? O lænsē aa ibiñú ghō mē mbē ò ka nta ati yĩ tsè'è.’ 15 Mē betē mē, ‘A ni wò wò aa ε Mmà'àmbi?’ Mmà'àmbi a kwi'i mē, ‘A ni mē Yesu wa yĩ o tso'ò akòrē yi aà. 16 Lã bĩnē ntē ni mĩkòrē mō. Mē zi a mbo wò aa mē mē tso'ò gho ni ñgǎnfà'á ghà. Oo tīgē ki swonē innù jĩ mē ò yē nlon ñgaà yà sii aa bo jĩ mē mē aa bũ dǐ'i a mbo wò a ñjìmē aa a mbo bē.’ 17 Mē aa tīgē kwere nòò a mbo baIsrael bo bitìzĩ Nwĩ bĩ mē mē aa too gho a mbo bo aà. 18 Mē too nòò a mbo bo aa mē tá ò ña'a mi'ĩ myaa, mbəñkə waa bì fè'ε a múm itugē nzĩ ñkuu a múm ñlaa idìgē, i fi'i waa a mum midà'à mi Satan i zĩ ni bu a mbo Nwĩ tá tá Nwĩ à li'inē ifǎnsennú jyaa, tá bo yi ñkwere abwarē yaa a titĩ bē bĩ Nwĩ à ghìrē waa bì laa ntsyá a ñjĩm àbĩintĩ yaa a nu mē aà.

Paul a ghaà ànnù ñlon ifà'á yi

19 “Tsō mē a bē la aa, Mfō Agripa, kaa mē le ñki'i atu tĩ a ñghìrē ànnù yĩ mē ñjèè tē tē ma yú yĩ mē i le nlo a aburē aa i le nswonē aà. 20 Mē le lògìnē a Damascus, ñghèe a Yerusalem, ñkarē a ala'a Yudea tsi'ĩ tsim, ñki ñghèe a mbo bitìzĩ Nwĩ, ñswonē ni a mbo bo mē tá bo bəñkə mĩntĩ myaa, ñme'e innù jĩ bí jyaa, mbəñ mbi a mbo Nwĩ, ñka ñghìrē innù jĩ mē i dǐ'i mē bo bəñkə mē mĩntĩ myaa aà. 21 Aà ñjĩ'ĩ ànnù yĩ mē baYuda le mbañnē gha a ndámà'anwĩ ñlòò mē bì zwiwē gha ghu aà. 22 I zĩ kù'ù sii, Nwĩngòñ a kwetē nàa, àjàñ mē tē faà aa, mē kè'ènē a mbo bē bì kègē bo bì bì wē, ñswonē aa tsi'ĩ ànnù ya mē ngǎñntoo Nwĩ bo bì Moses le nswonē mē i ka yĩ fè'ε aà: 23 Mē Kristo wa à le ntswe nĩ ñyē ñgĩ'ĩ, ñki nswonē mē àjàñ mē à ka yĩ bē ntsyambĩ a nyweenē ni ñwo aa, àa tīgē kè'ènē ñkà'a ntswēntĩ a mbo baYuda bo bì bitìzĩ Nwĩ.”

24 Ajàñ mē à kà mē aa ñghaa ma mùu ajàñ mfi'i nĩ ìlèé yi aa, Festus a tɔñnē ñswonē mē, “Paul, ò baànē. Wa àñwà'ànē ya mē ò yègē si'i aa, a ghìrē ò baanē.” 25 Paul a swonē mē, “Taà ghà ñù yĩ ñwē Festus, wa kaa mē sǐ baanē. Mē swonē aa tsi'ĩ ànnù ññkonē yĩ mē a tswe ghu aà. Mē ki ñghaa tsi'ĩ tso ñù yĩ mē kaa mĩtsyé ma sǐ burē. 26 Nlon mē mfō ghú à zĩ ñnnù jũ tsimē, mē tīgē ñghaa ghu mbo tì bɔ'ò. Nlon mē

mè zi mē kaa annù yū yī tsu a sī ghu tswē tighê à zī, m̀bī'i mē kaa bī lē ŋkī'ì yī tsu a alò'òsè ghìrè.

²⁷ “Mfò Agripa, ò bii annù ṅǎṅntoo Nwī jya aa ε? Wa mè zi mē ò bii.” ²⁸ Agripa a betè Paul mē, “O wà'atè mē mbè ò logè tsi'i m̀tīi noò ghulà, ṅghìrè gha ni Krisèn aa ε!” ²⁹ Paul a kwi'i mē, “Kè a logè àtīi noò kè andaṅè noò, boṅ ǹyè'ê na a mbo Nwī à ni mē wò ni bè bitsim bii mē bi yu'ù annù yīi mē swonṅè sii aa tâ bo bè tsi'i tsò mè, lá kaa wa'à nī àtsaṅ yù tswē.”

³⁰ Mfò wa ni Gúmnàà wa, ni Bernice bo bī bè bya mē bo lē ntswe aa, bi lē mb̀inè. ³¹ Bo ghèntè mē, ṅtigè nswonṅè a titi bo mē, “Kaa ṅù ghū à si annù yī tsu ghìrè mē mbè bi zwitè yi kè niṅè yi a ndàtsaṅè.” ³² Agripa a swonṅè a mbo Festus mē, “A ghìrè mbaa tuu betè mē yu ghèè a mbo Kaisa boṅ bī'inè mà'atè yi.”

27

Ajaṅ yīi mē Paul à lē ṅkuu abanṅè ṅkì ṅghèe a Roma aà

¹ Nòò yīi mē Festus à lē mbii mē tâ bī'i kuu abanṅè ṅkì ṅghèe a Itali laa, bi tigè m̀fa Paul bo bī ṅǎṅatsaṅ jī m̀'ò a mbo Julius, atu b̀sogyè baRoma yīi à lē si tsyàsè ntsù ntsò Kaisa yī wè laà. ² Bī'i lē ṅtigè ṅkuu abanṅè a Adramyttium, yīi a lē si ghèè ni a idigè aghèṅè ṅkì a mb̀'u Asia aa, ṅtigè ntoo ṅghèe. Aristacus, ṅù Macedonia yīi mē à lē nlò a Tesalonika aa à lē ṅghèè bi'ibo. ³ A bè mē a njwi yīi ì lē nyòṅtè aa bī'i ghèè ṅkuu a Sidon. Julius à lē nlentè Paul siginè ṅtigè mma'atè yi mē tâ à ghèe ṅghantè ika'á jī tâ bo tigè nlentè yi siginè m̀fa njoo jīi mē ì lē si we'e ghu mbo aà.

⁴ Bī'i lē mb̀ ṅghèe ṅkuu abanṅè ṅkì ya, lá tsò mè àfìsè a lē si tsyà ǹzi nàa a nu bī'i aa, bī'i lē ṅtigè mbəṅ ṅghòṅtè ṅghèe ntsyà a nī mb̀èè k̀ṅkì a Cypres yīi a lē ṅk̀ṅtè afìsè aà. ⁵ Bī'i lē ṅtigè ṅka ntoo ṅkì miyaa wa ṅghòṅtè ni a mb̀èè àla'a Cilicia, bo Pamphylia, ṅtigè ṅghèe ṅkuu a Myra a mb̀'u Lysia. ⁶ Maa adigè atu b̀sogyè ya a lē nyè abanṅè yī m̀'ò mē a lē nlo a ala'a Alexandria, ntoo ṅghèe ni Itali, ǹniṅè yī'i ghu.

⁷ Bī'i lē si tigè ṅghèe tsi'i àbòò b̀òò a nī njwi jī ghà'atè, nanṅè nyè ṅgī'i mbəṅ tigè zī ghòṅtè tsya a mb̀èè njò'ò àla'a Nidus, kaa f̀fèrè wa kaa à lē wa'à bii mē bī'i ghèe maa mb̀èè, bī'i tigè ṅghòṅtè nsigè a mb̀èè k̀ṅkì Crete, mbəṅ ṅghòò ghèe tsyà a mb̀èè Cape Salmone. ⁸ Bī'i lē ṅghèè nī mb̀ii a nyé ṅgī'i, ṅghòṅtè ṅghèe wa mb̀èè ṅkì, ṅghèe nywe'e a adigè yī m̀'ò mē bi lē si twonṅè ni Safe Harbors aa, àdigè

yii mə kaa àgha'a a le njwà'à sà'à a nlǒ ghu nghεε a ala'a Lasea aa.

⁹ Akòrè nitəə ya a le ntigə ntsyanə si'i tsǒ mə à le ti bə maa noò aa le noò ñghεε a nighaa a múm ñkǐ à tsya mə ñlon mə bí'i le ntigě mánjǐ si'i, le bon njwí Nsǐ'itə̀ ibi* ì kǐ mə ntsya aa, Paul a tigè ñdi'itə̀ waa, ¹⁰ nswon mə, "Bìtaà, mè yə mə àkòrè nitəə yù, ñloginə faà, a ka zǐ nǐ ñgi'i si'i si'i; bi ka bwe njoo bo bì àban yù tâ bə kǐ ñkwokə." ¹¹ Là atú bisogyè ya kaa à le njwa'ǎ annù ya mə Paul à le swon aa yu'utè mbanə nanse nyu'utə aa bə annù yii mə ntsyàsə aban ya bo bì mbòñ aban ya bo le nswon aa. ¹² Kaa adigə ntəə aban ma ya a le wa'à kǐ mbonə a ntswe ghu a noò ñfə'ə. Bə bí ghà'àtə̀ tigè ñswon mə tâ bo ghεε nǐ mbǐi, ñka n̄gaansə ada'à yaa mə mbə bi ghεε ñywe'e a Fonix, yii mə à le mbə adigə ntəə aban a Crete, ñlii nǐ mbǐ ñsa'a noò a bó ñkwabə, ñyu'utə ghu tâ noò ñfə'ə wa tâ à mε.

Afisè yǐ tii a ñki miyaa

¹³ Afisè yǐ bònə a le ñka ntsya nlo nǐ mbèè mbǐ ntii ñka ntsya, bo mɔ̀ntə̀ mə mbə bo ghεε nǐ mbǐi, ñtigə mbwεε atii ntwà aban ya, ñloginə ñka ñghon̄tə̀ ñghεε nǐ a mbèe ala'a Crete. ¹⁴ Tsi'i maa nǐ àtǐi noò, àfisè yǐ wè yii mə bi le si twonə nǐ "northeaster" a lô wa kǐñkǐ nzwu nsigə; ¹⁵ ntii aban ya bí'i tigè ñma'atə̀ a tigə ntii ñlon mə kaa bí'i le wa'à zǐ a mbu ñka ñghèè nǐ mbǐi aa. ¹⁶ Bí'i zǐ ñywe'e a kǐñkǐ Cauda ñtigə ñghon̄tə̀ ntsya a mbèè yii mə àfisè a le mbonə ghu aa, nyə ñgi'i mbon swunə akànu'u aban ya kɔ̀'osə ghu mumə kwere. ¹⁷ Bo kò'òsə mə aa ñki tigə kwere ibii aban wa nǐ m̄ñkǐrə. Ajàn yii mə bo le si bɔ̀'ɔ̀ mə mbə aban ya a zǐ ñkuu a múm àwàn a ghəñə ñki Lybia aa, bi le sigisə ayoo yii mə a ghìrə mə tâ aban ya a tigə nlərə ñghεε tsi'i àbɔ̀ àbɔ̀, ajàn yii mə àfisè ya a le si tii aa. ¹⁸ Abèè a fù'ù mə, bo tsu'u ñka fi'i nǐ àbè'è ñma'a wa múm ñkǐ ñlon mə àfisə ya a le si tsigə aban ya si'i si'i aa. ¹⁹ A bə mə a njwi yii ì yon̄tə̀ aa, bo kǐ ñtsu'u ñka mma'a nǐ ñjoo aban jya ji mɔ̀'ɔ̀ a múm ñkǐ. ²⁰ Afisè ya a le ñghèè nǐ mbǐi a nǐ ñjwi jǐ ghà'àtə̀ kaa ñu wa'a noò kə f̄ñjòn̄ nǐ ñli'i yə. Bí'i le nyə mə kaa mánjǐ ñkhə ñwo kaa à le njwa'à bə.

²¹ Tsǒ ajàn mə à le si baa bon bə bya tswe mə a njwi jǐ ghà'àtə̀ tǐ jǐ aa, Paul à le ntəə a titǐi bo nswon a mbo bo mə, "Bìlǐm bà, a le mbaa mbon mə bon nǐ le nyu'u annù ya mə mè le nswon aa, kaa wa'à a Crete mà'àtə̀, bəə bon kaa àfisè ya a sǐ ñgi'i nǐ aban yù tâ, kaa bí'inə̀ wa'ǎ nduu njoo

* 27:9 Njwi Nsǐ'itə̀ ibi kə ñjwi ñsǐ'isə̀ nu tǐ jǐ (Lev. 16.29-34)

ghù mē bǐ'inè mà'à mē a ñkì aa bwê. ²² La tsítsòṅ, mē bù'u mbo mē tâ nì tswa mǎntì muu, ñloṅ mē kaa ṅù yí mǎfùù kaa à ka wa'ǎ ntswèntì yí bwê. A ka kii bwe tsi'í abanṅ yù. ²³ Nloṅ mē à ghìrè mbè ñtugè tsi'í sii aa, angel Nwǐ, wa mē mē gha'asè aa, a zì a mbo mē, ²⁴ ñswonṅ mē, 'Tsee ki bɔ'ɔ mbá Paul, wa ò tswe nì ñghèe ntəə a nsi Kaisa; yé, Nwǐ, a ñjím àbòṅəntì yì, à kì mē mǎfa ntswèntì bē bù bitsim bii mē bùbo tswe aa a mbo wò.' ²⁵ Nì tigè ntswa mǎntì muu mbá bǐlím bá ñloṅ mē mē ñṅ ñtì ghá a nu Nwǐ, mǎbii mē ànnù yí mē à swonṅ a mbo mē aa a ka fè'è tsi'í maa ajàṅè. ²⁶ La bi ka tigè tii yì'inè ì ghèe fì'isè a mbèe kǎṅkì yì mò'ò."

²⁷ A bē mē ñì ñtì ñtugè ñì ñjwǐ yí ì le ntigè nywe'e ñghúm ñtsò jì ñì kwà aa, afisè ya a le mburè kì tii yì'ì wa múm ñkǐ Miditerinea, ñgǎṅntii abanṅ jya yə mē bǐ'í ghèè mē ñka nywe'e a mbèè àghəṅə ñkì. ²⁸ Bo le ntigè mǎfigè ntsotè ñkǐ ya, ñyè mē à le mbè tsó bímèta mǎghum mǐ ñkwà. Abanṅtə atsyá a bù mǎfigè nyè mē à le mbè bímèta mǎghum mǐ ntarè. ²⁹ Bo ká mǎbɔ'ɔ ñì mē à banṅ ya a ka yí fùu alaṅsə ṅgò'ò ñtigè mma'a itii ntswá abanṅ jì ñkwà wa ñjím abanṅ, ñtswe ntigè ntsa'atə Nwǐ mē àbèè à fu'u. ³⁰ Ñgǎṅntii abanṅ jya ì le ntigè ñlobitə mē bǐ khè waa, le bonṅ bǐ sigisè mē mǎntsiré àkànu'u wa múm ñkǐ, mǎbagilə ñì mē bo tsyà ñghèe a mǎmà'a àyoo ntswá abanṅ ya yí mɔ'ɔ wa nsi abanṅ. ³¹ Paul a tigè ñswonṅ a mbo ñndí bísogyè wa bo bǐ a mbo bísogyè bya mē, "Wá ñgǎṅntii abanṅ jù bə tuu fàa múm abanṅ tswe, bonṅ kaa mbè nì wa'à yweenè." ³² Bísogyè bya tigè ñkwyè ñkírə àkànu'u wa a tigè ñlərə ñghèe.

³³ Abèè a kà mē aa ṅwanə, Paul a bu'ù mbo a mbo bē bya bitsim mē bo jì ayoo, ñswonṅə ñì mē, "Sii àà ñjwi ñghúm ñtsò jì ñkwà mē ñì tswe ñbɔ'ɔ nyu'utə, ntswe tsi'í tì jì. ³⁴ Mə gaansə ghuu mē ñì jì ayoo ñì jì tá bɔɔ tswe ntì. Wa kaa tsi'í ñonè àtú ṅù yí mǎfùùrə a titì bù kaa ì ka wa'à bwê." ³⁵ Nòò yí mē Paul à le nswonṅ laa a aa, ñlɔgə abaa, mfa mǎbǐ'íkə a mbo Nwǐ a nsi mǐ'ì bo bitsim, mǎbatə ñkurə. ³⁶ Bo bitsim le ntigè ntswa mǎntì myaa, ñkì ñlɔɔ mǎjì ñjì. ³⁷ Bè le ntswe wa múm abanṅ ñkhì jì baa ñì mǎghum mǐ sambaa ntsò ñto'o. ³⁸ Bo bitsim jì mē ñyurə, ntigè mǎfǐ'ì mǎsàṅ mǎtsim mǐ mǐ le mburə aa mma'a a ñkì mē tâ abanṅ ya yaṅsə.

Ajàṅə afisè ya a le nsàtə abanṅ ya aà

³⁹ Abèè a fù'ù mē, kaa bo wa'ǎ adigè ya mē bo le ntswe ghu aa ñaṅsə nzi. Nyè adigè yí mɔ'ɔ a bə tsó àghəṅə ñkì yí mē àwàṅ a le ntswe ghu aa, ntigè ñlɔɔ mē bo ywe'etə swonṅə abanṅ ya ì ghèè ñì yu maa adigè, ⁴⁰ Bo le ntigè ñkwyè itii ntswá abanṅ jya mà'anə a ñkì, ñkì nntentə mǎṅkírə mǐ

mə bi le ɲkwerə mbii àban ya ghu aà; ntigə ɲkɔ'ɔsə atsə'ə ntii àban ya yii a le ntswe a nsi aa mma'atə, àban ya a tigə ɲghɛɛ wa aghəŋə ɲki. ⁴¹ Aban ya a le mbəŋnə ghɛɛ mfuu yi wa nî àwàŋ n̄tso nsigə ɲghɛɛ a nsyê. Nsi aban wa le ɲkuu wa múm àwàŋ kaa wa'à bù n̄tsiginə. Ƴkàŋnə ɲki i bāŋnə n̄tigə mbatə n̄jim à ban ya a bà'a bà'à.

⁴² Bìsogyè bi le nlòò mə bi zwiṭə ɲgǎŋətsan jya tâ bì tsuu yɔ'ɔ ɲki wa i khəkè. ⁴³ Tsǒ mə atu bìsogyè ya a le si lòò nyweensə Paul aa, à le ɲkii mə bi tsuu ma ya ànnù lǒ ghìrè. Mban̄nə nswon̄ mə bè bii mə bi zì n̄yò'ó ɲkì aa, tâ bì fuu nyɔ'ɔ ɲghɛɛ mfè'ɛ a aghəŋə, ⁴⁴ tâ àbùgə bē tigə ntswa plank bo bì ìbà'à plank aban jya n̄tigə nyɔ'ɔ ɲghɛɛ mfè'ɛ a nta'à. Ma mùu ni m̄an̄jì bè bìtsim le n̄tigə nyɔ'ɔ ɲghɛɛ mfè'è wa aghəŋə ɲki siginè.

28

A ala'a Malta

¹ Ajàn yii mə bi'i le ɲkhè niwo n̄tigə nzi ɲkuu a aghəŋə ɲki siginè aa, bi le nswon̄ a mbo bi'i mə kúm k̄ɲkì wa, à ni Malta. ² Bala'a bya le nan̄sə ntswe nî àbòŋəntii a nu bi'i n̄tigə ɲghirə nî innù jì siginè a nu bi'i. Ajàn mə mbəŋ i le si loo, ìdìgè i fwe aa, bo le ɲnètə mɔ'ɔ ɲkwerə yi'i ghu. ³ Paul, à le ɲghotə itii ɲkwee jì mɔ'ɔ a ntɔɔ wa ni mɔ'ɔ. A kà mē aa ntɔɔ aa, tsǒ mə mɔ'ɔ wa i le i lòò aa, no i fè'è wa nî ɲkwee nloo abó yi n̄jəŋnə ghu. ⁴ Ajàn mə bala'a bya bi le nyə no ya i jəŋnə ghu abo aa, bo tigə n̄swon̄ə ni a titii bo ni mə, “Kaa àj̄ɲkè a si ghu tswé wa ɲù ghúlà à ni n̄zwitə ɲù. Ka mə à khə niwo ni ɲki aa kaa b̄n̄w̄i bi wa'à bii mə tâ à tswə ntii.” ⁵ La Paul a mi'i no ya i wò wa ni mɔ'ɔ, kaa ɲkì'ì nî ɲgì'ì yì tsù tswé. ⁶ Bo le si tigə nyu'utə ni mə idigə nú jì i ka kɔ'ɔkə, kǎ mə à ka w̄'ikə w̄'ò i kwo. Lá, àj̄an̄ə mə bo le n̄tigə nyu'utə nyu'utə kaa annù yì bi yì tsu ka kì'ì fè'è aa, bo tigə ɲkwensə m̄int̄ii myaa n̄tigə nswon̄ə ni mə à ni n̄w̄i yì mò'ó.

⁷ Nyontə maa adigə k̄ɲkì, àdigə nsye yì mɔ'ɔ a le ntswe ghu, m̄bə yi mfò yii à le ntswe maa k̄ɲkì, ìkúm yì i bə Publius, à le nlògè yi'i, n̄lentə yi'i tsi'i siginè a n̄jim njwi jì tarè. ⁸ Ta bì Pablius à le nnòŋ ɲghɔɔ ni fibà bo bì àtoonsə. Paul à le ɲghèè ɲghantə yi, n̄tsa'atə Nw̄i, n̄nɔŋsə mbó m̄i ghu atu a ti. ⁹ Ajàn mə a le mfè'è laa, àbùgə bè bii bi le ntswe wa k̄ɲkì n̄tswe ni m̄ìghòò a nu bo aa, bo le ɲki nzi bi ghurè waa. ¹⁰ Bo le n̄tigə ntəŋə yi'i nî ɲjoo jì ghà'atə a ɲghu'usé yi'i ghu. Nòò yii bi'i le mbù ɲkuu aban̄ə ɲki mə bi ki ghèè aa, bi n̄ɲ ɲjoo tsim jii mə i le mbon̄ a mbo bi'i

aa wa mûm àban̄ə. ¹¹ Bìsàṅ tsyà mē bi tarə, bǐ'í tīgè ṅkuu a mûm àban̄ yǐ mə a le nlò a ala'a Alexandria, bi twon̄ə nì ìkùmə aban̄ ya nì "Mìmfà'a mi Nwî" mə a le ṅkhě mfə'ə yǐ tì wa, ntəə wá kṅkì. ¹² Bǐ'í le ṅghèè ñywe'e a Syracus m̀f'ε ntswe ghu njwi ji tarə. ¹³ Bǐ'í lò mē ghu ṅkarə ṅghεε nywe'e a ala'a Rhegium m̀f'ε ntswe ghu, ṅjwǐ ì tsyà mē yǐ m̀fùùrè àfisè a lô a mbù'untii ṅkò'ò, à tì mè tì bə n̄ ṅjwi ji baa, bǐ'í ṅghèè ṅku'u a Puteoli. ¹⁴ Bǐ'í le nyə bɔɔ bi Kristo ghu. Bi tīgè ñlogə yǐ'í bǐ'ibo tswé ghu njwi ji sàmbaà. Ma mùu ajàn̄ bǐ'í lô ghu mbu ntīgə ṅghεε a ala'a baRoma. ¹⁵ Ajàn̄ mə bɔɔ bi Kristo bǐi bi le ntswe ghu bi le nyu'u mə bǐ'í zǐ mē aa, bo le nlò nì ìdìgè tsi'í tsǒ m̄taa Appius bo bǐ àdìgè yǐ m̀ò'ò mə bi le si twon̄ nì Nda bǐgǐ ji Tarə, ñzi mbòò yǐ'í. Nòò yǐ mə Paul à le nyə waa laa, à le mfa mbi'ikə a mbo Nwǐ, ñtì yǐ ì kuù.

Ajàṅ mə Paul à le ntswe a ala'a baRoma aà

¹⁶ Nòò yǐ mə bǐ'í le ṅkuu a ala'a baRoma aa, bi le mmà'atə Paul mə tá à ghεε ṅka ntswe tsi'í yù, m̄fa sogyè yǐ m̀fùùrè a b̄ē n̄i.

¹⁷ ṅjwǐ ì tsyà mē ji tarə, a twon̄ bitsyàsə bi baYuda bǐi bi le ntswe wa adìgə aa tá bǐ zǐ. Bo zǐ mē, a swon̄ a mbo bo mə, "Bìl̄m b̄a, ka mə kaa mē le ṅkǐ'í annǔ tsu ghìrè a nu b̄ē bǐ'inè, kě nì nòṅsè b̄itaà bǐ'inè, bi le ntswa gha tsi'í tsǒ ṅgàṅàtsan̄, ñlogə gha a Yerusalem ñzi mfa a mbo baRoma. ¹⁸ Ajàn̄ mə bi le nlèntè gha ghə mə bǐ m̀atè gh̄a ñlon̄ mə kaa bo le ṅkǐ'í annǔ tsu a mûm ìsa'a mē yə mə mbə a ghìrè bǐ zwitè gha aà. ¹⁹ Lá àjàṅ mə baYuda le ntuu aa, kaa annǔ yǐ ghìrè yǐ dàn̄ a le wa'á a mbo mē b̄ē, ma mùu ajàn̄, mē tīgə mbetə mə bǐ tsyasə gha a mbo Kaisa, ka mə kaa mē sǐ n̄ ì annǔ dàn̄ a ñiṅ a atu b̄ála'à ba tswé aà. ²⁰ A bə ṅjǐ'í ànnù yǐ mə mē twon̄ə ghuu mə mə yə ghuu ì kǐi gh̄àà a mbo bù aà. Ñlon̄ mə àtsan̄ yù a tswe a mbo mē aa ñlon̄ ṅkwitu annǔ yǐ mə baIsrael b̄ē aà."

²¹ Bo le ṅkwǐ'í ghu mbo mə, "Kaa bǐ'í sǐ aṅwà'ànè yǐ dàn̄ m̄bǐ'í ṅgàà yò a Yudea kwèrè. Kaa nd̄m yǐ'í yǐ tsù yǐ à lo a ndùgè ñzi aa, kaa kǐ'í ànnù yǐ bǐ yǐ tsu ñlon̄ ṅgàà yò kǐ nswon̄ə. ²² La bǐ'í ka kòṅtə nyu'u joò m̀m̀òntè. ṅghεε nì ndám̄anjòn̄ ma yú mə o swon̄ə n̄ ì annù yǐ aa, bǐ'í zǐ mə ìdìgè tsim̄ j̄i mə bo ghèè ghu aa, b̄ē gh̄àà ñtuu n̄ ì annù yǐ f̄i yǐ bǐ d̄ì'í aà."

²³ Bo le nlèè ṅjwi bo bǐ gh̄à'à ṅgha'a zǐ ñtsi'í yǐ a nda yǐ mə à le si tswe ghu aa, a tīgə ñnan̄sə ṅghaa a mbo bo, ñloḡinə tsi'í a t̄itugə a mbà'a mbà'à ñywe'e a ṅkwé'fò. Ntò'otə n̄ ì annù ñlon̄ə annù nifò Nwǐ. Nywe'etə nì a ṅghìrə mə tá bo

bii Yesu Kristo, ònyonə ni ajàṅ mə bi le ɲɲwà'ànə ni nòṅsə Moses ɲghɛɛ nywe'e a ni ɲgǎṅntoo Nwí. ²⁴ Bo bí mɔ'ɔ le nyu'u annù ya mə à le nswonə aa mbii, bí mɔ'ɔ bi tuù. ²⁵ Bo le ntigə nlo ntigə ɲghɛɛ nî waa kaa wa'à biinè, àswùṅnè a fɛ'ɛ a títì bo, a noò yîi mə Paul à le nswonə annù yúlà mə, "Azwí Nwí a le nswonə tsi'í ànnù nîkonə a mbo bità bi bitàa buu ntsya a ɲj̄m ɲgǎṅntoò yî Yesaiah mə,

²⁶ 'Ghɛɛ a mbo bè buà nswonə a mbo bo mə, Nî ka yî ki nnaṅsə yu'u lâ kaa atú yuu wa'à ghu ka nlaa. Nî ka yî ki naṅsə yə kaa mi'í muu wa'à ghu laà.

²⁷ Nlonə mə m̄ntīi mi bê bù luu nì àj̄ṅtə. Bi jesə ìtòṅnê jyaa kaa bo wa'à nì ìnnù bú ɲyu'u, ɲkuse mi'í myaa, mbì'ì bo lô ɲyə ni mi'í myaa, ɲki nyu'u nî ìtòṅnê jyaa, ɲki yu'u m̄ntīi myaa laa ghu, m̄bəṅkə waa, nzi a mbo m̄, m̄ ghurə waa.

²⁸ "Tá à naṅsə nlaa atu bù mə wa bi tòò mə annù ajàṅ mə Nwí yweensə bê aa a mbo bit̄izi Nwí; bo ka yu'utə." [²⁹ A swòṅ mə ìnnù ma j̄ú aa, baYuda bya bi tigè n̄lo ɲghɛɛ waa, ntigə ɲghaa tsi'í mbə ànnù a nî ìnnù ma j̄ú j̄i mə à le nswonə aà.]*

³⁰ Paul à le ntigə ntswe ghu ilòò ji baa i kɔ'ɔ nluu, ntswe ni a nda yîi mə a le nlòò tsi'í yù n̄tigə ntu, ɲkwɛrə ni bè bitsim bíi bi zì a nyə yu aa, ³¹ nswonə nî ànnù nlonə annù nifò Nwí, ɲkii ndi'í nî ìnnù nlonə Mmà'àmbi Yesu Kristo ni n̄si n̄ si, kaa wa'à bo'ò, kaa ɲù tsù a ki'í n̄ ɲgi'í ghu mbo fâ.

^{28:27} Yes. 6.9-10 * ^{28:29} ìdìgè j̄ú j̄i mə i tswe a m̄m [] aa kaa i si a m̄m ɲwà'ànə j̄i mɔ'ɔ tswê.

Aṅwà'ànè Paul a mbô ñghòtê BaROMA

NJI'INNŪ ANWÀ'ANƏ YŪ

A aṅwà'ànè yū aa a le ñghwà'ànə Paul a mbo ñghòtə a Roma. A le ñghwà'ànə aa a nswon mə yu lòo nzi nyə waa, tá bo bo fa'atə, lá mbəŋ tá à zi nyə waa, à le ñghwà'ànə annū ñlon ntoo yī ñsigìnə ya mə Mmà'àmbi à le ntwoŋə yi mə yū ka nseensə aà. A ñghotê BaRoma aa a le ntswe BaYuda bo bitizi Nwī bii bi le nlò maa ala'a bo bi a itoo dən. Ma la a bə mə Paul à le si ghàa aa a mbo bàYuda (2.17-4.25) bo bi a mbo bitizi Nwī (1.13-15; 11.13).

Paul à fā àtu annū yīi mə yu lòo ñghàa ghu aa tsi'ī a nlòginə (1.16-17). Ntooo yī ñsigìnə ya ì tswé nì midà'à a nyweensə bə bitsim bii mə bi bii Kristo aà, baYuda bo bi bitizi Nwī. Ntigə naŋsə nlogə noò ma mùu nī aṅwà'ànə ntc'otə annū yīi mə a tswe a nī ntooo yī ñsigìnə aà. 'Mfoo nswonə a ajən mə bə bitsim bi ghìrə mə ibi, ntigə tswe a sà'a agha'a bo bi Nwī aà. Kaa mbə nòŋsə a wa'à bə yweensə. Nwī a ghìrə annū bə a tsinè ntsya aa a nĵim àbiintii a nu Kristo. Paul a tigè ñghɛɛ nì mbīi ghaa nlon ntswəntii yīi mə ñu à tswe nì yu a mùm Kristo aà. Nğanmbii Kristo à tswe nì mbəonə bo Nwī. Azwī a ghìrə kaa wa'à àbù'ù a mbo nòŋsə bo nìwo mə nì bu'utə nī bə aa bù mbə (7.24-8.3). Paul à ghàa ntc'otə nji'ī ànnū yīi mə nòŋsə à tswe ghu aà (5-7), ntigə naŋsə ñghaa sigìnə nlon ntswəntii a mùm Azwī, ndi'i ifà'a Azwī a mùm ntswəntii Krisèn. A ghìrə Azwī Nwī ñu tigè ntswe nī ntswəntii yī mfi (11). Bə bii mə bi tswe nī Azwi yī Làa aa a tsyàsə nī waa a nī innū tsimè. Nù yīi mə à si nī Azwī Kristo tswé aa, kaa à si Krisèn bə (8.9).

Ñghɛɛ a nī ànnū baYuda bo bi à yi bitizi Nwī, nswon mə a le ntaŋtə Nwī ñghìrə mə tá baYuda tuu Kristo tá fa abwarə a mbo ñghwè'è mu ñu ntsim tá ì zi Nwī a nĵim ibəŋ yi a mum Kristo. Là à ka yī ti bə nì a nĵim tá baYuda bəŋkə waa mbii Kristo ñyweenə. Paul a tigè mbu ñghèè nī mbīi nswonə ajən mə bə bii mə bi tswe nī ntswəntii yī mfi a mùm Azwi bi tswe nì ñka nzi nī àkòrè nizī yaa laà. Bi tswe nì mfa mibiminú myaa a mbo Nwī i ki fà'à ghu mbô. Bi tswe nī àkòŋnə, mbə'otə nī bisa'a bi ala'a, nlogə nī innū jī sigìnə ntsya nī ibi ghu, nlòo nì bimánji bitsim a ntswe nì mbəonə bo bi bə bitsimè.

Bi yaté aṅwà'ànè yū aa laà:

1. Nji'í ànnù àṅwà'ànè yú bo bì àtu annù 1.1-17
2. Ajàṅ mæ ñù a lòc mæ Nwí à yweensè yi aà 1.18—3.20
3. Ajàṅ mæ Nwí a yweensè bê aà 3.21—4.25
4. Ntswêntì yí ñfii a mum Kristo 5.1—8.39
5. Israel a múm àtaṅtè Nwí 9.1—11.36
6. Akòrè ñizí bɔɔ bi Kristo 12.1—15.13
7. Innù ntsirè ñjìm bo bì àtsà'àtè Paul 15.14—16.27

1 Aa mæ Paul àbù'ù Yesu Kristo yíi mæ à le ntwoṅ gha a nî ñgãṅntoò yí, ñtso'ɔ nløə mæ mæ ka nseensè ntoo Nwí yí ñsigìnè ² yíi mæ à le ñkà'à a mbo ba mbíi ñnñṅ a ntiì ñgãṅntoò ji bo ṅwà'ànè a múm àṅwà'ànè Nwí aà. ³ Ntoò Nwí yí ñsigìnè ma yú i tswe aa nloṅə Mú yí Yesu Krsito Mmà'àmbí yí'inè yíi mæ, a múm ñjyánu, à le mbə ṅú àtsə David aà. ⁴ Lá a múm Azwí Nwí, Nwí à le ndí'ì nî midà'à mî wè mæ à nî Mú yí a ajàṅ yíi à le nyweensè yi nî ñiwo aà. ⁵ Ntsya ghu ñjìm Nwíṅgòṅ a tigè mfa abwarə a mbo bí'í mæ tâ bí'í kwereò ìbòṅ Nwí ñkì ntigè mbə ñgãṅntoo Kristo, nloṅ aa ṅgaa Kristo, mæ mbə a tigè ñløgə bê a nî ñtoò tsím ñzi nî bu mæ bì bii yi ñka nyu'unə nii. ⁶ Bù bii mæ nî tswe a Roma aa, bíi mæ Yesu Kristo à kî ntwoṅə ghuu mæ tâ ñi bə bê bi aa, ñi kî ntswe ghu abò'ò. ⁷ Mè tigè ñtoò nî àṅwà'ànè yú a mbo bù bitsím bíi ñi tswe a ala'a baRoma bíi mæ Nwíṅgòṅ à kòṅə ghuu, ntwoṅə ghuu mæ tâ ñi bə bi aà. Tá ìbòṅ Nwí bo bì mboonə yíi ì lo a mbo Nwíṅgòṅ Taà yí'inè bo bì Yesu Kristo Mmà'àmbi aa, tâ ì tswe a mbo bù.

Paul à fâ mbi'ikə a mbo Nwí

⁸ A ntsyambíi, mæ fa mbi'ikə a mbo Nwíṅgòṅ ghà ñtsya a ñjìm Yesu Kristo nloṅə ghuu bitsímè, ñloṅ mæ bì yù'ù mæ ànnù abíintì yuu a mbí ñtsímè aà. ⁹ Nwíṅgòṅ wa yíi mæ mæ fà'à ghu mbo ñi ñtiì ghá tsím, a ajàṅ yíi mæ mæ sèensè ntoo yí ñsigìnè ya mbi'í Mú yí aa, à nî àyəfə ghà mæ mæ swoṅ aa annù ññkoṅ mæ, mæ wa'atə nî ghuu a múm àtsà'àtè Nwí a ṅgòṅ bìnòò bitsím kaa kí'ì kaa. ¹⁰ ṅgòṅ bìnòò bitsím mæ yi tí tsà'àtè Nwí aa, mæ betè nî Nwí mæ a nî ñkòṅə yí, tâ à ghirə tâ mæ zi ajàṅ yíi mæ mbə mæ zí ñghantə ghuu tsítsòṅə. ¹¹ Nloṅ mæ mæ naṅsə nyə'ətə ñi a nyə bù, mæ mbə mæ zí ñghirə ñi tînsə ñtsya ñi mítəṅnè mii mæ Azwí a təṅə gha ghu aà. ¹² Mə swoṅ aa mæ, mbə bí'inè diintə a yí'inè bí'inè ñi bí'inè a ñjìmə abíintì, mæ mbə abíintì yuu a diintə gha, àya akí ñdiintə ghuu.

¹³ Bílím bá mæ lòc mæ ñi naṅsə nzi mæ a nî ñgàà jì ghà'àtə, mæ kà'à mæ mæ zí yə ghuu, (lá ñzi ywe'e tsítsòṅ bi kii ñkìṅə naa tsi'í kìṅə). Mə lòc nzi mæ mbə mæ lögə bə a titii

bù bo bí atitii bí tizí Nwí bí mɔ'ɔ mfa a mbo Kristo le. ¹⁴ Mè tswe nì àbè'è òlɔŋ ɲɔaa baGrikia, bo bí bitizí ànnù, òtswe nì àbè'è òlɔŋ ɲɔàŋ mitsyè bo bí ijìntè bē. ¹⁵ Tsò mē a bē laa, mè tigè ònànɔsə nyə'ətə nì a ɲki nswɔŋ ntoo yì òsigìnè ya a mbo bù a ala'a baRoma.

Mida' à mi ntoo yì òsigìnè yâ

¹⁶ Kaa mè si atu dɪrè nɔŋ ntoo yì òsigìnè yâ, òlɔŋ mē ì laa mbə mida'a mi Nwí mii mē mi yweensə bē bí tsim bíi bí tswe nì àbiintii aà; baYuda a ntsyambii, ɲki ntigə mbɔŋ yòntə a nu baGrikia. ¹⁷ Nɔŋ mē ntoo yì òsigìnè ya ì ghìrə a laa a nì a mbo bē a ajàŋ yii mē Nwìŋgòŋ a ghìrè ànnù yaa bí bē a tsinè aa a ɲjìm àbiintii, a òlògìnə ì ghèe lwí'isè. Àŋwà'ànè Nwí a swɔŋè òlɔŋə àbiintii mē, “Nù yii bí ghìrè ànnù yi tsinè bo Nwí a ɲjìm àbiintii aa, àa yì tswe ntii.”

Ajàŋ mē ɲù mɪsɔŋ à wo annù aà

¹⁸ Nwìŋgòŋ a aburə a dɪ'i àfiintii yi a nu bē mbi'i ɲgòŋ ibi waa tsimè. Kaa bo si Nwí bɔ'ɔ, ibi waa yii mē bo ghìrè aa ì kɪŋè nì mē tâ bē tsuu annù nɪŋkɔŋ ì zi. ¹⁹ Nɔŋ mē annù yii mē bē tswe nì òzi mbi'i ɲɔaa Nwí aa a laa a mbo bo, nɔŋ mē Nwìŋgòŋ à dɪ'i mē a mbo bo. ²⁰ Nlɔgìnə ajaŋ mē bí le naŋsə mbi aa, màrè Nwí yii mē kaa bí si yə aa, bo bí mɪtɪ mī mya mē mi tswe nɪŋkɔŋ aa, bo bí tsi'i àjàŋ yii mē à nì Nwí aa, a naŋsə mfɛ'è òlaa a mbo bē, a ajàŋə bo yə ɲjoo jii Nwìŋgòŋ yumbɔŋ à naŋsə aà. Kaa bo si nì ànnù dāŋə a nswɔŋ ì fi'ì ìlɛɛ waa ghu tswé. ²¹ Ka mē bo le nzi Nwí aa, kaa bo le ɲki'ì nii tsò Nwí ghu'usè, kaa ɲki'ì nì mbi'ikə ghu mbo kii mfa. Bo bāŋnè òlɔgə nì mɪtsyé myaa ɲwa'atə nì bē ònnù dāŋè dāŋè ghu. Ì fɪnsè mɪntii myaa. ²² Ajàŋ mē bo swɔŋə nì mē bo nì ɲgàŋmitsyè aa a bāŋnè ɲghìrə bo tigè mbə ijìntè. ²³ A mbo bo a ɲka mmii Nwìŋgòŋ wa yii à lwí'ì nɪkɔŋ aa, bo bāŋnè ɲka mmii nì ɲjoo jii bo naŋsə ì finè ɲù mɪsɔŋ yii a kwo aa, mɪfinə bɪsɪŋ, mɪfinə nnaà, ɲki mɪfinə bɪmajùgə.

²⁴ Maa ajaŋ, Nwìŋgòŋ a tigè mme'e waa mē bo bwe a nì ɲjoo nsɪŋ jii mē mɪntii myaa yè'ətə aa òtigə ɲghìrə nì ònnù adìrətu bo nì bo. ²⁵ Bo lɔgè ànnù nɪkɔŋ nɔŋ ɲɔaa Nwí mbəŋkə a tigè àbāŋnənnù. Bo kɪ òtigə mmii ɲkii mfa'a nì a mbô ɲjoo jii Nwí à naŋsə mbaŋnə mmà'atə a yi Nɔgàŋnàŋsə ɲjoo wa yii bí tswe nì ɲka ɲgha'asə a ɲgòŋ bìnòò bitsimè aà. Amen.

²⁶ Nɔŋ ma jù ònnù mē bo ghìrè aa, Nwìŋgòŋ a me'è waa a mbo ònnù adìrətu jii mē bo yè'ətə aà. Bāŋgyé byaa bí ma'atə mbāŋnè òtigə nɔlɔgə nì bāŋgyè. ²⁷ Mbāŋnè ì kɪ òtigə mma'atə bāŋgyè òtigə nɔlɔgə nì mbāŋnè. Mbāŋnè ì bu'u nì

innũ adìrøtu jĩ swèrè ñswerø bo bì mbânñè jĩ m'ò, ñtigè
 nniñø nĩ njo Nwĩ yĩ ñtĩ a nu bo nlonj innũ jyaa jya mø bo
 bù'ù aà. ²⁸ Ajàn yĩ mø bo le ntuu mø kaa mbø bo k'ì ànnũ
 nñkonj mbi'ì ngaa Nwĩ a mùm ñtii bo lèè aa, Nwĩngòj a
 mme'e waa a mùm innũ nsiñ, mmòntè jyaa bo bì a ni
 àkòrè nizi yĩ bì. ²⁹ Bo le ñtigè nluu nĩ m̃buu innũ ibi'intiĩ,
 ñluu nĩ ìbi, ni ñtii yĩ i yè'ètø njoo aa, ni innũ jĩ bì. Nluu
 ni àghè'ènè, ni annũ nzwitø bè, ni fikòrè, nĩ m̃bwe'esè, ni
 m̃nàn, ni fiswojø, ³⁰ ñtswe nĩ ñghàa a ñjĩm, m̃baa nĩ Nwĩ,
 m̃bøgitø ni bè, ntøerø, ñjee nĩ nu, m̃forè nĩ innũ jĩ bi, ñtii
 nĩ àtu a mbo bitaà byaa bo bimaà byaa, ³¹ m̃bø ijñtè, m̃bø
 bê bii kaa bi si ñkà'á yàà lèè, m̃bø bitikò m̃liññè, m̃bø b̃awà
 tighègè. ³² Ka mø bo zi mø ñòñsè Nwĩ à swõj mø, ñù yĩ
 mø a tswe m̃buu ntswëntĩ ma ghũ à ka kwo aa, bo ghèè nĩ
 m̃bii a ñghirø ma jyaa innũ ñkii mbeentø mø tâ bè bì m'ò
 ka ñghirø.

2

Ajàn yĩ mø Nwĩ a niñ isa'a a nu bè ñlonj ibi' waa aà

¹ Tsò mø a bè laà aa, kaa mbø ò wa'a ilèè gho fi'isè mø
 mbø ò ka ntwitø m̃l'ò mi bê bì m'ò, kè ò t'è m̃bø bè wò,
 ñlonj mø, ò yi ti ghirè laa, ò kii ñtso'otø aa ghò isa'a, ñlonj
 mø, wò yĩ o tso'otø misa'a mi bê aa, o kii ñghirø innũ jii bo
 ghirè aà. ² La bi'inè zi mø njo Nwĩ yĩ mø ì kù'ùnø aa, ì kuu
 a nu bè bit̃sim bii bi ghirø innũ tsi'ĩ tsò ma jú aà. ³ Ndim
 ghà, ò mòntø mø ò bè ki t'otø m̃l'ò mi bê bì m'ò, lâ ì
 kii ghirè nĩ innũ jya mø bo ghirè aa, bèè boñ njo Nwĩ yĩ ì
 kuu a nu bè bì m'ò aa ì ka wa'á a nu wò kuu aa ε? ⁴ Kè kaa
 ò si lanjè nĩ ajàn yĩ mø Nwĩ a nanjè ñghirø nĩ ìbòñ a nu
 wò, m̃foonjè nĩ innũ jii o ghirè kaa wa'a kù'ùnè, ñkii ntswa
 nĩ ñtii yi aa ε? O si zi mø Nwĩ a ghirø ìbòñ ma ghũ a nu
 wò ñyu'utø aa mø ò bøjke ñtii gho aa ε? ⁵ Lâ ajàn yĩ mø
 o ghèè nĩ m̃bii tsi'ĩ a ntĩ àtu aa, o lòò aa mø tâ àlwintøjø
 Nwĩ yĩ tii ya tâ à yi ñkuu a nu wò a noò yĩ mø Nwĩ à tsò'ò
 aa, wa njwi yĩ à ka yĩ ki tso'otø misa'a ni m̃anjĩ yĩ à tsinø
 aa ε?

⁶ Maa njwi à ka yi niñ njo a nu ñù ñtsim ì yònè aa ni
 m̃ghirìnè mi innũ mi. ⁷ A mbo bè bii mø bi tswa m̃intiĩ
 myaa ñghirø nĩ innũ jii ì tsinø aa, nlòo ni mø tâ Nwĩ à ñentø
 waa mfa niñha'a a mbo bo ñki ñghirø tâ bò yi ntswe nĩ
 ñtswëntĩ yĩ ì lwĩ'i nñkonj aa, Nwĩ à ka yĩ fa ntswëntĩ yĩ
 ì lwĩ'i nñkonj aa a mbo bo. ⁸ Lâ ñghèè a ni bè bii mø bi
 lòò tsi'ĩ àyaa annũ kaa wa'a ni ànnũ nñkonj yu'unè, ñghirø
 tsi'ĩ innũ jii bi aa, Nwĩ à ka yĩ swĩ'i alwintøjø yi a nu bo.

⁹ Nwĩ à ka yi nɪŋ ŋgi'i yĩ ñwè a nu bè i ghìrè tâ bè bìtsim bìi bi ghìrè innù jĩ bi aa bì naŋsə nyu'u nyanə, i lògìnə a nu bàYuda i ghɛɛ a ni bè bĩi kaa à sɪ baYuda bə aà, ¹⁰ lâ i ŋentə ñú ñtsim yĩi a ghìrè annù yĩi a tsinə aa, i fa nigha'a bo mbəwə ghu mbo, i lògìnə a nu baYuda i ghɛɛ a nu bitizĩ Nwĩ. ¹¹ Nlon mə Nwĩ a tso'otə misa'a mi bê bìtsim aa tsi'ĩ ñgĩŋ ñgĩŋə.

¹² Bè bìtsim bìi mə bi ghìrè innù jĩ bi kaa wa'a bè bĩi mə bi lɛɛ ñkwɛrə nŋsə Nwĩ bə aa, bi ka yĩ kwo bwe kaa tâ Nwĩ à wa'a isa'à waa tso'otə ñyonə aa nŋsə; lâ bè bìtsim bìi mə bi ghìrə ibi, ñzi a nŋsə Nwĩ aa, Nwĩ à ka yĩ tso'otə isa'à waa i yŋə ə aa nŋsə. ¹³ Nlon mə kaa sɪ aa bè bĩi mə bi yu'u nŋsə aa bə mə annù yaa a tsinə a nsi mi'i Nwĩ. Lâ à bəŋnə mbə aa bè bĩi mə bi lèè nŋsə wa aa mə Nwĩ à bii mə ànnù yaa a tsinə. ¹⁴ Bìtizĩ Nwĩ bìi mə bi lɛ ñwa'à nŋsə Nwĩ kwɛrə ntsyá a nɟim Moses aa, bo bə ki ghìrè annù yĩi mə nŋsə a lòò aa, a ajàŋ mə m̀iti myaa di'ĩ aa, boŋ a di'ĩ aa mə bo tswe nì nŋsə, ka mə kaa bo lɛɛ wa'a nŋsə Nwĩ kwɛrə aà. ¹⁵ Bo tigè ñdi'ĩ mə bi ñwà'ànə mə innù jya jĩi mə nŋsə a lòò aa a múm m̀iti bo. Mìghìrənə mi innù myaa tigè mbə ayəfə, m̀iti myaa sa'à nĩ waa mə kə bo ghìrè aa annù yĩi a ku'unə aa kə mə a sɪ ku'unə lɛ. ¹⁶ Ma yú ànnù a ka yĩ fè'è aa wa nɟwi mə, nyonə nĩ ñtoo yĩ sigìnə ya mə mə swonə aa, Nwĩ à ka yĩ sa'a innù tsim jĩi mə bə ghìrə a adigə aló'òsə aa i tsyà aa a nɟim Yesu Kristo.

Annù baYuda bo bì nŋsə

¹⁷ Nghɛɛ ni wò, mbə ò ka ntwonə ni gho ni ñú baYuda; mbə ò tɛ'ɛ atú yo ni nŋsə, ñkii ntərə ni mə ò nàŋsə nzi Nwĩ; ¹⁸ mbə ò zi annù yĩi mə Nwĩ a lòò aa, ñkii mbeentə nĩ ànnù yĩi mə a boŋ m̀nsə nlon mə nŋsə à di'ĩ mə a mbo wò aa; ¹⁹ mbə ò naŋsə mbii mə ò ni ntsyàsə bífə'əñə, mbə ñkà'à a mbo bè bĩi bi tswe a múm m̀fi idigè aa, ²⁰ mbə ndi'innù a mbo ñŋtə bê, mbə ndi'innù a mbo bŋkhə, ñlon mə ò bĩi mə nŋsə wa à tswe nì m̀tsyè m̀tsim bo bì ànnù nĩŋkŋ, ²¹ tsi'ĩ wò yĩi mə o di'ĩ nĩ bè bĩ m̀'ə aa, ò di'ĩ mə ibiinnú gho aa ɛ? Wò yĩi mə o swonə ni mə bè tsuu ki yèrə aa, ò sɪ yèrə aa ɛ? ²² O swonə ni mi bè tsuu mághabə ki jĩ, ò sɪ mághabə jĩ aa ɛ? Wò yĩi mə ò nàŋsə mbàà annù m̀nkobə aa, o yèrə nɟoo idigə mmà'a b̀nwĩ aa ɛ? ²³ Wò yĩi mə o tərè ñlon nŋsə aa, o tsa'a Nwĩ ajàŋ yĩi o wò nŋsə aa ɛ? ²⁴ Aŋwà'ànə Nwĩ a laa nswonə mə "Bìtizĩ Nwĩ bəgìtə nĩ Nwĩ ñlon ñgaa yùù."

²⁵ Tsítsòŋ ànnù ñjètə ñú à nĩ ànnù yĩ tinsə aa mə mbə ò ká nyu'unə nĩ nŋsə, ànnù ajàŋ mə bi ñetə gho aa a tigè

m̀bə tsi'ĩ tsǒ kaa bi s̀i gho ǹet̀è. ²⁶ Maa ajàn mbə ǹu ỳi ka bi s̀i yi ǹet̀è a ka nləə ǹn̄s̀è, bəə bon bi ka wa'à tigə nyə yi aa tsǒ ǹu ỳi bi ǹet̀è yi aa ε? ²⁷ La a bə mə bə bya mə kaa bi s̀i waa a n̄yǎnu ǹet̀è bi b̄n̄n̄è nləə n̄i ǹn̄s̀è aa, bi ka b̄n̄n̄ə sa'a ghuu i n̄i n̄ ḡi' i a nu bù b̄i mə n̄i tswe n̄i ǹn̄s̀è wa ỳi mə bi lə n̄wà'ànè n̄ləə, bi k̄i n̄n̄et̀è ghuu, la n̄i b̄n̄n̄è wo n̄i ǹn̄s̀è aà. ²⁸ Nlon mə ǹu ỳi mə a d̄i' i ni aa a abεε abεε mə yu n̄i ǹu baYuda aa, kaa à s̀i n̄u baYuda nan̄s̀è m̀bə, kaa ànnũ n̄n̄et̀è ǹu yi annũ n̄i n̄kon̄ kaa wa'ǎ aa annũ abεε abεε b̀o ànnũ n̄yǎnu ki mbə. ²⁹ Annũ a mbə ǹu baYuda ỳi bi ǹet̀è yi aa, à bə aa annũ a múm n̄ti i bo ànnũ ỳi a gh̄irə Azw̄i, kaa wa'ǎ aa annũ ǹn̄s̀è wa mə bi n̄wa'anə b̀ə. Kaa a n̄u ma gh̄u laa a wa'à n̄i b̀ə beent̀è, a b̄n̄n̄ə mbeent̀ə b̀ə Nw̄i.

3

¹ Tsǒ mə a bə laa, baYuda tswə aa n̄i àkə mə a kwet̀ə waa n̄tsyat̀ə b̄it̄iz̄i Nw̄i aa ε? Kə ànnũ ỳi siḡinè ỳi tsu a tswə ghu nlon ajàn mə bi ǹet̀è n̄i n̄u ghu aa ε? ² ĩn̄ə, innũ ĩ ghà'at̀è i tswə ghu a ni b̄im̄an̄ji b̄i ghà'at̀è. Annũ yi n̄tsyamb̄i a bə mə Nw̄i à lə mf̀òò m̄fa n̄ighàà ni aa a mbo baYuda. ³ Mbə a bə ỳi mə bo b̄i m̀'ɔ bi lə n̄wa'à ǹn̄s̀è wa nan̄s̀ə mb̄i n̄ka yon̄ə, àkə a gh̄irə aa ε? A tig̀è m̀bə aa mə Nw̄i à ka tuu ỳi n̄gaa a n̄gh̄ir̄ə ànnũ ỳi mə à lə n̄swon̄ə aa lə? ⁴ Kaa mbə a wa'à la b̀ə! B̄i'inè zi mə Nw̄i a swon̄ aa tsi'ĩ ànnũ n̄i n̄kon̄è yi ka mə ǹu m̄is̄on̄ə n̄ts̄im̄ à ni n̄gàn̄swon̄ ab̄ān̄n̄n̄n̄ aà. Aà ajàn ỳi mə bi n̄wa'anə a múm àn̄wà'ànə Nw̄i aà, mə: "Mə t̄a bi d̄i' i mə innũ ĩi mə o swon̄ə aa i tsin̄ə, Bεε bi ki n̄ts̄'ɔt̄ə isa' à gho, ò ĩ̄."

⁵ Lá m̀bə innũ ĩ bi ĩi mə b̄i'inə gh̄ir̄ə aa i ban̄n̄ə n̄ka ndi' i ajàn mə innũ Nw̄i i tsin̄ə aa, b̄i'inè tig̀è m̀bu n̄swon̄ aa mə akə lə? Mə mbə Nw̄i a l̄wisə n̄ton̄ a nu b̄i'inè n̄lon innũ ĩ b̄i ĩ'inè, a gh̄ir̄ə aa annũ ỳi a s̀i tsin̄ə a n̄gh̄ir̄ə aa ε? (Wa mə ghàà laà aa tsǒ mə b̄ə ghàà aà.) ⁶ Kaa mbə a wa'à ma la b̀ə! A laa bə aa maa ajàn bon mbə Nw̄i à ỳi n̄tig̀ə m̀bu ts̄'ɔt̄ə m̄isa'a mi b̀ə b̄i faa m̄bi aa mə akə aa ε?

⁷ Mbə a bə ỳi mə ajàn mə m̀ə s̀i ǹn̄s̀è Nw̄i wa nan̄s̀ə mb̄i n̄ki gh̄ir̄ə aa, a b̄n̄n̄ə ndi' i aa ajàn mə Nw̄i a ləə n̄kà'á ỳi n̄ku'usə n̄z̄i n̄i n̄igha'a ghu mbo, bi tig̀è m̀bu n̄n̄i n̄ə n̄i isa'a a nu m̀ə tsǒ ǹu ỳi m̄bi aa a ya aa ε? ⁸ B̄i'inè tse swon̄ mə t̄a b̄i'inè aa n̄gh̄ir̄ə innũ ĩ bi ta t̄a innũ ĩ siḡinè i ka n̄zi aa ε? Tsǒ ajànə mə b̀ə b̄i m̀'ɔ t̄ε'ε n̄n̄i n̄ə n̄i innũ a nu b̄i' i m̀b̄əḡit̄ə n̄i ỳi'inè n̄swon̄ə aà. Nw̄i à ka ỳi n̄i isa'a a nu bo a ajàn mə a ku'unə aà.

Kaa nù tsù à sî ghu tswê mə ànnù yi a tsinè

⁹ Ma mùu ajàn a tigè mbə aa mə akə aa ε? Bî'î baYuda bəntə ntsyà bē bi m'ɔ aa ε? Njan, kaa tsi'î mutsirê. Bî'î te'ε mē nswon mə bē bitsim tswə aa a mùm ibî, kə bə baYuda kə baGrikia, ¹⁰ Bi nwa'anə a mùm anwà'anə Nwî mə:

“Kaa ànnù nù tsù kaa a sî tsinè, ìnə, kaa tsi'î yî m'fùurè!

¹¹ Kaa nù tsù à sî a Nwî zî, ìnə, kaa nù tsù à sî Nwî ləɔ.

¹² Bè bitsim fùrè mə njim yàà a nu Nwî, bo bitsim fànsè mə annù ntigə mbi'i;

kaa nù yî m'fùurè kaa à sî annù yî siginè ghirə, kaa tsi'î yî m'fùurè.”

¹³ “M'ntɔnə myaa mi bə aa tsɔ nisyè nî ni nja'anə ntə mfi'isə nî àyà'a yî bi aa,

ìlèə jyaa i luu nî banənnù.”

“Mìghàà mî mə mi fè'ε a ntsu bo aa mi bə tsɔ nli'i yî mə i fè'ε a ntsù gè aà.”

¹⁴ “A ntsù bo aa a fè'è tsi'î mbəgètə jî bi nlon mə bo luu nî àlwintə aà.”

¹⁵ “Bo tswa'atə ni a ngehə nzwitə bē,

¹⁶ bo yi ntsyà a adigə aa adigə ya a tigè nluu nî n'gi'i bo bì àjənə.

¹⁷ Kaa bo wa'ă ajàn yî mbə bo ghirə ntswe nî mbəɔnə aa zî.”

¹⁸ “Kaa bo wa'ă annù mbə'ɔtə Nwî te'ε nzi.”

¹⁹ Tsîtsɔn bî'inə zî mə annù yî mə nɔnsə a swon aa, a ghàa aa a mbo bē bîi nɔnsə a sa'a waa aà, mə tâ nù tsù à tsee nî ànnù a nswon nkwerə àtù yi ghu bú ntswe tã tã nù ntsim fàa mbi à zî mə yu ka yî fa akwi'i nìghàa a mbo Nwî.

²⁰ Nlon mə kaa nù tsù à sî ghu tswə mə innù jî i tsinə a nsi mi'i Nwî aa mə a yònə nɔnsə; lâ nɔnsə a banə n'ghirə aa bə mə tâ bē zî ibî.

Ajàn mə Nwî a ghirə ànnù yî'inə a tsinè ni a nsi mi'i yu aà

²¹ Tsîtsɔn Nwî à dî'î mē a mânjî yî mə a ghirə annù bē a tsinè ni a nsi mi'i yu aà; kaa à sî tsyà aa a njim nɔnsə, tsɔ ajànə mə anwà'anə nɔnsə bo bì n'gəntoo Nwî swonə aà.

²² Nwî a ghirə ànnù bē bitsim a tsinè ni a nsi mi'i yu ntsya aa a njimə àbiintî yaa a nu Yesu Kristo, kə bo bə baYuda kə bitizi Nwî, ²³ nlon mə bē bitsim ghirə mə ibi kaa wa'ă ni nìgha'a ni Nwî nya burə mbu ntswe tswə aà. ²⁴ Annù yaa a tigə ntsinə ntsya aa bə a njimə ibɔn Nwî yî mə a tənə waa ghu aà, nyonə nî ajàn mə Kristo Yesu à lə ntsu'u atú yî'inə

aà, ²⁵ tsi'i Yesu wa yïi mē Nwi à le lògə aləə nū yi nsi'itə ibi ghu mē bē ka ŋkwere ntsya a nji mē abiiintii. Nwi à le ŋghirə ma la aa a ndi'i mē annū yi a tsinə, nlon mē annū ajaŋ mē a tswa ntii yi tsō Nwi aa, a leə ŋghirə a li'inə ibi yi mbii, ²⁶ a le ndi'i aa mē tsitsōŋ, yu yumbōŋ, annū yi a ntsinə, a ki ŋghirə ni mē tā annū ŋū yïi à niŋə ntii yi a nu Yesu aa tā a ki ntsinə.

²⁷ Lā annū ajaŋ mē bi'inə kwēe ntii yi'inə aa a tigə mbə aa mē akə aa ε? Kaa mbə bi'inə wa'ā ntii yi'inə bū ŋka ŋkwεε. Nji'i annū i tigə mbə aa akə aa ε? I bə aa mē bi'inə ləə nōŋsə aa ε? Ŋgaŋ, mbə a bə aa tsi'i mē bi'inə tswe nī abiiintii. ²⁸ Nlon mē bi'inə bii aa mē annū ŋū a tsinə nyoŋə aa a jīmə abiiintii, kaa a si aa ni mifa'à mi nləə nōŋsə yoŋə. ²⁹ Kə Nwi à bə aa tsi'i Nwi baYuda aa ε? A si Nwi bitizi Nwi ki mbə aa ε? Iŋə, à ki mbə Nwi bitizi Nwi, ³⁰ tsō mē Nwi à naa tsi'i yi mfuurə aà; à ka ghirə mē tā innū bē bii mē bi ŋetə waa, tā i tsinə nyoŋə aa nī abiiintii yaa, tā à yi bē bii bi si waa ŋetə aa ki ntsinə ntsya aa tsi'i a nji mē abiiintii yaa. ³¹ Ma mùu ajaŋ bi'inə aa tigə mē'e a nōŋsə nlon abiiintii mē yū aa ε? Ŋgaŋ! Bi'inə ka bəŋnə ki diintə nōŋsə.

4

Abiiintii Abraham yïi mē a ni alənsə aà

¹ Bi'inə aa swon mē akə nlonə Abraham tā àtsə yi'inə aa ε? ² Mbə a bə yïi mē Nwi à le mbii mē annū Abraham a le ntsinə a nsi mi'i yu Nwi nlon aa ifà'à yi yïi à le mfà'à aa bon mbə a tswé nī annū yïi mbə a ká ŋkwεε ntii yi ghu; lā kaa a wa'ā aa a nsi Nwi bē. ³ Aŋwà'ànə Nwi a swon aa mē akə aa ε? A swonə aa mē, "Abraham à le mbii Nwi, Nwi a tigə nlogə abiiintii yi ya nī annū yïi mē a ghirə innū ji i tsinə aà."

⁴ Nū yïi a fà'à aa, a kwere ŋkabə àfà'à yï, la kaa bi wa'ā ŋkabə àfà'à yï ya lògə aa tsi'i tsō mətəŋnə. ⁵ Lā nū yïi mē kaa à si fà'à aa, mbaŋnə niŋ ntii yi a nu nū yïi mē a ghirə ni mē tā innū bē bi bi tā i tsinə a nsi mi'i Nwi aa, Nwi a lògə abiiintii yi ya aa a nī innū ji jī tsinə. ⁶ Aà annū yïi mē David à le ki nswonə aà, niŋə nī mbəonə a nu nū yïi mē Nwiŋgōŋ a lògə abiiintii yi a nī innū ji jī tsinə kaa wa'à bē ifà'à bə aà:

⁷ "Mbəonə a mbo bē bii Nwi à li'inə ifansənnū jyaa ŋki ŋkusə ibi waa laà;

⁸ Mbəonə a nu nū yïi mē kaa Nwiŋgōŋ à si innū jī bi ji səŋə nləə ghu atə aà."

⁹ Bi le swonj aa mə mbɔɔnə mà yú ì tswe aa tsi'í a mbo bè bii bi ɲetə aa ε, kè ì ki ntswe a mbo bɪ̀tɪ̀ɲetə aa ε? Bì'inə swonj aa mə bi le nlògə abíintii Abraham ní ànnù yii a ghìrə innù ji jì tsinè aà. ¹⁰ Bi le nlògə aa a noò àkè aa ε? A noò yii mə bi ɲetə mə yi, kè m̀bɔɔj tâ bì ɲetə yi aa ε? Kaa à le ɲwa'a aa a noò yii bi le ɲetə yi aa bə. Kaa à le ti bə aa bi burè tì yi ɲetə. ¹¹ Bi le ɲɲetə yi aa tsi'í tsó àlènsə kè àwen a d̀i'ì mə innù ji i tsinè mə a ǹjìmə àb̀iintii yii à le ntswe ni yu m̀bɔɔj bì ɲetə yi aà. Nji'í ànnù ma yú i bə mə bi le si l̀òɔ ɲghìrə yi tâ à bə ta bì bə bii mə bi bii ti ghə bi ɲetə waa, bi tigə nlògə abíintii yaa tsi'í tsó innù jyaa jì tsinè aà. ¹² Tá à ki mbə ta bì bə bii bi le ɲetə waa aa, kaa wa'à bu'usə ɲɲetə aa tsi'í ɲetə bə, m̀bàɲnə m̀bə bə bii bi le si yòhə figə àb̀iintii ya yii mə taà yì'inə Abraham à le ntswe ni yu m̀bɔɔj bì ɲetə yi aà.

Bì'inə kwɛrə innù jii mə Nwí à kà'a nyonə aa a ǹjìmə ab̀iintii

¹³ Nkà'a ya yii mə Nwí à le ɲkà'à a mbo Abraham bo bì ɲgwè'è yì mə bo ka yì jì mbi yũ ntsim aa, ì le nyòhə aa a ǹjìm nyù'ùnə ǹɔɲsə aa ε? Nɲaɲ, kaa ì le ɲki'ì aa a ǹjìm nyù'ùnə ǹɔɲsə yonə. I le m̀bàɲnə nyonə aa a ǹjìm ajàɲ mə à le nniɲ ntii yi a nu Nwí innù ji i tigə ǹtsinə aà. ¹⁴ Mbə a bə mə b̀jìbìndà bi ka bə aa bè bii bi lèè ǹɔɲsə aa, bəə bɔɲ àb̀iintii a tsyâ àdàɲè d̀àɲè, ɲkà'a Nwí ya i kí ǹtsya adàɲè d̀àɲè. ¹⁵ Nlonj mə, ǹɔɲsə a zì aa nì àlwintɔɲ Nwí, lá ǹɔɲsə à bə tuu bə, bɔɲ kaa bè si ǹɔɲsə kii ɲwo.

¹⁶ Nkà'a ya ì le ntswe nlonj aà àb̀iintii, tá tâ à naɲsə nlaa mə ɲkà'a mà yú à ni m̀təɲnə mə Nwí, nyonə a ǹjìm ìbɔɔj yi, à fa a mbo Abraham, bo bì àtsə yi, kaa wa'á aa tsi'í a mbo bè bii mə bi lèè ǹɔɲsə aa fâ, ɲki fa aa a mbo bè bii mə bi ki ntswe ní àb̀iintii tsi'í tsó Abraham aà. Nlonj mə Abraham à laa mbə taà yì'inə bitsimə, ¹⁷ a ajàɲ yii mə bi ɲwa'anə a múm àɲwà'ànə Nwí mə, “Mè ghìrə mə gho ò tigə m̀bə ta bì itoo jì ghà'à ɲgha'a aà.” La a bə mə ɲkà'a mà yú ì le m̀bɔɔj a nsi mi'ì Nwíngòɲ wa yii mə Abraham à le mbii aa, m̀bə Nwíngòɲ wa mə a yweensə biku bi bə aa, ɲki mbə Nwíngòɲ wa mə a swonjə ɲjoo i fe'è a ní àbwenə adàɲè d̀àɲə aà. ¹⁸ Abraham à le mbii ɲkii mbe ni mə yu ka yì bə ta bì itoo jì ghà'à ɲgha'a ka mə kaa à le ɲwa'à ní ɲji'ì ànnù a ɲka mbe tswé aà. Mbii tsi'í ajàɲ mə àɲwà'ànə Nwí a le nswonj aa mə, “Ǹgwè'è yò ì ka yì gha'a ì bə tsi'í tsó m̀ɲjòɲ aburə.” ¹⁹ A le ti bə maà noò aa bɔɲ à bè mə tsi'í tsó ìlòɔ ɲkhi yì fùurè, lá kaa àb̀iintii yi kaa kí'ì bɔrə ka mə à le nlèntə m̀b̀h̀nù yì ɲyə mə yu tigə ɲku, kè ɲyə mə

kaa mbə ɲgwê yĩ Sarah a wa'ǎ mu bù njwe aà. ²⁰ Kaa à le wa'ǎ abiintii yi ma'atè, kaa ɲki'i nì ɲkà'á Nwĩ ya kii njɲkə. Abiintii yi a le mbə̀nè ñlwensə yi nì m̀dà'à, a gha'asè nì Nwĩ. ²¹ A le naɲsə nzi a laa mə mbə Nwĩɲgòɲ a ghirè ànnù ya mə à le ɲkà'à aà. ²² A bə̀ ɲji'i ànnù yii mə Nwĩɲgòɲ à le lɔgə abiintii Abraham ya nĩ ànnù yii a ghirè innù ji i tsinè a nsi mi'i yu aà. ²³ Kaa bi le ɲwa'à ɲwa'ànè ɲighàà nùlà mə, "Nwĩɲgòɲ à le mbeentə yi tsi'i tsó ɲù yii mə innù ji i tsinə aa," ñlon ɲaa tsi'i ɲgàá yĩ. ²⁴ Bi le ɲki ɲwa'anə aa nlon ɲaa ɲgàá yĩ'inè, bii mə Nwĩ à ka yi kii beentə mə innù jĩ'inè i tsinə nlon ɲaa ajàɲ mə bĩ'inè bii yu wa yii mə à le nyweensə Mmə'ambĩ yĩ'inè Yesu nì nìwo aà. ²⁵ Yii mə bi le nzwitə yi nlon innù jĩ bĩ jĩ'inè, m̀bũ nyweensə nì nìwo mə bi ghirè tá innù jĩ'inè tsinə a nsi mi'i Nwĩ.

5

Ajàɲ mə ànnù bə̀ a tsinə a nsi mi'i Nwĩ aà

¹ Tsĩtsòɲ a ajàɲə mə bi ghirè mə̀ ànnù yĩ'inè a tsinè a nsi mi'i Nwĩ ntsya a ɲjĩm̀ abiintii aa, bĩ'inè tswe nì m̀bɔɔnə bĩ'inè bì Nwĩ ntsya a ɲjĩm̀ Yesu Kristo. ² Ntsya a ɲjĩm̀ Kristo bo bì abiintii yĩ'inè, bĩ'inè kùù mə̀ a m̀m̀m̀ ɲbòɲ Nwĩ yii mə bĩ'inè tswe ghu tsĩtsòɲə aà. Bĩ'inə̀ doritə, m̀be nì mə bĩ'inè ka yĩ tswe nĩ abwarə a m̀m̀m̀ ɲigha'a nì Nwĩ. ³ Kaa bĩ'inè si doritə nlon ɲaa tsi'i ma yũ bə̀, bĩ'inə̀ kii ndoritə a m̀m̀m̀ ɲgi'i yii bĩ'inə̀ yə aà, ñlon mə bĩ'inè zi mə ɲgi'i i zĩ nĩ àtə̀ɲəntii, ⁴ àtə̀ɲəntii a zĩ nĩ m̀ghirìnè mi innù mĩ sigìnə, m̀ghirìnə mi innù mĩ sigìnə ma m̀m̀ mi tigè ɲghirə nì mə tá bĩ'inè ka m̀be nĩ ɲkà'a Nwĩ. ⁵ Ajàɲ yii mə bĩ'inè be aa kaa mbə a wa'ǎ yĩ'inè bwe'esè ñlon mə Nwĩ à naɲsə mə̀ ɲswi'i akòɲnə yi a m̀m̀m̀ nti bĩ'inè ntsya a ɲjĩmə̀ Azwĩ Nwĩ yii mə à fa a mbo bĩ'inè aà.

⁶ Nòò yii bĩ'inè le mburə nĩ ɲbòrikə ɲjoo aa, nòò à le ɲkù'ù Kristo a kwo a atu ɲgə̀ɲabi'intii. ⁷ A tsyanə a mbo ɲù a ɲkwo a atu ɲù yii innù ji tsinə aà, ka mə, nòò tsù, m̀bə ɲù à tse ywə̀ntə kwo a atu ɲù yĩ ɲsigìnə aà. ⁸ Lá Nwĩɲgòɲ a d̀i'ì ajàɲ yii mə yu naɲsə kòɲə yĩ'inè aa laà: Nòò wa yii mə bĩ'inè le mburə a nĩ ɲgə̀ɲghirə innù jĩ bi aa, Kristo a kwo a atu bĩ'inè. ⁹ Tsó mə, ntsya a ɲjĩmə̀ àləə nu yi, à ghirə̀ ànnù yĩ'inè a tsinə a nsi mi'i Nwĩ aa, à ka kù'ùsə bũ ghèè nĩ m̀bĩi i nyweensə yĩ'inè a nĩ àlwintəɲə Nwĩ. ¹⁰ Nòò yii bĩ'inè le mburə a nĩ ɲgə̀ɲkibàà Nwĩ aa bi boònsə yĩ'inè bi'inè bì Nwĩ ntsya a ɲjĩm̀ nìwo nì M̀ú yĩ. Tsĩtsòɲ ghulà mə bi bòònsə mə̀ yĩ'inè bì Nwĩ aa, à ka kù'ùsə ghèè nĩ m̀bĩi i yweensə yĩ'inè a m̀m̀m̀ ntswə̀ntii Kristo. ¹¹ Lá kaa à burə ti annù tsim yii a

tswe ghu aa bê, bî'ině doritə nlonj annu yîi mə Nwî à ghîrè mē ntsya a njîm Mmà'àmbî yî'inè Yesu Kristo yîi mə à ghîrè mē bî'inè bì Nwî boònsè aà.

Adam bo Kristo

¹² Tsó mə ibi i le nzî faa mbi ntsyà aa a njîm nù yî m̀fùùrè, nìwo ni kí ntsya a njîm innù jî bi aa, nìwo tigè n̄sɛnə nghèè a mbo bè bitsim nlonj mə bè bitsim le nghîrə ibi aà. ¹³ A nî ànnù n̄hkonj mə innù jî bi i le ntswe fâa mbi mbonj tâ bì fa n̄h̄sè. Lâ kaa bi si innù jî bi sɛnə n̄ləə a adigə yîi kaa n̄h̄sè sî ghu tswé. ¹⁴ Lâ nìwo le ntigə mbu'utə nî bè n̄loginə ni Adam n̄ghɛɛ nywe'e ni Moses, n̄ki n̄ghɛɛ nywe'e ni bè bî m̄'ɔ b̄ii mə kaa ibî waa i le n̄wa'à gha'a n̄kɔ'ɔ nywe'e a ajàn mə Adam à le n̄wò n̄h̄sè aà.

Adàm à le mbaa mbə figè nù wa yîi à le ntswe nî n̄zî aà. ¹⁵ Lâ kaa innù ma jû ji baa kaa i sî ku'unè nlonj mə m̄təh̄nè mi Nwî m̄ii à fa tî ndùù aa kaa mi sî tsi'î tsó ibi Adam wa bê. A nî ànnù n̄hkonj mə bè bî ghà'àtè le n̄kwo nlonj ibi nù ma ghù yî m̀fùùrè. Lâ ìbòn Nwî i b̄h̄nè n̄gha'a ntsya, m̄təh̄nè mi tî ndùù mi mya mi k̄ii n̄ghɛɛ ni a mbo bè b̄ii bi gha'a n̄gha'a ntsya a njîm ìbòn nù yî m̄'ɔ wa, Yesu Kristo. ¹⁶ M̄təh̄nè mi tî ndùù mú kaa mi sî bə aa tsi'î tsó ànnù yîi mə ibi nù yî m̀fùùrè wa i ghîrè aà. Nlonj mə, ìsa'a Nwî yîi mə i le nyònə a njîmə af̄ansənnù ya yî fùùrè aa i le n̄n̄h̄ n̄gi'i a nu bè. Lâ m̄təh̄nè mi Nwî mya mi b̄h̄nè n̄tsisə if̄ansənnù jî ghà'à gha'a. ¹⁷ A nî ànnù n̄hkonj mə, ntsya a njîm̄ə af̄ansənnù nù yî m̀fùùrè nìwo le n̄lòginè n̄tigə mbu'utə mbi ntsya a njîm nù wa yî m̀fùùrè. Lâ ànnù yîi mə nù yî m̀fùùrè, Yesu Kristo, à le nghîrè aa, a b̄h̄nè n̄zi nî ànnù yî wè yî wè a mbo nù n̄tsim yîi mə à kwɛrə ìbòn Nwî yî wè wa bi tigè n̄ghîrə annu yi a tsinè a mbo Nwî, mə à ka yî tigə mà'a tsyá a m̄m̄ n̄tswènt̄i yî a njîm Yesu Kristo.

¹⁸ Ajànə mə af̄ansənnù nù yî m̀fùùrè a le n̄n̄h̄ ìsa'a a nu bè bitsim aa, à ki mbə ajànə mə ànnù yî tsinè nù yî m̀fùùrè a ghîrə bè bitsim tsyá ìsa'à n̄tswe nî n̄tswènt̄i. ¹⁹ Tsi'î tsó ajànə mə àt̄i atu nù yî m̀fùùrè a le nghîrə bè bî ghà'àtè tigə mbə n̄gānghîrə ibi aa, aà ajànə mə àyu'unè nù yî m̀fùùrè a ki nghîrə mə tâ m̄innù mi bē bî ghà'àtè m̄i tsinə. ²⁰ N̄h̄sè à le nzî aa a n̄kù'ùsə innù jî bî. Lâ àdìgè yîi innù jî bi i gha'a ghu aa, ìbòn Nwî i ku'ùsè n̄gha'a ntsyatə. ²¹ Tsi'î tsó ajànə mə innù jî bi i le si bu'utə bē ntsya a njîm nìwo aa, ìbòn Nwî i ka k̄ii bu'utə i tsyá a njîm innù jî tsinè, i fa n̄tswènt̄i yîi i lwî'i n̄hkonj aa a njîm Mmà'àmbî yî'inè Yesu Kisto.

6

Ajànə mə bǐ'inə kwo a nǐ ìnnù jǐ bǐ mbaɲnə ntswe nǐ ànnù yǐ mɔ'ɔ bǐ'inə bǐ Kristo aà

¹ Lâ mbə bǐ'inə tigə ñswonə aa mə akə aa ε? Mə tâ bǐ'inə ghεε nǐ mbǐi a ɲghirê ìnnù jǐ bǐ tǎ tâ ìbòn Nwǐ ì ka ɲgha'atə ɲghεε aa ε? ² Kaa mbə a wa'ǎ maa ajàn bə! Mbə bǐ'inə bii mə bǐ'inə leè ɲkwo a nǐ ìnnù jǐ bǐ, mbə bǐ'inə bú ɲka ntswe a ni múm ìnnù jǐ bǐ aa mə akə aa ε? ³ Nǐ sǐ zi mə bǐ'inə bǐtsim bǐi mə bǐ le mmurə yi'inə a ɲkǐ nǐ ìkùm Kristo Yesu aa bǐ'inənǐbò le mbòonsè, bǐ kǐ mǐmurə yi'inə aa a múm nìwo yu aa ε? ⁴ Bǐ le ntwinə yi'inə aa twɪɲ bǐ'inənǐbo, a ajàn mə bǐ le mmurə yi'inə a ɲkǐ a múm nìwo yu aà, tà àjàn mə mǐdà'à mǐ nǐgha'a ni Nwɪɲgòn Tà ni le nyweensə Kristo ni nìwo aa, tâ à ghirə bǐ'inə tigə ntə nǐ àkòrè ni zǐ yi'inə a múm ntswèntǐ yǐ nǐfǐ.

⁵ Nlon mə mbə bǐ'inə bə ayoo yǐ fùùrè bǐ'inənǐbò a mum nìwo yu, bon a laa mə bǐ'inə ka yǐ kǐi bə ayoo yǐ fùùrè bǐ'inənǐbo tâ bǐ kǐ nyweensə yi'inə tsǒ yu. ⁶ Bǐ'inə zi mə mǎrè yǐ'inə yǐ nǐlwèn wa bǐ le ɲkwèentə a ati bǎɲnə bǎɲnə bo bǐ Kristo mə bǐ ta ɲgi'i a ni mbǐinú ìbǐ ya mə tâ bǐ'inə tsuu ghèè nǐ mbǐi a mbê ìbù'u ìnnù jǐ bǐ. ⁷ Nlon mə yu wa yǐi mə à kwò mə aa bǐ kètè mē mǐkərè mǐ ìnnù jǐ bǐ ghu nù. ⁸ Mbə a bə yǐi mə bǐ'inə kwò mē bǐ'inə bǐ Kristo, bon bǐ'inə bii mə bǐ'inə ka yǐ kǐi tswe ntǐ bǐ'inənǐbò. ⁹ Nlon mə bǐ'inə zi mə Kristo yǐi bǐ leè nyweensə ni nìwo aa, kaa à ka yǐ wa'à bù ɲkwo. Kaa nìwo sǐ nǐ àdà'à yǐ tsu ghu nu bù ntswe. ¹⁰ Nìwo nya mə à le ɲkwo aa, à le ɲkwo aa a nǐ ìnnù jǐ bǐ ɲgàà yǐ nǐfùùrè. Lâ ntswèntǐ yǐi a tigə ntswe tsǐtsònə aa a tswe aa a mbo Nwǐ. ¹¹ Ma mùu ajàn tâ ni kǐ nlogə ìbǐinú ghuu mə nǐ leè ɲkwo a ni ìnnù jǐ bǐ nǐtigə ɲkǐ ntswe ntǐ aa a mbo Nwǐ a mum Kristo Yesu.

¹² Ma mùu ajàn nǐ tsuu mǎ'atə tâ ìnnù jǐ bǐ ì ka mbu'utə nǐyǎnú yùu yǐi ì kwo aa ta kǐ ghirə mə nǐ ka yu'unə bē ìnnù jǐi mə nǐyǎnu ì yè'ətə aà. ¹³ Nǐ tsuu idigə nù juu jǐ tsú a mbò ìnnù jǐ bǐ lǒ mǎ'atə tâ ì tigə nlogə tsǐ'ǐ tsǒ ɲjoo ifà'a abǐ'intǐ. Nǐ bǎɲnə mfa ìbǐinú ghuu a mbo Nwǐ tsǐ'ǐ tsǒ bə bǐi mə bǐ fǐ'sè mē a múm nìwo bǐ kuu a múm ntswèntǐ, ɲkǐ mfa idigə nù juu a mbo Nwǐ tâ à logə tsǐ'ǐ tsǒ ɲjoo ifà'a ìnnù jǐ tsǐnè. ¹⁴ Nlon mə kaa mbə ìnnù jǐ bǐ wa'ǎ ni mǐdà'à a mbu'utə bù tswé tsǒ mə kaa nǐ sǐ aa a nǐi'ǐ mǐkòrə nònɲsə tswe aà, nǐ bǎɲnə ntswe aa a múm ìbòn yǐi Nwǐ a ghirə a nu bù aà.

¹⁵ Bǐ'inə aa tigə swon mə akə aa ε? Bǐ'inə aa kǐ ghirə ìnnù jǐ bǐ nlon mə bǐ'inə sǐ aa a nǐi'ǐ mǐkòrə nònɲsə tswé mǐbǎɲnə

ntswe aa a múm ìbòŋ yǐ Nwǐ a ghìrə a nu bǐ'inè aa ε? Kaa mbə a wa'ǎ maa ajàŋ bə. ¹⁶ Nì sǐ zi mə nì bə fa ìbìinú ghuu a mbo ñù tsi'í tsǒ ìbù'ù jǐi i yu'unə aa boŋ nà tigə mbə aa ìbù'ù ñú wa mə nì yu'unə aa ε? Kè nì fá ìbìinú ghuu a mbo innú jǐ bi i ghìrə nì kwokə, kè nì kí nfa a mbo àyu'unə a ghìrə innú juu tsinè. ¹⁷ Lá m̀bì'ikə a mbo Nwǐ ñloŋ mə bù bǐi mə à le mbə noò mò'ɔ nì bə ìbù'u innú jǐ bi aa, nì tigə ñyu'unə nì innú jya jǐi mə bi le ndì'ì a mbo bù aa nì ñtì ghuu tsimè aà. ¹⁸ Maa ajàŋ, bi kètè mē m̀m̀kìrè mi innú jǐ bi a nu bù, nì tigə mbə ìbù'u innú jǐ tsinè. ¹⁹ Mə ghàa a mbo bù aa nì m̀ghàa mǐi mə bə ghàa aa, ñloŋ aa ajàŋ yǐ mə ñjyǎnú yùù i bòrə aà. A le mbə a noò mò'ɔ aa, nì fá ìbìinú ghuu tsǒ ìbù'u innú nsiŋ, ñghìrə nì innú jǐ bi ñghèè naa nì m̀bǐi. Tsítsòŋ tâ nì fa ìbìinú ghuu tsi'í tsǒ ìbù'u innú jǐ tsinè a tâ naŋsə bə bə bi Nwǐ bǐi bi ghìrə innú jǐ i tsinè aà.

²⁰ Nòò wa mə nì le mbə ìbù'u innú jǐ bi aa, kaa nì le ŋwa'ǎ nì ànnú tsu bu bǐ innú jǐ tsinè tswé. ²¹ Lá àbǐi yǐ nì le ntswe nì yu à nì àkè, mə nì le sǐ ghìrə innú jǐi mə atú yuu a tigə ndìrə ghu tsítsòŋə aa ε? Ìnnú ma jya i lwǐ'í aa a nì nìwò. ²² Lá tsítsòŋ mə bi kètè mē m̀m̀kìrè mi innú jǐ bi a nu bù nì tigə mbə ìbù'ù Nwǐ aa, àbǐi yuu a bə mə nì ghìrə innú jǐ i tsinè aa a nsi mi'í Nwǐ, ñtigə ntswe nì ñtswèntì yǐ i lwǐ'í ǹŋkoŋ aà. ²³ Nloŋ mə innú jǐ bi i tso'ɔ ifa'á yi aa nì nìwò, lá m̀təŋnè mi tǐ ñdùù mi Nwǐ mi bə ñtswèntì yǐ i lwǐ'í ǹŋkoŋ a mum Kristo Yesu Mmà'àmbǐ yǐ'inè aà.

7

Ajàŋ yǐi mə Paul à le m̀fìgìnə annú mbə mu Kristo a nì nòŋsə ñyɔ'ɔ aà

¹ Bǐlǐm bá mē wà'atè mə nì ka yu'u annú yǐi mə mə swon aa tâ atú yuu laa ghu nloŋ mə nì nì bə bǐi nì zi nòŋsə aà. Nòŋsə a tswa ñù aa wá noò mə à bürə a atú ñtì aà. ² Bǐ'inè logə a nì àlènsə mə nòŋsə a tswa m̀m̀ngyè m̀bì'í ŋgaa ñdoò yǐ aa a noò yǐi mə ñdoò yǐ à tswè ntì aà. Lá bæe mē ñdoò yǐ à kwo yi, boŋ kaa m̀bə nòŋsə wa'á yi bú ñtswa m̀bì'í ŋgaa ñdoò yǐ. ³ Nòò wa mə ñdoò yǐ à tswè ntì aa, à bə ghèe ki tswè bo ñumbáŋnè yǐ dàŋ boŋ à bə aa m̀m̀ngyè àjirè. Lá bæe ñdoò yǐ a kwo yi boŋ kaa nòŋsə à sǐ nii bu ntswa. Bæe mə a ghèe nyɔ'ɔ a ñú dàŋ boŋ kaa à sǐ m̀m̀ngyè àjirè bə.

⁴ Aa àjàŋə a ki mbə a mbo bù aa mbǎ bǐlǐm bá, nì leè ñkwo a mum nòŋsə ñtsya a ǹjǐm ìbìinu Kristo ta tigə tswè a mbo yu wa mə Nwǐ à le nyweensə nì nìwo aa ta ki fà'a ifa'á yǐ sǐgìnə a múm àfà'á Nwǐ. ⁵ Nloŋ mə nòò wa yǐi mə bǐ'inè

le si tswé ntswê yĩ'inè ñyoy ni nɔyãnú yĩ'inè aa, ìnnù jĩ bi jii mē nɔyãnú yĩ'inè i yè'ètè, jya jii mē nòŋsè à le mbhìnsè aa, i fa'à ni a nu bĩ'inè, bĩ'inè tigè ñghirè nĩ ìnnù jii mē i zĩ aa bē nì nìwô. ⁶ La tsĩtsòŋ, bi kètè mē nòŋsè wa a nu bĩ'inè, ñloy mē bĩ'inè kwò mē a ni ìnnù jya jii mē bĩ'inè le mbē ibù'ù ghu aà. Kaa ki'ì bù mfa'a nĩ ìnnù ñyoyè aa nĩ àlwènè nòŋsè ya yii mē bi le ñŋwà'ànè aa, bĩ'inè bàŋnè mfa'a nyòŋè aa ni ñtwèntì yĩ mfi ya a mûm Azwĩ.

Nòŋsè bo ìnnù jĩ bĩ

⁷ Mbē bĩ'inè swoy aa mē akè aa ε? Mē nòŋsè à nĩ ìnnù jĩ bi aa ε? Kaa a si la bē. Lâ nòŋsè à le mbaa tsuu bē, boy kaa mē sĩ annù yĩ bi zĩ. Bĩ'inè logè yuà tsĩ'ĩ tsò àlènsè: Nòŋsè à le mbaa tsuu swoy mē, "Tsùu ayoo ndĩm ghò i ghè'ènè" boy kaa mē si aghè'ènè zĩ. ⁸ Nòŋsè à le ntsyà ntswe nĩ àbwarè nyòŋè aa a ñjĩm ndi'ì Nwĩ jya ntigè mbiĩnsè mbuu njoo jĩ yè'ètè a mbuu mbuu a nu mē. Nòŋsè a yĩ ntsuu bē aa ìnnù jĩ bi i nòŋ tsò i kwò. ⁹ A le mbē a noò mò'ò aa mē nĩ àtu ibiĩnú gha mē tswèntì ti nòŋsè. Lâ nòò wa mē ndi'ì Nwĩ i le nzĩ aa, ibi i biĩnè, mē tigè ñkwo, ¹⁰ ndi'ì jya jii i le ntswe aa ni mfa' ntswèntì aa i bàŋnè ñtigè nzi bē nì nìwo a nĩ yaa ñgaa yù. ¹¹ Nloy mē ibi i le nyè abwarè yi ntsya aa a ñjĩm ndi'ì jya mbwe'esè gha nzwitè.

¹² La a bē mē nònsè yumboy à laa mǎnsè, ndi'ì Nwĩ jya i kĩ ñlaa mǎnsè, ntsinè ñki mboyè. ¹³ La a bē mē annù yii mē a le mbē yĩ sigìnè aa, a le ntigè nzi bē nì nìwo a mbo mē aa ε? Kaa mbē a ki'ì maa ajàn bē. A le ñghirè ibi, ñlogè annù yĩ sigìnè mfa'a ni yu. Ibi wa i tigè ñzi ni nìwo a mbo mē mē tâ bi ñansè nyè ajàn yii mē mǎrè yĩ yĩ annù ññkon à bē aà. Tsò mē a bē laa, ntsyā a ñjĩm ndi'ì jya bi di'ì àjàn mē ibi i ñansè nswèrè mbē aà.

Ajàn mē ibi bo ibòŋ i tonè ni a nu bē aà

¹⁴ Bĩ'inè zi mē nòŋsè à tswé aa a mbo izwĩ jĩ'inè. Lâ mē bàŋnè mbē ñũ ñyãnú, yii mē bi fee a gha a mbo ìnnù jĩ bi tsò àbù'ù. ¹⁵ Kaa mē sĩ annù yii mē mē ghìrè aa ñansè ñzi tâ àtù ya laa ghu nloy mē kaa mē si annù yii mē mē kòŋè a ñghirè aa ghìrè, la mbàŋnè ñghirè aa bē ànnù yii mē bàà aà. ¹⁶ Mbē a bē yii mē mē bàŋnè ñghirè bē annù yii mē mē si kòŋ aa boy mē bii aa mē nòŋsè à bòŋè. ¹⁷ La a bē mē kaa annù ya aa à si mē bu ñghirè, a bàŋnè ñghirè ibi wa mē i tswé a nu mē aà. ¹⁸ Nloy mē mē zi mē kaa ànnù yĩ sigìnè yĩ tsu kaa a si a nu mē tswé, là'à tsĩ'ĩ a mûm ñyãnu mē. Mē tse ki yè'ètè a ñghirè ànnù yii mē a ku'unè aa, la kaa wa'a

nì m̀idà'à a ñghìrè tswé. ¹⁹ Nlon mə kaa m̀è si innù jì sigìnè jii mə mə yè'ètè a ñghìrè aa ghìrè. Mə b̀aǹnè ñghìrè aa jì bi jya mə kaa m̀è si k̀oǹə a ñghìrè aa. ²⁰ Mbə a bə yii mə mə ghìrè aa annù yii mə m̀è si k̀oǹə a ñghìrè aa bəə bon kaa si m̀ə bu ñghìrè, a b̀aǹnè ñghìrè ibi wa mə i tswe a m̀um nu m̀ə aà.

²¹ M̀ə tigè ñyə a bə ǹoǹsè mə m̀ə yi ghèə ghìrè annù yì sigìnè aa, ibi i b̀aǹnè ñkhə nzì a abó. ²² Nlon mə mə doritə a nyoǹ ǹoǹsè Nwì a m̀um ǹtiì m̀ə, ²³ lá a nì idigə nu ja tsim, ǹoǹsè yì d̀aǹ a b̀aǹnè ma'a nì ǹoǹsè wa mə à tswe a m̀um ǹtiì m̀ə aa nì ǹtsò, ñghìrè naa a nì àbù'u ǹoǹsè ibi wa yii mə i tswe a nì idigə nu m̀ə aà. ²⁴ Wεε ñgi'ì yà aa ε! A gha a mbo ñjyánú ǹiwó yù aa a ka kwerə wo aa ε? ²⁵ M̀ə fá m̀bi'ikə a mbo Nwì ñlon ñгаа M̀m̀à'àmbi yì'inè Yesu Kristo! Aà àjànə mə mə tigè ntswe aa á yùl̀a: A nì ñk̀oǹə yà, mə f̀a'a nì a mbo ǹoǹsè Nwì wa a m̀um àtu m̀ə, lá ñjyánú yà i b̀aǹnè ǹfa'a nì a mbo ǹoǹsè ibi.

8

Ajan mə ñu a tswe ǹtiì a m̀um Azwì Nwì aà

¹ Kaa mbə bi wa'á isa'a tsìtsoǹ b̀u ǹniñ a nu b̀è bii mə bi tswe a mum Kristo Yesu aà. ² Nlon mə ǹoǹsè Azwì wa mə a fa ntswènt̀ti a mum Yesu aa, à ghìrè mə mə tá m̀ə f̀e'ε a mum ǹoǹsè yii mə a zì aa nì ibi bo ǹiwó aà. ³ Nwì à le ñghìrè annù yii mə kaa ǹoǹsè à le ñwa'á ñghìrè zi ñlon mə ñjyanú ñum̀isoǹ i b̀oré aà. A le ntoo Mú yì, a sigə ǹlògè marè ñum̀isoǹ yii mə a ghìrè ibi aa mə tá à tigè ayoo m̀m̀à'anwì a nsì'itè ibi b̀è. Ma mùu ajàn à le ntigə nsa'a ibi ñjyánú. ⁴ Nwì à le ñghìrè ma mùu ajàn aa mə yu lwensə annù yì tsinè yii mə ǹoǹsè a lòò a mbo b̀i'inè bii mə bi tswe ntswènt̀ti yì'inè a m̀um Azwì kaa wa'á tswé ñyonə aa b̀è ñjyánú aà. ⁵ B̀è bii mə bi tswe ntswènt̀ti yàà a m̀um ñjyánu aa, bi tε'ε atú yaa laa nì innù jii mə ñjyánú yàà i yè'ètè aà. Lá b̀è bii mə bo tswe ntswènt̀ti yàà a m̀um Azwì aa bi tε'ε atú yaa laa nì innù jii mə Azwì a yè'ètè aà. ⁶ A nte'ε atú yo a nì ànnù yii mə ñjyánu i yè'ètè aa, à nì ǹiwó. Ntè'ε àtu nì ànnù yii mə Azwì lòò aa, à nì ǹtswènt̀ti bo m̀b̀oǹə. ⁷ Ǹu yii mə à tε'ε atú yi a nì innù jii mə ñjyánú yì i yè'ètè aa, à nì ñgàñkibaa Nwì, ñlon mə kaa à si ǹoǹsə Nwì yu'unə; a nswonə annù ññkonə, kaa m̀bə a wa'á tε'ε ñləə. ⁸ B̀è bii mə bi yu'unə ñjyánú yàà aa, kaa mbə bi wa'á annù yii mə a b̀oǹè Nwì aa ghìrè.

⁹ Lá kaa nì si aa a m̀um ñjyánu tswé, nì tswe aa a m̀um Azwì, mə mbə a b̀è tsì'ì annù ññkonə mə Azwì Nwì a tswe

a nu bù. Nù yïi mæ à sî nî Azwî Kristo tswê aa kaa à sî nû yï bê. ¹⁰ Lâ, m̀bê Kristo a tswe a mum bù, ka mæ ñjyänû juu i kwokə nloŋ i ibi aa, boŋ ñzwî juu i tswêntîi ñloŋ mæ Nwî à ghîrè mê innû juu i tsinè aà. ¹¹ Mbə Azwî Nwî wa yïi mæ à le nyweensə Kristo Yesu ni ñwo aa a tswe a múm ntîi bù boŋ yu wa mæ à le nyweensə Kristo Yesu aa, à ka fa ntswêntîi a mbô ñjyänû yùù yïi mæ mbə i kwo aa, i tsyá aa a ñjîmæ Azwî yi ya mæ a tswe a mum ntîi bù aà.

¹² Maa ajàn bilîm bâ, kaa bî'inè sî aa ìbù'ù a mbô ñjyänu bə, a ŋka ntswe ntswêntîi yi'inè ñyoŋ aa ajàn yïi mæ ñjyanú yî'inè ì figitə aà. ¹³ Nloŋ mæ mbə bî'inè ka ntswe ntswêntîi yî'inè ñyoŋ aa ajàn yïi mæ ñjyänú yî'inè ì figitə aa, bəə boŋ bî'inè ka kwo, lâ a ñjîmæ Azwî, m̀bê bî'inè zwitə innû jîi mæ ñjyänu i yè'ətə aa, bəə boŋ bî'inè aa bəŋnə tswe bitîi. ¹⁴ Bè bitsim bîi mæ Azwî Nwî a tsyàsə aa, à ni bɔɔ bi Nwî. ¹⁵ Nloŋ mæ kaa ni le wa'á aa àzwî yïi mæ a ghîrə mæ ni bè ìbù'ù tá ñìbɔ'ɔ bu ŋka ntswa ghu aa, kwèrə. Ni le mbəŋnə ñkwèrə aa àzwî yïi mæ a ghîrə mæ tá ni bə bɔɔ bi Nwî aà. Bî'inè yi ntəŋnə mæ, "Abba! Taà ghà!" aa, bî'inè tigè ntəŋnə aa ni m̀idà'à mi Azwî, ¹⁶ a bê Azwî Nwî yumbəŋ mæ bó àzwî yî'inè swonə ni mæ bî'inè bə aa bɔɔ bi Nwî. ¹⁷ Mbə a bə yïi mæ bî'inè bə aa bɔɔ bi Nwî, bəə boŋ bî'inè bə aa bîji bi nda bi Nwî, m̀bə bîji bi nda aa bî'inè bi Kristo, mæ mbə bî'inè ki ŋka mbii ŋgî'i bî'inè bi Kristo, tá tá bî'inè ñìbò yi ŋki ñkwèrə ñgha'à.

Ñgha'a ñii mæ bî'inə bə aà

¹⁸ Mè wà'atə mæ kaa ŋgî'i yïi mæ bî'inè yə tsîtsòŋə aa kaa ì sî kɔ'ɔ ñkù'ùnə a ni ñgha'a ñii mæ Nwî à ka yî fi'isə dî'i a mbo bî'inè aà. ¹⁹ Njî nòò wa mæ Nwî ka yî dî'i bɔɔ bi nî ñsi ni ñsi aa, i yanə nî ñjòò tsim jîi mæ à le nnaŋsə aa si'i si'i, bo tigè m̀bɛ. ²⁰ Nloŋ mæ a le ñkòŋ Nwî mæ yu ñiŋ isa'a a nû ñjòò tsim jîi mæ à le nnaŋsə aa tá ì tigê mbə njoo adànə àdànə, kaa a le wa'á njoo jya kòŋə. Ka mæ Nwî à le ñghîrè laa, bi le si bə annù yî siginè, ²¹ ñloŋ mæ tsi'i njoo mà jya mæ Nwî à le naŋsə aa, i ka yî fê'è a mum ñwo ñii mæ ni ghîrè i kwó m̀bwe aa, i tigə fê'è təə atu bo ni ñgha'a ni wè ni bɔɔ bi Nwî.

²² Nloŋ mæ bî'inè zi mæ, ñzi nywe'e tsîtsòŋ, ñjòò tsim jîi Nwî à le naŋsə aa, i dùmè, ñyu'u nî ñyànə tsó maburə yïi mæ à tsigè aà.

²³ Lâ kaa sî tsi'i ñjòò tsim jîi mæ Nwî à le naŋsə aa bə mæ i yu'u nyanə; tsi'i bî'inè bîi mæ bî'inè kwèrə mæ Azwî Nwî tsi'i tsó m̀itəŋnə mi ntsyàmbîi aa, bî'inè kii ndumə a múm mbîinú yî'inè a ajàn yïi mæ bî'inə yu'utə ni mæ tá Nwî à

yi nlògè yi'inè a ni bɔ̀ɔ̀ bi, ntigè nghirè mɛ̀ tã m̀b̀b̀i mi nũ mi'inè mitsim m̀i fɛ'ɛ a atsajè. ²⁴ Nlɔ̀j mɛ̀ àjà̀jɛ̀ mɛ̀ Nwĩ à le nyweensɛ̀ yi'inè aa bĩ'inè ka tigè ki bɛ. Kaa bĩ'inè si ayoo yĩ mɛ̀ bĩ'inè bɛ aa yɛ. Nù yĩ mɛ̀ mbɛ̀ a bú ñka mbɛ̀ ayoo yĩ mɛ̀ a yɛ aa, à nĩ wò aa ɛ? ²⁵ Lá m̀b̀ɛ̀ bĩ'inè ka mbɛ̀ ayoo yĩ mɛ̀ kaa bĩ'inè si yɛ aa boɲ bĩ'inè ka tswa ntii yĩ'inè i ki yu'utɛ̀.

Ajà̀jɛ̀ mɛ̀ Nwĩ a naɲsɛ̀ ndi' i ibɔ̀j yi aà

²⁶ Aà àjà̀jɛ̀ yĩ mɛ̀ Azwĩ Nwĩ a kii nzi ñkwetɛ̀ nĩ yi'inè bii bĩ'inè bɔ̀rɛ̀ aà; nlɔ̀j mɛ̀ kaa bĩ'inè sĩ innù jii mɛ̀ mbɛ̀ bĩ'inè kã ntsa'atɛ̀ Nwĩ m̀betɛ̀ aa zĩ, la Azwĩ yumbɔ̀j a tsa'atɛ̀ nĩ Nwĩ a atu bĩ'inè ñyɛ'ɛ̀, ntsaa nĩ tswegè, a ni m̀anji yĩ mɛ̀ kaa mbɛ̀ bi wa'à ni ñghàà ni ntsù swonè. ²⁷ Yu wa mɛ̀ a naɲsɛ̀ nlɔ̀ɔ̀ nĩ innù jii i tswɛ̀ a múm̀ nti bɛ̀ aa, à zĩ àm̀ɔ̀ntɛ̀ yĩ a tswɛ̀ a atũ Azwĩ aa, nlɔ̀j mɛ̀ Azwĩ a kii ntsa'atɛ̀ nĩ Nwĩ a atu bɛ̀ bi Nwĩ, ñyonɛ̀ aa a nĩ innù jii mɛ̀ Nwĩ a lòò aà.

²⁸ Bĩ'inè zi mɛ̀ a nĩ innù tsim jii mɛ̀ Nwĩ a ghìrè aa, a fà'à aa mɛ̀ tã i zi nĩ ibɔ̀j a mbo bɛ̀ bii mɛ̀ bi kɔ̀jɛ̀ yi aà, là'à bɛ̀ bya bii mɛ̀ à twɔ̀jɛ̀ waa nyon aa a ñjĩm̀ ñkà'á yĩ aà. ²⁹ Bɛ̀ bya mɛ̀ Nwĩ à lɛ̀ɛ̀ m̀foo nzi ntsɔ'ɔ̀ aa, à le ñki ntaɲtɛ̀ nlɛ̀ mɛ̀ tã bĩ tigè mbɛ̀ tsi'ĩ tsɔ̀ Mũ yĩ, tã Mũ yĩ wa a tigè mbɛ̀ ntsyambii a titii bɔ̀ɔ̀ bi ma bĩ ghà'atɛ̀. ³⁰ Bo ma bya mɛ̀ à le mfòò ntaɲtɛ̀ nlɛ̀ aà, à le ntigè ntwonɛ̀; bo ma bú mɛ̀ à le ntwonɛ̀ aa, a ghìrè ànnù yaa a tsinè, bo ma bya mɛ̀ à le ñghìrè ànnù yaa a tsinè aa a tigè m̀bii mɛ̀ bo bĩ Mũ yĩ yi ñkuu wa múm̀ ñgha'a yu.

Àkò̀jɛ̀ Nwĩ ntsya a ñjĩm̀ Kristo Yesu

³¹ A nĩ innù ma jũ tsim m̀bɛ̀ bĩ'inè tigè ñswonɛ̀ aa mɛ̀ akɛ̀ aa ɛ? Mbɛ̀ Nwĩ a tswɛ̀ bĩ'inè nĩ bo a yi'inè aa a tigè m̀m̀ɔ̀ntɛ̀ wo aa ɛ? ³² Tsi'ĩ Nwĩ wa mɛ̀ à le ñwa'á a njon mú yĩ wa lin, mbaɲnɛ̀ mfa yi mɛ̀ à yi ñkwo a atu bĩ'inè bitsimè aa, àa wa'à kè ñka mfa njoò tsim a mbo bĩ'inè bo bĩ Mu yĩ wa aa ɛ? ³³ Aa wò mɛ̀ mbɛ̀ a ñij isa'a a nu bɛ̀ bii Nwĩ tsɔ'ɔ̀ a ni bi bɛ̀ aa ɛ? Aa tsi'ĩ Nwĩ mɛ̀ a ghìrè mɛ̀ tã innù jyaa i tsinè. ³⁴ Aà wò mɛ̀ mbɛ̀ a ñij ñjò a nu bo aa ɛ? Aa Yesu Kristo, wa mɛ̀ à le ñkwo aa, ñij, yu wa mɛ̀ bi le mb̀insɛ̀ a niwo, a tigè ntswe a mbɛ̀ɛ̀ ñikwɛɛ̀ Nwĩ nĩ m̀m̀à'á, ntsa'atɛ̀ nĩ Nwĩ atu bĩ'inè aa ɛ? ³⁵ Aa wò mɛ̀ mbɛ̀ a yátè yi'inè bĩ àkò̀jɛ̀ Kristo aa ɛ? Mbɛ̀ a bɛ̀ aà ñgi' i yĩ ñdirè ñdirè, kè innù jii i yanɛ̀ yi'inè aa, kè àjà̀jɛ̀ bi tsɔ'ɔ̀ akò̀rɛ̀ yi'inè aa, kè ñji yĩ i kùu a ala'a aa, kè àjà̀jɛ̀ yĩ bĩ'inè boɲ itsɛ'è jĩ wè'è aa, kè àjà̀jɛ̀ yĩ bĩ'inè tswɛ̀ a ntsũ ñiwo aa, kè àjà̀jɛ̀ mɛ̀ bi lòò ñkwyɛ̀

atû yi'inè ni munwi aa ε? ³⁶ Aâ àjàn yï mē bi ηwa'anə a mûm àṅwà'ànè mə,

“Nlon ηkwitû gho, bi zwitə nî yi'i njwî tsim;

ñlentə nî yi'i tsõ m̀binjərè jï mə bi lɔo ηwà aà.”

³⁷ Nḡaṅ, a mûm ìnnù ma jû tsim, bï'i nàṅsè mē ñtsya ntsò, nyoṅ aa a njïm yu wa mə à le ηkòṅè yi'i aà. ³⁸ Nlon mə mē nàṅsə nzi mə, kè niwo, kè ñtswéntì, kè baangel, kè idà'à jï i sa'a mbi yù aa, kè ìnnù jï mə i tswe tsítsòṅ aa, kè ìnnù jï i ka yï zì aa, kè idà'a tsim, ³⁹ kè ñjoo jï i tswe a ndəṅ a aburə aa, kè ñjoo jï i tswe a nsye aa, kè àyoò tsu yï mə a tswe fàa mbi aa, kaa mbə a wa'à yi'inè b̀ àkòṅnè Nwî yï a tswe a mûm Kristo Yesu Mmà'àmbi aa yàtè.

9

Nwĩṅḡòṅ bo b̀ b̀ bi

¹ Annù yï mə mə swon aa, à nî ànnù n̄ṅkoṅè, mē laa mbə ηû Kristo, kaa wa'ă nàâ ìnnù tswèè. Ntì gha yï i sa'a nî gha a mûm Azwî Nwî i nî àyəfə yá. ² Ajəṅnè yï wè a tswe a mûm n̄tì mè, mē k̄ ñyu'u n̄ ñyaṅè tì mē a n̄tì mè.

³ Mbi'i ṅḡaa b̄l̄m ba, ṅḡwè'è yà, boṅ mē le mbaa nyè'ətə mə b̀ ñṅ ndòò a atu mē, kè mə b̀ ki nyatə gha b̄'i Kristo ñlon ηkwitû waa. ⁴ Bo laa mbə baIsrael, à le mbə bo mə Nwĩṅḡòṅ à le nlòḡè waa a ni b̀ò bi ṅki ndi'i nigha'à ni a mbo bo, ṅwarə akàà bo bo, m̄fa n̄ṅsè a mbo bo, bo tswè ni m̄anj̄i m̄mii Nwî yï à kù'ùnə aà, ṅki ntswe n̄ ìnnù jï mə Nwĩṅḡòṅ à le ṅkà'à aà. ⁵ Bo le mfè'è aa a nu bità bi bitàà b̄'inè bya, Kristo tsõ ṅùmìsòṅ à le ṅki mfe'ε a ṅḡwè'ε bo, b̄'inè ka ṅḡha'asə Kristo yï mə à ni Nwĩṅḡòṅ yï a bu'utə b̀ bitsimè aa n̄ṅkoṅè.

⁶ Lâ kaa mē si swonə aa mə kaa Nwî à si nighàà ni ləò ñlon mə kaa à si b̀ bitsim b̄i mə bi fe'ε a ṅḡwè'ε baIsrael aa bə mə à ni baIsrael bi annù n̄ṅkoṅè. ⁷ Kaa wa'ă b̀ò bi Abraham b̄itsim bə mə à ni b̀ò bi, lâ Nwĩṅḡòṅ a swon a mbo Abraham mə, “Ntsya a njïm Isaac, bi ka yï tigə twonə ṅḡwè'è yò a n̄ ìkùmê ghô.” ⁸ Ma yû a d̄i'ì aa mə kaa à si b̀ò bitsim b̄i mə bi jwe a mûm ñjȳnu aa bə mə Nwĩṅḡòṅ à lòḡè a ni b̀ò bi; à b̄aṅnə nlòḡè bya b̄i mə à le ṅkà'à ñlon ṅḡaa yàà aà. ⁹ Nlon mə Nwĩṅḡòṅ à le ṅḡhìrə ṅkà'à yï ya aa lalà, “Nòò à ka tsyá b̄i ki kù'ù lálà, tá mē z̄i tá Sarah à jwe a m̄umb̄aṅnè.” ¹⁰ Kaa a burə tì mē, a mb̄ ṅḡhèè ghu, nòò wa mə Rebecca à le ntswe ni b̀ò bya bi baa a ato'o yu, mə â le njwe ηû yï m̄'otə, taà ȳ'inè Isaac aa, ¹¹ a ṅḡhìrə mə àjàn

yii mə Nwĩngòŋ à le ntso'c bē bi aa tâ à bē a atan̄tè Nwĩ, kaa wa'à yònè aa bē nĩ àfà'à yii n̄y fà'à aa, tâ à bē bē n̄tsò'c Nwĩ, ¹² Nwĩngòŋ a swon̄ a mbo òdè wàà mē, “Yi n̄tsyambĩ à ka yi ki fà'à a mbo yĩ àyòntè.” A le nswon̄ə ma yũ aa mbon̄ tâ bì yi njwe waa, kaa bo burè tĩ annũ yĩ tsu ghirè, kè yĩ sigìnè kè yĩ bì. ¹³ A ajàn̄ mē bi ki mbũ ñŋwa'anē a múm̄ àŋwà'anē Nwĩ aa mē, “Mè le ñkònè Yacob, m̄baa Isac.”

¹⁴ Mbē bĩ'inè swon̄ aa mē akē aa ε? Mē Nwĩngòŋ a ghìrè annũ yii a s̄i tsinè aa ε? Kaa mbē bĩ'inè wa'à maa ajàn̄ swon̄ə. ¹⁵ Nlon̄ mē à le nswon̄ a mbo Moses mē, “Mē ka ko mìl̄ñnè ñũ yii mē mē kònè a ñko mìl̄ñnè yĩ aa, i kii jəŋnə a nu ñũ yii mē mē kònè a ñjəŋnə ghu nu aà.” ¹⁶ La a bē mē, kaa ñko mìl̄ñnè Nwĩ i s̄i aa a ñj̄m̄ ñkònè ñũ kè ifà'à ñũ yon̄ə, i yònè aa tsi'ĩ a ñj̄m̄ ñko mìl̄ñnè yĩ. ¹⁷ Nlon̄ mē aŋwà'anē Nwĩ a le nswon̄ a mbo Pharoah mē, “Mè le ñghìrè gho a ni mf̄o aa mē mē d̄i'ĩ m̄ida'a ma a nu wò, i ghìrè tâ bì zi ìkúm̄ gha a mb̄i n̄tsimè.” ¹⁸ A d̄i'ĩ mē Nwĩngòŋ a ko mìl̄ñnè ñũ yii a k̄on̄ ñko aa, ñkii ñghìrè n̄t̄i ñũ yĩ mò'c i t̄i n̄i ñkònè yĩ.

Alw̄int̄on̄ə Nwĩ ni ñko mìl̄ñnè yĩ

¹⁹ Lā n̄i ka betə gha mē, “Mbē Nwĩngòŋ a bú ñtigə m̄firə ñũ aa mē akē aa ε? Mbē wò a tuu annũ yii mē à kònè aa ε?” ²⁰ Lā wò ñũm̄is̄on̄, ò bē aa wò, a ñka mbetə m̄ighàà a mbo Nwĩ aa ε? Mbē àntòò nsyē a betə a mbòò yĩ mē, “O b̄oò gha bē l̄alà aa a ya aa ε?” ²¹ Mbòò b̄antòò wa, à s̄i n̄i àdà'à a atũ àbòò ya tswē, mē mbē a l̄ogè àt̄aà yĩ fũürè m̄b̄oò b̄antòò ghu bi baa, ñl̄əə yĩ mò'c ni àyàrè àntòò, ñki ñl̄əə yĩ mò'c tsi'ĩ n̄i àntòò àd̄an̄è àd̄an̄è aa ε?

²² Aā ajàn̄ə mē Nwĩngòŋ a fà'à aà, à le ñl̄òò mē yu d̄i'ĩ alw̄int̄on̄ə yĩ i kii ghìrè tâ bì zi m̄ida'á mi, lā à le n̄tswa n̄t̄i yĩ a nu bē b̄ii mē à le si l̄wisə n̄ton̄ a nu bo aa, bo k̄i n̄tswe n̄i ñkwo aà. ²³ A le ñki ñl̄oò mē yu d̄i'ĩ ñigha'à ni n̄i wè, ñii à le n̄swĩ'ĩ a nu bo bya b̄ii mē bo ni ñjoo j̄ii mē a ko mìl̄ñnè waa aa, là'à bo bya mē à tan̄tè mē mē bo yi ñkw̄erə ñigha'à ni aà. ²⁴ Nlon̄ mē bĩ'inè laa ñki n̄tswe a t̄it̄i bē b̄ii mē à le n̄ton̄ə aà, kaa bi wa'à aa tsi'ĩ a t̄it̄i baYuda f̄e'è, bi ki mf̄e'è a t̄it̄i bit̄iz̄i Nwĩ. Mbē a bē aa ajàn̄ə mē Nwĩ a fà'à aa bon̄ mbē a wa'a ajàn̄ mē yu k̄on̄è ñghìrè aa ghìrè aa ε? ²⁵ A n̄i ajàn̄ə mē à swon̄ə a múm̄ àŋwà'anē Hosea mē, “Bè b̄ii kaa à le ñki'ĩ b̄ə bē aa, mè ka twon̄ə ni 'b̄ə b̄a.’

Yu yïi mē bi lē si twonjə ni 'kaa mē sɪ kɔŋə aa,' mē ka twonjə ni "Mbèè n̄t̄i yà."

²⁶ Tsi'ï maa adigə mē Nwĩ à swònjə a mbo bo mē, 'Kaa n̄i sɪ bē ba bə aa' maa adigə bi ka yĩ tigə twonjə waa a ni bɔɔ bi Nwĩŋgɔŋ yïi à tswē n̄t̄i aa."

²⁷ Yesaiah à lē ŋki nyə'ə nlonj ŋgaa Israel n̄swonj mē, "Ka mē bɔɔ bi baIsrael ka yĩ gha'a i kù'ù tsi'ï tsɔ àwànjə ŋki aa, bi ka yĩ yweensə aa tsi'ï n̄bùmtə." ²⁸ Nlonj mē Mmà'àmbi à ka yĩ ghèsə tsèrə isa'a mbi yù aa tsi'ï n̄li'i ni li'i a ni lunə.

²⁹ Ajànjə mē Yesaiah à lèè ŋki nswonj a mbĩ mē, "Mmà'àmbi n̄tsũ n̄tsò à lē mbaa tsuu yi'inè ni ñgwè'è yĩ mò'ɔ mà'àtə, bonj à lē ñghìrə bĩ'inè tigə tsɔ Sodom ŋki mbə tsɔ Gomorrah."

Israel bo bi n̄too yĩ ñsigìnə yà

³⁰ Bĩ'inə lòò aa n̄swonj mē akə aa ε? Mē b̄it̄i z̄i Nwĩ b̄ii mē kaa bi lē n̄tē'e wa'à m̄it̄i myaa ka ŋgaansə a ñghìrə ànnù yïi a tsinə aa, bi b̄añnə n̄tsisə innù jyaa i tsinə a n̄si mi'i Nwĩ, n̄tsya a n̄j̄imə àb̄iint̄i; ³¹ lá baIsrael b̄ii mē bo lē si b̄añnə ñlɔɔ ni a n̄lèə n̄òŋsə tá ghìrə tá ànnù yaa tsinə a n̄si mi'i Nwĩ aa, kaa bo lē ŋwa'à n̄òŋsə wa b̄añnə ñlèə ta tá ñnnù jyaa tsinə. ³² Mbə bi betə mē a tigə ñghìrə akə mē bo wa'ă n̄òŋsə wa lèə tá ñnnù jyaa i tsinə aa ε? Nlonj mē kaa bo lē ŋki'ì aa a n̄j̄im àb̄iint̄i ka nyonjə. Bo lē mb̄añnə ñka nyonjə aa bə a n̄j̄im ñnnù j̄ii mē bo lē si ghìrə àà. Maa ajànjə bo lē ñkwàntə wa n̄i ñgò'ò n̄tùmə àkòrə yà. ³³ A ajànjə yïi mē bi ŋwa'anə a m̄úm àŋwà'anə Nwĩ mē,

"Yê n̄i, mē n̄òŋsə ñgò'ò a Sion,

mē bē aa ki kwàntə ghu,

a bē àlàn̄sə ñgò'ò mē a ka ghìrə bo wo.

Lá ñù n̄tsim yïi à n̄j̄ n̄t̄i yi ghu nu aa, kaa bi ka yĩ wa'ă atú yi dirisə."

10

¹ Bɔɔ bi maà, mē yè'è tsi'ï n̄i n̄t̄i ghá tsim, ŋkii n̄tsa'atə n̄i Nwĩ a atu bē ba baIsrael mē tá bo yĩ nyweenə. ² Nlonj mē mbə mē b̄ii àyəfə nlonj ŋgaa yàà mē bo naŋsə n̄t̄i n̄i ànnù Nwĩ kaa wa'à m̄anj̄i yïi à kù'ùnə aa b̄añnə ñzi. ³ Tsɔ mē kaa bo sɪ ajànjə yïi mē Nwĩ a ghìrə annù bē a tsinə naŋsə ñzi aa, bo b̄añnə ñlɔɔ ni ñghìrə tá ànnù yaa tsinə n̄i atú yaa. Kaa bo lē ŋwa'à mib̄i mi n̄ú myaa sigisè m̄fa a mbo Nwĩ mē tá

à ghirè ànnù yaa tsinë. ⁴ Nloṅ mə nòṅsè à ɛ nɔwĩ'i aa a nu Kristo, mə tâ ñù ñtsim yii mə à ñṅ ntii yĩ ghu nu aa, Nwĩ a ghirè ìnnù ji i tsinë.

Mbè ñù ñtsim à tse nyweenè

⁵ Moses à ɛ nswoṅə nloṅə annũ ajàn yii mə mbè ìnnù ñù tsinë ñyoṅə ajànə mə a lèè nòṅsè aa mə, “Bè bii mə bi lèè nòṅsè aa bi ka yĩ tswe bitii i yòṅè aa ajànə mə bi lèè nòṅsè wa aà.”

⁶ Lá ànnũ ajàn yii mə ànnù bē a tsinë nyoṅə aa nĩ àbiintii yaa aa a swoṅə ni mə: “Tsuu a mùm ñtii wò swoṅ mə, ‘Wò à ka kò'ò ghèè a aburè aa ɛ?’” (Ma la a bē mə wò à ka kò'ò lògè Kristo sigə ni ghu a nsye ɛ?) ⁷ “Kè ‘Wò à ka sigə ala'a biku bi bē aa ɛ?’” (tã sigə lògè Kristo i kò'ò ni ghu). ⁸ Lá a bànṅè ñswoṅə aa mə akə aa ɛ? A swoṅ aa mə,

“Wa ñìghàà nya ni tswe ñkòontè a mbèè wò;

ni tswe a ntsũ wò ñki ntswe a ntii wò,”

là'à tsi'i ñìghàà ni Nwĩ nya mə bii swoṅə, ñswoṅə ni mə tâ bē ñṅ ntii waa a nu Nwĩ aà. ⁹ Nloṅ mə ò bē ki swoṅə nĩ ñtsú gho mə, “Yesu à nĩ Mmà'àmbi,” i kii bii a mùm ñtii wò mə Nwĩ à ɛ nyweensə yi ni ñwo, boṅ ò ka yweenə.

¹⁰ Nloṅ mə ñù a bii aa a mùm ñtii yu Nwĩ a ghirè ànnù yi a tsinë, a kii ñswòṅə aa ni ñtsú yi nyweenə. ¹¹ Aṅwà'ànè Nwĩ a swoṅ mə,

“Kaa ñù tsù yii à ñṅ ntii yi ghu nu aa, kaa mbè bi wa'á atú yi dirisè.” ¹² Kaa bi si a ñù tswerə, kè ò bē ñù baYuda, kè ñù baGrikia; Mmà'àmbi à bē Mmà'àmbi aa a mbo bē bitisimè, ñkii nswi'i nĩ àfù'ù yi a nu bē bitisim bii mə bi twoṅ nii aà. ¹³ Nloṅ mə aṅwà'ànè Nwĩ a swoṅ mə,

“Ñù ñtsim yii mə a twoṅ ikum Mmà'àmbi aa à ka yweenə.”

¹⁴ Lá mbè bē ká ñtwoṅ ikum yi aa mə akə, mə mbè bo tuu ntii waa ghu nu ñṅə aa ɛ? Kè mbè bo tigè ñṅṅ ntii waa ghu nu aa mə akə mə mbè a bē mə bo ɛɛ wa'á annũ yi yu'u aa ɛ? Kè mbè bo yu'u aa mə akə ti ghě mə bo tswe ni ñù yii à ka swoṅə aa ɛ? ¹⁵ Kè mbè bē ká ñswoṅə aa mə akə mə mbè bi tuu waa too aa ɛ? Tsó ajànə mə bi ṅwa'anə mə, “Yə ñṅ ajàn mə m̀kòrè mə bē bii mə bi zĩ nĩ ñtoo yĩ ñsiginè aa mi boṅ mbè!”

¹⁶ Lá kaa bē bitisim burə tĩ ntoo yĩ ñsiginè ya kwèrè. Nloṅ mə Yesaiah à swoṅ mə, “Mmà'àmbi, ñù yii mə à bii mə ntoo yii mə bii swoṅə aa à nĩ wò aa ɛ?” ¹⁷ Ma mùu ajàn, àbiintii a yòṅè aa a ñjìmə ànnù yii bi yu'u aà, ñtoo ya mə bi yu'u aa i bē aa annù yii bi swoṅə nloṅə Kristo aà.

18 Lâ, mē tigē mbetē mē, bo lēè ñwa'à yu'u aa ε? Tsi'ï annù nîḡkoḡ, bo lēè ñyu'u, ñloḡ mē àḡwà'ànè Nwī a swoḡ mē,

“Njī yàà ì le mfè'è ḡghεε bi yu'u a idigē tsimè, ñtoo yàà ì ghεè ñywe'e a nlwī'ï m̀bī.”

19 Mè bú mbetē mē, baIsrael le ḡwa'à nanḡsè ñyu'u aa ε? Moses à lēè m̀foo nswoḡ mē,

“Mè ka ḡhìrè tâ nì tigē ḡghè'ənə bē bii kaa bi s̀i tε'ε ḡku'unə mē mbē bi ntwoḡə nī àtoo aà; mè ka ḡhìrè tâ nì tigē nlwisə nī ǹtòḡ a nù àtoo yii mē á tswé ìjḡtə bē ghu aà.”

20 Yesaiah a bú ñswoḡ tsi'ï ǹt̀t̀ mē,

“Bè bii mē bi le ḡkaa wa'à gha ka nlɔɔ aa, bi le nyə ḡhá; mè le ndi'ï ibiinú gha a mbo bē bii kaa bi le si wa'à nì gha betē aà.”

21 Lâ a ḡghεε a nì baIsrael, a swoḡ mē, “A ḡḡòḡ b̀inòò bitsim, mē le nsàḡtə mbo ma, ntwoḡə nī bē bii mē bi le mbē ḡḡàḡat̀t̀i atu, ḡkii nligitə nī ànnù yii mē mè le si swoḡə aà.”

11

Ñko mìlḡḡnè Nwī a nu baIsrael

1 Mē tigē mbetē aà mē a bē mē Nwḡḡḡòḡ à tùù mē bii bē aa ε? Kaa a s̀i maa ajàḡ bē! Mè a nī itu ibiinú gha, mè laa mbē ḡú baIsrael, mbē mu Abraham, m̀fε'ε aa a atse Benjamin. 2 Kaa Nwḡḡḡòḡ à burə tì bē bii mē à le ntso'ɔ a mbii mbii aa tuù. Nì s̀i annù yii mē àḡwà'ànè Nwī a swoḡ nloḡ ḡḡaa Elijah zi aa ε? Wa adigē àḡwà'ànè mē a ḡhàà ñloḡ ajàḡ mē à le nyè'è a mbo Nwī ñloḡ annù yii baIsrael ḡhìrə aa ε? 3 A le nyè'è ñswoḡ mē, “Mmà'àmbi, wa bi zwitè mē ḡḡàḡtoò jo tsimè. Bo k̀i mē ñsa'a mikentə mi mɔ'ɔ mi mà'á wò, a tigē mburə tsi'ï mè mè. Bo k̀i ñbu ǹlòò nī ñzwitə mè.” 4 Lâ Nwḡḡḡòḡ à le nkwi'ï ghu mbo aa mē akə aa ε? A le nswoḡ ghu mbo mē, “Wa mè lèè mē bē ǹtsù'ù ji sàmbaa bii mē kaa bi burə tì aku'utə yaa a nsi Baal swētè aa a nī bá.” 5 A k̀i mbē a ḡḡḡ ḡḡḡ tsítsòḡ mē mbùmtè bē ì burə ntswé ghu jii mē Nwī à tsò'ɔ a nḡim ibòḡé yi. 6 Nloḡ mē à le ntso'ɔ waa aa a nḡim ibòḡé yi, kaa à le ḡwa'a aa a nḡimé ìfà'à yī tsu mē bo fa'a yòḡè, à bē yòḡè aa a nḡim ìfà'à yii mē bo fa'a aa boḡ kaa à s̀i ibòḡ Nwī bú mbē.

7 A tigē ñdi'ï aa mē kaa baIsrael le wa'a ayoo yii bo le si l̀òò aa yə aa ε? Tsi'ï annù nîḡkoḡ, à le ḡk̀i mbē tsi'ï mbùmtè jii mē Nwī à le ntso'ɔ aa mē bi le ḡkwerə. A mbo àbùḡè

bê, bi ghirè mîntîi myaa tîi, ⁸ a ajàn yîi mæ ànjwà'ànè Nwî a swonjə aa mæ,

“Nwîngòŋ à lɛ mfa azwî yîi mæ a lɛ mfīi atu yaa aa a mbo bo,

mæ tâ mi'î myaa ka nyə idigə kaa wa'à kîi nyə,

itonjè jyaa kîi nyu'u nî innù kaa wa'à kîi nyu'u,

i yî kɔ'ɔ ywe'e sîi.”

⁹ David à lɛ ŋki nswonj mæ,

“Tâ bì ka bentə ni bîmâtaa â bo aa ŋkwokə ghu,

ŋkîi ntswetə nî waa â bo aa nanjə a ataa

a noð yîi bo ji mikòð myaa aà,

tâ bo aa ŋkwantə ŋwòkè, tâ ñjò aa ŋkuu a bàa bo.

¹⁰ Tâ bì ma'a afè'è a mi'î bo tâ bo tsuu idigə bú ki yə,

tâ ñjîm jyaa tigə nto'o nî ñgi'î a ŋgòŋ bìnòð bîtsîmè.”

¹¹ Mè tigè mbetə ni mæ bo kwantə mê aa kwantə ñwo nîŋkonj aa ε? Njanj, kaa a sî maa ajàn bê! Lá àjànjə mæ bo fansə annù aa, a banjə ŋghîrè Nwî a yweensə bîtizî Nwî, tâ tâ baYuda tigə ntswe nî àghè'ènè. ¹² Mbə a bə mæ àfānsənnù yaa a banjə nzî nî àfù'ù a mbô mbi ntsîm, àdìgè yîi mæ bo wo ghu aa a bānjè m̀bə afù'ù bîtizî Nwî, bonj à sî annù yî wè bə mæ mbə bi bu nlògè waa fu bîtsîmè aa ε?

Annù ajàn Nwî à lɛ nyweensə bîtizî Nwî aà

¹³ Mæ tigə ŋghaa tsîtsòŋ aa a mbo bù bîtizî Nwî. Tsi'î tsò ajàn mæ mè ni ñgànntoð Kristo a mbo bîtizî Nwî aa, mè ka ŋentə ifà'â gha i ghirè tâ i tinsə, ¹⁴ tâ tâ bîlîm ba baYuda tâ bì ka ŋghè'ənonè mê m̀bə mè yweensə waa bî mɔ'ɔ aa ε?

¹⁵ Mbə a bə mæ ajànə mæ bi lɛ ntuu waa, a lɛ ŋghîrə mæ tâ Nwî bo bì mbi bu mbòonsə fu, bəə bonj ajàn yîi mæ Nwî aa bú kwerə waa fu aa a ka wa'à tigè m̀bə aa tsò bo yweenə aa a niwo aa ε? ¹⁶ Mbə a bə mæ ŋkùgè àbaa yî ntsyambîi ya yîi mæ bi fa a mmà'a Nwî ghu aa i laa m̀ansə bonj ñkyâ àbaa ya ntsîm i ki nlaa m̀ansə; m̀bə a ki m̀bə mæ m̀ngàn mî ati mî laa, bonj ntaa iti jya i ka kîi laa. ¹⁷ Mbə a bə yîi mæ bi fa'a ntaa iti jî mɔ'ɔ a nî àtî olive yîi mæ a tswe a múm ñsòð, m̀fa'a nlò'òsè, ñghɛɛ nlògè ghuu, bîi mæ ni ni ntaa ati olive yîi a tswe a múm àkò aa, ñzi ntsugisə wa abwarə bo ŋkwerə, mæ m̀bə ni tswe ni àbwarə wa nî àfù'ù olive ya mæ a tswe a múm ñsòð aa, ¹⁸ ni tsuu nú yùù i ki ñee a nu ntaa jyâ. Nî ti ñee nú yùù, nî zi mæ a ghuu aa a bè'è m̀ngàn mya m̀bè'è nî ghuu, kaa à si bu be'e m̀bè'è ni m̀ngàn myâ.

¹⁹ Nî ka ki swonjə ni mæ, “Bi lɛ mfà'a ntaa iti jya nlò'òsè aa mæ bi lògè yî'î i zî bansə ghu kwerə.” ²⁰ A nî ànnù nîŋkonjə, bi lɛ mfàatə waa nlò'òsə aa nlonj mæ kaa bo lɛ ŋwa'à nî

àbìintii tswe aà, lâ mbè nì kî ntəə ntinsə ntsya aa tsi'i a njimê àbìintii. A ku'unè mē tâ nì tsuu kî tərè, nì ka ntəə nì nìb'ò. ²¹ Nlon mē mbè a bē yii Nwī à lē k'i ntaa iti mi nsoò mi liŋ, bəə boŋ, kaa mbè a wa'à ghuu kî nliŋə.

²² Tā nì nanşə nyə tā à laa falà ajàŋ mē àbòŋəntii Nwī bo nitsə'ə ni Nwī bə aa, nitsə'ə ni Nwī ni ghèè a ni mbo bə bya mē bi wò mē aa, lâ àbòŋəntii Nwī a bāŋnè nzi ni a mbo bù, mē mbè nì ghεε nì mbīi a mûm àbòŋəntii yi. A tsuu la bə boŋ baa kii fààtè ghuu lò'òsə. ²³ A ni baYuda, mbè bo ma'atə ànnū ajàŋ mē bo si Nwī bii aa boŋ baa bú lógè waa i zì bansə fu, i bāŋnə bú kwèrè ghuu lò'òsə, nlon mē mbè Nwīŋgòŋ à tse bú bansə waa fu kwèrə, mē mbè a kòŋə. ²⁴ Mbè a bē yii bi lē mbāŋnè ŋghεε mfààtè ghuu a nì itì olive ti ligè a mûm àkò, nzi mbansə ŋkwèrə a nì itì jii bi ligè a mûm nsoò, ma yû a bē ànnū yii mē a tsyanə aa, bəə boŋ a ka fwààtè mē mbè bi bú mbansə ntaa iti jya jii mē i lo a mûm nsoò aa fu.

Nwī a ko mīlīŋnè bə bītsimè

²⁵ Ànnū nīŋkòŋ yī àlèəntè yī m'ò a tswe ghu yii mē mē kōŋ mē nì zi mbá bilīm bā. Mbè ma yû a kwetè ghuu mē tâ nì tsuu kî wa'atə ni a atu bu mē nì wī'i ntsyèsə. A bə mē kaa à si baIsrael bitsim bə mē bi tii atú bē, Nwīŋgòŋ à lē ŋghirə mē tâ bo bī m'ò tuu a mbii yu nywe'e aa a noò yii mē ndùù bitizī Nwī bii bi tswe nì nzi a mbo Nwī aa i kù'ù mē. ²⁶ Maà noò, tâ Nwī à tigè nyweensə baIsrael bitsimè, a ajàŋ mē bi ŋwa'anə a mûm àŋwà'anə Nwī aa mē, “Ŋgànywèensə bə à ka ló a nta'a Zion i zì, à ka yī fi'isə ànnū ti b'ò Nwī a tii bə bi Yakob, ²⁷ tâ ma yû à bə akàà mē mē ka wàrè bi'ibo a noò yii mē mē lò'òsə innū jī bī jyaa aà.”

²⁸ A ŋghèe a ni ànnū ntoo yī n̄siginè, bo ni ŋgàŋkibàà Nwī mbī'i ŋkwitū ghuu. Ŋghεε ni ànnū ajàŋ mē Nwīŋgòŋ à lē ntso'ò waa, Nwīŋgòŋ à kòŋə waa tsi'i a nì mbê ànnū n̄yonə a ni bità bi bitaà byaa. ²⁹ Nlon mē kaa Nwīŋgòŋ à bə fa m̄təŋnə a mbo bə i kii twonə waa mē bi bə bə bi boŋ kaa mbè a wa'ă ntii yi bú ŋkwensə. ³⁰ A ŋghèe a ni bù bitizī Nwī, nì lē si tii atu a mbo Nwī a mbīi, tsitòŋ, Nwī à kò mē mīlīŋnè ghùù nlon atii atu baYuda. ³¹ A kî mbè ŋgīŋ ŋgīŋ mē ajàŋ mē Nwīŋgòŋ à dī'i mē ŋko mīlīŋnè yī a mbo bù aa, baYuda aa tigè kî tii atu ghu mbo tsitòŋ mē mbè Nwī a kî ntigè ŋko mīlīŋnè wàà lē. ³² Nlon mē Nwīŋgòŋ à ghirə mē tâ bə bītsim bə ibù'ù a mbô atii atu tã tâ yù tigè ŋko mīlīŋnè bə bitsimè. ³³ Wε beī! Wa àfù'ù Nwī bo bi m̄tsyè

mi Nwĩ nan̄sə ɲgha'a aà ghà'! A zĩ ìnnù n̄tsya mbô! Mbə wò a tɔ'otè ɲji'ĩ ìnnù ʒii mə Nwĩngòŋ à ghìrə aa ε? Mbə a bĩm̄ɲjĩ bi aa a nan̄sə n̄zi wo aa ε?

34 “Ìm̄òòntə Mmà'àmbi aa a zi wò aa ε?

Kè mbə a yi aà â d̄i'itè wò aa ε?”

35 “N̄ù ȳii à lèè m̄fa ayoo ntəŋə yi ghu,

mə mbə a ká ñlii mə à ka bu bənsə fu aa, à ni wò aa ε?”

36 Nlon̄ mə a n̄joò tsìm aa â nan̄sə yu, i tsyá aa ghu mbo mfè'è n̄tswe, ɲki ntigə n̄tswe aa ghu mbô. Tâ n̄igha'a n̄i tswə ghu mbo n̄lwĩ'ĩ n̄iŋkoŋè! Amen.

12

Ntswêntii yĩ'inè a múm àfà'a Nwĩ

¹ Bìlìm bá, àjàŋ ȳii mə Nwĩngòŋ a nan̄sə ɲko mìl̄iŋnə ȳi'inè aa, mə bu'u mbo a mbo bù mə tâ n̄i fa m̄b̄ii mi n̄u muu tsi'ĩ tso n̄joo mma'a Nwĩ ʒii i tswə nt̄ii, ñlaa, Nwĩngòŋ a k̄i m̄beentə aà; a ni m̄ɲj̄i ȳii mə à kù'ùnə mə boŋ ni gha'asə Nwĩ ghu aà. ² N̄i tsuu ìnnù juu ki ghìrə yòŋə bə ni figè m̄bi ghu b̄ê, n̄i ma'atə tâ Nwĩngòŋ à bəŋkə ghuu a ajàŋə mə a kwensə m̄int̄ii muu aa, tâ ìm̄òòntə ìnnù juu i bə ʒi f̄ii, tâ n̄i nan̄sə n̄zi annù ȳii mə Nwĩngòŋ a lòò aa, mə à ni annù ȳii a boŋ aa, a beentə, a k̄i ɲkɔ'ɔ ntəə aà.

³ Nyon̄ə a n̄j̄im ibòŋ ȳii mə Nwĩngòŋ ghìrə a nu m̄ə aa, mə swon̄ a mbo bù ȳi m̄ò'ɔ ȳi m̄ò'ɔ mə, tâ n̄ù tsù à tsuu l̄ò lògə ib̄ii n̄u yi i kɔ'ɔnə n̄tsya ajàŋ ȳii yu bə aà. Lâ tâ à baŋnə ɲka n̄tsyesə yi a n̄z̄i ɲù ȳii yu b̄ɔɔ mbə ghu aa, â n̄ù ȳi m̄ò'ɔ ȳi m̄ò'ɔ, à ka n̄yon̄ə afigè àb̄iint̄ii ȳii mə Nwĩngòŋ à fa ghu mbo aà.

⁴ Tsi'ĩ tsò àjàŋ ȳii mə mb̄iinu ȳi m̄fùùrè i tswə n̄i ìdigə nu nn̄òò aa, kaa ìdigə nu ʒya i wa'à n̄i ifà'à ȳi fùùrè k̄ii m̄fa'a aa, ⁵ à ki mbə ɲḡiŋ ɲḡiŋ mə ka mə b̄i'inè ni nn̄òò aa, b̄i'inè n̄i m̄b̄iinu ȳi m̄fùùrè a mum Kristo ɲki n̄tsuginə a nu b̄i'inè ni b̄i'inè tsi'ĩ tsò ìdigə nu mb̄iinu ȳi m̄fùùrè.

⁶ Ajàŋ mə Nwĩngòŋ à fa m̄it̄əŋn̄ə a atu atu a mbo b̄i'inè, a n̄j̄im ibòŋə yi aa, tâ b̄i'inè aa m̄fa'a ni mu. Mbə a bə a ɲka nyu'ù n̄toò Nwĩ ɲkɛ'ɛnə, b̄i'inè aà ɲghìrə nyòŋə ni àb̄iint̄ii ȳii b̄i'inè tswə ni yu aà. ⁷ Bεε a bə a ɲka mfà'a, b̄i'inè fa'à, a bə a ɲka nd̄i'innù, b̄i'inè d̄i'ì. ⁸ Bεε mə a bə a nd̄iint̄ə bə n̄i àd̄i'itè, b̄i'inè d̄iint̄ə. N̄ù ȳii mə a fa n̄joo a mbo bə aa, tâ à ka ɲa'atə ab̄ô. N̄ù ȳii mə à ni n̄tsyàsə bə aa, tâ à ka m̄fa'a n̄i n̄t̄ii yi ts̄im̄ə, n̄ù ȳii mə a ghìrə ìnnù ʒi siḡinè a nu bə aa, tâ à ka ɲghìrə ni n̄idorè.

⁹ Tá àkòḡnê yuu tâ à bə yi annù nîḡkoḡè. Nì ka ḡkhə innù jî bî, mbaḡnə ntswa innu jî siginè ḡkwo ghu. ¹⁰ Nì ka ḡkòḡnə ghuu bu ni bù nî àkòḡnə bɔɔ bi Kristo yî tɔnsə. Nì ka ḡgha'asə bilim buu ntsya ajàn yî mə bo gha'asə ghuu aà. ¹¹ Nì tsuu ki bɔrikə bə, tâ Azwî aa ḡkhi a ntii bù á nì aa mfa'a nîti. Nka mfa'a nî ifà'a Mmà'àmbi nì ntii ghuu tsimè. ¹² Tá nì aa ndoritə nlon annù yî nì bə aa, ḡka ntswa mîntii muu a noò ḡgi'i, ḡka ntsa'atə Nwîḡḡḡ a ḡḡḡ bìnòò bîtsimè. ¹³ Tá nì ka mfa njoo a mbo bə bi Nwî bii àyaa a boḡə aa, ḡkii ḡkwəḡə nì bigi a mila'a bù.

¹⁴ Tá nì ka nniḡ mbɔɔnə a nu bə bii bi tso'ɔ akòrə yuu aa, ntsee bə ñdòɔ a atu bo ki niḡə. ¹⁵ Nì ka ndoritə bu bi bə bii bi doritə aa, ḡkii nyə'ə bu bi bə bii bi yə'ə aà. ¹⁶ Nì tswe nî àmòòntə yî fùùrè bù nì bù. Nì tsuu nu ki ḡee, mbaḡnə ḡka nsigisə nî nù yùu a nsye ntswe bu bi bə bî kəḡə, ntsuu ki tərə.

¹⁷ Nì tsuu annù yî bi a atú ànnù yî bi kwi'inə. Nì ka ḡgaansə mitii muu ḡka ḡghirə annù yî mə bə bitsim beentə aà. ¹⁸ Nì ka ḡghirə ḡḡḡ innù tsim a nì yùu mbèè a nyə mə nì tswe nî mbɔɔnə bu bi bə bitsimè. ¹⁹ Bìsú bá bii mə kòḡə aà, nì tsuu annù yî bi a atú ànnù yî bi kwi'inə, nì baḡnə mmà'atə isa'a bə a mbo àlwintəḡ Nwî, nlon mə àḡwà'ànə Nwî a swon mə, "Mmà'àmbi à swon mə, 'àwi'i nìkòḡ à nî ànnù yá, mə aa kwi'inə." ²⁰ "Mbə nji ka nyanə ḡḡḡkìbàà ghò, ò fa miji ghu mbô, bəe mə ntii yi i yoo, ò fa ḡkì ghu mbo tá à no. Ma mùu ajàn boḡ ibòḡə gho wa i ka tsyà yi,"* ²¹ Nì tsuu mà'atə mə tâ innù ji bi ka ḡgha'a ghuu bə, nì baḡnə ḡka ḡgha'a innù jî bi nì ibòḡə.

13

Annù yî bî'inə tswe nì ḡhirə a mbo bîsa'a bi ala'a aà

¹ Tá ḡù ntsim à yə mə yu yu'unə bîsa'a bi ala'a bii mə bi tswe nî àdà'à a atu bù aà, nlon mə kaa nsa'à àla'a yî tsù à sî ghu tswé ti ḡhə mə a ləə Nwî. Bii bi tswe ghu tsitsòḡ aa, a waa a aləḡə aa a tswèsə Nwî. ² Ma mùu ajàn, ḡù yî mə a swùḡnə bo bi bîsa'a bi ala'a aa, a swùḡnə aa bo bi ànnù yî mə Nwî à tɔḡtə nìè. Bə bii mə bi swùḡnə bo bo aa, baa niḡ njo Nwî a abaa bo. ³ Nlon mə kaa bîsa'a bila'a bi si aa nì nìbɔ'ɔ a nu ḡù yî mə a ḡhirə annu yî siginè aa zî, bi bəḡnə nzi nì nìbɔ'ɔ aa a nu ḡù yî a ḡhirə ibi aà. Nì kòḡ mə kaa nì aa wa'a nsa'à àla'a ka mbo'ɔ aa ε? Nì ká ḡghirə innù jî siginè boḡ à ka beentə ghuu. ⁴ Nlon mə à laa mbə

12:19 Deut. 32.35 * **12:20** Prov. 25.21-22Tsi'i ajàn yiime àḡwà'ànə Nwî a swon aà.

ngànjàfà'a Nwĩ mē a fà'à aa nlon aà ìbòṅê ghuu. Lâ mbē nì ka nghìrē ibi, nì kâ mbò'ò. Nlon mē, àdà'à yìi à tswe nì yu aa, kaa sì yì adàṅṅè àdàṅṅè bē. A laa mbē ngànjàfà'a Nwĩ a niṅ ñjò Nwĩ a múm àbàà bē bii bi ghìrē innù jì bi aà. ⁵ A ku'unè mē tá ñù à ka nyu'unè waa tá khě alwintōṅ Nwĩ. Tã tá ñtì yì tsuu nii kì sa'a.

⁶ A kì mbē ñjì'ì ànnù yìi mē a ku'unè mē tá nì ka ntwu bìtax ghu aà. Nlon mē bē bii bi lèntē annù ma yù aà, à naa mbē ngànjàfà'a Nwĩ mē à lèè mē tá bì ka nlentē. ⁷ Nì ka ntwu njoo jii mē nì tswa waa ghu aà. Mma'a nì tâx ghùù ñkii ntwu nì tax ñlon njoo jii nì tswe nì ju aà. Ñka mbò'ò nì bē bii mē a bōṅ a mbò'ò aa, ñgha'asē nì bii mē a ku'unè a ñgha'asē aà.

Annù yìi mē nì tswe nì ñka nghìrē a nu bù nì bù aà

⁸ Nì tsuu ñù tsù nì àyoò tsu kì tswa bē, â kì mme akòṅṅè, ñlon mē ñù yìi mē a kòṅṅè ndim yì aa, a lwensē aa nòṅsè. ⁹ Ndi'ì jya mē, “Tsee màghàbē ghìrē! Tsee zwitē! Tsee yèrē! Tsee ndim ghò ghè'èṅè!” bo bì ñdi'ì jì mò'ò, bi boonse nnin nì ñghàà nì ghù'ùtè mē, “Ka kòṅṅè ndim ghò tsi'ì tsò ajàṅ mē o kōṅ ibiinù gho aà.” ¹⁰ Ñù yìi a kòṅṅè ndim yì aa kaa à sì ibi ghu nu ghìrē. Ñka ñkòṅṅè bē à nì ñlwensē nòṅsè Nwĩ ntsimè.

¹¹ La a mbù ñghèè ghu, nì zi noò yìi à nì ghu aa tsitsòṅṅè. Nòò à ñàṅsè mē ñku'u a mbo bù a mbìnè a filò. Nlon mē nòò yìi mē bì'inè ka yì yweenē aa à kòòntè mē a nu bì'inè tsitsòṅṅè ntsyatē ajàṅ yìi mē bì'inè le mfòò mbii aà. ¹² Itugē i tsyà mē, àbèè a tigè ñfu'u. Á bì'inè me'e ifà'a itugē tsi'ì tsimè. Ntigē ñwe'è njoo ntsò nlaà ìdìgè. ¹³ A bì'inè ka nzi akòrē nizì yì'inè â ku'unè nì yì sì'inè. Mma'atē annù ñjì sì'ì nì ànnù nnò mbaanē, mma'atē annù ajirē, mma'atē annù nsin, mma'atē annù nto fikòrē nì ànnù aghè'èṅè.

¹⁴ Nì baṅṅē ñwe'è Mmà'àmbì Yesu Kristo a nu bù, ñtsuu abwarē fa a mbo nja nù yùù tá i ka nghìrē naa innù jii mē i yè'ètè aà.

14

Tâ ò tsuu ndim ghò kì sa'a, i firè nii

¹ A ñghèè a nì ñù yìi mē abiintì yì a bōrē aa, nì ka ñkwērē nii siginè, lá ñtsuu bu bo kì swùṅṅè a nì annù yìi mē à bii aà. ² Ñù yì mò'ò à tse bii mē mbē yu jì ñjoo tsimè. Tã ñù wa mē àbiintì yì a bōrē aa tá à baṅṅē nswōṅ mē yu kurē aa tsi'ì àmbòrè. ³ Ñù wa mē a jì njoo tsimè aa tá à tsuu wa mē a

tswèrə njoo aa ki tsa'a bê. Tâ wa mə a tswèrè njoo tâ à tsuu isa'a waà nù mə a ji tsimè aa ki tsèrè, nlon mə Nwĩngòŋ à kwèrè mē yi. ⁴ O bə aa wò a ŋka nsa'a ŋgàŋàfà'a nù dāŋè aa ε? Aâ tsi'ĩ tâfà'a nù wa mə mbə a swon mə a fà'a siginè kè a kii mfa'a kikanə. Mbə tâfà'à wa a kí ŋkwetə yi mə tâ à təə, nlon mə Mmà'àmbi à tswè nì mìdà'à a ŋkwetə yu.

⁵ Nù yĩ mò'ò a lògə njwi yĩ mò'ò mə ì bòn̄tə ntsyà yĩ mò'ò, nù yĩ mò'ò a bāŋnè nlogə mə njwĩ tsim i ku'unê. Tâ nù n̄tsim à nan̄sə ŋghirə tâ àtú yi laa siginè n̄i ànnù yii a ghìrè aà. ⁶ Nù wa yii mə a lèə njwĩngòŋ aa, a lèə aa a ŋgha'asə Mmà'àmbi ghu. Nù yii mə a ji njòò tsim aa, a ji aa a ŋgha'asə Mmà'àmbi ghu, nlon mə a fa mbi'ikə a mbo Nwĩ. Wa yii mə a tswèrə njoo aa, a tswèrè aa a ŋgha'asə Mmà'àmbi ghu, nlon mə a kii mfa mbi'ikə a mbo Nwĩ. ⁷ Kaa nù n̄b̄i'inè à si nt̄i tswè aa nlon ŋgaa yĩ, kaa nù n̄b̄i'inè wa'à kii ŋkwo aa, nlon ŋgaa yĩ. ⁸ B̄i'inè bə tswè nt̄i bon̄ b̄i'inè tswé nt̄i aa nlon ŋgaa Mmà'àmbi. Bεε b̄i'inè kwo b̄i'inè kí ŋkwo aa nlon ŋgaa Mmà'àmbi. Tsó mə a bə laa, kè b̄i'inè twént̄i òo, kè b̄i'inè kwo òo, bon̄ b̄i'inè laa mbə bē bi Mmà'àmbi. ⁹ Aa n̄ji'ĩ ànnù yii mə Kristo à lε ŋkwo mbu nyweenə ni n̄wo fu aa, mə yu bə Mmà'àmbi b̄iku bi bə bo bi yĩ b̄ii bi tswè bit̄i.

¹⁰ O tε'ε n̄tsò'otə n̄i isa'a nd̄im ghò aa a ya aa ε? Kè o tsa'a nd̄im ghò laa a ya aa ε? Nlon mə, b̄i'inè bitsim ka yĩ təə a nsi abərə n̄tsò'otə m̄isa'a Nwĩngòŋè. ¹¹ Nlon mə bi ŋwa'anə a m̄um àŋwà'anə Nwĩ mə,

“Mmà'àmbi à swon mə, àjàŋ mə mè tswè nt̄i aa, m̄ikù'utè m̄itsim ka yĩ sigitə a nsi mè,

tâ bə b̄itsim swon n̄i n̄si n̄i n̄si mə mə laa mbə Nwĩngòŋ.”

¹² Tâ à laa mə nù n̄b̄i'inè yĩ mò'ò yĩ mò'ò à ka yĩ swonə annù nlon ŋgaa yĩ a mbo Nwĩngòŋè.

Tsùu ló ghìrə mə tâ nd̄im ghò à wo

¹³ Tsó mə a bə laa aa tâ b̄i'inè kentə a nsa'a b̄i'inè n̄i b̄i'inè. Mban̄nə n̄tsèrè mə kaa mbə b̄i'inè wa'a ati a m̄an̄ji taansə mə nd̄im ȳi'inè à wo ghu, kè ŋki mbə ayoo ŋkin̄ m̄an̄ji a mbo nd̄im ȳi'inè. ¹⁴ Tsó ŋgàŋàfà'a Mmà'mb̄i Yesu, mə nan̄sə nzi mə kaa mbə bi wa'a m̄iji m̄i tsu ka n̄twoŋə mə mi ni m̄iji mi nsin̄ n̄yoŋə a n̄jim n̄òŋsè. Lâ m̄iji m̄i mò'ò tse bə m̄iji mi nsin̄ a mbo nù yii mə à wà'àtə mə à ni m̄iji mi nsin̄ aà. ¹⁵ Mbê ò zi mə ayoo yii mə o ji aa, a fa ŋgi'ĩ a mbó nd̄im ghò bəə bon̄ kaa ò si akòrè niz̄i yo aa a m̄um àkòŋnè burə ki z̄i. Tsuu ló mà'àtə mə ayoo yii mə o ji aa tâ à tsə ŋgi'ĩ a nu nù yii mə Kristo à lε ŋkwo ghu atú aà. ¹⁶ Tsùu

lõ mmà'atə mə annù yï mə o ghìrə a bə yï sigìnə aa, tâ bì baɲnə ɲka ɲghaa nî gho mə a nî yï bì. ¹⁷ Nlon mə kaa annù nifò Nwî kaa a laa ɲwa'ă annù miji kă annù milù'ù bə. A baɲnə mbə aa bə annù ɲghìrə innù jii i tsinə aa, nì ànnù mbəɔnə, nî ànnù nidorə a múm Azwî Nwî. ¹⁸ Nù yï mə a fà'a a mbo Kristo ma mùu ajàn aa, à kù'unə a mbo Nwî, bə kii m̀beentə n̄i.

¹⁹ Tâ bì'inə ka ɲgaansə mit̄i m̄i'inə a ɲghìrə innù jii mə i z̄i n̄i mbəɔnə, ɲkii ɲkwetə n̄i yi'inə bitsim mə bì'inə ka ɲkwe. ²⁰ Tâ ànnù miji à tsuu lõ ghìrə tâ ò ta ɲgi'i a n̄i ifà'a Nwî. Wá ɲgòɲ njoò tsim i laa, lâ à ka bə annù yï bi a mbo ɲù a ɲghìrə mə tâ bə bí mɔ'ɔ wo nlonə ayoo yï a ji aà. ²¹ A laa ɲkù'unə mə boɲ mbə ɲù tuù ɲkùrê mbà, kə a ɲki nno milù'ù kə a ɲki ɲghìrê ànnù yï mɔ'ɔ yï mbə ndim yi a kwántə ghu aà. ²² Lèè ànnù yï ò bii nlon ma yú ànnù aa a tit̄i bu Nwî. Nidorə n̄i wè n̄i tswe a mbo ɲù yï mə kaa nt̄i yi i si n̄i sa'a mə a ghìrə annù yï mə à wà'atə mə a ku'unə aà. ²³ Lâ ɲù yï mə a j̄ɲkè òlon ayoo yï yu tswe n̄i ɲji aa, Nw̄ɲgòɲ à ka niɲ njo ghu abàà mə mbə a ji, nlon mə ma yaà ànnù mə a ghìrə aa kaa a s̄i aa múm àb̄iint̄i yu fè'ɛ. Annù yï mə a s̄i a múm àb̄iint̄i fè'è aa, à n̄i ìb̄i.

15

N̄i ka ɲghìrə tâ b̄ad̄an ka ndoritə, tsuu bə bù bə

¹ Bì'inə b̄ii mə àb̄iint̄i yï'inə a tinsə aa, bì'inə ka mmi innù bə b̄ii mə àyaa a b̄orə aa. Ntsuu b̄aɲnə ki ghìrə bə mə tâ nù yï'inə ka ndoritə. ² Bì'inə baɲnə ɲka ɲghìrə bə mə tâ bil̄im bì'inə ka ndoritə nlon ibòɲ waa t̄a ki ghìrə tâ àb̄iint̄i yaa ka ɲkwe. ³ Nlon mə tsi'ï Kristo kaa à le ɲki'ì ka ɲghìrə aa mə tâ nù yï ka ndoritə. A le mb̄aɲnə ɲghìrə a ajàn mə àɲwà'ànə Nwî a swon aà, mə, “Mbègìtə jii mə bə le si bègìtə noo ghu aa, i wo a nu m̄è. ⁴ Nlon mə innù jii mə bi le ɲwà'ànə a mb̄ii aa, bi le ɲwà'ànə mə tâ ì ka ndi'itə yi'inə mə mbə bì'inə, ɲyonə a ɲj̄im àt̄aɲent̄i n̄i àd̄iint̄è yï mə n̄ighàà n̄i Nwî n̄i fa a mbo bì'inə aa tâ bì'inə naɲsə yègìtə a nu Nwî.

⁵ Ts̄its̄òɲ, tâ Nw̄ɲgòɲ yï mə àt̄aɲent̄i b̄ò àd̄iint̄è a lô ghu mbo aa, tâ à ghìrə tâ n̄i ka ɲghaanə mbiinə nyonə a nu Kristo Yesu, ⁶ mə mbə bù bi tsim n̄i tigə ɲgha'asə Nw̄ɲgòɲ bo bì Mmà'àmb̄i yï'inə Yesu Kristo n̄i n̄tsù yï mɔ'ò.

Ntoo yï òsigìnə a mbo bit̄iz̄i Nwî.

⁷ Tâ n̄i ka ɲkwèrə ghuu bu n̄i bù tsi'ï ajàn mə Kristo à le ɲkwèrə ghuu aà, t̄a tâ bàa ɲgha'asə Nwî. ⁸ Nlon mə m̄è

swõŋ a mbo bù mæ Kristo à le mbæ ŋgàŋàfà'à a mbo baYuda, a ndi'i mæ Nwĩŋgõŋ à lèê ŋkà'a yii mæ à le ŋkà'à a mbo bità bi bĩtaà byaa aà ⁹ tâ ma yú a ghìræ mæ bitìzĩ Nwĩ tâ bì gha'asè Nwĩŋgõŋ ñloŋ ŋko mĩlĩŋnè yĩ. A bæ aa àjàŋ mæ bi ŋwa'anè a mûm àŋwà'anè Nwĩ mæ,

“Tsõ mæ a bæ laa, màa tigè gha'asè nòo a titi bitìzĩ Nwĩ i kii ki yèè ikòò gha'asè nĩ Ìkùmè gho ghu.”

¹⁰ Bi ki mbù ñswõŋ mæ,

“Bù bitìzĩ Nwĩ, nĩ ka ndoritè bu bì bô bi.”

¹¹ Nki mbu nswõŋ mæ,

“Ka ŋgha'asè ni Mmà'àmbi mbă bu bitìzĩ Nwĩ, ŋki ŋghìræ tâ itoò ìtsim ka ŋgha'asè nĩ.”

¹² Yesaiah a ghèè nĩ mbĩ ñswõŋ mæ,

“Ntigè ŋgìgè Jesse i ka yĩ fè'ε,

i bæ yu wa mæ à ka yĩ bìnè sa'a bitìzĩ Nwĩ,

tâ bitìzĩnwĩ tigè nniŋ ntii waa ghu nú.”

¹³ Tâ Nwĩŋgõŋ yii mæ a ghìræ mæ tâ nĩ ka mbe njoo aburè aa, tâ à ghìræ ntii ghuu luu ni ñidorè ŋki nanşè tswe nĩ mbòcõnè, a ajàŋ mæ nĩ niŋ ntii ghuu ghu nu aà, tâ midà'a mi Azwĩ Nwĩ mĩ ghìræ nĩ nanşè ŋka mbe njoo aburè nĩ ntii ghu tsimè.

Nji'i ànnù yii mæ Paul à le ŋwà'anè ma yuù àŋwà'anè ti ñib'ò aà

¹⁴ Mè, a nĩ ìtu ibìinú gha, mè bii nĩ ntii ghá tsim mba bilim bâ, mæ bù, a nĩ ibìinú ghuu, nĩ luu nĩ àbòŋentii, ŋki nnanşè nzi annũ ajàŋ mæ mbæ nĩ tigè ñdi'itè ghuu bu ni bù. ¹⁵ A nĩ ìdìgè jĩ m'ò a ni yulà àŋwà'anè, mè ŋwà'anè ti ñib'ò mæ tâ nĩ wa'atè innù ma jya jii mæ mè lèè nte'ε mfoo ŋwà'anè a mbo bù aa, ñloŋ aa ìbõŋ Nwĩ yii mæ à fa a mbo mè ¹⁶ mæ tâ mè bæ ŋgàŋàfà'a Kristo Yesu a mbo bitìzĩ Nwĩ. Mæ fà'à aa tsi'ĩ tsõ ŋgàŋmà'anwĩ a mûm ñtoo yĩ ñsigìnè Nwĩ ya tá ghìræ mæ tâ Nwĩ a bii bitìzĩ Nwĩ tsi'ĩ tsõ njoo mmà'anwĩ jii mæ Azwĩ Nwĩ a s'ĩ mæ.

¹⁷ Ajaŋ mæ mè tswe nĩ ànnù yĩ m'ò b'i bì Kristo aa, mæ kwèè ntii gha a mûm àfà'a Nwĩ. ¹⁸ Nloŋ mæ mè tswe nĩ ànnũ tsu a nswõŋ aa nloŋ mæ Kristo à le ntsyà a njim mè ŋghìræ mè ghìræ mæ tâ bitìzĩ Nwĩ tâ bì tigè nyu'unè ni Nwĩ, a njim ñghàà ni ntsú na, ni mighìrinè mi innù ma, ¹⁹ ni midà'à mi ilènsè innù bo bì ìnnũtsyambô, a b'ò ni midà'à mi Azwĩ Nwĩ. Ma mùu ajàŋ, a nĩ ìdìgè tsi'ĩ tsim, ñlo a Yerusalem ŋghè nywe'e a Illyricum, mè swõŋ mæ ntoo yĩ ñsigìnè Kristo yá ñtsimè. ²⁰ A nĩ àyè'ètê yá ŋgõŋ

bìnòò bitsìm mə tá mə swoŋ ntoo yĩ ñsigìnə ya a nĩ àdìgə yĩi kaa bi lɛɛ ñkĩĩ ìkum Kristo ghu yu'u aà, tá wa'à kà m̀bɔɔ a nĩ àtsənda yĩi mə ñu dāŋ à tùmə aà. ²¹ Tsi'ĩ tsɔ̃ ajàŋ mə àŋwà'ànə Nwĩ a swoŋ aa mə,

“Bè bii mə bi lɛɛ ñtɛ'ɛ wa'á annũ yi a mbo bo swoŋə aa, bi ka yĩ yə yi.

Tá bè bii mə bi lɛɛ ñwa'à yu'u aa, tá bi yu'u àtũ yaa a laa ghu.”

Ajàŋ mə Paul à lɛ ntaŋtə mə yu ghɛɛ ghantə baRoma aà

²² Aa ìnnũ jii mə i ki kĩŋ mə tá mə wa'a a mbo bù zĩ aà. ²³ La tsítsòŋ àjàŋ yĩi mə mə sɪ nĩ ifà'à ma mùu mbù'ù bú ñtswe aa, bo bi ajàŋ mə mə lɛ ntsu'u nyə'ətə a nyê ghuu a nĩ ìlòò jĩ ghà'àtə aa, ²⁴ mə lɔɔ ŋghɛɛ a ala'a Spain, mə wà'àtə mə àjàŋ mə mə aa ki tsyá ghɛɛ ghu aa, i yə ghuu, i naŋsə doritə a ntswe bi'inə a ni mú àtĩi noò. Bɛɛ bi'inə tswetə, nì tigə ñkwetə gha mə ghɛɛ ghu. ²⁵ Tsítsòŋ mə ghɛɛ a Yerusalem nĩ ñjoo a mbo bɔɔ bi Kristo. ²⁶ Ñghòtə jii mə i tswe a ala'a Macedonia bo bi a ala'a Achai, bi fá ñjoo nì àbòŋəntĩi yaa a ñkwetə ŋgàŋəfũm jii i tswe a titĩi bè bi Nwĩ a Yerusalem aà. ²⁷ Bo lɛ ndoritə a ŋghirə maa ajàŋ, lá a nswoŋə ànnũ ñĩkəŋ, bo tswe nì ñghirə maa ajàŋə, ñlon mə àjàŋ yĩi mə baYuda lɛ nyàtə mbɔɔnə Azwĩ Nwĩ bo bo aa, bi'tizĩ Nwĩ ki ntswe nĩ ñlògə njoo jii mə Nwĩŋgòŋ à tənə waa ghu aa i kwetə baYuda ghu. ²⁸ Nòò yĩi mə mə ka mən̄sə i fa njoo mà jũ mə bi kì ghòtə a mbo bo aa, bo kwɛrə tsi'ĩ tsim boŋ mə ka tsyá a mbèɛ bù tigə ghèè a Spain. ²⁹ Mə zi mə nòò yĩi mə mə ka yĩ zĩ a mbèɛ bù aa, mə aa yĩ zĩ aa nĩ m̀bɔɔnə Kristo tsi'ĩ ñtsimə.

³⁰ Mə bu'u mbo a mbo bù mbá bilĩm bá, nĩ ìkũm Mmà'àmbi yi'inə Yeu Kristo, nĩ àkòŋnə yĩi mə Azwĩ Nwĩ a fa aa, mə tá nì boon̄sə gha tá bi'inə aa nto a ajàŋ mə nì tsà'àtə nĩ Nwĩ nĩ tìi a atu mə aà. ³¹ Nì lɔɔ a mbo Nwĩ mə tá à tsu'u atũ ya a mbo bi'ti bii Nwĩ bii bi tswe a Yudea aà, ñki ŋghirə mə tá bè bi Nwĩ bi beentə ifà'á gha a Yerusalem. ³² Maa ajàŋ, mə mbə Nwĩ à bii, tá mə tigə nzi a mbo bù ñluu nì ñdorə tá nì ghirə ntĩi gha fwetə. ³³ Tá Nwĩŋgòŋ m̀bɔɔnə tá à tswe a mbo bù bitsimə. Amen.

16

Paul à tsà'àtə bè bi ghà'àtə a Roma

¹ Mə bèentə àfà'a njaantə yĩ'inə Fɛbe, yĩi mə à nĩ ñkwetə a múm ñghotə a ala'a Cenchreae, ² á nì kwɛrə yi sigìnə ajàŋ mə bɔɔ bi Kristo kwɛrə ñũ aa, ñki ñkwetə yi mfa ayoò tsim

yii mə a lòò aa ghu mbô, nlon mə à kwetə bə bî ghà'atə, mə bə n̄u yî mò'ò a titii bə bii à kwetə aà.

³ Nî tsa'atə Prisca bo Aquilla, bə bii mə bî'i bo fà'à a abo mò'ò a mum Kristo Yesu aà. ⁴ Bo le mfa ngwî yàà nlon ntswëntii yà. Mə naŋsə mfa mbi'ikə a mbo Nwî mbi'i ngaà yàà. Kaa à si tsi'î mə bə mə mə fa miyà wàà, bo bî n̄ghotə jii i tswe a titiibi tizî Nwî aa tsimè. ⁵ Kî ntsà'atə n̄ n̄ghotə ya yii mə i bòontə a nda bo aà.

Tsà'atə n̄ ntii ñsú ghà Epenetus, yii à le mbə ntsyambii n̄u yii mə à le mbii Kristo a mbù'u Asia aà. ⁶ Tsà'atə n̄ a Mary yii mə a fà'à n̄ tii a titii bù aà. ⁷ Tsà'atə n̄ Andronicus bo bî Junias, ngāngwè'è jii mə bî'ibo le nkūu a atsaŋə aà. Bo n̄ bə bî tinsə a titii ngāntoo Kristo. Bo le mfòò ntswe a mum Kristo ti mə.

⁸ Tsà'atə n̄ Ampliatus, ntii ñsú ghà a mum Mmà'àmbi. ⁹ Tsà'atə n̄ Urbanus, n̄u yii mə bî'inə n̄ b̄ fà'a a abo mò'ò a mum Kristo aà, n̄ ntii ñsú ghà Stachys. ¹⁰ Tsà'atə n̄ Apelles, yii mə bi beentə annū yi a mum Kristo aà. Tsà'atə n̄ bə bitsim a ngwè'è Aristobulus. ¹¹ Tsà'atə n̄ a n̄u n̄gwè'è ghà Herodion. N̄ki ntsa'atə b̄o bi Kristo bii bi tswe a ngwè'è Narcissus.

¹² Tsà'atə n̄ ngānfà'à jula mə fà'a a mbô Mmà'àmbi aà: Tryphaena bo Tryphosa. Tsà'atə n̄ a ntii ñsú ghà Persis, yii mə à naŋsə m̄ mfa'a nitii a mbo Mmà'àmbi aà. ¹³ Tsà'atə n̄ Rufus, ngānfà'a Mmà'àmbi yî ntii, n̄ ndè yî mə à kî mbə ndèghà aà. ¹⁴ Tsà'atə n̄ Asyncritus, Phlegon, Hermes, Patrobas, Hermas, bo bî bilim bî'inə bii bi tswe bo bo aà. ¹⁵ Tsà'atə n̄ Philologus, Julia, Nereus bo bî n̄jàantē yî, n̄ Olympas, bo bî bə bi Nwî bii bo bo tswe aa tsi'î bitsimè.

¹⁶ Nî tsa'atə ghuu bu n̄ bù n̄n̄ə n̄ migha'à muu n̄ àkòŋŋ b̄o bi Kristo. N̄ghotə Kristo tsi'î tsim i tsà'atə ghuu.

Idi'itə nlw'î n̄jìmə

¹⁷ Mə bu'u mbo a mbo bù bilim bā mə n̄ ka nlensə bə bya mə bi zî n̄ àyàtə, m̄fa n̄ ngi'î a n̄ àbiinti bə, n̄ligitə n̄ innū jii mə bi le ndi'î a mbo bù aà. N̄ ka nk̄hə ijàn bə ma jyá. ¹⁸ Nlon mə mbuu bə ma bya kaa bi si aa a mbo Mmà'àmbi yî'inə fa'a, bo bāŋnə m̄fa'a aa nlon bə àtò'ò yaa. Bo tsyà n̄ a n̄jim àlètə, bo bî mighàà m̄ l̄i m̄bwe'esə n̄ bə bii mə kaa bo burə t̄i ibi zi aà. ¹⁹ Nlon mə, n̄u n̄tsim à yù'ù mə a ajàn mə ni yu'unə ntoò yî ñsiginè ya mə kii ndoritə nlon ngaà yùu aa, l̄a màa k̄ŋ mə t̄a n̄ bə ngāŋ mitsyè a n̄ ànnū yii mə a b̄ŋə aa, mbaŋnə mbə b̄itzi a n̄ ànnū yii mə à n̄ yî bi aà. ²⁰ Nw̄ŋḡŋ m̄b̄oŋə à ka ghèsə ghò'ò a Satan a ji'î mikòrə bù.

Tâ ìbǒŋ Mmà'àmbî Yesu Kristo, ì tswe a mbo bù.

²¹ Timoti, nù yï mə bǐ'iyu fà'à a abo mɔ'ɔ aa, a tsà'àtè ghuu. Lucius bo Jason ni Sosipater, ngǎngwè'ê já, kii ntsa'atè ghuu.

²² Mè Tertius, nù yï à ñwà'ànə aŋwà'ànə yulà aa, mə tsà'àtè ghuu a nǐm Mmà'àmbî.

²³ Gaius, nù yï mə mə tswe ghu nda aa, bo bì ñghòtè ntsim bo tsà'àtè ghuu. Erastus, ñlèè ñkabè ñjò'ò àla'a yù, nî ñdîm yǐ'inè Kwartus, kii ntoo nî àtsà'àtè a mbo bù. [²⁴ Tâ ìbòŋ Kristo ì tswe a mbo bù bitsimè. Amen.]*

Agha'asə Nwî yi nlwǐ'í ñjìmə

²⁵ Bǐ'inè ka ñgha'asə Nwǐngòŋ yï mə mbə a niŋ mǐtǐ a nu bù ñyoŋ a nî ntoo yǐ ñsigìnè ya mə mə swonə mbi'í ñgaa Kristo aà, ma yû à nî ànnù yǐ àlèèntè ya mə ì lɛ ntswe al'òsè a ñgu'u ñgu'u aa, ²⁶ mə tsitsòŋ bí fǐ'isè mē a fe'è ñlaa, ntsya a nǐmə ñwà'ànə ngǎntoo Nwî, bí tigè ñghirə itoò ìtsim ì zi, ñyoŋə aa a nî ñdǐ'í Nwǐ yï mə à lwǐ'í nǐŋkon aa, ñka nyu'unə a mûm àbǐintǐ.

²⁷ A mbo Nwǐngòŋ ma ghû yûyigè yï mə à nî àzǐ tsimè aa, tâ ñgha'a nǐ tǐ mē tâ ñ tswe ghu mbo ntsya a nǐm Yesu Kristo! Amen.

* **16:24** Kaa àtǐi ma yû a sǐ a nî ñŋwà'ànə jǐ nɔ'ɔ tswé.

Àṅwà'ànè Paul yi ntsyàm̀b̀i a mbô ̀̀ghòtê BaKORINTO

NJI'INNŪ ANWÀ'ANƏ YŪ

A àṅwà'ànè yŭ aa a le ṅṅwà'ànə Paul mbo ṅghotê baKorinto. Korinto à le mbə̀ ṅjò'ò àla'à BaGrikia yĩ̀ ṅwè, ṅki mbə̀ kapital mbù'u Achai yĩ̀ mə̀ BaRoma le si bu'utə̀ aà. Bi le si naṅsə̀ ntaṅ nĩ̀ mitaa ma mùu ala'a, bə̀ lồ nĩ̀ a idigə̀ idigə̀ jĩ̀ mɔ'ɔ̀ jĩ̀ mə̀ BaRoma le si bu'utə̀ aa nzi mbòontè ghu nlonə̀ afù'ù yĩ̀ wè yĩ̀ mə̀ à le ntswe ghu aà. BaKorinto le si gha'asə̀ bĩnwĩṅɔṅ bĩ̀ ghà'atè. Bi le si naṅsə̀ mbu'u nĩ̀ ìnnù jĩ̀ bi jĩ̀ swèrè̀ ṅswerə̀ a Korinto. Annũ̀ ajirè̀ bo bĩ̀ ìbuurə̀nnù i le mburə̀ ntswe ma mùu ala'a tsi'ĩ̀ m̀bènnù. A titĩ̀ bĩnwĩ̀ bya, Aphrodite à le ntswe nĩ̀ ṅgǎṅmà'a jĩ̀ ntsù'ù yĩ̀ fùurè̀ jĩ̀ mə̀ i le mbə̀ aa ìkwàrè̀ bāṅgyè̀, ṅdĩ'i nĩ̀ bə̀ mə̀ bàa nji nĩ̀ àkwàrè̀ ṅgha'asə̀ nĩ̀ nwĩ̀ wa ghu. Bə̀ le mburə̀ nzinə̀ mbuu annũ̀ ajirè̀ yĩ̀ mə̀ a le ntswe a Korinto aa a ajāṅ yĩ̀ mə̀ bɛɛ bi yi nyə̀ ṅù ti jĩ̀ akwàrè̀, kə̀ a ka ṅjirə̀ si'i, bi tigè̀ ṅswonə̀ nĩ̀ mə̀ a ghìrè̀ aà ṅdə̀ baKorinto wā̀.

Nĩ̀ ṅtoo yĩ̀ ṅsiginè̀ a Korinto aa a le nzi Paul (fà'à 18.1-17). A le ntswe ghu a atú̀ àlòò yĩ̀ fùurè̀ nĩ̀ bĩsāṅ bi nto'o mfa'a ghu, Aquila bo Pricilla nĩ̀ Timoti bi kwetè̀ nĩ̀ yi ghu. Nòò yĩ̀ mə̀ Paul à le mà'atè̀ ṅlò aa, à le nyu'u mə̀ ṅghotə̀ ya i tswè nĩ̀ ìnnù jĩ̀ ghà'atè̀ mə̀ i le si fa ṅgi'ĩ̀ ghu: Annũ̀ ajirè̀, ànnũ̀ ayàtè̀ bo bĩ̀ ìbuurə̀nnù jĩ̀ mɔ'ɔ̀ nlonə̀ mitəṅnə̀ mi Azwĩ̀. Paul à yù'ù mḕ ṅtigə̀ ṅṅwà'anə̀ àṅwà'ànè̀ yŭ mə̀ yu tsisə̀ ìnnù ma jũ̀ ghu i kii fa akwi'ĩ̀ nĩ̀ ìbetè̀ jĩ̀ mɔ'ɔ̀ jĩ̀ bi le mbetə̀ yi ghu aà.

Nwĩ̀ a fa àdà'à bo mĩtsyè̀ a mbo Paul mə̀ tã̀ à ṅgwa'anə̀ ṅdĩ'itə̀ ṅghotə̀ ya ghu. ṅghaa ìnnù i mburə̀ ṅgha'atə̀ tsi'ĩ̀ siginè̀, à le ṅghàà̀ ṅlonə̀ annũ̀ nyweenə̀ bə̀ a nĩwó̀ (15). Annũ̀ yĩ̀ mə̀ à ṅwà'ànə̀ nlonə̀ akòṅnə̀ aa (13) a nĩ̀ afù'ù yĩ̀ mɔ'ɔ̀ yĩ̀ mə̀ Nwĩ̀ à fa a mbồ ṅghòtề bə̀ bi. Ìnnù jĩ̀ mə̀ i le mfè'è̀ a mùm̀ ṅghòtə̀ a Korinto aa i kwetə̀ a ṅghìrə̀ mə̀ bĩ'inè̀ yə̀ ìbòṅ Nwĩ̀ a titĩ̀ bə̀ bi.

Bi yatề àṅwà'ànè̀ yŭ aa laà:

1. Nji'ĩ̀ ànnù̀ àṅwà'ànè̀ yŭ 1.1-9
2. Ayàtè̀ a mùm̀ ṅghòtề 1.10—4.21
3. Annũ̀ ajirè̀ bo bĩ̀ ìnnù̀ a mùm̀ ṅgwè'è̀ 5.1—7.40
4. Bìkrisèn nĩ̀ bĩtĩbĩ̀ Nwĩ̀ 8.1—11.1

5. Ntswëntì a mûm ñghòtə bo bì a ajàn yïi mə bi gha'asə Nwî ghu aà 11.2—14.40
6. Annũ nyweenə ni n̄wo Kristo bo bì à yi ñgãmbii Kristo 15.1-58
7. Njoo j̄ii mə bi le ñghotə a mfa a mbo bìKrisèn a Yudea aà 16.1-4
8. Ìnnù j̄i m̄'ɔ j̄ii mə Paul à le ntigə ñghaa a nlwĩ'isə aà 16.5-24

Atsà'atə

¹ Anwà'ànə mə a lo a mbo Paul yïi mə Nwĩngòŋ à le ntwon n̄ ñkòŋə yï mə tá à bə ñgãntoò Kristo Yesu bo bì a mbo ñdĩm yï'inə Sosthenes, ² ñghɛɛ n̄ a mbo ñghotə bə bi Nwĩ bii mə bi tswe a ala'a baKorinto aa, bo a mbo bə bitsim bii mə Nwĩngòŋ à twon mə tá bo bə bi a n̄j̄m Kristo Yesu, nlaa laa. Mbə bə bii mə bi twon ñkum Mmà'àmbi yï'inə Yesu Kristo mə ni Mmà'àmbi wàà ñki mbə yï'inə aà. ³ Tá ìbòŋ Nwĩ ni m̄bɔɔnə yïi mə ì lo a mbo Nwĩngòŋ Taà yï'inə ni Mmà'àmbi Yesu Kristo aa tá ì tswe a mbo bù.

⁴ Mə fa mbi'ikə a mbo Nwĩ a ñgòŋ binòò bitsim m̄bi'i ñgaa yuù, ñlon ìbòŋ Nwĩ yïi mə à le ñghirə a nu bù, ñtsya a n̄j̄m Krosto Yesu. ⁵ Nlon mə ajàn mə ni tswe n̄ ànnù yï m̄'ɔ bu bì Yesu Kristo aa, kaa ni si afù'ù yï tsu saà, ñtswe n̄ àfù'ù ni m̄ghàà mi tsim, bo bì a ni m̄tsyɛ mi tsim. ⁶ Ntoɔ ya mə bĩ'ĩ le si swonə ñlon Yesu, ni n̄ansə m̄ mbii i kuu a nu bù ⁷ ma mùu ajàn kaa ni wa'à ni m̄təŋnə mi Azwĩ m̄i tsu bonə, a ajàn ni be noò yïi mə Mmà'àmbi yï'inə Yesu kristo à ka yï fè'ɛ yentə aà. ⁸ A ka yï be ghuu mə tá ni təə ntinsə ñghɛɛ nywe'e a nlwĩ'isə, ñtswe ajàn yïi mə kaa mbə bi wa'à ghuu firə wa ñj̄wĩ Mmà'àmbi Yesu Kristo. ⁹ Nwĩngòŋ à ni ñù yïi mə m̄bə bĩ'inə n̄iŋ n̄t̄i yï'inə ghu nu, mbə Nwĩngòŋ wa yïi mə à le ntwon ghuu mə tá ni tswe n̄ ànnù yï m̄'ɔ bu bì Mú yï Yesu Kristo Mmà'àmbi yï'inə aà.

Ayàtə yïi mə a tswe a mûm ñghòtə aà

¹⁰ Mə bu'u mbo a mbo bù mbâ bilim mbâ, n̄ ñkũm Mmà'àmbi yï'inə Yesu Kristo mə tá ni ka ñghaa m̄biinə, tá àyàtə tsuu a tit̄i bũ tswe, ta tá ni n̄ansə ñkwerə ghuu a n̄ibəŋ, n̄ ñm̄òntə juu, bo bì ajàn mə ni lèntə ìnnù aà. ¹¹ Mə swon laa, bilim mbâ, ñlon mə, bə bi m̄'ɔ a ñgwè'ɛ Chloes bi swon a mbo m̄ə m̄ə àyòŋə a tswe a tit̄i bù. ¹² Mə swon aa mə ñù yï m̄'ɔ yï m̄'ɔ a tit̄i bù a swonə ni mə, “Mè laa mbə ñù Paul.” Kə, “Mè laa mbə ñù Apollos.” Kə “Mè ni ñù Cephas.” Kə “mè ni ñù Kristo.” ¹³ Bi laa nyàtə Kristo aa ɛ? Bi le ñkwèentə aa Paul a ati b̄an̄nə b̄an̄nə m̄bi'i ñkwitu

ghuu aa ε? Kè bi le mmurə ghuu a ηki aa nî ikùm Paul aa ε?

¹⁴ Mə fa mbi'ikə a mbo Nwî mə kaa mə le ηwa'ă nù nìbù a ηki murə ntsyatə Krispus bo Gaius; ¹⁵ ma mùu ajàn kaa mbə nù nìbù ghùù a wa'à swon mə bi le mmurə yi a ηki aa nî ikùm ghâ. ¹⁶ (Mə wà'atə mə mə le mbaa ηki mmurə ηgwè'è Stephanas a ηki. Kaa mə sî ηúdàn wa'atə yîi mə mə le mmurə a ηki.) ¹⁷ Nlon mə kaa Kristo à le wa'ă gha too aa mə tá mə zi ηka mmurə bə a ηki. A le mbànə n̄tooo gha aa mə tá mə zi ηka nswon n̄tooo yî n̄sigìnə ya. Kaa mə le ηki'ì kà n̄swonə aa bə n̄ n̄ghàà n̄ m̄itsyè mi mbi mù ta n̄iwo n̄i Kristo a ati b̄anə b̄anə wa'a ad̄anə d̄anə tsyá.

Kristo à ni m̄it̄i mi Nwî bo b̄i m̄itsyè mi

¹⁸ Nlon mə n̄tooo ya nlon n̄iwo n̄i Kristo a ati b̄anə b̄anə à n̄i aj̄ntə annù a mbo bə b̄ii mə bi bwe aà, lá a mbo b̄i'inə b̄ii mə bi yweenə aa, i bə m̄idà'à mi Nwî. ¹⁹ Bi ηwa'anə ma yû a m̄úm àn̄wà'anə Nwî mə,

“Mə ka ta ηgi'i a ni m̄itsyè mi ηgàn̄m̄itsyè

i sigisə bə b̄ii mə bi m̄oontə mə bi z̄i annù aa a n̄syè.”

²⁰ Tsö mə a bə laa, ηgàn̄m̄itsyè tigè n̄tswe aa fə aa ε? N̄ḡan̄nd̄i'ì n̄on̄sə tigè n̄tswe aa fə aa ε? Bə b̄ii mə bi z̄i n̄l̄iḡit̄ə innù faa mbi aa bi k̄i n̄tigə n̄tswe yaa ηgaa aa fə aa ε?

²¹ Nw̄inḡon̄, a ni m̄itsyè yu, à le ηgh̄irə mə tá bə tsuu yi a ni myaa m̄itsyè zi. A le mbànə m̄b̄on̄ a Nwî a tsyá a n̄j̄m̄ n̄tooo ya yîi mə b̄i'i swonə, bə twonə n̄i aj̄ntə annù aa, n̄yweensə bə b̄ii bi b̄ii yi aà. ²² BaYuda bi lòo mə bi yə innù j̄i ȳeyerə i b̄on̄ b̄ii, baGrikia bi lòo n̄i m̄itsyè. ²³ Lá a mbo b̄i'ì, b̄i'ì k̄i ηke'enə aa tsi'ì n̄tooo Kristo wa yîi mə bi le ηkwèentə yî a ati b̄anə b̄anə aà. BaYuda bi kwantə ghu ηwo, b̄it̄izi Nwî bi lògə a n̄i aj̄ntə annù. ²⁴ Lá a mbo bə b̄ii mə Nwî à twon̄ m̄ə waa aa, kə a bə baYuda kə baGrikia aa oo, bon̄ n̄tooo mà yû i laa mbə Kristo yîi mə à ni m̄ida'a mi Nwî ηki mbə m̄itsyè mi Nwî aà. ²⁵ Nlon mə àyoo yîi mə a finə aj̄ntə annù Nwî aa, à ni m̄itsyè, ntsyatə m̄itsyè mi η̄m̄is̄on̄ə. Ayoo yîi mə a m̄finə ab̄orəkə Nwî aa, a bə m̄idà'à n̄tsyatə m̄ida'a mi η̄m̄is̄on̄ə.

²⁶ Wa'atə n̄i aj̄n̄ mə n̄i le mbə aa bil̄m̄ m̄b̄a m̄b̄on̄ tá Nw̄inḡon̄ à twonə ghuu. Nyonə a ni m̄itsyè mi mbi mù, kaa n̄i le ηki'ì ηgàn̄ m̄itsyè bə; kaa ηki'ì n̄i ad̄à'à yî tsu ki n̄tswe, kaa ηki'ì bə b̄i wè ki mbə. ²⁷ Nw̄inḡon̄ à le mbànə n̄ts̄o'oo ayoo yîi mbi i lògə n̄i aj̄ntə ayoo aa, mə yu d̄ir̄isə atu ηgàn̄m̄itsyè ghu. N̄ki n̄ts̄o'oo ayoo yîi mə m̄bi i lògə n̄i

ìbɔrəkə njoo aa mə yu ðirìsə atu ɲǎɲada'a ghu. ²⁸ A le ntso'ɔ ayoo yïi mə mbî ì le si lïi ntsa'a mə a ni tìkùm aa, tsi'ï ñjoo jïi mə ì sî ghu tswê aa, mə yu ta ɲgi'i nî ñjoo jïi mə ì tswê ghu, mbi ì logè nî ñjoo àtìnduù aà. ²⁹ La a bə mə kaa mbə ɲu a ki'ì ntiì yi a nsi mi'i Nwĩ ka ɲkwɛɛ. ³⁰ Nwĩɲgòɲ à lògè mē ghuu ɲghirə nì tswê nî ànnù yî mo'ɔ bu bì Kristo Yesu. Nwĩ a tigè ɲghirə Kristo à bə mĩtsyê mi'inè, ntsya a ɲjĩm Kristo, ànnù yi'inè a tsinè a nsi mi'i Nwĩ, a logè yi'inè bì'inè tigè bē bi. A ketè mɲkìrè mi innù jì bi a nu bì'inè. ³¹ Tsò mə a bə laa aa, ajàɲ mə àɲwà'ànè Nwĩ a swonj aa mə, “Mbê ɲu tsù a te'è tì kwɛɛ ntiì yi, a ká ɲkwɛɛ aa mbì'ì bə ɲgaa Mmà'àmbi.”

2

Ntoo mbì'i Yesu Kristo yïi mə bi le ɲkwèèntè yi a ati bàɲnè bàɲnè aà

¹ Bìlĩm m̀bâ nòò wa mə m̀è le nzi a mbo bù a ɲkè'ènè ntoò Nwĩ ya mə ì le ǹl̀èntè aa, kaa mə le ɲki'ì mighàà mí wè, kè mĩtsyè mi mbi mù logè ɲkè'ènè ghu bē. ² Nlonj mə m̀è le ɲkòɲ mə mə lĩ'inè ɲgòɲ innù tsim tigè ki swonj tsi'ï ànnù Yesu Kristo yïi mə bi le ɲkwèèntè yi a ati bàɲnè bàɲnè aà. ³ M̀è le ntswè a titiì bù aa tsi'ï tsò aborikə ayoo, m̀bo'ɔ, ntsiginə. ⁴ Nìghàà na a mbo bù kaa à le ɲki'ì nighàà nì mĩtsyè m̀iì mə b̃ beentə aa bē. A le mbàɲnè m̀bə bə nìghàà n̄iì mə n̄i le si ði'ì m̄ida'a mi Azwĩ Nwĩ aà. ⁵ Ma mùu ajàɲ tâ àb̄iint̄i yuu tâ à tsuu bə n̄i m̄itsyè mi b̄è ì yəḡitə mbaɲnə yəḡitə bə n̄i m̄idà'à mi Nwĩ.

Mityè mi Nwĩ

⁶ Lâ, bì'ì ði'ì innù n̄i m̄itsyè a mbo b̄è b̄iì mə bi kwe a m̄um Azwĩ Nwĩ aà ka mə kaa à s̄i m̄itsyè mi mbi mù bə, kè m̄itsyè mi b̄è b̄iì bi bu'utə mbi yù aà; b̄iì mə bi tswè n̄i n̄tsyà aà. ⁷ B̄i'ì ði'ì aa m̄itsyè mi Nwĩ m̄iì mə mi ləontə aa, mə Nwĩɲgòɲ à le naɲsə n̄ləè tètè n̄lonj n̄igha'à n̄i'inè aà. ⁸ Kaa ɲǎɲmbu'utə mbi jù le wa'à zi tâ à laa atu bo. Bo le mbaa nzi, boɲ kaa bo le ɲwa'ă a Mmà'àmbi yïi mə à tswè n̄i n̄igha'a aa a ati bàɲnè bàɲnè kweèntè. ⁹ A bə aa tsò mə bi ɲwa'anə a m̄um àɲwà'ànə Nwĩ mə, “Annù yïi mə kaa ɲu à lèè wa'à yə kè ɲyu'u aa, ànnù yïi mə kaa ɲu à lèè ɲwà'à m̀d̀ontè mə mbə a fe'è aa, àa yu yïi mə Nwĩɲgòɲ à t̄ant̄ə n̄ləè a mbo b̄è b̄iì mə bi kɔɲə yi aà.”

¹⁰ Nwĩngòṅ à dì'ì mē a mbo bĩ'inè òntsyā a nǽm Azwĩ Nwĩ. Nlòṅ mē Azwĩ Nwĩ a lòo ṅgòṅ ònnù tsìm, òlòo, òlòò nĩ ònnù Nwĩ jĩi i nanṣə ntsotə aà. ¹¹ Kaa ṅù dāṅ yĩi mē mbə a zi ònnù jĩi mē ṅù wa'atə kaa à sɪ ghu bə òntsyatə a azwĩ yi yĩi mē a tswe ghu múm nú aà. A kɪ mbə ṅgĩṅ ṅgĩṅ mē kaa mbə ṅù tsù kaa mbə wa'ǎ òmòòntə Nwĩ zi ntsyatə Azwĩ Nwĩ. ¹² Kaa bĩ'inè sɪ aa àzwĩ yĩ fàa mbi kwèrè, bĩ'inè bāṅṅə ṅkwèrə aa bə Azwĩ yĩi mē Nwĩ à too a mbo bĩ'inè aa, tǎ zi ṅgòṅ ònnù tsìm jĩi mē Nwĩngòṅ à fa ntəṅə yi'inè ghu aà. ¹³ Tsó mē a bə laa aa, kaa bĩ'ĩ sɪ annù ma yu aa nì mǐghàà mĩi mē mǐtsyè mĩ bə dì'ì a mbo bĩ'ĩ aa dì'ì. Bĩ'ì dì'ì aa nì mǐghàà mĩi mē Azwĩ a dì'ì a mbo bĩ'ĩ. Ntə'otə nĩ ònnù Azwĩ a mbo bə bii mē bɪ tswe nĩ Azwĩ aà. ¹⁴ Nù yĩi mē kaa à sɪ nĩ Azwĩ tswe aa, kaa mbə kɪ'ì ònnù jĩi mē Azwĩ Nwĩ a fa aa kwèrè. Ghu mbo, à nĩ àjĩṅtə annù, kaa mbə a tɛ'ɛ kɪ'ì nanṣə nzi. Ghu mbo, à nĩ àjĩṅtə annù. Nlòṅ mē mbə bɪ kɪ òzi ndúú yi, ntsya aa tsi'ĩ a nǽm Azwĩ. ¹⁵ Nù yĩi mē à tswe nĩ Azwĩ aa, à zi ajāṅ yĩi mē mbə yu ká òlentə ònnù tsìm, lá kaa mbə ṅù tsù wa'ǎ òlentə annù yi bāṅṅə òzi ¹⁶ Aà ajāṅ mē àṅwà'ànə Nwĩ a swonṅ aa mē,
 “Mbə òmòòntə Mmà'àmbi aa a zĩ wò aa ɛ?
 Mbə, a yi aa a dì'itə wò aa ɛ?”
 Lá a mbo bĩ'inè, bĩ'inè tswe nì òmòòntə Kristo.

3

ṅgǎnfà'à Nwĩ

¹ A nswonṅ annù nĩkonṅ a bilĩm bá, kaa mē kɪ wa'ǎ a mbo bù lò ṅghàà aa tsi'ĩ tsó mē ghàà a mbo bə bɪ Azwĩ. Mē kɪ ghàà a mbo bù aa tsi'ĩ tsó bə bɪ fàa mbĩ, kə tsi'ĩ tsó a mbo bōṅkhə a múm àbiiintì. ² Mē kɪ sɪ nɔṅṣə ghuu aa nì nìbèə, kaa à kɪ wa'ǎ miji mĩ tìi bə, òlòṅ mē kaa nì kɪ burə tì kwe ṅkù'ù a nǽ. I zĩ ywe'e tsítsòṅ, kaa nì burə tì kù'ù. ³ Nlòṅ mē nì burə ka kɪ tswe ntswéntĩ yùù tsi'ĩ tsó bə bɪ fàa mbĩ. Ajāṅ yĩi mē àghè'èṅə bo bɪ àyòṅ a tswe a titìi bù aa, nì burə kɪ bə aa tsi'ĩ bə bɪ fàa mbĩ, àkòrè nizĩ yuu a kɪ mbə aa à yĩ bá fàa mbĩ. ⁴ Nì yi tɪ swùṅṅə i swonṅə nì mē, “Mē laa mbə ṅù Paul.” Nù yĩ mɔ'ɔ a kɪ nswonṅə nì mē, “Mē nì ṅù Apollos,” nì sɪ ghìrə aa tsi'ĩ tsó ṅùmàisòṅ aa ɛ?

⁵ Apollos à laa mbə wo aa ɛ? Paul a kɪ mbə wo aa ɛ? Bĩ'ĩ ghensə mbə aa tsi'ĩ ṅgǎnfà'à mē bɪ le ṅkwetə a ṅghìrə mē tǎ nì nĩṅ mĩntìi muu a nu Yesu Kristo. Nù nì bĩ'ĩ a fà'à aà àfà'à yĩi mē Mmà'àmbi à fa ghu mbo aà. ⁶ Mē le mbwe'e, Apollos a tsútə, Nwĩngòṅ a ghìrə miji mya mē kwé. ⁷ Nù yĩi

mə a bwe'e aa ni wa yïi mə a tsütə aa, kaa bo sî àyoò tsu bê. Nù yïi mə à ni nù aa, à laa mbə Nwî, nlon mə a ghîrə mîji mya mi kwê aà. ⁸ Nù yïi mə a bwe'e aa, bo bì nù yïi mə a tsütə aa, bo yu ku'unê. Nwîngòŋ à ka yï kii twu ŋkabè àfà'à nù i yòŋə a nîmə àfà'à yïi mə à fà'a ghu mbo aà. ⁹ Nlon mə bî'i laa mbə bê bîi mə bî'i fà'a a abo mɔ'ɔ bî'i bì Nwî; nî bê ñsòò Nwî, mbə ndânwî yïi mə bi bɔɔ aà.

¹⁰ Nyonə a nî ìbòŋ Nwî yïi mə à fa a mbo mē aa, mē kî fà'à aa tsi'i tsò nù yïi mə à zi afà'à yi, ntumə atsəndâ, nù dāŋ a tigè mbɔɔ nda ghu. Tâ nù ñtsim yïi mə a bɔɔ nda ghu aa tâ à ka ntsyəsə nî yi. ¹¹ Nlon mə kaa mbə bi wa'à atsənda yî dāŋ bú ñtum, ñtsyatə ya yïi mə bî tē'ē mē ñtumə aa, a bə Yesu Kristo aà. ¹² A ŋghēe a nî ñjoo jîi baa bɔɔ ghu aa, bē bî mɔ'ɔ ka yi kî bɔɔ nî àtî gold, kē nî yî silva, kē nî ñgò'ɔ atîndùù. Tâ bî mɔ'ɔ ka mbɔɔ nî ñtî, kē ñkîŋkà'à, kē ñgèè. ¹³ Bi ka yi yə a ajāŋ mə àfà'à nù a tinsə mbə aà, wa nŋwî mə Kristo à ka yi fùrè i dî'i aà. Nlon mə maa nŋwî, bi ka yi ywe'etə afà'à nù tsim ni mɔ'ɔ, tâ mɔ'ɔ tɔɔ ndî'i ajāŋ mə a tîi mbə aà. ¹⁴ Belə mə mɔ'ɔ i bə tsuu nda yïi mə bi lə mbɔɔ wa atsənda aa i tòò tâ i wo, boŋ nù wa mə à bɔɔ aa, à ka kwērə mitsɔ'ɔnə mi ifà'à mi. ¹⁵ Belə mə mɔ'ɔ i tɔɔ nda ya, boŋ nù wa mə à bòò aa à ka bwe. Yumbəŋ à ka baŋnə nyweenə, lâ i yweenə aa tsi'i tsò à khě mfè'è aa wa mum mɔ'ɔ.

¹⁶ Nî sî zi mə nî laa mbə ndâmà'anwî, Azwî Nwî a tswê ni a mûm nu bù aa ε? ¹⁷ Mbê nù tsù a ta ŋgî'i nî ñdâmà'anwî boŋ Nwî à ka kii ta ŋgî'i ghu nù. Nlon mə ñdâmà'anwî i laa aà, bù nî ñtu mbînnù ghuu, nî nî ñdâmà'anwî. ¹⁸ Tâ nù nîbù ghùù tâ tsuu ìbînnù yi kî bwe'esə. Mbə nù nîbù ghùù a wa'atə mə yu ni nù mîtsyè nyonə bə ni figè yî fàa mbi, a ku'ùnə mə tâ à bəŋ ntigə ajîŋtə tã nanşə tswe ni mîtsyè. ¹⁹ Nlon mə àyoò yïi mə mbi yù i lògè ni mîtsyè aa, à ni àjîŋtə ayoo a nsi mi'i Nwî. Anwà'ànə Nwî a swon mə, “Nwîngòŋ a ko ŋgāŋ mîtsyè nyonə aa a nîm ñlwee yàà.” ²⁰ Adîgə àŋwà'ànə Nwî yî mɔ'ɔ a kî mbù ñswon mə, “Mmà'à mbi à zî ñnnù jîi mə ñgāŋmîtsyè bi wa'atə aà, mə ñnnù jîi bi wa'atə aa à nî àdāŋə dāŋə.” ²¹ Ma mùu ajāŋ, tâ nù tsù à tsuu ntîi yi kî kwèè mbi'i ŋgaa bə, nlon mə ñjòò tsim i tswe aa a mbo bù. ²² Paul ni Apollos ni Peta, nî mbi yù, ñtswèntîi bo nìwo, nòò tsitsòŋ kè nòò yïi a zî aa, ma juù ñnnù tsim à nî juu. ²³ Bù, nî tswe aa mbo Kristo, Kristo a tswe a mbo Nwî.

4

Ŋgāŋtoò Kristo

¹ A boŋ mə tâ nì lɔgə yi'i tsi'i tsɔ ɲgǎŋfà'à Kristo jii mə Nwī à lə̀ə mə tâ bī'i ka nlentə innù Nwī jii mə i lɛ ntswe a alò'òsə aà. ² Annù yii mə a ku'unə a mbô ɲgàŋfà'à tsɔ ma wa a ɲghirè aa à nì mə tâ à ka mfa'a a mbo tâ àfà'á yì tsi'i nì ntiì yi tsimè. ³ A mbo mə à nì tsi'i múntsiré ànnù mə mbə nì ká nsa'a nàá, kə mə mbə mbi yù i ká nsa'a nàá a kɔrè. Kaa mèmboŋ kaa mə si atu ibii nú gha sa'a. ⁴ Ntiì gha i laà, la, kaa i ki'i dī'i aa mə mbə bi wa'á isa'a a nu mə niŋè. Nù yii mə a sa'a nàa laa à bə aa Mmà'àmbi. ⁵ Tsɔ mə a bə laa aa, tâ nì tsuu isa'a ɲù tsù lɔ tsèrə ti ghê mə nòò à kù'ú. Annù ntsèrə isa'a ɲù n̄lwi'isə a tswe nì ɲyù'útə nòò wa mə Mmà'àmbi à ka yì zī aà, n̄loŋ mə à ka yì fi'isə innù alò'òsə jii mə bə lɛ si ghirè a m̄m m̄fii idigè aa, kii kè'è minàŋ yii mə bə lɛ ntaŋtə n̄ləə a m̄m ntiì bo aà. A ka yi bə aa tsi'i maà nòò mə ɲù n̄tsim à ka yì kwɛrə miyà a mbo Nwī ajàn mə à kù'unə ghu mbo aà.

⁶ Mə fa ibiinù yi'i Apollos tsɔ figè ma ghù aa, nloŋ ɲgaa yùù, mə tâ nì yəgə annù yii mə niŋhàà n̄l̀à nì nanse nswonə aà, "Nì tsuu ki ghirè i tsyà n̄i ànnù yii mə bi ɲwa'anə aà;" m̄bi'i ɲù n̄bù ghùù a ká ɲkwɛɛ ntiì yi mbi'i ɲgaa ɲù mò'ɔ, m̄bàŋnè ɲka ntsa'a n̄i yì mò'ó. ⁷ Nù yii mə à ghirè gho mə tâ ò kɔ'ɔnə ntsya bē bī mò'ɔ aa, à n̄i wò aa ε? Njoò tsim jii mə ò tswe nì ju aa a s̄i Nwī fa aa ε? Mbə ò tigè m̄bu aa ɲkwɛɛ ntiì gho aa mə akə tsi'i tsɔ kaa bi s̄i aa fà fà aa ε?

⁸ Nì l̀òò aà n̄swonə mə nì tswè mə n̄i n̄joo tsim jii mə nì l̀òò aa ε? Nì tswè mə n̄i àfù'u tsim aa ε? Nì tigè mə mbə bifò, ka mə bī'i s̄i bifò tsitsɔŋ bə aa ε? Mə yə'ətə mə boŋ nì laa te'ɛ mbə bifò tá tá bī'inè ka nsa'a nifò nya bitsimè. ⁹ A fi tsi'i tsò Nwīŋɔŋ à fa aà àdigè n̄lwi'ì ɲj̄im a mbo bī'i ɲgǎŋntoò ji, tsi'i tsɔ bē bii mə bi tswe nì ɲkwɔ a nsaanə, tâ m̄bī n̄tsim i yə waa, nì baangel, nì b̄amisɔŋè. ¹⁰ Mbi'i ɲkwɛ Kristo bī'i nì ibèrè, nì b̄aŋnè mbə ɲgàŋmitsyè a mum Kristo. Bī'i bɔrè, nì b̄aŋnè n̄tiì. Bi tsa'à nì yi'i mbaŋnə ɲɲɛnə nì bù. ¹¹ Yi nywe'e tsitsɔŋ, bī'i tswe n̄i ɲj̄i, ɲj̄i ɲki i yanə n̄i yi'i, bī'i we'è nì bikùrè bitsè'è. Bi ghòò n̄i yi'i, bī'i tsiŋè ɲkarə nì idigè idigè, ¹² bī'i nwugè n̄i ib̄i nú yi'i mfa'a nì m̄tiì n̄i mbô mi'i. Bi yi n̄niŋ ndòò a atu bī'i, bī'i b̄aŋnè n̄niŋ mbɔɔnə. Bi yi n̄ti tso'ɔ akòrə yi'i, bī'i tswá n̄tiì yi'i; ¹³ bi yi mbègìtè yi'i, bī'i kwi'i nì miŋhàà m̄i bònè. Nyi nywe'e tsitsɔŋè, a mbô m̄bi, bī'i bə aa n̄tsà'à, ɲjoo jii mə bi mè'è aà.

¹⁴ Kaa mə s̄i ma yù a mbo bù ɲwà'ànə aa mə mə ghirè tâ àtù yuu dirə bə. Mə b̄aŋnə ɲwà'ànə aa a ndi'itə bù tsɔ bɔò ba bii mə mə kòŋə aà. ¹⁵ Ka mə nì tswe nì bə bī

ghà'à n̄gha'a m̄ə bi di'it̄ə n̄i gh̄uu tsi'ĩ tsǒ b̄ə bi Kristo aa, Taà gh̄uù à naa tsi'ĩ yĩ mò'ô, ñlon̄ m̄ə m̄ə tiḡə mb̄ə aa Taà gh̄uù yĩ ñd̄anwĩ ñtsya a n̄j̄m̄ ntoo yĩ ñsiḡin̄ə ya ȳii m̄ə m̄ə zi ni yu a mbo bù aà. ¹⁶ M̄ə tiḡə ñdi'it̄ə n̄i gh̄uu m̄ə tâ n̄i ka n̄j̄e'es̄ə akòr̄ə ñiz̄i yâ. ¹⁷ A b̄ə ñji'ĩ ànn̄u ȳii m̄ə m̄ə too Timoti, m̄u gh̄à a n̄j̄m̄ Kristo, ȳii m̄ə m̄ə kòŋə aa, ȳii m̄ə a fà'a a mbo Mmà'àmbi ñi ñt̄ii yi ts̄im̄ə aà. A ka z̄i i wa'at̄ə a mbo bù, bin̄òŋs̄ə b̄ii m̄ə m̄ə yòŋ̄ə a m̄um̄ ñtsw̄ent̄i yà yĩ ñfīi a mum̄ Kristo, b̄ii m̄ə m̄ə k̄ii ñdi'i a mb̄ô ñdanwĩ ñts̄im̄, a idiḡə ts̄im̄ j̄ii m̄ə m̄ə gh̄èè gh̄u aà.

¹⁸ Bù b̄i m̄ə'ɔ n̄j̄ee n̄u juu, a b̄ə tsi'ĩ tsǒ ñi wa'at̄ə ñi m̄ə kaa m̄ə ka wa'ă gh̄uu bù ñzi n̄ghant̄ə. ¹⁹ Lá Mmà'àmbi, à b̄ə b̄ii bon̄ m̄ə ka z̄i ḡhant̄ə gh̄uu a ñi m̄u àt̄ii noò. M̄ə zi bon̄ m̄ə ka wa'a aa tsi'ĩ inn̄u j̄ii m̄ə n̄ḡãŋj̄ee nu mà j̄u i swon̄ aa i yu'ù, m̄ə ka k̄ii ȳə mit̄i myaa. ²⁰ Nlon̄ m̄ə kaa ànn̄u ñif̄ò Nwĩ kaa a s̄i aa ann̄u ñigh̄àà ñi ñtsù b̄ə, a b̄ə aa ann̄u m̄ida'a. ²¹ Ñi kòŋ m̄ə ak̄ə aa ɛ? Ñi kòŋ m̄ə m̄ə zi aa b̄ə ñi ñgw̄an̄ a mbo bù, k̄ə ñi lòò aa m̄ə m̄ə zi ñi àkòŋn̄ə ñi àbon̄ə aa ɛ?

5

Ann̄u Ajir̄ə a m̄um̄ ñd̄anwĩ

¹ Bi nan̄s̄ə ñk̄è'èn̄ə a mbo m̄ə m̄ə ajir̄ə a tswe a tit̄i bù, ñb̄ə abuu ajir̄ə ȳii kaa a s̄i a tit̄i bit̄iz̄i Nwĩ t̄e'ɛ ñtswe aà. Nlon̄ m̄ə, ñu a lòḡè ñi a ñkwe taà ȳi. ² Ñi t̄èr̄ə aa ɛ? A ku'un̄ə aa m̄ə bon̄ ñi b̄an̄n̄ə ñȳə'ə aa ȳə'ə. Tâ ñi fi'is̄ə a ñu ȳii m̄ə a gh̄ir̄ə ajan̄ə ann̄u ma ȳu aa a tit̄i bù.

³ Ka m̄ə m̄ə s̄i a tit̄i bù a ñi ñb̄ii n̄u ḡha tsw̄é aa, m̄ə b̄an̄n̄ə ñtswe a tit̄i bù a m̄um̄ Azwĩ. M̄ə ts̄èr̄ə m̄ə isa'a ñu ȳii m̄ə à gh̄ir̄ə ajan̄ə ann̄u ma ȳu aa tsi'ĩ tsǒ m̄ə tswe a tit̄i bù. ⁴ Nòò ȳii m̄ə ñi boont̄ə ñi ñk̄um̄ Mmà'àmbi Yesu ȳi'in̄ə aa, àzwĩ ya a tsw̄é bu bo, ñi m̄idà'à mi Mmà'àmbi ȳi'in̄ə Yesu Kristo, ⁵ ñi f̄a ñu ma gh̄u a mbo Satan m̄ə tâ à ta n̄gi'i a ñi ñj̄ȳan̄u ȳi. M̄ə mb̄ə àzwĩ yi a ȳi m̄ban̄n̄ə nyween̄ə wa njwi Mmà'àmbi l̄e.

⁶ Aj̄an̄ ȳii m̄ə ñi n̄j̄ee n̄u juu aa kaa a s̄i ku'un̄ə. Ñi s̄i zi m̄ə, muliĩ ñb̄è'è àbaa i gh̄ir̄ə mamù'ù ñkyá àbaa a kò'ò aa ɛ? ⁷ Ñi k̄ɔɔ alw̄en̄ə mb̄è'è àbaa ȳi lw̄en̄ ya m̄ə à ñi inn̄u j̄i bi a tit̄i bù ñfi'is̄ə, m̄ə mb̄ə ñi laa l̄e. Bon̄ ñi ka tiḡə b̄ə tsi'ĩ tsǒ ñkyá àbaa ȳi f̄ii ȳii m̄ə kaa mb̄è'è àbaa kaa i s̄i gh̄u tsw̄é. Nòò ñkòò Passa ȳii bi lòḡè m̄ə Kristo ȳii m̄ə à ñi m̄u ñb̄in̄j̄èr̄è ñkòò Passa ȳi'in̄ə wa m̄m̄à'à Nwĩ gh̄u aa, à kù'ù m̄ô. ⁸ A bon̄ m̄ə tâ b̄i'in̄ə tiḡə ñi ñkòò ma gh̄u, kaa wa'à j̄i aa b̄ə ñi àbaa ȳii m̄ə tswe ñi mb̄è'è àbaa ȳi ñlw̄en̄ ya aa, m̄ə

a nî àbì'intii bo bì ìnnù jî bi aa, bî'inè ban̄nə ka n̄ji bə nî àbaa yîi mə kaa m̄bè'è àbaa ì sî ghu tswê, mə ni n̄tii yî làa bo bì ànnù n̄iŋkoŋ aà.

⁹ Mè le ŋwà'ànè wa m̄m̄m̄ àŋwà'ànè ya mə mè le n̄tsyàsè a mbo bù aa mə tâ n̄i tsuu aa bu bì ñgàŋajirè ki karə.

¹⁰ Kaa mè le si wa'à aa ñgàŋajirè jii mə à ni bē bi mbi aa, kě bē bii bi ghotə n̄joo aa, kè ban̄gāmighee, kè ñgāŋmii b̄inw̄iŋgòŋ bi adāŋdāŋè swon̄è bē, ñlon̄ mə ma mùu ajāŋ a ka d̄i'ì mə n̄i ma'atə mbi yù ñgh̄e a adigə yi dāŋ. ¹¹ Mè le mbāŋnè ñwa'anə a mbo bù aa mə tâ n̄i tsuu ki karə aa b̄i bì ñu tsù yii mə a twon̄ ibii n̄u yi mə yu ni ñd̄im yî'inè, lâ ànnù ajirè bo bì ànnù ñghotē ñjoo, n̄i ànnù mbii b̄inw̄iŋgòŋ bidāŋdāŋè, ànnù n̄swon̄ ànnù yî bi a atu ñu, ni ànnù nno m̄lù'ù mbaanə bo bì ànnù iyərə a tswê ghu nu aà. Tā àj̄inè yuu bì àjāŋ ñu ma ya tâ à tsuu burə bə bə!

¹² Nlon̄ mə àya a n̄sa'a bē bi abeε à n̄i àkè aa ε? N̄i tswe aa ni n̄sa'a bē bii mə bi tswe a m̄m̄m̄ ñd̄anw̄i. ¹³ Nw̄iŋgòŋ a sa'a bē bii mə bi tswe a abeε aà. “Furə n̄i ñgāŋabi'intii a titii bù.”

6

Annù nsomsə Mu Kristo nsomsə yî mò'ó

¹ Mbè ñu n̄bù a tswe n̄i àbèè bo mu Kristo yî mò'ó, à gh̄irè àkè mə tâ à lɔgə isa'a wa ñghèè ni ghu a mbo bē bii ànnù yaa s̄i tsinè, m̄ban̄nə mmà'atə a ñgh̄e ni ghù a mbo bē bi Nw̄i tâ bì lentə aa ε? ² N̄i s̄i zi mə bē bi Nw̄i ka yî sa'a mbi yù aa ε? Mbə a bə mə n̄i ka yî ki sa'a mbi, bon̄ mbə a tigè n̄tsya gh̄uu a n̄lentə b̄oo bi ìnnù tsó ma b̄u aa mə akə aa ε?

³ N̄i s̄i zi mə b̄i'inè ka yî sa'a bangel aa ε? Mbə a bə ma mùu ajāŋ bon̄ n̄i bāŋnə nan̄sə n̄zi nsà'á ìnnù j̄i fàa mb̄i. ⁴ Mbē ñjāŋ ìnnù tsi'í tsó ma j̄ya i yi mf̄e'è, n̄i bāŋnè ñlɔgə ñghèè ni ju bə a mbo bē bii mə ñd̄anw̄i tsa'à, mə tâ bì lentə aa a ya aa ε? ⁵ A bon̄ mə tâ àd̄ir̄ətu tswa gh̄uu. A bə mə kaa ñu yî mò'ó à s̄i a titii bù tswe mə à tsyèsə n̄zi n̄lentə ìnnù abèè a titii b̄oo bi Kristo aa ε? ⁶ Lā Mu Kristo a bāŋnè lɔgə ni Mu Kristo yî mò'ó ñghèè ni ghu a korè a mbo bìt̄i b̄i Nw̄i mə bì ka n̄sa'a isa'à yî.

⁷ Tsi'í ajāŋ mə ìnnù ìbèè korè i tswe a titii bù aa, a d̄i'ì mə n̄i wò m̄. N̄i s̄i zi mə a bon̄tə mə mbə ñu a bāŋnè ñgh̄irè ibi a nu bù aa ε? N̄i s̄i ki n̄zi mə a bon̄tə mə mbə bi bāŋnè ñtwεε bē ñjoo juu ñkwεrə aa ε? ⁸ Lā bu b̄im̄bon̄, ni bāŋnè ñgh̄irè n̄i ibi, mbaŋn̄è n̄i ñjoo bē ñkwεrə, bo bii mə à ni b̄oo bi maà buu aà.

⁹ Nì sì zi mə kaa bè bii annũ yaa a sì tsinə aa kaa bi ka yĩ wa'ă annũ nifò Nwĩ ji aa ε? Nì tsuu ibii nũ ghuu ki bwe'esə, ñgãñatsùurè, ñgãñmii bìnwi bidànè dənè, kě ñgãñajirè, kè mbãññè nlògə mbãññè, kě bångyè bi nlògə bångyè, ¹⁰ kè bångámighee, kè bè bii bi ghotə nĩ ñjoo tsi'ĩ ghòtè ñləə, kè banómbaanə, kè ñgãñmbəgə bè, bo bångámighee, wa kaa bo ka yĩ wa'ă a mum annũ nifò Nwĩ kuu. ¹¹ Bù bĩ mɔ'ɔ le mbə aa maa ajànè, lá bi s'ĩ mē ghuu, ñghirə nì tigè bè bi Nwĩ bii bi laà aa, ñghirə annũ yuu a tsinè, nĩ ĩkũm Mmà'àmbĩ Yesu Kristo bo bi a múm Azwĩ Nwĩ y'i'inè.

¹² “Mbə mē tse ghìrə ìnnù tsimè mə mē kòñ aà.” Lá kaa ìnnù tsim i si kwetə. “Mbə mē tse ghìrə ìnnù tsimè jii mē mē kòñ aà.” Lá kaa mē ka ki'i abu'u a mbô annũ tsu bê. ¹³ Nù tsù à tse swon mə, “Miji tswe aa a mbô àtò'ò, àtò'ò a kĩ ñtswe aa nlon mijĩ.” ĩñə, à nĩ annũ ññkonə, lá Nwĩñon à ka yĩ bwesə ma jyaà ñjoo tsimè. A ñghèe a nĩ ibiinũ gho, kaa i sì tswe aa a ñji mághàbè ghu. ĩbii nũ gho i tswe aa a mbo Mmà'àmbi yii mə a sa'a aà.

¹⁴ Nwĩñgòn à le mbìnsə Mmà'àmbi y'i'inè a niwô, à ka yĩ kii bìnnsè y'i'inè ni mɔdà'á mi.

¹⁵ Nì sì zi mə mbìni mi nũ muu mi laa mbə mbèe nu Kristo aa ε? Mē ka lògə mbèe nũ Kristo i tigə ghìrə tá ì bə mbèe nũ àkwàrè aa ε? Kaa ma ya mbə a wa'ă fè'è. ¹⁶ Kè nì sì zi mə ñù yii mə à bònnsə mbìni nũ yĩ bo àkwàrè aa bo yu tigə mbə aa ayoo mɔ'ɔ aa ε? A ajàn mə àñwà'ànè Nwĩ a swon aa mə, “Bo bya bi baa, ñù bãññè wa bo mångyè wa, tigè mboonsə mbə ñjyá nu yĩ ñfùurè.” ¹⁷ Lá ñù yii mə à bònnsə mbìni nũ yĩ bo Mmà'àmbi Kristo aa, bo yu tigə aa Azwĩ yĩ fùurè.

¹⁸ Nì ka ñkhə innũ ajirə. ĩfãnsənnũ jĩ mɔ'ɔ jii mə ñù a ghìrə aa, kaa i si aa ibiinũ yĩ mɔontə. Lá ñù yii mə a jĩ mághàbè aa, a fãnsə aa annũ a nu mbìni nũ yĩ. ¹⁹ O sì zĩ mə mbìni nũ yò ì laa mbə ndá Azwĩ Nwĩ yii a tswe múm nu wò, ya yii mə a lo mbo Nwĩ aa ε? Wa kaa ibii nũ gho i sì aa mbo wò tswê i tswe aa a mbo Nwĩ. ²⁰ Wa à le nyuu gho aa nì àtinduu, ma mùu ajàn a kù'unè mə tá ò ka gha'asə bê Nwĩ nì mbìni nũ yò.

7

Ībetè ñlon annũ niyɔ'ò

¹ Tsitsòn, a ñghèe a nĩ ìnnũ jya mə nì le ñwà'ànè mbetə gha ghu nlon annũ niyɔ'ɔ aa, àkwì'i a nì mə, ñù à bə tuu mångyè ki mòontè bon a bonè. ² La a ku'unə mə tá ñumbãññə ntsim à tswe nĩ ñgwé yĩ, tá mångyè ntsim à ki ntswe nĩ ñdoò yĩ tá ki khə ìkwà'ànè jii tswe ñlon annũ ajirə

aà. ³ A boŋ mə tâ nùmbânɲnè à ka ɲghirə innù tsim jii mə i ku'unə aa a mbô ɲgwê yĩ, tâ ɲgwê yĩ à kii ɲghirə nĩ innù tsim jii i ku'unə a ɲghirə a mbo ɲdoò yĩ aà. ⁴ Nloŋ mə kaa mǎngyè à sɪ nĩ àdà'à a atú ìbii nú yĩ tswé, a bǎɲnə ntswe ndoò yĩ ntswe ni yu. Kaa nùmbânɲnè à sɪ nĩ àdà'a a atú ìbii nú yi tswé, a bǎɲnə ntswe ɲgwê yĩ ntswe nĩ àdà'à ghu nú. ⁵ Tá ɲùnìbù tâ tsuu ɲú yĩ mɔ'ɔ nì ìbii nú yĩ ki yumə ti ghě mə bo yu biinə mə bo yu ghìrè maa ajàŋ nloŋ aa mə bo lòo nlogè nòò ma wa tsà'atè Nwĩ ghu aà. Maa ajàŋ, bæ nòò ma wa a tsya, bo bú ɲghɛ nĩ mbii ɲka ntswe fu tsó mǎngyè bo ɲdoò, ta wa'a abwarə a mbo Satan lô mfa mə tâ à kwa'anə waa tâ bo wo nloŋ mə ka bó sɪ ntswá ìbii nú waa zĩ aà.

⁶ Mə swoŋ ma laa a mbii mə nì ghìrə, kaa mɛ si aa ndi'i a mbo bù fa. ⁷ Nloŋ mə a mbo mə, mə yè'ètè mə boŋ bù bitsim bə aa tsó mɛ; lá ɲù yĩ mɔ'ɔ yĩ mò'ɔ à tswe aa nì mii mitəŋnə mii mə Nwĩ à fà aà; ɲù yĩ mò'ɔ a tswé nĩ àbəŋ yuà ɲù yĩ mɔ'ɔ a bǎɲnə tswe nĩ àbəŋ yĩ.

⁸ Tsĩtsòŋ mə swóŋ yuà ànnù aa a mbo bè bii mə bi sɪ yɔ'ɔ aà, bo bi a mbo bikwĩ'i, mə a boŋ mə tâ bo tswe tsi'i bobo, tsi'i tsó mɛ. ⁹ Lá mbə ɲù nì bù tuu ntswá ìbii nù yi zi, a yɔ'ɔ, a boŋ mə tâ à yɔ'ɔ, ntsyatə a ajàŋ mə à ka tswe ti yɔ'ɔ, i bǎɲnə ki lòò. ¹⁰ A mbo bè bii mə bi yɔ'ɔ aa, mɛ fá ɲdi'i yii kaa i sɪ aa yà bə, ɲlo aa bə a mbo Mmà'àmbi aa mə, tâ mǎngyè tsuu ndoò yi ló mà'atè, ¹¹ lá mbə a ma'atə yi, a tigè ntswe tsi'i yù, kə a bú mbii nzi bo yu mǎɲsè ìsa'à waa yu. Tá nùmbânɲnè à tsee ɲgwê yĩ kii ló tuu.

¹² A bó àbùgè bə, mɛ swóŋ ànnù yii mə kaa a sɪ bə Mmà'àmbi swoŋə aa mə: Mbə mu Kristo yĩ mbânɲnè a tswe ni mǎngyè yii mə kaa à sɪ Mmà'àmbi bii, la ɲkòŋə nĩ mbu ɲka ntswe bo yu, a tsee yi ló tuu. ¹³ Mbə mǎngyè a ki ntswe nĩ ɲdoò yii mə kaa à sɪ Nwĩ bii, la ɲkòŋə nì mə yu ka bu tswe bo yu, a tsee yi ki tuu. ¹⁴ Nloŋ mə ndoo wa mə à si Kristo bii aa Nwĩ à tigə mbii yi tsi'i tsó ɲù yĩ, ɲyoŋ aa a ɲjĩm ɲgwê yĩ wá. Mǎngyè wa mə à sɪ Kristo bii, Nwĩ a kɪ mbii yi tsi'i tsó ɲù yĩ, ntsya aa ɲjĩm ndoò yĩ wa mə à ni mu Kristo aà. Nloŋ mə a laa tuu ma mùu ajàŋ bə, boŋ kaa bɔò buu ka wa'ǎ bɔɔ bii mə bə laa bə. Lá Nwĩ à bii waa a tsó bɔɔ bii bi laa aà.

¹⁵ Lá ɲdoo wa, kə mǎngyè wa mə à sɪ Nwĩ bii aa, a ka nloò ntuu ɲgwê yi kə ndoò yĩ, tâ mu Kristo wa a bii. Maa ajàŋ kaa ayoo a wa'ǎ mu Kristo yĩ mbânɲnè kə yĩ mǎngyè kwerè, à tse ghìrə annù yii mə a ku'unə ghu mbo aà, nloŋ mə Nwĩ à twoŋə yi'inè aa mə tâ bi'inè tswe nĩ mbɔɔnə. ¹⁶ Wò mu Kristo yĩ mǎngyè, ò zĩ aa fə mə mbə Nwĩ a wa'ǎ ɲjĩm wò

tsyâ ñyweensə a ndoò ghò aa ε? Wò, ñdoò, ò zĩ aa fə mə mbə Nwĩ a wa'ă n̄jĩm wò tsyâ ñyweensə ɲgwê ghò aa ε?

Nĩ ka nstwe ntswêntĩ yùù ñyoy aa ajàn yĩ mə Nwĩ à twòɲə ghu aà

¹⁷ Tã ñù yĩ mɔ'ɔ yĩ mò'ɔ ka nstwe ntswêntĩ yĩ ñyoy nĩ ànnù yĩ mə Mmà'ambi à fa ghu mbo ɲki twoy yi ghu aà. Ma yù à nĩ ñdì'i yĩ mə mə fa a mbo ñdanwĩ tsi'ĩ tsimè aà. ¹⁸ Mbə a bə mə Nwĩ à le si twoyə gho aa le boy bi ɲètè mē gho, ò tsee ki lòò n̄lò'òsə àlènsə ma yá. Kè mbə a bə mə Nwĩ à le si twoyə nĩ gho aa, kaa bi wa'à gho ɲètè, ò tsee ki lòò mə bi ɲètə ghó. ¹⁹ Nloy mə, kè bi ɲètè ɲù, kè bi wa'à yi ɲètè, bəə boy ma ya à nĩ tsi'ĩ ànnù dānè dānè. Ànnù yĩ mə a tswe ghu aa a nĩ ɲka yu'unə ndi'i Nwĩ. ²⁰ Tã ñù ñtsim à tswe tsi'ĩ ajàn yĩ mə à le mbə a noò yĩ mə Nwĩ à le ntway yi aà.

²¹ Nwĩ à le si twoyə nĩ gho ò bə aa àbù'ù aa ε? Tsèè gho ki kwé'ε. Lã mbə ò zi àjàn yĩ mə mbə ò fè'è wa ndàbù'ù, ò fè'è. ²² Nloy mə àbù'ù yĩ mə Mmà'ambi à twoy mē yi aa, à bə aa ñù yĩ mə kaa à s̄i a ndàbù'ù tswé a mbo Mmà'ambĩ. A ɲgĩɲ ɲgĩɲ, ñù yĩ mə kaa à s̄i abù'ù bə, Mmà'ambi a twoyè yi aa, à bə aa àbù'ù Kristo. ²³ Wa Nwĩ à leè mbaa ɲyuu ghuu nĩ àtindùù. Maa ajàn tã nĩ tsuu abù'ù ɲúmìsòɲ bú bə. ²⁴ Bɔɔ bi maà, tã ñù ñtsim à tswe bo Nwĩ a nĩ àdigə yĩ mə à le nstwe ghu a noò yĩ mə à le ntway yi ghu aà.

Ibetè ñloy bē b̄ii mə bi s̄i yɔ'ɔ aa bo bi b̄ikwĩ'i bi b̄angyè

²⁵ Tsĩtsòɲ, a ɲghèε a nĩ ànnù bē b̄ii mə bi s̄i yɔ'ɔ aa, kaa mē s̄i nĩ ñdì'i yĩ mə ì lo a mbo Mmà'ambi aa tswé a mfa a mbo bo, lã mə fa amòònté ya a mbo bo, tsi'ĩ tsó ñù yĩ mə, a n̄jĩm ɲko m̄l̄ɲnə Nwĩ, bi tse b̄ii ànnù yĩ mə a swoy aà. ²⁶ Nloy ɲgĩ'i yĩ mə ì tswe tsĩtsòɲ aa, mē mòòntə mə a boy aa mə tã ñù à tswe ti yɔ'ɔ.

²⁷ O tswe ñi m̄angyè aa ε? Tsee ki lòò mə o tuu yi. O s̄i ñi m̄angyè tswé aa ε? O tsee ki lòò m̄angyè a nyɔ'ò. ²⁸ Lã mbə ò yɔ'ɔ boy kaa ò si aa ànnù yĩ bi ghìrè. Kè mbè m̄m̄angyè a ki nyɔ'ɔ boy kaa à si aa ànnù yĩ bi ghìrè. Lã bē b̄ii mə bi yɔ'ɔ a aa bi tswe ñi ɲgĩ'i ñloy ìnnù mbi jù. Mē lòò ñi mə tã ñi tsuu a nĩ ma yaà ɲgĩ'i kuu.

²⁹ Bɔɔ bi maà, ànnù yĩ mə swoy aa a bə aa mə, nòò wa à ghù'utè mē ñtigè tsi'ĩ abô. A ku'unè mə, n̄loginə tsĩtsòɲ, tã bē b̄ii mə bi yɔ'ɔ aa, tã bi tigə nstwe tsi'ĩ tsó kaa bo s̄i ñi b̄angyè tswé, ³⁰ Tã bē b̄ii mə bo yè'è aa, tã bo tswe tsi'ĩ tsó bē b̄ii mə kaa bo s̄i yè'è aà. Tã bē b̄ii mə bi doritə aa, tã bo tswe tsi'ĩ tsó bē b̄ii ka bo si doritə. Tã bē b̄ii mə bi yuu

njoo aa, tâ bo tswe tsi'i tsõ bè bii mæ kaa bo si nî njoo tswê.
³¹ Tâ bè bii mæ bi tswe nî njoo mbi jù nfa'a ni ju aa tâ bo
 tigè nghirè tsi'i tsõ kaa bo si nî ànnù ghu tswê. Nloṅ mæ
 mbi yù, a ajàṅ yii mæ i tswe tsítsòṅ aa, i tsyà nii aà tsyà.

³² Mæ lòò mæ tâ nì tsee innù ki wa'a. Nù yii mæ à sù yò'ò aa,
 tâ à ka wa'atè bè àjàṅ mæ mbæ yu kâ nfa'a afà'a Mmà'àmbi
 ṅka nloò nì mânjì yii mæ yu ka ki ghìrè Mmà'àmbi à ka
 ndoritè ghu aà.

³³ Nù yii mæ à yò'ò aa, a wa'a aà innù jì fàa mbí. Nloṅ
 mæ a lòò aà ṅka ṅghìrè innù jii mæ i ka ghìrè tâ ṅgwê yì
 doritè aà. ³⁴ Maa ajàṅ, a tigè òtəə a titì. Màngyè yii mæ
 à sù yò'ò aa, kè múnḡòò màngyè, a wa'atè aa bè ajàṅ yii
 mbæ yu ghìrè innu Mmà'àmbí, nloò nî àjàṅ yii mæ mbæ yu
 ləè ibhinù yi bo bi àzwí yi a laà. Lá màngyè yii à yò'ò aa,
 a wa'atè aa bè innù jì fàa mbí, nloò nî àjàṅ yii mæ mbæ yu
 ghìrè òdoò yì a ka ndoritè aà.

³⁵ Ma swoṅ innù jù tsim aa a ṅkwetè bù ghu. Kaa mè si
 lòò aa nji'i ṅkya nniṅə ghuu ghu. Mæ lòò aa bè mæ tâ nì ka
 ṅghìrè annù yii mæ a ku'unə aa tã tigè zi a ajàṅə mbæ nì
 fa mibì mi nú mùu mitsim a mfà'à ifà'a Nwí nì mntì muu
 mitsimè.

³⁶ Nghèè nì nù yii mæ à kòsè mæ ṅgwê yì aa, mbæ a yə
 mæ kaa yu si annù yii mæ a ku'unə a mbo mumàngyè wa
 bù ṅghìrè, kè nyə mæ yu lòò si'i, a bəṅ mæ tâ bo yò'ò tsõ
 mæ à lè nte'ε wa'atè aà. A bè ghìrè ma mùu ajàṅ boṅ kaa
 à sù aa annù yi bi ghìrè. ³⁷ Lá mbæ nù a ka'a mæ kaa yu ka
 wa'à yò'ò, ti ghě mæ bi gaansə yi aa gàansè, lé à ki mē ṅka'a
 mæ yu ka ki tswa ibhinù yi, a gheè nì mbii tsee mùmàngyè
 mòòntè, nzi mæ yu ghìrè aa annù yì siginè. ³⁸ Maa ajàṅ, nù
 yii mæ à yò'ò aa, à ghìrè annù yì siginè, lá nù yii kaa à sù
 yò'ò a aa ghìrè aa annù yii mæ a boṅ ntsyatè aà.

³⁹ Màngyè nìyò'ò à lwí'i tsõ màngyè nìyò'ò aa a nì nòò yii
 mæ òdoò yì à tswe ntì aà. Lá mbæ òdoò yì wa a kwo, boṅ
 mbæ a yò'ò nù yì dàn yii mæ à kòṅə aa, mæ mbæ a bè mu
 Kristo. ⁴⁰ Lá a nî à yaà àmòòntè, à bè tsuu bú yò'ò boṅ à
 ka ki doritè tsyatè. Mè kí mbii mæ Azwi Nwí a tswe a múm
 ntì mæ.

8

Abetè nloṅ miji mii mæ bi mà'à bînwì ghu aà

¹ Títsòṅ, ṅghèè nì miji mii mæ bi mà'à bînwì ghu aa, bî'inè
 zi tsi'i siginè mæ, "Bî'inè bitsim zì innù," tsi'i a ajàṅ mæ nì
 swòṅə aà, "Nzì ànnù a ghìrè nù a njeè nì nú," lá a bāṅnè
 mbæ akòṅnè mæ a ghìrè a kwé. ² Mbæ nù tsù a mòòntè mæ

yu zi ànnù tsu, boŋ kaa à burə tì zi ŋkù'unə a ajàŋ yï mə boŋ à zi aà. ³ Lâ mbə ñu a kəŋə Nwĩ, boŋ Nwĩ à zi ñu ma wā.

⁴ Nŋhɛɛ nĩ ànnũ ñji mǎji mũi mə bi ma'a bɪnwĩ ghu aa, "bĩ'inə zi mə bɪnwĩ ma bú laa mbə mĩkobə kaa wa'à nĩ n̄tswɛnt̄t̄i tswê," ñki nzi mə, "Nwĩŋgòŋ à bə aa tsi'ĩ yu yigə."

⁵ Njoo jĩ mɔ'ɔ i tswɛ ghu bi twonə ñi bɪnwĩ a aburə kə a nsyɛ, "bɪnwĩ" ma bú bo bi "bɪmmà'àmbi" bi tswɛ ghu a nɔɔ nɔɔ,

⁶ lâ a mbo bĩ'inə, bĩ'inə zi mə Nwĩŋgòŋ à tswɛ ghu aa tsi'ĩ yĩ m̄fùùrə, mbə Taà yĩ'inə, yï mə à n̄aŋsə njoð tsim, ñki mbə yu yï mə bĩ'inə tswɛ n̄tswɛnt̄t̄i yĩ'inə ñlon ŋgaà yĩ aà. Mmà'àmbi á k̄iŋ mbə aa yĩ m̄fùùrə, mbə Yesu Kristo, yï mə Nwĩ à lɛ n̄aŋsə njoð tsim n̄tsya ghu nu, bĩ'inə k̄i n̄tswe nĩ n̄tswɛnt̄t̄i yĩ'inə n̄tsya aa ghu nú aà.

⁷ Lâ kaa s̄i b̄ə b̄itsim b̄ə mə bi zi ma yaà ànnu. Bè bí mɔ'ɔ bi tswɛ ghu b̄ii mə bi m̄irinə m̄ə ñi bɪnwĩŋgòŋ bi d̄aŋə d̄aŋə, ñji ñi m̄iji mà mú tsi'ĩ tsò mũi mə bi n̄aŋsə mà'à aa bɪnwĩŋgòŋ bi d̄aŋə d̄aŋə ma bú ghu. Ajàŋ mə bo m̄òntə mə bi gh̄irə aa annù yï mə kaa a s̄i ku'unə, ñji aa, m̄int̄t̄i myaa mũi m̄i b̄ɔrə aa, m̄i tigə ñsa'a nĩ waa. ⁸ Kaa m̄iji s̄i gh̄irə mə tá Nwĩ à beentə yĩ'inə. Mbə bĩ'inə tsuu j̄i, kaa bĩ'inə wa'ă ayòð tsu bwê. Bɛɛ bĩ'inə j̄i j̄i, kaa a wa'ă yĩ'inə nĩ ànnũ tsu kwetə.

⁹ M̄andoò ànnù yï mə à tswɛ ghu aa, à b̄aŋnə mbə aa mə tá àjàŋ yï mə ò zi mə kə ò j̄i kə ò tswɛ t̄i j̄i kaa à s̄i annù tsu kwetə aa, tá à tsuu ŋgò'ò n̄tumê àkòrə a mbo b̄il̄im bo b̄ii mə m̄int̄t̄i myaa b̄ɔrə aa bə. ¹⁰ Nlon mə mbə ñu à yê gho, wò yï mə ò zi annù aa, ò j̄i ñi a adigə yï mə bi mà'à bɪnwĩ ghu aa, boŋ à ka wa'à m̄òntə mə o gh̄irə aa annù yĩ siginə, ñki n̄tigə ñji nĩ yï ŋgaà yumbəŋ, mə mbə àb̄iint̄t̄i yi a b̄ɔrə aa ɛ? ¹¹ Nyonə nĩ ànnù yï mə ò zi, ŋgh̄irə, mumaà ghò yï mə àb̄iint̄t̄i yi a b̄ɔrə a yə, m̄figinə aa, yu wa yï mə Kristo à lɛ ŋkwo nlon ŋkwit̄u yi aa, ò b̄aŋnə nzwitə yi aa b̄ə zwitə.

¹² Ma la a bə mə, mbə ò gh̄irə ñd̄im ghò a wô, ò zwitə ñt̄i yi, nlon mə à b̄ɔrə aa, boŋ ò f̄ansə annù aa a mbo Kristo.

¹³ Ma mùu ajàŋ, mbə annù m̄iji a bə ayoo yï mə mumaà à ka tsyà ghu wô, boŋ kaa mə ka yĩ wa'ă mbà bú ñkurə, mb̄i'ĩ mə gh̄irə mumaà ghà a wô.

9

Njoo j̄i mə i ku'unə a mbo ŋgàŋntoo Kristo aà

¹ Mè s̄i ñu yï mə mè təə nĩ àtú ya bə aa ɛ? Mè si ŋgàŋntoo Yesu bə aa ɛ? Mè k̄i laa ñki'ĩ Yesu Krito Mmà'àmbi yĩ'inə yə aa ɛ? N̄i si abo afà'á ya a m̄úm Mmà'àmbi bə aa ɛ? ² Mbə

bè bî mɔ'ɔ ka nswonɔ ni mɛ mɛ sɔ ɲɔ̀nɔ̀toò Kristo bɛ, bonɔ a mbo bù, mɛ nî ɲɔ̀nɔ̀ntoò Kristo. Nlonɔ mɛ nî laa mbɛ àlɛnsɛ ya a ndî'i mɛ mɛ nî ɲɔ̀nɔ̀ntoò Kristo ³ A nî nìghàà nîi mɛ mɛ swonɔ a mfi'i ìlèè gha a mbo bè bîi mɛ bi betɔ nî gha nî mìghàà aa nuà: ⁴ A si a bwarɔ yi'i a ɲkwɛrɔ mîjî mi'i bo bi mìlù'ù mi'i a mbo bù bɛ aa ε? ⁵ A si abwarɔ yi'i a nlògɔ banygɛ bi'i mɛ bi'ibo ka nzinɔ tsi'î tso ɲɔ̀nɔ̀ntoo Kristo jî mɔ'ɔ bo bi bɔɔ bi ma bi Mmà'àmbi ni Peta bɛ aa ε? ⁶ Kè nî wà'atɔ mɛ à nî tsi'î Barnabas nî mɛ mɛ bi'iyu tswe nî ɲka mfa'a mî'i yu miji aa ε? ⁷ A nî ghuu sɔgyɛ mɛ mbɛ a kâ nfa'a mbù ñtwu nî yi yu mbonɔ aa ε? A nî wò mɛ mbɛ a bê àkò mìlù'ù kaa wa' à nî mîntà mi iti mìlù'ù mya ka ɲkya ɲi aa ε? A nî wò mɛ mbɛ a ka ntsee naà kaa wa' à nî mìlikè naà wa ka nno aa ε?

⁸ Mɛ swonɔ ma mùu ajàn aa nî àdà'à ɲùmìsɔ̀nɔ aa ε? Nòɲsɛ à laa wa'ǎ maa ajàn ki nswonɔ aa ε? ⁹ Nlonɔ mɛ bi ɲwa'anɔ a nî nòɲsɛ Moses mɛ, “Nî tsuu ntsù mbɔ̀ɲ kwɛrɔ a noò yîi mɛ i n̄ɲ ansanɔ mfarɔ aà.” Kaa Nwî à sî ma nuù nìghàà ghaà aa nlonɔ tsi'î mbòɲè. ¹⁰ A sî ma nuù nìghàà ghaà aa nlonɔ aa ɲgaà yî'î aa ε? Bi lɛ ɲɲwà'ànɔ ma nuù nìghàà ñlonɔ aa ɲgaà yî'î. Nlonɔ mɛ ɲù yîi a ligɔ miji aa, bo bi ɲù yîi a fù'ù miji aa, a fà' à aa ɲwa'atɔ ni mɛ yu tswe nî ñtswe nî mîi miji myâ. ¹¹ Bî'î bè mɛ miji mi Azwî a titîi bù, m̀bɛ bî'î ka mbetɔ ɲjoo mbi a mbo bù a dî'i mɛ bî'i betɔ si'i aa ε? ¹² Mbɛ bè bî mɔ'ɔ tswe nî àbwarɔ a mbetɔ a mbo bù bonɔ bî'î sî nî àbwarɔ tswé ñtsya waa aa ε? Lâ, kaa bî'î kî wa' à ma yuù àbwarɔ lògè. Bî'î kî si banyè m̀bii innù tsim a nyɔ mɛ kaa mbɛ bî'î wa'ǎ ati taansɔ a mánjî ñtoò Kristo. ¹³ Nî sî zi mɛ bè bîi mɛ bi fà' à a ndâmà'anwî aa bi tswe nî mîjî myaa aa ghu aa ε? Bè bîi mɛ bi kii mfa'a ni a nìkentɔ ni mɔ'ɔ ni mà'anwî bi kii ɲji aa ɲjoo mmà'anwî. ¹⁴ A kî mbɛ a ɲgɔɲ ɲgɔɲ a ajàn mɛ Mmà'àmbi à swonɔ mɛ, bè bîi bi sè̀nsɔ ntoo yî ñsigìnɔ ya aa, mîjî myaa mi tswe nî ɲka mfe'ε aa ghu.

¹⁵ Lâ kaa mɛ lɛ ɲkî'i abwarɔ mà yû yî tsu lògè. Kaa mɛ si aɲwà'ànɔ yû kii ɲwa'anɔ aa mɛ mɛ lɔntɔ ɲjoo ghu, ñlonɔ mɛ, m̀bɔ̀n mɛ kwo, ntsyatɔ ajàn mɛ mbɛ ɲù a kwɛrɔ ànnù yîi mɛ mɛ tɛ̀rɔ̀ ghu aà. ¹⁶ Kaa mɛ sî nî àdà'à a ka ɲkwèè ñtîi gha nlonɔ mɛ mɛ swonɔ ntoo yî ñsigìnɔ ya aa tswé. A nî ànnù yîi mɛ mɛ tswe nî ɲka ɲghirô. ɲgî'i yî ñswè̀rɔ̀ i ka kuu a nu mɛ mɛ mbɛ mɛ tsuu ntoo yî ñsigìnɔ ya kî swonɔ. ¹⁷ aMbɛ mɛ ka mfa'a ma mùu ajàn aa nî ɲkòɲè yà bonɔ mɛ tswe nî m̀tsɔ'ɔ̀nè mi ifà' à. Bɛɛ mɛ tuu aa nî ɲkòɲè yà kî fà' à bonɔ à nî ifà' à mɛ Nwî à fa a mbo mɛ. ¹⁸ M̀tsɔ'ɔ̀nè mi

ifà'â ma mi tigè mbè aa akè aa ε? Tsi'î mē mē ka nswonə nî ànnù Nwî ñghirə nî mē tâ ntoo yî ñsigìnə ya tâ ì bə ayoo tî ñdùù. Kaa ŋki'î kà ñliginə kwerə nî àbwarè yâ.

¹⁹ Mē laa mbè ñù mē mē təə nî àtú yâ, kaa mē sî abù'ù ñù bē. La mē bāñnè ñghirə ibìnnú gha nî àbù'ù ñù ñtsim, mē mbè mē nanşə swuntə bē bî ghà'atè bi zî a mbo Kristo lə. ²⁰ Mē yi ti fà'â bi'î bî bàYuda aa, mē tswé tsi'î tsó ñù bàYudà, mē mbè mē swùntè waa bi zî Kristo lə? Ka mē mēbɔŋ mē sî nî ŋka yonə nòŋsə Moses tswe aa, mē tswé tsi'î tsó mē yònè, a noò yîi mē mē tswe bi'î bî bē bîi mē bi yònè ma waà nòŋsə aa ta swùntè waa. ²¹ A kî mbè ŋgîŋ ŋgîŋ mē noò yîi mē mē tswe bi'î bē bîi bi sî nòŋsə yonə aa, mē kî ñtswe tsi'î tsó bo, kaa ŋki'î nî nòŋsə yonə mē mbè mē kî ñswuntə waa mfa a mbo Kristo lə. Kaa mē si swonə aa mē mē si nòŋsə Nwî yu'unə. Mē nanşə tswe aa a ji'î mikòrə nòŋsə Kristo. ²² A mbo bē bîi mē bi bɔrə aa, mē kî mbɔrə mē mē swùntè waa. Mē tigè mbii nî ñnnù tsim ñlonə ŋkwítú bē bîtsim, mē mbè mē ghìrè ñnnù tsim a nyweensé waa bî mo'ɔ lə. ²³ ñnnù tsim jîi kə mē ghìrə aa, mē ghìrə aa ñlonə ŋkwitu ntoo yî ñsigìnə ya mē mbè mē tswe nî mbɔɔnə yîi mē ì tswe ghu aa lə.

²⁴ Nî sî zi mē bi yi ghèè a adigə nikhè ñka ŋkhə aa a ghìrè ñji aa tsi'î ñù yî ñfùùrè aa ε? A ku'unə mē tâ nî ka ŋkhə nî mânjî yîi mē nî ka ji. ²⁵ ñù ñtsim yîi mē a ghèè nikhè aa, a tswa ibìnnú yi nî ŋgòŋ ñnnù tsimè, ñmìrisə nî ibìnnú yi nî mânjî ma ghú aa mē yu kwerə aa miyàrinè mi ŋgù'ù mîi mē mi tsyà nîi aà tsyà. Lâ a mbo bî'inè, bî'inè tswe nî ñghirə maa ajàn a ŋkwerə mîi mē mi tswe ñŋkonə aà. ²⁶ Aâ ànnù yîi mē kaa mē sî aa adàn dànè bu'usə ŋkhə, kaa ŋki'î kîi ñfuu aà ñfə'è. ²⁷ Mē fùu ibìnnú gha, ntswa nyigə, mē mbè mē wa'à ka nswonə nî ànnù Nwî a mbo bādàn, nyi bāñnè ñsaa miyàrinè mi ŋgu'u myâ.

10

Awà'àsè ñlonə ŋgha'asè mîŋkobè

¹ Bîlîm bâ, mē lòo mē tâ nî zi mē, bîtà bi bîtaà bi'inè bi lə si yònə mbà'â ya ì kusè waa bo kî ntoo Ŋki miyaa yî Bagitə wâ. ² Mbè yîi mē bo lə si yu'unə nî Moses, ñyonə nî mbà'â ya ŋki too ŋki miyaa wa aa, a tigè mbè aa ñkî yîi mē bi lə mbòonsè ñkwerə tâ tigə tswe a nji'î mikòrə Moses. ³ Bo bî tsim bî lə nji miji mi Azwî; ⁴ ŋki nno ŋkî Azwî, ñlonə mē ŋki wa yîi mē bi lə nno aa, ì lə mfè'è aa nî Ngò'ò Azwî yîi mē ì lə si yònè waa laà, mbè Kristo aà. ⁵ Ka mē a lə mbè ma laa aa, bo bî ghà'atè lə ñghirə ñnnù jîi mē kaa Nwîŋgònə à

le wa'à ghu doritè; a bê ñji'i ànnù yii mə bo bî ghà'àtè le ñkwokə nja'anə a nta'a miwèè miwèè aà.

⁶ Ìnnù majú i wà'àsè nî yi'inè aa mə tâ bî'inè tsuu ki yè'ètè a ñghirê ibi tsó mə bo le ñghirè aà. ⁷ Nî tsuu mîñkobə ki mii tsó mə bo bî mɔ'ɔ le si mii aà; ñloŋ mə bi laa ñwà'ànè a mûm àñwà'ànə Nwî mə, “Bè byà le ntswe nsye a nji ñki no, mbiinə ntigə mbenə.” ⁸ Bî'inè tsuu mibì mi nû mî'inè nî àtsùurè fa, tsó mə bo bî mɔ'ɔ le ñghirè, ñdùù waa, ñtsù'ù mighum mi mbaa ntsò tarə bi wô a ñjwi yî m̄fùurè ñkwokə aà. ⁹ Bî'inè tsuu a Mmà'àmbi i kwà'ànè, tsó mə bo bî mɔ'ɔ le ñkwà'ànè yi, a too no i zwitè waa aà. ¹⁰ Nî tsuu ki nurikə kə ki ghàantè tsi'i tsó ajànə mə bo bî mɔ'ɔ le ñghirè, Nwî a too Angel Nîwo wa, a zî ñzwitə waa aà. ¹¹ Ìnnù ma jú i le mfè'è a nu bo aa a ñwà'àsə àbùgə bê, bi kî ñwà'ànè aa a ndi'itə yi'inè. Nloŋ mə bî'inè tswe aa a noò yii mə nòò ñlwî'î mbi à kà mē aa ñkoontə aà.

¹² Mbə yii mə a bə ma mùu ajànə aa, a ku'unə mə tâ ñù yii mə a m̀òntə mə yu təə aa, tâ ka ntsyesə mbi'ì a ló ñwo. ¹³ Kaa àkwà'ànə yî tsu a burə tì a mbo bù tì zì yii mə kaa a leè wa'á a mbo bə bî mɔ'ɔ ghèè, Nwîngòŋ a lèè nî ñkà'á yî, kaa mbə a wa'à mà'àtə mə tâ àkwà'ànè à kuu a nu bù yii mə a tsyatə m̄t̄t̄ muu. Lâ a ni akwà'ànə yii mə i zì a nu bù aa, a kii mfa ni m̄an̄j̄i yii mə nì ka khè ghu aà, tá tâ nì zi m̄an̄j̄i yii mə mbə nì tswá ñt̄t̄i ghuu ghu.

¹⁴ Ma mùu ajànə mbá bilim bá bii mə m̄è kòŋə aa, nì ka ñkhə a ñka mmii m̄ikobə. ¹⁵ Mə ghàà a mbo bù aa tsi'ì tsó bə bii mə bi tswe nì m̄tsyè; mbə nì tse kyəsə atú yuu nî ànnù yii mə mə swoŋ aa sigìnè.

¹⁶ Ndòŋ m̄b̄ōnè ya yii mə bî'inè no mfa nî m̄bi'ikə a mbo Nwî aa, ì si aa yi'inè a mûm àləə Kristo boonsə aa ε? Abaa ya yii mə bî'inè kii mbatə aa, a si aa yi'inə kii mboonsə a nî m̄b̄in̄ú Kristo aa ε? ¹⁷ Tsó mə abaa ya a nî tsi'ì yî fùurè, bî'inè bii mə bi gha'atə ñkurə nì abaa ya yî fùurè aa, bi tigə aa m̄b̄in̄u yî m̄fùurè.

¹⁸ Nî wa'atə baIsrael, tsó mə bo le si fa nî ñjoo mmà'à nî Nwî ghu ñkii nji nî ñjoo ma jya ji mɔ'ɔ aa, ñjoo mà jú i le wa'à nî waa aa boonsè boonsè a mûm ànnù Nwî aa ε?

¹⁹ Mè swoŋə ma yû ànnù, ñswoŋ aa mə akə aa ε? Mə m̄aji mii mə bi mà'à m̄ñkobə ghu aa à nî àyoò tsu aa ε? Kè f̄ñkobə fii mə bi mii aa, à ki mbə ayoò tsu aa ε? ²⁰ N̄gan̄! Ànnù yii mə mə swoŋ aa, à nì mə, bi yi mfa ñjoo jù a mbo m̄ñkobə, bi fa aa a mbo b̄idemon, kaa bi si aa a mbo Nwî fa. Kaa m̄è si lòò mə tâ bu b̄idemon boonsə ànnù. ²¹ Kaa mbə nì wa'à kà no nî ñdòŋ Mmà'àmbi ñkii nno nî ñdòŋ

bìdemon. Kaa mbə nì wa'à ka nji nì a atetě Mmà'àmbi ñkii nji nì a atetě bìdemon. ²² Bì'inè ka twəbə a aghè'èné nton Mmà'àmbi aa é? Bì'inè moontə mə bì'inè tii ntsyà yi aa é?

²³ “Mbə ò tse ghìrə ìnnù tsìmè,” lá kaa à si ìnnù tsìm jii mə o ghìrə aa, mə mbə i kwetə ñù bə. “Mbə ò tse ghìrə ìnnù tsìm,” la kaa si ìnnù tsìm jii mə o ghìrə aa mə mbə ghìrə ò kwe ntinsè a mum Mmà'àmbi bə. ²⁴ Tá ñù yí mò'ò yí mò'ò tsuu tsi'í ànnù yii mə a bònè nii aa ki lòò, mbanjə ñka nlò bə ìnnù jii mə i ka kwetə ndim yí aà. ²⁵ Ji nǎ miji bo bì mbà yii mə bi fèè a mitaa, ntsuu ibetè jii mə i ka ki ghìrə tá mǎntii muu ka ns sa'a nì ghuu aa ki betə. ²⁶ Nlon mə, “Mbì yu ntsim bo bì ñjòò tsim jii i tswe ghu aa, à nì jì Mmà'àmbì.” ²⁷ Mbə ñù yii mə à si mu Kristo bə, mbə a twonə ghuu a nda yu mə tá nì zi nji, nì bii ñghɛɛ, nì ji àyoo yii mə à fa a mbo bù aa, ntsuu ibetè jii mə mbə i ghìrə mǎntii muu ká ñsa'a ghuu aa ki betə. ²⁸ La mbə ñù a swon a mbo bù mə, “Miji muà, à nì miji mii mə bi ma'a aa bɔnwí ghu,” nì tsuu ji, nlon ñkwitu ñù wa yii mə à swon a mbo bù aà; nlon mə mbə a ghìrə ñtii ñù i sa'à yi. ²⁹ Kaa mè si aa a mǎntii muu swonə, mə bǎnjè ñswon aa ntii ñù wa mə à swon annù ya a mbo bù aà. Mbə ànnù yii mə ñù yí mò'ò a mòòntè, mbə a kǎj mə ta mè tsuu annù yii mə mə kǎj ñghìrə, ghìrə aa a ya aa é? ³⁰ Mbə mè ji ayoo yii mə ji aa, mfa mbi'ikə a mbo Nwí, bi fá ìfirè gha nlon miji mii mə mè ji mfa mbi'ikə aa é?

³¹ Mè swon a mbo bù mə, kè nì ká ñji ji, kè nì ká ñno no, kè ànnù tsu yii mə nì ghìrə aa, nì ka ñghìrə ìnnù tsìm a ñgha'asə ñkum Nwí ghu. ³² Nì ka ntsyəsə mbi'ì nì ló ñghìrə ñù tsu a wò, kè ñgàn a bə ñù baYuda, kè ñù àtoo dàn, kè a bə bə ñghòtə bə bi Nwí. ³³ Nì ka nywe'etə ñghìrə tsó mè, a ajàn yii mə mə kii ñgaansə nì mǎntii ma mə mbə bə bitsim ká ñdoritə nì ìnnù tsim jii mə mə ghìrə aà. Nlon mə kaa mè si aa tsi'í ìnnù jii mə i bòn gha aa ghìrə, mbanjə ñghìrə aa bə ìnnù jii mə i ka bòn bə bí ghà'àtè, tá tá bo nyweenə.

11

Ñwè'è àyoo a atu a noò ñtsà'àtə Nwí

¹ Nì ka ñe'esə nì ghá tsó mə mə ñe'èsə nì Kristo aà.

² Mə beentə ghu nlon mə nì wa'atə nì gha ñkii ñje'esə nì gha nì ìnnù tsim ñkii nləə nì ìnnù tsim tsi'í ajàn mə mè le ndi'ì a mbo bù aà. ³ La mə lòò mə tá nì nanjə nzi siginè mə, Kristo à laa mbə atu a mbo ñumbǎnjə ntsim, ñumbǎnjə wa a kǎ mbə atu a mbó ñgwé yí. Nwí a kǎ mbə atu a mbo Kristo.

⁴ Maa ajàn, ñumbǎnjə ntsim yii a tsà'àtə Nwí, kè ñswonə

nî ñtoò Nwĩ ñso atsè'ətu aa, a ðìrìsè aa atu Kristo yĩ à ni atú yi aà. ⁵ Lá mànɣyè yĩ mə a tsà'atə Nwĩ kə ñswonə nî ñtoò Nwĩ ti kwerə àtú yi aa a ðìrìsè aà àtu ndoò yĩ yĩ à ni atu ghu mbo aà, ñlon mə a tigə mbə aa tsi'ĩ tsò à kɔɔ àtu yi. ⁶ Mbə mànɣyè a tuu atú yi ki kwerə, a bɔŋ mə tá à kɔɔ. Mbə a ki mbə mə à nî ànnú ndìrətu a mbo mànɣyè a ŋkɔɔ àtú yi, a bɔŋ mə tá à ka ŋkwerə. ⁷ A laa ŋkú'ùnə mə tá ñumbâŋnə tá à tsee atsè'ətu ki sò, ñlon mə à tswe aa nì mərə Nwĩ ŋki mbə ñigha'a ni Nwĩ aà; lá mànɣyè à bə aa ñigha'a ni ñumbâŋnə. ⁸ (Ñlon mə kaa à le ŋwa'a ñumbâŋnə a nu mànɣyè fə'è. Lá mànɣyè à le mbàŋnə ñlo aa a nu ñumbâŋnə. ⁹ Kaa Nwĩ à le ŋwa'ă ñumbâŋnə ŋki nnaŋsə aa a mbo mànɣyè. Lá à le mbàŋnə ñnaŋsə mànɣyè ñlon aa ŋgaa ñumbâŋnə.) ¹⁰ A nî ñji'ĩ ànnú yĩ mə a bɔŋ mə tá mànɣyè à tswe nî àlènsə* a atú yu aà, ñlon aa ŋgaa baangel. ¹¹ (Ka mə a bə laa, a múm ñtswənti'ĩ yĩ'inə a mum Kristo, kaa mànɣyè à sɪ aa atu yu təə kaa ñumbâŋnə a wa'ă aa atu yu ki ntəə. ¹² Tsó mə mànɣyè à le nlò aa a nu ñumbâŋnə aa, a ñumbâŋnə aa a bəŋnə ñtigə njwe ni mànɣyè. Maa ajàŋ, ñnnú jú tsim i lò aa mbo Nwĩ.)

¹³ Nì lentə tsi'ĩ bù bîmbɔŋə mə a ku'unə a mbo mànɣyè a ntsà'atə Nwĩ ti kwerə àtú yi aa ε? ¹⁴ Nì bə yə ajàŋə mə Nwĩ à le naŋsə mbi aa bɔŋ a sɪ ði'ì aa mə à nî ànnú ndìrətu a mbo ñumbâŋnə a nləə ñnɔŋtú ji tá i sa'akə aa ε? ¹⁵ Lá mbə ñnɔŋtu mànɣyè i sa'akə, i wa'à bəŋnə ñzi aa bə ñigha'a ghu mbo aa ε? Nlòn mə ñnɔŋtu mànɣyè i tswe aa mə tá à ka ŋwe'ε tsó àtsə'ə. ¹⁶ Mbə ñu tsu à loɔ a ŋka nligitə ma yú ànnú, a zi mə kaa bɪ'ĩ kə ñghòtə sɪ nì nɔŋsə yĩ dən tswé ñlon annú ntsà'atə Nwĩ.

Ntarə Mmàmbi

¹⁷ A nì juà ñdì'ì mə i yònə aa, kaa mə sɪ ghuu bù mbeentə ñlon mə a yi mbə a noò yĩ mə nì zi a ntsà'atə Nwĩ aa, nì ghirə aa bə ñnnú jii i zĩ nî ñgi'ì, kaa wa'à nì aa nì bɔŋ zĩ aà. ¹⁸ A nî ànnú yi ntsyàmbi, bi swon a mbo mə mə, nì yi mbòontə aa, nì yatə ghuu ntswe a njim a njimə, mə mɔontə mə ma yú ànnú mə mə yu'ù aa à tse bə annú ñŋkonə. ¹⁹ (Lá ànnú ayatə a tswe nì m̀fè'ε a titi bù ta tá bə bii mə bi ghìrə annú yĩ a tsinə aa tá bì naŋsə mfə'ε ntəə tá bì yə.) ²⁰ Nì yi mbòontə ti ji aa kaa nì wa'ă aa ntarə Mmà'ambi wa jî. ²¹ Nlon mə nì yi ti ji aa, ñu ji aa bə mii miji, ñu yĩ mɔ'ɔ a bəŋnə ñtswə nî ñji, ñu mɔ'ɔ a nô mbaanə. ²² Ma yú a tsya aa la aa ε? Nì sɪ nî ñdùgə juu tswé a ŋka nji ghu kii nno

* **11:10** Atsə'ə ya yĩ mə a tswé ghu atu aa a bə aa àlènsə àdà'à yĩ à tswe nì yu aà, kə àdà'à yĩ mə bi tswe nì yu ghu atu aa.

aa ε? Kè a banne mbònhè aa mē tâ nì ka ntsa'a nì ñghòtè, ndirisè nì àtu bè bii bi bon ñjoo aa ε? Nì lòò mē tâ mē swon mē akè a mbo bù ñlon ma yú ànnù aa ε? Mè beentè ghuu aa ε? Ñgan kaa mè ka wa'à beentè!

²³ Nlon mē ànnù yii mē mē swon a mbo bù aa, mè le ñkwere aa a mbô Mmà'àmbi, mē Mmà'àmbi Yesu, nītugè wa mē bi le mfèè yi aa, à le nlògè abaa, ²⁴ mfa mbi'ikè, mbatè, ñswon mē, “A nì ìbii nù ghâ i ghuà, yii mē mè ka fa a atu bù aà. Nì tigè ñghirè ma mùu ajàn ñwa'atè nì ghâ.” ²⁵ A ñgìñ ñgìñ, à le ñki nlògè ndon a noò yii bo le mmànse ñji aa, ñswon mē, “Ndon yuà, à nì àkàà yì fii yii mē Nwì à wàrè bú bo nì àlèè nù ya aà. Nì ka ñghirè ma mùu ajàn a ñgòñ bìnòò bitsim bii nì no aa, a ñwa'atè ghâ.” ²⁶ Ma la di'i mē ñgòñ bìnòò bitsim bii nì kurè nì àbaa ma yú, ñkii nno nì ñdon mà yù aa, nì làansè aa annù ñlon niwo nì Mmà'àmbi nywe'e noò yii mē à ka yi bú bhè aà.

²⁷ Maa ajàn, ñù yii mē a kurè abaa yù ñkii nno nì ñdôn Mmà'àmbi ya a nì mánji yii mē à sù ku'unè aa, a wò aà ànnù nì ìbiiinu Mmà'àmbi nì àlèè nù yi. ²⁸ Tâ ñù yì mò'ò yì mò'ò tâ à ka nlentè nì ìbiiinù yi mbon ki kurè nì àbaa ya kè kii nno nì ñdon yâ. ²⁹ Nlon mē ñù à bè ji kii nno, ti zi mē à bè aa ìbiiinu Mmà'àmbi bèè bon à ji ñki nno mbe'e aà ñdòò. ³⁰ A nì ñji'ì ànnù yii mē bè bí ghâ'atè a titi bu bi tigè ìborèkè bē, bi mò'ò ghòònkè, le bi ghâ'atè kì mē ñkwokè aà. ³¹ A laa bè mē bi'inè lèntè mibii mi nù mi'inè ya'a, bèè bon kaa ñjò Nwì ì si a nu bi'inè kuu. ³² La Nwì a ññ ñgi'ì a nu bi'inè ñtsisè nì yi'inè tsitsòn aa mē tâ bi'inè yi tsuu bi'inè bi mbi a ñjim bwe.

³³ Maa ajàn mbá boo bi maà, nì yi mbòontè a ñji miji mi Mmà'àmbi, nì yu'utè bē bí mò'ò. ³⁴ Bèè mē ñji i ti yanè ñù, a foò ñji a nda yu, mē tâ nì tsuu banne bòontè aa a mbè'è ñdòò Nwì. A ñghèè nì ìnnù ji mò'ò jya, mē ka yi di'itè ghuu ghu a noò yii mē mè ka yì zì aà.

12

Mitèñnè mii mē Azwì a fa aà

¹ Lá ñghèè nì mitèñnè mii mē Azwì a faa aa, bilim mbà, kaa mè si lòò mē tâ nì tswe ti zì. ² Nì zi mē noò wa mē nì le mburè ti a Kristo ti zi aa, bi le mbwe'esè ghuu nì bi mánji bí ghâ'atè, ñlògè nì ghuu ñghirè nì kâ mii nì ìku minkobè. ³ Mbèè mē a bè maa ajànè aa, mē lòò mē tâ nì zi mē, ñù yii mē à tswe nì Azwì Nwì aa, kaa mbè a wa'à swon mē, “Nòò a atu Yesu.” Kaa mbè ñù wa'à kì ñswon mē Yesu à nì Mmà'àmbi ti ghâ à tswe nì Azwì Nwì.

⁴ Mìtèḡnè mǐi mē Azwǐ a fa aa, mi tswe aa a bəŋ bəŋè, lâ mi lô aa tsi'í a mbô Azwǐ yí fùùrè. ⁵ Mìfà'à mǐi mē bǐ'inè fà'à ni a mbo Nwǐ aa mi tswe aa atu atú, lâ bǐ'inè fà'à aa tsi'í a mbo Mmà'àmbi yí ñfùùrè. ⁶ Bìmânjǐ bǐi mē bǝ fà'a a mbo Nwǐ aa, bi tswe aa a atu tú. Lâ bímânjǐ bi afà'à ma bú bitsim aa a fâ ni Nwǐ yí ñfùùrè, a bə yu yǐi mē a ghirè ifà'à bē bitsim i gheè aà. ⁷ Azwǐ a fa ni ìnnù ma jú a atu tu a mbo ñù yí mǝ'ǝ yí mò'ǝ mē tâ kwetə bē bǐtsimè. ⁸ Bi fa a mbo ñù yí mò'ǝ, ñtsya a ñjǐmē Azwǐ mē tâ à ka ŋghaa ni ñìghàà mi mǐtsyè, m̀baŋnə mfa ni a mbo yǐ mò'ǝ mē tâ à ka ntǝ'ǝtə ñìghàà ni Nwǐ. ⁹ Tsi'í Azwǐ ma yú a fâ ni àbǐintǐi a mbo ñù yí mò'ǝ, m̀baŋnə mfa a ŋka ŋghùrə bē a mbo ñù yí mò'ǝ. ¹⁰ A ghirè ni mē tâ ñù yǐ mǝ'ǝ ka ŋghirə ñi ìnnù jǐ yǝyerə. Yǐ mò'ǝ a ka nyu'u ñi ñtoò Nwǐ ñswonə, a mbo yǐ mò'ǝ, a ghirè mē tâ à zi kwensə a tǐtǐi ìzwǐ bo bǐ Azwǐ Nwǐ, a mbo yǐ mò'ǝ, a ghirè mē tâ à zi ŋghàa m̀ìghàà mǐ fǐi, ñki mfa a mbo ñù yǐ mǝ'ǝ m̀tèḡnè mǐ ntǝ'ǝtə ñji'í m̀ìghàà mǐ fǐi mà mú. ¹¹ Mìtèḡnè ma mú mǐtsim, mi lò aa tsi'í a mbo Azwǐ ma yâ, a fâ ni a mbo ñù yǐ mò'ǝ mò'ǝ, a ajàn yǐi mē à kòŋè aà.

Idigə nu jǐ ghà'àtə a múm m̀bǐnnù yǐ ñfùùrè

¹² Ajàn yǐi mē m̀bǐnnu ì ni yǐ ñfùùrè m̀baŋnə ntswe ni ìdigə ñnu jǐ ghà'àtə aa, ñki mburə ka ki bə tsi'í ìdigə nu m̀bǐnnu ya aa, a ñi ŋǧǧ ŋǧǧ ajàn mē bǐ'inè ni a nnòò lâ m̀bə ìbǐnnu yǐ ñfùùrè a mum Kristo aà. ¹³ Nlon mē bǐ'inè le ŋkwərə aa ñkǐ Azwǐ yǐ fùùrè a ŋkuu a mum m̀bǐi nu yǐ ñfùùrè. (Kè ò bə ñù baYuda, kè ò bə ñù baGrikia, àbù'ù kè ñù yǐi à sǐ abù'ù bə.) Nwǐ à le ŋki ŋghirə bǐ'inè bitsim no aa Azwǐ yǐ fùùrè.

¹⁴ Kaa m̀bǐnnu ì sǐ aa ñi àdigənu yǐ fùùrè tswé, ì tswe aa ni ìdigənu nnòò nòò. ¹⁵ Mbə a bə mē àkòrè a swon mē, “Mbə yǐi mē kaa mē sǐ abo bə aa, kaa mē sǐ adigənu bə,” Kaa ma ya mbə a wa'à ghirè mē tâ à tsuu adigənu bə. ¹⁶ Mbə a ki mbə mē àtòŋnè a swon mē, “Mbə yǐi kaa mē sǐ ñilǐ'i bə aa, kaa mē sǐ adigənu bə,” Kaa ma ya mbə a wa'à ghirè mē tâ à tsuu adigənu bə. ¹⁷ A laa bə mē m̀bǐnnú ñtsim à ni ñilǐ'i, boŋ ì ka tǐgə yu'u ñi ìnnù aa mē akə aa ε? A laa bə mē m̀bǐnnú ñtsim à ni àtòŋnè, boŋ ì ka tǐgə lùmsə aa mē akə aa ε? ¹⁸ Lâ ajàn yǐi mē bə aa, Nwǐŋgòŋ à le nnanşə ìdigənu nnǐŋ a m̀bǐnnu aa yi mǝ'ǝ yi mǝ'ǝ a ajàn yǐi mē à kòŋè aa. ¹⁹ Ìdigənu màjú tsim i le mbaa bə aa tsi'í yǐ fùùrè, boŋ m̀bǐnnu ì lo fə aa ε? ²⁰ Lâ ajàn yǐi a bə aa, ìdigənu ì gha'à, lâ m̀bə m̀bǐnnu yǐ ñfùùrè.

²¹ Kaa mbə nìli'i wa'ă a mbo àbo swonj mə, "Kaa mə si nòo lòò." Kè àtu a swonj a mbo m̀kà'̀a mə, "kaa mə si nòo lòò." ²² Njanj kaa a si maa ajàn bə, nlonj mə idigənu jii mə i bənjnè ñkirə tsi'ĩ tsò i bərə aa, à bənjnè mbə jii mə kaa mbə mbìinu i wa'̀a fà'̀a ti ju. ²³ Idigənu jya jii mə bĩ'inè lèntè ni mə kaa i si nanjsè ñkò'̀onə aa, à bənjnè mbə jii mə bĩ'inè lèntè siginè. Jya jii mə bĩ'inè si lòò mə tâ bì ka nyə aa bĩ'inè lèè siginè. ²⁴ Lâ idigənu jya jii mə i bonj a nyə aa, kaa bĩ'inè si kànjtè. Lâ Nwĩ à bənjnè nnanjsə idigənu aa a ni mánji yii mə àghu'usè yí wè a bənjnè ñghèè ní idigənu jya jii mə bi mòontè ni mə kaa i si kò'̀onə aà. ²⁵ A ghìrə ma laa mə tâ àfa'anè tsee a titii idigənu tswe, tâ idigənu jya bənjnè ka nlentè ní waa bo ni bo. ²⁶ Adigənu ya yí mò'̀o a laa bə ki yu'u nyanjə bonj mbìinu yá ñtsim i yu'u ní ñyànə; mbə a bə mə adigənu ya yí mò'̀o a kwèrə ñghu'usè bonj ibiinu wa tsim i tswe ni nìdorè.

²⁷ Tsìtsòn, a mbo bù, ni laa mbə mbìinú Kristo. Nù yí mò'̀o yí mò'̀o a bə àdigənu yí mò'̀o maa mum mbìinú. ²⁸ Nwĩngòn à tsò'̀o bə a múm ndánwĩ m̀fa itu m̀fà'̀a a mbo bo. A lòginè ntso'̀o ñgǎntoo Kristo, ñyontə ní ñgǎntòò ji, ñka nyontə, ntso'̀o ñgǎndi'̀i ñghàà ni Nwĩ, ñka nyontə, ntso'̀o bə bii bi ghìrə innù jĩ yèyerə, nyontə ni bə bii mə bi ka ki ghùrè mighòò, ñki ntso'̀o bikwetè, bĩtsyàsè a ndánwĩ, bo bi bə bii mə bi ghàà mighàà mí fi aà. ²⁹ A ni bə bĩtsim mə bi bə ñgǎntoo Kristo aa é? A ni bə bĩtsim mə bi yu'u ní ntoò Nwĩ nswonjə aa é? A ni bə bĩtsim mə bi di'̀i ni ñghàà ni Nwĩ aa é? A ni bə bĩtsim mə bi ghìrə ní innù jĩ yèyerə aa é? ³⁰ A ni bə bĩtsim mə bi tswe ni m̀təñnè mi Azwĩ a ñghùrè mighòò aa é? A ni bə bĩtsim bii mə mbə bi ghaà mighàà mí fi aa é? A ni bə bĩtsim bii mə mbə bi to'̀otè mighàà mí fi mà mú aa é? ³¹ A ku'unə mə mbə ni ká nyə'ətə a ntswe ni m̀təñnè mi Azwĩ mí kò'̀onə. Lâ mə ka ghèè ní mbĩi a ndi'̀i mánji yí mò'̀o yii mə à bɔñ ntsyàtə a mbo bù.

13

Akòñnè

¹ Mbə mə zĩ ñghaa mighàà mi bə fàa mbi bo bi mighàà mi baangel, ñtsuu ní àkòñnè tswe bəə bonj mə bə aa tsò ñjənj yii mə bi bu'u, kè ñjoo jĩ kòò jii mə bə bi kwagə aà. ² Mbə mə tswe ni àdà'̀a a ka nswonj innù tsi'ĩ tsò ñgǎntoo Nwĩ, kè ntswe ni m̀tsyè a nzĩ innù jĩ lèəntə tsim; kè tswe ní àbiintii yii mə mbə a mwugè m̀nta'a ñghèè nte'̀e a adigə danj, kaa wa'̀a ní àkòñnè bənjnè tswé, bonj mə bəə aa tsi'ĩ àyoo danjè adànə. ³ Mbə mə te'̀e ñyatə njoo já tsim, kè m̀fa ibiinu gha

mə tã bì tɔɔ nzwitə, ñtsee nĩ àkòŋnè i tswé, bəə bon̄ kaa ma juù ìnnù m̀bə i wa'à gha nĩ ànnù tsu kwetə.

⁴ Akòŋnè à nĩ ànnù ntswântii, ŋki ŋka ŋkakə ànnù bə bi mo'ó; kaa àkòŋnè a si nĩ àghè'ə̀nə, kə ànnù ŋŋee nu tswé; ⁵ kaa àkòŋnè a si tərè, kə ŋghaa ni m̀ighàà mi atsa'à. Kaa àkòŋnè a si lòò mə tã bì ka nyu'u aa tsi'ĩ à yii annù; Kaa a si wàŋsə ñlwisə nĩ ñtòŋə, kə ñləə nĩ ìbi a ntii yu a nu ñù; ⁶ kaa a si doritə a nĩ ìnnù jĩ bĩ, m̀ban̄ŋə ndoritə aa a nĩ ìnnù jii mə à ni annù nĩkoŋ aà. ⁷ Kaa àkòŋnè a si kaa a ŋkwərə ìnnù tsim̄ jii mə i tsi'ĩ nii laà, kaa wa'à kaa a mbii nĩ ìnnù tsim̄ jii mə a yu'u aa, kə a mbe àjàŋ mə mbə ìnnù ma jũ i fe'è m̀boŋ aa, kə a ntswa nĩ ñtìi yi nĩ ìnnù tsim̄ jii mə tsi'ĩ nii aà.

⁸ Akòŋnè kaa a si nĩ ñlwĩ'i tswé. Ìnnù tsi'ĩ tsó ñyù'ú ñtoò Nwĩ ñswonə, i ka yĩ tsyà; tã ìnnù ŋghaa m̀ighàà mĩ fii tã à lwi'ĩ; tã ànnù nzi ìnnù jĩ ghà'ətə tã à tsya. ⁹ Nlon̄ mə m̀itsyè mii bə tswé ni muu aa kaa mi si luù. Kaa ntoo yii mə ntoo Nwĩ kwərə ŋke'ənə aa kaa i wa'à kii ñtsinə mme; ¹⁰ Lá nòò wa mə ìnnù jii mə i kɔ'ɔ nluu aa i ka yĩ zĩ aa, tã ìnnù tsim̄ jii i si kɔ'ɔ nluu aa tã i me. ¹¹ Nlon̄ mə nòò yii mə le mburə m̀ŋkhə aa, mə le si ghàà aa m̀ighàà mi b̀ŋkhə, àtũ ya a le si fà'à aa tsi'ĩ tsó yĩ m̀ŋkhə ìm̀òntə ja i kĩ m̀bə aa tsi'ĩ tsó jĩ m̀ŋkhə; nòò yii mə le ŋkwe ntigə ndii aa, mə le ŋkentə a ŋghirə ìnnù tsó b̀ŋkhə. ¹² Tsĩtsòŋ, bĩ'inə yə nĩ ìnnù aa tsi'ĩ a awurìsə, tsó àjàŋ mə ñũ a yə nsĩ yi a m̀m̄ ñkè'è aà, a yi ti bə a n̄im, bĩ'inə yə ni ñsi ni ñsi. Tsĩtsòŋ, mə zĩ ànnù aa tsi'ĩ a tii tii; lá mə ka yĩ naŋsə zi tã à luu tsi'ĩ tsó àjàŋ yii mə Nwĩ à zi ìnnù tsim̄ ñlonə gha aà. ¹³ Maa àjàŋ, ìnnù juà jĩ tarə i tigə ñlwi'i: Mbə annù abiiintii, ànnù ñlon̄ ìnnù jii bĩ'inə be aa bo ànnù akòŋnè; a ni ìnnù ma jũ jĩ tarə, ànnù yii a tii ŋkɔ'ɔ ŋko'onə aa, à nĩ àkòŋnè.

14

Mitəŋnè mii mə mi kɔ'ɔnə à titii ŋghòtə aà

¹ Akòŋnè à nĩ ànnù yii mə mbə ni kã ŋgaansə nĩ m̀itii muu a ntswe ni yù aà. Ni ka naŋsə nyə'ətə a ntswe ni m̀itəŋnè mi Azwĩ, ŋka naŋsə nyə'ətə ni tsi'ĩ ñtswe ni m̀itəŋnè a yu'ù ñtoò Nwĩ nswonə ni a mbo bə. ² Nù yii mə a ghàà m̀ighàà mĩ fii aa, kaa à si aa a mbo bə ghaa, a ghàà aa a mbo Nwĩ. Nlon̄ mə kaa ñù tsù à si annù ya mə a swon̄ aa yu'u. A b̀an̄nə swon̄ aa ìnnù jii mə i læntə nĩ àdà'a Azwĩ Nwĩ aà. ³ Nù yii mə a b̀an̄nə ŋkwərə nĩ ñtoò Nwĩ ŋke'ənə ni a mbo bə aa, a kwetə nĩ waa mə bo ka ŋkwe, ndiintə nĩ waa, ŋkii nlə'ətə nĩ m̀intii myaa. ⁴ Nù yii mə a ghàà m̀ighàà mĩ fii aa,

a kwetə ìbiinú yi. Lá nù yíi mə a kwerə ní ñtoò Nwĩ ñkɛ'ɛnə aa a kwetə aa ñghòtə tá ì ka ñkwe.

⁵ Mè kòntə mə mbə bù bitsim zí ñghaa mighàà mí fii; lá mbañnə nnañsə kòntə mə tá nì zì a ñka nyu'u ntoò Nwĩ ñkɛ'ɛnə a mbo bə. Nlon mə nù yíi mə a yu'u ní ñtoò Nwĩ ñkɛ'ɛnə aa, a ghìrə aa annù yíi mə a tinsə aa, ntsyatə nù wa yíi mə a ghàà mighàà mí fii aà; lá mbə nù a tswe ghu yíi mə mbə a yu'u mighàà mya ntɔ'ɔtə a mbo ñghòtə bon a bɔñè ñlon mə a ka ghìrə bo ka ñkwe.

⁶ Bɔɔ bi maà, nòò wa mə mè lɛ nzí a mbo bù aa, mè lɛ mbaa ki lògè mighàà mí fii i ghàà a mbo bù nì mu bon mbə mi kwetə ghuu aa ɛ? Mbə mè kwetə ghuu aa mə akə mə mbə mè tsuu ki tɔ'ɔtə ní ñnnù jì lèntə bo bì ñighàà nì Nwĩ a mbo bù, ñkii nkwerə aà ñtoò Nwĩ ñswonə kə ñkii ndi'i nì annù a mbo bù aa ɛ? ⁷ Bì'inè lògə njoo mbu'u mìkòò tsi'í tsó ñbàñ kə ñlòn nì bù'ù mə à ní njoo jii mə kaa i sɛ ntíi tswé aà; mbə nù zì ñjì ikòò ya aa mə akə mə mbə i tsee ki nañsə fè'ɛ laa aa ɛ? ⁸ Mbə tsi'í ñtàn ñtsò, mbə bi tuu tɔn tá ì fè'ɛ nlaa, bon mbə bə zì aa mə akə ntañtə nú jyaa nlon ntsò wa aa ɛ? ⁹ A ki mbə aa tsi'í ma mùu ajàñ a mbo bù mə mbə nì ka ñghaa mighàà mí fii mii kaa bə si yu'u aà, ñlon mə mbə bi zì ànnù yíi mə nì swonə aa mə akə aa ɛ? O bə ki ghàà maa ajàñ bon o ghàà tsi'í a mbó ñfə'è. ¹⁰ A laa mə mighàà a mbuu mbuu mi tswe fàa mbí. Kaa nì tsu nì wa'à ghu tswe mə bi ghàà nù tswé ti yu'ù. ¹¹ Lá mbə mè tsuu ñighàà ñii ñjù a ghàà aa ki yu'u bon mè ka bə aa tso nù atoo ghu mbo tá à ki mbə tsó nù atoo a mbo mè. ¹² Maa ajàñ tsó mə nì to nì ntswe nì mìtəñnè mi Azwĩ aa, nì ka nañsə nyə'ətə aa bə mìtəñnè mya mə mi ka ki kwetə ñghòtə tá ì ka ñkwe.

¹³ Maa ajàñ nù yíi mə a ghàà mighàà mí fii aa, tá à ki nañsə ñka ntsa'atə Nwĩ mə mbə Azwĩ Nwĩ a ghìrə yu zì àjàñ yíi mə mbə yu kii ñka ntɔ'ɔtə.

¹⁴ Lá mbə mè ka ntsa'atə Nwĩ nì ñighàà ní fii bon a tsà'atə tsi'í àzwí yá, kaa mìtsyɛ ma kaa mi wa'à nì ànnù yíi mə mə swonə aa bəñnè ñzi. ¹⁵ Maa ajàñ mbə mè tigè ñghìrə mə akə aa ɛ? A bon mə mè yi ti tsà'atə Nwĩ a múm Azwĩ, mè kii ñka ñghaa nì ñighàà ñii mə nì laa a mìtsyɛ mè aà. A bon mə mè ki yəə ikòò a múm Azwĩ mè kii ñka nyəə nì ñighàà ñii nì laa aà. ¹⁶ Mbə ò ka mfa mbi'ikə a mbo Nwĩ tsi'í a múm Azwĩ bon mbə nù yíi à si annù zì aa a tigè mbeentə mə "Amen" aa mə akə nlon mə kaa si annù ya mə o swonə aa yu'u aa ɛ?

¹⁷ Atsà'atə Nwĩ yo ya mə o fa mbi'ikə a mbo Nwĩ ghu aa, a bə tɛ'ɛ bəñə bə mə akə bon kaa mbə a wa'a ñjù yí mɔ'ɔ

wa kwetè mē tā à ka ñkwe.

¹⁸ Mē fā m̀bi'ikə a mbo Nwĩ ñlonj mē mē zĩ ñghàa mighàa mĩ fii ntsyatè ghuu bitsimè. ¹⁹ Ka mē a bē ma mùu ajàn aa, mē bē tswe a m̀m̀m̀ ñghòtə boñ mē ka kònj mē mē ghàa mighàa mi ntaà mĩ mē laa a mitsyé mē aa, ta kwetə a ndi'itə bē bĩ m̀'̀'̀ ghu, ntsyatə a ñghaa mighàa mĩ bē si yu'u aa ñtsu'ù yĩ fùurè.

²⁰ Bɔɔ bi maà, nì tsee ki m̀òntə innù tsɔ bônkhê. Tā nì bē bɔɔ bĩ bɔrə aa tsi'ĩ a nì ànnù a ka ñghìrè innù jĩ bĩ. Lā m̀banjə ñka m̀òntə innù tsɔ bĩhĩ. ²¹ Nì zi mē bi ñwa'anə a mum nònjsə Nwĩ mē,

“M̀m̀à'ambĩ à swonj mē, mē ka lògə mighàa mĩ fii i ñiñə a ntsù bē bĩ mē bi ghàa mighàa mi itoo aa, tâ bi ghaa a mbo bē bú.

M̀è tɛ'ɛ ti ghàa bē maa ajàn aa, kaa bo wa'à kì ñyu'utə!”

²² Maa ajàn, ànnù ñghàa mighàa mĩ fii a tswe aa tsɔ àlensə a mbo bē bĩ kaa bi sì Kristo bii aa, kaa wa'à tswé aa a mbo bē bĩ bi bĩ mē aà. Annù ka nyu'u ntoò Nwĩ ñkɛ'enə kaa a si aa a mbo bē bĩ kaa bo burə tì Nwĩ bii aa tswé, a tswe a bē a mbo bē bĩ mē bi bĩ mē Nwĩ aà. ²³ Tsɔ mē a bē laà aa, a m̀m̀m̀ ñghòtə, mbə bē bitsim ka ghaa mighàa mĩ fii, bē bĩ mē bi si annù zi bi kuu yu'u boñ bi ka wa'à swonj mē nì baanə aà bàànə aa ɛ? ²⁴ Lā mbə bo banjə ñka ñkɛ'enə nì ntoò Nwĩ ya mē bo kwərə aa boñ mbə ñu yĩ à sì Nwĩ bii aa, kè ñu yĩ mē à sì ñu ñbò wàa yĩ m̀'̀'̀ bē aa, a zi ñkuu, boñ innù jya mē bi swonj aa i ka tswa yi, tâ à yə mē yu wò ànnù. ²⁵ Tā innù ló'òsə jii i tswe ghu m̀m̀m̀ ñtiĩ aa, tâ i fe'ɛ nyentə tâ à wo a nsye àkùu kuu, ntigə mmii nì Nwĩ, nnanjsə nswonj tâ à laa mē Nwĩ à tswe a titi bũ.

²⁶ Bɔɔ bi maà, ma mùu ajàn mē swonj aa mē akə aa ɛ? Nì yi mbòntə a adigə yi m̀'̀'̀, ñu yĩ m̀'̀'̀ a tswe nì ñkòò a nyəə, ñu yĩ m̀'̀'̀ a tswe nì ànnù a ndi'ĩ, ñu yĩ m̀'̀'̀ a tswe nì ñkii yii Nwĩ à kè'enə aà, ñu yĩ m̀'̀'̀ a ká ñghaa nighàa nì fii, kə a ká ñtə'otə nighàa ma nyâ, tâ innù ma jũ tsim mē nì ghìrè aa, i kwetə mē tā nì ka ñkwe. ²⁷ Mbə bē tswe nì ñghaa mighàa mĩ mfii, a ghàa tsi'ĩ bē bi baa, kè bi tarə, bi tì ghàa a ghàa tsi'ĩ ñu yĩ m̀fùurè a atu nòò; a yi ñghàa ñu yĩ m̀'̀'̀ a ká ñtə'otə. ²⁸ Bɛɛ mē ñu yii à ka tɔ'otə aa a tsuu ghu tswe, a bônj mē tā à tswe atsitsi wa a m̀m̀m̀ ñghòtə, ntigə ñka ñghaa tsi'ĩ a mbô ñbìnú yi bo bi a mbo Nwĩ. ²⁹ Tā bē bi baa kè bi tarə bii mē à nì ñgãntoo Nwĩ aa tâ bi ghaa, tâ bē bĩ m̀'̀'̀ kii ntigə nsanjə a atú yaa nì ànnù ya mē ñgãntoo Nwĩ jya i swonj aà. ³⁰ Bɛɛ Azwĩ Nwĩ a fi'isə annù yĩ m̀'̀'̀

ndi'i a mbo nù yĩ mò'ò, nù yĩi mē à tswe ghu mbèè aa, tâ yĩ ntsyambĩ wa a tigè ntswe atsitsi.

³¹ Nloj mē mbē nì ka nyu'u nī ntoò Nwĩ, ñkε'εnē yĩ mò'ò yĩ mò'ò, boj bē bitsim ka nyægē annū ghu tâ à kii ndiintē nī waa bitsimē. ³² Bē bii mē bē tswe nī mītējnē a ñka nyu'u ntoò Nwĩ ñkε'εnē aa, bi zī ntsù'ùnē àzwi ya mē bo tswe nī yu aà. ³³ Nloj mē kaa Nwĩ à si innū aa bùùrē bùùrē ghirē. Lā mbarjē ntajtē i zī aa nī mbōōnē.

Aā àjàj yĩi mē a tswe a noò yĩi mē bē bi Nwĩ a ñghotē ntsim boontē aā. ³⁴ A boj mē tâ bāngyē tsee kī ghàà a noò ñghotē nloj mē nōñsē kaa bi sī bii mē tâ bo ka nghaa a múm ñghotē. Tā bo ka yu'u nī ànnū yĩi mē bē bī mò'ò swōjē aa, a ajāj yĩi mē nōñsē baYuda a kii nswōjē aā. ³⁵ Bεε ànnū tsu yi ntswe yĩi mē bo lòò a nzi, bo biì mbetē biloò byaa a ndùgē. Nloj mē à nī ànnū ndirētū a mbo mājgyē a ñka ñghàa a múm ndānwĩ. ³⁶ A bē aa mē akē lē! Nī mòōntē mē ànnū Nwĩ a lē nlōginē aa a mbo bù kē nī bē aa tsi'ĩ bē bii mē nī lēē nzi ñkuu a mbo bù aa ε?

³⁷ Mbē nù tsù a mōōntē mē yu nī ñgāntōò Nwĩ kē yu tswe nī mītējnē mī Azwĩ Nwĩ, a zi siginē mē yuà ànnū mē mē ñwà'ànē a mbo bù aa i bē aa ndi'i Mmà'àmbi. ³⁸ Bεε nù tsuu ndi'i màyú kii bii, nī tsee annū yĩi mē a swōjē aa kī bii.

³⁹ Ndoò ànnū à nī aa mē, a bōō bi maà bā, nī ka ñgansē miti muu ñka nlōō nī a ñka nyu'u ntoò Nwĩ ñkε'εnē. Lā ntsuu kī tuu mē tâ bē tsuu mighàà mī fii kī ghàà; ⁴⁰ lā tâ bi ka ghirē innū tsim a nī mājji yĩi à kù'ùnē bi kī ñnanjē ntajtē aā.

15

Ajàj mē Kristo à lē nyweenē nī nìwo aā

¹ Bìlīm bā mē lòō a mbū ñwà'atē a mbo bū ntoo yĩ ñsiginē ya mē mē lē nswōjē a mbo bù, nī kwērē ntēē ghu aā. ² Ntoo mà yū mē mē swōjē aa, i bē ntoo ya mē nī ka yĩ yweenē i yōj ghu ñjīm aa mē mbē nī tswa ntinsē, mē mbē a bē yĩi mē nī lē ñkī'i aa adājē dājē bii.

³ Mē lē mfa a ndoò ànnū yĩi mē lē ñkī ñkwērē aa a mbo bù. Mē Kristo à lē ñkwō mbi'i ñkwitū innū jī bī jī'inē, ñyōjē ajāj yĩi mē àjwà'ànē Nwĩ a swōjē aā. ⁴ Bi lē ntwinē yi, mbu nyweensē nī nìwo a nī ñjwi jī tarē a ajāj yĩi mē àjwà'ànē Nwĩ a swōjē aa. ⁵ A tigē ndi'i ibiñū yĩ a mbo Peta, à tì mē ti bē a ñjīm a kī ndi'i ibiñū yĩ a mbo bo ñighúm ntsò baā. ⁶ A lē mbū ndi'i ibiñū yĩ a mbo bìlīm bi'inē bī mò'ò a noò mò'ò bi gha'a ntsyā ñkhì jī ntaā. Bo ma bya bī ghà'atē bi

burè atùntì ka mē bǐ mō'c bi lèè m̀bwiiṅkə aà. ⁷ A lè ṅki ndi'ì ibiṅnū yi a mbo Jems bo bi ṅgǎṅntoo ji jyá tsimè.

⁸ A nlwí'isə, a di'ì ibiṅnū yi a mbo mē tsi'í tsǒ ṅu yǐ mē bi lè njwe yi a noò dāṅè aà. ⁹ Mē laa mbə ṅgǎṅtoò Kristo yǐ mē à kə'ə nsigə nlwí'isə kaa ntɛ'ɛ ṅwa'à ki ṅku'unə mē mbə bi ká ntwoṅə nǐ ṅgǎṅtoò Kristo. Nlōṅ mē mē lè si tso'c akòrə ṅghotə Nwí aà. ¹⁰ Lá ṅyoṅ a njǐm ibòṅ Nwí, mē nǐ ṅu yǐ mē mē nǐ ghu aà. Ibòṅ yi ma wa a nu mē kaa a lè kǐ'ì aa adāṅè dāṅè tɔyá. Mē lè mbāṅnè ntigə mfa'a nǐ m̀tìṅ n̄tsyatə waa bitsimè. Ka mē kaa à lè si wa'a nǐ mē fa'à aà, a lè ṅghirə ibòṅ Nwí yǐ mē i lè ntswe bi'iyu aà. ¹¹ Maa ajāṅ kə à lè mbaa nswōṅ bo a mbo bù, kə a swōṅ mē oò, boṅ bǐ'í bitsim swōṅ aa ntoo yǐ m̀fùùrə, a bē n̄too mǎ yú ya mē nǐ lè mbii aà.

Annū yǐ mē a tswə ghu nlōṅ annū nyweenə nǐ n̄wo aà

¹² Tsǐtsòṅ, mbə n̄too ya i ka swōṅə nǐ mē bi lè nyweensə Kristo nǐ n̄wo, bù bǐ mō'c bi tigè n̄swōṅə nǐ mē kaa b̄iku bi bē ka yǐ wa'à bù ṅyweenə aa mē akə aa ɛ? ¹³ Mbə a bə yǐ mē b̄iku ka yǐ wa'à nǐ n̄wo yweenə boṅ kaa bi lè wa'a Kristo nǐ n̄wo ki nyweensə; ¹⁴ mbə a bə yǐ bi lè ṅwa'a Kristo nǐ n̄wo yweensə, boṅ ànnū Nwí yǐ bǐ'ì swōṅ aa, a tɔya nǐ adāṅè dāṅè, àbiintiṅ yuu a kǐ n̄tsya nǐ adāṅè dāṅè. ¹⁵ Mbə a bə mē kaa b̄iku bi bē bi si n̄wo yweenə bəə boṅ bǐ'inè tswɛɛ innū a atu Nwí n̄lōṅ mē bǐ'inə swōṅə nǐ mē à lè nyweensə Kristo nǐ n̄wo lá kaa a wa'à bāṅnè yweensə aà. ¹⁶ Nlōṅ mē mbə a bə yǐ mē kaa bi si b̄iku yweensə, boṅ kaa bi lè ṅki'ì Kristo ki nyweensə. ¹⁷ Mbə a bə yǐ mē bi burə tǐ Kristo yweensə, bɛɛ boṅ àbiintiṅ yuu a tɔyá adāṅè dāṅè, nǐ kǐ m̀burə tsi'í a m̀m̄m̄ ibi bù. ¹⁸ La a bə mē bē b̄ii bi kǐ m̀bwii a m̀m̄m̄ Mmà'àmbi aa, bo bwe waa bwè. ¹⁹ Mbə bǐ'inè n̄iṅ ntii yi'inè a nu Krito n̄lōṅ aa tsi'í yulà n̄tswèntìṅ bɛɛ boṅ bǐ'inè nǐ bē b̄ii mē mbə bē ṅko m̄il̄ṅnè yi'inè n̄tsya mbô.

²⁰ Lá a nswōṅ annū n̄ṅkōṅ, bi lè nyweensə Kristo nǐ n̄wo, a bē n̄tsyàmb̄ii m̄ntà mǐ ati a titiṅ bē b̄ii mē bi wo a filo aà. ²¹ Nlōṅ mē n̄wo nǐ lè ntsyà aa a njǐm ṅumbāṅnè ṅkuu fàa mbi, ànnū nyweenə nǐ n̄wo a kǐ m̀bu ntsyà aa tsi'í a njǐm ṅumbāṅnè. ²² Tsǒ ajāṅ mē bē bitsim lè ṅkwo ntsya aa a j̄im Adam aa, à ki mbə ajāṅ yǐ mē bi ka ṅghirə bē tswə bitìṅ ṅyoṅə a njǐm Kristo. ²³ Lá innū i fɛ'ɛ aa tsi'í ajāṅ mē bi tan̄tə aà; Kristo a bē n̄tsyàmb̄ii m̄ntà mǐ ati, bɛɛ mē a zi, bē b̄ii mē à nǐ bi Krito aa bi tigè ṅyoṅə. ²⁴ Tá nòò n̄lwí'inj̄im wa a tigə nzi, tǎ Kristo à ta ṅgi'ì nǐ m̄idà'à mǐ izwǐ m̄ii mē mǐ to nii mbu'utə nǐ m̀bi yu aa tsi'í m̀tsimè. I bú tigə fa annū n̄ifò

fu a mbo Nwĩngòŋ Tà. ²⁵ Nlòŋ mə Kristo à tswe nì ka nsa'a mbi i ywe'e a noò yĩ Nwĩ à ka yĩ nòŋsə ŋgàŋkibàà ji a nji'i mikòrə yu aà. ²⁶ Nùkibàà òlwĩ'i òjìm yĩ à tswe nì ntà ògi'i ghu nu aa, a bə nìwô. ²⁷ Nlòŋ mə àŋwà'ànə Nwĩ a swon mə, Nwĩngòŋ à nìŋ mə njoò tsim sigisə a nji'i mikòrə Yesu tã à tigə mbu'utə. A laa mə bi bə swon mə njoò tsim bəə bon kaa Nwĩngòŋ kaa à si ghu tswé, òlòŋ mə a nìŋə nì Nwĩngòŋ nìŋə nì njoò jya nsigisə a nji'i mikòrə Yesu aà. ²⁸ Lá nòò yĩ mə Nwĩ à nìŋ mə njoò tsim mə Yesu à tigə mbu'utə aa, bon yumbon Mu, à ka tigə fa ibiinu a ji'i mikòrə Nwĩngòŋ yĩ mə à ləə njoò tsim a ji'i mikòrə yu aà. Tã à bə tsi'i Nwĩngòŋ yuyu mə a bu'utə ŋgòŋ njoò tsimə.

²⁹ Tsitsòŋ, ànnù bə bii mə bi murə waa a ŋkì a ni tsusə atu biku aa a tigə m̀bə mə akə aa ε? Ma bya aà bə bi tigə ŋwa'atə ni mə bi tswe aa nì àkə ghu aa ε? Mə mbə a bə ànnù nìŋkòŋ tsi'i tsò mə bù bĩ mɔ'ɔ swonə aa, mə kaa mbə bi wa'a biku nì nìwo yweensə aà. Bi tigə mmurə ni bə bya a ŋkì ni ìkùm biku aa a ya aa ε? ³⁰ A ŋghèε ni bĩ'i, bĩ'i tigə nìŋə nì m̀b̀h̀i nù yĩ'i a ntsu nìwo ŋgòŋ b̀ǹd̀ò bitsim aa a ya aa ε? ³¹ Bìlìm bá, wa mə yə nìwo a nsi mə, a ŋgòŋ m̀t̀ugə m̀tsimə. Bìlìm bá, k̀nt̀ər̀ə yĩ mə m̀ə tswe ni ghu nloŋ ŋgàà yùù nì ntswé yà a mum Mmà'àmbi yi'inə Yesu Kristo aa, à ghìrə mə tã mə kaa ànnù ma yú. ³² Tsò ajàn yĩ mə m̀ə k̀i si to bi'i nnàà m̀tsə'ə faà, a ala'a Efeso aa, bon àb̀i ya ghu à nì àkə aa ε, mə mbə a bə yĩ mə ka bi si biku nì nìwo yweensə. Mbə a bə yĩ mə bi si biku nì nìwo yweensə, "b̀i'inə ka nji ŋkii no,

òlòŋ mə à ka lɔ bə a yɔɔ b̀i'inə kwokə."

³³ Nì tsu ibiinu ghuu ki bwe'esə bə, nì bə ki zìnə bu bi bə bĩ bi bon bi ka bisə mighirìnə mi innù mĩ sigìnə. ³⁴ Nì ŋa'a atú yuu tã à laa, ŋka ŋghirə innù jii i tsinə, ntsuu innù jii bi bu ki ghìrə, òlòŋ mə bə bi mɔ'ɔ kaa bi tɛ'ε wa'à Nwĩ zĩ. Nì bə zi ànnù yĩ mə mə swonə aa bon a ka ghìrə tã atú yuu à dirə.

Mbuu mb̀iinu ŋu yĩ mə à ywèenə nìwo aà

³⁵ Lá bə bĩ mɔ'ɔ ka ki betə ni mə, "Bi yweensə bə ni nìwo aa mə akə aa ε? Bo tswe aa nì mbuu njanya ghuu aa ε?" ³⁶ Ìr̀r̀ə bə kaa àyoo yĩ mə nì bwe'e a nsyε aa, kaa a si too ti ghə mə à foo ŋkwo. ³⁷ Lá yaà àyoo mə ò bwè'e aa, a bə aa tsi'i m̀b̀m̀ ansan kə m̀b̀m̀ə àyoo yi mɔ'ɔ, kaa ki'ĩ mb̀iinu àtì ya mə a ka ghìrə kwe i kɔ'ɔ aa bə. ³⁸ Nwĩngòŋ a fã nì ibiinu a mbò m̀b̀m̀ ayoo ya a jan mə à kòŋə aà. Ŋki mfa

ni mib̄i mi nu m̄i mi ku'unə aa a ni mbum njoo jya ni atu ni atú.

³⁹ Kaa n̄yanú n̄joo j̄i mə i tswe nt̄i aa, kaa i s̄i aa ȳi n̄fũurè b̄ê. N̄jȳn̄ú b̄è i tswe a atu yu. N̄jyanú nnàà i k̄i n̄tswe a atu yu. N̄jȳn̄ú b̄is̄iŋ i k̄i n̄tswe a atu yu, ȳi m̄bwè i k̄i n̄tswe a atu yu.

⁴⁰ M̄ib̄i mi nu mi aburə mi tswe ghu, m̄ib̄i mi nu mə nsye mə k̄i n̄tswe ghu. N̄ib̄òŋ n̄i mə à ni ni m̄ib̄i mi nu mi aburə aa, ni tswe a atu yu, n̄ib̄òŋ n̄i mə à ki mbə ni m̄ib̄i mi nu m̄i f̄aa nsye aa ni k̄i n̄tswe ghu. ⁴¹ N̄in̄òò à tswe ni ni n̄ib̄òŋ, s̄aŋè a k̄i n̄tswe ni ni n̄ib̄òŋ. M̄in̄j̄òŋ mi k̄i n̄tswe ni nyaa n̄ib̄òŋ. Tsi'í atit̄i m̄in̄j̄òŋ, fulà f̄in̄j̄òŋ fi tswé ni ni n̄ib̄òŋ a atu yu, fil̄i f̄in̄j̄òŋ fi k̄i n̄tswe ni fi n̄ib̄òŋ a atu yu.

⁴² Bi ka ȳi b̄īns̄è b̄iku aa lalà, bi twin̄ aa ìb̄īnu ȳi mə i kwo, b̄e bi yi yweensə ni n̄wo aa, a tigə mbə ìb̄īnu ȳi i si kwo. ⁴³ Bi yi ti twin̄ aa, i borəkè ŋki mbi'i a nyê. Nòò ȳi bi yweensə aa, i b̄òŋ ŋki nt̄i. ⁴⁴ Bi yi ti twin̄ aa, a bə ìb̄īnu n̄jȳn̄ú, bi yi nyweensə aa, a b̄ê ìb̄īnu azw̄i. ⁴⁵ Tsi'í ts̄ò aj̄aŋ mə bi ŋwa'anə a múm aŋwà'anə Nw̄i mə, "Adam ȳi n̄tsyamb̄ī à le ntigə mbə ŋú ȳi à tswe nt̄i." L̄a Ad̄am ȳi mə à lw̄i'is̄è aa, a bə àzw̄i ȳi mə a fa n̄tsw̄ent̄i. ⁴⁶ L̄a kaa a mb̄ī aa a si ìb̄īnu àzw̄i wa tsyà, a tsȳ ìb̄īnu n̄jyà wa mb̄oŋ t̄a ȳi azw̄i wa i yonə. ⁴⁷ N̄ù n̄tsyamb̄ī à le nlò aa a nsye, mbə ŋú àbwerè. N̄ù àyòŋt̄è a lô aa a aburə. ⁴⁸ N̄ù wa mə à le nlo a nsye aa à b̄è aa figə a mbo b̄è b̄ī mə à ni bi nsye aà. N̄ù wa mə à le nlò a aburə aa a b̄è figè a mbo b̄è b̄ī mə bi ki mbə bi aburə aà. ⁴⁹ Aj̄aŋ mə b̄i'in̄è le n̄tswe ni marè nu ŋù wa ȳi mə à le nlò faa nsye aa, b̄i'in̄è ka yi k̄i tswe ni ȳi ŋù wa mə à lo a aburə aà.

⁵⁰ Annù ȳi mə mə swon̄ a mbo bù aa mb̄a bil̄im mb̄a, a bə aa mə, w̄a n̄jȳn̄u yulà bo àləȳ yulà kaa mbə a wa'á annù nif̄ò Nw̄i j̄i. Kaa àyoo ȳi mə a bwe aa, kaa mbə a ki'i abwarə ayoo ȳi mə a si bwe aa j̄i.

⁵¹⁻⁵² Nan̄sə yu'utə ni ànnù n̄iŋkon̄ ȳi mə tswe a lò'òsè aà, kaa b̄i'in̄è ka yi wa'à bitsim kwokè. La nòò wa ȳi mə n̄t̄aŋ ȳi n̄lw̄i'inj̄im ya i ka ȳi kòò aa, bi kwe'etə ki ghòò ŋkòrè n̄li'i bon̄ b̄i'in̄è bitsim bi kwens̄è m̄ê. Nlon̄ mə nòò wa mə n̄t̄aŋ ya i ka ȳi kòò aa, t̄a b̄iku bi b̄ê b̄īn̄è ni n̄wo, kaa mbə bi wa'à bù ŋkwò. Aa nòò ȳi mə b̄i'in̄è bi tsim ka yi k̄i kwensə ghu aà. ⁵³ Nlon̄ mə bi tswe ni ŋkwens̄è àyoo ȳi mə mbə a kwo aa, a ni ayoo ȳi mə kaa mbə a wa'à kwo aà. Nlon̄ mə bi tswe ni ŋkwens̄è m̄arè gh̄u mə mbə a kwo aa, ni ȳi mə kaa mbə a wa'à kwo aà. f̄ k̄i kwensə n̄jȳn̄u ȳi mə mbə

bi'i aa, ni yïi mæ mbæ kaa mbæ i wa'à bi'i aà. ⁵⁴ Nòò yïi mæ màræ yïi mæ mbæ a bi'i aa, à wε'ε yïi mæ mbæ a wa'à bi'i aa, nɔjãnu yïi mæ mbæ i kwo aa, i kî ñwε'ε yïi mæ mbæ i wa'à kwo aa, boŋ nìghàà ni Nwí ni ka bòontə a ajàn mæ bi le ñɔwà'ànə mæ:

“Bi mà'à mē, ñtsya niwo ñgàà yî ñfùùrè.”

⁵⁵ “Ñiwô, ñitîi mo mi fè aa ε?”

Ñiwô, ñfèè yò ì fè aa ε?”

⁵⁶ Mfèè ñiwô ì laa mbæ innù jï bi,

midà'à mi innù ji bi mi bə nònşə.

⁵⁷ Mbi'ikə a mbo Nwîngòŋ mæ à mà'à mē ñtsya mfa ni bi'inə ntsya aa ñjïm Mmà'àmbi Yesu Kristo aà.

⁵⁸ Tsó mæ a bə laa aa bilim bá, ni təə ntinsə tsuu ki tsìgìnè, ñka mfa'a ifà'a Mma'ambi a ñgòŋ bìnòò bitsim ñlon mæ ni zi mæ kaa annù tsu yïi mæ ni fà'à a mbo Mmà'àmbi aa, kaa à si aa adànə dònə tsya aà.

16

Ajàŋ mæ bi le tswa'atə ñkabə a ñkwetə ñgãmbii Kristo jïi ì le ntswe à Yerusalem

¹ A ñghèè a ni annù ntswa'atə ñkabə ya a mfa a mbo bə bi Nwí bya, ni kî ñghirə tsi'í wa ajàn mæ mē le nswon a mbo ñghòtə jïi mæ ì tswé a Galatia aà. ² A yi mbə ní ñjwi yï ntsyambii a múm ñgyă tsim, ñù fi'itè ñkabə yïi mæ ì kù'ùnə nyoŋə ní àyoo yïi mæ à fù'u maa ñgyà aa, ñtigə nləə a múm ñda yu mæ tà nòò yïi mæ mæ zì aa, kaa bi wa'à bù ka ntswa'atə ní ñkabə maa noò. ³ Nòò yïi mæ ka yï zì aa, mē ka tigə ñɔwà'ànə aŋwà'ànə ì fa a mbo bə bii mæ ni tso'c aa tâ bo tigə ñghèè ní ñkabə ya ñghèè ntəŋə ñghotə baYerusalem ghu. ⁴ Mbə a yi ñki ñku'unə mæ tâ mē ghèè ghu yaa ñgaa, boŋ bə bya ka tigə yònə gha bi'ibo tigə ñghèè.

Ajàŋ yïi mæ Paul à le ntaŋtə a ñghèè a mbèè baKorinto aà

⁵ Mē ka yi zì a mbèè bù aa tsi'í a noò yïi mæ mē kàrè mē a ala'a Macedonia tsi'í tsim aà. Mē kîi nte'ε ntaŋtə a ntsyă a ala'a Macedonia. ⁶ Mē ka zì aa ì naŋsə tswé bi'inə a ni nòò yï ñsà'àtə. Nòò tsù ì tswé bi'inə ni nòò àlòò wa tsi'í ñtsim, mæ tà mæ ti ghèè, ni tigə ñkwetə ntsyasə gha mē ghèè a adigə yïi mæ mbə mē bú ñtswe ní ñghèè ghu aà. ⁷ Kaa mē sî kòŋ mæ mē bə zì mē ghesè ñstyaa a tsi'í tsysà; mē lòc nzi ntswe bi'inə ni àtîi noò yï sà'àtə mæ mbə Mmà'àmbi a bii.

⁸ Lá mē ka tswé faà a ala'a Efeso ì ghèè ywe'e a ñjwí Pentecost. ⁹ Nlon mæ àbwarə yï ghà'àtə a naŋsə mfè'è faà

mə mbə mə fa'à àfà'à yī wè yīi mə a ki ntswe nī àbīi aa, ka mə bə bī mɔ'ɔ bi tswə faà mə bi tso'ɔ akòrê ya aa.

¹⁰ Βεε mə Timoti a zi a mbèe bù nì kwèrè yi sigìnè ta tâ ntiì yi tswə nī mbɔɔnə nlon mə a kii mfa'a ni a mbo Mmà'àmbi aa tsi'í ajàn yīi mə mə kii mfa'a aà. ¹¹ Maa ajàn, tâ nù nìbù tsee yi ló ki tsa'a, bù banə ñkwetə yi tâ à ghèe nī mbīi nī àkòrè nitèè yi nī mbɔɔnə, tá zi ajàn yīi mbə a yi mbu bī fu a mbèe mə. Nlon mə mə yu'utə nii bi'ibì bilim ba a njim Kristo aà.

¹² A ñghèe a ni mumaà yī'inè Apollos, mə le ñgaansə yīi mə tâ bo bi bilim bi'inè bī mɔ'ɔ zi ñghantə ghuu. Lâ a kirə tsi'í tsó kaa à le ñwa'a nanşə mbii a ñghèe maà noò. Lâ nòò yīi à ka tswə nī àbwarə aa boñ à ka zì.

Mìghàà mi nlwī'í ñjìm

¹³ Nì ka ntswe nìkirè, nì təə ntiì a múm àbīintīi yuu. Nì tswə nī àtànəntīi, ñki tswə ni mītī. ¹⁴ Nì ka mfa'a innù tsim ntsya ni a ñjìm akòñnè.

¹⁵ Bilim bá nì zi mə ñgwè'è Stefanas ì le mbə aa ñgwè'è yī ntsyàmbīi yīi ì le mbii Yesu Krito a mbù'u Achaia aà, ñki ntigə mfa mibīi mi nú myaa a mfà'a ifà'à a ñkwetə bə bi Nwī ghu. Mə bù'ú mbo a mbo bù bilimb bá, ¹⁶ mə tâ nì ka nyu'unə ajàn bə majū bo bi bə bitsim bīi mə bo boonsə mfà'à bo bo aà.

¹⁷ Mə nanşə ndoritə nlonə ajàn yīi mə Stefanas, Fortunatus bo Achaicus bo zi a mbèe mə aa; nlon mə bo tigə mbərisə ntiì gha tsi'í tsó bo bə aa bù; ¹⁸ Bo tigə ñki ghirə ntiì gha ì fwetə tsó ajàn mə bo le ñki ñghirə ghuu ì fwetə aà. Nì ka nanşə lentə nī àjàn bə ma jū.

¹⁹ Ñghòtə bɔɔ bi Kristo bīi mə bi tswə a mbù'u Asia aa bo tsà'àtə ghuu; Aquila bo Piscilla bo bi ñghòtə bɔɔ Kristo bīi bòontə a ndá bo aa kii ñnanşə ntsa'atə nī ghuu. ²⁰ Bilim bi'inè bitsim bīi mə tswə faà aa kii ntsa'atə ghu.

Nì ki ñka ntsa'atə nī ghuu bu nì bù ñwo nì a nu bù nì bù, ñnɔñə nī mìghà'á muu.

²¹ Mə Paul mə mbɔñ mə tigə ñwa'anə tsi'í nì àbò ya mə mə tsà'àtə ghuu.

²² Ndóò a atu nù yīi mə kaa sī Mmà'àmbi Kristo Kòñə aà! Maranatha, Oò Mmà'àmbi, zì a mbo bī'í!

²³ Tâ ìbɔñ Mmà'àmbi Yesu Kristo tâ ì tswə a mbo bù.

²⁴ Tâ àkòñnə yâ tâ lwi'í a mbo bù ntsya a njim Kristo Yesu. Amen.

Aṅwà'ànè Paul yî àyòntè a mbô ñghòtê BaKORINTO

NJI'INNŪ AṅWÀ'ANƏ YŪ

A aṅwà'ànè yû aa a le ñḡwà'ànə Paul noò yîi mə à le mburə ntswe tsi'î nî ñḡi'î nlonḡ ntswê yàà bo bì ñghòtê baKorinto. Aṅwà'ànè yi ntsyàmbũï ya mə à le ñḡwà'ànè aa kaa a le ḡwa'á innù jya mə à le ñḡwà'ànə a ntsisə aa tsisè. BaKorinto le mbàḡḡnè ñlwisə ñtəḡ a nu Paul, ñtigə ḡghaa nii. 'Mbu ḡghèè ḡhu, baYuda bí mɔ'ɔ bí le nzi ḡhu ndi'î nî innù a mbo bè bya nswəḡ ni mə bo ni ḡḡḡḡntoo Kristo jii i tsyatə Paul aà. Ma yû a ku'ùsə ḡḡetə mɔ'ɔ nî ànnù yîi mə a le ntswe a titii bo ni Paul aà, ḡḡhìrè bo bí mɔ'ɔ tigè ñtuu nii. Paul à le ḡḡhèè ñtsi'î ḡḡhotə ya a ni mú àtii noò (2.1; 12.14; 13.1-2) la kaa ma ya kaa a wa'à kwetè. A bìi ḡḡhèe a Efeso mbu ḡwà'ànə aṅwà'ànè a mbo bo, ñtoo Titus mə tâ à ḡḡhèe yə ajàḡ mə innù ḡḡhèè wa ḡḡhotə aà. Titus a ḡhèè ñyə mə àṅwà'ànè ya a ḡhìrə bè wa ḡḡhotə bí kwensè mîntii myaa mbu mbii fu a mbo Paul ñtigə yə'ətə ni a nyə yi. Titus a lô ḡḡhèe ntsi'î Paul a Macedonia ḡke'enə ḡhu mbo, ñtìi yi i tigè ñluu ni ñidorè (7.6-8). A bə noò yîi mə à le ñḡwà'ànə a yulà àṅwà'ànè ḡhu aà. A le ñlòɔ aa ñswəḡə a mbo bo a ajàḡ mə yu kəḡə waa aa i kii swəḡ ḡḡi'î yîi mə yu le mburə ntswe ni yu nlonḡ ḡḡaà yàà aà. Lâ ñswəḡ mə tsîtsòḡ yu burə ndoritə a nyə mə àṅwà'ànə ya a le ḡḡhìrə bo jəḡḡnè bəḡkè mîntii myaa mma'atə ibi waa aà (7.9).

Aṅwà'ànə Paul ma yû a naḡsə ndi'î innù jii ḡhà'àtè ñlonḡ ḡḡàḡàfà'á Kristo bo bì àḡjàḡə mə bí tswe nî ḡka mfà'a ifà'a Nwî aà. Paul à le naḡsə nluu nî àkòḡḡnə a nu baKorinto ka mə bí le mbàḡḡnè mfa nî ḡḡi'î ḡhu mbo si'î si'î aà. Nwî à le ndi'î ḡkà'à bo bì ñiḡha'a ni ḡhu mbo wa noò mə à le nyə Kristo aà (4.6). A le mbə akòḡḡnə Kristo mə a le si tintə nii a nî ifà'á yi bo bì a nî ñtswê yî bo bì bè bí mɔ'ɔ, kaa wa'a aa annù yîi mə ḡũ a ḡhìrə bə (5.14-15). Ma yu a tigè ḡḡhìrə mə, tsò ḡḡàḡàfà'a Nwî, tâ à fa ibiinnù yi tsim a mbo Kristo yîi mə a beḡkə nî bè a ni bí fii aa (5.17) ḡlonḡ nsèènsə ntoo yî ñsigìnə ya mə i yweensə bè aà (12.14-15). Ma mùu ajàḡ Paul, tsò tsùsətu Kristo, a tigè mbu'u nî mbo a mbo bè mə tâ bì bii fu a mbo Nwî tâ bo bo boonsə (5.20). Laà Paul a di'î mə yu ni ḡḡàḡḡntoo yî ànnù ñḡḡkəḡ, nyəḡ aa ñjîm àfà'á yi bo bì ḡḡi'î yîi məa yə nlonḡ Kristo bo bì àdà'à ya yîi mə Kristo à le mfa ḡhu mbo aà.

Bi yatê àṅwà'ànè yú aa laà:

1. Nji'í ànnù àṅwà'ànè yú 1.1-11
2. Paul nî ñghòtê baKorinto 1.12—7.16
3. Njoo jii mē bi le ntswa'a a mbô bìKrisèn a Yudea aà 8.1—9.15
4. Ajàn mē Paul a le ndì'i mē yu nî ñgàṅntoo nî àdà'à aà 10.1—13.10
5. Ìnnù jii mē Paul à le nswonə a nlwĩ'isə aà 13.11-14

¹ Aṅwà'ànè yú a lo aa a mbo Paul yii mē a nî ñkòṅê Nwĩ à nî ñgàṅntoo Kristo aà; bo bì a mbo Timoti, ñdĩm yĩ'inè, ñghεε nî a mbo ñghòtê bè bi Nwĩ yii mē ì tswε a ala'a Korinto, bo bì a mbo bè bi Nwĩ bì tsim bìi mē bì tswε a mbù'u Achaia tsi'í ntsimè aà. ² Tá ìbòṅ Nwĩ nì mbòonə yii mē ì lo a mbo Nwĩṅḡon Taà yĩ'inè nì a mbo Mmà'àmbi Yesu Kristo aa tá ì tswε a mbo bù.

Paul a fa mbi'ikə a mbo Nwĩ

³ Tá bĩ'inè fa miyà a mbo Nwĩṅḡon Ta bì Mmà'àmbi Yesu Kristo, mē à nì tá ṅko m̀l̀l̀ṅnè, mbə Nwĩṅḡon yii mē a lə'ətə m̀nt̀t̀i mi bē a ṅḡon b̀ǹǹò bi tsim aà. ⁴ A lə'ətə m̀nt̀t̀i mi' inè a nì ṅḡon ṅḡi' i jĩ'iné tsim, mē mbə bi'inè k̄i nzi ajàn mē mbə bĩ'inè lə'ətə m̀nt̀t̀i mi abùḡè bē b̄i mē bo ki ntswe n̄i m̀buu ṅḡi' i jĩ'inè aa, a nì mbuu alə'ətə yii mē Nwĩṅḡon a lə'ətə m̀nt̀t̀i mi' inè ghu aà. ⁵ Tsi'í tsó mē bĩ'inè k̄i nyə n̄i ṅḡi' i yii Kristo à le nyə aa, Nwĩ à ka k̄i nanşə lə'ətə m̀nt̀t̀i mi' inè a n̄j̄m Kristo. ⁶ Mbə bĩ' i ka nyə ṅḡi' i bon bĩ' i yə aa a ṅkwetə bù ghu, tá n̄i yweenə. Mbə Nwĩ a lə'ətə m̀nt̀t̀i mi' i bon à gh̄irə aa mē tá bĩ' i ki nlə'ətə m̀nt̀t̀i muu, tá n̄i ki ntswe n̄i àt̄an̄ent̄i a ntsyá a mum mbuu ṅḡi' i jii bĩ' i k̄i nyə aà. ⁷ Tsó mē a bə laa, àm̀ònt̀è yii bĩ' i tswε n̄i yu nlon ṅgaà yù aa, kaa a si kwensə, nlon mē bĩ' i zi mē, ajàn mē n̄i k̄i nyə n̄i ṅḡi' i yii mē bĩ' i yə aa, n̄i ka k̄i tswε n̄i alə'ətə yii mē Nwĩ a lə'ətə m̀nt̀t̀i mi' i ghu aà. ⁸ B̄il̄im b̄a kaa bĩ' i si k̄on mē tá n̄i tswε ti zi mbuu ṅḡi' i yii mē bĩ' i yə a mbù'u Asia aà. N̄ik̀ò n̄i bĩ' i le mbè'è aa n̄i le nd̄irè si' i bĩ' i wa'atə mē kaa bĩ' i ka wa'á n̄t̄i bú n̄tswε. ⁹ B̄i' i le ṅwa'atə mē bi le ntsərə isa'à yĩ' i mē bĩ' i kwo, lá a le mfè'è ma mùu ajànə mē tá bĩ' i tsuu bə a nu bĩ' i b̄imbon yəginə, tá bĩ' i yəginə bə a nu Nwĩ yii mē a yweensə bē n̄i n̄iwo aà. ¹⁰ A le ṅkwərə yĩ' i a ntsũ n̄iwo, à ka ghèè n̄i m̀b̄i a ntsu'ù at̄u yĩ' i, bĩ' i yèḡisè mē ṅḡon mm̀ònt̀è jĩ' i ghu nu mē à ka kù' u yweensə yĩ' i. ¹¹ Mbə n̄i k̄a ṅkwetə n̄i yĩ' i ntsa'atə n̄i Nwĩ ṅwa'atə n̄i yĩ' i ghu, a bə mē Nwĩ à ka kwi' i itsà'atənwĩ j̄i ghà'à jii mē bi tsà'atə ṅwa'atə n̄i yĩ' i ghu aa, i nin mbòonə a nu bĩ' i, tá bè bi ghà'atə tigə n̄entə n̄i ñj̄i jya ntigə mfa mbi'ikə ghu mbo nlon ṅgaà yĩ' i.

Ajàn mə Paul a le ηkwensə atantə yi aà

12 Bĩ'i kwèè mĩnti mi'i mə bĩ'i zi a laa mə n̄tswènti yĩ'i fàa mbi bo bì n̄tswé yĩ'inè a titi bù a k̄i si tsisə Nwĩ a ni m̄anji yii mə à làa aa ηki mbə yĩ ànnu n̄ηkon, a ni midà'à mi ibòη Nwĩ, kaa ηki'ì bə m̄itsyè mi mbi bē. 13 Nlon mə bĩ'i ηwà'ànə aa tsi'ì innu jii mə mbə n̄i twon nyu'u; mē mòòntə mə 14 Ka mə n̄i zi yĩ'i tsi'ì àti tsitsòn aa, n̄i ka yĩ nan̄sə zi tsi'ì siginè mə mbə n̄i tse ηkwεε m̄inti muu nlon ηgaà yĩ'i ajàn mə bĩ'i ka yĩ kii kwèè m̄inti mi'i nlon ηgaà yuù wa njwĩ Mmà'àmbi Yesu. 15 Tsó mə mē le nzi mə n̄i ka yu'u i zi aa, mē le ntigè nlɔɔ mə mē ka fòo tsyã mbii i zi ghantə ghuu, ta n̄i tswé n̄i mbɔɔnə ηgàà ji baà. 16 Nlon mə mē le nte'ε tantə aa mə mē ka ghantə ghuu ajàn yii mə mē ka ki tsyã a ηghèε a ala'a Macedonia aà; i kii bú ghantə ghuu a noò yii mə mē bìi aa, tá n̄i tigə n̄tsyasə gha ta mē ηghèε a Yudea aà. 17 Mə ki si tantə ma mùu ajàn n̄ijnkə aa j̄inkə aa ε? Kə a n̄tantə innu ja ma mùu ajàn mə ghìrè aa tsó ηu yĩ fàa mbi, a ajàn yii mə mbə a swon mə, ìηη tsitsòn, àbàntə a ti bə a bú n̄swon mə ηgan aa ε? 18 Ajàn mə a laa mə Nw̄ingòn a swon aa annu n̄ikon aa, ηkà'á yĩ'i a mbo bù kaa i s̄i aa ìηη bó ηgan bē. 19 Nlon mə Yesu Kristo Mu Nw̄ingòn wa yii mə Silas ni Timoti ni mē le nswon a mbo bù aa, kaa laa ηki'ì yĩ ìηη bó ηgan bē, à bàηnə mbə ìηη Nw̄ingòn. 20 Nlon mə ìηη yii mə à tswé n̄i ηkà'a Nw̄ingòn tsi'ì tsim aa, à tswé aa ghu n̄u. A bē n̄ji'ì ànnu yii mə bĩ'inə swonə "Amen" n̄tsya ghu nu mfa ni n̄igha'a a mbo Nwĩ aà. 21 Lá a bə Nw̄ingòn mə à bòònsə yĩ'i n̄i m̄anji yii à ti bĩ'inè ni Kristo ηki nyarə yĩ'i nləə n̄i àyoo afà'á yĩ, 22 à niη àwenə yi a nu bĩ'inè ηki n̄niη Azwĩ yi a nu bĩ'inè a ndi'ì à laa mə n̄joò tsim jii mə i tswé a atà aa ni jĩ'inè. 23 Mə twonə Nwĩ mə tá à bə àyefé ghà, à z̄i n̄ti ghà, kaa mē le ki'ì a ala'a bakorinto zi aa mə mə wa'ă ηgi'ì a nu bù niη, 24 Kaa bĩ'ì si lò aa ηgansə bù ni ànnu yii mə bon n̄i liginə mbii, bĩ'ì zi mə n̄i təə ntinsə a ni àbiinti yuu. Bĩ'ì bàηnə n̄lɔɔ mfà'a bĩ'inè a ni m̄anji yii mə n̄i ka ki doritə.

2

1 Tsó mə a bə maa ajàn aa, mē kà'a a n̄ti mē mə kaa mē ka wa'ă bù zi ηghantə ghuu a ηkù'ùsə ηghìrə mə tá n̄i ka n̄jəηnə 2 n̄lon mə mbə mē ghìrə n̄i ka n̄jəηnə bon wò à ka tigə ghìrə tá mē ka ndoritə aa ε? Bon à ka kii bú bə tsi'ì bē bya mə mē ghìrə mə bo yu'u nyanə aà. 3 A bə n̄ji'ì ànnu ya yii mə mē le ηwà'ànə letter wa a mbo bù aa, kaa mē le ki'ì kòηə mə mē z̄i a mbo bù, i z̄i tá bē bìi mə bi tswé

nì ñghìrè tâ mè ka ndoritè aa, tâ bo bañnè ghìrè tâ mè ka njəñnè. Nlonj mə mə zi a laa mə, nòò yìi mə doritè aa, bù bitsim kii ndoritè. ⁴ Mè le ñwa'anə añwa'anə ya a mbo bù aa ni ñgi'i yì ñwè a ntii mə bo bì ni mɪlàà a mi'i mè. Kaa mə le ñki'i ñwà'ànè aa a ñghìrè mə tâ ni ka njəñnè. Mè le mbəñnè ñwa'anə aa a ñghìrè mə tâ ni zi ajàñ mə mə kòñə ghuu bitsimè.

Nlì'inə ifansə innù ñu yìi mə à ghìrè bè jəñnè aà

⁵ Mbə a bə yìi mə ñu tsù à ghìrè mə tâ ñu mò'ò ka njəñnè boñ kaa à si aa a nu mə ghìrè, à bəñnè ñghìrè aa a nù bù bitsimè, ka mə mbə a mɔontè ghuu tsi'i muntsirè aà. (Mə swonj ma mùu ajàñ aa nlonj mə kaa mə si kòñə mə mə tsə'ə ghu nu si'i). ⁶ Njò ya yìi mə bù bì ghà'àtè ni nìñj mə ghu nu ma muu mánjì aa, i kù'ùnè m. ⁷ Lá tsítsòñj tâ ni lì'inə ifansə innù ji mbu ndiintè yi, tâ ghìrè tâ wa'à lò ñtigə jəñnè si'i, mme'e ibiinù yi. ⁸ Mè tigè mbu'u nì mbo a mbo bù mə tâ ni ghìrè mə tâ à zi mə ni nañsə ñkòñə yi. ⁹ A bə ñji'i ànnù yìi mə mə le ñwà'ànè letter wa a mbo bù aà. Mè le ñwà'ànè aa a nywe'etə bù, a nzi mə kè ni laà ñyu'unə innù jii mə mə di'itə ghuu ghu aa ñgòñ bìnòò bitsim le. ¹⁰ Nì bə lì'inə annù yìi mə ñu à fànsə a nu bù aa, boñ mə ka kii lì'inè. Nlonj mə mə yì lì'inè aa, mə mbə a bə mə mə tè'ε ntswe nì ànnù yì tsu a lì'inə, mə ghìrè maa ajàñ a nsi Kristo nlonj ñgaà yùu. ¹¹ Ta ghìrè mə tâ Satan a tsuu mitsyě mi'inè lõ tsya nlonj mə bì'inè zi minàñ yì.

Nìb'ò ni Paul a nòò yìi mə à le ntswe a Troas aà

¹² Nòò yìi mə mə le ñkuu a ala'a Troas a ñka nswonj ñtoo yì ñsìgìnè ya mbi'i Kristo ghu aa, mə le nyə mə Mmà'àmbi à ña'a mánjì nì ifà'à yìi mə i le ntswe ghu aa. ¹³ Lá nù yà i le nañsə mbi'i nlonj mə kaa mə le ñwa'á ndim ghà Titus yə aà. Mè tigè nfa filo fi bə bìi mə bi le tswe ghu aa, nlo ghèè a ala'a Macedonià.

Ajàñ mə bì'inè mà'a ntsya a ñjìm Kristo aà

¹⁴ Lá mbi'ikə a mbo Nwìñgòñ yìi mə, ntsya a ñjìm Kristo a ghìrè mə tâ bì'inè tswe nì àbwarə a ajàñ mə Kristo à tsyá ntsò aà, ñtigə ntsya a ñjìm bì'inè, nseensə nì ñtoo ya mbi'i Kristo, a idigə tsim tsi'i tsò a yoo yì lùmtè yì sigìnè. ¹⁵ Nlonj mə bì'inè bə aa àlùmtè yì sigìnè yìi mə Kristo a fa a mbo Nwì, a tigè nseensə ñghèè a titii bè bìi mə bi yweenə aa bo bì bìi bi bwe aà. ¹⁶ A mbo bè bìi mə bi bwe aa, a bə ñtì àyà'à yìi mə a zwitè, lá a mbo bè bìi mə bi yweenə aa, a bə àlùmtè yì sigìnè yìi mə a zì nì ñtswèntì. Tsò mə a bə laà aa, mbé wò a ku'ùnè a nì mbou ifà'à ma ghú aa ε? ¹⁷ Kaa

bĩ'i sị bə aa tsi'i tsǒ bə bĩ ghà'atè bii bi lògè nighàà ni Nwĩ a nĩ àyoo mitaa yii bi fèè aà, lá ajàṅ mə Nwĩṅgòṅ à le ntoo yi'i aa, bĩ'i swonṅ aa tsi'i ànnù nĩṅkoṅ a nsi mi'i yu tsi'i tsǒ ṅgàṅfà'à Kristo.

3

Annù nlonṅ àkàà yĩ fii bo bi àkàà yĩ lwèn yá

¹ A laà mbə aa mə bĩ'i bũ mbeentə nĩ yi'i bimbəṅ aa ε? Bĩ'i laà ṅkii nlcɔ nĩ àṅwà'ànè tsǒ bə bi mɔ'ɔ, jii mə i lo a mbo bu kì mə bi ṅwa'anə a mbo bù mbeentə nĩ ifà'á yi'i aa ε? ² Bù bumbəṅ nì bə aa ìjaṅ ṅwà'ànè ma jya a mbo bĩ'i. Bi ṅwà'ànè a mum mĩntii bĩ'i mə tá bə bĩtsim zi ṅkii ntigə ntwoṅə. ³ Nĩ dĩ'i ni mə á le ṅwà'ànə Krito yumbəṅ ṅwà'ànə aṅwà'ànè ma yũ ntigə ntoo yi'i ni yu. Kaa bi sị aa nĩ ṅkòṅṅwà'ànə ṅwà'ànè, bi ṅwa'anə aa nĩ Azwĩ Nwĩṅgòṅ yii mə à tswe ntii aà; kaa wa'a aa a atu ṅgò'ò ki ṅwa'anə, mbaṅnə ṅwà'ànə aa bə a mum mĩntii bə.

⁴ Bĩ'i swonṅ ma mùu ajàṅ aa nlonṅə abĩintii yii mə bĩ'i tswe ni yu a nu Nwĩ n̄tsya a ṅjĩm Kristo aà. ⁵ Kaa bĩ'i si swonṅ aa mə bĩ'i bimbəṅ tswe nì mĩdà'à a ṅghìrə annũ tsu. Mĩdà'à mĩtsim mii mə bĩ'i tswe ni mu mi lò aa a mbo Nwĩ; ⁶ àa tsi'i Nwĩ mə à ghìrə mə tá bĩ'i tswe ni mĩdà'à a mbə ṅgàṅfà'à fàa a mum àkàà yĩ fii, yii mə kaa a si aa bìnòṅsè bii mə bi ṅwa'anə aa bə. A bə aa bə ànnũ Azwĩ Nwĩ. Bìnòṅsè bi zĩ aa nì n̄wò, lá Azwĩ Nwĩ a bāṅnè m̄fa aa n̄tswèntii.

⁷ Mbə a bə mə àkàà ya yii mə bi le ṅwà'ànə a atú ṅgò'ò, a zĩ ni n̄wo aa, a le si naṅsə ṅweenə tsi'i ṅwèènè, kaa baIsrael wa'á n̄lèntê n̄si Moses bú n̄zi nlonṅ mə i le si ta si'i si'i, ka mə i le si bù ṅkentə nĩ n̄ta aa, ⁸ bəə bonṅ mbə nigha'a nĩ àkàà ya yii mə à n̄i afà'a Azwĩ Nwĩ aa, ni ka wa'à bāṅnè ṅweenə n̄tsyá mbo aa ε?

⁹ Mbə a bə mə ifà'a akàà ya yii mə a niṅ isa'a a nu bə aa, i le n̄tswe ni n̄gha'a bəə bonṅ ifà'a akàà ya yii mə a ghìrə m̄nnù mi bə mi tsinə aa, bonṅ i sị bāṅnè n̄tswe nì n̄gha'a n̄ii ni tsyatə aa ε? ¹⁰ Mbə bĩ'inè tigè n̄swonṅ mə n̄gha'a n̄i wè nũ mə bĩ'inè tswe ni nu tsĩtsòṅ aa ni ghìrə mə mə tá n̄gha'a n̄i m̄bii nya tigə ayoo adāṅè adāṅè. ¹¹ Mbə a bə mə ayoo ya yii mə a le si kwĩ'inè aa a le n̄tswe ni n̄gha'a bəə bonṅ àyoo ya yii mə a tswe n̄iṅkoṅ aa a baṅnə n̄tswe nì n̄gha'a n̄i ghà'atè. ¹² Tsi'i tsǒ mə a n̄i ànnù yii mə bĩ'inè niṅ n̄tii yi'inə ghu aa, bĩ'inè zĩ àjàṅ mə bĩ'inə ka ki swonṅ ma yũ ànnù ni mĩdà'à. ¹³ Kaa bĩ'inè sị aa tsi'i tsǒ Moses bə, a ajàṅ yii mə à le si lògè n̄i àtsè'è m̄bɔontə n̄i n̄sĩ yi ghu mə tá baIsrael tsuu mmé nigha'a nya n̄ii mə ni le n̄tswe ghu

ɲkwɪ'inə nii aa lõ yə aà. ¹⁴ Maa ajàn bi le mfii itú jyaa, i zi ywe'e sii, bi yi ti twonə àkàà yí lwèn ya aa, ma yaa atsə'ə a burə ka ki bòontè ni mĩsyé myaa, nlon mə bi kii mfurə atsə'ə ma ya a mĩsyé ɲù ntsya aa tsi'í a nɲim Kristo. ¹⁵ Ʒɲə, nzi nywe'e sii, bi yi ti twonə nɲnsə Moses wa aa, àtsə'ə a bòontè mĩsyé myaa. ¹⁶ Lá nòò yii mə ɲù à bəɲkə yi nzi a mbɛɛ Mmà'àmbi aa, bi furə àtsə'ə ya nlò'òsə. ¹⁷ Tsĩtsɔɲ, Mmà'àmbi yii mə bĩ'inə swonə aa, à bə aa Azwĩ. Adìgè yii mə Azwĩ Mmà'àmbi a tswe ghu aa kaa ànnú abù'ù a wa'à ghu bú ntswé.

¹⁸ Bĩ'inə bitsim bii mə bi fùrə mə atsə'ə ya nlò'òsə a mi'i bi'inə aa, nìgha'a ni Mmà'àmbi ni tigə nta ni a mĩnsi bĩ'inə, bĩ'inə lĩi ni nìgha'a ni Mmà'àmbi nya, ni bəɲkə nĩ yi'inə, bĩ'inə tigè ɲkwensə, ɲkwɪ ɲkɔ'ɔ ni a mum nìgha'a mà nya, n̄tigə mbə tsɔ yu. Ma yú ànnú a lò aa tsi'í a mbô Mmà'àbĩ yii mə à ni Azwĩ aà.

4

Annú àfù'ù Nwĩ a mum bantòò bi nsyé

¹ Ma mùu ajàn tsɔ mə Nwĩ a nɲim àbɔɲətii yi à fà mē ifà'à ma ghú a mbo bĩ'í aa, kaa bĩ'í si bù mbɔ'ɔ. ² Bĩ'í tuu innú adirə atú tsim jii mə bi ghirə a idigə alò'òsə aa kaa bĩ'í si innú mbwe'esə ghirə; kaa bĩ'í si nìghàà ni Nwĩ kwensə. Bĩ'í bəɲnə swonə aa tsi'í ànnú n̄ɲkɔɲ ya n̄ n̄si n̄ n̄si a m̄ɔontè ni m̄ntii bē, bi tigè mbii n̄ ànnú yi'í a nsi mi'í Nwĩ. ³ Mbē n̄too yii mə bĩ'í swonə aa i bu ntswe a alò'òsə a mbo ɲù, bɔɲ i tswe aa a mbo bē bya mə bi bwe ɲghɛɛ n̄ waa aà. ⁴ Nlon mə a mbo bo, nwĩ m̄bi ghù à mà'à mə afə'ə a mi'í bo bii bi si n̄too ya bii aà. Kaa bo wa'à n̄ ɲkà'à wa mə i ta a nu bo aa yē. Ʋkà'à ma ghú i bə aa yĩ n̄too yĩ n̄sigìnə ya nlon n̄gha'a ni Kristo, yii mə à tswe n̄ màrə Nwĩ yumbɔɲ aà. ⁵ A n̄ n̄too yii bĩ'í swonə aa, kaa bĩ'í si annú aa nlon mib̄i mi n̄u mi'í swonə, bĩ'í swonə aa mə Yesu Kristo à n̄ Mmà'àmbi, bĩ'í bē ɲgǎɲfà'á juu nlonə ɲkwitu Yesu. ⁶ Nlon mə à ni Nwĩ wa mə à le nswonə mə, “Tá ɲkà'à i ta a múm m̄fii idigè aa!” mə à ghirə mə ɲkà'à yi i ta a múm n̄tii bĩ'í, a mfá ɲkà'à yii mə i ghirə mə tá bĩ'í zi n̄gha'a ni Nwĩ nya mə ni ta a nsi Krito aà.

⁷ Lá bĩ'í bii mə bĩ'í tswe ni àfù'ù ma yú aa, bĩ'í bə aa tsɔ bantòò bi nsyé, tǎ d̄i'í mə àdà'à yí wè ya mə tswe a n̄ n̄too yĩ n̄sigìnə ya aa, kaa s̄i aa à yi'í bē, a lo aa a mbo Nwĩ. ⁸ Bi d̄i mbuu ɲgi'í tsi'í tsim a nu bĩ'í, kaa ma yú a wa'à ghirə mə bĩ'í kentə, bi ghirə atú yi'í a buurə la kaa ma yú a wa'à yi'í k̄ɲè; ⁹ bi tsɔ'ɔ n̄ àkòrə yi'í la kaa Nwĩ a wa'à yi'í mi'í; mfuu

nî yi'i mma'a ni a nsye la kaa wa'ă bânɲè nzwitə. ¹⁰ Ngòn bìnòò bitsim, bî'î bè'è nì nìwo ni Kristo a nu bî'î. Bi tigè m̄baɲnə nyə nî n̄tswênt̄i Kristo a nu bî'î. ¹¹ Maa ajàn, àjàn yîi mə bî'î tswe bit̄i aa, bî'î kii ntswe aa tsi'î a ntsu n̄wo ngòn bìnòò bitsim n̄lon ngaa Krito, ma mùu ajàn bi bânɲè ntigə nyə nî n̄tswênt̄i Yesu fàa m̄m n̄u yî'î yîi mə kwo aà.

¹² Tsò mə a bə laa, bî'î tigè n̄tswe ni a ntsu n̄wo nì baɲnə n̄tswe nî n̄tswênt̄i.

¹³ Bi ɲwa'anə a m̄m àɲwà'ànə Nwî mə, “Mè le mbii Nwî, maa ajàn m̄ kii ntigə nswonə.” A nḡiɲ nḡiɲ, bî'î ki ntswe aa nî àjànə abiint̄i mà ya, ɲkii ntigə swonə nî ìntoo yî n̄sigìnə yâ. ¹⁴ Bî'î zi mə, Nwî wa mə à le nyweense Mmà'àmbi Yesu n̄wo aa, à ka yî kii yweense yi'inè tsò mə à le ɲki nyweense Yesu aa, i lògè yi'inè tá bî'inè zi ntswe a nsi mi'î yu. ¹⁵ Ma jû innù tsim i fe'è aa nlon ngaa yùu, mə tá ìbòn Nwî i ka n̄sɛnə nḡhɛɛ ni a mbo bə bî ghà'atə, tá ànnù mfâ m̄bi'ikə a mbo Nwî tá à ka nḡha'atə, ɲkii nzi ni n̄gha'a a mbo Nwî.

Ŋka n̄tswênt̄i

¹⁶ Tsò mə a bə laa aa, kaa mbə bî'î wa'ă akòrə yi'î bú n̄swun̄tə mb̄i n̄ ñj̄m̄ə. Ka mə n̄jyá n̄u yî'inè i b̄orə ɲkwo nḡhɛɛ aa, Nwî bânɲè m̄fa n̄i m̄it̄i m̄i fii a ngòn bìnòò bitsim a n̄i àzwî yi'inè. ¹⁷ M̄untsir̄ə ɲḡi'î yù yîi mə bî'inə yə aa, kaa i ka wa'ă si'î tigè, i ka yî z̄i ni n̄gha'a n̄i mə ni luu ɲki ntswe n̄iɲkon̄ aa a noò yîi mə bî'inè tswe a nsi mi'î Nwî aà. ¹⁸ Ma mùu ajàn, kaa bî'inè si aa ìnnù j̄i mə bî'inə yə ni mi'î aa l̄i, lâ m̄baɲnə n̄te'ɛ n̄i àt̄u yi'inè aa bə a ni ìnnù jya j̄i mə kaa bî'inè si yə aà. Ìnnù j̄i mə bî'inə yə ni mi'î aa i tswe aa tsi'î ni mú àt̄i noò. Lâ ìnnù j̄i bî'inè si yə aa i lwi'î n̄iɲkon̄ə.

5

¹ Nlon mə bî'inè zi mə, n̄t̄an̄ yî fàa nsye ghu mə bî'inè tswe ghu aa, bi bə yî sà'à bon̄ bî'inè tswe n̄i n̄da a aburə yîi mə Nw̄iɲgòn à ka fa, a bə n̄da yîi mə bi si aa n̄i m̄bô ghurə, i tswê a aburə nlwî'î n̄iɲkon̄ə. ² Ts̄itsòn, bî'inè tsaa n̄i tswegè, n̄lɔɔ ni mə bon̄ bi wɛ'ɛ n̄dùgè yi'inè yî àbùrè ya, a nu bî'inè, ³ ta bi wɛ'ɛ bî'inè tsuu nswèrè n̄swèrə tswe. ⁴ Ajàn mə bî'inè burə fàa a m̄m n̄t̄an̄ ghuà, bî'inə tsaa tswegè kaa a wa'ă bə aa mə bî'inè lòɔ aa mə tá bi tso'ɔ ma juù ìtsè'è a nu bî'inè, bî'inè bânɲè lòɔ mə tá bi wɛ'ɛ ji aburə jya ghu atu, tá n̄tswênt̄i i baɲnə ntigə ji ayoo ya yîi mə a kwo aà. ⁵ A t̄an̄tə Nwî n̄tan̄tə yi'inè a ni kwensə ma ghû, ɲki mfa Azwi yi'î a mbo bî'inè a n̄i àwenə mə kwensə wa a z̄i.

⁶ Tsõ mæ a bæ laa, bĩ'inè tigè ntswe nĩ àtànɛntii ɲɔ̀ɔ̀n bìnòò bi tsimè. Bĩ'inè zi mæ bĩ'inè bæ nanɣsə tswə a ndùgè fàa ni yulà ɲjyānu boɲ bĩ'inè tswə a ndĩsyà bi'inè bi Mmà'àmbĩ, ⁷ nloɲ mæ bĩ'inə zĩ akòrè nizĩ yi'inè aa a múm àbĩintii, kaa à sĩ annũ nyə bə. ⁸ Bĩ'inə taɲ ntii, nyè'ətə mæ boɲ bĩ'inè laa mmà'atə m̀b̀hinu yù m̀baɲnə ɲghɛɛ ntswe a ndùgè bi'inè bi Mmà'àmbĩ. ⁹ Lâ kè bĩ'inè tswé a ndùgè, kè bĩ'inè tswé a adigə dān, atu annũ yi'inè tâ à bæ a ɲka ɲghirə tâ Nwĩ à ka ndoritə. ¹⁰ Nloɲ mæ bĩ'inè bitsim ka yĩ təə a nsi ɲgò'ò korè Kristo, tâ tâ bi tso'ɔ ifà'à ɲũ ntsim tâ à kwərə ibɔ̀n kě ibi, ɲyonə a ɲjĩmə ànnũ yĩ mæ à lɛ mfà'à fàa múm ɲjyānú aà.

Afà'a mboonsə bè bo bi Nwĩ

¹¹ Tsõ mæ bĩ'inè zĩ ànnũ yĩ mæ a tswə ghu a ɲka mbo'ɔ Mmà'àmbĩ aa, bĩ'inè ghirə tâ bè bi mɔ'ɔ bi zi. Nwĩɲɔ̀ɔ̀n à nanɣsə nzi yi'i, mæ kĩ ɲwa'atə mæ a múm ntii bù nĩ kĩ nanɣsə nzi yi'i. ¹² Kaa bĩ'ĩ si bù ɲkɔ̀nə a ɲghù'ùsə yi'i bĩmbɔ̀n a mbo bù, bĩ'i bāɲnə n̄lɔ̀ɔ̀ a ndĩ'i tâ nĩ zi mæ mbə nĩ kã ɲkwɛɛ mĩntii muu nloɲ ɲgaà yĩ'ĩ; ta zi nĩ àjàn yĩ mæ nĩ kwi'i ɲighàà a mbo bè bya bĩi mæ bi kwèè mĩntii myaa ɲyonə bə ɲkèrə ɲù, m̀baɲnə mmà'atə akòrè nizĩ yaa laà. ¹³ Bĩ'i baanə aa bàànə aa ɛ? Boɲ bĩ'i baanə aa mbĩ'i ɲgaà Nwĩ. Lâ, mbə a bæ mæ kaa bĩ'ĩ si aa bàànə baanə, boɲ ma mùu ajān a bæ aa nloɲ ɲgaà yùu. ¹⁴ Nloɲ mæ a yi'i laa a tsiɣsə akòɲnə Kristo; bĩ'inè zi a laa mæ ɲù yĩ fùurə à lɛ ɲkwɔ mbi'i ɲkwitu bə bitsimə, a tigè mbə mæ bè bitsim bi kwô. ¹⁵ A lɛ ɲkwɔ a atu bè bĩimə aa mæ bè bĩi mæ bi tswə ntii aa tâ bi tsuu aa bæ mbi'i ɲgàà yàà i tswə, tâ bo baɲnə tswə nloɲ aa yu wa yĩ à lɛ ɲkwɔ a atu bo bi bú ɲyweensə yi nĩ n̄wo aà.

¹⁶ Nlɔ̀ginə tsĩtsɔ̀n kaa bĩ'inè si ɲũ bu n̄lentə aa tsi'ĩ tsõ ajān mæ mbi yù i lèntə aà. Ka mæ à lɛ mbə noò yĩ m̀ɔ'ɔ bĩ'inè lèntə nĩ Kristo tsi'ĩ tsõ ɲùm̄isɔ̀n aa, kaa bĩ'inè si nii maa ajān bu nyə. ¹⁷ Tsõ mæ a bæ laa à aa, ɲù n̄tsim yĩ mæ à tswə a mum Kristo aa, à tigə mbə aa ɲù yĩ m̄fii. Lɛ boɲ n̄tswɛntii yĩ yĩ n̄lwèn i ghèè m̄, yĩ m̄fii i tigè n̄zi. ¹⁸ Ma juu ìnnũ i lo aa a mbo Nwĩɲɔ̀ɔ̀n, yĩ mæ, n̄tsya a ɲjĩm Yesu Kristo, a lɛ mbù n̄lɔ̀gə yi'inè m̀boonsə a nu yu, n̄tigə m̄fa ifà'à a mbo bĩ'inè mæ bĩ'inè ka m̀boonsə bə. ¹⁹ Ma la a bæ mæ n̄tsya a ɲjĩm Kristo, Nwĩɲɔ̀ɔ̀n à lɛ lɔ̀gə mbĩ mbù m̀boonsə fu a nu yu, kaa ɲkĩ'ĩ n̄ ìnnũ jĩ bĩ jyaa bú n̄lii, m̀baɲnə n̄tigə m̄fa ifà'a m̀b̀òonsə bè a mbo bĩ'inè.

²⁰ A bæ mæ bĩ'ĩ tigə mbə aa bitsusè bi atu bi Kristo, Nwĩɲɔ̀ɔ̀n a tigè n̄tsya ni nu bĩ'ĩ ɲghaa ni a mbo bè. Bĩ'ĩ tigè m̀bu'u n̄ m̀bo a mbo bè n̄ ɲkùm Kristo, mæ tâ bo bu

mbòònsè waa bo bì Nwĩ. ²¹ Nlon ɲkwitû yi'inè Nwĩngòɲ à le ɲghìrè yi a tigè m̀bè innù jĩ bì, a yu wa yĩi kaa à le ɲkĩ'i innù jĩ bi zi aa, tá tá bĩ'inè tigè ntsya ghu nu, mbè itsinènnù Nwĩ.

6

¹ Bĩ'i fà'à aa bĩ'i bì Nwĩ, mbu'u nĩ m̀bo a mbo bù m̀e tá nì tsuu ghìrè m̀e ìbòɲ Nwĩ wa a mbo bù ì tsya a adàɲè àdàɲè. ² Nlon m̀e Nwĩ à swon m̀e, “M̀e le nyu'u ànnù yĩi m̀e nì le si twonɲè nàa nswon aa a noò m̀e à le ɲkù'ù m̀e m̀e kwetè ghuu aà, ɲkwetè ghuu a noò ɲywèensè bù.” Yu'utè nì! Aa noò yĩi m̀e à kù'ùnè a mbo Nwĩ a ɲkwetè bù ghu aa à ghulà! Aà ɲjwi yĩi m̀e Nwĩ à ka yweensè ghuu ghu aa ì yulà!

³ Kaa bĩ'i si yi'i annù yĩi m̀e mbè ɲù kwântè ghu ɲwo aa ghìrè, m̀e tá ɲù tsee àfirè yi'i ló ki fa nĩ ìfà'à yĩi m̀e bĩ'i fà'à aà. ⁴ Bĩ'i dì'i a nĩ ìfà'a tsim yĩi m̀e bĩ'i fà'a aa m̀e bĩ'i bè aà ɲgǎɲfà'à Nwĩ, a ajàɲè m̀e bĩ'i tswa nĩ m̀intì mi'i a nĩ ɲgòɲ bĩnòò bitsim, ɲyè nĩ ɲgĩ'i, innù ì tsyá nĩ yi'i a nsyè, innù jĩ bi jĩ wè jĩ wè ì yè nĩ yi'i, ⁵ bi le ɲghòò nĩ yi'i, nniɲè nĩ a ndátsaɲ, bè ju'ù m̀burè nĩ ìdìgè nlon ɲgaà yĩ'i; bĩ'i nwugè nĩ ìbì nũ yi'i nĩ ìfà'à, nìle ti bwĩ ɲkii nìle nĩ ɲjĩ. ⁶ Innù júlà ì kii m̀bu ndi'i nì a mbo bè m̀e bĩ'i bè aa ɲgǎɲfà'à Nwĩ: A ajàɲè m̀e nòɲsè yĩ'i à le nlaa maɲsè aa, bĩ'i kí nzi annù nĩɲkon yà m̀e a tswe nĩ n̄too yĩ siginè ya, n̄tswa nĩ m̀intì mi'i, ɲkii ɲghìrè nĩ innù jĩ siginè a nu bè aa, Azwĩ Nwĩ bo bì àkòɲnè yĩi m̀e a le mbè yi annù nĩɲkon aa, ⁷ àjàɲ m̀e bĩ'i swonɲè nĩ ànnù nĩɲkon aa, nĩ m̀idà'à mi Nwĩngòɲ, n̄tugitè nĩ ɲjoo n̄tsò jya jii m̀e à nì annù yĩ tsinè aa a abò mà'à nĩ a abò ɲkwàbè n̄to nì jù. ⁸ Bè gha'asè nĩ yi'i, bĩ m̀o'ò tsa'à nì yi'i, n̄swonɲè nĩ innù jĩ bi a atu bĩ'i, ɲkii n̄swonɲè nì jĩ siginè. Bi lentè nĩ yi'i tso ɲgǎɲabaɲnènnù, lá bĩ'i bàɲnè n̄swonɲè nĩ ànnù nĩɲkonè. ⁹ Nlentè nĩ yi'i tsò bè bii m̀e bi s̀i waa zi aa, la bè bitsim zĩ yi'i; bĩ'i bè tsò b̄iku bi b̄e, lá n̄i yè nĩ yi'i bĩ'i kí n̄tswe b̄it̄i; ka m̀e bi niɲè nĩ ɲgĩ'i a nu bĩ'i aa kaa bi s̀i yi'i zwitè.

¹⁰ Bi le si ghìrè bĩ'i jəɲnè b̄inòò b̄i m̀o'ò, lá bĩ'i doritè tsi'i b̄inòò b̄itsimè; bĩ'i bè tsò ɲgǎɲèf̄um, lá ɲghìrè bè b̄i ghà'atè tswè nĩ àfù'ù; bĩ'i b̄e tsò bè bii m̀e bi s̀i n̄i àyoo tswé, lá m̀baɲnè n̄tswe nĩ ɲjòò tsimè.

¹¹ Ɔkà'á jĩ'i baKorinto, wa bĩ'i n̄aɲsè m̀e ɲghaa a mbo bù n̄i n̄si n̄i n̄si, ɲki ɲa'à m̀intì mi'i m̄fa a mbo bù. ¹² Kaa bi'i s̀i m̀intì mi'i a mbo bù kii, a bàɲnè ɲkii bè bù ɲkii n̄i m̀intì muu. ¹³ M̀e tigè ɲghaa a mbo bù tsitsòɲ aa tsò ɲù a ghàà a mbo boò bi, n̄i ki ɲɲa'a m̀intì muu m̄fa a mbo bĩ'i.

Awà'àsè òlòḡ annũ mbòònsè bo bì bìtìbũ Nwĩ

14 Nì tsuu ki bòònsè fà'à bo bì bìtìbũ Nwĩ. Mbə ànnù yí sigìnè bô ànnù yí bi boònsè aa mə akə aa ε? Mbê òlāa idìgè bó m̄fii idìgè tswé àdìgè yí fùùrè aa mə akə aa ε? 15 Mbê Kristo bo Devil biinè aa mə akə lε? Nù yii mə à bii Kristo à tswe aa nì yuu annù mə mbə a ká ñghirə bo nù yii kaa à si Kristo bii aa ε? 16 Mbê òdāmà'anwĩ tswé nì ànnù yí m'ò bo bì m̄ñkobə aa ε? Bĩ'inè laa mbə òdāmà'anwĩ yii mə à tswe ntii aà! A ajàn yii mə Nwĩ yumbəḡ à swəḡ mə, "Mè ka ghurə ndùgə yà bi'i bì bə bá, i ki tswe a titii bo; mè ka bə Nwĩḡḡòḡ wàà, tâ bo bə bə bá."

17 Maa ajàn Mmà'àmbi a swəḡ mə, "Nì fε'ε a titii bo, m̄fi'isə m̄ib̄h̄i mi nù muu a titii bo.

Ntsee nì ànnù tsu a ñghirə bu bì àyoo yii mə kaa a s̄i laa aa tswe, bəə boḡ mè ka kwerə ghuu.

18 Mè ka tigə bə Taà ghùù, tâ bù tigə ñki mbə b'òò ba b̄i mb̄āḡḡè bo b̄i b̄āḡḡyè, a swəḡ Mmà'àmbi Mbu'utèmbi."

7

1 Tsi'ĩ tsò mə ònnù ma jù tsim mə Nwĩ à kà'a i tswe aa a mbo bĩ'inè aa bil̄m̄ ba bii mə mè kòḡə aa, tâ bĩ'inè si'i m̄ib̄h̄i mi nù mi'inè tâ m̄i laa a nì òs̄ḡ tsim jii i s̄ḡ ib̄h̄i nù yi'inè nì àzwĩ yi'inè aa, ñyə mə bĩ'inè laa m̄āḡsè a ajàn mə bĩ'inè b'òò Nwĩ aà.

Ajàn mə Paul à lε si doritə òlòḡ baKorinto aà

2 Nì ḡa'a m̄intii muu mfa a mbo b̄i'ĩ, kaa b̄i'ĩ s̄i annù a mbo nù tsù wô; kaa b̄i'ĩ si ḡù tsù ləənsè; kaa b̄i'ĩ s̄i ḡù tsù n̄i'ĩ. 3 Kaa mè si annù ma yù swəḡ aa a mfâ ìfirə ghuu òlòḡ mə mè tè'è m̄bāa nswəḡ a mbo bù mə nì tswe a ntii b̄i'ĩ a ajàn mə kaa mbə ayoo tsu a wa'à yi'inè faatè, kə bə bə ntswèntii kə òiwô. 4 Mè nāḡsə nzi ghuu, mə nì tswe nì ntii yí sigìnè, mè k̄i ntswe nì k̄intèrè yí ñwè òlòḡ ḡgaà yùu. Nt̄i gha i luu nì m̄b'òòḡ. A m̄m̄ ñḡi'ĩ yĩ'ĩ ntsim, mè burə ka tswe nì òdorə n̄i wè.

5 Tsi'ĩ a ajàn mə b̄i'ĩ lε nzi ḡkuu a ala'a Macedonia aa, kaa ib̄h̄i nù yi'i i lεè ḡwa'à m̄m̄intè, ḡḡi'ĩ i z̄i n̄i a nu b̄i'ĩ a mbèè mbèè. B̄i'ĩ tó bi'i bì bə a abεε, ḡk̄ii nto bi'i bì òb'òò a m̄m̄ òntii b̄i'ĩ. 6 Là, Nwĩḡḡòḡ yii mə a lə'ətə m̄intii mi bə b̄i bi jəḡḡə aa, à lε lə'ətə m̄intii mi'i a ajàn mə à lε ḡḡirè Titus a z̄i aà; 7 kaa wa'à bə aa tsi'ĩ ajàn mə à lε nzi aa bə, bo b̄i ajàn mə nì lε m̄b'òòrisə ntii yi aà. A lε nswəḡ a mbo b̄i'ĩ ajàn mə nì yè'ətè, nḡḡḡə, ntii n̄i ànnù ya laà. Ma yù a lε ḡḡirə mə mè ku'usə òdoritə.

⁸ Ka mæ mè le nghìrè nì jə̀ɲnè a nî àɲwà'ànè ya mæ mè le ntoo a mbo bù aa, kaa nú yà ì sì ghu bāɲnè m̀bì'i (ka mæ ì le m̀bì'itə ghu aà). Mè yə mæ àɲwà'ànè ma ya a le nghìrè nì jə̀ɲnè, ka mæ nì le nɲə̀ɲnə tsi'i a nì m̀tɪi noò aà. ⁹ Lá tsítsɔ̀ɲ, mæ doritə, kaa ɲki'i doritə aa bə mæ nú yùù ì le m̀bì'i aa bə, ɲlɔ̀ɲ mæ, àjàɲ mæ nú yùù ì b̀i'i aa, a ghìrə mæ tâ nì kwensə b̀imāɲjì buu, Nwɲɲgòɲ à le mmò̀òntə ghuu a nî àjə̀ɲnè ma yā. La a bə mæ kaa b̀i'i le ɲwa'ǎ annù yì bi a nu bù ghìrè. ¹⁰ Nlɔ̀ɲ mæ àjə̀ɲnè ỳi mæ Nwɲɲgòɲ a fà'à nì yu aa, a kwensə m̀intɪi, ɲkii ghìrə bə yweenè. Kaa mbə b̀i'inè wa'à ma yaà àjə̀ɲnè baà. Lá àjə̀ɲnè ỳi mæ à nì yì ɲúmìsɔ̀ɲ aa, a zì nì ǹwó. ¹¹ Tá nì yə ajàɲ mæ Nwɲɲgòɲ à ghìrə nî àjə̀ɲnè yuu ma yū aà. Nì yə ajàɲ mæ a kì ghìrə nì tigè ɲyə'ətə nì mæ nì ghìrə tâ b̀i zì mæ kaa nì s̀i nî àbo ghu tswé, ɲyə a ajàɲ mæ a kì ghìrə m̀intɔ̀ɲə muu m̀i lwìnə, yə nî nì b̀o'c ǹi nì kə tswe nì nu, nyə a ajàɲə mæ a kì ghìrə nì fa m̀b̀i m̀i nú muu ɲki naɲsə ntaɲtə nì a nniɲ ɲjò a nu bə b̀i mæ bi ghìrè ìnnù j̀i bi aà. Nì naɲsə mə ɲ̀dì'i mæ kaa àbó yùù kaa á s̀i nì ma yū ànnù tswé.

¹² Ka mæ mè le ɲwà'ànè ghuu aa, kaa mè le ɲki'i ɲwà'ànè m̀bì'i aa ɲgaa ɲù wa mæ à le nghìrə ibi aa, kaa ɲki'i kì ɲwa'anə aa m̀bì'i ɲgaa ɲù wa mæ bi le nghìrə ibi wa ghu nú aà. Mè le mbə̀ɲnè ɲwa'anə aa mæ mæ ghìrə tâ à laa a atu bù a nsi mi'i Nwɲ ajàɲ mæ nì fa ibi nú ghuu a mbo b̀i'i aà.

¹³ Maa ajàɲ, b̀i'i le ntigə ndoritə, kaa à le ɲki'i aa tsi'i nì'i nìdorə bə, b̀i'i le mbù naɲsə ndorə a nyə ajàɲ mæ Titus à le si ndoritə aà. Bù bitsim le nghìrè ǹtɪi yi ì ǹɔ̀ɲ nî m̀b̀oɔnə ajàɲ mæ nì le naɲsə ɲkwɛrə yi aà. ¹⁴ Mbə a bə ỳi mæ mè le ntɛ'ɛ ɲka ɲkwɛɛ ntɪi gha ghu mbo m̀bì'i ɲgaa yùù, bə boɲ kaa nì kì wa'ǎ atú ya dirìsè. Ajàɲ mæ ɲgòɲ ìnnù tsim j̀i mæ b̀i'i le si swɔ̀ɲ a mbo bù à le mbə annù ǹiɲkɔ̀ɲ aa, ajàɲ mæ b̀i'i le si kii ntərə a nsi Titus nɔ̀ɲ ɲgaa yùù aa, a kì mbə annù ǹiɲkɔ̀ɲ. ¹⁵ Maa ajàɲ, àkòɲnè ỳi mæ à tswe nì yu a nu bù aa, a ku'ùsə ɲkwe ntinsə, ajaɲ mæ a wa'atə nî àjàɲ ỳi mæ nì kì si yu'unə nî ìnnù j̀i à kì si d̀i'i a mbo bù aà; a ajàɲ mæ nì le ɲkwɛrə yi, ntsiginə nì ǹb̀o'c aà. ¹⁶ Mè naɲsə nluu nì nìdorə mæ mbə mè naɲsə ɲyəgìtə a nu bù a nî ìnnù tsimè.

8

Ajàɲ mæ b̀oɔ bi Kristo fa ɲjò aà

¹ B̀ilim bá b̀i'i l̀oɔ mæ tâ nì z̀i ìb̀ɔ̀ɲ Nwɲ ỳi mæ à ghìrə a nî ɲghòtə j̀i mæ ì tswe a Macedonia aà. ² Bo kì tswe nì

ikwà'ànè jĩ ghà'àtè ñyonə a ni ŋgi'i yĩ mə ì kì kuu a nu bo aa, lâ nìdorè kì bàŋnə nluu a ntii bo ŋghirə mə bo tigə mfa ti gitè àbo ka mə bo fum fum aà. ³ Mè tse bə ayəfə a nswon mə bo kì si nanşə mfa nyonə a njiŋm ayoo yĩ bo kì tswe ni yu aà. Bo kì si tɛ'ɛ mfa nĩ ñkòŋə yàà ñtsyatə ajàn mə bo tswe ni yu aà. ⁴ Bo kì si bu'u mbo a mbo bi'i mə bo tswe nĩ àbwarə a ndiintə bè bi Nwĩ bii mə bi tswe a Yudea aà. ⁵ A kì burè ñtsyatə ajàn mə bi'i kì si tɛ'ɛ wa'atə aà. Lâ bo le ntsyă mbii nfoo mfa mibii mi nú myaa a mbo Mmà'àmbi mbon kii tigə fa mibii mi nú myaa a mbo bi'i, a ajàn mə Nwĩ à le si lòò aà.

⁶ Bi'i tigè mbu'u nĩ mbo a mbo Titus mə, ajàn mə à leè nte'ɛ nloginə afà'à yu aa, tá à manşə ifà'a abòŋəntii mà yú a titii bù. ⁷ Tsitsòn tsó mə ni tsya mbii a nĩ innú tsim aa, a nĩ àbiintii, a ajàn mə ni swonə annú Nwĩ aa, a ni àjàŋə mə ni zĩ annú nĩŋkonə aa, a nĩ ñyè'ètə a ŋkwetə, bo bi nĩ àjàŋ mə ni kɔŋə a yi'i aa, mə tigè ñlɔɔ mə tá ni kì ntsyambii a nĩ afà'a àkòŋnè ma yú nyonə ajànə mə ni nanşə mfa a ŋkwetə bè bi Nwĩ aà.

⁸ Kaa mə si lòò aa mfá ñdi'i yĩ tsù a mbo bù bə, mə bàŋnè ñlɔɔ aa nswon mə mbə ni tsyă njiŋm ajàn mə ni yə bè bi m'ɔ bi yè'ètə a ŋkwetə aa, ntigə ŋki di'i ajàn mə àkòŋnè yuu a nanşə mbə yĩ ànnú nĩŋkonə aà. ⁹ Nĩ zĩ ibon Mmà'àmbi yi'inè Yesu Kristo, ka mə à le mbə ŋgàŋafu'ù aa, à le ŋghirə ibii nú yi a nĩ ŋgàŋafum mbi'i ŋkwitú ghuu mə ni tsyá a njiŋm afumə yi ya mbàŋnè mbə ŋgàŋafu'ù.

¹⁰ Amòontə ya a ni mə, a bon mə ni manşə ànnú ya mə ni kì lòginə fii alòò aa tsitsònə. Nĩ le mbə bitsyà bi mbii, kaa ŋki'i aa tsi'ă a mfà'a bə, à le ŋki mbə aa a n'ɔɔ a mfà'á. ¹¹ Nĩ ghɛɛ nĩ mbii la mmànşə afà'à wá. Tá àjàŋ mə ni yè'ètə ñkii ŋkɔŋə nĩ n'fà'à aa, tá à fe'ɛ mbòontə nĩ àjàŋ yĩ mə ni fà'a mánşə aà, ñyonə aa a nĩ àyoo yĩ mə ni tswe ni yu aà. ¹² Nĩ bə kì doritə a mfa bon Nwiŋgòn à ka beentə ayoo yĩ mə ni fa aa, i yonə aa a njiŋm ayoo yĩ ni tswe ni yu aà, kaa ŋki'i betə mə ni fa aa ayoo yĩ mə ni si yu tswe aà. ¹³ Kaa mə si lòò aa mə akwetə yĩ mə ni fa a mbo bè bi dàn aa tá à bə abè'è mə bi bè'èsə ghuu ghu bə. ¹⁴ Lâ àjàŋ yĩ ni tswe ni yu tsitsònə a gha'atə aa, a bon ŋki ŋku'unə mə tá ni kwetə bə bii mə bi si nĩ àyaa tswé aà. Tá a yi mbə a noò yĩ ni bon, bo bàŋnə ñtswe ni yu a gha'atə aa, bo kì ŋkwetə ghuu. Ma mùu ajàn a bə mə ni lentə ghuu bu ni bù aa ñgigìŋə. ¹⁵ A ajàn mə àŋwà'ànè Nwĩ a swonə aa mə,

“Nù yĩ mə à le ŋghotə mi gha'atə aa,

kaa à le ŋwa'à ni mu tswé mi tsyatə.

Nù yĩ mə à ghòtə mi kə'ətə aa,

kaa a wa'à kî m̀boŋə.”

Titus bo bì ñgǎŋakòrê ji

¹⁶ Bì'i fa miya a mbo Nwĩ mə à ghìrə mə tâ Titus à ka ndoritə ni a ñkwetə bù tsi'ĩ ajàn mə bì'i kii ndoritə aà. ¹⁷ Kaa à le ñki'i bii aa tsi'ĩ ajàn mə bì'i swon mə tá à fa'a aà, à le si doritə tsi'ĩ annù a a ñkwetə, àjàn mə a zi a mbo bù aa, wa a zĩ aa nĩ ñkòŋê yĩ. ¹⁸ Bì'i too nii, nĩ ñdimê yĩ inè yii mə ñghòtə jĩ ghà'atə naŋsə ñkòŋtə ifà'á yi ajàn mə a swon ntoo yĩ ñsiginè aà. ¹⁹ Kaa sị tsi'ĩ ma yú bē, ñghòtə ì kî mē ñtso'ɔ yi ntoo yi mē tá bì'ibo gھے akòrè nitəə mà yú a mfà'a ifà'a àkòŋnè ma ghú a ñgha'asə Mmà'ambi tá kii di'i mə bì'i kòŋə ñkwetə. ²⁰ Bì'i tsyèsè nĩ yi'i mə bì'i wa'à lè ghìrə tá bè ka nnurikə a ni mǎnǎ yii mə bì'i fà'à nĩ ñjoo jii mə bè naŋsə mfa nĩ àbòŋəntii aà. ²¹ Bì'i lòò aà ñghìrè ànnù yii mə a tsinə a nsi Mmà'ambi bo bì a nsi mi'i bè.

²² Bì'i too mumaà yĩ'ĩ bo bo. Bì'ĩ ywè'ètə mē yi a ñgaa jĩ ghà'atə ñyə mə a doritə a ñkwetə. Tsitsòn a ajàn mə à naŋsə nniŋ ntii yĩ a nu bù aa, a kù'ùsə naŋsə ndoritə a ñkwetə. ²³ A ñghèe ni Titus, à laa mbə ñú àkòrè ghà mə a fà'à bi'i yu a ñkwetə bù. Ñghèe ni bìlĩm bì'inè bì m'ɔ bya mə bi ghèè bo bo aa, bo tswe aa ni tsùsə àtú ñghòtə, ñzi ni ñgha'a a mbo Kristo. ²⁴ Nì di'i akòŋnè a mbo bo, ta tá ñghòtə jyá tsim tá ì yə tá à laa, tá bo bii mə bì'ĩ kì si kwèè mǎntii mi'i nlon ñgaa yùu aa tsi'ĩ annù ñiŋkòŋə.

9

Mfà àkwetə a mbo bìlĩm bì'inè bɔɔ bi Kristo

¹ Kaa ñji'ĩ ànnù a mbo mə a mbũ ñka ñŋwà'ànè a mbo bù ñlonə akwetə yii mə bi fa a mbo bè bi Nwĩ a Yudea aa kaa à sị bē. ² Nlon mə mə zi mə ñ doritə a ñkwetə. Mè kì si kii ntərə nlon ñgaa yùu a mbo bè bi Macedonia, ñswonə ni mə bìlĩm bì'inè a ala'a Achaia bi kì taŋtə ñlòginè aa yĩ lòò. Ajàn yii mə ñ naŋsə ndoritə a ñkwetə aa, a kì tĩntə waa bí ghà'atə. ³ Lá mə too bìlĩm bì'inè bú aa mə tá àjàn mə bì'ĩ kì si tərè ñlon ñgaa yùu aa tá à tsuu bə mə bì'ĩ kì si ghàà aa bē ñtsù bē. Tsó ajàn mə mə kì swon aa tá ni taŋtə ghùu kwetə wá. ⁴ Lá mbə a bə yii mə bə bya a Macedonia zi bì'ibo, ni baŋnə mburə ti taŋtə, boŋ à ka bə adirətu a mbo bì'ĩ ì kii bə adirətu yĩ wè a mbo bù. Nlon mə bì'ĩ kì naŋsə ñzi mə ñ ka kwetə. ⁵ A bē ànnù yii mə mə wà'atə mə a ku'unə a ntoo bìlĩm bì'inè bú mə bì tsya mbii yà aà; ta taŋtə juu njoo jya mə ñ kì kà'a aà. Maa ajàn boŋ ì ka tigè

tswe mbɔŋ tã mɛ zi nĩ ñkòŋɛ yùù, kaa ñki'ì a ñgaansɛ bɛ.
 6 Annù yĩ mɛ swɔŋ aa a nĩ aa mɛ, ñù yĩ a bɛ miji nlinɛ aa,
 à ka yĩ kii fù'ù miji mĩ kɛ'ɛtɛ. Nù yĩ a bɛ ti linɛ aa tã fu'u
 mɛ gha'a. 7 Tã ñù ntsimɛ à fa nyonɛ ajàn yĩ mɛ à kà'a a
 ntii yu aa, ntsuu ki nurikɛ, kɛ tã tsuu bɛ mɛ bi gaa nii gaa.
 Nlon mɛ Nwĩŋgòn a kònɛ aa ñù yĩ mɛ a fa nĩ nìdorɛ aà.
 8 Nwĩŋgòn à zĩ ajànɛ mɛ mbɛ a fã àfù'ù yĩ wɛ a mbo bù mɛ
 tã nĩ tswe nĩ ñjoo jii i nanɛ ñgha'a aa a ñgòn bìnòò bĩtsim
 a mfà'a ñgòn mbuu mifà'à mĩ siginɛ mĩtsim ghu. 9 A ajànɛ
 mɛ àŋwà'ànɛ Nwĩ a swɔŋ aa mɛ,
 "A fa ti linɛ a mbo ñgànɛfumɛ,
 ànnù yĩ a tsinɛ* ñlwi'ì nĩŋkonɛ."

10 Yu wa yĩ mɛ a fa ñjoo ñgwɛ'ɛ a mbo ñù yĩ mɛ a bɛ aa
 à ka ñkii mfa nĩ miji mii mɛ bi ji aa, à ka fa a mbo bù nĩ jĩ
 wɛ, i kii ghirɛ nĩ fu'u nĩ mĩ wɛ ta ku'usɛ mĩnta mii nĩ koonɛ
 a nĩ ñnnù juu jii i tsinɛ aà. 11 A ka kii ghirɛ mɛ tã nĩ ka
 mbɛ ñgãñafù'ù a nĩ a nĩ ñnnù tsim mɛ mbɛ nĩ kã nĩfa ñgòn
 bìnòò bĩtsim, ta tã bɛ bĩ ghà'atɛ ka mfa mbi'ikɛ a mbo Nwĩ
 ñlon ñjoo jya mɛ nĩ fa bo kwɛrɛ nĩ a mbo bĩ'ì aà.

12 Nlon mɛ ñfà'à ma ghù mɛ ñfà'à aa, kaa i si aa tsi'ì bɛ
 bi Nwĩ bya kwɛtɛ, i kii ñghirɛ bɛ bĩ ghà'atɛ ka nanɛ mfa
 nĩ mbi'ikɛ a mbo Nwĩ. 13 Nyonɛ a ñjimɛ ajàn mɛ bi yɛ nĩ fã
 ñbĩnù ghu a nĩ ñfà'à ghuu aa, bɛ bĩ ghà'atɛ bi ka ki gha'asɛ
 nĩ Nwĩ, a ajàn mɛ nĩ fà'à nĩ ñtoò Kristo ya mɛ nĩ bii aà, bo
 bi ajàn mɛ nĩ yàtɛ ñjoo ti linɛ a mbo bo bĩ a mbo bɛ bĩ mɔ'ɔ
 bĩtsim aà. 14 Tsɔ mɛ a bɛ la aa, nĩ ka tswe a ntii bo, tã bo
 ka tigɛ tsà'atɛ Nwĩ nĩtĩ ñlon ñgaà yùù, ñlon ñbòn Nwĩ yĩ
 wɛ yĩ mɛ a dĩ'ì a mbo bù aà. 15 Tã bĩ'inɛ fa mbi'ikɛ a mbo
 Nwĩ ñlon ñmɛtɛnɛ mi ti swɔŋ mii mɛ à fa a mbo bĩ'inɛ.

10

Paul à làansɛ àtu bɛ ñlon ñfà'a yi

1 Mɛ Paul, wa yĩ mɛ mɛ sigisɛ ñbĩnù gha a nsye a noò
 yĩ mɛ mɛ tswe bĩ'inɛ aa, lâ mbaŋnɛ ntsɛ'ɛ a nu bù a noò
 yĩ mɛ mɛ sɛ bĩ'inɛ tswɛ aa, mɛ lògɛ mbɔnɛ ajàn yĩ mɛ
 Kristo a bɔnɛ aa, bo bĩ ñbònɛ yi, 2 mbu'u nĩ mbo a bù mɛ
 tã nĩ ghirɛ mɛ, nòò yĩ mɛ mɛ zi aa, tã mɛ tsuu a nu bù ki
 tsɛ'ɛ tsò ajànɛ mɛ a laa mɛ mɛ ka nanɛ tsɛ'ɛ a nu bɛ bya
 mɛ bi swɔŋ nĩ mɛ bĩ'ì fà'à ñyonɛ aa mánjĩ bɛ bĩ fàa mbi
 aà. 3 Nlon mɛ ka mɛ bĩ'ì tswe fàa múm mbi aa, kaa bĩ'ì si
 ntsò ma'a nyònɛ aa bĩmánjĩ bi mbi yù. 4 Kaa mĩkòn mi ntsò
 mi'ì kaa mi sɛ aa mi mbi mù bɛ. Mi baŋnɛ ntswe nĩ mĩdà'à
 mi Nwĩ a tã ñgi'ì nĩ ñdìgɛ jĩ tĩ. 5 Bĩ'ì ta ñgi'ì a nĩ ñmòòntɛ

* 9:9 Kɛ àbònɛntii yi 9:9 Ps. 112.9

aswùṅnè bē bo bì njoò tsim jii bē bi ṅṅee nu bi lògè ṅkinè nī ìdìgè ghu mē tā bē wa' à Nwī zi aa, ṅkwērè nī ìmòòntè tsim, ṅghìrè i tigè nyu'unè nī Kristo. ⁶ Nòò yīi mē nī dī'ì mē nī ìntīi ghuu tsim mē nī ka ki nyu'unè aa, bəə boṅ bī'ì ka kii taṅtə a niṅ njo a nu bē bitsim bīi mē bi tīi atu aà.

⁷ Naṅsə lèntə nyê nī, m̀bê ṅù nìbù ghùù à zi mē yu tswe aa bo Kristo, a ku'ùsè m̀bu naṅsə nlentə ìbīi nú yī, boṅ à ka yə mē wa bī'ì ki ntswe aa a mbo Kristo tsɔ̃ yu. ⁸ Kaa mē ka wa'a atu d̀rè mē mbə a tɛ'ɛ mbə mē mē bɔɔ ṅkwɛɛ ntīi gha nlonṅ ada'a ya yīi mē Nwīṅgòṅ a fa a mbo bī'ì, a bē àdà'a ṅko'o bù ghu kaa ki'ì ada'a nzwitə bù bē aà. ⁹ Tā à tsuu bə mē mē lòò aà m̀bòsə bù nī ṅṅwà'ànè aa jù. ¹⁰ Nlonṅ mē bē bī mɔ'ɔ bi swonə ni mē, “ṅṅwà'ànè Paul, i tīi ṅki ntsə'ə, lâ nòò yīi mē à tswe bi'inè aa, yumbɔṅə à b̀rè, m̀ghàà mi bə ayoo d̀nè d̀nè.” ¹¹ A bɔṅ mē tā bē ma bya zi mē innù jii mē bī'ì swonə a m̀m àṅwà'ànè a noò yīi mē bī'ì sī bi'inè tswé aa, àa jii bī'ì ghìrè a noò yīi bī'inè tswe aà.

¹² Lā kaa m̀bə bī'ì tɛ'ɛ wa' à lògè ìbīinù yī'ì a niṅə a titīi kē a ṅka m̀fìgìnə aa bī'ì bì bē bī mɔ'ɔ bya bīi bi beentə nī waa bombɔṅə aà. Bo ni aa tsi'ì ìjìṅtə bē nlonṅ mē bo ghìrè figè wàà tsi'ì b̀ò ǹtigè m̀fìgìnə nī ìbīi nú waa bo ni bo. ¹³ A ṅghèɛ a nu bī'ì, kaa m̀bə bī'ì ki'ì kà ǹtərə ṅghèè ǹtsya ǹdènə yī m̀ò'ò. K̀ntərə yī'ì à ka təə aa a nī ìfà' à yīi mē Nwī à fa a mbo bī'ì aà. ìfà' à yī'ì ma ghú i kī ǹzi nywe'e a titīi bù. ¹⁴ Ajàṅə mē bī'ì lè nzi nī ǹtoò Kristo ya nzi nywe'e ni yu a mbo bù aa, bī'ì lè mburə aa tsi'ì a m̀m àdìgè afà' à yīi mē Nwī à lè m̀fa a mbo bī'ì aà. ¹⁵ Kaa bī'ì si ntīi yī'ì kwɛɛ ǹtsya ṅkuu nī ìfà' à bē bī mɔ'ɔ. Ayè'ətə yī'ì a bə mē tā àbīintīi yuu tā à kwe, tā afà' à yī'ì a titīi bù tā i ka ṅgha'atə ṅghɛɛ, ¹⁶ boṅ, ma mùu ajàṅ, bī'ì ka tigə swonə nī ǹtoò yī ǹsìgìnə ya a nī itoo jī d̀nè, kaa ṅki'ì ka ṅṅee nú yī'ì nlonṅ ìfà' à yīi bì fà' à mē aa bə a abwen adìgè badàṅə. ¹⁷ “M̀bê ṅù à tɛ'ɛ ti ṅee nú yī a kà ṅṅee aa nlonṅə bē M̀mà' àmbī,” a ajàṅ mē àṅwà'ànè Nwī a swonə aà. ¹⁸ Nlonṅ mē kaa sī ṅú wa yīi mē a beentə ìbīi nú yī yumbɔṅə aa bə mē b́ bii nii, bi b̀nṅnè bii aa bə ṅù wa yīi mē M̀mà' àmbi a beentə aà.

11

Paul bo bì ṅgǎṅntoo Kristo jì mbwe'esə

¹ M̀è lòò mē tā nī tswā ǹtīi ghuu nlonṅ ṅgaà yà a ajàṅ mē mē ka tigə bə tsɔ̃ atìrè i tigə bɔɔ ghàa ìjìṅtə innù. Tā nī ǹtswa m̀ntīi muu! ² Mē yè'ətə ghuu nī àghè'ènè tsi'ì ajàṅ mē Nwīṅgòṅ a yè'ətə aa. M̀è lè mbii mē mē ka fa ghuu a m̀bò ǹdoo tā à yɔ'ɔ, a bə Kristo. A bē àyè'ətə ya mē mē yī fa

ghuu a mbo ñumbâñnè yî mò'otè a ñjwi ñiyo'c tsõ múngòò màngyè yîi mæ à làa, mburitè a ñumbâñnè zî. ³ Là mæ b'o'c ni mæ mbê bi yî mbwe'esè ghuu tsi'î tsõ ajàn mæ no ya ì le nlwee, mbwe'esè Eva aa, ñta ñgi'i a ni ìmòònté juu, ñghirè ni mà'atè Kristo, ajàn mæ ni fâ ìbîñnú ghuu ghu mbo ñkòñè nii, mfa'a ghu mbo ni ñtiì ghuu tsimè aà. ⁴ Mæ swon laa aa nlon mæ ñù àdàn a bè zi ì tigè swonè ñi ànnù ñlon Yesu yî dàn kaa a wa'à wa mæ b'î'î le nswon aa bè, kè mbè ni ki ntigè ñkwèrè azwî yi dàn a tuu ya mæ ni le mfòò ñkwèrè aa bè, kè ñki ntigè nswonè ni mæ tâ ni kwèrè ntoo yî dàn, a tuu ya mæ ni le ñkwèrè aa bè, bon ni ka burè wó yòn ghu.

⁵ Mæ wà'atè mæ kaa mæ sî kè'otè a ni mânji yî tsù ñtsya bê ma bù mæ ni twonè ni ñgãntoo Kristo jî wè aà. ⁶ Mæ t'è'è tsuu bê nàñsè ñghàa ì zi, bèè bon kaa a sî mitsyê ma kè'otè. B'î'î ghìrè mæ innù tsim a ñghìrè mæ tâ innù ma jû tsim ì laa a atu bù.

⁷ Mæ le ñwò aà ànnù a sigisè ìbii nú gha a nsye a mbàñnè ññentè bù, ñlon mæ mè le nswon ntoo yî ñsiginè Nwî ya a mbo bù tighè ni tu aa è? ⁸ Mæ le sî kwèrè ñjoo aa a mbo ñghòtè ji m'o'c ì twú ñi fâ'à yîi mè le sî fâ'à a titi bù aà. Mæ kwèrè ñi ñjoo jîi ì le mbê jyaa aa a ñkwetè bù ghu! ⁹ Là nòò wa mæ mè le ntswe bi'inè aa, mæ yi ti bonè ayoo aa kaa mè ki'i ñgi'i a mbo ñù ñibù ghùù fâ. Nlon mæ ñjoo jya ì le sî lò aa a mbo bìlîm ba a ala'a Macedonia. A bê ànnù yîi mè mè le sî tuu ni a mfâ ñgi'i a mbo bù, ñki mburè ki tuu ni a mfâ ñgi'i a mbo bù a ni mânji yî tsù. ¹⁰ Tsi'î tsõ mæ annù ñikonè Kristo ya a tswe a nu mè aa, kaa mbè bi wa'à tswe ti zi annù ma yû mæ mè tère ñswon aa fàa mbu'u Achaia. ¹¹ Mæ swonè laa aa nlon mæ kaa mè sî ghuu ñkòñè aa è? Nwîngòn à zi mæ mè nàñsè ñkòñè ghuu!

¹² Annù yîi mæ mè ghìrè aa, mè ka ghèè ñi mbîi ì ki ghìrè, tã ghìrè tá à laa mæ kaa àfâ'à yi'i bì bè ma bya mæ bi swonè ni mæ b'î'ibo fâ'a aa a ñgigij aa kaa a sî ku'unè tsi'î tsõ ajàn mæ bo tère ñswon aà. ¹³ Nlon mæ mbuu bê ma bya à laa mbè ñgãntoo mbwe'esè, mbè ñgàñfâ'a mbwe'esè, mæ bi bagilè ni mæ bo ni ñgãntoo Kristo. ¹⁴ Kaa ma ya à sî annù yî fii bê, ñlon mæ tsi'î Satan yumbon a bagilè ni mæ yu ni angel ñkà'à. ¹⁵ Maa ajàn kaa a wa'ã annù yî fii a mbò ñgàñfâ'à ji a ñki mbagilè mæ bo ñi ñgàñfâ'a Nwî yîi tsinè aà. Bo ka yi kwèrè mitunè mi fâ'à myaa tâ mi ku'unè a nu bo, a ñi ìbi waa.

Ñgi'i yîi mæ Paul à le nyè tsi'î tsõ ñgãntoo Kristo aà

¹⁶ Mæ ku'usè ñkwatè nswon mæ tâ ñù tsù à tsuu gha lò lògè tsi'î tsõ àtìrè. Là mbè ni lògè gha tsõ àtìrè, ni bii gha

maa ajàṅṅè, tâ mè tswe nî ànnù yîi mæ mbæ mè boò ṅka ntørə ghu. ¹⁷ (Ma yû ànnù mæ mæ swonə tsîtsòṅṅè aa kaa à sî annù yîi mæ mbæ Mmà'àmbi a beentè mæ mè swonə bē. Nlon mæ a nî ànnù ṅkwεentii mà yû, mæ ghàà aa tsò àtìrè. ¹⁸ Ajàṅ mæ bè bì ghà'àtə bì tswe ghu mæ bì tərè tsò bè bì fàa mbi aa, mbæ mè kî ṅka ntørə yàa ṅgaa.) ¹⁹ Bù bii mæ nî nî ṅgàṅmîtsyè aa, nî doritə a ntswa mîntii mùu nlon itìrè. ²⁰ Nî tswa mîntii muu nlon bē bii mæ bì ghìrè ghuu nî ìbù'ù, nji nî ghuu, kè mbentə nî bì mâtaa mæ nî kwo ghu, ntsa'a nî ghuu, ṅkii nzwi nî àbo a itu bù. ²¹ A nàṅsə mbæ ndirətu a mbo mè a mbii mæ bî'î bōrikə si'i a ṅghìrə ma juù innù.

Lâ mbæ ṅù tsù a tɛ'ε ṅka ṅkwεε ntii yi (mæ ghàà aa tsò àtìrè) bon mæ mè tse kii kwèè ì ghâ. ²² Bo nî bàYuda aa ε? Bon wa mè ki mbæ yî mò'ò. Bo nî bàIsrael aa ε? Mè ki mbæ yî mò'ò. Bo laà mbæ aà bǎ ṅgwè'è Abraham aa ε? Mè ki mbæ yî mò'ò. ²³ Bo swonə aa mæ bo nî ṅgǎṅəfà'à Kristo aa ε? Bon mè nî ṅgàṅàfà'à ntsya waa (mæ ghàà aa tsò abàrə). Ifà'à yîi mæ mè fà'à mē, ì gha'a ntsya ì waa. Ndùu ṅgaa yîi mæ mè kuù a atsaṅ ì gha'à. Ndùu ṅgaa yîi mæ bì ghoo gha ghu mè tigè a ntsù nìwo, kaa mbæ mè wa'à səṅṅè. ²⁴ BaYuda bì ghòò mē gha ṅgàà jì ntaà nî itì jya mighum mi nìkwa mæ bì tigə mma'atə tsi'î yî fùùrè aà. ²⁵ Bì ghòò mē gha ṅgàà jì tarə nî àkaantə atii, ntwumtə gha nî ṅgò'ò ṅgaa yî fùùrè, àbanə ṅkì a sà'ànə mē nî mè ghu mum a ṅkì ṅgaa jì tarə. A nî tugə nî àsì'ìnə, ṅkì ì tii nî gha ṅghèè ntii mbii. ²⁶ A nî ikòrè nìtəə jì ghà'àtə mè lɛ ntigə tsi'î a ṅkonə a ṅkì. Ntigə tsi'î a ntsu nìwo a mbò bəgāmighee. Ntswe a ntsù nìwo a mbo baà bè. Ntswe a ntsù nìwo a mbo bītizi Nwī. Ntswe a ntsù nìwo a njò'ò àla'a, ntswe a ntsù nìwo a nta'a mīwèè mīwèè. Ntswe a ntsù nìwo a ṅkì mīyaa, ṅkì ntswe a ntsù nìwo a mbo bìlīm ba bī mbwe'esè. ²⁷ A bə tsi'î ifà'à bo bì ṅgì'ì; a nî ṅgàà jì ghà'àtə mè lɛ tsi'î tì bwii, nji miji bo nji ṅkì ì yanə nāā. A nî ṅgàà jì ghà'àtə kaa mè wa'à nî miji mī ghà'àtə tswè; kaa ṅkì'ì nî àdìgè yî lɛ tswè, kaa wa'à nî àtsè'è kì ntswe, mīfə'ə ì kō naa. ²⁸ A ṅkù'ùsə innù jì mɔ'ɔ, abè'e yîi a sigə nî a nu mè a njwī tsim a njim nìwa'à nlon ṅghotə jū tsim. ²⁹ Nù yîi mæ mè yu'u mæ à bōrə kaa nù yà ì wa'à kī mbōrə aa à nî ghuu aa ε? Nù yîi mæ bì kī ṅghìrə a wò kaa mè wa'à nî àjəṅṅè luu aa, à nî wò aa ε?

³⁰ Mè bə kī kwèè ntii gha, bon mæ kwèè aa a nî njoo jya mæ ì dī'ì nî mæ mè bōrə aà. ³¹ Nwīṅgòṅ mæ à nî Ta bì Mmà'àmbi yī'ìnə Yesu yîi mæ mībōonə tì mè ì tswe nî fīkūm yi aa, à zi mæ kaa mè si innù tswεε. ³² Nòò wa mæ mè lɛ ntswe a Damascus aa, Gūmnàà njò'ò àla'a wa, nyonə nî ntsù Mfò Aretas, a too bìsogyè mæ tâ bì bə mīntsu mīṅkya, mbanṅə

ghâ. ³³ Bi tigè ònɔn gha a mûm ŋkyè ntsyasè a nî àbù'u awugè nda nsigisè, mè tigè òkhè ghu mbô.

12

Annù òlɔn nɔhè tæ tæ bo bi ònnù jii mè Nwî à le ndi'ì a mbo Paul aà

¹ Ka mè kaa à sɔ annù yî siginè a ŋka ntèrè bè aa, mè ka ghèè nî mbii ki tètè. Tsitsòŋ mè ka ki swon ònnù òlɔn nɔhè tæ tæ bo bi ònnù jii wè jii wè jii mè Mmà'àmbi Yesu Kristo à le mfi'isè ndi'ì a mbo mè aà. ² Mè zi mu Kristo yî mò'ò mè Nwî à le lògè òkò'ò ŋghèè ni ghu a aburè yii a kò'ò ntsirè aa, wa adigè yii mè Nwî a tswè ghu aa, à bè mè tsi'ì tsò òlòò nighûm òtsò ji òikwà. Mè swonè nlon aà ghâ. Lâ kaa mè si nanse òzi mè à le nnanse òkò'ò ŋghèè a aburè. Kè à le mbaà mbè bè òhè tæ tæ ò, bèè bon a zi tsi'ì Nwîŋgòŋè. ³ Mè kwatè òswonè ni mè mè zi òhù yî mò'ò yii mè bi le òlògè òkò'ò ŋghèè ni ghua paradiso, ŋku'usè òswonè ni mè kè à le mbaà nnanse òkò'ò a mûm òbiiñú yî, kè à le mbè aa òhè tæ tæ bon a zi tsi'ì Nwî. ⁴ A le òkò'ò ŋghèè aa nyu'u ònnù jii mè kaa òù mîsòŋ à wa'à swonè, jii mè kaa mbè bi wa'à kî mbii mè mbè bi swonè a mbo òù. ⁵ Mè ka ki tètè lonè aa ŋgaa òù ma ghû, kaa mè aa wa'à kà ntèrè nlon ŋgaa yà. Tsò mè a bè laà, mè ka ki tètè aa lonè bè ònnù jya jii mè i di'ì mè mè bè aa àbòrikè ayoo aà. ⁶ Mè bè tɛ'ɛ ki lòò mè mè ki tètè, bèè bon kaa mè ka wa'á atirè bè, òlɔn mè mè ka ki swon aa tsi'ì ànnù ònɔn aà. Lâ kaa mè ka wa'à kà ntèrè nlon ònnù jii mè mè yè aà. Kaa mè si kòŋè mè tâ òù tsù à tigè nyè gha tsò òù yî òwè òlɔn aa bè ònnù jii mè mè yè a nî òhè tæ tæ aa òtsyatè ònnù jii à yè mè ghìrè bo bi jii à yù'u mè swonè aà.

⁷ A ŋghìrè mè tâ mè tsuu si'ì ki tètè òlɔn ònnù jii wè jii wè jya mè bi le mfi'isè ndi'ì a mbo mè aa bi le nsò njon yî mò'ò a nɔyá nu mè, i tigè mbè tsò ŋgàŋàfà'a Satan mfa nî ògi'ì a mbo mè, òkwetè a ŋghìrè mè tâ mè tsee si'ì ki tètè. ⁸ Mè le ntsà'àtè Nwî ŋgaa ji tarè, òlɔɔ a mbô Mmà'àmbi mè tâ à tsò'ò njon ya a nu mè l'òsè. ⁹ A kwi'ì mè, "Ìbòŋè gha yii mè ò tswè ni ghu aa, àa àyoo yii mè a ku'unè a mbo wò aà. Nlon mè bi nanse nyè mîdà'à ma mîtsim a nu wò aa a noò yii mè ò bòrè aà." Ma mùu àjàŋ mè ka kù'ùsè bú ki nanse tètè a noò yii mè mè bòrè aa, nlon mè à ni noò yii mè mîdà'à mî Kristo mî kusè ghâ aà. ¹⁰ Ma mùu àjàŋ mè doritè a nyè ògi'ì òlɔn òkwitu Kristo. Mè aa ki tigè doritè a òkwèrè ònnù jii mè di'ì mè mè bòrè aa, kè mbègìtè yii mè bi bègìtè nî gha ghu aa, kè ògi'ì jii i kuu a nu mè aa, kè bè

innù jii mə bi tso'ɔ akòrê ya ghu ɲkii mfire nî gha ghu aa, kè innù jii mə i tsyà nî gha laà. Nlonj mə a yi mbə a noò yii mə mə bərə aa, mə bânjè n̄tii.

Ajàn mə Paul à le si wa'a innù nlonjə baKorinto aà

¹¹ Mè tìgè mə ɲghaa tsò ajɲntè nlonj mə a ghá aà á gàansè bù mə mə ghìrə ma mùu ajànj aà. Aa bù bii mə boj n̄i tswe n̄i mbàjnə mbeentə gha aà. Nlonj mə mə laa te'ε bə ayoo adànjè àdànjè boj kaa ɲgãntoo Kristo j̄i wè juu jya kaa i s̄i kɔ'onè n̄tsyatə gha a n̄i m̄anj̄i ȳi tsù.

¹² Innù j̄i ȳeyerə bo bì innùtsyámbo bo bì innù j̄i wè j̄ii mə Nwĩ à le le nlògè noò ɲghìrə mə ghìrə a titii bù aa, i di'i n̄i mə mə n̄i ɲgãntoo Kristo ȳi ànnù n̄iɲkojə. ¹³ Annù ȳii mə le ɲghìrə a nu bù a bi'i n̄tsyatə ajànj mə mə le ɲghìrə a nù ndánwĩ j̄i mɔ'ɔ aa à bə aà àkè le? A bə aà àjànjə mə kaa mə le ɲwa'à kà ndi'i ghuu mə tâ n̄i ka mfa ɲkabə ɲkwetə n̄i gha ghu aa ε? Mbə a bə aa ma yú ànnù, n̄i li'inè ìb̄i ghá.

¹⁴ Yê n̄i à n̄i ɲgàà ȳii i ywe'e j̄i tarə aa tsítsònj mə mə tãnjə ìb̄iinú gha a nzi a mbèe bù. Kaa mə ka z̄i aa kaa wa'à ghuu ka ndi'i n̄i ànnù tsu nlonj mə mə lòò aà àkòjñé yuu bo bì àjànjə mə mbə b̄i'inè ká mfa'a abo mɔ'ɔ aà, kaa mə si aà ɲkabè yùu lòò. A laa mə a tswe n̄i ɲka nlèə bìtə bo bì ma, nlèə n̄i ɲkabə a mbo bɔò byaa, kaa à s̄i b̄anjè n̄tswe n̄i ɲka nlèə bɔò byá. ¹⁵ M̄a ka b̄anjə ki doritə a mfá ɲkabè yá n̄tsim a mbo bù, i fa fa ìb̄ii nù gha, a ɲkwetə bù. N̄i ka wa'á gha ki ɲka ɲkojə mə mbə mə n̄ansə ɲkojə ghuu ma mùu ajànj aa ε?

¹⁶ Maa ajànj n̄i ka bii mə kaa mə le ɲwa'à ghuu n̄i àbè'è ȳi tsu be'esè a ɲka ɲkwèrə ɲkabə a mbo bù, lá bù b̄i mɔ'ɔ bi swonjə n̄i mə mə le si j̄itə n̄i ɲkòbè, ɲkii mbwe'esè n̄i ghuu n̄i àb̄anjənnù. ¹⁷ Èh èh! Mè le mbaa n̄j̄itə ɲkòbè a nu bù, n̄tsya a n̄jim bə bya mə mə le si too a nu bù aa ε? ¹⁸ Mè le mbu'u aà m̄bo a mbo Titus ntoo ȳi bo mu Kristo ȳi mò'ɔ wa a nu bù. Ma la a bə mə Titus à le nzi aa n̄j̄itə ɲkòbè a nu bù aa ε? Tìgè b̄i'iyu tswe aa tsi'ĩ n̄i n̄tii mɔ'ɔ? A le si wa'à k̄ii n̄yonjə aa tsi'ĩ n̄i ìb̄u'ù m̄ikòrə ja aa ε?

¹⁹ Nòò tsù n̄i laà n̄tìgè ɲwa'atə n̄i mə mə lòò aà ɲkwèrə àtú ȳi' i a mbo bù. N̄gãnjə ghá! Nwĩ à n̄i àyəfə ȳi' i, mə mə swonjə aa tsi'ĩ ànnù n̄iɲkojə tsi'ĩ tsò ɲgãnjafá'a Kristo nlonj mə innù tsim j̄ii mə ghìrə aa mbá ìka'á jyá, mə ghìrə aa a ɲkwetə bù ghu tâ n̄i ka ɲkwe.

²⁰ Mə bɔ'ɔ n̄i mə nòò ȳii mə mə ka z̄i aa, kaa mə ka wa'à yê ghuu tâ n̄i bə aa tsi'ĩ tsò bə b̄ii mə boj n̄i n̄i bu aa, tâ n̄i ki nyə gha tâ mə wa'à ɲú ȳii mə n̄i lòò mə mə bə aa ki mbə. Mə bɔ'ɔ mə mə ka ȳi z̄i yə ayònj bo bì àghè'ènnè, àlwintɔnj

bo bì nì yum, ànnũ a ŋka mbègìtè bê bî mɔ'ɔ bì fiswon, kintərə bo bì àbuurə innũ tã ì tswè a titii bù. ²¹ Mə bɔ'ɔ mə nòò yii mə mè ka bú zĩ aa, Nwĩ à ka ðirəsə atũ ya a titii bù. Mə bɔ'ɔ mə mè ka yĩ ki yè'è nlon bê bya bitsim a titii bù bii mə bi ghèè nĩ mbĩi a ŋka ŋghirê innũ jĩ bi jya jii mə bo le si ghirə a mbii, kaa mburəti mmà'atə ànnũ atsùurè, ànnũ ajirè bo bì innũ tsim jii mə à nì innũ nsij aà.

13

Ƴwà'àsə nlwĩ'injĩm bo bì àtsà'atə Paul

¹ A nĩ ñgàà jì tarə ì júlà mə mè ka zĩ a mbo bù aà. Tã ànnũ tsim yii nì swonə nlon ŋgàà ñu aa, tã nì yə mə biyəfə bi tswè ghu bi baa kə bi tarə a ndiintə. ² Mə wà'àsə bê bii mə bi le mfansə annũ a mbii aa bo bì bə bî mɔ'ɔ bitsim, mə nanəsə wa'asə waa tsitsɔŋ mə mè sì bi'ibo tswé aà, tsi'ĩ tsɔ ajənə mə mè le ŋghirə wa nòò mə mè le nzĩ a ŋghantə bù a nì nòò yii mə à le nywe'e ŋgaa jì baa, tà mè bu nzĩ bon kaa mè ka wa'à ñu tsù bú mma'atə. ³ Tsɔ mə nì lòò mə nì yə alənsə mə Kristo a ghàa a nu mè aa, nì ka yə. Kaa à sì annũ yii mə a bɔrə aa a nu bù ghirə, a bəŋnə mfa'a nĩ a titii bù aa nì midà'à. ⁴ Nlon mə bi le ŋkwèentə yi a ati bəŋnə bəŋnə aa a noò yii mə à le mbɔrə aà. Lã tsitsɔŋ à bəŋnə ntswe ntii a nì midà'à mi Nwĩ. Ajənə mə bĩ'ĩ tswè nĩ ànnũ yĩ mɔ'ɔ bi'ibo aa, bĩ'ĩ ki mbɔrə. Lã, nòò yii mə bĩ'ĩ ka zĩ a mbèè bu baKorinto a lèntə ànnũ yuu aa, bĩ'ĩ ka tswè nĩ ànnũ yĩ mɔ'ɔ bĩ'ĩ bì Kristo yii a tswè ntii aa, ì tigə tswè nì midà'à mi Nwĩ.

⁵ Nì ləŋtə mibii mi nú muu, ñyə mə nì tswá àbiintii yuu le. Nì kwa'anə ibiinũ ghuu. Nì sì yə mə Kristo Yesu à tswè a nu bù aa ɛ? Mə mbə nì tsuu akwà'ànə ya wò. ⁶ Mə wà'atə mə nì ka yə mə kaa bĩ'ĩ bimbɔŋ kaa bĩ'ĩ sì ki ŋwo. ⁷ Bĩ'ĩ bu'u mbo a mbo Nwĩ mə tã nì tsuu innũ jì bi ki ghirə. Kaa a wa'à bə aa bə mə bĩ'ĩ lòò ndi'ĩ mə tã à bə tsi'ĩ tsɔ bĩ'ĩ tsyá àkwà'ànə yá. A bəŋnə mbə aa mə bĩ'ĩ lòò mə tã nì ka ŋghirə annũ yii a ku'unə, ka mə mbə a finə tsi'ĩ tsɔ bĩ'ĩ wo aà. ⁸ Nlon mə kaa mbə bĩ'ĩ wa'a annũ tsu ghirə yii kaa a sì nĩ ànnũ nĩŋkon bòontə. Bĩ'ĩ ghirə innũ tsim aa tsi'ĩ nĩ ànnũ nĩŋkonə. ⁹ Nlon mə bĩ'ĩ doritə a noò yii mə bĩ'ĩ bɔrə nì bəŋnə ntii aà. Annũ yii mə bĩ'ĩ lòò a mbo Nwĩ aa à nì mə tã nì ka ŋkwi ŋkwensə ŋghɛɛ nĩ mbii. ¹⁰ Mə ŋwà'ànə lalà mə mè tswè a adigə dənə aa mə mbə mè yĩ nzĩ, mə tsuu ki tsə'ə nì àdà'à yii mə Mmà'àmbi à fa a mbo mè aa, a bə àdà'à mə mè ka ŋko'o ghuu ghu tã nì kwe, kaa ŋki'ĩ aa midà'à mi nsigisə bù a nsyè bê.

¹¹ A nłwĩ'isê bilîm bâ, filô fuu. Kwensê nì bìmânjĩ buu, yu'ù nì ànnù yĩ mē mē swonə aà. Nì ka mbiinə bu nì bù. Nka ntswe nì mbɔɔnê, bon Nwĩngòŋ yĩ mē à nì Nwĩ àkòŋnè ñki mbə yĩ mbɔɔnə aa, à ka tswə bu bo. ¹² Tâ nì tsa'atə ghuu bu nì bù ñnɔŋ mighègê muu nì àlāa ntì. ¹³ Bè bi Nwĩ bitsim bi tsà'atə ghuu. ¹⁴ Tâ ìbòŋ Mmà'àmbi Yesu Kristo nì àkòŋnè Nwĩngòŋ, nì Azwĩ Nwĩ yĩ mē a boonse yì'inè aa, tâ ì tswə a mbo bù bitsimè.

Aṅwà'ànè Paul a mbô ñghòtê BaGALATIA

NJI'INNŪ AṅWÀ'ANƏ YŪ

A aṅwà'ànè yū aa a le ṅwà'ànə Paul a mbo ñghòtê bɔɔ bi Kristo jii mə i le ntswe a nî ñjɔ'ɔ ila'a jii mə'ɔ a mbu'u Galatia yii mə baRoma le si bu'utə aà. Nî ñtoo yî ñsigìnə ya a mbô ñghotə ma jū aa a le nzi Paul nzi nî yu, bə ma bú bi kî ñnanşə nzi yi (4.13-15). BaYuda bí mə'ɔ bi le nzi ñswonə nî a mbo bə a múm ñghòtə ma jū mə bo bítizi Nwí bii mə bi mbii Kristo aa, bi tswe nî ñka yònə nî nònşə Moses, ñkii ñghirə nî ñnnù jii mə'ɔ jii mə nònşə à le si lòò aà (4.9,10,21). Bo le ntswe nî mbii tá bi ñetə waa, tá bo kii nləə nî ñjwi jii mə'ɔ bo bi bísàñ, ntsuu njoo jii mə'ɔ mə i le ṅwa'a laa nyoñə a nî nònşə aa ki ji. Nğāñndì'inù ma jū le si swonə nî mə mbə bo tsuu a nònşə kî yònə, ñghirə nî ñnnù jii mə bo le si dî'ì aa boñ kaa mbə Nwí a wa'à waa yweensə. BaYuda ma bú le ñkii nswonə nî mə kaa Paul à le ṅwa'á ṅgāñntoo yî ànnù nîkoñ bə; kaa ñtoo yî ñsigìnə ya mə à le si swonə aa, kaa i wa'à kî ñku'unə. Aà ànnù yii mə a le ñghirə Paul a ṅwa'ànə aṅwà'ànè yū aà.

Paul à nāñşə ntsyà aa a nî aṅwà'ànə yulà ñswonə a ajāñ yii mə Kristo, a nñim ntoo yî ñsigìnə ya, a fi'i bə bii bi nññ ñtìì waa ghu nu aa, a ndábù'ù, ñketə mññkìrè mii mə nònşə à kwèrə waa ghu aà (5.1). Ntìgə nnanşə nto'ɔtə atu ànnù yii mə a tswe ghu nlon ilòñ aà. Nwí, nlon ibòñ tí ñdùù yi wa, a yweensə bə ñghirə ànnù yaa a tsinè a nsi mi'i yu nyoñə aa tsi'ì a nñim àbiintìì, kaa wa'á aa nñim ifà'a nyoñ nònşə bə. Yesu à le kwo a atu ati, mbii ndòò nònşə ya aa nlon ñkwítú bə bii mə à le zì a nyweensə aà (3.13-14).

Paul à le à tìgə lògə ibiñnù yi yumbon nî àlènsə, figitə ajāñ mə Kristo à le kètə mññkìrè mi nònşə yii mə yu le si yònə a mbii aà. Nòò yii mə yu le mbii a Kristo aà yu le kwo bo yu Kristo yumbon, Kristo a tìgə ñkwetə nii a múm ñtswèntii yu, àkòrè nizì yi a tìgə mbə yii mə Nwí a lòò aà (2.20-21). Nswonə mə Nwí à le ntoo Mú yi Kristo aa mə tá à zi ntsu'u atú bə bii mə bi le si yònə nònşə, i tìgə fa abwarə a mbo bo tá bo bə bɔɔ bi (4.4-5). A mbo bə bii mə à nî bɔɔ bi Nwí aa, a fa nî Azwí yi yii mə ghirə bi koonè nî fintà fi Azwí, ñtìgə ñghirə nî ñnnù jii mə Nwí a lòò aà (4.6; 5.22-3). Paul yii mə a zi ṅgì'ì yii mə nònşə à le nñə a nu yu, Kristo zì mfi'ì yi ghu aa, a māñşə ñswonə mə kaa mbə yu wa'à nú yî nî àyoo

dàŋ bú ñka ntswoŋə ntsyatə annū Kristo yīi mə à le ñkwo mfi'isə yi a mûm ibi mbi, ñghirə mə tâ nŋsə wa mə a tî ni mə tâ bàa ñjetə nî bə aa tâ à tsuu annū tsu bú bə. Annū yī wè yīi mə a tswe ghu aa à ni mə yu tigè àyoo yī fii yīi mə Nwī à bú nnaŋsə (6.14-16).

Bi yatê àŋwà'ànè yū aa laà:

1. Nji'ī ànnū àŋwà'ànè yū 1.1-10
2. Adà'à yīi mə Paul à le ñkwerə a mbə ñgàŋtoò Kristo àa 1.11—2.21
3. Ntoo yī ñsigìnè ñloŋ ibòŋ Nwī 3.1—4.31
4. Ajàŋ mə Kristo a kètè mîŋkìrè a nu bə bii mə bi bii yii aa bo bì àkòrè nizī yaa a mûm ñtswèntì ma yū 5.1-6.10
5. Ìnnū jii mə Paul à le nswonə a nlwī'isə àa 6.11-18

Paul a tsà'àtə ñghotà baGalatia

¹ Aŋwà'ànè yū a lo aa a mbo mə Paul, ñgàŋtoò Kristo. Kaa a gha aa a le ñwa'à bə tso'ɔ ntoo bə, kaa bi wa'a gha ki ntso'ɔ ntsya aa a mûm mbo ñu tsu bə. Lâ a gha aa a le ntso'ɔ tsi'ī Yesu Kristo, bo Taà Nwīŋgòŋ yīi mə à le nyweensə yi ni nìwo aà. ² Bì'ī bì bilim bilim bĩtsim bii bì'ibo tswe aa bi too atsà'àtə a mbô ñghòtè tsim jii i tswe a ala'a baGalatia aà. ³ Tâ Nwīŋgòŋ Taà yi'inè ni Mmà'àmbi yī'inè Yesu Kristo fa ibòŋ nî mboonə a mbo bù. ⁴ Yesu Kristo ma ghū à le mfa ibiinū yī mbi'ī innū jī bì ji'inè mə yu kwerə yi'inè a mbô ñgù'ù yī mbi yūla nî ñkòŋə Nwīŋgòŋ Taà yī'inè. ⁵ Tâ nìgha'a tâ ni tswe ghu mbo nlwī'ī nīŋkoŋə. Amen.

Ntoo yī ñsigìnè yī mfi'isə yīi bī'inè swonə aà

⁶ A tsya gha mə, kaà àgha'a a burə tì sà'àtə, ni burə ñka mma'atə nī ñu yīi à le ntwoŋə ghuu, ntsya a ñjīm ibòŋ Kristo aa, ñtigə mbii nī ntoo yī ñsigìnè yī dàŋə. ⁷ Kaa mə si swonə aa mə ntoo yī ñsigìnè yī dàŋ i tswe ghu. Lâ bə tswe ghu bii bi fa ŋgi'ī a mbo bù, mbuurə nî itū juu, ñlɔɔ nī ñkwènsə ntoo Kristo yī ñsigìnè yā. ⁸ Lâ, mbə bì'ī tɛ'ɛ, kə angel a lo a aburə nsigə ñka nswonə ntoo yī dàŋ ntsyatə ya yīi bì'ī lèè nte'ɛ mfoo nswonə a mbo bù aa, boŋ ñdòò i tswe ghu atú. ⁹ Ajàŋ mə bì'ī tɛ'ɛ nswonə a mbo bù aa, mə bù ñkwatə nswonə a mbo bù mə, mbə ñu tsu ka nswonə ntoo yī dàŋ ntsyatə ya mə ni lèè nte'ɛ mfoo ñkwerə aa, boŋ ñdòò i tswe ghu atú.

¹⁰ Ma yū a finə aa tsi'ī tsò mə tigè ñlɔɔ mə tâ bə beentə gha, kə a ni aa mə mə lòò mə Nwī beentə gha aa ɛ? Kə mə lòò aà ñghirə mə bə ka ndoritə aa ɛ? Mə bə ki lòò bə mə mə ki ghirə tâ nū bə ka mbonə boŋ kaa mə si ñgàŋàfà'a Kristo bə. ¹¹ Bilim bá, mə lɔɔ mə tâ ni zi mə ntoo yī ñsigìnè

ya mē mē le nswòŋə a mbo bù aa, kaa ì le ŋwa'ǎ aa yǐ ñù mǎsòŋ bē. ¹² Kaa mē le ŋki'ì aa a mbo ñù kwērè. Kaa a le wa'à ŋù a mbo mē ki ndi'ì. Lâ ì le mbàŋnè ñzi ntsyà aa a ñjímə ajàŋ mē Yesu Kristo yu mbòŋ à le ndi'ì a mbo mē.

¹³ Nloŋ mē nì lèè ñyu'u a ajàŋ mē ñtswé yà yǐ m̀b̀ii a múm ànnù Nwí baYuda ì le mbə aà. A ajàŋ mē mē le si nanşə ntsò'ɔ nì àkòrə ŋghotê Nwí tsi'í ni m̀t̀t̀i, ñlɔɔ ni mē mē burə bwesə tsi'í bwèsè. ¹⁴ Mē le ntsyàtə ŋkèè yà a múm ànnù Nwí baYuda tsi'í ñtsimè, ñnanşə mfa ibiinú gha a nyon nòŋsə bità bi bítaa bi'ì. ¹⁵ Lâ nòò yǐi mē yu wa yǐi mē à le nte'ɛ mfoo ntsò'ɔ gha mbòŋ tâ bi jwe gha à le ntwonə gha ntsya a ñjim ibòŋ yǐ, ¹⁶ ñdoritə mē yu di'ì Mú yǐ a mbo mē, mē mē tigə ŋka nswon ntoo yǐ siginè ya mbi'ì ŋgaa yǐ a mbo bitizi Nwí aa, kaa mē le ŋki'ì adi'itə a mbo ñù mǎsòŋ maa noò kwērè; ¹⁷ kaa ŋki'ì kò'ɔ ŋghɛɛ a Yerusalem a mbo bē bii mē bi le mfòò mbə ŋgǎŋntoo Kristo ti mē aà. Mē le mbàŋnè ñlo ŋghèè gha a ala'a Arabia, ŋghirə mbù ñtigə mbii a Damascus.

¹⁸ Hlòò ì kà mē aa ntsya ji tarə mē kò'ɔ ŋghèè a Yerusalem a ŋghantə Cephas, ñtswə bi'iyu ñjwi ñighúm ñtsò ñtaà. ¹⁹ Lâ kaa mē le ŋki'ì gha ŋgǎŋntoo Kristo wa yǐ tsù yə ntsyàtə Jems yǐi mē à ni muma bi Mmà'àmbi aà. ²⁰ (A múm ñnnù jù mē mē ŋwà'ànə a mbo bù aa, a nsi mi'ì Mmà'àmbi, kaa mē si ñnnù tswɛɛ.) ²¹ Mē le ñtigə mbu nlo ghu ŋghɛɛ a mbù'u Syria ni Cilicia. ²² Kaa ŋghòtə Kristo jya jii ì le ntswe a Yudea aa kaa ì burə ti nsí gha zǐ. ²³ Bo le si yu'u aa tsi'í yù'ù bi swonə ni mē, “Ñù wa yǐi à le si tso'ɔ akòrə yǐ'ìnə aa a tigə nseensə annù abiintii mà ya mē à le si lòò a bwesə aà.” ²⁴ Bo le si tigə ŋgha'asə nì Nwí m̀bi'ì ŋgaa yà.

2

Annù Paul bo bi ŋgǎŋntoo Kristo jǐ m̀ɔ'ɔ

¹ Hlòò ì tsyà mē ñighúm ñtsò ji ñikwà, mē bú ñkò'ɔ ŋghɛɛ fu a Yerusalem bi'ì Barnabas. Bǐ'í kà mē aa ŋghɛɛ aa, ñlɔgə Titus bǐ'ibo ghèè. ² Mē le ñkò'ɔ ŋghɛɛ aa ajàŋ mē Nwíŋgòŋ à le ndi'ì a mbo mē aà. Mē kò'ɔ mē ŋghɛɛ, ntsi'ì bitisyàsə, a tswé tsi'í bǐ'ibo, mē nòŋsə ñtoo yǐ ñsiginè ya mē mē le si swonə a mbo bi tizi Nwí aa a nsi bo tá ghirə mē ifà'à gha yǐi mē mē le si fà'à aa, nì yǐi mē burə ki fà'à aa, tâ ì tsuu a dāŋə dāŋə tsyà. ³ Kaa ñù tsù à le ŋki'ì Titus yǐi mē bǐ'iyu le ntswe aa gaansə mē tâ bi ñetə yi ka mē à ni ñù bàGrikia laa aà. ⁴ Ka mē bē bǐ m̀ɔ'ɔ le ŋka ñlɔɔ mē bi ghirə yǐ'ì nì ñbù'ù aa, bē bǐ m̀ɔ'ɔ bii mē bi le ŋe'esə ŋkuu a titii bǐ'í, m̀bagilə ni mē bo ni bilim bi'ì a ñjim Kristo, ŋkuu aa mē bo bə tsi'í tsò

bìtswèrè, mæ bi yə ajàn mæ bǐ'i tswe ntswê yǐ'i kaa ànnù yǐ tsù a wa'à nǐ yǐ'i kwerè, nlon ajàn mæ bǐ'i tswe nǐ ànnù yǐ mɔ'c bǐ'ibì Kristo Yesu aa, ⁵ lâ kaa bǐ'i le wa'ǎ ŋgoo a mbo bo bii a nǐ mú àtǐi noò bê, ta lèò annù nǐŋkon yǐi mæ a tswe a múm ntoo yǐ n̄sigìnè ya a mbo bù.

⁶ Bè bya mæ bi lèntè nǐ waa tsǒ bìtsyàsè aa, (mè swon laa nlon mæ kè mbə bo bə bìtsyàsè kè ŋgan, kaa ma ya a sǐ annù tsu a mbo mè bē. Kaa Nwĩŋgɔŋ à si bē lentə nyonè aa a nǐ ñkìrê yàà). Kaa bo le ŋwa'a annù yǐ fii yǐ tsu a mbo mè dǐ'i. ⁷ Bo le mbəŋnè nyə bə mæ, bi fà mæ ntoo yǐ n̄sigìnè ya mæ mè ghɛɛ nǐ yu a mbo bitɪnètè, tsǒ ajàn mæ bi le ŋki mfa a mbo Peta mæ à ghɛɛ nǐ yu a mbo bɪnètə aà; ⁸ (nlon mæ nù yǐi mæ à le mfa midə'a a mbo Peta mæ tâ à ghɛɛ ŋka mfa'a a mbo bàYuda aa, à ki mbə yu mæ à fa midə'a mæ tâ mè ghɛɛ ŋka mfa'a a mbo bitizǐ Nwĩ aà.) ⁹ Ajàn mæ Jems nǐ Cephas nǐ Jon, bii bi le mbə ntə'ə ndānwĩ maa noò aa, le nyə ibon yǐi mæ Nwĩ à le ŋghìrə a nu bǐ'i aa, bo le ntigə mfa abo nǐ mè nǐ Barnabas n̄tsa'atə yǐ'i ghu a ndǐ'i mæ bi'ibo fà'a aa àbo mɔ'c, n̄tigə mbeentə mæ tâ bǐ'i ghɛɛ a mbo bitizǐ Nwĩ tâ bo baŋnə ŋghèè a mbo baYuda. ¹⁰ Annù yǐi mæ bo le mbù n̄naŋsə wa'atə a mbo bǐ'i aa a bə mæ bǐ'i ka n̄lentə ŋgəŋəfumə jǐi i le tswe a titɪ ñghòtè aà. A tɛ'è mbə annù yǐi mæ mè le si naŋsə ŋwa'atə a ŋghìrə.

Paul a le wenə Peta a ala'a Antiokia

¹¹ Nòò yǐi mæ Peta à le nzǐ a ala'a Antiokia aa, mè le ŋghàantə yi a titɪ bè nlon mæ a le mfè'è n̄laa mæ à le ŋghìrə annù a wa'à kù'ùnè. ¹² Nlon mæ mbon tâ bè bǐ mɔ'c bii mæ Jems à le ntoo aa bi zi, à le si jinə bo bi bitizi Nwĩ. La nòò yǐi mæ bè bya le nzǐ aa, a tigè n̄tsu'utə nǐ waa nlon mæ à le si bɔ'c bē bya mæ bi tǐi nǐ ànnù ŋjètə bè aà. ¹³ Bǐlǐm bi'i bǐ mɔ'c bii bi le mbə baYuda aa bi le n̄lògìnè n̄tigə mbagilə tsi'i tsǒ Peta. Tsi'i Barnabas à le ŋki n̄tigə n̄lɔɔ mæ yu ki bagilə yonè nǐ waa.

¹⁴ Nòò yǐi mæ mè le nyə mæ kaa n̄ghàà nyaa nǐ le ŋwa'à tsinə nlon annù n̄ŋkonə ntoo yǐ n̄sigìnè ya aa, mè le ŋghàà a mbo Peta a nsi bo, mbetə yi mæ, “Wò yǐi mæ ò nǐ nù baYuda n̄baŋnə ntswe nǐ n̄tswèntǐ yò tsi'i tsǒ tizǐ Nwĩ, kaa ŋki'i tswe aa tsi'i tsǒ nù baYuda, mbə ò tigè ŋgaansə b̄itizǐ Nwĩ mæ bi ka ntswe n̄tswèntǐ yàà tsi'i tsǒ baYuda aa mæ akə aa ɛ?”

BaYuda bo bitizǐ Nwĩ ka yǐ yweenə aa a n̄jìmê àb̄intǐi

¹⁵ Bǐ'inè bii mæ bǐ'inè nǐ baYuda bǐ jwe jwe, kaa ŋki'i bə “ŋgəŋghìrənnù jǐ bi, bitizǐ Nwĩ” bē, ¹⁶ bǐ'inè zi mæ Nwĩ a ghìrə annù nù a tsinə a nsi mi'i yu ntsya aa tsi'i a n̄jìmê

àbiintii a nu Yesu Kristo. Kaa bi si aa njim nghirê innu jii mə nõnsə a lòò aa tsyà. Bĩ'inè kì mē mbii Kristo Yesu mē tâ Nwĩ a ghirè innu jĩ'inè tsinè ntsya aa a njim àbiintii a nu Kristo, kaa ŋki'i bə aa a njim nghirê innu jii mə nõnsə a lòò aa tsyà. Nloŋ mə bĩ'inè zi mə kaa mbə bi wa'a ghirè mə tá innu ŋu tsinə a nsi mi'i Nwĩ ntsya aa a njim innu jii mə nõnsə a lòò aa.

¹⁷ Ajàn yii mə bĩ'inè lòò mə tá innu jĩ'inè i tsinə ntsya a njim àbiintii a nu Kristo aa, mbə bi yə mə bĩ'inè kì mbə aa ŋgāŋghirê innu jĩ bi tsi'ĩ tsó bítizĩ Nwĩ, a tigè ndi'i aa mə Kristo áá ŋgāŋàfà'á innu jĩ bi aa ε? Kaa mbə a wa'a mə aa ajàn bə. ¹⁸ Mbə mə bu nlòginè ŋka mbə nĩ nõnsə wa mə á le mfòò nsa'a tsi'ĩ mə aa, boŋ mə aa di'i ibiinú gha aa tsi'ĩ tsó nù yii mə a wò nõnsə. ¹⁹ Nloŋ mə, ntsya a njim nõnsə, mə leè ŋkwo a mbo nõnsə mə mbə mə tswéntii a mbo Nwĩ. ²⁰ Bi leè ŋkweentə gha a ati bāŋnè bāŋnè bi'i Kristo, kaa si mē bə mə mə bù ntswe nĩ ntswentii yà, à ni Kristo mə a tswe ntswéntii a múm nu mə. Ntswéntii yii mə mə kì ntigə ntswe ni yu a múm ñjyānu aa, mə tswe aa a múm àbiintii a nu Mu Nwĩ yii à le ŋkòŋè gha, mfa ibiinú yi ñloŋ ŋkwitú ghá aa. ²¹ Kaa mə si aa ibòŋ Nwĩ wa bwesə, ñloŋ mə bi bə kì ghirè tá innu ŋu aa ntsinə a nsi mi'i Nwĩ ntsya aa a njim nõnsə boŋ Kristo à le ŋkwo aa a atú àdàŋè dāŋè.

3

Annũ nyu'unə nõnsə bo annũ abiiintii

¹ Woe, ìtirè baGalitia! A ghuu aà a fùmsê wò aa ε? Tigə bi leè ñnanşə ŋke'enə a mbo bù nĩ nsi nĩ nsi a laa, ajàn mə bi le ŋkwèentè Yesu a ati bāŋnè bāŋnè aa ε? ² Nĩ læ mə betə ghuu tsi'ĩ nĩ àbetè yúlà. Nĩ le ŋkwerə Azwĩ Nwĩ ñyoŋə aa a njim àjàn mə nĩ le si ghirè innu jii mə nõnsə a lòò aa kè nĩ le ŋkwerə nyoŋə a ajàn yii mə nĩ le nyu'u ntoo yĩ ñsiginè ya mbii aa le? ³ Nĩ laa nŋŋtè bə laa aa ε? Nĩ le nlòginə annu a múm Azwĩ ntigə nlòò màŋşə a múm ñjyānu aa mə akə aa ε? ⁴ Innu jĩ ghá'atè jii nĩ le nyə aa, i tsya aa àdàŋè àdàŋè aa ε? Mbə a bə yii mə i tsya aa adàŋè dāŋè boŋ, ⁵ Nù wa yii mə a fa Azwĩ yi a mbo bù, ŋkii mfa'a nĩ innu jii yeyerə a titii bù aa, a fà'a aa nloŋ mə ni yu'unə nõnsə kè ñloŋ mə nĩ yu'ù ntoo yĩ ñsiginè ya mbii aa ε?

⁶ Nĩ wa'atə annũ Abraham. “A le nniŋ ntii yi a nu Nwĩ, Nwĩ a tigè ñlògə yi tsi'ĩ tsó nù yii innu jĩ i tsinə a nsi mi'i yu.” ⁷ Ma mùu ajàn nĩ yə mə àa bə bii mə bi tswe nĩ àbiintii aa mə à ni bə bi Abraham. ⁸ A mbii mbii ñghàà ni Nwĩ ni le nghirè a nanşə ñlaa mə Nwĩŋgòŋ à ka yĩ ghirè tá innu

bîtîzî Nwî tâ ì tsinè ntsya aa a n̄jîmè àbîintîi. Nwî à le ñkà'à a mbo Abraham a mbîi mbîi ñswon̄ m̄, “M̄ ka yî t̄syà a n̄jîm wò ì n̄j̄ m̄b̄w̄on̄ a nu b̄è bi itoò ì tsim̄.” ⁹ Aj̄an̄ m̄ Abraham à le ntswe n̄ àbîintîi Nw̄j̄nḡon̄ a n̄j̄ m̄b̄w̄on̄ ghu nu aa, ñù ñtsin̄ ȳi à tswe n̄ àbîintîi aa, Nw̄j̄nḡon̄ àa k̄i n̄j̄ m̄b̄w̄on̄ ghu nu t̄sî'î maa aj̄an̄è.

¹⁰ B̄è b̄i m̄ bi t̄ε at̄u yaa a ñka mf̄a'a b̄è annù ȳi m̄ n̄on̄s̄è a lòò aa, bo tswe aa a m̄m̄ ñd̄òò, ñlon̄ m̄ bi ñwa'an̄è a mum̄ āw̄a'àn̄è Nw̄i m̄, “Ñd̄òò a atu ñù ȳi m̄ kaa à si a m̄m̄ innù j̄i m̄ bi ñwa'an̄è a m̄m̄ āw̄a'àn̄è n̄on̄s̄è aa t̄sî'î tsim̄ lw̄i'î, kaa wa'à k̄i ñghir̄è aà.” ¹¹ Ts̄ts̄on̄ a laa m̄ kaa mb̄è innù ñù ì k̄i'î tsin̄è a mbo Nw̄i ñyon̄è aa a n̄j̄m̄è aj̄an̄ m̄ a yu'un̄è n̄on̄s̄è. Nlon̄ m̄ bi ñwa'an̄è a m̄m̄ āw̄a'àn̄è Nw̄i m̄, “Ñù ȳi m̄ innù j̄i ì tsin̄è ntsyà a n̄j̄m̄è àbîintîi aa, à ka yî tswe nt̄i.” ¹² L̄a kaa n̄on̄s̄è kaa à s̄i a n̄ ànnù tsu a ñghir̄è n̄ àbîintîi tsw̄é. Bi ban̄n̄è ñw̄a'àn̄è aa b̄è m̄, “Ñù ȳi m̄ a ghir̄è innù tsim̄ a aj̄an̄ m̄ n̄on̄s̄è a lòò aa, à ka yî tswe nt̄i ì t̄syà aa a n̄j̄m̄ n̄on̄s̄è.” ¹³ Kristo à leè ñtsu'u at̄u ȳi'in̄è a ñ ñd̄òò n̄on̄s̄è ya a atu b̄i'in̄è, a aj̄an̄è m̄ yumb̄on̄ à le mb̄on̄ ntiḡè nd̄òò ñlon̄ ñgaà ȳi'in̄è aà. Nlon̄ m̄ bi ñwa'an̄è m̄, “Ñd̄òò a atu ñù ntsim̄ ȳi à j̄on̄n̄è a atu ati aà.” ¹⁴ Kristo à le ñghir̄è ma ȳu aa m̄ m̄b̄w̄on̄è ya ȳi m̄ Nw̄j̄nḡon̄ à le ñkà'à a mbo Abraham aa, tâ b̄i fa a mbo b̄it̄iz̄i Nw̄i ñtsya a n̄j̄m̄ Kristo Yesu. T̄a tâ b̄i'in̄è tiḡè ntsya a n̄j̄m̄è àbîintîi ñkw̄er̄è Azw̄i Nw̄i ya m̄ Nw̄j̄nḡon̄ à le ñkà'à aà.

N̄on̄s̄è bo b̄i innù j̄i m̄ Nw̄i à le ñkà'à aà

¹⁵ B̄il̄im̄ bâ l̄èè m̄ l̄oḡè a fiḡè a n̄ ànnù ñù m̄is̄on̄è, kaa mb̄è b̄è biin̄è annù, ñwar̄è akàà ghu, b̄èè bon̄ kaa mb̄è ȳi mò'ò a wa'ǎ annù ya kwens̄è k̄è ñku'us̄è. ¹⁶ Nw̄j̄nḡon̄ à le ñkà'a innù j̄ya aa a mbo Abraham bo b̄i a mbo m̄u ȳi à le mf̄è'è ghu ñgw̄è'è aà. Kaa āw̄a'àn̄è Nw̄i a s̄i swon̄è aa m̄, “bo b̄i a mbo b̄òò bi” a nd̄i'î m̄ à ñi b̄è bi nn̄òò. Bi ban̄n̄è ñghaa annù aa nlon̄è ñù ȳi ñf̄ūur̄è, “Bo b̄i a mbo m̄u gh̄ò”, ñù ma gh̄u a b̄è aa Kristo.

¹⁷ Annù ȳi m̄ m̄ swon̄è aa a b̄è aa m̄, Nw̄j̄nḡon̄ à le ñw̄ar̄è akàà bo Abraham, ñka'a m̄ yu ka l̄èè akàà ȳa. N̄on̄s̄è wa m̄ bi le ñka ñghir̄è aa, le bon̄ ilòò ì t̄syà m̄ ñk̄h̄i j̄i ñikw̄à ñi m̄ighum̄ mi ntar̄è aa, kaa mb̄è a k̄i'î ñgi'î wa ñi àkàà ya ta, ñbw̄es̄è ñkà'à Nw̄i. ¹⁸ Nlon̄ m̄ mb̄è a b̄è ȳi m̄ Nw̄i a fa njoo a mbo b̄è ñyon̄è aa n̄on̄s̄è, bon̄ kaa à si aa ñkà'à ȳi ya b̄u ñyon̄è. L̄a b̄i'in̄è zi m̄ Nw̄i a fa njoo nyon̄è aa a n̄j̄m̄ ñkà'a ya m̄ à le ñkà'à a mbo Abraham aà.

¹⁹ Ifà'à nòh̄sè i tigə mbə aà àkè aa ε? Bi le ηkù'ùsè nòh̄sè aa mə tâ à ka ηghirə tâ bè aa nzi innù j̄i b̄i, a k̄i ñtswe n̄i ñtswe ηghε nywe'e wa noò mə mu Abraham wa ȳi mə ηkà'a ya i le ntswe nlon ηgaà ȳi aa à ka z̄i aà. Bi le si fa nòh̄sè waa a mbo bangel ηù m̄is̄on̄ a tigə ñtəə a tit̄i bangel bo bi bè. ²⁰ Lâ kaa bi si ηù tit̄i bu nlòò ñlon mə annù ηkà'a ya aa a gh̄irè ηù ȳi m̄fùùrè, Nw̄i ȳi mə a gh̄irè aa a bè aa tsi'ï yù yu ȳi m̄fùùrè.

Nji'ï ànnù ȳi nòh̄sè à tswε ghu aà

²¹ A tigə ñd̄i'ï aa mə nòh̄sè a liḡitə aa ηkà'á Nw̄i aa ε? N̄gan̄, kaa a si ma aa ajàn̄ b̄e. Nlon mə à laa bè mə nòh̄sè m̄bə a gh̄irè bè tswé bit̄i b̄eə boη mbə bi gh̄irè ànnù b̄e a tsinè ñtsya a n̄j̄m nòh̄sè. ²² Lâ àηwà'ànè Nw̄i a swon̄ mə mb̄i ñtsim i tswε aa mum m̄idà'à mi innù j̄i b̄i. Maa ajàn̄ m̄it̄on̄è mya m̄i mə Nw̄i à le ηkà'à, ñtsya a n̄j̄m ab̄iint̄i a nu Kristo Yesu aa, bi fa aa a mbo bè b̄i bi b̄i aà. ²³ Mb̄on̄ tâ nòò ab̄iint̄i wa zi, nòh̄sè à le m̄fī ȳi'inè tsi'ï tso ηḡants̄an̄, nyu'utə n̄i noò wa ȳi mə bi le ηgh̄irə annù ab̄iint̄i a fe'è ñlaa aà. ²⁴ La a bè mə nòh̄sè à le si bu'utə n̄i ȳi'inè m̄b̄on̄ tâ Kristo à ȳi n̄z̄i. Mə tâ bi tigə ηgh̄irə tâ ànnù ȳi'inè tsinè a nsi mi'ï Nw̄i ñtsya a n̄j̄m ab̄iint̄i. ²⁵ Ts̄its̄on̄, ajàn̄ə annù ab̄iint̄i a z̄i m̄e aa, kaa bi'inè si bú ñtswe aa a nji'ï mikòrə nòh̄sè.

²⁶ Nlon mə a mum Krito Yesu, bù bitsim tigə mbə aa b̄o bi Nw̄i ñtsya a n̄j̄m ab̄iint̄i. ²⁷ Nlon mə bù bitsim b̄i mə bi le mmurə gh̄uu a ηk̄i a mum Kristo aa, n̄i mà'à m̄e Kristo a nu bù. ²⁸ Kaa kwensə à si a tit̄i ηù baYuda bo bit̄izi Nw̄i bú ñtswe. Kaa kwensə à s̄i a tit̄i ab̄u'ù bo ηù ȳi à si bù'u bè aa bú ñtswe. Kaa kwensə à si a tit̄i ηumb̄an̄nè bo m̄angyè bú ñtswe. Nlon mə bù bi tsim n̄i tigə mbəə ηù ȳi m̄fùùrə a mum Kristo Yesu. ²⁹ Mbə a bè ȳi mə n̄i ni bè bi Kristo, b̄eə boη n̄i bè aa b̄o bi Abraham, mbə bijibind̄a bi, ajàn̄ mə Nw̄i à le ηkà'à aà.

4

¹ Lâ, ñj̄inda ȳi mə à bùrə n̄i m̄un̄khə aa kaa si b̄on̄tè ñtsya ab̄u'u ka mə njoo taà ȳi tsim i n̄i ji aa, ² ñlon mə à tswε n̄i ñtuḡitə ȳi a lentə nii bo bi ηù ȳi mə a lentə njoo ji jya i ywe'e noò wa ȳi mə taà ȳi à le nlèè mə bi kaa fa joo jyá tsim ghu mbo aà. ³ Aâ ajàn̄ ȳi a ki mbə ni b̄i'inè aà; nòò ȳi mə b̄i'inè le mburə b̄on̄khə aa, b̄i'inè le ηk̄i mbə ib̄u'ù a mbo ñzw̄i j̄i mə i le si sa'a mbi aà.

⁴ Lâ nòò à leè ñnan̄sə ηku'u, Nw̄i a too Mú ȳi, m̄angyè a jwé ȳi, njwe ȳi aa m̄um nòh̄sè, ⁵ mə tâ à zi ntsu'u atu bè b̄i

mə nòŋsə à le si bu'utə waa, mə tâ Nwĩ à tigə nlogə yi'inə ni bɔɔ bi. ⁶ Tsĩtsòŋ, a ndĩ'i mə nì ni bɔɔ bi, Nwĩ à tòò mə Azwĩ Mũ yĩ a kuu a mum mĩntii bù òtigə nyə'ə ni mə, "Taà! Taà ghà!" ⁷ Ma mùu ajàn, ò tsyà mə a nĩm Nwĩ kaa wa'ă abù'ù bù mbə, òtigə mu, mbə yĩ ò ni mu aa, ŋki ntigə mbə aa nĩndā.

Ajàŋ mə Paul à le si wa'a innù òlon ŋgaa ba Galatia aà

⁸ Wa nòò yĩ mə kaa nì le ŋwa'à Nwĩ zi aa, nì le mbə aa ìbù'ù a mbó ìzwĩ mbi jù jii kaa sì bĩnwĩ bə aà; ⁹ la tsĩtsòŋ mə nì zĩ mē Nwĩ aa, kè mə Nwĩ à zĩ mē ghuu aa, mbə nì tigə m̄bu ŋka nlog mbù mbii ŋghèe a mbo ìzwĩ tí àdà'à jya mə ì ka nsa'a ghuu aa mə akə aa ε? Ni bù nlog a mbē ìbù'ù jya aa ε? ¹⁰ Nì ba'atə nləə nĩ n̄jwi, b̄isàn, b̄inòò, bo bì ìlòò! ¹¹ Mə bɔ'ɔ mə mē le ŋghènsə noò ghà m̄fa'a a atu bù aa tsĩ'ĩ àdànə d̄ànə.

¹² B̄ilim b̄a, mə bu'ù m̄bo a mbo bù, nì bə tsǒ mə, maa ŋghē mə tigə mē ŋki mbə tsĩ'ĩ tsǒ bù? I yĩ ywe'e tsĩtsòŋ, kaa nì s̄i annù a mbo mə f̄ansə. ¹³ Nì zi mə a le ŋghirè n̄ghòò mə mē swon̄ ntoo yĩ n̄sigìnə ya a mbo bù wa noò n̄tsyamb̄ii. ¹⁴ Ka mə ànnù n̄ghòò ya ya a le mbəŋ ntigə akwà'ànə a mbo bù aa, kaa nì le ŋwa'à gha ka nfoonsə kè n̄tsa'a, nì le mbàn̄nə òkw̄erə gha tso angel Nwĩ, kè tsĩ'ĩ tsǒ Kristo Yesu yumbon̄ə. ¹⁵ Maa nòò nì le si nan̄sə ndoritə a nu mē, n̄idorə mà nya nì ghèè mē aa fə aa ε? Mē n̄i àyəfə mə nì le mbaa nzi ntwè'e mi'ĩ muu bon̄ nì le ntwè'è m̄fi'i mfa a mbo mē. ¹⁶ Mē tigə mē mbə aa ŋgàn̄kib̄aà ghùù òlon mə mē swon̄ə ànnù n̄n̄kon̄ a mbo bù aa ε?

¹⁷ Bè bya bi t̄i n̄i ànnù yuu mbwe'esə aa ghuu mə nì bii n̄jim yàà, kaa wa'a lòò aà ŋghir̄ə ìbòŋ a nu bù, bi lòò aà m̄f̄aàtə yĩ'inə, ta nì tin̄ə mbeentə waa. ¹⁸ A bon̄ə a ŋka nt̄i a n̄i ànnù ŋù mə mbə bi t̄i lòò aa ŋghir̄ə ìbòŋ ghu n̄i, a ku'unə a ŋghir̄ə ma la aa a ŋgòn̄ b̄inòò bitsim, kaa ki'ĩ aa tsĩ'ĩ noò yĩ mə mē tswe bi'inə aa b̄ə. ¹⁹ Bɔɔ ba b̄ii mə kòn̄ə aa, mə tigə mbə aa tsǒ m̄an̄gyè yĩ mə à tsigə mu aà, n̄yu'u n̄i n̄yan̄ə nywe'e nòò yĩ mə bù ka yi tigə tswe nì m̄arə Kristo aà! ²⁰ Mə yè'ətə mə bon̄ mə laa n̄tswe bi'inə tsĩtsòŋə, t̄a zi ajàn̄ yĩ mə mbə mē kwensə n̄j̄i yà, òlon̄ mə àt̄u ya a buurə òlon̄ ŋgaa yùù!

Alènsə Hagar bo Sarah

²¹ Swon̄ nì ghā, bù bya b̄ii mə nì lòò mə nòŋsə ka mbu'utə ghuu aà, nì yu'u annù yĩ mə nòŋsə a swon̄ə aa ε? ²² Bi ŋwa'anə mə Abraham à le n̄tswe nì bɔɔ mbàn̄nə bi baà, yĩ mò'ɔ a bə mú àbù'ù, yĩ mò'ɔ kaa a wa'à mú àbù'ù b̄ə. ²³ Bi

le njwe mû àbù'ù wa aa tsi'í ajàṅ yíi bi jwe bɔɔ bítSIMÈ. Lá mu màṅgyè wa mæ à le wa'á abù'ù bæ aa, bi le njwe nyoṅæ aa ajàṅ mæ Nwí à lèè m̄foo ṅkà'à aà. ²⁴ Bi fìgìnè aa annù nî ànnù bāṅgyè ma bú. Bāṅgyè ma bú bi baa bæ aa ìkàà ji baà. Yí m̄fùùrè à lò aa a nta'a Sinai, ñjwe nî bɔɔ bii mæ à ni ìbù'ù aà. Māṅgyè ma ghú a bæ aa Hagar. ²⁵ Hagar à tææ aa a nî ñta'a Sinai wa a ala'a baArabia, ntsusæ aa Yerusalem tsítSòṅ yíi à tswe a ndábù'ù bo bì bɔɔ bi aà. ²⁶ La Yerusalem wa yíi a tswe a aburæ aa, kaa à si a ndábù'ù tswê, àa yu mbæ ndè yí'inè. ²⁷ Nlɔṅ mæ bi ṅwa'anæ mæ,

“Ka ndoritæ mbá àfirè māṅgyè yíi kaa à lèè wa'à jwe aà.

Lògìnè ṅka ntɔṅnæ mba wó yíi mæ ò lèè ṅwa'á mu tsìgè ñyu'u nyanṅ aà;

ñlɔṅ mæ bɔɔ bi māṅgyè wa mæ bi le si mmè'ènè ni ghu aa, bi ghà'à mê

ñtsyatè bɔɔ bi māṅgyè wa yíi mæ à yò'ɔ ntswe a ndāndoo aà.”

²⁸ TsítSòṅ, bɔɔ bi maà, bí'inè, tsi'í tsó Isaac, bæ aa bɔɔ bii mæ Nwí à le ṅkà'à aà. ²⁹ A ki mbæ tsítSòṅ aa tsi'í a ajàṅ mæ a le mbæ maà noò aà. Mu wa mæ bi le njwe tsi'í a ajàṅ mæ bi jwe bɔɔ aa, à le si tso'ɔ akòræ mu wa mæ bi le njwe ñtsya a ñjím m̄idà'à mi Azwí aà. ³⁰ La ñìghàà ni Nwí ni swonṅ aa mæ akæ aa ε? “Furæ abù'ù māṅgyè ya bo mû yí wá. Wa mû àbù'ù wa mbæ bo mu māṅgyè wa mæ à si abù'ù bæ aa wa'á nda jí.”

³¹ Ma mùu ajàṅ bɔɔ bi maà kaa bí'inè si aa bɔɔ bi abù'ù māṅgyè bê, bí'inè bæ bɔɔ bi māṅgyè yíi kaa à si abù'ù bæ aà.

5

Kaa mu Kristo à si abù'ù bú mbæ

¹ A ṅghèe a nî ànnù mbê àbù'ù, Kristo à kètè mê m̄ṅkìrè mi abù'ù a nu bí'inè, mæ tâ bí'inè tsuu ìbù'ù bú bæ. Bí'inè tææ ntii ntsuu bú lògè ìkɔ'ɔ abù'ù i niṅ a tɔṅ bí'inè. ² Yê nì, mæ Paul, mæ swonṅ a mbo bù mæ nì bæ mà'àtæ mæ tâ bì ṅetæ ghuu, bæə bonṅ kaa Kristo à si ghuu nî ànnù tsu buræ ṅkwetæ kwetæ bê. ³ Mè ku'usæ mbù nswonṅ a mbo bù mæ ṅù ñtsim yíi à ghèe bi ñètè yí aa, à tswe nì ñlæ nòṅsè wa tsi'í ñtsimè. ⁴ Bù bya mæ ni lòò mæ tâ ànnù yuu a tsinè bu bì Nwí nyoṅæ bæ a ñjím nòṅsè aa, nì kwyènè mê ghuu bu bì Kristo, m̄f'e'ε ghuu a múm ìbòṅ Nwí. ⁵ I ghèe ni bí'inè, bí'inè bε mæ Nwíṅgòṅ à ka ṅghìrè innù jí'inè tsinè i tsya a ñjím m̄idà'à mi Azwí yí, nyoṅ a ñjímê àbiiintii yí'inè. ⁶ Nlɔṅ mæ a mum Kristo Yesu, kè bi ñètè ṅú, kè bi wa'à yí ñètè

boŋ kaa ma yâ à sî nî ànnû tsu tswê. Annû yî tînsè à laa mbə abiintii yîi mə a fà' à ntsya ni a n̄jîmê àkòŋnè.

⁷ Nî kî si ghîrè tsi'î sigînè a tigə mbù kinə wo ŋkinə ghuu mə nî tsuu annû n̄koŋ ki yu'unə aa lə? ⁸ Kaa ajàn mə bi tswè imòòntè juu aa, kaa sî Nw̄iŋgòŋ mə à lə ntwonə ghuu aa tswè. ⁹ Bî'inè zi mə mbè'è àbaa i bə tsi'î mu lîi m̄baŋnə mbè'è ŋkyâ àbaa n̄tsimè. ¹⁰ Mè n̄aŋsə bii mə, a ni ikũm Mmà'àmbi kaa nî ka wa'ă annû ŋû d̄aŋ bii n̄tsyatê yâ. Tâ ìsa'a Nw̄i i kuu a nu ŋù wa mə a fa ŋgi'i a mbo bù aà, kè ŋgàŋ à laà n̄tɛ'ɛ mbə aa wo.

¹¹ A ŋghèe a nî ŋgàá yà bil̄m bâ, mbə mè ghɛɛ nî m̄bii bu ŋka nswonə ni mə annû ŋètə bə à ni annû yîi mə bi tswè nî ŋghîrə, boŋ baa bú tigə ki tso'ɔ akòrə ya aa a ya? Mbə a bə maa ajàn bəə boŋ ànnû yîi mə mə swonə annû n̄lonə abàŋnè àbàŋnè Kristo aa, kaa à ka wa'ă ŋgi'i bù mbə. ¹² Mè kòŋtə mə bə bya mə bi fa ŋgi'i a mbo bù aa, tâ bi n̄aŋsə tsetə idigə nú jyaa.

¹³ Nlonə mə Kristo à lə ntwonə ghuu mə nî fɛ'ɛ a ndábù'ù m̄bâ bil̄m bâ. Lâ nî tsuu tigə lògə abwarə mà ya a ŋka ŋghîrə innû n̄jyānu ghu. Tâ nî baŋnə n̄tsyă a n̄jîm akòŋnè ŋka mfa'a ni a mbo bù ni bù. ¹⁴ Nlonə mə mbə bi lwensè n̄òŋsè wa n̄tsim ni n̄ighàà nî fùùrè mə, “Ka ŋkòŋə nd̄im ghò tsi'î tsó ajàn mə o k̄ŋ ibii nú gho aà.” ¹⁵ Mbê nî baŋnə ŋka n̄loontə nî ghuu, ŋkii n̄lœnsə ghuu bu ni bù, n̄aà n̄tsyəsə ghuu boŋ n̄aà bwɛɛsə ghuu bu ni bù.

Annû Azwî bo annû n̄jyānú

¹⁶ Annû yîi mə mə swonə a mbo bù à ni mə, nî ka ntəə akòrè nizî yuu a m̄m Azwî tá nî wa'à kà ŋghîrə aa bə ìnnù jya mə n̄jyānú yùù i yè'ətə aà. ¹⁷ Nlonə mə ìnnù jii mə n̄jyānu i yè'ətə aa, i tonə bo bi ìnnù jii mə Azwî a yè'ətə aà. Ìnnù jii mə Azwî yè'ətə aa, i kii n̄tonə bo jii mə n̄jyā nu yè'ətə aà. Nlonə mə, n̄jyānu bô Azwî tswè aa tsó ŋgàŋkibàà, ŋkinə nòo mə ò wa'ă annû tsu ka ŋghîrə yîi o l̄o ŋghîrə aà. ¹⁸ Lâ m̄bê Azwî Nw̄i a ka n̄tsyasə nòo, boŋ kaa ò s̄i aa a n̄ji'i mikòrə n̄òŋsè bú n̄tswe. ¹⁹ Ìnnù jii n̄jyānu i ghîrè aa i laà: Mbə annû ajîrè, m̄bə annû nsîŋ, ìbuurənnù, ²⁰ ìnnù mmii m̄iŋkobə, ìnnù b̄isòrè, kibàà, àyòŋ, àghè'əñə, àlwintəŋ, ànnù n̄l̄o tsi'î àyoo ànnù, ànnù nyatə bə, ànnù a n̄tswe a n̄jîm n̄jîm, ²¹ ŋghè'əñə n̄joo bə, ànnù nno mbaanə, annû ntii a n̄ji bô m̄buu ìnnù ma jû. Mə bù ŋwa'asə nî ghuu tsó ajàn mə mè lèè m̄foo ŋwà'àsə a m̄bii aa mə, bə bii bi ghîrə ìjāŋ ìnnù ma jû aa, kaa baa yî wa'ă a m̄m ànnù n̄ifò Nw̄i kuù. ²² Lâ f̄intà f̄i Azwî Nw̄i b̄aŋnè m̄bə, àkòŋnè, mbə n̄idorə, mbə m̄boonə, àt̄aŋəntii, àbòŋəntii, ŋghîrə ìnnù jii

sigìnè, ñka mfa'a nì òtì ghò tsìm, ²³ ñka mbònè, nì òtswá ìbìinu. Kaa nòñsè yí dàn yí a tuu ma jú ònnù aa kaa à sè bê. ²⁴ Bè bìi à nì bí Kristo aa, bi kwèntè mē òjyǎnú yàà a ati bàñnè bàñnè bo bì ògòñ ònnù tsìm jii i lòò ñkii nyè'ətə aà. ²⁵ Tsò mē bí'inè tswè ntswèntì yí'inè a múm Azwí aa, tá àkòrè nìzì yí'inè á ki ntswe a múm Azwí. ²⁶ Tá bí'inè tsuu nì ànnù ñjèe nu tswè, ntsuu nì mìnɔñ mǐ'inè bí'inè bí'inè ki twebè, òtsuu ñjòò jì'inè bí'inè bí'inè ki ghè'ənè.

6

Nì kaa ñkwetə nì ghuu bu nì bù nì àbè'è

¹ Bìlím bá, mbè ñù yí mò'ò a titì bù a ka ñghirè annù yí bí, bù bìi mē nì nàñsə ntswe nì Azwí Nwí aa, nì tsišè yí a nì mánjì yíi mē à bònè. Nì tí ghìrè nì kí ñka ntsyəsə nì ghuu mbì'ì bí kí ñkwa'anə ghuu. ² Nì ka ñkwetə ghuu bu nì bù nì àbè'è tá lwensə nòñsè Kristo. ³ Nlòñ mē mbè ñù tsù a titì bù a wa'atə mē yu nì àyoo tsu la mbañnè mbè ayoo adànè dànè boñ a bwe'esə aa tsi'í ìbìi nú yí. ⁴ A ku'unə mē tá ñù yí mò'ò yí mò'ò tá à lentə ifà'á yí, bəlè mē i bəñ boñ mbè a ká òtərə nlon ifà'á yí wá, lá kaa ñkí'ì kà m̀figinè bə bo ñù yí mò'ò. ⁵ Nlòñ mē ñù òtsim à tswè nì mbè'e yí yíi a bè'è aà.

⁶ Tá ñù yíi mē bí dǐ'ì nighàà nì Nwí ghu mbo aa, tá à kii nyatə nì ñjoo jì sigìnè jii mē à tswè nì ju aa, mfa nì jì ñù wa mē a dǐ'ì nii aà.

⁷ Nì tsuu ìbìinú ghuu ki bwe'esə bē. Wa mbè nì wa'ǎ Nwí bwe'esə. Ñù òtsim à ka yí fù'ù aa àyoo yíi mē à bè aà. ⁸ Nlòñ mē ñù yíi mē a bè òlòñ aa ñjyǎnú yí aa, àa yí kii fù'u nìwo a múm ñjyǎ nú yí. Tá ñù yíi a bè òlòñ aa Azwí aa, tá à fu'u ntswèntì yíi mē i lwí'ì ññkòñ aa a mbó Azwí. ⁹ Tá bí'inè tsuu ki kaa a ñghirè ìbòñ bē, òlòñ mē nòò à ka yí kù'u tá bí'inè fu'u mē mbè bí'inè tsuu bərə. ¹⁰ A ku'unə mē ajàn mē bí'inè tswè nì àbwarə aa, tá bí'inè ka ñghirè ìbòñ a mbo bē bì tsim, lá ñnàñsə ñka ñghirè a nu ñgǎñgwè'è jì'inè a múm àbìintì.

Nìghàà nì Paul nì tìnsə nìi à lwí'isə ghu aà

¹¹ Nì yə ajànə mē mē nàñsə ññwà'ànè yuà àdìgè àñwà'ànè tsi'í nì àbó ya nì mi'ì mi àñwà'ànè mí fànjà aà. ¹² Bè bya mē bí lòò ndǐ'ì nu, ñgaansə nì ghuu mē bí ñetə ghuu, tá ki kwèe ntìi waa a nì mìnñù mi ñjyǎnu aa, bí ghìrè maa ajàn aa mē tá bí tsuu akòrè yaa ki tso'ò nlon annù ati abànñè abànñè Kristo. ¹³ Nlòñ mē, tsi'í bè bya mē bí lèè ñjètə waa laa, kaa bí si a nòñsə yu'unə. Bo bàñnè òlòò mē tá bí ñetə ghuu aa tá bo ka ñjèe nú yàà mē nì yòñə nòñsə ñjyǎnu mà ghú. ¹⁴ A ñghèe a nì mē, kaa mbè mē t'e'è wa'ǎ

nû yà ka ñee, mə mbə tsuu bə aa nlon aa ñgaa ati abàñnè àbàñnè Mmà'àmbi Yesu Kristo, yï mə bi lèè ñkweentə mbi ghu a mbo mə, ñki ñkweentə gha ghu a mbô mbî aà. ¹⁵ Nlon mə kaa ànnũ ñètə ñù à sï ayoò tsu bə, ànnù ti ñètə ñù kaa ki'ï ayoò tsu ki mbə, a bəñnè mbə ajàñ yï mə Nwĩngòñ à bu nañsə njoo i tigə mbə jï fii aà. ¹⁶ Tâ mbəñnè Nwĩ nî ñko mĩlĩñnè Nwĩ, tâ ì tswe a mbo ñù ñtsim yï mə à zĩ akòrè ni zĩ yi nyonə ni ma ghuù nòñsə aa, ñki ntswe a mbo baIsrael bə bi Nwĩ. ¹⁷ Tsĩtsòñ tâ ñù tsuu ñgi'ï a mbo mə bũ ki fa, nlon mə mè tswe nì àwenə Yesu a nu mə. ¹⁸ Tâ ìbǒn Nğàñmà'á yï'inè Yesu Kristo tâ ì tswe a mbô àzwĩ yuu mbá bilim bá. Amen.

Anwà'anè Paul a mbô nghòtê BaEFESO

NJI'INNŪ ANWÀ'ANƏ YŪ

A anwà'anè yû aa a le nḡwà'anə Paul wa noò yïi mə à le ntswe a Roma tsǒ nḡaṅàtsaṅ aa, ntoo a mbo baEfeso. A ntoo yï ñsiginè a mbo baEfeso aa a le mfòò ñswonḡ Paul yumbonḡ (fà'á 18.19-21). Paul à le ḡki ntoo àṅwà'anè ma yû aa a mbo ḡghòtə ji mɔ'ɔ a mbù'u Asia a idigə jïi mə Paul à le ḡki mfa'a ghu a nî ìloo ji tarə a nî nòò yïi mə à le ḡghèe akòrè nitəə yïi a ywe'e ji tarə aà (fà'á 19.1-20.1,20).

Ataṅtə yïi mə Nwĩ à le ntswe ni yu nlonḡ mbi yù aa a bə aa mə akə aa ε? A múm àṅwà'anè yulà, Paul à f'isə ataṅtə yïi mə Nwĩ à le ntaṅtə nləə a ḡgu'u nlonḡ mbi yù bo bə bii à ni bi aà.

A nî àṅwà'anè ma yû Paul a ghìrè bi yê àkòḡnè Nwĩ nî ìbòḡ yï; ñswonḡ mə Nwĩ a yweensə bə aa nlonḡ ìbòḡê yi a nḡim àbiiintii yaa (2.6-10). Tsǒ mə Nwĩ à kòḡə wa a mum Kristo, ñyweensə waa aa, a ku'unè mə tâ bo ka ḡgha'asə Nwĩ (1.6,12), m̀ma'atə ntswèntii yàà yï ñlwèn ya ḡka nzi nî àkòrè nizii yaa tâ ku'unə a nî ntswèntii yï mfii ya mə bo tswe ni yu aà (4.1-6.20). Paul à naṅsə lògè noò ḡghaa nlonḡ Kristo nî ḡghòtê, ndânwĩ yïi mə Kristo à ni ḡgò'ò nìbuu (2.19-22) ḡki bə atu aà (4.15,16). ḡghòtê ì nî m̀bii nú Krito, ḡgáṅmbii Kristo tsim i bə idigə nu jïi mə i tsuginə ghu, mbə ndámà'anwĩ, Nwĩ a tswé ghu (1.23; 4.25; 5.23,30). Nwĩ a tsyà aa a nḡim ḡghòtə ndi'i ni midà'á mi bo m̀tsyé mi m̀tsimè (3.10). Kristo à tswe a mbô ḡghòtə aa tsi'ĩ tsǒ ñdoò à tswe a mbô ḡgwé yï aà, m̀bə aa nìgha'á ni (5.22-32).

Paul à ki ḡghàà nlonḡ annũ mbòònsè. Ataṅtə Nwĩ yïi mə à le ntaṅtə mbonḡ naṅsə mbi aa a bə mə yu ka boonsə njoò tsim a aburə bo a nsyé. A le ntaṅtə mə yu tsu'u atu bə bii mə bi bii Kristo aa i ghìrə waa ni boò bi, i tsyá nḡim Kristo i boonsə bə b̀stim, baYuda bo bi b̀tizii Nwĩ i ghìrə bi tinḡ ḡú yï mfii yï mfùrè. Kristo, a nḡim nìwo yu a boònsə bə bo bi Nwĩ, ḡghìrə bi tswé nì m̀boonè (1.10-18). Innũ tsim jïi mə ḡghòtê ì ni ghu aa i di'i aa mə ì nî m̀boònsè, ìbiiinu yïi Kristo à nî àtu aà, nda yïi mə Kristo à ni ḡgò'ò nìbuu aà, ìbiiinù yï fùurè, ànnũ mmurə bə ḡki yï fùurè, ànnũ àbiiintii yï fùurè, 'Mmà'àmbi yï m̀fùurè, Nwĩ ni Tà yï m̀fùurè (4.3-6).

A nî innù ma jù tsim, Paul a ghìrə mə tâ bə bi Nwĩ bi yə mida'a m̀ii à nî myaa a múm m̀bi yïi bo to bo bi àdà'a izwĩ jï

bi aà (1.19; 3.20). A mmà'a ntsyă, bo tswe nì m̀boonsê waa, i zi m̀ida'a mi Nwĩ m̀ii mi fà'à a nu bo aa, i zi m̀ə bo tswe bo bì Kristo a aburə, ñtswe nĩ ǹnanşə nzi ŋwɛ'ê n̄joo ntsò Nwĩ jya i tsimè i ki tsà'atè nĩ Nwĩ binòò bĩtsimè (6.10-18).

Bi yatê àŋwà'ànè yũ aa laa:

1. Nji'ĩ ànnù àŋwà'ànè yũ 1.1-2
2. Kristo bo ñghòtê 1.3—3.21
3. Ntswèntì yĩ m̀fii a m̀m Kristo 4.1—6.20
4. Innù j̄ii m̀ə Paul à le nswonə a nlwĩ'isə aà 6.21-24

Atsà'atè Paul a mbô ñghòtê

¹ Aŋwà'ànè yũ a lo aa a mbo m̀ə Paul ȳii m̀ə m̀ə ni ngànntoò Kristo Yesu ñyonə nĩ ñk̄ŋ Nwĩŋḡŋ aà.

Ñghɛɛ ni a mbo b̀ə bi Nwĩ b̄ii m̀ə bi ki nniŋ m̀inti m̀i myaa a nu* Kristo Yesu aà.

² Tá ìb̀ŋ Nwĩ nĩ m̀boonə ȳii m̀ə i lo a mbo Nwĩŋḡŋ Taà ȳi'inè ni Mmà'àmbi Yesu Kristo aa, tá i tswe a mbo bù.

Njoo Azwĩ j̄ii m̀ə b̄i'inè tswe ni ju a mum Kristo aà

³ Tá b̄i'inè ka ŋgha'asə Nwĩŋḡŋ m̀ə à ni Ta bì Mmà'àmbi ȳi'inè Yesu Kristo aa ȳii m̀ə, a mum Kristo, à n̄ŋ m̀boonə a nu b̄i'inè a ajànə m̀ə à fa njoo Azwĩ i tsim j̄ii m̀ə i tswe a aburə aa a mbo b̄i'inè aà. ⁴ Mboŋ tá bì nanşə mbi bon Nwĩŋḡŋ à tsò'ò m̀ə ȳi'inè a mum Kristo m̀ə tá b̄i'inè b̀ə b̄ii b̀ə, ñlaa manşə ntswe t̄i àlò'ò a nsi mi'i yu.

⁵ A m̀m àk̄ŋnè Nwĩŋḡŋ à le tan̄tə ȳi'inè ñləə m̀ə yu ghìrè ȳi'inè ni b̀ò bi a n̄j̄m Yesu Kristo nyonə a ajànə m̀ə à le si l̀ò ñki ñk̄ŋə aa ⁶ m̀ə tá b̄i'inè ka ŋgha'asə n̄i ñlon ìb̀ŋ ȳi ȳi wè ȳii m̀ə à swĩ'i a nu b̄i'inè t̄i ñduù ñtsya a mum M̀ú ȳi ȳi à k̄ŋə aà.

⁷ A le ntsu'u atũ ȳi'inè nĩ àləə nũ ȳi, ñghìrə Nwĩ a li'inè ìfansənnù j̄i'inè, ñyonə nĩ ìb̀ŋ ȳi ȳi wè wá, ⁸ ȳii m̀ə à le nswĩ'i a nu b̄i'inè aà.

⁹ Nlon m̀ə à l̀ò m̀ə b̄im̄anj̄i b̄itsim bo bì m̀itsyè ñghìrə b̄i'inè z̄i ànnù alò'òsè ȳii a le ntswe nĩ ànnù ȳii a l̀ò aa, ñyonə nĩ àtan̄tè ȳi ȳii à le ntan̄tə a mum Kristo aà. ¹⁰ Atan̄tè ȳi a le mbə aa m̀ə nòò à b̀ə ȳi k̄'ò k̀'u bon à ka b̀onşə njòò tsim a mum Kristo tsô atũ, njoo j̄ii i tswe a aburə bo bì j̄ii i tswe a nsyè aà.

¹¹ Nwĩŋḡŋ a ghìrə innù tsim ñyonə aa àtan̄tè ȳi b̀ə ñkà'á ȳi. Nwĩŋḡŋ à le ntsò'ò ȳi'i m̀ə tá b̄i'ĩ b̀ə b̀ə bi a mum Kristo nĩ ñk̄ŋ ȳi, ñloginə a ñlòginè. ¹² Atan̄tè ȳi a b̀ə aa m̀ə b̄i'ĩ

* 1:1 A m̀m ñwà'ànè j̄i m̀'ò bi swonə aa m̀ə, "b̄ii m̀ə bi tswe a Efeso m̀fa'a nĩ n̄ti waa tsim aà."

bii mə bi le mfòò ñka mbe a mum Kristo aa, tâ bî'i tswe ñka ñghu'usə ñigha'à ni.

¹³ A ñghèe a ni bù, ni ki ntswe a mum kristo, nòò wa mə ni le yu'u ñighàà ni annù ññkonɔ nya mə à ni ntoo yî ñsigìnè ya mə i yweensə ghuu, ññiɔ ntiì ghuu ghu nu aa, Nwĩngònɔ à le ñiɔ awenè yi a nu bù tsó mə à le mfa Azwĩ yî Làà yîi mə à le ñkà'à aa a mbo bù aà. ¹⁴ Azwĩ yî Làà ya a tigè mbə alənsə a ndi'i mə bî'inè ka yî kwere annù yîi mə Nwĩngònɔ à le ñkà'à a mbo bè bi aa, ma yû a ghirè a laa mə Nwĩngònɔ à ka yî tsu'u atu bè bii mə à ni bi aà, tâ bî'inè tigə ñghu'usə ñigha'à ni.

Atsà'atə Nwĩ Paul

¹⁵ Tsó mə a bə laa aa, a ajàn yîi mə yù'ù mē àbiintii yuu a nú Mmà'àmbi Yesu bo bi àkòɔnè yîi mə ni kònɔ bē bi Nwĩ bitsim ghu aa, ¹⁶ kaa mə si kentə nî ñka mfa mbi'ikə a mbo Nwĩ ñlonɔ ñgaà yùù, ntsa'atə nî Nwĩ ñwa'atə nî ghuu. ¹⁷ Mə tsà'atə Nwĩ mə tâ Nwĩngònɔ Ta bi Mmà'àmbi yî'inè Yesu Kristo, Ta ñigha'a, tâ à fa ghuu nî Azwĩ yi, tâ à tigə ñghirə ghuu tâ ni tswe ni mitsyɛ, ndi'i Nwĩngònɔ a mbo bù tâ ni ku'usə mbù ñzi yi. ¹⁸ Mə betə ni mə tâ bi ña'a mĩntii muu tâ ni yə ñkà'á yî tá zi njoo jii mə ni be a ajàn mə à twònə ghuu ghu aa, i zi afù'ù yîi mə a tswe a múm mətəɔnè mĩ wè mii mə à kà'a a mbo bè bi aà, ¹⁹ i kii zi mə kaa mbə bi wa'à mĩda'à mĩ wè mĩ wè mii mə mi tswe a mbo bî'inè bii mə bî'inè bii yi aa figè. ²⁰ Mĩdà'à mĩ wè ma mú mi bə aa mya mii mə à le nyweensə Kristo ghu a niwo, ñghirè a tswe a mbèè ñikwɛɛ yu nî mà'à a aburə aà, ²¹ ñnaɔnsə ntsya ñgǎɔnsa'a mbi, ni ñgàɔnada'a, nî ñgàɔmĩtiì bo bi ñgǎɔmbu'utə mbi, ntsya mikum mitsim mii bi twonə a nu bè, kaa ñki'i aa tsi'i a ni yulà mbi bə, bo bi a nî mbi yîi mə i ka yî zi aà. ²² A kè mē ññiɔ ñgòɔɔ ñjoò tsim a ñji'i mikòrə yu, ñghirə mə à tigə nsa'a ñgòɔɔ ñjoò tsim, mbə atu a mbó ñghòtə, ²³ ñghòtə i bē mbĩnù yî, a luu ghu, ñkii ntigə ñlwensə ñgòɔɔ ñjoò tsim a nî idigè tsi'i tsimè.

2

Nlo a ni niwo ñkuu a múm ñtswéntii

¹ A ni bù à ghirə ni tswèn ñtiì, mə à le mbii aa ni kwo a múm Azwĩ ñlonɔ ifǎnsənnù juu bo bi ñnnù jî bî juu. ² Maà noò ni le si yònè aa ñnnù jî fàa mbi, ñyu'unə nî mífò yîi mə a sa'a izwĩ jî bi jii mə i tswe a múm mífə'ə aa, mə i tigə mfa'a nî a nu bè bii mə bi tiì atu a mbo Nwĩ tsítsòɔn aà. ³ Bî'inè le ñki mbə aa tsi'i tsó bo ntswe nî ñtswéntii yî'inè ñyonə aa ñnnù jii mə ñjyànù jî'inè i lóò, ñjyànù yî'inè bo bi ñmòònté

ji'inè i kii ñyè'ətə aà. Maa ajàṅ àlwintɔṅə Nwĩ a le ntswe a nu bi'inè tsi'ĩ tsó ajàṅ mə a ki ntswe a nu ñù m̀s̀ɔṅə ntsimè aà.

⁴ Lá àjàṅə mə ñko m̀l̀ṅṅè Nwĩ ì s̀ì ǹì ǹd̀ènè tswe aa, àkòṅṅè yì ỳì wè ỳì mə à kòṅə ỳì'inè ghu aa, a ghìrè mə ⁵ ka mə bi'inè le ñkwo nloṅ ifánsənnù ji'inè aa, a bú ñghìrè bi'inè tswé ǹt̀ì bi'inè bi Kristo ⁶ ntigè ṅṅε ỳì'inè ǹì b̀ò a ndəṅ, ṅghìrè bi'inè ǹì b̀ò tswé ǹì ñl̀əṅ a aburə a mum Kristo Yesu ⁷ mə yu ghìrè tá à laa mə, a ǹì m̀bi ỳì m̀fii ỳì mə ì ka ỳì z̀ì aa, a ka ỳì fa afù'ù tì ǹd̀ènè a múm ìb̀ɔṅ yu a ǹj̀m̀ àb̀òṅənt̀ì yì a nu bi'inè a mum Kristo Yesu aà. ⁸ Nloṅ mə Nwĩ a yweensə ghuu nloṅ aa ìb̀ɔṅ yì, ǹtsya a ǹj̀m̀ àb̀ìnt̀ì, kaa à s̀ĩ ṅghìrè ỳùù b̀ê, àa m̀t̀əṅṅè m̀ì Nwĩ. ⁹ Kaa à s̀ì b̀ə aa nloṅ ifà'à ỳì tsu b̀ê, m̀bi'ì ñù tsù à l̀ò ñka ṅkwε ǹt̀ì yì. ¹⁰ Bi'inè b̀ə aa àb̀ofà'à Nwĩ. A le nnaṅsə ỳì'inè a mum Kristo Yesu aa mə tá bi'inè tswe tswe ǹt̀ì a ṅka ṅghìrè innù j̀ì sig̀ìnè j̀ì mə à lèè ǹt̀'ε mfoo ntaṅtə nləə mə bi'inè ka ṅghìrə aà.

Ñù ỳì m̀fùùrè a mum Kristo

¹¹ Tá ǹì wa'atə mə à le mbə a noò ỳì m̀ɔ'ɔ aa, bi tɔwəṅ ǹì ghuu, b̀ìt̀ìz̀ì Nwĩ aa a ni b̀ìt̀ìṅṅè, ñyɔṅə aa a ni annù ṅètə b̀ê ỳì mə à le mbə annù ǹj̀ỳanu bi ghìrè aa ǹì m̀bo aà. ¹² Tá ǹì wa'atə mə, à le mbə maà noò aa, bi yatə ghuu bu bi Kristo, bi fi'isè ghuu kaa ǹì wa'á b̀ê bi ala'a baIsrael b̀ê, m̀b̀ə b̀ìg̀ì a ǹì ìkàà j̀ì mə Nwĩṅṅòṅ à le ṅkà'a annù ghu aà. Kaa ǹì le s̀ì wa'à ǹì ànnù tsu b̀ê. Kaa ṅkì'ì ghuu ni Nwĩṅṅòṅ fàa mbi tswé. ¹³ Lá ts̀ìts̀ɔṅ a mum Kristo, bù bya mə à le mbə a noò m̀ɔ'ɔ ǹì tswé a nd̀ìsyà aa, bi z̀ì m̀ê ǹì bù ñkoontə ǹì bù a ǹj̀m̀ê àləə nu Kristo. ¹⁴ Nloṅ mə Kristo yumbɔṅ, à z̀ì m̀ê ǹì m̀b̀ɔɔnə a mbo bi'inè. A ghìrè m̀ê baYuda bo b̀ìt̀ìz̀ì Nwĩ bo tigè m̀b̀ə b̀ê b̀ì fùùrè. A tà mə ṅgì'ì ni annù k̀ìb̀àà ya mə a le mbə tsi'ĩ tsó àwugəndá aà. ¹⁵ A le mbwesə ǹɔṅsə baYuda wa ỳì à le ntswe ǹì ǹd̀ì'ì ǹì b̀ìǹɔṅsə aa, mə, a ǹj̀m̀ yu yumbɔṅ, ỳù lɔgə baYuda bo b̀ìt̀ìz̀ì Nwĩ ì b̀ù tigə naṅsə ṅgwè'è b̀è b̀ì fii ghu tá bi tswe ǹì ànnù ỳì m̀ɔ'ɔ bo bo, ì tigə ghìrè tá m̀b̀ɔɔnə ì tswe a t̀ìt̀ì bo. ¹⁶ A le mbù m̀boonsə ỳì'inè bi Nwĩ ǹtsya a ǹj̀m̀ ìb̀ìnu wa ỳì fùùrè mə à lə mfa mbii niwo a ati b̀àṅṅè b̀àṅṅè ñghìrə mə tá ànnù k̀ìb̀àà à mε. ¹⁷ A le nzi ǹswɔṅə ǹì ànnù m̀b̀ɔɔnə a mbo bù b̀ì ǹì le ntswe a nd̀ìsyà aa, bo bi a mbo b̀è b̀ì m̀ə bi le ṅkòontə aà. ¹⁸ Ntsya ghu ǹj̀m̀, bi'inè b̀ìts̀ìm̀, baYuda ni b̀ìt̀ìz̀ì Nwĩ, tswé ǹì m̀ánj̀ì a ṅghèε a mbo Tà a múm Azwĩ ỳì fùùrè.

¹⁹ Ma múu ajàṅ kaa ǹì s̀ì b̀ìg̀ì b̀ə, kaa ṅkì'ì batoo dàṅ k̀ì mbu mbə. Ǹì tigè mbə b̀è bi ala'à ỳì fùùrè bu bi b̀è bi

Nwî, ñki mbə ɲgwè'endâ Nwî. ²⁰ Bi tigè m̀bɔɔ ghuu tsò ñda wa nî àtsə ɲgǎɲntoo Kristo, bo bì ɲgǎɲntoo Nwî, tâ Kristo yumbɔɲ a bə ɲgò'ò ñibuu ni ndâ; ²¹ tâ ñda yâ ñtsim ì yəginə a nu yu Mmà'ambi, ntigə mboonsə ɲkwe, ɲghɛɛ nî ñdámà'anwî yî ɲwè yîi ì laa aà. ²² A ɲghɛɛ a ni bù, a mum yu, bi kii m̀bɔɔ nî ghuu mboonsə bu bì àbùgè bə tâ ni bə adigə yîi mə Nwĩngòɲ à ka ki tswe ghu i tsyá a ɲjímè Azwî.

3

Afà'à Paul a titi bitizi Nwî

¹ A bə ɲji'i ànnù yîi mə, Paul ɲgàɲàtsán Kristo Yesu mbi'i ɲkwítú ghuu bitizi Nwî, mə tsà'atè Nwî a atu bù aà. ² Mè m̀dòntə mə ni tɛ'è mə ɲyu'u ifà'à yîi mə Nwĩngòɲ à fa a mbo mè nî ìbòɲɛ yi nlon ɲgaà yùu aà. ³ Nwĩngòɲ à le ɲkè'ɛ atantə alò'òsè yi ndi'i a mbo mə, a ajàɲə mə mə kii nte'ɛ m̀bɔɔ ɲɲwa'anə a mbo bù aà. ⁴ Nì bə twon boɲ nàa zi innù alò'òsè jii mə mə zi mbi'i Kristo aà. ⁵ Kaa Nwĩngòɲ a ki'i innù jì alò'òsè ma jù a mbo m̀wàà mi bə a mbiì swonə. Lá tsítsòɲ à ghìrə mə ì laa ntsya a ɲjímə Azwî yi, a mbo ɲgǎɲntoo Kristo bo bì ɲgǎɲntoo Nwî, jii mə a tsò'ò yu aà. ⁶ Ànnù yî alò'òsè ma yù a bə mə tâ bitizi Nwî ki ntigə mbə bijibinda bo bì baIsrael. Bo tigə mbə aa ìdigə nu mbèè nu yî m̀fùurè, bo bitsim tigə ntswe a ni innù jii mə Nwî à le ɲkà'à ntsya a ɲjím Kristo aà.

⁷ Nwî à le ɲghìrə gha a nî ɲgàɲàfà'à ma mùu m̀n̄n̄ n̄too yî ñsigìnə yù aa, a bə m̀təɲnə mii mə à fa a mbo mè nî ìbòɲɛ yi a ɲjím m̀dà'à mi mii mə mi le si fà'a a nu mə aà. ⁸ Ka mə mə ni ɲù yî m̀'ɔ a titi bə bi Nwî yîi mə kè'ə nsigə n̄lwi'isə aa, Nwĩngòɲ à fa ìbòɲ ma ghú a mbo mə mə tâ mə lɔgə n̄too yî ñsigìnə ya nlonə afù'ù Kristo ti figè ɲghɛɛ ni yu a mbo bitizi Nwî. ⁹ I kii ghìrə tâ bə bitsim yə a ajàɲ mə atantə ànnù yî lò'òsè yîi mə Nwî yîi à le naɲsə ɲjoò tsim, à le n̄lò'òsè n̄ləə a ɲgu'u ɲgu'u aa a fà'à aà. ¹⁰ Atantə yi yù a bə aa mə tsítsòɲ tâ à tsya a ɲjím ɲghòtə ɲghìrə tâ b̄isa'a bi mbi bo bì ìdà'à jii mə ì tswe a aburə aa, bi yəgə nzi m̄tsyè mi Nwî mii mə mi ni ts'i a mbuu mbuu aà. ¹¹ Nwĩngòɲ à le ɲghìrə ma mùu ajàɲ ɲyonə aa atantə yi yîi a lwi'i n̄ɲkon mə à ghìrə mə a fe'è ntsya a ɲjím Kristo Yesu ɲgàɲmà'a yi'inè. ¹² A ɲjím Kristo, ntsya a ɲjímə àb̄iintii y'i'inè ghu nu, mbə b̄i'inè tse tswe nî àt̄aɲentii a ɲghɛɛ a nsi mi'i Nwî. ¹³ Maa ajàɲ mə tigè ñswonə ni a mbo bù mə m̄ntii muu tsuu l̄ɔ b̄orə mbi'i ɲgi'i yîi mə ì kuu a nu mə ñlon ɲgaà yùu, mə à ni ɲgha'à nuu aà.

Akòhnhè Kristo

¹⁴ A nî ñji'î ànnù yîi mē mē swètè miku'utê ma a nsye a nsi Tà, ¹⁵ yu wa yîi mē ñgwè'ε ntsim jîi i tswe a aburə kè mē i tswe a nsye aa, i kwērə ikùm waa ghu mbo aà. ¹⁶ Mē bu'u mbo a mbo Nwî mē, a nî àfù'ù yi ya yîi a gha'a aa, tâ à tsya a ñjim Azwî Nwî ñniñ mîda'a a mûm ñtîi bù tâ nî tswe nî mîdà'à. ¹⁷ Mē kîi m̀bu mbu'u nî m̀bo mē tâ Kristo à kuu ntswe a mum mîntîi bù ñtsya a ñjim àbiintîi yuu. Ñkîi mbu mbu'u nî m̀bo a mbo Nwî mē tâ à ghîrə nî twinj mîngǎj muu, ñki ntum itsə mîla'a juu a mûm àkòhnhè. ¹⁸ Mē mbə bù, a b̀'ò ni b̀è bi Nwî tsi'î bitsim, nî tswe nî mîdà'à a nzî àjànə mē àkòhnhè Nwî a gha'atə mbə, ñki sa'atə, ñki ñenə mbə, kè ñki ntso mbə aa, ¹⁹ a ñki nzi àkòhnhè Kristo ya yîi mē a tsya mîtsyè mî ñû mîsòñ aa, mē mbə bi tigè ñnanşə nlwensə ghuu, nî k̀'ò nluu nî m̀arə Nwî ntsimè.

²⁰ A mbo yu wa yîi mē, ñtsya a ñjim mîdà'à mîi mē mî fà'a a nu bî'inè aa, mbə a ghîrə ñnnù i nanşə m̀burə gha'a ntsyatə àjànə mē bî'inè betə kè ñkîi m̀wontə aa, ²¹ tâ nîgha'a tâ nî tswe ghu mbo a mûm ñghòtə bo bî a ñjim Kristo Yesu, ñghenə a mîwànə mîwàn, ñlwi'i ññjkoñə. Amen.

4

Bè bi Kristo bə tsǒ m̀b̀innu yî m̀fùurè

¹ Tsǒ mē a bə laa, mē ñgànàtsânj Mmà'àmbi, mē bu'u mbo a mbo bù mē tâ nî ka ntəə akòrè nizî yùù tâ à ku'unə àjàn yîi mē Nwî à twonə ghuu mē nî ka ntəə aa, ² ñka nsigisə mîb̀hî mî nû muu a nsye, m̀b̀onə, ntswa nî mîntîi muu, m̀mî nî ñnnù juu bu nî bù a mûm àkòhnhè, ³ ñka ñgaansə nî mîtîi muu a nlwî'i a mûm m̀b̀ònsə ya mē Azwî Nwî a fa ñghîrə tâ m̀b̀wənə ì boonşə ghuu ñkwerə tsò ñkîrè aà. ⁴ Mb̀innù ì bə aa yî m̀fùurè, Azwî Nwî a kî mbə aa yî fùurè, tsǒ àjàn yîi mē ànnù yîi mē bi lə ntwonə yî'inè mē bî'inè ka mbə aa a kî mbə yî fùurè aà. ⁵ Mmà'àmbi à bə aa yî m̀fùurè, àbiintîi a bə aa yî fùurè, ànnù mmurə bə ñki a kî mbə aa yî fùurè, ⁶ Nwîngòñ a kî mbə aa yî m̀fùurè, yîi mē à nî Taà yî'inè bitsim, yîi mē a bu'utə bə bitsim, m̀fa'a nî a nu bə bitsim, ñki ntswe a nu bə bitsim.

⁷ Lâ bi lə mfa ìb̀onj Nwî wa a mbo bî'inè yî m̀'ò yî m̀'ò nyonə aa nî m̀buu mîtəñnə mîi mē Kristo à lə mfa ghu mbo aà. ⁸ Tsǒ mē a tswe a adigə yî m̀'ò a mûm àñwà'ànə Nwî mē,

“Nòò wa mē à lə si k̀'ò ñghεε a ndəñ aa,
à lə ǹògə ìb̀u'u ntsò jî ghà'àtə,
m̀fa mîtəñnə a mbo bə.”

⁹ (Mbə bi ηwa'anə mə, “A le ηko'ɔ ηghεε a ndəŋ,” boŋ à sɪ bə aa mə à le mfòò ñsigə ηkuu a nji'ɪ ñsyε aa ε? ¹⁰ Yu wa mə à le nsigə aa àa yu wa mə à le ηki ηko'ɔ ηghεε a ndəŋ ntsirə aburə ntsimè aà, mə yu tigə lwensə mbɪ ñtsimè aà.) ¹¹ Aa yu mə a le mfa mitəŋnə mə tâ bə bɪ mɔ'ɔ tâ bɪ bə ηgǎŋntoò ji, bɪ mɔ'ɔ bɪ bə bɪi mə bi yu'u nɪ nìghàà ni Nwɪ ηkε'εnə, bɪ mɔ'ɔ bə bɪfàŋgilisì, bɪ mɔ'ɔ bə bɪpastor bo bɪ bɪdì'ì bi innù. ¹² A le ηghìrè ma mùu ajàŋ aa mə yu tanɔtə bə bi Nwɪ bitsim a nɪ ìfà'à Nwɪ, a ηka ηko'o ñghòtə yɪi mə ì ni mbhìnnù Kristo aà, ¹³ i ywe'e noò yɪi mə bɪ'inè bitsim ka yɪ bòònsè bə ayoo yɪ fùùrè a mùm àbiintii, i kii nanɔsə zi a Mu Nwɪ, i kwe i kù'u, i tigə bə tso Kristo, i luu ni mārè yɪ, ¹⁴ tá wa'a bù mbə tsɔ bɔŋkhə, bɪi mə innù jii mə ηgǎŋmbwe'esə i dɪ'ì aa, i ka ki tii nɪ yɪ'inè tsɔ fɪfèrè a tii akàŋə ηki aa, ni mɪtsyè mɪi bo bwe'esə nɪ yɪ'inè ghu aà. ¹⁵ Lâ bɪ'inè baŋnə ntigə swonə nàà ànnù nɪŋkonə a mùm àkòŋnə, ηka ηkwe a ni bɪmànji bitsim i bə tsɔ yu wa mə à ni atu aa, a mum Kristo. ¹⁶ Aa yu yɪi mə à bòònsə ìbɪinnù tsim, ìdigə nù tsim i tigə ñyon tsugitə ni mɪŋgàŋ a ni mɪkìrìnè aà. Bεε ìdigə nu jya ji mɔ'ɔ ji mɔ'ɔ i ka mfa'a ajàŋ yɪi mə i tswe nɪ mɪfà'a aa, ìbɪinnu wa tsim i tigə ηkwe, ntigə ηko'o nii a mùm àkòŋnə.

Ñtswèntɪi yɪ mɪfi a mum Kristo

¹⁷ Mə swonə ma yú ànnù a nɪ ìkùm Mmà'àmbi mə, nɪ tsuu bú ki tswe ntswèntɪi yùù tsi'ɪ tsɔ bitizì Nwɪ bɪi mə ìmòòntə innù jyaa à ni tsi'ɪ innù dàŋə dàŋə, ¹⁸ ìmòòntə innù jyaa i tswe aa a mùm mɪfii ìdigə. Kaa bo sɪ nɪ ànnù a mùm ñtswèntɪi ya mə Nwɪ a fa aa tswé, nlon mə àtɪi atú yaa a ghìrə kaa bo wa'ǎ ànnù zi aà. ¹⁹ Mɪntɪi myaa mi tɪi mē, bo tigə nɪfa mɪbhìminù myaa a ηghìrə innu atsùùrè, a nɔ̀ɔ tsi'ɪ ìjyaa innù, bo bɪ mbuu innù jɪi fwě tsimè.

²⁰ Kaa à si ìjǎŋ innù jii mə nɪ le nyəgə nlon ηgaa Kristo aa bə! ²¹ A nɪ ànnù nɪŋkonə mə nɪ le nyu'u ànnù nlon yɪ, bi kɪ nɪdì'ì ànnù yɪ a mbo bù, tsɔ mə ànnù nɪŋkonə a tswe a mum Yesu aà. ²² Nɪ sɔrə a marè nu yɪ ñlwèn wa mə à tswe aa a nɪ ñtswèntɪi yùù yɪ mɪbii ya yɪi mə innù mbwe'esə jii mə mɪntɪi muu le si yə'ətè le si tsə ηgi'ì ghu aà.

²³ Nɪ ghìrə tâ Nwɪ à bəŋkə mɪntɪi muu bo bɪ ìmòòntə juu, tâ ì tigə tsi'ɪ jɪi fii, ²⁴ tâ nɪ tigə ηwε'ε marè yɪ mɪfii wa yɪi mə bi nanɔsə a finè yɪ Nwɪ, a nɪ ñtswèntɪi yɪi mə ì tsinə ηki nlaa manɔsə tsi'ɪ ànnù nɪŋkonə aà.

²⁵ Ma mùu ajàŋ nɪ me'e ànnù abǎŋnə ànnù, tâ ηù yɪ mɔ'ɔ yɪ mɔ'ɔ tâ à ka nswonə tsi'ɪ ànnù nɪŋkonə a mbó ñdɪm yɪ, nlon mə bɪ'inə bitsim bə aa ìdigə nu mbhìnnu yɪ mɪfùùrè. ²⁶ O yɪ ñlwisə nton, ò tsee bii tâ àlwɪntonə yo ya à ghìrə

tâ ò ghirè ibî; tsèe bii tâ nòò à tso nî àlwintɔŋê yô, ²⁷ ntsuu abwarə a mbo Devil lõ fa. ²⁸ Nù yîi à ni nyèrə tâ à kentə, ŋka mfa'a, ŋka mfa'a nî m̀bô mi nî n̄t̄i yî sigìnə, t̄ã zi ŋkwetə bə b̄i mə bi lõ akwetə aà. ²⁹ N̄i tsee ki bii n̄ghàà n̄i bi ka mfe'ε a ntsũ bù, m̄baŋnə ŋka ŋghaa tsi'î ìnnù j̄i sigìnə j̄i mə i kwetə mə tâ bə ka ŋkwe a n̄i ìnnù tsimə, tâ n̄i ka ŋghirə ibòŋ a nu bə b̄i mə bi yu'u aà.

³⁰ N̄i tsee ki ghìrə tâ Azwĩ Nwĩ yîi mə a laa à ka n̄jəŋnə. Aa yu yîi mə à ni awenè Nwĩ a nu bù ndi'î ni mə Nwĩ à ka ȳi tsu'u atú yuu aà. ³¹ N̄i me'e annũ ntsə'ənt̄i, n̄i àfimi'î, a bò'ɔ àlwintɔŋə tsim, ntsee ki tɔŋnə ŋghàà, k̄ə ki bəḡitə n̄i bə, ntsuu ni m̀buu k̄ibàà ȳi tsu tswə. ³² N̄i baŋnə ŋka ŋghirə n̄i ìnnù j̄i sigìnə a nu bù bu ni bù, ŋka ŋghirə m̄int̄i muu ka mbɔnə, ŋka n̄li'inə ifänsənnù juu bu ni bù tsi'î tso ajəŋə mə Nwĩ à lɛ ntsyà a n̄j̄m Kristo n̄li'inə ifänsənnù juu aà.

5

B̄i'inə ka ntswe a m̄um ŋkà'à

¹ Tsɔ bɔɔ bi Nwĩ b̄i mə à kòŋə aa, n̄i ka ŋe'esə Nwĩ. ² Tā n̄i ka tswə n̄i àkòŋnə tsɔ mə Kristo à lɛ ŋkòŋə ȳi'inə m̄fa ib̄i n̄u ȳi tsɔ ayoo mmà'à Nwĩ ȳi mə bi tɔɔ a l̄umtə ŋghirə Nwĩ a doritə aà.

³ Lá, tâ bi te'ε ntsuu ki gh̄umtə annũ ajirə, kə ìnnù j̄i fwè, kə ànnũ nyè'ətə njoo, a tit̄i bù bə, ìlɔŋ mə ni bə aa bə bi Nwĩ aà. ⁴ Kaa a si ku'unə mə tâ n̄i ka ŋghaa mighàà mi atsùrè, kə m̄ighàà mi aj̄ntə, kə m̄ighàà m̄i fwè, n̄i baŋnə ŋka mfa n̄i m̄bi'ikə n̄i ìnnù tsim a mbo Nwĩ. ⁵ N̄i zi tâ à laa mə, kaa n̄u ajirə, kə n̄u ȳi a ghìrə ìnnũ ns̄iŋ, kə n̄u ȳi mə a yè'ətə njoo aa, (n̄u nyè'ətə njoo mà gh̄u à bə aa tsɔ ȳi mə a m̄i m̄iŋkobə aà) kaa à ka ȳi wa'ă annũ nifɔ Kristo bo bi à ȳi Nwĩ j̄i.

⁶ Tā n̄u à tsuu gh̄uu ni m̄ighàà mi aj̄ntə lõ bwe'esə ìlɔŋ mə àlwintɔŋə Nwĩ a tsə ŋḡi'î a nu bə b̄itsim b̄i bi t̄i atu ghu mbo aà. ⁷ Tsɔ mə a bə laa, n̄i tsuu n̄i ànnũ tsu a ŋghirə bu bi ìj̄àn bə ma bya tswə. ⁸ Nlɔŋ mə maa noò, n̄i lɛ ŋki ntswe aa a m̄um m̄fi ìd̄igə, lá ts̄itsòŋ mə n̄i tswə a m̄um ŋkà'a Mmà'àmbi aa, n̄i ka ntəə akòrə niz̄i yuu tsi'î tsɔ bɔɔ bi ŋkà'à, ⁹ Nlɔŋ mə m̄int̄a m̄i mə ŋkà'à i koonə aa, mi bə aa ŋḡɔŋ ìnnù j̄i sigìnə tsim j̄i i bɔŋ, n̄tsinə ŋki mbə annũ n̄iŋkòŋə aà. ¹⁰ N̄i ka ŋgaansə m̄it̄i muu a nzi ìnnù j̄i i ghìrə Mmà'àmbi a doritə aà. ¹¹ N̄i tsuu abô yuu n̄i ìnnũ m̄fi ìd̄igə j̄i kaa i si n̄u kwetə aa ki n̄iŋə, n̄i baŋnə ŋka m̄fi'isə ndi'î tâ bə b̄itsim ka nyə. ¹² Nlɔŋ mə tsi'î ŋka ŋghaa nswonə ni

innù ma jya mə bo ghìrè a adigè alò'òsè aa àa annù ndìrètù.
 13 Lâ innù tsim jii mə bi fe'esè a mùm ñkà' à aa, bè bitsim
 yə, 14 nlon mə ayoo yii mə a tswe a mùm nlaa idigè a tigè
 mbə aa ñkà' à. A nî ñji'í ànnù yii mə bi swonə ni mə,
 "Wí'ínə mbà ñú fló,
 m̀biinè a niwò,

Tâ ñkà'a Kristo ì ta a nu wò."

15 Nì ka nanşə ntsyəsə ajàn yii ni təə aà, ntsuu ki təə bə
 tsó ijñtè bē, nì ka ntəə tsó ngànmitsyè. 16 Nì tsuu ki bii
 tâ mú àbwarə yii nì tswe ni yu aa à ka ntsya a dənè dənè,
 m̀banşə ñka ngħirè innù jì sigìnə a ngòŋ bìnòò bitsim nlon
 mə ñgù'ú m̀bi yuà ì ni yí m̀bî. 17 Nì tsee ijñtè bē bə, nì ka
 ngaansə mitî muu a nzî ànnù yii mə Mmà'àmbi a lòò mə
 nì ka ngħirè aà.

18 Nì tsee milù'ù ki no baanə, nlon mə mi ka ghìrè nì ka
 ghìrè innù atsuùrè. Lâ nì banşə ngħirè tâ Azwí Nwí à ka
 nlwensə nî ghuu. 19 Nì ka ghaa a mbo bù ni bù ni m̀ghàà
 mi b̀psalm, ni m̀kòò, kè m̀kòò m̀ii Azwí Nwí a d̀'í aa, nyəə
 ngħa'asə nî Mmà'àmbi ghu ni m̀ntî muu mi tsimè. 20 Nì
 ka mfa m̀bi'íkə a ngòŋ bìnòò bitsim, ni a nî ngòŋ innu tsim
 a mbo Nwĩngòŋ Tà nî ìkùm Ngànma'a yí'inə Yesu Kristo.

Bàngyè bo bì bìlòò

21 Nì ka nyu'unə ghuu bu ni bù tsó bə b̀i bi b̀'ò Kristo.

22 Bàngyè, nì ka nyu'unè bìlòò buu tsó ajàn yii ni yu'unə
 Mmà'àmbi aà. 23 Nlon mə ñumbànşə à bə aa atu a mbò
 ñgwé yí tsi'í tsó mə Kristo à ki mbə atu a mbò ngħotè yii à
 ni m̀hinú yí aà, Kristo yumbon a kî m̀bə Ngànnyweensə yí
 aà. 24 Tsó ajàn yii mə ngħotè yu'unə Kristo aa, tâ b̀ngyè
 kii ñka nyu'unə bìlòò byaa a nî innù tsimè.

25 Bìlòò, nì ka ñkəŋ b̀ngyè buu tsi'í tsó ajàn yii mə Kristo
 à lə ñkəŋ ngħotə aà. A lə mfa ibiinu yi a atu bo aa 26 a
 nsí'í ì laa ni ǹghàà ni mə yu ghìrə waa tâ bo laa manşə.
 27 A lə ngħirè laà aa mə yu tigə t'e'ə ngħotə a nsi yu, tâ ì
 laa, m̀bən manşə, kaa wa'à ni mú àbà, kè àdìgè yí tanškə,
 kè m̀buu alò'ò yí tsu tswé, mə tâ ngħotə tigə nlaa manşə
 ntsee nî àlò'ò tswé. 28 A nî ajàn yii mə m̀bànşə tswe nî ñki
 ñkəŋ b̀ngyè byaa tsi'í ajàn mə bi kəŋ mib̀iminú myaa aà.
 Numbànşə yii mə a kəŋ a ngwé yí aa, a kəŋə aa ibiinu yi.
 29 Kaa ñu tsù à lèè wa'ă ǹyánú yi ka mbaa. A b̀nşə ñj'e'ə
 aà jè'è ñkii nlentə tsi'í ajàn yii Kristo a kii ngħirè nî ngħotè
 aà; 30 Nlon mə b̀'ínə bə aa ìdìgè nu Kristo.

31 Tsó mə àŋwà'ànə Nwí a swonə aa, "A nî ñji'í ànnù yii
 mə ñumbànşə a m̀'atə nî taà yí b̀ò ñdè yí ngħeε mbòònsə

bô ñgwê yĩ, bo bya bi baa tigè ñjyǎnu yĩ m̄fùùrè aà.” ³² Annù ma yũ à n̄i ànnù yĩ àlèèntè yĩ m̄ tso, m̄ nan̄sè ñswon̄ə aa nlon̄ ñgaa Kristo bo bì ñghòtè; ³³ lâ a ku'unè m̄ tâ ñù n̄i bù yĩ mò'ɔ yĩ mò'ɔ tâ à ka ñkɔŋə a ñgwê yĩ tsó ajàn̄ yĩ m̄ a kòŋə ibii nũ yi aà. Tâ màn̄gyè à ki nyə m̄ yu bɔ'ɔ ndoò yĩ.

6

Ajàŋ m̄ bɔɔ bo bità bo bì ma tswe n̄i ñtswe aà

¹ Bɔɔ, ka nyu'unə n̄i b̄itaa buu bo bì b̄imaà buu a mum Mmà'àmbi nlon̄ m̄ à n̄i ànnù yĩ m̄ a tsinə a ñghìrə aà. ² “Tigè mbɔ'ɔtè n̄i taà ghò bo maà ghò.” A n̄i n̄di'i yĩ ñtsyamb̄ii yĩ m̄ Nwĩ à kù'ùsə ñkà'a ghu aà. ³ “M̄ mbə ñnnù i ká ñghɛɛ a mbo wo sigìnè, m̄itugə mi njwĩ mo mi k̄i ñgha'atə f̄aa atu nsyê.”

⁴ Bù b̄ità, n̄i tsuu bɔɔ buu ki swugìtè tâ m̄ntòŋə myaa ka nlwi, n̄i ban̄nə ñka ñko'o waa mm̄irisə n̄i waa ñkii n̄di'i n̄i ñnnũ Mmà'àmbi a mbo bo.

Ìbù'ù bo bì bità bi ìbù'ù

⁵ Ìbù'ù n̄i ka nyu'unə bità bi afà'á buu b̄ii bi tswe f̄aa atu nsyɛ aa, n̄i ñt̄ii yi mò'ɔ, ñka mbɔ'ɔ waa, ñtsiginə n̄i a nsi bo, tsi'ĩ tsó n̄i f̄à'á aa a mbo Kristo. ⁶ N̄i tsuu k̄i f̄à'á bə m̄ bì yə ghuu b̄ê, tsó bə m̄ ni lɔɔ aà ñghìrə m̄ bə aa mbeentə ghuu. N̄i ban̄nə ñka mfa'a tsi'ĩ tsó ñgǎŋafà'a Kristo, ñghìrə n̄i ànnù yĩ Nw̄iŋgòŋ a lòò aa n̄i ñt̄ii ghuu tsimè. ⁷ Ñka mfa'a n̄i a mbo bə n̄i àbòŋənt̄ii yuu, tsó n̄i f̄à'á aa a mbo Mmà'àmbi kaa ñk̄i'i aa a mbo bə f̄a'á. ⁸ N̄i zi tâ à laa m̄ annù yĩ sigìnə tsim̄ yĩ m̄ ñũ a ghìrə aa, kè ñù wa a b̄ê àbù'ù kè ñù yĩ à s̄i abù'ù b̄ê, bon̄ aa b̄ũ kwɛrə fu a mbô Mmà'àmbi.

⁹ Bù b̄ità bi ìbù'ù tâ n̄i k̄ii ñghìrə maa ajàn̄ a nũ ìbù'ù juu, ñtsuu waa ki bosə n̄i bòsə. A bon̄ m̄ tâ n̄i zi m̄ bubo tsswe aa n̄i táfà'á yĩ m̄fùùrè yĩ à tswe a aburə aà; ñwa'atə n̄i m̄ a mbo yu ma wa, ànnũ nte'ɛ ad̄inè á s̄i ghu tswé.

Ñjoo ntsò Nwĩ tsimè

¹⁰ A nlwĩ'isə, tâ n̄i təə nt̄ii a mum Mmà'àmbi bo bì a mum m̄it̄ii mi m̄ida'á mi. ¹¹ Tâ n̄i wɛ'ɛ ñjoo ntsò Nwĩ jya tsi'ĩ tsimè t̄ã zi ajàn̄ə m̄ mbə n̄i k̄a ñto n̄i min̄añ Devil ghu. ¹² Nlon̄ m̄ kaa n̄i s̄i too aa bu bì ñjyǎnu bo bì àlèè. N̄i to aa bu bì b̄isa'a bi ala'a, n̄i ñgàŋada'a, bo bì m̄idà'á mi izwĩ j̄i bi j̄ii i sa'a mb̄i ñtugə yulà aa, bo m̄idà'á mi izwĩ j̄i bi j̄ii m̄ i tswe a aburə aà. ¹³ A ku'unə m̄ tâ n̄i wɛ'ɛ ñjoo ntsò Nwĩ tsimè

mə mbə nì təə nto itugə mbi yĩ bi wa. Belə mə nì ghìrè mə innù tsim, nì tigè ònənəsə ntəə.

¹⁴ Nì tigə ntəntə la ntəə ηwε'ε annù n̄ηkon̄ tsǒ ikò a atii bù, ηwε'ε innù j̄i tsin̄ə tsi'ĩ tsǒ ηgùù n̄stsò a nigǒ bù, ¹⁵ ηwε'ε annù ηkhətə ηghèε nswon̄ ntoo yĩ n̄sigin̄ə m̄bɔɔnə ya tsi'ĩ tsǒ ntám juu. ¹⁶ A nì ηgòn̄ b̄innòò b̄itsim̄ tá nì ka logə n̄ àb̄iintiī tsi'ĩ tsǒ abà'á mikòn̄ mi ηkerə mi ηgàn̄mbu'ù innù j̄i bi wa mə mi khi aà. ¹⁷ Nì tigə nlogə annù ajàn̄ mə Nwĩ à ywèensə ghuu aa tsǒ àtsə'ətú yuu, n̄logə n̄ghàà nì Nwĩ tsi'ĩ tsǒ munwĩ n̄tsò Azwĩ Nwĩ. ¹⁸ Nì ka ntsa'atə Nwĩ a ηgòn̄ b̄innòò b̄itsim̄ a múm̄ Azwĩ, n̄tsa'atə nlogə n̄ innù tsim̄ a mbo Nwĩngòn̄, m̄betə nì mə tá à kwetə ghuu n̄ ηgòn̄ innù tsim̄ j̄ii i tsi'ĩ ghuu aà. Tsǒ mə a bə laà aa, nì ka ntswe n̄ikərè n̄tsuu ki kaa, ηka ntsa'atə Nwĩ ηwa'atə n̄ b̄ə bi Nwĩ b̄itsim̄ə. ¹⁹ Nì ki ηka ntsa'atə Nwĩ ηwa'atə n̄ gha ghu mə tá Nwĩngòn̄ à ka mfa ntoò yĩ ya a mbo mə a noò ȳii mə tswe n̄ ηghàà aa tá tá mə ka ηghaa n̄ àtəntiī, ntə'otə n̄ innù ntoo yĩ n̄sigin̄ə ya mə i tswe a alèəntə aà. ²⁰ Mè laa mbə tsúsətú ntoo yĩ n̄sigin̄ə ma yú, bi koò gha n̄ àtsəntə. Tá nì ka ntsa'atə Nwĩ tá mə zi ajàn̄ mə mbə mə ká ηghaa n̄ àtəntiī a ajàn̄ ȳii mə tswe n̄ ηghàà aà.

Paul a tigè n̄tsa'atə ηghòtə n̄lwi'isə

²¹ Mè m̄òntə mə nì lòo a nz̄i àjàn̄ə mə n̄tswé yà bo b̄i ànnù ȳii mə mə fà'á ts̄itsòn̄ə aa, Tychicus, mumaà ȳii mə kòn̄ə ȳi, mə à ki mbə ηú àkòrə ghà ȳi ànnù n̄ηkon̄ a múm̄ àfà'á Mmà'àmbi aa, à ka swon̄ innù tsim̄ a mbo bù. ²² A n̄i n̄ji'ĩ ànnù ȳii mə tòo ȳi a mbo bù aa mə, tá nì zi ajàn̄ə mə b̄i'ĩ tswe aà, tá à ki nzi n̄d̄iintə m̄intiī muu. ²³ Tá m̄bɔɔnə Nwĩngòn̄ Tá nì N̄gàn̄mà'á ȳi'inè Yesu Kristo, n̄ àkòr̄nè, n̄ àb̄iintiī, tá i tswe a mbo b̄il̄im̄ b̄i'inè byâ. ²⁴ Tá ìbòn̄ i tswe a mbo ηù n̄tsim̄ ȳii mə à kòn̄ə Mmà'àmbi ȳi'inè Yesu Kristo n̄ àkòr̄nè ti mə aà.

Àṅwà'ànè Paul a mbô ñghòtê BaFILIPI

NJI'INNŪ ANWÀ'ANƏ YŪ

A àṅwà'ànè yû aa a le ñṅwà'ànə Paul a noò yïi mə à le ntswe a atsaṅ a Roma aà. A nḵò'ò àla'a Filipi aa le ñghùrè baRoma, a bê àla'a yï wè a titii ila'a jii mə baRoma le si bu'utə a mbù'u Macedonia aà. Bi le si tonə nî àtìi gold ghu, bè bî wè bî wè bi le nlo a Roma bo bi a nḵò'ò ila'a Itali jî mɔ'ɔ nzi ñghùrè ghu. Bi tigè ñghirè bê bii mə bi tswe ghu aa ni baRoma. BaFilipi bi le si tswòṅè ni nú jyaa nlon mə bi le nlògè waa ni baRoma aà. Ikum ala'a Filipi aa a le mfa 'Mfò Filip ta bi Alexandra yî Ñwè.

Ntoo yï ñsigìnè a Filipi aa a le nzi Paul ni yu, a ntwoṅ Nwĩ, a ajàṅ mə à le nyə ñù a nḵèè təə təə a twonə ni waa mə bi zi ñkwetə waa aà (Ifà'à 16.8-10). Ñghòtə baFilipi ì le mbə mbèè ntii Paul, ì le si kwetə nii nî ifa'a ntoo yï ñsigìnè (4.15-16). Ñghotə mà yû ì le ntoo Epafroditus mə à ghεε mfa njoo a mbo Paul a Roma (4.8). A ghèè mē, ñwo ñighòò ghu, baFilipi bi tswe ni nìbɔ'ɔ, a tigè nìlɔɔ mə yu wàṅsə bũ bìi tâ m̀ntii mi bê bya mi fwetə (2.25-30). Ma mùu ajàṅ, Paul à le ntigə ṅwa'anə àṅwà'ànè yuà a mbo bìsubika'á bi, baFilipi, a mfá m̀bi'ikè nlon akòṅnè yaa nî àkwetə ya mə bo le ntoo aà.

A nî àṅwà'ànè baFilipi yû, bi yê àkòṅnè, ànnũ mfá m̀bi'ikè, nî ànnũ nidorè. Nidorè ni tswe fàa múm àṅwà'ànə aa a nì idigè tsi'í tsimè. Mbə bi tse swon mə àṅwà'ànè ma yû à nî ikòò mə Paul à ṅwà'ànə nlonə nidorè. Ka mə Paul à le ntswe a atsaṅ aa, àbiiintii yi a nu Nwĩ à le ñghirè a zî ñkwere'è innũ tsimè (4.11-13). Paul a kî ñswon mà ànnũ nlon ajàṅ mə Kristo à le mmà'atə abwarè yi tsó Nwĩ a aburə, ñsigisə ibiinú yi, nìlɔgə marè ñùmìsòṅ aà. Paul a tigè ǹdi'itə nî bê mə bi ka ṅe'esə Kristo, ṅka ñsigisə mibiiiminú myaa a nsyε tsó yu (2.5-110). Mə tâ bo ka ntaṅntii a noò ṅg'i'i, ñtsuu innũ ki wa'à, ntsa'atə nî Nwĩ a nî innũ tsimè (4.6-7).

Ñgãṅndi'innũ mbwe'esə ì le nzi m̀fa nî ṅg'i'i a mbô ñghòtê lâ Paul a di'itə bɔɔ Kristo mə bi ka ntsyεsə waa (3.2), ñswon mə ànnũ ṅû a tsinə a nsi mi'i Nwĩ ntsya aa tsi'í a nḵm àbiiintii. Paul a swôn ànnũ yii mə a tsyàsè nii a múm ǹtswéntii yu aà: Yu me'è innũ tsim, nìlɔɔ aa tsi'í a nzi Kristo mə a tsyàsè nii aa, ni m̀dà'á mi, ì ki gha'asə nii (1.20-21; 3.4-10).

Bi yatə àṅwà'ànè yû aa laà:

1. Nji'í ànnù àṅwà'ànè yú 1.1-11
2. Ntswê Paul yumbɔŋɛ 1.12-26
3. Ntswêntɛ̀ a mum Kristo 1.27—2.18
4. Ataŋtè ñlonɔ Timoti ni Epafroditus 2.19-30
5. Awà'àsè ñlonɔ ɲgàŋkibàa ntoo yí ñsigìnè 3.1—4.9
6. Paul ni bìsubika'á bi baFilipi 4.10-20
7. Ìnnù jii mɛ Paul á lɛ nswonɔ a nlwí'ísɛ 4.21-23

¹ Mè, Paul ni Timoti, ɲgǎŋfà'a Kristo Yesu, bí'í toò àṅwà'ànè yu aa a mbo bè bitsim bíi mɛ bo ni bè bi Nwí a ɲjím Kristo Yesu, ñtswɛ a Filipi aa, bo bi a mbo bílìi bí ndánwí ni bìkwetè bíi mɛ bi kwetè ní àfà'a ɲghotè aa.

² Tá Taà yí'inè Nwíŋgɔŋ ní Mmà'àmbí Yesu Kristo, tá bo ghírè ibɔŋ a nu bù, ɲkí mbɔrisè ghuu.

Paul a fa miya a mbo Nwí ñlonɔ ɲghoté bàFilipia

³ Mɛ fa mbi'íkè a mbo Nwíŋgɔŋ ghà a ɲgɔŋ bìnòò bitsim bíi mɛ mɛ wa'atè ní ghuu aa. ⁴ A ní ɲgɔŋ bìnòò bitsim a ajàŋ mɛ yí tí tsà'àtè Nwí a atu bù bitsim aa, ñtɛ̀ gha i luu ní ñidorè nlonɔ ɲgaa yùù. ⁵ Mè fá ní mbi'íkè a mbo Nwí ñlonɔ a jàŋ yíi mɛ ní kwetè nàa a nsèènsè ntoo yí ñsigìnè yú ñlɔginè a ɲjwi yíi mɛ i lɛ nzí a mbo bù a Filipi aa, nzi nywe'e sii aa. ⁶ Mè zi tsi'í annù ñɲkɔŋ mɛ Nwí yíi mɛ á lɛ ñlòginè ifà'à yí sigìnè ma ghú a mántii bù aa á ka yɛ mɛ yu maŋsɛ a ɲjwi yíi mɛ Yesu Kristo á ka yí bú bíi aa. ⁷ Mɛ wa'atè ma mùu ajàŋ aa nlonɔ mɛ ànnù yuu bitsim a naŋsɛ ntswe a nu mɛ tsi'í sigìnè aa. Ní kɛ ntswe a múm ibɔŋ yíi mɛ Nwí á ghírè a nu mɛ aa, a jaŋ yíi mɛ mɛ tswe a ndátsaŋ tsítsɔŋ aa bo bi a noò yíi mɛ mɛ sa'a abèè ntoo yí ñsigènè yú, ñswonɔ ni a mbo bè mɛ ànnù yíi mɛ mɛ swonɔ aa á ní tsi'í ntoo yí ñsigìnè aa. ⁸ Nwí á zi mɛ mɛ swonɔ aa tsi'í ànnù mɛ ànnù yuu a tswe a ntɛ̀ mɛ tsi'í sigìnè, mɛ kɔŋè ní ghuu aa tsi'í ní àkòŋnè yíi a tswe a ntɛ̀ Kristo Yesu a kòŋè ghuu ghu aa. ⁹ Mɛ tsà'àtè Nwí a atu bù mɛ tá àkòŋnè yuu tá gha'atè ɲghɛɛ ní mbíi, tá mìtsyê muu tá mì kɛ ɲgha'atè a ajàŋ yíi mɛ mbè ní zí ñtètè ìnnù, ¹⁰ tá zi a ntso'ò ànnù yíi mɛ a bɔŋ ɲghèè maŋsɛ aa, tá bɛ bɛ bíi mɛ ànnù yaa a laà, kaa wa'à ní àl'ò'ò a noò yíi mɛ Kristo á ka yí bú bíi ghu aa tswé. ¹¹ Tá Yesu tá á ghírè mɛ tá ní ka naŋsɛ ɲghírè ní ìnnù jii mɛ i tsiinè aa; ma mùu ajàŋ, tá ní ka ɲghu'usè ní Nwí, ɲgha'asè ní yi.

¹² Bílím bá, mɛ lòò mɛ tá ní zi mɛ ìnnù jii mɛ i fè'ɛ a nu mɛ aa, i bàŋnè ɲkwetè a ɲghírè mɛ tá ntoo yí ñsigìnè ya tá i ku'usè ɲghèè bɛ ní mbíi. ¹³ Ma mùu ajàŋ, bìsogyè bitsim bíi mɛ bi bɛ ní ñtso'ò mɛ faà a Roma aa bo bè bitsim faà, bi

zi mē mē tswe a atsan fāa ntɔ'ɔ aa nlon annũ Kristo. ¹⁴ Mbu nghèè ghu, a ajan yii mē mē tswe fāa atsan aa, bìlĩm bi'inè bĩ ghà'atè bo lèè ntiì waa a nu Mmà'àmbĩ, ñku'usə ntigə nswonə nĩ ànnũ Nwĩ nĩ àdà'à kaa wa'à nĩ ñũ tsù bú mbɔ'ɔ.

¹⁵ Lâ bè bĩ mɔ'ɔ a titi bo bi tswe ghu mē bi ghè'ènè naa, ñswonə nĩ ànnũ Yesu ñghirə nĩ bə mē tâ bĩ'ibo ka warənə ghu wàrənè, lâ bè bĩ mɔ'ɔ bi ki ntswe ghu nswonə ni ànnũ Yesu tsi'ĩ nĩ àbònə ntiì. ¹⁶ Ma buù bè bo swonə ma mùu ajàn aa nlon mē bo kɔnə gha aà, ñzi mē mē kuu fāa atsan aa mbi'i mē mē sa'a abɛɛ ntoo yĩ ñsiginè yũ mē mē swonə aà. ¹⁷ Bè bĩ mɔ'ɔ bya mē bi ghè'ènè naa aa, bo swonə nĩ ànnũ Kristo aà kaa wa'a ntiì waa ghu lèè bē, ñlɔɔ bə mē tâ à yaa annũ tâ à ka nghɛɛ nĩ mbĩ, tâ bè ka nyonə ni nĩm bo, ñghirə ma mùu ajàn aa, ñwa'atə ni mē bo ka kù'usə niñ ñgi'i a nu mē fāa a atsanə. ¹⁸ Ma yuu ànnũ kaa a sɪ annũ yii mē mbə a ghirə mē ká ñlwisə nĩ ñtɔn bē! Mə doritə a nyə mē bi swonə ni ànnũ Kristo ni bĩmànji bitsimè; kə bi swonə aa nĩ mbwe'esè oò, kə nĩ ntiì waa tsimè oò, bon mē aa ki doritə tsi'ĩ dòritè.

Paul à tswe fāa mbi aa a ñgha'asə Yesu

¹⁹ Tsi'ĩ ànnũ ññkonə mē ka ki doritə nlon mē mē zi mē Nwĩ à ka yu'u niyè'è nuu tâ Azwĩ Yesu Kristo tâ à kwetə gha ñghirə tâ mē fɛ'ɛ fāa atsanə. ²⁰ Mə nanşə nyə'ətə nĩ ntiì ghá tsim, ñkii mbɛ ni mē kaa mē ka wa'ă annũ ñdirə àtu yĩ tsu lô ñghirə bē, i bəñnə yə mē, a ñgɔn bìnòò bĩtsim, tsĩtsɔn bo bi tsi'ĩ a ajàn yii mē mē kɪ si ghirə a mbĩ aa, mē mē ka ki nanşə gaansə ni mtiì ma a ñgha'asə Kristo a nu mē, kə mē tswé ntiì fāa atu nsyɛ, kə mē kwó kwò oò. ²¹ Nlon mē a mbo mē, ñtswéntiì yà faa mbi, i ni aa bə Kristo, mē bə tɛ'ɛ ki kwo kwo bon a ka bəñnə bɔn tsyátə a ntswe fāa mbĩ. ²² Lâ mbə a bə yii mē mē ka bũ tswe faa àtu nsyɛ bon a bə mē mē ka bũ fà'a innũ jii mē i ka kwetə bē aà. Lâ kaa mē si annũ yii mē mē ka tɔ'ɔ aa zi bē. ²³ Ma muu ajàn mē tə a titi ñkĩ. Annũ yii mē mē yə'ətə aa à nĩ ñlo ñghèè ntswe bĩ'i Kristo nlon mē ma yũ ànnũ a bɔnə a nu mē ñtsyatə mbũ ntswe fāa mbĩ. ²⁴ Lâ nlon ñgaa yùù, a ku'unə mē tâ mē bu ntswe fāa mbĩ, tã kwetə ghuu. ²⁵ Tsi'ĩ ànnũ ññkonə, a ni ànnũ yii mē mē ka ghirə aà. Mə zi mē mē ka bũ ghèè nĩ mbĩ a ntswe bi'inè fāa mbi tã kwetə ghuu tâ nĩ ka ñkwi nghɛɛ ni mbĩ tâ ñidorə nuu nĩ kii ñgha'atə a mum àbĩintii yuu. ²⁶ Mə bə fɛ'ɛ i zĩ tsi'i ghuu bon a ka ghirə mē tâ ntiì ghuu i luu nĩ ñidorə nlon annũ yii mē Kristo Yesu à ghirə a nu mē aà.

Akòrè nitəə ni bê bi Yesu

²⁷ Lâ ànnù yî wè a ni mə tâ mighirənəminnù muu tâ mì ku'unə a ajàn yî mə ntoò Kristo yî ñsigìnè i lòò aà. Tà bæε mə a fε'ε mə mbə mē zǐ nyə ghuu kè njan, mē yu'u mə nì təə ñnɛntə akòrê yuu a nsyε, mbòònsə ghuu nkwerə, ànnù yuu a bə yi mɔ'ɔ, nì tô bitsim mə tâ ànnù ntoo yǐ sigìnè yǐ mə nì bǐi aa, tâ à ka ngehε nǐ mbǐi, ²⁸ kaa wa'à nì nǵanǵibàà juu bɔ'ò bē. A bə bə ma mùu ajàn boŋ à nǐ àlènsə mə a nanşə ndi'i ni mə Nwǐ à ka dǐ nǵi'i a nu bo, i bəŋnə yweense ghuu. ²⁹ A boŋ mə tâ nì zi mə, Nwǐ yǐ mə à ghìrə ibòŋ a nu bù mə nì niŋ ntià ghuu a nu yu, ñlonŋ nǵaa Kristo aa, a kii nǵhirə aa ibòŋ a nu bù mə tâ nì kii nyə nǐ nǵi'i nlonŋ nǵaa yǐ. ³⁰ Ma mùu ajàn, nì yə mə ntsò ma ghú mə nì to aa, i ki mbə aa ntsò yǐ mə nì kǐ nyù'u mə mə to, nǵki mburə aa ki to ñzi ywe'e sii aà.

2

¹ Tsǒ mə bu bì Kristo boonşə a gaansə nì mǐtià muu aa, tsǒ mə a kòŋè nǐ ghuu nlə'ətə nì ñtià ghuu aa, tsǒ mə nì bòònsə bu bì Azwǐ Nwǐ aa, tsǒ mə nì zǐ nǵkòŋnə ghuu bu ni bù, nǵki zi nko mǐlǵnə ghùù bu ni bù aa, ² a ku'unə mə tâ nì boonşə ghuu ntswe nì ànnù yǐ fùùrè, nǵka nǵkòŋnə ghuu bu ni bù, nǵghirə nì mə tâ ntsǔ ghuu ì bə yǐ mɔ'ɔ tǎ tâ ñtià gha i luu nì ñidorè. ³ Nǐ tsuu ki yu'u tsi'ǐ à yuu annù bē, ntsuu nú yùù ki nsee bē, mbanŋnə nǵka sigisə nǐ ìbìinù ghuu bə a nsyē, nǵka nǵwa'atə nì mə bē bǐ mɔ'ɔ bi tsyatə ghuu. ⁴ Tā nì tsuu tsi'ǐ ìnnù jǐi mə i kwetə ghuu aa ki ghìrè bē, nì kii nǵghirə nǐ ìnnù jǐi mə i kwetə nǐ bē bǐ mɔ'ɔ aà ⁵ Tā ìnnù jǐi mə nì mòòntè nǐ a atu bù aa tâ ì bə jǐi mə Kristo à le si kii mmòontə aà, nlii nǐ ìnnù tsǒ yu:

⁶ Ka mə bo Nwǐ le ntswe nì mǎrè yǐ mǐfùùrè aa, kaa à le nǵwa'à kà ñtià ni mə yu dǐ'i mə bo Nwǐ ku'unə.

⁷ Lâ, à le mbanŋnè ñləə ma juù ìnnù fu,

ñsigisə ìbìinù yi a nsyε,

mbanŋnə ntigə nlogə marè nǵanǵafà'à, bi jwǐ yi tsǒ nù mǐsòŋ.

⁸ A bəŋ mē ntigə nǵ mǐsòŋ aa, ñsigisə ìbìinù yi a nsyε, nyu'unə Nwǐ, mǐbii niwô, bi zwiətə yi,

Bǐ ghèè mē mə bi ki zwiətə yi zwiətə aa,

ntigə mburə nkweentə yi bə a ati bəŋnəbəŋnə!

⁹ Ma mùu ajàn, Nwǐ a tigə ñnanşə nǵentə yi a ñdəŋ, nǐfa ikum yǐ mə i kɔ'ɔnə ntsyà mǐkum mǐtsim aà,

¹⁰ tǎ bæε mə bē bitsim bi yi nyu'u ikum Yesu,

a aburə, kè a nsyε, kè bə a bəŋnsyε,

bi swètə mǐkù'ùtə myaa a nsyε nǵha'asə yi,

11 tâ bə̀ b̄itsim̄ b̄i bii n̄i n̄si n̄i n̄si mə́ Yesu Kristo à n̄i Mmà'amb̄i,
 n̄tigə́ n̄gha'asə́ n̄i Taà ȳi Nw̄inḡon̄ ma m̄u ajan̄ə̀.

A boŋ mə́ tâ b̄oɔ b̄i Kristo b̄i bə́ tsǒ m̄ɪŋkà'à f̄aa mb̄i

12 Tsǒ mə́ a bə́ ma m̄u ajan̄ aa, ika'á j̄a j̄i mə́ m̄ə̀ k̄on̄ə̀ aa, tsi'í a ajan̄ ȳi mə́ n̄i t̄e'e yu'unə́ n̄aa a n̄ḡon̄ b̄in̄oò b̄itsim̄ a noò ȳi mə́ m̄ə̀ tswe bi'in̄ə̀ aa, a boŋ mə́ tâ n̄i ku'unə́ n̄ghèè n̄i mb̄i a yu'unə́ m̄ə̀ ts̄its̄on̄ mə́ kaa m̄ə̀ s̄i a tit̄i b̄u tswé aà. N̄i ka mb̄o'ɔ Nw̄i tâ n̄ti ghuu ka n̄tsiginə́, n̄ka n̄gaansə́ n̄i m̄it̄i muu a n̄gh̄irə́ ìnn̄u j̄i mə́ i ku'unə́ aà ta ȳi j̄i ìl̄on̄ə̀. 13 Nlon̄ mə́ Nw̄i a f̄a'à a m̄int̄i b̄u, n̄gh̄irə́ n̄i mə́ tâ n̄i ka n̄k̄on̄ə̀ a n̄gh̄irə́ ìnn̄u j̄ya j̄i mə́ a l̄òò n̄i mə́ tâ n̄i ka n̄gh̄irə́ aà, n̄ki m̄fa n̄i m̄ida'a mə́ tâ n̄i ka m̄fa'a n̄i ìnn̄u ma j̄u mə́ i b̄on̄ə̀ n̄i aà.

14 N̄i ka n̄gh̄irə́ ìnn̄u ts̄im̄ n̄tsuu ki nnurikə́, k̄ə̀ ki l̄iḡit̄ə̀ b̄ə̀; 15 t̄a bə́ b̄oɔ b̄i Nw̄i b̄i mə́ mb̄ə́ b̄i wa'ǎ if̄ir̄ə̀ waa f̄a, m̄int̄i myaa m̄i laa, kaa àl̄ò'ò a wa'à a nu bo tswé b̄ə̀, n̄tswe a tit̄i n̄iwàà n̄i bə́ b̄i mə́ b̄i gh̄irə́ ìnn̄u j̄i b̄i kaa ìnn̄u j̄yaa i wa'à tsin̄ə̀ aa, l̄a n̄i b̄an̄n̄ə̀ n̄ta n̄i tit̄i bo tsǒ m̄ɪŋkà'à f̄aa mb̄i aà. 16 N̄i tswa n̄igh̄àà n̄i Nw̄i n̄u mə́ n̄i fa n̄tsw̄ent̄i a m̄bo b̄ə̀ aa ntugit̄ə̀, t̄a a yi mb̄ə́ wa n̄jwi ȳi mə́ Yesu à bu mb̄i aa, n̄ti gha i luu n̄i n̄idorə́ a nyə́ mə́ kaa m̄ə̀ l̄e n̄wa'à n̄u yà laa a d̄an̄ə̀ d̄an̄ə̀ zw̄i, k̄ə̀ mə́ kaa àf̄a'à ȳi mə́ m̄ə̀ l̄e mf̄a'à aa, kaa a l̄e n̄wa'à aa atu d̄an̄ə̀ d̄an̄ə̀ tsyá. 17 Aj̄an̄ ȳi mə́ n̄i n̄j̄ nt̄i ghuu a nu Nw̄i aa, a bə́ aa tsǒ àyoo mm̄a'anw̄i, mb̄ə́ a t̄e'e mb̄ə́ mə́ b̄i ka zwit̄ə́ gha zwit̄ə̀, i l̄oḡə́ al̄ə̀ə̀ n̄u ya i k̄urə́ ma m̄u atu ayoo mm̄a'a Nw̄i, boŋ n̄u yà i ka b̄on̄ə̀ t̄a mə́ ka ndorit̄ə́ bi'in̄ə̀ n̄i b̄u b̄itsim̄ə̀. 18 A boŋ mə́ ta n̄u ȳuù i k̄i mb̄on̄ə̀ t̄a n̄i k̄i ndorit̄ə́ tsǒ m̄ə̀.

Timoti bo Epafrodito

19 Mə́ wa'atə́ a w̄an̄sə́ n̄toó Timoti a mb̄eɛ b̄u, a ajan̄ ȳi mə́ mb̄ə́ Mmà'amb̄i Yesu a bii, tâ à zi nyə́ ghuu m̄bu mb̄i n̄swon̄ə́ a àjan̄ ȳi mə́ n̄i bə́ aà tâ n̄ti gh̄a i ìdorit̄ə̀. 20 Kaa n̄u tssù kaa s̄i ghu tswé tsǒ Timoti mə́ a k̄i wa'a n̄i ìnn̄u tsi'í a ann̄u n̄iŋk̄on̄ nlon̄ n̄gaa ȳuù n̄l̄oɔ n̄i mə́ tâ n̄i tswé i siḡin̄ə̀. 21 A tit̄i bo b̄itsim̄, n̄u ts̄im̄ a yu'u aa tsi'í ȳi ann̄u, n̄gh̄irə́ tsi'í ànn̄u ȳi mə́ a ka kwet̄ə́ atu mb̄i n̄u ȳi, kaa wa'à n̄i ànn̄u Yesu gh̄irə́ b̄ə̀. 22 L̄a a n̄gh̄èè n̄i Timoti, n̄i zi n̄u ȳi mə́ à n̄i ghu aà, n̄i zi a ajan̄ ȳi mə́ a f̄a'à bi'i yu tsǒ mu bo taà ȳi, a ns̄èèns̄ə́ n̄toò ȳi n̄siḡin̄ə̀ yu aà. 23 Aa ànn̄u ȳi mə́ mə́ wa'atə́ a n̄toó yu, a mb̄eɛ b̄u, a noò ȳi mə́ m̄ə̀ gh̄èns̄ə́ n̄zi a ajan̄ ȳi mə́ ìnn̄u i ka gh̄èè n̄i mə́ faà áá. 24 A n̄gh̄èè n̄i

mè, mè nànsə mbii a n̄j̄m Mmà'àmbi mə, mu f̄ibàntə lâ, tâ mè ki nzi yàa n̄gaa.

²⁵ Mè m̀òntə mə a ku'unə mə tâ mè too mumaà yi'inə Epafroditus tâ à bu mb̄i fu a mbo bù. A ni yu ȳi mə b̄i'i yu f̄à'à mē ñki nto ntsò faà b̄itsimè; a k̄i mbə yu ȳi mə n̄i k̄i too mə tâ à zi ñkwetə gha mfa njoo j̄i mə mè k̄i si bon̄ə aà. ²⁶ Nt̄ī yi i yè'ətè ni a nyə bù b̄itsim, a k̄i ñjəɲnə si'i nlon mə n̄i k̄i yù'u mə yu k̄i si ghòò aà. ²⁷ Tsi'i a annù n̄īn̄kɔ̄n̄, à k̄i ghòò ntigə tsi'i a ñkwô. Lâ Nw̄i a ko m̄īn̄n̄ê ȳi; kaa wa'a aa tsi'i ȳi ko b̄ê, à k̄i k̄i ñko aa m̄īn̄n̄è ghà tá tá ñgi'i ȳi dàn̄ tá i wa'a bù n̄zi ñkù'ùsè ȳi mə mè tswe ghu mum aà. ²⁸ Mə n̄ansə n̄lɔɔ a ntoo yu a mbo bù ta tâ n̄i doritə a mbu nyə yu, tá tá n̄t̄ī gha i b̄oo m̄fwetə. ²⁹ Βεε a zi, n̄i kw̄erə a n̄j̄m Mmà'àmbi ni n̄idorə; a bon̄ mə tâ n̄i ka mb̄'otə b̄ê b̄i mə bi bə ts̄o yu aà. ³⁰ Nlon mə à k̄i ghəə kwo nlon if̄à'à Kristo, n̄n̄īn̄ə atu yi a ntsu n̄wo a mf̄a'a ta m̄ansə àkwetə ȳi mə n̄i k̄i tswe n̄i m̄fa a mbo mə aà.

3

N̄ȳ ȳi mə m̄inn̄u mi mi tsinə aa, à ni n̄ȳ ȳi mə a n̄ñ nt̄ī yi a nu Kristo aà

¹ B̄il̄m b̄a, mb̄on̄ mə m̄ansə, mè sw̄on̄ a mbo bu mə tâ n̄i ka ndoritə a mum Mmà'àmbi. Kaa mə ka wa'a kaa a ñkwatə ñwà'àn̄è inn̄u j̄i mə mè t̄'è m̄é m̄foo ñwà'àn̄ə a mbo bù aà, nlon mə i ka b̄e ghuu tâ n̄i tsuu l̄ò w̄ò.

² N̄i ka ntsyēsə ghuu nlon mbu j̄i bi jyâ, b̄è bya mə bi bù'u inn̄u j̄i bi aà, b̄è bya mə bi ts̄on̄ n̄u jyaa laà; tâ n̄i ka ntsyēsə ghuu nlon n̄gaa yàa. ³ A b̄è b̄i'inè mbə b̄ê b̄i mə Nw̄i à n̄ètə waa tsi'i annù n̄īn̄kɔ̄n̄, b̄i'inə gha'asə Nw̄i aa ni Azw̄i yi, n̄doritə aa nlon mə b̄i'inè ni b̄è bi Kristo aà, kaa wa'a m̄int̄ī mi'inè aa b̄è ni inn̄u n̄jȳ nu l̄è b̄ê. ⁴ Ka mə mbə mè tswe n̄i à j̄an̄ ȳi mə mbə mè k̄i n̄l̄ə n̄t̄ī gha a ni njoo n̄jȳ n̄u aà. Mbə b̄è b̄i tsu bi tswe faa mbi mə bo tswe n̄i n̄l̄ə n̄t̄ī waa ni ànn̄u n̄jȳ nu, bon̄ mə tsyàtə waa b̄itsimè. ⁵ A ȳon̄ə n̄on̄sè ȳi'i, bi l̄e n̄ètə gha aa a noò ȳi mə mè l̄e mbə n̄jwi j̄i n̄ifwaa aà; mè b̄è n̄u bàIsrael, m̄f̄e'ε a ñgwè'ε nda Benjamin, mbə mu baHeber ȳi mə á jwe bàHeba aà. A ñgh̄èε n̄i ànn̄u n̄l̄ə n̄d̄i'i bàYuda, mè b̄è n̄u bafarisai. ⁶ A ñgh̄èε ni àj̄an̄ ȳi mə mè l̄e si t̄ī ni ànn̄u Nw̄i aa, mè l̄e si t̄s̄'ɔ ni àkòrə ñghotə b̄oo bi Kristo; m̄bu ñgh̄èè b̄è n̄i ann̄u ñgh̄irə ìtsinenn̄u, a nyon̄ə n̄i ànn̄u n̄l̄ə n̄d̄i'i Moses, kaa àlò'ò ȳi tsu kaa a l̄e ñwa'à a nu mè tswé b̄ê. ⁷ Ma juu inn̄u mə i l̄e mbə afù'ù a mbo mè aa, mè l̄ogè mə à ni b̄wye nlon̄ə Kristo. ⁸ Tsi'i annù n̄īn̄kɔ̄n̄, mè l̄ogè njoo tsim̄ j̄i mə mè tswe

ni ju aa tsõ bwyɛ, ñlon mə a nzi Kristo Yesu Ngànɲà'a ghà, a boŋ ntsyatə njoo tsi'í tsim fàa mbí. Mè mè'ə njoo tsim ñlon ɲgaa yí, ñtigə nlii nî ñjoò tsim tsõ ñtsà'à ta tswe ni Kristo; ⁹ ì boonse ntswe bi'i yu tá tá itsinənnù jii mə mə ghìrə aa, tá tsee bə a mbo mə ló ló bə, ñyoŋ nàa a jím àjàŋ yii mə mə ləə ndi'ì Moses aà. Tá à baŋnə mbə bə a àjàŋ yii mə mè ñŋ ntii gha a nu Kristo aà; mbə itsinənnù jii mə Nwí a fa a nŋim àbiintii aà. ¹⁰ Annù yii mə mə lóo aa, à nî ñzì Kristo, ì tswe ni màdà'à mya mə à tswe ni mu ñlon mə à le nyweenə ni ñwo aà. Mè kii ñlɔɔ nî ñyê ñgí'ì ya yii mə à le nyə aa, ì kii boŋ tigə bə tsõ yu ì bii ñwo ñii mə à le ɲkwo aà, ¹¹ tà bæe mə mánjì a tswe ghu mè kí nyi nyweenə ni ñwó yàa ɲgaa.

Paul a Gaansə Mitii mi

¹² Kaa mè si lóo aà ñswonə mə mè tswè mə nî ñjoò mà jù mə mə wa'atə a ntswe ni jù aà; kaa mè wa'à kè ñlɔɔ aà ñswonə mə Nwí à fà'à mə ifà'à yi a nu mè maŋsə; lá mə gaansə mitii má a ntswe ni jù ñlon mə Kristo Yesu à ghìrə mə mə tá mè bə yí aà. ¹³ Bilim bá, kaa mè si mɔ̀ntə mə mè ywè'è mə a adigə yii mə mə tswe nî ɲkwe ɲkɔ'ɔ ntəə ghu aà; lá ànnù yí fùurə a tswe ghu yii mə mə ghìrə, mə mà'atə ìnnù jii mə mè tsyà mə mma'atə a nŋim aa, ɲgaansə nî mitii ma mfuritə nî njoo jii mə ì tswe a mbii aà. ¹⁴ Mə khè tsi'í ni mitii ɲghɛɛ ni a adigə yii mə mè tè'ɛ mi'í ma ghu aà, ta ghèɛ kwɛrə miyàrinə mi ɲgu'u mi afà'à mii mə Nwí a twonə nàa mə tá mə kɔ'ɔ ɲkwɛrə, ñtsya aa a jím Kristo Yesu aà. ¹⁵ A boŋ mə bí'inə bii mə bi kwè mə, ñtwiŋtə mŋgǎŋ mi'inə a nu Kristo aa, tá bí'inə tswe ni àmɔ̀ntə ma yu. Kè bæe mə ɲù tsù a tɛ'ɛ ntswe ghu mə a mɔ̀ntə annù yi adàŋ boŋ Nwí à ka kii ghìrə ta ni zi. ¹⁶ Lá ànnù yí wè a bə aa mə tá bí'inə tswa annù yii mə bí'inə tswè mə ni yu aa ntugitə tá à tinsə.

¹⁷ Bilim bá, tá ni yoŋ ɲka ɲɲe'esə nàa tsõ bə bí mɔ'ɔ, ɲghìrə nî ìnnù jii mə bí'ì ghìrə aà; ɲkii nlii nî bə bii mə bi yònə nî ìbù'ù mikòrə jì'ì aà. ¹⁸ Mə swonə laà aa, ñlon mə bə bí mɔ'ɔ bi tswe ghu mə bi ghìrə ìnnù tsõ bə bii mə bi bàa atibàŋnə bàŋnə ya yii mə Kristo à le ɲkwo ghu aà. Mè tè'è mə ñfoo nswonə annù ma yú a mbo bù, à ni tsi'í yù mə mə kii mbu ɲkwatə nswonə ni mɪlàà a mi'ì mè aà. ¹⁹ A ka yi kè bə a nŋim tá Nwí à ñŋ isa'a a nu bo, ñlon mə bo lògə ato'ò yaa laa tsõ nwí wàa, ñtswonə nî nú yàa ñlon njoo jii mə boŋ ì bàŋnə ɲghìrə ni mə tá àtú yaa ka ndirə, ñtɛ'ɛ atu yaa nî ñjoò mbi jù. ²⁰ Lá ɲghɛɛ ni bí'inə, àlɑ'ɑ yi'inə a tswe aa a aburə, bí'inə yu'utə ni Ngànywèensə yi'inə, Mmà'àmbi Yesu Kristo mə tá à lo ghu nzi. ²¹ A bə zì, boŋ à ka lògə

mida'a mya mə mi ghirè ni mə tâ njoò tsim tâ i ka yu'unə nii aa, i kwensə aborikə nū j'i inè jū tâ i tigə mbə tsi'i tsò y'i ya yii mə i njeènè ni nifò aa.

4

Adi'itè Paul a mbo boɔ bi Kristo

¹ Bìlìm bá, wa mə nanşə kònè ghuu, ntiì gha i yə'ətè ni a nyə bù. Ni ghirè mə tâ ntiì gha tâ i luu ni nidorè, ni ki mbə miyàrinè mi ngù'ú mâ. Bìsù ba bii mə mə kònè aa, ni nanşə ntəə ntiì, nswetə mîngǎŋ muu tâ mì tso a nū Mmà'àmbi. ² Mə bu'u mbo a mbo Evodia bo Sentikə mə tâ bo boonsə tâ ànnù yaa tâ à bə yi mɔ'ɔ a njiim Mmà'àmbi. ³ Mə bù'ú mbo a mbo wò, nù àkòrê ghà mə si fà'a aa, mə ta ò kwetə bânɣyè ma bú nlon mə bo fa'a bi'ibo a nswonə ntoo y'i nsigìnè bi'ibo ni Clement ni bə bi mɔ'ɔ bii mə bi'ibo kii mfa'a, mikùm myaa mə tswé a mûm àŋwà'ànə ntswéntiì aà.

⁴ Ni ka ndoritə a mum Mmà'àmbi a ngòn bìnòò bîtsimè; mə bu ŋkwetə nswon mə ta ni ka ndoritə. ⁵ Ni ghirè tâ bə bîtsim yə mə ni tswa mîntiì muu, nlon mə nòò nzi Mmà'àmbi à tigə a bo aà. ⁶ Ni tsuu nū yùù ki wa'a nlon annù tsu bə. Ni ka ntsa'atə Nwī nlon ngòn njoò tsim jii mə ni lòò aà, mbu'u nī mbo ghu mbo, mfa nī mbi'ikə ghu mbo, nḡghirè tâ à zi njoò tsim jii ni lɔɔ ghu mbo aà. ⁷ Ma mùu ajàn boŋ mboonə Nwī yii mə i tsyàtə mitsyè mi bə aa, i ka ghirè tâ mîntiì muu bo bi imòontənnù juu tswe a mum Kristo Yesu.

⁸ Bìlìm mbá, ànnù yi nlw'i'injim yii mə mə ka nswon a mbo bù aa, a ni mə tâ ni tɛ'ɛ atù yuu nī innù jii mə i nī ànnù nŋkɔŋ aà, bo bi a ni innù jii mə i ku'unə a mbo'otə aà, ni jii mə i tsinə aà, ni jii mə i laa aà, ni jii mə bə kɔŋ aa, bo bi ni jii mə i boŋ aa; bɛɛ mə ànnù yī tsu a tɛ'ɛ ntswe ghu mə a boŋ nḡghè mmanşə, kə yī tsu yii mə a ku'unə a gha'asə aa, a boŋ mə tâ ni ka ŋwa'atə ma yuù ànnù. ⁹ Ni ka nḡghirè innu tsim jii mə ni yəgə a mbo mə aa, kə jii mə ni Kwèrə a mbo mə, kə jii mə ni yu'u a ntsū mə aà, kə bə jii mə ni yə mə ghirè aà. Ni bə ki ghirè ma juù innù boŋ Nwī yii mə a bɔrisə nī bə aa boŋ à ka tswe bu bo.

Paul a fa miya a mbo baFilipia ni njoo jii mə bo lɛ mfa ghu mbo aà.

¹⁰ Mə nanşə ndoritə tsi'i sigìnè a mûm Mmà'àmbi nlon mə, ka mə àgha'à a sà'à mē a ajàn yii mə ni lɛ si lòò a ŋkwetə mə aa, ni tswè mē ni mánjì a ŋkwetə mə tsítsòŋ. Tsi'i ànnù nŋkɔŋ, ni lɛ si wa'atə nàà, lá kaa wa'à a ajàn yii

mə mbə nì tsyâ ñkwetə gha ghu aa bə̀nə̀ n̄zi. ¹¹ Kaa m̄è s̄i laa swon̄ aa nlon̄ mə àyoō tsu a wɛ'ɛ a mbo m̄è b̄ê. M̄è yègè m̄è nzi a ñkwɛrə̄ ñgɔ̄n̄ innũ̄ tsim̄ j̄i mə i fɛ'è a nu m̄è aa n̄i n̄idorè, ¹² M̄è z̄i ñnsiḡis̄ê ìb̄inũ̄ gha a nsyɛ, ñki nzi a tswe a noò ȳi mə njoo i gha'a a mbo m̄è aà. A tɛ'ɛ i b̄ə b̄ə mə akə̄ boŋ m̄è yègè m̄è n̄zi a tswe n̄i njoo j̄i ghà'à ñgha'a, ñki nzi a ntswe n̄i nj̄i. M̄è z̄i n̄tswe a noò ȳi mə n̄d̄ā i lùu n̄i njoo bo b̄i a noò ȳi mə n̄d̄ā i yòo aà. ¹³ Mb̄ə m̄è tse gh̄irə̄ innũ̄ tsim̄ a nj̄im̄ yu wa ȳi mə a fa n̄i m̄id̄ā'a a mbo m̄è aà.

¹⁴ L̄a a k̄i b̄ɔ̄ŋ m̄ə n̄i k̄i ñkwetə gha a noò ȳi mə m̄è k̄i tswe n̄i ñḡi'i aà. ¹⁵ Bù baFilipi, itu ìb̄inũ̄ ghuu, n̄i zi mə a aj̄an̄ ȳi mə m̄è lɛ n̄lòḡin̄ə̄ ñka nswon̄ə̄ n̄i n̄too ȳi ñsiḡin̄ə̄ yú aà, a noò wa mə m̄è lɛ ñka nlo Macedonia aa, kaa ñghot̄ê n̄d̄an̄w̄i ȳi d̄an̄ kaa i lɛ ñwa'a ghu tswe mə i lɛ mb̄ii mə bo ka ki fa n̄i njoo a mbo m̄è, k̄è k̄ii kwɛrə̄ n̄i njoo a mbo m̄è, n̄tsyatə̄ ghuu. ¹⁶ Nlon̄ mə, ñghɛɛ b̄ə a n̄i noò wa ȳi mə m̄è lɛ ntswe a Tesalonika aa, n̄i lɛ n̄too njoo a mbo m̄è a ñgaa j̄i ghà'àt̄ə̄, ñkwetə̄ gha ghu. ¹⁷ Kaa s̄i b̄ə aa b̄ə mə m̄è w̄i'ĩ n̄lɔ̄o n̄i njoo jya j̄i mə n̄i fa n̄i a mbo m̄è aa b̄ê, àyoō ȳi mə m̄è b̄ə̀nə̀ n̄lɔ̄o aa, à n̄i m̄b̄ōon̄ə̄ ȳi mə n̄i ñkwɛrə̄ ghu ñku'usə̄ n̄i ìb̄on̄ ȳi mə i kuu n̄i ab̄aa bù n̄lon̄ə̄ akwetə̄ ȳi mə n̄i fa n̄i a mbo m̄è aà. ¹⁸ W̄ā njoo jya j̄i mə n̄i k̄i too a mbo m̄è aa, i k̄i b̄urə̄ ñgha'a ntsyatə̄ a j̄an̄ ȳi mə m̄è k̄i s̄i l̄òò aà. Wa m̄è s̄i ayoō d̄an̄ bu mbon̄ə̄ nlon̄ mə m̄è kwɛr̄ê njoo jya j̄i mə n̄i k̄i t̄oo Epafroditus mə t̄ā à zi mfa a mbo m̄è aà. I b̄ə aa njoo mm̄à'anw̄i j̄i l̄umt̄ə̄, m̄b̄ə njoo nt̄oo mm̄à'a Nw̄i j̄i mə i ku'unə̄, mb̄on̄ a nu Nw̄i aà. ¹⁹ Nw̄iŋḡon̄ ghà à tswe n̄i àf̄u'ù a bur̄ə ñgha'a kaa wa'ă a nswon̄ə̄ b̄ê, a ka fa njoō tsim̄ j̄i mə n̄i bon̄ə̄ aa a mbo bù a nj̄im̄ Kristo Yesu. ²⁰ T̄ā b̄i'in̄ə̄ ka gha'asə̄ n̄i Nw̄iŋḡon̄ Taà ȳi'in̄ə̄ a ñḡon̄ b̄in̄òò b̄i tsim̄, n̄lwi'i n̄ikon̄ə̄. Amen.

Atsà'atə̄ yi n̄lw̄i'ĩ ñj̄im̄

²¹ Tsà'atə̄ n̄i b̄ê bi Nw̄i bitsim̄ a mum Kristo Yesu. B̄il̄im̄ b̄i'in̄ə̄ b̄ii mə b̄i'ibo tswe faà aa, bo k̄i ntsà'atə̄ ghuu. ²² B̄è bi Nw̄i bi tsim̄ bi tsà'atə̄ ghuu, bya b̄ii mə bi tswe a nduḡə̄ Kaisa aa bo nan̄sə̄ ntsà'atə̄ ghuu. ²³ T̄ā ìb̄on̄ Mm̄à'àmb̄i Yesu Kristo t̄ā i tswe a mbo bù.

Aṅwà'ànè Paul a mbô ñghòtê BaKOLOSI

NJI'INNŪ AṅWÀ'ANƏ YŪ

A aṅwà'ànè yū aa a le ṅwà'ànə Paul a mbô ñghòtê baKolosi. Ala'a Kolosi a le ntswe a mbu'u Asia. Kaa ṅghotê baKolosi aa a le ṅwa'à Paul lògìnè. Paul à le nyu'u mə ṅgāṅndi'innū mbwe'esè jī mɔ'ɔ le nzi ka ndi'i innū jii ka le ṅwa'a nī n̄tooyi ñsigìnè ya bòontè. A le ntigə ṅwa'ànə aṅwà'ànè yū aa ntsisə ñghotə ghu.

ṅgāṅdi'innū jya i le si swonə ni mə kaa mitsyè mii mi kɔ'ɔ nluu aa kaa mi sī a nī n̄tooyi ñsigìnè ya tswé, kaa Kristo a wa'à nī àbwarə yii mə à tswé ni yu tsɔ̄ Mu Nwī, m̀bə ṅgānyweensə mbi aa tswé. Bi le si di'i ni mə bə tswé ni ṅka yon b̄in̄ɔ̄sə, ñləə bi n̄ɔ̄sə ñlon mijji bo milù'ù, ñswonə ni mə tá bə ka nləə nī ṅjwi jī wè jī mɔ'ɔ, ṅghirə tá bi ṅetə waa (2.16,17, 21-23). Ndi'i ni mə tá bi ka mmii nī baangel (2.18), ñswonə ni mə bo le nzi innū azwī jī mɔ'ɔ n̄tsyatə ajāṅ mə n̄tooyi ñsigìnè ya i swonə aà (2.4).

Nòò yii mə Epafras à le ghèè ñswonə ajāṅ mə innū le ntswe a ghotə aa, Paul a ṅwa'ànə aṅwà'ànè yū a nswonə mə yu tsà'atə Nwī atu bo, mə tá Nwī à ghirə tá bo nan̄sə nzi annū n̄ṅkonə bo bi ànnū yii mə Nwī a lòò aà (1.9,10). Kristo à ni finə Nwī (1.15), n̄tswe ni m̄arə Nwī a kɔ'ɔ nluu (1.19; 2.9), Nwī a tsyā aa ghu nu nan̄sə njoo tsim (1.16), a bē n̄tsyamb̄ii a nī ṅjòò tsim, m̀boonsə i tsim tswa tugitə (1.17). Mitsyè m̄tsim mi lò aa a mbo Kristo (2.3). Kristo a bə yu yii mə a fa n̄tswènt̄ii yii mə i luu aa a mbo bə, bo baKolosi k̄i m̄ə n̄tswe ni yu a mum Kristo (2.10), bi ṅetə waa aa a m̄um Azwī nī ṅṅetə ya mə bi le ṅṅetə Yesu ghu aa, bo bo tigə aa ayoo mɔ'ɔ, ñlòginə aa wā noò yii mə bi le mmurə waa ṅk̄i aà (2.11-14). Paul a swonə mə yu nwùgè nī nū yi aa nyə mə tá bo lwi'i a mum Krito, i kwe kɔ'ɔ təə (1.27-29; 2.6). N̄tigə di'itə nī waa mə bi ka zi akòrè niz̄i yaa tá à ku'unè nī n̄twènt̄ii yī m̄fīii yii bo tswé ni yu a mum Kristo aà (3.1-17).

Bi yatə aṅwà'ànè yū aa laà:

1. Nji'ī ànnū aṅwà'ànè yū 1.1-8
2. M̄arə Kristo nī àfà'ā yi 1.9—2.19
3. N̄tswènt̄ii yī m̄fīi a mum Krito 2.20—4.6
4. Innū jii mə Paul à le nswonə a nlwī'isə 4.7-18

Atsà'atə Paul a mbô ñghòtê

¹ Aŋwà'ànè yû a lo aa a mbo Paul yïi mæ à ni ngàŋntoò Kristo Yesu à nî ñgòŋê Nwĩ aà, bo bì a mbo ñdĩm yĩ'inè Timoti ² ñghεε ni a mbo bìlĩm bĩ'inè bè bi Nwĩ bii mæ bi fà'à ni a mbo Nwĩ nî ñtĩi waa tsim a mum Kristo, ñtswe a ala'a Kolosi aà. Tâ Nwĩ Taà yĩ'inè à ghĩrè ibòŋ a nu bù ñki ñghĩrè tâ nì tswe ni mboónô.

Annu mfâ mbi'ikè a mbo Nwĩ

³ Bĩ'i fa mbi'ikè a mbo Nwĩngòŋ Ta bì Mmà'àmbi yĩ'inè Yesu Kristo a ngòŋ bìnòò bitsim bii bĩ'i tsà'àtè Nwĩ mbi'i ngaà yùù aà; ⁴ Bĩ'i yù'ù mæ ajàŋ mæ àbĩinti yuu a nu Kristo Yesu a bə aa, bo bì àkòŋnè yïi mæ nì tswe ni yu a nu bè bi Nwĩ bitsimè aà, ⁵ A bə laà aa nloŋ mæ nì zĩ ñka'a jii mæ i tswe a aburə, bĩ'inè bē, jii mæ ñtoo yĩ ñsiginè ya ì le ñkà'a a mbo bù ñloginè a noò yïi mæ nì le nyu'u ñghàà ni annù ñŋkoŋ aà.

⁶ Ntoo yĩ ñsiginè ya mæ ì le nzĩ a mbo bù aa, i kwe a nĩ ìdìgè tsim fàa mbi, ñkoonə nĩ mĩntà, tsi'ĩ tsó àjàŋ yĩ mæ a kì ntswe a titiì bù ñlòŋginè wa njwi mæ nì le nyu'u ñki nzi annù ñŋkoŋ nloŋ ibòŋ Nwĩ wa àtú yuu a laa ghu ⁷ a ajàŋ yïi mæ nì le nyөгə a mbo Epaphras ñsúkà'á yĩ'ĩ bo bì ñgàŋàkòrè yĩ'ĩ a múm àfà'a Mmà'àmbi aà. Aa ñù yïi mæ a fà'à mbo Kristo nî ñtĩi yi tsim nî àtú yĩ'i. ⁸ A ghĩrè mē bĩ'ĩ zi akòŋnè yuu a múm Azwĩ.

⁹ Tsó mæ a bə laà, ñloginè a njwi yïi mæ bĩ'ĩ le nyu'u aa, kaa bĩ'ĩ leè ñki'ĩ kentə ni a ntsà'àtè Nwĩ ñwa'atə nĩ ghuu ghu, mbu'u nĩ mbo mæ tâ à lwensə ghuu ni mĩtsyè tá nì zi annù yïi mæ yu lòò aa, ñtswe nì mĩtsyè mi Azwĩ Nwĩ tá zi innù tsim àtú yuu a laa ghu ¹⁰ tâ nì ka ntswe ntswèntiì yùù tâ ì ku'unə a mbô Mmà'àmbi tâ à naŋsə ñka ndoritə ghū, tâ ñtswèntiì yùù ì ka ñkoonə mĩtə a nĩ mbuu mifà'à mĩ siginè mĩtsim mii mæ ni fà'à aa, tâ ìnnù jii mæ nì zi mbi'i ngaa Nwĩ aa tâ ì ka ñgha'atə ñghεε nĩ mbiì tâ nì ka ñkwe ghū mumə. ¹¹ Tâ Nwĩngòŋ à naŋsə mfa mĩda'a a mbo bù tâ nì tii, ñyoŋə a ñjim mĩtĩ mĩ mya mii mĩ tsya mbo aa, tâ nì tswe nĩ àtànəntiì, ñka ñkwere nĩ ìnnù jii mæ i zĩ nì a mbo bù aa nì ñidorè. ¹² Ñka mfa nĩ mbi'ikè a mbo Tà yïi mæ à ghĩrè bĩ'inè ku'ùnè mæ mbə bĩ'inè tswé nĩ àbwarə a ni ñjoo jii mæ à lèə a mbo bè bi Nwĩ bii bi tswe a múm ñkà'à aà. ¹³ A fi'isè mē yĩ'inè a mum àdìgè yïi mæ mfiì àdìgè ì bu'utə aa, ñnñŋ a múm ànnù nifó njoŋ Mú yĩ yïi à kòŋə aa, ¹⁴ tsi'ĩ Mú wa yïi mæ à le ntsu'u atú yĩ'inè ñghĩrè Nwĩ à li'ìnè ifānsənnù jĩ'inè aà.

¹⁵ Kristo à ni finə Nwĩngòŋ yïi mæ kaa bi si yə aa, mbə mfòò àjèè a mbô ñgòŋ ñjoo tsim jii mæ Nwĩngòŋ à naŋsə

aà. ¹⁶ Nlonj mə bi le nanşə njoð tsim jii mə i tswe a aburə bo bi jii mə i tswe a nsye aa, bo bi jii mə bi yə, ni jii mə kaa bi si kii nyə aa, ntsya aa ghu nū, kə bə bə ngānmbu'utə bə, kə bəsa'a bi ala'a, kə ngānəda'a, boŋ bə le nanşə ngōŋ njoo tsim, ntsya aa ghu nu, ŋki nanşə aa ghu mbō. ¹⁷ A ni yu yii mə a tsyā mbii ngōŋ njoð tsim, ŋkii mboonsə nī ngōŋ njoð tsimə. ¹⁸ A nī atu a mbō ngōtə yii i ni ibiinu yī aà, mbə nlōginə, ŋki mbə mfòò àjèè, ntsyambii a nyweenə ni nìwo aa tǎ tswe nī àbwarə ntsyambii a nī ngōŋ innu tsimə. ¹⁹ Nlonj mə Nwī à le ndoritə a ghìrə mə tǎ mǎrə Nwī ntsim à tswe ghu nū; ²⁰ ntigə ntsya ghu njim ngħìrə mə tǎ ngōŋ njoð tsim i bu ntswe nī ànnù yī mǎ'ǎ bo bi yù Nwī, kə bə jii i tswe a nsye, kə jii i tswe a aburə, a ajāŋ mə à zi nī mboonə ntsya a njim aləə nu Kristo yii à le nsaansə a ati bāŋnə bāŋnə aà. ²¹ A le mbə a noð mǎ'ǎ nī tswé asà'agha'a bù bi Nwī, mbə ngānkībàa ji nlonj innu jī bi jii nī le si mōontə ŋkii ngħìrə aà. ²² Lǎ tsitsōŋ à bù mē ngħìrə bǔ bo tswé nī ànnù yī mǎ'ǎ ntsya a njim nìwo ni Kristo a mǔm njyǎnu mə tǎ lōgə ghuu i zī tē'ē a nsi yu tsǒ bə bii bi laa mǎnsə, kaa ŋkī'ì nī àlǎ'ǎ tswé, kə kǎà ànnù yī tsu mə mbə bi firə ghuu ghu, ²³ tsi'ì mə mbə nī ghēē nī mbii nī àbīintii yuu, kaa wa'à tsìginə, ntəə ntinsə, kaa ŋkī'ì nī ghuu swūŋtə a nī ànnù yii mə ni bē, ajāŋ mə nī le nyu'u a nī ntoo yī nsìginə ya yii mə bi swōŋ mē a bo bə bi tsim fàa atu nsye aa, mə Paul mə bə ngāŋafà'à a nī ntoo mǎ yū aà.

Afà'à Paul tsi'ì tsǒ ngāŋafà'à ngħòtə

²⁴ Tsitsōŋ mə doritə a nī ngī'ì yà yii mə mə yə a atu bù aà. Nlonj mə a nī ngī'ì yii mə mə yə a mǔm njyǎnù yà aa, mə mǎnsə aa ànnù yii mə a boŋə a nī ngī'ì yii mə Kristo à le nyə mbi'ì mbii nù yī ya yii mə à ni ngħotə aa. ²⁵ Mə kī mē ntigə mbə ngāŋafà'à a mbō ngħòtə, nyonə njim àbwarə yii mə Nwīngōŋ à fa a mbo mə mbi'ì ŋkwitū ghuu, mə tǎ mə ghìrə tǎ bə nanşə nzi nighàà ni Nwī. ²⁶ Nighàà ma nū nī le mbə aa ànnù yii mə a le ntswe aləəntə a ngu'u ngu'u bo bi a miwāŋ miwāŋ, mə bi ghìrə mē a fe'è tsitsōŋ nlaa a mbo bə bi Nwī aà. ²⁷ A mbo bo Nwīngōŋ à le ŋkōŋ mə yu ghìrə tǎ bi zi, a titii bitizi Nwī, àfù'u ànnù àtsyāmbo yi yii a tswe nī ànnù yī àləəntə ma yu aà. Ànnù yī àləəntə ma yū a bə mə, Kristo à tswe a mǔm nu bù, mbə ànnù yii mə a ghìrə mə nī ka mbe nigha'a ni Nwī aà. ²⁸ Bi'ì swon aà ànnù nlonj Kristo ma ghū, ŋwa'asə nī ŋū ntsim, ndi'ì nī ŋū ntsim nī mbuu mitsyè mi tsim, mə mbə bi'ì yī nfa a ŋū ntsim a ajāŋə mə à kwè mē mum Kristo ŋkǎ'ǎ ntəə aà. ²⁹ A ngħìrə

ma yû, mē nwugè nì nû yà, ñgaansè nì mîdà'â ma, mîf'i nì mîtî mîya mîtsîm mîi a nanşè nîj nì a nu mē aà.

2

¹ Mē lōc nswonə a mbo bù a ajàn yîi mē mē fà'a nì mîtî a ñgaa bù bo bì bē bîi mē bi tswē a ala'a Laodicea bo bì bē bî mo'c bîi mē kaa bi lē è nte'ε ñwa'à ñsî gha yə aà. ² Mē fà'à ma mùu ajàn aa mē tâ bo luu nî àtànəntîi, tâ tswē nî àkòjñè yîi mē a ka bònşè waa, tâ bo luu nî àfù'ù a nanşè nzi ànnù yî àlèəntè Nwî ya, yî à nì Kristo yumbon aà. ³ Kristo à laa mbə key yîi mē akwà'a ñgòn ită mîtsyē Nwî tsîm, ñghirə bî'inè zî nì ìnnù Nwî tsîmè.

⁴ Mē swonə ma yû aa ta tâ ñu tsù à tsuu ghū lō bwe'esè nì mîghàà mî mbwe'esè. ⁵ Nlon mē ka mē kaa mē sî bî'inè tswé a mbîi nu aa, mē bəjñə ntswe bî'inè a mûm Azwî, ñkii ndoritə a nyê ajàn yîi mē nì nanşə ntswe, ntəə ntîi a mûm àbîintîi yuu a nu Kristo aà.

Ntswêntîi yîi ì lùu a mum Kristo aà

⁶ Mbə yîi mē nì bîi mē Kristo Yesu a nì Mmà'àmbi aa, tâ nì ka ntswe ntswêntîi yùu a mum Kristo. ⁷ Nì twîj mîjgân muu ghū nu tâ mî tso, ñghurə ntswêntîi yùu ghū nu, ñkii ntînsə a nî àbîintîi yuu a ajàn yîi bi lē ndî'i a mbo bù aà. Tâ ntswêntîi yùu ì lùu nî ñka mfa mbi'ikə.

⁸ Nì yə mē tâ ñu tsù à tsuu ghū lō ghîrə nî ìbù'ù ntsya nì mîghàà mî mbwe'esè mî adànə dənə, kə mîtsyè mî ñûmîsòn mîi mē mî lo aa bə nì nòjşè bə, kə a ìnnù mbii izwî jîi sa'a mbi yù, a bē ìnnù jîi mē kaa i sî aa a mbo Kristo lo aà.

⁹ Nlon mē mārè Nwî yîi mē à luu aa à tswē a mûm mbîi nû Yesu, ¹⁰ nì ki ntswe nî ntswêntîi yîi mē ì lùu aa, ntsya aa a ñjîm bònşə yuu bì Kristo. A nî àtu a mbo bîsa'a a bì mbi bîtsîm a bo bì izwî tsîm jîi mē isa'a nî mbi yù aà.

¹¹ Bi lē ñjètè yî'inè ntsya aa ghū nu, kaa a wa'ă aa ñjètè yîi mē bi ghîrə aa nì mbo bē, à lē mbə ñjètè yîi mē a lē ñghîrè Kristo, ntsya a ñjîm ajàn yîi mē à fî'sə mîdà'à mî ìnnù jî bi jîi i tswē a nyănù aa nl'òsə aà. ¹² Nòò yîi mē bi lē mmurə ghū a ñkî aa, bi lē ntwin ghū bì Kristo; ntsya ñjîm mîmùrə ñkî ma yû bi lē ñkî nyweensə ghū bu bì Kristo, a ñjîm àbîintîi yuu a nì mîdà'à mî Nwî yîi, mē à lē nyweensə Kristo nì nìwo aà. ¹³ Bù bîi mē nì lē ñkwo nlon ìbî ghū bo bì ajàn yîi kaa bi lē ñwa'à ghū ñjètè aa, Nwî à ghîrə mē nì tîgè ntswe bitîi bu bì Kristo, nli'inə ifansənnù juu tsîm, ¹⁴ mme'e ndî'i jya jîi mē bi lē ñjwà'ànə i kwèrè yî'inè aa nl'ògè ñghèe mbèentə a ati bəjñè bəjñè. ¹⁵ A Kwèrə mîdà'a mî bîsa'a a bì mbi bo bì mî izwî jîi mē bu'utə mbi yù

aa, nghirə mbî ntsim i yə ajàn yî à ghà'a waa aa ntsya a njm̄ ati bənjnè Kristo aà.

¹⁶ Tsó mə a bə ma mùu ajàn aa, tâ n̄u tsuu a ghuu sa'a nlon̄ annù miji kè milù'ù, kě nlon̄ annù ikòò yî jì, kè ànnù san̄ yî m̄fi, kè ànnù njwĩngòŋ. ¹⁷ Ma juu ìnnù bə aa bə àliləŋ innù j̄i i ka yî z̄i aà; lâ ànnù n̄ŋkon̄ ȳi a nan̄sə ntswe ghu aa, a bə aa mbo Kristo. ¹⁸ N̄i tsuu bii n̄u tsù à fi'isə ghuu a n̄kàn̄ nlon̄ mə a t̄i ni mə n̄i ka nsigisə ibiinu ghuu a nsye, n̄ki mmii ni baangel, nswoŋə ni mə bo yə n̄i n̄jèè təə təə, n̄jee n̄i n̄u jyaa adəŋə dən̄ə n̄yoŋə n̄i bə àmòòntə innù, jyaa j̄i à ni j̄i b̄amĩŋsòŋə aa, ¹⁹ kaa wa'à bənjnè n̄tiŋnə n̄aa a nu Kristo ȳi mə à ni atu a mbò m̄b̄innù ntsim, n̄jɛ'ɛ n̄i idigə n̄u tsim j̄i mə i tsugisə m̄ŋgəŋə myaa ghu nu, n̄kwe ni a ajàn̄ ȳi mə Nwĩngòŋ a lòò aà.

²⁰ Mbə a bə mə n̄i lèè n̄kwo bu b̄i Kristo, ntsya izw̄i j̄i mə i bu'utə mbi yù aa, a tigè nghirə akə mə tâ n̄i ka ntswe ntswènt̄i yùu tsi'ì tsó ȳi b̄a f̄aa mbi aa ɛ? A ghirə akə mə n̄i ka nyu'unə bə b̄in̄sə b̄i mbi bù aa ɛ? ²¹ “N̄i tsuu tswa, N̄i tsuu ywe'etə, N̄i tsuu mòòntə” ²² (N̄ghaa laa nlon̄ aa njoo j̄i mə i w̄əŋsə m̄bi'i a ajàn̄ mə b̄i f̄à'à ni ju), yoŋə n̄aa n̄òŋsə b̄am̄isòŋ bo b̄i ìnnù j̄i mə bo d̄i'ì bo aa ɛ? ²³ Ma j̄u ìnnù mə b̄ə d̄i'ì aa i kirè tsi'ì tsó m̄itsyè tswe ghu, i kwetè n̄i b̄ə tâ b̄i ka n̄gha'asə Nw̄i ni m̄anj̄i ȳi n̄t̄insə, n̄kii n̄kwetə n̄i waa mə b̄i ka nsigisə ni m̄ib̄i mi n̄u myaa a nsye, n̄kii mirisə ni m̄ib̄i mi n̄u myaa; lâ kaa annù ma yù ȳi tsu kaa a wa'à kwetə a nghirə mə tâ b̄ə me'e innù j̄i mə n̄jȳn̄u jyaa i yè'è aà.

3

¹ Tsó mə n̄i ywèènə m̄ə ni n̄wo bu b̄i Krito aa n̄i tɛ'ɛ m̄ant̄i muu bə n̄i njoo j̄i mə i tswe a aburə, wa adigə mə Kristo à tswe ghu, a mbèè n̄ikwɛ Nw̄i ni m̄m̄à'à aà. ² N̄i tɛ'ɛ at̄u yuu bə a n̄i njoo j̄i i tswe aburə, ntsee bə ni j̄i f̄aa nsye i tɛ'ɛ. ³ Nlon̄ mə n̄i kwò m̄ə, n̄tswènt̄i yùu i tigè n̄ləəntə bo Kristo a mum Nw̄i aà. ⁴ Nòò ȳi mə Kristo ȳi à ni n̄tswènt̄i yùu laa à ka ȳi ki z̄i aa, tâ b̄u bo tigə n̄z̄i a m̄um n̄gha'à ni.

Ntswènt̄i ȳi n̄lwèn bo n̄tswènt̄i ȳi m̄fi

⁵ Tsó mə a bə ma mùu ajàn̄ aa, n̄i zwitə ìnnù j̄i mə n̄jȳn̄u i yè'ètə nghirə aà: Mbə ànnù ajirə, ànnù nsin̄, ànnù n̄ilòò, ànnù n̄ka nyè'ètə innù j̄i bi, ànnù n̄ka nyè'ètə njoo si'i, ȳi mbə tigə mbə tsó ànnù mmii m̄ikobə aà. ⁶ Nw̄i a nan̄sə n̄lwisə ntəŋ a nu b̄ə n̄lon̄ aa ma juu ìnnù. ⁷ N̄i lɛ si kii nghirə n̄i ìnnù ma j̄u w̄a noò mə i lɛ ntswe a nu bù nsa'a n̄i ghuu aà.

⁸ Lâ tsîtsòŋ nî fi'isə innù ma jya ì tsim mme'e: Alwintɔŋ, àfimi'i, àbì'intii, m̀bèg̀tə̀ b̀è, bo bì m̀ghàà m̀i fwè. ⁹ Nì tsuu ibãŋnənnù atu bù nì bù kɪ swɔŋə, ñlon mə̀ nì sòrè m̀è marè ghùù ỳi ñlwèn wa bo bì innù jii nì lɛ sɪ ghìrə mb̄i aa mmè'è ¹⁰ mbaŋnə ntigə mma'a a marə ỳi m̄fi wa, ỳi mə̀ Nwi a kwensə mə̀ nì ka nzi ỳi ntigə m̄finə n̄i ỳi, ỳi mə̀ à nì ɲgàŋnənsə ghùù aà. ¹¹ Tsò mə̀ a bə̀ laa, kaa kwensə kaa à ka wa'à ghu bù ntswe a t̄it̄i b̄it̄iz̄i Nw̄i bo bì baYuda, b̀è b̄ii mə̀ bi ɲetə̀ aa, bo bì b̄ii kaa bi s̄i ɲetə̀ aa, b̀è b̄ii bi kurə̀ b̀è aa, bo bì b̀è b̄ii bi tswe a ɲgèè aà, ìbù'ù bo b̀è b̄ii kaa bo s̄i ìbù'ù b̀è aà, Kristo à t̄igə mbə̀ innù tsim ɲki ntswe a mum bo bitsimè.

¹² Tsò bɔɔ bi Nw̄i b̄ii mə̀ à tsò'ɔ̀ bi laa, a k̄i ɲkɔŋ aa, nì t̄igə ɲwe'ɛ ɲko m̄liɲnə̀, bo bì ɲghìrə̀ innù j̄i siḡinə̀, n̄i ñsiḡisə̀ ib̄ii nu a nsyɛ, a b̀ò'ɔ̀ ɲka mbɔnə̀, n̄i àt̄əŋənt̄ii, a nu bù, ¹³ ɲka ntswa m̄intīi muu bu nì bù, mə̀ mbə̀ annù a ka nyanə̀ ɲù ñlon ɲù ỳi m̀ɔ'ɔ̀, n̄li'inə̀ n̄i ìf̄ənsənnù juu bu nì bù; aɲəŋə mə̀ Mmà'àmbi à l̄i'inə̀ ìf̄ənsənnù juu aa, nì tswe nì ɲki ɲka n̄li'inə̀ ìf̄ənsənnù b̀è b̄i m̀ɔ'ɔ̀. ¹⁴ A n̄i innù ma j̄u tsim, t̄a àŋkòŋnə̀ à b̀è ma ànnù ỳi mə̀ a naŋsə̀ mboonsə̀ n̄i innù tsim ɲkwerə̀ aà. ¹⁵ T̄a m̀bɔɔnə̀ Kristo ya ì ka ntsyasə̀ n̄i ghuu, ñlon mə̀ Nw̄i à lɛ twɔŋə̀ ghuu aa mə̀ t̄a nì boonsə̀ ntswe n̄i m̀bɔɔnə̀ a n̄i m̀b̄i nu ỳi m̀f̄uùrə̀. Nì k̄i m̄fa n̄i m̀b̄i'ikə̀ ghu mb̄o. ¹⁶ T̄a n̄ighàà n̄i Kristo luu a mum m̄intīi bù ñlwi'i, n̄i ka ndi'i ɲk̄i ndi'itə̀ n̄i ghuu ghu bu nì bù nì m̄itsyè, ɲka nyə̀ə nì b̄ipsalm, mikòò m̄i ɲgha'asə̀ Nw̄i, bo bì mikòò m̄i Azw̄i, m̄fa n̄i m̀b̄i'ikə̀ a mbo Nw̄i a mum m̄intīi bù. ¹⁷ A n̄i innù tsim j̄ii mə̀ nì ghìrə̀ aa, a nì n̄ighàà n̄i ntsù, kə̀ ànnù tsu ỳi nì ghìrə̀ aa, nì ka ɲghìrə̀ ɲgòŋ innù tsim a nì ìk̄um Mmà'àmbi Yesu, m̄fa n̄i m̀b̄i'ikə̀ a mbo Nw̄iŋgòŋ T̄a, n̄tsya ghu ɲj̄imè.

Ntswè ỳi'inə̀ a m̄um n̄tswènt̄i ỳi m̄fi ȳa

¹⁸ B̄əŋgyè̀ n̄i ka nyu'unə̀ b̄ilòò buu a aɲəŋ ỳi mə̀ a ku'unə̀ a nsi m̄i'ì Mmà'àmbi aà. ¹⁹ B̄ilòò n̄i ka ɲkɔŋ b̄əŋgyè̀ buu, ntsee a nu bo k̄i tsə'ə̀.

²⁰ Bɔɔ, n̄i ka nyu'unə̀ b̄iɔt̄a buu bo bì maà buu a n̄i ɲgòŋ innù tsimè, ñlon mə̀ àa annù ỳi mə̀ ghìrə̀ Mmà'àmbi a doritə̀ aà. ²¹ B̄it̄a, n̄i tsuu k̄i ghìrə̀ t̄a m̄intòŋ m̄i bɔɔ buu ka ñlwi, ta wa'à k̄a ɲghìrə̀ m̄it̄i myaa ka m̄b̄i'ì.

²² ɲbù'ù n̄i ka nyu'unə̀ b̄iɔt̄a buu n̄i innù tsim, kaa wa'a ka nyu'unə̀ aa t̄s̄i'ì a noò ỳi mə̀ bi l̄i ghuu aa, bù k̄i ñlɔɔ b̀è mə̀ b̀è ka mbeentə̀ n̄i ghuu aa b̀è, n̄i ka m̄fa'a n̄i n̄t̄i ghuu tsim, m̀bɔ'ɔ̀ aa b̀è Mmà'àmbi. ²³ A n̄i innù tsim j̄ii mə̀ nì f̄à'à aa, n̄i ka m̄fa'a n̄i n̄t̄i ghuu tsim, ɲka m̄fa'a tsò n̄i f̄à'à

aa a mbô Mmà'àmbî, kaa wa'a aa bə a mbo bə fa'à, ²⁴ n̄zi ni mə, Mmà'àmbî à ka yĩ tso'ɔ afà'á yuu n̄i n̄joo j̄i mə à lèə a aburə a mbo bù aà. Wa ni fà'à aa a mbo Mmà'àmbî Kristo. ²⁵ A mbo bə b̄i bi ghìrə ibi aa, Nwĩ à ka yĩ ki kwi'inə ibĩ waa wa a mbo bo n̄loŋ mə Nwĩ a lèntə bē aa ni m̄an̄j̄i ȳi à ku'unə aà.

4

¹ B̄it̄a bi abù'ù, n̄i ka n̄lentə ibù'ù juu ni m̄an̄j̄i ȳi à ts̄inə ŋki kù'unə aa, nzi ni mè n̄i ki n̄tswe ni tà a aburə.

Paul à f̄a àd̄i'itə

² N̄i gh̄eε n̄i m̄b̄i n̄tə n̄tinsə a m̄úm àtsà'atə Nwĩ, ŋka n̄tswe n̄ikərə, mfa n̄i m̄bi'ikə. ³ N̄i k̄i n̄tsa'atə n̄i Nwĩ ŋwa'atə n̄i y'i' ghu, mə tâ Nwĩŋgòŋ à ŋa'a m̄an̄j̄i n̄fa tâ b̄i'ĩ ka ŋk̄e'εnə ntoə ya ȳi i tswe alò'òsə m̄bi'i Kristo ȳi mə mè tswe atsaŋ n̄loŋ ŋgaà ȳi aà. ⁴ N̄i tsa'atə Nwĩ mə tâ mè zi ajàn ȳi mə mbə mè ghìrə i naŋsə n̄laa ni m̄an̄j̄i ȳi mè tswe n̄i gh̄aa ghu aà.

⁵ N̄i ka nzi akòrə n̄izi yuu ni m̄an̄j̄i m̄itsyè bu bi bə bi abeε, nyə ni mə ni fà'à ni nòò gh̄uu s̄iginə. ⁶ Tā n̄igh̄aa ni n̄tsú nuu tâ ni ka n̄lii tsó bi nu'u ni f̄iŋgwanə, t̄a ghìrə tâ ni zi ajàn ȳi mə mbə n̄i f̄a àkwi'i n̄igh̄aa a mbo ŋù n̄tsim ȳi à b̄etə gh̄uu n̄i ànnù aà.

Paul à f̄a àtsà'atə n̄lwĩ'in̄j̄im a mbô ŋghòtə

⁷ Tychicus ȳi mə à n̄i n̄d̄im gh̄a ȳi mə mè kòŋə aa, ŋki mbə ŋù àkòrə gh̄a a m̄úm àfà'à, ȳi mə a fà'à a mbô Mmà'àmbi n̄i n̄t̄i yi tsim aa, à ka tigə swon ŋgòŋ in̄nu tsim m̄bi'i ŋgaà yà. ⁸ A n̄i n̄ji'ĩ ànnù ȳi mə mè tóo yi a mbo bù aa, mə tâ ni zi ajàn ȳi mə n̄tswé ȳi'ĩ i bə aa, tâ à ki n̄diintə m̄int̄i muu. ⁹ Mè ki ntoo Onesimus bo yu, mə a fà'à n̄i n̄t̄i yi tsim, m̄bə n̄d̄im gh̄a ȳi mə mè kòŋə, mə à ki mbə ŋù ni bú gh̄uú aà. Bo ka tigə swon ŋgòŋ in̄nu tsim j̄i i f̄e'ε f̄aa aa a mbo bù.

¹⁰ Aristarchus, ŋù àkòrə gh̄a a n̄d̄atsan, a tsà'atə gh̄uu bo Mark (ȳi mə bo Barnaba ni b̄oo ni b̄oo aa, ȳi mə ni k̄i n̄te'ε ŋkw̄erə ad̄i'itə m̄bi'i ŋgaà ȳi aa, b̄eε a zi ni kw̄erə yi s̄iginə.) ¹¹ Yesu wa ȳi mə bi twonə n̄i ni Justus a tsà'atə gh̄uu. Ma bú àa ts̄i'ĩ b̄ə b̄i mə bi tswe a tit̄i b̄i'ĩ ŋgànəfà'à n̄loŋ ànnù n̄if̄ò Nwĩ b̄i mə bi ŋetə waa aà. Bo naŋsə n̄diintə n̄aa ts̄i'ĩ n̄i m̄b̄ə ànnù. ¹² Epaphras, ȳi à ni ŋù n̄ibù gh̄uu ȳi mò'ɔ aa, mbə ŋgànəfà'a Kristo aa, a tsà'atə gh̄uu. A naŋsə nto ni a m̄úm àtsà'atə Nwĩ ŋgòŋ b̄inòò bitsim, n̄loŋ ŋgaà yùú, mə mbə ni naŋsə ŋkwe ŋkò'ɔ naŋsə ntəə, ŋki naŋsə nzi annù ȳi mə Nwĩ a lòò aa tsimə. ¹³ Mè n̄i àȳəfə m̄bi'i ŋgaà

yĩ mə à nàŋsə mfà'à a mbo bù ni m̀t̀t̀t̀, bo bì b̀è b̀i b̀i tswe a Laodicea, ni Hieapolis. ¹⁴ Lukas, docta yĩ mə b̀i'ĩ kəŋə aa, ni Demas, bi tsà'at̀è ghuu. ¹⁵ Ǹi fa atsà'at̀è ya a mbo b̀ilim b̀i'inè b̀i b̀i tswe a Laodicea, ŋki ntsa'at̀è Nympha bo ŋghot̀è ya mə i b̀ònt̀è ghu nda aà. ¹⁶ Ǹòò yĩ mə ǹi twòŋ m̀è àŋwà'ànè yũ a t̀t̀t̀t̀ bù aa, ǹi tsyàsə bi k̀i ǹtwoǹè a ǹi ŋghòt̀è ya mə i tswe a Laodicea aà. Ǹi ki nyə mə ǹi twoǹè àŋwà'ànè ya mə a lo a Laodicea aà. ¹⁷ T̀a ǹi swoǹè a mbo Archippus mə, "Yə mə ò fà'à ìfà'à wa mə ò le ŋkwɛrə a mbô Mmà'àmbi aa ŋghèè m̀maǹsə."

¹⁸ M̀è Paul mə tigə ŋgwa'anə yulà àtsà'at̀è aa tsi'ĩ ǹi à yaà abô, ka ŋwa'at̀è ǹi àtsaǹè yá. T̀a ìb̀oǹ Nwĩ i tswe a mbo bù.

Aṅwà'ànè Paul yi ntsyàmɓii a mbô ṅghòtê BaTESALONIKA

NJI'INNŪ AṅWÀ'ANƏ YŪ

A aṅwà'ànè yū aa a le ṅṅwà'ànə Paul. Tesalonika à le mbə njò'ò àla'a yí ntsyàmɓii a mbù'ù Macedonia, ṅki gha'a tsyatə njò'ò ala'à tsim ghu. Bè le ntswe ghu tsó 200,000. Bè bí ghà'àtə bi zì ntaṅə nî mitaa ghu. Bo tswê nî byaa bîsa'a bi ala'à.

A nî ntoo yí ñsigìnə a Tesalonika aa a le nzi Paul ni Silas a ajàn mə bo le mà'àtə Filipi aà. Bô zì mē nswonə annù Kristo ghu aa, baYuda bii mə bi le ntswe ghu aa bi tuù ànnū yaa, ntotə bē, bi furə waa, bo tigè nìlo waa ṅghɛɛ a Berea (ffà'à 17.1-10). Bo le ntswe a Tesalonika aa tsi'í a nî mú àtíi noò, tsó ṅgyà ji tarə (ffà'à 17.2). Lâ, m̀bɔŋ tâ bì furə waa aa bɔŋ bè bí m̀ɔ'ɔ, ni baGrikia bí ghà'àtə, bi bii mē ntoo yí ñsigìnə yâ (ffà'à 17.4). Bɔɔ bi Kristo ma bú bi le tswe a múm ṅgí'í nlon mə bi le si naŋsə ntsɔ'ɔ nî àkòrê yaa aà. Ka mə bi le si tso'ɔ nî àkòrê yaa aa, àbiiintii yaa a le ṅkwe ṅghɛɛ nî mbii, bo bii nî ṅgí'í ya nî àtəŋəntii, ṅkɔŋə nî waa bo ni bo, n̄sɛɛnsə nî ntoo yí ñsigìnə yâ.

Timoti à le ṅghèè nswonə annù yii mə a le tswe a ṅghotê baTesalonika aa a mbo Paul. A yù'ù mē n̄tigə ṅṅwa'anə aṅwà'ànè yū a mfá m̀bɪ'íkə a mbo bo, i d̄iintə waa wa múm ṅgí'í, i di'itə waa, i kii kwi'í innū jì m̀ɔ'ɔ jii mə bo le si betə nii ghu aà. A le ṅghàà a mbo bo nlonə bē bii mə bi kwokə a múm Kristo aa, nswonə nî àjàŋ yii mə a ka yí bə wa noò mə Kristo à ka yí bú bii aà (4.3-5.11). N̄di'itə waa nswonə annù yii mə Nwí a lòò nlonə ṅgaà yàà aa (4.3; 5.16-18). Paul à le si naŋsə loo mə tâ bo ka ṅe'esə nî waa, nyonə nî àkorè nizí yaa. Ntsa'atə nî Nwí a atu bo mə tâ bo naŋsə mfa mib̄im̄inū mya a mbo Nwí tâ à naŋsə nləə waa bi laa, mbə njoo ifà'à ji (4.9-12; 5.12-25).

ṅghotê baTesalonika i nî àlènsə ṅghotê, mbə figi a mbo bè bitsim a nî àbiiintii yaa, bo bi a ajàn mə bo le mbii ṅgí'í nî àtəŋəntii, n̄sɛɛnsə nî ntoo yí ñsigìnə ya ghu, m̀bɪ n̄tsim i tigè nyu'u nî ànnū yaa aà (1.7-10). Paul à le naŋsə ndoritə nlonə ṅgaà ṅghotə mà yū, n̄t̄i yi i luu nî àkòŋnə nlonə ṅgaà yàà.

Bi yatə aṅwà'ànè yū aa laà:

1. Nji'innū aṅwà'ànè yuà 1.1

2. Ajàṅ mə Paul mfa mbi'ikə ṅgha'asə nî Nwî aà 1.2—3.13
3. Adì'itè mə bì ka nzi akòrè nìzì yaa a mum Kristo 4.1-2
4. Adì'itè ñlon annũ a ajàṅ mə Kristo à ka yí bũ bì aà 4.13—5.11
5. Ìdì'itè jì nlwĩ'ĩnjìm 5.12-22
6. Ìnnù jì mə Paul à le nswonə a nlwĩ'isə aà 5.23-28

¹ Aṅwà'ànè yíi mə a lo a mbo Paul, Silvanus, ni Timoti, ṅghεε ni a mbo bè bi Nwĩṅgòṅ Tà, ni Mmà'àmbi Yesu Kristo, bìi mə bi tswe a ndânwĩ a Tesalonika aà. Tâ ìbòṅ Nwî nî m̀b̀òònè yí ì tswe a mbo bù.

² Bì'i fa nî m̀b̀i'ikə a mbo Nwî a ṅgòṅ bìnòò bĩtsim ñlon ṅgaa yùù, kaa wa'à kaa a nniṅə ghuu a mum àtsà'àtè Nwî yí'i, ntsa'atə nî Nwĩṅgòṅ Taà yí' inè ³ Nwa'atə nî àfà'a abiiintii yuu, bo bì ànwùgìṅə akòṅṅə yuu, bo bì àjàṅ yíi mə nì t̀è'ε atú yuu nyu'utə nî Mmà'àmbi Yesu Kristo ghu nî àtànəntii aà. ⁴ Bì'ĩ zi tsi'ĩ sigìṅə, bilim bi'i bìi mə Nwĩṅgòṅ à kòṅ aa, mə nì ni b̀òò bi bìi mə bi ntsə'ɔ; ⁵ ñlon mə kaa Ntoò yí ñsigìṅə ya mə bì'ĩ le nzi ni yu a mbo bù aa, kaa ì le ṅwa'à aa tsi'ĩ nì ñìghàà ni tsù zì b̀è, ì le ṅki nzi aa nì m̀d̀à'à bo bì a m̀m̀m̀ Azwĩ Nwî, kaa ànnũ ajàṅkə kaa a wa'à ghu tswé. Nì zì jàṅ b̀è bìi mə bì'ĩ le mbə ghu a titii bù, ñlon aà ṅgaa yùù. ⁶ Nì le si tigə ṅṅe'esə nî yí'i ṅkii ṅṅe'esə nî Mmà'àmbi, ñlon mə nì le ṅkwerə ntoo yí ñsigìṅə ma yú aa a m̀m̀m̀ ṅgì'i yí ṅwè, lâ Azwĩ Nwî a b̀āṅṅə ṅghirə nì kwerə nì nìdorè; ⁷ ma mùu ajàṅ nì tigə mbə figə a mbo bè bìi mə bi le mbii Kristo a Macedonia bo ì Achaia aà. ⁸ Nlon mə kaa à si tsi'ĩ ntoò Mmà'àmbi ya b̀è a ajàṅ yíi mə nì s̀ὲὲsə i ghεε a Macedonia bo bì a Achaia aà, àjàṅə mə nì niṅ ntii ghuu a nu Nwî aa, a kì m̀è s̀ὲὲnə ṅghèè a adigə tsimə, maa ajàṅ, a tigə mbə ayəfə yuu, kaa bì'ĩ wa'à nî ànnũ tsu bú ñtswe a nswonə ñlon ṅgaa yùù. ⁹ Nlon mə bo bimbəṅ bi swonə nî ànnù ajàṅ yíi mə nì le ṅkwerə yí'i aa, bo bì àjàṅ yíi mə nì le mbəṅkə ghuu mma'atə a mmii m̀iṅkəbə, ntigə mfa'a nì a mbo Nwĩṅgòṅ yíi mə à tswe ntii ṅki mbə yí ànnù n̄ṅkəṅ aà. ¹⁰ N̄kii ntigə nyu'utə nî Mú yí Yesu, mə tâ à lo a aburə mbu mbii, là'à yu wa yíi mə Nwî à le mbiiṅsə a niwo aà, mbə Yesu yíi mə a fi'isə nî yí'inè a m̀m̀m̀ àlwintəṅə Nwî yíi mə a ka yí zì aà.

2

¹ Nì zi tsi'ĩ sigìṅə, bilim bi'i, mə ntswe yíi mə bì'ĩ le ntswe a titii bù aa, kaa ì le ṅwa'à aa adàn d̀āṅə tsyá. ² Nì zi mə mbəṅ tâ bì'ĩ ka nzi a mbo bù aa, boṅ b̄i d̄i mə ṅgì'i a mbo b̄i'ĩ ṅki mbəgìtə yí'i a Filipi. La nì zi mə ka mə a le mbə

ma mùu ajàṅ aa, Nwĩ yĩ'í à lɛ mfa atàṅəntii a mbo bĩ'í mɛ bĩ'í kɛ'ɛnɛ ntoò Nwĩ yĩ ñsigìnè ya a mbo bù, ka mɛ bè bì ghà'atè lɛ si to ni mɛ tâ bĩ'í tsuu swonə aà. ³ Annù yĩ mɛ bĩ'í gaansə miṭṭi mi'i a ṅghìrə mɛ tâ nì zi aa, kaa a sì aa a nî àfansənnù kɛ a nî ànnù yii mɛ kaa a sì laa, kè bə ni annù mbwe'esè tswé. ⁴ Ntoò yĩ sigìnè ma yú, Nwĩ à beentə mfa a mbo bĩ'i mɛ tâ bĩ'í ka nseensə, kaa wa'a ka nseensə aa bə a ṅghìrə mɛ tâ nú bè ì ka mbonə, ntsyatə a ṅghìrə mɛ tâ Nwĩ à ka ndoritə, à ni tsi'í yù Nwĩ yii mɛ à zi mîntii mi'i aà. ⁵ Nwĩ à nî àyɛfê yi'i mɛ, nì zi mɛ kaa bĩ'í lɛ si wa'à aa nìghàà ni mbwe'esè nù mɛ ni ka kì ghìrè tâ bè ka ndoritə aa, lɔgè mfa'a ni nu. Kaa wa'à kii mfa'a aa mbèrisè nyonə ni aa bə àbii yí tsu yii mɛ a tswe ghu aà. ⁶ Kaa bĩ'í lɛ si wa'à ni nìgha'a a mbo bè lɔò, a mbo bù kè a mbo bè bi mɔ'ò, ka mɛ bĩ'í lɛ ntswe nî ṅka mbetə nî àkwetə a mbo bù tsi'í tso ṅgǎṅntoo Kristo aà. ⁷ Lâ bĩ'í lɛ si bàṅnè bonə ni nu bù tsi'í a ṅgĩṅ ṅgĩṅ ajàṅ yii mɛ ndè mu a lèntè nî bɔɔ bii mɛ a ko'o aà. ⁸ Tsó mɛ, ñtii yi'i i lɛ si yè'ətè ni a nyə bù aa, kaa bĩ'í lɛ ṅwa'a aa tsi'í nì ntoò yĩ ñsigìnè ya a mbo zì, bĩ'í lɛ ṅki mfa miḃḃi mi nú mi'i a mbo bù ñlon mɛ bĩ'í lɛ ṅkòṅə ghuu si'i si'i aà.

⁹ Nì bə wa'atə sigìnè, a bilim bi'i, bon nì zì ajàṅ yii mɛ bĩ'í lɛ si nanse mfa'a ṅkii nwwuginə aà, bĩ'í lɛ si fà'à a si'inə bo bì nìtugə a nyə mɛ tâ nì wa'á ṅgi'i ka nyə a jɛ'ɛ bĩ'í wa noò mɛ bĩ'í lɛ si sèensə ntoò Nwĩ ya a titii bù aà. ¹⁰ Bù a bɔ'ɔ Nwĩ, nì ni bìyɛfə bi'i mɛ àkòrè nizì yi'i a lɛ nlaa, ntsinə kaa àlò'ò yí tsu kaa a wa'a a ni mìghìrìnè mi innù mi'i a nsi bù bii mɛ nì lɛ mbii Kristo aa tswé; ¹¹ nlon mɛ nì zi mɛ bĩ'í lɛ nlogè ghuu aa tsó mɛ tà à tswe nì bɔò bi aa, bĩ'í lɛ si di'itə nî ghuu yí mɔ'ɔ yí mɔ'ɔ, ṅkii ndiintə nî ghuu, ¹² ṅkwantə nî ghuu mɛ tâ àkòrè nizì yuu tâ à ku'unə tsó yi bə bii mɛ Nwĩ à twonə a mún ànnù nifò yi bo bì a mum nìgha'à ni aà.

¹³ Annù yí mɔ'ɔ yii bĩ'í fa ni mbi'ikə a mbo Nwĩ ṅgòn bìnòò bitsim aa a ni mɛ nòò yii mɛ nì lɛ nyu'u nìghàà ni Nwĩ nya a mbo bĩ'í aa, nì lɛ ṅkwɛrə ṅki mbii, kaa nì lɛ ṅwa'à bii aa tsi'í tsó nìghàà nù mɛ ni lo aa mbo bàmisɔṅ, nì lɛ mbii aa tsi'í tsó nìghàà ni Nwĩ yumbonə, àa tsi'í ayoo yii ni ni ghu aà, nìghàà ma nú nù mɛ ni fà'à a titii bù bè bii mɛ bi bii Kristo, ṅkwensə nî ghuu aà. ¹⁴ Nlon mɛ mbà bilim bā, nì lɛ si tigə ṅɛ'esə nî ṅghòtə Nwĩ a nḃm Kristo Yesu jii mɛ i tswe a Yudea aà; ṅkii yə nî ṅgi'i yii mɛ bè bi ala'à buu bi lɛ si nḃnə ni a nu bù aa, tsi'í a ṅgĩṅ ṅgĩṅ a ajàṅ mɛ ndanwĩ jii mɛ i tswe a Yudea aa i lɛ si kii nyə nî ṅgi'i a mbo baYuda aà; ¹⁵ bo bii mɛ bi lɛ zwitə Mmà'àmbi Yesu ni ṅgǎṅntoo Nwĩ,

ηκι mfurə yi'i bĩ'i fe'ekə, ηghirə ntəη Nwĩ i nanşə ñlwi aà. Bo nĩ ηgàη kĩbàà bē bitsim. ¹⁶ Bo le si, kàηə nĩ mə tā bĩ'i tsuu nĩ n̄too yĩ ñsigìnə ya a mbo batoo dàη ghèè tā bo yu'u nyweenə. Bĩ le ηghirə ma mùu ajàη aa tā ìbĩ waa yĩ mə bo le si ghìrə nĩ a nsi mi'i Nwĩ aa, tā ì luu. Lâ tsĩtsòη wá àlwintəη Nwĩηgòη a zĩ mè ηkwetə waa!

Ayə'ətə Paul a mbũ nzi ηghantə waa

¹⁷ Lâ a ηghèe a mbo bĩ'i bilĩm bi'i, bĩ'inə tswè mə a njii njii kaa wa'à bù nyənə a nĩ mu àtĩi noò, ka mə a bə ma mùu ajàη aa, mĩntĩi mi'i mi tswè bĩ'inə ηgòη bìnòò bitsim, bĩ'i kii nyə'ətə ηgansə nĩ mitĩi mi'i mə mbə bĩ'inə bú nyənə. ¹⁸ Bĩ'i le si nlòò a zĩ a mbèè bù, tsi'i mēbəη, Paul, a ηгаа jĩ ghà'atə, lâ Satan a kĩηə nĩ yi'i. ¹⁹ Ayoo yĩ mə mbə bĩ'i ka mbe, kə n̄dorə ni'i, kə m̄yàrinə mi ηgù'ù, mii mə bĩ'i ka yĩ ki tswòηə nĩ nũ yĩ'i ghu a nsi mi'i Kristo a noò yĩ à ka yĩ nzi aa, à nĩ àkə aa ε? A laa wa'à bu bə aa ε? ²⁰ Nlon mə nĩ laa mbə nĩ gha'à ni'i ηki mbə n̄dorə ni'i.

3

¹ Ma mùu ajàη, tsó mə kaa bĩ'i le ηwa'à bù nzi ajàη yĩ mə mbə bĩ'i tswa mĩntĩi mi'i aa, bĩ'i le ntigə mbii mə bĩ'i ka tigə tswè a ala'a Athens, ² i bàηə tigə too Timoti yĩ mə à le mbə mumaà yĩ'i, ηki mbə ηgàηàfà'a Nwĩ ñlon ntoò Kristo yĩ ñsigìnə aa mə tā à zi ηkwetə ghuu a ηghirə mə tā àbĩintĩi yuu tā à ka ηkwe ³ ta tā ηù n̄ bù tā tsee ló ki tsìginə nlon ηgi'i yĩ mə nĩ yə aà. N̄i laa nte'ε nzi mə bĩ'inə tswè n̄ ηka nyə ηgi'ì.

⁴ N̄i ki ηwa'atə mə noò wa mə bĩ'i le ntswe bi'inə laa, bĩ'i le mbaa nswəη a mbo bù mə, bĩ'inə tswè n̄ yĩ ηka nyə ηgi'ì; tsi'i fàa ajàη mə a fè'è mē n̄ k̄i nyə aà. ⁵ Ma mùu ajàη, tsó mə kaa mə le ηwa'à zi ajàη yĩ mə mbə mə bú ñtswa ntĩi gha aa, mə le ntigə ntoo ηkii a mbetə tá zi a ajàη yĩ àbĩintĩi yuu a bə aà, ñlon mə mə le si bo'c mə mbə akwà'ànə a ló ηkwà'ànə ghuu n̄ wô, tā àfà'á yi'i à tsya adàηə danə.

⁶ Tsĩtsòη mə Timoti à bù mē ñlo a mbèe bù m̄bii n̄i ηkii yĩ sigìnə nlon àbĩintĩi yuu bo bì àkòηnə yĩ mə n̄ tswè n̄i yu aa, ηki ηke'ənə mə n̄i wa'atə n̄i yi'i n̄i ñtĩi yĩ sigìnə, a ηgòη bìnòò bitsim, ηkii nyə'ətə n̄i mə boη n̄i yə yi'i aa, tsi'i ajàη yĩ mə bĩ'i kii nyə'ətə n̄i a nyə bù aà, ⁷ ma mùu ajàη, bilĩm mbâ, ka mə bi n̄iη n̄i m̄buu ηgi'i tsim a nu bĩ'i, bĩ'i kii nyu'u n̄i n̄yanə aa, ànnũ abĩintĩi yĩ mə n̄i tswè n̄i yuu aa, a b̄orisə n̄i mĩntĩi mi'i. ⁸ Tsĩtsòη bĩ'i ka nanşə tswè bitĩi, mə mbə n̄i ki ntəə ntĩi a múm Mmà'àmbi.

⁹ Nlon mə mbə bǐ'í nanşə mfa mbi'ikə a mbo Nwǐ aa mə akə nlon ghuu, nlon nidorə nǐi mə bǐ'í tswe ni nu a nsi mi'i Nwǐ nlon ŋгаа yùu aa ε? ¹⁰ Bǐ'i tsà'atə nǐ Nwǐ nǐ nti yǐ'i tsim a asǐ'inə bo bǐ nǐtugə, mə mbə bi'inə yǐ mbu nyənə, nǐ minsi, i fa ayoo yǐi mə mbə te'è mburə ka ki bonə a nǐ àbiintǐ yuu aà.

¹¹ Tsǐtsòŋ tâ Nwǐŋgòŋ Taà yǐ'inə yumbòŋ, nǐ Mma'ambǐ yǐ'inə, Yesu, tâ à tsyasə yǐ'i tâ bǐ'í zi a mbo bù; ¹² tâ Ŋgànma'a yǐ'inə tâ à ki ŋku'usə akòŋnə yǐi mə nǐ tswe ni yu, ŋkòŋnə nǐ ghuu bù bu ni bù, ŋkǐi ŋkòŋə nǐ bə bitsim aà, tsǐ'í ajàn yǐi mə bǐ'í kǐi ŋkòŋə nǐ ghuu aà. ¹³ Ma mùu ajàn, tâ à ghìrə tâ mǐntǐ muu mǐ laa, ntsuu nǐ àl'ò'ò lǒ tswe a nsi mi'i Nwǐŋgòŋ Taà yǐ'inə, fyá noò yǐi mə Ŋgànma'a yǐ'inə Yesu à ka yǐ zǐ bo bǐ bə bi Nwǐ bitsimə aà.

4

Ntswèntǐ yǐi mə a ghìrə Nwǐŋgòŋ a doritə aà

¹ A nlwǐ'isə mbǎ bɔɔ bi maà, bǐ'í di'itə nǐ ghuu ŋkǐi mbu'u nǐ mbo a mbo bù nǐ ĩkǔm Mmà'àmbǐ Yesu mə, ajan mə nǐ lə nyəgə a mbo bǐ'í aà, a ku'unə ŋka ntswe ntswèntǐ yùu nǐ mǎnjǐ yǐi mə a ghìrə Nwǐ a doritə, yǐi mə nǐ kǐ mǎ nlogìnə ŋka ntswe aa, nǐ gheε nǐ mbǐi tsǐ'í maa ajàn. ² Nlon mə nǐ kǐ nzi ndǐ'i jya jǐi mə bǐ'í lə mfa a mbo bù, a ajàn yǐi mə Mmà'àmbǐ Yesu à lə nswonə aà. ³ Annù yǐi mə Nwǐ a lòò aa, a ni aa mə tâ nǐ laa mmaŋsə, mə tâ ni tsuu ki tsuùrə. ⁴ Tâ ñù yǐ mɔ'ɔ, yǐ mɔ'ɔ à ka nyo'ɔ ŋgwê yǐ a ni mǎnjǐ yǐi mə à laa ŋki ŋghìrə mə mbə bi gha'aə yi. ⁵ Kaa wa'à ka nyo'ɔ aa bə ni mǎnjǐ àghè'ənə bǎŋgyè, ŋka nloo bə, tsǒ bə bi itoo jǐi mə i sǐ Nwǐ zi aà. ⁶ Tâ ñù tsù à tsuu ŋkòbə annù a nu mu maà yǐ lǒ jǐtə a ni ànnù ma yǐ, nlon mə Mmà'ambi a nǐŋ isa'a a nu bə bitsim bǐi mə bi ghìrə ijǎŋ ifǎnsənnù ma jǐ aà, tsǐ'í àjàŋ mə bǐ'í lèè nte'ε foo ŋwà'àsə ghuu ghu aà.

⁷ Nlon mə kaa Nwǐ à lə ŋwa'à yǐ'inə twonə aa mə tâ bǐ'inə ka ghìrə aa ànnù nsǐŋə, à lə mbànə ntwonə yǐ'inə aa mə tâ bǐ'inə ka ŋghìrə aa ànnù jǐi mə i laa aà. ⁸ Ma mùu ajàn, ñù yǐi mə a tsa'a ma yǐ ànnù aa, kaa sǐ aa ñùmìsòŋ tsa'a, a tsa'a aa Nwǐ yǐi mə a fa nǐ Azwǐ yi yǐ làà ya a mbo bù aà.

⁹ A ŋghèε nǐ ànnù a ŋka ŋkòŋnə ghuu bu ni bù tsǒ bɔɔ bi ma, kaa mbə bǐ'í wa'à bù ka ŋwa'anə nlon ma yaà ànnù, nlon mə Nwǐ yumbòŋ à dǐ'í mǎ, a mbo bù mə tâ nǐ ka ŋkòŋnə ghuu bu ni bù.

¹⁰ A kǐ mbə annù nǐŋkon mə nǐ kǒŋ bilǐm buu bitsim bǐi bi tswe a mbù'u Macedonia bù laà. Là bǐ'í bu'ù nǐ mbo a

mbo bù, bilîm bi'i, mē tâ nî bu nnaņsə ŋkɔŋə waa ŋghɛɛ nî mbîi.

¹¹ Ŋka ŋgaansə ada'á yuu a ntswe nî mbɔɔnə, tâ ñù yî mɔ'ɔ, yî mɔ'ɔ ka ntɛ'ɛ atú yi tsi'í nî à yii annù, ŋkii ŋka mfa'a nî mbô muu, a ajaŋ mē bî'i lɛ ndi'itə ghuu aa; ¹² mē tâ bē bîi mē bi burə tì Nwî bii aa, tâ bi ka mbo'ɔ ghuu, tâ ñù nibù tsee bē a ñù dàn kî yu'utə nî ñjoo jîi mē a lòò aà.

Nòò ñzî Mmà'àmbi

¹³ Kaa bî'í si lòò mē tâ nî tswe a múm itugə, a bilîm bi'i, nlon annù bē bîi bi kwòkə mē aà, mē tâ nî tsuu i kî jəŋnə, tsi'í tsó bē bîi mē kaa bi si annù tsu bu mbe aà. ¹⁴ Nlon mē, tsó mē bî'inə bii mē Yesu à lɛ ŋkwo mbu mbìnə ni wo aa, bî'inə kî nzi mē tsi'í maa ajaŋ yîi mē, ntsya a ñjîm Yesu, Nwî à ka yî ghìrə tâ bē bîi mē bi kwòkə mē aa tâ bo bu mbîi fu bo bi Yesu. ¹⁵ Bî'í kè'ènə ni ma yû ànnù ñyɔŋə aa ni ñìghàà ni Mmà'àmbi, mē bî'inə bîi mē bî'inə tswe bi tìi aa, i yî burə i ywe'e wa noò mē Mmà'àmbi à ka yî zî aa, kaa bî'inə ka yî wa'à a mbii bē bîi mē bi lɛɛ ñkwokə aa tsyà, ñkàŋ kaa a ka yî wa'á maa ajaŋ bē.

¹⁶ Nlon mē Mmà'àmbi yumbɔŋ à ka yî lo a aburə i sigə, i ghàà nî ñjî yî ntîi, a ajaŋ mē ñdîi baangel wa à ka yî tɔŋnə ntwoŋ aa, tâ ñtàn Nwî tâ i kî ŋghaa. Tâ bē bîi mē bi lɛɛ ñkwokə a mum Kristo aa tâ bo foo mbìnə; ¹⁷ tâ bî'inə bii mē bi burə bitîi aa, là'à bi'inə bya mē bî'inə burə a ñjîm aa, tâ bi tigə nlogə yi'inə ñìbò bitsim ŋkɔ'ɔ ni bu a múm mbà'à a mbòo Mmà'àmbi a ndəŋ; maa ajaŋ tâ bî'inə tigə ntswe bî'inə bi Mmà'àmbi a ŋgɔŋ bìnòò bitsimə. ¹⁸ Ma mùu ajaŋ nî tigə ŋka nlə'ətə mîntîi muu bu ni bù ni ñìghàà ma nú.

5

Nî tarjtə a ŋkwɛrə Mmà'àmbi a noò yîi mē à ka yî bú bîi aà

¹ Là bilîm bâ, a ŋghɛɛ nî ñjwi kè nòò yîi mē ma jû ñnnù ka yî fɛ'ɛ ghu aa, kaa bî'í ka wa'à bù ŋka ŋghensə noò a ŋwà'ànə a mbo bù. ² Bù bîmbɔŋ nî zi sigìnə mē ñjwî Mmà'àmbi ya i ka yî zî aa tsi'í tsó ñyèrə a wî'íkə ñzi ñitugə aà. ³ Wá nòò mē bē swɔŋə ni mē “Bî'í tswe nî mbɔɔnə kaa wa'à nî ànnù tsu bò'ò” aa, a naa tsi'í maa nòò mē ŋgî'i i ka bəŋnə wî'íkə fɛ'ɛ i kuu a nu bo, a ŋgîŋ ŋgîŋ a ajaŋ yîi mē mànɣyè yîi mē à tsìgə mu a wî'íkə ñyu'u nî ñyànə aà. Maa noò, àdìgə a ŋkhě ŋghèè ghu kaa a wa'à bē. ⁴ Là bilîm bâ, kaa bù bîmbɔŋ nî si aa múm itugə tswé mē tâ ñjwi mà ya i zi ñwî'íkə ñfunə ghuu tsó ñyèrə. ⁵ Nlon mē nî laa mē mbə bɔɔ ŋkà'à, mbə bɔɔ bi mfu'u àbɛɛ; kaa bî'inə laa wa'à bɔɔ

bi itugè bo bí mfii ìdìgè bê. ⁶ Maa ajàn bí'inè tsuu nòŋ i ki bwiĩkè, ajàn yíi mæ àbùgè bê a ghìrè aa, a baŋnè ñkù'unè mæ tá bí'inè tswe ñikèrè, ñtswe ní àlàa atú. ⁷ Nlòŋ mæ bè bii mæ bi bwii filo aa, bi bwii aa nìtugè, bè bii mæ bi mbaanè mìlù'ù aa bi kii mbaanè aa nìtugè. ⁸ Lá mbè yíi mæ bí'inè ní bê bi mfu'u àbèè aa, a ku'unè tá bí'inè yè mæ bí'inè tswe ní àlāa atú. Bí'inè wε'ε atsè'ə ntsò yíi ñìgò yíi mæ à ní biĩntii bó àkòŋnè aà, ñki nso atsè'ə atu ntsò yíi mæ à ní ajàn yíi mæ bí'inè be ní ìlòŋ aà. ⁹ Nlòŋ mæ kaa Nwĩŋgòŋ kaa à le ŋwa'à yí'inè ka'a aa mæ tá bí'inè yí nyè ŋgí'i nyoŋ aa a ñjĩm alwintòŋ yí, à le mbàŋnè ñtaŋtə aa mæ tá bí'inè tswe ní ìlòŋ yíi mæ i lwi'i ñĩkoŋ, yíi mæ bí'inè kwèrè ntsya aa a ñjĩm Mmà'àmbi yí'inè Yesu Kristo aà. ¹⁰ Mmà'àmbi Yesu Kristo wa yíi mæ à le ñkwo nloŋ ñkwitú yí'inè aa, mæ kè bí'inè tswé bìtì kè bí'inè kwo kwo, boŋ bí'inè tswe bí'inè ní yù. ¹¹ Ma mùu ajàn a ku'unè mæ tá bí'inè ka ndiĩntè yí'inè bí'inè ní bí'inè ta ki kwetə a yí'inè a ñkwé, tsi'ĩ ajàn yíi mæ ní tè'è mē ñlòginə a ñghìrè aà.

Adi'itè bo bì àtsà'atè yíi nlwĩ'injĩm

¹² Bìlĩm bí'i, bí'i di'itè ní ghuu mæ, ní ka mbo'otè bē bii mæ bi nwùgìnè a titii bù aa, bii mæ Mmà'àmbi à lèè mæ tá bì ka nlentè ñkii ndi'itè ní ghuu aà. ¹³ Nì ka naŋsə ñkoŋə ñkii ñŋentə ní waa a ndəŋ nloŋ ifà'à yíi mæ bo fà'à aa. Nì tigè ntswe ní mbòonè a titii bù ní bù.

¹⁴ Bì'ĩ ghεε ní mbĩ ñtsa'asə ní ghuu bilĩm bí'i, mæ tá ní ka ndi'itè bíbwèrè, ñka ndiĩntè bè bii mæ mĩntii myaa mi bɔrè aà, ñka ñkwetè ní bè bii mæ bi bɔrè a mùm Azwi aa, ñki nzi ajàn yíi mæ ní ka tswa bè bitsim ní àtəŋəntii aà. ¹⁵ Nì yè mæ kaa ní si annù yíi bí a atú ànnù yíi bí kwi'inè, mbàŋnè yè mæ ní ghìrè ibòŋ a ñgòŋ bìnòò bitsim a nu bù yíi mɔ'ɔ yí mɔ'ɔ, bo bì a nu bè bitsimè. ¹⁶ Nì ka ndoritə a ñgòŋ bìnòò bitsim. ¹⁷ Nì ka ntsa'atə ní Nwĩ a ñgòŋ bìnòò bitsim ñtsuu ki kaa. ¹⁸ Nì ka mfa mbi'ikə a mbo Nwĩ ní ñgòŋ ìnnù tsim jii mæ i tsi'i ní ghuu aà; ñlòŋ mæ à ní ànnù yíi mæ Nwĩ a lòò, yíi mæ à fà'à mæ a mbo bu ntsya a ñjĩm Yesu Kristo aà. ¹⁹ Nì tsuu mɔ'ɔ Azwĩ Nwĩ ki bwetè bē. ²⁰ Nì tsuu ñìghàà nìi mæ ntoò Azwĩ Nwĩ a ñkè'ènə a mbo bù aa kítsa'a. ²¹ Nì ka ñkwa'anè ìnnù tsim; ñka ntswa ní ìnnù jii mæ i ku'unè aa ntugitè. ²² Nì ka ntsu'uə ní ìbəŋ ìnnù jii bí tsimè. ²³ Nwĩŋgòŋ yíi mæ a fa mbòonè aa à ka si'i ghuu tá ní laa mmanşə; i lèè àzwĩ yuu, ní mĩntii muu, ní mbĩi mi nú muu, tá mì bɔŋ, kaa wa'à ní àlò'ò tswé wá noò mæ Mmà'àmbi yí'inè Yesu Krito à ka yí bú bìi aà. ²⁴ Yu wa mæ à twòŋə ghuu aa, a lèè ñkà'á yí, à ka kii yè mæ yu ghìrè ní laa mənşə ma lá.

²⁵ Bìlîm bi'i, nî ka ntsa'atə nî Nwî a atu bî'i.

²⁶ Nî tsa'atə bilîm bi'inè, ònòŋə nî mîghəgè myaa nî àkòŋnè Nwî.

²⁷ Mè dî'itə ghuu nî ìkŭm Mmà'àmbi mə tâ nî twoŋə aŋwà'ànè yû a mbo bilîm bi'inè bitsimè.

²⁸ Tâ ìbŏŋ Mmà'àmbî yi'inè, Kristo Yesu, ì lwi'i a mbo bù.

Aṅwà'ànè Paul yî àyòntè a mbô ñghòtê BaTESALONIKA

NJI'INNŪ AṅWÀ'ANƏ YŪ

A aṅwà'ànè yŭ aa a le ṅṅwà'ànə Paul. Kaa àgha'a a le ṅṅwà'à sà'àtè a ajàṅ mə à le ṅṅwà'ànə a yi ntsyambŭi ya a mbo baTesalonika aà. A le ṅṅwà'ànè aa a ntsisə iforinə innù jŭi mə i le mbù ñzi ṅkuu mbuurə nŭi innù jŭi mə à le ndi'ì a mbo baTesalonika a nŭi ṅwà'ànè yŭ ntsyambŭi ya aa.

BaTesalonika le si foonsə nŭi ànnù ya yŭi mə Paul yumbəṅ à le ndi'ì nlonṅ ànnŭ ajàṅ mə Kristo à ka yŭ bŭ bŭi aa, bo bŭi innù jŭi mɔ'ɔ (2.5,15; 3.6-10). A bə tsɔ bo le ṅkwərə aṅwà'ànè yŭ mɔ'ɔ, ṅwa'atə ni mə a le nlò aa a mbo Paul, la a bə mbwe'esə (2.2). Aṅwà'ànè ma yŭ a ghirə bo wa'atə ni mə nòò ñzi Kristo wa mə Paul à le si swonṅə aa, à kù'ù mē. Ma mùu ajàṅ, bo bŭi mɔ'ɔ bi ma'atə mifà'á myaa ntigə nləgilə ṅkarə tsɔ mə bo le ntigə ṅwa'atə ni mə nòò ñlwi'ŭi mbi à kù'ù mē aà (3.6,11)! Ma yŭ a burè ñtsanə! Paul a ṅwa'anə ñnanṅsə wa'asə waa (3.6,14,15), ñdi'itə waa mə tâ bo lwi'i a mŭm innù jya jŭi mə yu le ndi'ì a mbo bo aà, ṅka ṅe'esə nŭi waa (2.15; 3.7-10). ṅwa'atə ni a mbo bo annù ya yŭi mə à le nte'ε mfoo nswonṅ nlonṅ ajàṅ yŭi mə a ku'unə a ṅka mfà'à ñtŭi aà, bεε ṅù a tuu mfà'a a tsuu ki ji (3.10)!

Paul à le ntigə ntɔ'ɔtə a mbo bo a ajàṅ mə mbə bi zŭi noò ñlwi'ŭi ñjŭm wa aà. ṅghirə mə tâ bo zi innù jŭi i ka yŭ ki di'ì mə ṅjwŭi Mmà'àmbi yá i ka mē aa koontə aà (2.1-12). ṅù mbu'u innù jŭi bi wa à ka yŭ fòò zŭi ya'a, i ki bwe'esə nŭi mbi nŭi innù jŭi yēyerə bo bŭi ñnnŭtsyambo jŭi bŭi (2.9-2).

Ka mə bi le mbwe'esə baTesalonika aa, ñghòtə ya i le mburə ka ki yònə nŭi Kristo nŭi ñtŭi waa tsimə. Paul a burə ka ki doritə nlonṅ ṅgaà yàà. Abiintŭi yaa a le si nanṅsə ṅkwe, bo burə ka ki kònə nŭi waa bo ni bo (1.3,4). Paul a swonṅə ni a mbo bo mə tâ bo ka ntsa'atə nŭi Nwŭi ṅwa'atə nŭi ṅkŭi nlɔɔ ni mə tâ Nwŭi à ghirə tâ ñghàà ni nŭi kŭi ṅwanṅsə nsèènə ñghεε tsɔ ajàṅ yŭi mə ni le ṅghèè a titŭi bo aà (3.1-2). Paul à le si tigə ṅkŭi ntsa'atə nŭi Nwŭi a atù ñghotə ya mə tâ Nwŭi yŭi mə a lèə ṅkà'á yŭ aaa, tâ à ka mbe nŭi waa, mfa nŭi ñjoò tsim jŭi mə i ka ghirə bo ka ṅkwe ṅghεε nŭi mbŭi a mŭm àbiintŭi bo bŭi a nŭi àfà'à Nwŭi aà (1.11-12; 2.16-17; 3.3,16).

Bi yatə aṅwà'ànè yŭ aa laà:

1. Nji'innŭ aṅwà'ànè yuà 1.1-2.

2. Ajàṅ mə Paul à ɛ mbeentə waa ntigə ŋgha'asə nî Nwĩ aà 1.3-12
3. Adi'itə ñlon annũ ajan mə Mmà'àmbĩ à ka yĩ bũ zĩ aà 2.1-17
4. Adi'itə mə bi ka nzi akòrè nizi yaa a mum Kristo 3.1-16
5. Innũ jii mə Paul à ɛ nswonə a nlwĩ'isə 3.17-18

¹ Aṅwà'ànə yii mə a lo a mbo Paul ni Silas ni Timoti ñghɛɛ ni mbo bè bi Nwĩ Taà yiinè ni Mmà'àmbĩ Yesu Kristo mə bi tswe a ndânwĩ a Tesalonika aà.

² Tá ìbòṅ nî m̀b̀òònè yii mə i lo mbo Taà yĩ'inè Nwĩ bo bi Mmà'àmbĩ kristo aa, tá ì tswe a mbo bù.

Annũ ntsɔ'ɔtə m̀s̀a'a a noò yii mə Yesu Kristo à ka yĩ bũ zĩ aà

³ Bìlĩm bá, a ku'unə boṅ bi'i fa mbi'ikə a mbo Nwĩ a ṅgòṅ bìnòò bitsim ñlon ṅkwitũ ghuu, ñlon mə àbiiintii yuu a nanse ṅkwe tsi'ĩ siginè, àkòṅnè yii mə ni kòṅnè ghuu bu ni bù ghu aa, a kii ṅghɛɛ nî mbĩ. ⁴ Ma mùu ajàṅ, bi'i tigə ntərə nî yi'i nlon ṅgaa yùu a mbó ñghòtə Nwĩ jii mɔ'ɔ nlon mə ni tswá àbiiintii yuu a tii, ntswe a múm ṅgi'i yii mə ni yə, bo bi ajàṅ yii mə bi tso'ɔ nî àkòrè yuu aà.

⁵ Ma yũ a di'i ni mə ajàṅ yii mə Nwĩ a tso'ɔtə m̀s̀a'a aa, a tsinê, ma mùu ajàṅ, nî ka yĩ kii kù'unə a ṅkuu a múm ànnũ nifò Nwĩ yii mə ni yə nî ṅgi'i ghu aà. ⁶ A ni aa tsi'ĩ ànnũ yii mə a ku'unə a ṅghirə aà, ajàṅ mə Nwĩ à kà'a mə yu ka yĩ niṅ ṅgi'i a nu bè bii mə bi ghirè nî yê nî ṅgi'i aà, ⁷ i bannə ghirè tá bù bii ni yə ṅgi'i aa, ni bi'ĩ, tá bi'inè fwetə wá noò mə Mmà'àmbê Yesu à ka yĩ ló aburə i sigə bo bi baangel bi bí wè a múm ñlwà mɔ'ɔ tá bi yə aà. ⁸ A ka yĩ sigə aa, aṅkwi'inê ànnu, a ṅniṅ ṅgi'i a nu bè bya mə kaa bi si Nwĩ zi, bo bi a nu bya bii kaa bi si ntoò Mmà'àmbĩ Yesu ya yu'unə aà. ⁹ ṅgi'i yii mə Nwĩ à ka yĩ niṅ a nu bo aa, i ka yĩ bə aa ajàṅ mə à ka yĩ bwesə waa ṅgaa yi m̀o'ɔ, i kìnè waa mə tá bi yi ṅwa'a a mbeɛ Mmà'àmbi bo bi a mum ñgha'à ni nî wè koòntè, ¹⁰ wa njwi mə à ka yĩ zĩ a ṅkwere ñgha'à ni bo bi àghu'usè a mbo bè bi, a mbo bè bitsim bii mə bi bii yi aà. Nî ka yĩ kii bə bē bi mɔ'ɔ a tii bo maa njwĩ nlon mə ni ɛ mbii ntoò ya mə bi'i ɛ nzi ni yu a mbo bù aà. ¹¹ A bē nji'ĩ ànnũ yii mə bi'i tsà'atè nî Nwĩ a ṅgòṅ bìnòò bitsim ṅwa'atè nî ghuu ghu aà, mə tá Nwĩṅgòṅ yi'inè à ghirə ghuu tá ni ku'unə ni bè bii mə à twon aa, ṅki ṅghirə mə innũ jii siginè jii mə ni kà'a mə ni ka ki ghirə a múm àbiiintii aa, tá à fa a mbo bù a njim m̀d̀a'a mi. ¹² Ma mùu ajàṅ tá ghirə mə tá Ikum Yesu Kristo tá ì tswe ni ñgha'a a mbo bù, tá

nì ki ñkwērə nigha'a ghu mbo, a n̄j̄m àbòṅənt̄i Nw̄iṅḡòṅ ȳi'ìnə abò'ò Mmà'àmbi Yesu Kristo.

2

Ngàṅkibàà wà

¹ N̄ghεε n̄i àjàṅ ȳi mə Mmà'àmbi Yesu à ka ȳi b̄ũ mb̄i t̄a b̄i'ìnə ghotə a mboo yi aa, b̄i' i bu'u mbo a mbo bù mb̄a bil̄m bi'i, ² n̄i tsuu mmà'àtə mə t̄a ìzwi ji m̄o'ò kə nighàà n̄i tsu mə n̄i kwērə, kə àṅwà'ànə ȳi mə bi swon mə a lo a mbo b̄i' i n̄swon n̄i mə Njw̄i Mmà'àmbi ya ì z̄i m̄ə aa, t̄a à wāṅsə mb̄urə m̄itsyè muu, kə ñk̄i n̄tsigə m̄int̄i muu b̄ə. ³ N̄i tsuu mà'àtə mə t̄a ṅ̄u a bwe'esə gh̄uu a ni m̄āṅj̄i ȳi ts̄u; ṅ̄lon mə kaa Njw̄i Mmà'àmbi ya kaa mbə ì wa'à z̄i t̄i gh̄ə nòò at̄i at̄u wa mə b̄ə ka ki tuu Nw̄i aa, à fòò m̄ə ñzi. T̄a ṅ̄u wa ȳi a si n̄ōṅsə Nw̄i ləə, yu wa ȳi a tigə ṅ̄ghεε a mbwe aa, t̄a à ki mf̄e'ε n̄i ñsi n̄i ñs̄i. Yu wa ȳi mə Nw̄i à kà'à m̄ə mə yu ka ȳi tsə ṅ̄ḡi' i ghu nu aà.

⁴ A ni yu wa ȳi mə à ka ȳi ki to n̄i Nw̄i ì tigə ṅ̄ghεε n̄i ìb̄i'ìn̄u ȳi mə yu tsyatə ṅ̄joò ts̄im j̄i mə bi t̄wonə ni b̄inw̄i, kə mə bi mii aà. A gh̄irə maa ajàṅ aa a b̄āṅṅə ñtigə n̄ligə aləṅə yi a ndāmà'a Nw̄i ñtigə n̄swonə ni mə yu mbə aa Nw̄i. ⁵ N̄i si wa'atə mə à ni ann̄u ȳi mə m̄ə l̄ε n̄swon a mbo bù wa noò mə b̄i'ìnə l̄ε n̄tswe aa ε? ⁶ Ts̄its̄on̄ n̄i z̄i ànn̄u ȳi mə a t̄swa n̄i ṅ̄gàṅkibàa Nw̄i gh̄u mə t̄a à tsuu z̄i aà. A yu'utə aa nòò ȳi mə Nw̄i à kà'à m̄ə ṅ̄l̄əə mə t̄a à f̄e'ε n̄i ñsi n̄i ñsi aà. ⁷ Wa ìf̄à'a ṅ̄u at̄i'it̄u magh̄u, ì t̄è'è m̄ə ṅ̄loḡinə n̄i àlò'òs̄ə. A ki mbə t̄si' i yu wa mə a k̄iṅə yi aa mə a gh̄irə mə t̄a à tsuu f̄è'è n̄i ñsi n̄i ñs̄i ì ywe'e a noò ȳi mə yumbon̄ à ka ȳi lò yi aà.

⁸ Maa noò mə à ka ȳi tigə f̄e'ε n̄i ñsi n̄i ñsi aa, t̄a Mmà'àmbi Yesu Kristo à zwitə yi n̄i àzw̄i n̄ts̄u yi, ñtsə ṅ̄ḡi' i ghu nu ni n̄igha'à ni wa noò mə à ka yi f̄e'ε aà, ⁹ Nòò ñzi ṅ̄gàṅat̄i'it̄u magh̄u à ka ȳi k̄u'ù aa, t̄a m̄if̄à'a mə Satan t̄a m̄i ka ṅ̄ghεε n̄i m̄b̄i' i t̄si' i n̄i m̄it̄i m̄i wè, t̄a ìl̄ens̄ə mbwe'esə bo b̄i' ìnn̄u j̄i ȳeyerə mbwe'esə ì ka mf̄e'ε. ¹⁰ Ìnn̄u j̄i bi ì ka ȳi ki f̄è'ε bwe'esə aa b̄ə b̄i' mə bi tswe n̄i m̄bwe aà, ṅ̄lon mə bo l̄ε nt̄uu a ṅ̄k̄on̄ə ànn̄u n̄ikon̄ ta yweenə aà. ¹¹ Ma mùu ajàṅ, Nw̄iṅḡòṅ a toò n̄i àf̄əs̄ə ȳi t̄i mə t̄a bo ka mbii n̄i ìnn̄u j̄i mə à ni àb̄āṅṅənn̄u. ¹² A gh̄irə maa ajàṅ aa mə t̄a b̄ə b̄i' mə bi si ann̄u n̄iṅkon̄ bii, mbaṅṅə ṅ̄k̄on̄ə n̄i ṅ̄gh̄ir̄ə ìnn̄u j̄i mə kaa ì s̄i tsin̄ə aa, t̄a b̄i' ȳi ṅ̄kuu isa'à.

¹³ La b̄i' i tswe n̄i ṅ̄ka mfa miyà a ṅ̄ḡon̄ b̄inòò b̄i' ts̄im ṅ̄lonə gh̄uu, bil̄m b̄i' i b̄i' mə Mmà'àmbi à k̄on̄ə aà, ṅ̄lon mə Nw̄iṅḡòṅ à l̄ε n̄ts̄o'ò gh̄uu n̄loḡinə aa t̄si' i a n̄lòḡin̄ə, mə t̄a ni yi nyweenə, n̄tsya ni ajàṅ ȳi mə Azw̄i Nw̄i a si' i gh̄uu

mə nì laa, bo bì àjàn yï mə ni bii nî ànnù nîŋkoŋ aà. ¹⁴ A nî nji'í ànnù yï mə à le ntwoŋə ghu ntsya aa a nĵim òtoò yï'í yï òsigìnə ya, mə tá nì yï ŋkwərə nigha'a ni Mmà'àmbi yï'inə Yesu Kristo. ¹⁵ Mbèè mə a bə ma mùu ajàn aa mba bilim mbá, nì təə ntii nî ìnnù jii mə bí'í le ndi'ì a mbo bù òloŋə Kristo yï mə bí'í le nswon bə nì ntsù, kə ŋwa'anə bə ŋwà'anə aà.

¹⁶ Tá Mmà'àmbi yï'inə Yesu Kristo, ni Taà yï'inə Nwíngòn yï mə à le ŋkòŋə yi'inə ntsya a nĵim àbòŋəntii yi ndiintə nî ghuu a ŋgòŋ bìnòò bìtsim, ŋkii ŋghirə ni mə tá nì ŋka mbe nî ìloŋ yï mə i ka yï zì aa, ¹⁷ tá à tigə nlə'ətə nî mintsii muu, ŋka ŋghirə ni mə tá mintsii muu ka mfi'isə ni mighàà mí sigìnə ŋkii mfa'a nî ìnnù jì sigìnə.

3

Ni ka ntsatə ni Nwi ŋwa'atə ni yi'i

¹ A lwí'isə a bilim bi'í, nì ka ntsà'atə nî Nwí ŋwa'atə nî yi'i, mə mbé òtoò Mmà'àmbi ya i ká ŋgheè nî mbíi ŋka nseəne nítii, ŋka ŋkwərə nî nigha'a a ajàn yï mə ì le ŋki ŋkwərə a titii bù aà. ² Nì kii ntsa'atə nî Nwí mə tá à kwərə yi'i a mbò ŋgǎŋ abì'intii bo bi ŋgǎŋghirə ìnnù jì bí, òloŋ mə kaa òù ntsim kaa à burə ti ntoo ya bii aà. ³ Lá Mmà'àmbi a ləə ŋkà'á yï, à ka niŋ mintsii a nu bù i kii be ghuu a mbo òù mbù'u ìnnù jì bi wá. ⁴ Mmà'àmbi a ghirə bí'í naŋsə òzi a laa mə ni ghirə ŋkii gheè nî mbíi a ghirə ìnnù jii mə bí'í swonə a mbo bù aà. ⁵ Tá Mmà'àmbi tá à tsyasə ghuu tá nì ku'usə nzi àkòŋnə Nwí bo bì àtəŋəntii Kristo.

Ajàn yï mə bí'inə tswe nì ŋka mfà'a aà

⁶ Bilim bi'í, bí'í swon a mbo bù nî ħküm Mmà'àmbi Yesu Kristo mə nì ka ntsu'utə bilim bi'inə bii mə à ni bíbwərə kaa ŋki'ì nì ìnnù jya mə bí'í le ndi'ì mbo bo aa yòŋə aà. ⁷ Bù bímbon yï zì tsi'í sigìnə mə nì tswe nì ŋka ŋghirə ìnnù juu aà tsi'í ajàn yï bí'í le si ghirə aà. Nòò wa mə bí'inə le ntswe aa, kaa bí'í le ŋki'ì bíbwərə bə. ⁸ Kaa bí'í le ŋki'ì ayòò tsu a mbo òù kwərə tì twú. Bí'í le si bàŋnə mfa'a ŋkii nwuginə, mfa'a ni asi'inə bo bí a nítugə, mə mbə bí'í tsuu lə bə abè'è a nu òù nìbù ghùù. ⁹ Bí'í le si ghirə ma mùu ajàn kaa ki'ì bə aa mə ka bí'í le ŋwa'à nî àdà'à tswə a mbetə mə tá nì diintə yi'i. Bí'í le si ghirə ma mùu ajàn aa tá à bə alənsə a mbo bù mə tá nì ka nyonə. ¹⁰ Nòò wa mə bí'inə le ntswe aa, bí'í le si swon a mbo bù mə, “Nù yï mə à tùú mfà'a aa, tá à tsuu kii ki jí.” ¹¹ Bí'í swon laà aa nloŋ mə bí'í yu'u mə bíbwərə bi tswe a titii bù kaa ki'ì nì ànnù tsu fa'à ntsyatə ŋka ŋghaa nniŋə nî mintsú myaa a nî ìnnù bə. ¹² Nì ħküm Mmà'àmbi

Yesu Kristo, bǐ'í swoŋ a mbo bè ma bû, ñwa'asə nî waa mə tâ bo ka mfa'a ifà'â waa nî m̀bɔɔnə, ŋka mfa'a tâ ki kwere ayoo yǐi mə bo ka ki jǐ aà. ¹³ Lâ, a mbo bù, bilîm bi'i, nì tsuu lǒ kaa a ŋghirə ànnù yǐi mə a ku'unə aa bê. ¹⁴ Mbə ñù yǐ mɔ'ɔ a tswe ghu a titii bù mə kaa à si ntoo yù mə bǐ'i too fàa a múm àŋwà'ànè yulà aa yu'unè. Mbə a bə maa ajàn, nì lènsè yi, ntsuu nî ànnù a ŋghirə bu bo lǒ tswe, ta tâ àtú yi â dirə. ¹⁵ Lâ tâ nì tsuu yi lǒgə tsǒ ñgàŋkibàâ ghùù bê. Tâ nì baŋnè ñwà'àsè yi tsô ñdîm ghùù.

Mìghàà mi nlwǐ'isə

¹⁶ Tâ Mmà'àmbi m̀bɔɔnə yumbɔŋ à fa m̀bɔɔnə a mbo bù a ŋgòŋ bìnòò bitsim, a nì bimânjǐ bitsimè. Tâ Mmà'àmbi tâ à tswe a mbo bù bitsimè. ¹⁷ Tsi'í nì àbô ya m̀mbɔŋ, a ñwà'ànè mè ñŋwa'anə ma mulà mìghàà ntsà'àtə nî ghuu. Á nî àjàn mə mə san ñwà'ànè tsim aà, ñki mbə ajàn mə mə ñwà'ànè aà. ¹⁸ Tâ ìbɔŋ Mmà'àmbí Yesu Kristo tá ì tswe a mbo bù bitsimè.

Àṅwà'ànè Paul yi ntsyàm̀bii a mbo TIMOTI

NJI'INNŪ ANWÀ'ANƏ YŪ

A aṅwà'ànè yū aa a le ṅwà'ànə Paul a mbo Timoti. Timoti à le mbə m̀ṅgwà'à yii mə à le mbə Krisèn nlo a Lystra. Ndè yì à le mbə ṅu baYuda lá taà yì a b̀ṅnè mbə ṅu baGrikia (fà'à 16.1-3). Timoti à le mbii Nwĩ, ṅnansə ntswe nĩ àbiintii nlògìnè aa a m̀ṅkhə nloṅ mə maà yì bó ndè yì bo le mbə b̀ṅgyè bi abiiintii aà (2 Tim. 1.5). Paul à le ntsyà nlògə yi a Lystra wa noò mə à le ṅghè akòrè nìtəə ni afà'á yi yi ntsyàm̀bii, ṅṅetə yi bo yu tigè m̀fa'a ṅkarə (1.3) à lògè yi ni mú yì “yì ànnù ǹṅkoṅ a m̀m̀ àbiintii” (1.2).

Paul à le m̀à'tə Timoti a Efeso ṅka ṅghəe a Macedonia aa nlèè Timoti mə tâ à tswe ghu ṅka nlentə ṅghotə baEfeso yá. Paul a tigè ṅṅwa'anə ṅwà'ànə ji baa ghu mbo ndi'itə nĩ yi ghu a nĩ ifà'á yi a ṅghotə. Bi twonṅ ṅwà'ànè ma jú ji baa mə à le ṅwà'ànə a mbo Timoti bo bi yii mə à le ṅki ṅwa'anə a mbo Titus aa ni “ṅwà'ànè b̀pastro” nloṅ mə i ghàà nloṅ aa atufà'à b̀pastro, ṅnansə swonə nĩ mbuu bə bii mbə bi ləè waa ni b̀pastro aà.

A ṅwà'ànè a ntsyàm̀bii aa a ṅwà'àsə yi nloṅ ṅg̀ṅndi'innũ mbwe'esè, mə tâ à swonə bi kentə (1.3). Bè ma bú le si d̀i'ì ni mə njoo jii mə bi yə fàa a atu nsye aa i tswe nì ìbì. Mbê ṅu a yweenə aa tsi'í ajàn yii mə mbə a tswè nì m̀tsyè m̀ii mə mi le nstswe alò'òsè, bo bi ajànə mə mbə a ka nyonṅ b̀nòṅsè bĩ m̀'ò, kaa wa'a nì mbuu mijì mi m̀'ò jì, kaa ṅki'ì kì ṅyò'ò (4.1-5).

Paul à le ṅwà'ànə ghu mbo a ajàn mə à ka kì tso'ò bitsyàsè aà (3.1-13) bo ajàn mə bi tanṅə innũ ṅghotə m̀m̀ ṅghotə aà. Ndi'itə Timoti ṅkii ndiintə nii mə tâ à bə ṅg̀ṅafà'a yì ṅsigìnè, ndi'ì nĩ ànnù yii a ku'unə aa, tâ àkòrè nizì yi tâ à laa, tâ à bə figè a mbo bə a nĩ ànnù tsim (4.11-16).

Bi yatə àṅwà'ànè yū aa laà:

1. Nji'innũ aṅwà'ànè yuà 1.1-2.
2. Adi'itə nloṅ ṅghotə bo bi bitsyàsè 1.3—3.16
3. Adi'itə a mbo Timoti nloṅ àfà'á yi 4.1-6.21

Atsà'àtə Paul a mbo Timoti

¹ Àṅwà'ànè yū a lo aa a mbo mə Paul yii mə mə ni ṅg̀ṅntoò Kristo Yesu ṅyonə nĩ ndi'ì Nwĩ ṅg̀ṅyweènsə yì'inè ni yì Kisto Yesu yii mə bi'inè bə aà. ² ṅghəe ni a

mbo Timoti, mú ghà yí ànnù nîhkonɔ a múm àbîintîi. Tá Nwîngɔɔn Tà ni Kristo Yesu Mmà'àmbí yí'inè fa ìbɔn Nwî, nî ñko mìlîhñə Nwî, nî n̄bɔɔnê Nwî a mbo wò.

Paul a wa'asè Timoti ñlon bê bii mə bi dî'i innũ mbwe'esè aà

³ Ajànɔ mə mə le si ghèe a Macedonia aa mə le mbu'utə mbo a mbo wò mə tâ ò tswe a Efeso tã swon a mbo bə bí mɔ'ɔ mə tâ bi tsuu annù Nwî yi dān i ki dî'ì. ⁴ Swon a mbo bo mə tâ bo tsuu lògè noð wàà i ghènsə a ni ñjyàlà'à bo bi a ñka nsəntə miwàà mi ñgwè'è bə m̄ii kaa nduú waa si lwĩ'ĩ aa, ñlon mə ma jyaà innù i ghìrè aa mə tâ bə ka ñwa'atə bə innù j̄i i z̄i a atu bo bo swũhñə ghu, mbañnə mmà'atə annù ȳii mə Nwîngɔɔn a m̄irìsè yí'inè ghu, mə tâ b̄i'inè aa nzi a múm àbîintîi aà. ⁵ Nji'ĩ ànnù ȳii mə mə swon annù ma yú aa à ni mə tâ b̄i'inè ka ñkɔhñə b̄i'inè ni b̄i'inè n̄i àkòhñə ȳii mə a lò aa a múm n̄t̄ii ȳi làà bò n̄t̄ii ȳii mə i sa'a n̄i bə aa, ȳii i laa, n̄i àbîintîi annù n̄hkonɔ. ⁶ Bə bí mɔ'ɔ bi mà'atə mə ma juù innù, n̄tigə n̄j̄hə, ñghɛɛ ñkuu ni m̄ighàà mi swũhñə mi adānə dānə, ⁷ n̄lɔɔ ni mə bo bə ñgǎñd̄i'ì nòh̄sè ti ghə mə bo z̄i ànnù ȳii mə bo swon aa atú yaa a laa ghu, ti ghə mə atú yaa a ki n̄laa n̄i ànnù ya ȳii mə bo d̄i'ì n̄i t̄ii aà.

⁸ B̄i'inè zi mə nòh̄sè à bòn aa, mə mbə ñu à ka mfa'a ni ghu a ni m̄ānj̄i ȳii à tswe n̄i m̄fà'a ni ghù aà. ⁹ Nlon mə b̄i'inè zi ma yú à làà, mə kaa bi le ñk̄i'ì nòh̄sè ghìrè aa a mbo bə b̄ii mə ànnù yaa a tsinə, bi le mbañnə ñghìrə aa a mbo ñgǎñwo nòh̄sè bo bi ñgāñat̄ii atu, bo bi a mbo bit̄i bɔ'ò Nwî, ni ñgǎñghìrə innù j̄i bi, ni a mbo bə b̄ii mə kaa bi si laa, bə b̄ii mə bi bəḡitə Nwî aa, ni a mbo bə b̄ii bi zwitə b̄itaà byaa aa, bo bi bə b̄ii mə bi zwitə b̄imaà byaa, ni bə b̄ii mə bi kee b̄e, ¹⁰ bo bi a mbo ñgāñatsùurè, bo bi a mbo m̄bāñnə n̄lògè m̄bāñnə, ni ñgǎñyèrə bə, n̄i ñgǎñt̄swèè ìbāñnənnù, ni ñgǎñk̄aà àbāñnənnù, bo bi a mbo bə b̄ii mə bi ghìrə innù j̄i mɔ'ɔ j̄ii mə kaa i s̄i ku'ùnə n̄i ànnù Nwî yi annù n̄hkonɔ aà, ¹¹ kaa ñk̄i'ì yònə ni n̄gha'a ni n̄too ȳi n̄siḡinè ya nlon Nwî ȳii mə b̄i'inè gha'asə aa, n̄too ya mə à n̄h̄ə a n̄t̄er̄in̄əbo mə aà.

Paul à fā m̄bi'ikə nlon ñko mìlîhñə Nwî

¹² Mə fa m̄bi'ikə a mbo Kristo Yesu Mmà'àmbí yí'inè ȳii a fa m̄ida'a a mbo mə nlon mə à le nyə gha mə ku'ùnə mə mbə mə fa'à a mbo yu n̄i n̄t̄ii ghā tsim, a t̄sɔ'ò gha a mum àfà'a yu aà. ¹³ Ka mə à le mbə a mb̄ii mə bəḡitə n̄i Nwî, n̄t̄sɔ'ɔ n̄i àkòrə Kristo ñk̄ii mbəḡitə nii aa, lá à le ñko mìlîhñə ghà, ñlon mə mə le si ghìrè aa ni bù'ù, kaa mburə ti

a Nwĩ bii. ¹⁴ Ɔbɔŋ Mmà'àmbĩ yĩ'inè i le nan̄sə nswi'inə nlon ŋgaà yà, nĩ àbiintiĩ, nĩ àkòŋnè yĩi mə a tswe a nu Kristo Yesu aà.

¹⁵ Nìghàà nùlà nĩ tə̀, ñku'unə a mbii tsi'ĩ nìtsimè: Mə Kristo Yesu à le mfè'è fàa mbi aa a nyweensə ŋgànghirê ìnnù jĩ bi, mè bē ñtsyambĩ a titiĩ bo. ¹⁶ Lá ñji'ĩ ànnù yĩi mə Kristo à le ŋko milìŋnè ghà ghu aa i bə mə, tsi'ĩ tsò ñtsyambĩ ñgànghirê ìnnù jĩ bi, tâ Yesu Kristo tâ à dí'i annù ntswântiĩ yi ya mə a kɔ'ɔ ntsirə aa a nu mè tâ à bə alənsə, a mbo bə bya bii mə bi ka niŋ mĩntiĩ myaa ghu nu ta tswe nĩ ñtswəntiĩ yĩi ì lwĩ'i nĩŋkoŋ aà. ¹⁷ Tâ nìgha'a nĩ àghu'usə, tâ tswe a mbo Mfò ñgù'u ŋgu'u, ti kwô, yĩi bi si yə aa, mə à nĩ Nwĩŋgòŋ yú yigè aa, nlwĩ'ĩ nĩŋkoŋè. Amen.

¹⁸ Timoti, mú ghà, mə ñŋ ñdĩ'i yulà a múm ñtərìñəbo wò, yĩi mə ì yòŋə nĩ nìghàà nĩi ñgànntoò Nwĩ à le nswəŋ a mbii aà, nya mə nĩ le ntsɔ'ɔ gho aà, tâ nĩ ghirə mə tâ ò ka nan̄sə nto ntsò yĩ sigìnə wa nĩ nu. ¹⁹ Nan̄sə ntswa abiiintiĩ, nĩ àlāa ntiĩ; bə bĩ mɔ'ɔ, ntsya a nĩm ajàn mə bo tùù mə àlāa ntiĩ aa, bə bĩ mɔ'ɔ bi mè'è mē àbiintiĩ yaa a gheè ñkoŋə a ŋki. ²⁰ A titiĩ bə ma bú Hymenaeus nĩ Alexander bo tswe ghu, bo bii mə mə fà mə a mbo Satan mə tâ bo yəgə nzi mə kaa a sɪ ku'unə a mbègìtə Nwĩ.

2

Ajàŋə boŋ ñghòtə tsà'atə Nwĩ aà

¹ Annù yĩ wè yĩi mə a tswe ghu aa a bə mə mə dí'itə ghuu mə nāa mbu'u mbo a mbo Nwĩ ñtsa'atə nĩ Nwĩ, ñwa'atə nĩ bə bĩ mɔ'ɔ, ŋkii mfa nĩ n̄bi'ikə a atu bə b̄tsimè, ² a atu b̄fò, bo b̄i bə b̄i wè b̄tsim, mə mbə b̄i'inè ka mbɔɔ ŋe'esə ntswe, ŋki ntswe nĩ n̄bɔɔnə a múm ñtswəntiĩ b̄i'inè, a ŋka mbɔ'ɔ Nwĩ ŋkii mbɔ'ɔtə nĩ bē a nĩ ñgòŋ b̄imánjĩ b̄i'inè b̄i tsimè ³ Ma yú ànnù a bɔŋ ñkù'unə a nsi mi'i Nwĩ, Nğànywèènə yĩ'inè ⁴ yĩi mə a kɔŋ mə tâ ñgòŋ bə b̄tsim yweenə, ñzi annù nĩŋkoŋ nlonə Nwĩ, ⁵ ñlon mə Nwĩŋgòŋ à naa tsĩ'ĩ yĩ mò'ò, ñù yĩi mə à tə̀ a titiĩ bə bo b̄i Nwĩ a kí mbə aa tsi'ĩ yĩ mò'ò, ñù ma wa a bə aa Kristo Yesu, ⁶ yĩi mə à le mfa ibii nú yi a nĩ m̄itsu'unə mi atu mi bē b̄tsimè. Nòò Nwĩ à leè ñku'u a ghirə a fe'è ñlāa nĩ ñsi nĩ ñsĩ. ⁷ Aà ñji'ĩ ànnù yĩi mə Kristo à le ntsɔ'ɔ gha ghu mə mə ka nswəŋə annù yi, ŋki mbə ñgànntoò Kristo, mbə ndi'innù a mbo b̄itzi Nwĩ, a múm àbiintiĩ nĩ ànnù nĩŋkoŋə. (Wa mə swəŋ aa tsi'ĩ ànnù, kaa mə si aa ìnnù tswɛɛ.)

Annù yĩi mə a ku'unə a mbô mbàŋnə bo b̄àngyè mə bàa ñghirə a múm ñghòtə aà

⁸ Ma m̀u ajàn, m̀ə l̀o m̀ə, a ǹi ñgòŋ idìgə tsim, t̀a m̀b̀aǹnè ka ntsa'atə Nwĩ, ñɣɛɛ ǹi mb̀o myaa m̀i mi laa, a ndəŋ, ǹtsuu ntəŋ ki lwisè, ñki ntsuu ki ỳòŋè.

⁹ A ñki ñɣɛɛ ghu, t̀a b̀aǹgyè ka ñwɛ'ɛ ǹu jyaa t̀a ì ku'utə, a ni m̀aǹjĩ m̀itsyè, kaa ñki'ì it̀u jyaa ka mba'̀a, ñkii ntsuu njoo j̀i bi nanse ǹi àt̀i gold aa ki wɛ'ɛ, k̀è b̀è m̀bum njoo at̀ind̀ùu j̀i bi twonə ni pearl aa, ǹtsuu itsè'ə at̀ind̀ùu ki wɛ'ɛ, a ndi'ì ajàn m̀ə bo bəŋ a nyə aà, ¹⁰ m̀baǹnə ñka ñghirə ǹaa inǹu j̀i siginè, j̀i i ku'unə a mbo b̀aǹgyè b̀i bi bii m̀ə bo bə'̀o Nwĩ aà. ¹¹ A ku'unə m̀ə t̀a m̀aǹgyè à ka nyəgə inǹu tsi'ì àtsi tsi, ñka yu'unə a ni b̀im̀aǹjĩ bitsimè. ¹² Kaa m̀ə s̀i gha bii m̀ə t̀a m̀aǹgyè à ka ndi'ì anǹu, k̀è ñki ntswe ǹi àdà'̀a a at̀u m̀b̀aǹnè, t̀a à ka tswe tsi'ì àtsi tsi. ¹³ Nlon m̀ə bi le mfòò ñnanse aa Adam ti Eva. ¹⁴ Kaa bi le ñki'ì aa Adam bwe'esè. Bi le m̀baǹnè m̀bwe'esə aa m̀aǹgyè wa a tigè ñwo ǹoŋsè Nwĩ. ¹⁵ Lá m̀aǹgyè à ka ỳi yweenə tsya aa a ñj̀im ñjwe b̀oò, m̀ə mbə a gheɛ ǹi m̀b̀i ǹi àb̀iintii, bo bi àkòŋnè, ñki nlaa, ñghirə ǹi inǹu aa a ni m̀aǹjĩ ỳi à k̀u'unə aà.

3

Ìfà'̀a bilii bi nd̀anwì a m̀um ñghòtə

¹ Nìghàà ǹulà ni t̀əè, ñku'unə a mb̀i: Mbə ñu a ka nyə'ətə a mb̀è nd̀i nd̀anwì, bəŋ a ỳè'ətə aa ñka mfà'̀á ìfà'̀a ỳi siginè. ² Lá t̀a nd̀i nd̀anwì à bə ñu ỳi m̀ə mbə bi wa'̀á ifirə yi ka mfa, t̀a à ki mbə ñu m̀aǹgyè m̀ò'̀ò, m̀bə atsikə ñu, m̀bə ñu ỳi a tsyèsè nii, m̀bə ñu ỳi m̀ə kaa à s̀i nd̀u ǹu yi swi'ì, m̀bə ñu ỳi m̀ə a kwɛrə bigi, ñki m̀bə ñu ỳi m̀ə mbə a di'ì ànǹu, ³ kaa ki'ì ǹi m̀l̀u'̀u ǹo m̀baanə, kaa ki'ì ǹi fikòrè t̀o m̀baǹnə m̀bənə, kaa ki'ì ǹi àyòŋ kò'̀ò, kaa ki'ì ñkabə si'ì ki ñkəŋə. ⁴ T̀a à bə ñu ỳi m̀ə a sa'a ndà ỳi i siginè, ñghirə ni m̀ə t̀a b̀oò bi ka nyu'unə ñkii mbo'̀otə ǹi b̀è a idigə tsimè, ⁵ ñlon m̀ə mbə ñu a tsuu nsa'̀a ndà ỳi zi bəŋ mbə a tigè ñlentə ñghotə Nwĩ aa m̀ə akə aa ɛ? ⁶ T̀a à tsuu ñu ỳi m̀ə à ghèsə mbii Kristo tsi'ì b̀i aa bə, bəŋ à ka ki ñee ibè'̀é ji ni k̀intərə, i tigə ẁo a njo tsò Devil. ⁷ A ñghèɛ ǹi mb̀i, t̀a à bə ñu ỳi m̀ə b̀abɛɛ beentə nii tsi'ì siginè, t̀a t̀a bi wa'̀a l̀o ñka ñghaantə nii t̀a à wo a ñkìrè Devil.

Bikwetə a m̀um ñghòtə

⁸ A ki mbə ajànə m̀ə bikwetə bi ñghotə bi tswe ǹi m̀bə b̀è b̀i b̀ə bə'̀o waa, kaa ñki'ì ǹi m̀ighàà mi mbaa ghàà, ntsee b̀inono kii bə, kaa ñki'ì ǹi ñjoo ñkòbè ghotè. ⁹ T̀a bo nanse ntswa anǹu ññkəŋ ya ỳi m̀ə bi di'ì m̀ə a fɛ'̀è nlaa aa, nlonə ab̀iintii aa ǹi àlaa ntii. ¹⁰ Bi tswe ǹi m̀foo nywe'etə waa, bɛɛ

mə bo di'i mə kaa bo si nî àlò'ò tswê, bi ma'atè bo tigè mfa'a a mûm ñghòtè tsi'i tsó bîkwetè. ¹¹ A ku'unə mə tâ banygê byaa ki mbə bē bii mə bē b'ò, kaa ŋki'i nî ŋgi'i nî ìkùm bē tâ, lâ mbanə mbə itsikə bē, mfa'a nî ŋgòŋ innū tsim nî ntii waa tsimè.

¹² A ku'unə mə tâ ñkwetè ñghòtə a bə ŋú manygê mò'ò, ŋka ntswa ndá yí bo bi b'ò bi siginè, ¹³ Nlon mə bîkwetè bii bi fà'a ifà'á waa siginè aa, bo təə nî abwarə yí siginè, ŋki ntswe ni atañentii a mûm abiiintii yaa a nu Kristo Yesu.

Annù yí lèəntè yí wè yá

¹⁴ Mə ka zī a mbè wò a ni mú àtii noò, lâ mə ŋwà'ànə aŋwà'ànə yú a mbo wò aa a ndi'itə wò, ¹⁵ tà mbè mə t'e'è ntigè a nzī, ò zī àjàŋə mə a ku'unə mə tâ ò ka ŋghirə innū a mûm ñgwè'è Nwī aà; ma yú à ni ŋghoté Nwī wa yii mə à tswe ntii aa, mbə nt'è nda, ŋki mbə ŋg'ò'ò àtsənda yí ntinsè, mə ì tswa annū nīkonə aà. ¹⁶ Kaa à si annū mə mbə bi ligitè bē, mə, ànnū àjàŋə mə bī'inə ŋgha'asə Nwī, yii mə à lèəntə a mi'i bə aa, à nî annū yí wè, ànnū ma ya a bə mə lə,

A lə nzī a ni mərə ñù mèsòŋ

Azwī Nwī a di'ì mə ànnū yi lə ntsinə

baangel bi yé yi,

bi swonə ànnū yi a itoo itoo,

bè fàa mbi bi nīŋ ntii waa ghu nu,

Nwīŋgòŋ a logè yi ŋk'ò ŋghè ni ghu a aburə ni nìgha'á.

4

Bìdì'ì binnù bi mbwe'esè

¹ Lā Azwī Nwī a swonə a laa mə à ka yí ki bə a noò ñjīm tā bə bī m'ò ma'atə abiiintii ya ntigè nyu'u nàa innū izwī jii ì bwe'esè bē bo bi innū jii mə bīdemon di'ì aà. ² Ngānabagilè jii mə miantii myaa mi kwò mē tsi'ì tsó bi t'ò nì m'ò aa, baa yí tigè ki sèènsè nī innū ma jū. ³ Bè ma bú bi di'ì ni mə kaa a si ku'unə a ny'ò, kaa wa'á ki ŋku'unə a nji mbuu mijji mi m'ò. Lā a mbuu mijji ma jū aa a lə nanşə Nwī mə tā bə bii mə bi bii Nwī aa, ŋki bə bē bii mə bi zī mə annū nīŋkonə aa, tâ bi ka nji mfa nī mbi'ikə a mbo Nwī. ⁴ Wa ŋgòŋ ñjòò tsim jii mə Nwī à lə nanşə aa ì b'òŋ, tâ bi tsuu ayòò tsu ki tuu mə mbə bi kwərə mfa mbi'ikə, ⁵ nlon mə maa àjàŋ, bi ghìrè mē mijji mya mi laa ntsya a ñjīm nìghàà ni Nwī bo àtsà'atə Nwī.

Ngànfà'a Kristo Yesu yí ñsiginè

⁶ O bə fa ndi'i mà jû a mbo bìlîm bî'inè bya, boŋ ò ka bə ŋgàŋàfà'a Kristo Yesu yî ñsigìnè ñloŋ mə bi ko'o nòo ni màghàà mi ntoò Kristo yî bî'inè bii aa, bo bì ìnnù jî sigìnè jya jîi bî'ině dî'i, ò kii ñyonə aà. ⁷ Lâ tsuu ni annû tsu a ŋghirə bu bì itirə nɔyàlà'à jîi mə Nwî à sî ghu tswé aa lõ tswe. Mìrìsə ibii nú gho a ŋka mbo'ɔ Nwî. ⁸ Ŋka mìrìsə ñjyānu, a bɔŋtə a ni mánjî yî mò'ó, lâ ŋka mìrìsə gho a ni ànnù mbo'ɔ Nwî a bɔŋ a ni bîmánjî bitsim ñloŋ mə a tswe ní ñkà'a nloŋ ntswéntî yî ì lwî'i nîŋkoŋ aa, tsîtsòŋ bo bì a ni nòò ñlwî'i ñjîmè. ⁹ Nìghàà ma nú ni təə ñku'unə a mbii tsi'î nîtsimè. ¹⁰ Bî'inè naŋsə ñgaansə ni mîthî mî'inè, ñnwugə ní nú yî'inè aa a ntswe ní ntswéntî ma yû mə Nwî à kà'à aà ñloŋ mə bî'inè bɛ, ñtɛ'ɛ itú jî'inə a nu Nwî yîi mə à tswe ntî aa, mbə yu wa yîi mə à ni ŋgàŋnywèensə bə bì tsim aà, ñnaŋsə bə aa ñgàŋnywèensə bə bii mə bi niŋ mîntî myaa a nu yu aà.

¹¹ Yə mə o swonə innù ma jû ñkii ndi'i ní waa ghu.

¹² Tsuu lõ mà'atə mə bə ka ntsa'a nòo nloŋ mə ò ni mùŋkhə aa bə. Bàŋnə mbə figè à mbo bə bii mə bi bii Nwî aa, a ni nìghàà ni ntsú no, ni àkòrè nizi yo, ní àkòŋnè, ní àbîintî, ni àjàŋə mə innù jo i laa aà. ¹³ Mbɔŋ tâ mè zi, lògè noò ñka ntwoŋ àŋwà'ànè Nwî a mbo bə, ñdî'itə ñkii ndi'i ní waa ghu. ¹⁴ Ka mfa'à ni mîthəŋnè mya mii mə Azwî Nwî a lɛ mfa a mbo wò a àjàŋ mə ŋgàŋntoo Nwî lɛ ñkè'ènè, wa noò mə ŋghòtə bìlîi bi ndānwî ya bi lɛ nswonə innù a mbo wò ñki nɔŋsə mbô myaa a atu wò aà. ¹⁵ Ka ŋghirə ma jû ìnnù naŋsə mfa ibii nú gho ghu, tâ bə bitsim yə a àjàŋ mə o ghèè ní mbîi aà. ¹⁶ Ka ntsyèsè ní ibii nú gho, bo bì ní ìnnù jîi o dî'i aà. Naŋsə ntswa ñkwo ghu, ñloŋ mə ò bə ki ghirə maa àjàŋ boŋ ò ka yweensə ibii nú gho i kii yweensə bə bii mə bi yu'u annù yîi o swonə aà.

5

Ajàŋ yîi mə Timoti à tswe ní ñka ndi'itə bilii aà

¹ Tsùu a nú ñdîi ki tsə'ə bə, bàŋnə ñka ndi'itə nii tsi'î tsó àjàŋə mə o ghàà a mbo taà ghò; ka nɔŋtə bɔɔjɔŋ tsi'î tsó bìlîm bô, ² ñlɔgə bilii bi bāŋgyè tsi'î tsó bìndé bô; lògə bɔɔ ŋgòò tsi'î tso bìjàantə bô, ñsi'i nlaa bu bo.

³ Ka mbo'ɔtə bikwi'i bi bāŋgyè bii à nàŋsə mbə bikwi'i aà. ⁴ Mbə ñkwi'i māŋgyè a tswe ni bɔɔ bi kè bɔɔ bi bɔɔ bi, a ku'unè mə tâ bɔɔ bya foo ndi'i annù ya mə bo yəgə a ñka ŋghirə a múm ànnù Nwî aa a ŋgwè'ɛ bo, tã kwi'inə ibɔŋ a mbo bitaà byaa bo bîmaà byaa nloŋ mə Nwîŋgòŋ a beentə àjàŋə annù ma yû. ⁵ Māŋgyè yîi mə à nàŋsə mbə

ɲkwi'i bi ma'atè yi a tswé yu yu aa, à nanʂə nte'ε amòòntè yi a nu Nwĩ, ɲghεε nĩ m̀bũ ɲyè'ə nĩ a mbo Nwĩ, ɲtsa'atə nĩ Nwĩ nĩtugə nĩ àsĩ'ɲnè ⁶ ɲghεε nĩ ɲkwi'ĩ yĩ mə a ji mbi aa, à tè'è mē ɲkwo, ka mə à bùrə ntswe ntĩ aà. ⁷ Fa ndi'i mà yú a mbo bo, tá tá bo wa'à nĩ ànnú yĩ ghààntè yĩ tsu a nu bo tswé. ⁸ Mbê ɲú à tsuu ɲgǎɲgwè'É jyaa ki lèntə, ɲnanʂə ntsuu yĩ ɲgwè'É ki lèntə, bəə boɲ à mè'è mē aa abiintĩ ya, ɲtigə mbu mbi'i ntsya ɲú yĩ kaa à sɪ Nwĩ bĩ.

⁹ ɲwà'ànè tsi'ĩ ìkũm ɲkwi'i yĩ mə kaa à burə ti ìlòò mighum mi nto'o tsyátè, yĩ mə à lε ɲki yɔ'ɔ aa tsi'ĩ a ɲũmbǎɲnè yĩ ɲfùùrè. ¹⁰ Tá à ki mbə ɲú yĩ mə bə nanʂə nzi yi nlon ɲnnú jĩ siginè jĩ mə a ghìrè aa, tsi'ĩ tsó ànnú ɲko'o bɔò siginè, ànnú ɲkwɛrə bìgĩ, a ajàn mə à lεè ɲsi'i mikòrè mi bē bi Nwĩ, ɲkwetə bē bĩ mə bi tswe a ɲgi'i, ɲki nanʂə mfa ibiinú yi a ɲka ɲghìrə ɲnnú jĩ siginè a ni bĩmǎɲjĩ bitsimè.

¹¹ Tsùù ghó ìkũm ɲkwi'i yĩ mə à bùrə a ni mũɲgòò aa ló ɲwà'ànè, ɲlon mə ɲnnú jĩ mə ɲjyǎnú yĩ i yè'ètè aa, i ka ghìrə mə tá à lɔɔ mə yu bú yɔ'ɔ, mmà'atə a ɲka mfà'à a mbo Kristo. ¹² Maa ajàn tá bo tigə ɲkuu a njo, a mbo Kristo, ɲlon mə bó wò mə akàà yi mbĩ yĩ mə bo lε ɲwàrè bo bo aà. ¹³ A te'ε ntsuu bə la bə, boɲ bo yègè mē a ɲka ghènsə nòò, ɲkuu ni mĩla'a mfè'è, kaa wa'a aa tsi'ĩ ɲghènsə nòò bē, bo kì mē ɲyègə fiswoɲ, ɲniɲə nĩ àbô yaa nĩ àfà'à badàn, ɲghaa nĩ ɲnnú jĩ mə kaa bo sɪ nĩ ɲghaa tswé, ¹⁴ Tsó mə a bə laà aa, màa swoɲ mə tá bìkwĩ'ĩ bĩ mə bi burə ni bɔɔɲgòò aa, tá bo bu nyɔ'ɔ, ɲjwe bɔɔ, ɲka nlentə ndá jyaa siginè, ɲtsuu ló fa abwarə mə tá ɲgàɲkibàà wa à ka mbəgìtə yi'ɲnè. ¹⁵ Nlon mə bĩ mɔ'ɔ bi tè'è mē mfa'a nyòɲə Satan. ¹⁶ Tsĩtsòɲ, mbə mǎɲgyè yĩ mə à bĩ Kristo mbə a tswe ni bə a ɲgwè'ε yu mə bi ni bìkwĩ'i, a ku'ùnè mə tá à ka ɲkwetə waa; tá bi tsuu ɲghotə nĩ àbè'è si'i si'i ló bè'èsè. Tá tá ɲghòtə zi ajànə mə mbə i kwetə bìkwĩ'ĩ bya mə à nanʂə mbə bìkwĩ'i aà.

Annú yĩ mə a bɔɲ mə bàa ɲghìrə a nu bìlĩ bi ndǎnwĩ aà

¹⁷ A bɔɲ mə tá bì nanʂə ɲka mbo'ɔtə bilĩ bi ndǎnwĩ bĩ bi fà'a siginè a ntsyàsə bə aa, ɲki nnanʂə ntsɔ'ɔ nĩ ifà'á waa, nanʂə mbə bya bĩ bi nwùgə nú yàà a nswoɲə annú Nwĩ bo bi a ndi'ĩ aà. ¹⁸ Nlon mə àɲwà'ànè Nwĩ a swoɲ mə, “Tsùu ntsũ mbòɲ kwɛrə a noò yĩ mə i nwùgə mĩsəɲə aà.” ɲki mbu nswoɲ mə, “Wa ɲgàɲàfà'à à tswe ni ɲkwɛrə ɲkabè àfà'á yĩ.” ¹⁹ Tsùù gho ló bii annú yĩ mə bi ɲiɲə a nú ɲdĩ ndǎnwĩ ti ghě mə bìyəfə bi baa kè bi tarə bi diintè. ²⁰ I ghεε

ni bè bya mə bi tɪŋnə a ŋghirə innu jɪ bi aa, ka ŋghàantə waa a nsi bè bɪtsɪmə tǎ tǎ àbùgə bə yə ŋka mbo'otə.

²¹ A nsi mi'i Nwɪ ni Kristo Yesu, ni baangel bii mə bi tso'ɔ waa laa, mə swòŋə a mbo wò ñkwantə mə tǎ ò ka nləə ma juù ndi'i, ñlentə nɪ ñnnu a ni mǎnjɪ yɪi à tsinə aà. Tsuu lɔ ghirə annu tsu a ndi'i mə o sa'a isa'a ñjɪmə. ²² Tsuu wǎŋsə i ki nɔŋsə mbô mo a atu bè, ñtsuu kii lɔ ñɪŋ abô yo a nɪ àfǎnsənnu ŋu dǎŋə. Ləə mbɪnnu yò tǎ i laa. ²³ Tsuu tsi'ɪ ñkɪ bú ki nno, ka mboɔ no mɪlu'u a múnstɪrə ñlon ɲibum no nya mə ni gha'a mfa ŋgi'i aà ñki nlon ajǎŋə mə o ghòontə ñghoontə aà. ²⁴ Ifansənnu bə bɪ mɔ'ɔ i naŋsə mfɛ'ɛ ñtəə bi yə, ndi'i ni mə ñjò i tswe a abaa bo, lá ìbi bə bɪ mɔ'ɔ bi tigə ñyə aa bə a ñjɪmə. ²⁵ A ki mbə ajǎŋə mə innu jɪ siginə jɪ mɔ'ɔ i kii mfɛ'ɛ ntəə bi yə. I laa bə tɛ'ɛ tsuu fɛ'ɛ təə bəə boŋ kaa mbə i wa'à tsi'ɪ a adigə lɔ'òsə tswé.

6

Annù ñlon ibù'ù

¹ A boŋ mə tǎ ibù'u tsɪm i zi mə a ku'unə a ŋka mbo'otə bitaa byaa a nɪ ñnnu tsɪm, tǎ tǎ ñu tsu à tsuu lɔ bəgɪtə ikum Nwɪ ké annu Nwɪ ya mə bɪ'inə di'i aà. ² Ibù'ù jii mə bitaa byaa bi nɪ ñgǎŋmbii Kristo aa tsee waa ki tsa'a nlon mə bo bo tigə aa boɔ bi ma aà; mbaŋŋə ŋka mfa'a ifá'á waa ni mǎnjɪ yɪi à kù'ùsə mbòŋ aa, nlon mə bo fà'à aa a mbo bè bii mə bi bii Kristo bo kɪ ñkoŋə waa aà.

Annù ndi'i ibaŋŋənnu bo bi àfù'ù

Ka ndi'i ñkii nswonə aa tsi'ɪ ñnnu juà. ³ Mbə ñu à ka ndi'i annu yii kaa a sɪ ku'unə ni ñghàà ni annu ñɪŋkoŋ nya mə à ni ni Mmà'àmbɪ Yesu Kristo aà, kə ñnnu jya jii mə i sɪ boontə a nɪ ndi'i nlonə annu mbo'ɔ Nwɪ, ⁴ ñu ma wa a ŋee nú yɪ ñki nluu nɪ annu kɪntərə, kaa wa'á aa annu tsu zɪ. Annu ŋee nu a tswe ghu nu aa tsɔ ñighò, a kɔŋə annu nswunə bo bi a ŋka yòŋə bo bi bè nɪ ñji'ɪ mighàà. Ajǎŋ ma yú a zɪ nɪ àghə'ənə bo bi àyàtə, ñghirə bè bəgɪtə nɪ bè bi Nwɪ ñkii ŋwa'atə nɪ ñmòontə jɪ bɪ, ⁵ ñki ntswe aa tsi'ɪ a ŋka nyòŋə ñkii nswunə bo bi bè bii mintɪ myaa bi'i si'i, kaa annu ñkoŋ kaa a wa'á a ntii bo tswé, bo wa'atə ni mə annu mbo'ɔ Nwɪ a bə aa mǎnjɪ mǎfù'ù ñkabə. ⁶ Lá ŋka mbo'ɔ Nwɪ a zɪ nɪ àbèè yɪ wè, mə mbə bɪ'inə bii mə àyoo yii bɪ'inə tswe ni yu aa a ku'unə. ⁷ Nlon mə kaa bɪ'inə lɛ wa'à nɪ ayoò tsu fàa mbi fɛ'è, kaa mbə bɪ'inə wa'á ayoò tsu fàa mbi ki nlogə a noò yii bɪ'inə kwo aà. ⁸ Maa ajǎŋ mbə bɪ'inə tswe ni mɪji bo bi ìtsə'è jɪ wè'è bɪ'inə ka ndoritə. ⁹ Bə bii mə bi yè'ətə

a mbə ɲgǎŋkabə aa, ɪkwà'ànè i yə waa, bo wô ni a múm itaa jī ghà'atè, iyè'ètè jīi mə à ni jī àjintè aa i swuɲè nī waa mma'a, nləənsə nī waa, nta nī ɲgi'i a nu bo. ¹⁰ Annū ɲkǒɲ ɲkabə à nī ɲgàn yīi ibí tsim i too ghu aà. Aá ànnú ɲyè'ètè ɲkabə si'i mə a ghírè mē mə tá bə bi mɔ'ɔ mme'e abiintii yaa, nniɲ ɪla'a jī ghà'atè a múm ntiɪ bo.

Adi'itè mbo Timoti

¹¹ Lá a ɲghèɛ ni wò, ɲù yīi mə o bɔ'ɔ nī Nwī aa, ka ɲkhə innù ma jū tsimè; ɲnaɲsə nte'ɛ atú yo a nī ànnú ɲka ɲghirə innù jīi i tsinə aà, ànnú a ɲka mbo'ɔ Nwī, àbiiintii, nī àkòɲnè, ànnú ɲka ntswá ntiɪ, bo bì ànnú ɲka mbɔnè. ¹² Ka nto ntsó abiintii yī siginè wá, ntswa ntswéntii tì mè yīi mə Nwī à lɛ fa a mbo wò fyá noò mə ò lɛ ntəə mbii a nsi mi'i biyɛfə bí ghà'atè aà. ¹³ A nsi mi'i Nwī yīi a fa ntswéntii a mbó ɲjòò tsim, ni a nsi mi'i Kristo Yesu yīi à lɛ naɲsə swoɲə annù nɲɲkoɲ a nsi Pontius Pilate, wa noò mə à lɛ si tso'otə isa'à yi aa, ¹⁴ mè swòɲə a mbo wò ɲkwantə mə tá ò ləə ndi'i Nwī jya tá ì laa, nī mánjī yīi mə mbə ɲù a wa'à firè, ɲywe'e a ɲjwi yīi Mmà'àmbi Yesu Kristo à ka yī zī aà. ¹⁵ A ka yī fè'ɛ tsi'i a noò yīi à kù'ù aa, a ajàn mə a lèə Nwɲɲɲ, yīi mə bí'inè gha'asə aà, a bə tsi'i yù mbə Mbu'utəmbi, mbə mfɔ̀ bífò, nī Mmà'àmbi bì m̀m̀m̀à'àmbi. ¹⁶ A ni tsi'i yù yīi à tswe nɲɲkoɲ, ntwɛ a múm ɲkà'à yīi mə kaa mbə ɲù a wa'à ghu koòntè, mbə yu yīi mə kaa ɲù à lɛè ɲwa'à yə, kaa mbə wa'à kì ɲyə. Tá à tswe nī àghu'usè ni m̀d̀d̀à'a a mbu'utə bə niɲkoɲə. Amen.

¹⁷ A ɲghèɛ a mbo bə bii bi tswe nì ɲkabə fàa mbi aa, naɲsə kwantə waa mə bì tsuu nú jyaa kɪ ɲee, n̄tsee atú yaa a nī àfù'ù yīi mə a tsyá tsyà aa kɪ te'ɛ, mbaɲnə nte'ɛ atú yaa a nu Nwī yīi mə a fa ɲjòò tsim ti liɲə a mbo bə mə bàa ɲjɪ ni n̄dorə aà. ¹⁸ Mə tá bo ka ɲghirə ibòɲ tá àfù'ù yaa bə ɲghirə innù jī siginè, ɲka ɲwanɲsə mfa kaa wa'à gitə nī àbo, ¹⁹ maa ajàn tá bo ka nləə afù'ù yīi à ni atsəndá yaa yī siginè yīi bo bɔɔ a ni nòò yīi a zī aà, tá zi ajàn yīi mə mbə bo tswá ntswéntii ya yīi à ni yī ànnú n̄koɲə aà.

²⁰ Wò, Timoti, naɲsə nləə annù ya yīi bi lɛ mfa a mbo wò aà. Ka ɲkhə mighaa mya mii mə bə bii mə bi si Nwī bɔ'ɔ bi ghàà, n̄ligitə ni n̄ghàà ni Nwī ghu, mbwe'esə ntwoɲə ni m̄tsyè aà. ²¹ Nlɔɲ mə bə bí mɔ'ɔ lɛè m̀m̀m̀oontə mə bo tswe nì mu, ajàn ma ya a ghírè bo fánè mánjī àbiiintii wa aà.

Tá ibòɲ Nwī tswe a mbo bù.

Anwà'ànè Paul yî àyòntè a mbo TIMOTI

NJI'INNŪ ANWÀ'ANƏ YŪ

A anwà'ànè yû aa a le ηηwà'ànə Paul mbo Timoti a noò yîi mə à le ntswe a atsan a Roma aà (1.8,16; 2.9) n̄zi ni mə kaa yu aa wa'a wa atsan fɛ'è, ηki nzi ni mə noò yîi mə bi ka zwitə yi ghu aa à kù'ù m̄ə (4.6). A tigè ηηwa'anə nswon̄ ni a mbo Timoti m̄u yi (2.1-2) innū ntii yi, tsó mə ηǔ d̄i'i n̄iwô ni a mbo m̄u yî aà. Nswon̄ə ghu mbo mə bə bitsim̄ bi ma'atə yi (1.15; 4.10,14,15). Ka mə yu yə ηgi'i nlon̄ ntoo yî n̄siginè ya aa (2.9) yu zi yu wa yîi yu n̄η n̄t̄i yi ghu nu aà, à ka yî tso'c̄ ifà'â yi (1.12,; 4.17 2.11-13; 4.6-8).

Ma mùu ajàn̄ Paul ηwa'anə n̄di'itè n̄ Timoti nswon̄ ni mə bə bitsim̄ b̄ii mə bi swon̄ə n̄ n̄tooo yî n̄siginè ya, ηghirə n̄ ànnū yîi mə a tsinè aa bi ka ki tso'c̄ akòrê yaa. Nswon̄ mə tâ à ka n̄tan̄t̄ii mum àfa'a yu (2.3; 4.5), n̄di'i n̄ ànnū ya yîi mə à le yəgə a mbo yu aa a mbo bə b̄i m̄o'c̄ (2.2), ηka n̄tsyēsə nii nlon̄ ηgǎn̄d̄i'inū mbwe'esè (4.3) bo bə b̄ii bi ka yî ki tigə tuu n̄ Nw̄i (3.1-9). La tâ Timoti a yə mə yu ni ηgànàfà'â yîi mə à kù'ùnə, bi beentè, a nan̄sə n̄tswa ni n̄ighàà ni Nw̄i nya mə ni yweensə b̄ə aa, n̄si'i yi n̄laa n̄ àkòrè n̄iz̄i yi bo bi bə (2.15,22), n̄nan̄sə n̄lii a ajàn̄ m̄ə n̄tswènt̄ii yî Paul ì bə aa, ηka ηηe'esə (3.9-11,14-17).

Bi yatê anwà'ànè yû aa laa:

1. Nji'innū anwà'ànè yuà 1.1-2.
2. Ajàn̄ mə Paul gha'asə Nw̄i, ηkii mfa'a n̄ àdi'itè aa 1.3—2.13
3. Àdi'itè bo bi àwà'asè 2.14-4.5
4. Paul a ghaa annū n̄lon̄ ηgaà yî 4.6-18
5. Innū j̄ii mə Paul à le nswon̄ə a n̄lw̄i'isə aà 4.19-22

Atsà'atə Paul a mbo Timoti

¹ Anwà'ànè yû a lo aa a mbo mə Paul, ηgàn̄ntoò Kristo Yesu n̄ ηkòñə Nw̄i yîi mə à le n̄tswon̄ə gha mə mə ka nswon̄ annū a ajàn̄ə mə à le ηkà'â mə yu ka fa n̄tswènt̄ii a mbo bə a mum Kristo Yesu aa, ² ηghεε ni a mbo Timoti m̄u ghà yîi mə mə kòñə aa. Tâ Taà Nw̄i bo bi Kristo Yesu, Mmà'àmbi yî'inè, tâ à fa ib̄on̄ yi n̄ ηko m̄l̄ñ̄nè bo bi m̄b̄oñə a mbo wò.

Ajàn̄ mə Paul à le mfa mbi'ikə a mbo Nw̄i ηki n̄diintə ab̄iint̄ii Timoti aà

³ Mə fa mbi'ikə a mbo Nwĩngòŋ yĩ mə mə fà'à ghu mbo nĩ àlaa ntīi aa, tsi'ĩ tsõ mə b̄itaà le si ŋkii mfa'a aa, a noò yĩ mə mə wa'atə noo a ŋгаа ŋгаа a n̄itugə ni a asinə a m̄úm àtsà'àtə Nwĩ aà. ⁴ Ajàn yĩ mə mə yĩ ŋwa'atə milàà mo aa, mə yə'ətə mə mə yə ghò tá tá n̄tīi gha i luu ni n̄idorə. ⁵ Abiint̄i yĩ annù n̄ĩŋkoŋ ya a zĩ ni atu mə, mbə abiit̄i ya mə a le mfòò n̄tswe a nu maà ghò Lois, mə a ki n̄tswe a n̄ú n̄dè ghò Eunice tsitsòŋə aa, mə zi a laa mə a ki n̄tswe a nu wò.

⁶ Mè tigè m̄bu ŋwa'atə ni a mbo wò mə ò ku'usə mb̄īnsə m̄itəŋnə mi Nwĩ mya mə mi tswe a nu wò n̄yoŋ a ajàn mə mə le nnòŋsə mbò ma a atu wò aà. ⁷ Nlòŋ mə kaa Nwĩ à le ŋki'i aa Azwĩ atsìgìnə mibè a mbo b̄i'inè f̄a, à le mbàŋnə n̄fa aa Azwĩ mida'a ni yĩ akòŋnə, ni yĩ n̄tsw̄a ìb̄īn̄ú. ⁸ Tsuu ki b̄o'c a ŋka n̄swon̄ annù n̄lòŋ Mmà'àmbi yĩ'inè, kè n̄lòŋ ŋgaà yà, ñgàŋàtsaŋ yĩ b̄ê. B̄aŋnə nyə mə ò tswe ni àbwarə a ŋkii nyə ñgi'i n̄lòŋ n̄too yĩ n̄sìgìnə ya ni m̄idà'à mi Nwĩ, ⁹ yu wa yĩ mə à le nyweensə yĩ'inè n̄twoŋə yĩ'inè mə tá àkòrə n̄izi yĩ'inè ghu n̄si tá à tsinə ŋki laa aa, kaa ŋki'i t̄woŋ n̄lòŋ aa b̄ê ìf̄a'â yĩ'inè yĩ tsu bə, m̄baŋnə n̄lòŋ aa bə àtan̄tə yĩ yumbòŋ, bo bi ìbòŋ Nwĩ wa yĩ mə à le mfa a mbo b̄i'inè a mum Kristo Yesu a ŋgu'u ŋgu'u aà. ¹⁰ Ts̄itsòŋ à f̄è'èsə mə ìbòŋə yĩ wa i yentə n̄yoŋ a ajànə mə N̄gàŋnyèènsə yĩ'inè Kristo Yesu à zĩ m̄ê aà, yu wa yĩ mə à bwèsə m̄ê n̄iwo, n̄tigə n̄zi n̄i n̄tswènt̄i, n̄i ànnù ti kwo a m̄úm ŋkà'à, n̄tsya a n̄j̄m n̄too yĩ n̄sìgìnə ya aà. ¹¹ Nwĩ à le n̄tsò'c gha mə mə bə ŋgàŋntoo ŋka n̄swon̄ə ŋkii n̄di'i n̄i n̄too yĩ n̄sìgìnə ma ȳú. ¹² A b̄ê ñji'ĩ ànnù yĩ mə mə yə ŋgi'i f̄aa ajàn laa, lâ kaa mə si atu ñirə n̄lòŋ mə mə zi ñú yĩ mə n̄ĩŋ n̄tīi gha ghu nu aà. Mè ki n̄zi a laa mə à zĩ ajàn yĩ mə mbə yu bə annù ya mə à le n̄niŋ a m̄úm n̄tərin̄əbo mə aa, i ghɛɛ ywe'e wa Njwĩ.

¹³ Ka nyòŋə m̄an̄ji m̄ighàà m̄i tsinè mya mə ò le nyu'u a mbo mə a m̄úm àb̄īnt̄i n̄i àkòŋnə ya yĩ mə a tswe a mum Kristo Yesu aà. ¹⁴ Ka m̄bɛ annù n̄ĩŋkoŋ yĩ s̄igìnə ya yĩ mə Azwi Nwĩ yĩ a tswe a m̄úm nu b̄i'inè aa, a n̄iŋ a m̄úm n̄tərin̄əbo wò aà.

¹⁵ O zi mə bə b̄itsim̄ bii mə bi tswe a mb̄u'u Asia aa, bi mà'àtə m̄ê ghá tsi'ĩ b̄itsim̄ə, Phygelus ni Hermogenes bi k̄i m̄ê m̄ma'atə. ¹⁶ Tá Nwĩngòŋ à ko m̄il̄iŋnə ñgwè'è Onesiphorus n̄lòŋ mə a gha'asə ŋghirə n̄tīi gha i fwetə aà. Kaa à le ŋki'ĩ atu ŋka n̄dirə n̄lòŋ atsaŋ yĩ bi koo gha ghu aà. ¹⁷ Lá nòò yĩ mə à le n̄zi ñku'u a ala'a baRoma aa à le n̄naŋsə n̄lòò gha tsi'ĩ n̄tīi nyə ghá. ¹⁸ Tá Mmà'àmbi à ghirə tá à yĩ nyə ŋkom̄il̄inè Mmà'àmbi wa njwĩ n̄tsò'òtə m̄isa'a.

O ki nnaŋsə nzi mbuu mifà'à mii à le si fà'à a ala'a Ephesus aà.

2

Sogyè Yesu Kristo yì nyù'unè

¹ Wò, mú ghà, tinsè a nî ìbòn wa yï bì'inè tswe ghu a mum Kristo Yesu aà. ² Innù jya tsim mē ò le yu'u mē swonè a nsi b̄iyəfə b̄i ghà'atè aa, n̄iŋ a m̄um ntər̄inēbo bē b̄ii mē ò zi, m̄bii mē mbē b̄i k̄i ñka ndi'i a mbo b̄i m̄o'c aà. ³ Yə mē ò ki ntswe n̄i àbwarə a mbii ñgi'i tsi'i tsɔ̄ ñusogyè Kristo Yesu yì ñsiginè. ⁴ Kaa mbē ñusogyè a wa'ă adigə ifà'à tswé m̄bu ñka n̄iŋə n̄i àbô yi a n̄i ànnu bad̄anè d̄anə, ñlon mē à zi mē àtu annù yï yu tswe ghu aa, à n̄i ñka gh̄irè ànnù ya yï mē ñù yï mē à lògə yi a afà'à a lòò aa. ⁵ A ki mbē ñgin̄ ñgin̄ mē kaa mbē b̄i k̄i' i ñgù'u ñù ñikhè yarè ti ghè mē à m̄ansə ñikhè nya nyon a ñjim̄ n̄on̄sè ⁶ A ki mbē ñù ñligə m̄insòò wa yï mē a fà'à n̄it̄i aa mē mbē a j̄i m̄iji m̄ii mē b̄i foo n̄imù'ù a nsoo aà. ⁷ Ka nan̄sə ñwa'atə atu n̄i innù juà mē mē swonè aà. Nlon mē Mmà'àmbi à ka gh̄irè tá ò nan̄sə nzi innù tsim̄ tá àtu yo laa ghu.

⁸ Ka ñwa'atə Yesu Kristo mē à le nyweenə ni n̄wo aà, m̄bē ñù àtsə David, a aj̄an̄ yï mē mē le si swonè a m̄um̄ n̄too yì ñsiginè yà ya aa, ⁹ n̄too yì ñsiginè ya mē mē yə ñgi'i ghu b̄i koò ghà n̄i m̄ika'a tsi'i tso ñḡan̄af̄anè aà. L̄a kaa b̄i s̄i ñighàà n̄i Nw̄i b̄an̄nè ñkoo. ¹⁰ Tsɔ̄ mē a bē laa, mē kw̄erə ñḡon̄ innù tsim̄ n̄i àt̄an̄ent̄ii nlon ñkwi atu bē b̄ii mē Nw̄i à tso'c aa mē mbē bo yì ñki nyweenə, ñkw̄erə ñigha'à ni n̄ii ni lwi'i ñiŋkonè aà.

¹¹ Ñighàà nulà n̄i təə ñkù'unè a mb̄ii:

Mbē b̄i'inè kwo b̄i'inè ñibo,

bon̄ b̄i'inè àa yì ki tswe b̄it̄i b̄i'inè ñibò.

¹² Mbē b̄i'inè taŋ nt̄ii,

bon̄ b̄i'inè àa yì k̄ii ki bu'utə mbi b̄i'inè ñibò.

Mbē b̄i'inè tuu yi,

bon̄ àa yì k̄ii tuu yi'inè.

¹³ Mbē b̄i'inè tsuu ñkà'á yì'inè b̄i ki lèè a aj̄an̄ mē b̄i'i nē le mbii yi aa,

bəə bon̄ àa gh̄èè n̄i m̄b̄ii i ki lèè ñkà'á yi, ñlon mē kaa mbē a k̄i' i ìb̄ii n̄u yi tuu aà.

Tá à bē ñḡan̄af̄à'à yï b̄i beentə aà

¹⁴ Ka ñwa'atə innù ma j̄u a mbo bo, ñswon̄ a mbo bo a ns̄i Mmà'àmbi mē tá bo ka ñkhə a annù ñka nsw̄un̄nə nlon ñighàà mē kaa à si n̄i ìb̄on̄ yì tsu zi, m̄ban̄nə nta n̄i b̄é ñgi'i a nu bē b̄ii mē b̄i yu'u aà. ¹⁵ Ka ñgaansə mit̄i mo a n̄zi

nì ìbìinû gho a nsi Nwĩ tsi'ĩ tsõ ñù yĩ mæ a beentə, tsi'ĩ tsõ ñgàñàfà'à yĩ kaa à sì nĩ ànnũ ndìrə àtu tswê. Ntswa nì ñìghàà nì annũ ññkəŋ nya a nì mánjĩ yĩ à kù'ùnə aà. ¹⁶ Ka ñkhè mighàà mi ajñtə mii mæ kaa mi sì annũ mbə'ɔ Nwĩ swəŋ aa ñləŋ mæ mbuu mighàà ma jya i bəñnə ñmfurə nĩ bə mæ bì ka ñkhə Nwĩ ñghentə nĩ ghèntə. ¹⁷ Mbuu mighàà ma jya mi bə aa tsi'ĩ tsõ àbwè yĩ mæ a kurə nɔyănũ aà. Bə bii mæ bi kùù mē a nĩ àjàŋə annũ ma yũ àa Hymenaeus bo Philetus, ¹⁸ mæ bô mà'atə mē a mánjĩ ànnũ ññkəŋ wa, ñta nĩ ñgĩ'i a nĩ àbiiintii bəɔ bi Kristo bĩ mə'ɔ a jàŋ mæ bo bəñnə ñtigə nswəŋə nàa mæ ànnũ ajàŋ mæ bĩ'inə àa yĩ yweenə nì ñìwo aa á tsyà mē. ¹⁹ Lá àtsənda Nwĩ yĩ tìi ya a təə, ñtswe nĩ àwen yùlà mæ, “Mmà'àmbi à zi bə bii mæ à nì bi aà.” ñkĩ mbə mæ, “Ñù ñtsim yĩ mæ a twəŋ ikum Mmà'àmbi aa tâ à ma'atə a ñka ñghìrə ìbì.”

²⁰ A nĩ ñda yĩ ñwè, kaa njoo jii bi ññ njoo ghu aa kaa bi sì aa tsi'ĩ nì àtìi gold kə àtìi silver ghìrə. Bi bəñnə ñkəɔ jì mə'ɔ nĩ àtì ñkĩ mbəɔ jì mə'ɔ nì àbòò. Jì mə'ɔ bi fa'à nì ju nĩ àba'atə, jì mə'ɔ kaa bi wa'à nì ju ba'atə. ²¹ Mbə ñù tsù a si'i nù yĩ i laa a nĩ ñnnù ti aba'atə bəŋ à ka tìgə bə ayoo yĩ mæ mbə bi ká ñfa'a nì yu nĩ àba'atə, tâ bì yarə ñlèè mæ mbə ñbòŋ nda wa a fà'à nì yu, ñtantə tâ à tswe a mfa'á ìfà'à yĩ sigìnə.

²² Tà bu bì bə bii mæ bi twəŋ ikum Mmà'àmbi a nĩ ñtìi yĩ i laa, tâ bú bo ka ñkhə ñnnù jii mæ nɔyănũ bəɔŋgwa'a i yə'ətə aà, ñtɛ'ɛ atú yuu bə nĩ ñnnù jii i tsinə aà, nĩ àbiiintii, nĩ àkòŋnə bô ñbəɔnə. ²³ Tsùù nĩ ànnũ tsu tswe nì ajñtə aswùŋnə ti mĩtsyè ñləŋ mæ ò zi mæ a zĩ aa nì àyòŋə aà. ²⁴ Kaa mbə ñgàñàfà'à Mmà'àmbi a wa'à ñù àyəŋ bə. A bəñnə ntswe aa nì ñka ñghìrə ñnnù jì sigìnə a mbo ñù ñtsim, ñbə ñdì'innù yĩ ñsigìnə, ñtswa nĩ ñtìi yì, ²⁵ ñtsisə nĩ bə bii mæ bi lìgìtə nĩ ànnũ yì aa nĩ àbəɔnə. Nòò tsù Nwĩ à ka yĩ ghìrə tâ bo bəñkə waa mbu nzi ñzi annũ ññkəŋə. ²⁶ Maa ajàŋ tâ bo tìgə ñkhə ñkìrə Devil, yĩ mæ a ti bə aa lə à tɛ'ɛ ñko waa mæ tâ bo ka ñghìrə annũ yĩ mæ à kòŋə aà.

3

Ñjwi jì ñlwĩ'ĩ ñjìm

¹ A bəŋ mæ tâ ò zi mæ nòò ñlwĩ'ĩ ñbì à ka yĩ kì kù'u aa, tâ à bə ñgù'ú ñbì yĩ mæ ì dìrə si'i.

² Bə ka yĩ tìgə kòŋə aa bə ñìbìi mi nù myaa, i kòŋə nĩ ñkabə, i tərə nĩ àdàŋə dàŋə, i ñee nĩ nù, i bəgìtə nĩ bə, i tìi nĩ atu a mbo bítàà byaa bo bìmaà byaa, kaa wa'à nì miyà fà,

ka wa'à nì innù jii mē Nwī à lòò aa ghìrè; ³ kaa wa'à ni bē lēntè tsó bē a ñkòñê waa. Kaa wa'à bii nì mǎñsê isa'à bo bì bē bì mǎ'ò, nta nì ñgì'i a ikum bē, mbə ñgǎñjî mǎbî, ñtsə'ə, mbaa nì innù jî siginè, ⁴ mfee nì itú bē, mbu'unə ñghirə nì innù, mfo'o ni kintərè, ñkòñə nì innù jii nɔyǎ nú jyaa i yə'ətə aa ntsyà Nwī, ⁵ ñkírə tsó bo bii ànnù Nwī la mbǎñnè ntuu nì àdà'à ya mə a tswe ghu aà. Ka ñkhə ñàn bē ma jyà.

⁶ ñjàñ bē ma jyà ji mǎ'ò i bǎñkè ñkuu ni a ndùgə bē, ntswa ni bǎngyè bii bi bərə aa nswùñè ñyonɔtə ni bu a mbèe bo, tsi'í bǎngyè bii mə mbuu ibi ibəñ ibəñ i luu a nu bo, bo yə'ətə ni ibi tsi'í ibəñ ibəñ aà. ⁷ Bǎngyè ma bù bi yəgè nì innù tsim jii mə bi dǐ'i a mbo bo aa, la kaa wa'à bǎñnè ñzi nì ànnù Nwī yii mə à ni annù ññkòñ aa. ⁸ Tsó àjàñ mə Jannes bo Jambres le ntuu annù Moses aa, àà àjàñ yii mə ñjàñ bē ma bú kii ntuu nì ànnù ññkòñ ya, nloñ mə bo ni bē bii mə àtú ya a bürè mē, àbǐintii yaa a ká mbə yí mbwe'esè aà. ⁹ Lá kaa bo ka wa'à ghèè nì mbǐi nì ànnù ma yú tá àgha'a a sa'atə, nloñ mə àjǎntə yaa ya a ka fè'ε bē bǐtsim yə a ajàn mə bi le ñki yə a yí bē bú bi baa aà.

Idi'itè ji nlwǐ'i ñjìm

¹⁰ Lá wò Timoti, ò nǎñsə mē ñyəgə innù jyà jii mē kì si dǐ'i aa, àkòrè nitəè ya, ñji'í ñtswèntii yà, àbǐintii ya, àtǎñtǐi ya, àkòñnè ya, ajàñ mə mē le si tswa ntii gha a ni nòò ñgì'i aa, ¹¹ àjàñ mə bi le si tso'ò nì àkòrə ya aa, ñgì'i já i tsim, ànnù yii mə a le mfè'è a nu mə a ala'a Antioch aa, a ala'a Iconium, bo bi a ala'a Lystra, àjàñə mə mē le mbii mbuu bímǎñjî bii mə bi le si tso'ò akòrə ya ghu aà; lá Mmà'àmbi à le fi'isə gha a nì innù ma jù tsi'í tsimè. ¹² A nì ànnù ññkòñ mə bē bǐtsim bii mə bi lòò a ñka bo'ò Nwī a múm ñtswèntii yàà bo bì Kristo Yesu aa, bi tswe nì ñka ntsò'ò akòrə yaa; ¹³ tá ñgǎñghirə innù jii bi, bo bì ñgǎñmbwe'esè, tá ibi waa i ka gheε tsi'í nì mbǐi tá bo bwe'esə nì bē bì mǎ'ò ñkii mbwe'esə ni mǐbǐi mi nú myaa. ¹⁴ Lá a ni yòò ñgaa, ghèè nì mbǐi a nì innù jyà mə ò le nyəgə ñki nǎñsə mbii aà, ñzi nì bē bii mə ò le nyəgə a mbo bo aa, ¹⁵ bo bì àjàñ yii mə, ñloginə a múñkhə, ò le nzi ñghàà ni Nwī nya nii bi ñwa'anə a múm àñwà'anə Nwī yí làà aà, nii mə ni dǐ'itə nì gho, tá ò tseyə a ajàñ yii mə mbə ò yweenè ñtsya a ñjímə àbǐintii a nu Kristo Yesu aà. ¹⁶ ñghàà ni Nwī ni tsim ni lo aa a mbo Nwī, a fə'ə nì Azwí yi, bi logè ñdǐ'i nì ànnù ññkòñ ghu a mbo bē, nsa'a ni bē ñloñ innù jii kaa i sǐ ku'unè, ñtsisə nì ñfansənnù, ñki mmirisə nì bē a ñka ñghirə innù jii i tsinə aa, ¹⁷ mə tá ñù yii mə a fà'a a mbo Nwī aa, tá à zi innù mǎñsə, ñki ntswe nì ñjòò tsim jii mə mbə a ká ñghirə innù tsim jii i bəñ aà.

4

Paul à swòṅə a mbo Timoti mə à ka mfa'a ifà'á yi ní òtìtì yi tsimè

¹ Timoti, mə swòṅə a mbo wò ñkwantə ni a nsi mi'i Nwĩ ni Kristo Yesu yĩ mə à ka yĩ sa'a bē bītì bo bì bīku bi bē, ní àjàṅ yĩ mə à le mfè'è fàa mbi bo bì ànnù nifō yi aa, mə ² tá ò ka nswon ntoo ya ṅka ntswa'atə, a noò yĩ mə à kù'unə, bo a noò yĩ kaa à sì ku'unə, ṅka ṅghirə tá bē yə mbii, ṅghaantə ní waa, ṅkii ndi'itə ní waa, ñtsuu lǒ ki bōrikə a ntswá ñtìi àjàṅ mə o dì'ì ní ñtoo yá. ³ Wa nòò a zĩ mə kaa bē ka wa'à bù ṅka ṅkwērə innù yĩ siginè ya mə bí'inè dì'ì aa, lá ìtòṅnè jyaa i ka bàṅnə ki tsugitə tá bo ka ṅkōṅə ṅghòtə bìdì'ì binnù bii mə baa ki swonə bē ànnù yĩ bo kòṅə àà; ⁴ i bàṅnə mmà'atə a ṅka nyu'utə annù ñṅkon i bàṅnə i ghɛ kuu a múm ñjyalà'à. ⁵ Lá ṅghɛ ní wò, tswe ní àlaa atu a ṅḡòṅ bìnòò bi tsim, m̄bii ní ṅgì'ì, mfa'a ní ifà'à evangelio wa, ta tá àtu afà'á yo tá à luu.

⁶ Nlon mə a ṅghèe a ní mē, nòò à kù'ù mē mə bì fa gha mmà'à Nwĩ ghu, nòò ñlò ghà fàa atu nsye à zĩ mē. ⁷ Wa mē tò mē fikòrè fi siginè fyá, mē màn̄sè mē nikhè nyá, mē lèè àb̄iintii yá. ⁸ Tsìtsòṅ, wa bì t̄ant̄ə mə atsə'ətu nifō bē bii ànnù yaa a tsinə aa, yĩ mə Mmà'àmbi, yu wa yĩ mə a tso'otə misa'a a ní m̄an̄jì yĩ à tsinə aa, à ka yĩ tso'ò ifà'á gha ghu wa Njwĩ. Kaa wa'á aa tsi'ì i gha mē mē bē, à ka yĩ kii tso'ò yì bē bii mə bì kòṅə, ṅkii mbe ní noò wa yĩ à ka yĩ fè'è zĩ ghu àà.

Ñìghàà ñii mə Paul à le nan̄sə mfa tsi'ì a mbo Timoti

⁹ Gaansə m̄it̄i mo ṅwàn̄sə n̄zì nyə ghá ¹⁰ ñlon mə Demas yĩ mə à t̄igə ṅkòṅ bē yulà m̄bi aa, à mè'è mē gha ṅghèè yi a ala'a Thessalonika; Crescens à ghèè mə a Galatia, Titus a ghèè a ala'a Dalmatia. ¹¹ A t̄igə ntswe tsi'ì bí'i Lukas. O ti zĩ ò lógè a Mark bú yu zĩ, ñlon mə à zĩ àjàṅ mə mbə yu nan̄sə m̄fa'a mbo mē. ¹² Wa mē tòò Tychicus a ala'a Ephesus. ¹³ O ti zĩ, ò lógè akutə ya mə mē le mmà'atə a mbo Carpus a ala'a Troas, bo bì ṅṅwà'ànè jyá; ñtsuu ṅṅwà'ànè jya mə bì ṅwa'anə ní ṅḡù aa lǒ lí'inè. ¹⁴ Alexander ṅù ñtwĩ àlàà wa à k̄i nan̄sə n̄l̄ənsə ghá, wá Mmà'àmbi à ka yĩ tu yi ní m̄ìgh̄ir̄inè mi innù mi. ¹⁵ K̄i ṅka ntsyèsè bu yu, ñlon mə a burə nto ntoò yi'inè yu tsi'ì ní m̄it̄i.

¹⁶ Àjàṅ yĩ mə mē k̄i kò'ò a ṅḡò'ò kòrè ṅghaa ghu a ṅгаа yì ñtsyàmb̄ii aa, kaa ṅù tsù à k̄i wa'à gha d̄iint̄ə; bē b̄itsim k̄i mè'e a ghá. Tá Nwĩ à tsuu ma yaa annù tsò ànnù yì bí yaa yì m̄o'ò i lógè. ¹⁷ Lá Mmà'àmbi à k̄i t̄ə b̄i'iyu, m̄fa mida'a

a mbo m̀è m̀ə m̀è naŋsə nswon ntoo ya ghu ì luu, m̀ə mbə b̀ìt̀ìzì Nwí bitsìm b̀ì yu'ù. Maa ajàŋ à k̀ì fi'isə a gha a ntsũ nnààŋgwyè. ¹⁸ Mm̀à'̀ambi àa fi'isə gha a nî ñgòŋ ìb̀ì tsìm, ì yweensə gha m̀ə tâ m̀è kuu a múm ànnù nif̀ò yì yì aburə. Tâ ñìghà'̀à n̄ wè tswe ghu mbo, ñlwĩ'̀ì n̄ŋkonè. Amen.

Atsà'̀atə ñlwĩ'̀isə

¹⁹ Tsà'̀atə Prisca bo Aquila, bo b̀ì ñgwè'̀è Onesiphorus. ²⁰ Erastus à k̀ì bu ntswe yì fu a ala'a Korinto; m̀è le mm̀à'̀atə Trophimus a Miletus n̄ ñìghòò. ²¹ Naŋsə ñgaansə mit̄̄ mo n̄zì mbon̄ tâ nòò m̀fə'̀ə à ku'u. Wa Eubulus a tsà'̀atə nòô. Pudens n̄ Linus, n̄ Claudia bo b̀ì bìl̄m b̄'̀inè bitsìm k̄i ntsa'̀atə nòô. ²² Tâ Mm̀à'̀ambi a tswe bo b̀ì àzwĩ yo, tâ ìb̀on̄ Nwí ì tswe bu yu.

Anwà'ànè Paul a mbo TITUS

NJI'INNŪ ANWÀ'ANƏ YŪ

A anwà'ànè yŭ aa a le ηηwà'ànə Paul a mbo Titus, mŭηgwà'à yŭi mə à le si kwetə nŭi nŭi ifà'a nswonjə ntoo yŭi nŭisiginè wà. Titus à le mbə ηù baGrikia mə Pual à le ηghirè a bŭi Kristo, a logè yi tsö mu yŭi (1.4) bo yu tigè ηkarə mfa'a (Gal. 2.3). Paul à le mà'atə Titus a kŭηki Crete mə tâ à ka nlentə ηghotə jŭi mə i le ntswe ghu aà.

Innù jŭi ghà'atè i le tswe a nŭi ηghotə jŭi i le ntswe a Crete aa mə Paul à le nlòc mə tâ Titus à ghirə. A le tswe nŭi ntsò'òtə bŭitsyàsə, nŭtanjə innŭ ηghotə, ηkŭi ntsisə nŭi bɔc bi Krito ghu. Annŭ ajirə bo bi ibuurə innù jŭi ghà'atè i le ntswe a Crete. Paul a tigə nanjə swonj mə tâ à lentə tsi'ŭi bə bŭi mə àkòrè nŭizŭi yaa a ku'unə aa nlèè ni bŭitsyàsə bi ηghotə. Nzi a ajàn mə yu tswa bə bŭitsim, bŭilŭi bo bi bŭonkhə. Yu tsö figə (2.7), à le ntswe nŭi ηka mbe nŭi à yŭi akòrè nitəə, nŭdi'i nŭi ànnù Nwŭi tsi'ŭi siginè, ηwa'asə nŭi ηgǎηndi'innŭ mbwe'esə bo bi ηgǎηtŭitu, bə bŭi mə bi swŭjñnè ni innù jŭi i yàtə bə aà.

Ka mə bə le si bù'ù nŭi innù a Crete aa, a wa'atə ni a mbo Titus mə ibòη Nwŭi nŭi ηko mŭlŭinè yŭi leè ηghirə a yweensə waa bŭi bi leè ηki mbə tsö bə ma bú aa, nŭtsya a nŭjŭm Yesu Kristo nŭsi'i waa nŭi Azwŭi yŭi Làà yŭi mə à le swŭi'ŭi a nu bo aà (3.3-8). Ma mùu ajàn tâ Titus aa ηgaansə mitŭi mi a swonj ntoo yŭi nŭisiginè ya nlonj mə ibòη Nwŭi i zi aa a nyweensə bə bŭitsimə (2.11).

Bi yatə anwà'ànè yŭi aa laà:

1. Nji'innŭ anwà'ànè yuà 1.1-4
2. Bŭitsyàsə a ηghotə 1.5-16
3. Ajàn yŭi mə a ku'unə mə bə ka ntswe tsö ηgwè'è a ηghotə aà 2.1-15
4. Adi'itə bo bi àwà'àsə 3.1-11
5. Innù jŭi mə Paul à le nswonjə a nlwŭi'isə aà 3.12-15

¹ Anwà'ànè yuà a lo aa a mbo Paul yŭi mə à ni ηgǎηfà'a Nwŭi, ηki mbə ηgǎηtoò Yesu Kristo aà. Yesu à le ntoo gha mə tâ mə ghεε ηka ηkwetə bə bŭi mə Nwŭi à tsò'c nŭi bi aa, mə tâ bo bii yi tâ àbŭiintŭi yaa a ka ηkwe, ηki ηka ηghirə ni mə tâ bo zi annù nŭikonj yŭi mə a tswe a mŭm ànnù Nwŭi aà.

² Mŭηgǎη mi annù nŭikonj mà mŭ mi tswe aa nŭi nŭtswèntŭi yŭi mə i tswe nŭikonj yŭi yŭi mə bŭi'inè be aà. Nwŭiηgòη yŭi mə kaa à si abǎηnənnù tswεε aa, à leè ηka'a nŭtswèntŭi ma

yû a mbo bî'inè m̀bɔŋ tâ m̀bi loginè. ³ Nòò à lèè ŋku'u aa, a ghirè n̄too mà yû i fè'è n̄ n̄si n̄laa. A lè mfa n̄too mà yû a mbo m̀è, n̄swon m̀è m̀è tigè n̄laansè, yu wa ȳi Nw̄iŋgɔŋ ñgànywèensè ȳi'inè aà.

⁴ Mə ŋwà'ànə aŋwà'ànə yuà aa a mbo Titus ȳi m̀ə à ni mù ghà ȳi ànnù n̄iŋkonə a m̀m̄m̄ àb̄iint̄i ȳi m̀ə b̄i'iyu tswe n̄i yù aà.

Tâ Nw̄iŋgɔŋ Tà bo b̄i Kristo Yesu ñgànyweensè ȳi'inè ghirè ibɔŋ a nu wò ŋki n̄iŋ m̀bɔɔnə a nu wò.

Afà'à ȳi m̀ə Titus à lè mfà'à a Crete aà

⁵ M̀è lè mmà'atə gho a ala'a Crete aa m̀ə tâ ò man̄sə n̄tan̄tə ìbùgə innù j̄i m̀ə i lè mburə aa ŋki n̄tsɔ'ɔ b̄iɪi bi ndânw̄i ni m̀ikurə m̀itsim. Wa'atə innù j̄i m̀ə m̀è lè n̄swon m̀ə tâ ò ghirè aà. ⁶ A ku'unə m̀ə tâ n̄d̄indânw̄i à bə ŋû ȳi m̀ə kaa à s̄i n̄i àlò'ò tswè; à tswe n̄i n̄tswe n̄i man̄gyè tsi'ï ȳi m̀fùurè tâ bɔò bi ki mbə b̄e b̄i m̀ə bi n̄iŋ m̀int̄i myaa a nu Kristo, n̄tsuu ki tsə'ə kè ki t̄i n̄i àtú. ⁷ Nlon m̀ə ifà'a Nw̄i i tswe aa a mbo n̄d̄i ndânw̄i aa, a bɔŋ m̀ə bɔŋ à laa n̄tswe t̄i àlò'ò. Tâ n̄d̄i ndânw̄i à tsuu nu ki ŋee, n̄tsuu n̄tɔŋ i ki wàn̄sə l̄wisè, n̄tsuu m̄il'ù ki no baanə, n̄tsuu fikòrè i ki to, n̄tsuu ŋkabə si'ï i ki furə. ⁸ N̄d̄i ndânw̄i à tswe n̄i ŋka ŋkwerə biḡi a nda yu, i k̄i kòŋè n̄i ànnù ȳi m̀ə a ku'unə. A kòŋè n̄iinnù j̄i siginè, i yə ni m̀ə àkòrè ni z̄i yi a ku'unə. Tâ innù j̄i i laa a n̄si mi'ï Nw̄i, ŋki ŋka n̄sa'a n̄i ìb̄i n̄u ȳi. ⁹ A tswe n̄i n̄an̄sə n̄tswà n̄too ȳi n̄siginè ya m̀ə i kù'unə mbii aa, n̄tswa tâ i t̄insè, mbə tsi'ï wa ajàn m̀ə bi lè nd̄i'ï ghu mbo aà. Ma mùu ajàn bɔŋ à ka z̄i nd̄i'ï ànnù Nw̄i ȳi m̀ə a bɔŋ a mbo b̄e ta k̄i ki kweentə ni a mbo b̄e b̄i m̀ə bi l̄ḡitè aa, i wa'asè n̄i waa ghu.

¹⁰ Bè b̄i ghà'atè b̄i nan̄sə tswe ghu, i bu ki swon aa bə baYuda b̄i bi b̄i kr̄isto n̄t̄i ni m̀ə b̄i ka ŋjetə b̄e aa, b̄i m̀ə bi Ligə tsi'ï ligə m̀ə mbə bi wa'à tsisè aa, m̀bwe'esè n̄i b̄e b̄i m̀ɔ'ɔ, ñghaa ni m̀ighàa mi d̄an̄è d̄an̄è. ¹¹ A ku'unə m̀ə tâ b̄i tsu'unə waa, nlon m̀ə bo n̄iŋə n̄i àbùurè a m̀m̄m̄ ñgwè'è j̄i ghà'atè, nd̄i'ï n̄i innù j̄i m̀ə kaa bo s̄i n̄i ŋka nd̄i'ï tswè, ñghirè mà mùu ajàn n̄lon aa m̀ə bi furitə ŋkabə nyòŋè. ¹² N̄u àla'à wàa ȳi m̀ò'ɔ ȳi m̀ə à ni ŋgàn̄toò nw̄i waa, à lè n̄swonə m̀ə, "BaCreta b̄itsim à n̄i ñgàn̄swonəb̄an̄n̄n̄n̄, m̀bə nnaà m̄itsə'ə j̄i m̀int̄i myaa mi fii aa, bo j̄i tsi'ï j̄i kaa wa'à fà'à." ¹³ Ma yuù ànnù m̀ə à swon nlon ŋgaà yàa aa, à ni tsi'ï ànnù n̄ikon̄è. A n̄i n̄ji'ï ànnù ȳi m̀ə ò tswe n̄i ŋwenè waa tsi'ï mb̄è ànnù t̄a t̄a bo tswe n̄i àb̄iint̄i ȳi m̀ə a ku'unə aà; ¹⁴ t̄a wa'à ka n̄n̄iŋə m̀int̄i myaa n̄i ñjyàlà'a j̄i m̀ə baYuda sa'a aa, kè ni nd̄i'ï bi b̄e b̄i m̀ə bi tuu n̄i ànnù n̄iŋkon̄è aà.

¹⁵ Innũ tsim i laa ñkù'unè a mbo bè bii mæ ìnnũ jyaa i ki nlaa; lâ a mbo bè bii mæ ìnnũ jyaa i sî laa, kaa bo wa'à ñtîi waa a nu Kristo ki nnîj aa, kaa ànnũ yî tsu a sî a mbo bo laa ñlonj mæ ibi tà mæ ñgi'i nî mîntîi myaa bo mòmòontè jyaa. ¹⁶ Bo swonj ni mæ bo zi Nwî, la mîghîrînè mi ìnnũ myaa mi bâjnè ñtuu ni mæ kaa bô sî Nwî zî. Bo fumsæ nî ázwî bê, ñtîi nî átu a mbo Nwî, kaa wa'à kù'unè mæ mbæ bo ghîrè ànnũ yî sigînè yî tsu.

2

Annũ Nwî yi annũ ñîkonj

¹ Lâ a ñghêe ni wò, ka ndî'i naa annũ Nwî yîi mæ a ku'unè nyonj a ndî'i aâ. ² Nî ka ndî'itè bilîi bii mæ bi tswe a titîi bù aa tâ bo tsuu mîlù'ù i ki no i baanè, ñghîrè ni mæ tâ bè ka bo'otè nî waa, ñka ntsyesè nî waa, ñki ñkaa ntswa nî ìbîinũ waa; tâ àbîintîi yaa nî àkòjnè yaa bo bì à àtàñtîi yaa tâ àtînsè. ³ Nî ki ntswe nî ñdî'itè bilîi bi bângyè buu mæ tâ àkòrè ni zî yaa tâ bæ tsi'î tsó yî bângyè bii mæ ìnnũ jyaa i tsinè bo kîi mba'atè ñwaa aâ. Tâ bo tsuu bê a ñjîm i ki ghâà, i tsuu ìbù'ù a mbo mîlù'ù i kîi bæ. Tâ bo ka ndî'i nî ànnũ yîi mæ a ku'unè aâ. ⁴ Bo bæ ki dî'i nî ànnũ yîi mæ a ku'unè aa bonj bo aa ki mîrîsè ni bângyè bii mæ bo burè ka ki kuu ni a mûm ñyò'ò kùu aa mæ tâ bi ka konj bilò byaa ni boò byaa, ⁵ ñka ntsyesè nî waa, kaa wa'à tsùurè, ñghîrè nî ìnnũ jîi mæ mângyè ñyò'ò à tswe ni ñka ñghîrè a nda aâ, ñghîrè nî ìnnũ jî sigînè, ñyu'unè ni bilò byaa, tá tá bè tsuu afîrè ñghâà ni Nwî lô ki fa.

⁶ A ñgîj ñgîj, ni ki ntswe nî ñka ndî'îiè nî boò ñgwa'a buu mæ tâ bì ka nîsyèsè nî waa. ⁷ A ni ìnnũ tsim, ò tswe ni mbæ àlènsè yî sigînè a ni mîghîrînè mi ìnnũ mô. Ñka nanjè ndî'i nî ànnũ Nwî yîi mæ a ku'unè aa a ajàn mæ mbæ bè bo'otè aâ. ⁸ Ta ñghâà ñîi mæ ni fè'è a tsú wò aa tâ ni bæ nî sigînè, ñîi mæ mbæ ñu wa'à ñkà ñligitè, tá tá ñtu ñgànkbââ jî'inè i dirè ajàn yîi mæ kaa mbæ bi wa'à nî ànnũ yî bi a nswonj a ñgaa bî'inè tswê.

⁹ A ku'unè mæ tâ ìbù'ù i ka nyu'unè bîtaà byaa, ñka mfa'a ni a mbo bo ni mânjî yîi mæ bo ka ki doritè ni ìnnũ tsim aâ. Tâ bo tsuu mîghâà a mbo ki kwi'itè, i tsa'a ni waa. ¹⁰ Ntsuu nî waa kîi yèrè. Tâ bo ka mbañnè ndî'i ni mæ bo nî ìbù'ù jî sigînè, ñghîrè nî ìnnũ tsim nî ñtîi waa tsim, ma mùu ajàn, ñghîrè ni mæ tâ bè yè mæ ànnũ Nwî Ñgànnyweensè yî'inè, ya mæ bî'inè dî'i aa a nanjè mbòjnè.

¹¹ Nlonj mæ Nwî à fî'isè mê ìbòñ yi fâa mbi aa mæ yu yweensè bê bì tsim ghu. ¹² Ìbòñ ma ghû i mirîsè nî yî'inè

mə tâ bǐ'inè ka ntuu innù jǐi kaa sǐ jǐ Nwǐ bə aa, bo bǐ innù jǐ bǐ jǐi mə mbi yè'ətə aa, ŋka ntsyesə mə tâ àkòrè nizǐ yǐ'inè a mǔm mbi yù tâ à tsinə, mbə yǐ Nwǐ. ¹³ Mbə nǐ mbəonə ya yǐi mə bǐ'inə yu'utə, a ajàn yǐi mə Nwǐ yǐ'inè yǐ ñwè nǐ Nğànyeensə yǐ'inè Yesu Kristo à ka yǐ zǐ a mum nǐgha'à nǐ aà. ¹⁴ Kristo à lə mfa ǐbǐnù yǐ a atu bǐ'inè mə yu tsu'u atù yǐ'inè a mum ŋgǔŋ innù jǐ bǐ tsǐm, ta ghǐrè tâ bǐ'inè laa ŋku'unə nǐ bə bǐ, bǐi mə bǐ yè'ətə a ŋka ŋghǐrè innù jǐ sigǐnè.

¹⁵ Ka ndǐ'ǐ nǐ innù majú a mbo bə ŋka ndǐ'itə ŋkǐi ŋwenə nǐ waa nǐ àdà'a tsǐm yǐi mə Kristo à fa a mbo wò aa. Tsuu bǐi tâ ñù nǐbò yǐ tsù tâ à ka ntsa'a nòò.

3

Akòrə nizǐ bə bǐ Kristo

¹ Wa'atə a mbo bo bǐisǐm mə tâ bo ka nyu'unə bisa'a bǐ ala'a bo bǐ bità bǐ ala'à. Bəe bo ka nyu'unə nǐ waa bǐ ká ñdoritə a ŋka ŋghǐrè innù jǐi mə ǐ ku'unə aa bǐnòò bǐtsǐm. ² Tà bǐ tsuu innù jǐ bǐ a ŋgaa ñù tsù ǐ kǐ swonə. Ŋka ŋkhə nǐ àyòŋə, mbanə ŋka mbəonə, ŋkǐi nsanə a mbo bə bǐtsǐm. ³ Nlon mə tsi'ǐ bǐ'inè, à lə mbə a mbǐi aa, bǐ'inè bə ǐjǐŋtə bə, ñtǐi nǐ atù, mfanə mǎnjǐ, mbə ǐbù'ù a mbò mbuu innù jǐ ghà'atə jǐi mə ñjǎnù yǐ'inè ǐ yè'ətə ŋkǐi ŋkəŋə aà. Bǐ'inè lə tswe nǐ àbǐ'intǐi, bo bǐ àghè'ənə; bə baa nǐ yǐ'inè, bǐ'inè kǐ mbaa nǐ waa. ⁴ La nòò wa mə ǐbǔŋ bo bǐ àkòŋnə Nwǐŋgòŋ Nğànywèensə yǐ'inè ǐ ləè mfe'ə aa, ⁵ à lə nyweensə yǐ'inè. Kaa à lə ŋwa'à yǐ'inè yweensə aa nlon innù jǐ tsǐnə jǐ tsu jǐi mə bǐ'inè lə ghǐrè aa bə. A lə nyweensə yǐ'inè ñlon aa bə ŋko mǐlǐŋnə yǐ, ñsi'ǐ yǐ'inè, ŋkwatə njwe yǐ'inè, mfa ntswéntǐi yǐ mǐfi a mbo bǐ'inè ñtsya aa a njǐm Azwǐ yǐ Làà ⁶ yǐi à lə nswǐ'ǐ a nu bǐ'inè a nanşə ŋgha'a ntsya a njǐm Yesu Kristo, Nğànywèensə yǐ'inè aà. ⁷ A lə ŋghǐrə ma mùu jàn aa tǎ tsyǎ a njǐm ǐbǔŋ yǐ ŋghǐrə tâ innù jǐ'inè tsinə ghu nǐ mǐ'i, tâ bǐ'inè tigə bǐjǐbǐndá bǐ ǐ yǐ tigə tswe nǐ ñtwéntǐi yǐi mə ǐ lwǐ'ǐ nǐŋkəŋ, ya yǐi mə bǐ'inè bə aà. ⁸ Nǐghàà ma nú nǐ swonə aa tsi'ǐ ànnù nǐŋkəŋə.

Mə lòò mə tâ nǐ kwee fǐmfaa a nǐ innù ma jù tǎ tâ bə bǐi mə bǐ nǐŋ mǐntǐi myaa a nu Nwǐ aa tâ bǐ fa mǐbǐ mǐ nú myaa a ŋka ŋghǐrè innù jǐ sigǐnè. Innù ma jù ǐ ku'unə ŋkǐ mbəŋ a mbo bə bǐtsǐm. ⁹ Là ka ntsyesə ghò ñtsuu ǐ kǐ kuu a nǐ innù nswǔŋnə jǐi mə mbə wa'à ghuu kwetə bə aà, bo bǐ nǐ annù a ŋka nsəŋ mǐwaa mǐ ŋgwè'è bə, ñtsuu kǐ tonə, ñtsuu kǐi yòŋə ñlon innù nòŋşə, ñlon mə kaa ma yù a nǐ annu danə danə kaa a sǐ ñù tsù kwetə. ¹⁰ Mbə ñù a tswe a

titì bù mē a zǐ nī ñyàtə, nì wa'asə yi a ŋɡaa yī m̀fùùrè kè
 ji baa, a tuu yu'utə, nì tsùù nī ànnù bu bo bǔ tswe. ¹¹ Nì zi
 mē àjàṅè ṅù ma yú à fànè mē, ṅki mbə ṅù yī m̀bî; à nìṅ
 mē isa'a a nu yu yumbəṅè.

Idi'itə Paul ji nlwĩ'injim

¹² Βεε mē too Artemas kǎ Tychicus a mbo wò ò wāṅsə
 ñzi ntsi'i gha a Nicopolis, nlon mē mē kà'a mē mē ka tswe
 ghu a noò m̀fə'è. ¹³ Yə mē mē ò kwètə Zenas yīi mē à nì
 ṅgaṅṅṅtə m̀sa'a aa bo Apollos tâ bo ghεε wa nighaà; ñyə
 mē bo tswe nì ṅjoo tsim jii mē bo lòò aa. ¹⁴ Yə mē bǎ bǐ'inè
 yəgə a ṅka mfa ìb̄inú waa a ṅghìrə ìnnù jī sigìnè tǎ ki
 kwetə bè nī ṅjoo jii mē bo lòò aa, a ka kù'unè mē tâ bo tsuu
 noò wàà ki bwesə a dāṅè dāṅè.

¹⁵ Bè bitsim bii mē bi tswe bǐ'ibo aa, bi too àtsà'atè a mbo
 wò. Tsà'atè bè bii bi kòṅè yi'i aa nlon mē bǐ'ì ki mbii Kristo
 aà. Tâ ìbòṅ Nwĩ ì lwi'i a mbo bù bitsimè.

Aṅwà'ànè Paul a mbo FILEMON Aṅwà'ànè yï Paul a le ntoo a mbo Filemon aà

NJI'INNŪ AṅWÀ'ANƏ YŪ

A aṅwà'ànè yū aa a le ḡwà'ànə Paul a mbo Filemon, yï mə à le mbə Krisən yï ñtìnsè, ḡghòtə i boòntə ghu nda aà. ḡghotə ya ghu nda, Affia ni Arkipus, bo le ḡki ntswe nî ñtwonḡ àṅwà'ànè ma yū. Paul à le ḡwà'ànə àṅwà'ànè ma yū aa a atsaṅə. Bi twonḡ Filemon, a bò'ò ni BaKolosi, BaEfeso, ni BaFilipi aa nî “ḡwà'ànə Atsaṅə” ñlonḡ mə Paul à le ḡwà'ànə aa wa noð mə à le ntswe a atsaṅ aà.

Onesimus, àbù'u Filemon, à le mfè'è ḡkhə ḡghèè yi a Roma, ñtsi'i Paul ghu a atsaṅ, a swòḡ ñtoò yï ñsigìnə ya ghu mbo, a bəḡkə ntii yi mbii Kristo, ñtigə ntswe bo Paul, ḡkwetə nii. Nòḡsə baRoma à le ndi'i mə mbə Filemon à le tse zwitə abù'ú yi Onesimus ñlonḡ mə à le mfè'è ḡkhə, ḡki nyərə ḡkabə yi aà (18). Paul à le ntigə nlɔɔ a mbù mbìnsə Onesimus fu a mbo taà yï, Filemon, ñtigə ḡwà'anə àṅwà'ànè yū ghu mbo, ñlètə nii mə tâ à kwərə nî ñtì yi tsim tsò ñdîm yï, tsìtsòḡ mə à tìgə mu Kristo aà.

Aṅwà'ànè ma yū a dî'i ntii Paul tsò ḡgàṅàfà'â Mmà'àmbi atsaṅə, ḡkii ndi'i nî àdà'a ntoo yï ñsigìnə a ḡkwensə ḡú. Onesimus à le mbəḡkə ntigə ḡú yï mfii, ntigə mfa'a sigìnə (11).

Bi yatə àṅwà'ànè yū aa laà:

1. Nji'innū aṅwà'ànè yuà 1-3
2. Ajàḡ mə Paul à le mbeentə Filimon aà 4-7
3. Ajàḡ mə Paul à le si tsà'àsə Filemon ñlonḡ Onesimus aà 8-22
4. Innū jii mə Paul à le nswonḡ a nlwĩ'isə aà 23-25

Atsà'àtə

¹ Aṅwà'ànè yū a lo aa a mbo mē Paul, ḡgàṅàtsāḡ Kristo Yesu bo bì a mbo Timoti, ñdîm yï'inè, ḡghèè ni a mbo Filemon, ñsùkà'â yï'inè yï ñsigìnə, ḡú àkòrə yï'inè a adigə afà'â, ² bo bì a mbo Affia, ñjààntə yï'inè, ni a mbo Arkipus, ḡú àkòrə yï'inè fàa mum fikòrə, bo bì a mbo ḡghòtə ya mə i boòntə a nda wò aà.

³ Tà ìbòḡ Nwĩ ni m̀bɔɔnə yïi mə i lò a mbo Nwĩḡḡḡ Taà yï'inè ni a mbo Mmà'àmbi Yesu Kristo aa tâ tswe a mbo bù.

Ajàn mə Paul a tsà'atè Nwí ñwa'atè nî Filemon ghu aà

⁴ Mə fa mbi'ikə a mbo Nwĩngòŋ a ɲgòŋ bìnòò bi tsim a ajàn yĩ mə mə tsà'atè nî Nwí ñwa'atè nî ghuu ghu aa, ⁵ ñlòŋ mə mə yu'u akòŋnè bo bi àbĩntii yĩ ò tswè nì yu a nu Mmà'àmbi Yesu bo bi bè bi Nwí bi tsimè. ⁶ Mə kii ntsa'atè Nwí mə ajàn yĩ mə o swòŋ annù ñlòŋ àbĩntii yo a mbo bè aa, tá à ghìrè bè naŋsə nzi innù jĩ sigìnə tsim jii à nì jĩ'inè a mum Kristo aà. ⁷ Wa ntii gha i nòŋ nî mbòonə ŋki nluu nì nìdorə, nyoŋə a n̄jìmə àkòŋnè yo mba ndĩm ghà, ñlòŋ mə m̀ntii mi bē bi Nwí bi tsim mi tsya a n̄jìm wò n̄fwetə.

Paul à bu'ù m̀bo a mbo Filemon ñlòŋ ɲgaa abù'ù yi Onesimus

⁸ Nlòŋ ma yà ànnù mbə mə tse tãŋ ntii tsi'ĩ tsó ndĩm ghò a mum Kristo a nswòŋ a mbo wò mə tá ò ghìrè annù yĩ mə a ku'unə a ɲghìrè aà. ⁹ Lá, ñlòŋ ajàn yĩ mə mə kòŋə gho aa, mə bàŋnè mbu'u aa mbò. Mə ghìrè ma mùu ajàn ka mə à nì mē Paul aa, ɲù yĩ mə a ghàà nì tsusè atú Kristo Yesu, mə à tìgə ŋki mbə ɲgàŋàtsaŋ tsitsòŋ m̀bi'i ɲkwítú yi aà. ¹⁰ Mə bu'u mbo a mbo wò a atu Onesimus, yĩ mə à kì ntigə mú ghà a mum Kristo a ndá àtsaŋə aà. ¹¹ A ɛ mbə n̄i noò yĩ m̀'ɔ aa kaa a wa'à n̄i àfà'à a mbo wò tswé, la tsĩtsòŋ, à naŋsə tswè n̄i ìfà'à a mbo wò ŋki ntswe nì ghu a mbo mə. ¹² Mə tsyàsè nii fu a mbo wò, ñnaŋsə ntsyasə aa ñtii ghá. ¹³ Bòŋ mə laa ndoritə a n̄lèə yu a mbo mə mə mbə a ká m̀fa'a a mbo mə n̄i ɲkwitu gho fàa noò mə mə tswè a ndátsaŋ nloŋ ntoo yĩ ñsigìnè yú aa, ¹⁴ lá mə bàŋnə ɲkòŋtə mə kaa mbə mə k̄i'i annù tsu ghìrè tì betè gho ñlòŋ mə kaa mə si n̄i gho laa gàansə gaansə, a bòŋ mə tá ò ghìrè bə nì kòŋè yò.

¹⁵ Nòò tsù aà ànnù yĩ mə à ɛ mmà'atè gho ɲkhè yi a nì mú àtii noò aa, mə mbə a bú m̀b̄i fu a mbo wò, bú yu tswé ñlwi'i n̄iŋkoŋə. ¹⁶ La tsĩtsòŋ, kaa à s̄i aa tsi'ĩ abù'ù bē, à tsyàtè abù'ù, àa ndĩm gho yĩ mə ò kòŋə yi a mum Kristo. Wa mə naŋsə ɲkòŋə yi, lá mə wà'atə mə ò bàŋnə ɲkòŋə yi ntsyatə ghá, tsó mə à nì ndĩm ghò ɲum̀sòŋ ɲki mbu mbə ndĩm ghò a mum Kristo aà. ¹⁷ Mbə a bə yĩ mə ò lógə a gha tsi'ĩ tsó ɲù yĩ s̄i fà'à abo m̀'ɔ, ò kwèrə yi tsi'ĩ tsó ajànə mbə ò k̄i ɲkwèrə gha aa. ¹⁸ Mbə a bə yĩ mə à ɛ mfãnsə annù tsu a mbo wò, kè ŋki ntswa gho n̄i àyoò tsu, ò niŋə a nsi ikum mə. ¹⁹ Wa mə Paul mə naŋsə ɲwa'anə yulà aa tsi'ĩ n̄i àbò yá, wa mə ka twu. Lá wa'atə sigìnə mə ib̄iñnú gho wòmbòŋ i tswé ñtii a mum Kristo aa nloŋ ɲgaa yà. ²⁰ Tsó mə a bə laa, ndĩm ghà, ghìrè annù yulà a nu mə n̄i ikum

Mmà'àmbí yĩ'inè. Tsi'í tsǒ ndîm ghà a mum Kristo, ghìrê òtìì gha fwetè.

²¹ Mè ñwà'ànè laa nlonj mè mè nàñsə nzi ajañə mə o yu'unə aà. La mè zi mə ò ka ghìrə tsyàtə ajañə mə mè swòñə aà.

²² Kì ñghèè ní m̀bĩ òtanjə ntja'àndá bìg̀hì a mbo mè, òlonj mè mè b̃iì mə Nwĩngòñ à ka yu'u niyè'ê nuu i fa gha fu a mbo bù.

Atsà'atə nlwĩ'isə

²³ Wa Epaphras, yìi b̃'iyu tswe a atsanj mb̃'i ñkwitu Kristo Yesu aa, a tsà'atè ghô, ²⁴ Mark, ni Aristarcus, ni Demas, ni Lukas, ñgãñkòrê jya a mùm àfà'à, kii ntsa'atə ní ghô. ²⁵ Tá ìb̃ñ Mmà'àmbí Yesu Kristo tswe bo bì àzwĩ yuu. Amen.

Aṅwà'ànè a mbo BaHEBER

NJI'INNŪ AṅWÀ'ANƏ YŪ

Kaa bi sè nŭ yïi mə à le ṅṅwà'ànə aṅwà'ànè BaHeber aa zî. Lâ a laa mə ṅgàṅ à le ṅṅwà'ànè aa a mbo bìKrisèn bïi mə bi le mbə baHeber ntswe a idigə idigə aà. A le ṅṅwà'ànè aa a ndi'itê waa yïi mə bi le si yə nî ṅgi'i aà (13.22; 10.3-11.39) mə tâ bo tsuu abiintii yaa lǝ mmà'àtə i tuu Nwĩ (4.11; 6.1-8; 10.23,29,35). A le ṅki lɔɔ a nsa'a abèe annŭ àbiiintii bìKrisèn mə ṅgàṅənnù Nwĩ baYuda le si to ni bìmânji bí ghà'àtə aà. Nlɔɔ nî ṅghirê bə zi mə ntoo yï n̄siginə ma yú à nî ànnù n̄ṅkoṅə.

A nî àkàà yi mbïi ya mə Nwĩ à le ntsyä a n̄j̄m Moses ṅwarə bo bì bə bi aa, à le nswon mə tâ bì ka nlogə nî n̄nàà ṅwa mmà'à nii ghu tă tâ yù ka nli'inə nî ibi waa. Nàà ya yïi mə bi le nzwitə aa, i kwo aa a atu ṅù wa yïi mə à le ṅghirə ibi aa, bi tigə n̄si'itə ibi ṅù wa nlò'òsə. Ṅgāṅmà'a Nwĩ i le si mfà'à n̄i fà'à ma ghú aa a mbo Nwĩ bo bə bi. Ma ghú fà'à bi naṅsə ṅṅwà'ànə mfigitə aa a n̄i aṅwà'ànə Leviticus, a mum Mìkàà yī Nlwèn. Nwĩ a swonə ni mə tâ bə bi bì laa maṅsə tsǝ mə yu ki nlaa maṅsə mbə aà (Lev. 11.44,45; 19.2; 20.7). Aṅwà'ànə baHeber a kwatə n̄i ndi'ì ma yú n̄swonə ni mə Yesu yïi mə, tsitsòn, à ni yu yïi mə à tigə Ṅgāṅmà'a Nwĩ yī'inə yī ṅwè aa, à zī mē n̄yweensə yī'inə, n̄tsya a n̄j̄m abiintii; a ku'unə mə tâ b̄i'inə ki nlaa maṅsə “nlon mə ṅù yïi mə àkòrè nizī yi a s̄i laa m̄aṅsə aa kaa à ka yī wa'ă Mmà'àmbi yê” (12.14).

Ma mùu ajāṅ aṅwà'ànə baHeber a ghaà aa nlon annŭ ṅgha'asə Nwĩ a mbïi n̄bɔṅ tâ Yesu Kristo à zi bo ajāṅ mə a le ntigə ntswe nloginə a noə wa mə Yesu à le nzi n̄i àkàà yī fii ya aà. A n̄i innù tsim, Kristo à tsyatə bə b̄itsim. A ni Mu Nwĩ yïi mə à lwĩ'i n̄ṅkoṅə aà, mə à le nyəgə ayu'unə a n̄j̄m ṅgi'i aà, n̄tsyatə Moses, bo bì ṅgāṅntoo Nwĩ tsim a m̄um Nlwèn Mìkàà, ṅki n̄tsyatə baangel. Nwĩ à le ntsərə mə Kristo à ni Ṅgāṅmà'a Nwĩ yī ṅwè yïi à lwĩ'i n̄ṅkoṅ, n̄tsyatə ṅgāṅmà'a Nwĩ ji Nlwèn Mìkàà. A n̄j̄m Kristo Nwĩ a yweensə ṅù yïi mə à b̄ii Yesu aa ṅgaà mò'ɔ, mfi'isə yi a mum ibi, ni a mum n̄bɔ'ɔ bo bì a ntsū n̄wô. Ifà'à yïi mə ṅgāṅmà'a Nwĩ i le si fà'à aa i le si d̄i'ì aa yïi mə Kristo, tsǝ Ṅgāṅmà'a Nwĩ yī ṅwè, à ka yī kuu ghu aà. A le nzi n̄i àkàà yī fii, yïi mə bi warə n̄i àləə n̄u yi, a tsyatə a yi mbïi ya mə

Moses à le nzĩ ni yu aà. Ntigə ɲkuu a mûm Adìgè yĩ Nlàà Manşə nĩ àlèè yì, òsi'itè ibi bē ghu ɲgaà mò'ô.

Aɲwà'ànè ma yû à ghaà ànnù ajàn mə Kristo à ki mbə ɲùmìsòɲ aa ntsyatə ɲwà'ànè jĩ mɔ'ò (2.9,10, 14-18; 4.15; 5.7-9; 12.3; 13.1). Ka mə Kristo à le mbə Nwĩ, òtswe ni màrè yì ntsim aa (1.3,8) à le ɲki mbə ɲùmìsòɲ òtigə mbə tsɔ'ò bɔɔ bi maà bi tã nanşə zi a ɲkwetê waa (2.14-18).

Ŋgàn ɲnwà'ànə aɲwà'ànè ma yû à swonə ni mə bə bii bi yòntè ni a mbèe Nwĩ a ɲgha'asə yu aa tã bi tswe nĩ àbiiintii, òlon mə “àbiiintii a bə tuu bə bon kaa mbə ɲù tsù a wa'à ghìrè tã Nwĩ à doritè” (11.6). Ka mə bə bii mə bi bii Nwĩ bi yə ɲgĩ'i aa, a logè noò ɲghaa òlonə bē bii mə bi le ònɲ mĩntii myaa a nu Nwĩ aà (11.1-40), òtigə ndi'itè nĩ bə bi Nwĩ mə bi ka nyonə Kristo, òtɛ'ɛ mi'i myaa ghu nu, òtanɲii, òtsuu lɔ kaa (12.1-3) tã yĩ tswe nĩ ɲkà'a ya yii mə Nwĩ à kà'a òlon ɲgaa yàà aà (10.35,36; 6.10).

Bi yatê aɲwà'ànè yû aa laà:

1. Kristo à ni yu yii mə à di'i Nwĩ manşə aà 1.1-3
2. Kristo à tsyatə baangel 1.4—2.18
3. Kristo à tsyatə Moses bo Joshua 3.1—4.13
4. Kristo à tsyatə ɲgǎɲmà'a Nwĩ tsim 4.14—7.28
5. Akàà ya yii Kristo à zi ni yu aa, a tsyatə yì mbii yá 8.1—9.28
6. Àmà'anwĩ Kristo a tsyatə à yì ɲgǎɲmà'a Nwĩ jì mbii 10.1-11
7. Àbiiintii a tsyatə innù tsim 11.1—12.25
8. Àdi'itè bo bi innù nlwĩ'isè 13.1-25

Ajàn mə Nwĩ a ghàà a mbo bi'inè òtsya a jĩm Mú yì aà

¹ A le mbə a mbii Nwĩ a ghaà ni a mbo bità bi bitàà bi'inè a ɲgaa jĩ ghà'atè bo bi ni bimànji bi ghà'atè òtsya aa a nɲim ɲgǎɲtoò jì; ² Lá fàa ɲgù'ù a nlwĩ'isè Nwĩ à ghàà mē a mbo bi'inè òtsyà aa a nɲim Mú yì. A le nnanşə ɲgòɲ ɲjoò tsim faa mbi ntsyà aa a jĩm Mú yì ma ghú yii mə à le ntsò'ò nləè nĩ ɲjĩndá yì mə tã à tswe a atũ ɲjoò jì tsimè.

³ Mú yì ma ghú a di'i ɲigha'a ni Nwĩ a ajàn yii mə a ɲwèènè aa, ɲkii ndi'i aa tsi'i màrè Nwĩ. A ki mbə yu yii mə a lèè mbi yũ ntsim tsi'i ni ɲighàà ni nii mə ni tswe ni midà'à aà. Nòò yii mə à le nzĩ nĩ ànnù nsĩ'i ibi bē bi tsimè aa, à le ntigə ntswe a mbèè ɲikwɛ Nwĩ yii mə à tswe nĩ àdà'a tsim aa nĩ mà'à a ndəɲə.

Adà'à yii mə Mu Nwĩ à tswe ni yu aà

⁴ Nwĩ à ɛ ɲghirə mə tâ àdà'a Mú yĩ tâ à tsyatə yĩ baangəl tsi'i ajàn yĩ ìkùm wa mə à ɛ mfa a mbo Mú yĩ ì ɛ ɲkɔ'ɔnə ntsyatə myaa aà.

⁵ Kaa Nwĩ ɛ ɲwa'a a noò tsù a mbo angel yĩ tsù swon mə, "O ni Mú ghà, sii, mèn ni Taà ghò."

Kaa Nwĩ à ɛ ɲwa'à kì nswonə a mbo angel yĩ tsù mə, "Mè ka bə Taà yĩ ta à ki mbə Mú ghà."

⁶ Nòò yĩ mə Nwĩ à ɛ ntswe nĩ n̄too mú yĩ yĩ n̄tsyàmbĩ ma ghù fàa mbi aa, à ɛ mbù nswon mə, "Baangel bitsim tâ bì ka mmii n̄ii."

⁷ A ɛ mbù nswon nlon baangel bi mə, "Bo bya mə bo fà'a a mbo yu Nwĩ aa, bo bə aa tsi'ĩ tsò fifèrè, ɲki ɲghirə mə ɲgǎɲfà'a ji ma jú tâ ì bə tsi'ĩ tsò ìlwǎ mɔ'ɔ."

⁸ ɲghɛ nĩ m̄bĩ m̄baɲnə nswon a mbo mú yĩ mə, "Oò Nwĩ Tâ ànnù nifɔ yo tâ à lwi'i tsi'ĩ n̄ɲkonè! O sa'a bə bo aa ni m̄anjĩ yĩ mə à tsinə aà.

⁹ O kònə ànnù yĩ mə a tsinə aa, m̄baa annù yĩ mə a s̄i tsinə aà. A ni ɲji'ĩ ànnù yĩ Nwĩɲgòn, tsi'ĩ Nwĩɲgòn ghò, à tsò'ò m̄gho,

ɲɲentə a ndən, mfa nidore a mbo wò ntsyatə ɲgǎɲakòrê jò aà."

¹⁰ A ɛ ɲki nswon mə, "Tsi'ĩ wò, Mmà'àmbi, ò ɛ n̄lògìnə a mbĩ, n̄naɲsə njoò tsim a atu nsyɛ, n̄lɔgə aa tsi'ĩ m̄bò mo n̄naɲsə aburə ghu.

¹¹ Njoo mà jú tsim ì ka yĩ bwe, lâ wò wòmbon ò ka yĩ lwĩ'ĩ n̄ɲkonè; n̄joo mà jú tsi'ĩ tsim ì ka yĩ lwěn sà'akè tsi'ĩ tsò ìtsè'è

¹² O ka yĩ kərə njoo mà jú tsi'ĩ tsò akutè tâ bì kwensə tsi'ĩ tsò àtsè'è. La wòmbon kaa ò si kwensə, ɲki nlwi'i n̄ɲkonè, kaa ìlòò jo ì wa'à mè."

¹³ Nwĩ à ɛ n̄swon aa a mbo ghuu angel mə, "Tswe fàa a mbèè àbo mèn yĩ mà'à, ɲywe'e a noò yĩ mə mèn ka n̄ɲsə ɲgànkiàà jò a nsyɛ tâ ò tetə mikòrê mo ghu aa ɛ?"

¹⁴ Baangel baɲnə ntigə mbə aa bì wò aa ɛ? Tigə bo bə aa ìzwĩ jii mə ì fà'à a mbo Nwĩ; Nwĩ a toò n̄i waa bo ghɛɛ ɲkwetə n̄i b̄i b̄i mə bo tswe n̄i ɲj̄ ìlòn aa ɛ?

2

Ntoo yì ñwè ñlon annũ nyweenê

¹ Tsõ mæ a bæ ma mùu ajàŋ aa, bĩ'inè nanşə nte'ε atũ yĩ'inè a nĩ ànnũ ya mæ bĩ'inè le nyu'u aa, mæ tâ bĩ'inè tsee lõ mà'atè i tigə ki tsinjə ghèè ni mânjĩ yĩ dənè. ² Mbə a bæ mæ ñtoo ya mæ baangel le nzĩ ñke'εnə aa, i le ntĩnsè, mbə ajàŋ yĩ mæ, ñu ñtsim yĩ mæ kaa à le ñwa'à nĩ ànnũ yĩ mæ ñtoo ya i le si swon aa ghìrè, kè ntii nĩ àtu aa, bi le niŋ njo yĩ mæ i kù'ùnə aa ghu nu, ³ bæə bon mbə bĩ'inè kwàn aa mæ akə mæ mbə bi'inə me'e ntoò ñywèensə bè yĩ ñwè ma yũ aa ε? A ntoo mà yũ aa a le mfòò ñswon tsi'ĩ Mmà'àmbĩ, bè bii mæ bi le nyu'u ghu mbo aa, bi kii ñtigə ndiintə a mbo bĩ'inè mæ nĩ ànnũ. ⁴ Nwĩ à le ñkii ndiintə nĩ ntoo mà yũ yĩ ñгаа nĩ ìlènsè, nĩ ìnnũtsyámbo, bo bi ìnnũ jĩ yéyerə tsi'i ibəŋ bəŋ, a bò'ɔ ni mītəŋnè mi Azwĩ Nwĩ, mii mæ Nwĩ yumbəŋ à le si yàtè tsi'ĩ ajàŋ yĩ mæ yu kəŋ aà.

⁵ Kaa Nwĩ à le ñwa'ă mbi, ya yĩ mæ bĩ'inə swonə ni mæ i ka yĩ zĩ aa, a mbo baangəl fa mæ tâ bi ka nsa'a. ⁶ Nlon mæ a tswe a adigə yĩ mɔ'ɔ a mùm àŋwà'ànə Nwĩ mæ, “Ñu à bè aa àkə mæ mbə ò kà ñwa'atə nĩ ànnũ yĩ, kè tsi'ĩ mu ñu mæ o lèntè nĩ ànnũ yĩ aa ε?

⁷ A ni mú atii noò ò le ñghìrè yĩ a sigitè ñtsyatə baangəl, la ò ŋentə yĩ, mfa ñigha'a nĩ wè bo bi ìkùm ni bɔ'ɔ ghu mbo tsõ mɔ'ɔ

⁸ mfa jòò tsim i nòŋ ghu nji'i mikòrè mæ tâ à ka mbu'utə.” Tsõ mæ à le mfa njòò tsim ghu mbo mæ à ka mbu'utə aa, kaa àyoò tsu a le wa'à ghu tswê mæ kaa à le ñwa'à nĩ ñkă nsa'a tswê. La tsõ mæ a bæ tsĩtsòn aa, bĩ'inè yə mæ kaa à burə tí njòò tsim ka nsa'a.

⁹ La bĩ'inè yə Yesu yĩ mæ Nwĩ à le ñghìrè a ni mú àtii noò a sigitè ñtsya baangel, ñyə ñgi'ĩ ñkwo a atu bè bĩtsim a ñjĩm ìbòŋ Nwĩ aa, Nwĩ a tigə ñŋentə yĩ, mfa ñigha'a bo bi ìkùm ni bɔ'ɔ ghu mbo tsõ mɔ'ɔ, ñlon ñgi'ĩ ya yĩ mæ à le nyə aà.

¹⁰ Nlon mæ a le ñkù'ùnə mæ tâ Nwĩ yĩ mæ à le nanşə njòò tsim, i kĩ ñtswe aa ghu mbo aa, tâ à ghìrə Kristo, yu wa yĩ mæ bæ tsyà ghu ñjĩm m̀bòŋ yweenə aa, tâ à bəŋ màŋsè ñtsya ñjĩm ñgi'ĩ yĩ mæ à le yə a ñghìrə mæ tâ bɔ bĩ ghà'atè bi tswè ni ñigha'a aà. ¹¹ Yesu ma wa mæ a ghìrə ni mæ tâ bè laa màŋsə aa, yu bo bi bè bya bii mæ a ghìrə bi laa aa, bo fe'ε aa a ñgwè'è yĩ m̀fùùrè. A nĩ ñji'ĩ ànnũ yĩ mæ kaa à si atu ñìrè a ntwonə waa ni bɔ bi maà bi aà. ¹² Ntigə nswon ni a mbo Nwĩ,

“Mè ka ki swonɔ nî ànnù yo a mbo bɔɔ bi maà bâ,
mè ka ki gha'asè nî gho a titì ñghòtê bê bô.”

¹³ A le ñki mbu nswon a adigè yî mɔ'ɔ mɔ,

“Mè ka làê nti gha ghu nú.”

Ñki mbu ñkù'ùsè ñswon mɔ,

“Mè ghulà bi'i bì bɔɔ bya bii mɔ Nwî à fa a mbo mè aà.”

¹⁴ Tsó mɔ bɔɔ mà bya a ni bè bii mɔ bi tswe ni nɔyãnu bô àlæ aa, Yesu yumbɔɔ à le ñki ntigè nlogè marè nú wàà, mɔ yu tigè kwo tá ta ñgi'i a nu yu wa yî mɔ à tswe nî àdà'à nìwo aa, yu ma ghú a bɔ aa Devil, ¹⁵ i kètè mîñkìrè a nu bè bitsim bii mɔ annù mbo'ɔ nìwo a le niñ waa a ndábù'ù a ni nòò ntsim yî mɔ bo le ntswe bitì aà. ¹⁶ Ma mùu ajàn, tsi'í annù ññkɔɔ, kaa à si aa ànnù baangəl lentè, a lentè aa bê ànnù bê bii mɔ bi lo a ñgwè'ε Abraham aà. ¹⁷ Nlon ma yú ànnù, à le ntswe nî m̀bè tsi'í tsó bɔɔ bi maà bi nî ñnnù tsim, mɔ yu tigè bɔ ñgàñmà'a Nwî yî ñwè yî mɔ a ko mìlìñnè bè ñkii mfa'a nî ñti yi tsim a mbo Nwî, a ñghìrè mɔ tâ Nwî à si'itè ibi bê. ¹⁸ Nlon mɔ, tsó mɔ yumbɔɔ à le nyè ñgi'i a ajàn mɔ Devil à le ñkwà'ànè yi aa, à zì ajàn yî mɔ mbɔ yu a ka ñkwetè bê bitsim bii mɔ Devil a kwà'ànè waa aà.

3

Yesu à tsyàtè Moses

¹ Ma mùu ajàn m̀bà bɔɔ bi maà ba bii bi laa màñsè aa, bii mɔ Nwî à twon ghuu bitsim aa, ni nañsè ñwa'atè Yesu yî mɔ à ni ñgàntòè Nwî yumbɔɔ, ñki mbɔ ñgàñmà'a Nwî yî ñwè, a mùm ànnù Nwî yî mɔ bi'inè bii aà. ² A le si fà'à a mbo Nwî yî mɔ à le ntsɔ'ɔ yi aa tsi'í ni ñti yi tsim, tsi'í ajàn yî mɔ Moses à le ñkii mfa'a nî ñti yi tsim a nda Nwî aà. ³ Là Yesu ma ghú à tswe ni ñgha'a ni ñgha'atè ñtsya nii mɔ Moses à tswe ni nu aà, tsi'í tsó mɔ ñu yî mɔ à ghurè nda aa, à tswe ni ñgha'a ntsyàtè nda ya aà. ⁴ A laa mɔ a ndá ñtsim aa a bɔɔ ñú, la Nwî à ni yu yî mɔ à bɔɔ nɔò ñtsim aà. ⁵ Moses à le si fà'a ñfà'a tsim a nda Nwî tsi'í ni ñti yi tsim aa tsi'í tsó ñgàñàfà'à, a mbè àyèfè nî ñnnù jii mɔ bi ka yí tigè swonɔ a nɔm aà, ⁶ Là ñghèε a ni Kristo, bi le nlèè yi a bāñnè ñtswe a atu ndá Nwî mfa'a nî ñti yi tsim aa tsi'í tsó mú yí. Bi'inè bɔ aa ndá Nwî a ajàn yî mɔ mbɔ bi'inè ləə abiintì yí'inè tá à tiì, ñkii ntèrè nî ànnù yî mɔ bi'inè bɔ aà.

Afwetè a mbo bè bi Nwî

⁷ Tsó mɔ a bɔ mùu ajàn aa, a ajàn mɔ Azwî Nwî a swonɔ ni mɔ,

“Sii, mbə nì ti yu'u nji Nwĩ,

8 nì tsee mîntii muu ki kii tsó wa njwi mə nì le si tii atu a mbo Nwĩ

ntigə ɲkwa'anə nii wa nta'a miwèè,

9 wa adigə yii mə bitaa buu bi le ɲkwà'ànə gha ghu

ntigə nyə innù jii mə mè le si ghìrè a atú ìlòò mighum mi nìkwà aà.

10 Ma mùu ajàṅ n̄t̄oṅ gha i le ntigə nlwi a nu nìwàà ni bə ma bya,

mè swoṅ mə, 'Bo fànə mánji ghà a mîntii bo a ɲgòṅ bìnòò bitsim;

kaa bo leè wa'ă bîmânji bǎ zî.'

11 Mè le ntigə nlwisə n̄t̄oṅ a nu bo, ɲkaa nswoṅ mə, 'Kaa bo ka yí wa'ă a múm afwetə ya ya kuù.' "

12 Bɔɔ bi maà, nì ka ntsyesə ghuu, mbì'ì ɲù yí mɔ'ɔ titii bù a tswê nì ntii yí bi, kaa wa'ă ntii yi a nu mè niṅ, ɲghìrə ni mə tâ nì ma'atə Nwĩṅgòṅ yii mə à tswè ntii aà. 13 Nì baṅnə ɲka ndi'itə n̄i ghuu bu ni bù a njwĩ tsim, a ni nòò n̄tsim yii mə bi twoṅə ni "sii aà" mə tâ ibi tsuu lô bwe'esə ɲù n̄ibù ghùù yí tsù i ghìrè tâ ntii yi tii. 14 Nlon mə mbə b̄'inè b̄i Kristo tswê n̄i ànnù yí fùurè aa, tsi'í ajàṅ mə b̄'inè lwi'i a múm àb̄iintii ya yii mə b̄'inè le n̄tswe ni yu nloginə a mb̄ii aa ɲghèè maṅsə, 15 tsi'í a ajàṅ yii mə bi tè'è mə m̄foo nswoṅ aa, mə,

“Sii, mbə nì yu'u nji Nwĩ,

nì tsee mîntii muu ló ki kii,

tsó wa njwi mə nì le si tii atu a mbo Nwĩ aà.”

16 Bè ma bù mə bi le nyu'u ɲka ntii atu aa, à le mbə aa bì wò aa ε? A le ɲwa'ă aa bè bya bitsim b̄ii mə Moses à le mfi'isə waa a ala'a Egipto aa bə aa ε? 17 Bè b̄ii mə bi le ɲghìrè n̄t̄oṅê yi i lwí a atú ìlòò mighum mi nìkwà, à le mbə aa bì wò le? A le ɲwa'ă aa bo bya mə bo le ɲghìrè ibi, ntigə ɲkwokə wa atu nta'a miwèè aa bə aa ε? 18 Baa à le ɲkàà aa a mbo bì wò mə kaa bo ka yí wa'ă wa múm àdigə afwetə yu kuu aa ε? Tigə bi le ɲkà'à aa a mbo bo bè bya b̄ii mə bi le ntii atu aa ε? 19 Ma mùu ajàṅ b̄'inè yə mə kaa bo le ɲwa'à ghu kuu aa nlon mə kaa bo le ɲwa'à n̄i àb̄iintii tswê aà.

4

1 Tsítsòṅ a ajàṅ yii mə ɲkà'a ya a ɲkuu a múm àm̄intè ì bùrə aa, a ku'unə mə tâ b̄'inè ka mbo'ɔ mbì'ì ɲù n̄ibù ghùù yí tsù, a yí wa'à ti kuu ghu tswê. 2 Nlon mə n̄too yí n̄siginè ya ì le nzi a mbo b̄'inè aa tsi'í ajàṅ mə ì le ɲki nzi

a mbo bo aà; lâ n̄too ȳi m̄ə bi le nyu'u aa, kaa ì le wa'ă waa kwet̄ə, n̄lon m̄ə kaa bo le nyu'u aa kaa wa'à kwēr̄ə n̄ àb̄iint̄i. ³ Nlon m̄ə b̄i'in̄ə b̄i b̄i'in̄ə kwēr̄ə n̄too mà ya mbii aa, b̄i'in̄ə kuu maa a m̄úm àm̄ìnt̄ə, a aj̄an̄ ȳi m̄ə à le nswon̄ nlon bo bya m̄ə bi le ŋwa'à bii aà,

“A aj̄an̄ ȳi m̄ə m̄ə le ŋkàà a m̄úm àlwint̄on̄ə ya aa, 'kaa bo ka ȳi wa'ă a m̄úm àm̄ìnt̄ə ya ya kuù.' ”

Aâ ànn̄u ȳi à le nswon̄ə ka m̄ə à le m̄an̄s̄ə af̄à'â yi a noò ȳi m̄ə à le nan̄s̄ə mbi yù aà.

⁴ Nlon m̄ə à laa ŋghàà a adiḡə ȳi m̄ə'ɔ nlon njwi ji s̄ambaa l̄àl̄à, “Nw̄i à le mf̄à'a af̄à'â yi m̄an̄s̄ə, à t̄i m̄ə t̄i b̄ə a n̄i n̄wi ji s̄ambaa, a m̄ìnt̄ə.” ⁵ A laa ŋki mbu nswon̄ a adiḡə ȳi m̄ə'ɔ nlon t̄si'í ànn̄u ma yù m̄ə,

“Kaa bo ka ȳi wa'ă a m̄úm àm̄ìnt̄ə ya kuù.”

⁶ Mb̄ə ȳi m̄ə a tswe ts̄it̄on̄ m̄ə à ni t̄si'í m̄b̄umt̄ə b̄ə b̄i m̄ə'ɔ m̄ə baa ȳi kuu maa a m̄úm àm̄ìnt̄ə, tâ b̄ə bya m̄ə bi le mf̄òò ŋkwēr̄ə n̄too ȳi n̄siḡin̄ə ya kaa tâ b̄i wa'à ghu b̄an̄n̄ə ŋkuu nlon̄ə at̄i at̄u ya aa, ⁷ Nw̄i a bú n̄l̄əə njwi ȳi m̄ə'ɔ nswon̄ m̄ə, “S̄i,” n̄swon̄ n̄tsya aa a n̄j̄m n̄f̄ò David a noò ȳi àgha'a n̄an̄s̄ə m̄ə n̄sa'at̄ə aa, a m̄úm n̄ighàà nuà m̄ə bi f̄òò m̄ə n̄swon̄ aà,

“S̄i, mb̄ə ni t̄i yu'u n̄j̄i Nw̄i, n̄i tsuù m̄ìnt̄i muu ki kii.”

⁸ Nlon m̄ə, Joshua à le mbaa b̄ə fa am̄ìnt̄ə ya a mbo bo bon̄ kaa Nw̄i à s̄i bú ŋka ŋghaa nlon njwi ȳi d̄an̄ə a n̄j̄m̄ə. ⁹ Mb̄ə ȳi m̄ə a b̄ə ma la aa, n̄j̄w̄i m̄m̄ìnt̄ə ì tswe ghu a mbo b̄ə bi Nw̄i t̄si'í ts̄ó ya m̄ə Nw̄i à le mm̄ìnt̄ə ghu n̄i n̄j̄w̄i ji s̄ambaa aà; ¹⁰ n̄lon m̄ə n̄u n̄tsim̄ ȳi m̄ə a kuu a m̄úm àm̄ìnt̄ə Nw̄i aa, a m̄ìnt̄ə a ni à ȳi an̄uḡin̄ə ts̄ó m̄ə Nw̄i à le mm̄ìnt̄ə a ni à yi aà.

¹¹ A ku'un̄ə m̄ə tâ b̄i'in̄ə gaans̄ə m̄it̄i m̄i'in̄ə a ŋkuu a ma aa m̄úm à m̄ìnt̄ə, n̄tsyes̄ə m̄b̄i'ì n̄u ȳi m̄ə'ɔ a w̄ò n̄tsya a n̄j̄m̄ t̄i bii bo b̄i m̄buu at̄i atu bamb̄i ma ȳà.

N̄ighàà ni Nw̄i

¹² N̄ighàà ni Nw̄i ni tsw̄é n̄t̄i n̄k̄i m̄fa'a, n̄tsə'ə n̄tsya munwi m̄b̄à'a m̄b̄èè ts̄im̄, ȳi m̄ə a s̄ò ŋkuu nywe'e a n̄i àd̄iḡə ȳi m̄ə n̄t̄i bo Azw̄i boont̄ə ghu aa, n̄ywe'e a adiḡə ȳi m̄ə m̄ik̄ir̄in̄ə m̄i nu bo n̄im̄f̄o boont̄ə ghu aa, ŋki nzi im̄òònt̄ə bo b̄i inn̄u j̄i m̄ə m̄int̄i m̄i b̄ə ȳə'ət̄ə aà. ¹³ Kaa àyoò tsu ȳi m̄ə Nw̄i à le n̄nan̄s̄ə aa kaa mb̄ə wa'à ghu n̄si l̄èənt̄ə. L̄à m̄ban̄n̄ə ŋ̄a'an̄ə, nyent̄ə a mi'i yu wa ȳi b̄i'in̄ə ka ȳi fa akwi'i n̄ighàà ghu mbo aà.

Yesu ŋḡan̄m̄à'a Nw̄i ȳi ŋw̄è.

¹⁴ Mbə yïi mə bï'inè tswe ni ñgàṅmà'a Nwï yï ñwè yïi mə à kò'ònə aa, yïi mə à lèè ñtsya ṅkuu ṅghεε a aburə, mbə Yesu Kristo, yïi mə à ni Mu Nwï aa, a ku'unə mə tâ bï'inè tswa annù ya yïi mə bï'inè bii tsi'ï tsó bè bi Kristo aa tâ à tii. ¹⁵ Nlon mə kaa bï'inè sï aa ni ñgàṅmà'a Nwï yï ñwè yïi mə kaa mbə wa'à miiṅṅnè yï'inè ko aa tswé, a miiṅṅnè yï'inè, bï'inè bii mə bï'inè ni iborəkə njoo aà. Bï'inè banə ntswe aa ni ñgàṅmà'a Nwï yï ñwè yïi mə ṅgàṅmìnàṅ à le ṅkwà'ànè yi a ni bìmânji bitsim a ajàn mə a kii ṅkwa'anə nï yï'inè aà, lá kaa a wa'a wò. ¹⁶ Nì swunṭə ghuu ṅghirə tâ bï'inè koontə a nsi àbèrə mbəwəni ni nidorə ñtsuu ki bə'ə, tâ kwerə ṅko miiṅṅnè bo bi ibòṅ yïi mə i ka ki kwetə yï'inè a noò ṅgi'i aà.

5

¹ Bi tso'ə nï ñgàṅmà'a Nwï yï ñwé ntsimè aa a titii bè bi, mə tâ à ka ṅkwerə nï ñnnù jyaa ṅghεε ni ju a mbo Nwï, ṅkii mfa nï njoo bo bi njoo mmà'a Nwï ñlon ibi waa. ² Mbə yïi mə yumbəṅ à ni aborikə ayoo, ṅkii mfansə nï ñnnù a ni bìmânji bí ghà'àtè aa, a bəwə a mbo bè bii mə kaa bi sï annù zi ṅkii mfansə nï ñnnù ni bìmânji bí ghà'àtè aà. ³ Mbə yïi mə a bə ma mùu ajàn aa, à tswe ni ṅka mfa njoo mmà'anwï ñlon yïi ibi mbəṅ kii fa ñlon ibi abùgè bə.

⁴ A mbü ṅghèè ghu, kaa ṅù à si ibiinú yï ṅṅentə ntsə'ə ni ṅgàṅmà'a Nwï yï ñwè. A ki mbə tsi'ï Nwï yïi mə a tso'ə nï ṅù ni ñgàṅmà'a Nwï yï ñwè, a ajàn yïi mə à le ntsə'ə Aaron aà.

⁵ Aa tsi'ï ṅgīṅ ṅgīṅ a ajàn yïi mə kaa Kristo à le ṅwa'a ibiinú yi ṅṅentə mə tâ bi ghirə yi ni ṅgàṅmà'a Nwï yï ñwè. Lá Nwï a bāṅnè ñswon ghu mbo mə, “O ni Mù ghà;

sii, mə tìgè mē mbə Taà ghò.”

⁶ Nwï a kī mbu nswon a adigə yï mə'ə mə,

“O nī ṅgàṅmà'a Nwï i lwī'ï nīṅkoṅè, a ṅkāṅ ṅgàṅmà'a Nwï Melkizedek.”

⁷ A mûm ñtswëntii yu fàa nsyε, Yesu à le si tsà'àtè nï Nwï, mbetə nï ñnnù ghu mbo tsi'ï nì mīṅṅ n̄y'ə mīlāà sigè, a mbo yu wa yïi mə à le ntswe ni mīdà'à mə mbə a yweensè yi a mbo n̄wo aà. Nwīṅgòṅ a yu'u n̄y'ə'ə ni, nyonə aa a ajàn yïi mə à le si bə'ə n̄ii aà. ⁸ Ka mə à le mbə Mu Nwï aa, a yəgè àyu'unè ñtsya aa a n̄jīm ṅgi'i yïi à le nyə aà. ⁹ Nòò yïi mə bi le ṅghirə a bōṅ maṅsə aa, a bəṅ ntigə ṅù yïi mə a fa nī ñlòn yïi mə i lwī'i nīṅkoṅ aa, a mbo bè bii mə bi yu'unə

nñi aà. ¹⁰ Maa ajàṅ, Nwĩ a tigè òtso'ò yi nĩ ògàṅmà'a Nwĩ yĩ òwè a òkàṅ ògàṅmà'a Nwĩ Melkizedek.

Awà'àsè òlòṅ mmà'atè àbìintì

¹¹ Ìnnù jĩ ghà'atè i tswe ghu a nswòṅ a mbo bù òlòṅ ma yù ànnù, la a tsyanè a mbo bĩ'ĩ a nto'òtè a mbo bù òlòṅ mē a tsyanè a mbo bù a wàṅsè nyègè ànnù òzi aà. ¹² Ka mē boṅ nì tigè aa bìdì'ìbinnù tsìtsòṅ aa, nì burè ka ki lòò nĩ òṅ mē tá à bu ndì'ì ghuu nĩ ònnù ntsyàmbe'ì a mum òghàà nì Nwĩ. Boṅ nì laa ntigè ntsaa nì miji mĩ tsàà, là nì burè ka ki lòò aa tsì'ì nìbì. ¹³ Nù òtsim yĩ mē a nòṅ nìbì aa, à burè aa mu yĩ m̀bòrè, kaa mburè ti ànnù yĩ òghàà nì Nwĩ nì dì'ì òlòṅ ònnù jĩ tsinè aa zì. ¹⁴ Là a miji mĩ tsàà laa a jì bē bii bì kwè mē òtigè bìlì, bì mē bì yègè mē, a nì òtswèntì yàà, òzi kwensè a titì ànnù yĩ siginè bo bì yĩ bì aà.

6

¹ Tsò mē a bē ma mùu ajàṅ aa, bĩ'inè ma'atè ònnù ntsyàmbe'ì mbì jii mē bĩ'inè lè nyègè òlòṅ ntoò Kristo aa, òghè nĩ mbì òkwe ntigè bìlì a mùm Azwĩ. Kaa wa'à bù ka ndì'ì nĩ ònnù jĩ òtswèntì tsò m̀mà'atè òka òghè ònnù jì bì jii mē i zì nì nìwo aa bo bì ànnù nniṅ m̀ntì m̀inè a nu Nwĩ, ² kē ànnù a òka mmurè bē a òki, bo bì a òka nnòṅsè m̀bo a atu bē, ànnù òlòṅ ànnù nyweenè nì nìwo, kē ànnù nniṅ isa'a yĩ mē i lwi'ì nniṅkoṅ aa a nu bē. ³ Là bĩ'inè ka dì'ì ònnù ma jù mē mbē Nwĩ à bii!

⁴ Òlòṅ mē kaa mbē bi wa'à bù òghè tá bē bii mē bi lè m̀foo nyè òkà'á Nwĩ, ònye'etè m̀təṅnè m̀i mē m̀i ló a aburè aa, òkwerè Azwĩ Nwĩ, ⁵ ònye'etè ajàṅ yĩ mē òghàà nì Nwĩ nì boṅ mbē aa, nywe'etè m̀ida'a m̀i ògù'ù yĩ m̀fi yĩ mē i zì aa, kaa mbē bi wa'à bù òghè mē tá bo bəṅkè m̀ntì myaa ma'atè ibì waa mbì fu a mbo Nwĩ. ⁶ Mbē bo bu ntuu Nwĩ, òtigè mbu òka òkweentè aa Mu Nwĩ yaa ògaa, ndirisè nĩ àtù yi, bē boṅ kaa mbē bi wa'à bù òghè mē tá bo bəṅkè m̀ntì mya mbì fu a mbo Nwĩ. ⁷ Òlòṅ mē òsyè yĩ mē m̀bəṅ i loo ntsutè nì a ògaa ògaa, òghè òjoo i kwĩ ghu, mē bē bii mē bi bē òlòṅ ògaa yàà ka òji aa, i kwè mbòṅnè a mbo Nwĩ. ⁸ Là mbē òsyè ya i tswe, a ka òko'ò naa bì kèrè kèrè ghu bo bìnègè, boṅ kaa bi si ànnù tsu kwetè, a tigè mbē aa mē Nwĩ à niṅ ndòò ghu atu òki ntigè òlwi'isè ntòò.

⁹ Ka mē bĩ'ì ghàà ma mùu ajàṅ aa, a òghè nĩ ògaa yùu, a òjoo nìbòṅ, bĩ'ì naṅsè òzi mē nì tswe nì ònnù jii i boṅ ntsyàtè, mbē jii mē i ka ghè tá nì yweenè aà. ¹⁰ Kaa Nwĩ à s̀ òṅ yĩ mē a jìtè òkòbè bē, kaa mbē a wa'á afà'á yĩ mē

ni fà'à a mbo bè bi Nwī aa lī'inè, bo bi ajàn mē ni kii n̄kɔŋə nī waa, nzi nywe'e ts̄ts̄s̄ɔŋ aa. ¹¹ Bī'i yè'ətè mē tā nī ghɛɛ nī mbīī tsi'ī maa ajàn n̄ka mfa'a innū ts̄m̄ nī m̄nt̄t̄i muu m̄ts̄m̄, tā a yi ti bə a n̄j̄m̄ nī kwɛrə àyoo yīi mē ni bɛ aa. ¹² Kaa bī'ī si lòò mē tā nī ka mbɔrəkə, nī ka n̄j̄e'esə bə bii mē bi n̄j̄ m̄nt̄t̄i myaa a nu Nwī n̄ki n̄tswe nī àt̄an̄ənt̄i aa, tā yī kwɛrə ayoo ya yīi mē Nwī à kà'à aa.

N̄kà'a Nwī yīi mē a lwensə aa

¹³ Nòò wa yīi mē Nwī à lɛ n̄ka n̄ghirə n̄kà'à yī bo Abraham aa, kaa à lɛ n̄wa'à nī n̄j̄ yī d̄an̄ yīi mē à lɛ n̄kɔ'ɔnə n̄tsya yi aa tswé mē mbə yu kaà ghu ìkumə, à lɛ n̄tigə n̄lɔgə aa àtu ìb̄in̄u yi n̄kaa ghu ¹⁴ n̄swon̄ mē, "Tsi'ī ànnū n̄n̄kɔŋə, mē ka yī n̄j̄ mbɔɔnə a nu wò i ghirə tā n̄gwè'è yò i gha'a." ¹⁵ Tsò mē Abraham à lɛ n̄tswa n̄t̄i yi n̄ka nyu'utə aa, à lɛ n̄kwɛrə n̄kà'a yá. ¹⁶ N̄j̄ yi n̄tswe nī n̄kàà ànnū aa, a kaà aa nī ìkum̄ n̄j̄ yīi mē à d̄ir̄isə n̄tsyàtə yi, ma mùu ajàn àkàà ya a tswaà ànnū ya kaa bi wa'à bù n̄ka n̄liḡitə. ¹⁷ Ma mùu ajàn, Nwī à lɛ n̄ka n̄lɔɔ n̄an̄sə n̄d̄i' i tā à laa a mbo bè bii mē à lɛ n̄kà'à a mbo bo aa, mē kaa n̄kà'à yī kaa i si kwensə aa, à lɛ n̄tigə n̄lɔgə ìkum̄ yi n̄kaa ghu. ¹⁸ Ma la a bə mē innū tswe ghu ji baa mē kaa mbə i wa'à kwensə, n̄d̄i' i nī mē kaa mbə Nwī a wa'à aban̄ənnū swon̄ə. Nlɔŋ ma juà innū ji baa, bī'inè bii mē bī'inə khə n̄l̄əntə nī a nu Nwī tā bī'inè tswe nī àt̄an̄ənt̄i n̄ka mbɛ nī ànnū yīi mē bi ka'a a mbo bī'inè aa. ¹⁹ Innū ma jū mē bī'inè bɛ aa i tigə mbə alaŋsə n̄gò'ò yīi mē bī'inè təə ghu n̄t̄i aa. Annū ma yū mē bī'inə bɛ aa a ghirə nī mē tā bī'inə tigə n̄kuu n̄ghɛɛ wa adigə mmà'a Nwī yīi mē a laa m̄an̄sə, tsi'ī wa a n̄j̄m̄ àtsè'è ya mē a lɛ si yàtə n̄d̄amà'a Nwī, ²⁰ tsi'ī wa adigə yīi mē Yesu à tsyà mē mbīī yi'inè n̄ghɛɛ ghu aa, nī tsusə àtū yi'inè, n̄ki mbə n̄gàn̄mà'a Nwī yī n̄wè yīi mē à lwī' i n̄ikon̄ a n̄k̄an̄ Melkizedek.

7

N̄gàn̄mà'a Nwī Melkizedek

¹ Melkizedek ma ghū à lɛ mbə mfò Salem n̄ki mbə n̄gàn̄mà'a Nwīn̄gòŋ Akò'òntsirə. Nòò yīi mē à lɛ mbòò Abraham a kwè nī n̄tsò yīi mē à lɛ n̄tsyà, n̄zwitə bīfò bya bi n̄ikwà aa, à lɛ n̄n̄j̄ mbɔɔnə ghu nū; ² Abraham a yàtə n̄joo jyá ts̄m̄ ìd̄igə ji n̄ighum, n̄tigə mfa adigə yī fùurə ghu mbô. N̄ji'ī ìkum̄ Melkizedek yī n̄tsyambīī i bə aa mē mfò innū j̄i i tsinə aa, yīi mē i yon̄tə, tsi'ī tsò mfò Salem aa, i bə mē, mfò mbɔɔnə. ³ Kaa à s̄i nī tā kè ndè, kè nī n̄k̄an̄ n̄gwè'è

tswê. Kaa à si nî òlògìnè kè òlwi'i òntswènti yí tswê, mfinè a Mu Nwi, mbè ngàmà'a Nwi yí mè à lwi'i nînkòŋ aà.

⁴ Naŋsə yə mbuù nù yí òwè yí mè Melkizedek à bə aà! Abraham, tátsə yi'inè à le mfa abwenə njoo jya yí fùùrè atu nìghum ghu mbò, njoo jya mè à le òkwèrə a adigə ntsò aà.

⁵ Ngwè'è Levi yí mè à nì ngwè'è ògànmà'a Nwi aa, bo tswe nì òdì'i a mum nòŋsə Nwi mè bo ka òkwèrə nî àtiì ayoo yí fùùrè atu nìghum a mbo bɔɔ bi maà byaa ka mè bo bitsim lo aa a ngwè'è Abraham aà. ⁶ La nù ghuà mè à le òwa'a aa a ngwè'è bo lo aa, à le òkwèrə atiì ayoo yí fùùrə a atu nìghum a mbo Abraham, ntiğə nìŋ mbɔɔnə a nu yu wa yí mè à le ntswe nî òkà'a ya aa. ⁷ Kaa à si annù yí mè mbè bi kà òligitə bə mè a mbɔɔnə a nu nù yí òkəgə aa a nìŋə nî nù yí òwè.

⁸ Faà bî'inè yə mè a atiì ayoo yí fùùrè a atu nìghum aa a kwèrə bə bii mè bi kwo aà, lá a òghèe nì Melkizedek, a le òkwèrə nù yí mè àŋwà'ànə Nwi a swon mè à tswe nìkòŋə.

⁹ Maa àŋŋ mbè bi tse swon mə, Levi yumbon yí mè à le si kwèrə itiì njoo mà jù aa, à le òki mfa, ntsya aa a nìŋm Abraham, ¹⁰ Nlon mè Levi à le mburə a ato'o Abraham wa noò wa mè Melkizedek à le mbòò yi aà.

¹¹ A le mbaa bə mè òfà'a ògànmà'a Nwi jii mè i le nlo a ngwè'è Levi (nlon mè bə le òkwèrə nòŋsə ntsya aa a nìŋm bo) i le mbon maŋsə, bəə bon ògànmà'a Nwi à le mbù nìfè'è bə a ngwè'è Melkizedek, kaa wa'à bə a ngwè'è Aaron fè'è aa e? ¹² Nlon mè Nwi à bə kwensə mbuu ògànmà'a Nwi bəə bon nòŋsə à ka kii kwensə. ¹³ Nlon mè nù yí mè bi swon ònnu ma jù nlon ògaa yí aa, à fè'è aa a ngwè'è yí mè nù à leè òwa'à ghu fè'è òka mfa'a adigə nìkəntə nì mɔ'ɔ nì mà'a Nwi. ¹⁴ A laa mè Mmà'àmbi yi'inè à le mfè'è aa a ngwè'è Judas, la nlon ògwè'è Judas, kaa Moses à le òwa'à annù tsu swon nlon annù ògànmà'a Nwi.

¹⁵ Ma yú a tiğə nnaŋsə mfè'è nlaa mè mbə ògànmà'a Nwi, a biinə mbə tsò Melkizedek, ¹⁶ yí mè à tiğə mbə ògànmà'a Nwi, kaa wa'à yonə aa bə nòŋsə yí mè bi le si ləè nyonə naa ògwè'è yí mè nù à le mfè'è ghu aa, bi le ntiğə nyonə bə midà'à mii mè mi tswe nî òntswènti yí mè ka mbè bi wa'à bwesə aà. ¹⁷ Nlon mè a tswe a múm àŋwà'ànə Nwi nlon yí mə,

“O nì ògànmà'a Nwi òlwi'i nìnkòŋə,
a òkàŋ ògànmà'a Nwi Melkizedek”

¹⁸ Bi le ntiğə mma'atə ndi'i yí mbii ya nlon mè kaa i le òwa'à nî àdà'à tswè, kaa wa'à nî àfà'à ki mbu ntswe aà.

19 (Nlon mə kaa nòɲsə kaa à le si wa'à ghìrè tâ àyoò tsu a bɔɲ mǎɲsə); ma yû a zi nî ànnù yîi mə bǐ'inè bɛ, a bɔɲ n̄tsyàtə yî n̄ɔɲsə yî m̄bǐi wâ, bǐ'inè tsyâ ghu nyon̄tə ni a mbɛɛ Nwǐ.

20 A ɲghɛɛ ghu, kaa Nwǐ à le ɲwa'à yi nî ɲgàɲmà'a Nwǐ lèè aa ti ghə mə à kàâ. Bi le si lèè nî ɲgǎɲmà'a Nwǐ ji mbǐi aa tsi'î tì àkàà, 21 la bi le nlèè ghulà aa nî àkàà,

“Mmà'àmbi à kàà m̄ə

kaa à ka wa'à nt̄i yi bú ɲkwensə,

‘Ò ni ɲgàɲmà'a Nwǐ n̄lwi'i n̄ikon̄ə.’ ”

22 Ma yû a ghìrè mə tâ Yesu tâ à bə ɲû yîi mə a ghìrə mə tâ àkàà Nwǐ yîi mə a bɔɲtə n̄tsya aa, tâ à bə yî ànnu n̄ɲkon̄.

23 Ngǎɲmà'a Nwǐ ji mbǐi jya i le ɲgha'atə aa nlon mə n̄wo ni le ɲghìrè mə tâ bo tsee tswe lwǐ'î n̄ɲkon̄ tsǒ ɲgǎɲmà'a Nwǐ; 24 La annù ajàɲ mə Kristo à ni ɲgàɲmà'a Nwǐ aa, a lwǐ'î n̄ɲkon̄ n̄lon mə yumbɔɲ à ki nlwǐ'î n̄ɲkon̄ aà. 25 Maa ajàɲ à zì àjàɲ yîi mə mbə yu kâ ɲyweensə bə b̄ii mə bi tsyà ghu nu nyon̄tə ni a mbɛɛ Nwǐ a ɲgòɲ b̄inòo b̄itsim, n̄lon mə ɲgòɲ b̄inòo bi tsim à tswe n̄tsà'atə n̄ Nwǐ a atu bo aà.

26 A le ɲkù'ùnè mə tâ bǐ'inè tswe nî àjàɲə ɲgàɲmà'a Nwǐ ma ghû, yîi mə à làa mǎɲsə, kaa wa'à nî àlò'ò yî tsu tswé, kaa wa'à n̄i ìbi yî tsu tswé, kaa wa'à bo bi ɲgǎɲghìrə ìnnù j̄i bi tswé, bi ɲentə yi a n̄dəɲ, aburə. 27 Kaa à s̄i bú n̄tswe n̄i ɲka mmà'a Nwǐ a n̄jwǐ tsimə, n̄tsya n̄i m̄bǐi m̄ma'a nlon yîi ìbi, m̄bɔɲ tigə bú mà'à n̄lon yî bə, a ajàɲ yîi mə ɲgǎɲmà'a Nwǐ ji mbǐi i le si ghìrə aà; à le ghìrə ma yû ànnù aa ɲgàà yî n̄fùurè a mbo bə b̄itsim, wa noò mə à le mfa ìb̄in̄u yi tsi'î tsǒ àyoò mmà'anwǐ aà. 28 Tsi'î annù n̄ɲkon̄ nòɲsə Moses a lèè bə b̄ii mə bi bɔrə aa tso ɲgǎɲmà'a Nwǐ j̄i wè, la n̄ghaà n̄i àkàà nya, mə ni le ntigə nyon̄ə aa bə a n̄jim nòɲsə aa, ni tso'ɔ Mu Nwǐ yîi mə bi ghìrè m̄ə a b̄ɔɲ mǎɲsə ɲgaa yî mò'ɔ aà.

8

Yesu ɲgàɲmà'a Nwǐ yǐ'inè yî ɲwè

1 Annù yîi mə bǐ'i swon̄ aa, a bə aa mə, bǐ'inè tswe n̄i ɲgàɲmà'a Nwǐ yî ɲwè, yîi mə à tswe a aburə, a abò mà'à, a mbɛɛ àlèɲə n̄if̄ɔ Nwǐ Ako'òntsirə. 2 A fà'à tsǒ ɲgàɲmà'a Nwǐ wa n̄i Adìgè yî làa mǎɲsə, tsi'î n̄tàn annù n̄ikon̄ wa, wa yîi mə à le ɲghùrə Mmà'àmbi, kaa wa'à bə ɲùm̄isòɲ ghurè aà.

3 Bi tso'ɔ ɲgàɲmà'a Nwǐ n̄tsim aa mə tâ à ka mfa njoo mmà'anwǐ ɲkii ntɔɔ n̄i ɲjoo a n̄ikentə ni mò'ɔ ni mmà'a Nwǐ, maa ajàɲ a tigə ɲku'unə mə tâ ɲgàɲmà'a Nwǐ ghulà tâ

à ki ntswe nî àyoo yîi mē yu ka kii fa. ⁴ Yesu à le mbaa tswe aa fàa nsyε boŋ kaa mbə a wa'ă ngàŋmà'a Nwî bē, ñlon mē ngāŋmà'a Nwî jya i le si fa njoo mmà'a Nwî jya ñyonə aa Nòŋsè. ⁵ Ntāŋ wa mē bo le si fà'ă ghu aa, i le mbə aa àfigìnè kè àliləŋə ntāŋ mmà'a Nwî wa aburə, ñlon mē nòò yîi mē Moses à le ntswe nî ngħurê ntāŋ wa aa, Nwî à le ndi'itə yi nswon mē, “Yə mē ò nāŋsə ngħurè ñyon tsi'î figè wa mē mē le ndi'î a mbo wò wa atu nta'a aà.” ⁶ Lā tsītsòŋ Yesu a fà'ă aa àfà'a ngàŋmà'a Nwî yîi mē i boŋ ntsyàtè yi mbïi wa, nlon mē àkàà yîi mē à zi ni yu ñlon ma yú ànnù aa, a boŋ ntsyà yi mbïi yá, tsó mē ñkà'a yîi mē i tswe nî àkàà ma yu i ki mbòŋ ntsya yî mbïi yá. ⁷ Akàà yi mbïi ya a le mbaa tuu nî àlò'ò tswe boŋ kaa bi sï yîi mē a ywe'e ji baa bù ñwarə. ⁸ Lā Nwî à le mbāŋnè m̄firə bē bi nswon mē:

“Njwi ji m̄'ò i zï, a swon Mmà'àmbi,
mē mē ka wàrə akàà yî fii bi'i bi ñji'î ndá Israel,
nî ñji'î ndá Yuda;

⁹ kaa a ka wa'ă bə aa tsó àkàà ya mē mē le ñwàrə bi'i bitaa
bya aa,

wa a njwi mē mē le ntswa waa nî àbo,
a ntsyasé waa tâ bo fe'ε a ala'a Egipto aà;

ñlon mē kaa bo le ñwa'ă nî mbïi għeè a nləə àkàà ya mē
bi'i bo le ñwàrə aà.

Mè tigè m̄me'e waa, a swon Mmà'àmbi.

¹⁰ Aà àkàà yîi mē mē ka wàrə bi'i ñji'î ndá Israel aa á yuá
mē:

Mmà'ambi a bú ñswon mē:

Njwi mà jya i bə zï,

boŋ mē ka niŋ b̄inòŋsè ba a atu bo,

i kii ñwà'ànə a mum m̄ntii bo

mē ka tigə bə Nwîŋgòŋ wàà, tâ bo bə bē bā.

¹¹ Kaa ñù m̄'ò a wa'ă bù ñka ndi'î nî ñù nì bò wàà yî m̄'ò
kè ñù nì bò a ka ndi'î ni mumaà yî yî mbāŋnè ñswonə ni
mē,

‘Yə mē ò zi a Nwî’

ñlon mē bo bitsim ka yï zi għa,

i lògìnè ni bi kəgə i kò'ò ywe'e ni bïi mē bi kò'ò ntsirə aà.

¹² Nlon mē mē ka tigə ko milìŋnè wàà nî ìbî waa,

kaa wa'ă nî ìbî waa bú ñka ñwa'atə.”

¹³ Mbə a ka ngħaa annù ñlon akàà yî fii, bəə boŋ a bə aa
mē nòò àkàà yî lwèn ya à lèè ntsya, maa ajàn, àyoo yîi mē
nòò yî à lèè ntsya a kî ñlwen aa, a tigə ntswe aa nì mbwè.

9

Nghà'asə Nwì a nsye bo aburə

¹ Akàà yi mbĩ ya a le ntswe ni bìnòṅsè òlòṅ annù ngha'asə Nwì ñki ntswe ní àdìgè yìi mə mbə bi ká ñgha'asə Nwì ghu fàa nsye aà. ² Bi le ñghùrə ntàn ñkwəsə ní àtsə'ə, bi le si twonə ní kwàsə yì àbèè aa ní Adìgè yì laa. Ma mùu adìgə, ñjoo juà i le ntswe ghu, àyoo nte'ε lām wa, ní àtetə bo bi Abaa Nwì yā. ³ A ñjĩm àtsə'ə ya aa a le tswe kwàsə yì mum yìi mə bi le si twonə ni Adìgè yì làà maṅsə aà, ⁴ ghu aa a le ntswe, ñkèntə ni mɔ'ɔ ni gold ni ntɔɔ ñjoo jĩ lùmtə, ñkòm àkàà ya yìi mə bi le ñghìrə ñjĩm àbèè ntsim ni gold aà; ghu mum aa a le ntswe sòtə gold yìi mə mana wa à le ntswe ghu aa bo àtì Aron ya mə a le ntotə aa, ní ìbà'a ṅgò'ò jya ji baa mə bi le ñṅwà'ànə akàà ya ghu aà. ⁵ Bikerum bya bi baa mə bi le si dī'ì ni mə Nwì à tswe wa adìgə aa, bi le ntswe ntsirə akusə ya mə bi twonə ní àdìgə ñko m̀l̀ìṅnè Nwì aà. Lá tsitsòṅ kaa mbə bĩ'inə wa'à bù ñka nte ní ñjoo mà jú ñtɔ'otə.

⁶ Nòò yìi mə bi le ntanjə idìgə ma mùu ajàn aa, ñgǎṅmà'a Nwì i le si tigə ñkuu wa múm àdìgə abeε ntàn ya a ṅгаа ṅгаа, a mfà'a àfà'a ntanj wā. ⁷ Lá a mum kwàsə wa mə à ywe'e bi baa aa, à le si kuu tsi'ì ñgǎṅmà'a Nwì yì ñwè a ṅгаа yì m̀f̀ù̀r̀è a atú àlòò, kaa wa'à k̀ì ñkuu tsi'ì tì ghê à lógê àlèə a ñkuu mmà'a Nwì ghu, òlòṅ ṅgaa yì bo bì yì bè bii bi le ñghìrə ibi a mbu'u aà. ⁸ A ñjĩm ìnnù ma jú, Azwì Nwì a naṅsə ñdì'i ni mə mánjì ñkuu ñghèè wa múm ntàn kaa à le mburə ti ṅa'anə, mə mbə bè kuu ñghèè wa Adìgè yì ñaṅsə ñlaa, mə mbə ntàn yì lwèn wa i burə ntəə ghu. ⁹ (Ntàn ma ghú i bə aa àlènsə yìi mə a dī'ì ní ànnù yìi mə a tswe tsitsòṅ aà.) Nyon a ajàn yìi mə bi tanjə ma mùu ajàn aa, kaa ñjoo jii mə bə fa mma'a ní Nwì ghu aa, kaa i si bə àjàṅ yìi mə mbə i ghirə tá ñtìi ṅù yìi mə à zi a ṅgha'asə Nwì ghu aa, tá i naṅsə ñlaa. ¹⁰ Ìnnù ma jú i le ntswe òlòṅ aa bə bìnòṅsè òlòṅ annù miji, bo bi m̀l̀ù'ù, kə ìnnù a ṅka nsi'ì ñjoo, ma juù ìnnù, bi le bè'èsə bə ghu nywe'e noò yìi mə Nwì à le ñkwensə ìnnù tsim i tigə jì fii aà.

¹¹ Nòò wa mə Kristo à le nzì tsi'ì tsò ṅgǎṅmà'a Nwì yì ñwè, òlòṅ ìnnù jì sigìnə jya mə i zì mē aa, à le ntsyà aa a ni ntàn yìi mə i le ṅkɔ'ɔnə, ñki naṅsə mbɔṅə (kaa bi wa'ǎ aa ni m̀bo ghùrè, ma la a bə mə kaa à le wa'ǎ ayoo yìi mə bi naṅsə aa bə) ¹² ñtigə ñkuu a ṅгаа yì m̀f̀ù̀r̀è wa múm Adìgè yì làà maṅsə, kaa wa'ǎ aa àlèə mbi kə yì bɔɔ bi kau lógè, m̀baṅnə ñlògè aa àlèə nú yi, ma mùu ajàn, ñtsu'u atu bə ghu ñṅkonə. ¹³ Mbə a bə mə àlèə mbi kə yì kau yìi mə bi

le si mītè ni a nu bè bii mē kaa bi le ŋwa'à laa, ŋkii ŋkumē nī waa nī àbu mu nàà, a le si ghìrè ni mē tâ ìb̄h̄nu bē ì laa, ¹⁴ bēə boŋ àləə nu Kristo yī mē à le mfa ìb̄h̄nū yi yī mē kaa i le ŋwa'à nī àl'ò'ò tswe, òtsya aa a n̄j̄m Azwī yi yī mē a lwi'i n̄koŋ aa, m̄bə a wa'à naŋsə òsi'i m̄intī m̄i'inè mii mi sa'a yi'inè aa bo bì m̄fà'à mii mē mi zī aa bə nī n̄wo aa, ntigə ghìrə mē tâ b̄i'inè ka mfa'a ni a mbo Nw̄ngòŋ yī mē à tswe nt̄i aa ε?

¹⁵ Ma la bə mē Kristo à ni ò yī mē a zī nī àkàà yī fii ya a tit̄i Nwī bo bì bē bya mē à twòŋ mē, òka'a mē bo ka yī tswe nī òtswēnt̄i yī mē ì lwi'i n̄koŋ ts̄o mē Kristo à leē òkwo, n̄wō ni nī tigè òtsu'u atú yaa a nī ìbi wa mē bo le ŋghìrè wa múm àkàà yi mb̄i ya aà. ¹⁶ Mbə bi ka ŋghaa annū òloŋ ndi'i n̄wō ò, boŋ bi tswe nī m̄foo ndi'i mē ò wa yī mē à le mfa ndi'i ya aa à kwō. ¹⁷ Bi yòŋə ndi'i n̄wō ò aa tsi'ī a noò yī mē à kwò mē, òloŋ mē kaa mbə bi wa'à kà òyoŋ ndi'i n̄wo a noò yī mē ò wa mē à di'i aa, à bùrə òt̄i. ¹⁸ Aa ànnū yī mē tsi'ī àkàà yi mb̄i ya bi le si lògè aa àləə ŋwàrè ghu, mbəŋ tâ à təə. ¹⁹ Nòò wa mē Moses à le ŋkè'èné ndi'i jya mē i le ntswe wa múm àŋwà'ànə n̄oŋsə i tsim a mbo bè b̄itsim aa, à le nlògə aləə b̄o bi kau, bo yī mbi, a b̄'c òk̄i, òk̄i nlògə às̄i yi bagitə yī mē bi ghìrə nī òn̄oŋ mbi aa bo bì hyssop m̄mitə aləə ya a nī àŋwà'ànə ya bo bì a nu bè b̄itsim, ²⁰ òswòŋə ni mē, “Aləə yū aa yī akàà ya mē Nwī à le ŋwàrè bu bo aà.” ²¹ A le òk̄i m̄mitə aləə ya fya a nī òt̄əŋ bo bì a nī òjoo jya mē bi le si mii Nwī ghu aà. ²² Tsi'ī annū n̄koŋ, a n̄j̄m n̄oŋsə, bi lògè aa àləə n̄si'ī nī òjoo tsim ghu mē tâ ì laa, bēə mē bi yi òk̄i ntuu aləə saansə aa kaa bi wa'ă innū j̄i bi l̄i'inè.

N̄wo ni Kristo ni si'itə ib̄i

²³ Maa aj̄əŋ a le ntigə ŋku'unə mē tâ bì si'itə a figè òjoo jya j̄i mē i le ntswe a aburə aa t̄ə tâ ì laa maŋsə. Lā òjoo aburə jya jumbəŋ i b̄əŋnè òlòo aa àyoò mmà'anwī yī mē a bəŋ ntsyàtə.

²⁴ Nloŋ mē Kristo kaa le ŋwa'à kuu ŋghèè a múm òt̄əŋ m̄mà'a Nwī yī bi naŋsə nī m̄bo, a bē bə figè òt̄əŋ mmà'anwī yī ànnū n̄koŋ wa aa bē; à le mb̄əŋnè òk̄uu ŋghēə aa tsi'ī a aburə yumbəŋ, mē yu tigə təə ni a n̄si mi'i Nwī ts̄ītsòŋ ni tsùsè àtū yi'inè. ²⁵ Kaa à le ŋwa'à k̄i òtswe nī òka mfá ìb̄h̄nū yi a mmà'a Nwī ghu aa a ŋgaa ŋgaa ts̄o mē ŋgəŋmà'a Nwī yī ŋwè wa à le si kuu wa òt̄əŋ mmà'a Nwī, wa Adigə yī làà maŋsə, ilòò lòò, ŋkii ŋkuu nī àləə yī kaa à le ŋwa'ă yi yu ŋgəŋmà'a Nwī wa bə aà. ²⁶ A le mbaa bə aa ma mùu aj̄əŋ bəə boŋ Kristo à le ntswe nī òka nyə ŋgi'i a ŋgaa ŋgaa,

nlɔginə a noò yïi mē Nwī à le nanşə mbi aà. Lâ tsǒ mē a bē laà aa, à le mfè'è òzi aa tsi'ï ñgàà yï mǔfùurè, fàa noò ñlwi'ïnjim mē yu mà'à Nwī nī ìbìnnú yi i sǐ'i ibi bē. ²⁷ Tsǒ mē bē tswe nī ñkwò aa tsi'ï ñgàà yï mǔfùurè a ti bē a njim tâ bì tso'otə misa'à myaa aa, ²⁸ a ngiñ ngiñ Kristo yï bì le mfa yi aa ñgàà yï mǔfùurè mē tâ à be'e ibi bē bì ghà'atə aa, à ka tigə yï bú fè'è a nī ñgaa jii i ywe'e ji baà, kaa wa'à bù mǔfè'è nzi aa nlon bē ànnú ibi, àa yï fè'è aa a nyweense bē bii mē bì yu'utə nii tsi'ï nī mǎnti myaa mitsim aà.

10

¹ Nlon mē nòşə a di'ì aa bē ìliləñ innú jii siginè jya jii mē i tswe nī òzi aa, kaa ñki'ì nanşə ñdi'ì aa innú jya mē i zǐ aa, kaa mbə ñjoo mmà'anwi jya mē bì tòò a atú àlòò àtú àlòò ñkwatə aa, kaa mbə ki'ì bē bya mē bì yòntə a mbèe Nwī aa ghìrè tâ bì bon mmànşə. ² A le mbaa bē maa ajàn bon bì leè ñwa'à kentə a ñka ntòò aa e? Mbə a bē mē ñgǎmà'a Nwī jya bì leè nte'è nsi'ì waa bì laa a ñgaa yï mǔfùurè, bon kaa ànnú yï bì yï tsu a si ñgi'ì a ntii bo bu mfa nlon ibi. ³ Lâ a nī m̄buu mmà'anwi ma ghú, bì bànñè ñwa'atə aa innú jii bì nī àlòò nī àlòò. ⁴ Nlon mē kaa mbé àləə nu mbòñ bo bì yï mbi a wa'á ibi bē si'itè ñlò'osə.

⁵ A bē ñji'ì ànnú yïi mē, noò yïi mē Kristo, à le nzi fàa mbi aa à le nswon mē,
 “Ñjoo jii mē bì mà'à nòo ghu bo bì jii bì fa nī a mbo wò aa,
 kaa ò si lòò,
 lâ, ò nanşə m̄b̄inu mfa a mbo mē.

⁶ Kaa ò si doritə nlon ñjoo jii mē bì tòò m̄ma'a nī gho ghu bo bì jii mē bì tòò ñlon innú jii bì aà.

⁷ Mē tigè nswon mē, ‘Wa mē zǐ mē a ñghìrè ànnú yïi mē o lòò aa mbá Nwīngòñ’.

A nī àjàñ mē bì ñwa'anə mbi'ì ñgaa yà a mum n̄b̄u'ù nī àñwà'anə nya aà.”

⁸ A le mfòò nswon mē, “Kaa ò si kòñè kaa ñki'ì k̄i ñdoritə ñlon ñjoo jii mē bì mà'à nī gho ghu bo bì ñjoo jii mē bì fa a mbo wò, bo bì ñjoo jii bì tòò m̄ma'a nòo ghu aa, nī jii bì tòò ñlon innú jii bì.” (Bì fa ma jú ñyonə aa nòşə.)

⁹ A le ñkù'ùsə mē, “Wa mē zǐ mē a ñghìrè ànnú yïi mē o lòò aà.” A le mbwesə annú yi ntsyamb̄ii aa mē yu ləə yïi mē a yontə aà. ¹⁰ Nlon ñkòñè Nwī ma ya, bì sǐ'ï mē yì'inè bì'inè laa, ntsya a njim ajàn yïi mē bì le nlògə ìb̄inu Yesu Kristo m̄fa m̄ma'a Nwī ghu ñgaa yï mǔfùurè aà. ¹¹ Ngǎmà'a Nwī ntsim a təə ñgòñ m̄tugə m̄injwi m̄tsim a adigə afà'a

yu, òtò nî ñjoo mma'anwî jii mæ kaa mbæ ki'i innù jî bi sî'itè aa ñkwatè nî ñgàà. ¹² Lâ Kristo à le mmà'à Nwîngòñ mbi'i innù jî bi nî àyoo mmà'anwî yî fùùrè, òtswe a nsye a mbèè ñikwæ Nwî nî mà'à ¹³ ñyu'utè ni mæ tâ bì ghìrè ñgàñkibàà jî tâ ì tigè mbæ atetè mikorè yi. ¹⁴ Nloñ mæ à lògè mæ ayoo mmà'anwî yî fùùrè ñsi'i bè ghu mæ bì laa mboñ màñsè ññkoñ. ¹⁵ Azwî Nwî a kî mbæ àyæfè a mbo bi'inè a nî innù jii à le nswon aà. A le mfòò ñswon mæ, ¹⁶ "A nî àkàà yîi mæ ka wàrè bi'ibo aa a yulà

mæ mbæ ñjwi mà jya i tsya, a swon Mmà'àmbi:
Mè ka ññ bîndòñsè ba a ntii bo,
i kii ñwà'ànè a atu bo."

¹⁷ A bú ñku'usè mæ,

"Kaa mæ ka wa'á innù jî bì jyaa bo bì innù jii mæ bo le mfànsè aa bù ñwa'atè"

¹⁸ Bi laa bè li'inè ma juù innù bèè boñ kaa ñji'i ànnù a ñka ntòò ñjoo mmà'anwî mbi'i innù jî bi kaa ì sè bú mbæ. ¹⁹ Bîlim bá tsó mæ bi'inè ñañsè mbii mæ, bi'inè ka yî kuu wa múm Adigè yî ñañsè laa ñtsya aa a ñjim àlèè Yesu aa ²⁰ à le ñña'a mánji yî ñfii yîi mæ à tswe ntii aa ñtsya a ñjim àtsè'è nyatè ya, la a bè mæ, ñtsya a ñjim ñjyànù yî. ²¹ Tsó mæ bi'inè tswe ni ñgàñmà'a Nwî yî ñkò'òñè yîi mæ a lèntè ndâ Nwî aa, ²² tâ bi'inè yonñtè ñkòòntè nî ntii annù ññkoñ, ñluu nî àbîintii, ni màntii múi mæ bi leè ñsi'i innù jî bi ghu aa, bo bì mibè mi nu múi mæ bi leè ñsi'i nî ñkî yî làà. ²³ Tâ bi'inè te'è akòrè yi'inè tâ à tinsè a nî ànnù yîi mæ bi'inè bii mæ bi'inè bè aa, ñloñ mæ bi'inè zi mæ Nwîngòñ à ka lèè ñkà'á yî. ²⁴ Tâ bi'inè zi ajàn yîi mæ mbæ bi'inè ka ndiintè yi'inè bi'inè ni bi'inè a ñka ñkòñnè bo bì a ñka ñghìrè innù jî sigìnè. ²⁵ Tâ bi'inè tsuu ki bòrikè a ñka ñghotè ñtswe tsi'i tso mæ bè bì m'ò'ò ghìrè aà. Tâ bi'inè bañnè ñka ñku'usè ndiintè nî yi'inè bi'inè ni bi'inè tsítsòñ ghulà mæ Njwî Mmà'àmbi ya i kù'ù ñzi aà. ²⁶ Nloñ mæ kaa àyoo ma'anwî yi dàñ kaa a sè bú mbæ a nsî'itè ìbi ghu mæ mbæ bi'inè zî ànnù yîi mæ a ku'unè a ñghìrè aa, mbù ñka ñghèè nî mbíi a ñghìrè innù jî bì. ²⁷ Ma múu ajàn a tigè mbañnè mbæ aa bè mæ tâ bi'inè ka mbo'ò nî ànnù ntso'òtè mîsa'a ya mæ a ka yî zî aa bo bì m'ò'ò yî swèrè ñswerè wa yîi mæ i ka yî tòò ñgàñkibàa Mmà'à mbi aà. ²⁸ Nù yîi mæ à le ñwò ñòñsè Moses aa, bìyæfè bi baa kè bi tarè bè fè'è tæ swon ajàn mæ bo yè aa boñ bi zwitè yi, kaa ñkî'ì mîlìñnè kó. ²⁹ Nì wa'atè mæ a ka yî tigè bè aa mæ akè a mbo ñù yîi mæ à tsà'a a Mu Nwî aa è? Mæ à lògè alèè ya yîi mæ Nwî à le ñwàrè akàà ghu, ñsi'i ìbî yi ghu mæ tâ à

laa nî àyoo àdànè àdànè aa ε? A bègìtè aa Azwĩ ibòŋ Nwĩ yâ. Yii ŋgĩ'i i ka yĩ swèrè tsyàtè. ³⁰ Nlon mə bĩ'inè zi yu wa yii mə à swõŋ mə, "Nkwĩ'inê ànnù à nî ànnù yâ mè ka kwi'inè." Nki mbu nswõŋ mə, "Mmà'àmbi à ka yĩ tso'otè misa'a mi bê bi." ³¹ A nî ànnù yĩ swèrè nswerè a wò a múm mbo Nwĩ yii mə à tswe ntii aà.

³² Wa'atè nì a noò wa yii mə à lèè ntsya aà, noò wa mə nì le ŋkwerè ñkà'à Kristo aa, ŋgĩ'i yĩ nti i le ŋkuu a nu bù, lâ nì tswâ nti ghuu ntsya ŋgĩ'i yâ. ³³ Bì le si bègìtè nî ghuu ŋkii ndi nî ŋgĩ'i a nu bù a idigè mitaa, a ni bìnòò bí mɔ'ɔ a bânè ñghèe bu ñghèe mbii ŋgĩ'i bu bì bè bí mɔ'ɔ bii mə bì le si yè mbuu ŋgĩ'i mà wa aà. ³⁴ Nì le mbii a nyè ŋgĩ'i bú bì ñgãŋatsaŋ; noò yii mə bì le ŋkwerè ñgòŋ njoò juu tsim aa nì le mbeentè ma ya nì ñdorè ñlon mə nì le nzi mə ñjoo jì wè jii mə i tsya ma jya, jii mə i lwi'i ñikon aa i ka yĩ tswe a mbo bù. ³⁵ Tsò mə a bə laa, tâ nì tsuu ataŋentii yuu ló mà'atè bê, ñlon mə a tswe nì mètəŋnè mí wè. ³⁶ Nlon mə nì ntswe nì tswe nì ntswântii ghuu tá ki ghìrè annù yii mə Nwĩ a lòò aa tá kwerè ayoo yii mə à kà'a a mbo bù aà.

³⁷ "Nlon mə a tìgè tsi'i mú àtii noò tâ yu wa yii mə à tswe nî ñzi aa, tâ à zi. Kaa à ka wa'à bù ñtigìtè.

³⁸ Lâ ñù yii mə ànnù yi a tsinè aa, à ka tswe ntii a ñjìm àbiintii,

lâ mbè a swuntè akòrè yi mbii nî ñjìm,
bèə boŋ kaa mə ka wa'à bi'iyu doritè."

³⁹ Lâ kaa bĩ'inè sè bê bii mə bĩ'inè swuntè akòrè yi'inè m̀bwe aa bê. Bĩ'inè baŋnè mbè aa bii mə bĩ'inè tswe nî àbiintii a nyweenè.

11

Abiintii

¹ Abiintii à ni ñansè nzi annù tâ à laa nlon njoo jii mə bĩ'inè be aà, a mbii njoo jii mə kaa bĩ'inè si yè aà. ² Nlon mə a le ñghìrè abiintii mə tá Nwĩŋgòŋ à beentè bitsyàbimbii bi ŋgu'u. ³ Bĩ'inè tsya aa a ñjìmè àbiintii nzi mə Nwĩ à le ñansè mbi yù aa ni ñghàá ni. Ma la a bə mə njoo jii mə bĩ'inè yè aa, bì le ñansè aa nì njoo jii mə bĩ'inè si yè aà.

⁴ A le ñghìrè abiintii mə tá Abel à ma'a Nwĩ nî àyoo mà'anwĩ yii mə a le mbòŋ ntsya yì Kain aà. Nwĩŋgòŋ a tìgè m̀beentè yi mə à ni ñù yii mə ànnù yi a tsinè. Nwĩŋgòŋ à le mbè ayefè yi nlon mə à le ŋkwerè jii njoo mà'anwĩ jya aà, ka mə à le ŋkwo aa, à burè ka kì ghàà a ñjìm àbiintii yi. ⁵ A

le nghìrè abiiintii mē bì lɔgə Enoch ñkɔ'ɔ nghɛɛ ni ghu mē tâ tsuu niwo lɔ yə. Bi le nlòò yi kaa ñki'ì yə nlon mē Nwĩ à le nlògè yi aà. Mbɔŋ tâ bì ka nlògə yi aa bì le mbeentə mē à ni ñù yii mē à ghìrè Nwĩ a doritè. ⁶ Abiiintii a bə tuu bə boŋ kaa mbə ñù tsù a wa'à ghìrè tâ Nwĩ à doritə, ñlon mē ñù ntsim yii mē a yòŋtə ñkoontə ni a mbɛɛ Nwĩ aa, à tswe nì mbii mē Nwĩŋgòŋ à tswe ghu ntii ñkii ntəŋə ni bə bii mē bi nanse nlɔɔ nii aà. ⁷ A le nghìrè abiiintii mē tâ Noah à bii ajàn yii mē bi le ñwà'àsè yi ñlon innù jii mē à le mburə ti yə aa, ñlògə noò ñkɔɔ aban yii à le ñkuu ghu bo bì ñkwè'è yì ñyweenə aà. Ma mùu ajàn à le nghìrè bi nîŋ isa'a a nù mbi a tigè mbə ñjindá bə bii mē ànnù yaa a tsinə ntsyá a ñjím abiiintii aà. ⁸ A le nghìrè abiiintii mē tâ Abraham à yu'unə wa noò mē Nwĩ à le ntwoŋə yi mē tâ à ghɛɛ ñkwɛrə abwenənsyɛ yii mē Nwĩ à le ñkà'à mē yu ka fa ghu mbo aà; à le mf'è ñka nghɛɛ ka mē kaa à le ñki'ì adigə yii mē yu ghèè ghu aa zì aà. ⁹ A le nghìrè abiiintii mē tâ à tigə ntswe wa nì àbwènə nsyɛ ya mē Nwĩ à le ñkà'à aa tsi'ì tsó ñgì, ñle ni a ni miantàn tsó Isaac ni Yakob, bii mē à le ñki mbə bə bii mē bi le ñki ñka'a abwenə nsyɛ mà yú a mbo bo aà. ¹⁰ Nlon mē à le si lòò ñjò'ò àla'a ya yii mē ì tswe nì ìtsənda, ñù yii mē a ghùrè aa, ni ñù yii mē à nanse aa, a bə Nwĩ yumbɔŋə. ¹¹ A le nghìrè ajàn yii mē Abraham à le ntswe nì abiiintii mē Sarah à le tswe ni mu ka mē à le mbə àfirè, le boŋ ilòò ji ì kì mē ntsya aà. A le mbii aa nlon mē à le nzi mē ñù yii mē à le ñkà'à aa, a lèè ñkà'à yì aà. ¹² A tigè mbə ajàn yii mē a ni ñù yì mfuùrè yii à ti bə aa a tigə aa a ñkwo aa, bi le ñjwe ñgwè'è ghu ì gha'a mbə tsi'ì tsó mìnjòn mii mē mi tswe a aburə kè tsi'ì tsó àwan yii mē a tswe a aghəŋə ñki miyaa a ajàn mē kaa mbə bi wa'à səŋə aà.

¹³ Bə ma bú bitsim bi le ñkwokə a mùm abiiintii. Bo le ñkwokə a mùm abiiintii ti kwɛrə àyoo yii mē bi le ñkà'à a mbo bo aa, lâ mbanə nyə njoo mà jya ì tswé a sà'a agha'à, lâ mbii mē bo tɛ'ɛ mbə aa bìgì, mbə batoo faa atu nsyè. ¹⁴ Nlon mē bə bii mē bi ghàà ma mùu ajàn aa, bo ghìrə a laa mē bo lòɔ aa ala'a yii mē à nì àyaa aà. ¹⁵ Bo le baa kì lèè atú yaa kì wa'atə aa àbwènə nsyɛ ya mē bo le mmà'atə aa boŋ bo le nlòò abwarə mbù mbii fu. ¹⁶ Lâ bo le mbànə ñtɛ'ɛ atú yaa bə nì àla'a yii mē a boŋ ntsyàtə ma yâ, mbə ala'a yii a tswe a aburə aà. A bə ànnù yii mē kaa Nwĩŋgòŋ à si atu ñrè mē mbə bi twəŋə yi mē à ni Nwĩ wàà ñlon mē à nanse njò'ò àla'a yì ñsigìnə ñləə a mbo bo.

¹⁷ A le nghìrè abiiintii mē tâ Abraham à lɔgə mú yì Isaac mē yu tɔɔ mmà'à Nwĩ ghu, wá noò mē Nwĩ à le ñkwà'ànə yi

aà. Nwĩ à le nlèò ñkà'à bo Abraham lâ a kî m̀bu mbii a ntòò njon̄ m̀u yĩ yĩ mò'òtè a mmà'a Nwĩ ghu. ¹⁸ Nwĩ à le nswon̄ ghu mbo m̀ə, “Mè ka tsyà aa a n̄j̄m Isaac i fa ñgwè'è yũ m̀ə mè kà'à aa a mbo wò.” ¹⁹ Abraham à le mbii m̀ə Nwĩngò̄n̄ m̀ə a yweensè bè ni n̄wò ka m̀ə bi kwò kwò aà. Lâ a ni m̀an̄j̄ yĩ mò'ò m̀ə bi swon̄ m̀ə à le ñki m̀bu ñkwèrə yi fu a ntsũ n̄wò.

²⁰ A le ghìrə ab̄iint̄ii m̀ə tâ Isaac à niñ m̀əòòə a nu Yakob bo Esau ñlon̄ innù j̄ii m̀ə i le mburè ti zĩ aà. ²¹ A le ghìrə ab̄iint̄ii m̀ə tâ Yakob à niñ m̀əòòə a nu b̀ò bi Joseph wa noò m̀ə à le si kwo aa, ntigè ntuñnè ntswa at̄i yi mm̄ii Nwĩ. ²² A le ghìrə ab̄iint̄ii m̀ə tâ Joseph à ghaa annù ajàn̄ m̀ə baIsrael ka yĩ fè'è a ala'a Egipto a noò ȳii m̀ə à le si kwo aa, ñki m̀fa ndi' i ajàn̄ ȳii m̀ə bi ka yĩ twin̄ə yi aà.

²³ A le ñghìrə ab̄iint̄ii m̀ə tâ ta bi Moses bo Ndè yĩ tâ bi l̀ò'osè yi ni bisàn̄ bi tarə a noò ȳii m̀ə bi le ñjwe yi aà. Bo le nyè m̀ə, a ñkirè, mu wa à le m̀ə m̀bò̄n̄ m̀u, kaa ñki'ĩ n̄ò̄sè m̀fò wa bù n̄bò'ò. ²⁴ A le ñghìrə ab̄iint̄ii m̀ə tâ Moses à tuu yi m̀ə tâ bi tsuu yi ni m̀u Mfò Pharoah yĩ m̀angyè ki twon̄ə a noò ȳii m̀ə à le ñkwe aà. ²⁵ A le mbàñnè ñtsò'ò m̀ə yu ka kii bii ñgi' i ȳii m̀ə bi le si di a nu bè bi Nwĩ aà, ñtsyatə a nyu'u ibò̄n̄ ȳii m̀ə ibi zĩ ni ghu, i b̄è ibò̄n̄ ȳii i tsyà tsyà aà. ²⁶ A le mbeentə m̀ə a b̀on̄tə a nyè ñgi' i bo bi àd̄irə atu ñlon̄ Ayo'ò Nwĩ à ni àfù'ù ȳii a tsyatə njoo àt̄indùu a ala'a Egipto ñlon̄ m̀ə à le nte'è mi' i mi a ni m̀it̄əñnè m̀ii m̀ə mi ka yĩ zĩ aà.

²⁷ A le ñghìrə ab̄iint̄ii m̀ə Moses à ma'atə ala'a Egipto kaa ñki'ĩ alwint̄on̄ə Mfò wa b̀ò'ò; ñlon̄ m̀ə à le ntswe n̄ àt̄an̄ent̄ii ñghèè n̄ m̀b̄ii tsi' i tsò ñu ȳii à le si yè n̄ Nwĩngò̄n̄ ȳii m̀ə kaa bi si yè aà. ²⁸ A le ñghìrə ab̄iint̄ii m̀ə tâ à l̀oginè annù Passa, ñswon̄ m̀ə tâ bi tswerisè aləə ya a ni m̀intsù mi nda m̀ə tâ Angel n̄wo wa tâ à tsuu bitsyà bi m̀b̄ii bi b̀ò bi baIsrael bi mbàñnè l̄ò zwitè.

²⁹ A le ñghìrə ab̄iint̄ii m̀ə tâ baIsrael tâ bi too ñki miyaa yĩ bagitè wa tsi' i tsò bi too aa ni ñsyè yĩ ñyoorə. Nòò ȳii m̀ə baEgipto le nywin̄tə m̀ə bi kii too aa, ñki wa i sigè ñkon̄sə waa.

³⁰ A le ñghìrə ab̄iint̄ii m̀ə tâ iwùgə ala'a Jericho jya tâ i wokə a noò ȳii m̀ə baIsrael le mben ñkarisè ala'a ya ñjwi ji s̄ambaà.

³¹ A le ñghìrə ab̄iint̄ii m̀ə tâ bi tsuu akwàrè Rahab bo bi bè b̄ii m̀ə bi le nt̄ii atu a mbo Nwĩ aa zwitè, ñlon̄ m̀ə à le ñkwèrə b̄it̄swèrè bi baIsrael n̄ m̀əòòə aà.

³² Mà bu nghèè nî m̀bĩ ñka nsəŋtə aa ɛ? Kaa Nòò à s̀i tswé a mbo mə a nghàà ànnù nlon Gideon, Barak, Samson, Jephah, David, Samuel, bo bì ñgǎŋntoo Nwĩ. ³³ Nlonə abiinti bi le mmà'a ntsò bo bì itoo itoo ntsya waa. Bo le nghirə annù yĩ mə a tsinə aa, ñki ñkwɛrə annù yĩ mə Nwĩ à kà'à aà. Bo le ñkutə mĩntsù mi naəŋgwyè, ³⁴ mbwɛtə mĩmɔ'ɔ mĩ t̃i, ñki ñkhə kaa bi wa'à waa ni munwĩ ñtsò zwiətə. Bo le mbə ibɔrəkə njoð lá ñtigə mbəŋ mbə bit̃i bi bə ñtigə mbə tsi'ĩ ñgǎŋmà'á ñtsò j̃i t̃i, ñgha'a ntsũ ntsò itoo. ³⁵ Ntsya a n̄imə abiinti bi le nyweensə bilim bi bāŋgyè bii mə bi le ñkwokə aa mfa a mbo bo. Bĩ mɔ'ɔ bi le si yə ñgi'ĩ bi ghə bi mà'atə waa bo tuu t̃a i kwo a m̄m ñgi'ĩ i yĩ tigə bú yweenə i tswe n̄i ñtswənt̃i yĩ mə i b̄ŋ ntsyātə aà. ³⁶ Bi le si wyè n̄i bĩ mɔ'ɔ, ñghɔɔ ni bĩ mɔ'ɔ, ñkoo bi mɔ'ɔ n̄i àtsaŋ, nlògè ñghɛɛ ni bu a ndàtsaŋə. ³⁷ Bi le ntumntə bĩ mɔ'ɔ n̄i ñgò'ò, ñkwye bĩ mɔ'ɔ it̃i baa, ñzwitə bĩ mɔ'ɔ n̄i munwĩ ñtsò. Bĩ mɔ'ɔ bi karə ñwɛ'ɛ n̄i ñgùu mbinjərə bo bì j̃i mbindɔŋə. Mbə ñgàŋàm̄fumə, bi tso'ò n̄i àkòrə yaa, ñdi n̄i ñgi'ĩ a nu bo. ³⁸ Kaa m̄bi yù i le ñwa'ǎ a mbo bo ku'ùnə. Bo tigə ñghaa ntsinə ñkarə ni a nta'a m̄wèè mi wèè tsi'ĩ tsò bə bii bi ñkhə ntsò. Nle ni a itu m̄nta'a bo bĩ a m̄m ibù'u ñgoo bo bì m̄mborə a nsyè.

³⁹ Ma buù bə bi le mbeentə waa mə bi le nluu n̄i àb̄inti, la kaa bo le ñwa'ǎ ñnnù j̃i mə Nwĩ à le ñkà'à a mbo bo aa kwɛrə ⁴⁰ nlon mə Nwĩ à le ntaŋtə ataŋtə yĩ mə a bu mbòŋ ntsya ma ya aa a mbo bĩ'inə, mə bo ka yĩ k̄i kɔ'ɔ luu tsi'ĩ bĩ'inə n̄ibò bitsimə.

12

Nw̄ingòŋ Taà yĩ'inə

¹ Tsi'ĩ tsò mə bĩ'inə tswe ni ñnòò b̄iyəfə bi karisə yĩ'inə aa, á bĩ'inə ma'atə ñgòŋ ñnnù tsim j̃i mə mbə i kinə m̄n̄j̃i a mbo bĩ'inə aa, bo bì ñgòŋ ñnnù j̃i bi it̃sim j̃i mə i liginə ñtiŋnə ni a nu bĩ'inə aa, ñgaansə mit̃i mĩ'inə, ñtaŋ n̄ti, ñka ñkhə ñikhə n̄i mə ni tswe a mbii bĩ'inə aà. ² Tá bĩ'inə tɛ'ɛ mĩ'ĩ mĩ'inə a nu Yesu yĩ mə àb̄inti yĩ'inə a le nlòginə ghu nu ñki nlwĩ'isə ghu nu aà. A le mbii ñgi'ĩ ñkwə a ati b̄aŋnə b̄aŋnə kaa ñki'ĩ n̄i àdirə atu yĩ mə àti b̄aŋnə b̄aŋnə a le si z̃i ni yu aa bo'ò. Nlon mə à le nzi nidorə n̄i wè n̄i mə ni le si yu'utə nii aà. Ts̄tsòŋ à tigə ntswe a mbèè ñkwɛɛ Nwĩ yĩ mə a ñaŋnə a aburə aa n̄i mà'à.

³ Naŋsə ñwa'atə n̄i mbuu ñgi'ĩ yĩ mə à le nyə aa, n̄i mbuu k̄ibàà yĩ mə ñgǎŋghirə ñnnù j̃i bi i le si bàà nii ghu aa, maa ajaŋ, t̃a ni tsuu ló kaa, i sw̄ŋtə akòrə yuu i b̄i n̄i ñj̃im bə.

⁴ A ajàn mæ bu bì ìnnù jĩ bi i to aa, kaa nì bure tì to nghèè ònywe'e a adigè yĩ mæ mbæ nì saansè àlèè yuu ghu. ⁵ Nì lĩ'ìnè mæ a adì'itè ya yĩ mæ Nwĩngòṅ a fa nì a mbo bù tsò bɔ̀ò bi nswonjə nì mæ,

“Mú ghà tsuu ki tsa'a ajàn mæ Mmà'àmbi a mìrìsè nì gho
aa bə.

Tsuu ló ki swùṅtə akòrê yo i bìi nì ñjìm mæ mbæ a ka ntsisè
nì ghô.

⁶ Nlonj mæ Nwĩngòṅ a tsisè aa bə bii mæ à kòṅè aa,
ñkii nnìṅə nì ñg'i'ì aa a nu bə bii mæ à lògè mæ à nì bɔ̀ò bi
aa.”

⁷ Nì tswa ntii ghuu a nì ajàn yĩ mæ Nwĩ a mìrìsè ghuu aà,
a lèntè nì ghuu aa tsi'ì tsò bɔ̀ò bi. Ñg'i'ì yĩ mæ nì yə aa i dè'ì
aa mæ Nwĩngòṅ a mìrìsè ghuu aa tsi'ì tsò bɔ̀ò bi. Kè mu yĩ
tsù à tswe ghu yĩ mæ taà yĩ à si mìrìsè aa ɛ? ⁸ Mbə bi tsuu
ghuu ki mìrìsè tsi'ì tsò ajàn mæ bi kii mmìrìsè bɔ̀ò bĩ mɔ'ɔ
aa, bəə bonj kaa nì s'ì bɔ̀ò bi nanjə mbə; bonj nì bə aa bɔ̀ò
bi tĩ tà. ⁹ Mbə bità bii mæ bi jwe yì'inè fàa mbi aa, mbə bi
ka mmìrìsè yì'inè, b'ì'inè kii mbo'ɔtə nì waa, bəə bonj kaa
mbə b'ì'inè wa'á ìbii nú yì'inè sigìsè a mbo Taà yì'inè a múm
Azwĩ tã i tswe ntii aa ɛ? ¹⁰ Bità b'ì fàa nsyè bi mìrìsè yì'inè
a nì mú àtìi noò aa nì ñkòṅê yàà, lá Nwĩngòṅ a mìrìsè nì
yì'inè ñghirè aa ìbòṅ a nu b'ì'inè, mæ tá b'ì'inè ki nlaa manjə
tsi'ì tsò yu. ¹¹ A nì ñg'òṅ innù tsim jii mæ Nwĩ a tsisè nì yì'inè
aa, b'ì'inè lògè maa noò tsi'ì tsò ànnù yì bi ñka njəṅnə, kaa
wa'á bànṅnè ñka ndoritə, lá a tì bə a ñjìm bə bii mæ bi mìrìsè
waa aa, bi koonè mîntà mii mæ mi zĩ nì mbɔ̀ɔnè ñghirè bo
ghirè nì ìnnù jii i tsinè aà.

Idi'itè bo bì ñwà'àsè

¹² Ka ñentə nì mbô muu mii mæ mi kàà mæ aa a ndəṅə,
ñki ntìnsə nì nì m̀kù'ùtə muu mii mæ mi tsìginè aà. ¹³ Nì
ghirè tá mánjì yĩ mæ nì təə ghu aa tá à tsìnè, tá ìdìgè jii mæ
i kwokə a mika'a bù aa tá i tsuu ló fààkə, tá ì banjə ntii tii.
¹⁴ Nì ywe'etə a ñka ntswe nì mbɔ̀ɔnə bu bì bə bit̀sìmè; ñkii
ntəə nì àkòrè nizì yuu tá à laa manjə nlonj mæ ñù yĩ mæ
àkòrè nizì yì a sì laa manjə aa kaa à ka yì wa'á Mmà'àmbi
yô. ¹⁵ Nì ka ntsyəsə ghuu, nyə mæ tá ñù tsù à tsuu ló tswe
tì kwèrè ìbòṅ Nwĩ wá. Tá ñù nì bù à tsuu ló bə tsi'ì tsò àtì
nìlwĩ tsegè yĩ mæ a fa ñg'i'ì, ñghirè i bəṅ ntigè nli'ì yĩ mbə
li'ì bə b'ì ghà'àtə aà. ¹⁶ Tá ñù nì bù ghùù yì mò'ɔ tá tsuu ló
bə ñù àtsuùrè kè tsò ñù yĩ mæ à si Nwĩ bɔ'ɔ aa tsi'ì tsò Esau
yĩ mæ à le fèè abwarə yì tsò ñdìi mu, ñkwèrə mijì mi ñgàà
mɔ'ɔ ghu aà. ¹⁷ Nì zi mæ à le mbə a ñjìm aa a bú ñka nɔ̀ɔ

mə yu tswe nî m̀boonê taà yî, lâ bi le m̀furə yi nlon mə kaa mânji yîi mə mbə a kwensè ànnu yîi mə à le n̄ghìrè aa kaa à le n̄ki'ì bē ka mə à le si yè'è ni m̀làà a mi'i yu aà.

¹⁸ Kaa nì sî zî aa tsi'î tsõ baIsrael le nzi, a mbèe nta'a yîi mə mbə bi wa'à m̀dòntè, i khî ni m̀'ɔ; a m̀m̄m̄ n̄fii ìdìgè, bo bi ìdìgè buurè buùrè, nî àfisè yî t̄i, ¹⁹ bo bi n̄jî n̄tàn, nî n̄jî n̄u. Nòò yîi mə bè bya le nyu'u n̄jî ya aa, bo le m̀bo'ɔ ntigè mbu'u nî m̀bo nswon ni mə kaa bo si bù n̄kɔn a nyu'u tâ bi swon ntoo yî m̀'ɔ a mbo bo. ²⁰ Nlon mə n̄di'i j̄ii mə bi le m̄fa a mbo bo i swonè ni mə, “Mbə a te'ε mbə tsi'î nàà mə ì m̀dòntè nta'a wa aa, bi tumntè n̄zwitè!” i le nt̄i si'i. ²¹ Ìdìgè i le nswèrè si'i si'i, Moses a tigè n̄swon mə, “Mə tsìginè ni n̄bo'ò.”

²² Lâ nì ban̄nə nzi aa a Nta'a Sion, bo bi a n̄jò'ò àla'a Nw̄ngɔn yîi mə à tswe nt̄i aa, Yerusalem yîi mə à tswe a aburə aa, ni biàngel a n̄kam nì n̄kàmè b̄ii bi ghotə ntswe nluu ni n̄dorə aà. ²³ Nì zi aa a n̄ n̄ghòtê yîi mə à ni yî boɔ bi Nw̄i bi ntsyamb̄ii b̄ii mə bi n̄wa'anə m̄ikùm myaa a aburə aà. Nì zî aa a mbo Nw̄ngɔn yîi mə a sa'a n̄u n̄tsim aa, bo bi a m̀bô ìzwì bē b̄ii mə bi ghìrè innu j̄ii i tsinə, m̀bə bē b̄ii bi kwi n̄kɔ'ɔ nluu aà. ²⁴ Nì zî aa a mbo Yesu yîi mə à zi n̄ àkàà yî fii ya aa, a n̄ àlœ yîi mə bi mitə a ghaà n̄zi n̄ ìbòn yîi i tsyatə yi alœ Abel aà.

²⁵ Tâ nì ka ntsyesə ghuu n̄tsuu lõ tuu n̄jî n̄u wa mə a ghàà aa bē. Bè b̄ii mə bi le ntuu n̄jî n̄u wa mə à le si ghàà n̄wa'asə n̄i waa f̄aa n̄syə aa kaa bi le n̄ki'ì àjàn yîi mə mbə bi khê zî. Mbə bi'inè yî n̄tigè n̄khə aa mə akə mə mbə bi'inè tuu n̄jî n̄u wa yîi mə a ghàà n̄lo a aburə aa ε? ²⁶ N̄jî Nw̄i ya, ì le n̄tsigè n̄syê n̄tsim maa noò. La ts̄itsɔn à kà'à mē mə, “Mè ka kù'ùsə b̄u tsìgè m̄b̄i, kaa wa'a tsi'î n̄syə yuyu tsigè, mè ka kii tsìgè aburə ghu b̀'ò.” ²⁷ N̄ighàà nya mə à swon mə, “Mè ka kù'ùsə b̄u tsìgè aa,” ni nan̄sə n̄di'i ni mə n̄joo j̄ii mə bi le n̄nan̄sə aa, bi ka tsìgè lò'òsə tâ j̄ii mə mbə bi wa'à bù n̄tsigè aa tâ ì tigè ntswe. ²⁸ Tâ b̄i'inè ka m̄fa m̄bi'ikə a mbo Nw̄i nlon mə ànnu n̄ifò ya yîi mə b̄i'inè kwèrə aa, kaa mbə bi wa'à bù n̄tsigətə. Tâ b̄i'inè ka m̄fa m̄bi'ikə n̄kii n̄gha'asə Nw̄i ni mânji yîi mə à b̄on ghu mbo aa, n̄ghu'usə n̄ii n̄kii m̀bo'ɔ, ²⁹ nlon mə Nw̄ngɔn yì'inè à laa mbə m̀'ɔ yîi mə ì tò n̄joo aà.

13

¹ Nì ghìrè tâ àkònně yuu tsõ boɔ bi ma tâ à ka n̄ghèe n̄i n̄b̄ii. ² Nì kii n̄ka n̄wa'atə a n̄kwèrə b̄ìḡh̄i a m̄la'a bù, nlon

mə bə̀ bī mɔ'ɔ bi lɛ̀ ɲkwɛrə baɲŋɔl a mila'a bo ti zī. ³ Nī ka ɲwa'atə bē bīi mə bi tswe a atsaŋ aa, tsɔ a tswɛ bŭ bo ghu; ɲkii ɲwa'atə nī bē bīi mə bi dī ɲgɪ'i a nu bo aa nlon mə mbə a kī mbə bu.

⁴ Tā bə̀ bī tsim tswa annu nɛyɔ'ɔ nī àghu'usə, ntsuu nī n̄sɪŋ a kuu nɛyɔ'ɔ ki zī; nlon mə Nwī à ka yī nɪŋ isa'a a nu ɲgàŋatsùùrè bo bī ɲgàŋajirè.

⁵ Nī tsuu annu ɲkabə i lògə tɛ'ɛ a mbīi, nī ka mbii nī mə njoo jii mə nī tswe nī ju aa i ku'unə a mbo bù; nlon mə Nwī à laa nswon mə, “Kaa mbə mə wa'à ghuu mə'è kaa ɲwa'à ghuu kī n̄ləə tā nī tswe tsi'ī tī àyoo” ⁶ Mbə yīi mə a bə maa ajàn aa, mbə bī'inə tigè nswon nī àtànəntii mə, “Mmà'àmbi à nī ɲgàŋkwetə ghà, kaa mə ka wa'à kà mɔ'ɔ; mbə ɲù misɔŋ a ghìrè àkə a nu mə aa ɛ?”

⁷ Nī ka ɲwa'atə bītsyàsə buu, bya bīi mə bi lɛ nswon nighàà nī Nwī a mbo bù a mbīi mbīi aà; nī wa'atə a ajàn mə ntswəntii yàà i lɛ mbə aa, ɲka ɲɲe'esə nī àbīintiī yaa.

⁸ Kaa Yesu Kristo à si kwensə, àa tsi'ī ɲgɪŋ ɲgɪn a ajàn mə à kī bə a yoo aa mə à bə sii, i lɔ kii bə a yoo, i lwī'ī n̄ɲkonjè.

⁹ Nī tsee mà'atə tā bə̀ ka mbwe'esə ghu nī innu mbuu mbuu jī fii jii mə i sī ku'unə aà. A baŋnə ɲku'unə aa mə tā m̄intii muu ka ɲkwɛrə m̄itii a nī ibɔŋ Nwī kaa ɲkɪ'ī bə a nī m̄iji bē. Nlon mə ajànə mə bə̀ yòŋə b̄inɔŋsə nlon miji aa kaa a burə tī waa nī ànnu tsu kwetə bē. ¹⁰ Bī'inə tswe nī mbuu n̄ikentə nī mɔ'ɔ nī mà'a Nwī yī mɔ'ɔ; ɲgàŋmà'a Nwī jii mə i fà'à wa m̄um n̄tàn yī lwèn wa yīi nī tswe ghu aa kaa i sī nī àdà'à tswé a n̄jī àyoo yīi mə bi tɔɔ ghu aà.

¹¹ ɲgàŋmà'a Nwī yī ɲwè wa a kuu aa tsi'ī nī àləə naà ya mə bī wa mma'a nī Nwī ghu nlon ibi bə̀ aa wa adigə yī Nàn̄sə Nlaa, m̄baŋnə mbè'è nī mbà ya mfè'è wa baligə n̄tɔɔ nī a abɛɛ. ¹² A kī mbə ɲgɪŋ ɲgɪn a ajàn yīi mə bi lɛ n̄lògə Yesu m̄fɛ'ɛ nī ghu a mum baligə a yē ɲgɪ'i bi zwitə yi mə tā à ghìrə bē bi laa maŋsə ntsya a n̄jīm àləə yi. ¹³ Maa ajàn a ku'unə mə tā bī'inə fɛ'ɛ a m̄um baligə ɲghɛɛ ntsi'ī yi tã kii kwɛrə mbəḡitə ya yīi mə bi lɛ mbəḡitə yi ghu aà. ¹⁴ Nlon mə kaa bī'inə sī nī ɲjò'ɔ àla'a yīi mə a lwī'ī n̄ɲkonj aa faà tswé, m̄baŋnə n̄lòò aa ya mə a ka yī zī aà.

¹⁵ A ku'unə mə tā bī'inə tigə ntsya aa a nu Kristo, mfa nī àyoo mmà'a Nwī yīi mə à nī agha'asə aa, a ɲgòŋ b̄inòò b̄itsim, a mbo Nwī, mbə agha'asə yīi mə a fɛ'ɛ a ghoŋ ntsū bə̀ bīi mə bi swon nī annu f̄k̄um yi aà. ¹⁶ Nī tsuu lī'inə a ɲka ɲghìrə ibɔŋ bo bī a ɲka nyatə ɲjoo jii mə nī tswe nī ju aa, nlon mə ɲjoo mmà'anwī ma jū i b̄òŋə nī Nwī.

¹⁷ Nî ka nyu'unə bîtsyàsə buu ŋki ŋka nyonə nî ìnnù jii mə bo swonə aà; òlon mə bi be ni ànnù ntii yuu, ŋki ntswe nî àjàŋ yii mə bi ka yí fa akwi'i a nsi mi'i Nwí òlon ŋгаа yùù aà. A bē ñji'í ànnù yii mə a ku'unə mə bon ni ghìrè bo fa'à nì àfà'á yaa ni ñdorə, òlon mə bo bə ki fà'á bə nì àjəŋnə bon kaa a ka wa'à ghuu kwetə.

¹⁸ Nî ka ntsa'atə nî Nwí ŋwa'atə nî yi'i, òlon mə bí'í zi mə ntii yi'i i laa a nî ànnù yii mə bí'í fà'a aà. Bí'í lòò mə bí'í ki ghìrè ìnnù tsim jii mə i tsinə bè bə'otə aà. ¹⁹ Mə bu'u mbo a mbo bù tsi'í niti mə nì bə ki nanşə tsà'atə Nwí bon à ka ghìrə mè wanşə mbù mbii fu a mbo bù.

²⁰ Tá Nwíŋgòŋ mbəonə yii mə à le ŋghìrə Mmà'àmbi yi'inə Yeso a bú mbiinə a niwo aa, yu wa mə à ni ŋgàŋmbēmbi yí ŋwè aa, nî àlèè yi yii mə bi le ŋwàrə àkàà yii mə a lwi'i nŋkon ghu aa, ²¹ tá à fa njoo jì siginə tsim jii mə ni lòò aa, ta tá nì ka ŋghìrə ìnnù jii mə Nwí a lòò aà. Tá à ghε nî mbii ñtigə fà'á nî ìnnù jii mə a kòŋə aa a nu bù ñtsya aa a nŋm Yesu Kristo, yii mə ñgha'a ñtsim ka tigə zì ghu mbo i lwi'í nŋkonə aà. Amen.

²² Mə bu'u nî mbo a mbo bù mbá bilim bá, mə tá nì kwere ñghàà ni adi'itə nú siginè, ka mə mè ŋwà'ànə ni ghu'utə aà. ²³ Mə lòò mə tá nì zi mə bi fi'isè mè mumaà yi'inə Timoti a ndátsaŋ. Mə yu'utə aà yi, à bə wanşə zì bon bí'iyu ka tigə zì bitsim a mbε bù. ²⁴ Nî tsa'atə bîtsyàsə buu bitsim bo bí bè bí Nwí bitsimə. Bilim bí'inə bíi mə bí tswe a Itali aa bí toò àtsà'atə a mbo bù bitsimə. ²⁵ Tá ìbòŋ Nwí tá i tswe a mbo bù bí tsimə. Amen.

Aṅwà'ànè JEMS

NJI'INNŪ AṅWÀ'ANƏ YŪ

A aṅwà'ànè yŭ aa a le ṅṅwà'ànə Jems muma bi Yesu a mbo biKrisèn bii mə bi le ṅjà'à waa bi tswè a itoo itoo aà. Jems à le ṅki mbə ntsyàsə a ṅghotə a Yerusalem.

Jems à ṅwà'ànə ndi'itə nî bə bi Nwî ni innù jî ghà'àtə, lâ mâ ànnù yŭi mə à ghàa ghu aa à nî àbiiintii. Nswonə ni mə bi yə abiiintii ṅŭ aa a ni ifà'á yi bo bi mighèrìnè mi innù mi. Kaa àbiiintii yŭi mə ṅŭ a swonə tsi'í nì ntsù aa kaa à si abiiintii yŭi mə a yweensə ṅŭ aa bə. Tá bə bii mə bi bii Nwî aa tá bi kii ṅghirə nî ànnu yŭi mə nighàà ni Nwî ni swonə aà, kaa wa'a kà ṅyu'u tsi'í yù'ù, kaa wa'à ni nu ka mfa'a (1.22-25). Jems a bú ṅghaa annù ṅlɔṅ mitsyè (1.5-8), ṅŭ yŭi mə a boṅ mitsyè aa tá à betə a mbo Nwî nî abiiintii. Ndi'itə nî bə bi Nwî mə tá bo ka nzi ntswá àlèə yaa (3.1-12), ntsuu mĩl'ò mi bĩlĩm byaa ki t'òtə, (4.11-12) ntsuu kii ki kàà, tá ìṅṅə ṅŭ tá à bə ìṅṅə (5.12). Tá bə bii mə bi bii Nwî aa tá bo ka ntswa nî ntiḥ waa ṅkii ntsa'atə nî Nwî a noð ṅḡ'ì. Bεε bo ti ghò, bo ká m̃bii nî ifãnsənnù jyaa bo ni bo, ṅka ntsa'atə nî Nwî (5.13-18) ṅlɔṅ mə Nwî a yu'u atsà'àtə Nwî ṅŭ yŭi mə à tswe nî àbiiintii aà.

Jems à nanşə ṅṅwà'ànə aa innù jii mə mbə i kwetə bə bi Nwî a múm ntswéntii yàà, ṅkwetə nî waa mə bi ka ṅkhə Satan, bo bi ànnù ṅkɔṅ ṅjoo mbi jù, m̃baṅnə ṅka nyon̄tə a mbèe Nwî tá bə bĩsubika'á bi tsɔ Abraham (4.1-8).

Bi yatə aṅwà'ànè yŭ aa laà:

1. Nji'innù aṅwà'ànè yuà 1.1
2. Abiiintii ni mitsyè 1.2-8
3. Annù ṅgàṅṅfumə bo bi ṅḡṅkabè 1.9-11
4. Annù nywe'etə ṅŭ bo bi àkwà'ànè 1.12-18
5. ṅka nyu'u nighàà ni Nwî ṅkii ṅghirə 1.19-27
6. Awà'àsə ṅlɔṅ annù a ṅka nte'ε nàndènə a titii bə 2.1-13
7. Abiiintii bo àfà'à 2.14-26
8. Krisèn bo àlèə yi 3.1-18
9. Krisèn bo bi ṅjoo mbĩ 4.1—5.6
10. İdi'itə jî m'ò 5.7-20

¹A ni mə Jems, ṅgàṅṅfà'a Nwî ni yŭ Mmà'àmbi Yesu Kristo, mə tsà'àtə ṅgwè'è baIsrael nighúm ntsòbaà yŭi mə i ja'anə ntswetə a idigə tsim faa mbi aà.

Abiintii nì mitsyè

² Bìlîm bâ, nì ka nanşə ndoritə a noò yîi mə mbuu ikwà'ànə tsim i tsi'i ghuu aà; ³ ñlonj mə ni bə tswa ntii ghu i tsyã akwà'ànə yîi mə a ywe'etə nî àbiintii yuu aa, bonj nì ka tigə tswe nî àtəñəntii. ⁴ Nì yə mə àtəñəntii yuu a ghεε nî mbïi a mûm ñgi'i tâ nì tsuu lõ kaa, tâ nì kwe ñko'ɔ ntəə ñku'unə, kaa wa'à ni àl'ò'ò tswé. ⁵ Lâ mbə ñu nìbù a ti bonj mitsyè, a ku'unə mə tâ à tsa'atə Nwî ñlɔɔ ghu mbô, bonj à ka fa ghu mbô, ñlonj mə Nwî a fa njoo a mbo bə bîtsim nî àbòñəntii, kaa wa'à liñə bə. ⁶ Lâ bæε a ti tsà'atə Nwî a ññj ntii yî ghu nû, ñtsee ki jñkə bə. Nù ñtsim yîi mə a jñkə aa, à bə aa tsó akəñə ñki miyaa yîi mə fifərə a tii ñghεε mbù mbii ni yu aà. ⁷⁻⁸ Ajəñə ñû ma ya mə a lɔɔ ni mîntii mi mbaa, ñjñkə nî jñkə nî ñnnù ji tsim aa, tâ à tsuu lõ wa'atə mə mbə yu kwerə àyoò tsu a mbo mmà'ambî Nwî.

Ñgəñəfumə bo bi ñgəñkabə

⁹ Ndim yi'inə yîi mə à ni ñu tìkùm aa à tswe nì ñka ndoritə a ajəñ yîi mə Nwî à ñəntə yi a ndəñ aà; ¹⁰ tâ ndim yi'inə yîi mə à ni ñgəñkabə aa tâ kii ñka ndoritə a noò yîi mə Nwî à sigisə yi a nsyε aà, ñlonj mə ñgəñkabə i ka yî wəñsə tsyà waa aa tsi'i tsó ìbw'i ñgèè aà. ¹¹ Noò a ki nta ntii aa, a tɔɔ ñgèè i yɔrə; ìbw'i ji i wòkə a nsyε, nìbòñ ni ni mē. A ki mbə ñgñj ñgñj ajəñ yîi mə ñgəñkabə à ka yî tsyà yi, a noò yîi mə a karə mfa'a nî mifà'à mi aà.

Akwà'ànə

¹² Nìdorə ni tswe a mbo ñu yîi mə à lw'i nî àbiintii a noò yîi mə ikwà'ànə i zî ghu mbo aà ñlonj mə à bə tsyà mbuu ikwà'ànə ma jû bəə bonj à ka kwerə miyàrinə mi ñgù'ù mi, tâ à bə ntswentii ya yîi mə Nwî à kà'a a mbo bə bii mə bi kòñə yi aà. ¹³ Mbə mbuu ikwà'ànə ma jû i yi ti zî a mbo ñu a tsuu lõ swonj mə, "Ikwà'ànə jû i lo aa a mbo Nwî." Nlonj mə kaa mbə bi wa'à Nwî nî ñnnù jî bi kwa'ànə. Kaa yumbonj a wa'à nii ñu kii ñkwa'anə nî ànnù yî bî. ¹⁴ Lâ bi kwà'ànə ñu aa wâ noò mə ñnnù jii mə a yè'ətə aa i swùntə mē yi ñko yi tsó mātāa. ¹⁵ ñnnù jya mə a yè'ətə aa i tigə ghirə a tswé ni ju tsó mu ntigə njwe ifənsənnù. Bεε mə ifənsənnù jya i yi ñko'ɔ nluu, i jwe nìwô.

¹⁶ Tâ bi tsuu ghuu lõ bwe'esə mbâ bɔɔ bi maà bâ. ¹⁷ Mìtəñnə mî siginə mitsim bo bi ñjoo jii mə i bonj mənşə aa, tsi'i tsim i lò aa aburə nsigə. I lò aa a mbo Nwñgɔñ yîi mə à nənşə mîñkà'à mii mə mi tswe a aburə aa, mbə yu yîi mə kaa à si kwensə, kə mbəñkə tso aliləñ aà. ¹⁸ A nî ñkòñə yî, à lε nnanşə yi'inə, ñtsya aa a ñjîm nìghàà nîi à nî ànnù

nîhkonj aà, mæ tâ bî'inè bə bîtsyà bi mbïi a titii ñgòŋ njòò tsim jii mæ à le nnaŋsə aà.

Ñka nyu'u ñkii ñghirê

¹⁹ Bɔɔ bi maà bâ nî ka ñwa'atə annù yuà! A ku'unə mæ tâ ñù ntsim tâ à ka ñwanşə nyu'u ànnù, n̄tsee ki wànşə ghàa, ñki tsee ki wànşə lwisè nî n̄tòŋè. ²⁰ Ñù yii mæ a lwisè ntonj aa kaa a si annù yî tsinè yii mæ Nwî a lòò aa ghìrè. ²¹ Mamù ajàn a ku'unè mæ nî me'e ñgòŋ innù nsij tsim bo bì àbì'intii tsimè. Mfa ibiinnù ghuu a mbo Nwî, mbii ñghàà n̄ii mæ a bè a mûm n̄tii bù aà, à nî ñinghàà ma nú n̄ii mbə ni nyweensə ghuu aà.

²² N̄i tsuu atu ibii nú ghuu ki bwe'esə a ñka nyu'utə ñghàà n̄i Nwî tsi'î yù'ùtè. A ku'unə mæ tâ n̄i ka mfa'a ni nu. ²³ Ñù yii a yu'utə ñghàà ni Nwî tsi'î yù'ùtè kaa ñki'î ni nu fa'à aa, à bə aa tsi'î tsó ñù yii mæ à lèntə nsí yi n̄i ñkè'è, ñyè ibii nú yi. ²⁴ A naŋsə n̄lii ibii nú yi wa aa, a lò ñghɛɛ yi. Fìbàŋtè ti tsyà a li'inè ñkirè yî yâ. ²⁵ Lâ ñù yii mæ a naŋsə n̄lii b̄inòŋsè bya b̄ii mæ bi bɔŋ m̄aŋsè, ñketə ni m̄iŋkirè mi atsaŋ a nu bè aa, à bə te'e àtú yî n̄i b̄inòŋsè ma bú, kaa wa'à yu'utè tsi'î yu'utè m̄bu n̄li'inè, lâ m̄baŋnə n̄læə ni b̄inòŋsè bya, ñghirè n̄i innù jii mæ bi swonj aa, bɔŋ Nwî à ka ñiŋ mbɔɔnə n̄i innù tsim jii mæ a ghìrè aà.

²⁶ Mbə ñù à tswe a titii bù yii mæ à wà'àtə mæ yu tinşə amûm ànnù Nwî lâ kaa wa'á ajàn yii mæ mbə yu tswá àlèè yi zi, bɔŋ ànnù Nwî yi ya à ni tsi'î ànnù adànè d̄anè. A kii m̄bwe'esə aa ibiinnù yî. ²⁷ Annù yii mæ Taà Nw̄iŋgòŋ a lògè tsi'î tsó ànnù Nwî yii mæ a naŋsə kù'unè, kaa wa'à n̄i àlò'ò tswé aa, a n̄i ñka n̄lɔŋtə bɔɔ bitì ni b̄ikw̄i'î bi b̄aŋgyè a mûm ñgi'î bo. Ñki mbə a ñka mbê ibiinnù gho tâ m̄bi tsuu ló s̄iŋ, i ta ñgi'î a nu wò.

2

Ñwà'àsè ñlonjə annù nte'ε b̄inàndènè

¹ B̄ilim bâ tsi'î tsó ñḡaŋmbii Mmà'àmbi yî'inè Yesu Kristo, yii à ni Mfò ñigha'a aa, a ku'unə mæ tâ n̄i tsuu b̄e itu itu ki lèntè, ñyɔŋə b̄e ñkirə yàà. ² Kè b̄i'inè lògə mæ ñḡaŋkabə yii mæ à wè'ε karè yii mæ bi naŋsə n̄i àt̄ii gold bo bì itsè'ə at̄indùù, à z̄i ñkuu a mûm ñghòtə bù, ñḡaŋafum a k̄i n̄zi ñkuu ghu ni b̄ikùrè bi atsè'è bi. ³ Mbə n̄i gha'asə ñù wa yii mæ à wè'ε itsè'è j̄i siginè aa, nswonj ghu mbo mæ, "Tswe faa n̄i àlèŋ yî àkò'ònè falà." Mbaŋnə nswonj a mbo ñḡaŋafumə wa mæ, "Ghɛɛ ntəə filì, kè jwè'ènə a nsyε a mbèè m̄ikòrə

mə," ⁴ bəə boŋ ni te'ε bīnàndènè a titii bù, n̄lentə n̄i ànnù nyon̄ n̄i àjàŋ mə ìnnù j̄i bi i tintə n̄i gh̄uu aà.

⁵ Yu'utè n̄i m̄bâ bil̄im bâ, wa Nwī à tsò'ɔ ɲgàŋêf̄umə f̄aà mbi, ɲghirə mə tâ bo niŋ m̄int̄ii mya a nu Yesu Kristo, i baŋnə mbə ɲgàŋaf̄u'u ànnù n̄iŋkoŋ, i yi n̄ji annù nif̄ɔ yii mə à kà'a a mbo bə b̄ii mə bi kòŋè nii aà. ⁶ Lâ ni tsa'a n̄i ɲgàŋêf̄umə aa, bə b̄ii mə bi n̄iŋè n̄i gh̄u a nsyε, ɲkii nswuŋə n̄i gh̄uu ɲghεε ni bù a nda m̄isa'a aa à ni aa b̄iwò aa ε? A s̄i ɲgàŋkabə bə aa ε? ⁷ A ni tsi'ĩ bò mə bi gh̄àà n̄i ìnnù j̄i bi nlon̄ ikum ȳi siginè wa mə bi fa a mbo bù aà.

⁸ La m̄bè ò ka naŋsə n̄lèə m̄f̄ɔ nòŋsè Nwī wa ȳii mə à tswé m̄um àŋwà'ànə mə, "Ka ɲkòŋə nd̄im ghò tsi'ĩ tsò o kòŋə ib̄ii nú gh̄o aa," boŋ ò gh̄irê siginè. ⁹ Lâ m̄bè ò ka n̄lentə n̄i bə nyon̄ə ni b̄è ɲk̄irê yàà bəə boŋ ò wò mə annù, nòŋsə a k̄i n̄tswa gh̄o tsi'ĩ tsò ɲù ȳii mə kaa à si n̄òŋsè ləə aà. ¹⁰ Mbə ɲù a ka n̄lèə b̄inòŋsè b̄itsim bεε mə a gh̄irə ɲghèè ɲwo ȳi m̄f̄uùrè a ni m̄un̄j̄irê annù boŋ à k̄i m̄ə ɲwo b̄inòŋsè bya tsi'ĩ b̄itsimè. ¹¹ Nlon̄ mə ɲù wa ȳii mə à lε nswon̄ mə, "Tsuu annù m̄agh̄abə gh̄irə aa," à lε ɲk̄i nswon̄ mə, "Tsuu zwitə." Ma mùu ajàŋ, ò bə tsuu annù m̄agh̄abə gh̄irə, lâ i b̄aŋnə zwitə ɲù boŋ ò wo n̄òŋsè. ¹² Tâ n̄igh̄àà nuu bo bi m̄igh̄ir̄inè mi ìnnù muu tâ m̄i bə tsi'ĩ tsò m̄i b̄è b̄ii mə bi ka ȳi sa'a waa ni nòŋsè wa ȳii mə à k̄ètə m̄iŋk̄irè mi atsaŋ a nu bə aa. ¹³ Nlon̄ mə kaa Nwī à ka ȳi wa'à m̄il̄iŋnè ɲù ȳii mə kaa à si m̄il̄iŋnè ko aa ki ɲko a noò nsa'a m̄isa'à. ɲko m̄il̄iŋnè i kayi tsyatə ntso'otə m̄isa'à.

Ab̄iint̄ii bo bi ɲka m̄f̄à'â

¹⁴ Bɔɔ bi maà, m̄bè ɲù a swon̄ mə yu tswé n̄i àb̄iint̄ii, kaa wa'à ni ìnnù j̄i siginè b̄aŋnè gh̄irə, a kwetə yi aa n̄i àkə aa ε? Kaa àjàŋə ab̄iint̄ii ma ȳi kaa mbə a wa'à yi yweensè. ¹⁵ Mbə mumaà ȳi'ìnə ȳi m̄b̄aŋnè kè ȳi m̄aŋgyè a boŋə itsè'è a ɲwε'ε kaa wa'à ni m̄iji m̄ii mə ku'unə a n̄ji a n̄jwi n̄jwi aa tswé, ¹⁶ bεε ɲù n̄ibò a swon̄ a mbo bo mə, "Tâ Nwī à niŋ mbɔɔnə a nu bù! N̄i ghεε tâ nú juu ka n̄loontə ɲk̄ii n̄ji ywurè!" boŋ a ka kwetə waa aa ni àkè mə mbə n̄i tsuu n̄joo jya mə i kwetə waa tâ bo tswé nt̄ii aa, i fa aa ε? ¹⁷ A ni ajàŋ ȳii mə a ki mbə aà, mə mbə ò tswé n̄i àb̄iint̄ii ȳii mə a si gh̄irə ò fa'a n̄i ìnnù j̄i siginè aà. Ajàŋə ab̄iint̄ii ma ȳi à n̄i àkwo ayòò.

¹⁸ Lâ m̄bè ɲù ȳi mò'ɔ à tse swon̄ mə, "O tswé n̄i àb̄iint̄ii, m̄è b̄aŋnè m̄fa'a n̄i ìnnù j̄i siginè." Mbə a swon̄ ma mùu ajàŋ boŋ m̄è ka kw̄i'ì gh̄u mbo mə, "D̄i'ì ab̄iint̄ii yo ya a mbo m̄è, mə mbə ò tsuu ìnnù j̄i siginè ki gh̄irè, boŋ m̄è ka b̄aŋnə i d̄i'ì ab̄iint̄ii ya a n̄i ìnnù j̄i siginè j̄ii mə mə gh̄irə

aà.” ¹⁹ O bïi mæ Nwîngòŋ à ni aa tsi'í yí mò'otə aa ε? A boŋə! Lâ, tsi'í ìzwi jî bi i ki mbii maa ajàŋə, ñkii ntsiginə ghu nsî. ²⁰ Ìtìrè bē, ni lòc nzi mæ àbïintii yïi mæ a si innù jî sigìnè fa'a aa, à ni àkwo ayoo aa ε?

²¹ A ñghèè ni ta bi bïtaà yí'inè, Abraham, tigè Nwî à le nlògè yi tso nù yïi mæ mìnnu mi mi tsinè ñyoŋə aa nî ànnù yí sigìnè yïi mæ à le ñghìrè aà. A le nlògè mu yí, Isaac, ñghèè mà à Nwî ghu a ñikentə ni mò'c. ²² A laa mæ Abraham à le mbïi Nwî aa ñkii mfa'a, àbïintii yi bo àfà'á yi a ghèè nî àbo mò'ò. Afà'á yi a ghìrè mæ tâ àbïintii yi ya tâ luu. ²³ Ma mùu ajàŋ ànnù yïi mæ àŋwà'ànè Nwî a le nswon aa a fe'è mboontə mæ, “Abraham à le nniŋ ntii yí a nu Nwî, ma ya a ghìrè mæ tâ Nwî à lògə yi ni nù yïi mæ innù ji i tsinè aà.” Nwî a tigè nlògə Abraham nî ñsùkà'á yí. ²⁴ Yê nì, Nwî a lògè ñù tsó nù yïi mæ mìnnu mi mitsinə, ntsya aa a ñjím innù jî sigìnè jii mæ a ghìrè aà, kaa wa'à yònə aa tsi'í a ñjímə àbïintii yi yu yu.

²⁵ A le ñki mbə tsi'í ñgĩŋ ñgĩŋ ni Rahab, àkwàrè mángyè wá. Nwî à le nlògè yí tsó nù yïi mæ innù ji i tsinè, ntsya aa a ñjím innù jii mæ à le ñghìrè aà, à le ñkwèrə bítswèrè bi baIsrael bya a nda yu, ñki mbu ñghìrè bi tsyá ni mánjî yí dàn ñkhə waa.

²⁶ Ma mùu ajàŋ tsó mæ mbə àzwí a tsuu a nu nù tswe, a bē àkwo ñù aa, àbïintii yïi mæ a si fà'à a ki mbə aa àkwo ayoo.

3

A ku'unə mæ tâ bə ka ntswa aləè yaa

¹ Bìlím bá, kaa sî bōŋ mæ tâ bù bí ghà'atə bə ñgǎŋdì'innù, ñlon mæ ìsa'a yi'inè tsó ñgǎŋdì'innù i ka yí tinsé tsyàtə yí bē bí mò'ò.

² Bì'inè bitsim, bí'inè gha'a fansə nî innù. Lâ mbə nù yí mò'c a tswe ghu yïi mæ à si nii ifansə innù ghìrə a nî innù jii mæ a swonə aa, boŋ innù ji i boŋ mànşə, a kî ñzi a ajàŋ yïi mæ mbə yu tswá ìbìnnú yi tsimè.

³ Bì'inè niŋə nî àtsaŋə a ntsú ləŋə ñghìrə ni mæ tâ à ka nyu'unə nî yi'inè. Maa ajàŋ bí'inə zi ajàŋ yïi mæ mbə bí'inə ghìrə a ghèè nî mbèè yïi mæ bí'inè kəŋ aa. ⁴ Kè tâ bí'inə wa'atə annù ñlon abanə ñkì. Ka mæ a faŋ faŋ a kù ñtii tsi'í afisè yí tii aa, bi tsisə aa tsi'í nî múnstiré àtsisè, ñswunə àban a zî àjàŋ yïi mæ mbə yu tsisè a ghèè àjàŋ yïi mæ à kòŋ aà. ⁵ A kî mbə ñgĩŋ ñgĩŋ a nî àləə yïi mæ a tswe a ntsú mbì'inè aà. Ka mæ a kə'ə ñkə'ə aa, mbə tsi ki kwèè ntii yi a nî innù jî wè jî wè jii mæ mbə a ghìrə aà.

Wa'atə ajàn yï mə mbə tsi'ï ñsàà mɔ'ɔ i tɔò ma mù'ù ñta'a aà. ⁶ Aləə a bə aa tsi'ï tsò mɔ'ɔ. A burə mbə aa m̀bī yï mə i lùu nī ìnnù jī bī, ñtswe nī àdà'à a m̀m̀m̀ nu bī'inè, ñsɛnsə nī ìnnù jī bī, i ghèè nī ìlàà a m̀m̀m̀ nū bī'inè tsi'ï tsimè. Ntɔɔ nī ñtswèntii yī'inè tsi'ï tsim nī ñnsàà mɔ'ɔ yï mə i lò aa tsi'ï a mɔ'ɔ Satan ñzi. ⁷ Ǹm̀m̀s̀ɔ̀ǹ à zī àjàn yï mə mbə yu mirèsè ñgòɔn ñnaa tsim jii mə tswé a nta'a kè a m̀m̀m̀ ñkī aà, kè a bə bə nàà m̀tsə'ə, kè bə b̀sɪŋ, kè ìbəŋ naà tsò nò, kè nàa ñkī, bī lèè ñkī ya'a m̀mirisə ⁸ lá kaa ñú m̀s̀ɔ̀ǹ kaa a wa'à àjàn yï mə mbə yu mirisè aləə aa b̀aǹnè ñzi. Aləə a nī àyoo yī bī yï mə a ligə tsi'ï ligè, ñstsyano a ntsisô, ñluu nī ñlī'i yī m̀bī yï mə mbə i zwi'tè ñú aà. ⁹ Bī'inè l̀gè ñgha'asə nī ma'ambī Taà yī'inè Nwīŋgòɔn ghu. Ñkī m̀bu ǹl̀gè m̀bègìtə nī b̀l̀m̀ bī'inè b̀i mə Nwī à lɛ nnaŋsə waa bī finè yī aa ghu. ¹⁰ M̀ghàà mī ñgha'asə Nwī bo bī m̀bègìtè mī fè'è aa tsi'ï a ntsù yī f̀ù̀rè! B̀l̀m̀ bā, kaa a sī k̀'ùnè ma mùu ajànə. ¹¹ Kaa m̀bə naŋəbirè yï mə ñkī yī lèè i fè'è ghu aa, kaa m̀bə a wa'à kī m̀bu ka m̀fī'isə ñkī yī lwī. ¹² B̀l̀m̀ bā, kaa m̀bə àtī kòò a wa'a m̀b̀ǹ sa'a bə, kaa àtī l̀amsī kaa m̀bə wa'á ìkòò koonè bə. Kaa ñlī ñii mə ñkī yī lwī i fè'è ghu aa, kaa m̀bə nī wa'á ñkī yī nò kī m̀fī'isə.

M̀tsyè m̀i mə mī lò nī bə aburə aà

¹³ Ǹù tsù à tswe a titī bù yï mə à tsyèsə ñkī naŋsə nyu'u nī ìnnù i laa ghu atu aa ε? Tā à ghìrə tā à fè'ε bī yə tá àlaa, ñtsya aa a ñjīm àkòrè nizī yī yī sigìnè, a tī ghìrè nī ìnnù jī sigìnè a ká sigisə nī ìb̀i nū yī a nsyε à nī a ndi'ì m̀tsyè mī ghu. ¹⁴ Lá m̀bə ò tswe nī àgh'è'nè a m̀m̀m̀ ñtī wò, nī àlwintòŋ, ñka ǹɔɔ tsi'ï àyoo ànnù, ò tsuu ñtī gho kī kwèè, ntuu nī ànnù ñŋkòŋə. ¹⁵ M̀buu m̀tsyè ma wa kaa i sī aa aburə lò. A nī m̀tsyè mī f̀aa m̀bī, kaa Azwī Nwī kaa a wa'à ghu tswé, mī b̀aǹnè lò aa a m̀bò izwī jī bī. ¹⁶ Adigə yï mə àgh'è'nè tswe ghu ñu a lòò bə ànnù yï mə a ka kwetə yī aa, ìbuurə ànnù i kə ntswe ghu, a kī ñluu nī m̀buu ìnnù jī bī jī ghà'àtə.

¹⁷ Lá m̀tsyè m̀yā m̀i mə mī lo a aburə aa, mī tsyám̀b̀i m̀foo nlaa, ñzi nī m̀b̀ɔ̀nə, m̀b̀ɔ̀nə, nyu'utə nī ànnu yï bə swòŋ aa, ñko nī m̀l̀ŋnè, ñkoonə nī m̀ntàà mī ìnnù jī sigìnè. Kaa ñu yï mə à tswe nī ma mùu m̀tsyè aa kaa à sī j̀ŋkè, kaa kī'ì nī bə kī m̀bwe'esə bə. ¹⁸ Ìnnù jī tsìŋə i laa m̀bə m̀jī m̀i mə bī f̀ù̀'ù nī ñjoo ñgwè'è jī m̀bə bə b̀i mə bī zī nī m̀b̀ɔ̀nə bī bə nī m̀b̀ɔ̀ŋə aà.

4

Nghìrê àkà'à bu bì mbî

¹ Ntsò bo bì fìkòrè fii fì tswe a titii bù, lò aa fə ε? A si njoo jì bì jii mə m̀ntii muu mi yè'ətə, kaa wa'a bii mə tá nì ñe'esè ntswe aa mə ghìrè mə ni ka nto aa ε? ² Nì lòo njòò, bæε nì yi ntsuu ni ju tswe aa, nì tigè ñtañtə a nzwitə bè. Ntiì ghuu i yè'ətə njòò, lá tsò mə kaa mbə nì wa'à nì ju tswe aa, nì tigè ñyòñə bù ni bù, ñkii ntigə ntonə bù ni bù. Kaa nì si nì ñjoo jya tswe aa, nlon mə kaa nì si Nwĩ betə ni mə tá à fa a mbo bù aà. ³ Lá nì yi nte'ε mbetə betə aa, kaa nì wa'à kwerə aa nlon mə ni betə ni m̀nñjì yii à si ku'unə aà. Nì betə njoo aa mə nì lògə ki fà'à nì ñnnù jii mə i ghìrə nù juu i ka mbəñə aà.

⁴ Bù bē bii mə nì bə tsò m̀ngyě ñiyò'ɔ yii mə a ji m̀ghàbè aa, nì s̀i zi mə nì bə ki kɔñ mbi yù boñ ni bàà aa Nwĩ a ε? Ma mùu ajañ a bə mə ñù ntsim yii mə à ni nsùkà'a mbi aa, à ni ñgãñkibàa Nwĩ. ⁵ Nì tsuu ló lògə mə àñwà'ànə Nwĩ a tsweε annù mə swon mə, “Azwĩ ya mə Nwĩ à le nnìñ a ntiì bĩ'inə aa a yè'ətə nì ñjoo tsi'ĩ mbē ànnù.” ⁶ Lá mbəonə yii mə Nwĩ a fa ni a mbo bĩ'inə aa, i ghìrè nì mə bĩ'inə bañnə ntìnsè ñtsyá àzwĩ àyè'ətə ma yú. Ajãñ mə àñwà'ànə Nwĩ a swon aa mə, “Nwĩngòñ a tuu ñgãññee nu, ñnìñə nì mbəonə a nu bè bii mə bi bañnə ñsigisə nì ñbiinù waa a nsye aà.”

⁷ Lá, nì sigisə mbì nù yùù m̀fa a mbo Nwĩ, ñka ntuu nì ànnù Satan boñ à ka ki ñkhə nì ghuu. ⁸ Nì ka nyon̄tə nì a mbèε Nwĩ tá à ki kaa nyon̄tə nì a mbèε bù. Nì si'ì mbó muu mbá, bu ñgãñghìrê ñnnù jì bí. Nì ghìrə tá m̀ntii muu m̀i laa mbá bu bii mə nì tswe nì m̀ntii mi mbaà. ⁹ Nì ka ñjəñnə, ntigə mbo'o, ñkii nyè'ə; tá ñwiyé nuu bañnə mbəñ ntigə ñiyè'ə, ñghìrə tá ñidorə nuu nì bəñ ntigə ajəñnə. ¹⁰ Nì sigisə mibì m̀i nù muu a nsye a nsi Mmà'àmbi, boñ à ka ñentə ghuu a ndəñə.

Ñwà'àsə nlon annù ñka nsya muswébo a nu ndim ghò muKristo

¹¹ Nì tsuu ghuu bù ni bù ki firè mbá bilim bá. Nù yii mə a firè mu Kristo, ñkii nsa'a nii aa, a ligitə aa nòñsə ñkii nsa'a nì nòñsə wá. Mbə ò ka nsa'a nì nòñsə bəə boñ kaa ò si ñù yii mə a yu'unə nòñsə aa bē, ò bañnə mbə aa ñgãñsa'a m̀isa'à. ¹² Nwĩngòñ à ni tsi'ĩ yùyu yii mə a fa nì nòñsə ñkii nsa'a aà. A ni tsi'ĩ yù mə mbə a yweensə ñù ñki nzwitə yi. O lògə ibii nù gho aa nì wò a ñka ntsò'ɔtə ìsa'a ndim ghò aa ε?

Ñwà'àsə nlon annù ñkwεε ntiì

¹³ Nanşə nyu'utə nì mbâ bu bii mə ni swonə ni mə, “A ka ghìrə bə sii, kə à ka lǒ bə a yoo tâ bǐ'i ghεε fii njǒ'ò àlà'à lǐi, ñghεε ntswe ghu a atú àlòò, i tanə mǐtaa ghu, i nanşə i iswe nì àbǐi ghu aà.” ¹⁴ Kaa nì sǐ ajàn mə ntswéntǐi yùu i ka lǒ bə a yoo aa zǐ. Nì bə aa tsi'i tsǒ mbà'à tǐtugə yǐi mə i yi mfε'è i bú ñwi'ikə mbwεkə yi aà. ¹⁵ Mbə nì bāñnè ñswonə aa bə mə, “Mbə Mmà'àmbi a beentə boñ bǐ'i ka tswε bitǐi, i ghìrə lálà, kǎ i kǐi ghìrə lǐlǐ.” ¹⁶ Lâ tsǐtsòñ ni ñee nǐ nù juu, ñkǐi ñkwεε nǐ nìgò nuu, kaa a wa'à kù'unè.

¹⁷ A nlwǐ'isə, ñù yǐi mə à sǐ annù yǐ sigìnè yǐi mə à zi mə a ku'unə a ñghìrə aa, ghìrə aa, à ghìrə bǐ.

5

Ñwà'àsə ñgǎñkabə

¹ Ñgǎñkabə, yu'utə nǐ annù yǐi mə mə swonə ni a mbo bù aà. Nì ka mbo'o, ñkǐi nyə'ə nǐ tǐi nlon ñgi'i yǐi mə i zǐ a nu bù aà. ² Afù'ù yuu a bwè mē, ñsəkə i jǐ ñts'ə'ə juu. ³ Ntsəbè i kò mē gold ghùu a bò'ò ni silva ghùu. Ntsəbè ma yu i ka bə ayəfə nǐ ñnnù jǐi mə ni ghìrə aa, i kǐi tigə kurə nǐ ñjyǎnú yùu tsi'i tsǒ mǒ'ò. Nì ghòtə ñjoo jǐ ghà'atə ñləə nǐ ñjwi julà mə ni ñjwi nlwǐ'ǐ ñjǐmè aà. ⁴ Kaa nì burə tǐ ñkabə bə bii mə bi fa'a a mǐm mǐnsòò bù aa tǐ. Yu'u nì àjàñ mə bo ghàantə aà. Niyə'ə nǐ bə bii bi fù'ù mǐjǐ muu a mǐm ñsòò aa nì ghèè mē ñku'u a tǒñnə Mmà'àmbǐ Mbu'utəmbǐ. ⁵ Ntswéntǐi yùu i luu nì ñjoo jǐi mə i ghìrə nù yùu i bəñè aà, wa nì nanşə mē ñji mbǐ. Nì jǐ mē mfañkə mfε'ε ntigə mbə tsǒ nàà jǐi i yu'utə nǐ ñjwi yǐi mə bi ka wà waa ghu aà. ⁶ Nì sà'à mē mǐsa'a mǐ bə bii ñnnù jyaa i tsinə aa, ñniñ ñgi'i a nu bo, ñzwitə nǐ bə tǐ ñji'i, kaa bo wa'à waa kwε'è.

Ntswà ñtǐi bo ñka ntsà'atə Nwǐ

⁷ Nì ka ntswa mǐntǐi muu mbâ bilǐm mbâ, ñywe'e a ñjwi yǐi mə Mmà'àmbǐ à ka yǐ bú zǐ aà. Nì yə àjàñ yǐi mə ñgànligə mǐnsòò a tswa ntǐi yi nyu'utə ni mə tâ ñsye ghìrə mǐji kǒ'ò aà. Ntswa nǐ ñtǐi yi mbe nǐ noò ñtsú mbèñè bo bi noò ñtsyâbèè tǎ fù'ù mǐji myâ. ⁸ A ku'unè mə tâ nì ka ñkǐi ntswa mǐntǐi muu. Nì tswa abiintǐi yu tâ à tǐnsə nlon mə noò ñzi Mmà'àmbǐ yi'inè à kòontə mē aà.

⁹ Nì tsuu ghuu ni bù ni bù kǐ ghàantə mbâ bilǐm bâ, tǎ tâ Nwǐngòñ à tsuu isa'a a nu bù lǒ niñə. Wa ñgàn nsa'a mǐsa'a wa à kòontə mē, wa à tèè a ntsundâ.

¹⁰ Bilǐm mbâ, nì ka ñwa'atə ñgǎñtoo Nwǐ jya jǐi mə i lε sǐ ghàà nǐ ñkǐm Mmà'àmbǐ aà. Nì logə waa tsi'i tsǒ àlensè bə bii mə bi tswa ntǐi waa a noò ñgi'i aà. ¹¹ Bǐ'inè yə mə

Nwĩ à le nniṅ mbɔɔnə a nu bo aa ajàṅ yĩ mə bi le ntswe ni àtànṅentii aà. Ni yu'u nĩ ànnù òlɔṅə àtànṅentii Hiob. Nĩ ki nzi ajàṅə àfù'ù yĩ mə à le ti bə ni a nṅim Nwĩ à fa ghu mbo aà. Tsi'ĩ annù nṅkoṅə, Mmà'àmbi a yu'u niyè'è ni bə, ṅko ni mĩlṅnə bə bi.

¹² A mbũ ṅghèè ghu bĩlĩm bá, ma ànnù à ni mə, nĩ tsuu ki kàà. Nĩ tsuu aburə, kě nsyɛ, kě ayoo tsu ki lògə kàà ghu. Nĩ ghìrə tá ìṅṅə ghùù à bə ìṅṅə, tá ṅṅaṅṅə ghùù à ki mbə ṅṅaṅ tǎ tá Nwĩ à tsuu isa'a a nu bũ lǒ nniṅə.

Ntsà'àtə Nwĩ ni àbiintii

¹³ Nù tsù a titii bù à tswe a mùm ṅgi'i aa ε? A ku'unə mə tá à ka ntsa'atə Nwĩ. Nù tsù a titii bù a doritə aa ε? A ku'unə mə tá à ka nyəə ikòò ṅgha'asə nĩ Nwĩ ghu. ¹⁴ Nù tsù à tswe a titii bù yĩ mə a ghòò aa ε? Tá à too ṅkè a mbo bĩlĩ bi ndánwĩ tá bi zi ntsà'àtə Nwĩ ghu atu, ṅyɔ'ɔ yi ni mighurə ni ĩkũm Mma'ambĩ. ¹⁵ Atsà'àtə ma yũ mə bi tsa'atə nĩ àbiintii a ka ghùrə ṅũ nìghòò wa. Tá Mma'ambĩ à bu mfa ntswèntii yĩ fu ghu mbô, bɛɛ a bɛ yĩ mə à fànsə annù boṅ Nwĩ à ka lĩ'ìnə ibi yi. ¹⁶ Ma mùu ajàṅ nĩ ka mbii ifãnsənnù juu bu ni bù, ṅka ntsa'atə nĩ Nwĩ a atu bù ni bù. Tǎ tá mighòò muu mĩ ka mfwetə. Atsà'àtə Nwĩ ṅũ yĩ mə ànnù yi a tsinə aa a tswe nĩ mĩdàdà'à mĩ wè.

¹⁷ Elijah à le mbaa ṅki mbə ṅùmìsòṅ tsǒ bĩ'inə. A le ntsà'àtə Nwĩ tsi'ĩ nĩ òtìi yi ntsim mə tá mbəṅ tsuu loo. Kaa mbəṅ i wa'à kè òloo a ala'a a atũ ìlòò ji tarə nĩ àtìi. ¹⁸ Ìlòò majya i jyà mē a bú ntsà'àtə Nwĩ fu, mbəṅ i swi'ìnə a aburə ṅghìrə mǎji bú ṅkɔ'ɔ fu a nsyê.

¹⁹ Bĩlĩm mbá, mbə ṅù yĩ mɔ'ɔ a titii bù a fà'à mǎnjĩ ànnù nṅkoṅ bɛɛ ṅù mɔ'ɔ a bú òswuṅtə yi mbii ni ghu fu, ²⁰ tá ni zi mə ṅù yĩ mə à ghìrə ṅṅaṅghìrə ìnnù jĩ bi a ma'atə ìnnù jĩ bi ji jyà aa, à yweensə òtìi yi a ntsũ nìwó, ṅghìrə bi lĩ'ìnə ifãnsənnù jĩ ghà'àtə.

Aṅwà'ànə PETA yi ntsyàmbù

NJI'INNŪ AṅWÀ'ANƏ YŪ

A aṅwà'ànə yū aa a le ṅṅwà'ànə Peta ṅgàṅtoò Yesu Kristo. Peta à le mbə ñdî ñdânwî yîi mə à le mbə “ayəfə nî ṅṅi'i ya mə Kristo à le nyə aà” (5.1). A le ṅṅwà'ànə aa a noò yîi mə à le ntswe a Roma bo Mark aà (5.13). A le ṅṅwà'ànə aa a mbo bɔɔ bi Kristo bii mə bi le njà'à waa bi tswé mbù'u itoo jii mə baRoma le si bu'utə a Asia yî Nkə'ətə aà (1.1). Peta à le ṅṅwà'ànə aṅwà'ànə ma yū aa a nlə'ətə mîntii mi bìKrisèn bii mə bi le si yə ṅṅi'i a itoo jii bə le njà'à waa bi tswé ghu aà. Bi le si tso'ɔ nî àkorə yaa nlon aa àbîntii yaa; ma mùu ajàn Peta a tigə ñdiintə nî waa mə tâ bo tsuu lɔ kaa i wò. A le ṅki ṅṅwà'anə aa a ndi'itə bìlî bi ndânwî tsɔ yu, (5.1-4) ñdi'i ni mə à le lɔgə ifà'à wa mə Mmà'ambi à le mfa ghu mbo mə à ka nje'ɛ bɔɔ bi mbînjərə bi aa (Jɔn 21.15-18) nî ñti yî tsimè.

Innù jii mə Peta à ṅwà'anə aa i dî'i ni mə à le nanşə ntswe bo Kristo, a kî ṅṅwà'anə aa innù jii mə yumbɔṅ à le nywe'etə, ñlon mə à le ṅki nanşə nyə ṅṅi'i, ñyi ki ṅkwo ghu mum a ṅṅha'asə Nwî ni ñiwò ni tsi'i wa ajàn mə Yesu à le ṅkè'ənə ghu mbo wa noò mə à le mfa ifà'a ghu mbo mə à ka nje'ɛ mbînjərə ji aà (Jɔn 21.19).

Peta a swonə ni mə tâ bo tsuu ki jəṅnə a nî ṅṅi'i yîi bo yə aà. Tâ bo tsuu i ki wa'a ni mə aa annù akə le (4.12), ñlon mə mbuu ikwà'ànə jya jii i tsi'i nî waa laa, i ywe'etə aà àbîntii yaa yîi mə à ni ayoo atindùù, i ghìrə tâ à ku'usə ṅkwe, tâ bŭ ghìrə baa ṅṅha'asə Nwî (1.6-7). Nswonə ni mə wa Kristo à le nyə ṅṅi'i aa mə yu dî'i alənsə a mbo bo mə tâ bo tigə nyonə nî ìbù'ù mikòrə ji (2.21) ṅka ndoritə mə bo tswé nì àbwarə a nyə ṅṅi'i yîi mə Kristo à le yə aà (4.13). Tâ bo ka niṅ innù tsim jii mə i yə nî waa aa, bo bì jii mə i tsyà waa aa, a mbo Nwî yîi mə a ləntə ni waa laà (4.19; 5.7). Nù a bə yə ṅṅi'i boṅ à kəntə ṅghìrə ìbî (4.1). Bo bə bɔɔ yətə ṅṅi'i boṅ Nwî à ka ghìrə ìbɔṅ a nu bo tâ bo bu ntii fu (5.10). Tsɔ mə bo yə ṅṅi'i laà aa, bo ka yî kii kuu a mùm nìgha'a ni Kristo (4.13-14).

Peta à le nanşə di'i a mbo bìKrisèn a bə bii mə bo ni bu aà: Bo ni aa bə bi Nwî, àtoo yîi mə a laa manşə aa, ṅki mbə ṅṅāṅmà'a Nwî. Nki nswonə ṅji'i ànnù yîi mə bo tswe ghu

fàa mbi aà: Nwĩ à tso'ɔ waa nləə fàa mbi aa mə tâ bo ŋka ŋgha'asə nii, ŋkɛ'ɛnə nĩ ìnnũtsyâmbo jii mə a ghìrè aà (2.9), ŋkii ŋghirə nĩ ìbɔŋ (3.9,13), ìlwi'i a mùm àkòŋnə, ìlɔŋ mə àkòŋnə a kusə ìnnù jì bi jì ghà'atə aà (4.8). Tâ bo tswe fàa mbi tsɔ bə bi Nwĩ, ìyə nĩ mə bo laa mǎŋsə tsɔ Nwĩ yumbɔŋ (1.15,16) ìzi nĩ mə bo bə aa bìgì, mbə batoo ghu (2.11), ìlɔŋ mə ala'à yaa a tswe aa a aburə aà.

Bi yatê àŋwà'ànə yû aa laa:

1. Njii'innũ àŋwà'ànə yuà 1.1-2
2. Awa'atə ìlɔŋ annũ ajàn mə Nwĩ a yweensə bə aà 1.3-12
3. Adi'itə ìlɔŋ annũ ntswéntii yii ì laa aà 1.13—2.10
4. Ajàn mə bìKrisèn tswe nĩ ntswe a noò yii ŋgì'i ì yə waa aà 2.11—4.19
5. Ajàn mə bìKrisèn bi sigisə mibìminũ myaa a nsyə mfà'à aà 5.1-11
6. Innũ jii mə Peta à lɛ nswonə a nlwĩ'isə aà 3.12-15

Atsà'atə Peta a mbô ñghòtə

¹ Àŋwà'ànə yû a lo aa a mbo Peta yii mə à nĩ ŋgàŋntoo Yesu Kristo aa, ñghɛɛ a nĩ a mbo bɔɔ bi Kristo bii mə bi ja'a waa a itoo itoo bo tswé tsɔ batoo a ala'a Pontus, Galatia, Cappadocia, Asia, bo bì Bithynia aà. ² A bə bə bii mə Nwĩŋgòŋ Tà à tso'ɔ waa, nyarə nləə nĩ bi a nzi yu, Azwĩ Nwĩ a si'i bi laa, mə tâ bo ka nyu'unə Kristo tâ bì ki nyantə aləə yi a nu bo. Tâ ìbɔŋ Nwĩ nĩ m̀bɔɔnə Nwĩ ì tswe a nu bù ìluu.

Ñkà'a yii ì tswen ìtì, bo bɛ aà

³ Bì'inə ka ŋgha'asə Nwĩŋgòŋ, Ta bì Mmà'àmbi yì'inə Yesu Kristo. Ntsya a n̄jĩm ŋko m̀lìŋnə yì yì ñwè bi bù mə ñjwe yì'inə bì'inə tigè m̀bɛ nĩ ntswéntii yì mfi, a n̄jĩm ajàn yii mə Kristo à lɛ nyweenə nĩ nìwo aà. Ma yû a tigè ñghirə mə tâ bì'inə ka m̀bɛ nĩ ñkà'à Nwĩ kaa wa'à kaà kə ñjĩkə; ⁴ m̀bɛ nĩ a ŋkwɛrə njoo jii mə kaa mbə kì'i bì'i, kaa bi kì'i ŋgì'i ghu ta, kaa jì wa'à k̀ì ñkwi'inə, jii bi ləə a aburə a mbo bù aà, ⁵ bù bii Nwĩ a bɛ nĩ m̀idà'à mi ntsya a n̄jĩm àbiiintii yuu mə ànnũ ajànə à ka yweensə ghuu aa, tâ à yi mfɛ'è bì naŋsə nyə wa noò ìlwĩ'í ñjĩm.

⁶ Nì ka ndoritə nlon ma yû ka mə a nĩ mù àtì noò nĩ ka yə ŋgì'i nlon mbuu ikwà'ànə jii ì ka kì tsi'i ghuu, ⁷ a nywe'etə a nyə mə àbiiintii yuu àa yì annnũ n̄ŋkɔŋ lɛ. Tsi'í àtì gold yii mə mbə bi tâ ñgì'i ghuu aa, bi yweètə a nĩ m̀ɔ'ɔ, baa kii ywe'etə àbiiintii yuu yii a baŋnə ntìnsə ntsya gold aa nĩ m̀ɔ'ɔ, tà bɛɛ mə a tsya, bi fa àghu'usə nĩ nigha'a nĩ àghum a mbo Nwĩ, wa njwi yii mə bi ka yì dì'i Yesu tâ à laa aà. ⁸ Ka

mə nì bùrə ti yi yə aa, nì kəŋə yi, ka mə nì si nii yə aa nì ñniŋ ntiŋ ghuu ghu nu ŋkiŋ ndoritə nî mbuu nidorə yî wè yîi mə kaa mbə ntsù wa'à swonə. ⁹ Nî nanşə ndoritə aa nlon mə nì kwèrè ìlònə ghuu nyoŋ aa nŋim àbiinti yuu.

¹⁰ Ngəŋntoo Nwî jii mə i le ŋkè'ənə mə ìbòn Nwî yîi mə à ni ghuu i zî aa, bo le si nanşə nloɔ mbetə nî ìnnù nlon annù nyweenə ma yû; ¹¹ bo le si betə nî ŋû yîi mə, kè noò yîi mə Azwî Kristo a le ndi'ì a mântii bo mə à ka yî yə ŋgi'ì i yî ki tswe ni nigha'a nîi ni yoŋ ghu aà. ¹² Bi le ŋghirè a laa a mbo bo mə kaa bo le ŋki'ì aa a mbo atu mbinnù yaa fa'à, bo le si bəŋnè mfa'a aa a mbo bù. Bi le nzî nî ntoo yî ñsiginə ya aa a mbbo bù ntsya a nŋim Azwî Nwî yîi mə a lo a aburə nsigə aa, a bə ìnnù jii mə baangel bi le si yè'ətə a nzi tâ à laa.

Bî'inə ka nzi akòrə nizî tâ à ku'unə a mbo Nwîngònə

¹³ Tâ nì tanşə mîntii muu, ntswe nî àlaa atu, nnanşə nte'ε atû yuu tsim a nî ìbòn Nwî yîi mə nî be aa, mə i ka yî zî wa noò yîi mə Yesu Kristo à ka yî bu fè'ε zî aà. ¹⁴ Tsó boɔ bi ayu'unə, ni tsuu mà'ətə ibinnù ghuu tâ ìnnù jii mə ibinnù ghuu i yè'ətə aa tâ i ka ntsyasə nî ghuu tsi'ì tsó ajən mə nì le ntswe ni bîbù'u a mbîi aà. ¹⁵ Lâ tâ nì ki nlaa a nî ŋgòn ìnnù tsim jii mə ni ghirè aà, tsi'ì tsó mə yu wa yîi mə à le ntwonə ghuu à làa aà. ¹⁶ A ajən mə aŋwà'anə Nwî a swon aà, mə, "Nî laa tsi'ì tsó ajən mə mè ki nlaa aà." ¹⁷ Tsó mə ni twon nî Nwî ni Taà ghùu a noò yîi mə ni tsà'ətə Nwî aà, a bə yu wa yîi mə a lentə ìnnù bə kaa ŋki'ì nì nŋim ŋù bîi, nyoŋ aa bə ni mighirìnə mi ìnnù myaa aa, tâ nì ka nzi akòrə nizî yuu ni nìbò'ɔ, a ni nòò ntsim yîi mə nì tswe a itoo dənə aà. ¹⁸ Nî zi mə bi le ntsu'u atû yuu a ni ìnnù adənə dənə jii mə nì le nlogè a nu bitaa buu aa, kaa à le ŋki'ì aa nì nŋoo jii mə ji bi'ì tsi'ì tsó àtîi silba kè gold aa bə. ¹⁹ Bi le mbəŋnè ntsu'u atû yuu aa nî àləə tîndùu Kristo ya, tsi'ì tsó yî mû mbînjèrè tì àlò'ò kè àbà. ²⁰ Nwîngònə à le ntsò'ɔ yi nləə mbon tā bi nanşə mbi yù. Lâ bi kii ndi'ì yi a nî nŋwi nlwî'inŋim jû mbi'ì ŋgaà yù. ²¹ Ntsya ghu nŋim, nì ləè ntiŋ ghu a nu Nwî, yîi mə à le nyweensə yi ni nìwo, mfa nigha'a ghu mbo mə tâ àbiinti yuu, nî mbé yù, tâ i tswe a mum Nwî.

²² Tsi'ì tsó ajən mə nì sî'ì mē mîntii muu mi laa, nyoŋə a ajənə mə ni yu'unə annù nŋkonə aa, ŋki ntswe nî àkòŋnə annù nŋkonə a nu bilim buu aa, tâ nì nanşə ntswe nî àkòŋnə a nu bù ni bù yîi mə a fè'ε aa mûm ntiŋ bù. ²³ Bi bù mē nŋwe ghuu nì tigè bə bî fîi, kaa ŋki'ì aa nî ayoo ŋgwè'è yîi mə mbə a bwé aa bə, mbəŋnə mbə aa a nî àyoo ŋgwè'è yîi mə kaa

mbə a ki'ì bwè aà, òntsyaa a a n̄j̄m n̄ghàà ni Nwī n̄i ni tswe nt̄i ñki nlwi'i n̄ñkoŋ aà. ²⁴ Nloŋ mə, "Njyānū òntsim ì bə aa tsi'í tsǒ ñgèè, n̄gha'à ni ni tsim ni k̄i mbə aa tsi'í tsǒ ìbwī'i ñgèè. Ñgèè ya i yi mborə aa, ìbwī'i ñgèè jya i wokè yi. ²⁵ Lá n̄ghàà ni Mmà'àmbi ni lwī'í n̄ñkoŋə." N̄ghàà ma nya a bē ñtoo yī ñsigìnə ya mə bi le nswoŋə a mbo bù aà.

2

Ñgò'ò ya yīi ì tswe nt̄i aa bo bi àtoo yīi a laa màŋsə aà

¹ Tsó mə a bə laa, tâ ni me'e ñgòŋ ñnnū abi'i nt̄i tsim bo bi ñnnū mbwe'esə tsim, n̄i àbagilə ni àghè'ə̀nə bo bi ñgòŋ ñnnū nt̄a ñgi'i a n̄i ñkum bə tsim. ² Tā ni bə tsi'í tsǒ bɔɔ bi bɔrə ñka nyə'ətə n̄ibi ni Azwī n̄i kaa bi si fərinə aa tâ ni kwetə ghūu ni ñkwe ñkɔ'ɔ nyweenə, ³ nloŋ mə ni ywè'ètə mə abòŋənt̄i Mmà'àmbi aà.

⁴ N̄i zi ghū mbó, a mbo ñgò'ò ya mə ì tswe nt̄i, mə bə le ntuu, lá Nw̄iŋgòŋ a bāŋnə ñtsɔ'ɔ ni yī àt̄indùu a mbo yu aà. ⁵ Tā ni ki mbə tsi'í tsǒ ñgò'ò j̄i mə ì tswe nt̄i bi bɔɔ n̄i ghūu n̄i ndā Azwī mə tâ ni tswe a n̄i àtu ifà'a mmà'a Nwī yīi a laa màŋsə aa tǎ ki fa n̄i ñjoo mmà'anwī azwī j̄i mə Nw̄iŋgòŋ a beentə ntsyaa n̄jim Yesu Kristo aà. ⁶ Nloŋ mə a tswe a múm àŋwà'anə Nwī mə,

"Mè tsò'ò mə ñgò'ò àt̄indùu yī àŋanə
yīi mə mə bɔɔ a ni ñgò'ò n̄ibuu ni ndā Zion,
tǎ tâ ñu òntsim yīi à n̄iŋ nt̄i yī ghū nu aa
tǎ à tsuu n̄i àd̄irətu tswe."

⁷ A mbo bù b̄i mə ni b̄i aa à ni ñgò'ò àt̄indùu, lá à mbo bə b̄i mə kaa bi s̄i b̄i aa,

"Ñgò'ò ya mə bi bɔɔ bi nda le ntuu aa,
ì bù mē ñtigə mbə ñgò'ò n̄ibuu ni ndā"

⁸ ñki mbə,

"ñgò'ò mə ì ka gh̄irə tâ bə kwantə ghū,
m̄bə alāŋsə ñgò'ò mə ì ka gh̄irə waa mə bo wo."
Bo kwantə aa nloŋ mə kaa bo si n̄ghàà ni Nwī yu'unə aà.
A bē àj̄an mə Nwī à le nte'ɛ ntsɔ'ɔ nləə aà.

⁹ Lá ni n̄i ñgwè'è yīi mə Nwī à tsò'ò, mbə ñgǎŋmà'a Nwī, Nwī yīi à ni Mfò aa, mbə atoo yīi mə a laa màŋsə, mbə bə bi Nwī yumbɔŋ, mə tâ ni ka ñkɛ'ɛnə ñnnū atsyámbo j̄i mə a gh̄irə. Mbə yu wa yīi mə à le ntwoŋə ghūu mfi'isə a múm ñtugə, nzi ni bù a múm ñkà'à yīi mə ì tsyaa mbo aà. ¹⁰ A le mbə a noò yī mò'ò aa kaa ni wa'ǎ bə b̄i tsu bə, lá ts̄itsòŋ

ni ni bè bi Nwí, maà noò, kaa ni wa'à ní ñko m̀l̀l̀ǹǹè Nwí tswé, la tsítsòṅ ni tswé ni ñko m̀l̀l̀ǹǹè yí.

Ìbù'ù Nwí,

11 Bìl̀m̀ b̀à b̀iì m̀è̀ k̀òṅə aa, tsi'í tsò b̀ìg̀h̀ì f̀àà m̀bì, tsi'í tsò bè b̀iì m̀ə̀ bì tswé atoo d̀aṅṅə aa, t̀à ǹì k̀à ñk̀h̀ə̀ innù jya j̀iì ǹjỳànù ỳè'ə̀t̀ə̀, j̀iì m̀ə̀ ì m̀à'à ǹtsò̀ bò b̀ì m̀ìnt̀iì muu aà, 12 T̀à ǹì tswa akòrè nizi yuu yí siginè a titii bi tì zì Nwí, tà bæ bo ti ghàa i swonə ni mə ni ghìrə innù jì bi, bon bo ka yə innù jì siginè jya mə ni ghìrè aa, i yí tigə ki gha'asə Nwí wa Njwí ǹtsò'ò̀t̀ə̀ m̀ìs̀a'̀à.

13 Nlon ñkwi atu Mmà'àmbi, ni ka nyu'unə bê bitsim bii bi ləə mə bi ka nsa'a ghuu aà; kə a bə Kaisa yii à kò'ɔ ntsirə aa, 14 kə b̀ìg̀úmǹàà b̀iì m̀ə̀ à̀ too m̀ə̀ t̀à bò k̀à ǹiṅ njo a abàa bè bii bi fànsə innù aa, mbaṅnə mbeentə ní bè bii mə bi ghìrə innù jii i ku'unə aà. 15 Nlon mə à ní ñkòṅə Nwí mə t̀à ǹì k̀à ñghìrə innù jii i tsinə aa, t̀à kutə m̀ìnt̀s̀ù̀ m̀ì iṅṅt̀ə̀ b̀ə̀ b̀iì m̀ə̀ à̀ ǹì b̀ìbu'̀ù aà. 16 T̀à akòrè nizi yuu à bə yí bé bii kaa bi si waa ni m̀iṅk̀ìr̀ə̀ m̀ì tsu kwèrè. L̀à ǹì tsuu annù ajàn yii mə ni karə ní àtú yuu aa, i l̀òg̀ə̀ ì l̀ìg̀ə̀ ní ìl̀àrə i tsyá ghu a ñghìrə innù jì bí. T̀à akòrè nizi yuu t̀à b̀ə̀ ỳì ñg̀aṅəf̀a'̀à Nwí 17 T̀à ǹì k̀à ǹtwoṅ ikum a nu nù ǹtsim, ñka ñkòṅə ni bìl̀m̀ buu bii mə bu bo bii Nwí aa, ñka m̀b̀ə'̀ɔ̀ ǹì Nwí, ñka ǹtwoṅə ǹì ìk̀ù̀m̀ a nu Kaisa.

Alènsə ñgi'i Kristo

18 Nḡaṅfà'à t̀à ǹì ǹaṅsə ñka nyu'unə bità bi afà'á buu bitsim, ǹtwoṅə ní ìk̀ù̀m̀ a nu bo, t̀à tsuu bə aa tsi'í a mbo bya mə bi d̀i'̀ì abòṅəntii ñki m̀b̀ə̀nə̀ ǹì a nu bù aà. T̀à ǹì k̀ìì nyu'unə ní bya bii mə bi tsə'ə aà. 19 Nwĩṅḡòṅ à ka ki beentə aa nù yii mə mbə a yu'ù ñyàṅə nlon ñgi'i yii i kuu ghu nu ti ghə à f̀aṅs̀ə̀ ànnù aa, ǹlon m̀ə̀ à̀ z̀ì ànnù yii mə Nwĩṅḡòṅ a l̀ò̀ò̀ aa, a laà. 20 Mbə a kwetə gho aa ni àkə mə mbə ɔ̀ f̀aṅs̀ə̀ ànnù baa ñghɔ̀ nò ɔ̀ kwèrə ni àt̀aṅənt̀iì aa ɛ? L̀à m̀b̀ə̀ ɔ̀ b̀aṅnə ñghìrə ànnù yii a ku'unə, bi nṅ ñgi'i a nu wò nlon annù ma ya, ɔ̀ kwèrə ní àt̀aṅənt̀iì bon Nwĩṅḡòṅ à ka beentə ghó. 21 Nlon mə Nwĩṅḡòṅ à le ntwoṅə ghuu aa a ní àjàṅə ànnù yuà, àjàṅ yii mə Kristo à le nyə ñgi'i a atu bù aa, à le ndi'í aa alènsə mə ni tigə nyonə ní ìb̀ù'̀ù̀ m̀ìk̀òr̀ə̀ j̀ì. 22 Kaa à le ñki'i annù tsu f̀aṅs̀ə̀, kaa ànnù m̀b̀wè'̀es̀ə̀ ỳì tsu a wa'à ghu ntsù ki m̀f̀e'̀ɛ. 23 Nòò yii mə bi le si b̀èg̀ìt̀ə̀ ỳì aa, kaa à le ñki'i m̀b̀èg̀ìt̀ə̀ ỳì tsù k̀wì'iǹə̀, nòò yii à le si yə ñgi'i aa, kaa ñki'i b̀ə̀ k̀ì ñka'atə. A le m̀b̀aṅǹə̀ ǹǹiṅ ǹt̀iì ỳì b̀ə̀ a nu yu wa yii mə a l̀ènt̀ə̀ innù b̀ə̀ ì tsinè aà. 24 Kristo yu m̀b̀ə̀nə̀ à le m̀b̀è'è innù j̀ì b̀ì j̀i'iǹə̀ a ìb̀iì nu yu a ati b̀aṅǹə̀ b̀aṅǹə̀, mə b̀i'iǹə̀ k̀wò a m̀ú̀m̀ innù j̀ì bi, m̀b̀aṅǹə̀ ǹtswe ǹt̀iì

a nka nghirê innù jî tsìnè. Ajànə mə bi le nniŋ ɪla'a ghu nu aa, bi le mbəŋnə ɲghurə aà ghuu. ²⁵ Nloŋ mə nì le mbə aa tsi'ì tsó mbinjərə jii i leè mbwɛ, tsítsòŋ nì bù mē mbiì fu a mbô Ntsèembi, bo bi a mbo yu wa yii mə a be mîntii muu aà.

3

A bɔŋ mə bəŋgyɛ ka nyu'unə bilòɔ byaa, tâ mbəŋnə ka ŋkɔŋ bəŋgyɛ byaa

¹ Tsi'ì maa ajàn a bɔŋ mə bù bəŋgyɛ ka nyu'unə bilòɔ buu, tà beɛ mə bí mɔ'ɔ bi tuu ni nìghàà ni Nwí yu'unə nì kwɛrə waa nzi ni bu a mbo Kristo, tsi'ì tì nìghàà ni ntsù, tâ à bəŋnə bə aa bə a nɲim àkòrə nizi bəŋgyɛ byaa, ² a ajàn mə bi yê ajàn yii mə ni bɔ'ɔtə nî waa, àkòrə nizi yuu a kî nlaa aà. ³ Nì tsuu ghìrə mə nìbòŋə nuu bə bə nii mə ni kù'ùsə bə nì njoɔ jii i lɔ a abɛɛ, a ajànə mə nì ba'a nî inɔŋ itú juu, ŋkii ŋwɛ'ɛ nî njoɔ jii mə bi nanjə nì itii gold, kə ŋwɛ'ɛ nàa itsə'ə jì siginè. ⁴ Tâ nìbòŋə nuu bəŋnə bə bə nya nii mə ni læntə a mum mîntii bù, mbə ntsòndòrə ayoo wa yii mə kaa à si nii bwɛ, mə ni azwí yí bònə kaa ŋk'ì nii ghaà, yii mə a nsi mi'ì Nwí, à nî àyoo àtìndùu aà. ⁵ Aà ajàn yii mə bəŋgyɛ bii mə bi le nlaa manjə, mbe nî innù jii mə Nwɲŋgòŋ à le ŋkà'à a mbo bo, bi le si dì'ì nìbòŋə nyaa a nɲim ajànə mə bo le si bɔnə nyu'unə nì bilòɔ byaa aà. ⁶ Tsi'ì tsó ajàn mə Sarah à le si yu'unə ndoò yí Abraham, ntwonə nii a nì taà aà. Nì zi mə nì laa ntigə mbə bɔɔ bi tsitsòŋə, mə mbə nì ka nghirə annù yii mə a tsinə aa, ntsuu ki mà'àtə mə tâ ànnù tsu ka mbosə ghuu.

⁷ Tsi'ì maa ajàn a bɔŋ mə tâ bù biloo ka nlentə bəŋgyɛ buu ni mánjii yii à kù'ùnə aà, ŋkii mbɔ'ɔtə nî waa nzi ni mə bo laa mbɔrə ntsya ghuu, ŋki nzi ni mə Nwí à fá ìbòŋə yi wa mə à nì ntswéntii aa a mbo bú bo bítimə. Nì ka nghirə ma mùu ajàn tâ ànnù tsu tsuu atsà'àtə Nwí yuu lɔ kɲə.

Nyê ŋg'ì nloŋ mighirənə mi innù mî siginè

⁸ A nlwí'isə, tâ bù bitsim nì boonsə ghuu ntswe nî àzwí yí fùurə, nka ŋko nî milɲnə ghùu bu nì bù, ntswe nî àkòŋnə bilim, nî ntiì yí bònə, n̄sigisə nì mibii mi nú muu a nsye a nî ìmòntə juu. ⁹ Nì tsuu annù yí bi a atú ànnù yí bi i kwi'inə, ntsuu mbəgìtə a atú mbəgìtə kwi'inə. Nì bəŋnə nka ŋkwi'inə bə nì mbɔɔnə, nloŋ mə Nwɲŋgòŋ à le ntwonə ghuu aa mə nì ka nniŋ mbɔɔnə a nì bə tǎ tâ yù kii niŋə nì mbɔɔnə a nu bù. ¹⁰ Nloŋ mə, "Nù yii mə a kòŋə ntswéntii aa, i kii yə mitugə mi njiwi mî siginè aa,

tâ à ka ntswa alèè yi ntsuu innù jì bi ki swonə,
ntsuu innù kii ki tswεε.

¹¹ Tâ à bəŋkə yi, mma'atə innù jì bi,
ŋka ŋghirə innù jii mə i tsinə aa;

ŋka nloɔ mbɔɔnə nì ntii yi tsim nìlwi'i ghu.

¹² Nlon mə Mmà'àmbi a ləŋtə bē bii mə annú yaa a tsinə
aa,

nyu'u ni nìyè'è nyaa;

mifurə nì nsì yi a nu bē bii bi ghirə innù jì bi aà."

¹³ Nù yii mə mbə a ləənsə ghuu aa à nì wò, mə mbə nì ka
nanşə ŋkəŋə a ŋghirə innù jì siginè aa ε? ¹⁴ Lâ nì laa te'ε
bə ki yə ŋgi'i nlon ŋkwitu annù yii mə a tsinə aa, boŋ nì ka
yì kwərə mbɔɔnə. Nì tsuu a waa ki bɔ'ɔ, ntsuu kii ki tsiginè.

¹⁵ Lâ a mûm ntii bù nì ka bɔ'ɔ nì Kristo tsi'ì tsò Mmà'àmbi,
nì ka ntəŋtə nù yùu a ŋgòŋ bìnòò bitsim a mfâ àkwi'i a mbo
nù ntsim yii mə a lòò mə yu betə ghuu nì ànnù nlon annù
ya yii mə nì bε a mum m̀ntii bù aà. Nì ti fa akwi'i ya, nì kâ
m̀bɔnə mbɔ'otə nì waa. ¹⁶ Nì ghirə tâ ntii ghuu laa tà bεε
bi ti bəgità ghuu, bē bya bii bi swonə innù jì bi mbi'i akòrè
nizi yuu yì siginè tsò ŋgənyòŋ Kristo aa, bo bāŋnə ntswe
nì àdirətú. ¹⁷ Nlon mə a bəŋtə a nyè ŋgi'i nlon annù yii a
tsinə aa, mə mbə a bə ŋkòŋə Nwì, ntsyatə ŋghirə ìbì.

¹⁸ Nlon mə Kristo à le mbaa ŋki ŋkwo mbi'i innù jì bi
ŋgàà yì m̀fùurè, yu wa yii mə innù jì i tsinə aa, a kwo a atu
bē bii kaa innù jya i s̀i tsinè aa, mə mbə yu zì nì b̀i'inè a
mbo Nwì. Bi zwi'tə yi a nì n̄jyānu a bāŋnə ntswe nì n̄tsɛntii
a mûm àzwì. ¹⁹ A mûm àzwì à le ŋghèè n̄swonə annù Nwì
a mbo ìzwì jii i le ntswe a atsəŋ aa, ²⁰ mbə ìzwì jii mə kaa
i le ki'ì nì Nwì yu'unè, wa noò yii mə Nwì à le ntswa ntii
yi nyu'utə, wa ŋgù'u Noa, wa noò yii mə Noa à le si kɔɔ
abaŋ ya, mə mb̀umtə bē, mbə bē bi nifwaa, bi le nyweensə
waa, ntsya a n̄j̄m ŋki aà. ²¹ Annù mmurə bē a ŋki, yii mə
à nì finə annù ma yù aa, a yweensə ghuu tsitsòŋə, kaa ŋki'i
aa àyoo yii a fi'i ns̄iŋ a ìb̄inu bē, m̀baŋnə mbə aa n̄yè'è a
mbo Nwì nlonə aláa ntii, ntsya a n̄j̄m ànnù nyweenə n̄wo
Kristo ²² yii mə à kò'ò mē ŋghεε a aburə, ntigə ntswe a mbèè
nikwεε Nwì nì mà'à bo bi baangel nì ŋgəŋsa'a aburè bo bi
ìdà'a tsim jii i tswε a n̄ji'i mikòrə yu aà.

4

Kwensə a mûm n̄tswɛntii bē bii bi Kristo aà

¹ Tsò mə Kristo à le nyè ŋgi'i a mûm n̄jyānu aa, tâ nì kii
ŋwa'atə nì ma yù ànnù tâ à ka mfa m̀itii a mbo bù nlon
mə nù yii mə à yè mə ŋgi'i a mûn n̄jyānu aa, à mà'atè mə

innù jī bī. ² Ma mùu ajàṅ kaa a wa'à bù ñka ntswe nī àbùgè noò yīi mē à tswe a mùm ñjyanu aa ñyè'ètè nī bē innù jīi mē ñùmàsòṅ a lòò aà, mbaṅnə ñka nyè'ətə bē innù jīi mē Nwīṅgòṅ a lòò aà. ³ Nī ma'atə innù jya mē nī le si ghìrè a mbīi aa, a bē innù jīi mē bitìzī Nwī le si ghìrè aà, ñtswe nī ñtswèntīi yàà a mùm ìbuurə innù, bo bì innù jīi mē ñjyānu i yè'ètə aa, mbə innù nno mbaanə, mbə innù atsùurè, ànnù ntīi a nīji, bo bì ànnù mmii mākobə yīi mē a fwe aà. Wa noò wa mē nī le ntswe a mùm innù ma jū aa à kù'ù mē! ⁴ A gha'a waa tsītsòṅ a ajàṅ yīi mē kaa nī si bù mboonsə bu bo a ṅghìrə innù naà jīi mē bē tīi ghu kaa wa'a nī ìbīi nū waa tswā aa, ñtigə mbəgītə nī ghūu. ⁵ Lā tā bo zi mē bo ka yī fa akwī'i nìghàà ñlòṅ ṅgaà yàà a nsi mi'i yu wa yīi mē à tànṅtə mē yu ka yī sa'a bē bitīi bo bì bìkū aà. ⁶ A nī ñjī'ī ànnù yīi mē bi le ṅki nswon ntoo yī ñsigìnə ya, ñswon ṅki nswon a mbo bìku aà, ñlòṅ mē, ka mē bi le nsa'a waa a mùm ñjyānu tsi'ī tsó bè aa, tā bo tīgə ntswe a mùm àzwī tsi'ī tsó Nwī.

Bī'inə aa mfa'a nī mītəṅnə mī Nwī sigìnə

⁷ Wa noò mēmē ñjoo tsīm à tīgə a abô. A ku'unə mē tā nī tswe nī àlāa atu, ntsuu ki tsa'a tǎ zi ajàṅə mē mbə nī ká ñtsa'atə Nwī. ⁸ Annù yī wè yīi mē a tswe ghūu aa a bə mē, tā nī tswe nī àkòṅnə tī mē a nu bù nī bù, ñlòṅ mē àkòṅnə a kusə innù jī bi jī ghà'atè. ⁹ Nī ka ṅkwerə bigī a mila'a bù, tī ka nnurikə ghūu bu nī bù. ¹⁰ Nī logə mītəṅnə mya mīi mē Nwī à fa a mbo bù a atu nī atu aa, ñka mfa'a nī mu a ṅkwetə bù nī bù tsi'ī tsó bè bīi mē bi naṅsə nləṅtə nī ñjoo jīi mē Nwī à fa a mbo bo tsi'ī mbuu mbuu nī ìbòṅ yī aà. ¹¹ Nū yīi mē a swon annù Nwī aa, tā à ka nswon annù yīi mē à kwèrə a mbo Nwī aà. Nū yīi mē a fà'è aa tā à ka mfa'a nī mītī mīi mē Nwīṅgòṅ a fa aà. Tā a nī ṅgòṅ innù tsīm, tā nìgha'aa ghεε a mbo Nwīṅgòṅ ñtsya a nīm Yesu Kristo yīi mē nìgha'a nī tsīm bo bì mīdà'è mī tsīm, à nī mī nlwī'i nīṅkon aà. Amen.

Annù nyé ṅgī'ī tsó mu Kristo

¹² Bīlīm bà, tā ànnù tsuu ghūu ki tsyá a nī mbuu ikwà'ànə jī tīi jīi i kuu a nu bù aa tsi'ī tsó à nī ànnù yī fīi mē a fè'è a nu bù. ¹³ Nī baṅnə ñka ndoritə doritə tsó ajàṅə mē nī tswe nī àbwarə a mùm ṅgī'ī Kristo aa mē mbə nī yī ṅki ntswe nī nìdorə ñka ndoritə wa noò mē à ka yī zī a mum nìgha'a yu aà. ¹⁴ Mbə bi ka mbəgītə ghūu ñlòṅ ikum Kristo, boṅ mbəwə è tswe a nu bù ñlòṅ mē àzwī nìgha'a ya mē nī Azwī Nwīṅgòṅ aa a tswe a nu bù. ¹⁵ Lā tā ñù nìbù ghùù à tsuu ṅgī'ī ló ki yə ñlòṅ mē à nī ṅū ñzwītə bè, kə ñyèrə, kə

ngànàfànè, kè nù yíi mæ a niŋ abô yi nî innù badàŋ. ¹⁶ Mbø nù nìbù a baŋnø ñka nyø ñgi'i aa nlon mæ à ni Krisèn aa, a tsuù atu ki dîrè. A bâŋnè ñka ñgha'asø Nwî nlon mæ yu bii ikum Kristo aà. ¹⁷ Nlon mæ nòò à kù'ù mæ mæ ànnù ntso'otø mîsa'a tâ à loginø, ñloginø aa a ni ñgãŋgwè'è Nwî. Mbø a baŋnø ñka nloginø aa a nu bî'inè boŋ ñlwî'i bè bya mæ bi te'è wa'à nì waa ntoò Nwî yí ñsiginè ya yu'unè aa ì ka bø mæ akø aa ε? ¹⁸ Tsø ajàŋ mæ àŋwà'ànè Nwî a swon aa: "Mbø a tsyanø a mbo bè bii mæ ànnù ya a tsinø aa a nyweenø

bøø boŋ bîtìbò'ò Nwî nî ñgãŋghîrê innù jî bi i ka tswe fø aa ε?"

¹⁹ A ku'unø mæ bè bii mæ bi yø ñgi'i nî ñkòŋê Nwî aa, tâ bì ka ñghîrø annù yíi mæ a ku'unø aà, mbaŋnø mfâ mîntîi myaa a mbo yu wa yíi mæ à le ñka'a waa, nløø nî ñkà'â yí aà.

5

Mbinjèrè Nwî

¹ Mæ bu'u mbo a mbo bìlîi bi ndânwî bii bi tswe a titîi bù, tsø ñdîi ñdânwî yí mæ'c atitîi bù, yíi mæ à nî àyøfè nî ñgi'i ya mæ Kristo à le nyø aa, i yí kii tswe ni ñgha'a ni wa noò mæ à ka yí zî aà. ² Nî ka mbe mbinjèrè Nwî jya mæ à lèø a mbo bù mæ nì ka nlentø aa nî àbòŋentiî, ñtsuu ki lèntø aa tsø bi gaansø ghuu. Nî ka mfa'a ifà'â ghuu ni nîdorø, ntsee ki fà'à nlon aa bê ñkabø yíi bi tu ghuu ghu aà; ma la a bê ànnù ndîrètú! Tâ à baŋnø mbø aa nlon mæ ni nanjø ñkøŋ a mfâ'a a mbo Nwî aà. ³ Nî tsee waa ki sa'a ni ñitsø'è, nî baŋnø ntswè tsø fîgè a mbo bo. ⁴ Tâ Ntsèembi yí àkò'ò ñtsîrø wa a yi nzî boŋ à ka yàrø ñgù'ù yuù nî àtsø'øtu nîfò yí ñweenè yíi mæ kaa a si kwî'inè aà.

⁵ A ñgîŋ ñgîŋ, bù bê bî kègè, nî ka nyu'unø bìlîi; ñwè'ε annù ñsigisø nu a nsyε a nu bù ni bù tsô àtsø'è tsi'î bù bîtsîmè, ñlon mæ,

"Nwî a tuu nî ànnù bê bii bi ñee nú yàà aa

mbaŋnø ñghîrè nî ñbòŋ a nu bè bii bi sigisø mîbîi mî nú myaa a nsyε aà."

⁶ Nî ka ñsigisø mîbîi mî nú muu lâ a nsi mi'i Nwî yíi mæ à tswe nî àdà'â aa, tà nòò a yí ñkù'ù a ñentè ghuu a ndøŋ.

⁷ Nî logø innù tsîm jîi mæ i tsyà nî ghuu aa mfa gho mbó ñlon mæ àa yu yíi mæ a lèntø annù yuu aà.

⁸ Nî tswe nî àlâa atu, ñka ntswè nikîrè. ñgànķîbââ ghùù, Devil, a karø ñkøansø nî ghuu, mbo'okø tsø nààŋgwè, ñlòò

nî nîu mə yu ko mmĩ. ⁹ Nî təə ntii a mûm àbiiintii yuu, ŋka nto nii, nzi mə ŋgi'i yii mə ni yə aa, bɔɔ bi maà buu a idigə tsim fàa mbi bi kii nyə. ¹⁰ Nòò yii mə nì bòò mē nyətə ŋgi'i ma yū aa, boŋ Nwĩŋgɔŋ yii mə a ghìrə ibòŋ tsim à nu bə aa, yu yii mə à twòŋə ghuu mə nì yi ŋkuu a mum nìgha'a nì Kristo nya mə nì si mè aa, à ka bũ nanşə ghuu tsi'i yumbòŋ, i ghìrə tâ nì təə ntii, i kii fa mitii a mbo bù tâ nì təə ntwiŋ mĩŋgàŋê muu a nsyê. ¹¹ Tâ mîdà'â mi lwi'i ghu mbo nĩŋkoŋə. Amen.

Atsà'atə yi nlwĩ'i n̄j̄m

¹² A gha aa a kwetə Silas, yii mə mə zi mə à nì mu Kristo yii mə a fà'à a mbo Kristo nì n̄t̄ii yi tsim aa, mə ta mə ŋwa'anə mũntsĩrə àŋwà'ànə yū a mbo bù. Mə bu'u mbo a mbo bù, ŋkɛ'ɛnə nì mə, wa à nì ibòŋ Nwĩ yi annù nĩŋkoŋ wa i ghua; nì tswa, n̄təə ntii ghu.

¹³ Ŋghòtə yii i tswe a ala'a Babylon*, yii mə Nwĩ à ki ntso'ɔ tsɔ à tsò'ɔ ghuu aa, i tsà'atə ghuu. Mú ghà Mark a kii ntsa'atə ghuu. ¹⁴ Nì ka ntsa'atə ghuu bu nì bù, n̄nɔŋə nì mighègə muu a n̄j̄mê àkòŋnə. Tâ m̄bɔɔnə i tswe a nu bù bi tsim bii mə nì bii Kristo aà.

* **5:13** Bè mòòntè nì mə Babylon à nì ŋkùm yii mə Peta à lɛ ntswè a nu Roma aà.

Anwà'ànè PITA yi ayòntè

NJI'INNŪ ANWÀ'ANƏ YU

A anwà'ànè yū aa a le ηηwà'ànə Peta, yīi mə à swonj mə yumbonj, Simon Peta, à nī “ηgànàfà'à bo bì ηgànntoò Yesu Kristo” (1.1), mbə nū yīi mə à le ntswe bo bì Yesu “wa atu nta'a yīi mə i laa mǎnsə” nyə nīgha'à ni a ajànə mə à le mbənkə ηkirê yī aà (1.16-18). Kaa Peta à sī swonj a fe'e i bê bīi mə a ηwà'ànə a mbo bo aà. Tsǒ mə à swonj mə ànwà'ànə yulà a ni à yi ayòntè yīi yu ηwà'ànə aa (3.1), mbə a bə mə à yīi mə à le mfòò ηηwa'anə aa, a ni “Anwà'ànə Peta yi ntsyambīi,” bəə bonj à ki ηηwà'ànə yulà ànwà'ànə aa a mbo bìKrisèn bīi bi tswe a mbu'u Asia yī Nkè'ətə aà.

Peta à swonj mə yu ηwà'ànə aa a ηwa'atè innū jīi Nwī ni Mmà'àmbi nī ηgǎntoò Nwī leè nswonjə aà (3.1,2), a bê innū jīi mə bo tè'è mē nzi (1.12). A ku'unə mə yū tsigìtə waa tâ bo ghεε nī mbīi ηka ηwa'atə, nlonj mə Mmà'àmbi à dì'i mə a mbo yu mə nòò ηkwô yī à kù'ù mē aà (1.14).^{*} Ma mùu ajànj Peta a lòò nyə mə tâ bo lwi'i wa mùm ànnū nīηkonj ya mə bo dì'i a nī ntoo yī n̄sigìnə ya aà. Anwà'ànə yulà a tigè n̄najsə wa'asə nī waa nlonj bidì'i bì innū mbwe'esè bīi mə bì ka zi ηkuu a tītīi bo aà (2.1).

Peta à ghàa nswonj ajànj yīi mə ηgǎηndì'innū mbwe'esè ma jū i bə aà. I ka ηe'esə kuu a tītīi bo i ki ndì'i nī ìbanjənnū nlonj Nwī, i ki tuu nī Mmà'àmbi yīi mə à le nyuu waa aà (2.1). Bè ma bú à nī ηgǎηmbù'u innū jī bì ηkii mbəgìtə nī bǎburə bīi bi ηwèènə aa, n̄tə̀rə, n̄luu nī ànnū ajirè, ηghirə nī innū atsùurè, m̄ma'atə m̄anji yīi mə à tsinə aa nyonjə nī m̄anji Balam yīi mə à le si mfà'à nlonj aa bê ηkabə aà, (2.11-15), n̄tswetə nī bè ni innū jya jīi mə n̄jyānū jya a i yè'ətə aà (2.18). Bè ma bú bì m̄'ɔ̀ bì ka yī ki wyè nī ànnū Nwī i betə ni mə Yesu wa mə à le nswonj mə yu ka yī bū bìi aa à fè le? (3.3,4).

Peta le ntigə ηwa'asə nī bɔɔ bi Kristo nswonjə ni mə tâ bo ka ntsyəsə nī waa nlonj mə bè bì ghà'atə ka yī fānsə innu, i tigə ghìrè nī innū jīi mə i ka ghìrè tâ m̄bi tigə mbəgìtə nī n̄too yī n̄sigìnə Mmà'àmbi ya ghū (2.2).

* : Nji'innū Anwà'ànə: Mbə Peta à tse ki swonj aa nlonj Jɔn 21.18-19.

Ma mùu ajàn, a tigè òndi'itè nî bɔɔ bi Kristo mɛ tâ bo tsuu annù ngãñndi'innù mbwe'esè jya ki yu'utè, òloŋ mɛ Nwĩ à fà mɛ mìtsyè a mbo bo nghirè bo zĩ yi, òkĩ mfa njoo tsim jii mɛ bo lòò a múm òntswéntì yàà a òka nghirè innù jii mɛ Nwĩ a lòò aà. Tá bo yɛ mɛ bo gaansè mitĩ myaa a nghirè innù jii mɛ i tsinè aa (1.3-11), òkwe ni a múm ìbòŋ Nwĩ, òku'usè nzi nî ànnu Mmà'àmbi (3.18) tã yi wa'à nî àlò'ò a nsi mi'i Nwĩ wa njwĩ òlwĩ'ĩ mbi tswè (3.14). Nwĩ à ka yĩ nanşè ta ngi'i a nù ngãŋghirè innù jĩ bi bo bi ògãñndi'innù mbwe'esè, ni bè bĩtsim bii mɛ bi si Nwĩ bɔ'ò kaa ngwa'à ni bãburè kè bè bii bi tswe nî àdà'à a atu bo kii mbɔ'otè aà (2.2,3,9,10; 3.7). Nwĩ à ka yĩ niŋ ngi'i a nu bo ma bú aa tsi'ĩ a ajàn yii mɛ à lɛ niŋ ngi'i a nu baangel bya bo bè bĩtsim bii mɛ bi lɛ ntii atu ghu mbo, nghirè ibi a mbii aà (2.4,5). Tá bè bya mɛ bi wyè nî ànnù Kristo, a ajànə mɛ à lɛ òkà'à mɛ yu ka yĩ bú bii aa, tâ bo zi mɛ Njwĩ Mmà'àmbi ya i ka yĩ zĩ (3.10). Tá biKrisèn ka mbe, òghirè nî innù jii mɛ Mmà'àmbi a lòò aa tã tâ Njwĩ mà ya i wanşè nzi (3.12).

Bi yatè aŋwà'ànè yú aa laa:

1. Nji'innù aŋwà'ànè yuà 1.1-2
2. Annù yii mɛ Nwĩ à twoŋ biKrisèn mɛ baa nghirè aà 1.3-21
3. Ngãñndi'innù mbwe'esè 2.1-22
4. Ajàn mɛ Kristo à ka yĩ bú zĩ a noò òlwĩ'ĩ mbi aà 3.1-18

¹ Aŋwà'ànè yú a lo aa a mbo mɛ Simon Peta, ògãñfà'à bo bi ògãñntoò Yesu Kristo, òghɛɛ ni a mbo bè bii mɛ Nwĩ à ki mfa abiintii yĩ atìndùu a mbo bo tsi'ĩ tsò à yi'i a njim annù yĩ àtsinè Nwĩngòŋ ni Ngãnywèensè yĩ'inè Yesu Kristo aà: ² Tá ìbòŋ Nwĩ ni mbɔɔnè yĩ òwè tâ i tswe a mbo bù ògha'atè òghɛɛ a ajànə mɛ ni zi annù òloŋ ngaa Nwĩ ni Yesu Mmà'àmbi yĩ'inè.

Ajànə mɛ Nwĩngòŋ a twoŋə nî bè nyarə nî waa aà

³ Mìdà'à mi Kristo mii Nwĩ à fa ghu mbo aa mi fà mɛ yĩ'inè ni ògòŋ òjoo tsim jii mɛ òntswéntì yĩ'inè i lòò aa, bo bi a òka mbɔ'ò Nwĩngòŋ, òtsya a njim ajànə mɛ bi'inè zi annù mbi'i ngaà yĩ, yu wa yii mɛ à lɛ ntwoŋə yĩ'inè a mum ògha'a yu bo bi a múm ìbòŋə yi aà. ⁴ Ma mùu mánjĩ, a fá òkà'à yĩ yĩ òwè bo yĩ atìndùu ya, mɛ mbè bi'inè tsyá ghu òkhè njoo mbi jii bɛ yè'ètè i tá ni ògi'i a nu bo aa, mbanşə ntigè ntswe nî àbwarə a mum màrè Nwĩ.

⁵ Nloŋ ma yú ànnù, ni ka ngaansè mitĩ muu, a òkù'ùsè ànnù nghirè innù jii siginè a atú àbiiintii, a atu òghirè innù jii siginè, tâ ni ku'usè annù nzi Nwĩ, ⁶ a atú ànnù nzi Nwĩ,

nì ku'usə ànnũ ntswâ ìbìinu, a atu annũ ntswâ ìbìinu, nì ku'usə atàṅəntii, a atu atàṅəntii, nì ku'usə annũ ṅka mbo'ɔ Nwî, ⁷ a atu annũ a ṅka mbo'ɔ Nwî, nì ku'usə annũ ṅka ṅkòṅ bilîm buu, a atu annũ ṅka ṅkòṅ bilîm buu, nì ku'usə akòṅnè. ⁸ Nlon mə mbə nì ka ṅghirə ma jũ ìnnù ma mùu ajàn ṅghɛɛ nì mbĩ bəə boṅ nì ka ki fà'a sɪgìnè i kii koonə nì mîntà a mûm ànnũ a ajànə mə nì zi Yesu Kristo Mmà'àmbi yì'inè aà. ⁹ Nlon mə ṅù yii mə ma jũ ìnnù i boṅ ghu mbo aa, à nì m̀fè'è'nè, kaa a ki'ì nì mbĩ yê, boṅ à lèè ṅki nli'inè mə bi le mbaa nsì'í yi a nì ìnnù jì bî ji jì lwènè.

¹⁰ Tsò mə a bə laa, bilîm bá, tá nì ka ṅgaansə mitîf muu, a naṅsə mbii ajàn mə Nwĩṅgòṅ à twòṅə ghuu ṅki ntsɔ'ɔ ghuu aa, nlon mə nì bə ki ṅhìrə ma mùu ajàn boṅ kaa mbə nì wa'à wò. ¹¹ Ma mùu ajàn boṅ bî ka naṅsə ṅṅa'a mánjì yii à tsyámbo aa a mbo bù a ṅkuu a mûm ànnũ nifɔ̄ ti m̄ Mmà'àmbi nì ṅgàṅnyweensə yì'inè Yesu Kristo.

¹² Tsò mə a bə laa, m̀ ka ṅhèè nì mbĩ a ṅka ṅwa'atə bù nì ìnnù ma jũ, ka mə nì tɛ'ɛ nzi, ṅki n̄tinsə a mûm ànnũ n̄ṅkoṅ yii mə nì tswə nì yu aà. ¹³ M̀ wà'atə mə a ku'unə mə, àjàṅ yii mə m̀ b̀rə ntswe fàa mum ghulà ìbìinu aa, tá m̀ ka ntsigítə ghuu, ṅwa'atə nì ma jũ ìnnũ a mbo bù. ¹⁴ Tsò mə m̀ zi a laa mə nòò yii m̀ ka mà'atə yulà ṅjyánu aa à tìgə a abo aa, a ajànə mə Mmà'àmbi yì'inè Yesu Kristo à d̄i'ì mə a mbo m̀ aà. ¹⁵ M̀ kii n̄ɔɔ a nyə mə, nòò yii mə m̀ mà'atə m̀ ghuu aa, tá nì zi ajàn mə mbə nì bú ṅka ṅwa'atə ma jũ ìnnù a ṅgòṅ b̄nòò b̄ tsimè.

Ajàṅ mə b̄i'í le mbə ayəfə nì n̄gha'a nì Kristo aà

¹⁶ Kaa b̄i'í le ṅki'ì lògè aa n̄jyalà'à jii mə a wa'atə m̀tsyè mi b̄ə aa a n̄ɔ'ɔtə m̀dà'à mi Mmà'àmbi yì'inè Yesu Kristo bo b̄i àjàṅ mə à le n̄zì aà. B̄i'í bumbòṅ, b̄i'í le nyə n̄gha'á nì nì m̀dà'á mi. ¹⁷ Nlon mə nòò wa yii à le ṅkwɛrə n̄gha'a bo b̄i àghu'usə a mbo Nwĩṅgòṅ Tà aa, ṅjì ya i k̄i n̄zi ghu mbo, a nì n̄gha'a nì nifò n̄swonə nì mə, “Aà M̄ ghà ghua, yii mə m̀ kòṅə yi, ṅki naṅsə ndoritə nlon ṅgaa yì.” ¹⁸ B̄i'í bimbòṅ le nyu'u n̄jì ma yú a ajàn mə ì le ṅghàà a aburə aà. Nlon mə b̄i'ibo le ntswe wa atu n̄ta'a mə i laa m̀aṅsə aà. ¹⁹ Ma mùu ajàn b̄i'í naṅsə mb̀ m̀beentə n̄toò ya yii mə ṅḡāntoo Nwî i le n̄swonə aà. A ka bə annũ yì sɪgìnè a mbo bù a n̄tɛ'ɛ at̄u yuu a nì ma yú ànnũ, tsi'í tsò ṅkà'á yii mə i ta a n̄i àdìgè yì fii aa, i ywe'e a noò yii mə abèè a ka fu'u, ta tá f̄in̄jòṅ f̄i at̄utugə tá f̄i f̄ɛ'ɛ a mum m̀ntii bù. ²⁰ A nì annũ n̄tsyà mb̄ii, a ku'unə tá nì zi tá à laa mə, kaa annũ yii mə ṅḡāntoo Nwî i swonə a mûm àṅwà'ànè Nwî aa, kaa à s̄i aa annũ am̀òntə ṅj̄ b̄ə. ²¹ Nlon mə kaa annũ tsu yii

mə ɲǎŋntoo Nwî i swonɔ̃ aa, lɛ̀ è ɲki'i aa a nî ìnnù j̄ii mə b̄ə m̀òòntè òswonɔ̃ l̄ò. I b̄anɲnè òlo aa a mbo b̄ə b̄ii mə Azwî Nwî a tintə a waa, bo kwɛrə a mbo Nwî òswonɔ̃.

2

Bìdì'i bi annù bi mbwe'esə

¹ Tsò mə ɲǎŋntoo Nwî m̀bwe'esə i lɛ mfɛ'ɛ a tit̄ii b̄ə bya aa, tsi'í maa àjàŋ bìdì'i bi annù m̀bwe'esə ka kii fɛ'è a tit̄ii bù. Bo ka kii ɲɛ'esə z̄i nî ìnnù j̄ii i ka ta ɲɔ̃'i a nu bù, i ki d̄i'í nî ìbanɲnènnù òlon Nwî i kii tuu a Ta wa ȳii mə à lɛ nyuu waa. Ajàn ȳii mə bo ghìrə maa ajàn aa, tâ à ghìrə mə tâ bi wanj̄sə nta ɲɔ̃'i a nu bo. ² Bè b̄i ghà'atè ka ȳi ỳon b̄i m̄an̄j̄i bi ìbuurə ìnnù jyaa j̄i swèrè òswèrə jya, tâ b̄i tigə mbəgìtə ni m̄an̄j̄i ànnù n̄ɲkonɔ̃ w̄a. ³ Ajàn mə bo k̄on ɲghotê òjoo aa, bìdì'i binnù bi m̀bwe'esə ma bú ka ȳi fù'ù waa a nu bù, ajàn ȳii mə bi ka ȳi ki swonɔ̃ mighàà mi m̀bwe'esə a mbo bù. L̄a bi tant̄tə m̄ə a ɲù òsa'a waa òlɔ̃ginə a ɲgu'u, kaa ɲù ȳii mə à ka ta ɲɔ̃'i a nu bo aa, kaa a wa'à k̄i m̀bwii.

⁴ Kaa Nwî à lɛ ɲki'i baangel b̄ii bi lɛ mfàn̄sənnù aa liɲè m̀banɲnè n̄tii waa mma'a a m̄úm àtsùmə m̄'ɔ, ɲkoo waa a nî àtsan̄ a m̄úm m̄fii ìd̄igè bo yu'utè nî òjw̄i òtsò'òtə m̄isa'a ȳa. ⁵ Kaa Nwî à lɛ ɲki'i atu mbi ȳi m̀b̄ii liɲè, à lɛ m̀banɲnè ɲghìrə ɲki m̄iyaa i bwesə m̀bi b̄i t̄i b̄'ò Nwî ya, a b̄anɲnè ònyweensə aa tsi'í a Noa ȳii mə à lɛ si swonɔ̃ annù ȳii mə a tsinè, bo b̄i b̄ə b̄i m̄'ɔ bi s̄ambaà. ⁶ Nwî à lɛ mbəɲ ɲj'ò'ò ala'à Sodom bo Gomora a nî àbù ajàn ȳii mə à lɛ niɲ isa'a a nu bo mburə n̄sigə waa mbwesə aa mə tâ bo b̄ə alènsə a mbo b̄i t̄i b̄'ò Nwî. ⁷ L̄a à lɛ yweensə a Lot ȳii mə òt̄ii ȳi i lɛ si b̄i'í nlon ìbuurènnù ɲǎŋab̄i'í n̄tii, b̄ə b̄i t̄i b̄'ò n̄on̄sə bya ⁸ (nlon mə ìnnù j̄ii mə ɲù ma gh̄u mə ìnnù j̄i i lɛ n̄tsinè aa à lɛ si yu'u ajàn à lɛ n̄tswe a tit̄ii bo aa, i lɛ si ghìrə mə tâ òt̄ii ȳi ȳii i lɛ n̄tsinè aa ka n̄tsə'ə a at̄u òjwi a at̄u òjwi nlon m̄ighìrènè mi ìnnù myaa mi t̄ib'ò'ò n̄on̄sə.) ⁹ Ajàn muu a d̄i'í ni mə Mmà'àmbi à z̄i àjàŋ ȳii mə mbə yu yweensə b̄ə b̄ii mə bi b̄'ɔ Nwî a nî ìkwà'ànè j̄ii i tsi'í waa laa, ɲki nzi ajàn mə mbə yu niɲ ɲjò a nu b̄ə b̄ii mə ìnnù jyaa i si tsinè aa, n̄ləə waa ghu mum i ȳi nywe'e wa ɲjw̄i òtsò'òtə m̄isa'a; ¹⁰ n̄nan̄sə niɲ aa a nu b̄ə bya mə bi ỳon̄n̄ ìnnù n̄siɲ j̄ii mə ɲjȳan̄u yaa i ỳè'ət̄ə aa, m̀banɲnè n̄tsa'a nî b̄ə b̄ii tswè n̄i àd̄à' à a atu bo aa.

Bìdì'ìbinnù bi m̀bwe'esə ma bú bo nan̄sə ɲkwɛ ni m̄int̄ii myaa kaa wa'à b̄'ɔtə ni a ɲka mbəgìtə n̄i baburə bya mə ɲwèènè à. ¹¹ Tsi'í baangel b̄ii mə bo t̄ii, ɲki n̄tswe ni m̄id̄à' à n̄tsya ɲǎŋd̄i'innù m̀bwe'esə ma j̄u aa kaa mbə bi ki'í ìnnù

jì bi a mbègìtè bo ghu a nsì Mmà'àmbi swonè. ¹² Lâ bè ma bû mæ bi bə tsi'í tsó nàà mitsə'ə mæ bi jwe mæ mbə bi ghèsə ñko nzwitə aa, nghirə nî ìnnù ti mitsyè aa, bo burè mma'a ni mighàà mi mbègìtè a nî ìnnù jii mæ kaa itú jyaa sè ghu laà. Baa ghèsə tswa waa, i kii tsə ngi'i a nu bo. ¹³ Bi ka yí tu waa a nî ngi'i tsi'í tsó àjàn mæ bo kii nghirə bè bí m'ò bi yə nì ngi'i aà. Bo ji mbí yàà a si'inə, nghirə bē ìnnù jii mæ i so'otə a atu bo. Bo zì mboonsə bubo a noò yii mæ ni ji a múm ñghotə aa, mbə il'ò jì bi, ñdirisə nî àtú bē. ¹⁴ Bo kii ñkɔŋə aa tsi'í ànnù nte'è mi'í myaa a nu bəngyè bi ajirè, kaa mbə bo ki'i ìnnù jì bi yurè. Bo tswètè ni bə bii mæ bi burə ti kwi aa, nghirə ni mæ tá bo wo. Bo mirisə mîntii myaa a ñka ñkotə njoò. Ndòò Nwí i tswə a atu bo. ¹⁵ Bo mà'atè mē mánjì yii mæ à tsinə aa, ntigə mbwe mánjì wàà, bo yòn mē mánjì yii mæ Balam mu Boer à lə nyònə, yu wa yii mæ à lə ñkɔŋ mæ yu tswə nî àbii a múm ìnnù jì bi aà. ¹⁶ Bi lə nghàantə yi nlon ibi yi. Jákási yí à lə nghàà nî ñjì ñù, ñkin annù yii mæ ngan̄ntoò Nwí wa yii à lə nghəə yu burə baanə tsi'í bàànə ghirə aà. ¹⁷ Bè ma bû bi bə aa tsi'í tsó binañəbirə bii mæ bi yòònkə mē, ñki mbə tsi'í tsó mbà'à yii mæ àfisə a tii ngheə ni yu. Nwí à lèè mæ adigə a mbo bo wa a múm àtaa yí fii ya mæ a tso ntso aà. ¹⁸ Bo ghàà mighàà mi kí ntèrè mi ajintè, ñlogə nî ìnnù atsùurè jii mæ njanyaú jyaa i yè'ətə aa, ntswetə ní bē ghu ñko, bē bii mæ bi ghensə ñlòginə ñkhə mfē'ε a titii bē bii mæ bi tswə a múm ifansənnù aa. ¹⁹ Bo ka'à ni mæ bo ka kètə mīñkìrə a nu bo, lâ bo bimbəŋ bi burə ka kwerə waa ni mīñkìrə mi aghubə; nlon mæ ànnù yii mæ kaa mbə ñù a wa'a ibiinnú yi ghu mbo kwerə aa, a tigə nghirə yi aa a nî àbù'ú yi. ²⁰ Nlon mæ àjàn yii mæ bo lə ñkhé annù nsin mbi jù, nyon a ñjim ajàn mæ bo lə nzi Mmà'à mbí yi'inè mæ ni Ngənyweensə yi'inè Yesu Kristo aa, mbə bo bû ñgheə nniñ ibiinnú waa ghu ñkwerə, i kii ntigə ntii ntsyà nî waa aa, ma la a bə mæ àtii nlwí'í ñjim ma yú a bù mē mbi'i ntsya yi ntsyàmbii ya a mbo bo. ²¹ Nlon mæ a lə mbaa mbòntè a mbo bo mæ boŋ kaa bo lə ñki'í a mánjì yí ntsinè wa zí. Ntsyatə ajànə mæ mbə bo zi ñki mbu mbənkə waa mma'atə ndi'i jì làà jya mæ bi lə mfa a mbo bo aà. ²² A fe'ε a nu bo laà aa nlon aa ajàn mæ ñghàà nî nānaa ni annù ññkonə nya ni swonə mæ, "Mbu ya i bù mē ñgheə ñji afikè yi ya fu."*

3

* 2:22 Prov. 26.11 "Kwinjəm wa mæ bi si'i aa, à bù mē ñgheə mbiñkə yi wa a múm àtsitsa'a."

Annũ ajàṅ yĩi mə Yesu à ka yĩ bú bìi aà

¹ Bìlĩm bá bìi mə mè kòṅə aa, àá àṅwà'ànə yĩi i ywe'e ji baa a yuà mə mə ṅwà'ànə a mbo bù. A múm ṅṅwà'ànə ma jũ mə lòò aa ṅwà'atə a mbo bù, i kii tsìgìtə mĩntìi muu bo bì ìmòòntə juu mə nì ka ṅwa'atə nĩ ìnnũ jĩi i ku'unə aà. ² Mè ṅwà'ànə aa mə tá nì wa'atə mĩghàà mya mə ṅgǎṅntoo Nwĩ jĩi i laa màṅsə ji annũ nĩṅkoṅ jĩ ṅgu'u le nswonə aa, bo bì òndi' i Mmà'àmbi ṅgàṅyweənsə yĩ'inə yĩi mə ṅgǎṅntoo ji bi le mfa a mbo bù aà.

³ Annũ yi ntsyàmbĩ yĩi mə mə lòò mə nì zi aa a bə mə, àa yĩ bə wa ṅgù'ù mbi yĩ òlwĩ'i òṅimə aa tá bə bì mɔ'ɔ fe'ε ṅka ṅwye nĩ ànnũ Nwĩ, ṅghirə bə ìnnũ jĩi nɔyǎnú yàà i yə'ətə aa ⁴ m̀betə ni mə, “Yesu wa mə à le ṅkà'a mə yu ka yĩ bú bìi aa à fè le? Mə òloginə a nsi bítàà bĩ'i bìi bi leè ṅkwokə aa, òloginə a noò yĩi bi le nnaṅsə mbi yù aa, kaa ànnũ tsu kaa a b̀rə tì kwensə aà!” ⁵ Bo tuù ṅwà'atə mə a ṅgu'u, Nwĩ a le ṅghàa aa ghàà àb̀rə a fe'ε, ṅki mbu ṅghàa ṅsyε i fe'ε a múm ṅkĩ, a lògə aa ṅki naṅsə nsyε ghu; ⁶ àá ṅkĩ ma ghũ mə i le mbu ṅkɔ'ɔ òlwensə nsyε yĩi i le ntswe maa ṅgù'ù aa mbwesə. ⁷ A ki bə aa tsi'ĩ nìghàà ni ma nú mə nì ləə aburə bə ṅsyε yĩi mə tswe tsìtsòṅə aa mə tá mɔ'ɔ yi ntòò, òləə nyu'utə aà ṅjwĩ òtsò'òtə m̀sa'a, ṅjwi ya mə bi ka yĩ tse ṅgi' i a nú ṅgǎṅtibo'ò Nwĩ.

⁸ Lá bìlĩm bá, nì tsee má ànnũ ghuà lõ lĩ'inə, mə a mbo Nwĩ, ṅjwi yĩ m̀fùurə i bə aa tsi'ĩ tsò ìlòò ntsù'ù, ìlòò ntsù'ù i k̄i m̀bə aa tsi'ĩ tso ṅjwi yĩ m̀fùurə ⁹ Kaa à s̄i bə aa mə Mmà'àmbi a wè'ənə a n̄lèə ṅkà'á yĩ, tsi'ĩ tsò bə bì mɔ'ɔ bi m̀òòntə aa. A bàṅnə òtswa aa nt̄i yi òlɔṅ mə kaa à s̄i lòò mə ṅù yĩ m̀fùurə à yi mbwe, a lòò aa bə mə tá bə b̄tsim bəṅkə m̄nt̄i myaa, ma'atə ib̄i waa.

¹⁰ Lá ṅjwĩ m̀mà'àmbi ya i ka yĩ z̄i aa tsò ṅyèrə. A ka yĩ bə maa ṅjwi aa, tá àb̀rə à ju'u ni ṅj̄i ȳi òt̄i ṅghεε mbwe, tá ṅjoo jĩi i tswe a aburə aa tsi'ĩ tsò m̀ṅjòṅ ni s̄aṅ ni n̄nòò, tá i k̄i ṅkhi ntso, tá ṅsyε n̄i ṅjoo tsim jĩi mə i tswe ghu aa tá mɔ'ɔ tɔɔ tá i khi tsimə.

¹¹ Tsò mə ṅjoo tsim i ka yĩ bwe ma mùu ajàṅ aa, b̄i'inə t̄igə ntswe n̄i m̀bə aa ajàṅə mbuu bə ghuu aa ε? A b̄oṅ mə tá m̄gh̄r̄inə mi ìnnũ muu laa, tá n̄i ka mbo'ɔ n̄i Nwĩ, ¹² t̄a t̄igə bε i k̄i gh̄r̄è ni mə tá ṅjwĩ Nwĩ ya tá i waṅsə n̄z̄i, là'a ṅjwi ya mə àb̀rə a ka yĩ khi i tso, tá ṅjoo tsim jĩi i tswe a aburə aa tá mɔ'ɔ i tɔɔ tá i saṅə. ¹³ Lá a ajàṅə mə Nwĩ à kà'a aa, b̄i'inə yu'utə n̄i àb̀rə ȳi f̄i bo bì ṅsyε ȳi m̀f̄i ȳi mə i ka yĩ luu n̄i ìnnu j̄i i tsinə aà.

¹⁴ Maa ajàṅ, a bilîm ba bîi mē mē kòṅə aa, tsǒ mē ni be innù ma jû aa, nì ka ṅgaansə mîṭî muu mē tâ nì yì ntsee nî àbà kè àlò'ò a nsi Nwî tswə, m̀baṅṅə yî ǹtswe bə nì m̀bɔɔnə bu bo. ¹⁵ Nì yè mē ṅjî'î ànnù yîi mē Mmà'àmbi à si wàṅsə nzi aa, i bə aa abwarə mē a fa a mbo bù mē nì yî nyweenə. Aâ àjàṅ yîi mē mumaà yî'inè Paul, yîi bî'inè kəṅə aa, à le ṅki ṅwa'anə, a mbo bù, a nyoṅə a ṅjîm m̀tsyè mîi mē Nwî à le mfa ghu mbo aà. ¹⁶ A ṅwa'ànè ǹlonṅ ma jû innù, a nî ṅṅwà'ànə jì tsìm. Innù jî m̀'ò i tswé ma mùu a m̀m ṅṅwà'ànə, jîi mē i tsyanə a nzi tâ i laa, bə bî m̀'ò bîi mē kaa bi sè nì m̀tsyè tswé kaa mburə ti ṅki ṅkwe aa, bi logè ǹtwɛɛ a nî wàa m̀ânjî, tsi'î ajàṅə mē bo kii ǹtwɛɛ nî idìgə ṅṅwà'ànə Nwî jî m̀'ò aà. ṅghirə ma mùu ajàṅ, ǹtsə aa ṅgi'î a nu bo bimbəṅə.

¹⁷ Lâ a mbo bù bɔɔ bimaà, nì fòò mē ǹszi innù ma jû. Mə tigə nswon a mbo bù aa mē tâ nì tsyesə ghuu, tâ bə ma bú mē bi tîi atu a mbo Nwî aa, tâ bî tsee ghuu gaansə tâ nì yon ifansənnù bə bîi mē bi si ǹṅsə ləə aa, mbwɛ m̀ânjî wa yîi nì təə ghu àkòrə yuu a tinsə aà. ¹⁸ Nì baṅṅə ṅka ṅkwe a m̀m ìbòṅ Nwî bo bî ànnù ajàṅ mē nì kù'ùsə ǹzi nì Mmà'àmbi yîi mē à ni ṅgàṅywèensə yî'inè Yesu Kristo aà. Tâ nìgha'a tâ nì tswə ghu mbo, ǹloginə tsîtsòṅ ṅghɛɛ nywe'e a ǹwî'î m̀bî. Amen.

Aṅwà'ànè JON yi ntsyàmǐi

NJ'I'INNŪ ANWÀ'ANƏ YU

A aṅwà'ànè yū aa a le ḡwà'ànə Jɔn, ḡgàṅtoò Kristo yīi mə à le ḡki ḡwà'anə Ntoò yī Nsigìnə Jɔn aà. Ka mə kaa Jɔn à si bə bīi mə yu ḡwà'a a mbo bo aa swonə aa, mbə bi tse swonə mə à ḡwà'ànə a mbo bo bi Kristo bīi mə bi tse a idigə idigə aà. Nlɔɔ aa nswonə ntoò ya yīi bo le yu'u a nlògìnə aà. Nwī à nī ḡkà'à, ma mùu ajàn tā bə bīi mə à ni bo bi aa tā bi tse nī ànnù yī mɔ'ɔ bo bi Tà ḡka nzi nī àkòrè nizī yaa a mùm ḡkà'à (1.5-7).

Ma mùu noò ḡgàṅndi'innū mbwe'esə le ḡkuu a titi bɔɔ bi Kristo ndi'i nī ibàṅnənnù nlon nlon Nwī. A bə innù jīi mə Paul ni Peta le si ḡkii nto a nī ḡwà'ànə jīi mə bo le ḡwà'ànə a mbo ḡghòtə aà. Jɔn à le ḡwà'ànə aa a ḡwà'àsə bo bi Kristo nlon ḡgàṅndi'innū mbwe'esə jīi mə i le ntswe a mùm ḡghotə aà. A le ḡki nlɔɔ a ḡhìrə tā bo bi Kristo zi mə bo tse nī ntswənti a ajàn mə Kristo à yweensə a waa aà (5.11-13).

Annù yīi mə ḡgàṅndi'innū mbwe'esə ma jū le si di'i aa, a bə à yīi mə bi le si tigə ntwonə a noò ḡjīm nī ànnù biGnostics aà. Annù jīi mə bə ma bú le si di'i aa kaa a le ḡwà'à bəontə a nī ànnù yīi mə ntoò yī nsigìnə i swonə nlon Kristo aà. ḡgàṅndi'innù mbwe'esə ma jū i le si di'i ni mə kwensə à tse a titi njoo jīi mə bi yə aa nī àzwī. Nswonə ni mə nnyānu bo bi njoo tsim jīi mə i tse a mbi aa, i tse nī ibi, Azwī a bōṅ, nlaa, kaa wa'à nī ibi tswé. Ma la a bə mə Nwī nī Azwī bo bi Kristo bi boṅ ḡki nlaa; ḡmìsɔṅ mə à ni nnyānu aa, bo bi njoo tsim faà mbi i bi'i. Tsɔ mə nnyānu à nī àyoo yīi mə a tse nī ibi aa, kə ḡu a kà ḡghìrə innù jī sigìnə kə jī bi boṅ ma ya a si annù tsu kwensə, nlon mə bi ḡhìrə aa a nnyānu aà. Ma yū a le mfa abwarə a mbo bo mə bi tigə ntsuure nī mibimínú myaa, ḡghìrə nī innù jīi mə nnyānu i yə'ətə aà.

Bidi'i binnù ma bú le si di'i ni mə ḡu a yweenə aa a ajàn mə à fə'e a mùm nnyānu ntsya aa a njīm àjàṅḡ mitsyè yī mɔ'ɔ mə a ḡhìrə ḡu a nanşə nzi nī innù aà. "Gnostics" à ni nighàà mə ni lo ni "gnosis" mə à ni nighàà ni baGriki, ḡji'i yī i bə "nzi ànnù." A mbo biGnostics, kaa ḡu à si aa a njīm àbiinti a nu Kristo yweenə. BiGnostics le si swonə ni mə

tsõ mæ n̄tsyǎnu ì tswè n̄ ìbì aa, kaa Kristo à le ñwa'à fàa atu n̄syè aa tsõ ñùm̄s̄òṅ z̄i. Ma mùu ajàṅ b̄i m̄o'c swon̄è n̄i mæ Kristo kaa à le ñwa'à aa n̄i ñjyǎn̄u tswè, à le n̄tswe aa n̄i fin̄è ñjyǎn̄u, à le s̄i kir̄è aa tsõ à tswè n̄i ñjyǎn̄u. B̄i m̄o'c swon̄è n̄i mæ Kristo ȳi mæ à n̄i Nw̄i b̄o Azw̄i aa, à le n̄siḡè ñkuu a nu Yesu ȳi mæ à n̄i ñj̄u aa wa noò mæ b̄i le mmur̄è ȳi ñk̄i aà, la nȳi m̄bu mmà'at̄è ȳi mf̄e'è mb̄on̄ t̄a b̄i zwit̄è ȳi.

Jøn à le ntiḡè ñwa'an̄è nan̄s̄è ndi'it̄è n̄i b̄iKris̄èn n̄swon̄è n̄i mæ wa Kristo, Mu Nw̄i, à le n̄zi a mùm ñjyǎn̄u. Bè bya b̄i mæ b̄i tuu n̄i mæ kaa à le ñwa'ǎ mùm ñjyǎn̄u z̄i aa à n̄i ñgǎṅnto Kristo jya mæ i le n̄tswe n̄i n̄f̄e'è aà (2.18-23; 4.1-4). N̄swon̄è n̄i mæ Kristo à le mb̄è Nw̄i ñk̄i mb̄è ñj̄u. Nj̄u ȳi mæ a tuu Mu aa a k̄ii n̄tuu aa T̄a. (2.22; 4.2,15; 5.1,5). Paul a k̄ii n̄swon̄è n̄i mæ ñj̄u ȳi mæ Nw̄i à ywèèns̄è m̄è ȳi, a tiḡè m̄b̄è mu Nw̄i aa, à tswè n̄i ñl̄o a nyu'u n̄i Nw̄i, ñl̄ø n̄i n̄òṅs̄è Nw̄i (2.3-6). Nj̄u ȳi mæ kaa à s̄i n̄òṅs̄è l̄ø aa a gh̄ir̄è aa ìb̄i, kaa wa'ǎ mu Nw̄i b̄è, kaa ñwa'ǎ ȳi k̄i n̄zi, ma ghūu ñj̄u à b̄an̄n̄è mb̄è aa mu devil (3.4-10).

N̄swon̄è n̄i mæ ñj̄u à b̄è w̄õ ann̄u, i gh̄ir̄è ìb̄i, i b̄u b̄i ìf̄ǎns̄enn̄u j̄i bon̄ Nw̄i à ka l̄i'ìn̄è, i s̄i'it̄è ìb̄i ȳi (1.9). Kristo a k̄ii m̄bu'u n̄i m̄bo a m̄bo Nw̄i ñlon̄ ñgaà yàà (2.1-2). N̄swon̄è n̄i mæ t̄a b̄oo Nw̄i tsuu m̄bi ȳu k̄i k̄òṅè (2.15-17) m̄ban̄n̄è ñka ñk̄on̄è n̄i Nw̄i, ñk̄ii k̄on̄è n̄i b̄il̄im̄ byaa (3.11-18; 4.7-21).

Jøn a swon̄è n̄i mæ kaa b̄oo b̄i Kristo s̄i bù ñl̄oo n̄i b̄è b̄i d̄an̄ (tsõ b̄iGnostics) mæ b̄i ka ndi'i waa n̄i ann̄u ȳi mæ a n̄i ann̄u n̄i k̄on̄è aà, ñlon̄ mæ Azw̄i ȳi Làa a d̄i'ì waa (2.20-27) bo zi inn̄u n̄i ñk̄on̄è. A ku'ùn̄è mæ t̄a bo zi mæ ñj̄u ȳi mæ tswè n̄i Kristo aa à tswè n̄i n̄tswènt̄i (5.11-13).

B̄i yat̄è àṅwà'àn̄è ȳu aa laa:

1. N̄ji'inn̄u àṅwà'àn̄è yuà 1.1-4
2. N̄kà'à b̄o m̄f̄i ìd̄iḡè 1.5—2.29
3. B̄oo b̄i Nw̄i n̄i b̄oo b̄i devil 3.1-24
4. Ann̄u n̄i ñk̄on̄è bo àf̄ǎns̄enn̄u 4.1-6
5. B̄oo b̄i Kristo tswè n̄i ñk̄on̄è Nw̄i n̄i b̄il̄im̄ byaa 4.7-21
6. Ab̄iint̄i ȳi mæ a gh̄ir̄è b̄oo b̄i Nw̄i tsȳà n̄i m̄bi aà 5.1-21

N̄ighàà n̄i n̄tswènt̄i

¹ B̄i'ì ñwa'àn̄è a m̄bo bù ñlon̄ aa N̄ighàà n̄i n̄tswènt̄i nya mæ n̄i le n̄tswe n̄l̄ogin̄è a bè'èn̄è aà. B̄i'ì le nyu'u ann̄u ñlon̄ N̄ighàà ma n̄u. B̄i'ì k̄i m̄è ñȳè n̄i mi'ì mi'ì, b̄i'ì ȳè m̄è, m̄b̄o mi'ì mi'ì k̄i m̄m̄oont̄è. ² Noò ȳi mæ N̄tswènt̄i ma ȳu ì le mf̄e'è b̄i ȳon̄è aa, b̄i'ì le mb̄è b̄iȳəf̄ə, ma mùu ajàṅ, b̄i'ì tiḡè ñghaa ann̄u ñlon̄ n̄tswènt̄i ma ya, ñk̄ii ntiḡè n̄swon̄è n̄i ann̄u ñlon̄ n̄tswènt̄i ȳi ì lw̄i'ì n̄i ñk̄on̄è, ȳi ì le n̄tswe bo T̄a, a gh̄ir̄è

ñghirə bǐ'i zi aa, a mbo bǐ'i. ³ Annù yǐ mə bǐ'i yə ŋki nyu'u aa, bǐ'i kii nswonə aa yu a mbo bù, mə mbə nǐ kǐ ñtswé nǐ ànnù yǐ mɔ'ɔ bǐ'inè, a bə ànnù nǐŋkonə mə ñtswé nǐ ànnù yǐ mɔ'ɔ yǐ mə bǐ'inè tswe nǐ yu aa bǐ'inè tswe aa bǐ'inè bǐ Tà nǐ Mú yǐ Yesu Kristo. ⁴ Bǐ'i ŋwà'ànè ma jú ìnnù a mbo bù aa, ta tá nǐdorè nǐ'inè kɔ'ɔ nluu.

Nwǐngòŋ à nǐ ñkà'à

⁵ Aá ñtoo ya mə bǐ'i yu'u ghu mbo ŋkii nswonə nǐ a mbo bù aa ì yulà mə, Nwǐngòŋ à nǐ ñkà'à, kaa mǐfǐ ìdìgè ì wa'à ghu nu burə ñtswé tswe. ⁶ Mbə bǐ'inè ka nswonə nǐ mə bǐ'inè tswe nǐ ànnù yǐ fùùrə bǐ'inè nǐbò mǐbu ŋka ntəə nǐ a múm mǐfǐ ìdìgè bonə bǐ'inè tswɛɛ aa ìnnù, kaa ŋkǐ'ì nǐ ñtswéntǐ yǐ'inè tswé ñyonə aa ànnù nǐŋkonə. ⁷ Bǐ'inè bə bǎŋnə kǐ təə a múm ñkà'à, tsi'ǐ tsò àjàŋə mə yumbonə à tswe a múm ñkà'à aa, bonə bǐ'inè aa tswe nǐ ànnù yǐ mɔ'ɔ bǐ'inè nǐ bǐ'inè, tá àləə Mú yǐ Yesu tá à si'ǐ ŋgònə ìbǐ yǐ'inə ì tsǐmè.

⁸ Mbə bǐ'inè ka nswonə nǐ mə bǐ'inè sǐ nǐ ìbǐ tswé, bonə bǐ'inè bwe'esə aa mǐbǐ mǐ nú mǐ'inè, kaa annù nǐŋkonə a wa'ǎ a nu bǐ'inè tswé. ⁹ Lâ mǐbə bǐ'inè ka mǐbǐ ìfǎnsənnù jǐ'inè, bonə àjàŋə a ləə ñkà'à yǐ, ñghirə annù yǐ a tsinə aa, à ka lǐ'inè ìfǎnsənnù jǐ'inè, ì sǐ'ǐ ŋgɔŋ ìnnù jǐ'inə ì tsǐm jǐ ì sǐ tsinə aà. ¹⁰ Mbə bǐ'inè swonə mə kaa bǐ'inè sǐ ìnnù jǐ bǐ ghìrə bonə bǐ'inə twonə aà yǐ nǐ ñgàŋàbǎŋnənnù, kaa nǐghàà nǐ nǐ wa'ǎ a nu bǐ'inè tswé.

2

Kristo à nǐ ñù ñkwètə yǐ'inè

¹ Bɔɔ ba bǐ kègə, mə ŋwà'ànè julà ìnnù a mbo bù aa mə tá nǐ tsuu ìbǐ kǐ ghìrə. Lâ mǐbə ñù nǐbù a ghìrə ìbǐ, bonə bǐ'inè tswe nǐ ñù yǐ mə a bu'u mbo a nsi Tà ñlonə atú yǐ'inè, mǐbə Yesu Kristo, yu wa yǐ mə annù yǐ a tsinə aà. ² Bǐ tsiyà aa ghu nu nsǐ'itə nǐ ìnnù jǐ bǐ jǐ'inè, kaa wa'ǎ aa tsi'ǐ jǐ'inè si'itə, ŋkii si'itə nǐ jǐ bə bǐtsǐm fàa mbǐ. ³ Mǎnjǐ yǐ mə mbə bǐ'inè zi mə bǐ'inè zi yǐ aa, à nǐ mə bǐ'inè ka nləə ndǐ'ǐ jǐ. ⁴ Nù yǐ mə a swonə nǐ mə “mə zi yǐ,” lâ ñkaa kǐ'ì nǐ ñdǐ'ǐ jǐ ləə aa, à nǐ ñgàŋàbǎŋnənnù, kaa ànnù nǐŋkonə a wa'à ghu nu tswé. ⁵ Nlonə mə à nǐ tsi'ǐ ànnù nǐŋkonə mə àkòŋnə Nwǐ a nǐ lunə a tswe aa a mbo ñù yǐ mə a ləə nǐghàà nǐ. Mbə bǐ'inè kǐ ñtsya aa tsi'ǐ a nǐŋm àjàŋ yulà nzi mə bǐ'inè tswe ghu múm nú. ⁶ Nù yǐ à swonə mə yu lwi'ǐ ghu nu laa bonə a yonə ìbù'ù mǐkòrə jǐ a àjàŋ mə à lɛ si təə aà.

Ndǐ'ǐ yǐ mǐfǐ yá

⁷ Bìlím ba bíi mē mē kǒŋ aa, kaa mē si aa ñdǐ'i yǐ mǐfǐ yǐ tsù ŋwa'anē, à bǎŋnē mbē aa tsi'ǐ ñdǐ'i yǐ ñlwèn ya mē ñi le ntswe ñi yu a ñlògìnē aà, ñdǐ'i yǐ ñlwèn ma yú a bē ñìghàà ñi Nwǐ nya mē ñi le nyu'u aà.

⁸ Lá mbē mē tse kii swonj mē mē ŋwà'ànē aa ñdǐ'i yǐ mǐfǐ yǐi mē bi yē ñi ànnù ñìŋkonjē yi a nu Kristo ŋkii nyē ñi a nu bù, ñlonj mē ìtugē wa i tsiyà ñghēē nii, ñkà'a annù ñìkonj wa i tigē ñta. ⁹ Nù yǐi mē à swonj mē yu tse maa a mûm ñkà'à mburē ki bàa ñdím yǐ aa, à burē ntswe aa tsi'ǐ wa mûm ìtugē. ¹⁰ Nù yǐi mē a kòŋjē ñdím yǐ aa à tse aa a mûm ñkà'à, kaa ñji'ǐ ànnù yǐi mē mbē a kwántē ŋwo aa kaa wa'à bē. ¹¹ Lá ñù yǐi mē a bàa ñdím yǐ aa à tse aa a mûm mǐfǐ ìdìgē ñkii mburē ki zǐ aa tsi'ǐ a mûm mǐfǐ ìdìgē, kaa ŋkii'ǐ adìgē yǐi mē yu ghèè ghu aa zǐ ñlonj mē ìtugē wa i kinj mǐ'ǐ mǐ.

¹² Mē ŋwà'ànē a mbo bù bɔɔ bí kègē aa ñlonj mē bi li'inē ìfǎnsənnù ju aa ñlonj ŋkwi atú yi. ¹³ Mē ŋwà'ànē a mbo bù bítà aa ñlonj mē ñi zi a yi, yu wa yǐi mē à le ntswe a ñlògìnē aà. Mē ŋwà'ànē a mbo bù bɔɔjɔŋ ñlonj mē ñi tsiyà mē ngàŋmbu'u innù jǐ bí wa aa. Mē ŋwà'ànē a m bo bú bòŋkhē aa ñlonj mē ñi zi a Ta aà. ¹⁴ Mē ŋwà'ànē a mbo bù bítà aa ñlonj mē ñi zi a yu wa yǐi mē à le ntswe a ñlògìnē aà. Mē ŋwà'ànē a mbo bù bɔɔjɔŋ aa ñlonj mē ñi tse ñi mǐtǐi, ñìghàà ñi Nwǐ ñi kǐ ñlwi'ǐ a mûm nu bù, ñi kǐ mē ñtsya ngàŋmbu'u innù jǐ bí wa aa.

¹⁵ Ñi tsuu mbi yù kě njoo mbi jù ki kòŋjē. Nù à bē kǒŋ mbi yù, bonj kaa ànnù ŋkǒŋ Tà a sǐ ghu nu tswē. ¹⁶ Nlonj mē ñjoo tsim jǐi i tse fàa mbi aa, tsó njoo jǐi mē njyǎ nu i lwà'à ghu aa, ñi jǐi mǐ'ǐ lwà'à ghu aa, bo bí ñjoo mbi tsim jǐi mē bē ŋŋee nú yàà ghu aa, kaa à si aa a mbo Tà lô. I bǎŋnē ñlo aa a mbô mǐbǐ. ¹⁷ Mbi yǐ tsiyà nii aà tsiyà. Njoo jya mē bē lwà'à ghu aa i ghèè bo yu. Lá ñù yǐi mē a ghìrē innù jǐi mē Nwǐŋgòŋ a lòò aa, a tse ñlwi'ǐ ñìŋkonjē.

Ŋgàŋkibàa Kristo

¹⁸ Bɔɔ bá, wa nòò ñlwi'ǐ mǐbǐ à kà mē aa ŋku'u, ñi le mbaa nyu'u mē ngàŋnto Kristo wa à kà mē aa nzi. Wa ngàŋnto Kristo jǐ ghà'àtē i zǐ mē, a bē àjàŋ mē bí'inē zi mē àa nòò ñlwi'ǐ mǐbǐ aà. ¹⁹ Bo le mǐfǐ'è aà a tǐtǐ bí'inē, lá kaa bo le ŋwa'à bí'inē bí mɔ'ɔ bē. Nlonj mē bo le mbaa tse aa bí'inē ñìbò bonj bo le ngèè ñi mǐbǐ ntswe bí'inē ñìbò. Lá bo le mǐfǐ'è waa, tǎ ghìrē tá à laa mē kaa bo bí tsim sǐ aa bí'inē bí mɔ'ɔ bē.

²⁰ Lá yu wa yǐi mē à làa màŋsē aa à yò'ò mē ghuu. Bù bi tsim ñi kǐ ñzi annù ñìŋkonjē. ²¹ Kaa mē si a mbo bù ŋwa'anē

aa nlonj mə kaa nì sǐ annù nǐnkonj zǐ, lâ mə ɲwà'ànè aa nlonj mə nì zi, ɲki nzi mə kaa abanɲənnù kaa a sǐ a nǐ ànnù nǐnkonj lò. ²² Maa ɲghè ɲgàɲàbǎɲənnù àa ɲù wa mə a tuu nǐ mə kaa Yesu à sǐ Ayo'ò Nwǐ wa bê aa ε? Wa làa ɲgàɲnto Kristo wa à ghuà. Mbə yu wa yǐi mə a tuu nǐ Ta nǐ Mu aà. ²³ Wa ɲù yǐi mə a tuu Mu aa, kaa à sǐ nǐ Tà bǎɲnè ntswe. ɲù yǐi mə a bii annǔ Mu nǐ nǐsi nǐ nǐsi aa, à ki ntswe nǐ Tà.

²⁴ Tà nǐ yə mə annù ya mə nǐ le nyu'u a nɲògìnə aa tǎ à lwi'i bu bo. Mbə ànnù ya mə nǐ le nyu'u a nɲògìnə aa a lwi'i bu bo boɲ nǐ ka lwi'i bu bǐ Mu i ki lwi'i bu bǐ Tà. ²⁵ Yulà à nǐ àyoo ya mə à kà'a a mbo bǐ'inə aà, ntswəntǐ yǐi i lwi'i nǐnkonj aà.

²⁶ Mə ɲwà'ànə innù julà a mbo bù nlonj aa ɲgaa bè bii mə bi ka bwe'esə ghuu aà. ²⁷ Lâ àjàɲ ya yǐi mə à le nyo'ò ghuu aa, ɲyo'ò ma ya i lwi'i a nu bù. Kaa nǐ si bù nɲoo nǐ mə tǎ ɲù tsù à bu ɲka ndi'i ghuu, nlonj mə ɲyo'ò ya mə à le nyo'ò ghuu ghu aa i dǐ'i innù tsim a mbo bù. Innù jya i kǐ nǐbə annù nǐnkonj, kaa kǐ'ǐ abanɲənnù bê. Ajàɲ yǐi mə bi dǐ'i mē ghuu aa, tǎ nǐ lwi'i ghu nú.

²⁸ Tsǐtsòɲ, bɔò bǎ, lwi'i nǐ ghu nu, tà nòò yǐi mə à ka yǐ zǐ aa, kaa bǐ'inè wa'à nǐ nǐbɔ'ò tswé, kaa ɲki'i bǎɲnè ɲka ɲkhə nǐi bê khè nǐ àdǐrətu a ajàɲ mə a zǐ aà. ²⁹ Bǐ'inè bə zi mə annù yi a tsinə boɲ bǐ'inè ki nzi mə ɲù ntsim yǐi a ghǐrə annù yǐi a tsinə aa, a jwǐ yu.

3

Bɔɔ bi Nwǐ

¹ Nǐ yə mbuu akòɲnè yǐi mə Taà yǐ'inè à tswe ni yu a nu bǐ'inè, mə mbə a ka ntwoɲə nǐ yǐ'inè a nǐ bɔò bi. A bê ànnù nǐnkonj mə bǐ'inè nǐ bɔò bi. Nǐjǐ'ǐ ànnù yǐi mə kaa mbi yù i sǐ yǐ'inè zi aa i bè aa mə kaa le ɲwa'à yi ki nzi. ² Bɔò bi maà bii mə kòɲə aa, tsǐtsòɲ bǐ'inè bə aa bɔɔ bi Nwǐ; lâ kaa bǐ'inə sǐ ajàɲ yǐi mə bǐ'inè ka yǐ bə aa naɲsə nzi. Lâ bǐ'inè zi mə nòò wa mə à ka yǐ zǐ aa tǎ bǐ'inè tigə mbə aa tsó yu, nlonj mə bǐ'inè ka yǐ yə yi tsi'ǐ ajàɲ mə à naɲsə mbə aà. ³ ɲù ntsim yǐi mə a bɛ, nǐnɲ ntǐi yi ghu nu aa, a lèè nǐ ìbǐinù yi i làa tsó ajàɲ yǐi mə yumbɔɲ à ki nlaa aà.

⁴ ɲù yǐi mə a ghǐrə ìbi aa a wò aa nòɲsə Nwǐ; ìbi à bè aa ɲwò nòɲsə Nwǐ. ⁵ Nǐ zi mə Yesu à le nzi fàa mbi aa a nɲògè ìbi yǐ'inè i lò'òsè, ɲki nzi mə kaa à sǐ nǐ ìbi tswé. ⁶ Kaa ɲù nstǐm yǐi mə à lwi'i ghu nu aa kaa à sǐ bi ghǐrè; kaa ɲù yǐi mə a ghǐrə ìbi aa kaa à lɛè ɲwa'à yi yê, kaa wa'à yi ki nzi.

⁷ Bɔò bǎ, tǎ ɲù tsù à tsuu ghuu ló bwe'esə. ɲù yǐi mə a ghǐrə innù jǐi i tsinə aa à tsinə tsó ajàɲ mə Kristo à tsinə

aà. Annù yĩ mə a ghire mə bĩ'inè zi mə à lwĩ'i a mùm ntiĩ bĩ'inè aa, à nĩ Azwĩ yi ya mə à fa a mbo bĩ'inè aà.

4

Azwĩ annù nĩḡkoḡ bo bi àzwĩ mbwe'esè

¹ Ɔkà'á jyá, nĩ tsuu izwĩ tsim i ki bii, mbaḡḡə ḡka nywe'ete nĩ izwĩ a nzi mə i lo aa a mbo Nwĩ aa ε; ñlonḡ mə ḡḡḡntoo Nwĩ mbwe'esè jĩ ghà'atè i fè'è mə a mbĩ. ² Mbə nĩ zi Azwĩ Nwĩ aa lalà, àzwĩ tsim yĩ mə a bii mə Yesu Kristo à leè nĩfè'ε a mbi a mùm ñjyānu aa, a lo aa a mbo Nwĩ, ³ àzwĩ tsim yĩ mə kaa a sɪ bii nĩ nsi mə Yesu à leè nĩfè'ε a mbi a mùm ñjyā nu aa, kaa a sɪ aa a mbo Nwĩ lô. Ma yũ àzwĩ a baḡḡə mbə aa àzwĩ ḡḡḡnto Kristo, yĩ mə nĩ le nyu'u mə à ka yĩ fè'ε, yĩ mə à tè'è mə ñtswe a mbi tsitsòḡ aà.

⁴ Bɔɔ bá, nĩ lò aa a mbo Nwĩ, nĩ kɪ mə ñtsya waa; ñlonḡ mə yu wa yĩ mə à tswe a mum bù aa, à tsyàtə yu wa yĩ mə à tswe a mùm mbi aà. ⁵ Bo lo aa fāa mbĩ, maa ajāḡ ñnnù jii mə bo swoḡ aa i bē ñnnũ mbĩ, mbi i kii nyu'utə. ⁶ Lá bĩ'inè lo aa a mbo Nwĩ. Nũ ñtsim yĩ mə à zi Nwĩ aa, a yu'utə nĩ ànnù yĩ mə bĩ'inə swoḡə aà, lá yu wa yĩ mə kaa à sɪ a mbo Nwĩ lô aa, kaa à sɪ annù yĩ bĩ'inə swoḡ aa yu'utə. Aa mánjĩ yĩ mə bĩ'inə tsyà ghu nzi nĩ àzwĩ annù nĩḡkoḡ bo bi àzwĩ mbwe'esè aà.

Nwĩḡḡə à nĩ àkòḡḡə

⁷ Ɔkà'á já, bĩ'inè aa ḡkoḡḡə yĩ'inè bĩ'inè nĩ bĩ'inè; ñlonḡ mə akòḡḡə a lo aa mbo Nwĩ, ñũ ñtsim yĩ mə à kòḡ bē aa, a jwe Nwĩ, a kɪ ñzi Nwĩ. ⁸ Nũ yĩ mə à sɪ bē koḡ aa, kaa à sɪ Nwĩ zĩ; ñlonḡ mə Nwĩ à laa mbə akòḡḡə. ⁹ Nwĩ à le ntsyà aa lálà ñndi'ĩ akòḡḡə yi a mbô bĩ'inè, mə Nwĩ à le ntoo a njoḡ Mũ yĩ a fè'è fāa mbi, mə mbə bĩ'inè tsyà ghu nu ntswe nĩ ñtswènti. ¹⁰ Aá àkòḡḡə yuá, kaa a sɪ bə aa mə bĩ'inè le ḡkòḡə Nwĩ, a baḡḡə mbə aa mə, à le ḡkòḡə yĩ'inè ñtoo a Mũ yĩ mə tá à bə mánjĩ yĩ mə bi ka tsyà ghu i sɪ'itə ibi yĩ'inè.

¹¹ Ɔkà'á já, mbə a bə mə Nwĩ à le ḡkòḡə yĩ'inè ma mùu ajāḡ, boḡ a ku'unə mə tá bĩ'inè aa ḡkoḡḡə yĩ'inè bĩ'inè nĩ bĩ'inè. ¹² Kaa ñũ tsu à sɪ ghu tswé yĩ mə à leè ñyə Nwĩ; bĩ'inè bə ki kòḡḡə yĩ'inè bĩ'inè nĩ bĩ'inè boḡ Nwĩḡḡə à lwĩ'i a nu bĩ'inè, àkòḡḡə yi a kɪ ñluu a nu bĩ'inè.

¹³ Bĩ'inè ka tsyà aa laà i zi mə bĩ'inè lwĩ'i a mum Nwĩ a kɪ ñlwĩ'i a mum bĩ'inè, ñlonḡ mə à fà mə Azwĩ yi a mbo bĩ'inè aà. ¹⁴ Bi'inè yè mə, ḡki mbə biyəfə, mə Tà à tòò mə a Mũ yĩ, mə tá à bə ḡḡḡnywèensé mbĩ. ¹⁵ Nũ ñtsim yĩ mə à bii nĩ nsi nĩ nsi mə Yesu à nĩ Mu Nwĩ aa, Nwĩ à lwĩ'i ghu nú a kɪ ñlwĩ'i a nu Nwĩ. ¹⁶ Ma mùu ajāḡ bĩ'inè zi ḡki mbii

akòŋnè yï Nwĩ à tswe ni yu a nu bĩ'inè aa. Nwĩngòŋ à nĩ àkòŋnè, ŋu yï mæ à lwĩ'i a mum àkòŋnè aa à ki nlwĩ'ĩ aa a mum Nwĩ, Nwĩ a kĩ ñlwi'i ghu nũ. ¹⁷ Nwĩ à ghìrê àkòŋnè yi a luu a nu bĩ'inè aa mæ tâ bĩ'inè yi wa'à ni ñbò'ò wa njwĩ ñtsò'òtè mĩsa'a tswé, ñlonŋ mæ àjàŋ yï mæ à bè aa, àà àjàŋ yï mæ bĩ'inè ki mbè fàa a mùm mbi aà. ¹⁸ Kaa ñbò'ò sĩ a mùm àkòŋnè tswé, ñlonŋ mæ àkòŋnè yï mæ a luu aa, a fi'i ñbò'ò. Ayoo yï mæ a zĩ ni ñbò'ò aa à nĩ ñjò, ñu yï mæ à ki ntswe ni ñbò'ò aa kaa à sĩ nĩ àkòŋnè yï mæ a luu aa tswé.

¹⁹ Bĩ'inè kòŋè aa ñlonŋ mæ à lèè mfoò ŋkòŋè yi'inè. ²⁰ Nù tsù à bè swonŋ mæ, "Mè kòŋè Nwĩ" i bàŋnè ki bàa a ndĩm yĩ bonŋ à nĩ ñgàŋàbàŋnènnù; ñlonŋ mæ ñu yï mæ à si a ndĩm yĩ yï mæ a yè kòŋ aa, kaa mbè a wa'á Nwĩ yï mæ kaa à lèè ñwa'à yè aa kòŋè. ²¹ Aà ñdĩ'i yï mæ bĩ'inè kwèrè a mbo Kristo aa i yulà, mæ ñu yï mæ a kòŋè Nwĩ aa, tâ à kii ŋka ŋkòŋè ndĩm yĩ.

5

Ajàŋ yï mæ bĩ'inè tsyà mæ mbi aà

¹ Nù ñtsim yï mæ à bii mæ Yesu à ni Ayò'ò Nwĩ wa aa a jwĩ Nwĩ, ñu ñtsim yï mæ a kòŋè ta aa, a kii ŋkòŋè ni mú yĩ. ² Bĩ'inè tsyà aa lálà nzi ni mæ bĩ'inè kòŋè nĩ bòò bi Nwĩ, mæ bĩ'inè kòŋè Nwĩ ñkii nyu'unè nĩ ñdĩ'ĩ ji. ³ Nlonŋ mæ àa akòŋnè Nwĩ a yulà, mæ bĩ'inè ka nlèè nĩ ñdĩ'ĩ ji. Kaa ñdĩ'ĩ ji a wa'á àbè'è mæ à bè'èsè yi'inè ghu bê. ⁴ Nlonŋ mæ ñu ñtsim yï mæ a jwĩ Nwĩ aa a tsyá mbĩ; àyoo yï mæ bĩ'inè lògè ñtsya nĩ mbi ghu aa à yuà, àbiintii yi'inè. ⁵ Nù yï mæ mbè a tsyá mbi aa à nĩ wò aa è? A sĩ ñu yï mæ à bii mæ Yesu à ni Mu Nwĩ aa bè aa è?

Ayèfè ñlonŋ Yesu Kristo

⁶ Aa yu wa yï mæ à lè nzi nĩ ñkĩ bo bi àlèè aa à ghulà, Yesu Kristo, kaa wa'a aa tsi'ĩ nĩ ñkĩ yuyu zĩ, lá ñzi nĩ ñkĩ bo bi àlèè. ⁷ Azwĩ Nwĩ a kĩ mbè àyèfè, ñlonŋ mæ Azwĩ Nwĩ àa ànnù ññkòŋè. ⁸ Bìyèfè ni bi tarê, Azwĩ, ñkĩ, bo bi àlèè; bìyèfè ma bú bi tarè bi swonŋ nĩ ànnù yĩ fùùrè. ⁹ Mbè bĩ'inè ka mbii nĩ ànnù yï mæ bè swonŋ aa, bonŋ ànnù yï mæ Nwĩ swonŋ aa a tsyatè; ñlonŋ mæ ànnù yï mæ Nwĩ a swonŋ aa a yúlà, mæ yumbonŋ à nĩ àyèfè ñlonŋ Mú yĩ. ¹⁰ Nù yï mæ à ññ ntii yĩ a nu Mu Nwĩ aa, à bii ànnù yï mæ Nwĩ a swonŋè aà, ñu yï mæ kaa sĩ ànnù yï mæ Nwĩ a swonŋ bii aa, à lògè Nwĩ aa a ni ñgàŋàbàŋnènnù, ñlonŋ mæ kaa sĩ ànnù yï mæ Nwĩ à swonŋ tsò àyèfè ñlonŋ Mú yĩ aa bii aà. ¹¹ Ànnù yï mæ Nwĩ à swonŋ ñlonŋ ŋгаа Mú yĩ aa a bè mæ, Nwĩ à fá ñtswèntii yï mæ i lwĩ'i ññkòŋ aa a mbo bĩ'inè. Ntswèntii ma yú i tswe aa a

nu Mû yĩ. ¹² Nù yĩ mæ à tswe ni Mu aa, à tswe ni ñtswëntì; nù yĩ mæ kaa à sì ni Mu Nwĩ tswé aa, kaa à sì ni ñtswëntì tswé.

Ñtswëntì yĩ mæ ì tswe nîŋkoŋ aà

¹³ Mæ ŋwà'ànə juà ìnnù a mbo bù bii mæ ni nŋŋ mîntì muu a ni ikũm Mu Nwĩ aa mæ tâ ni zi mæ ni tswe ni ñtswëntì yĩ mæ ì lwĩ'i nîŋkoŋə aa. ¹⁴ Ayoo yĩ mæ a ghìrə mæ tâ bĩ'inè naŋsə niŋ ntì yì'inè ghu nu aa à ni mæ, bĩ'inè bə ki betə annù tsu ghu mbo yĩ mæ a yòŋə a nî ànnù yĩ mæ a lòò aa boŋ a yu'u. ¹⁵ Bĩ'inè bə kii zi mæ a yu'u nî ìnnù tsim jii mæ bĩ'inə betə aa, boŋ bĩ'inè zi mæ bĩ'inə kwèrè mē ìnnù jii mæ bĩ'inə betə yì ghu aà. ¹⁶ Mbə nù a yə mumaà yĩ a ka ŋghìrə ibi yĩ mæ kaa mbə i wa'à ni nìwo zĩ aa, boŋ à ka betə, ta tâ Nwĩ à fa ñtswëntì ghu mbô. A ghìrè ma mùu ajàŋ aa tsi'ĩ a mbo bə bii mæ bi ghìrə ibi yĩ mæ kaa mbə i wa'à ni nìwo zĩ aà. Ibi yĩ mɔ'ɔ i tswe ghu yĩ mæ i zĩ ni nìwò; kaa mè si swoŋ aa mæ tâ nù à tsa'atə Nwĩ a nî àjàŋə ibi mà yâ. ¹⁷ Ìnnù tsim jii i sì tsinè aa à nî ìbî, lâ ìbi yì mɔ'ɔ à ni yĩ mæ kaa i si ni nìwo zĩ.

¹⁸ Bĩ'inè zi mæ nù ñtsim yĩ mæ a jwě Nwĩ nŋwě yi aa kaa à si ibi ghìrè. Nlon mæ yu wa yĩ mæ a lɛ njwe Nwĩ aa, a be nii, kaa ŋgàŋmbù'ù ìnnù a wa'à nii mɔ̀ntè.

¹⁹ Bĩ'inè zi mæ a yì'inè aa a jwe Nwĩ, ŋgàŋmbù'ù ìnnù wa a bânè ñtswe ni mîdà'à a atù mbi yũ ñtsim.

²⁰ Bĩ'inè ki nzi mæ Mu Nwĩ à zĩ mē ŋghìrə àtù yì'inè a laa, a nzi Nwĩŋgòŋ ànnù nîŋkoŋ; bĩ'inè kî ñtswe a mum yu wa yĩ mæ à ni annù nîŋkoŋ, tsi'ĩ a mum Mû yĩ Yesu Kristo. Aa yu mbə Nwĩŋgòŋ ànnù nîŋkoŋ ŋki mbə ñtswëntì yĩ mæ ì lwĩ'i nîŋkoŋ aà. ²¹ Bòò bâ, ni ka ntsu'utə ghuu nlonə annù mmii mîkobè.

Aḡwà'ànə JON yi ayòntə

NJI'INNŪ AḡWÀ'ANƏ YŪ

A aḡwà'ànə yŭ aa a le ḡwà'ànə Jon ḡgàḡntoò Kristo, mə twoḡə nii ni “Nḡḡ ḡḡánwĩ” aa, ḡḡḡe ni a mbo “ḡḡè yĩ mə Nwĩ à tsò'ò” bo bì bɔ̀ò bĩ.

A le ḡwà'ànə aa a nswəḡ mə àkòḡḡə à nĩ mà ànnù yĩ mə à tswe a titĩ bə a mŭm ḡḡhòtə bɔ̀ɔ̀ bi Kristo aà. Bə bĩ mə bi tswe nĩ àkòḡḡə aa bi yu'unə ḡḡ'ĩ Nwĩ ḡkĩ ḡkòḡḡə waa bo ni bo (5,6). Jon à le ḡkĩ ḡwà'anə aa a ḡwà'àsə bə ḡḡḡ ḡḡḡḡḡḡ'innŭ mbwe'esə ḡĩ mə i le si ḡ'ĩ nĩ ibāḡḡənnŭ ḡḡḡ Kristo aà. Ma buù bə ḡkĩ mbə aa ḡḡḡnto Kristo ḡya mə bi twoḡə ni bìḡnostics aà. Bĩ swəḡə ni mə kaa Kristo à le ḡwà'ə aa a mŭm ḡḡyānù zĩ. (Yə annù yĩ mə bi swəḡ ḡḡḡ bìḡnostics a ni Nḡḡ'innŭ Mĩḡhàà, bo ni Nḡḡ'innŭ 1 Jon aà.) Jon à le ḡḡḡ nswəḡ mə t̃ā ḡḡ tsù à tsuu ḡḡḡḡḡ'innŭ mbwe'esə ma ḡḡ a ḡḡa yu lɔ̀ kwəḡə, ḡḡtsuu waa burə tsà'atə tsà'atə t̃ā wa'ā ibĩ waa ló mbe'e (9,10).

Bĩ yatə aḡwà'ànə yŭ aa laà:

1. Nḡḡ'innŭ aḡwà'ànə yuà 1-3
2. Àkòḡḡə a ni mà ànnù a titĩ bìḡKrisèn 4-6
3. Awà'àsə ḡḡḡ ḡḡḡḡḡ'innŭ mbwe'esə 7-11
4. Innù ḡĩ mə Jon à le nswəḡ a ḡḡwĩ'sə aà 12-13

Atsà'atə

¹ Aḡwà'ànə yŭ a lo aa a mbo mə ḡḡḡ ḡḡánwĩ, ḡḡḡe ni a mbo wɔ̀ ḡḡè yĩ mə Nwĩ à tsò'ò aa bo bì a mbo bɔ̀ò bo bĩ mə mə kɔ̀ḡ tsi'ĩ annù ḡḡḡḡḡ aa, kaa a ḡhuu aa a si tsi'ĩ mə kɔ̀ḡ, a kòḡ bĩ'ĩ bì bə bìtsim bĩ bi zi annù ḡḡḡḡḡ aà, ² ḡḡḡ mə annù ḡḡḡḡḡ ma ya a lwi'ĩ a mŭm ḡḡḡ bĩ'ĩ i kĩ tswe bi'ĩ bo ḡḡḡḡḡ aà.

³ T̃ā ibòḡ, nĩ ḡkò mḡḡḡḡḡ, nĩ mboḡḡə yĩ mə i lɔ̀ a mbo Nwĩḡḡḡ T̃ā, bo bì a mbo Yesu Kristo Mŭ T̃ā aa, i ka tswe a mbo bi'inə a mŭm annù ḡḡḡḡḡ nĩ àkòḡḡḡ.

Annù ḡḡḡḡḡ bo bì àkòḡḡḡ

⁴ Mə le ḡḡḡə ḡḡḡḡə a ḡḡə mə bɔ̀ò bo bĩ ḡḡ'ò bi yòḡḡ annù ḡḡḡḡḡ ya, tsi'ĩ wa aḡḡ mə Taà à le ḡḡ'ĩ a mbo bi'inə aà. ⁵ Tsĩtsòḡ, mə bu'u nĩ mbo a mbo wɔ̀ ḡḡè, mə bi'inə aa ḡkòḡḡḡ bi'inə ni bi'inə; kaa mə si aa ḡḡ'ĩ yĩ mfi ḡwà'ànə, mə kwatə ya yĩ mə leè mfoḡ mfa a mbo bi'inə a mbĩ aà.

⁶ Akòɲnè a bə aa mə, bĩ'inè ka nyu'u ndi'i Nwĩ; àa ndi'i ya mə nì lɛ mfòò òu'u a nlògìnə, i bə aa mə nì ka ntswe a múm àkòɲnè.

⁷ Wa ɲgǎɲmbwe'esè jĩ ghà'àtə i fɛ'è mə a mbi, mbə bə bii mə kaa bi sɪ bii mə Yesu Krito à lɛ mfɛ'ɛ a mbi aa nĩ ɲjǎnu ɲù mɪsɔɲè; wa ajǎɲè ɲù ma yú à bə aa ɲù mbwe'esè ɲki mbə ɲgǎɲnto Kristo wá. ⁸ Nì ka ntsyesə ghu ta tsùu lɔ bwe annù yĩ nì fà'à mē ntswe nì yu aà, tá yĩ bàɲnə kwɛrə mɪtsɔ'ɔnə mɪ afà'à a nì lunə. ⁹ Nì zi mə ɲù yĩ mə à ghèɛ nì mbĩ kaa wa'à nì ìnnù jya mə Kristo à lɛ ndi'i aa yòɲè aa kaa à sɪ nì Nwĩ tswé. ɲù yĩ mə à lwi'i a mum ìnnù jya jĩ mə Kristo à lɛ ndi'i aa, ma waà ɲù à tswɛ nì Nwĩɲgòɲ Tà bo Mú yĩ. ¹⁰ Maa ajǎɲ mbə ɲù tsù a zi a mbo bù ɲkaa wa'a aa ma yú ànnù ka ndi'i nì tsee lɔ bii tá à kuu a nda bù, kě bii tsà'àtə yi; ¹¹ ɲlɔɲ mə ɲù yĩ mə à tsà'àtə yi aa a tɪgə mboonsə aa yi mə tá bo yu ka ɲghirə ìnnù jĩ bi jya mə a ghìrè aà.

Nìghàà ni nlwĩ'i ɲjìm

¹² Mè tswɛ nì ìnnù jĩ ghà'àtə a nswɔɲ a mbo bù, la kaa mè aa wa'à ɲwà'ànə a nì paper nì ink, mè wà'àtə mə boɲ mè yĩ mbàɲnè ɲzi nyə ghuu bĩ'inè ghaànə nì ntsù. Ma mùu ajǎɲ tá ɲìdorə nì'inè tá nì luu.

¹³ Bɔɔ bi mumaà ghùù yĩ mǎɲgyè wa yĩ mə Nwĩ à tsò'ò aà, bi too àtsà'àtə a mbo bù.

Aṅwà'ànè JON yïi a ywe'e ji tarè aà

NJI'INNŪ AṅWÀ'ANƏ YU

A aṅwà'ànè yû aa a le ṅṅwà'ànə Jɔn nɔdɔ nɔdɔnwɔ yïi mə à le ṅki ṅwa'anə 2 Jɔn aà. A le Nṅwà'ànə aa a mbô ñsûkà'á yï Gaius. A le ṅṅwà'ànə a ntsisə ñnnù jii mə i le mfè'è ñlɔṅ ṅgǎṅswɔṅ ntoo yï ñsigìnè jii i le si təə ṅkarə ndi'i nî ànnù Nwí a ṅghotə jii mə i le ntswe a idigə idigə aà. Bè tsi'í tsǒ ma bú, bìKrisèn le ntswe nî ṅkwèrə waa a mila'a bo, i kii ki kwetə a waa (6-8). La Diotrophes, ñtsyàsə yïi mə à le ntswe maa ṅghotə aa, à le ntuu ṅkwèrə waa, mfi'isə nî bìKrisèn bìi mə bi kwèrə nî waa laa a ṅghotə. Ma yû a ghirə mə tâ Jɔn à ṅwa'anə a mbo ñsûkà'á yï Gaius mə tâ à ka ṅkwetə ṅgǎṅtoo Nwí ma jú jii mə i fà'à ñlɔṅ aa ṅkwítu Kristo aà (9-11). Jɔn a swɔṅ mə yumbɔṅ yu ka zi lèntə annù Diotrophes yïi mə a tuu ada'á yi, mfa nî ṅgi'i a mûm ghòtə aà (10).

Aṅwà'ànè ma yû a di'i ni mə a bɔṅ ṅki mbə annù yï tinsə a ṅkwetə bè bìi mə bi ghèe ntoò Nwí aà. A ku'unə mə bǎṅghotə bitsim ka ṅkwetə a nsèènsə ñtoo yï ñsigìnè. Nù yïi mə a fa njoo ṅkwetə nî ṅgǎṅtoo ghu aa, bo kii mfa'a aa bo bì ṅgǎṅntoo mà jyá, mbə aa ṅgàṅakòrə jyaa (7-8).

Bi yatə aṅwà'ànè yû aa laà:

1. Nji'innù aṅwà'ànè yuà 1-4
2. Jɔn a beentə Gaius 5-8
3. Jɔn à fà àfirə Diotrophes 9-10
4. Jɔn à beentə Demetrius 11-12
5. ñnnù jii mə Jɔn à le nswɔṅ a nlwí'isə aà 13-15

Atsà'àtə

¹ Aṅwà'ànè yû a lo aa a mbo mə nɔdɔ nɔdɔnwɔ, ṅghèe ni a mbo ñsûkà'á ghà, Gaius yïi mə mə kòṅ tsi'í annù nîṅkoṅ aà.

² Nsûkà'á ghà, mə tsà'àtə Nwí mə tâ ñnnù tsim i ka ṅghèe i sigìnə a mbo wò tâ ò ki ṅka ntinsə; ñlɔṅ mə mə zi mə ñtìi gho i tswé ñtìi. ³ Mə kè nǎṅsə doritə a nyu'u a mbo bìlîm bì'inè bì mɔ'ɔ bìi mə bi kè zi nswɔṅ ajàṅ yïi mə o nǎṅsə ntswe nî ñtswéntìi yò i yonə nî mǎṅjì Nwí yí ànnù nîṅkòṅ a ajàṅ yïi mə o gaansə miti' mo nyonə nî ànnù nîṅkoṅ aà.

⁴ Kaa annù tsu sè ghu tswé mə mbə a ghirə mə tswe nî

nìdorə ntsyàtə nǐ mə mè tswe nǐ nu a nyu'u mə bɔɔ ba yònə annù nǐŋkɔŋə aà.

Jɔŋ à bǐntə Gaius

⁵ Nsùkà'á ghà, wa o naŋsə mfa'a nǐ n̄tǐ ghó tsim a ajàn yǐ mə o fà'a a mbo bìlǐm bǐ'inè, ka mə bo bə aa bìgǐ aà. ⁶ Aa bo bǐi mə bǐ kɛ'ɛnə àkòŋnə yǐ mə ò dǐ'i a mbo bo aa a nsǐ ñghòtə. A ku'unə mə tǎ ò ghɛɛ nǐ mbǐi ñkwetə waa, mfa njoo jǐi mə bo lòò a ñghɛɛ nǐ mbǐi nǐ àkòrə nitəə yaa a nǐ mǎnǐ yǐ mə à kù'ùnə a mǔm àfà'à Nwǐ aà. ⁷ Nlɔŋ mə bǐ ghèè a nǐghaa mà nǔ aa a nloŋ ikum Kristo, kaa wa'à bii mə mbə bo kwɛrə ayòò tsu a mbo bǐtǐbǐ Nwǐ. ⁸ Maa ajàn, a ku'ùnə mə tǎ bǐ'inè ka ñkwetə ijàn bə ma bú tǎ kǐi bə bə bǐ mɔ'ɔ a tǐtǐ bo ma mùu mǔm àfà'a annù nǐŋkɔŋə aà.

Diotrephes bo Demetrius

⁹ Mè ñwà'ànə mə annù yǐ mɔ'ɔ a mbô ñghòtə; lá Dotrephes, yǐ mə a kòŋə aa tsǐ'ǐ ñka ntəə a mbǐi, ñlɔɔ naa mə bǐ ka ñkwɛrə aa tsǐ'ǐ a mbo yu aa, a tsa'a annù yǐ mə mè ñwà'ànə aà. ¹⁰ Ma mùu ajàn, nòò yǐ mə mè aa zǐ aa, mè aa fi'isə innù ma jǔ mə a ghìrə aà, n̄tswɛɛ nǐ ìbǎŋnənnù ñkǐi ñghaa nǐ ìbǐ atu mə. Kaa ma juù innù mə à ghìrə aa kaa i wa'à ghu mbo kù'ù, a kǐi ntuu nǐ ñkwɛrə bìlǐm bǐ'inè a nda yu, ñkǐi ñkǐŋə nǐ bə bǐi mə bǐ lòò ñkwɛrə nǐ waa a nda bo aa, mfi'isə nǐ waa a mǔm ñghòtə.

¹¹ Ìkà'á já, nǐ tsuu innù jǐ bǐ kǐ ñè'èsə, m̄baŋnə ñka ñŋe'esə bə innù jǐ sigǐnə. Nù yǐ mə a ghìrə innù jǐ sigǐnə aa, à lò aa a mbo Nwǐ; ñù yǐ mə a ghìrə ìbǐ aa, kaa à lɛɛ ñkǐ'i a Nwǐ yə. ¹² Lá ñghɛɛ nǐ ñgaa Demetrius, bə bǐtsim bǐ beentə annù yǐ, annù nǐŋkɔŋə yǐ mə a ghìrə aa a kǐ m̄fɛ'ɛ nlaa; bǐ'ǐ bǐmbɔŋ, bǐ'ǐ kǐ n̄beentə annù yǐ ñlɔŋ mə nǐ zi mə ànnù yǐ mə bǐ'i swɔŋ aa à nǐ ànnù nǐŋkɔŋə.

Atsà'atə nlwǐ'isə

¹³ Mè kǐ tswe nǐ innù jǐ ghà'atə a ñwà'ànə a mbo wò, la kaa wa'à kòŋ mə mə ñwà'ànə nǐ ñkòŋəñwà'ànə. ¹⁴ Mə yè'ətə a ñwàŋsə n̄zǐ yə ghó tǎ tǎ sǐ ghaa innù jǐ ghà'atə nǐ n̄sǐ nǐ n̄sǐ.

¹⁵ Tǎ Nwǐ à b̄orisə ghó. Ìkà'á jǐ'ò tsim i tsà'atə noò. Kǐ ntsà'atə ìkà'á jǐ'ò tsim fyaa yǐ mò'ɔ yǐ mò'ó.

Aṅwà'ànè JUDE

NJI'INNŪ AṅWÀ'ANƏ YŪ

A aṅwà'ànè yū aa a le ṅwà'ànə Jude mu mà bì Jems (1), ma la a bə mə à ni muma bì Mmà'àmbi Yesu (Mk. 6.3, Mt. 13.55) a mbo bìKrisèn a idigə idigə. Jude à le nghə mə yu ṅwà'ànə nloṅ aa annū aṅṅ mə Nwī à nyweensə waa bo aà, m̄baṅnə ntigə ṅwà'anə nloṅ innū ibāṅnənnū jii mə à le nyu'u mə ṅgāṅndi'innū mbwe'esè i le si dī'ì ni a mbo boò bì Kristo aà (3-4).

ṅgāṅndi'innū mbwe'esè jii mə i le si dī'ì nī innū bìGnostics aa, i le si buùrè nī ìbòṅ Nwī nī innū atsùùrè, òtuu nī ànnū Mmà'àmbi Kristo (4), òtuu nī bìtsyàsə bii mə bì tswe nī àdà'à a atu bo aa, m̄bəgītə nī idà'à jii i tswe a aburə aà (8). ṅgāṅmbwe'esè ma jū kaa i le ṅwà' à nī Azwī Nwī tswé, òzi nī àyàtə a ṅghotê (19). Bo le si swonə ni mə innū atsùùrè bo bì mbuu innū jī swèrè jii mə bo le si ghìrè a n̄jyānu aa kaa mbə wa'ǎ n̄tswéntī bə bo bì Nwī yīi mə a yweensə waa nī ìbòṅê yi aa kwensə. Ma mùu aṅṅ bo tigə ndi'ì nī innū ajirè bo bì àtsùùrê yaa ya a mbo bə.

Jude a tigə nan̄sə wa'asə boò bì Kristo nloṅ innū ma jū òswonə ni mə Nwī à tè'è mē òtsərə isa'a ṅgāṅmbù'u innū jī bì mà jū, i yī niṅ njo a nu bo tsó mə à le nsa'a baṅgel bo Sodom ni Gomorrah, òta ṅgi'ì a nu bo aà (6-7). Jude a tigə ṅghɛɛ nī m̄bīi òdi'itə boò bì Kristo mə tâ bo ka ṅkwe ni a m̄m̄m̄ àb̄iint̄ī yīi mə a laa aa, òtsa'atə nī Nwī a m̄m̄m̄ Azwī (20). A ṅjīm Kristo, m̄bə Nwī a tse bɛ waa mə tâ bo tsuu ló wò, i lèè waa ti àlò'ò i ywe'e noò yīi mə bo aa yī zī təə a nsi yu yumbəṅ aà (24-25).

Bì yatê aṅwà'ànè yū aa laà:

1. Nji'innū aṅwà'ànè yuà 1-2
2. Mìghìrìnè mi innū mi ṅgāṅndi'innū mbwe'esè, innū jii mə bì dī'ì aa, nī ṅgi'ì yīi i ka yī kuu a nu bo aà 3-16
3. Adi'itə mə tâ boò bì Kristo lwi'ì a m̄m̄m̄ àb̄iint̄ī 17-23
4. Agha'asə a mbo Nwī 24-25

Atsà'atə

¹ Aṅwà'ànè yū a lo aa a mbo mə Jude, ṅgāṅfà'a Yesu Kristo, mu ma bì Jems, ṅghɛɛ ni a mbo bə bii mə bì twòṅə waa, bo tswé a m̄m̄m̄ àkòṅnə Nwīṅṅòṅ Tà, Yesu Kristo a tigə

ñlentə nî waa aà. ² Tâ ñko mîlîñnè nî mbɔɔnə, nî àkòñnè Nwî tâ tswe a mbo bù ñgha'atə ñghεε nî m̀bîi.

Bìdì'ì binnù bi mbwe'esə

³ Bîlîm ba bîi mə kòñə ghuu aa, àjàñ yîi mə mə gaansə mitîi ma mə mə ñwà'ànə añwà'ànə yî mɔ'ɔ a mbo bù m̀bî'i annù àjàñ yîi mə Nwî à ywèensə yî'inə bitsîm aa, n̄tîi gha i tintə gha mə mə ñwa'anə a yulà ànnù a mbo bù, n̄diintə ghuu mə n̄i ka nto fikòrè n̄lonə annù abîintîi yîi mə Nwîngòñ à fà mə a mbo b̄ə bi ñгаа yî n̄fùùrè man̄sə aà. ⁴ Nlon mə b̄ə bî mɔ'ɔ bi ñè'èsè m̄ə ñkuu a titîi bù m̀bə b̄ə bîi mə Nwîngòñ à lèè n̄t'e'ε n̄tsərə isa'à waa n̄loginə a ñgu'u mə bo n̄i ñgǎñjo, m̀bə b̄it̄i bɔ'ò Nwî, mə bi twensə ibòñ Nwî ñghensə a n̄i itsùurə innù, n̄tuu Taà yî'inə Mmà'àmbi Yesu Kristo mə à n̄i tsi'î yù m̄è m̄è aà.

⁵ Mə lòò mə mə wa'atə a mbo bù, ka mə n̄i zi innù ma jù tsîm n̄lwi'i ghu mum aa, mə Mmà'àmbi yîi mə à lè nyweensə b̄ə a ala'a Egipto aa, à tì m̄ə tì bə a n̄jîm aa, a kî m̀bu mbwesə b̄ə a titîi bo bîi mə kaa bi lè ñwa'a n̄tîi waa ghu nu n̄iñə. ⁶ Baangel bya bîi mə kaa bi lè ñkî'i ibwarə jyaa tswa, mban̄nə mmà'àtə adigə yîi mə a lè ñkù'ùnə a mbo bo a nan̄sə n̄tswe ghu aa, à kòo waa n̄i àtsanə ti m̄è, a m̄ûm àtaa yî fîi ya, i yî ywe'e wa ñjwî n̄tsò'òtə m̄isa'a yî ñwè yâ. ⁷ Tsò àjàñə mə Sodom bo Gomorrah n̄i itoo jîi mə i lè n̄tswe ñkarisə waa, bo lè n̄lòginè ñka ñghirə innù ajirè, n̄n̄iñ nù yàà a n̄i innù n̄lwà'a jîi mə kaa m̀bə ñù m̄isòñ a wa'à ghìrè aa, Nwî à lè n̄iñ n̄jo a nu bo a àjàñə mə à lè ntòò waa n̄i mɔ'ɔ ti m̄è, a ñwà'àsə b̄ə ghu.

⁸ A ki m̀bə ñgǎññ m̄ə b̄ə ma bù yə innù jî mɔ'ɔ a n̄jèè, jîi mə i ghìrə m̄ə tâ bo ka ñwo n̄i innù n̄i m̀bîi m̄i nù myaa, n̄tsa'a n̄i àdà'a Mmà'àmbi, m̀bəgìtə n̄i b̄ăburə bya bîi mə bi tswe n̄i ñgha'a n̄i ñgwèenə aà ⁹ A lè mfòò tsi'î àtu baangel Michael, noò yîi à lè sî to bo Devil, ñyɔñə bo yu nlon aku Mose aa, kaa à lè ñwa'à ada'a n̄i àtù yî logè a n̄iñ ñjò ghu nu a n̄i m̄ighàà m̄i m̀bègìtə, à lè mbàñnè n̄swonə mə, “Tâ Mmà'àmbi à wenə ghô.” ¹⁰ Lâ b̄ə ma bù b̄an̄nè m̀bègìtə n̄i innù tsîm jîi mə kaa àtù yaa à sî ghu laa aà, innù jîi mə bo zi n̄i àtù yaa tsi'î tsò nàa ñgèè jîi i sî n̄i m̄itsyè tswé aa, ma jù a b̄ə innù jîi i ta ñgi'i a a nu bo aà. ¹¹ Ñgi'i yî ñswèrè i tswe a nu bo! Nlon mə bo yònə aa a m̄an̄jî Cain, m̄me'e ib̄innù waa nlon annù njoo, ñghirə afansənnù tsi'î tsò àjàñə mə Balam à lè ñghìrè ñkwo a m̄ûm àt̄itu Korah aà. ¹² Bè ma bù à n̄i ìlò'ò jî b̄i n̄ta n̄i ñgi'i a n̄i m̄ijî m̄i akòñnè muu a àjàñ mə bo yî mboonsə n̄i ghuu a noò yîi n̄i jî a m̄ûm ñghòtə aa, ñji kaa wa'à n̄i àtu burə n̄dirə n̄i ñdirə. Bo ləñtə aa tsi'î

ànnũ yaa, bo bə aa tsi'ĩ tsò mbà'à yĩ mə àfisè a tii ɲghɛɛ ni yu la kaa i wa'à nĩ mbə̀n̄ zĩ. Bo bə aa tsi'ĩ tsò itĩ jĩ mə kaa i si mĩntà koonə a noò ɲkòònə mĩntà a noò n̄tsyâbèè, mbə tsi'ĩ tsò itĩ jĩ mə bi dwu ni m̄ɲgàɲ i burè ɲkwɔ mme. 13 Bo bə aa tsi'ĩ tsò ikàɲnə ɲki miyaa m̄tsə'ə jĩ mə àfisè a tii ɲghɛɛ n̄tii mbii, ìnnũ jyaa jya mə bi gh̄rè ti n̄d̄irètu aa, i tigè ɲkɔ'ɔ m̄fɛ'ɛ tsi'ĩ tsò ijwò'ò. Bo bə aa tsi'ĩ tsò m̄ɲjɔɲ m̄ii mi tsiɲə ɲkarə, Nwĩ a ləè àd̄igè ya mə a fii ɲghèè n̄lwi'isə aa a mbo bo n̄ɲkonjè.

14 Aa bə ma bù mə Enoch, yĩ mə à le yòɲə a n̄j̄m Adam miwaa mi nto'o, à le nswɔɲ mbɔɲ tá à fɛ'ɛ n̄lɔḡinə a ɲgu'u mbi'i ɲgaà yàà mə, "Yè n̄ Mmà'àmbi, à ka yĩ zĩ n̄ ìn̄dò bə bi n̄tsù'u n̄tsù'ù bii mə bi laa aà. 15 A zĩ aa a nsa'a ɲù n̄tsim, i n̄ɲ njo a nu ɲù n̄tsim yĩ mə a gh̄rə ìnnũ ti bɔ'ò Nwĩ, bo b̄i ɲù n̄tsim yĩ mə a gh̄àà m̄ighàà m̄i swèrè n̄swerə m̄ii mə ɲḡaɲgh̄rè ìnnũ j̄i bi, b̄i ti bɔ'ò Nwĩ bi gh̄àà n̄lɔɲ ɲgaà yĩ aà." 16 Bè ma bù à n̄i bè bii bi n̄wurikə aa tsi'ĩ n̄wurikè a ɲgɔɲ b̄inòò bitsimè. M̄firə ni bè b̄i mɔ'ɔ, ɲyonjə n̄i ìnnũ j̄ii n̄jyãnú jyaa yè'ètè aa, ɲghaa ni m̄ighàà m̄i k̄intèrè si'i si'i, n̄lə'ə n̄i bè mə bi tswe n̄i ìnnũ j̄ii mə bo lòò aà.

17 Lâ, bù, bil̄m ba b̄ii mə mə kòɲə aa, tá n̄i wa'atə annũ ya mə ɲḡaɲntoo Mmà'àmbi yĩ'ĩ Yesu Kristo le nswɔɲ a mb̄ii aà. 18 Bo le nswɔɲ mə, "A ka yĩ bə wa n̄jwĩ n̄lwi'ĩn̄j̄m tá bə yi ntigè ɲwye bə, bè b̄ii mə bi ka yĩ ki yòɲ ìnnũ ti bɔ'ò Nwĩ j̄ii mə n̄jyãnú yàà ì yè'ètè aà." 19 Aa bə bya mə bi zĩ n̄i ànnũ ayatè a tit̄i bè aa, mbə bə bi mbi bù b̄ii Azwĩ Nwĩ a bɔɲə a mbo bo aà. 20 Lâ, ɲghɛɛ ni bù, bil̄m ba b̄ii mə mə kòɲə aa, ta n̄i ka mbɔɔ n̄i gh̄uu, ɲkwe ɲkɔ'ɔ a m̄úm àb̄iint̄i ya yĩ mə a n̄aɲsə n̄laa m̄aɲsə aà. Ka n̄tsà'atè n̄i Nwĩ a m̄úm Azwĩ Nwĩ. 21 N̄i ləè ib̄inũ gh̄uu a m̄úm àkòɲnè Nwĩ, ɲka nyu'utə n̄i ɲko m̄il̄ɲnè Mmà'àmbi yĩ'inè Yesu Kristo, mə à ka yĩ fa n̄tswènt̄i yĩ ì lw̄i'i n̄ikonj aa a mbo b̄i'inè. 22 N̄i ka ɲko m̄il̄ɲnè bè b̄ii mə bi liḡitè aà. 23 N̄i ka nyweensə b̄i mɔ'ɔ a aj̄aɲə ni swùɲə n̄i waa m̄fi'isə ni a mum mɔ'ɔ; n̄d̄i'ĩ n̄i ɲko m̄il̄ɲnè ni n̄ibɔ'ò a mbo bè bi mɔ'ò, lâ tá n̄i baa itsè'ə jyaa jya j̄ii mə bi siɲ ni ìnnũ n̄jyãnu j̄ii bi yè'ètè aà.

Atsà'atè Nwĩ a agha'asè

24 Ts̄its̄ɔɲ a mbo yu wa yĩ mə mbə a tswâ gh̄uu mə n̄i wa'à wò, mə yu zĩ ni bù tí àlò'ò, ni n̄idorə, a mum n̄igha'à ni n̄ii ni ɲwèènə aa, 25 a mbo Nw̄ɲgɔɲ yúyigè, ɲḡaɲywèensə yĩ'inè, n̄tsya a n̄j̄m Yesu Kristo Mmà'àmbi yĩ'inè, tá n̄igha'a n̄i wè, ni n̄ifò n̄i wè, ni m̄it̄i, ni m̄idà'a, tá m̄i tswe gh̄u mbo n̄lɔḡinə a ɲgu'u, ɲki n̄tswe gh̄u mbo ts̄its̄ɔɲ, n̄lwi'i n̄ɲkonjè. Amen.

Aṅwà'ànə INNŪ NLWĪ'INJĪM

NJI'INNŪ AṅWÀ'ANƏ YŪ

A aṅwà'ànə yū aa a le ṅṅwà'ànə Jɔn, ṅgàṅntoo Kristo, mu Zebedee. Jɔn à le ntswe aa a kīṅkī Patmos tsò ṅgàṅàtsan nloṅ mə à le si swonə nī n̄too yī n̄sigìnə n̄loṅ Yesu Kristo aà (1.9). Aa noò yīi mə à le nyu'u innū jīi mə i tswe fàa m̄m̄m̄ aṅwà'ànə ṅṅwa'anə aà. A le ṅṅwà'ànə aa a mbo ṅghotə jīi mə i le ntswe a mbù'u Asia aà (1.4,11), ni a mbo bìKrisèn bitsim bìi mə bi le si tso'ɔ nī àkòrə yaa a nī idigə jīi mə baRoma le si bu'utə aà.

Kaisa à le nlògìnə ṅka ntsɔ'ɔ nī àkòrə bìKrisèn bìi mə bi le ntuu a mmii yi aà. A le si twonə nii yumbon ni "Augustus", "ṅgàṅyweènsə bē," n̄twonə n̄twonə nii ni "Nwī." A le ṅghìrə bì bɔɔ m̄ṅkobə mi a nī mbù'u idigə jīi mə à le si bu'utə aa tsi'ī tsim, n̄swonə ni mə tá bə bitsim ka n̄tɔɔ nī ṅjoo mmà'à nii ghu, a ndi'i mə bo yu'unə nii. La bɔɔ bì Kristo le ntuu a mmii m̄ṅkobə ma m̄, n̄loṅ mə bo le mbii mə bo tswe nī Nwī aa tsi'ī yī m̄'ɔtə, ṅki ntswe aa tsi'ī nī Mmà'àmbi yī m̄'ɔtə. Ma mùu ajàn bi le si tigə n̄swatə nī waa niṅə ni a atsan, ṅkwèrə nī ṅjoo jyaa, ndi nī ṅgi'i a nu bo tsi'ī a mbuu mbuu. Jɔn a tigə ṅṅwa'anə aṅwà'ànə yū a nlə'ətə m̄nti myaa i kii d̄intə waa. N̄swonə ni a mbo bo mə Kristo à ni Mmà'àmbi, Nwī a bē 'Mbu'utə mbī yīi mə à ka yī gha'a ibi bo bì idà'à, ni m̄idà'à m̄tsim a n̄syə kə aburə, i ta ṅgi'i a nu bo. N̄swonə ni mə tá bɔɔ bì Kristo bì tan̄ti, mbii ṅgi'i ṅghəe nlwī'isə, n̄loṅ mə Mmà'àmbi à ka w̄ṅsə zī i yàrə ṅgu'u yàa.

Jɔn à swōṅ mə aṅwà'ànə yū à nī innū jīi mə Yesu Kristo à le mfi'isə ndi'i, a bē innū jīi mə Nwī à le mfa ghu mbo mə tá à di'i a mbô ṅgāṅfā'á ji, a bē innū jīi mə "i ka w̄ṅsə fē'è." (1.1). Nwī à le n̄too aa angel yī mə tá à di'i innū ma jū ghu mbô (1.1; 22.16). Ma mùu ajàn aṅwà'ànə ma yū à nī n̄toò Nwī (1.3; 22.7,10,18,19). A bē ànnū yīi mə Nwī a wa'asə ni bē bìi mə bi fi'itə kə ṅki ṅku'usə annū ghu aà (22.18,19). Ka mə Jɔn à swōṅ mə aṅwà'ànə yū a di'i innū jīi mə i ka w̄ṅsə fē'è aa, a ghàà n̄swonə aa innū jīi i ka yī fē'è, innū jī ghà'àtə, a noò ṅjīm, a noò yīi mbi yū i ka yī lwī'i tá Mmà'àmbi a tigə mbu'utə mbī n̄tsimə aà. A bē ṅji'ī ànnū yīi mə ikùmə aṅwà'ànə ma yū à nī "Innū Nlwī'injīm" aà.

'Mbuu aṅwà'ànè ma yû, à ni aṅwà'ànè yĩi mē (a bē tsõ) bi fūrē innũ jĩi mē bi lē mbòòntè, i tswé a alò'òsè aa, ñdĩ'i a mbo bē. Ñkũm yi a ni ñghàà nĩ baEglisi, i bē aa "Revelation", i yĩ ñghàà ni baGrikia i bē "apocalypse," ñjĩ'i yĩ i bē "m̄fūrê", kè "ñdĩ'ĩ". Ka mē à nĩ innũ jĩi mē bi dī'i mē bi yē aa, innũ jĩi mē bi ṅwà'ànè aa bo bi mánjĩ yĩi mē bi ṅwa'anē ghu aa, a kī m̄burē aa ki tswē tsi'ĩ a atu yu. Bi lògē aa ilènsè ñdĩ'i nĩ innũ jĩi m̄'ò ghu, jĩ m̄'ò i tswē nĩ ìlìlèṅṅ, bi yē nĩ innũ jĩi i swerē ntsyànè aa. Ma yû a burē ka ki lòò ni mē bi t̄'òtē innũ jĩi ghà'àtē ghu. Bē bē tē'ē ki t̄'òtē bē mē akē boṅ a ku'unē mē t̄a bi zi mē, aṅwà'ànè ma yû a lē ṅkwetē bĩKrisèn bĩi mē bi lē si yē ṅgĩ'i aà. Bi lē ṅwà'ànè a mbii mbĩi aa a mbo bo, a ṅghirē mē t̄a bo ka mbe nĩ ànnũ yĩi mē Mmà'à à lē ṅkà'à a mbo bo aà (2.11,17,26,27; 3.5,11,12,21). J̄on à lē nswōṅ a laa mē innũ jĩi mē i tswē fàa nĩ aṅwà'ànē aa i ka wànṣē fè'è, ṅghirē mē bi ka nyu'utē nĩ 'Mmà'à mbĩ. Ka mē Kristo kaa à burē t̄i b̄i aa, kaa a si ṅhirē mē t̄a bē bi bi li'inē mē nòò ñzĩ yĩ à tigē a abō.

Kristo à ni yu yĩi mē aṅwà'ànē ma yû a lògē nte'ē mbĩi, ñdĩ'i ṅũ yĩi mē à ni ghu aà. A ni Mũ 'Mb̄inj̄erē wa, "fi tsi'ĩ tsõ bi lēè ṅwa" (5.6), l̄a m̄bē Akam̄antsò yĩi mē à k̄'ò lēṅṅ ṅghēe ni mmà'a ntsyà i ki tigē bu'utē, ìkũm yi i bē "Ñghàà ni Nwĩ" m̄bē " 'Mf̄ò b̄if̄ò," ni "Mmà'àmbĩ b̄immà'àmbĩ" (19.11-16).

Bi yatē aṅwà'ànè yû aa laà:

1. Njĩ'innũ aṅwà'ànè yuà 1.1-8
2. Nj̄èè tē tē yĩ ñlòḡinè, ni ṅwà'ànē ṅghotē jya ji s̄ambaà 1.9—3.22
3. N̄ibu'u ni aṅwà'ànè nya ni ìwenē ale jya ji s̄ambaà 4.1—8.1
4. Nt̄an̄ jya ji s̄ambaà 8.2—11.19
5. Nd̄éf̄ò wa ni ñnàà m̄ts̄ə'ə jya ji baà 12.1-13.18
6. Nj̄èè tē tē jĩi m̄'ò 14.1—15.8
7. H̄kan̄ alwint̄ṅṅ Nwĩ jya ji s̄ambaà 16.1-21
8. Aj̄an̄ mē Babylon à lē ṅwò aa, bo bi aj̄an̄ mē bi lē ṅgha'a naà m̄ts̄ə'ə ya, ni ṅḡan̄ntoò m̄bwe'esè wa, ni Devil aà 17.1—20.10
9. Nts̄ò'òtē m̄isa'à nòò ñlwĩ'ĩnjĩm 20.11-15
10. Ab̄urē yĩ fii, ni n̄syē yĩ m̄fii, ni Yerusalem yĩ m̄fii w̄a 21.11—22.5
12. Innũ jĩi mē J̄on à lē nswōṅ a nlwĩ'isē aà 22.6-21

Mìghàà mi ñlòḡinè

¹ Aṅwà'ànè yû a swōṅ aà innũ jĩi l̄èntè jĩi mē Yesu Kristo à lē m̄fi'isē ñdĩ'i, a bē innũ jĩi mē Nwĩ à lē m̄fa ghu mbo

mə tã à di'i a mbô ñgǎnfà'á ji, a bē ñnnũ jĩi mə i tswe ñ wǎnşə mfè'è aà. Kristo à le ntoo angel yĩ a yĩ ñdi'i ñnnũ ma jũ a mbo ñgǎnfà'á yĩ Jɔn. ² Jɔn, tsɔ ayəfə, à le nswon ɱgɔn ñnnũ tsĩm jĩi à le nyə aà, ñnnũ ma jũ i swonə aa annũ ñlon ñghàà ñi Nwĩ bo bi ànnũ ñĩnkoŋ ya yĩi Yesu Kristo à le si kè'ènè aà. ³ Mbɔɔnə a mbo ñũ yĩi mə a twon ɱghàà ñi Nwĩ ma nũ a mbo bə aà, m̀bɔɔnə i kĩ ñtswe a mbo bə bii bi yu'u ntoo ma yũ ñghirə ñi ànnũ yĩi mə ñi swon aa ñlon mə nòò à tìgə a abô.

Jɔn a tsà'atə ɱghotə jya ji sàmbaa a ala'a Asia

⁴ Aa mə Jɔn mə mə too aŋwà'ànə yũ a mbô ñghòtə jya ji sàmbaa a ala'a Asia:

Ƴbɔŋ Nwĩ i tswe a mbo bù ñi m̀bɔɔnə ya mə i lò a mbo yu wa yĩi mə à tswe, yĩi à le ntswe, mə à ka yĩ kii bú zĩ aa, nlo a mbo izwĩ jya ji sàmbaa jĩi i tswe a nsi àbèrè Nwĩ aa, ⁵ ñki nlo aa mbo Yesu Kristo yĩi à ñi ayəfə yi annũ ñĩnkoŋ, tsi'i yu wa yĩi à le ntsya mbĩ ñyweenə ñi ñiwo, ñtìgə nsa'a ñi bífò bi tsĩm fàa mbi aà.

Tsɔ mə Yesu kòŋə yi'inè, à leè ñki ñketə mĩnkiàrè mi ñnnũ jĩ bĩ ji'inə a nu bi'inè ñi àləə nũ yi, ⁶ ñghirə bi'inè tìgə bĩsa'a bi ala'a bi'inè ñibò m̀bə ɱgǎnmà'a Nwĩ jii mə i fà'a a mbo Nwĩŋgɔn Taà yĩ aa, tã ñìgha'a tswe ghu mbo bo àdà'a mbu'utə bə ñlwi'i ñĩnkoŋə. Amen.

⁷ Ñi zĩ àkə, wã à ka yĩ zĩ aa a m̀m m̀bà'à, tã mi'i mi tsĩm yə yi, tã bə bi tsĩm bii bi le nsò yi aa bi yə yi; tã ñgwè'è mu ñũ ntsĩm fàa nsyə i tìgə nyə'ə ndərə ñi àkii yaa ñlon annũ yĩi bi le ñghirə ghu nu aà. A bə lá. Amen.

⁸ Mmà'àmbi Nwĩŋgɔn à swɔŋ mə, "Mè ñi Alpha ñki m̀bə Omega," mə tswe, mə le ntswe, i yĩ kii bú zĩ, m̀bə Mbu'utəmbi.

Ajàŋə Jɔn à le nyə Kristo a ñi ñjəə təə təə aà

⁹ Aa mə, mumaà ghũ Jɔn, yĩi, a mum Yesu, mə yə ɱgi'i tsɔ bù ñki ntswe a m̀m ànnũ ñifɔ Nwĩ tsɔ bù aa, ñkii mbii ñi ñgi'i ñi àtànəntii aà. Bi le ñlògə gha ɱghèè ñləə a kĩŋkĩ Patmos ñlon mə mə le si swonə ñghàà ñi Nwĩ bo bi ànnũ ñĩnkoŋ ya yĩi Yesu à le ñkè'ènè aà. ¹⁰ Mə le ntswe a m̀m Azwĩ wa njwĩ Mmà'àmbi, ñyu'u ñji a njĩm mə i ghaà ñĩtĩ ñtɔŋnə tsi'i tsɔ ñtànə. ¹¹ Nswon mə, "Nwà'ànə annũ yĩi mə ò yə aa a m̀m àŋwà'ànə, ñtoo a mbô ñghòtə jya ji sàmbaa, a mbo Efeso, ñi Smyrna, ñi Pergamum ñi Thyatira, ñi Sardis ñi Philadelphia, ñi Laodicea."

¹² Mə le ñkarikə a gha mə mə yə ñũ wa mə à le si ghàà a mbo mə aa, mə kàrə mə gha aa nyə itetə bĩlám jii bi le nnaŋşə ñi gold aa ji sàmbaa, ¹³ ñyə ñũ yĩ m̀w a təə wa

a titii ìtetè bĩlám m̀bè tsò Mu Nù, òwè'è àdànjə atsè'è, òkĩ òwè'è ikò gold a ibii yu; ¹⁴ àtũ yi bo bì ìnòntũ jĩ fu'u buu tsò òkĩkurə m̀aghũm, Kè ìbàrəburə; mi'ĩ mi khĩ tsi'ĩ tsò òlwà m̀'ò, ¹⁵ mìkòrè mi bə tsò àbwèè yii bì nànsè m̀è òtò nsi'ĩ a ni òkèntè ni aláà a bān, òjĩ yĩ i jwu'ù tsò m̀nki mĩ ghà'atè; ¹⁶ m̀njònj mi sàmbaa lè ntswe ghu m̀m̀ abo yĩ mà'à, munwi òtsò yii a ìtsə'ə mbèè tsimè aa a fè'è ghu ntsù; òsi yi i tâ tsò nòò òtĩ àsi'ìnè.

¹⁷ M̀è yè m̀è yi aa, òwo ghu mìkòrè tsò akwo òũ. A ònjsè àbò yi yĩ mà'à a nu m̀è, òswonj m̀è, "Tsee ki b̀'ò, m̀è ni òtsyambii òkĩ mbè òlwĩ'ĩnjĩm, ¹⁸ m̀bè m̀è yii m̀è tswe òtĩ aà; m̀è lè òkwo, lá yè, m̀è tswe òtĩ i yĩ lwĩ'ĩ òkònjè, m̀è ki ntswe ni bĩkey bì òwo bo bì bii m̀è bì ò'a ntsùbù'u ala'a bĩku bì bè. ¹⁹ Tsitsònj, òwà'ànə ònnũ jii o yə aa, jii i tswe ghu aa, bo bì jii i ka b̀nj zĩ aà. ²⁰ A òghèè a ò ònnũ yii m̀è a tswe alò'òsè òlònj m̀njònj m̀m̀ mi sàmbaa m̀i ò yə a m̀m̀ abo m̀è yĩ mà'à aa, ni ìtetè lám gold jya jĩ sàmbaa, m̀njònj m̀m̀ mi sàmbaa bə aa baangel bì òghotə jya jĩ sàmbaa, ìtetè lám gold jya jĩ sàmbaa, i bānjnè m̀bè aa òghotə jya jĩ sàmbaa.

2

Ntoò yii ì lè òghèè a mbò òghotə a ala'a Ephesus aà

¹ "Òwà'ànə a mbo angel òghotə bəEphesus m̀è:

"Aa ònnũ yii m̀è yu wa yii m̀è à tũgìtə m̀njònj mya mi sàmbaa a m̀m̀ abo yo yĩ mà'à, òkarə ni a titii ìtetè bĩlám bì gold jya jĩ sàmbaa m̀è a swonjə aa a yuà m̀è.

² "M̀è zĩ ìfà'á ghũu, àjànjə m̀è ni òwùgə òũ yùù, ni àjànjə ni bii ògi'ĩ ò òtànəntii aa, bo bì àjànjə kaa ò si k̀nj nyè bè bii m̀è bì ghìrə ibi aa, lá ò bānjnè m̀è òywe'etə òjànj bè jya m̀è i twonj òbìnnũ waa ni ògānjntoo Kristo, kaa òkĩ'ì bu bə aa, òyè m̀è bo ni ògānjmbwe'esè. ³ M̀è zĩ m̀è ò bii ògi'ĩ ò òtànəntii, òkii òtè'è òkònjə ò òyè waa aa òlònj òkwitũ òkũm ghà; kaa ò burə tì kì òkaa. ⁴ Lá m̀è fa òfirè ghũu m̀è ò m̀è'è m̀è akònjnè ya yii m̀è ò lè ntswe ni yu a mbii aà. ⁵ Tā ò tìgə òwa'atə lá àjànj yii m̀è ò lè m̀bè m̀b̀nj wò aa, m̀bu m̀bənjkə ghũu òka m̀fa'a ò òfà'á yii ò lè òka m̀fa'a a mbii aà. A tsuu la bə b̀nj m̀è aa zĩ a mbo bù, i lògə ìtetè bĩlám juu jya lò'òsè m̀è m̀bè ò tsuu ghũu bənjkə. ⁶ Lá m̀è zĩ m̀è ò ghìrə yuà ònnũ a ku'ùnè: Ni bàa m̀fà'á mi baNikolatan m̀i m̀è ki mbàà aà. ⁷ Nù yii à tswe ò òtònjnè aa tā à yu'u ònnũ yii m̀è Azwĩ Nwĩ a swonj a mbò òghotə jyá aà. A mbo ònũ yii m̀è à mà'a òtsyà aa, m̀è aa fa adà'a m̀è tā à jĩ m̀ntà m̀i lò ò òtĩ òtswèntii ya yii m̀è a tswe a m̀m̀ paradiso Nwĩ aà.

Ntoo yĩi ì le nghèè a mbo Smyrna aà

⁸ “A mbo angel nghòtê Smyrna, ñwà'ànə mə,

“Aà ànnù yĩi mə a lo a mbo yu wa yĩi mə à ni ntsyàmbĩi ñki mbə nlwĩ'ĩnjĩm aà, mbə yu wa yĩi mə à le ñkwo ñki mbu mbĩi fu ntswe ntĩi aa a yulà:

⁹ “Mè zĩ ñgi'i jĩi mə i kuu a nu bù aa, ñki nzi annũ afumè yuu (lâ nì nĩ ñgàñafù'ù). Mè ki nzi ajàn yĩi mə bè bya mə bi swonə nì mə bo nì bàYuda kaa wa'à bu bə aa bi ta ñgi'i a ikum bù aà, lâ bo bañnə mbə aa ñgãñdãñghòtê Satan. ¹⁰ Nì tsuu ki bɔ'ɔ ñgi'i yĩi i zĩ a ñkuu a nu bù aa bə. Wa Devil à ka mà'à ghuu bĩ mɔ'ɔ a ndãtsanə, mə tá bi ywe'etə ghuu, ajàn mə nàa yə ñgi'i ghu a atú ñjwi ji ñghum. Mbə tɛ'ɛ mbə bə mə nàa yə ñgi'i i kwo, nì ghèè nĩ mbĩi ñka mfa'a a mbo mə nĩ ñtĩi ghuu tsim bon mə aa fa atsə'ətu nifɔ ntswəntĩi a mbo bù. ¹¹ Nù yĩi mə à tswe nĩ ñtòñnə aa tá à yu'u annù yĩi mə Azwĩ Nwĩ a swonə a mbô ñghòtə jya aà. Nù yĩi mə à mà'a ntsyà aa kaa nìwo nĩi mə mi ywe'e mi mbaa kaa mə aa yĩ wa'à yi ləənsə.

Ntoo yĩi mə i ghèè a mbo Pergamum aà

¹² “A mbo Angel ñghòtê Pergamum, ñwà'ànə mə,

“Aà ànnù yĩi mə a lo a mbo ñu wa yĩi mə à tswe nĩ munwĩ ñtsò mbèè ñtsim wa yĩi a tsə'ə aà: ¹³ Wa mə zi adigə yĩi mə nì tswe ghu aà, wa adigə mə abərə Satan a təə ghu aà, nì tswa ikum gha ñkwo ghu, kaa nì le ñki'i kì ñtuu abĩintĩi yuu a nu mə, ñkɔ'ɔ ñku'u wa ñjwi Antipas, àyəfə ghà, mə à le si fà'à a mbo mə nĩ ñtĩi yi tsim, mə bi le nzwitə a titĩi bù, wa adigə mə Satan a tswe ghu aà.

¹⁴ “Lâ mə fa ifirê ghuu nlon bɔɔ bi innù bĩ mɔ'ò. Nì tswe nì bè bĩ mɔ'ɔ a titĩi bù mə bi bii annù Balam, mə à le ndĩ'i a mbo Balak mə tá à ghèè ntaansə ayoo a mânjĩ, ñkin baIsarael ghu aa, ñghirə mə tá bo ji mijĩ mii mə bi tɔɔ mà'à nì mĩñkobə ghu, ñkii ñghirə nĩ ànnũ ajirə aà. ¹⁵ Nì ki mbù ntswe nì bè bĩ mɔ'ɔ bii bi bii ànnù yĩi mə baNicolatan bi dĩ'i aà. ¹⁶ Tá nì bəñkə ghuu. A tsuu la bə, bon mə aa ghèsə zĩ a mbo bù, i to waa nì munwĩ ñtsò yĩi mə a fè'ɛ a ntsũ mə aà.

¹⁷ “Nù yĩi mə à tswe nĩ ñtòñnə aa tá à yu'u annù yĩi mə Azwĩ Nwĩ a swonə a mbô ñghòtə jyà aà. A mbo ñu yĩi mə à mà'a ntsyà aa, mə aa fa a mana yĩ ñlò'òsə wa yĩ mɔ'ɔ ghu mbo, i kii fa ñgò'ò yĩ m̀fù'ù ghu mbo, yĩi mə bi ñwa'anə ikum yĩ fii ghu, yĩi mə kaa mbə ñu dãn a wa'à twon, ntsyàtə ñu wa mə à kwèrə aà.

Ntoo yĩi ì le nghèè a mbo baThyatira aà

18 “Njwà'ànə a mbo angel Thyatira mə:

“Aá ànnù yĩ mə a lo a mbo Mu Nwĩ, yu wa yĩ mə à tswe ni mi'ĩ mi mi khi tsõ nlwà mɔ'ɔ aa, ni m̀kòrê mi mi khítè tsõ àbwèè. 19 Mè zĩ ìfà'á ghúu, ñzi akòŋnê yuu nĩ àbĩintì yuu, ñki nzi ajàŋə mə ni fà'a a mbo mə ñkii mbii nĩ ñgi'i nĩ àtànəntì aa, ñki nzi mə ìfà'á ghúu yĩ mə ni fà'a a ñjĩm aa i tsya yĩ mbĩ.

20 “Lá mə fĩrə ghúu nlonə annù yũlà, mə ni mà'atə a Jezebel, m̀ngyè wa mə a twon ibii nú yi mə yu ni ñgànntoò Nwĩ m̀ngyè aa, mə à ka ndi'i nĩ ìnnù, ñkii mbwe'esə nĩ ñgǎnfà'á ja mə bì ka njirə, ñkii nji nĩ m̀ji mĩ bì tɔɔ mmà'à nĩ m̀nkobə ghú. 21 Mè fà mə noò ghú mbo mə tá à bəŋkə yi ghú, la a tuù m̀bənəkə mmà'atə annù ajirè yi yá. 22 Yé nĩ, mə aa mà'à yi a ikuu ñighòò, i mà'à bē bya mə bo bo jirə aa, a múm ñgi'i yĩ ñtì. Mə mbə bi tsuu waa bəŋkə mmà'atə ibi wa mə bo ghìrè aà. 23 Mè aa ghòò bɔò bi zwitə. Tá ñghòtə jyá tsĩm i tigə nzi mə mə laa mbə yu wa yĩ mə a lòò im̀dòntè bē bo bì m̀ntì mi bē aà. Mè ka kii fa a mbo ñù nĩ bù ghùù a ajàŋə mə ìfà'á yi i dì'i aà. 24 A mbô àbùgê yuu yĩ mə ni tswe a ala'a Thyatira aa, mə kaa nĩ s̄ annù yĩ mə a dì'i aa bii aa, mbə bu bya bii mə kaa nĩ burə tì ìnnù jya jii mə bi twonə ni ìnnù jì tsòtè a mum Satan yəgə aa, mə aa swon a mbo bù mə, kaa mə aa wa'à ghúu nĩ àbè'è yi dàn bù m̀be'esə. 25 Lá tá nĩ tswa tsi'ĩ ànnù yĩ mə ni tswe ni yu aa ñkwò ni yu nywe'e a noò yĩ mə aa yĩ zĩ aà.

26 “A mbo ñù yĩ mə à mà'a ntsyà, ñki nləə mifà'á ma ñghèè ñywe'e a nlwĩ'isè aa, mə aa fa mida'a ghú mbo mə à aa mbu'utə itoo itoo.

27 ‘Aa yĩ tigə bu'utə waa nĩ àtĩ atii,

i kii tigə sentə nĩ waa tsi'ĩ tsõ b̀ntòò bi aboo.’

Tsi'ĩ tsõ ajàŋ mə mə lɛ ñki ñkwərə mida'a a mbo Taà ghà aà. 28 Mè aa ki fa fĩnjòn fĩ atitugə fya a mbo bo. 29 Ñù yĩ mə à tswe nĩ ìtòŋnè aa, tá à yu'u ìnnù jya mə Azwĩ Nwĩ a swon a mbô ñghotə jyá aà.

3

Ajwà'ànə yĩ mə a ghèè a mbô ñghòtə a Sardis aà

1 “A mbo Angel ñghòtə Sardis njwà'ànə mə:

“Aá ànnù yĩ mə a lo a mbo yu wa yĩ mə à tswe ni Izwĩ Nwĩ jya jì sàmbaa, ni m̀njòn mya mi sàmbaa aà, à swon mə, Mè zĩ ìfà'á ghúu, nĩ bii ikum mə ni tswe b̀tì, lá m̀baŋnə ñkwokə. 2 Bìnnè nĩ, ñniŋ m̀tì a nĩ àyoo ya yĩ a burə a mbo bù, mə a ki ntigə tsi'ĩ a ñkwò aa, ñlon mə

mè yə mə kaa ifà'á ghuu sǎ a nsi mi'i Nwĩngòŋ ghà Kaa i sǐ bōŋ maŋsə. ³ A nì wa'atə annù ya mə nì lɛ ŋkwɛrə ŋki nyu'u aa, naŋsə nləə ma ya mbəŋkə nì ghuu. Ni bə tsuu bìnə boŋ maa zǐ a mbo bù tsi'í tsó ñyèrə kaa nì wa'á abàŋtə noò yǐi mə mè aa zǐ ghu a mbo bù aa zǐ. ⁴ Lá nì bürə ki tswe ni mǐkùm mi mbùmtə bə bǐ mɔ'ò a ala'a Sardis; a bə bə bǐi mə kaa bǐ burə tǐ itsə'ə jya a sɪŋə. Bo aa yǐ tigə karə bi'ibo nǐ itsə'ə jǐ fù'ù ñloŋ mə bo ku'unə aà. ⁵ Nù yǐi mə à mà'a ntsyà aa, baa yǐ tigə wɛ'ɛ itsə'ə jǐ fù'ù ghu nu maa aǵàŋ, kaa tǎ mə wa'á ikùm yi a múm àŋwà'ànə ntswəntǐi ya tsigitə. Mè aa yǐ tigə beentə ikùm yi a nsi Taà bo bǐ baangel bi. ⁶ Nù yǐi mə à tswe nǐ ìtòŋnə aa, tǎ à yu'u innù jǐi mə Azwǐ ya a swoŋə a mbó ñghòtə jyá aà.

Àŋwà'ànə yǐi a lɛ ŋghɛɛ a mbó ñghòtə a Philadelphia aà
⁷ “A mbo Angel ñghòtə Philadelphia, ñwà'ànə mə,

“Aà ànnù yǐi mə a lo a mbo yu wa yǐi mə à làa màŋsə ñki mbə annù nǐkoŋ aa, yu wa yǐi mə à tswe ni àkwà'anda David, mə a yi ŋa'a kaa nù dàŋ a wa'à bù ñtsetə, bɛɛ a yi ntsetə kaa nù dàŋ a wa'à bù ŋa'a aa, à swōŋ mə, ⁸ Mè zǐ ifà'á ghuu, yə nì, wa mə ñà'à mə ntsúnda nte'ɛ a mbo bù, kaa nù dàŋ à sǐ nǐ mǐdà'à mə mbə a tsetə ghu tswé. Mè zi mə kaa mǐdà'à muu sǐ gha'atə. Lá nì bàŋnə mé ñləə ñighàà na kaa ŋki'i ikùm gha tuu. ⁹ Yə nì, màa ghìrə ŋgǎŋndàŋghòtə Satan jya, mə bo swoŋə nǐ mə bo nǐ baYuda, kaa ŋki'ì bu bə aa, mbəŋnə mbə bə ñgàŋabaŋnənnù aa, yə, mə aa ghìrə tǎ bo zǐ nswètə miku'utə myaa a mǐkòrə bù, ñyəgə mə mè kòŋə ghuu. ¹⁰ Tsó mə nì ləə ñighàà na, a aǵàŋ mə mè lɛ nswoŋ a mbo bù mə nì bǐi ŋgǐ'i nì àtaŋəntǐi aa, mə bɛ ghuu a nǐ ŋgǐ'i ya yǐi mə i zǐ fàa mbi a ŋkwà'ànə bə bǐtsim bǐi bi tswe fàa atu nsyɛ aà. ¹¹ Wa mə aa ghèsə zǐ, nǐ tswa annù yǐi nǐ tswè mə nǐ yu aa ŋkwə nǐ yu ta tǎ nù tsù à tsuu atsə'ətu nifɔ̃ yuu lɔ̃ twɛɛ kwɛrə. ¹² Nù yǐi mə à mà'a ntsyà aa, mə aa ghìrə yi a nǐ ñtə'ə ñda a múm ñdámà'a Nwǐ Nwĩngòŋ ghà tǎ à tigə ntswe ghu kaa i yǐ wa'à ghu bú mǐfɛ'ɛ. Mè aa ñwà'ànə ikum Nwĩngòŋ ghà bo bǐ ikùm ñjò'ò àla'à Nwĩngòŋ ghà ghu nú. A bə Yerusalem yǐ fii, yǐi mə a lɔ̃ a aburə a mbo Nwĩngòŋ ghà ñsigə aà; i kǐi ñwà'ànə ikùm gha yǐ fii ghu nú. ¹³ Nù yǐi mə à tswe nǐ ìtòŋnə aa tǎ à yu'u annù yǐi mə Azwǐ swoŋə a mbó ñghòtə jya aà.

Ñtoo yǐi i lɛ ŋghɛɛ a mbó ñghòtə a ala'a Laodicea aà
¹⁴ “A mbo Angel ñghòtə Laodicea ñwà'ànə mə,

“Aá ànnù yĩ mē a lo a mbo yu wa yĩ mē à ni Amen, mbə yu yĩ mē a fà'à nĩ n̄t̄i yi ts̄im, ŋki mbə ayəfə annù n̄ŋkəŋ, mbə yu yĩ mē njòò ts̄im j̄i mē Nw̄iŋgòŋ à lɛ nnaŋsə ntsya aa ghu nu aa, swonə ni mē, ¹⁵ Mē zĩ ifà'á ghuu, kaa n̄i si fwe kaa ŋki'ì k̄i n̄loo, a gh̄irə mbaa mbòŋtə mē bon̄ ni fwe kə ŋk̄i n̄loo. ¹⁶ Tsó mē ni jwám̄tə jwám̄tə, kaa ŋki'ì lòò, kaa ŋki'ì k̄i m̄fwe aa, mē aa twù ghuu a ntsũ mē i mē'è. ¹⁷ Nlon̄ mē ni swonə ni mē Mē n̄i ŋgàŋfù'ù, mē kwè mē ŋghɛ n̄i m̄b̄i, kaa mē si ayòò tsu bɔŋə, l̄a kaa wa'à b̄aŋnè n̄zi mē ò laa mbə, ŋù t̄i àyoo, mē bi ko n̄i m̄l̄iŋnè ghò, m̄fum, m̄fə'ə, n̄tswe nswèrè n̄swèrè. ¹⁸ Mē tigè n̄di'itə nòò mē toò yuu a at̄i gold yĩ mē bi tɔɔ n̄i mɔ'ɔ, n̄si'ì a laa a mbo mē, t̄a bə ŋgàŋkabə, ŋki nyuu itsə'ə j̄i fù'ù a mbo mē, m̄bɔɔntə nswèrè n̄swèrè yò ya ghu, t̄a át̄u yo wa'à kà n̄dirə; ŋki yuu afũ mi'ì nyɔ'ɔtə mi'ì mo ghu mē mbə ò yə ìd̄igè lɛ. ¹⁹ Bè b̄i mē mē k̄ŋə aa, mē ghàantə n̄i waa ŋk̄i n̄tsisə n̄i waa. Tsó mē a bə laa, gaansə m̄it̄i mo, mbəŋkə ghò. ²⁰ Yə, wa mē t̄əə a n̄tsũnda ŋkwèntə. Mbə ŋù tsù à yu'u n̄j̄i yà ŋŋa'a n̄tsũnda, bon̄ mē aa ku zĩ tsi'ì yi, i j̄i bi'iyu, t̄a à k̄i n̄j̄i bi'iyu. ²¹ Nù yĩ mē à mà'a n̄tsyà aa, mē aa fa ada'a ghu mbo mē t̄a à tswe bi'iyu a abèrè nifɔ̄ mē, tsi'ì tsó ajàŋə mē mē lɛ mà'à n̄tsya, n̄tigə n̄tswe bi'ì Taà ghà a n̄i abèrè nifɔ̄ yu aà. ²² Nù yĩ mē à tswe n̄i itòŋnè aa, t̄a à yu'u annù yĩ mē Azw̄i a swonə a mbò ŋghòtə aà.”

4

Ajàŋə mē bi gha'asə Nw̄i a aburə aà

¹ Ma ya a ghè mē k̄i tsyá, mē yə n̄tsũ aburə i ŋa'anè n̄təə, mē yu'ù n̄j̄i ya mē ì lɛ n̄tɛ'ɛ m̄foo ŋghàà a mbo mē a m̄b̄i aa, i ghaà a mbo mē ŋkoo tsi'ì tsó n̄t̄aŋ, n̄swon̄ mē, “Kɔ'ɔ n̄z̄i faà aa, t̄a mē d̄i'ì innù j̄i i ka fè'è a noò yĩ yúlà a tsyà mē aa a mbo wò.” ² Azw̄i Nw̄i a burə ŋkuu a nu mē, mē yə abèrè a aburə, ŋù ȳi m̄'ɔ a ŋaŋnè ghu! ³ N̄si yi i t̄sɛ̀ŋkè tsi'ì tsó ŋgò'ɔ at̄indùù j̄i bi t̄wonə ni jasper bo carnelian aà, kùr̄isè yĩ mē à lɛ si k̄irə tsi'ì tsó emerald aa a karisə abèrè yá. ⁴ Ibèrè j̄i m̄'ɔ m̄iŋhum mi mbaa n̄tsò j̄i n̄ikwà i lɛ n̄təə ŋkarisə abèrè ya, b̄il̄i bi wè m̄iŋhum mi mbaa n̄tsò n̄ikwà k̄i n̄stwetə ghu, ŋwɛ'ɛ itsə'ə j̄i fù'ù, n̄so itsə'ətu nifɔ̄ it̄i gold a atu bo. ⁵ Mbəŋ ŋwà'àkè, ŋkumə bo bi n̄j̄i i ghaà m̄fɛ'ekə wa n̄i abèrè ya, m̄iŋkà'à mi s̄ambaa mi kh̄i wa n̄si abèrè. Ma mú bə aa izw̄i Nw̄i jya j̄i s̄ambaa. ⁶ Wa n̄si abèrè ya, àyoo yi m̄'ɔ a t̄swé tsó ŋk̄i miyaa yĩ i k̄irə t̄so ŋkè'è, n̄jɛŋkə tsi'ì tsó ŋgò'ò crystal.

A ñkarisə abèrè ya m̀bèè tsim, ñjoo jĩ m̀o'ɔ jii i tswe ntii aa ji ñikwà i təə ghu, mi'i luu a nu bo, ñtswe a njim ñki ntswe a nsĩ. ⁷ Ayoo ya yĩ ntsyambii a kirè tsò nàangwyè, yĩ ayòntè a kirè tsi'ĩ tsò mbòŋ, jii i ywe'e ji tarə aa, ñsĩ yi i finè yĩ ñũ misòŋè, jii i ywe'e ji ñikwà, i bə tsò maghoo yii a dārè. ⁸ Njoo jĩ swèrə ma jya ji ñikwà i tswe nì m̀bà mi nto'o mi nto'o. Mi'i mi luu ghu ñkarisə a mum bo bì a abeε. Bo yèè nì ìkòò ñkaa ñki'ì kentè nì àsi'ìnè nì ìtugè, ñswonə nì mə,

“Nl̀aa m̀anşə, ñl̀aa m̀anşə! M̀m̀à'ambĩ Nwĩngòŋ
M̀bu'utəmbĩ, yu wa yii à le ntswe, ñtswe tsĩtsòŋ,
i yĩ kii bũ tswe a noò yii a zĩ aà.”

⁹ Njoo jĩ swèrè jya jii mə i tswe ntii aa i yèè nì m̀kòò ñgha'asə ñkii ñghu'usə, ñkii mfa nì m̀bi'ikə a mbo yu wa yii mə à ñaŋnə wa abèrè mə à tswe nlwĩ'ĩ ñiŋkoŋə aà. Bo yi ti yèè laa, ¹⁰ bilii bya m̀ghum mi mbaa ñtsò ji ñikwà bo wò a nsye mmii yi yu wa yii mə à ñaŋnə wa abèrè aa, mə à tswe nlwĩ'ĩ ñiŋkoŋə aà. Bo ma'à ìtsè'ətu nifò jya jya wa a nsi abèrè ñswonə nì mə, ¹¹ “M̀m̀à'ambĩ Nwĩngòŋ yĩ'ĩ wa ò kù'ùnə mə mbə ò kwèrə ñiŋha'a bo bì àghu'usə, nì m̀dà'à, ñlon mə ò le nnaŋşə njoo tsim, ñki ñghirə mə tâ i tswe ntii aa nì ñkòŋè yò.”

5

Nìbù'ù nì aŋwà'ànè nya bo Mu mbĩ ñjèrè wá

¹ Mè yə nìbù'ù nì aŋwà'ànè nì m̀o'ɔ a m̀m̀m̀ abo yu wa yii mə à le ñaŋnə wa abèrè aa yĩ mà'à. Bi ñwà'ànè a mum ñki ñwa'anə a abeε. Bi kwèrə nì ìwenə ale ji sàmbaa. ² Mè yə ñtìi angel a tɔŋnè nì ñjĩ yĩ ñtìi m̀betə nì mə, “Nù yii mə à kù'ùnə mə mbə a ke'etè ìwen ale jù ji sàmbaa i ña'a nìbù'u nì aŋwà'ànè nù à nì wò aa ε?” ³ Kaa ñù tsù à le ñki'ì ghu tswé, a aburə kə a atu nsye, kə a m̀m̀m̀ ñsye mə mbə a ña'a nìbù'ù nì aŋwà'ànè nya nlentè mumə. ⁴ Mè naŋşə ñyè'ə ñlon mə kaa bi le ñki'ì ñũ yii mə mbə a ña'a nìbù'ù nì aŋwà'ànə nya nlentè mum aa yê. ⁵ Ndi wa yĩ m̀o'ɔ a swon a mbo m̀è maà noò mə, “Tsee ki yè'è, yê, wa yu wa yii mə à nì Naangwyè àtsə baYuda, m̀bə ntigə ñgìgè David aa, à mà'à m̀è ñtsya mə mbə a ña'a nìbù'u nì aŋwà'ànè nya bo bì ìwen ale jya ji sàmbaa.”

⁶ Mè yə M̀ú Mbĩnjèrè a təə a titii abèrè ya bo bì ñjoo jĩ wè jĩ swèrè jya ji ñikwà, bo bì a titii bilii bya, a fi tsi'ĩ tsò bi leè ñwa, ñtswe nì m̀ndɔŋ mi sàmbaa, bo bì mi'i mi sàmbaa, mi di'ì nì ìzwĩ Nwĩ jya ji sàmbaa mə à tòo a mbò ñsyé ñtsimè aà. ⁷ A lô ñghεε ñkwèrə nìbù'u nì aŋwà'ànè nya a abò mà'a

yu wa yĩ mē à le ñaṅṅə wa abèrè aà. ⁸ A kwèrè mē nĩbu'u ni aṅwà'ànè nya, ñjoo jĩ wè jĩ swèrè jya ji nĩkwà, bo bìlĩ bya mĩghum mi mbaa ñtsò nĩkwà, bi wô a nsi Mú Mbĩnjèrè wa, ñu a tugitè ñlòn, ñu à tugitè ñlòn nĩ àṅàantè, ñki ntswe nĩ ìkhĩ gold i luu nĩ njoo jĩ tòò jĩ lùmtè, i dì'i aa àtsà'atè Nwĩ bē bi Nwĩ bì tsimè. ⁹ Bo tigè ñyèè nĩ ìkòò yĩ fii nswonè ni mē,

“Wa ò kù'ùnə mē mbə ò kwèrə nĩbù'ù nĩ àṅwà'ànè nya ñṅa'a iwenə alé ji jyá. Nlon mē bi lèè ñwa gho, ò tsu'ù àtu bē bitsim nĩ àlèè yo, bii mē bi lo nĩ ìtsé tsim, ñghaa ni mĩghàà mi tsim, bo bì bē bì tsim a itoo itoo, nìèə a mbo Nwĩ;

¹⁰ ò ghìrè mē bo tigè bĩa'a bi ala'a bubo, m̀bə ṅgǎṅmà'a Nwĩ jii mē i fà'a a mbo Nwĩṅḡḡ Taà yĩ'inè aa, tá bò yĩ ntigè nsa'a atu nsyè.”

¹¹ Mè ghèè ki yə nyu'u nji baangel bí ghà'à ñgha'a, mē bi sən bi ku'ũ ñkam nĩ ñkam, bo bì ñtsù'ù nĩ ñtsù'ù bi karisè abèrè ya, nĩ ñjoo jĩ swèrè jya ni bìlĩ bya. ¹² Ntɔṅṅə nswonə ni mē, “Wa Mu Mbĩnjèrè wa yĩ bi le ṅwà yĩ aa, à kù'ùnə a ñkwèrə midà'à bo bì àfù'ù, ni mĩtsyè, bo bì mĩtì, nĩ àghu'usè ni ñgha'a bo bì m̀bɔɔnè.” ¹³ Mè yu'u njoò tsim jii mē i le ntswe a aburè bo bì a atu nsyè, ni a mùm ñsyè, ni a ñki miyaa, ni bē bì tsim bii bi le ntswe ghu aa, bi swonè ni mē, “A mbo yu wa yĩ à ñaṅṅə wa abèrè aa, bo bì a mbo Mú Mbĩnjèrè wa, tá m̀bɔɔnè, nĩ àghu'usè, ni ñgha'a ni mĩtì tá mĩ tswe a mbo bo ñlwi'i nĩṅkonè.” ¹⁴ Njoo jĩ wè jĩ swèrè jya ji nĩkwà i swon mē “Amen!” Bìlĩ bya bi wô a nsyè mmii Nwĩ.

6

Iwen ale jyá

¹ Mè yə Mú Mbĩnjèrè wa a kè'è àwenə ale ya yĩ ntsyambii a titii jya ji sàmbaa, mè yu'u àyoo ya yĩ mē a tswe ntii aa yĩ m̀'ò a titii jya ji nĩkwà, a tɔṅṅə nĩtì, ñju'u tsò mbèn, ñswon mē, “Zi!” ² Mè lentè ñyè a ləṅə yĩ fù'ù, ñu a k̀'ò ghu atu, ñtswe nĩ ñkerè a abo yu, bi fà àtsè'ətu nifò ghu mbo, a fè'è tsò yu wa yĩ mē a mà'à ñtsya aà, ñghèè a mmà'a ñtsò i tsyá.

³ Mú Mbĩnjèrè wa a bú ñkè'è iwenə ale jya yĩ a ywe'e ji baa, mè yu'u àyoo ntswèntii ya yĩ a ywe'e ji baa, a swon mē, “Zi!” ⁴ Mè yə ləṅə yĩ m̀'ò yĩ a ghè'ə mē bòò, a fè'è, bi fà àdà'à a mbo ñu yĩ mē à k̀'ò ghu atu bi fa a ndoò munwĩ ñtsò ghu mbo, m̀fa ada'a ghu mbo mē tá à kwèrə m̀bɔɔnè fàa atu nsyè, tá bē tigè ntsɔbìnə waa bo ni bo.

⁵ A kè'è mē awenə ale ya yĩ a ywe'e ji tarə aa, mē yu'u ayoo ya yĩ a tswentì yĩ a ywe'e ji tarə aa, a swonj mē, "Zì!" Mē lēntè nyə lənjə yĩ m̄fii tsĩj, nù yĩ mē à kò'ɔ ghu atu aa a tswē ni figè a abo yu, ⁶ Mē yu'u àyoo yĩ m̄ɔ'ɔ a ghaà tsó n̄ji a titii n̄joo jya mē i tswe ntii aa, nswonjə ni mē, "N̄kə'ə abaa ansanj yĩ m̄fũurè a atũ ifà'a njwi yĩ m̄fũurè, n̄kə'ə abaa misanj ji tarə a atũ ifà'a njwi yĩ m̄fũurè. Lâ, ni tsuu ŋgi'i nĩ àtĩ milù'ù kè nĩ àtĩ m̄ighurè ló ta."

⁷ A kè'è mē awenə ale ya yĩ a ywe'e ji n̄ikwà aa, mē yu'u n̄ji n̄joo jya jii i tswe ntii jii i ywe'e ji n̄ikwà aa, i swonj mē, "Zì!" ⁸ Mē lentè nyə lənjə n̄kirə yĩ i bə tsó àkwi'ĩnè fiŋə, nù yĩ à kò'ɔ ghu atu, ikũm yi i bə N̄iwô, Ala'a biku bi bē a yonjə ghu njim. Bi yâtè m̄bi itii ji n̄ikwà, mfa ada'a a mbo bo mē tâ bo zwitə atii yĩ fũurè ni munwĩ n̄tsò, bo bi n̄ji yĩ n̄tì, ni n̄ghòò ni n̄kwōnj bə, bo bi nàà mi tsə'ə fàa atu nsyē.

⁹ A kè'è mē awenə ale ya yĩ a ywe'e ji n̄taà aa, mē yə biku bi bē b̄ii mē bi le nzwitə waa nlonj n̄ghàà ni Nwĩ bo bi ànnù yĩ mē bi le si swonjə nlonj n̄ghàà ni Nwĩ aa, ¹⁰ bo tonjə nyə'ə nswonjə ni mē, "M̄mà'amb̄i Mbu'utəmb̄i, yĩ à laa mm̄ansè m̄bə annù n̄n̄konjə, òo yu'utə i ywe'e aa a noò àkè, i b̄nj sa'a batu nsyē, i n̄nj ŋgi'i a nu bo, nlonj mē bi le nzwitə a yi'i aa ε?" ¹¹ Bi le ntigə mfa atsə'ə yĩ fũ'ù a mbo bo ni atu ni atu, n̄swonj mē tâ bo b̄ɔɔ mm̄iintə a ni mú àtii noò tâ n̄dũu ŋḡanjakorə jyaa a múm àfà'à, ni b̄ilim byaa bii bi tswe n̄i nzwitə tsó bo aa, tâ i ku'u.

¹² A kè'è mē awenə ale ya yĩ a ywe'e ji nto'o aa, mē lēntè nyə nsyē i tsigìnè ni m̄it̄i, noò bənj̄kə m̄fii tsó m̄ikwĩ'ĩ, s̄anj yĩ à luu aa a tigè m̄bənj m̄bə tsi'ĩ tsó àlèè. ¹³ M̄inj̄onj mii mi tswe a aburə aa mi wòkə a nsyē tsi'ĩ tsó aj̄anjə mē m̄intà mi ikòò mi wòkə a nsyē t̄i b̄anj a noò yĩ mē àf̄isè yĩ t̄i a tsigə ati ya aà. ¹⁴ Aburè a bwèkə yi tsi'ĩ tsó n̄ibù'ù ni an̄wà'anè n̄ii bi kərə n̄lò'òsè. M̄inta'a m̄i tsim bo bi b̄ik̄inj̄ki bi tsim bi lo'òsè a adigə yĩ mi bi le n̄tswe ghu aà. ¹⁵ B̄if̄ò b̄i f̄aa nsyē ni b̄è b̄i wè, ni b̄it̄a bi ntso, ni ŋḡanj̄kabə, ni ŋḡanj̄mit̄i, bo bi b̄è bi tsim, ibù'ù bo b̄è b̄ii bi s̄i ibù'ù bə, bi tigè n̄lèontə a mum ibù'u ŋgoo, bo bi a n̄ji'i ŋḡò'ò m̄inta'a mya, ¹⁶ n̄t̄wonjə n̄i ŋḡò'ò jya bo bi m̄inta'a mya nswonjə ni mē, "W̄ò a nu b̄i'ĩ, n̄k̄inj̄tə a yi'i f̄aa n̄si nù ghũ mē à ŋ̄anj̄nə f̄aa n̄i àb̄èrè aà, bo bi a n̄i àlwi nt̄onjə M̄ú Mb̄inj̄èrè, ¹⁷ nlonj mē n̄jwĩ àlwint̄onj yĩ n̄wè yàà ya i z̄i mē. Nù yĩ mē m̄bə a t̄ə a n̄si bo aa, à n̄i wò aa ε?"

7

BaIsrael bya 144,000 mē bi le n̄tswe n̄i àwenə Nwĩ aà

¹ Ma ya a ghəə ki tsyǎ mə yə baangel bi nikwà, bi təə ni mǎbuu mi atu nsye mù mi nikwà, ñkinə nĩ fifərə yĩ mə à tswe nĩ mbèe mbi ji nikwà aa, mə tâ à tsuu fàa atu nsye tsyà, ñtsuu atu ñki miyaa tsyà, kə bə a nĩ ìtĩ jĩ tsu fàa mbi tsyà. ² Mə bú ñyə angel yĩ mò'ɔ a lô a mbi nsà'a nòò ñtswe nĩ àwenə Nwĩngòŋ yĩ mə à tswe ntĩi aa, ñtəŋnə ntwoŋ baangel bya bi nikwà mə bi fà mē mǐda'a mə bi ta ŋgi'i a nĩ àtu nsye bo bi a ñki miyaa aa, ³ ñswonə ni a mbo bo mə, “Nĩ tsuu ŋgi'i a nĩ àtu nsye, nĩ ñkĩ miyaa, bo bi a nĩ ìtĩ ta, nywe'e noò yĩ mə, bi ñiŋ mē awenə a niŋenə ni nsi ŋgǎŋfà'á Nwĩ yĩ'inə.” ⁴ Bi swonə a mbo mə mə bə bii mə bi tswe nĩ ñniŋə àwenə Nwĩ a nsi bo aa bi bə aa ntsù'u ŋgkhi yĩ fùurə ni mighum mi nikwà ñtsò ji nikwà. Bi le nniŋ awenə a nu bə a ŋgwè'ɛ Israel ntsimə. ⁵ A atsə Yuda tâ bi ñiŋ awenə Nwĩ ya a nu bə ntsù'ù nighúm ñtsò baà, a atsə Reuben ñtsù'ù nighúm ñtsò baà, a atsə Gad, ñtsù'ù nighúm ñtsò baà, ⁶ a atsə Asher, ñtsù'ù nighúm ñtsò baà, a atsə Naphtali, ñtsù'ù nighúm ñtsò baà, a atsə Manassey, ñtsù'ù nighúm ñtsò baà, ⁷ a atsə Simeon, ñtsù'ù nighúm ñtsò baà, a atsə Levi, ñtsù'ù nighúm ñtsò baà, a atsə Issachar, ñtsù'ù nighúm ñtsò baà, ⁸ a atsə Zebulum, ñtsù'ù nighúm ñtsò baà, a atsə Joseph, ñtsù'ù nighúm ñtsò baà, ñtigə ñki nniŋ a atsə Benjamin, ñtsù'ù nighúm ñtsò baà.

⁹ Ma yũ a ghə mə ki tsyǎ, mə liĩ ñyə má mbém ñnòò yĩ mə kaa mbə bi wa'à səŋ, i lô a nĩ itoo i tsim, bo bi a nĩ itsə itsim, nĩ ŋgwè'è bə itsim, bo bi a ni mighàà mi ìla'a mitsim, i təə a nsĩ àbərə ya, bo bi a nsi Mũ Mbĩnjərə wá, ñwe'ɛ itsə'ə jĩ fù'ù, ñtugitə ijaŋ mighə a mbo bo, ¹⁰ ñtəŋnə tsi'ĩ niti ñswonə ni mə, “Annũ nyweensə bə a tswe aa a mbo Nwĩngòŋ yĩ'inə mə à ñəŋnə fàa abərə aa, bo bi a mbo Mũ Mbĩnjərə wá.” ¹¹ Baangel bya tsi'ĩ bĩtsim le ñki ntəə ñkarisə abərə ya bo bi bĩli bya, ni ñjoo jya mə i tswe ntĩi aa ji nikwà, bo bi tsim le ŋwò a nsye àkũu kuu, wa ansi abərə ya mmii Nwĩ, ¹² ñswonə ni mə, “Amen!

Mbɔɔnə, ni ñigha'a,
ni mĩtsyè, nĩ mǎfá mǎbi'ikə,
nĩ àghu'usə,
ni mǐdà'à, ni mǐtĩ,
tā mĩ tswe a mbo Nwĩngòŋ yĩ'inə,
ñlwĩ'i ñiŋkonə. Amen.”

¹³ Ndiĩ wa yĩ mò'ɔ a tigə ñghaa a mbo mə, mbetə gha mə, “Bə bú mə bi we'ɛ itsə'ə jĩ fù'ù aa à ni bĩwò aa ɛ? Bo lo aa fə aa ɛ?”

¹⁴ Mə kwi'i ghu mbo mə, “Taà, ò zĩ.”

ntigə tsɔ̄ aləə, àtĩi njòò òtsìm jĩi mə ɛ ntswe ntĩi maa ŋkĩ miyaa nywe'e ji tarə aa i kwokè; bi tâ ñgĩ'i nĩ àtĩi ibân jĩi a ywe'e ji tarə aa tsi'ĩ tsìm jĩi i ɛ ntswe ghu aà.

¹⁰ Angel yĩi à ɛ nywe'e bi tarə aa à ɛ ŋkĩ ntɔŋ yĩi ntàn. Fĩnjòn fii wè fii fii ɛ si khi mbanə tsɔ̄ ñkà'à aa, fii ɛ nlɔ̄ a aburə ŋwo nĩ àtĩi mĩŋkĩ yĩi mə a ywe'e mi ntarə aa, bo bì bĩnanəbirè. ¹¹ Ɛkùm fĩnjòn fya à nĩ Mìlwĩ'ĩtsegə. Atĩi mĩŋkĩ mya yĩi a ywe'e ji tarə aa, ɛ mbəŋ ntigə nlwi tsegə, bè bì ghà'atè bĩi bi ɛ nno aa bi ɛ ŋkwokə nlon ajànə mə ŋkĩ wa i ɛ si lwĩ aà.

¹² Angel yĩi à ywe'e bi ñkwà aa a tɔŋ yĩi ntàn, bi tigə ntse ŋgĩ'i a nĩ àtĩi noò yĩi a ywe'e ji tarə aa, nĩ àtĩi san yĩi a ywe'e ji tarə aa, nĩ àtĩi mĩjòn yĩi a ɛ nywe'e ji tarə aà. Ma mùa ajàn àtĩi ñkà'á yaa yĩi a ɛ nywe'e ji tarə aa a ɛ mbəŋ ntigə mfii; àtĩi njwi yĩi a ɛ nywe'e ji tarə aa kaa wa'à bù mfu'u; kaa àtĩi itugə yĩi mə a ɛ nywe'e ji tarə aa kaa a wa'à nĩ ñkà'à kí ntswe.

¹³ Mə bú ñghèə ki yə, nu'u àbu'ùmbèrè yĩ mò'ɔ yĩi à ɛ si dàrè nĩ a ndəŋ tsi'ĩ yùyu aa, a yə'è nĩ ñjĩ yĩ ntĩi, nswonə nĩ mə, “Womèè! Womèè! Womèè a nĩ ñgĩ'i yĩ ntĩi yĩi i ka bú kuu a nu bè bĩi bi tswe fàa atu nsye aa, a noò yĩi mə abùgə baangel bú bi tarə ka tɔŋ i jyaa ntàn aà!”

9

Ntàn yĩi i ywe'e ji ntaà aà

¹ Angel yĩi à ɛ nywe'e bi ntaà aa a tɔŋ yĩi ntàn, mə yə fĩnjòn fii fii ɛ nlɔ̄ a aburə ŋwo a nsye aa, bi fà key yĩi mə à ɛ si ŋa'a ntsũ ataa yĩ tsò òtso ya aa ghu mbô. ² A ɛ ŋa'a ntsũ ataa yĩ tsò òtso ya, fii fii fii fè'è wa ntsũ ataa, mbə tsi'ĩ tsɔ̄ fii mə fii fè'è a nĩ ñta'a yĩi bi tɔɔ a ntĩi àlòò aa, ŋghire nìnòò bo bì ìdigə tsìm fii. ³ Ngwèènə ɛ ntigə mfe'è wa nĩ fii, nsigə nluu a nsye, bi fà àdà'à yĩi mə a ɛ mbə tsi'ĩ tsɔ̄ à yĩ bāŋgaa bì bi bĩi bi tswe a atu nsye aa a mbo bo; ⁴ ñswonə a mbo bo mə, tâ bo tsuu ŋgĩ'i a nĩ ñgèè kə àyoo ayəŋ, kə nĩ àtĩ yĩ tsu lɔ̄ tsə. Lâ mənə nənə ntsə ŋgĩ'i aa tsi'ĩ a nu bè bĩi mə kaa àwenə Nwĩ ya si a nitsenə nsi bo tswé aà. ⁵ Bi ɛ mmà'atə mə tâ ñgwèènə jya nne nĩ bo a atu bĩsàn bi ntaà, lâ ñtsee waa lɔ̄ bāŋnə zwitə, ñgĩ'i yĩi mə bi ɛ si dì nĩ bo aa, i ɛ mfinə yĩ ñũ yĩi mə àŋgaa yĩ bi a loo yĩ aà.

⁶ Aa yĩ bə maa noò aa, tâ bè ka nlɔ̄ nĩ nìwo kaa wa'à yə; bo ka yĩ ki yè'ətè nĩ a ŋkwo, tâ nìwo banə ŋka ŋkhə nĩ waa.

⁷ Ngwèènə jya ɛ mbə aa tsi'ĩ tsɔ̄ bĩlənə bĩi mə bi tantə a ŋghèè nĩ bù a ntsò aà. Bi ɛ ŋwe'è njoo jĩ mò'ɔ jĩi i ɛ mbə

tsi'í tsǒ itṣə'ətu nifò gold aa atu bo; mìnṣí myaa bāṅnè m̀bè tsǒ m̀i bē, ⁸ ìnòṅ jyaa i bə tsǒ ìnòṅ bāṅgyè, m̀isǒṅ myaa bə tsǒ m̀i takurè; ⁹ àyoo ỳi a le mbə tsǒ ñgùù ntsò ỳi mə bi ghirə n̄ àt̄i aa a tswe a nigǒ bo, m̀ibā myaa mi ju'u tsi'í tsǒ b̀ikaligə b̀i ghà'atè b̀ii b̀iləṅə swùṅə ñghɛɛ ni bu a adigə ntsò aà. ¹⁰ M̀iṅkùú myaa mi le mbə tsi'í tsǒ m̀iṅkùú mi bāṅgaa b̀i b̀i ṅki ntswe n̄ m̀fèè n̄ta n̄i bə ghu tsǒ bāṅgaa b̀i b̀i. Adà'á yaa a nləənsə bə ghu ni b̀isàn bi ntaà a ntswe aa wa m̀iṅkùú bo. ¹¹ M̀fò ỳi à le ntswe atu bo aa, à le mbə angel ỳi mə à le m̀fè'è aa wa n̄i àtaa ỳi tsò ntsò ya aà; ìkùm ỳi ni n̄ghàà ni baHeber i bə Abadon, baGrikia twonə n̄i ni Apollyon.*

¹² Ṅgi'í ỳi n̄t̄i ỳi n̄t̄i ỳi n̄tsyàmb̀ii ì tsyà m̄; lâ, yê n̄i, wa j̄i ji baa i burə k̄i yonə.

Ntàn ỳi i ywe'e ji nto'o aa bô ṅgi'í ỳi n̄t̄i ỳi i ywe'e ji baa aà

¹³ Angel ỳi à ywe'e bi nto'o aa a t̄on ỳi ntàn, mə yu'u ṅj̄i i lô ni m̀indəṅ mya mi n̄ikwà m̀ii mi le ntswe wa m̀ibuu mi n̄ikentə ni m̀o'c ni m̀mà'anw̄i n̄i gold, mə ni ntswe a nsi mi'í Nw̄i aa, ¹⁴ n̄swonə ni a mbo angel wa ỳi mə à le nywe'e bi nto'o, ntugitə ntàn ya aa mə, "Fèɛ baangel bya bi n̄ikwà mə bi kwerə wa mbèè ṅk̄i miyaa Euphrates ỳi wè wa aà." ¹⁵ Maa ajàn bi le m̀fèè baangel bya bi n̄ikwà, b̄ii mə bi le ṅkwerə nyu'utə n̄i noò ma wa, n̄i ṅjwi mà ya, ni s̄an ma wa, n̄i àlòò ma ya, a nzwitə m̀bèè bə ỳi ì le nywe'e ji tarə aà. ¹⁶ Mə le nyu'u ndùù b̀isogyè bya mə bi le ṅk̄o'c b̀iləṅə bi ntsò bya aà, i le mbə n̄tsù'ù ji n̄ighum ṅgaa n̄tsù'ù ji n̄ighum ṅgàà ji baà. ¹⁷ Aá ajàn ỳi mə mə le nyə b̀iləṅə bya wa ni ṅjèè təə təə aa a yuà: Bə b̀ii bi le ṅk̄o'c b̀iləṅə bya aa le ṅwe'ɛ ṅgùu ntsò a nigǒ bo i banə tso m̀o'c, m̀fii tsǒ sarphire, m̀banə tsǒ sulphur. Itu b̀iləṅə jya i le mbə tso ji b̀itakurè, m̀o'c bo b̀i filì, ni sulphur fè'è ni a ntsù bo. ¹⁸ Ṅgi'í juà ji tarə, m̀o'c, filì ni sulphur wa mə à le si fè'è wa ntsù b̀iləṅə bya aa le nzwitə m̀bèè bə ỳi ì le nywe'e ji tarə aà. ¹⁹ Adà'á b̀iləṅə bya a le ntswe aa a ntsù bo, ni a m̀iṅkùú bo; m̀iṅkùú myaa le mbə aa tsǒ no j̄i i tswe n̄i itu aà, bo tigə n̄lɔgə nləənsə n̄i bə ghu.

²⁰ Abùgè bə bya b̀ii mə ṅgi'í mà j̄u le ṅwa'à zwitə aa kaa le ṅwa'à m̀intiì myaa bəṅkè ṅkentə ṅghirè ìnnù j̄i bi j̄i bo le si ghìrè aà, kə ṅkentə m̀mii b̀idemon bo b̀i m̀iṅkobə m̀ii bi le nnaṅsə ni gold, ni silva, ni abweɛ ni ṅgò'c, kə n̄i àt̄i, m̀ii kaa mi si idigə yə, kaa wa'à n̄i ìnnù yu'ù, kaa wa'à təə

* 9:11 ṅj̄i'í ỳi i bə aa mə, yu wa ỳi mə ta ṅgi'í aà

aà; ²¹ kaa bo le ñwa'à kè ñkentə a ñka nzwitə bè, kě annù bîsòrə, kě annù ajirə kě iyèrê waa.

10

Angèl yí mɔ'ɔ bo mún-tsírê nìbù'ù nî àñwà'ànə

¹ Mè le mbù nyə angel yí ñwè yí mɔ'ɔ a lô a aburə nsigə nî a nsyê, ñwe'ε mbà'à a nu yu, kùrîsə a karîsə àtú yí; ñsî yí i tâ tsó nìnòò, mìkà'á mi bə tsó ñtə'ə, ñkhi tsó mɔ'ɔ. ² A le ntugitə a mún-tsírê nìbù'ù nî àñwà'ànə nî bə ña'a aa a abo yu. Nte'ε akòrê yí yí mà'à a atu ñkì miyaa, ñte'ε a yí ñkwàbè a atu nsyε, ³ ñtɔɲnə nî ñjî yî i le mbə tsó takurə a nwurə aà. A tònɲnə mē ñghaa aa, m̀b̀h̀ɲ i kùm ñgaa ji sàmbaa ñkwi'i. ⁴ Mb̀h̀ɲ yá i kùm mē ñgaa ji sàmbaa aa, m̀ə ghèè m̀ə m̀ə ñwà'ànə annù ya a nsyε, ñyu'u ñjî i lô a aburə nswon m̀ə, "Lò'òsə annù ya m̀ə mb̀h̀ɲ ya i kùm ñgaa ji sàmbaa nswon aà, ñtsee a nsyε ló ñwà'ànə!"

⁵ Angel wa m̀ə m̀ə le nyə a təə a atu ñkì miyaa bo a atu nsyε aa, a ñentə àbò yí yí mà'à a aburə, ⁶ ñkaa nî ñkùm yu wa yî m̀ə à lwĩ'i n̄ñkɔɲ, yî m̀ə à le nnaɲsə aburə bo bì ñjoò tsim jii i tswe ghu, ñnaɲsə nsyε bo bì ñjoò tsim jii i tswe ghu, ñkì naɲsə ñkì miyaa bo bì ñjoò tsim jii i tswe ghu aa, nswon m̀ə, "Wa bi ka wa'à noò bú ñghensə! ⁷ Nòò yî m̀ə angel wa m̀ə à ywè'e bi sambaa à ka tɔɲ yî ntàɲ ya aa, tâ Nwĩ à m̀ə n̄sə ñghirə annù yî m̀ə à le ñkà'à, ñləə a alò'òsə, tsi'ĩ a ajàɲ yî à le nswon a mbo ñgàɲafà'á ji, ñgãɲntoò ji aà."

⁸ Njî yà m̀ə m̀ə le nyu'u i ghaà ñlo a aburə aa, i bú ñghaa a mbo m̀ə ñswon m̀ə, "Ghèè ñkwèrə nìbù'ù nî àñwà'ànə nya m̀ə bì ña'a nî tswé a abo angel wa m̀ə à təə a atu ñkì miyaa, bo bì a atu nsyε aà."

⁹ Mè tigè ñghεε ñswon a mbo angel wa m̀ə tâ à fa mún-tsírê nìbù'ù nî àñwà'ànə nya a mbo m̀ə; a swon a mbo m̀ə m̀ə, "Kò ñkurê! A ka kî lwĩ a to'o wò, lá i kî lîi a ntsú wò tsó Nwú." ¹⁰ Mè ghèè ñkwèrə mún-tsírê nìbù'ù nî àñwà'ànə nya ñkurə; a lîi a ntsú m̀ə tsó nwu, lá m̀ə kùrə m̀ə m̀mi aa, a ka ñlwi a ato'o m̀ə. ¹¹ Bì tigè ñswon a mbo m̀ə m̀ə, "O ka bú kî kè'ènə annù yî m̀ə Nwĩ à kà'a nlon ñgwè'ε bè, nî itoo itoo, mìghàà mi itoo itoo, nî bìfò bì tsim aà."

11

Annù b̄yɛfə bya bi baà

¹ B̄i f̄a figè a mbo m̀ə a bə tsi'ĩ tsó àtí yí tswĩ'ĩ, ñswon a mbo m̀ə m̀ə, "B̄ìnə m̄figè ndàmà'anwĩ ya, bo bì ñikèntə nî mɔ'ɔ nî mmà'anwĩ nya, ñsəɲ b̄ə b̄ii m̀ə bì gha'asə Nwĩ ghu

aà. ² Lâ tsuù ghô ñsàŋ ndâmà'anwĩ ya abεε figè. Mà'atè ma ya a abεε, ñlon mē bi fà mē a mbô itoo itoo bo ka yĩ tigē ki ñĩntə nǰ'ò àla'a ya mē ì làa mǎnsə aa a nǰĩm bĩsàŋ mĩghum mi ñikwà ñtsò baà. ³ Mē aa fa mĩda'a a mbo bĩyǫfə ba bya bi baa, tã bo tigē nyu'u ntoo ŋkè'ènə ñĩ ànnù yĩ a ka ki fè'è aa a nǰĩm nǰwi ntsù'ù yĩ fùùrè ñĩ ŋkhì ji baa ñĩ mĩghum mi nto'o, ŋwε'ε mĩkwĩ'i."

⁴ Bĩyǫfə bú bi baa àa ìtì olive jya ji baa bo bì itetè lām jya ji baa, mē i tēə a nsi Mmà'àmbĩ àtu nsyε yù aà. ⁵ Nù tsù à bē lōo nləənsē waa boŋ mǫ'ɔ ka swĩ'ìnə a ntsù bo i tòò yĩ. Nù yĩ mē a lōo nləənsē waa aa tã à zi mē bi ka zwitə yi ma mùu ajǎŋə. ⁶ Bo tswe ñĩ mĩdà'à a ntswá àbùrè mē tã m̀bən tsuu loo a ñĩ m̀tugə mi nǰwi m̀ii bo kè'ènə ntoo yàà ya aà. Bo ki ntswe ñĩ mĩdà'à a ŋghìrə mē tã ñkì ì bəŋkə ntigə aləə, bo bì a mmà'a m̀buu mĩghòò mi ŋkwon bē mĩ ghà'atè a atu nsyε a ñĩ ñdùu ŋgaa yĩ bo kəŋə aà.

⁷ Bo bē ki mǎnsə a nswonə annũ Nwĩ ya ñĩ ñsi ñĩ nsi boŋ nàà m̀tsə'ə ya mē i lò wa mfəŋ àtaa yĩ tsò ñtso ya ŋkɔ'ɔ aa, i ka mà'à waa ñĩ ñtsò, i zwitə waa, ⁸ tã ìkú jyaa tigə nncŋŋtə a mfāŋnə nǰ'ò àla'a yĩ ŋwè ya, wa adigə mē bi lε ŋkwèentə mà'àmbĩ wàà ghu mē bi naa ìkũm yi ñĩ Sodom kè Egypt aà. ⁹ A nǰĩm nǰwi ji tarə ñĩ àtĩi, tã ŋgwè'è bē, ñĩ bē bĩi mē bi lo a itsə itsə bo bì bĩi mē bi ghàà mĩghàà mi itu itu bo bì bē bĩi mē bi lokə a itoo itoo, tã bì tε'ε mi'ĩ myaa a ñĩ ìkú jyaa, ŋki ntuu mē kaa mbə bi wa'à waa a nĩsyè twinə. ¹⁰ Bē bĩi bi tswe a atu nsyε aa, baa yĩ tigə doritə ñlon ŋgaa yàà, i kii ki ji dorə, i kwenə ñĩ ñjoo, ñlon mē ŋgǎŋntoo ma jú bi baa, bì lε si nǎnsə mbə ŋgĩ'i a mbo bē bĩi mē bi tswe a atu nsyε aà.

¹¹ Lâ ñjwi bú ŋghəə ki tsyà ji tarə ñĩ àtĩi, àzwĩ ntswèntì a lô a mbo Nwĩ ñkuu a nu bo, bo biñə ñtəə ñĩ m̀kòrə myaa, ñibɔ'ɔ ñĩ wè tswa bē bĩi mē bi lε si lĩi waa aà. ¹² Bo tigə ñyu'u ñjĩ i lô a aburə ntəŋnə nswonə a mbo bo mē, "Kɔ'ɔ nzi ñĩ faà!" Mbà'à logè waa tsi'ĩ a nsi ŋgǎŋkibàà jyaa bo kɔ'ɔ ŋghèè a aburə, bo tēə nlii. ¹³ Tsi'ĩ maà noò, ñsyε i tsigìnə tsi'ĩ ñĩ m̀tì, àtì yĩ a ywε'e ji ñĩghum a ñĩ ñjò'ò àla'a ya a wô. Bi zwitə bē ntsù'ù ji sàmbaa wá noò mē ñsyè ì lε si tsigìnə aà. ñibɔ'ɔ ñĩ wè tswá àbùgè bē bo gha'asə Nwĩ aburə.

¹⁴ Ŋgĩ'i jĩi i ywε'e ji baa, i tsyà mē, yə ñĩ, jĩi i ywε'e ji tarə i tigə tsi'ĩ a abô.

Ntàn yĩi ì ywè'e ji sàmbaa aà

¹⁵ Angel wa yĩ à ywε'e bi sàmbaa, a tŋŋ ñtàn, ñjĩ nnòò i fε'ε a aburə ñtəŋnə nswonə ñĩ mē, "Annù ñifó nsyε yù

a bènkhè mē ñtigè annù nifõ Mmà'àmbi yi'inè, bo bì à yĩ Kristo yĩ, yĩ à ka yĩ tigè mbu'utè i lwĩ'ĩ nĩnkojè." ¹⁶ Bìlìi bya mighum mi mbaa ñtsò ñkwà, bya bìi bì lè ntswe a itu ibèrè bo a nsi Nwĩ aa, bo wò a nsye àkùu kuu, mĩmii Nwĩ, ¹⁷ ñswonè ni mē,

"Mbi'ikè a mbo wò, Mmà'àmbi Nwĩngòj Mbu'utèmbi, yĩ mē ò tswe tsĩtsòj, m̀bè yĩ ò lè ntswe a m̀bii, ñlòj mē ò kwèrè mē mida'á mo mĩ wè mya ñlògìnè ñka mbu'utè m̀bi aà.

¹⁸ Itoo i lè ñtigè nluu nĩ àlwintòj, nòò àlwintòj ghò wa à kù'ù mē,

bo bì nòò yĩ mē bi tswe nĩ ñsa'a bìku bì bē ghu aà, ñki m̀bè noò yĩ mē bi tswe nĩ ñtsò'ò ifà'a ñgǎñfà'á jo, ni ñgǎñntoò jo, ni bē bo bì tsim,

ni bē bìi bi bo'ò ikùm ghò aà, bē bĩ kègè kè bē bĩ wè.

Nòò à kù'ù mē mē baa ta ñgi'i a nu bē bìi mē bi lè si ta ñgi'i a nĩ àtu nsye yù aà."

¹⁹ Ndámà'anwĩ a aburè i lè ña'anè ntəə, bi yē ni ñkòm àkàà ya i təə wa múm ñdámà'a yu, m̀bèj i ñwa'àkè, ñjĩ i ghaà, m̀bèj i kumè, ñsye i tsigìnè, m̀wèè mi m̀bèj mĩ wè mi wò.

12

Màngyè wa bô ndêfò wá

¹ Mè yə àlènsè yĩ wè a fè'è a mbà'à àbùrè, màngyè a fè'è ghu, ñwè'è nĩnòò tsĩ'ĩ tsõ ñtsè'è jì, sàj a tswè ghu ñji'i mikòrè, a wè'è àtsè'ètu nifõ ni m̀njòj ghu ñighum ñtsò baà.

² A lè ntsigè mu, àjàn yĩ mē mu wa à lè si yanè bo bì ñgi'i yĩ mē à lè si yə wa a ñjwe mu wa aa i ghirè a yə'è. ³ Alènsè yĩ m̀'ò a bú ñku'usè mfè'è a aburè, mē ghèè ki yə mamù'ù ñdêfò yĩ a ghè'è boò ñtswe ni itu jì sàmbaa ni m̀ndòj mi ñighum, ñki ntswe ni ñtsè'ètu nifõ jì kègè jì sàmbaa wa nĩ ñtù jì jyá. ⁴ Ñkùú yì i swuj m̀njòj m̀ii mi tswe a aburè aa atii yĩ fùùrè a tìtìi jì tarè, mma'a a atu nsyè. Ndêfò wa a təə a nsi màngyè wa mē à tsigè mu wa aa, m̀betè ni mē yu mĩ mú yĩ wa a noò yĩ à jwe.

⁵ A jwe múmbàñnè yĩ à lè ntswe nĩ m̀bù'ùtè itoo itoo nĩ ñgwànè àtìi. Lâ bi ghènsè ñlògè mú yĩ wa ñkò'ò ñghèè ni ghu a mbo Nwĩ, wa abèrè yu. ⁶ Màngyè wa a khè ñghèè a nta'a m̀wèè mi wèè, a adigè yĩ Nwĩ à lè ntanjè adigè ghu mbo, mē tâ bì tigè ñko'o yi ghu, a ñjĩm m̀tugè mi ñjwi ñtsù'ù yì fùùrè nĩ ñkhì jì baa ni mighum mi nto'o.

⁷ Ntsò i fè'è a aburè, Michael bo bì baangel bi bì ma'a ni a ndêfò wa ni ñtsò. Ndêfò wa bo bìi baangel bi kii ñma'a nĩ

Michael nĩ ñtsò. ⁸ Lâ bi le ñgha'a a ndêfò wa, kaa abwarə yĩ tsù a wa'a a mbo bo a aburə bú ñtswe. ⁹ Bi le ntigə mfi'isə mamù'ù ndêfò wa mmà'a a nsyê, ndêfò ma ghú a bə aa àlwènə no ya, mə bi twonə ni Devil ñkii ntwonə ni Satan aà, mə à ni ñgànmbwè'èsə mbĩ ñtsim aà, bi fi'isə yi mma'a a atu nsye bo bi baangel bi. ¹⁰ Mə yu'u ñjĩ i tɔɔnə a aburə nswonə ni mə, "Annũ nyweense bə ni mĩdà'à mi Nwĩ, nĩ ànnù nifò Nwĩ yi'inə bo bi àdà'a Mú yĩ Kristo á yĩ mē tsĩtsɔɔnə. Nlon mə ɔ̀ wà mə à ki si təə ni a nsi mi'i Nwĩ ñnɔɔnə nĩ ñnnù a nu bĩlĩm bĩ'inə a asi'inə bo bi nĩtugə aa, bi fi'isə mē yi a aburə mma'a a nsyê. ¹¹ Bi le ñgha'a yi aa nĩ àləə Mú Mbĩnjərə wa, bo bi ni ñighàà ni ntoo ya yĩ mə bo le si swonə aa, bo bi àjàn mə kaa bo le ɔ̀wá'á ìbĩnũ waa lĩnə lâ mbaɔne ndoritə mə mbə bi fā ñtwentiĩ yàà ñkwo aà. ¹² Tigə ndoritə mbă aburə ni bù bii nĩ tswə ghə aà! Lâ ñgi'i a nu wò, mbā ñsyə, nĩ ñkĩ miyaa. Nlon mə Devil à sɔ̀gə mē ñzi a mbo wò nĩ àlwintɔɔn yĩ wè. Nlon mə à zi mə, nòò yĩ à ghù'ùtə aà."

¹³ Ndêfò wa à yè mē a ajànə mə bi fi'isə mē yi mma'a a nsye aa, m̄fem ntsù yi, m̄furə nĩ m̄angyè wa mə à le n̄jwe m̄umbānə wa aà. ¹⁴ Lâ bi fa m̄bà mi maghoo yĩ ñwè mi mbaa, m̄angyè wa a darə ni mu, ñkhə no ya, ñghəe a nta'a m̄iwèè m̄iwèè, a adigə yĩ mə bi le ntswe nĩ ñka ñko'ò yi ghə, a ñjĩm ìlòò ji tarə nĩ àtĩ. ¹⁵ No ya i tigə ñswi'i ñkĩ a ntsù yu tsi'ĩ tsò ñkĩ miyaa, i jwu'ù ñyonə ni a ñkonə m̄angyè wā. ¹⁶ Lâ ñsyə i le nzi a ñkwetə m̄angyè wa, ñɔ̀a'a ntsù yi, n̄mi ñkĩ miyaa wa mə ndêfò wa à le si swi'ĩ a ntsù yu aà. ¹⁷ Ndêfò wa à le ntigə nlwisə nton a nu m̄angyè wa, ñlo ñghèè yi, ñtigə mma'a nĩ ñtsò a nĩ àbùgə ñgwè'è m̄angyè wā, a nu bo bii mə bi ləə ndi'i Nwĩ ñkii nswonə nĩ ànnù a ñgaa Yesu. [¹⁸ A le ntigə ñghəe ntəə yi a nĩ àwàn a mbèè ñkĩ miyaa.]

13

Ñnàà mĩtsə'ə jya ji baà

¹ Mə yə nàà mĩtsə'ə i fɛ'ɛ ni a m̄m ñkĩ miyaa, ñtswe nĩ m̄indɔɔn mi ñighum nĩ ìtu ji s̄mbaa, ìtsə'ətu nifò jĩ kəgə ji ñighum i tswé a atu m̄indɔɔn mi mya, ìkũm mbègìtə i tswé wa nĩ ìtú ji jyá. ² Nàà m̄itse'ɛ ya mə mə le nyə aa i le mbə tsi'ĩ tsò takurə, m̄ikòrə mi bə tsò m̄i bu'umbèè, ñtsù yi bə tsi'ĩ tsò yĩ naàngyè. Ndêfò wa a fa m̄idà'á mi bo bi àbərə yi bo bi àdà'á yi yĩ wè a mbo nàà yá. ³ Atú yĩ yĩ m̄o'ɔ a tswé nĩ àla'a yĩ a finə tsò a zwitə naà yá, a ti bə aa bon àlà'à ya mə a le mbə zwitə yi aa a yòò mē. Annù a gha'a bə bitsim

a atu nsye, bi tigè ñyon naà yâ. ⁴ Bè le mmii ndêfò wa nlon mæ à le mfa ada'â yi ya a mbo naà ya aà. Bo le ñki ntigè mmii nĩ naà mìtsə'ə ya nswonə ni mæ, "Nũ yĩ mæ à bə tsi'ĩ tsò naà mìtsə'ə yù aa à nĩ wò aa ε? Kè mbə bô wò kĩ ñto aa ε?"

⁵ Bi le mfa ntsù a mbo naà ya mæ à ka mfi'isə mighàà mi kintèrè bo mighàà mi mbègìtè. Bi fâ adà'à ghu mbo mæ tâ à ghirè annù yĩ à kònə aa a ñjĩm bisànə mighum mi ñikwà ñtsò baà. ⁶ Ɔ le ñja'a ntsù yi mbègìtə Nwĩ ghu, mbègìtə nĩ ñkũm yi, nĩ adìgè yĩ mæ à tswe ghu aa, mæ a la bə mæ, bo bi bə bitsim bĩ mæ bi tswe a aburə aà. ⁷ Bi le ñki mfa ada'a ghu mbo mæ tâ à ma'a bə bi Nwĩ nĩ ñtsò ñgha'a waa. Bi le mfa ada'à ma yũ ghu mbo a atú ñtsə tsim, bo bi a atu ñgwè'è bə bitsim, nĩ mighàà mi tsim nĩ itoò tsimè. ⁸ Bè bitsim bĩ bi tswe fàa atu nsye aa ka tigè mmii nĩ, là'à bə bya mæ, ñloginə a ñlòginə mbi ka bi le è ñki'ĩ mikũm myaa wa mùm àjwà'ànə ntswènti Mũ Mbĩnjèrè wa mæ bi le ñwà aa ñwà'ànə aà.

⁹ Nũ yĩ à tswe nĩ àtòñnè aa tâ à yu'u:

¹⁰ Nũ yĩ mæ bi tswe nĩ ñtswâ yi nĩ àbù'u ntsò aa,
baa tswa yi nĩ àbù'u ntsò i ghèè ni ghu;

ñù ñtsim yĩ bə tswe nĩ ñzwitə yi ni munwĩ ñtsò aa,
baa yĩ kii zwitə yi ni munwĩ ñtsò.

Ma yũ a lòò nĩ ànnũ mbii ñgi'ĩ bo bi àbĩinti a mbo bə bi Nwĩ

¹¹ Mè bú ñyə naà mìtsə'ə yĩ mò'ɔ i fe'è a nsye, ñtswe ni mindon mi mbaa tsi'ĩ tsò mú mbijèrè, ñghaa tsi'ĩ tsò ñdêfò. ¹² Ɔ le ntigè ñlogè ada'a naà mìtsə'ə yĩ mbĩ ya tsim mbu'utə nĩ mbi ghu ghu nsĩ. Ñghirè ni mæ tâ ñsye bo bi bə bĩ bi tswe ghu aa tâ baa mmii naà yĩ mbĩ ya mæ àlà'à ya yĩ mæ a le mbə zwitə yi aa, à yòò mæ aà. ¹³ Ɔ ghirè nĩ ñlènsə innù jĩ wè, ñghirè mò'ɔ i lô ni aburə nsigə ni a nsi bə. ¹⁴ Nyon a ñjĩm ñlènsə innù jya mæ bi le mmà'atè mæ à ka mfa'a a nsi naà mìtsə'ə ya aa, i tigè mbwe'esə nĩ bə bĩ bi le ntswe fàa nsye aa, ñswonə a mbo bo mæ tâ bo nanşə fiñkobə fi naà mìtsə'ə ya mæ bi le ñlènsə ni munwĩ ñtsò i kĩ mburə ki tswe ñti aà. ¹⁵ Bi le ñki ma'atə mæ tâ à zwi mfə'ə a nu fiñkobə fi naà mìtsə'ə yĩ mbĩ ya a ñghirè mæ fi ka ñghaa tã ki ghirè tâ bi zwitə bə bya bĩ mæ bi tuu mmii fiñkobə fi naà mìtsə'ə fya aà. ¹⁶ Fi le ntigè ñki ñghirè bə bitsim, bĩ kègə bo bi bĩ wè, bĩ ni ñgãnkabə bo bi ñgànəfum, bĩ mæ à ni bə atu bo bo bi ñbù'ù, mæ tâ bi wenə waa a abô mà'à kè a ñijenə ni nsĩ, ¹⁷ tã ghirè mæ kaa mbə ñù à wa'ă ayoo

yuu, kè ñki mfee ayoo ti ghê à tswe nì à wen mà ya, mē à nì ikum naà mĩtsə'ə wa kè numba ikũm yĩ aà. ¹⁸ Ma yũ a loò nì mĩtsyè. A bɔŋ mē tâ ñu yĩ a yu'u nĩ ànnũ àtũ yi a laà ghu aa, tâ à loo numba naà mĩtsə'ə mà ghũ. Wa à nì numbà ñumĩsɔŋè. Numbà yĩ à nì ñkhì ji nto'o nì mĩghum mi nto'o ñtsò ñto'o.

14

Mũ Mbĩnjèrè wa bo bẽ bi

¹ Mè bú ñghèò ki yə, ñyè a Mũ Mbĩnjèrè wa a təə a atu nta'a Zion, bẽ ntsũ'u ñkhì yĩ fũurè nì mĩghum mi ñikwà ñtsò ji ñikwà tswé bo bo, bĩi mē bi le ñŋwà'ànə ikum Mũ Mbĩ ñjèrè wa nì yĩ Taà yĩ a ñijenə nsi bo aà. ² Mè yu'ù ñjĩ ñu i lo a aburə ñghaa ñjwũ'ù tsɔ mĩŋki mĩ ghà'àtè, kè mbèn yĩ i kùmè nĩ tì aà. Ñjĩ ya mē mē le nyu'u aa, i le mbə aa tsɔ bẽ bu'u milon mi àŋàantè mĩ ghà'àtè, ³ bo yèè nì ikòò yĩ fii fya nsĩ àbèrè, nì a nsi njoo jya mē i tswe ntì ji ñikwà aa nì a nsi bĩlii byá. A le ñki nzi tsi'ĩ bè ma bya ntsũ'u ñkhì yĩ fũurè nì mĩghum mi ñikwà ñtsò ji ñikwà mē Nwĩ à le ntsu'u atũ yaa fàa mbi aa, ñzi a nyègè ikòò wá. ⁴ Bè ma bya àa mbáŋnè jĩ mē i le nlèè mibĩi mi nú myaa mi laa kaa ñwa'à sɪŋ nĩ ànnũ ajirè bo bì banygè aà. Kaa bo lèè ñwa'à mángyè zĩ. Aa bo ma bú mē bo yonè Mũ Mbĩnjèrè wa idigə tsim jĩ a ghèè ghu aà. Bè ma bú àa bĩi mē Nwĩ à tsũ'u atũ yaa a tìtì bè faa mbi ñlogə waa tsɔ mĩji mi mbĩi mĩi bi fu'u mfa a mbo yu bo Mũ Mbĩnjèrè wa aà. ⁵ Kaa àbaŋnənnũ a lèè ñwa'á a ntsũ bo fè'è, kaa bo wa'à nĩ àlò'ò tswé.

Baangel bya bi tarè

⁶ Mè bú ñyè angel yĩ mò'ò a darè nì a ndəŋ a nji'ĩ ñikàn ñkè'enə nĩ ñkìi yĩ sigìnè yĩ i lwi'i nĩŋkonj aa a mbo bè bitsim bĩi mē bi le ntswe a atu nsye aa, a mbo itoò tsim, nĩ itsə, nì mĩghàa mi tsim, nì ñgwè'è bè bitsim; ⁷ ñswonə nĩ ñjĩ yĩ ñtì mē, “Nì ka mbò'ò Nwĩ ñkii mfa nì ñgha'a ghu mbo, ñlon mē nòò ñtsò'òtə mĩsa'a yĩ à zĩ mē; nì ka mmii yu wa mē à le nnaŋsə aburə bô nsye, nĩ ñkĩ miyaa, nì bì nanəbirè aà.”

⁸ Angel yĩ mò'ò, yĩi à ywe'e bi baa, a yon, ñswonə nì mē, “A wò mē, Babylon ñjò'ò àla'a yĩ ñwè ya a wò mē. A le ñghirè ñgwè'è mu ñu ñtsim i baanè milù'ù mĩ tì mi annũ atsuurə yi yá.”

⁹ Angel yĩ mò'ò, yĩi mē à ywe'e bi tarə aa, a yonə waa, ñswonə nĩ ñjĩ yĩ ñtì mē, “Ñu tsù yĩ mē à mĩi naà mĩtsə'ə ya, kè fĩŋkobè fi fya aa, kè mē à bĩi ñkwèrə awenè yi ya a ñijenə nì nsi yu kə a abo yu aa, ¹⁰ yumbon, àa kii no milù'ù mi alwintonə Nwĩ mya, mē Nwĩ à ñin mē tsi'ĩ tì forə wa

mũm ñdõŋ ãlwintõŋ yu aa, tâ bì tigõ ndi ŋgi'i ghu nu ni mɔ'ɔ, bo sulphur a nsi baangel bi Nwĩ bii mɔ bi laa aa bo bì a nsi Mũ Mbĩnjèrè wã. ¹¹ Fili fi mɔ'ɔ fi kɔ'ɔ wa adigõ mɔ bi di'i waa ghu aa ŋgõŋ bìnòò bi tsim. Bo ma bú mɔ bo le mmii naà mĩtsə'ə ya bo fiŋkobè fi fya aa, bo bì ñù ñtsim yii à kwèrə awenə ikumè yi ya aa, kaa bo si nĩ àfwetè tswé, a asi'inè kè nĩtugè."

¹² Ma yũ a lòò nĩ ànnũ mbii ŋgi'i a mbo bè bi Nwĩ, là'à bè bya bii mɔ bi lèò ndi'i Nwĩ, ñkĩ nnĩŋ mĩntii myaa a nu Yesu aà.

¹³ Mè bú ñyu'u ñji yĩ mò'ɔ i lô a aburə nswonə ni mɔ, "Ñwà'ànè yuà ànnũ, m̀bɔɔnə a mbo bè bii mɔ bi kwo a mũm m̀bo Mmà'àmbi, nlògìnè tsĩtsõŋ aà." Azwĩ a kwi'i mɔ, "M̀bɔɔnə tsi'i annũ ñĩŋkonè, tá tâ bo tigõ ñka m̀intə a nĩ ànwùgìnə yaa, ñlon mɔ m̀ghĩrìnə mi innũ myaa yòŋə waa aà!"

Nòò ñtsò'òtə m̀isa'a a njwĩ ñlwĩ'i ñjĩm

¹⁴ Mè ghèə bú ki yə, nyə mbà'à yĩ m̀fù'ù, ñù yĩ mò'ɔ a tswé ghu tsi'i tsõ Mu ñù, àtsə'ətu nifò gold a tswé ghu atu, munwĩ ñsyə m̀sàŋ yĩ ñtsə'ə a kĩ ñtswe ghu abò. ¹⁵ Angel yĩ mò'ɔ a fè'è a mũm ñdámà'anwĩ, ñswonə ni a mbo ñù wa mɔ à le ntswe wa mũm m̀bà'à aa ni ñji yĩ ñtì mɔ, "Lògə a munwĩ ñsyə m̀sàŋ ghò wa ñka nsyə ghu, ñlon mɔ nòò ñsyə m̀sàŋ à kù'ù m̀ə, ñlon mɔ m̀ji m̀i bi tswé ni m̀fù'ù fàa atu nsyə aa, mi nàŋsə m̀ə ñtì." ¹⁶ Yu wa yii mɔ à le ntswe wa mũm m̀bà'à aa a tigè ñghusə munwĩ yĩ wa a atu nsyə, mfu'u m̀ji myá.

¹⁷ Angel yĩ mò'ɔ a bú m̀fè'è wa mũm ñdámà'anwĩ ya a aburə, ñkĩ ntugitə munwĩ ñsyə m̀sàŋ yĩ ñtsə'ə. ¹⁸ Angel yĩ mò'ɔ a fè'è wa adigõ ñikentə ni mɔ'ɔ ni m̀mà'anwĩ, ñtswe nĩ àdà'à a nlèntə mɔ'ɔ ñikentə ni mɔ'ɔ ni m̀mà'anwĩ aa, ñswon nĩ ñji yĩ ñtì a mbo angel wa mɔ à le ntugitə munwĩ ñsyə m̀sàŋ wa mɔ à le ntsə'ə aa mɔ, "Lògə a munwĩ ñsyə m̀sàŋ ghò yĩ ñtsə'ə wa ñsyə ajuŋə m̀intà mi ati m̀lù'ù m̀i mi tswé a atu nsyə aa ghu, ñlon mɔ m̀intà myá bàn m̀ə." ¹⁹ Angel wa a tigè ñghusə munwĩ yĩ wa a atu nsyə, ñghotə m̀intà mi ati m̀lù'ù mya ghu ntigè ñkwetə fyá ñgho nĩ wè ni nnĩŋ m̀lù'ù mi alwintõŋ Nwĩ; ²⁰ bi tigè ñnĩŋ ni m̀lù'ù mya, a abɛɛ a ñjĩm ñjyá ñjò'ò àla'a yá. Aləə a tigè ñkonə m̀fè'è wá ñgho, ñŋɛnə ñkɔ'ɔ nywe'e tsõ àtsanə ntõŋ ləŋə, nsa'a mbə tso bìkilo metre ñkhi ji baa ni m̀ghum mi bù'ù ntsò ji nto'o.

15

Baangel bya mæ bi le ntugitæ mighòò mi ñkwõŋ bè mĩ lwĩ'isè mya

¹ Mè tigè nyè alensè annù yĩ wè a aburæ, baangel bi sàmbaa bi tugitè mighòò mi ñkwõŋ bè mi sàmbaa, ma mú a bè mĩ ñlwĩ'i ñjĩm ñlon mæ ma mú le ñghìræ mæ tâ àlwintõŋ Nwĩ tâ à kentæ.

² Mè tigè nyè ñkĩ miyaa ñkè'è, mæ'õ i forænè ghu, mè yè bè bya mæ bi le mà'à ñtsya naà mìtsæ'æ ya, ni fiñkobè fi fya, a bè naà ya mæ ñkũm yi ni bè numba aa, bi tæ wa mbæè ñkĩ miyaa ñkè'è ñtugitæ mĩlon mi àŋ ñàantè mæ Nwĩ à fa a mbo bo. ³ Bo le si yæ nĩ ñkòò Moses ñgàŋàfà'a Nwĩ, ñkĩ nyæ nĩ ñkòò Mũ Mbĩnjèrè wa, ñswõŋ ni mæ, "Innũ jĩ mæ wò Mmà'àmbi Nwĩŋgõŋ Mbu'utèmbi o ghìrè aa,

à ni ñnnũ jĩ wè,
 ñbæ ñnnũsyâmbõ,
 mbæ ñnnũ jĩ tsìnè,
 ñbæ ñnnũ ññkõŋ ñgõŋ bìnòò bĩ tsimè,
 mba Mfò ñgũ'u ñgu'u!

⁴ Mmà'àmbi, ñù yĩ mæ kaa mbæ wa'à gho ka mbo'õ,
 ñgha'asè nĩ ñkũm gho aa, à nĩ wò aa è?

A ni tsi'i wò mæ ò laa mmàŋsè.

Itòò tsim i ka yĩ zĩ ki gha'asè nòò

ñlon mæ ñtsinè ñnnũ jo bi ghìrè mæ i fè'è ñlaa aà."

⁵ Ma ya ghè mæ ki tsyã, mè yê ñdàmà'anwĩ, là'a Adigè yĩ nànsè ñlaa ya a múm ñtãŋ ñghotæ, a ña'anè a aburæ.

⁶ Baangel bi sàmbaa bi fè'è wa múm ñtãŋghotæ, ñwè'è ñtsè'è jĩ fù'ù jĩ tsèèŋkè, ñwè'è mĩkò mi gold a mĩgõ bo, ñtugitæ mighòò mi ñkwõŋ bè mi sàmbaa a mbo bo. ⁷ Ayoo ya mæ a tswe ñtĩ aa yĩ fù'ùrè a ti tĩ jya ji ñikwà, a fa ñkanø gold ji sàmbaa, jĩ i le ñluu nĩ àlwintõŋ Nwĩ yĩ mæ à tswentĩ ñlwĩ'i ññkõŋ aa, a mbo baangel bya bi sàmbaa. ⁸ Adigè yĩ nànsè ñlaa ya a le ñtigè ñluu ni fili fi fi le si fè'è a mum ñgha'a ni Nwĩ bo bi a mum mĩdà'a yu. Kaa ñù a wa'à àjàŋ mæ mbæ yu kuu wa múm Adigè yĩ nànsè ñlaa ya zĩ, ñywe'e a noò yĩ mæ mighòò mi ñkwõŋ bè mya mi sàmbaa, a mbo baangel bya bi sàmbaa mi mæ.

16

Ikãŋ alwĩntõŋ Nwĩ jyã

¹ Mè yu'u ñjĩ ñù i lô a ndàmà'anwĩ, a tõŋnè ñghaa nĩ tĩ ñswõŋ ni a mbo baangel bya bi sàmbaa mæ, "Fè'è ñghèè nĩ ñswĩ'i ñkanø àlwintõŋ Nwĩ jya ji sàmbaa a atũ ñsyê."

² Angel yĩ ñtyàmbĩ à le nghèè ñswi'i yĩ akan ya a atu nsyɛ, ìlà'a ntso'c jĩ bi jĩ swèrè ñswerè i fe'è a nu bè bii mæ bi le ntswe nĩ àwenə naà mìtsə'ə ya a nu bo ŋkii mmii fiŋkobə fi fya, aà.

³ Angel yĩ mæ à ywè'e bi baa a gheè ñswi'i yĩ akan ya a nĩ ñkĩ miyaa yĩ wè i bəŋ ntigə mbaŋ nĩ àləə ŋũ yĩ à kwo aà, ñjoò tsim jii i le ntswe ntii wa ŋkĩ miyaa yĩ wè aa i kwokè.

⁴ Angel yĩ mæ à ywè'e bi tarə aa, a gheè ñswi'i yĩ akan ya a mĩŋkĩ mi miyaa bo bi a ni binaŋəbirè bi bəŋkè ntigə aləə.

⁵ Mə yu'u angel wa yĩ mæ Nwĩŋgòŋ à ləə mæ àa nlentə ŋkĩ aa a swon mæ,

“Wa ñjò jũ jii mæ o niŋə a nu bo aa i ku'unə,

wò wa mæ ò tswe, mæ ò le ŋkĩ ntswe aa,

mbə yu wa yĩ mæ à làa mənşə aà.

⁶ Nlon mæ bè le nsaansə aləə bē bi Nwĩ bo bi à yi ŋgāntoo

Nwĩ,

ò kĩ mē mfa aləə a mbo bo mæ tâ bo no.

Aa ŋg'i yĩ i kũ'unə a mbo bo aà.”

⁷ Mə yu'u ŋjĩ i lô a nĩkentə ni mɔ'c ni mà'anwĩ ñyə'ə nswonə ni mæ

“fiŋə Mmà'àmbĩ Nwĩŋgòŋ Mbu'utəmbĩ,

wa ñjò jya ku'unə a annũ niŋkonə.”

⁸ Angel yĩ à ywe'e bi nĩkwà a ghe'è ñswi'i yĩ akan ya a ntsũ nĩnòò, Nwĩ a ma'àtə mæ tâ nòò à tɔɔ bē ni mɔ'c. ⁹ Nòò à le ntigə nloo ni mánjĩ yĩ à swèrè aà, ñtɔɔ bē, bo tigè m̀bəgītə ikum Nwĩ mæ à tswe ni mĩdà'à a atú ighòò ma jũ aà, ŋkaa ŋkĩ'i mĩntii myaa bəŋkè ŋgha'asə Nwĩ.

¹⁰ Angel yĩ mæ à ywè'e bi ntaà, a gheè ñswi'i yĩ akan ya a nĩ àbərè naà mìtsə'ə ya, ala'a yi ya yĩ à le si bu'utə aa a bəŋ a tigè ntswe a múm mĩfĩ idigè. Bè tigè ntsaa nĩ ìlèè jya nlon ŋg'i ya mæ bo le si yə aà. ¹¹ Ŋkii ntigə mbəgītə nĩ Nwĩŋgòŋ a aburə nlonə nyanə bo bi ìlà'a ntso'c jya, lá kaa ŋkĩ'i ibi yĩ bo le si ghìrè aa mà'àtə.

¹² Angel yĩ mæ à ywè'e bi nto'o aa a gheè ñswi'i yĩ akan ya a nĩ ñkĩ Euphrates yĩ wè aà. Ŋkĩ i tigè ñyoo ghu tsim, a ntaŋtə mánjĩ a mbo bífò bii mæ bi lô a mbĩ nsa'a nòò aà. ¹³ Mə yə ìzwĩ jĩ swèrè ji tarə, i kirè tsò mĩnjɔɔ, mi fe'è ni a ntsũ ndəfò wa bo bi a ntsũ naà mìtsə'ə ya, ni a ntsũ ŋgāntoo mbwe'esə. ¹⁴ Ma jũ a bə ìzwĩ demon jya mæ i ghìrə innũ jĩ yeyerə aà. Ìzwĩ ma jũ i fe'è ŋghɛɛ a mbo bífò bĩ fàa mbi bĩtsim mæ bi ghotə waa tâ bo taŋtə ntsò, ñyi mà'à wa njwi yĩ ñwě Nwĩŋgòŋ m̀bu'utəmbĩ. ¹⁵ (“Yə, wa mæ zĩ tsi'i tsò ñyərə, m̀bɔɔnə a mbo ñu yĩ mæ à tswe nĩkərè, ntswe nĩ ìtsə'ə ji aa, ta tâ à wa'à ghìrè ŋka ŋkarə nswèrè ñswèrè ñdirisə nĩ atú yi.”)

16 Ɔzwĩ jya i tigè ñghotè bĩfò bya wa adigè mē bi twonjè a ni ñighàà ni baHeber ni Armageddon aà.

17 Angel yĩ mē à ywè'e bi sàmbaa aa, a gheè ñswi'i yĩi akanj ya a mfə'ə, mē yu'ù ñjĩ yĩ ñtìi i fè'è a ndámà'anwĩ, a ñi àbèrè ya nswonjè ni mē, "Wa bi ghìrè mē!" 18 Mbènj i le si tigè ñwa'akə, ñjĩ i koò, m̀bènj i kumè, ñsyè i tsigìnè a ni m̀m̀njĩ yĩi kaa bi leè ñki'ì yə, ñlòginè a ajànjè mē bè le ntswe fàa atu nsyè aà, ñsyè i le ntsigìnè a ni m̀m̀njĩ yĩ ñtìi. 19 Njò'ò àla'a yĩ ñwè ya i yátè itii ji tarè. Njò'ò ila'a itoo i wokè. Nwĩ a wa'atè njò'ò àla'a yĩ ñwè, Babylon, ñghirè mē tã à kyəsè ndónj m̀l̀l̀ù'ù mi alwintonj yĩ yĩ ñswèrè ñswèrè yã. 20 Bìk̀ñk̀i bi tsim bi gheè m̀bwèkè, m̀inta'a m̀i wè mi tsim k̀i m̀bwèkè. 21 M̀iwèè mi mbènj m̀i wè m̀i ñirè ñdirè, mbè tsò bìkilò mighum mi ntaà, mi lô a aburè ñwo nyigè bē, bo tigè m̀bègìtè Nwĩ ñlonjè aghòò m̀iwèè ma yã. Aghòò ma ya a le mburè nswèrè aà swèrè.

17

Ntìi àkwàrè yã

1 Angel wa yĩ mò'ò a titii baangel bya bi sàmbaa mē bi le ntugitè ikanj jya ji sàmbaa aa, a zĩ a mbèè mē ñswonj mē, "Zĩ! Mē aa ñi'ì njoo yĩi mē i ka kuu a nù ñtìi àkwàrè ya mē à tswe a atu m̀ñk̀i m̀i ghà'atè aà, 2 là'a akwàrè ya mē bĩfò bi m̀bi bù ji akwàrè bo bo aà. Bè bi m̀bi bù bi baànè mē ni m̀l̀l̀ù'ù mi akwàrè ma yã." 3 A tigè ñlògè a gha a múm Azwĩ, bĩ'i yu gheè a nta'a m̀iwèè m̀iwèè, mē yè m̀angyè a ko'ò a atu nàà m̀tsə'ə i ghè'è boò, ñluu ni m̀ik̀um mi m̀bègìtè Nwĩ a nu yu. Ntswe ni itu ji sàmbaa ni m̀indonj mi nighumè. 4 M̀angyè wa à le ñwè'e itsè'è jĩ b̀agìtè jĩ atìndùù bo jĩ ghè'è boò, ñwè'e nù yĩ ñi'ì njoo jĩi bi ñansè ñi'ì atii gold, ñi'ì ñgò'ò atìndùù, ñi'ì njoo atìndùù. A le ntugitè ndónj gold a abo yu, i luu ni ñnnù jĩ swèrè bo bi ñifwè ñnnù jĩi i lo wa ñi'ì ànnù ñjĩ àkwàrè yu. 5 Bi ñwà'anè ñk̀um yĩi i le ntswe ñi'ì ñjĩ'ì ànnù alò'òsè aa ghu ñijènè ni nsi mē, "Babylon yĩ ñwè, ñdè bi ñkwàrè bo bi yĩ ñnnù jĩ swèrè fàa nsyè." 6 Mē yè m̀angyè wa a baanè ñi'ì àlèè bē bi Nwĩ, bo bi ñi'ì àlèè bē bii mē bi le nzwitè ñlonj mē bi le si swonjè ànnù Yesu aà. Nòò yĩi mē mē le nyè m̀angyè waa, ànnù ñansè ñtsya ghá. 7 Là angel wa a betè gha mē, "Ànnù a tsya a gho aa a ya aa è? Wa mē ka swonjè ànnù alò'òsè yĩi mē a tswe ñlonjè m̀angyè ghù, mē nàà m̀tsə'ə yù mē i tswe ñi'ì itu ji sàmbaa ni m̀indonj mi nighum i bè'è aà. 8 Wa nàà m̀tsə'ə yù mē ò yə aa, i le ntswe ntii a noò mò'ò. La kaa i si ñtìi bù ntswe. I ka fè'è wa múm àtaa yĩ tsò ñtso ya, i ghèè tã bi ta ñgi'ì ghu nu. Bè bii bi tswe fàa a atu nsyè, bii mē

kaa bi le ŋki'ì mikúm myaa wa múm àŋwà'ànə ntswèntì
 ŋwa'ànə, a noò mə Nwĩ à le nnaŋsə mbi aa, ànnù aa yĩ tsyà
 waa a nyə nàà mìtsə'ə yù, mə ì le ntswe ntì, kaa ŋki'ì ntì
 bú ntswe, mə ì ka yĩ bàŋnə bú zĩ aà.

⁹ “Ma yú a loò nĩ àmòòntè yĩ mə a tswe nì mìtsyè. İtu
 jya ji sàmbaa à laa mbə mĩnta'a mĩ mə mànɣyè ghú à tswe
 ghu, ¹⁰ ŋki mbə bifò bi sàmbaa bĩ mə bĩ bi ntaà wò mē.
 Yĩ m̀fùurè à tswe mē ghu, yĩ m̀fùurè aa bõŋ kì zĩ. A bə zĩ
 bon à ka tswe aa tsi'ĩ a nì mú àtìi noò. ¹¹ A ŋghèe a nì nàà
 mìtsə'ə ya, mə ì le ntswe ntì a noò mò'ò, lá kaa ŋwa'a ntì
 bú ntswe aa, à bə aa m̀fò yĩ à ywe'e bi nifwaa aà, à bə aa yĩ
 mò'ò a tìtìi bya bi sàmbaa, a ghèe nii aa mə bì ta ŋgĩ'ì ghu
 nũ.

¹² “Mĩndɔŋ mya mi nighum mə ò ghìrə nyə aa, àa bifò bi
 nighum, bĩ kaa bi burə tĩ midà'a mi nifò kwerè. Bo ka yĩ
 kwerə midà'a mi nifò a ŋgaa yĩ m̀fùurè bo bì nàà mìtsə'ə
 yà a nì noò yĩ m̀fùurè. ¹³ Ma bú bi tswe nì àmòòntè yĩ fùurè,
 i kii fa midà'á myaa bo bì adà'á yaa a mbo nàà mìtsə'ə yà.
¹⁴ Bo bo ka yĩ mà'a Mú Mbĩnjèrè wa nì ntsò tá Mú mbĩnjèrè
 wa bo bì bə bii mə bi tswe bo bo aa, bi twonə waa, ntsò'ò
 waa, bi yonə nii nĩ ntìi waa tsimè aa, tá à bo bə bi ma bú
 gha'a waa, nlon mə à laa mbə Mmà'àmbi bì mmà'àmbi,
 mbə Mfò bifò.”

¹⁵ Angel wa a swon a mbo mē mə, “Mĩŋki mya mə ò ghìrə
 nyə àkwàrè ya a tswe ghu aa, àa bə, m̀bə nnòò bē, m̀bə itoo
 itoo, ŋki mbə mighàà mi ila'à. ¹⁶ Mĩndɔŋ mya mi nighum
 mə ò ghìrə nyə aa, bo bì nàà mìtsə'ə ya ka yĩ bàa akwàrè
 ya, i kwerə njoò tsim jii mə à tswe nì ju aa, i tigə mà'atè
 yĩ nswèrè nswèrè, i kurə nɣyànũ yĩ, i tòò yĩ nì mò'ò bwesə.
¹⁷ Nlon mə Nwĩŋgòŋ à nìŋ mə a múm ntìi bo mə tá bo ghìrə
 annù yĩ mə à tànɣə aa, a ajànə mə bo ka tswe nì àmòòntè yĩ
 mò'ò, i fa midà'a mi nifò nyaa a mbo nàà mìtsə'ə ya, i ywe'e
 a noò yĩ bi ka yĩ lwensə nighàà nì Nwĩ aà. ¹⁸ Mànɣyè wa
 mə ò ghìrə nyə aa, àà n̄jò'ò àla'a yĩ ñwè ya, mə ì tswe nì
 midà'à a atu bifò bì fàa atu nsye aà.”

18

Ajànə mə Babylon à wǒ aà

¹ Ma yú a ghè mə ki tsyá, mə yə angel yĩ mò'ò a lô a aburə
 nsigə, ntswe nĩ adà'à yĩ wè, ñwèenê yĩ i ke'è n̄syè n̄tsim. ² A
 tɔŋnə ñghaa nĩ ñjĩ yĩ ntìi n̄swon mə,
 “A wò Mè! Babylon, n̄jò'ò àla'a yĩ ñwè ya à wò mē!
 A tigè mē m̀bə aa ndùgə b̄idemons,
 àdìgə alèèntə izwĩ jĩ bì itsim

m̀b̀e idig̀e al̀ènt̀e b̀ĩsĩj b̀ĩtsĩm b̀ĩi b̀e baa àa.

³ Nl̀oŋ m̀e ıtòo tsĩm ǹo m̀e mĩl̀u'ù mĩ t̀ıi mĩ ŋghĩr̀e innũ
ats̀ùr̀e mĩ mya mbaaǹe.

Bĩf̀o bĩ tsĩm f̀aa nsyẽ bĩ kĩ ŋghĩr̀e innũ m̀agh̀ab̀e bo bo.

Ŋg̀aŋntaŋ m̀ıt̀aa f̀aa atu nsyẽ ı kĩ m̀e m̀fu'u ŋkab̀e yĩ ŋẁe
nĩ af̀u'u annũ ŋjĩ àkẁar̀e yĩ ỳa."

⁴ M̀e bũ ñyu'u ŋjĩ yĩ m̀o'ɔ ı ghàa a abur̀e nswoǹe nĩ m̀e,
"F̀e'ẽ nĩ ghuu b̀e b̀a, nĩ ma'at̀e yĩ mf̀e'ẽ ghuu;

t̀a wa'a l̀o ŋghĩr̀e ıbĩ yĩ wa yĩ tsu,

t̀a Nwĩ à wa'a l̀o ŋkĩ nĩŋ nj̀o yĩ ya a nu b̀u;

⁵ Nl̀oŋ m̀e bĩ t̀aŋt̀e m̀e ıbĩ waa ı sa'a ŋk̀o'ɔ nywe'e a abur̀e,
Nwĩ a kĩ ŋwa'at̀e ıbĩ yĩ tsĩm.

⁶ Nĩ kwĩ'iǹe annũ yĩi à l̀e sĩ ghĩr̀e,

nt̀e'ẽ ŋkwĩ'iǹe ıbĩ yĩ ŋgaa jĩ bàa.

Nĩŋ mĩl̀u'ù ghu nd̀oŋ̀e, m̀ıi mĩ t̀ıi ntsyàt̀e m̀ıi m̀e à l̀e sĩ fa
aa, ŋg̀aa jĩ bàa.

⁷ Ts̀o m̀e à l̀e sĩ ŋee nĩ nũ ŋkĩi nji nĩ m̀bi nt̀er̀e aa,

kĩ nanj̀s̀e mfa ŋgĩ'i b̀o àj̀eŋ̀ǹe ghu mbo tsi'i maa aj̀aŋ̀e.

Nl̀oŋ m̀e à l̀e sĩ swoǹe a m̀um ǹıi yu m̀e, 'M̀e b̀e aa m̀f̀o
m̀aŋgỳe, ŋŋaŋǹe a ab̀er̀e m̀e!

Kaa m̀e sĩ ŋkwĩ'i b̀e, kaa m̀e aa yĩ wa'a kĩ ŋkĩi nj̀eŋ̀ǹe,'

⁸ maa aj̀aŋ̀, ŋgĩ'i ı kaa yĩ kuu ghu nu a at̀u ŋjwi yĩ m̀f̀ùr̀e,

m̀b̀e nigh̀òo nĩ nzwit̀e b̀e, nĩ àj̀eŋ̀ǹe, nĩ ŋjĩ yĩ ǹıi,

t̀a bĩ kĩ nt̀oɔ yĩ a m̀o'ɔ;

nl̀oŋ m̀e M̀m̀a'ambĩ Nwĩŋg̀oŋ yĩi à ts̀er̀e m̀e isa'a yĩ aa à
tswe nĩ m̀ıd̀a'a."

⁹ Bĩf̀o bĩ nsyẽ b̀u bya b̀ıi m̀e bĩ l̀e sĩ ghĩr̀e annũ m̀agh̀ab̀e

bo bo ŋkĩi nji nĩ m̀bi bo bo aa, kaa yĩ kĩ ỳe'ə l̀er̀e nĩ àkĩi yaa,

a nòo yĩi baa yĩ ỳe t̀a bĩ t̀oɔ yĩ t̀a fĩli tig̀e ŋk̀o'ɔ àa; ¹⁰ baa yĩ

tig̀e t̀e a asa'a agha'a ı b̀o'ɔ nĩ ŋgĩ'i yĩ ya, ı swoǹe nĩ m̀e,

"Wem̀e! Wem̀e! Ẁo nj̀o'ò àla'a yĩ ŋẁe,

ẁo nj̀o'ò àla'a Babylon yĩ ŋẁe!

Tsi'i a nĩ m̀u àt̀ıi nòo, bĩ gh̀ens̀e m̀e ǹıiŋ njo a nu ẁo!"

¹¹ Ŋg̀aŋm̀ıtaa jĩ f̀aa nsyẽ ỳe'ə nĩ Babylon nj̀eŋ̀ǹe, nl̀oŋ m̀e

kaa m̀b̀e ñu à wa'a ayoo m̀ıtaa ghu bũ ŋgh̀e nyuu; ¹² kaa

m̀b̀e ñu waa b̀u ñyuu, gold, k̀e silva, ŋg̀o'ɔ at̀ınd̀ù, k̀e njoo

at̀ınd̀ù, ıts̀e'ə at̀ınd̀ù jĩ f̀u'ù jĩ sigĩǹe jĩi bĩ nanj̀s̀e nĩ linen,

ıts̀e'ə at̀ınd̀ù jĩ bagit̀e, ıts̀e'ə silk nĩ ıts̀e'ə jĩi ı gh̀e'ə bòo àa,

m̀buu ıtĩ tsĩm jĩi m̀e ı tswe nĩ àyà'a yĩ sigĩǹe aa, njòo tsĩm

jĩi m̀e bĩ nanj̀s̀e nĩ m̀ısd̀oŋ mĩ ns̀e aa, njòo tsĩm jĩi bĩ nanj̀s̀e

nĩ ıtĩ ıt̀ınd̀ù aa, njoo jĩi m̀e bĩ nanj̀s̀e nĩ àt̀ıi bronze, iron, nĩ

marble, ¹³ njoo jĩi ı l̀um̀e ǹso'ot̀e tso, cinnamon, njoo agh̀o'ò,

njoo jĩ l̀um̀t̀e, m̀e, frankinsense, m̀ıl̀u'ù, m̀ıghur̀e, abaa yĩi

bĩ nanj̀s̀e ŋgh̀o'ò, m̀ısaŋ, bĩŋk̀o'ò ǹjĩm, nĩ m̀bĩnj̀er̀e, bĩl̀eŋ̀e

bo bĩkaligə, nĩ ìbù'ù, bè bĩ bi tswe ntĩ aà. ¹⁴ Ngànmitaa jya i swonj mə,

“Njoo jya tsim jĩ mə ntĩ ghu i le si yè'ətə aa i khè mē gho ngghèè yì,

afù'ù yo tsim bo bì njoo jĩ siginə tsim jĩ mə o tswònə noo ghu mum aa i ghèè mē ntso, kaa ò ka yĩ wa'à bù nyə!”

¹⁵ Bè bĩ mə bi le si tanjə mitaa nĩ njoo mà jũ aa, ntswe nĩ àbĩ yĩ ghà'ətə ghu aa, ka tigə təə a asà'a agha'a, i bo'ɔ nĩ ñgi'i ya mə i kuu ghu nu aa, i tigə yè'ə nĩ tĩ ñjənjə i swonj nĩ mə,

¹⁶ “Weməè! Weməè! Njò'ò àla'a yĩ ñwè ya mə bi le njwə'ɛ nĩ ìtsə'ə atindùù jĩ fù'ù jĩ siginə jĩ bi nanjə nĩ linen, bo bì jĩ bagitə nĩ jĩ ghè'ə boò

bi tsi'ĩ nĩ gold, nĩ ñgò'ò atindùù nĩ mbũm njoo atindùù aà!

¹⁷ Tsi'ĩ a nĩ mú àtĩ noò bi ghènsə mē mbwesə afù'ù mà yù tsimə.”

Itu ngāntiì ìbanj, bè bì tsim bĩ bi kuu abanjə ñkì aa, ñgāntiì ìbanj, bo bì bè bì tsim bĩ bi fà'à a múm ñkì aa, bi le ntigə ntəə a asà'a agha'a, ¹⁸ nyə'ə nĩ àjànj yĩ mə bo le nyə fili fya fi ko'ò a nĩ njò'ò àla'a ya mə a le si khi aa, mə, “A ni yuu njò'ò àla'a yĩ mə i leè mbə tsi'ĩ tsó njò'ò àla'a yĩ ñwè yulà aa ɛ!”

¹⁹ Bo le ntigə ñkumə nĩ àtú yaa nĩ àbìrè, a ajànj yĩ mə bo le si yè'ə ñjənjə, ñnanjə nyə'ə nswonjə nĩ mə,

“Wèè ñgi'i, Wèè ñgi'i njò'ò àla'a yĩ ñwè yù

Bè bĩ bi le ntswe nĩ ìbanj a múm ñkì ghu aa, le ntigə ngānkabə jĩ wè ñlonjə afù'ù yì yá!

Tsi'ĩ a atu mú àtĩ noò, a bwè mē!

²⁰ Ka ndoritə nĩ ñlonj mə a wò mē aa mbă aburə,

bè bi Nwĩ ni ngāntoo Kristo, nĩ ñgāntoo Nwĩ,

ñlonj mə Nwĩ à ñnj mə njo a nu Babylon ñlonj innù jĩ mə à le ngghìrè a nu bù aà!”

²¹ Angel yĩ mò'ɔ yĩ à le ntswe ni mĩdà'à aa a bwèè ñgò'ò yĩ i le mbə tsó ñgò'ò àbaa yĩ ñwè aa, mma'a a múm ñkì miyaa yĩ wè aa, nswonj mə,

“Aà àjànj yĩ mə bi ka kii mà'a njò'ò àla'à Babylon tsi'ĩ nĩ mĩtsə'ə, kaa tâ ñù tsù à yì njwa'à yì bù nyə.

²² Kaa bi ka yĩ wa'à bù nyu'u ñjĩ mĩlòn, kě ñjĩ ngānyəè ìkòò, kě ñjĩ mĩbànj mĩ tòn, kè ñjĩ ñtàn,

kaa bi ka yĩ wa'a a mum wò bù nyu'u;

kaa bì ka yĩ wa'à ñû àbofà'à

a mum wò bù nyə,

kaa wa'ă ñjĩ ñgò'ò àbaa

a mum wò bù nyu'u;

23 kaa tâ ñkà'à lām
 ì wa'ǎ a mum wò bú ñta;
 kaa wa'ǎ ñjĩ ñdoo ñyɔ'ɔ kè yĩ múnjen
 a mum wò bú ñyu'u;
 ñlonj mæ ñgãñmitaà jo jĩ wè jya le mbæ aa bè bĩ wè bĩi mæ
 bi le ntswe a atu nsye aà,
 ò le bwe'esè ìtoò tsim nĩ ñnũ bĩsòrè jo jya aà.
 24 Alæ nu ñgãñntoo Nwĩ, bo bì àlæ nu bê bi Nwĩ,
 bo bì à yĩ bê bi tsim bĩi bi leè ñzwitæ fàa nsye aa,
 bi le nyæ a ñjò'ò àla'à Babylon."

19

Baburæ doritæ ajãñjæ mæ àla'a Babylon a wo aà

1 Ma yú a ghæ mæ ki tsyǎ, mæ yu'u àyoo yĩ mɔ'ɔ a ghaà
 nĩ tĩ tsi'ĩ tso ñjĩ mambêm ñnòò a aburæ, a tɔñnæ ñswonjæ ni
 mæ,
 "Alleluia, ànnũ nyweensæ bè, ni ñìgha'a, ni mìtĩ mi tswe aa
 a mbo Nwĩngòñ yĩ'ìnè,
 2 ñlonj me ñjò ji i ku'unæ a annũ ññkonj.
 A ññj mæ ñjo a nú ñtĩ àkwàrè ya mæ kì bùùræ a atu nsye
 yù ni ñòñkədàn yĩ waa
 A kwĩ'ìnè mæ ajãñjæ mæ à le nsaansæ alæ ñgãñfà'á ji aa
 ghu nú."
 3 Bo ku'ùsè ñmbu ntɔñnæ nswonjæ ni mæ,
 "Alleluia! Fìli fii fì fè'è ghu aa, fì kɔ'ɔ nĩ ñdæn, ñlwi'i
 ññkonjè."
 4 Bìlii bya mighum mi mbaa ñtsò ji ñikwà bo bì ñjoo jya mæ
 i tswe ntĩ aa ji ñikwà, i wó a nsye, mmii Nwĩ mæ à ñãñnæ
 wa abèrè aa, ñswonjæ ni mæ, "Amen. Alleluia!"

Ñyɔ'ɔ ni Mú Mbĩnjèrè nyá

5 Ñjĩ i lô wa abèrè, ñzi nswonjæ ni mæ,
 "Ka ñgha'asæ nĩ Nwĩngòñ yĩ'ìnè ñbǎ bu ñgãñfà'á ji tsim,
 bù bĩi ñ bɔ'ɔ nii, bè bĩ kègæ bo bì bĩ wè."
 6 Mè bú ñyu'u ayoo yĩi mæ a bæ tsi'ĩ tsó ñjĩ mambêm ñnòò,
 i koò tsi'ĩ tsó ñajwù'ùnè mi ñkì, ñkii ñkoo tsi'ĩ tsó ñbèñ yĩ
 ñwè i kùmè, ñswonjæ ni mæ,
 "Alleluia! Ñlonj mæ Mmà'àmbi Nwĩngòñ yĩ'ìnè, Mbu'utèmbi
 a sa'a mbi aà.
 7 A bĩ'ìnè ka ndoritæ ññentæ nii mfa ni ñìgha'a ghu mbô,
 ñlonj mæ ñyɔ'ɔ ni Mú Mbĩnjèrè wa nĩ zĩ mæ.
 Bì kì mæ ñtanjæ a múnjèn yĩ.
 8 Bì fà mæ itsè'è jĩ fù'ù jĩ siginè jii i laa ñjèèñkè aa mæ tâ à
 w'e'è"

(ìtsè'è jì fù'ù jì sigìnè ma jù, àá ìtsinè innù jìi bē bi Nwĩ ghìrè aà).

⁹ Angel wa a swon a mbo mē mē, “Nwà'anə annù yulà: Mbəonə a mbo bē bii mē bi twonə waa mē tā bo yĩ nji nɔy'ɔ ni Mú Mbínjèrè wa aà.” A bú ñku'usə nswon a mbo mē mē, “Wa aa tsi'à ànnù nñkonə yii mē a swon Nwĩ aà.” ¹⁰ Mē wó a nsye ghu mikòrè mē mē mii yi, lá a swon a mbo mē mē, “Tsuu annù ma yú ló ghìrè! Wa mē bē aa nù àkòrè ghò a múm àfà'à, bo bì nù àkòrè bìlím bo bìtsim bii mē bi tswa annù nñkonə ya yii mē Yesu à le ñghìrè a laa aà. Mii bə Nwĩ.” Nlon mē annù nñkonə ya yii mē Yesu à le nswon a laa, àá àzwĩ ntoonwĩ.

Yu wa yii à kɔ'ɔ ləŋə yĩ m̀fù'ù wa aà

¹¹ Mē yə àbùrè ña'anə. Mē líi nɔy a ləŋə yĩ m̀fù'ù, nù yii mē à kɔ'ɔ ghu atu aa, bi twonə nii ni Yu yii mē fà'à nĩ ǹtì yì tsim a mbo Nwĩ. A lèntə innù ñkii mma'a ni m̀ntsò ni m̀nɔjì yii à tsinə aà. ¹² Mi'ĩ mi mi khĩ tsi'ĩ tsó ñlwà mɔ'ɔ, ìtsè'ətu nifò jì kègə jì ghà'atè i tswé ghu atu, bì ñwa'anə ìkùm ghu, yii mē kaa nù dən à sì zi ntsyàtə yi. ¹³ A wɛ'è ìtsè'è jii mē bi murə a nĩ àləə, ìkùm yii bi twonə nii ghu i bə Nìghàà ni Nwĩ. ¹⁴ Ntsùntsò aburə i wɛ'ekə ìtsè'è jì fù'ù jì sigìnè, jii mē i fu'u tsi'ĩ fù'ù ǹjɛɛŋkə aa, ñkɔ'ɔ bìləŋə bí fù'ù ǹyonə nii. ¹⁵ Munwi ǹtsò yì ǹtsè'ə a fɛ'è ghu ntsù, mbə yii mē a wǎ itoo gho aà, yumbon, à ka yĩ ki sa'a waa nĩ ñgwànə àtì. Aa yì tigə nĩj milù'ù mi alwinton ni mĩ àfii mi'ĩ mi Nwĩngon Mbu'utəmbi myá. ¹⁶ Bi ñwa'anə ìkùm yì mɔ'ɔ a nĩ àtsè'ə yu bo bì a nitù'u yu, mē, Mfò bìfò, nĩ Mmà'àmbi bì mmà'àmbi.

¹⁷ Mē yə angel a təə a ntsù noò, ǹtonə ntwonə ni bìsin bi tsim bii bi le si dàrə ndəŋ a nji'ĩ ǹkàn aa, nswon a mbo bo mē, “Zi ñghotə nì, ñka mbe nĩ ikòò yì wè wa mē Mmà'àmbi à kà'a aà. ¹⁸ A ñkurə ǹjyǎnú bìfò, ni ǹjyǎnú bità bi ntsò, ǹjyǎnu bə bì wè, ǹjyǎnu bìləŋə bo bì yì bìkɔ'ɔ bi ləŋə, nĩ ǹjyǎnú bə bìtsim, yì ibù'ù ni yì bə bii bi si ibù'ù bə, yì bə bì wè bo bì yì bə bì kègə.” ¹⁹ Mē yə nàà m̀tsə'ə ya nĩ bìfò bí fàa nsye, ni m̀ntsù mi ntsò myaa, bi ghotə mē bi mà'a a yu wa yii à kɔ'ɔ ləŋə wa aa, bo bì yii ntsùntsò nĩ ǹtsò. ²⁰ Bi le ntswa naà m̀tsə'ə ya nĩ àbù'u ntsò bo bì ñgànntoò m̀bwe'esə wa mē à le ñghìrè innù jì yéyerə ghu nsi, mbwe'esə bē bii mē bi le ntswe nĩ àwenə naà m̀tsə'ə ya, ñki ñgha'asə fñkobè fi fya aà. Bi le mmà'à waa bi baa a atú ǹtì wa a múm àtsùmə mɔ'ɔ ya mē a khi ni sulphur aà. ²¹ Bi le ntigə ñwa abugè bē ni munwĩ ǹtsò yu wa yii à le ñkɔ'ɔ ləŋə yì m̀fù'ù wa aà. A bə munwĩ ǹtsò wa mē à le si fɛ'è ghu ntsù aà. Bìsin bi tsim le ñkurə ǹjyǎnú jyaa jya mbè'e ito'o.

20

Ilòò jya ntsù'ù yĩ fùùrè

¹ Mè yə angel a lô a aburə nsigə, ñtugitə bĩkey bi ataa yĩ tsò ñtso ya, bo bì mamù'ù atsaŋə ŋkòo bè. ² A baŋnè a ndêfò wa, yu wa yĩ mə à ni alwen no ya aa, mbə Devil bo Satan aa, ñkwerə yi a nĩ ilòò ntsù'ù yĩ fùùrè, ³ mma'a yi fya a mùm àtaa, ntsetə ntsú yi, ñsiŋ atú yi nĩ àwenə ale mə tá à tsuu itoo itoo bú ki bwe'esə, nywe'e a noò yĩ mə ilòò jya, ntsù'ù yĩ fùùrè i ka yĩ tsyà aà. Βεε mə i tsya bæə bon baa mà'atè yi a ni mú àtĩ noò.

⁴ Mə yə ibèrè, bè bĩ mə bi fa ada'a a mbo bo mə bì ka nsa'a bê aa, bi tswetə ghu. Mè kĩ mbu nyə bê bĩ mə bi le ŋkwyèkə itú jyaa, ñlon ajàn mə bi le si swon annù ñlon Yeso ŋki nlon ñighàà ni Nwĩ aa, bo bì bè bĩ bi le ntuu mmii nàà mĩtsə'ə ya ni fiŋkobè fi fya aa, kaa ŋki'ì nĩ àwenə yi ya a nijenə ni nsi bo kè a mbo bo tswé aà. Bo le nyweenə ni ñwo, ñtigə mbu'utə mbi bo bì Kristo a nĩ iloo ntsù'ù yĩ fùùrè. ⁵ Kaa abugè biku bi bê a le ŋwa'à ni ñwo yweenə, nywe'e a noò yĩ mə ilòò jya ntsù'ù yĩ fùùrè i le ntsyà aà. Aa ñwàà ni nyweenə ñwo nĩ ntsyà mbĩ. ⁶ Mbəonə yĩ ñwè a mbo ñù yĩ mə à ywèenə ni ñwo a titĩ ñwàà ni bê ni ntsyambĩ aà. Aa ki laa màŋsə. Kaa ñwo nĩ mə mi ywe'e mi mbaa aa kaa mi s̄i nĩ àdà'à a nu ma buù bè tswé. Ma buù bè ka yĩ bæ ŋgāŋmā'anwĩ a mbo Nwĩ bo bì a mbo Kristo, i tigə bu'utə mbi bo bo, a ñjĩm ilòò ntsù'ù yĩ fùùrè.

⁷ Nòò yĩ mə ilòò jyá ntsù'ù yĩ fùùrè ka yĩ tsyà aa, tá bì fi'isə Satan wa atsaŋ yu, ⁸ tá à fε'ε mbwe'esə itoo jya mə i tswe a ni mĩbuu mi atu nsye mù mi ñkwà aa, là'a Gog ni Magog, i ghotə waa, ñdùú waa i gha'a ntsyá awàŋə ŋki miyaa yĩ wè, tá bo bo tanjtə ntsò. ⁹ Bo tigə mbenə a sogyè, ntsyà idigə jĩ ghà'atè fàa a atu nsye, ñghεε ŋkarisə a baligə wa yĩ mə bè bi Nwĩ bya bi tswe ghu aa bo bì ñjò'ò àla'a ya mə Nwĩ à kəŋə aà. Lá, mɔ'ɔ i lô a aburə nsigə ntɔɔ waa, ¹⁰ bi tswá Devil wa mə à bwè'èsə waa laa, mma'a wa a mùm àtsùmə mɔ'ɔ sulphur, wa adigə yĩ mə nàà mĩtsə'ə ya bo bì ñgāŋntoò mbwe'esə wa tswe ghu aà. Tá bo tigə nyə ŋgĩ'ì ghu nĩ àsĩ'inè bo bì ñtugə nlwĩ'ì nĩŋkoŋə.

¹¹ Mè bú nyə mamù'ù àbèrè yĩ fù'ù, ñù a ŋaŋnè ghu, ñsye bô mbà'à àbùrè khê ñlo ghu nsi ñghèè waa. Kaa àdìgə ntswé àyaa a wa'à bê. ¹² Mè yə biku bya, bì wè bo bì bĩ kègə, bi təəntè wa nsĩ àbèrè, bi ŋa'akè ñwà'ànè. Mè bú nyə bi ŋa'à àŋwà'ànè yĩ mɔ'ɔ, ma ya a bê àŋwà'ànə ntswèntĩ. Bi tigə ñsa'a ni mĩsa'a mi biku bi bê, ñyonə nĩ ñnnù jĩ mə bi le

ngħìrè bi ñwa'ànè wa a mûm ñwà'ànè jya aà. ¹³ Nkĩ miyaa yĩ wè i fi'isè bè bii mæ bi le ñkwokè ghu mum aa, nìwo bo bì àla'a biku bi bê kî mfi'isè bê bii mæ bi le ñkwo ntswe a mum bo aa, bi sa'à waa a nî innũ jii bi le ngħìrè aà. ¹⁴ Bi sà'à mô, ñtigè mma'a Nìwo bo bì Ala'a biku bi bê wa a mum àtsùmè mɔ'ɔ. Ma yû a bè nìwo nii mæ ni ywe'e mi mbaa aà, là'a ataa mɔ'ɔ yâ; ¹⁵ ñù yii mæ kaa bi le ñwa'ă ikûm yi wa mûm àñwà'ànè ntswëntii yè aa, bi ma'à wa mûm àtsùmè mɔ'ɔ.

21

Aburè yĩ fi bô ñsye yĩ mfi

¹ Mè tigè ñyè a aburè yĩ fi bo bì ñsye yĩ mfi; ñlon mæ à le ti bè aa bon aburè yi mbii bo ñsye yĩ mbii ya ì tsyà mæ, kaa ñkĩ miyaa yĩ wè kaa i wa'à kî mbu mbæ. ² Mè tigè ñyè ñjò'ò àla'a yĩ ñlàà ya mæ à ni a Yerusalem yĩ mfi aa, a ló a aburè a mbo Nwĩ ñsigè, mbæ tsi'ĩ tsó mûngèn yii mæ bi nàñsè mæ ñwe'ε itsè'è ñiyɔ'ɔ ji a tigè ñghεε nî a ntsi'ĩ ñdoò yĩ aà. ³ Mè yu'ù ñji ñù i ghaà nî tii, ñlo aa wa abèrè, ñswonè ni mæ, “Yê nì, wâ ñtɔ'ò Nwĩ ì zĩ mæ ñtigè ntswe a tîti bè. Nwĩ à ka tigè kî tswe bo bo, tâ bo tigè mbæ bê bi, tâ Nwĩ yumbon tâ à tswe bo bo; ⁴ Nwĩ à ka yè'è milàà mi tsim a mi'ĩ bo, kaa tâ ñwo wa'à bù mbæ, kaa tâ àjəñnè, kè ñyè'è, kè ñyù'ù ñyàñè, kaa tâ ì wa'à bù mbæ, ñlon mæ innũ jya mæ i le ntswe a nî mbi yĩ mbii ya aa ì tsyà mæ aà.”

⁵ Yu wa mæ à le ñañnè wa abèrè aa a swon mæ, “Yê nì, mæ ghìrè njoò tsim tsitsɔñ i tigè jĩ fi.” A le ñkĩ mbu nswon a mbo mè mæ, “Ñwà'ànè yulà ànnù ñlon àa tsi'ĩ ànnù ññkon, yii mæ mbæ bè yu'ù mbii aà.” ⁶ A bù ñswonè a mbo mè mæ, “Wa mæ ghìrè mæ innũ tsimè! Mè ni Alpha ñkĩ mbæ Omega, mbæ ñlògìnè ñkĩ mbæ nlwĩ'isè. A mbo ñù yii mæ ñji ñkĩ yañè nii aa, mæ ka fa ñkĩ wa mæ i ló ni nañəbirè wa mæ ñkĩ ntswëntii fè'è ghu aa, tâ à no tsi'ĩ tì tû. ⁷ Nù yii mæ à mà'a ntsyà aa, a ka tswe nî ñjoo mà jú mæ mæ kà'a aa, tâ mæ bə Nwĩ yĩ, tâ à bə mú ghà. ⁸ Lá a ngħèε ni bè bii bi bɔ'ɔ aa, bè bii bi sɪ Nwĩ bii aa, kè ñgàñatsùurè, nî ñgàñzwitè bè, nî ñgàñajirè, ni bisòrè, ñgàñmii mìnkobè bo bì ñgàñabanənnù bitsim, bo aa yĩ tswe aa wa mûm àtsùm mæ a khi ni mɔ'ɔ bo sulphur, mbæ nìwo nii ni ywe'e mi mbaa.”

Yerusalem yĩ mfi wâ

⁹ Angel wa yĩ mɔ'ɔ a tii baangel bya bi sàmbaa mæ bi le ntugitè ikañ jya ji sàmbaa mæ i le nluu nî ñjò ji nlwĩ'ĩ ñjĩm jya ji sàmbaa aa, a ghaà a mbo mæ ñswon mæ, “Zi tâ mæ

di'i múnjen, ñgwε Mú Mbínjèrè wa a mbo wò." ¹⁰ A tigè ñlɔgè gha a múm Azwĩ, ñghεε ni mè a atu nta'a yĩ wè, ñdĩ'i Yerusalem, ñjò'ò àla'a yĩ ñlàà ya a mbo mè, a fε'è a aburè a mbèε Nwĩ, ñsigè nzi ni a nsyε, ¹¹ ñjweenè ni ñgha'a ni Nwĩ, ñjwèenè yĩ i bə tsò ñgò'ò àtìndùù yĩ i tsyànə a nyə aa, tsò jasper, ñjεɛɲkə tsò crystal. ¹² Ñkya yĩ i le ntìi ñki nsa'a aa, i le ñkarisə Yerusalem wá, ñkya wa i tswé ni mantsù mi ibù'ù nighúm ñtsò baa, baangel nighúm ñtsò baa tswé wa mantsù mi ibù'ù. Bi le ñjwà'ànè mìkum mi ñgwè'enda bɔɔ bi Israel bya ñghúm ñtsò ji baa, wa ni mantsù mi ibù'ù. ¹³ Mantsù mi ibù'ù le ntswe a mbi nsà'a nòò mi ntarə, ñtswe a mbi àtu mi ntarə, ñtswe a mbi ñtii mi ntarə, ñki ntswe a mbi ñtso nòò mi ntarə. ¹⁴ Ñkya ñjò'ò àla'a wa i le ntswe nĩ ñgò'ò àtsənda ñghĩm ñtsò baà, bi ñjwà'ànè mìkum mi ñgāɲntoo Mú Mbínjèrè jya ñghúm ñtsò baa ghu.

¹⁵ Angel wa mə à le ñghàà a mbo mè aa, à le tugitə figè yĩ bi le nanşə ni gold aa, a mfigə ñjò'ò àla'a ya, bo bi mantsù mi ibù'ù mya, nĩ ñkya wa ghu. ¹⁶ Mbèε ñjò'ò àla'a jya ji ñikwá i le ñkù'ùnè, ñsà'atè yĩ bó mbwá yĩ ku'ùnè, a figè ñjò'ò àla'a ya, nĩ àtì yĩ yá, i bə bìkilo metre 2,400, ñsà'atè yĩ, mbwá yĩ, nĩ ñjènè yĩ le mbə tsi'ĩ ñginj ñgìjè. ¹⁷ Angel wa à le ñki mfigə ñkya ñjò'ò ala'a wá, i bə bi metres 66, ñyonə aa ni figè yĩ bə bitsim figè nĩ ñjoo ghu aa.

¹⁸ Bi le ñghùrə ñkya wa aa ni jasper, àla'á ya a bāɲnè ñnanşə mbə tsi'ĩ gold, ñta tsò ñkè'è yĩ i laa aa. ¹⁹ Bi le ntsè'e ñgò'ò atsəɲkya jya nĩ ñgò'ò atìndùù, ñgò'ò yĩ mbĩ i le mbə jasper, yĩ ñyòɲtə bə sapphire, yĩ i ywè'e ji tarə aa bə agate, yĩ mə i ywè'e ji ñikwá aa bə emerald, ²⁰ yĩ i ywè'e ji ntaà aa bə onyx, yĩ i ywè'e ji nto'o aa bə carnelian, yĩ i ywè'e ji sàmbaa aa i bə chrysolite, yĩ i ywè'e ji nifwaa aa bə beryl, yĩ i ywè'e ji bù'ù aa bə topaz, yĩ i ywè'e ji nighum aa bə chrysoprase, yĩ i ywè'e nighúm ñtsò mò'ò aa i bə jacinth, yĩ i ywè'e nighúm ñtsò baa aa i bə amethyst. ²¹ Mantsù mi ibù'ù mya ñghúm ñtsò baa le ñki mbə njoo itìndùù ntsò baà; bi ghirè ñtsübù'ù wa yĩ mɔ'ò yĩ mɔ'ò aa nĩ mbùm ñjoo atìndùù yĩ fùùrè. Mfāɲnə ñjò'ò àla'a ya i nanşə mbə gold, ntanə tsó ñkè'è.

²² Kaa mè le ñjwà'a ndámà'anwĩ wa ñjò'ò àla'a yé, ñlonj mə ndámà'anwĩ yĩ i le mbə Mmà'àmbĩ Nwĩngòɲ Mbu'utəmbi bo Mú Mbínjèrè wá. ²³ Kaa ñjò'ò àla'a ya wa'à nĩ ñnòò, kə sanj mə tá à ka nta ghu lɔò, ñlonj mə ñgha'a ni Nwĩ ni ta ghu tsò ñkà'à. Mú Mbínjèrè wa a bə lám ñjò'ò àla'a yá. ²⁴ Itoo fàa mbi ka yĩ tigə karə aa wa múm ñkà'a yu. Tá bifò bi tsim fàa nsyε tá bi zi ni ñgha'a nyaa ghu. ²⁵ Kaa baa yĩ

wa'ă mĩnt̃sũ mi ibũ'ũ mya a si'inə ka ntsetə; kaa itugə ka yĩ wa'à ghu ka mfi. ²⁶ Bi ka yĩ lögə nĩgha'a ni itoo jĩ fàa mbi bo bi àfũ'ũ yaa i zĩ ni yu wa a múm ñjò'ò àla'à. ²⁷ Kaa ayoo nsĩj yĩ tsũ kaa a ka yĩ wa'à ghu kuù, kə bə ñũ yĩ mə a ghĩrə innũ jĩ swèrə, kə ñũ yĩ mə a tswɛɛ ibǎŋnənnũ aa. A ka yĩ kuu tsi'ĩ bə bii mə bi ŋwa'anə mĩkũm myaa wa múm àŋwà'ànə ntswènt̃ Mũ Mbĩjèrə yá aà.

22

¹ Angel wa a gheè nĩ mbĩĩ ndĩ'i ŋki miyaa ŋkĩ ntswènt̃ wa a mbo mè, i jɛɛŋkè tsi'ĩ tsò crystal, ñlo wa abèrə Nwĩ bo bi yĩ Mũ Mbĩnjèrə wa ² ŋkoŋə nsigə wa a tit̃i nĩfǎŋnə ñjò'ò àla'a, wa aghəŋə ŋki miyaa a mbèè tsim, àt̃i ntswènt̃ a tə ghu, ñtswe nĩ mbuu mĩnt̃a mi ñghũm ñtsò baà. Ŋkoonə ni mĩnt̃a mi mya a atu sǎŋə a atu sǎŋə. Iyəŋ ati ma ya i le nstwe aa a ŋghurə itoo itoo ghu.

³ Kaa mbə bi wa'ă ayoo tsu yĩ mə ndòò Nwĩ i tswe ghu maa múm ñjò'ò àla'a yê. Lâ tâ àbèrə Nwĩ bo yĩ Mũ Mbĩnjèrə wa, tâ à baŋnə ntəə ghu. Tâ ŋgǎŋfà'á ji ka mmii nĩ. ⁴ Bo ka yĩ ki yə nsĩ yi tâ bi ki ŋwa'anə ikũm yi a nijenə ni nsĩ bo. ⁵ Kaa itugə i ka yĩ wa'à bù mbə, kaa tâ bo wa'à ni waa ŋkà'à lám kə ŋkà'à nĩnòò bú ŋka nloɔ, ñloŋ mə Mmà'àmbĩ Nwĩŋgòŋ aa yĩ bə ŋkà'á waa. Tâ bo tigə mbu'utə mbi bo bo ñlwĩ'i nĩŋkoŋə.

Ajàŋə mə Yesu à ka yĩ zĩ aà

⁶ Angel wa a swoŋ a mbo mè mə, "Wa annũ yula mə mè swoŋə aa à nĩ ànnũ nĩŋkoŋ ŋkũ'ùnə a mbii aà." Wa Mmà'àmbi Nwĩŋgòŋ mə a fa Azwĩ yi a mbò ŋgǎŋntoò ji jya aa, à tòò mē angel mə tâ à zi ndĩ'i annũ yĩ a tswe nĩ ŋghènsə mfè'è aa a mbò ŋgǎŋfà'á yĩ. ⁷ Yesu a swoŋ mə, "Yê nĩ, wa mə zĩ tsi'ĩ tsitsòŋə!" Mbɔɔnə a mbo ñũ yĩ mə a lèè innũ jii mə àŋwà'ànə yulà a swoŋə mə i ka yĩ fè'è aà.

⁸ Aa mə Jɔn yĩ mə mə yũ'u ŋki nyə innũ ma jũ aà. Nòò wa mə mə yu'u ŋki nyə innũ ma jũ aa, mə le ŋwò a mĩkòrə angel wa mə à le ndĩ'i innũ ma jũ a mbo mə aa mə mii yi, ⁹ lâ a swoŋ a mbo mè mə, "Tsuu ajàŋə annũ ma yũ lǒ ghĩrə! Wa mə bə aa ñũ àkòrə ghò a múm àfà'á bo bi ñũ àkòrə bilĩm bo, ŋgǎŋntoo Nwĩ, bo bi bə bii mə bi lèè innũ jii mə àŋwà'ànə yulà a swoŋə aà. Mii bə Nwĩ."

¹⁰ A bú ñswoŋ a mbo mè mə, "Tsũu ntoo yĩ mə àŋwà'ànə ma yũ a swoŋə nloŋ innũ jii mə ka yĩ fè'è aa a alò'òsè lǒ lèè ñloŋ mə wa nòò à tìgə a abò. ¹¹ Tâ ñũ ŋghĩrə innũ jii bi tâ à gheɛ nĩ mbĩĩ a ŋka ŋghĩrə innũ jii bi, tâ ñũ yĩ mə a ghĩrə innũ nsĩjə aa tâ à gheɛ nĩ mbĩĩ ŋka ŋghĩrə innũ nsĩjə. Tâ

ɲù yĩ mə a ghìrə innù jĩ i tsinə aa, tâ à ghɛɛ nĩ m̀bĩ ɲka ɲghìrə innù jĩ i tsinə aà. Tâ ɲù yĩ mə à làa aa, tâ à kì ntswe nlaa."

¹² Yesu a swoɲ mə, "Wa mə zĩ tsi'i tsĩtsòɲè! Ntugitə mĩtso'òɲè mi afà'à, i zĩ i tso'ò afà'à ɲù ntsim i yòɲə a nĩ ànnù yĩ à lɛ mfà'à aà. ¹³ Wa m̀ə nĩ Alpha ɲki mbə Omega, m̀bə ntsyà m̀bĩ ɲki mbə njirə njĩm, mbə nloginə ɲki mbə nlwĩ'isə.

¹⁴ "Mbɔɔnə a mbo b̀ə bĩ bi sĩ'i mə itsə'ə jyaa i laa, ɲlon mə mbə bo jĩ fĩntà fĩ ati fĩ ntswəntĩ fya, ɲki ntsya nĩ m̀ntsu mĩ ibu'u mya, ɲkuu wa ɲjò'ò àla'à. ¹⁵ Bulà b̀ə ka yi təə a abɛɛ kaa wa'à ghu kuù, m̀bu jya, nĩ b̀isòrə, nĩ ɲgàɲajirə jya, nĩ ɲgàɲnzwitə b̀ə, nĩ ɲgàɲmmii b̀inwĩ bi adàɲə àdàɲə, nĩ ɲù ntsim yĩ mə à kɔɲ ɲghìrə innũ mbwe'esə aà.

¹⁶ "Wa m̀ə Yesu, m̀ə tòo angel ghà a mbo bù, nĩ n̄tooo yulà a mbo ɲghotə jyá. Wa m̀ə laa mbə ntigə ɲgìgè bo bì naɲəbirə David wá, m̀bə fĩɲjòɲ fĩ t̄itugə fii fĩ ta aà." ¹⁷ Azwĩ ya n̄ Mũngèn wa swoɲ mə, "Zĩ." Tâ ɲù yĩ mə à yu'ù aa, tâ à swoɲ mə, "Zĩ." Tâ ɲù yĩ mə ɲjĩ ɲkĩ i yaɲə nii aa tâ à zi, tâ ɲù yĩ mə a yè'ətə aa, tâ à kwɛrə ɲkĩ ntswəntĩ t̄i t̄u.

¹⁸ Mə wà'àsə a ɲù ntsim yĩ mə a yu'u n̄tooo yĩ mə i fè'è fàa a múm àɲwà'ànə yulà yĩ mə a swoɲə nĩ innù jĩ mə i ka yĩ fè'è aà. Mbə ɲù tsù à ku'usə annù ghu boɲ Nwĩngòɲ à ka yĩ kii kù'usə n̄ii n̄ghòò nĩ ɲkwɔɲ b̀ə nya mə bi ɲwa'anə fàa múm àɲwà'ànə aà. ¹⁹ Mbə ɲù tsù a fi'itə n̄ghàà n̄i tsu fàa múm àɲwà'ànə n̄tooo yù yĩ mə a swoɲə nĩ innù jĩ mə i ka yĩ fè'è aa, boɲ Nwĩngòɲ à ka yĩ kii kwɛrə a yĩ atii fĩntà fĩ ati fĩ ntswəntĩ fya mə a tswe wa múm ɲjò'ò àla'a yĩ ɲlàà maɲsə ya aa, mə bi ɲwa'anə fàa múm àɲwà'ànə aà.

²⁰ Yu wa yĩ mə à swoɲ innù ma jũ aa, à swoɲ mə, "A laa mə mə zĩ tsi'i tsĩtsòɲè." Amen. Zĩ a Mmà'àmbĩ Yesu.

²¹ Tâ ìbɔɲ Mmà'àmbĩ Yesu tâ i tswe a mbo b̀ə bi Nwĩ bi tsimè. Amen.